Ind L 283.2

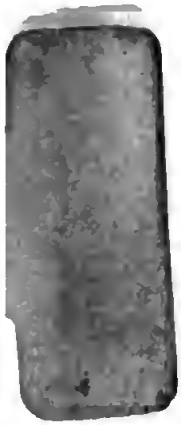

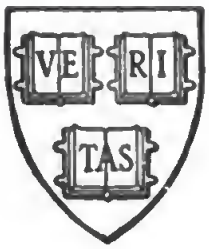

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

1871, Sept. 28 – 1872, Aug. 12.

Indische Studien.

Beiträge für die Kunde des indische Alterthums.

Im Vereine mit mehreren Gelehrten

herausgegeben

von

Dr. Albrecht Weber.

Mit Unterstützung der Deutschen Morgenländischen Gesellscha

Elfter Band.

Die Taittiriya-Saṃhitâ.

Erster Theil. Kâṇḍa I—IV.

Leipzig:
F. A. Brockhaus.
—
1871.

Indische Studien.

Beiträge für die Kunde des indischen Alterthums.

Im Vereine mit mehreren Gelehrten

herausgegeben

von

Dr. Albrecht Weber.

Professor o. des Sanskrit an der Universität zu Berlin, Mitglied der Königl. Akademie der Wissenschaften daselbst, auswärtigem Mitglied der Königl. Bairischen Akademie der Wissenschaften in München und der Société Asiatique in Paris, Ehrenmitglied der Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, der Asiatic Society of Bengal in Calcutta, der Bombay Branch Royal Asiatic Society, der American Oriental Society, und der Société d'Ethnographie Orientale et Américaine in Paris, corresp. Mitglied der Kaiserl. Akademie der Wissenschaften in St. Petersburg, und der Académie des Inscriptions in Paris, ordentlichem Mitglied der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft und der historisch-theologischen Gesellschaft in Leipzig.

Mit Unterstützung der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft.

Elfter Band.

Leipzig:

F. A. Brockhaus.

1871.

Die

Taittirîya-Saṃhitâ.

Herausgegeben

von

Albrecht Weber.

Erster Theil.

Kâṇḍa I—IV.

Leipzig:

F. A. Brockhaus.

—

1871.

HARVARD UNIVERSITY
LIBRARY
AUG 4 1978

Georg Bühler

und

William Dwight Whitney

dankbarlichst zugeeignet.

Vorwort.

Diese Ausgabe der Saṃhitâ des schwarzen Yajurveda beruht auf folgenden Quellen.

I. Saṃhitâpâṭha.

A. meine im Frühjahr 1861, Dank der Liberalität der Herren Taschereau und Reinaud, damaligen Chefs der Bibliothèque Impériale, hier in Berlin gemachte Abschrift von Paris Dev. 17, 1-3. Treffliche Handschrift, mit Accenten, früher in Eugène Burnouf's Besitz. — kâṇḍa I foll. 78. çake 1747 pârthivanâmasaṃvatsare dakshiṇâyane kârttika va dya taddine idaṃ pustakaṃ samâptaṃ | veṇîmâdhavabhaṭ (virâma) abhyaṃkara ṭoṃkekareṇa likhitaṃ | he pustake yâce ase | çrîkṛishṇârpaṇam astu |. — kâṇḍa II foll. 82 çake 1747 pârthivanâmasaṃvatsare uttarâyaṇe paushe mâse va dya pakshe ṭṛitlyâguruvâsare taddine idam p. s. | veṇîmâdhavabhaṭ (virâma) abhyaṃkareṇa likhitaṃ | gopinâthabhaṭṭayâṃce pustaka ase | çrîk. astu |. — kâṇḍa III foll. 47 ohne Datirung. — kâṇḍa IV foli. 65 çake 1747 pârthivanâmasaṃvatsare dakshiṇâyane varshâ ṛitû adhikaçrâvaṇamâsi va dya pakshî guruvâsare taddine idaṃ p. s. | veṇîmâdhavabhaṭ (virâma) abhyaṃkareṇa likhitaṃ | . — kâṇḍa V foll. 82 çake 1747 pârthivanâmasaṃvatsare çuddha 14 caturdaçî taddine idam p. s. | veṇîmâdhavabhaṭ (virâma) abhyaṃkaraṭokekareṇa likhitaṃ. — kâṇḍa VI foll. 75 çake 1747 bhâdrapada va dya saptami taddine idaṃ p. s. | veṇîmâdhavabhaṭ (virâma) abhyaṃkareṇa likhitaṃ |. — kâṇḍa VII foll. 64 çake 1747 pârthivanâmasaṃvatsare dakshiṇâyane âçvina va dya caturdaçî taddine idaṃ p. s. | veṇ. abh. likh. | Der Name des Schreibers ist überall gelb überstrichen, aber mittelst eines Spiegels von der Rückseite lesbar; das erste Buch erscheint nach Obigem als später geschrieben als die übrigen!

B. die Ausgabe in der Bibliotheca Indica der Asiatic Society of Bengal, Heft 1–23. 1854–1870 (bricht mit III, 4, 10 ab), herausgegeben der Reihe nach von

E. Roer (nros. 1–8 bis I, 4, 46), von Roer und E. B. Cowell (nros. 9–13 bis I, 8, 19), von Cowell allein (nros. 14–19 bis II, 6, 8), von Râma Nârâyaṇa Vidyâratna (nro. 20. 21 und 22 halb bis III, 2, 8), und von Maheçacandra Nyâyaratna (nros. 22. 23 von III, 2, 9 an).

E. ein von Professor G. Bühler in Bombay am 31. Dec. 1870 erhaltenes gutes Manuscript des ersten kâṇḍa, mit Accenten; foll. 101 tapasyâparapaûcamyâṃ vatsare ca virodhini | gaṅgâdharaḥ samalikhat prathamâshṭakapustakaṃ.

F. Mâdhava's, resp. Sâyaṇâcârya's Vedârthaprakâça; ein ziemlich gutes von Prof. G. Bühler am 19. Februar 1869 für die hiesige Königliche Bibliothek eingesandtes und ihr später geschenktes Manuscript, ms. or. fol. 603–608, in 1060 foll. (603 I, 1-4 foll. 299, 604 I, 5-8 foll. 154, 605 II, 1-6 foll. 151, 606 III, 1-5 fol. 93, 607 IV, 1-7 foll. 207, 608 V, 1-7 foll. 54 und VI. VII, 1-5 foll. 102), saṃvat 1837 (so am Schluſs von II. IV. V u. VII) geschrieben von Gaṇeçadîkshita (V). Der Wortlaut des erklärten Textes ist in den einzelnen Büchern dieses Commentars verschieden mitgetheilt, entweder nämlich ganz (so in III) oder nur mit den Anfangs- und End-akshara der Stelle (so in IV ff.)

W. eine treffliche Handschrift, mit Accenten, von Professor W. D. Whitney in New Haven Conn. am 6. März 1871 geliehen erhalten; kâṇḍa I foll. 85; II foll. 91; III foll. 54; IV foll. 71; V foll. 87; VI foll. 83; VII foll. 63. Ein zweites Schlufsblatt (Wb.), datirend saṃvat 1854, ist hinten angebunden (beginnt mit: âtmâ raçmáyaḥ).

Pet. W. bezeichnet das Petersburger Wörterbuch, resp. die darin benutzte anscheinend nicht sehr korrekte Handschrift der Ts.

II. Padapâṭha.

C. meine, Dank den bei A angegebnen Verhältnissen, im Frühjahr 1861 hier in Berlin gemachte Collation von Paris Dev. 16, 1-3. Treffliche Handschrift, mit Accenten, ebenfalls (wie A) früher in Engène Burnouf's Besitz. — kâṇḍa I foll. 116 çake 1739 lçvaranâmasaṃvatsare adhikaçrâvaṇa çuddhapaurṇimâ induvâsare taddine âpastambasya padeṃ prathamâshṭakaḥ samâptaḥ | ayam ashṭaka (etwa 14 akshara schwarz überstrichen) sya | idaṃ

hasta aksharaṃ ciṇety upanâmaka râmacaudreṇa likhitaṃ, çrî çubhaṃ bhavatu | bâpû bhaṭa (dies und das folgende mit rother Diute geschrieben) abhyaṃkareṇa svaritaṃ | (8 akshara schwarz überstrichen) syedaṃ pustakaṃ (9 akshara schwarz überstricheu). — kâṇḍa II foll. 202 çake 1738 dhâtṛinâma ° kârtika kṛishṇa 1 saumya pustaka samâptâḥ | (etwa 16 akshara schwarz überstrichen) | iti dvi° pademṃ samâptâḥ | âpastamba | hâpûbhaṭa abhyaṃkaraṭoṃkekarasyedaṃ pustakaṃ. — kâṇḍa III foll. 75 çake 1739 îçvaranâmasaṃvatsare çrâvaṇaçuddha pratipadâ saumyavâsare taddine idaṃ tṛitîyâshṭakapadasya pustakaṃ samâptaṃ | idaṃ pustakaṃ (etwa 20 akshara schwarz überstrichen) hasta aksharaṃ ciṇety upanâmakena râmac. likh. | adṛiçyahhâvân mativibhramatvât padârthahîuaṃ (!) likhitaṃ mayâ 'tra | tat sarvam âdyaiḥ (!) pariçodhaniyaṃ kopaṃ na kuryât khalu lekhakasya || — kâṇḍa IV foll. 101 çake 1739 îçvaranâmasaṃvatsare adhikaçrâvaṇa va dya 1 maṅgalavâra taddine pustakaṃ samâptaṃ | (einige 20 akshara schwarz überstrichen) gâḍagilety upanâmaka apâhhaṭena likhitaṃ (einige 30 roth geschrieheue akshara schwarz überstricheu). — kâṇḍa V pañcamâshṭakapade samâptaḥ | çake 1739 îçvaranâmasaṃvat phâlguṇaçuddhashashṭhî guruvârî tṛitîyapraharim samâptâḥ | kṛishṇâjî yaṃtâtmaja (wohl paṃtâ° für paṃḍitâ°? der Rest schwarz überstrichen). — kâṇḍa VI foll. 114 çako 1740 bahudhâuyanâmasaṃvatsare âshâḍhaçuddha 3 induvâsare taddine shashṭhâshṭakapademṃ tṛitîyapraharim samâptâḥ | kṛishṇajîpaṃtâtmaja (etwa 20 akshara schwarz überstrichen) syedaṃ pustakaṃ likhitaṃ svârthaṃ paropakârârthaṃ ca | yâdṛiçî (!) pustakaṃ dṛishṭvâ tâdṛiçaṃ likhitaṃ mayâ | yadi çuddham açuddhaṃ vâ ma (!) doshair na vidyate | çrîsiddheçvaraprasan | gaṇapatiprasan | çrîlakshmîuṛisiûhârpaṇam astu | (zwei Zeilen roth geschrieheu, schwarz überstrichen). — kâṇḍa VII foll. 91 saptamâshṭake pade samâptaḥ | çake 1741 pramâthî uâma saṃvat çrâvaṇaçuddha 13 budha vârî sâyaṃkâli samâptaḥ | (12 akshara überstrichen) ṇa likhitam | svârthaṃ paropakârârthaṃ ca | siddheçvarârpaṇam astu | çiv | yâdṛiçam pustakaṃ dṛishṭvâ tâdṛiçaṃ likhitaṃ mayâ | yadi çuddham açuddhaṃ vâ ma (!) dosho na vidyate | (10 akshara überstricheu) rasyedaṃ pustakaṃ | puṇe mukâmî likhitam | (c. 20 akshara roth geschrieben, schwarz überstrichen).

D. ein von Prof. G. Bühler am 19. Februar 1869 für die hiesige Kön. Bibliothek eingesandtes und ihr später geschenktes treffliches Manuscript, mit Accenten, ms. or. qu. 526, in 555 foll. kâṇḍa I foll. 77; — II foll. 90; — III foll. 44; — IV foll. 82; — V foll. 103; — VI foll. 88; — VII foll. 71. — I çake 1645 çobhakṛit saṃvat | jyeshṭhaçuddhacaturdaçî guruvâsare taddine sâyaṃkâle prathamâshṭaka pademṃ samâptaḥ. — II çake 1645 çobhakṛit |. — III-V ohne Datum. — VI çake 1647 viçvâvasuuâmasaṃvatsare caitramâse site pakshe pañcamyâṃ bhaumivâsare | taddine shashṭhâshṭakapademṃ samâptaḥ. — VII çake 1647 viçvâvasunâmasaṃvatsare vaiçâkhamâse site pakshe tṛitiyâravivâsare | taddine sâyaṃkâle saptamâshṭakapademṃ samâptaḥ | çrîr astu | çubhaṃ bhavatu | dṛishṭipradoshât smṛitivibhramâd vâ yat klṃcid ûnaṃ likhitaṃ mayâ 'tra | tat sarvam âryaiḥ pariçodhaniyaṃ kopaṃ na kuryât khalu lekhakasya ||

Wirkliche Varianten finden sich in diesen Mss. nicht vor[1]. Die Differenzen beschränken sich nur auf Nachlässigkeiten, Bequemlichkeitssünden oder Mifsverständnisse der Schreiber. Insbesondere findet in ihnen in Bezug auf einzelne orthographische Eigenthümlichkeiten, resp. saṃdhi-Fälle keine feste Consequenz statt. Und zwar betrifft dies hauptsächlich theils die wechselnde Behandlung der finalen Laute (so erscheint finales n vor Palatalen als ṃ, n oder ñ, vor Dentalen inclus. l als ṃ oder n, — finales t oder m vor n als ṃ oder n[2] u. dgl.; finaler visarga steht oder fehlt vor Gruppen, die mit von einer tenuis gefolgtem s anlauten), theils die freilich meist ziemlich consequent festgehaltene defektive Schreibung einiger Gruppen, wie ñt, ñdh für ñkt[3], ñgdh, — ty, tr, tv, dv, dhy für tty[4], ttr, ttv, ddv, ddhy, — ṃt, ṃdh für ntt, nddh, wie denn überhaupt die Nasale ṅ, ñ, n vor den übrigen sparça ihres varga in der Regel blos durch den anusvâra (ṃ) gegeben sind. Es stehen diese offenbar rein aus Bequemlichkeit entstandenen defectiven Schreibungen im schärfsten Gegensatze zu den von der Theorie, wie sie uns im 14ten Buche des Prâtiçâkhya vorliegt, geforderten Verdopplungen, von denen sich einzelne Spuren in der That auch in den Handschriften zeigen, so z. B. die Schreibungen von rtt, rddh, lyy, vṇṇ (Prât. 14, 4. 2), welche letztere Schreibung speciell dann weiter ihrerseits durch den Umstand, dafs das v gelegentlich mit virâma geschrieben und dies für u verlesen ward[5], zu den kuriosen Unformen °krâvuṇṇe (z. B. II, 2, 5, 1), °dâvunne (z. B. I, 6, 12, 3) geführt hat! Ich habe in allen diesen Fällen theils eine feste, dem

[1] abgesehen von einer unerheblichen Differenz am Schlufs von V, 5 in Bezug auf Eintheilung des Textes.

[2] so erscheint in den Unterschriften der anuvâka bei Zählung der Wörter bald ekâṃ na bald ekân na, was in der That sowohl durch ekâṃ als durch ekât erklärt werden kann; wegen ekasmân na pañcâça im Text selbst (VII, 4, 7, 1, vgl. auch V, 1, 9, 1) habe ich die Schreibung ekân (Ablativ) vorgezogen.

[3] ja sogar ṃtr für ñktr, s. V, 5, 18, 1.

[4] ohne den padapâṭha würde z. B. in IV, 1, 10, 1: yad aty (lies atty) upajihvikâ leicht ein Mifsverständnifs stattfinden.

[5] hiezu vgl. z. B. auch I, 2, 8, 2 dhûrushâhau bei E. für dhûrshâhau.

generellen Usus der Mss. entlehnte Orthographie durchgeführt, unter Berücksichtigung der im Prâtiçâkhya erwähnten Abweichungen[1], die durchweg eben auch durch die Mss. bestätigt werden, theils sowohl den defektiven als den luxurirenden Schreibungen gegenüber die richtige, resp. einfache Form hergestellt[2].

Im Uebrigen schliefst sich die Ausgabe möglichst getreu an die Mspte an. Nur was die Interpunktion betrifft, war es, theils im Interesse der Deutlichkeit überhaupt, theils um die liturgische Verwendung des Textes anschaulich zu machen, geboten weiter zu gehen, als diese, zumal in den prosaischen Sprüchen und Stücken, es thun. Die von mir zugefügten Abtheilungsstriche (|) schliefsen sich in der Regel an die Satz-Abtheilungen des Commentars an; sie markiren sich, gegenüber den von den Mspten selbst gegebenen dgl., als zugefügt mehrfach dadurch, dafs der saṃdhi über sie hinweg geht; leider aber freilich nur für die Fälle, wo eben ein saṃdhi stattfindet, während da, wo kein dgl. vorliegt, es an einer Ursprungsmarke für sie fehlt. Vom siebzehnten Bogen an (III, 1, 11, 1) habe ich daher auch statt dieses Striches (|) vielmehr den Punkt (.) verwendet, so dafs von da ab alle dgl. Striche wirklich den Handschriften entlehnt sind. Auf absonderliche Fälle der pâda-Theilung in Versen, wie sich deren mehrfach in den Mspten finden (z. B. I, 7, 8. III, 2, 8, 2), habe ich stets speciell aufmerksam gemacht, während ich andrerseits in den Fällen, wo innerhalb eines Verses, was ebenfalls mehrfach geschieht, die ardharca-Abtheilung in den Mspten mangelt, dieselbe nicht hergestellt habe.

Es ist dies die erste Ausgabe einer vedischen Saṃhitâ, bei welcher, Dank sei es der trefflichen Ausgabe des Taittiriya-Prâtiçâkhya durch Prof. Whitney und der Güte, mit

---

[1] ich schreibe daher, ausgenommen in den Ausnahme-Fällen des Prât., stets: °ंç c°, °ं ch°, °ं j°, °न t°, °ं l°, °न्त s°, und lasse den visarga vor Gruppen, die mit von einer Tenuis gefolgtem s anlauten, stets aus.

[2] bei dem so häufigen Worte runddhe (rundhe, rumdhe in den Mss.) könnte man allenfalls auch die Schreibung der Mss. vertheidigen; man müfste dann annehmen, dafs die Endung nur e sei, nicht te (vgl. içe, duhe).

der er mir schon vorläufig die Aushängebogen des zweiten Theiles derselben so wie insbesondere seinen Index der darin resp. im schol. dazu citirten Stellen der Ts. zur Disposition stellte, durchweg eben auf das Prâtiçâkhya (= P) hat Bezug genommen werden können. Aufserdem habe ich in den Noten theils kritische Bemerkungen mancherlei Art zum Texte selbst, insbesondere zur Behandlung desselben im Padapâṭha, gegeben, theils dieselben stets durch eine dem schol. entlehnte kurze Angabe über den viniyoga eingeleitet.

Jedem anuvâka folgen im Uebrigen theils Angaben der Parallelstellen (vier Zahlen bedeuten die Ts. selbst, B = Tait. Brâhmaṇa, K = Kâṭhaka, K. Açv. = Kâṭhaka Açvamedhagrantha, Vs. = Vâjasaneyi Saṃhitâ, Ç = Çatapatha Brâhmaṇa, Kâ. = Kâtîya çrauta sûtra, Ṛ. = Ṛiksaṃhitâ; die andern Abkürzungen sprechen für sich selbst), theils Auszüge aus dem Padapâṭha, mit den Original-Accenten versehen. Ich hoffe in denselben alles Wichtigere mitgetheilt zu haben (insbesondere z. B. alle irgendwie erheblichen Fälle, in denen finales a der Saṃhitâ aus e oder finales â aus âḥ entstanden ist, u. dgl. mehr). Durch Aufnahme des avagraha in den Text selbst und Markirung der Wörter, bei denen kein avagraha stattfindet, ward es unnöthig, alle Composita in ihrer Padap.-Form besonders aufzuführen. Eine specielle Darstellung und Kritik des Padapâṭha denke ich in dem zweiten Theile dieser Ausgabe zu geben oder derselben folgen zu lassen.

Wegen der grofsen Schwierigkeit des mit Zeichen aller Art überhäuften Satzes sowohl als der Correctur, die ich ganz allein zu lesen hatte, da wir in Deutschland nicht in der glücklichen Lage sind, uns dafür einen jungen Paṇḍit halten zu können, bitte ich um billige Nachsicht für etwaige Druckfehler und Versehen. — Die Kön. Academie der Wissenschaften hat, wie früher der Aufrechtschen Ausgabe des Rik, so auch dieser meiner Arbeit bereitwillige Unterstützung gewährt.

Berlin, 18. Juli 1871. A. W.

Taittirîya-Saṃhitâ.

I*. puroḍâçiyam (I, 1, 1-13).

1. [a] ishé tvo 'rjé tvâ | [b] vâyáva[1] stho 'pâ-'yáva stha [c] devó vaḥ savitâ prâ 'rpayatu çréshṭha-tamâya kármaṇa | [d] â pyâyadhvam aghniyâ deva-bhâgám, ûrjasvatîḥ[2] páyasvatîḥ[2] prajâ-vatîr anamîvâ ayakshmâ | [e] mâ va stená îçata, mâ 'ghá-çaṅso | [f] rudrásya hetíḥ pári vo vṛiṇaktu | [g] dhruvâ asmín gó-patau syâta bahvîr | [h] yájamânasya paçûn pâhi

1 || ishé, tricatvârinçat || 1 ||

B. 3, 2, 1, 1-5. — K. 1, 1. 30, 1. — Vs. 1, 1. Ç. 1, 7, 1, 2-8. Kâ. 4, 2, 1-11. — vâyavàḥ — upâyava ity úpa-âyavàḥ — preti | arpayatu | çreshṭhátamâyeti çreshṭhá-tamâya | karmâṇe | eti — devabhâgam iti deva-bhâgam — ûrjásvatîḥ | payásvatîḥ | prajâvátîr iti prajâ-vatîḥ — ayakshmâḥ — vaḥ — aghaçáṅsa ity agha-çaṅsaḥ — parîti — gopátâv iti go-patau.

2. [a] yajnásya ghoshád asi | [b] práty-ushṭaṅ ráksha[h], práty-ushṭâ árâtayaḥ[1] | [c] pré 'yám agâd dhishâṇâ barhír ácha, mánunâ kṛitâ sva-dháyâ ví-tashṭâ | tá â vahanti ka-

---

* s. Ind. Stud. 3, 375 ff.

1, 1-13. darçapûrṇamâsamantrâ âdhvaryavâḥ; 1-3 parvadinakartavyam; 1. vatsâpâkaraṇam. [1] s. P. 9, 1. A pflegt übrigens den visarga zu schreiben, doch nicht regelmäfsig. [2] ohne avagraha.

2. barhirâharaṇam. [1] ohne avagraha. [2] als Compositum!

váyaḥ purástâd[1], devébhyo júshṭam ihá barhir â-sáde || [d] devấnâm pari-shûtám asi | [e] varshá-vṛiddham asi | [f] déva-barhir[2] mấ tvâ 'nvấṁ[1], mấ tiryák[1] | [g] párva te râdhyâsam | [h] ấ chettấ te mấ rishaṃ | [i] déva-barhiḥ[2] çatá-valçaṃ ví roha, sahásra-valçâḥ || 1 | ví vayáṁ ruhema | [k] pṛithivyấḥ sam-pṛícaḥ pâhi | [l] sa-sambhṛítâ tvâ sám bharâmi | [m] ádityai rấsnâ 'si, 'ndrâṇyai saṃ-náhanam | [n] pûshấ te granthíṃ grathnâtu, sá te mấ " sthâd | [o] índrasya tvâ bâhú-bhyâm úd yache, bṛíhaspáter[1] mûrdhnấ harâmi | [p] urv antárikshaṃ[1] ánv ihi | [q] devaṃ-gamám asi || 2 || sahásravalçâ, ashṭâtriṁçac ca || 1 ||

B. 3, 2, 2, 2-9. — K. 1, 2. 31, 1. — pratyúshṭaṃ iti prati-ushṭam — pratyúshṭâ iti prati-ushṭâḥ — preti — svadhayeti sva-dhayâ | vitashṭeti vi-tashṭâ | te | eti — purastât — âsada ity â-sadé — parishûtam iti pari-sûtam — varshavṛiddham iti varsha-vṛiddham — devâbarhir iti devâ-barhiḥ | çatavâlçam iti çata-valçam | vîti — sahasrâvalçâ iti sahasrâ-valçâḥ | vîti — sampṛica iti sam-pṛicâḥ — susambhṛiteti su-sambhṛitâ | sam iti — saṃnahânam iti saṃ-nahânaṃ — saḥ — mâ | eti | sthât — bâhubhyâm iti bâhu-bhyâm | ud iti — anv iti — devaṃgamam iti devaṃ-gamam.

3. [a] çúndhadhvaṃ daivyâya kármaṇe deva-yajyấyai | [b] mâtariçvano[1] gharmó 'si | [c] dyaúr asi, pṛithivî́ asi | [d] viçvá-dhâyâ asi paramêṇa dhấmnâ | [e] dṛiṁhasva, mấ hvâr | [f] vásûnâṁ pavítram asi çatá-dhâraṃ, vásûnâṁ asi sahásra-dhâraṁ | [g] hutá stokó hutó drapsó | [h] 'gnáye bṛihaté nấkâya | svấhâ[1] dyấvâ-pṛithivî́bhyâṁ | [k] sấ viçvấ-"ynḥ, sấ viçvá-vyacâḥ, sấ viçvá-karmâ | [l] sám pṛicyadhvam ṛitâ-varîr, ûrmíṇîr mádhumat-tamâ, mandrấ dhânasya sâtáye | [m] só-

3. dohaḥ. [1] ohne avagraha.

mena tvā̃ " tanacmī̃ 'ndrâya dádhi | [n] víshṇo havyáꣳ rakshasva || 1 || sómenâ, 'shṭaú ca || 3 ||

B. 3, 2, 3, 1-12. — K. 1, 3. 31, 2. — Vs. 1, 2-4. Ç. 1, 7, 1, 11-21. Kâ. 4, 2, 19-34. — devayajyâyâ iti deva-yajyâyai | mâtariçvànaḥ — viçvadhā̃yâ iti viçva-dhâyâḥ — hvâḥ — çatadhā̃ram iti çata-dhâram — sahasrádhâram iti sahasrà-dhâram | hutaḥ — svâhā̃ | dyâvā̃pṛithivîbhyâm iti dyâvā̃-pṛithivîbhyā̃m — viçvâyur iti viçva-âyuḥ — viçvavyàcâ iti viçva-vyacâḥ — viçvakarmeti viçva-karmâ | sam iti — ṛitâvarîr ity ṛita-varîḥ — madhúmattamâ iti madhúmat-tamâḥ — eti — vishṇo iti.

4. [a] kármaṇe vâṃ, devébhyaḥ çakeyaṃ | [b] véshâya tvâ | [c] práty-ushṭaꣳ rákshaḥ, práty-ushṭâ árâtayaḥ | [d] dhū̃r asi | [e] dhū̃rva táṃ yò 'smā̃n dhū̃rvati, táṃ dhûrva yáṃ vayáṃ dhū̃rvâmas | [f] tváṃ devā̃nâm asi sásni-tamam pápri-tamaṃ júshṭa-tamaṃ váhni-tamaṃ deva-hū̃tamam | [g] áhru-tam asi havir-dhā̃naṃ | [h] dṛíꣳhasva, mā̃ hvâr | [i] mitrásya tvâ cákshushâ pré 'kshe | [k] mā̃ bhér[1], mā̃ sáṃ vikthâ, mā̃ tvâ || 1 || hiꣳsisham | [l] urú vā̃tâya | [m] devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor bâhú-bhyâm pûshṇó hástâbhyâm agnáye júshṭaṃ nír vapâmy, agnī̃-shómâbhyâm | [n] idáṃ devā̃nâm, idám u naḥ sahá | [o] sphâtyaí tvâ, nā̃ 'râtyai | [p] súvar abhí ví khyeshaṃ vaiçvânaráṃ[2] jyótir | [q] dṛíꣳhantâṃ dúryâ dyā̃vâ-pṛithivyór | [r] urv̀ antáriksham[2] ánv ihy | [s] ádityâs tvo 'pá-sthe sâdayâmy | [t] ágne havyáꣳ rakshasva || 2 || mā̃ tvâ, sháṭcatvâriꣳçac ca || 4 ||

B. 3, 2, 4, 1-7. — K. 1, 4. 31, 3. — Vs. 1, 6-11. Ç. 1, 1, 2, 1-23. Kâ. 2, 3, 10-27. — pratyúshṭam iti prati-ushṭam — pratyúshṭâ iti prati-ushṭâḥ — sasnitamam iti sasni-tamam | papritamam iti papri-tamam | jushṭátamam iti jushṭà-tamam |

4-13. pratipáddinakartavyam; 4. havirnirvâpaḥ. [1] betont. [2] ohne avagraha.

vahnitamaṃ iti vahni-tamaṃ | devahûtàmaṃ iti deva-hûtà-mam — havirdhànaṃ iti haviḥ-dhànám — hvâḥ — preti — bheḥ — sam iti | vikthâḥ — prasava iti pra-save — bâ-hubhyâṃ iti bâhu-bhyâṃ — nir iti — agnîshomâbhyâṃ ity agnî-somâbhyàm — abhi | viti — vaiçvânaram — dyâvâ-pṛithivyor iti dyâvâ-pṛithivyoḥ — anv iti — upastha ity upa-sthe.

5. [a] devó vaḥ savitó 't punâtv, áchidreṇa pávitreṇa, vásoḥ sûryasya raçmí-bhir | [b] ắpo devîr agre-puvo agre-guvó[1] 'gra imáṃ yajnáṃ nayatâ, 'gre yajná-patiṃ dhatta [c] yushmắn índro[2] 'vriṇîta vṛitra-tûrye, yûyàm índram avṛi-ṇîdhvaṃ vṛitra-tûrye | [d] pró-'kshitâ sthà | [e] 'gnáye vo jûshṭam pró 'kshâmy, agnî-shómàbhyàm | [f] çúndhadhvaṃ daívyâya kármaṇe deva-yajyắyâ | [g] áva-dhûtam ráksho, 'va-dhûtâ árâ-tayó | [h] 'dityâs tvág asi, práti tvâ ‖1‖ pṛithivî vettv | [i] adhi-shávaṇam asi vânaspatyám[3], práti tvắ 'dityâs tvág vettv | [k] agnés tanûr asi, vàcó vi-sárjanam | [l] devá-vîtaye tvâ gṛihṇâmy | [m] ádrir asi vânaspatyáḥ[3] | [n] sá idáṃ de-vébhyo havyám su-çámi çamishvé | [o] 'sham ắ vadó, 'rjam ắ vada | [p] dyu-mád vadata | [q] vayám saṃ-ghâtàṃ jeshma [r] varshá-vṛiddham asi | [s] práti tvâ varshá-vṛiddhaṃ vettu | [t] párâ-pûtam rákshaḥ, párâ-pûtâ árâtayo | [u] rákshasâm bhâgó 'si | [v] vâyúr vo ví vinaktu | [w] devó vaḥ savitắ hiraṇya-pâṇiḥ práti gṛihṇâtu ‖2‖ tvâ, bhâgá, ékâdaça ca ‖5‖

B. 3, 2, 5, 2-11. — K. 1, 5. 31, 4. — Vs. 1, 12-16. Ç. 1, 1, 3, 6 - 4, 23. Kà. 2, 3, 33 - 4, 21. — ud iti — raçmibhir iti raçmi-bhiḥ — agrepuva ity àgre-puvaḥ agreguva ity àgre-gu-vaḥ | agrè — yajnapàtim iti yajna-patim — vṛitratûrya iti vṛitra-tûryè — prokshitâ iti pra-ukshitâḥ — preti — agnî-shomâbhyâṃ ity agnî-somâbhyàm — devayajyâyâ iti deva-

5. vrihyavaghâtaḥ. [1] so (°o a°) AB; s. P. II, 16. [2] so (°n i°) AB. [3] ohne avagraha.

-yajyâyâi | avâdhûtam ity avâ-dhûtam — avâdhûtâ ity avâ-dhûtâḥ — pratîti — adhishavânam ity âdhi-savânam — vânaspatyam — pratîti — visarjânam iti vi-sarjânam — devavîtaya iti deva-vitaye — vânaspatyaḥ — sucamîti su-çami — eti — eti — dyumad iti dyu-mat — saṃghâtam iti saṃ-ghâtam — varshavriddham iti varsha-vriddham — pratîti — varshavriddham iti varsha-vriddham — parâpûtam iti parâ-pûtam — parâpûtâ iti parâ-pûtâḥ — bhâgaḥ | asi — vîti — hiraṇyapâṇir iti hiraṇya-pâṇiḥ | pratîti.

6. [a] áva-dhûtao rákshó, 'va-dhûtâ árâtayó | [b] 'dityâs tvág asi, práti tvâ prithivî vettu | [c] divá skambhanír asi, práti tvâ 'dityâs tvág vettu | [d] dhishánâ 'si parvatyâ, práti tvâ divá skambhanír vettu | [e] dhishánâ 'si pârvateyî, práti tvâ parvatír vettu | [f] devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvinor bâhú-bhyâm pûshṇó hástâbhyâm ádhi vapâmi | [g] dhânyam asi, dhinuhí devân | [h] prâ-'ṇâya tvâ 'pâ-'nâya tvâ vy-ânâya tvâ | [i] dîrgham ánu prá-sitim âyushe dhâm | [k] devó vaḥ savitâ hiraṇya-pâṇiḥ práti gribṇâtu ‖ 1 ‖ prâṇâya tvâ, pâñcadaça ca ‖ 6 ‖

B. 3, 2, 6, 1-4. — K. 1, 6. 31, 5. — Vs. 1, 19. 20. Ç. 1, 2 1, 14-21. Kâ. 2, 5, 2-7. — divaḥ — prâṇâyeti pra-ânâyâ — apânâyety âpa-ânâyâ — vyânâyeti vi-ânâya.

7. [a] dhrishṭir asi, bráhma yachâ | [b] 'pâ 'gne 'gnim âmâ-'dam jahi, nish[1] kravyâ-'dao sedhâ, " deva-yájam vaha | [c] nir-dagdhao ráksho, nir-dagdhâ árâtayo | [d] dhruvám asi, prithivîm drioha, "yur drioha, pra-jâm drioha, sa-jâtân asmai yájamânâya páry ûha | [e] dhartrâm asy, antárikshaṃ[2] drioha, prâ-'nâm drioha, 'pâ-'nâm drioha, sa-jâtân asmai yájamânâya páry ûha | [f] dharúṇam asi, divam drioha, cákshuḥ ‖ 1 ‖

6. peshaṇam.
7. kapâlopadhânam. [1] so (°sh) AB. [2] ohne avagraha.

dṛiṁha, çrótraṃ dṛiṁha, sa-jâtâñ a. y. p. ûha | [g] dhármâ 'si, díço dṛiṁha, yónim dṛiṁha, pra-jâm dṛiṁha, sa-jâtâñ a. y. p. ûha | [h] cita stha, pra-jâm asmaí, rayím asmai, sa-jâtâñ a--smai yájamânâya páry ûha | [i] bhṛígûṇâm áṅgirasâṃ tápasâ tapyadhvaṃ | [k] yâni gharmé kapâlâny upa-cinvánti vedhásaḥ pûshṇás tâny ápi vratá indra-vâyú ví muñcatâm ‖ 2 ‖ cákshur, ashṭácatvâriṁçac ca ‖ 7 ‖

B. 3, 2, 7, 1-6. — K. 1, 7. 31, 6. — Vs. 1, 17. 18. Ç. 1, 2, 1, 8-13. Kâ. 2, 4, 26-38.* 8, 16. — âmâdam ity âma-adâm — nir iti | kravyâdam iti kravya-adâm | sedha | eti — antarikṣham — prâṇam iti pra-anam — apânam ity âpa-anam — dharmâ | asi — citâḥ — apîti | vrate.

8. [a] sám vapâmi | [b] sám âpo ad-bhír[1] agmata, sám óshadhayo[2] rásena | [c] sáṁ revátîr jágatîbhir mádhu-matîr mádhu-matîbhiḥ sṛijyadhvam | [d] ad-bhyáḥ pári prá-jâtâ stha, sám ad-bhíḥ pṛicyadhvaṃ | [e] jánayatyai tvâ sám yaumy [f] agnáye tvâ, 'gnî-shómâbhyâm | [g] makhásya çíro 'si | [h] gharmó 'si viçvâ-"yur | [i] urú prathasvo, 'rú te yajná-patiḥ prathatâm | [k] tvácaṃ gṛihṇîshvâ | [l] 'ntár-itaṁ ráksho, 'ntár-itâ árâtayo | [m] devás tvâ savitâ çrapayatu várshishṭhe ádhi[3] nâke | [n] 'gnís te[4] tanúvam mâ 'ti dhâg | [o] ágne havyáṁ rakshasva | [p] sám bráhmaṇâ pṛicyasvai | [q] 'katâya svâhâ[2] dvitâya svâhâ tritâya svâhâ ‖ 1 ‖ savitâ, dvâviṁçatiç ca ‖ 8 ‖

B. 3, 2, 8, 1-8. — K. 1, 8. 31, 7. — Vs. 1, 21-23. Ç. 1, 2, 2, 1-3, 5. Kâ. 2, 5, 10-26. — adbhir ity ât-bhiḥ — adbhya ity ât-bhyaḥ — agnîshomâbhyâm ity agnî-somâbhyâm — viçvâyur iti viçva-âyuḥ — antaritam ity antaḥ-itam — antaritâ ity antaḥ-itâḥ — mâ | atîti — ekatâyâ.

---

8 puroḍâçaçrapaṇam. [1] so (°o a°) AB; s. P. 11, 8. [2] ohne avagraha. [3] so (°e a°) AB. [4] so (°s te) AB; s. P. 6, 5.

9. [a]ấ dada | [b]índrasya bâhúr asi dákshiṇaḥ sahásra-bhṛishṭiḥ çatá-tejâ | [c]vâyúr asi tigmá-tejâḥ | [d]pṛithivi deva-yajany, óshadhyâs te mŭlam mấ hiṃsisham | [e]ápa-hato 'rấruḥ pṛithivyai | [f]vrajấṃ gacha go-sthấnaṃ[1] | [g]várshatu te dyaúr | [h]badhânâ deva savitaḥ paramásyâm parâ-vâti çaténa pấçair yò 'smấn dvéshṭi yáṃ ca vayáṃ dvishmás, tám áto mấ maug | [i]ápa-hato 'rấruḥ pṛithivyai deva-yájanyai | [k]vrajấm ‖ 1 ‖ gacha go-sthấnaṃ[1] | [l]várshatu te dyaúr | [m]badhânấ [bis] áto mấ maug | [n]ápa-hato 'rấruḥ pṛithivyấ ádeva-yajano | [o]vrajấṃ gacha go-sthấnaṃ[1] | [p]várshatu te dyaúr | [q]badhâna [bis] áto mấ ‖ 2 ‖ maug | [r]aráruṣ te[2] dívaṃ mấ skân | [s]vásavas tvâ pári gṛihṇantu gâyatréṇa chándasâ, rudrấs tvâ pári gṛihṇantu traishṭubhena[3] chándasâ, "dityấs tvâ pári gṛihṇantu jấgatena chándasâ | [t]devásya savitúḥ savé kárma kṛiṇvanti vedhása | [u]ṛitám asy, ṛita-sádanam asy, ṛita-çrîr asi | [v]dhấ asi, sva-dhấ asy[4] | [w]urvî cấ 'si, vásvî câ 'si | [x]purấ krûrásya vi-sṛípo vi-rapçinn, ud-âdấya pṛithivîṃ jîrá-dânur | yấm aírayañ[5] candrámasi[3] sva-dhấbhis, tấṃ dhîrâso anu-dṛiçya[6] yajante ‖ 3 ‖

devayájanyai vrajám, tám áto mấ, virapçin, ékâdaça ca ‖ 9 ‖

2, 6, 4, 1-4. — B. 3, 2, 9, 1-14. — K. 1, 9. 31, 8 (25, 4. 5). — Vs. 1, 24-28. Ç. 1, 2, 4, 4-5, 19. Kâ. 2, 6, 13-32. — çatatéjâ iti çata-tejâḥ — devayajanîti deva-yajani — ararúḥ — gosthânam iti go-sthânâṃ — parâvatîti parâ-vati — pṛithivyâḥ | adévayajana ity adéva-yajanaḥ — traishṭúbhena — vedhasâḥ — dhâḥ | asi | svadheti sva-dhâ | asi | urvî | ca | asi | vasvî | ca | asi — airáyan | candramási.

10. [a]práty-ushṭaṃ rákshaḥ, práty-ushṭâ árâtayo | [b]'gnér

---

9. vediḥ. [1] so (gosth°) AB; s. P. 6, 10. [2] so (°s te) AB. [3] ohne avagraha. [4] so (°â a°) AB; s. P. 10, 13. [5] so B; °yaṃ A; s. P. 5, 20. 21. 24. [6] so (°o a°) AB; s. P. 11, 16.

10. âjyagrahaṇam.

vas téjishṭhena téjasâ nísh ṭapâmi[1] | [c] go-shṭhâm[1] mấ nír mṛikshaṃ, vấjinaṃ tvâ sapatna-sâháω sám mârjmi | [d] vấcam prâ-'ṇâṃ, cákshuḥ çrótram, pra-jấṃ yónim, mấ nír mṛiksham, vấjinîṃ tvâ sapatna-sâhîω sám mârjmy | [e] â-çấsânâ saumanasám[2] pra-jấω saúbhâgyaṃ[2] tanûm | agnér ánu-vratâ bhûtvấ sáṃ nahye su-kṛitấya kâω || [f] su-prajásas tvâ vayáω su-pátnîr úpa || 1 || sedima | ágne sapatna-dámbhanam ádabdhâso ádâbhyam[3] || [g] imáṃ ví shyâmi[4] váruṇasya pấçaṃ, yám ábadhnîta savitấ su-kétaḥ | dhâtúç ca yónau su-kṛitásya loké, syonám me sahá pátyâ karomi || [h] sám âyushâ sám pra-jáyâ, sám agne várcasâ púnaḥ | sám pátnî pátyâ 'háṃ gache, sám âtmấ tanúvâ máma || [i] mahînấm páyo 'sy óshadhînâω rásas, tásya té 'kshîyamâṇasya níḥ || 2 || vapâmi | [k] mahînấm páyo 'sy óshadhînâω rásó, 'dabdhena tvâ cákshushấ 've 'kshe suprajâs-tvấya | [l] téjo 'si, téjó 'nu pré 'hy, agnís te[5] téjo mấ ví naid | [m] agnér jihvấ 'si, su-bhûr devấnâṃ | [n] dhấmne-dhâmne devébhyo yájushe-yajushe bhava | [o] çukrám asi, jyótir asi, téjo 'si | [p] devó vaḥ savitó 't punâtv áchidreṇa pavítreṇa, vásoḥ sûryasya raçmí-bhiḥ | [q] çukrấṃ tvâ çukrấyâṃ dhấmne-dhâmne devébhyo yájushe--yajushe gṛihṇâmi | [r] jyótis tvâ[6] jyótishy, arcís tvâ[6] 'rcishi dhấmne-dh. d. y. y. g. || 3 || úpa, nî́, raçmíbhiḥ çukráω, shóḍaça ca || 10 ||

B. 3, 3, 1, 1-4, 6. 10, 1. 2. — vgl. K. 1, 10. 31, 9. — Vs. 1, 29-31. Ç. 1, 3, 1, 4-28. K. 2, 6, 46-7, 9. — goshṭham iti go-stham — vîti | syấmi — patyấ | aham — adâbdhena — aveti | îkshe | suprajấstvâyeti suprajâḥ-tvâyâ — anú | preti | ihi.

11. [a] kṛíshṇo 'sy âkhare-shṭhó, 'gnáye tvâ svâhâ | [b] vé-

---

10. [1] so (°sh ṭ°) AB; s. P. 6, 5. Zu goshṭham s. P. 7, 14. [2] ohne avagraha. [3] so (°o a°) AB; s. P. 11, 16. [4] so (shy°) AB; s. P. 6, 4. 5, 3. [5] so (°s te) AB; s. P. 6, 5. 7, 13. 9, 2. [6] so (°s tvâ) AB.

11. idhmâbarhiḥsrucâm prokshaṇâdi.

dir asi, barhíshe tvâ svâhâ[1] | [c] barhír asi, srug-bhyás tvâ svâhâ | [d] divé tvâ, 'ntárikshâya[1] tvâ, pṛithivyai tvâ | [e] sva-dhâ pitṛí-bhya, ûrg bhava barhishád-bhya | [f] ûrjâ pṛithivîm gachata | [g] vishṇo stûpo 'sy | [h] ûrṇâ-mradasam tvâ stṛiṇâmi sv-âsasthâm devébhyo | [i] gandharvò 'si viçvâ-vasur[2], viçvasmâd îshato yájamânasya pari-dhir idá îḍitá | [k] indrasya bâhûr asi || 1 || dákshiṇo, yájamânasya pari-dhír idá îḍitó | [l] mitrâ-váruṇau tvo 't-taratâḥ pári dhattâm dhruvéṇa dhármaṇâ, yájamânasya pari-dhír idá îḍitâḥ | [m] sûryas tvâ purástât[1] pâtu kásyâç cid abhí-çastyâ | [n] vîtí-hotram tvâ kave dyu-mántam sám idhîmahy, ágne bṛihántam adhvaré || [o] viçó yantré stho | [p] vásûnâm rudrâṇâm âdityânâm sádasi sîda | [q] juhûr, upa-bhṛíd, dhruvâ 'si ghṛitâcî[1] nâmnâ, priyéṇa nâmnâ priyé sádasi sîdai | [r] 'tâ asadant[3] su-kṛitásya loké | [s] tâ vishṇo pâhi | [t] pâhí yajnám, pâhí yajná-patim, pâhí mâm yajna-níyam || 2 || bâhûr asi, priyé sádasi, pañcadaça || 11 ||

2, 6, 5, 1. — B. 3, 3, 6, 2-11. — K. 1, 11. 31, 10. — Vs. 2, 1-6. Ç. 1, 3, 3, 1-4, 16. Kâ. 2, 7, 19-8, 20. — antarikshâya — barhishadbhya iti barhishat-bhyaḥ — vishṇóḥ — ûrṇâmradasam ity ûrṇâ-mradasam — svâsastham iti su-âsastham — viçvâvásur iti viçva-vasuḥ — iḍaḥ — uttarata ity út-taratah — abhiçástyâ ity abhi-çastyâḥ — yantre iti ghṛitâcî — etâḥ | asadan | — tâḥ | vishṇo iti — yajnaníyam iti yajna-niyam.

12. [a] bhúvanam asi, ví prathasvâ | [b] 'gne yáshṭar idám námaḥ | [1] [c] júhv é 'by agnís tvâ[2] hvayati deva-yajyáyâ | [d] úpa-bhṛid é 'hi, devás tvâ savitâ hvayati deva-yajyáyâ | [e] ágnâ-vishṇû, mâ vâm áva kramisham | [f] ví jihâthâm, mâ

---

11. [1] ohne avagraha. [2] so ([a]â[a]) AB; s. P. 3, 5. [3] so ([a]nt) AB. s. P. 5, 33.

12. aghárau. [1] so (namaḥ |) AB. [2] so ([a]s tvâ) AB.

mâ sáṃ tâptaṃ | [g] lokám me loka-kṛitau kṛiṇutaṃ | [h] víshṇo sthấnam asî | [i] 'tá índro akṛiṇod[3] vîryâṇi | [k] sam-ârábhyo 'rdhvó adhvaró[3] divi-spṛiçam | [l] áhruto yajnó yajná-pater [m] índrâ-vânt svấhâ | [n] bṛihád bhấḥ | [o] pâhí mâ 'gne dúç-carítâd, ấ mâ sú-carite bhaja | [p] makhásya çíro 'si, sáṃ jyótishâ jyótir añktâm ‖ 1 ‖ áhruta, ékaviṃçatiç ca ‖ 12 ‖

B. 3, 3, 7, 5-11. — K. 1, 12. 31, 11. — vgl. Vs. 2, 8. 9. Ç. 1, 4, 5, 2-7. Kâ. 3, 1, 16 - 2, 2. — juhû | eti | ihi — devayajyâyâ iti deva-yajyâyâi — vishṇóḥ — itaḥ — indrâvâṇ[4] itî 'ndrâ-vâṇ — bṛihat | bhâḥ — duçcáritâd iti duḥ-caritât.

13. [a] vấjasya mâ pra-savéno 'd-grâbhéṇó 'd agrabhît áthâ[1] sapátnâṃ índro me ni-grâbhéṇấ 'dharâṃ[2] akaḥ ‖ [b] ud-grâbhám ca ni-grâbhám ca bráhma devấ avîvṛidhan | áthâ[1] sapátnân[3] indrâ-'gnî me vishûcînân vy asyatâm ‖ [c] vásu-bhyas tvâ, rudrébhyas tvâ, "dityébhyas tvâ | [d] 'ktáṃ ríhâṇâ viyántu váyaḥ | [e] pra-jấṃ yónim mấ nir mṛiksham | [f] ấ pyâyantâm ấpa óshadhayo | [g] marútâm pṛíshataya stha | [h] divám ‖ 1 ‖ gacha, táto no vṛíshṭim é 'raya | [4] [i] áyush-pấ agne 'sy, ấyur me pâhi | [k] cakshush-pấ agne 'si, cákshur me pâhi | [l] dhruvấ 'si | [m] yám pari-dhím pary-ádhatthâ ágne deva paṇí-bhir vîyámâṇas[5], tám ta etám ánu jósham bharâmi né 'd eshá tvád apa-cetáyâtai | [n] yajnásya pấtha úpa sám itaṃ | [o] saṃsrâvá-bhâgâ sthe 'shấ bṛihántaḥ prastare-shṭhấ barhi-shádaç ca ‖ 2 ‖ devấ, imấṃ vấcam abhí víçve gṛiṇánta â-sádyâ 'smín barhíshi mâdayadhvam | [p] agnér vâm ápanna-gṛihasya sádasi sâdayâmi | [q] sumnấya sumninî sumné mâ dhattaṃ | [r] dhurí dhuryàu pâtam | [s] ágne 'dabdhâ-"yo 'çîta-tano, pâhí mâ 'dyá diváḥ, pâhí prá-sityai, pâhí dúr-

12. [3] so ([o]o a[o]) AB, s. P. 11, 17. [4] s. P. 3, 3.
13. srugvyûhanâdi. [1] so ([o]â) AB. [2] so ([o]âṃ) AB; s. P. 9, 22. [3] so ([o]ân) AB. [4] so (eraya |) AB. [5] so (mit ṇ) ABCD, s. P. 13, 10.

-ishṭyai, pâhí dur-admanyaí, pâhí dúç-caritâd | [t]ávishaṃ naḥ pitúṃ kṛiṇu, su-shádâ yóniṣ svâhâ | [u]dévâ gâtu-vido gâtúṃ vittvâ[6] gâtúm íta | [v]mánasas pata[7], imáṃ no deva devéshu yajnáṣ svâhâ, vâcí svâhâ, vâte dhâḥ ‖ 3 ‖ dívaṃ ca, vittvâ[6] gâtúṃ, tráyodaça ca ‖ 13 ‖

B. 3, 3, 9, 1-12. — K. 1, 12. 31, 11. 12. — Vs. 17, 63. 64. 2, 16-21. Ç. 9, 2, 3, 21. 22. 1, 8, 3, 14 - 9, 2, 28. Kâ. 18, 3, 21. 3, 5, 24-8, 4. — athâ | sapatnân[8] — akaḥ — athâ — indrâgnî itîndra-agnî — vishûcînân[8] | vîti — rihâṇâḥ | viyantú | — prishâtayaḥ — eti | îraya | âyushpâ ity âyuḥ-pâḥ — viyamâṇaḥ | taṃ | te | etaṃ | anv iti — na | it | eshaḥ — pâthâḥ | upâ | sam iti — saṣsrâvabhâgâ iti saṣsrâva-bhâgâḥ | stha | ishâḥ — prastareshṭhâ iti prastare-sthâḥ | barhishada iti barhi-sadâḥ — sumniní[9] iti — adabdhâyo ity âdabdha-âyo | [c]açîtatano ity açîta-tano — durishṭyâ iti duḥ-ishṭyai — sushadeti su-sadâ — devâḥ — manâsaḥ | pate.

14. [a]ubhâ vâm indrâ-'gnî âhuvádhyâ[1] ubhâ râdhasaḥ sahá mâdayádhyai |[2] ubhâ dâtârâv ishâṣ rayîṇâm ubhâ vâjasya sâtáye huve vâm ‖ [b]áçravaṣ hí bhûridâvat-tarâ vâṃ vi-jâmâtur utá vâ ghâ[3] syâlât | áthâ[3] sómasya prá-yatî yuvá-bhyâm indrâ-'gnî stómaṃ janayâmi návyam ‖ [c]índrâ-'gnî navatím púro dâsá-patnîr adhûnutam |[2] sâkám ékena kármaṇâ ‖ [d]çúciṃ nú stómaṃ náva-jâtam adyé 'ndrâ-'gnî vṛitra-haṇâ jushéthâm ‖ 1 ‖ ubhâ hí vâṣ su-hávâ jóhavîmi tâ vâjaṣ sadyá uçaté dhéshṭhâ ‖[2] [e]vayám u tvâ pathas pate[4], ráthaṃ ná vâja-sâtaye | dhiyé pû-

---

13. [6] vitvâ ABCD. [7] so ([o]s p[o]) AB. [8] ohne avagraha. [9] s. P. 4, 12.

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ. — kaṇḍ. 14. gehört nicht zum puroḍâçîyam, sondern zu dem yâjyâ-kâṇḍam, dem 21sten kâṇḍa, dessen einzelne Bestandtheile je durch die letzten annvâka in 1, 1, 14 — 4, 3, 13 (nebst 2, 6, 11) gebildet werden, s. Ind. Stud. 3, 375. 378. 379. 382. Prât. 3, 9. 11. 9, 20. 11, 3.
[1] ohne avagraha. [2] so (|) AB. [3] so ([o]â) AB; s. P. 3, 3-12.
[4] so ([o]s p[o]) AB; s. P. 8, 25. 27.

shann ayujmahi ‖ [f]pathás-pathaḥ[4] pári-patiṃ vacasyā́ kā́mena kṛitó abhy[5] ânaḍ arkám |[2] sá no râsac churúdhaç[1] candrā́-'grâ dhíyaṃ-dhiyaꣳ sîshadhâti prá pûshā́ ‖ [g]kshétrasya pátinâ vayáꣳ hiténe 'va jayâmasi | gā́m áçvam poshayitnv ā́ sá naḥ ‖ 2 ‖ mṛiḍâtî 'dṛíçe[1] ‖ [h]kshétrasya pate mádhu-mantam ûrmíṃ dhenúr iva páyo asmā́su[5] dhukshva | madhu-çcútaṃ ghṛitám iva sú-pûtam ṛitásya naḥ pátayo mṛiḍayantu ‖ [i]ágne náya su-páthâ râyé asmā́n[6] víçvāni deva váyunāni vidvā́n | yuyodhy asmáj juhurâṇám éno bhū́yishṭhâṃ te náma-uktiṃ vidhema ‖ [k]ā́ devā́nām ápi pánthām aganma yác chaknávâma tád ánu prá-voḍhum | agnír vidvā́n sá yajāt ‖ 3 ‖ sé 'd u hótâ só adhvarā́n[5] sá ṛitū́n kalpayâti ‖ [l]yád vā́hishṭham tád agnáye bṛihád arca vibhâ-vaso | máhishî 'va tvád rayís tvád vā́jâ úd îrate ‖ [m]ágne tvám pârayâ[3] návyo asmā́n[5] svasti-bhir áti durgā́ṇi víçvâ | pṛ́ç ca pṛithvī́ bahulā́ na urvī́ bhávâ[3] tokā́ya tánayāya çáṃ yóḥ ‖ [n]tvám agne vrata-pā́ asi[7] devá ā́ mártyeshv ā́ | tváṇ yajnéshv ī́ḍyaḥ ‖ [o]yád vo vayám pra-minā́ma[8] vratā́ni vidúshām devâ ávidush-ṭarâsaḥ | ágnish ṭád[9] víçvam ā́ priṇâti vidvā́n yébhir devā́ꣳ[10] ṛitú-bhiḥ kalpáyâti ‖ 4 ‖ jushéthām, ā́ sá no, yajâd, á, tráyoviꣳçatiç ca ‖ 14 ‖

(2, 2, 1, 1-5. 2, 1. 2.) — [a] R. 6, 60, 13 (Vs.); [b] 1, 109, 2; [c] 3, 12, 6; [d] 7, 93, 1; [e] 6, 53, 1; [f] 6, 49, 8 (Vs.); [g. h] 4, 57, 1. 2; [i] 1, 189, 1 (K.); [k] 10, 2, 3; [l] 5, 25, 7; [m] 1, 189, 2; [n] 8, 11, 1 (Vs.); [o] 10, 2, 4. — indrâgnî itîndra-agnî | âhuvadhyâi — dâtârau — bhûridâvâttareti bhûridâvât-tarâ — vijāmâtur iti vi-jāmâtuḥ — gha — athâ — prayatîti pra-yatî | yuvabhyâm iti yuva-bhyâm — indrāgnî itîndrā-agnî | vṛitrahaṇeti vṛitra-hanâ | jushethām — tâ | vâjam — dheshṭhā — pathaḥ | pate —

---

14. [a] so ([o]o a[o]) AB; s. P. 11, 3. [b] so ([o]e a[o]) AB; s. P. 11, 3. [7] so AB, s. Whitney zu P. 10, 13; aber pada hat [o]pâḥ. [8] so (mit n) ABCD; s. P. 7, 5. [9] so ([o]sh ṭ[o]) AB; s. P. 6, 5. [10] so ([o]âꣳ) AB; s. P. 9, 22.

pathaspâtha iti pathaḥ-pathaḥ — saḥ | naḥ | râsat | çurudhâḥ | candrâgrâ iti candra-agrâḥ — hitenâ | iva — poshayitnu | eti | saḥ | naḥ ‖ 2 ‖ mṛiḍâti | îḍriçé — dhenuḥ | iva — madhuçcutam iti madhu-çcutâm — ghṛitam | iva — eti — tat | anv iti | pravoḍhum iti pra-voḍhum — saḥ | yajât ‖ 3 ‖ saḥ | it[11] | u | hotâ | saḥ | adhvarân | saḥ — vibhâvaso iti vibhâ-vasoḥ | mahishî | iva | tvat | rayiḥ | tvat — pâraya | navyâḥ — durgâṇîti duḥ-gâṇi[12] — bhavâ — vratapâ iti vrata-pâḥ — devaḥ[13] | eti | martyéshu | â[14] — pramiṇâmeti pra-miṇâmâ — devâḥ | avidushṭarâsa ity aviduḥ-ṭarâsaḥ | agniḥ | tat.

ishé tvâ, yajnásya, çúndhadhvam, kármaṇe, devó, 'vadhûtam, dhríshṇiḥ, sám vapâmy, á dade, prátyushṭam, kríshṇo 'si, bhúvanam asi, vâjasyo, 'bhá vâm, cáturdaça * ‖ 14 ‖
ishé (1, 1), driṃha (7, 2), bhúvanam (12, 1), ashṭâviṃçatiḥ ** ‖ 28 ‖
iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe prathamaḥ prapâṭhakaḥ *** ‖ 1 ‖

2. adhvaraḥ (1, 2, 1 — 3, 13).

1. [a] ápa undantu jîváse dîrghâyu-tvấya várcasa | [b] óshadhe trấyasvai 'naṃ | [c] svá-dhite maí 'naṃ hiṃsîr | [d] deva-çrír etáni prá vape | [e] svasty [1] út-taraṇy açîyấ | [f] "po asmấn mấtáraḥ çundhantu, ghṛiténa no ghṛita-púvaḥ punantu | viçvam asmát prá vahantu riprám, úd âbhyaḥ çúcir á pûtá emi ‖ [g] sómasya tanúr asi, tanúvam me pâhi | [h] mahînấm

---

11. [11] s. P. 5, 17. 10, 10. 25. [12] s. P. 7, 10. [13] so CD; und auch der padapâṭha des Ṛik liest so; offenbar falsch für deve. [14] so CD; nicht eti, s. I, 2, 3, 1.

* nämlich anuvâkâḥ. ** nämlich kaṇḍikâḥ, jede zu 50 Wörtern. Die je über 50 überschüssigen Wörter eines anuvâka werden hierbei nicht mitgerechnet, sobald es nicht 30 oder mehr sind. Hie und da genügen indessen auch weniger Wörter als 30 zur Bildung einer kaṇḍikâ, z. B. 29 in 1, 2, 5, 2, wie es denn ja auch sogar ganze anuvâka giebt, die weniger als 30 Wörter enthalten, z. B. 1, 4, 5-7. ** aus B.; im kâṇḍânukrama steht praçnaḥ statt prapâṭhakaḥ; in ACD gar keine Benennung der Abschnitte.

2. 1-13. somakrayapraçnaḥ; 1. prâcînavaṃçaçâlâkhyapraveçaḥ. [1] ohne avagrahn. [2] so (°o a°) AB; s. P. 11, 8.

páyo 'si, varco-dhā[3] asi, várcaḥ ‖ 1 ‖ máyi dhehi | [l] vṛitrásya kanīnikā 'si, cakshush-pā[4] asi, cákshur me pāhi | [k] cit-pátis tvā[5] punātu, vāk-pátis tvā[5] punātu, devás tvā savitā punātv áchidreṇa pavitreṇa vásoḥ sūryasya raçmí-bhis | [l] tásya te pavitra-pate pavítreṇa yásmai kám puné, tác chakeyam | [m] ā́ vo devāsa īmahe sátya-dharmāṇo adhvaré[2], yád vo devāsa â-guré yájniyāso hávāmaha | [n] índrā-'gnī dyāvā-pṛithivī ā́pa oshadhīs | [o] tvám dīkshā́ṇām ádhi-patir asī, 'há mā sántam pāhi ‖ 2 ‖ várca, oshadhīr, ashṭaú ca ‖ 1 ‖

6, 1, 1, 1-9. — K. 2, 1. 23, 1. — Vs. 4, 1-5. Ç. 3, 1, 2, 6 - 3, 24. Kâ. 7, 2, 9 - 3, 6. — dīrghāyutvāyeti dīrghāyu-tvāyā | varcāse | oshādhe | trāyāsva | enaṃ — mā | enaṃ — svasti | uttārāṇīty ut-tarāṇi | açīya | āpāḥ — eti | pūtaḥ — varcodhā iti varcaḥ-dhāḥ — cakshushpā iti cakshuḥ-pāḥ — tat | çakeyaṃ — dyāvāpṛithivī iti | āpāḥ | oshadhīḥ — iha | mā.

2. [a] ā́-kūtyai pra-yúje 'gnáye svāhā[1], medhā́yai mánase 'gnáye svāhā, dīkshā́yai tápase 'gnáye svāhā, sárasvatyai[1] pūshṇè 'gnáye svāhā́ | [b] "po devīr bṛihatīr viçva-çambhuvo, dyā́vā-pṛithivī urv antáriksham[1], bṛíhaspátir[1] no havíshā vṛidhātu svāhā | [c] víçve devásya netúr márto vṛiṇīta sakhyáṃ | víçve rāyá ishudhyasi dyumnáṃ vṛiṇīta pushyáse svāha ‖ [d] 'rk-sāmáyoḥ çílpe sthas, té vām ā́ rabhe, té mā ‖ 1 ‖ pātam ā́ 'syá yajnásyo 'd-ríca | [e] imā́ṃ dhíyaṃ çikshamāṇasya deva krátuṃ dáksham varuṇa sáṃ çiçādhi | yáyā́ 'ti víçvā dur-itā́ tárema su-tármāṇam ádhi nāvaṃ ruhemó ‖ [f] 'rg asy āṅgirasy ūrṇa-mradā, ūrjam me yacha, pāhí mā, mā́ hiṃsīr | [g] vishṇoḥ çármā 'si, çárma yájamā-

---

1. [3] s. Whitney zu P. 10, 13; pada hat °dhāḥ. [4] s. Whitney zu P. 10, 13; pada hat °pāḥ. [5] so (°s tvā) AB.

2. vratasampādanadikshā.. [1] ohne avagraha.

nasya, çárma me yacha | [h] nákshatrâṇâm mâ 'tîkâçât[1] pâhi | [i] 'ndrasya yónir asi ‖ 2 ‖ mâ mâ hiṁsîḥ | [k] kṛishyai tvâ su-sasyâyai | [l] su-pippalâbhyas tvaú 'shadhî-bhyaḥ | [m] sû-'pasthâ devó vánaspátir[1], ûrdhvó mâ pâhy, ó 'd-ṛicaḥ | [n] svâhâ[1] yajnám mánasâ, svâhâ dyâvâ-pṛithivî́bhyâṁ[2], svâho 'ród antárikshât[1], svâhâ yajnáṃ vâtâd ấ rabhe ‖ 3 ‖ mâ, yónir asi, tricác ca ‖ 2 ‖

6, 1, 2, 1 - 4, 2. — K. 2, 2. 3. 23, 2-5. — Vs. 4, 7-10. Ç. 3, 1, 4, 6 - 2, 1, 35. Kâ. 7, 3, 16 - 4, 8. — svâhâ — pûshṇe | agnayé | svâhâ | âpâḥ — uru — bṛihaspatiḥ — viçvé — râyaḥ — svâhâ | ṛiksâmayor ity ṛik-sâmayóḥ | çílpe iti — te[3] iti — eti | rabhe | te[4] iti — eti | asya — udṛica ity út-ṛicâḥ — ruhema | ûrk — âṅgirasî | ûrṇâmradâ ity ûrṇâ-mradâḥ — çarmâ | asi — mâ | atîkâçât | pâhi — susasyâyâ[5] iti su-sasyâyâi — oshádhîbhya ity oshádhi-bhyaḥ | sûpasthâ iti su-upasthâḥ — vanaspatiḥ — eti | udṛica ity út-ṛicâḥ — uroḥ | antarikshât — eti | rabhe.

3. [a] daívîṃ dhíyam manâmahe su-mṛidîkâṁ abhíshṭaye[1] | varco-dhâṃ yajná-vâhasaṁ su-pârâ no asad[2] váçe ‖ [b] yé devâ máno-jâtâ mano-yújaḥ su-dákshâ dáksha-pitâras, té naḥ pântu, té no 'vantu, tébhyo námas, tébhyaḥ svâhâ[1] | [c] 'gne tváṁ sú jâgṛihi, vayáṁ sú mandishîmahi | gopâyá naḥ svastáye[1], pra-búdhe naḥ púnar dadaḥ ‖[3] [d] tvám agne vratapấ[4] asi devá ấ mártyeshv ấ | tvám ‖ 1 ‖ yajnéshv îḍyaḥ ‖[3] [e] viçve devấ abhí mâm ấ 'vavṛitran, pûshấ sanyấ, sómo rấdhasâ, devấḥ savitấ vásor vasu-dấvâ | [f] rấsvé 'yat somấ, [g] bhûyo bhara | [g] mấ pṛiṇán pûrtyấ ví râdhi, mấ 'hám áyushâ | [h] candrám asi máma bhógâya bhava, vástram asi

---

2. [a] svâhâ dive | svâhâ pṛithivyai Âpastamba in B p. 304. [3] P. 4, 47. [4] P. 4, 42. [5] P. 6, 12.

3. devayajanam. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) AB; s. P. 11, 13. 8. [3] so (|) AB. [4] s. Whitney zu P. 10, 13; pada hat °pâḥ.

máma bhógâya bhavo 'srã 'si máma bhógâya bhava, háyo 'si máma bhógâya bhava ‖ 2 ‖ chãgo 'si máma bhógâya bhava, meshò 'si máma bhógâya bhava | [i] vâyáve tvâ, vâ=ruṇâya tvâ, nír-ṛityai tvâ, rudrãya tvâ | [k] dévîr âpo apâṃ[2] napâd yá ûrmír havishỳa indriyã-vân madintamas[1], táṃ vo mã 'va kramisham | [l] áchinnaṃ tántum pṛithivyã ánu ge=sham | [m] bhadrãd abhí çréyaḥ pré 'hi | [n] bṛihaspátiḥ[1] pura=-etã te astv[5], áthe 'm áva sya vára ã pṛithivyã, âré çátrûn kṛiṇuhi sárva-vîra | [3] [o] é 'dám aganma deva-yájanam pṛithi=vyã víçve devã yád ájushanta pũrva, ṛiksàmã-bhyâṃ[6] yá=jushâ saṃ-táranto râyás póshena[7] sám ishã madema ‖ 3 ‖ ã tváo, háyo 'si máma bhógâya bhava, sya, páñcaviocatiç ca ‖ 3 ‖

6, 1, 4, 4-9. 3, 1, 1, 4. — K. 2, 4. 23, 5. 6. — Vs. 4, 11. 14. 16. 6, 27. 4, 1. Ç. 3, 2, 2, 17-25. 1, 2, 11. 12. Kâ. 7, 4, 32 - 5, 16. — abhishṭáye — svâhã — sv iti — svastayé — vratapâ iti vrata-pàḥ — devaḥ[8] | eti | martyéshu | â[9] | tvam — eti | avavṛitran — râsvà | iyàt | soma | eti | bhûyaḥ — mâ | aham — bhava | usrâ | asi — indriyâvân itîndriya-vân — mâ | aveti — athà | îṃ | aveti | sya | varé | eti | pṛithi=vyâḥ — eti | idaṃ — pṛithivyâḥ — pûrvé | ṛiksâmâbhyâṃ ity ṛiksâma-bhyâṃ — râyaḥ | poshéna.

4. [a] iyáṃ te çukra tanũr, idáṃ várcas, táyâ sám bhava, bhrãjaṃ gacha | [b] jũr asi dhṛitã mánasà júshṭâ vishṇave | [c] tásyâs te satyá-savasaḥ pra-savé vâcó yantrám açîya svâhâ[1] | [d] çukrám asy, amṛitam asi, vaiçva-devao haviḥ [e] sũryasya cákshur ã 'ruham agnér akshṇáḥ kanĩnikâṃ, yád étaçebhir ĩyase bhrãjamâno vipaçcitâ[1] | [f] cíd asi, manã 'si, dhĩr asi, dákshiṇâ ‖ 1 ‖ asi, yajniyà 'si, kshatriyâ 'sy, áditir asy ubhayátaḥ-çîrshṇî | [g] sã naḥ sú-prâcî sú-pratîcî

3. [3] so ([o]e a[o]) AB. [6] so AB, s. P. 3, 5. [7] so ([o]s p[o]) AB s. P. 8, 29. [8] s. I, 1, 14, 4. [9] so CD; nicht etí, s. I, 1, 14, 4.

1. somakrayaṇîgamanam. [1] ohne avagraha.

sám bhava | [b] mitrás tvâ padí badhnâtu | [i] pûshâ 'dhvanaḥ pâtv | [k] índrâyâ 'dhy-akshâyâ | [l] 'nu tvâ mâtâ manyatâm ánu pitâ, 'nu bhrâtâ sá-garbhyó, 'nu sákhâ sá-yûthyaḥ | [m] sâ devi devám áche 'hî, 'ndrâya sómaṁ | [n] rudrás tvâ " vartayatu mitrásya pathâ | [o] svastí[1] sóma-sakhâ púnar é 'hi sahá rayyâ ‖ 2 ‖ dákshiṇâ, sómasakhâ, páñca ca ‖ 4 ‖

6, 1, 7, 2-8. — K. 2, 5. 24, 3. — Vs. 4, 17-20. Ç. 3, 2, 4, 9-20. Kâ. 7, 6, 8-15. — svâhâ — eti | aruhaṃ — vipaçcitâ — achâ | ihi | indrâya — tvâ | eti — svasti — punâḥ | eti | ihi.

5. [a] vásvy asi, rudrâ 'sy, áditir asy, âdityâ 'si, çukrâ 'si, candrâ 'si | [b] bṛíhaspátis[1] tvâ sumné raṇvatu, rudró vásu-bhir â ciketu | [c] pṛithivyâs tvâ mûrdhánn â jigharmi deva-yájana íḍâyâḥ padé ghṛitá-vati svâhâ | [d] pári-likhitaṁ rákshaḥ, pári-likhitâ árâtaya, idám ahám rákshaso grîvâ ápi kṛintâmi | [e] yò 'smân dvéshṭi, yáṃ ca vayáṃ dvishmá, idám asya grîvâḥ ‖ 1 ‖ ápi kṛintâmy | [f] asmé râyas, tvé râyas, tóte râyaḥ | [g] sáṃ devi devyó 'rváçyâ paçyasva | [h] tváshṭîmatî[1] te sapeya, su-rétâ réto dádhânâ vîráṃ videya táva saṃ-dṛíçi | [i] mâ 'hám râyás póshena[2] ví yosham[3] ‖ 2 ‖ asya grîvâ, ékân-ná-triṁçác ca ‖ 5 ‖

6, 1, 8, 1-4. — K. 2, 5. 24, 4. — Vs. 4, 21-23. Ç. 3, 3, 1, 2-12. Kâ. 7, 6, 16-26. — bṛihaspatiḥ — devayajana iti deva-yajane — arâtayaḥ — yaḥ | asmân — asme iti — tve iti — tote — devyâ | urvaçyâ — tvashṭîmatî — suretâ iti su-retâḥ — mâ | aham.

6. [a] aṁçúnâ te aṁçúḥ[1] pṛicyatâm párushâ párur, gandhás te kâmam avatu, mádâya ráso ácyuto[2], 'mâtyo 'si, çuk-

---

5. somakrayaṇîpadasaṃgrahaḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°s p°) ABE. [3] vyosham E (! und zwar als âdisvarita).

6. somonmânam. [1] so (°e a°) ABE, s.P. 11, 10. [2] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 17.

rás te gráho | [b] 'bhí tyáṃ devấo savitấram ûṇyoḥ[3] kaví-kratum árcâmi satyá-savasao ratna-dhấm abhí priyám[4] matím | ûrdhvấ yásyâ 'mátir bhấ ádidyutat sávîmani hiraṇya-pâṇir amimîta su-krátuḥ, kṛipấ súvaḥ ‖ [c] pra-jấbhyas tvâ, prâ-'ṇấya tvâ vy-ânấya tvâ, pra-jấs tvám ánu prấ 'ṇihi[5], pra-jấs tvấm ánu prấ 'ṇantu[5] ‖ 1 ‖ ánu, saptá ca ‖ 6 ‖

6, 1, 9, 3-7. — K. 2, 6. 24, 5. — Vs. 4, 24. 25. Ç. 3, 3, 2, 7-19. Kâ. 7, 7, 9-21. — abhîti | priyam — yasyâ | amatiḥ | bhâḥ — prâṇâyeti pra-aṇâyâ — vyâṇâyeti vi-aṇâyâ | anú | preti | aṇihi — anú | preti | aṇantu.

7. [a] sómaṃ te kṛiṇâmy ûrjasvantaṃ[1] páyasvantaṃ[1] vîryâ-vantam[2] abhimâti-shấhao, çukráṃ te çukréṇa krîṇâmi, candráṃ candréṇâ, 'mṛítam amṛítena, samyát[3] te gór | [b] asmé candrấṇi | [c] tápasas tanûr asi prajấ-pater várṇas, tásyâs te sahasra-poshám púshyantyàç caraméṇa paçúnâ krîṇâmy | [d] asmé te bándhur, máyi te rấyaḥ çrayantâm | [e] asmé jyótih, soma-vikrayíṇi támo | [f] mitró na é 'hi súmitra-dhâ | [g] índrasyo 'rúm ấ viça dákshiṇam uçánn uçántao syonáḥ syonáo | [h] svấna bhrấjấ 'ñghâre bámbhâre hásta sú-hasta kṛiçânav, eté vaḥ soma-kráyaṇâs, tấn rakshadhvam mấ vo dabhan ‖ 1 ‖ ûrúṃ, dvấviṃçatiç ca ‖ 7 ‖

6, 1, 10, 3-11, 1. — K. 2, 6. 24, 6. — Vs. 4, 26. 27. Ç. 3, 3, 3, 6-11. Kâ. 7, 8, 15-24. — vîryấvantaṃ iti vîryâ-vantam abhimâtishâhaṃ ity ábhimâti-sâhaṃ — samyat | te — asme iti[4] — eti | ihi | sumitradhâ iti sumitra-dhâḥ — ûrum | eti — añghâre — kṛiçânav iti kṛiçâ-ano[5] | ete.

8. [a] úd ấyushâ sv-âyúshó 'd óshadhînâo rásenó, 't

---

6. [3] s. P. 13, 10. [4] zwei Wörter. [5] so (°ṇ°) ABE.

7. somakrayaḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°â) ABE, s. P. 3, 5. [3] sampát B (p. 353 u. 354), samîcînam Sây.; für samyak also, vgl. Ind. Stud. 8, 54. Ind. Streif. 1, 127. samyadvîra Ṛ. 2, 4, 8. [4] s. P. 4, 9. [5] sic!

8. somasya çakaṭâropaṇam.

parjányasya çúshmeṇó 'd asthâm amṛítâ◡ ánu |[1] [b] urv̀ antáriksham ánv ihy | [c] ádityâḥ sádo 'sy | [d] ádityâḥ sáda ā́ sîdā́ | [e] 'stabhnâd dyā́m ṛishabhó antáriksham[2] ámimîta varimā́ṇam pṛithivyā́, ā́ 'sîdad víçvâ bhúvanâni sam-rā́ḍ víçvé 't tā́ni váruṇasya vratā́ni || [f] váneshu vỳ antáriksham tatâna vā́jam árvat-su páyo aghniyā́su[2], hṛit-sú || 1 || krátuṃ váruṇo vikshv̀ agníṃ diví sū́ryam adadhât sómam ádrâv || [g] úd u tyáṃ jâtá-vedasaṃ deváṃ vahanti ketávaḥ | dṛiçé víçvâya sū́ryam || [h] úsrâv é 'taṃ dhûr-shâhâv[3] anaçrū́ ávîra-haṇau brahma-códanau | [i] váruṇasya skámbhanam asi | [k] váruṇasya skambha-sárjanam asi | [l] práty-asto váruṇasya pā́çaḥ || 2 || hṛitsú, páñcatri◡çae ca || 8 ||

6, 1, 11, 1-4. — K. 2, 6. 7. 24, 6. — Vs. 4, 28. 30. 31. 7, 41. 4, 33. 36. Ç. 3, 3, 3, 14 - 4, 25. Kâ. 7, 9, 1-26. — ud iti | âyúshâ | svâyusheti su-âyushā́ | ud iti — amṛitā́n | anú[4] | uru | antariksham | anv iti — eti | sîda | astábhnât — pṛithivyâḥ | eti — samrâḍ iti saṃ-râṭ | viçvā́ | it — usraú | eti | itam | dhûrshâhâv iti dhûḥ-sâhau | anaçrû iti | avī́rahaṇâv ity avī́ra-hanau.

9. [a] prá cyavasva bhuvas pate[1] víçvâny abhí dhā́mâni, mā́ tvâ pari-parī́ vidan, mā́ tvâ pari-panthíno vidan, mā́ tvâ vṛíkâ aghâ-yávo[2], mā́ gandharvó viçvā́-vasur[2] ā́ daghac | [b] chyenó bhûtvā́ párâ pata, yájamânasya no gṛihé devaíḥ sa◡skṛitáṃ[3], yájamânasya svasty-áyany asy | [c] ápi pánthâm agasmahi svasti-gā́m anehásaṃ, yéna víçvâḥ pári dvísho vṛiṇákti vindáte vásu | [d] námo mitrásya váruṇasya cákshase mahó devā́ya tád ṛitá◡ saparyata[3], dûre-dṛíçe

8. so (°tâ◡ anu ') ABE; s. P. 9, 21. 22. [2] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 16. 17. [3] s. P. 1, 56. 5, 10; dhûru° E. [4] so CD, nicht anv iti.

9. âropitasya somasya prâcînava◡çam prati gamanam. [1] so (°s p°) ABE; s. P. 8, 27. 28. [2] P. 3, 2. 5. [3] ohne avagraha.

devá-jâtâya ketáve divás putrā́ya[1] sū́ryâya çaꣳsata || [e] vá-ruṇasya skámbhanam asi | [f] váruṇasya skambha-sárjanam asy | [g] ún-mukto váruṇasya pā́çaḥ || 1 || mitrásya, tráyoviꣳ çatiç ca || 9 ||

6, 1, 11, 4-6. — K. 2, 7. 24, 7. — Vs. 4, 34. 29. 35. 36. Ç. 3, 3, 4, 14-25. Kâ. 7, 9, 19-26. — bhu̱va̱ḥ | pa̱te̱ — pa̱ri̱pa̱rîti pari-pa̱rî | vi̱da̱t — a̱ghâ̱yava̱ ity ágha-yavâḥ — vi̱çvâvâsu̱r iti vi̱çva-va̱su̱ḥ | eti | da̱gha̱t — sa̱ꣳskṛi̱tam — sva̱styaya̱nîti svasti-ayánî — a̱ga̱sma̱hi̱ — sa̱pa̱rya̱ta̱ — di̱vaḥ | pu̱trâyá.

10. [a] agnér âtithyám asi víshṇave tvâ, sómasyâ ''tith-yám asi víshṇave tvā́, 'tither âtithyám asi víshṇave tvâ, 'gnáye tvâ râyasposha-dā́vne[1] víshṇave tvâ, çyenā́ya tvâ soma-bhṛíte víshṇave tvâ | [b] yā́ te dhā́mâni havíshâ yájanti tā́ te víçvâ pari-bhū́r astu yajnám | gaya-sphā́naḥ pra-táraṇaḥ su-vī́ró 'vîra-hâ[2] prá carâ[3] soma dúryân || [c] ádi-tyâḥ[4] sádo 'sy, ádityâḥ sáda ā́ || 1 || sîda | [d] váruṇo 'si dhṛitá-vrato, vâruṇám asi | [e] çam-yór[5] devā́nâꣳ sakhyā́n, mā́ devā́nâm apásaç chitsmahy | [f] ā́-pataye tvâ gṛíhṇâmi, pári-pataye tvâ g., tánû-náptre tvā́ g., çâkvarā́ya tvâ g., çákmann ójishṭhâya tvâ gṛihṇâmy | [g] ánâ-dhṛishṭam asy, anâ-dhṛishyáṃ devā́nâm ójo 'bhiçasti-pā́ anabhi-çastenyám | [h] ánu me dîkshā́ṃ dîkshā́-patir manyatâm ánu tápas tápas-patir, áñjasâ satyám úpa geshaꣳ suvité[6] mâ dhâḥ || 2 || ā́, maí, 'kaṃ ca || 10 ||

6, 2, 1, 2 - 2, 4. — K. 2, 8. 24, 8. — Vs. 5, 1. 4, 37. 5, 5. Ç. 3, 3, 4, 30 - 4, 2, 14. Kâ. 7, 9, 32 - 8, 1, 26. — ra̱ya̱spo̱sha̱dâvna̱ iti râyasposha-dâvné — preti | ca̱ra̱ — ça̱myor iti çaṃ-yoḥ

---

10. âtithyeshṭiḥ. [1] dânve C, dâvnne BD (v in D mit virâma), dâvunne E. [2] so (°ro 'v°) ABE. [3] so (°â) ABE; s. P. 3, 8. [4] dúryân ádityâḥ ABE; s. P. 9, 21. [5] so (als Compos.) CD, der Accent in ABE und der Comm. (p. 378); es sind wohl aber zwei Nominative. [6] ohne avagraha.

— sakhyàt — çakmàn — anabhiçastenyam ity ànabhi-çastenyam — suvite.

11. [a] aʊçúr-aʊçus te[1] deva somă " pyâyatâm, índrâyai 'kadhana-vida, ă túbhyam índraḥ pyâyatâm, ă tvám índrâya pyâyasvă | [b] " pyâyaya sákhînt sanyă medháyâ svastí[2] te deva soma sutyăm açîyé | [c] 'shṭâ[3] răyaḥ pré 'shé bhágâya 'rtám ṛitavâdí-bhyo, námo divé námaḥ pṛithivyă | [d] ágne vrata-pate tváṃ vratănâṃ vratá-patir asi, yă máma tanŭr eshă să tváyi || 1 || yă táva tanŭr iyáʊ să máyi, sahá nau vrata-pate vratínor vratăni | [e] yă te agne[4] rúdriyâ tanŭs táyâ naḥ pâhi, tásyâs te svăhâ[2] | [f] yă te agne[4] 'yâ-çayă rajâ-çayă harâ-çayă tanŭr várshishṭhâ gahvare shṭhó | [g] 'gráṃ váco ápâ[5] 'vadhîṃ, tveshám váco ápâ[5] 'vadhîʊ svăhâ || 2 || tváyi, catvâriʊçác ca || 11 ||

6, 2, 2, 4-7. — K. 2, 8. 24, 9. — Vs. 5, 6-8. Ç. 3, 4, 3, 9-4, 25. Kâ. 8, 2, 4-38. — soma | eti — ekadhanavida ity èkadhana-vidè | eti — eti | tvam — eti | pyâyaya | sakhîn — svasti — açîya | eshṭàḥ | râyàḥ | preti | ishe — ṛitavâdibhya ity ṛitavâḍi-bhyaḥ — pṛithivyai — gahvareshṭheti gahvare-sthà | ugram — apeti | avadhîm.

12. [a] vittă-'yanî me 'si, tiktă-'yanî me 'sy, ávatân mâ nâthitám, ávatân mâ vyathitáṃ | [b] vidér agnír nábho nămă | [c] 'gne añgiro[1] yò 'syăm pṛithivyăm ásy ăyushâ nămné " 'hi, yát té 'nâ-dhṛishṭaṃ năma yajníyaṃ, téna tvă " dadhé | [d] 'gne añgiro[1] yó dvitĭyasyâṃ tṛitĭyasyâm pṛithivyăm ásy ăyushâ nămné " 'hi, yát té 'nâ-dhṛishṭaṃ năma || 1 || yajníyaṃ, téna tvă " dadhe | [e] siʊhĭr asi, mahishĭr asy |

11. upasadaḥ. [1] so (°s te) ABE. [2] ohne avagraha. [3] so (°ye 'shṭâ) ABE, s. P. 10, 14; 8, 18-22. 8. [4] so (°e a°) ABE. [5] so (°o a°) ABE.

12. uttaravediḥ. [1] so (°e a°) ABE; s. P. 11, 17.

[f]urú prathasvo, 'rú te yajná-patiḥ prathatâṃ | [g]dhruvā́ 'si | [h]devébhyaḥ çundhasva, devébhyaḥ çumbhasve | [i]'ndra-ghoshás tvā́ vásu-bhiḥ purástât[2] pâtu, máno-javâs tvâ pitṛī́-bhir dakshiṇatáḥ[2] pâtu, prá-cetâs tvâ rudraíḥ paçcā́t pâtu, viçvá-karmâ tvâ "dityaír ut-taratáḥ pâtu | [k]siʊhī́r asi sa-patna-sâhī́ svā́hâ, siʊhī́r asi suprajâ-vániḥ svā́hâ, siʊhī́ḥ || 2 || asi râyasposha-vániḥ svā́hâ, siʊhī́r asy âditya-vániḥ svā́hâ, siʊhī́r asy ā́ vaha devā́n deva-yaté[3] yájamânâya svā́hâ | [l]bhûtébhyas tvâ | [m]viçvā́-"yur asi pṛithivī́ṃ dṛiʊha, dhruva-kshíd asy antárikshaṃ dṛiʊhâ, 'cyuta-kshíd asi dívaṃ-dṛiʊhâ | [n]'gnér bhásmâ 'sy, agnéḥ púrîsham asi || 3 || nā́ma suprajâvániḥ svā́hâ siʊhī́ḥ, páñcatriʊçac ca || 12 ||

6, 2, 7, 2 - 8, 6. — K. 2, 9. 25, 6. — Vs. 5, 9-13. Ç. 3, 5, 1, 28 - 2, 14. Kâ. 5, 3, 25 - 4, 17. — vi̱ttâya̱nîti vitta-ayánî — ti̱ktâya̱nîti tikta-ayánî — avátât — avátât — vi̱deḥ — nâmnā́ | eti | i̱hi̱ — tvâ̱ | eti | da̱dhe̱ — nâmnā́ | eti | i̱hi̱ — tvâ̱ eti | da̱dhe̱ — da̱kshi̱ṇa̱taḥ — su̱pra̱jâ̱vani̱r iti suprajâ-vaniḥ — râ̱ya̱spo̱sha̱vani̱r iti râyasposha-vaniḥ — â̱di̱tya̱vani̱r ity ā́ditya-vaniḥ — eti | va̱ha̱ | de̱vân | de̱va̱ya̱ta iti deva-ya̱te — vi̱çvâyu̱r iti vi̱çva-â̱yu̱ḥ — bhasmá.

13. [a]yuñjáte mána utá yuñjate dhíyo víprâ víprasya bṛiható vipaçcítaḥ[1] |[2] ví hótrâ dadhe vayunâ-víd[3] éka ín mahī́ devásya savitúḥ pári-shṭutiḥ || [b]su-vā́g deva dúryâʊ ā́[4] vada | [c]deva-çrútau devéshv ā́ ghoshethâm | [d]ā́ no vîró jâyatâṃ karmaṇỳo yáʊ sárve 'nu-jī́vâma, yó bahûnā́m ásad vaçī́ |[2] [e]idáṃ víshṇur ví cakrame tredhā́[1] ní dadhe padám |[2] sám-ûḍham asya || 1 || pâʊsurá || [f]írâ-vatî dhenu-mátî hí bhûtáʊ sû-yavasínî[5] mánave yaçasỳe | vỳ aska-

12. [2] ohne avagraha. [3] so ABE, s. Whitney zu P. 3, 2.

13. havirdhânamaṇḍapanirmâṇam. [1] ohne avagraha. [2] so (|) ABE. [3] so (°â) ABE, s. P. 3, 2. [4] so (°âʊ â) ABE; duriyâʊ E! [5] so sû°) AB, s. P. 3, 7; sŭya° E.

bhnád ródasi víshṇur eté dâdhā́ra pṛithivī́m abhíto[1] ma-yū́khaiḥ || [g] prā́cî pré 'tam adhvaráṃ kalpáyantî, ûrdhváṃ yajnáṃ nayatam, mā́ jîhvaratam, átra ramethâṃ várshman pṛithivyā́ | [h] divó vâ vishṇav utá vâ pṛithivyā́ mahó vâ vishṇav utá vâ 'ntárikshâd[1], dhástau pṛiṇasva bahú-bhir vasavỳair ā́ prá yacha || 2 || dákshiṇâd ó 'tá savyā́t || [i] víshṇor núkaṃ[1] vîrỳâṇi prá vocaṃ yáḥ pā́rthivâni vi-mamé rájâ◡si, yó áskabhâyad[6] út-tara◡ sadhá-sthaṃ vi-cakramâṇás tredhó[1] 'ru-gâyó || [k] víshṇo rarā́ṭam asi, víshṇoḥ pṛishṭhám asi | [l] víshṇoḥ çnyáptre[7] stho | [m] víshṇoḥ syū́r asi | [n] víshṇor dhruvám asi | [o] vaishṇavám asi, víshṇave tvâ || 3 || asya, yachaí, 'kân-ná-catvâri◡çác ca || 13 ||

6, 2, 9, 1-4. — K. 2, 10. 25, 8. — Vs. 5, 14-21. Ç. 3, 5, 3, 11-25. Kâ. 8, 3, 29-4, 21. — viprā́ḥ — vi̱pa̱çcitáḥ[8] — hotrā́ḥ — va̱yu̱nâ̱vid iti vayuna-vit | ekáḥ | it — parishṭuti̱r iti̱ pari-stu̱ti̱ḥ — duryā́n | eti - tre̱dhâ | nîti — pâ̱◡su̱re | irā́vatî̱ itîrā́-va̱tî̱[9] | dhe̱nu̱matî̱ iti dhenu-matī́ — sû̱ya̱va̱sinî̱ iti su-ya̱va̱sinī́ — ya̱ça̱syé iti — rodásî̱ iti — e̱te iti | dâ̱dhâ̱ra̱ — a̱bhitáḥ — prâcî̱ iti — ka̱lpaya̱ntî̱ iti[9] — pṛi̱thi̱vyâḥ — vi̱shṇo̱[10] | u̱ta — pṛi̱thi̱vyâḥ — vi̱shṇo̱[10] | u̱ta | vâ̱ — â | preti — eti | u̱ta — nukáṃ — vishṇóḥ | ra̱râṭám — çnaptre̱ iti[9].

14. [a] kṛiṇushvá pā́jaḥ prá-sitiṃ ná pṛithvī́ṃ yâhí rā́-je 'vā́ 'ma-vâ◡[1] íbhena | tṛishvī́m ánu prá-sitiṃ drûṇânó 'stâ 'si vídhya rakshásas tápishṭhaiḥ || [b] táva bhramā́sa âçuyā́ patanty ánu spṛiça dhṛishatā́ çóçucânaḥ | tápû◡shy agne juhv̀â pataṃgā́n ásaṃ-dito[2] ví sṛija víshvag ulkā́ḥ || [c] práti spáço ví sṛija tū́rṇi-tamo bhávâ[3] pâyúr viçó asyâ[4] ádab-dhaḥ | yó no dûre aghá-ça◡saḥ[5] || 1 || yó ánty[4] ágne

13. [6] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 17. [7] so ABCE, çnaptre D. [8] mit avagraha D prima manu. [9] s. P. 4, 22. 15. 46. [10] ohne iti, weil nicht pragṛihya.

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] so (°â◡) ABE; s. P. 9, 20. [2] so (°ân a°) ABE; s. P. 9, 23. [3] so (°â) ABE; s. P. 3, 8. [4] so (°o a°) ABE; s. P. 11, 3. [5] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 3.

mā́kish[6] ṭe[7] vyáthir ā́ dadharshît ‖ [d] úd agne tishṭha práty ā́ tanushva nỳ amítrāṁ[1] oshatàt tigma-hete | yó no árātiṁ[4] sam-idhâna cakré nícā́ tám dhakshy atasáṃ ná çúshkam ‖ [e] ûrdhvó bhava práti vidhyā́ 'dhy asmád âvísh kṛiṇushva[5] daívyâny agne | áva sthirā́ tanuhi yâtujū́nāṃ[6] jâmíṃ ájâmim prá mṛiṇîhi çátrūn ‖ [f] sá te ‖ 2 ‖ jânâti su-matíṃ yavishṭha yá ī́vate[9] bráhmaṇe gâtúm aírat | víçvâny asmai su-dínâni râyó dyumnā́ny aryó ví dúro abhí[4] dyaut ‖ [g] sé 'd agne astu[5] su-bhágaḥ su-dā́nur yás tvâ nítyena havíshâ yá ukthaíḥ[10] | píprîshati svá ā́yushi dur-oṇé[11] víçvé 'd asmai su-dínâ sā́ 'sad ishṭíḥ ‖ [h] árcâmi te su-matíṃ ghóshy arvā́k sáṃ te vāvā́tâ jaratâm ‖ 3 ‖ iyáṃ gī́ḥ | sv-áçvâs tvâ su-ráthâ marjayemâ 'smé kshatrā́ṇi dhârayer ánu dyū́n ‖ [i] ihá tvâ bhū́ry ā́ cared úpa tmáu dóshâ-vastar dîdivā́ṁsam ánu dyū́n | krī́ḍantas tvâ su-mánasaḥ sapemâ 'bhí dyumnā́ tasthivā́ṁso jánânâm ‖ [k] yás tvâ sv-áçvaḥ su-hiraṇyó agna[4] upa-yā́ti vásu-matâ ráthena | tásya trâtā́ bhavasi tásya sákhâ yás ta âtithyám ânushág[6] jújoshat ‖ [l] mahó ru-jâmi ‖ 4 ‖ bandhútâ[6] váco-bhis táu mâ pitúr gótamâd ánv iyâya | tvā́ṃ no asya[4] vácasaç cikiddhi hótar yavi-shṭha su-krato dámûnâḥ[6] ‖ [m] ásvapna-jas taráṇayaḥ su-çévâ átandrâso 'vṛikā́[12] áçramishṭhâḥ | té pâyávaḥ sadhriyañco[6] ni-shádyā́ 'gne táva naḥ pântv amûra ‖ [n] yé pàyávo mà-mateyáṃ te agne[5] páçyanto andhám[4] dur-itā́d árakshan | raráksha tā́nt su-kṛito viçvá-vedâ dípsanta íd ripávo nā́[3] ha ‖ 5 ‖ debhuḥ ‖ [o] tváyâ vayáṁ sadha-nỳas tvótās[6] táva prá-ṇîty açyâma vā́jân | ubhā́ çáṁsâ sûdaya satya-tâte 'nu-shṭhuyā́[6] kṛiṇuby ahrayâṇa ‖ [p] ayā́ te agne[5] sam-ídhâ vi-

---

14. [6] ohne avagraha. [7] so (°sh ṭe) AB; s. P. 6, 5. [8] so (°sh k°) ABE; s. P. 8, 24. [9] so (iv°) ABC; ī́vate DE; ohne avagraha. [10] ukth-yaiḥ A. [11] mit avagraha! s. P. 7, 10. [12] avṛikâ AE pr. m.

dhema práti stómaꣳ çasyámânaṃ gṛibhâya | dâhâ 'çáso rakshásaḥ pâhy asmân druhó nidó mitra-maho avadyât[4] ‖ [q]raksho-hâṇaṃ vâjínam â jigharmi mitrám práthishṭham úpa yâmi çárma | çiçâno agníḥ[4] krátu-bhiḥ sám-iddhaḥ sá no dívâ ‖ 6 ‖ sá rishâḥ[13] pâtu náktam ‖ [r]ví jyótishâ bṛihatî bhâty agnír âvír viçvâni kṛiṇute mahi-tvâ | prâ 'devîr mâyâḥ sahate dur-évâḥ çiçîte çṛiṅge rákshase vi-níkshe ‖ [s]utá svânâso diví shantv[14] agnés tigmâ "yudhâ rákshase hántavâ u | máde cid asya prá rujanti bhâmâ ná varante pari-bâdho ádevîḥ[4] ‖ 7 ‖ aghâçaꣳsaḥ, sá te, jaratâꣳ, rujâmi, ha, dívaí, 'kacatvâriꣳçac ca ‖ 14 ‖

(2, 2, 2, 2-3.) — [a-p] Ṛ. 4, 4, 1-15 (1-5 Vs. 13, 9-13); [q] 10, 87, 1; [r-s] 5, 2, 9. 10. — râjâ | iva | amâvân ity amâ-vân — anv iti — astâ | asi — rakshasâḥ — âçuyâ — bhavâ — anti | agnê | mâkiḥ | te — prati eti | tanushva — vidhya | adhîti | asmat | âviḥ — yâtujûnâm — yaḥ | ivâte — saḥ | it[15] — sve | âyushi | duroṇa iti duḥ-one | viçvâ it — sâ | asât — ghoshi — marjayema | asme iti — bhûri | eti — te | âtithyam | ânushak — bandhutâ | vacôbhir iti vacâḥ-bhiḥ — damûnâḥ | asvâpnaja ity asvâpna-jaḥ — avṛikâḥ — sadhriyâñcaḥ | nishadyeti ni-sadyâ — dipsântaḥ — na | ha — tvotâḥ — praṇîtîti pra-nîtî — anushṭhuyâ — dahâ | açasâḥ | rakshasâḥ — rakshohaṇam[16] iti rakshaḥ-hanâṃ — preti | adêvîḥ — çṛiṅge iti | rakshâse — sântu | agneḥ | tigmâyudhâ iti tigmâ-âyudhâḥ | rakshâse | hantavai — bhâmâḥ.

ápa undantv, ákûtyai, daívîm, iyám, vásvy asy, aꣳçúnâ, sómam, úd áyushâ, prá cyavasvâ, 'gnér âtithyám, aꣳçúr-aꣳçur, viltâyani me 'si, yuñjáte, kṛiṇushvâ pâjaç, caturdaça ‖ 14 ‖
ápo (1, 1), vásvy asi (5, 1), yâ táve (11, 2), 'yám gîç (14, 4), cátustriꣳçat ‖ 34 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe dvitîyaḥ prapâṭhakaḥ ‖ ‖

---

14. [13] so ABE (nicht rishas); s. Whitney zu P. 8, 24. [14] so (sh°) ABE, s. P. 6, 2. [15] s. P. 5, 17. [16] s. P. 7, 11.

1. [a] devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor bâhú-bhyâm pûshṇó hástâbhyâm ấ dadé, 'bhrir asi nấrir[1] asi | [b] pári-likhitaṁ rákshaḥ, pári-likhitâ árâtaya, idám ahám rákshaso grîvấ ápi kṛintâmi | [c] yò 'smấn dvéshṭi yám ca vayám dvishmá, idám asya grîvấ ápi kṛintâmi | [d] divé tvâ 'ntárikshâya[2] tvâ pṛithivyaí tvâ | [e] çúndhatâṁ lokáḥ pitṛi-shádano | [f] yávo 'si, yaváyâ 'smád dvéshaḥ ‖ 1 ‖ yaváyấ 'ràtîḥ | [g] pitṛiṇấṁ[3] sádanam asy | [h] úd dívaṁ stabhânấ, '' 'ntárikshaṁ[2] pṛiṇa, pṛithivîṁ dṛiṁha | [i] dyutânás tvâ mârutó minotu mitrấ-váruṇayor dhruvéṇa dhármaṇâ | [k] brahma-vániṁ tvâ kshatra-vániṁ suprajâ-vániṁ râyasposha-vánim páry ûhâmi | [l] bráhma dṛiṁha, kshatráṁ dṛiṁha, pra-jấṁ dṛiṁha, râyás póshaṁ[4] dṛiṁha | [m] ghṛiténa dyâvâ-pṛithivî ấ pṛiṇethâm | [n] índrasya sádo 'si, viçva-janásya châyấ | [o] pári tvâ girvaṇo[2] gíra imấ bhavantu viçváto[2] vṛiddhấ-''yum ánu vṛíddhayo, júshṭâ bhavantu júshṭaya | [p] índrasya syûr asî, 'ndrasya dhruvám asy, | [q] aindrám asî | [r] 'ndràya tvâ ‖ 2 ‖ dvésha, imấ, ashṭấdaça ca ‖ 1 ‖

2, 6, 4, 1. 6, 2, 10, 1-7. — K. 2, 12. 25, 10. — Vs. 5, 26-30. Ç. 3, 6, 1, 4-25. Kâ. 8, 5, 33 - 6, 12. — yaḥ | asmân — antarikshâya — pitṛishadâna iti pitṛi-sadânaḥ | — yavâḥ | asi | — yavayâ | asmat — stabhâna | eti | antarikshaṁ — râyaḥ | poshâṁ — girvaṇaḥ | giràḥ | imâḥ — viçvatâḥ | vṛiddhâyum iti vṛiddha-âyum | anv iti — jushṭâyaḥ — asi | indràsya.

2. [a] raksho-háṇo[1] valaga-háno vaishṇavấn khanâmî | [b] 'dám ahám táṁ vala-gám úd vapâmi yám naḥ samâno yám ásamâno ni-cakhấne | [c] 'dám enam ádharaṁ karomi yó

3, 1-11. agnîshomîyapaçupraçnaḥ; 1. sadonirmâṇam. [1] açatruḥ (!) Sây., aber ohne avagraha in CD. [2] ohne avagraha. [3] so ABCDE (durchweg). [4] so ([0]s p[0]) ABE.

2. havirdhânagatoparavanirmâṇam. [1] s. P. 7, 12.

naḥ samânó yó 'samâno 'râtîyáti | [d] gâyatréṇa chándasā̃ 'va-bâḍho vala-gáḥ | [e] kím átra, bhadrám, tán nau sahá | [f] vi-rā̃ḍ asi sapatna-hā̃, sam-rā̃ḍ asi bhrâtṛivya-hā̃, sva-rā̃ḍ asy abhimâti-hā̃, viçvâ-rā̃ḍ[2] asi víçvânâṃ nâshṭrā̃ṇâṃ hantā̃ ‖ 1 ‖ [g] raksho-háṇo valaga-hánaḥ pró 'kshâmi vaishṇavā̃n | [h] raksho-háṇo valaga-hánó 'va nayâmi vaishṇavā̃n | [i] yávo 'si, yaváyâ 'smád dvésho, yaváyā̃ 'râtî | [k] raksho-háṇo valaga-hánó 'va stṛiṇâmi vaishṇavā̃n | [l] raksho-háṇo valaga-háno 'bhí juhomi vaishṇavā̃n | [m] raksho-háṇau valaga-hánâv úpa dadhâmi vaishṇavī́[3] | [n] raksho-háṇau valaga-hánau páry ûhâmi vaishṇavī́[3] | [o] raksho-háṇau valaga-hánau pári stṛiṇâmi vaishṇavī́[3] | [p] raksho-háṇau valaga-hánau vaishṇavī́[3] | [q] bṛihánn asi bṛihád-grâvâ, bṛihatī́m índrâya vā̃cam vada ‖ 2 ‖ hanté, 'ndrâya, dvé ca ‖ 2 ‖

6, 2, 11, 1. 2. — K. 2, 11. 25, 9. — Vs. 5, 23-25. 22. Ç. 3, 5, 4, 8-22. Kâ. 8, 5, 7-25. — rakshohaṇa iti rakshaḥ-hanáḥ — tat | nau — samrâḍ iti saṃ-râṭ — viçvârâḍ iti viçva-râṭ — preti | ukshâmi — arâtîḥ — rakshohaṇâv iti rakshaḥ-hanaú — vaishṇavî iti.

3. [a] vi-bhŭr asi pra-vā̃haṇo[1] | [b] váhnir asi havya-vā̃-hanaḥ | [c] çvâtrò 'si prá-cetâs | [d] tuthò 'si viçvá-vedâ | [e] uçíg asi kavír | [f] áṅghârir[2] asi bámbhârir[2] | [g] avasyúr[2] asi dúvasvâṅ[2] | [h] chumdhyŭr[3] asi mârjâlī́yaḥ | [i] sam-rā̃ḍ asi kṛiçā̃-'nuḥ | [k] pari-shádyo 'si pávamânaḥ | [l] pra-tákvâ 'si nábhasvân[2] | [m] ásam-mṛishṭo 'si havya-sū́da | [n] ṛitá-dhâmâ 'si súvar-jyotir | [o] bráhma-jyotir asi súvar-dhâmâ | [p] 'jò 'sy éka-pâd | [q] áhir asi budhniyo | [r] raúdreṇā̃ 'nîkena pâhi[4] mâ 'gne, pipṛihí mâ, mā̃ mâ hiṃsîḥ ‖ 1 ‖ ánîkenâ, 'shṭaú ca ‖ 3 ‖

---

2. [1] so (°â) ABE, s. P. 3, 5. [2] s. P. 4, 12.

3. dhishṇiyâḥ. [1] s. P. 1, 60. 7, 6. [2] ohne avagraha. [3] °svánchu° AB, °svâṃ chumdhyŭr E; s. P. 5, 24. [4] betont.

(6, 3, 1, 3. B. 1, 1, 1, 1. 2. —) K. 2, 13. (26, 1). — Vs. 5, 31-34. (Ç. 3, 6, 2, 24). Kâ. 8, 6, 15-24. 9, 8, 18-24. — Çâṅkh. 6, 12, 6-28. Pañcav. 1, 4, 2-15. Lâṭy. 2, 2, 12-26. — pravâhâṇa iti pra-vâhânaḥ — çvâtraḥ | asi — tuthaḥ | asi — aṅghâriḥ — bambhâriḥ | avasyuḥ duvâsvân — sanirâḍ iti sam-râṭ — kṛiçânur iti kṛiça-anuḥ | parishadya iti pari-sadyâḥ — nabhâsvân — havyasûda iti havya-sûdâḥ ajaḥ | asi — pâhi.

4. [a] tváo soma tanûkṛíd-bhyo dvésho-bhyo 'nyá-kṛitebhya urú yantâ 'si várûthao svâhâ | [b] jushâṇó aptúr[1] ájyasya vetu svâhâ | [c] 'yáṃ no agnír[1] várivaḥ kṛiṇotv[2] ayám mṛídhaḥ purá etu pra-bhindán | ayáṃ çátrûñ[3] jayatu járhṛishâṇo 'yáṃ vâjaṃ jayatu vâja-sâtau || [d] urú vishṇo ví kramasvo 'rú kshâyâya naḥ kṛidhi[2] | ghṛitáṃ ghṛita-yone piba prá-pra yajñá-patiṃ tira || [e] sómo jigâti gâtu-vít || 1 || devânâm eti nish-kṛitám ṛitásya yónim â-sádam | [f] ádityâḥ sádo 'sy | [g] ádityâḥ sáda â sîdai | [h] 'shá vo deva savitaḥ sómas, táo rakshadhvam, mâ vo dabhad | [i] etáṃ tváo soma devó devân úpâ[4] 'gâ, idám ahám manushyò manushyânt sahá pra-jáyâ sahá râyás póshena[5] | [k] námo devébhyâḥ, sva-dhâ pitṛí-bhya | [l] idám ahám nír váruṇasya pâçât súvar abhi || 2 || ví khyesham vaiçvânarám[6] jyótir | [m] ágne vrata-pate tváṃ vratânâṃ vratá-patir asi | [n] yâ máma tanûs tváyy ábhûd iyáo sâ máyi, yâ táva tanûr máyy ábhûd eshâ sâ tváyi | [o] yathâ-yathâṃ nau vrata-pate vratinor vratâni || 3 || gâtuvíd, abhy, ékatriçac ca || 4 ||

6, 3, 2, 1-6. — K. 3, 1. 26, 2. — Vs. 5, 35-40. Ç. 3, 6, 3, 7-21. Kâ. 8, 7, 1-19. — vishṇo iti — eti | nishkṛitam iti niḥ-kṛitam — eshaḥ | vaḥ[7] — devân | upeti | agâḥ — râyaḥ |

---

4. dhishṇiyâḥ. [1] so ([o]o a[o]) ABE. [2] so ([o]aḥ k[o]) ABE; s. P. 8, 27. [3] çatrûṃ A, çatrûn (mit virâma) BE; s. P. 5, 24. [4] so ([o]ân u[o]) ABE. [5] so ([o]s p[o]) ABE. [6] ohne avagraha. [7] s. Comm. p. 479, 6. 7.

poshéṇa — abhi ‖ 2 ‖ vîti | khyeshaṃ | vaiçvânaram — tvayi | abhût — mayi | abhût. —

5. [a] áty anyân ágâṃ[1], nâ 'nyân úpâ[2] 'gâm | [b] arvâk[3] tvâ párair avidam, paró 'varais | [c] táṃ tvâ jushe vaishṇavâṃ deva-yajyâyai | [d] devás tvâ savitâ mádhvâ 'naktv | [e] óshadhe trâyasvai 'naṃ | [f] svá-dhite maí 'naṃ hiṃsîr | [g] dívam ágreṇa mâ lekhîr, antáriksham[3] mádhyena mâ hiṃsîḥ, pṛithivyâ sám bhava | [h] vánaspate[3] çatá-valço ví roha, sahásra-valçâ ví vayáṃ ruhema | [i] yáṃ tvâ 'yáṃ svá-dhitis tétijânaḥ pra-ṇinâya mahaté saúbhagâyâ[3] 'chinno râyaḥ su-vîraḥ ‖ 1 ‖ yáṃ, dáça ca ‖ 5 ‖

6, 3, 3, 1-3. — K. 3, 2. 26, 3. — Vs. 5, 42. 43. Ç. 3, 6, 4, 5-16. Kâ. 6, 1, 5-21. — arvâk — paraḥ | avâraiḥ — antarikshaṃ — vanaspatê — tvâ | ayam — praṇinâyeti pra-ṇinâyâ — saubhâgâya.

6. [a] pṛithivyaí tvâ 'ntárikshâya[1] tvâ divé tvâ | [b] çúndhatâṃ lokâḥ pitṛi-shádano | [c] yávo 'si, yaváyâ 'smád dvésho, yaváyâ-'râtîḥ | [d] pitṛiṇâṃ sádanam asi | [e] sv-âveçò 'sy agre-gâ netṛiṇâṃ[2], vánaspátir[1] ádhi tvâ sthâsyati, tásya vittâd | [f] devás tvâ savitâ mádhvâ 'naktu | [g] su-pippalâbhyas tvaú 'shadhî-bhya[3] | [h] úd dívaṃ stabhânâ, " 'ntáriksham[1] pṛiṇa, pṛithivîṃ úpareṇa dṛiṃha | [i] té te dhâmâny uçmasi[4] ‖ 1 ‖ gamádhye gâvo yátra bhûri-çṛiṅgâ ayâsaḥ | átrâ 'ha tád uru-gâyásya vishṇoḥ paramám padám áva bhâti bhûreḥ ‖ [k] víshṇoḥ kármâṇi paçyata yáto vratâni paspaçé | índrasya

---

5. yûpachedaḥ. [1] so (°n a°) ABE. [2] so (°n u°) ABE. [3] ohne avagraha.

6. yûpasthâpanam. [1] ohne avagraha. [2] so ACDE, netṛiṇâṃ B. [3] so (î) ABE, s. P. 3, 7. [4] so (°sî) ABCDE; das Prât. (3, 13) hat uçmasi: nach Whitney p. 83 ein Beweis, dass es die kaṇḍikâ-Abtheilung nicht anerkennt; oder bezieht sich vibhâge in P. 3, 1 etwa doch auch gerade mit auf sie? S. noch Anm. [6].

yújyaḥ sákhâ ‖ [l]tád víshṇoḥ paramám padáṁ sádâ paçyanti sûráyaḥ | divî 'va cákshur ấ-tatam ‖ [m]brahma-vániṃ tvâ kshatra-vániṁ suprajâ-vániṁ râyasposha-vánim páry ûhâmi [n]bráhma dṛiṁha kshatráṃ dṛiṁha pra-jấṃ dṛiṁha râyás pósham[5] dṛiṁha | [o]pari-vîr asi, pári tvâ daivîr víço vyayantâm, párî 'máṁ râyás pósho[5] yájamânam manushyâ | [p]antárikshasya tvâ sấnâv áva gûhâmi ‖ 2 ‖ uçmasî[6], pósham, ékânná-viṁçatiç ca ‖ 6 ‖

6, 3, 4, 1-5. — K. 3, 3. 26, 5. 6. — Vs. 6, 1-6. Ç. 3, 7, 1, 4-21. Kâ. 6, 2, 15 - 3, 15. — pitṛishadâna iti pitṛi-sadânaḥ — agregâ ity âgre-gâḥ — oshâdhîbhya ity oshâdhi-bhyaḥ — stabhâna | eti | antarikṣham — uçmasi ‖ 1 ‖ gamadhyé — atrâ | ahâ — divi | iva — râyaḥ | poshâm | dṛiṁha — parîti | imam | râyaḥ | poshâḥ — manushyâḥ.

7. [a]ishé tvo | [b]'pa-vîr asy | [c]úpo devấn daivîr víçaḥ prấ 'gur váhnîr uçíjo | [d]bṛihaspate[1] dhârâyâ[2] vásûni | [e]havyấ te svadantâm | [f]déva tvashṭar vásu raṇva[3] | [g]révatî rámadhvam | [h]agnér janítram asi | [i]vríshaṇau stha | [k]urváçy asy, âyúr asi, purûrávâ[1] | [l]ghṛítenâ 'kté vṛishaṇaṃ dadhâthâṃ | [m]gâyatráṃ chándo 'nu prá jâyasva, traíshṭubhaṃ[1], jấgataṃ chándo 'nu prá jâyasva | [n]bhávatam ‖ 1 ‖ naḥ sá-manasau sám-okasâv arepásau | [o]mấ yajnáṁ hiṁsishṭam mấ yajná-patiṃ jâta-vedasau, çivaú bhavatam adyá naḥ ‖ [p]agnấv agníç carati prá-vishṭa ṛíshîṇâṁ putró adhi-râjá[4] eshâḥ | svâhâ-kṛítya bráhmaṇâ te juhomi mấ devấnâm mithuyấ kar bhâga-dhéyam ‖ 2 ‖ bhávatam, ékatriṁçac ca ‖ 7 ‖

6, 3, 6, 1. 2. 5, 2-4. — K. 3, 4. 26, 7. — Vs. 6, 7. 8. 5, 2-4. Ç. 3, 7, 3, 9-13. 4, 1, 20-25. Kâ. 6, 3, 19. 5, 1, 28 - 2, 6. — tvâ | upa-

---

6. [5] so (°s p°) ABE. [6] so ABCD, uçmasî E; s. Anm. [4].

7. paçor upâkaraṇam. [1] ohne avagraha. [2] so (°â) ABE; s. P. 3, 8. [3] zwei Wörter; raṇva ramaṇîyaṃ kuru Sây.; s. I, 2, 5, 1. [4] so (°o a°) ABE, s. P. II, 15.

vîr ity úpa-vîḥ — upo iti — preti | aguḥ — bṛihâspate | dhârayа — vasú | ranvа | revátîḥ | ramádhvam — sthaḥ | ur-vaçî — purûravâḥ — akte iti — anú | preti | jâyasvа — — adhirâja ity ádhi-râjaḥ | eshaḥ — kaḥ[5]. —

8. [a] ấ dada | [b] ṛitásya tvâ deva-haviḥ pấçenấ " rabhe | [c] dhárshâ[1] mấnushân | [d] ad-bhyás tvaú 'shadhî-bhyaḥ[1] pró 'kshâmy | [e] apấm perúr asi | [f] svâttấṃ cit sá-devaꝏ havyám ấpo devîḥ svadatai 'naꝏ | [g] sáṃ te prâ-'ṇó vâyúnâ gachatâꝏ, sáṃ yájatrair áṅgâni, sáṃ yajná-patir â-çíshâ | [h] ghṛiténâ 'ktaú paçúṃ trâyethâꝏ | [i] révatîr yajná-patim priya-dhấ " viçató | [k] 'ro antariksha[2] sa-jûr devéna ‖ 1 ‖ vấtenâ 'syá havíshas tmánâ yaja sám asya tanúvâ bhava, várshîyo vár-shîyasi yajné yajná-patiṃ dhâḥ | [l] pṛithivyấḥ sam-pṛicaḥ pâhi | [m] námas ta â-tânâ | [n] 'narvấ pré 'hi, ghṛitásya kul-yấm ánu, sahá pra-jáyâ sahá râyás póshеṇấ[3] | [o] "po devîḥ çuddhâ-yúvaḥ[1] çuddhấ yûyáṃ devấꝏ[4] ûḍhvaꝏ, çuddhấ va-yám pári-vishṭâḥ pari-veshṭấro vo bhûyâsma ‖ 2 ‖ devéna, cátuçcatvâriꝏçac ca ‖ 8 ‖

6, 3, 6, 3-4. 7, 4-5. 8, 2-4. — K. 3, 5. 6. 26, 8. — Vs. 6, 8-13. Ç. 3, 7, 4, 1-9. 8, 1, 12 - 2, 3. Kâ. 6, 3, 26 - 6, 1. — eti | dadе — pâçéna | eti | rabhе | dharshâ — adbhya ity ât-bhyaḥ — oshádhîbhya ity oshádhi-bhyaḥ | preti | ukshâmi — prâṇa iti pra-ânaḥ — aktau — priyadheti priya-dhâ | eti | viçata | uro iti — âtânety â-tâna | ânarvâ | preti | ihi — râyaḥ | poshéṇa | âpáḥ — çuddhâyuva iti çuddha-yuvaḥ | çuddhâḥ — devân | ûḍhvam | çuddhâḥ.

9. [a] vấk ta ấ pyâyatâm, prâ-'ṇás ta ấ pyâyatâṃ, cá-kshus ta[1] ấ pyâyatâm, çrótraṃ ta ấ pyâyatâm | [b] yấ te

---

7. [5] s. P. 8, 9.

8. paçoḥ saṃjnapanam. [1] so (°â, resp. °î) ABE; s.P.3, 8. 7. 2. [2] so (°o a°) ABE; s.P. 4, 6. [3] so (°s p°) ABE. [4] so ABE; s.P. 9, 22.

9. vapotkhedaḥ. [1] so (°s t°) ABE.

prâ-'ṇâñ[2] chúg jagâma, yâ cákshur, yâ çrótraṃ, yát te krûráṃ yád â-sthitam, tát ta â pyâyatâṃ, tát ta eténa çundhatâṃ | [c] nâbhis ta[1] â pyâyatâm, pâyús ta[1] â pyâyatâṃ | [d] çuddhâç carítrâḥ | [e] çám ad-bhyáḥ ‖ 1 ‖ çám óshadhî--bhyaḥ[3], çám pṛithivyai, çám áho-bhyâm | [f] óshadhe trâyasvai 'naṃ | [g] svá-dhite mai 'naṃ hiṃsîḥ | [h] rákshasâm bhâgò 'si | [i] 'dám aháṃ ráksho 'dhamâṃ támo nayâmi | [k] yò 'smâñ dvéshṭi yáṃ ca vayáṃ dvishmá, idám enam adhamâṃ támo nayâmî | [l] 'shé tvâ | [m] ghṛiténa dyâvâ-pṛithivî pró 'ṇvâthâm | [n] áchinno râyaḥ[3] su-vîra | [o] urv antárikṣham ánv ihi | [p] vâyo vî 'hi[5] stokânâṃ svâho | [q] 'rdhvá-nabhasaṃ mârutâṃ gachatam ‖ 2 ‖ adbhyó, vîhi, pañca ca ‖ 9 ‖

6, 3, 9, 1-6. — K. 3, 6. — Vs. 6, 15. 16. Ç. 3, 8, 2, 6-28. Kâ. 6, 6, 5-27. — te | eti — prâṇa iti pra-aṇaḥ | te | eti — prâṇân iti pra-aṇân | çuk — tat | te | eti — tat | te — oshâdhîbhya ity oshâdhi-bhyaḥ — ahobhyâm ity ahâḥ-bhyâm — mâ | enam | hiṃsîḥ — bhâgaḥ | asi | idam — adhamam — nayâmi | ishe — dyâvâpṛithivî iti dyâvâ-pṛithivî | preti | ûrṇvâthâm — suvîra iti su-vîrâḥ | uru — vâyo iti | vîti | ihi — ûrdhvanabhasam ity ûrdhva-nabhasam. —

10. [a] sáṃ te mánasâ mánaḥ, sám prâ-'ṇéna prâ-'ṇó [b] júshṭaṃ devébhyo havyáṃ ghṛitá-vat svâhai | [c] 'ndráḥ prâ-'ṇó áṅge[1]-aṅge[2] ní dedhyad, aindrò 'pâ-'nó áṅge[1]-aṅge[2] ví bobhuvad | [d] déva tvashṭar bhûri te sáṃ-sam etu víshu--rûpâ yát sá-lakshmâṇo bhávatha | deva-trâ yántam ávase sákhâyó 'nu tvâ mâtâ pitáro[3] madantu ‖ [e] çrîr asy | [f] agnís tvâ[4] çrîṇâtv | [g] âpaḥ sám ariṇan | [h] vâtasya ‖ 1 ‖ tvâ dhrájyai, pûshṇó ráṃhyâ, apâṃ óshadhînâṃ róhishyai |

---

9. [2] prâṇân (dentales n) chug ABE. gegen P. 5, 24. [3] s. P. 3, 7. [4] Acc. Plur.? dhanâni prayachatu Sây. [5] sic! zwei Wörter!

10. vasâhomaḥ. [1] so (°o a°) AB. E (sec. m.); s. P. 11, 17. [2] so (°e a°) AB. E (sec. m.); s. P. 11, 17. [3] sic! zwei Wörter. [4] so (°s t°) ABE.

[g]ghṛitáṃ ghṛita-pâvânaḥ pibata, vásâṃ vasâ-pâvânaḥ pibatâ | [k] 'ntárikshasya havír asi | [l] svâhâ tvâ 'ntárikshâya | [m] diçaḥ, pra-diça, â-díço, vi-diça, ud-díçaḥ | [n] svâhâ dig-bhyó | [o] námo dig-bhyáḥ ‖ 2 ‖ vâtasyâ, 'shṭâviṅçatiç ca ‖ 10 ‖

6, 3, 11, 1-3 — K. 3, 7. — Vs. 6, 18-20. Ç. 3, 8, 3, 9-37. Kâ. 6, 8, 6 - 9, 1. — svâhâ | aindraḥ — aṅgéaṅga ity aṅgé-aṅge — saṁsaṃ iti sam-saṃ — vishṇûrûpâ iti vishṇú-rûpâḥ — mâtâ | pitaràḥ — raṁbhyaḥ | apâm — digbhya iti dik-bhyaḥ. —

11. [a] samudráṃ [l] gacha svâhâ [1], 'ntárikshaṃ [l] g. s., deváṁ savitâraṃ g. s., 'ho-râtré g. s., mitrâ-váruṇau g. s., sómaṃ g. s., yajnáṃ g. s., chándâṁsi g. s., dyâvâ-pṛithivî g. s., nábho divyáṃ g. s., 'gníṃ vaiçvànaráṃ [l] g. s. | [b] 'd-bhyás tvaṭ 'shadhî-bhyo | [c] máno me hârdi [2] yacha | [d] tanûṃ tvácam putráṃ náptâram açîya | [e] çúg asi, tám abhí çoca yò 'smân dvéshṭi yáṃ ca vayáṃ dvishmó | [f] dhâmno-dhâmno râjann itó varuṇa no muñca, yád âpo ághniyâ [3] váruṇé 'ti çápâmahe táto varuṇa no muñca ‖ 1 ‖ asi, shâḍviṅçatiç ca ‖ 11 ‖

6, 4, 1, 1-5. — K. 3, 8. — Vs. 6, 21. 22. Ç. 3, 8, 4, 11 - 5, 10. Kâ. 6, 9, 10 - 10, 5. — ahorâtre ity âhaḥ-râtre — oshâdhîbhya ity oshâdhi-bhyaḥ — yaḥ | asmân — râjan | itaḥ — yat | âpaḥ | aghniyâḥ | varúṇa | iti.

12. [a] havíshmatîr [1] imâ âpo havíshmân devó adhvaró [2], havíshmâṁ [3] â vivâsati havíshmâṁ [3] astu sûryaḥ ‖ [b] agnér vó 'panna-gṛihasya sádasi sâdayâmi sumnâya sumninîḥ, sumné mâ dhatte | [c] 'ndrâ-'gniyór [4] bhâga-dhéyî stha, mitrâ-váruṇayor bhâga-dhéyî stha, víçveshâṃ devânâṃ bhâga-dhéyî stha | [d] yajné jâgṛita ‖ 1 ‖ havíshmatîç, cátustriṅçat ‖ 12 ‖

---

11. gudakâṇḍena upayaṭsaṃjnakahomâḥ. [1] ohne avagraha. [2] hârdî E. [3] so (°o a°) ABE.

12. 13. somâbhishavaḥ; 12. vasatîvarîṇâṃ grahaṇam. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) ABE. [3] so (°âṁ) ABE; s. P. 9, 21. [4] °drâgnyor E.

6, 4, 2, 4-6. — K. 3, 9. — Vs. 6, 23. 24. Ç. 3, 9, 2, 10-15. Kâ. 8, 9, 10-23. — havishmân | eti — indrâgniyor itîndra-agni-yoḥ | bhâgadheyîr iti bhâga-dheyîḥ.

13. [a] hṛidé tvâ mánase tvâ, divé tvâ sûryâya tvo [b] 'rdhvám imám adhvarám kṛidhi, diví devéshu hótrâ yacha [c] sóma râjann é 'hy, áva roha | [d] mâ bhér[1] mâ sám vikthâ[2] [e] mâ tvâ hiṁsisham | [f] pra-jâs tvám upâ-'varoha[3], pra-jâs tvâm upâ-'varohantu[3] | [g] çṛiṇótv agniḥ sam-ídhâ hávam me çṛiṇvántv âpo dhishánâç ca devîḥ | çṛiṇóta grâvâṇo vi-dúsho nú ‖ 1 ‖ yajnáṁ çṛiṇótu devâḥ savitâ hávam me ‖ [h] dévîr âpo apâm[4] napâd yá ûrmir havishya indriyâ-vân madíntamas[5], tám devébhyo deva-trâ dhatta, çukráṁ çukra-pébhyo, yéshâm bhâgá sthá, svâhâ[5] | [i] kârshir asy, ápâ 'pâm mṛidhráṁ | [k] samudrásya[5] vó 'kshityâ ún naye | [l] yám agne pṛit-sú mártyam âvo vâjeshu yám jnnâḥ | sá yántâ çâçvatîr íshaḥ ‖ 2 ‖ nú, saptácatvârinçac ca ‖ 13 ‖

6, 4, 3, 1-4. — K. 3, 9. — Vs. 6, 25-29. Ç. 3, 9, 3, 4-32. Kâ. 9, 1, 5 - 3, 16. — hotrâḥ | yacha — eti | ihi | aveti — vikthâḥ — upâvârohety úpa-avâroha — upâvârohantv ity úpa-avâ-rohantu — âpaḥ | apâm | napât | yaḥ — indriyâvân itîndriya-vân — bhâgaḥ | stha — apeti | apâm — vaḥ | akshityai — âvâḥ.

14. [a] tvám agne rudró ásuro[1] mahó diváṣ tváṁ çárdho mârutam pṛikshá îçishe | tvám vâtair aruṇair yàsi çaṁ-gayás tvám pûshâ vi-dhataḥ[2] pâsi nú tmánâ ‖ [b] â vo râjânam adhvarásya rudráṁ hótâraṁ satya-yájaṁ ródasyoḥ agnim purâ tanayitnór ácittâd dhiraṇya-rûpam ávase kṛiṇu-

---

13. somasya çakaṭâd upâvarohaḥ. [1] betont! [2] vitthâ E secunda manu. [3] als Compositum! CD; und so betont ABE. [4] so (°o a°) AB. E sec. m. [5] ohne avagraha.

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] so (°o a°) ABE. [2] mit avagraha! [3] ohne avagraha.

dhvam || [c] agnír hótâ ní shasâdâ[4] yájîyân[5] upá-sthe mâtúḥ surabhâv[3] u loké | yúvâ kavíḥ puru-nishṭhâḥ || 1 || ṛitâ-vâ dhartâ kṛishṭînâm utá mádhya iddháḥ || [d] sâdhvîm akar devá-vîtim no adyá[1] yajnásya jihvâm avidâma gúhyâm | sá âyur â 'gât surabhír[3] vásâno bhadrâm akar devá-hûtim no adyá[1] || [e] ákrandad agní stanáyann iva dyaúḥ kshâmâ[4] rérihad vîrúdhaḥ[3] sam-añján | sadyó jajnânó ví hî 'm iddhó ákhyad[1] â ródasî bhânúnâ bhâty antáḥ || [f] tvé vásûni purv-aṇîka || 2 || hotar doshâ vástor é 'rire yajníyâsaḥ | kshâme 'va víçvâ bhúvanâni yásmint sáṁ saúbhagâni[3] dadhiré pâvaké || [g] túbhyam tâ aṅgiras-tama víçvâḥ su-kshitáyaḥ pṛíthak | ágne kâmâya yemire || [h] açyâma tám kâmam agne távo 'tî açyâma rayíṁ rayi-vaḥ su-vîram | açyâma vâjam abhí vâjáyanto 'çyâma dyumnám ajarâ 'járam te || [i] çréshṭham yavishṭha bhâratâ 'gne dyu-mántam â bhara || 3 || váso puru-spṛihaṁ rayím || [k] sá çvitânás tanyatû rocana-sthâ ajárebhir nânadad-bhir yávishṭhaḥ | yáḥ pâvakáḥ puru-támaḥ purûṇi pṛithûny agnír anu-yâti bhárvan || [l] âyush ṭe[6] viçváto[3] dadhad ayám agnír váreṇyaḥ | púnas te prâ-'ṇá â 'yati párâ yákshmaṁ suvâmi te || [m] âyur-dâ agne havísho jushâṇó ghṛitá-pratîko ghṛitá-yonir edhi | ghṛitám pîtvâ mádhu câru gávyam pité 'va putrám abhí || 4 || rakshatâd imám || [n] tásmai te prati-háryate jâta-vedo ví-carshaṇe | ágne jánâmi su-shṭutím || [o] divás pári[7] prathamâṃ jajne agnír[8] asmád dvitîyam pári jâtá-vedâḥ | ṛitîyam ap-sú nṛi-máṇâ ájasram índhâna enaṃ jarate svâ-dhîḥ || [p] çúciḥ pâvaka vándyó 'gne bṛihád ví rocase | tvám ghṛitébhir â-hutaḥ || [q] dṛiçânó rukmá urvyâ vy adyaud dur-mársham âyuḥ çriyé rucânáḥ | agnír amṛito abhavad[1] váyo-bhiḥ || 5 ||

---

14. [4] so (°â) ABE. [5] s. P. 9, 23. [6] so (°sh ṭe°) ABE. [7] so (°s p°) ABE; s. P. 8, 28. 34. [8] so (°e a°) ABE.

yád enaṃ dyaúr ájanayat su-rétāḥ || [r] ā́ yád ishé nṛi-pátiṃ téja ā́naṭ chúci[9] réto ni-shiktaṃ dyaúr abhīke | agníḥ çár-dham anavadyáṃ yúvānaꣳ svâ-dhíyaṃ janayat sûdáyac ca || [s] sá téjîyasâ mánasâ tvóta[3] utá çiksha sv-apatyásya çikshóḥ | ágne ràyó nṛí-tamasya prá-bhûtau bhûyā́ma te su-shṭutáyaç ca vásvaḥ || [t] ágne sáhantam ā́ bhara dyumnás-sya prâ-sáhâ rayím | víçvâ yáḥ || 6 || cárshaṇîr abhy âsā́ vā́jeshu sâsáhat || [u] tám agne pṛitanâ-sáhaꣳ rayíꣳ sahasva[3] ā́ bhara | tváꣳ hí satyó ádbhuto[1] dâtā́ vā́jasya gó-mataḥ || [v] ukshā́-'nnâya vaçā́-'nnâya sóma-pṛishṭhâya vedháse | stó-mair vidhemâ 'gnáye || [w] vadmā́ hí sûno ásy adma-sádvâ cakré agnír[8] janúshā 'jmā́ 'nnam | sá tvám na ûrja-sana ūrjaṃ dhâ rā́je 'va jer avṛiké kshesthy antáḥ || [x] ágna ā́-yûꣳshi || 7 || pavasa ā́ suvó 'rjam ishaṃ ca naḥ | âré bâdhasva duchúnām[3] || [y] ágne pávasva sv-ápâ asmé várcaḥ su-vī́ryam | dádhat póshaꣳ rayím máyi || [z] ágne pâvaka ro-cishâ mandráyâ deva jihváyâ | ā́ devā́n vakshi yákshi ca || [aa] sá naḥ pâvaka dîdivó 'gne devā́ꣳ[10] ihā́ '' vaha | úpa yajnáꣳ haviç ca naḥ || [bb] agníḥ çúcivrata-tamaḥ çúcir víprāḥ çúciḥ kavíḥ | çúcî rocata ā́-hutaḥ || [cc] úd agne çúcayas táva çukrā́ bhrā́janta îrate | táva jyótîꣳshy arcáyaḥ || 8 || purunishṭháḥ [11], purvaṇíka, bharâ, 'bhí, váyobhir, yá, ā́yûꣳshi, víprāḥ çúciç, cáturdaça ca || 14 ||

(2, 2, 2, 3 - 4, 3.) — [a] Ṛ. 2, 1, 6; [b] 4, 3, 1; [c] 5, 1, 6; [d] 10, 53, 3; [e] 10, 45, 4; [f] 6, 5, 2; [g] 8, 43, 18; [h] 6, 5, 7; [i] 2, 7, 1; [k] 6, 6, 2; [l] nur hier; [m] Vs. 35, 17; [n] nur hier; [o] Ṛ. 10, 45, 1; [p] 2, 7, 4; [q] 10, 45, 8; [r] 1, 71, 8; [s] 3, 19, 3; [t.u] 5, 23, 1. 2; [v] 8, 43, 11; [w] 6, 4, 4; [x.y] 9, 66, 19. 21; [z] 5, 26, 1; [aa] 1, 12, 10; [bb.cc] 8, 44, 21. 17. — pṛikshaḥ | îçishe — çaṃ-gaya iti çam-gayaḥ — vidhata iti vi-dhataḥ — nîti | sasâda — surabhau | u | loke — purunishtha iti puru-nishṭhaḥ |

---

10. [9] so A. E (ânaṭ mit virâma) und Whitney's Mspt.; ânaṭ (mit virâma) çuci B; s. P. 5, 34. [10] so (âꣳ) AB; s. P. 9, 21. [11] hier hat E puruṇi°.

ṛitâvety ṛita-vâ — madhyé | iddhaḥ | sâdhvîm | akaḥ — saḥ — eti | agât | surabhiḥ — akaḥ — naḥ | adya — agniḥ | stanayán | iva — kshâmá — vîrudháḥ — vîti | hi | îm | iddhaḥ | akhyát | eti | rodásî iti — antaḥ | tve iti — purv-aṇiketi[12] puru-aṇîka | hotaḥ | doshâ | vastóḥ | eti | îrire — kshâmá | iva — tavá | ûtî | açyâmá — ajara | ajarám — bhârata | agné — vaso iti — saḥ — tanyatuḥ | rocanasthâ iti rocana-sthâḥ — âyúḥ | te — prâṇaḥ iti pra-anáḥ | eti | ayati | pareti — pitâ | iva — sushṭutim iti su-stutim | divaḥ | parîti — nṛimaṇâ iti nṛi-manā́ḥ — svâdhîr iti sva-dhîḥ[13] — durmarsham iti duḥ-marshám — vayóbhir iti vayáḥ-bhiḥ — ânáṭ | çuci — nishiktam iti ni-siktam — svâdhiyam iti sva-dhiyám[13] — tvotáḥ — agné | râyaḥ — sushṭutaya iti su-stutayáḥ — prâsaheti prá-sahā́ — viçvā́ḥ — abhîti | âsâ — sâsahát — sahasvaḥ | eti — ukshânnâyety uksha-annâya | vaçânnâyeti vaçâ-annâya — vidhema — vadmâ | hi | sûno iti[14] | asi | admasadvety ádma-sadvā́ — janushā́ | ajmá | annám — saḥ — ûrjasana ity ū́rja-sane — dhâḥ | râjā́ | iva | jeḥ — ksheshi | antaḥ — pavase — ûrjám — duchunā́m — asme iti — saḥ — dîdivaḥ | agné | devân | iha | eti | vaha | upeti — çuciḥ | rocate — çukrâḥ | bhrâjántaḥ.

devásya, rakshoháṇo, vibhū́s, tváꣳ somā́, 'ty anyā́n ágâm, pṛithivyā́, ishé tvā́, " dade, vā́k te, sáṃ te, samudráꣳ, havíshmatir, hṛidé, tvám agne rudráç, cáturdaça ‖ 14 ‖

devásya (1, 1), gamádhye (6, 2) havíshmatiḥ (12, 1), pavasa (14, 8), ékatriꣳçat ‖ 31 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe
tṛitîyaḥ prapâṭhakaḥ ‖ 3 ‖

3. grahâḥ (1, 4, 1-42).

1. [a] ā́ dade, grā́vâ 'sy adhvara-kṛíd devébhyo, gambhîrám imám adhvaráṃ kṛidhy ut-taména pavíné 'ndrâya sómaꣳ sú-shutam mádhu-mantam páyasvantaṃ vṛishṭi-vá-

14. [12] s. P. 7, 12. [13] s. P. 3, 5 (der Rik-padap. trennt su-âdhî). [14] zu sûno asi s. Whitney zu P. 4, 6.

nim | [b] índrâya tvâ vṛitra-ghná, índrâya tvâ vṛitra-túra, índrâya tvâ 'bhimâti-ghná, índrâya tvâ "ditya-váta, índrâya tvâ viçvádevyâ-vate[1] | [c] çvâtrâ stha vṛitra-túro râdho-gûrtâ amṛitasya pátnîs, tâ devîr deva-tré 'máṃ yajnáṃ dhattó, 'pa-hûtâḥ sómasya pibató, 'pa-hûto yushmâkam ‖ 1 ‖ sómaḥ pibatu | [d] yát te soma diví jyótir yát pṛithivyâṃ yád urâv antárikshe[2] ténâ 'smai yájamânâyo 'rú râyâ kṛidhy, ádhi dâtré voco | [e] dhishaṇe[3] vîḍû[3] satî[3] vîḍayethâm ûrjaṃ dadhâthâm ûrjam me dhattam, mâ vâṃ hiṃsisham mâ mâ hiṃsishṭam | [f] prâg[2] ápâg[2] údag[2] adharâk[2] tâs tvâ díça â dhâvantv, ámba ní shvara[4] | [g] yát te somâ 'dâbhyaṃ nâma jâgṛivi, tásmai te soma sómâya svâhâ ‖ 2 ‖ yushmâkaṃ, svara yát te, náva ca ‖ 1 ‖

6, 4, 4, 1. — K. 3, 10. Vs. 6, 30-36. 7, 2. Ç. 3, 9, 4, 3-21. Kâ. 9, 4, 5-28. — sushútam iti su-sutam — viçvadévyâvata iti viçvadévya-vate | çvâtrâḥ — râdhógûrtâ iti ràdhâḥ-gûrtâḥ — devatreti deva-trâ — urau | antarikshe — dhishâṇe iti | vîḍû iti | satî iti — prâk | apâk | udâk | adharâk — nîti | svara — soma | adâbhyam.

2. [a] vâcás pátaye[1] pavasva vâjin, vṛishâ vṛishṇo aṃçú-bhyâṃ[2] gábhasti-pûto, devó devânâm pavitram asi, yéshâṃ bhâgó 'si tébhyas tvâ | [b] svâṃkṛito[3] 'si, mádhu-matîr na ishas kṛidhi[4], viçvebhyas tve 'ndriyébhyo divyébhyaḥ pârthivebhyo | [c] mánas tvâ 'shṭû | [d] 'rv antárikṣham[3] ánv ihi | [e] svâhâ[3] tvâ su-bhavaḥ sûryâya | [f] devébhyas tvâ marîci-pébhya | [g] eshá te yónir, prâ-'ṇâya tvâ ‖ 1 ‖ vâcâḥ, saptácatvârio çat ‖ 2 ‖

6, 4, 5, 3-5. — K. 4, 1. 27, 1. — Vs. 7, 1-3. Ç. 4, 1, 1, 9-24.

4, 1-42. grahapraçnâḥ; 1. somâbhishavaḥ. [1] s. P. 3, 5. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 4, 38. [4] so (sh°) ABE; s. P. 6, 13.

2. upâṃçugrahaḥ. [1] so (°s p°) ABE; s. P. 8, 27. [2] so (°o a°) ABE. [3] ohne avagraha. [4] so (°s k°) A (auch 6, 4, 5, 4). E.; ishaḥ kṛidhi B; s. P. 8, 25.

Kâ. 9, 4, 23-38. — vâcaḥ | patâye — bhâgaḥ | asi — svâṃ-kṛitaḥ | asi — naḥ | ishâḥ | kṛidhi — tvâ | ashṭu | uru — subhava iti su-bhavaḥ — eshaḥ — prâṇâyeti pra-ânâyâ.

3. [a]upayâmá-gṛihîto 'sy | [b]antár yacha magha-van, pâhí sómam, urushyá râyaḥ, sám ísho yajasvâ, 'ntás te dadhâmi dyâvâ-pṛithivî antár urv antárikshaṃ[1], sa-jóshâ devaír ávaraiḥ páraiç câ 'ntar-yâmé magha-van mâdayasva | [c]svâṃkṛito 'si[1] mádhu-matîr na íshas kṛidhi[2] víçvebhyas tve 'ndriyébhyo divyébhyâḥ pârthivebhyo | [d]mánas tvâ 'shṭû | [e]'rv antárikshaṃ[1] ánv ihi | [f]svâhâ[1] tvâ su-bhavaḥ sûryâya | [g]devébhyas tvâ marîci-pébhya | [h]eshá te yónir, apâ-'nâya tvâ ‖1‖ devébhyaḥ, saptá ca ‖3‖

6, 4, 6, 1-3. — K. 4, 1. 27, 2. — Vs. 7, 4-6. Ç. 4, 1, 2, 15-23. Kâ. 9, 6, 1-4. — antaḥ | yacha — antaḥ | te — antaḥ | uru — sajoshâ iti sa-joshâḥ — asi — ishâḥ — tvâ | ashṭu | uru — eshaḥ.

4. [a]ấ vâyo bhûsha çuci-pâ úpa naḥ sahásraṃ te ni-yúto viçva-vâra | úpo te ándho[1] mádyam ayâmi yásya deva dadhishé pûrva-péyam ‖ [b]upayâmá-gṛihîto 'si, vâyáve tvé | [c]'ndra-vâyû imé sutâḥ |[2] úpa práyo-bhir ấ gatam índavo vâm uçánti hí | [d]upayâmá-gṛihîto 'sî, 'ndravâyú-bhyâṃ tvai, 'shá te yóniḥ, sa-jóshâbhyâṃ tvâ ‖1‖ ấ vâyo, trícatvâriṃçat ‖4‖

(6, 4, 7, 3). — K. 4, 2. (27, 3). — Vs. 7, 7. 8. Ç. 4, 1, 3, 18. 19. Kâ. 9, 6, 5. 6. — eti | vâyo iti — çucipâ iti çuci-pâḥ — upo iti — indravâyû itîndra-vâyû — prayobhir iti prayaḥ-bhiḥ — eshaḥ — sajoshâbhyâm iti sa-joshâbhyâm.

3-42. antaryâmâdikâ grahâḥ; 3. antaryâma. [1] ohne avagraha. [2] so (°a k°) ABE; s. P. 8, 25.

4. aindravâyava. [1] so (°e a°) ABE. [2] so (°ḥ |) ABE (!).

5. [a]ayáṃ vâṃ mitrâ-varuṇâ sutáḥ sóma ṛitâ-vṛidhâ | mámé 'd ihá çrutaṁ hávam || [b]upayâmá-gṛihîto 'si, mitrâ-váruṇâbhyâṃ tvai, 'shá te yónir, ṛitâyú-bhyâṃ[1] tvâ || 1 || ayáṃ vâṃ, viṁçatiḥ ||5||

(6, 4, 8, 3). — K. 4, 2 (27, 4). — Vs. 7, 9. Ç. 4, 1, 4, 7. Kâ. 9, 6, 7. — ṛitâvṛidhety ṛita-vṛidhâ | mamâ | it — eshaḥ — ṛitâyubhyâm ity ṛitâyu-bhyâm.

6. [a]yâ vâṃ kâçâ mádhu-maty áçvinâ sûnṛitâ-vatî táyâ yajnám mimikshatam || [b]upayâmá-gṛihîto 'sy, açví-bhyâṃ tvai, 'shá te yónir, mâdhvîbhyâṃ tvâ || 1 || yâ vâm, ashṭâdaça ||6||

(6, 4, 9, 1). — K. 4, 2 (27, 4). — Vs. 7, 11. Ç. 4, 1, 5, 17. Kâ. 9, 7, 8. — madhúmatîti madhú-matî — sûnṛitâvatîti sû-nṛitâ-vatî — eshaḥ.

7. [a]prâtar-yújau ví mucyethâm áçvinâv é 'há gachatam | asyá sómasya pîtáye || [b]upayâmá-gṛihîto 'sy, açvi-bhyâṃ tvai, 'shá te yónir, açví-bhyâṃ tvâ || 1 || prâtaryújâv, ékân ná viṁçatiḥ[1] ||7||

(6, 4, 9, 1). — eti | iha eshaḥ.

8. [a]ayáṃ venáç codayat pṛíçni-garbhâ jyótir-jarâyû rájaso vi-mâne | imám apâṁ saṃ-gamé sûryasya çíçuṃ ná víprâ matí-bhî rihanti || [b]upayâmá-gṛihîto 'si, çáṇḍâya tvai, 'shá te yónir, vîrátâm[1] pâhi || 1 || ayáṃ venáḥ, páñcaviṁçatiḥ ||8||

(vgl. 6, 4, 10, 1-6). — K. 4, 3. (27, 8). — Vs. 7, (12.) 16. Ç. 4, 2, 1, 8 (eke). 9. Kâ 9, 6, 12. 13. — pṛiçnigarbhâ iti pṛiçni-garbhâḥ | jyotirjarâyur iti jyotiḥ-jarâyuḥ — vimâna iti vi-mâne — viprâḥ | matibhir iti mati-bhiḥ — eshaḥ — vîratâm.

---

5. maitrâvaruṇa. [1] ṛitâvîbhyâm E prima manu.
6. âçvina.
7. âçvina. [1] so E; viṁçatiḥ (ohne Accent) ABCD.
8. çukrâmanthinau [1] ohne avagraha.

9. [a] tám pratnáthâ[1] pûrváthâ[1] viçváthe[1] 'máthâ[1] jyeshṭhá-tâtim barhi-shádaꣳ suvar-vídam | pratîcînáṃ[1] vṛijánaṃ[2] dohase girấ "çúṃ jáyantam ánu yấsu várdhase || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, márkâya tvai, 'shâ te yónir, pra-jấḥ pâhi || 1 || táꣳ, shâḍviꣳçatiḥ ||9||

(vgl. 6, 4, 10, 1). — K. 4, 3. — Vs. 7, 12. (16). Ç. 4, 2, 1, 9. Kâ. 9, 6, 11 (13). — pratnathấ pûrvathấ | viçvathấ | imathấ — barhishadam iti barhi-sadam | suvarvidam iti suvaḥ-vidam | pratîcînam — girâ | âçúm — eshaḥ.

10. [a] yé devâ divy ékâdaça[1] sthá, pṛithivyấm ádhy ékâdaça[1] sthấ, 'psu-shádo mahinaí 'kâdaça[1] sthá, té devâ yajnám imáṃ jushadhvam | [b] upayâmá-gṛihîto 'sy, âgrayaṇò 'si sv-âgrayaṇo, jínva yajnáṃ jínva yajná-patim, abhí sávanâ pâhi, víshṇus tvấm pâtu, víçam tvám pâhî 'ndriyéṇai, 'shá te yónir, víçvebhyas tvâ devébhyaḥ || 1 || yé devâs, trícatvâriꣳçat ||10||

6, 4, 11, 1. 2. — K. 4, 5. 27, 9. — Vs. 7, 19. 20. Ç. 4, 2, 2, 9. 10. Kâ. 9, 6, 15. — devâḥ | divi | ekâdaça — apsushada ity âpsu-sadâḥ | mahinâ — devâḥ — âgrayaṇaḥ | asi | svâgrayaṇa iti su-âgrayaṇaḥ — eshaḥ.

11. [a] triꣳçát tráyaç ca gaṇíno rujánto dívaꣳ rudrấḥ pṛithivîṃ ca sacante | ekâdaçấso[1] apsu-shádaḥ[2] sutáꣳ sómaṃ jushantâꣳ sávanâya víçve || [b] upayâmá-gṛihîto 'sy, âgrayaṇò 'si sv-âgrayaṇo, jínva yajnáṃ jínva yajná-patim, abhí sávanâ pâhi, víshṇus tvâm pâtu, víçaṃ tvâṃ pâhî 'ndriyéṇai, 'shá te yónir, viçvebhyas tvâ devébhyaḥ || 1 || triꣳçád dvícatvâriꣳçat ||11||

---

9. çukrâmanthinau. [1] ohne avagraha. [2] vṛijinaṃ B (varjaniyam âlasyâçraddhâdikam). D sec. m., vṛijanam ACE. und D prima und tertia manu.

10. âgrayaṇa. [1] ohne avagraha.

11. âgrayaṇa; bhrâtṛivyavato mantrântaram âmnâyate B (p. 630). [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) AB. E sec. m.

ekâdaçâsâḥ | apsushadá ity ápsu-sadâḥ — âgrayaṇaḥ asi | svâgrayaṇa iti su-âgrayaṇaḥ — eshaḥ.

12. [a] upayâmá-gṛihîto 'si, 'ndrâya tvâ bṛihád-vate váyasvata[1] ukthâ-yúve[2], yát ta indra bṛihád váyas tásmai tvâ, víshṇave tvai, 'shá te yónir, índrâya tvo 'kthâ-yúve || 1 || upayâmágṛihito, dváviṃçatiḥ || 12 ||

6, 5, 1, 3. — K. 4, 5. 27, 10. — Vs. 7, 22. Ç. 4, 2, 3, 10. Kâ. 9, 6, 21. — bṛihadvâta iti bṛihat-vate | vayâsvate ukthâyuva ity úktha-yuvé — te — eshaḥ.

13. [a] mûrdhânaṃ divó aratim[1] pṛithivyâ vaiçvânarám[2] ṛitâya jâtâm agním | kaviṃ sam-râjam átithiṃ jánânâm âsánn â pâtraṃ janayanta devâḥ || [b] upayâmá-gṛihîto 'sy, agnáye tvâ vaiçvânarâya[2], dhruvó 'si dhruvá-kshitir dhruvâṇâṃ dhruvá-tamó 'cyutânâm acyutakshít-tama, eshá te yónir, agnáye tvâ vaiçvânarâya[2] || 1 || mûrdhânam, páñcatriṃçat || 13 ||

6, 5, 2, 1. — K. 4, 5. 28, 1. — Vs. 7, 24. 25. Ç. 4, 2, 4, 24. Kâ. 9, 6, 22. — samrâjam iti sam-râjâm — âsan | eti — dhruvaḥ | asi — acyútânâm — eshaḥ. —

14. [a] mádhuç ca mâdhavaç ca, çukráç ca çúciç ca, nábhaç ca nabhasyàç ce, 'sháç co 'rjáç ca, sáhaç ca sahasyàç ca, tápaç ca tapasyàç co | [b] 'payâmá-gṛihîto si | [c] saṃ-sárpo 'sy | [d] aṃhas-patyâya tvâ || 1 || mádhus, triṃçát || 14 ||

6, 5, 3, 4. — K. 4, 7. (28, 2). Vs. 7, 30. Ç. 4, 3, 1, 14-20. K. 9, 13, 1-18. — ishaḥ | ca | ûrjaḥ — saṃsarpa iti sam-sarpâḥ | asi | aṃhaspatyâyety áṃhaḥ-patyâyâ.

---

12. ukthya. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 3, 2.
13. dhruva. [1] so (°o a°) ABE. [2] ohne avagraha.
14. ṛitugrahâḥ.

15. [a] indrâ-'gnî ấ gatam sutám gîrbhír[1] nábho váreṇyam | asyá pâtam dhiyé 'shitá́ || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, 'ndrâgní-bhyâṃ tvai, 'shá te yónir, indrâgni-bhyâṃ tvâ ‖ 1 ‖ indrâgni, viṃçatíḥ ‖ 15 ‖

(6, 5, 4, 1). — K. 4, 7. (28, 2). — Vs. 7, 31. Ç. 4, 3, 1, 24. Kâ. 9, 13, 20. — indrâgnî itîndrâ-gnî | eti — gîrbhiḥ — dhiyâ | iṣhitâ — indrâgnibhyâṃ itîndrâgni-bhyâṃ — eshaḥ.

16. [a] ómâsaç carshaṇî-dhṛito víçve devâsa á́ gata | dâçvấṃso dâçúshaḥ sutám || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, viçvebhyas tvâ devébhya, eshá te yónir, víçvebhyas tvâ devébhyaḥ ‖ 1 ‖ ómâso, viṃçatíḥ ‖ 16 ‖

(6, 5, 4, 1. 2). — K. 4, 7 (28, 2). — Vs. 7, 33. Ç. 4, 3, 1, 27. Kâ. 9, 14, 1. — carshaṇîdhṛitâ iti carshaṇi-dhṛitâḥ — devấsaḥ | eti.

17. [a] marútvantaṃ[1] vṛishabhám vâvṛídhânám ákavâ-'riṃ divyáṃ çâsám índram | viçvâ-sấham ávase nû́tanâyo[1] 'gráṃ saho-dấm ihá táṃ huvema || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, 'ndrâya tvâ marútvata[1], eshá te yónir, índrâya tvâ marútvate[1] ‖ 1 ‖ marútvantaṃ, shâḍviṃçatiḥ ‖ 17 ‖

(6, 5, 5, 1). — K. 4, 8. (28, 3). — Vs. 7, 36. Ç. 4, 3, 3, 14. Kâ 10, 3, 6. — vâvṛidhânam | akâvârim ity akâvâ-arim — viçvâsâham iti viçva-sâham — nûtanâya | ugram | sahodâm iti sahaḥ-dâm — asi | indrâya — marutvate | eshaḥ.

18. [a] indra marutva[1] ihá pâhi sómaṃ yáthâ çâryâté[2] ápibaḥ[3] sutásya | táva prá-ṇîtî táva çûra çármann á́ vivâsanti kaváyaḥ su-yajnấḥ ‖ [b] upayâmá-gṛihîto 'si, 'ndrâya

---

15. aindrâgna. [1] ohne avagraha.

16. vaiçvadeva.

17. marutvatîya. [1] ohne avagraha.

18. marutvatîya. [1] ohne avagraha. [2] çâriyâté E. [3] so (°e a°) ABE; s. P. 4, 41.

tvâ marútvata[1], eshá te yónir, índrâya tvâ marútvate[1] ‖ 1 ‖ índra marutva, ékân ná triꣳçát[4] ‖18‖

K. 4, 8. — Vs. 7, 35. Ç. 4, 3, 3, 13. Kâ. 10, 1, 14. — marutvaḥ — çâryâte — praṇîtîti pra-nîtî — çarmân | eti - eshaḥ.

19. [a] marútvâꣳ[1] indra vṛishabhó ráṇâya píbâ[2] sómam anu-shvadhám mádâya | ấ siñcasva jaṭháre mádhva ûrmím tváꣳ rấjâ 'si pra-divaḥ sutấnâm ‖ [b] upayâmá-gṛihîto sí, 'ndrâya tvâ marútvata[3], eshá te yónir, índrâya tvâ marútvate[3] ‖ 1 ‖ marútvân, ékân ná triꣳçát[4] ‖19‖

K. 4, 8. — Vs. 7, 38. — marutvấn | indra — pibâ | anushvadham ity ànu-svadham — madhvàḥ — asi | indrấya — eshaḥ.

20. [a] mahấꣳ[1] índro yá ójasâ parjányo vṛishṭi-mấꣳ[1] iva | stómair vatsásya vâvṛidhe ‖ [b] upayâmá-gṛihîto 'si, mahe-'ndrấya tvai, 'shá te yónir, mahe-'ndrấya tvâ ‖ 1 ‖ mahấn, ékân ná viꣳçatíḥ[2] ‖20‖

(6, 5, 5, 3). — K. 4, 8. (28, 3). Vs. 7, 40. — mahân — vṛishṭimân iti vṛishṭi-mân | iva — vâvṛidhe — mahendrâyeti mahâ-indrâyà — eshaḥ.

21. [a] mahấꣳ[1] índro nṛivád ấ carshaṇi-prấ utá dvi--bárhâ amináḥ sáho-bhiḥ | asma-dríyag[2] vâvṛidhe vîryâyo 'rúḥ pṛithúḥ sú-kṛitaḥ kartṛí-bhir bhût ‖ [b] upayâmá-gṛihîto 'si, mahe-'ndrấya tvai, 'shá te yónir, mahe-'ndrấya tvâ ‖1‖ máhân nṛivát[3], shấḍviꣳçatiḥ ‖21‖

K. 4, 8. — Vs. 7, 39. Ç. 4, 3, 3, 18. Kâ. 10, 3, 10. — mahân

---

18. [4] triꣳçat ohne Accent D.

19. marutvatîya. [1] so (°âꣳ) ABE; s. P. 9, 20. [2] so (°â) ABE. [3] ohne avagraha. [4] triꣳçat ohne Accent D.

20. mâhendra. [1] so (°âꣳ) ABE; s. P. 9, 20. [2] viꣳçatiḥ ohne Accent ABCDE.

21. máhendra. [1] so (°âꣳ) ABE; s. P. 9, 20. [2] °dryag (al svaritânta) E. [3] so ABCDE.

— eti — sabóbhir iti sahàḥ-bhiḥ | asmadriyag ity àsma-driyàk — vâvṛidhe — uruḥ — eshaḥ.

22. [a] kadā́ caná[1] starī́r asi né 'ndra saçcasi dâçúshe | úpo-'pé 'n nú magha-van bhū́ya ín nú te dā́naṃ devásya pṛicyate || [b] upayâmá-gṛihîto 'sy, âdityébhyas tvâ | [c] kadā́ caná[1] prá yuchasy ubhé ni pâsi jánmanî[2] | túrîyâ "ditya sávanaṃ ta indriyám ā́ tasthâv amṛítaṃ diví || [d] yajnó devā́nâm práty eti sumnám ā́dityâso bhávatâ[3] mṛiḍáyantaḥ | ā́ vo 'rvā́cî su-matír vavṛityâd aʊhóç cid yā́ varivovít-tarā́ 'sat || [e] vivasva âdityai 'shá te soma-pîthás, téna mandasva, téna tṛipya, tṛipyā́sma te vayáṃ tarpayitā́ro, yā́ divyā́ vṛíshṭis táyâ tvâ çrîṇâmi || 1 || vaḥ, saptáviʊçatiç ca ||22||.

6, 5, 6, (1-) 5. — K. 4, 10. 28, 6. — Vs. 8, 2-5. Ç. 4, 3, 5, 10-18. Kâ. 10, 4, 4-7. — cana — upopety upà-upa | it | nu — bhûyàḥ | it — ubhe iti — janmànî iti — te — tasthau — bhavata — eti | vaḥ | arvâcī́ — varivovittareti varivovit-tarà | asàt | vivásvaḥ — eshaḥ.

23. [a] vâmám adyá savitar vâmám u çvó divé-dive vâmám asmá-bhyaʊ sâvîḥ | vâmásya hí ksháyasya deva bhū́rer ayā́ dhiyā́ vâma-bhā́jaḥ syâma[1] || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, devā́ya tvâ savitré || 1 || vâmáṃ, cáturviʊçatiḥ ||23||

(6, 5, 7, 1). — Vs. 8, 6. Ç. 4, 4, 1, 6. Kâ. 10, 5, 13.

24. [a] ádabdhebhiḥ savitaḥ pâyú-bhish ṭváʊ[1] çivébhir adyá pári pâhi no gáyam | híraṇya-jihvaḥ suvitā́ya[2] návyase rákshâ[3] mā́kir[2] no aghá-çaʊsa[4] îçata || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, devā́ya tvâ savitré || 1 || ádabdhebhis, tráyoviʊçatiḥ ||24||

---

22. âditya. [1] als ein Wort. [2] s. P. 1, 11. 12. [3] so (°â) ABE; s. P. 3, 12.

23. sâvitra. [1] ohne Accent, trotz hi.

24. sâvitra. [1] so (°sh ṭ°) ABE; s. P. 6, 5. [2] ohne avagraha. [3] so (°â) ABE. [4] so (°r no a°) ABE; s. P. 11, 13.

K. 4, 10. — (Vs. 33, 69. 84). — pâyubhir iti pâyu-bhiḥ tvam — suvitâyâ — rakshaṇa | mâkiḥ | naḥ | aghaçaṅsa ity agha-çaṅsaḥ.

25. [a] hiraṇya-pâṇim ûtáye savitâram úpa hvaye | sá cettâ devátâ[1] padám || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, devâya tvâ savitré || 1 || hiraṇyapâṇim, cáturdaça ||25||

(Vs. 22, 10). — saḥ | cettâ | devatâ.

26. [a] su-çármâ 'si su-pratishṭhânó | [b] bṛihád ukshé[1] náma | [c] eshá te yónir, víçvebhyas tvâ devébhyaḥ || 1 || su-çármâ, dvâdaça ||26||

6, 5, 7, 3. — K. 4, 10. 28, 7. — Vs. 8, 8. Ç. 4, 4, 1, 14. Kâ. 10, 6, 2. — suçarmeti su-çarmâ — bṛihat | ukshe | namaḥ eshaḥ.

27. [a] bṛíhaspáti-sutasya[1] ta indo indriyâ-vataḥ[2] pátnî-vantaṃ gráhaṃ gṛihṇâmy | [b] ágnâsi[3] pátnî-vâṁḥ[3] sa-jûr devéna tváshṭrâ sómam piba svâhâ || 1 || bṛihaspátisutasya, páñcadaça ||27||

6, 5, 8, 3-4. — K. 4, 11. 28, 8. — Vs. 8, 9. 10. Ç. 4, 4, 2, 12-16. Kâ. 10, 6, 16-19. — te | indo iti | indriyâvata itîndriya-vataḥ — agnâsi | patnîvâs iti patnî-vâṁḥ | sajûr iti sa-jûḥ.

28. [a] hárir asi hâri-yojanó háryo sthâtâ vájrasya bhartâ pṛiçneḥ pretâ[1], tásya te deva some 'shṭá-yajusha stutá-stomasya çastó-'kthasya hári-vantaṃ gráhaṃ gṛihṇâmi | [b] harî[2] stha háryor dhânâḥ sahá-somâ | [c] índrâya svâhâ || 1 || háriḥ. shâḍviṅçatiḥ ||28||

---

25. sâvitra. [1] ohne avagraha.

26. vaiçvadeva. [1] als zwei Wörter! ukshe (çastre çasyamânâya tubhyam) bṛihan namo ('stu), Sây. (!)

27. pâtnivata. [1] s. P. 6, 7. [2] so (indo indriyâ°) ABE. [3] so ABCD; die 3 fehlt in E.

28. hâriyojana. [1] ohne avagraha! (prerayitâ, Sây.) [2] Accent! so ABCDE.

(6, 5, 9, 1-4). — K. 4, 11. (28, 9). — Vs. 8, 11. Ç. 4, 4, 3, 6. 7. Kâ. 10, 8, 1. — haríḥ — haryóḥ — pre̱tâ — i̱shṭayájusha̱ itî̱shṭa-ya̱ju̱sha̱ḥ — ça̱stoktha̱syeti ça̱sta-u̱ktha̱sya̱ — ha̱rîḥ | stha̱ haryóḥ.

29. [a] [1] ágna ā́yûᴗshi pavasa ā́ suvó 'rjam ísham ca naḥ | âré bâdhasva duchúnâm [2] | [b] upayâmá-gṛihîto 'sy, agnáye tvâ téjasvata [2], eshá te yónir, agnáye tvâ téjasvate [1] || 1 || agnáye, tráyoviᴗçatiḥ || 29 ||

K. 4, 11. — (Vs. 19, 38. 35, 16). — agnè — pa̱va̱se̱ — ûrjám — du̱chunā́m — tejásvate.

30. [a] ut-tíshṭhann ójasâ sahá pîtvā́ çípre avepayaḥ | sómam indra cam̐ū́ sutám || [b] upayâmá-gṛihîto 'sī́, 'ndrâya tvaú 'jasvata [1], eshá te yónir, índrâya tvaú 'jasvate [1] || 1 || uttíshṭhann, ékaviᴗçatiḥ || 30 ||

(K. 4, 11). — Vs. 8, 39. Ç. 4, 5, 4, 10. Kâ. 12, 3, 2. — çipre̱ iti [2] — ca̱mû iti — ojásvate.

31. [a] taráṇir viçvá-darçato jyotish-kṛíd asi sûrya | víçvam ā́ bhâsi rocanám || [b] upayâmá-gṛihîto 'si, sū́ryâya tvâ bhrā́jasvata [1], eshá te yóniḥ, sū́ryâya tvâ bhrā́jasvate [1] || 1 || taráṇir, viᴗçatíḥ || 31 ||

Âr. 3, 16. — (K. 4, 11). — (Vs. 33, 36). — jyo̱ti̱shkṛid iti jyotiḥ-kṛit — bhrâjásvate.

32. ā́ pyâyasva madintama [1] sóma víçvâbhir ûtí-bhiḥ | bhávâ [2] naḥ sapráthas-tamaḥ || 1 || ā́, náva || 32 ||

Âr. 3, 17. — (Vs. 12, 114). — ma̱di̱nta̱ma̱ — bha̱va̱ — sa̱prathástama̱ iti sa̱prathâḥ-ta̱ma̱ḥ.

---

29. atigraha. [1] war bereits da in I, 3, 14, 7. 8. [2] ohne avagraha.
30. atigraha. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 1, 11.
31. atigraha. [1] ohne avagraha.
32-34. agnau; s. Ind. Stud. 3, 375. 381. [1] ohne avagraha. [2] so (°â) ABE.

33. [a] îyúsh ṭé[1] yé pűrva-tarâm ápaçyan vy-uchántîm ushásam mártyâsaḥ | asmắbhir û[2] nú prati-cákshyâ 'bhûd ó[3] té yanti yé aparîshu[4] páçyân ‖ 1 ‖ îyúr, ékân ná vi○çatíḥ[5] ‖ 33 ‖

Âr. 3, 18. — îyuḥ | te — u | nu | praṭicakshyeti prati-cakshyâ | abhût | o iti.

34. [a] jyótishmatîṃ[1] tvâ sâdayâmi | [b] jyotish-kṛítaṃ tvâ s. | [c] jyotir-vídaṃ tvâ s. | [d] bhắsvatîṃ[1] tvâ s. | [e] jválantîṃ tvâ s. | [f] malmalâ-bhávantîṃ[2] tvâ s. | [g] dîpyamânâṃ tvâ s. | [h] rócamânâṃ tvâ s. | [i] ájasrâṃ tvâ s. | [k] bṛiháj-jyotishaṃ tvâ s. | [l] bodháyantîṃ tvâ s. | [m] jắgratîṃ tvâ s. ‖ 1 ‖ jyótishmatî○, sháṭtri○çat ‖ 34 ‖

Âr. 3, 19. — jyoṭishkṛitaṃ iti jyotiḥ-kṛitàm — jyoṭirvidaṃ iti jyotiḥ-vidàm.

35. pra-yâsắya svắhâ[1], "-yâsắya svắhâ, ví-yâsắya svắhâ, saṃ-yâsắya svắho, 'd-yâsắya svắhâ, 'va-yâsắya svắhâ, çucé svắhâ, çókâya svắhâ, tapyatvaí svắhâ, tápate svắhâ, brahma-hatyắyai svắhâ, sárvasmai svắhâ ‖ 1 ‖ prayâsắya, cáturvi○çatiḥ ‖ 35 ‖

Âr. 3, 20. — Vs. 39, 11. 12. — âyâsâyety â-yâsâyà — udyâsàyety úd-yâsâyà — avayâsâyety àva-yâsâyà.

36. cittáo saṃ-tânéna, bhavắṃ yaknắ, rudrắṃ tánimnâ, paçu-pátio sthûla-hṛidayénâ, 'gnío hṛídayena, rudrắṃ lóhitena, çarvắm mátasuâbhyàm[1], mahâ-devắm antáḥ-

33. [1] so (°sh ṭe) ABE; s. P. 6, 5. [2] so (û) ABE; s. P. 3, 14. [3] so (o) ABE; s. P. 1, 55. [4] so (°e a°) ABE. [5] vi○çatiḥ, ohne Accent ABCDE.

34. poshaṇe dâhe viniyuktâni yajû○shi. [1] ohne avagraha. [2] manma° E.

35. 36. açvamedhe; s. Ind. Stud. 3, 375. 384; 35. âhutimantrâḥ. [1] ohne avagraha.

36. havisho homârtho mantrânuvâkaḥ. [1] ohne avagraha.

-pârçvenau[2], 'shishṭha-hánaꝏ[3] çiñgî-nikoçỳâbhyâm[4] ‖ 1 ‖ cíttam, ashṭā́daca ‖ 36 ‖

Âr. 3, 21. — Vs. 39, 8. (Kâ. 20, 8, 5). — o̱shi̱shṭha̱ha-na̱m ity óshishṭha-hanám | çi̱ñgîni̱ko̱çyā́bhyâ̱m iti çiñgî-ni̱ko̱çyā́bhyâm.

37. [a] ā́ tishṭha vṛitra-han ráthaṃ yuktā́ te bráhmaṇâ hárî | arvâcī́naꝏ[1] sú te máno grā́vâ kṛiṇotu vagnúnâ ‖ [b] upayâmá-gṛihîto sī́, 'ndrâya tvâ shoḍaçína[1], eshá te yónir, índrâya tvâ shoḍaçíne[1] ‖ 1 ‖ ā́ tishṭha, sháḍviꝏçatiḥ ‖ 37 ‖

Vs. 8, 33. Ç. 4, 5, 3, 9. Kâ. 12, 5, 2. — harî iti — sv iti — a̱si̱ | indrā́ya — sho̱ḍa̱çinė | e̱shaḥ.

38. [a] índram íd dhárî vaható 'pratidhṛishṭa-çavasam[1], ṛíshîṇâṃ ca stutī́r úpa yajnáṃ ca mā́nushâṇâm | [b] upayâmá-gṛihîto 'sī́, 'ndrâya tvâ shoḍaçína[2], eshá te yónir, índrâya tvâ shoḍaçíne[2] ‖ 1 ‖ índraṃ, tráyoviꝏçatiḥ ‖ 38 ‖

K. 4, 11. — Vs. 8, 35. — it | harî iti — upeti — e̱shaḥ.

39. [a] ásâvi sóma índra te çávishṭha dhṛishṇav ā́ gahi | ā́ tvâ pṛiṇaktv indriyáꝏ rájaḥ sū́ryaṃ ná raçmí-bhiḥ ‖ [b] upayâmá-gṛihîto 'sī́, 'ndrâya tvâ shoḍaçína, eshá te yónir, índrâya tvâ shoḍaçíne ‖ 1 ‖ ásâvi, saptáviꝏçatiḥ ‖ 39 ‖

somáḥ — dhṛi̱shṇo̱ | eti | ga̱hi̱ | eti | tvâ̱ | pṛi̱ṇa̱ktu̱ — e̱shaḥ.

40. [a] sárvasya prati-çī́varî bhū́mis tvo[1] 'pá-stha ā́ 'dhita | syonā́ 'smai su-shádâ bhava yáchâ 'smai çárma sa-práthâḥ ‖ [b] upayâmá [c] wie eben ‖ 1 ‖ sárvasya, sháḍviꝏçatiḥ ‖ 40 ‖

tvâ̱ | u̱pastha̱ ity u̱pa-sthe̱ | eti | a̱dhi̱ta̱ | syo̱nâ |

---

36. [2] s. P. 8, 32. [3] 'çishṭh° E. [4] çiñgī° E sec. m.
37-42. shoḍaçin. [1] ohne avagraha.
38. [1] so (°to 'p°) ABE. [2] ohne avagraha.
40. [1] so (°s t°) ABE.

a̱smai̱ | su̱shadeti su-sadā̆ — yachà | a̱smai̱ — sa̱prathâ̱ iti sa-prathā̆ḥ.

41. [a] mahā̆ᴗ[1] índro vájra-bâhuḥ shoḍaçī̆[2] çárma yachatu | svastí[2] no maghá-vâ karotu hántu pâpmā̆naṃ yò 'smā̆n dvéshṭi || [b] upayâmá° wie eben || 1 || mahā́n, sháḍviᴗçatiḥ || 41 ||

Vs. 26, 10. — ma̱hân | indràḥ — yaḥ | a̱smân.

42. [a] sa-jóshâ índraḥ sá-gaṇo marúd-bhiḥ sómam piba vṛitra-hañ chûra vidvā̆n | jahí çátrûᴗr[1] ápa mṛídho nudasvā̆ 'thā̆ 'bhayaṃ kṛiṇuhi viçváto[2] naḥ || [b] upayâmá° wie eben || 1 || sajóshâs, triᴗçát || 42 ||

Vs. 7, 37. — vṛi̱tra̱ha̱nn iti vṛitra-ha̱n | çû̱ra̱ — çatrū̆n apeti — nu̱da̱sva̱ | athà | abhàyam.

4. dâkshiṇâni (I, 4, 43-45).

43. [a] úd u tyáṃ jâtá-vedasaṃ deváṃ vahanti ketávaḥ | dṛiçé víçvâya sū̆ryam || [b] citráṃ devā̆nâm úd agâd ánîkaṃ cákshur mitrásya váruṇasyâ 'gnéḥ | ā̆ 'prâ dyā̆vâ-pṛithivī̆ antárikshaᴗ sū̆rya âtmā̆ jágatas tasthúshaç ca || [c] [1] ágne náya su-páthâ râyé asmā̆n[2] víçvâni deva vayúnâni vidvā̆n | yuyodhỳ asmáj juhurâṇám éno bhū̆yishṭhâṃ te náma-uktiṃ vidhema || [d] dívaṃ gacha súvaḥ pata | [e] rûpéṇa || 1 || vo rûpám abhy aí 'mi, váyasâ váyaḥ |[3] [f] tuthó vo viçvá-vedâ ví bhajatu várshishṭhe ádhi[2] nā̆ke |[3] [g] etát te agne[2] rā̆dha aí 'ti sóma-cyutaṃ | [h] tán' mitrásya pathā̆ naya | [i] 'rtásya pathā̆ pré 'ta candrá-dakshiṇâ, yajnásya pathā̆ suvitā̆[4] ná-

41. [1] so (°âᴗ) ABE; s. P. 9, 20. [2] ohne avagraha.

42. [1] so (°ûᴗr) ABE; s. P. 9, 20. [2] ohne avagraha.

43. dakshiṇâ. [1] der Vers war schon in I, 1, 14, 3 (einem yâjyâ-Abschnitt) da; s. Whitney zu P. I, 61. II, 9. [2] so (°e a°) ABE, s. P. II, 9. 16. [3] so (|) ABE. [4] ohne avagraha.

yantîr || [k] brâhmaṇám adyá râdhyâsam ṛíshim ârsheyám pítṛi-mántam paitṛi-matyáo sudhâtu-dakshiṇaṃ | [l] ví súvaḥ páçya vy̆ antárikshaṃ[1] | [m] yátasva sadasy̆air | [n] asmád-dâtrâ devá-trâ gachata mádhu-matîḥ, pra-dâtâ̆ram â̆ viçatâ̆, 'nava-bâyâ 'smâ̆n deva-yâ̆nena pathé 'ta, su-kṛítâṃ loké sîdata | [o] tán naḥ saoskṛitám[4] || 2 || rûpéṇa, sadasy̆air, ashṭâ̆daça ca ||43||

6, 6, 1, 1-4. — K. 4, 9. 28, 4. — Vs. 7, 41-46. Ç. 4, 3, 4, 9-20. Kâ. 10, 2, 4-20. — agneḥ | eti | aprâḥ — sûryàḥ | âtmâ — yuyodhi | asmat — abhi | eti | emi — viçvavèdâ iti viçva-vedâḥ — agne | râdhàḥ | eti | eti — naya | ṛitasyà — preti | ita | candradakshiṇâ iti candra-dakshiṇâḥ — suvitâ — paçyà — asmaddâtrâ ity asmat-dâtrâḥ | devatreti deva-trâ — pradâtâraṃ iti pra-dâtâraṃ | eti — anàvahâyety anàva-hâya — pathâ | ita — saoskṛitam.

44. [a] dhâtâ̆ râtiḥ savité 'dáṃ jushantâm prajâ̆-patir nidhi-pátir no agníḥ[1] | tváshṭâ víshṇuḥ pra-jáyâ sao-rarâṇó yájamânâya dráviṇaṃ dadhâtu || [b] sám indra ṇo[2] mánasâ neshi góbhiḥ[3] sáo sûrí-bhir magha-vant sáo svastyâ̆[3] | sám brâhmaṇâ devá-kṛitaṃ yád ásti sáṃ devâ̆nâo su-matyâ̆ yajníyânâm || [c] sáṃ várcasâ páyasâ sáṃ tanû̆bhir[3] áganmahi mánasâ sáo çivéna | tváshṭâ no átra[1] várivaḥ kṛiṇotu[4] || 1 || ánu mârshṭu tanúvo yád ví-lishṭam || [d] yád adyá tvâ pra-yatí yajné asmínn[5] ágne hótâram ávṛiṇîmahî 'há | ṛídhag ayâḍ ṛídhag utâ̆ 'çamishṭhâḥ pra-jânán yajnám úpa yâhi vidvâ̆n || [e] sva-gâ̆ vo devâḥ sádanam akarma yá â-jagmá sávane 'dáṃ jushâṇâ̆ḥ | jakshivâ̆osaḥ papivâ̆osaç ca víçve 'smé[6] dhatta vasavo vásûni || [f] yâ̆n â̆[7] 'vaha uçató deva devâ̆n tâ̆n || 2 || prè 'raya své agne[4] sadhá-sthe | váhamânâ

---

44. samishṭayajurhomaḥ. [1] so (°o a°) ABE; s. P. 11, 3. [2] so (ṇó) ABE; s. P. 7, 2. [3] ohne avagraha. [4] so (°ḥ k°) ABE. [5] so (°e a°) ABE; s. P. 11, 3. [6] so ('sme) ABE; s. P. 12, 7. [7] so (yân â) ABE; s. P. 9, 22.

bháramâṇâ havī́ᵕshi vásuṃ gharmáṃ dívam ā́ tishṭhatā́ 'nu || [g] yájna yajnáṃ gacha, yajná-patiṃ gacha, svā́ṃ yónim gacha svā́hai[8] | [h] 'shá te yajnó yajna-pate sahásûkta-vâkaḥ su-vī́raḥ svā́hâ | [i] dévâ gâtu-vido gâtúṃ vittvā́[8] gâtúm ita | [k] mánasas pata[9] imáṃ no deva devéshu yajnáᵕ svā́hâ vâcí svā́hâ vā́te dhâḥ || 3 || kṛiṇotu, tā́n, ashṭā́catvâriᵕçac ca || 44 ||

6, 6, 2, 2-3. — K. 4, 12. — Vs. 8, 14-21. Ç. 4, 4, 3, 14 - 4, 14. Kâ. 10, 8, 7-11. — i̱ndra̱ | na̱ḥ — gobhiḥ — ta̱nûbhiḥ — avṛiṇîmahi | i̱ha — u̱ta | açámishṭhâḥ — sva̱geti sva-gâ — ye | â̱ja̱gmety ā́-ja̱gma | savánâ | i̱dam — a̱sme iti — yân eti | avábaḥ[10] — preti | î̱ra̱ya̱ — vahámânâḥ | bharámâṇâḥ — e̱shaḥ — sa̱hasū́ktavâka̱ iti sa̱hasū́kta-vâ̱ka̱ḥ[11] — manásaḥ | pa̱te̱ — vâ̱ci | svâhā́ | vâté | dhâ̱ḥ.

45. [a] urúᵕ hí rā́jâ váruṇaç cakā́ra sū́ryâya pánthâm ánv-etavā́ u | apáde pā́dâ práti-dhâtave 'kar utā́ 'pa-vaktā́ hṛidayâ-vídhaç cit || [b] çatáṃ te râjan bhishájaḥ sahásram urvī́ gambhîrā́ su-matísh ṭe astu[1] | bā́dhasva dvésho nír-ṛitim parâcaíḥ kṛitáṃ cid énaḥ prá mumugdhy asmát |[2] [c] abhí-shṭhito váruṇasya pā́ço | [d] 'gnér ánîkam apá ā́ viveça |[2] ápâṃ napât prati-rákshann asuryàṃ dáme-dame || 1 | sam-ídhaṃ yakshy agne |[2] práti te jihvā́ ghṛitám úc caraṇyet |[3] [e] samudré[4] te hṛídayam ap-sv̀ antáḥ |[2] sáṃ tvâ viçantv óshadhîr[4] utā́ "po yajnásya tvâ yajna-pate havír-bhiḥ |[2] sûkta-vâké namo-vâké vidhemā́ | [f] 'va-bhṛitha ni-caṃkuṇa ni-cerúr asi ni-caṃkuṇā́[5], 'va devair devá-kṛitam éno 'yâḍ áva mártyair mártya-kṛitam, urór ā́ no deva rishás

---

44. [8] vitvâ ABCDE. [9] so (°s p°) ABE. [10] also ávahaḥ nicht mit â componirt! [11] so D. (auch 6, 6, 2, 2); aus C habe ich mir dagegen für beide Stellen die Trennung saha-sûkta° notirt.

45. avabhṛithaḥ. [1] so (°sh ṭe a°) ABE; s. P. 6, 5. [2] so (|) ABE. [3] fehlt ABE. [4] ohne avagraha. [5] nicuṃkuṇa C sec. m.

pâhi[5] | [e] su-mitrẫ na ấpa óshadhayaḥ[4] || 2 || santu, dur-mitrấs tásmai bhûyâsur yò 'smấn dvéshṭi yáṃ ca vayáṃ dvishmó | [b] dévîr âpa eshá vo gárbhas, táṃ vaḥ sú-prîtau sú-bhṛitam akarma, devéshu naḥ su-kṛíto brûtât | [f] práti-yuto váruṇasya pấçaḥ, práty-asto váruṇasya pấça | [k] édho 'sy edhishîmáhi, sam-id asi, téjo 'si téjo máyi dhehy | [l] apó ánv[7] acârishau rásena sám asṛikshmahi[8] páyasvâu[9] agna ấ 'gamaṃ tám mâ sáu sṛija várcasâ || 3 || dáme-dama, óshadhaya, ấ, shát ca ||45||

6, 6, 3, 2-5. — K. 4, 13. — Vs. 8, 23-27. 6, 22. 20, 22. 23. Ç. 4, 4, 5, 4-22. 12, 9, 2, 4-10. Kâ. 10, 8, 15-9, 3. 19, 5, 18. 19. — anvétavâ ity anú-etavai | u — akaḥ | uta | apavaktety ápa-vaktâ | hṛidayâvidha[9] iti hṛidaya-vidhâḥ — te — nirṛitim iti niḥ-ṛitim — mumugdhi — abhishṭhita ity abhi-sthitaḥ — apaḥ | eti | viveça | apâm | napât — yakshi — ud iti | caranyet — apsv ity âp-su — uta | âpâḥ — havirbhir iti haviḥ-bhiḥ — vidhema — nicaṃkuṇeti ni-caṃkuṇa — enâḥ | ayât — uroḥ | eti | naḥ — durmitrâ iti duḥ-mitrâḥ — yaḥ | asmân — eshaḥ — sam iti | asṛikshmahi | payásvân | agne | eti | agamam.

46. [a] yás tvâ hṛidấ kîríṇâ mányamânó 'martyam[1] mártyo jóhavîmi | jấta-vedo yáço asmấsu[2] dhehi pra-jấbhir agne amṛita-tvám[3] açyâm || [b] yásmai tváu su-kṛíte jâta-veda ú lokám agne kṛiṇávaḥ[4] syonám | açvínau sá putríṇaṃ vîrá-vantaṃ gó-mantau rayíṃ naçate svastí[5] || [c] tvé sú putra çavasó 'vṛitran[1] kấma-kâtayaḥ | ná tvấm indrấ 'ti ricyate || [d] ukthá-ukthe sóma índram mamâda nîthé-nîthe maghá-vânam || 1 || sutấsaḥ | yád îu sa-bấdhaḥ pitáraṃ

---

45. [5] so ([o]s p[o]) ABE, s. P. 8, 24. [7] so ([o]o a[o]) AB. E sec. m., s. P. 11, 7. [8] ohne Augment C. [9] so ([o]âu) ABE, s. P. 9, 21. [10] s. P. 3, 2.

46. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] so ([o]o ') ABE; s. P. 12, 8. [2] so ([o]o a[o]) ABE, s. P. 11, 3. [3] so ([o]s a[o]) ABE, s. P. 11, 3. [4] kṛiṇáva AE. [5] ohne avagraha.

ná putrấḥ samâná-dakshâ ávase hávante ‖ [e] ágne rásena téjasâ jấta-vedo ví rocase | raksho-hấ 'mîva-cấtanaḥ ‖ [f 6] apó ánv[2] acârishaꝏ rásena sám asṛikshmahi | páyasvâꝏ[7] agna ấ 'gamaṃ tám mâ sáꝏ sṛija várcasâ ‖ [g] vásur vásu-patir híkam[8] ásy agne vibhấ-vasuḥ | syấma te su-matấv ápi ‖ [h] tvấm agne vásu-patiṃ vásûnâm abhí prá mande ‖ 2 ‖ adhvaréshu râjan | tváyâ vấjaṃ vâja-yánto jayemâ 'bhí shyâma[8] pṛitsutîr[9] mártyânâm ‖ [i] tvấm agne vâja-sấtamaṃ víprâ vardhanti sú-shṭutam | sá no râsva su-vîryam ‖ [k] ayáṃ no agnír[2] várivaḥ kṛiṇotv[9] ayám mṛídhaḥ purá etu pra-bhindán | ayáꝏ çátrûñ jayatu[10] járhṛishâṇo 'yáṃ[1] vấjaṃ jayatu vấja-sâtau ‖ [l] agnínâ 'gníḥ sám idhyate kavír gṛihá-patir yúvâ | havya-vấḍ juhv-âsyaḥ ‖ [m] tváꝏ hy agne agní-nâ[3] vípro vípreṇa sánt satấ | sákhâ sákhyâ sam-idhyáse ‖ [n 11] úd agne çúcayas táva | [o 11] ví jyótishâ ‖ 3 ‖ maghávânam, mande, hy àgne, cáturdaça ca ‖46‖

(2, 2, 4, 4-8). — [a-b] Ṛ. 5, 4, 10. 11; [c] 8, 81, 14; [d] 7, 26, 2; [e] nur hier; [f] Vs. 20, 22. Lâṭy. 2, 12, 13; [g] Ṛ. 8, 44, 24; [h] 5, 4, 1; [i] 5, 13, 5; [k] Vs. 5, 37; [l] Ṛ. 1, 12, 6; [m] 8, 43, 14; [n] 8, 44, 17; [o] 5, 2, 9. — amârtyam — u | lokam | agne | kṛiṇavâḥ — saḥ — svasti | tve iti | sv iti — avṛitran — indra | atîti | ricyate — somâḥ — yat | îm — agnè | rasèna — sam iti | asṛikshmahi | payasvân | agne | eti | agamam — hikám | así — abhi | preti | mande — vâjayanta iti vâja-yantâḥ — abhîti | syâma | pṛitsutîḥ — vâjasâtámam iti vâja-sâtámam | viprâḥ — sushṭútam iti su-stutam | saḥ — çatrûn — ayam — juhvâsya iti juhu-âsyaḥ — hi | agne — samidhyasa iti sam-idhyasè.

---

46. [6] es ist auffällig, daſs dieser Vers, der eben erst da war (in 45 fin.), hier nochmals voll, nicht bloſs mit dem pratika (s. Note 11), aufgeführt wird; vgl. die Note zu I, 5, 5, 2. II, 2, 12, 2. (E hat: apó 'nv). [7] so (°âꝏ) ABE, s. P. 9, 21. [8] so (sh°) ABE, s. P. 6, 4. [9] so (°ṛ k°) ABE. [10] trûmn j° A., °trûn mit virâma BE. [11] nur das pratika, weil beide Verse schon früher (s. I, 3, 14, 8. 2, 14, 7) unter den yâjyânuvâkyâs je eine Stelle gefunden haben; so durchweg, s. z. B. bei II, 1, 11, 1. 2, 12, 6. 7.

á dade, vâcás pátaya, upayâmágṛihito 'sy, á vâyo, ayáṃ vâṃ, yá vàm, prâtaryújâv, ayáṃ venás, tám pratnáthâ, yé devâs, triç-çád, upayâmágṛihito 'si, mûrdhánam, máthnç cé, 'ndrâgní, ómâso, marútvantam, índra marutvo, marútvân, mahán [1], mahán nṛivát [2], kadá, vâmám, ádabdhebhir, híraṇyapâṇiç, suçármâ, bṛihaspátiṣ-tasya [3], harír asy, ágna, uttíshṭhan [4], taráṇir, á pyâyasve, 'yúsh ṭé yé, jyótishmatîm, prayâsáya, cittám, á tishṭhé, 'ndram, ásâvi, sárvasya, mahán, sajóshâ, úd u tyám, dhâtó, 'rúç hí, yás tvâ, shát-catvâriççat ‖ 46 ‖ [5]

á dade (1, 1), yé devâ (10, 1), mahán (20, 1), uttíshṭhant (30, 1), sárvasya (40, 1), santu durmitrâç (45, 3), cátuḥpañcâçat ‖ 54 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ prathamakâṇḍe caturthaḥ prapâṭhakaḥ ‖ 4 ‖

6*. punarâdheyam (1, 5, 1-4).

1. devâ-'surâḥ sáṃ-yattâ âsan, té devâ vi-jayám upa-yánto 'gnaú vâmáṃ vásu sáṃ nỳ adadhate: 'dám u no bhavishyati yádi no jeshyántî 'ti | ** tád agnír nỳ akâma-yata ténâ 'pâ 'krâmat; tád devâ vi-jítyâ 'va-rúrutsamânâ ánv âyan, tád asya sáhasâ " 'ditsanta | sò 'rodîd, yád árodît tád rudrásya rudra-tvám; yád áçrv áçîyata [1] tát ‖ 1 ‖ rajatáç híraṇyam abhavat, tásmâd rajatáç híraṇyam ada-kshiṇyám açru-jáç hí; yó barhíshi dádâti purâ 'sya saṃ-vatsarâd gṛihé rudanti tásmâd barhíshi ná déyaç | sò 'gnír abravîd: bhâgỳ asâny átha va idám íti, punar-âdhé-yaṃ te kévalam íty abruvann, ṛidhnávat khálu sá íty

---

[1] so BE; mahâ ACD. [2] so E., mahâ nṛivat AC, mahâṃ n° D, blos mahân B. [3] so E., bṛihaspatir ABC. D sec. m., bṛihaspati D pr. m. [4] so E, °ahṭham ABCD. [5] das in B sich hier anschliefsende kuriose Stück findet sich ebenso (nur der Schluſs etwas abweichend) auch in E, steht daselbst aber direkt nach dem Schluſs von anuv. 46; ACD haben nichts davon.

* das fünfte kâṇḍam, von dem âdhânam handelnd, besteht aus Abschnitten des Taitt. Brâhmaṇa (1, 1, 2-10. 2, 1), s. Ind. Stud. 3, 375. 379.

** in den Brâhmaṇa-Stücken sind diese Striche von mir zugefügt, meist auf Grund der Text-Abtheilung im Commentar. Die Mss. bieten nur wenige derselben.

6, 1. punarâdheyasya pradhânavidhiḥ. [1] so A; yád áçráv áçîyata BE; in B auch im Comm. zweimal so, p. 771. 772; ob etwa áçruv áç° zu lesen?

abravîd yó mad-devatyàm agnîm â-dádhâtâ íti | tám pûshâ ” 'dhatta, téna ‖ 2 ‖ pûshâ ”rdhnot, tásmât paushṇâḥ paçáva ucyante | tám tváshṭâ ” 'dhatta, téna tváshṭâ ”rdhnot, tásmât tvâshṭrâḥ paçáva ucyante | tám Mánur â 'dhatta, téna Mánur ârdhnot, tásmân Mânavyàḥ pra-jâ ucyante | tám dhâtâ ” 'dhatta, téna dhâtâ ”rdhnot, saṃ-vatsaró vai dhâtâ, tásmât saṃ-vatsarám pra-jâḥ paçávó 'nu prá jâyante | yá evám punar-âdhéyasyá 'rddhiṃ véda ‖ 3 ‖ ṛidhnóty evá, yò 'syai 'váṃ bandhútâṃ[2] véda bándhu-mân bhavati | bhâga-dhéyaṃ vâ agnír â-hita ichámânaḥ[3] pra-jâm paçûn yájamânasyó 'pa dodrâvo; 'd-vâsya púnar â dadhîta bhâga-dhéyenai 'vai 'naṁ sám ardhayaty átho çântir evâ 'syai 'shâ | púnar-vasvor â dadhîtai 'tád vai punar-âdhéyasya nákshatraṃ yát púnar-vasû svâyâm evai 'naṃ devátâyâm[2] â-dhâya brahma-varcasî bhavati | darbhair â dadhâty, áyâtayâma-tvâya | darbhair â dadhâty, ad-bhyá evai 'nam óshadhî-bhyo 'va-rúdhyâ ” dhatte | páñca-kapâlaḥ puroḍâço[2] bhavati, páñca vâ ṛitáva, ṛitú-bhya evai 'nam ava-rúdhyâ ” dhatte ‖ 4 ‖ áçîyata tát, téna, véda, darbhaiḥ, páñcaviṁçatiç ca ‖ 1 ‖

(K. 8, 15). — (Ç. 2, 2, 3, 2-6). — sam | nîti | aḍaḍhaṭa | idam | u — vijityeti vi-jityá — sahásâ | eti | aḍitsanta | saḥ | aroḍît — açrú | açîyata — saḥ | agniḥ — bhâgî | asâni | athá | vaḥ — saḥ | iti — âdadhâtâ ity â-dadhâtai — pûshâ | eti | aḍhaṭṭa — pûshâ | ârdhnot — tvashṭâ | eti | aḍhaṭṭa — tvashṭâ | ârdhnot — manúḥ | eti | aḍhaṭṭa | — manúḥ | ârdhnot — dhâtâ | eti | aḍhaṭṭa — dhâtâ | ârdhnot — paçavàḥ | anú | preti — ṛiddhim — yaḥ | asya | evam | bandhutâm — vai — âhita ity â-hitaḥ — doḍrâva | udvâsyety út-vâsyà — atho iti — eva | asya | eshâ — devatâyâm — enam | oshàdhîbhya ity oshàdhi-

[1] [2] ohne avagraha. [3] ichyá° E.

-bhyaḥ | avarudhyety áva-rudhyà | eti — puroḍâçàḥ — vai | ṛitavàḥ — eti | dhatte.

2. párâ vā́ eshá yajnám paçū́n vapati yò 'gním ud-vâsâyate | páñca-kapâlaḥ puroḍā́ço[1] bhavati, pā́ñkto[2] yajnáḥ, pā́ñktâḥ[2] paçávo, yajnám evá paçū́n áva runddhe[3] | vîra-hā́ vā́ eshá devā́nâṃ yò 'gním ud-vâsáyate, ná vā́ etásya brâhmaṇā́ ṛitâ-yávaḥ purā́ 'nnam akshan | pañktỳo[2] yâjyâ-'nuvâkỳâ bhavanti, pā́ñkto[2] yajnáḥ, pā́ñktaḥ[2] púrusho, devā́n evá vîráṃ nir-avadā́yâ 'gním púnar ā́ || 1 || dhatte | çatā́-'ksharâ bhavanti, çatā́-''yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, ā́yushy evé 'ndriyé práti tishṭhati | yád vā́ agnír ā́-hito ná 'rdhyáte jyā́yo bhâga-dhéyaṃ ni-kâmáyamâno yád âgneyáꣳ sárvam bhávati saí 'vā́ 'syá 'rddhiḥ | sáṃ vā́ etásya gṛihé vā́k sṛijyate yò 'gním ud-vâsáyate, sá vā́caꣳ sáꣳ-sṛishṭâṃ yájamâna îçvaró 'nu párâ-bhavitor | ví-bhaktayo bhavanti, vâcó ví-dhṛityai, yájamânasyā́ 'parâ-bhâvâya || 2 || ví-bhaktiṃ karoti, bráhmai 'vá tád akar | upâ-'ꣳçú yajati, yáthâ vâmáṃ vásu vividânó gū́hati tâdṛíg[1] evá tád | agním práti svishṭa-kṛítaṃ nír âha, yáthâ vâmáṃ vásu vividânáḥ pra-kâçáṃ jígamishati tâdṛíg[1] evá tád | ví-bhaktim uktvā́ pra-yâjéna váshaṭ karoty, â-yátanâd evá naí 'ti | yájamâno vai puroḍā́çaḥ[1], paçáva eté ā́-hutî, yád abhítaḥ[1] puroḍā́çam[1] eté ā́-hutî || 3 || juhóti yájamânam evó 'bhayátaḥ[1] paçú-bhiḥ pári gṛihṇâti | kṛitá-yajuḥ sámbhṛita-sambhâra íty âhur[4] ná sam-bhṛítyâḥ sam-bhârā́ ná yájuḥ kartavỳam ity; átho khálu sam-bhṛítyâ evá sam-bhârā́ḥ kartavỳaṃ yájur, yajnásya sám-ṛiddhyai[5] | punar-nishkṛitó rátho dákshiṇâ, punar-utsyûtáṃ vā́saḥ, punar-utsṛishṭò 'naḍvā́n[1],

2. yâjyâdyañgajâtam. [1] ohne avagraha. [2] °ñt° ACD (ohne k), s. Whitney zu P. 14, 23 p. 308. [3] ruṃdhe ABCDE. [4] so auch K; die Vâjasaneyin nach dem schol.; wo aber? [5] °ṛidhyai ACDE.

punar-âdhéyasya sám-ṛiddhyai[5] | saptá te agne[6] sam-ídhaḥ saptá jihvā́ íty[7] agni-hotráṃ juhoti; yátra-yatrai 'vā́ 'sya nỳ-aktaṃ tátaḥ || 4 || evaí 'nam áva runddhe[3], vîra-hā́ vā́ eshá devā́nâṃ yò 'gním ud-vâsáyate, tásya vâruṇa evá 'rṇa-yā́d; âgni-vâruṇám ékâdaça-kapâlam ánu nír vaped, yáṃ cai 'vá hánti yáç câ 'sya 'rṇa-yā́t taú bhâga-dhéyena prîṇâti, nā́ "rtim[1] ā́ 'rchati[8] yájamânaḥ || 5 ||

ā́, 'parâbhâvâya, puroḍā́çam eté ā́hutî, tátaḥ, sháṭtriṃçac[8] ca || 2 ||

(K. 8, 15. 9, 1. 2). — (Çâñkh. Br. 1, 3-5. çr. 2, 5, 1-31). — pareti | vai | eshaḥ — ṛitâyava[10] ity ṛita-yavâḥ — yâjyânuvâkyā́ iti yâjyâ-anuvâkyā́ḥ — çatâksharâ iti çata-aksharâḥ — çatâyur iti çata-âyuḥ — çatendriya iti çata-indriyaḥ — na | ṛidhyatè — sà | eva | asya | ṛiddhiḥ — saḥ — anv iti — apárâbhâvâyety apárâ-bhâvâya — brahmà — akaḥ — upâṃçv ity úpa-aṃçu — tâdṛik — puroḍâçáḥ — ete iti | âhútî[11] ity â-hutî — abhitáḥ — ubhayatáḥ — atho iti — eshaḥ — eva | ṛiṇayâd ity ṛiṇa-yât | âgnivâruṇam ity ā́gni-vâruṇam — anú | nir iti | vapet — asya | ṛiṇayâd ity ṛiṇa-yât — na | ârtim | eti | ṛichati.

3. [a] bhū́mir bhûmnā́ dyaúr variṇā́ 'ntáriksham[1] mahi-tvā́ |[2] upá-sthe te devy adite 'gním annâ-'dám annā́-'dyâyā́ " dadhe || [b] ā́ 'yáṃ gaúḥ pṛíçnir akramîd ásanan[3] mâtáram púnaḥ | pitáraṃ ca pra-yánt súvaḥ || [c] triṃçád dhā́ma ví râjati vā́k pataṃgā́ya[1] çiçriye | práty asya vaha dyú-bhiḥ || [d] asyá prâ-'ṇā́d apâ-'natỳ antáç carati rocanā́ | vỳ akhyan mahisháḥ súvaḥ || [e] yát tvâ || 1 || kruddháḥ paro-'vápa manyúnâ yád ávartyâ[1] | su-kálpam agne tát táva púnas tvó 'd dîpayâmasi || [f] yát te manyú-paroptasya pṛithivī́m

2. [6] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 10. [7] s. I, 5, 8, 2. [8] s. P. 10, 9. [8] so AC sec. m. B (pustakadvaye). DE., sháḍviṃçatiç AC pr. m. B (pustakadvaye). [10] s. P. 3, 2. [11] s. P. 4, 15. 16.

3. âdhânamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so ( ) ABE. [3] so (ásanan) ABCD, ásadan E.

ánu[4] dadhvasé | âdityā́ víçve tád devā́ vásavaç ça sam-ā́bharan[5] || [g] máno jyótir jushatâm ā́jyaṃ ví-chinnaṃ yajnáꣳ sám imáṃ dadhâtu | bṛíhaspátis[2] tanutâm imáṃ no víçve devā́ ihá mâdayantâm || [h] saptá te agne[6] sam-ídhaḥ saptá jihvā́ḥ saptá || 2 || ṛíshayaḥ saptá dhā́ma priyā́ṇi | saptá hótrâḥ sapta-dhā́ tvâ yajanti saptá yónîr ā́ pṛiṇasvâ[7] ghṛiténa || [i] púnar ûrjā́ ní vartasva púnar agna ishā́ "yushâ | púnar naḥ pâhi viçvátaḥ[1] || [k] sahá rayyā́ ní vartasvā́ 'gne pínvasva dhā́rayâ | viçvá-psniyâ viçvátas[1] pári[8] || [l] lékaḥ sá-lekaḥ su-lékas té na âdityā́ ā́jyaṃ[9] jushâṇā́ viyantu, kétaḥ sá-ketaḥ su-kétas té na âdityā́ ā́jyaṃ[9] jushâṇā́ viyantu, vívasvâꣳ[10] áditir déva-jûtis té na âdityā́ ā́jyaṃ[9] jushâṇā́ viyantu || 3 || tvâ, jihvā́ḥ saptá, sukétas té nas, tráyodaça ca || 3 ||

1, 5, 4, 1-4. — [e-l] K. 8, 14. 9, 1. 3. — [a-d] Vs. 3, 5-8; [g] 2, 13; [h] 17, 79; [i.k] 12, 9. 10. — de̱vi̱ | a̱di̱té | a̱gnim | a̱nnâ̱dam ity ánna-a̱dam | a̱nnâdyâ̱yety ánna-adyā́ya | eti | da̱dhe̱ | eti | a̱yam — asánat — a̱pâ̱na̱tîty ápa-a̱na̱tî — a̱khya̱t — pa̱ro̱vapeti parâ-u̱vapá — avártyâ — anv iti | da̱dhva̱se — sa̱mâbhára̱nn iti sam-âbhâran — bṛiha̱spatiḥ — pṛi̱ṇa̱sva̱ — i̱shâ | âyúshâ — vi̱çvatáḥ — ju̱shâ̱ṇâḥ | vi̱ya̱ntu̱ — vivásvân.

4. bhū́mir bhûmnā́ dyaúr variṇé 'ty âhâ, "-çíshai 'vaí 'nam ā́ dhatte | sarpā́ vaí jī́ryanto 'manyanta, sá etáṃ Kasarṇī́raḥ[1] Kâdraveyó mántram apaçyat, táto vaí té jîrṇā́s tanū́r ápâ 'ghnata | sarpa-râjníyâ ṛig-bhír gā́rha-patyam ā́ dadhâti, punar-navám[2] evaí 'nam ajáraṃ kṛitvā́ " dhatté | 'tho pûtám evá pṛithivī́m annā́-'dyaṃ nó 'pâ 'na-

3. [4] nicht zum Verbum gezogen! [5] als Compositum! [6] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 10. [7] so (°â) ABE, s. P. 3, 8. [8] so (°s p°) ABE, s. P. 8, 24. [9] nâdityâjyam E prima m. (die ganze Stelle in E ohne Accent). [10] so (°áꣳ) ABE, s. P. 9, 22.

4. pûrvoktamantravyâkhyânam. [1] ohne avagraha. [2] so (°rn°) ABCDE.

mat, saí 'tám ‖ 1 ‖ mántram apaçyat, táto vaí tấm annấ-'dyam úpâ 'namad | yát sarpa-râjñíyâ ṛig-bhír gấrha-patyam â-dádhâty, annấ-'dyasyấ 'va-ruddhyâ[3], átho asyấm evaí 'nam práti-shṭhitam ấ dhatte | yát tvâ kruddháḥ paro-'vápé 'ty âhấ, 'pa hnnta evấ 'smai tát | púnas tvó 'd dîpayâmasî 'ty âha, sám inddha[4] evaí 'naṃ | yát te mauyú-paroptasyé 'ty âha, devátâbhir[1] evá ‖ 2 ‖ enaꣳ sám bharati | ví vấ etásya yajnáç chidyate yò 'gním ud-vâsáyate, bṛihaspáti-vatya 'rcó 'pa tishṭhate, bráhma vaí devấnâm bṛihaspátir[1], bráhmaṇai 'vá yajnáꣳ sáṃ dadhâti | ví-chinnaṃ yajnáꣳ sám imáṃ dadhâtv íty âha, saṃ-tátyai | víçve devấ ihá mâdayantâm íty âha, saṃ-tátyai 'vá yajnáṃ devébhyó 'nu diçati | saptá te agne[5] sam-ídhaḥ saptá jihvấḥ ‖ 3 ‖ íty âha, saptá-sapta vaí sapta-dhấ 'gnéḥ priyấs tanúvas tấ evấ 'va runddhe[6] | púnar ûrjấ sahá rayyé 'ty abhítaḥ[1] puroḍấçam[1] ấ-hutî juhoti, yájamânam evó 'rjấ ca rayyấ co 'bhayátaḥ[1] pári gṛihṇâty | âdityấ vấ asmấl lokấd amúṃ lokám âyan, tè 'múshmiṅ loké vy̆ atṛishyan[7], tá imáṃ lokám púnar abhy-avétyâ 'gním â-dhấyai 'tấn hómân ajuhavus, tá ârdhnuvan, té suvar-gáṃ lokám âyan | yáḥ parâcînam[1] punar-âdhéyâd agnim â-dádhîta sá etấn hómâñ juhuyâd[8], yấm evấ "dityấ ṛiddhim ấrdhnuvan tấm evá 'rdhnoti ‖ 4 ‖ saí 'táṃ, devátâbhir, evá jihvấ, etấn, páñcaviꣳçatiç ca ‖ 4 ‖

1, 5, 3, 1-3. — âçishety â-çishấ | eva | enam | eti — amanyanta | saḥ — kasarṇîrâḥ — punarnavam iti punaḥ-navam | eva | enam | ajaram | kṛitvâ | eti | dhatte | atho iti — annâdyam ity ánna-adyam | na | upeti | anamat | sâ |

4. [3] rudhyâ (°ai) ABCDE. [4] indha (°e) ABCDE. [5] so (°e a°) ABE, s. P. II, 10. [6] rumdhe ABCDE. [7] vy àkshudhyan E prima manu. [8] so B; °nju° A., n mit virâma E.

etam — avâru(d)dhyâ ity avâ-ru(d)dhyai | atho iti — pratishṭhitam iti prati-sthitam — apeti | hnute | eva | asmai — indhe | eva | enam — devatâbhiḥ — bṛihaspativâtyeti bṛihaspati-vâtyâ | ṛicâ | upeti — bṛihaspatiḥ — saṃtatyeti sam-tatyâ | eva — aveti | rundhe — âyan | te | amushmin — suvargam iti suvaḥ-gam — eva | ṛidhnoti.

7. agnyupasthânam (I, 5, 5, 1 - 10, 2).

5. [a] uya-prayánto adhvarám[1] mántram vocemâ 'gnáye | ârê asmé[2] ca çṛiṇvaté || [b] asyá pratnâm[3] ánu dyútaṃ çukrám duduhre áhrayaḥ[2] | páyaḥ sahasra-sâm ṛíshim || [c] agnir mûrdhâ diváḥ kakút pátiḥ pṛithivyâ ayám | apâṃ rétâṃsi jinvati || [d] ayám ihá prathamó dhâyi dhâtṛí-bhir hótâ yájishṭho adhvaréshv[1] îḍyaḥ | yám ápnavâno bhṛígavo vi-rurucúr váneshu citrám vi-bhúvam viçé-viçe || [e] ubhâ vâm indrâ-'gnî âhuvádhyai[3] || 1 || ubhâ râdhasaḥ sahá mâdayádhyai | ubhâ dâtârâv ishâṃ rayîṇâm ubhâ vâjasya sâtáye huve vâm | [f] ayám te yónir ṛitvíyo yáto jâtó árocathâḥ[1] | tám jânánn agna â rohâ 'thâ[4] no vardhayâ[4] rayím || [g h] ágna âyûṃshi pavasa â suvó 'rjam ísham ca naḥ | ârê bâdhasva duchúnâm[3] || [h 6] ágne pávasva sv-ápâ asmé várcaḥ su-vîr-

---

5. 6. agnyupasthânamantrâḥ. [1] so (°o a°) ABE, s. P. II, 3. [2] so (°e a°) ABE, s. P. II, 3. [3] ohne avagraha. [4] so (°â) ABE, s. P. 3, 8. 10. [5] dieser Vers war schon zweimal da, in I, 3, 4, 7 (yâjyâ-Abschnitt) und in I, 4, 29, 1; es könnte somit befremden, daſs er hier voll, nicht bloſs mit dem pratîka aufgeführt wird, wie dies durchweg im gleichen Falle in den yâjyânuvâkyâ-Abschnitten geschieht; die eigentlichen Textstücke der Ts. beobachten aber eben dies letztere Verfahren in der Regel nicht, kennen resp. kein galitam (vgl. P. I, 61); s. die folgende Note, u. vgl. z. B. noch die Noten zu I, 4, 43, 1. 46, 2. 5, 6, 4. 10, 2. 4. 6, 6, 2. II, 3, 8, 2. [6] alle diese Verse waren ebenfalls schon da, s. I, 3, 14, 7. 8, der letzte resp. auch noch ein zweites Mal (I, 4, 46, 3), wo er nur durch sein pratîka vertreten war, während er hier wieder voll aufgeführt wird; beide Male fanden sich nämlich diese Verse nur in den yâjyânuvâkyâ-Abschnitten vor, auf die in den übrigen Stücken der Saṃhitâ nicht reflektirt wird, da sie offenbar erst sekundär angefügt sind; s. hiezu z. B. noch die Noten zu I, 5, 11, 4. II, 2, 12, 1. 3, 5, 3.

yam ‖ dádhat póshaꣳ rayím ‖ 2 ‖ máyi ‖ [l 6] ágne pâvaka rocíshâ mandráyâ deva jihváyâ | ấ devấn vakshi yákshi ca ‖ [k 6] sá naḥ pâvaka dîdivó 'gne devấꣳ ihấ[7] " vaha | úpa yajnáꣳ haviç ca naḥ ‖ [i 6] agníḥ çúcivrata-tamaḥ çúcir víprah çúciḥ kavíḥ | çúcî rocata ấ-hutaḥ ‖ [m 6] úd agne çúcayas táva çukrấ bhrấjanta îrate | táva jyótîꣳshy arcáyaḥ ‖ [n] âyur--dấ agne 'sy ấyur me ‖ 3 ‖ dehi, varco-dấ agne 'si várco me dehi, tanû-pấ agne 'si tanúvam me pâhy | [o] ágne yán me tanúvâ ûnáṃ tán ma ấ pṛiṇa | [p] citrâ-vaso svasti[3] te pârám açîyé | [q] 'ndhânâs tvâ çatáꣳ himâ dyu-mántaḥ sám idhîmahi, váyasvanto[3] vayas-kṛitaṃ yáçasvanto[3] yaças-kṛítaꣳ su-vîrâso ádâbhyam[1] | ágne sapatna-dámbhanaṃ várshishṭhe ádhi[2] nấke | [r] sáṃ tvám agne sűryasya várcasâ 'gathâḥ, sám ṛíshîṇâꣳ stuténa, sám priyéṇa dhấmnâ | [s] tvám agne sűrya-varcâ asi, sám mấm ấyushâ várcasâ pra-jáyâ sṛija ‖ 4 ‖ âhuvádhyai, póshaꣳ rayím, me, várcasâ, saptádaça ca ‖ 5 ‖

1, 5, 7, 1-6. — K. 6, 9. 7, 5. 6. — [a-f] Vs. 3, 11-16; [g] 19, 38; [h] 8, 38; [i.k] 17, 8, 9; [n-s] 3, 17-19. Ç. 2, 3, 4, 10-24. Kâ. 4, 12, 1-4. — Çâñkh. çr. 2, 11, 2-5. — vocema | agnaye — asme iti — pṛithivyâḥ — prathamaḥ | dhâyi[s] — âhuvadhyai — roha | athâ | naḥ | vardhaya — pavase — duchunấm — svapâ iti su--apấḥ | asme iti — saḥ — devân | iha | eti — çuciḥ | rocate — çukrâḥ | bhrâjântaḥ — âyurdâ ity âyuḥ-dâḥ — varcodâ iti varcaḥ-dâḥ — tanuvấḥ | ûnam | tat | me | eti — citrâvasoꣳ iti citrâ-vaso — vayaskṛitam iti vayaḥ-kṛitâm — agathâḥ.

6. [a] sám paçyâmi pra-jấ ahám íḍa-prajaso mânavîḥ | sárvâ bhavantu no gṛihé ‖ [b] ámbha sthấ 'mbho vo bhakshîya, máha stha máho vo bhakshîya, sáha stha sáho vo

---

5. [7] so (°âꣳ) ABE; s. P. 9, 22. [s] dhâhi E (!). [s] s. P. 3, 4.

bhakshîyó, 'rja sthó 'rjaṃ vo bhakshîya | [c] révatî[1] rámadhvam asmíṅ lokè 'smín go-shṭhè 'smín kshâye 'smín yónâv, ihaí 'vá ste, 'tó mâ 'pa gâta, bahvîr me bhûyâsta ‖ 1 ‖ [d] sao-hitâ 'si viçva-rûpîr, â mo 'rjâ viçâ " gaupatyénâ[1] " râyás póshena[2] | [e] sahasra-poshâṃ vaḥ pushyâsam, máyi vo râyaḥ çrayantâm | [f] úpa tvâ 'gne divé-dive dóshâ-vastar dhiyâ vayám | námo bhárantа é 'masi ‖ [g] râjantam adhvarâṇâm go-pâm ṛitásya dîdivim | várdhamânao své dáme ‖ [h] sá naḥ pité 'va sûnávé 'gne sû-'pâyanó bhava | sácasvâ[3] naḥ svastáye[1] ‖ [i] ágne ‖ 2 ‖ tvám no ántamaḥ[4] | [k] utá trâtâ çivó bhava varûthỳaḥ | [l] tâṃ tvâ çocishṭha dîdivaḥ | [m] sumnâya[1] nûnám îmahe sákhi-bhyaḥ | [n] vásur agnír vásu-çravâḥ | [o] áchâ[3] nakshi dyumát-tamo rayiṃ dâḥ ‖ [p] ûrjâ vaḥ paçyâmy ûrjâ mâ paçyata, râyás póshena[2] vaḥ paçyâmi râyás póshena[2] mâ paçyaté | [q] 'dâ stha madhu-kṛitaḥ, syoná mâ " viçaté 'râ mádaḥ | sahasra-poshâṃ vaḥ pushyâsam ‖ 3 ‖ máyi vo râyaḥ çrayantâm ‖ [r] tát savitúr váreṇyam bhárgo devásya dhîmahi | dhíyo yó naḥ pra-codáyât ‖ [s] somânao svâraṇaṃ[1] kṛiṇuhi brahmaṇas pate[2] | Kakshî-vantam yá Auçijám[5] ‖ [t] [7]kadâ caná[1] starîr asi né 'ndra saççasi dâçúshe | úpo-'pé 'n nú magha-van bhûya ín nú te dânaṃ devásya pṛicyate ‖ [u] pári tvâ 'gne púraṃ vayâṃ víprao sahasya dhîmahi | dhṛishád-varṇaṃ divé-dive bhettâram bhaṅgurâ-vataḥ ‖ [v] ágne gṛiha-pate su-gṛihapatir ahâṃ tváyâ gṛihá-patinâ bhûyâsao, su-gṛihapatír máyâ tvâṃ gṛihá-patinâ bhûyâḥ, çatáo himâs, tâṃ â-çísham â çâse tántave jyótishmatîṃ[1], tâṃ â-çísham â çâse 'múshmai jyótishmatîm[1]

---

6. [1] ohne avagraha. [2] so ([o]s p[o]) ABE. [3] so ([o]â) ABE; s. P. 3, 8. [4] so ([o]o a[o]) ABE; s. P. 11, 13. [5] so (|) ABE. [6] so ([o]jaṃ) ABCDE; kṛitavân asîty adhyâhâraḥ, Sây. (!). [7] dieser Vers liegt bereits in 1, 4, 22, 1 vor; s. Note 5 zu I, 5, 5, 2.

‖ 4 ‖ bhûyâsta, svastáyé 'gne [8], pushyâsam, dhṛishádvarṇam, ékân ná trio̱çác [9] ca ‖ 6 ‖

1, 5, 8, 1-6. — K. 7, 1, 6-8. — [b-l] Vs. 3, 20-25; [m-o] 3, 35. 28. 34; [p] 11, 26; [q] 2, 27. Ç. 2, 3, 4, 25-41. Kâ. 4, 12, 5-10. 3, 8, 21. — iḍâ-prajasa itîḍâ-prajasaḥ — ambhâḥ | stha — mahâḥ | stha — sahâḥ | stha — ûrjâḥ | stha | ûrjam — revâtîḥ — asmin loke — goshṭha iti go-sthe — iha | eva | sta | itaḥ | mâ apéti — saṁhiteti sam-hitâ | asi — mâ | ûrjâ | viça eti | gaupatyenâ | eti | râyaḥ | poshéṇa — doshâvastar iti doshâ-vastaḥ — eti | imasi — saḥ | naḥ | pitâ | iva — sacâsva — achâ — iḍâḥ — syonâḥ | mâ | eti | viçata irâḥ | madâḥ — brahmaṇaḥ | pate | kakshîvantam iti kakshî-vantam | yaḥ | auçijam — cana — na | indra — upopety upâ-upa | it | nu — bhûyâḥ | it | nu — bhaṅgurâvâta [10] iti bhaṅgura-vataḥ — âçisham ity â-çishâm | eti | çâse.

7. áyajno vâ eshá yò 'sâmó; 'pa-prayánto adhvarám [1] íty âha, stómam evâ 'smai yunakty; úpé 'ty âha, pra-jâ vaí paçáva úpe 'máṃ lokám, pra-jâm evá paçûn imáṃ lokám úpai 'ty | asyá pratnâm [2] ánu dyútam íty âha, suvar-gó vaí lokáḥ pratnáḥ [2], suvar-gám evá lokáṁ sam-árohaty [3] | agnir mûrdhâ diváḥ kakúd íty âha, mûrdhânam ‖ 1 ‖ evaí 'naṁ samânânâṃ [2] karoty, átho deva-lokâd evá manushya-loké práti tishṭhaty | ayám ihá prathamó dhâyi [4] dhâtṛí-bhir íty âha, múkhyam evaí 'naṃ karoty | ubhâ vâm indrâ-'gnî âhuvádhyâ [2] íty âhaú, 'jo bálam evâ 'va runddhe [5] | 'yáṃ te yónir ṛi-

---

6. [8] so ABCDE; im Text aber (und in E auch hier prima manu): svastáye | ágne. [9] so B. D sec. m. E., vioçatíç A. B (pustakadvaye). C. D pr. m. [10] s. P. 3, 5.

7. pañcamânuvâkoktamantravyâkhyânam. [1] so (°o a°) ABE; s. P. 11, 18. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum! [4] dhâhi E (!). [5] rumdhe ABCDE.

tvíya íty âha, paçávo vaí rayíḥ, paçûn evâ 'va runddhe[5] | shaḍ-bhír úpa tishṭhate, sháḍ vaí ‖ 2 ‖ ṛitáva, ṛitúshv[2] evá práti tishṭhati | shaḍ-bhír út-tarâbhir úpa tishṭhate, dvâdaça[2] sám padyante, dvâdaça[2] mâsâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsará evá práti tishṭhati | yáthâ vaí púrusbó 'çvo gaúr jîryaty evám agnír â-hito jîryati, saṃ-vatsarásya parástâd[2] âgni-pâvamânîbhir úpa tishṭhate, punar-navám[6] evai 'nam ajáraṃ karoty átho punâty evó | 'pa tishṭhate yóga evâ 'syai 'shá, úpa tishṭhate ‖ 3 ‖ dáma evâ 'syai 'shá, úpa tishṭhate yâcnaí[7] 'vâ 'syai 'shó, 'pa tishṭhate yáthâ pâpîyâñ chréyasa[8] â-bṛítya namasyáti tâdṛíg[2] evá tád | âyur-dâ agne 'sy âyur me dehî 'ty âhâ, "yur-dâ hy eshá | varco-dâ agne 'si várco me dehî 'ty âha, varco-dâ hy eshá | tanû-pâ agne 'si tanúvam me pâhî 'ty âha ‖ 4 ‖ tanû-pâ hy eshó | 'gne yán me tanúvâ ûnáṃ tán ma â pṛiṇé 'ty âha, yán me pra-jâyai paçûnâm ûnáṃ tán ma â pûrayé 'ti vâvaí[2] 'tád âha | citrâ-vaso svasti[3] te pârám açîyé 'ty âha, râtrir vaí citrâ-vasur, ávy-ushṭyai vâ etásyai purâ brâhmaṇâ abhaishur, vy-ushṭim evâ 'va runddha[5] | índhânâs tvâ çatám ‖ 5 ‖ himâ íty âha, çatâ-"yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, âyushy evé 'ndriyé práti tishṭhaty | eshâ vaí sûrmî kárṇakâ-vaty, etáyâ ha sma vaí devâ ásurâṇâṃ çata-tarhâṃs tṛiṃhanti[9], yád etáyâ sam-ídham â-dádhâti vájram evaí 'tác chata-ghnîṃ yájamâno bhrâtṛivyâya prá harati stṛityâ áchambaṭ-kâraṃ | sáṃ tvám agne sûryasya várcasâ 'gathâ íty âhai, 'tát tvám asî 'dám ahám bhûyâsam íti vâvaí[2] 'tád âha | tvám agne sûrya-varcâ asî 'ty âhâ, "-çísham

---

7. [6] so (°rn°) ABCDE. [7] so AB. C pr. m. E., yâcnyâ C sec. m. D., s. P. 2, 49. [8] °yâṃ chr° B, °yânchre° A. E (n mit virâma); s. P. 5, 37. (chreyasâbṛitya, pâṭhântaram in B). [9] so (°âṃs t°) AB. E (tri°); (auch V, 4, 7, 3); s. P. 6, 14.

evaí 'tā́m ā́ çâste ‖ 6 ‖ mûrdhā́na◡, sháḍ vā́, eshá úpa tishṭhate, pâhī́ 'ty âha, çatám, aháᴗ, shóḍaça ca ‖ 7 ‖

1, 5, 5, 1-4. — K. 7, 5. 6. — Ç. 2, 3, 4, 10-24. — e̱shaḥ — a̱sâ̱mâ — upetí | ití | â̱ha̱ — upetí | e̱ti̱ — su̱va̱rga ití su-vaḥ-gaḥ — sa̱mârȯha̱tîtí sam-ârȯhati — atho̱ ití — dhâ̱yi̱ — i̱ndrâ̱gnî itī́ndra-a̱gnî | â̱hu̱vadbyaí — sa̱ṃva̱tsa̱ra ití sam-va̱tsa̱re | e̱va — pa̱rastā́t | â̱gni̱pâ̱va̱mâ̱nîbhi̱r ity ā́gni-pâ̱va̱mâ̱nîbhiḥ — pu̱na̱rna̱vam ití punaḥ-na̱vam — atho̱ ití | pu̱nâtí e̱va — yogáḥ | e̱va | a̱sya̱ | e̱shaḥ — yâ̱cñyâ | e̱va a̱sya̱ | e̱shâ — pâpī́yân | çreyáse — â̱yu̱rdâ ity ā́yuḥ-dâḥ hi | e̱shaḥ — va̱rco̱dâ ití varcaḥ-dâḥ | hi | e̱shaḥ — ta̱nû̱pâ ití tanû-pâḥ | hi | e̱shaḥ — yat | me̱ | ta̱nuvā́ḥ | û̱nam | tat me̱ | etí — pû̱ra̱ya̱ | ití | vâva | e̱tat | âha | citrā́vaso̱[10] iti̱ citrá-va̱so̱ — ci̱trâvasu̱r ití ci̱tra-va̱su̱ḥ | a̱vyu̱shṭyâ ity avi-u̱shṭya̱i | vai — ça̱tâyu̱r ití ça̱ta-â̱yu̱ḥ — ça̱tendríya̱ ití ça̱ta-i̱ndri̱ya̱ḥ — karṇákâva̱tîti̱[10] karṇáka-va̱tî — ça̱ta̱ta̱rhân ití çata-ta̱rhân — stṛityaí — a̱ga̱thâ̱ḥ — vâva — e̱va | e̱tâm | etí.

8. [a]sám paçyâmi pra-jā́ ahám íty âha, yā́vanta evá grâmyā́ḥ paçávas tā́n evā́ 'va runddhé[1] | 'mbha sthā́ 'mbho vo bhakshîyé 'ty âhā́, 'mbho hỳ etā́ | máha stha máho vo bhakshîyé 'ty âha, máho hỳ etā́ḥ | sáha stha sáho vo bhakshîyé 'ty âha, sáho hỳ etā́ | ū́rja sthó 'rjaṃ vo bhakshîyé 'ti ‖ 1 ‖ âhó, 'rjo hỳ etā́ révatî[2] rámadhvam íty âha, paçávo vaí revátîḥ[2], paçū́n evā́ "tmán ramayata | ihaí 'vá ste 'tó mā́ 'pa gâté 'ty âha, dhruvā́ evaí 'nâ ánapa-gâḥ kuruta | ishṭakā́-cíd vā́ anyò 'gníḥ paçu-cíd anyáḥ, saᴗ-hitā́ 'si viçva-rûpī́r íti vatsám abhí mṛiçaty, úpai 'vaí 'naṃ dhatte, paçu-cítam enaṃ kurute | prá ‖ 2 ‖ vā́ eshò 'smā́l lokā́c cyavate yá

7. [10] s. P. 3, 4. 5.

8. shashṭhânuvâkoktamantravyâkhyânam. [1] ruṃdhe ABCD.

â-havanîyam upa-tíshṭhate, gârha-patyam úpa tishṭhate 'sminn eva loké práti tishṭhaty, átho gârha-patyâyai 'vá ní hnute | gâyatrîbhir[2] úpa tishṭhate, téjo vaí gâyatrî, téja evâ "tmán dhatté, 'tho yád etâṃ tṛicám[2] anv-âha sâṃ-tatyai | gârha-patyaṃ vâ ánu dvi-pâdo vîrâḥ prá jâyante, yá evâṃ vidvân dvi-pádâbhir gârha-patyam upa-tíshṭhate ‖ 3 ‖ â 'sya vîró jâyata | ûrjâ vaḥ paçyâmy ûrjâ mâ paçyaté 'ty âhâ, "-çísham evaí 'tâm â çâste | tát savitúr vâreṇyam íty âha, prá-sûtyai | somấnau svấraṇam[3] íty âha, soma-pîthám evâ 'va runddhe[1] | kṛiṇuhí brahmaṇas pata[3] íty âha, brahma-varcasám evâ 'va runddhe[1] | kadấ caná[2] starîr asî 'ty âha, ná starîu rấtriṃ vasati ‖ 4 ‖ yá evâṃ vidvân agním upa-tíshṭhate | pári tvâ 'gne púraṃ vayám íty âha, pari-dhím evaí 'tám pári dadhâty, áskandâyâ | 'gne gṛiha-pata íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tác | chatáu hímâ íty âha, çatáṃ tvâ hemantấn indhishîyé 'ti vấvaí[2] 'tád âha | putrásya nấma gṛihṇâty, annâ-'dám evaí 'naṃ karoti | tấm â-çísham ấ çâse tántave jyótishmatîm[2] íti brûyâd yásya putró 'jâtaḥ syât, tejasvy[2] evấ 'sya brahma-varcasî́ putró jâyate | tấm â-çísham ấ çâse 'múshmai jyótishmatîm[2] íti brûyâd yásya putró jâtáḥ syât, téja evấ 'smin brahma-varcasáṃ dadhâti ‖ 5 ‖ ûrjaṃ vo bhakshîyéti, prá, gârhapatyam upatíshṭhate, vasati, jyótishmatîm, ékân ná triu̇çác ca ‖ 8 ‖

1, 5, 6, 1-4. — K. 7, 6-9. — Ç. 2, 3, 4, 25-41. — rumdhe | ambhâḥ | sthaṇ — mahâḥ | sthaṇ — sahâḥ | sthaṇ — ûrjâḥ | sthaṇ | ûrjam — revatîḥ — âtman | ramayate | iha | eva | staṇ | itaḥ | mâ | apeti — kurute | ishṭakacid itîshṭaka-cit | vai | anyaḥ | agniḥ — saṃhiteti sam-hitâ | asi — vai | eshaḥ | asmât — atho iti — tricam — eti | asya — brahmaṇaḥ |

---

8. [2] ohne avagraha. [3] so (°s p°) ABE, s. P. 8, 27.

pate — cana — vâva — annâdam ity ánna-adam — putraḥ | ajâtaḥ | syât | tejasvî | eva | asya.

9. agni-hotrám juhoti; yád evá kím ca yájamânasya svám tásyai 'vá tád | rétaḥ siñcati pra-jánane, pra-jánanam hí vấ agnír | áthaú 'shadhîr ánta-gatâ dahati, tấs táto bhűyasîḥ prá jâyante | yát sâyám juhóti réta evá tát siñcati, prai 'vá prâtas-tánena janayati tád | rétaḥ siktám ná tváshṭrấ 'vi-kṛitam prá jâyate, yâvac-chó vaí rétasaḥ siktásya || 1 || tváshṭâ rûpấṇi vi-karóti tâvac-chó vaí tát prá jâyata, eshá vaí daívyas tváshṭâ yó yájate, bahvîbhir úpa tishṭhate rétasa eva siktásya bahu-çó rûpấṇi ví karoti, sá praí 'vá jâyate çváḥ-çvo bhűyân bhavati yá evám vidvấn agním upa-tíshṭhaté | 'har devấnâm ấsîd rấtrir ásurâṇâm, té 'surâ yád devấnâm vittám védyam ấsît téna sahá || 2 || rấtrim prấ 'viçan, té devấ hînấ amanyanta, tè 'paçyann: âgneyî rấtrir âgneyấḥ paçáva imám evấ 'gním stavâma sá na stutáḥ paçűn púnar dàsyatî 'ti, tè 'gnim astuvant, sá ebhya stutó rấtriyâ ádhy áhar[1] abhí paçűn nír ârjat, té devấḥ paçűn vittvấ[2] kấmân[3] akurvata | yá evám vidvấn agním upa-tíshṭhate paçu-mấn bhavati || 3 || âdityó vấ asmấl lokấd amúm lokám ait, sò 'múm lokám gatvà púnar imám lokám abhy adhyâyat, sá imám lokám â-gátya mṛityór abibhen, mṛityú-saṃyuta[4] iva hy ayám lokáḥ, sò 'manyate: 'mám evấ 'gním stavâni sá mà stutáḥ suvar-gám lokám gamayishyatî 'ti, sò 'gnim astaut, sá enam stutáḥ suvar-gám lokám agamayad | yáḥ || 4 || evám vidvấn agním upa-tíshṭhate suvar-gám evá lokám eti, sárvam ấyur ety | abhí vấ eshò 'gnî ấ rohati yá enâv upa-tíshṭhate,

---

9. pûrvoktopasthânasyâ 'gnihotrâṅgatâ. [1] rấtryâ 'dhy áhar E (!). [2] vitvấ ACDE. [3] so (°âm) ABE; s. P. 9, 22. [4] s. P. 6, 7.

yáthâ khálu vaí çréyân abhy-ârûḍhaḥ kâmáyate táthâ karoti | náktam úpa tishṭhate ná prâtáḥ, sáo hí náktaṃ vratáni sṛijyánte, sahá çréyâoç ca pắpîyâoç câ "sâte, jyótir vắ agnís támo rắtrir, yát ‖ 5 ‖ náktam upa-tíshṭhate jyótishaí 'vá támas taraty | upa-sthéyo 'gnír nó 'pa-sthéyắs íty âhur manushyâyé 'n n' vaí[5] yó 'har-ahar â-hṛityắ 'thai 'naṃ yắcati sá ín n' vaí[6] tám úpâ 'rchaty[7] átha kó devắn áhar-ahar yàcishyatí 'ti, tásmân nó 'pa-sthéyó | 'tho khálv âhur â-çíshe vaí kámṃ yájamâno yajata íty, eshắ khálu vaí ‖ 6 ‖ ắhitâ-'gner â-çír yád agnim upa-tíshṭhate, tásmâd upa-sthéyaḥ | prajắ-patiḥ paçún asṛijata, té sṛishṭắ aho-ràtré prắ 'viçan, tắñ chándo-bhir ánv avindad[8], yác chándo-bhir upa-tíshṭhate svám evá tád ánv ichati | ná tátra jâmy astí 'ty âhur, yó 'har-ahar upa-tíshṭhata íti | yó vắ agnim pratyáñṅ[9] upa-tíshṭhate práty enam oshati, yáḥ párâṅ[9] víshvaṅ[9] pra-jáyâ paçú-bhir eti, kâvâ-tiryaṅṅ ivó 'pa tishṭheta naí 'nam praty-óshati ná víshvaṅ[9] pra-jáyâ paçú-bhir eti ‖ 7 ‖ siktásya, sahá, bhavati, yó, yát, khálu vaí, paçúbhis, tráyodaça ca ‖ 9 ‖

(K. 7, 10). — antágatâ ity antâ-gatâḥ — preti | eva | prâtastaneneti prâtaḥ-tanéna — tvashṭrắ | avikṛitam ity avi-kṛitam — yâvaccha[10] iti yâvat-çaḥ — tâvaccha[10] iti tâvat-çaḥ — eshaḥ — saḥ — çvaçva[11] iti çvaḥ-çvaḥ — ahâḥ — te | asúrâḥ — te | apaçyan — saḥ | naḥ — te | agnim — saḥ | ebhyaḥ | stutaḥ | ràtriyâḥ | adhîti | ahâḥ | abhîti — ârjat — vittvâ | kâmắn — vai | asmât — saḥ | amum — saḥ | imam — mṛityusámyuta iti mṛityu-saṃyutaḥ — saḥ | amanyata - saḥ | mâ — saḥ | agnim — saḥ | enam — abhîti | vai | eshaḥ | agnî iti | eti — çreyắn | ca | pâpîyân | ca | âsâte iti — agnîṣh[12] | na | upastheyâs[12] ity úpa-stheyâsḥ | iti — it |

9. [5] °yé nvaí AE; s. P. 5, 13. [6] sá ínvaí AE. [7] so ABE; s. P. 10, 9. [8] ohne Nasal AC. [9] ohne avagraha. [10] °vacha ACE, °vachcha D. [11] so (çvaç°) ABD; çvaḥç° CE. [12] die 8 fehlt in E.

nu | vai | yaḥ | aharahar ity ahâḥ-ahaḥ — saḥ | it | nu | vai | tam | upeti | ṛichati — atho iti — tân | ahorâtre[13] ity ahaḥ-râtre — chandobhir iti chandâḥ-bhiḥ — jâmi asti | iti — kavâtîryañ̃ iti kavâ-tîryañ̃ — pratyoshatîti prati-oshâti.

10. [a] máma nâma prathamâṃ jâta-vedaḥ pitẫ mâtẫ ca dadhatur[1] yád ágre | tát tvám bibhṛihi púnar â mád aí-'tos távâ 'háṃ nâma bibharâṇy agne ‖ [b] máma nâma táva ca jâta-vedo vâsasî iva vi-vásânau yé cárâvaḥ[2] | âyushe tvâṃ jîváse vayáṃ yathâ-yathâṃ ví pári dadhâvahai púnas té ‖ [c] námo 'gnáyé 'prati-viddhâya námo 'nâ-dhṛishṭâya námaḥ sam-râje | áshâḍhaḥ ‖ 1 ‖ agnír bṛihád-vayâ viçva-jít sáhantyaḥ çréshṭho gandharváḥ ‖ [d] tvát-pitâro agne[3] devâs tvẫm-âhutayas tvád-vivâcanâḥ | sám mẫm âyushâ sáṃ gaupatyéna[4] sú-hite mâ dhâḥ ‖ [e] ayám agniḥ çréshṭha-tamo 'yám bhágavat-tamo 'yáo sahasra-sâtamaḥ | asmẫ astu su-vî̃ryam ‖ [f 5] máno jyótir jushatâm âjyaṃ ví-chinnaṃ yajnáo sám imáṃ dadhâtu | yẫ ishṭẫ usháso ni-mrúcaç ca tẫḥ sáṃ dadhâmi havíshâ ghṛiténa ‖ [g] páyasvatîr[4] óshadhayaḥ[4] ‖ 2 ‖ páyasvad[4] vîrúdhâm[4] páyaḥ | apẫm páyaso yát páyas téna mẫm indra sáo sṛija ‖ [h] ágne vrata-pate vratáṃ carishyâmi, tác chakeyaṃ, tán me râdhyatâm | [i] agnío hótâram ihá táo huve devẫn yajníyân[6] ihá yẫn hávâmahe ‖ ẫ yantu devẫḥ su-manasyámânâ viyántu devẫ havísho me asya[7] | [k] kás tvâ yunakti, sá tvâ yunaktu | [l] yẫni[8] gharmé kapâlâny upa-cinvánti ‖ 3 ‖ vedhásaḥ | pûshṇás tẫny ápi vratá indra-vâyû̃ ví muñcatâm ‖ [m] ábhinno gharmó

---

9. [1] s. P. 4, 11.

10 [a-f.] pravatsyato yajamânasya agnyupasthânamantrâḥ; [g-n.] dârçika-yâjamânamantrâḥ; [g-n] gehören bereits zum achten kâṇḍa, s. Ind. Stud. 3, 380. [1] ohne Accent! ABCDE. [2] cárâvaha E prima manu (!). [3] so (°o a°) ABE; s. P. 11, 14. 13. 16. 17. [4] ohne avagraha. [5] das erste Hemistich s. in I, 5, 8, 2. [6] so (°ân) ABE. [7] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 12. [8] dieser Vers ist schon in I, 1, 7, 3 vorliegend.

jîrá-dânur yáta ā́ttas[4] tád agan púnaḥ | idhmó védiḥ pari-dháyaç ça sárve yajnásyā́ "yur ánu sáṃ caranti || [n] tráyas-triᴗçat tántavo yé vi-tatniré yá imáṃ yajnáᴗ sva-dháyâ dádante, téshâṃ chinnám práty etád dadhâmi svā́hâ[4] gharmó devā́ᴗ[9] ápy etu || 4 || áshâḍha, óshadhaya, upacinvánti, páñca-catvâriᴗçac ca || 10 ||

[h. i. k] 1, 6, 7, 2. 8, 3. 4. 7, 6, 6. K. 4, 14. 31, 15. Vs. 1, 5. 6. Ç. 1, 1, 1, 2-13. Kâ. 2, 1, 11. 3, 3. — [1] Kâ. 2, 8, 16. — [n] Çâñkh. 13, 12, 18. — eti | mat | aitor[10] ity â-etoḥ — vâsásî[11] iti | iva — ye[12] iti — vi | parîti — te[13] iti — aprátividdhâyety aprâti-viddhâya — anā́dhṛishṭâyety anā́-dhṛishṭâya — bṛihadvâyâ iti bṛihat-vayâḥ — tvatpitâra iti tvat-pitâraḥ — tvâmā́hu-taya iti tvâm-âhutayaḥ — ayam | sahasrasâtâma iti sahasra-sâtâmaḥ — yâḥ | ishṭâḥ — tat | çakeyam | tat — eti | yantu — viyantú | devâḥ — saḥ | tvâ — apîti | vrate — yatáḥ | âttáḥ — anú | sam iti — ye | imam — svadhayeti sva-dhayā́ | dadánte — devân | apîti.

11. [a] vaiçvânaró[1] na ûtyā́ " prá yâtu parâ-vátaḥ | agnír ukthéna vā́hasâ || [b] ṛitā́-vânaṃ vaiçvânarám ṛitásya jyótishas[2] pátim | ájasraṃ gharmám îmahe || [c] vaiçvânarásya daᴗsánâbhyo bṛihád áriṇâd ékaḥ sv-apasyayâ kavíḥ | ubhā́ pitárâ maháyann ajâyatâ 'gnír dyā́vâ-pṛithivī́ bhū́ri-retasâ || [d] pṛishṭó diví pṛishṭó agníḥ[3] pṛithivyā́m pṛishṭó víçvâ ósha-dhîr[1] ā́ viveça | vaiçvânaráḥ sáhasâ pṛishṭó agníḥ[3] sá no dívâ sáḥ || 1 || risháḥ pâtu[4] náktam | [e] jâtó yád agne bhú-vanâ vy-ákhyaḥ paçúṃ ná go-pā́ íryaḥ pári-jmâ | vaíçvânara bráhmaṇe vinda gâtúṃ yûyám pâta svastí-bhiḥ sádâ naḥ || [f] tvám agne çocishâ çóçucâna ā́ ródasî apṛiṇâ jā́yamânaḥ |

10. [9] so ABE; s. P. 9, 22. [10] ayito° E (!). [11] s. P. 4, 17. [12] s. P. 4, 38. [13] s. P. 4, 42.

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°s) ABE; s. P. 8, 27. [3] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 3. [4] s. Whitney zu P. 8, 24.

tvám devā́ᴗ[5] abhí-çaster amuñco vaíçvânara jâta-vedo mahi-tvā́ || [g] asmā́kam agne maghávat-su dhârayā́ 'nâmi kshatrám ajáraᴗ su-vī́ryam | vayáṃ jayema çatínaᴗ sahasríṇaṃ vaíçvânara || 2 || vā́jam agne távo 'tí-bhiḥ || [h] vaiçvânarásya su-mataú syâma rā́jâ híkam[1] bhúvanânâm abhi-çrī́ḥ | itó jâtó víçvam idáṃ ví cashṭe vaiçvânaró yatate sū́ryeṇa || [i] áva te héḍo varuṇa námo-bhir áva yajnébhir îmahe havír-bhiḥ | ksháyann asmá-bhyam asura pra-ceto rā́jann énâᴗsi çiçrathaḥ kṛitā́ni || [k] úd ut-tamáṃ varuṇa pā́çam asmád ávâ 'dhamáṃ ví madhyamáᴗ çrathâya | áthâ[6] vayám âditya || 3 || vraté távā́ 'nâgaso áditaye[3] syâma || [l] dadhi-krā́vṇo[7] akârishaṃ[3] jishṇór áçvasya vâjínaḥ | surabhí[1] no múkhâ karat prá ṇa ā́yûᴗshi târishat || [m] ā́ dadhi-krā́ḥ çávasâ páñca kṛishṭī́ḥ sū́rya iva jyótishâ 'pás tatâna | sahasra-sā́ḥ çata-sā́ vâjy árvâ pṛiṇáktu mádhvâ sám imā́ vácâᴗsi || [n] [8] agnír mûrdhā́, [o] [9] bhúvaḥ | [p] máruto yád dha vo diváḥ sumnâ-yánto hávâmáhe | ā́ tū́[10] naḥ || 4 || úpa gantana || [q] yā́ vaḥ çárma çaçamânā́ya sánti tri-dhā́tûni dâçúshe yachatā́ 'dhi | asmá-bhyaṃ tā́ni maruto ví yanta rayíṃ no dhatta vṛishaṇaḥ su-vī́ram | [r] áditir na urushyatv áditiḥ çárma yachatu | áditiḥ pâtv áᴗhasaḥ || [s] mahī́m û shú[11] mâtáraᴗ su-vratā́nâm ṛitásya pátnîm ávase huvema | tuvi-kshatrā́m ajárantîm urûcī́ᴗ[1] su-çármâṇam áditiᴗ su-práṇîtim || [t] su-trā́mâṇam pṛithivī́ṃ dyā́m anehásaᴗ su-çármâṇam áditiᴗ su-práṇîtim | daívîṃ nā́vaᴗ sv-aritrā́m ánâgasam ásravantîm ā́ ruhemâ[5] svastáye[1] || [u] imā́ᴗ sú nā́vam ā́ 'ruhaᴗ çatā́-'ritrâᴗ çatá-sphyâm |

---

11. [5] s. P. 9, 20. [6] °â ABE; s. P. 3, 10. [7] s. P. 13, 14; °vuṇṇo E. [8] blos pratîka, weil der Vers bereits in I, 5, 5, 1 (keinem yâjyâ-Abschnitt) da war. [9] dieser Vers (bhuvo yajnasya, schol.) war noch nicht da, findet sich erst in IV, 4, 4, 1 vor und man darf wohl hieraus direkt auf die erst sekundäre Anfügung der yâjyâ-Abschnitte schliefsen, s. die Noten zu I, 5, 5, 3. II, 2, 12, 1. [10] so (tû) ABE; s. P. 3, 14. [11] so (û shu) ABE, s. P. 3, 14. 6, 2.

áchidrâm pârayishṇúm || 5 || dívâ sá, sahasríṇaṃ vaíçvânarâ, 'ditya, tū́ no, 'nehásaꣳ suçármâṇam, ékân ná viꣳçatíç ca || 11 ||

(2, 2, 5, 1 - 6, 5). — [a.b] Vs. 26, 8. 6; [c] Ṛ. 3, 3, 11; [d] 1, 98, 2; [e.f] 7, 13, 3. 2; [g] 6, 8, 6; [h] 1, 98, 1; [i.k] 1, 24, 14. 15; [l] 4, 39, 6; [m] 4, 38, 10; [n] 8, 44, 16; [o] 10, 8, 6; [p] 8, 7, 11; [q] 1, 85, 12; [r] 8, 47, 9; [s] Vs. 21, 5; [t] Ṛ. 10, 63, 10; [u] Vs. 21, 7. — ûtyâ | â | preti — parâvata iti parâ-vatáḥ — ukthená — ṛitâvā́nam[12] ity ṛita-vânam — jyotishaḥ — saḥ | naḥ — eti | rodásî iti | apṛiṇâḥ — devân — dhâraya | anā́mi — tavá | ûtibhir ity ûti-bhiḥ — hikám — namóbhir iti namáḥ-bhiḥ — havirbhir iti haviḥ-bhiḥ | kshayán — praceta iti pra-cetaḥ | râján — çrathâya[13] | athá — surabhi | naḥ — pra | naḥ — sûryáḥ | iva | jyotishâ | apaḥ — çatasâ iti çata-sâḥ | vâjî — yat | ha — sumnâyanta[12] iti sumna-yantáḥ — eti | tu | naḥ — yachata adhi[14] — vîti | yanta — mahîm | u | sv iti — eti | ruhema — sv iti — eti | aruham | çatâritrâm iti çata-aritrâm.

devâsurā́ḥ, párâ, bhū́mir, bhū́mir, upaprayántaḥ, sámpaçyâmy, áyajnaḥ, sámpaçyâmī́ty âhâ, 'gnihotrám, máma nama, vaiçvânará, ékâdaça || 11 ||

devâsurā́ḥ (1, 1), kruddháḥ (3, 2), sámpaçyâmi (6, 1), sámpaçyâmi (8, 1), náktam (9, 6), úpagantanaí (11, 5), 'kapañcâçat || 51 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe pañcamaḥ prapâṭhakaḥ ||

8*. aishṭikaṃ yájamânam (1, 6, 1-6).

1. [a] sáṃ tvâ siñcâmi yájushâ pra-jā́m ā́yur dhánaṃ ca | bṛíhaspáti-prasûto yájamâna ihá mā́ rishat || [b] ā́jyam asi, satyám asi, satyásyā́ 'dhy-aksham asi, havír asi vaiçvânaráṃ[1] vaiçva-devám útpûta-çushmaꣳ satyaú-'jâḥ, sáho 'si sáhamânam asi, sáhasvā́ 'râtîḥ sáhasvâ 'râtîyatáḥ[1] sáhasva pṛitanâḥ sáhasva pṛitanyatáḥ, sahásra-vîryam asi, tán mâ

11. [12] s. P. 3, 2. [13] çradhâya E. [14] ohne iti.

* auch I, 5, 10, 3-4 (g-n) gehört hierzu, s. das daselbst Bemerkte.

6, 1. âjyagrahaṇam. [1] ohne avagraha.

jinvã, "jyasyã "jyam asi, satyásya satyám asi, satyã-"yuḥ ‖ 1 ‖ asi, satyá-çushmam asi, satyéna tvâ 'bhí ghârayâmi, tásya te bhakshîya | [c]pañcânãṃ tvâ vãtânâṃ yantrãya dhartrãya gṛihṇâmi | [d]pañcânãṃ tva 'rtûnãṃ y. dh. g. | [e]pañcânãṃ tvâ diçãṃ y. dh. g. | [f]pañcânãṃ tvâ pañca-janãnâṃ y. dh. g. | [g]carós tvâ[3] páñcabilasya y. dh. g. | [h]bráhmaṇas tvâ téjase y. dh. g. | [i]kshatrásya tvaú 'jase y. ‖ 2 ‖ dh. g. | [k]viçé tvâ y. dh. g. | [l]su-vîryâya tvâ gṛihṇâmi | [m]suprajâs-tvãya tvâ g. | [n]râyás póshâya[3] tvâ g. | [o]brahma-varcasãya tvâ g. | [p]bhûr asmãkaꣳ, havír devãnâm, â-çísho yájamânasya, devãnâṃ tvâ devátâbhyo[1] gṛihṇâmi | [q]kãmâya tvâ gṛihṇãmi ‖ 3 ‖ satyâyur, ójase yantrâya, tráyastriꣳçac ca ‖ 1 ‖

[c-o]K. 5, 6. 32, 6. — vaiçvânaram | vaiçvadevam iti vaiçva-devam — satyaujâ iti satya-ojâḥ — satyâyur iti satya-âyuḥ — tvâ | ṛitûnâm — caroḥ | tvâ — tvâ | ojâse — suprajâstvâyeti suprajâḥ-tvâyâ — râyaḥ | poshãya.

2. [a]dhruvò 'si dhruvò 'háꣳ sa-jâtéshu bhûyâsaṃ dhîraç céttâ vasu-víd | [b]ugrò 'sy ugrò 'háꣳ sa-jâtéshu bh. ugráç c. v. | [c]abhi-bhûr asy abhi-bhûr aháꣳ sa-jâtéshu bh. abh. c. v. | [d]yunájmi tvâ bráhmaṇâ daívyena havyãyâ 'smai vódhavé jâta-vedaḥ | índhânâs tvâ su-prajásaḥ su-vîrâ jyóg jîvema bali-hṛíto vayáṃ te ‖ [e]yán me agne[1] asyá[1] yajnásya ríshyât ‖ 1 ‖ yád vâ skándâd ãjyasyo 'tá vishṇo | téna hanmi sapátnam[2] dur-marâyúm aí 'naṃ dadhâmi nír-ṛityâ upá-sthe ‖ [f]bhûr bhúvaḥ súvar | [g]úc-chushmo agne[3] yájamânâyai 'dhi, ní-çushmo abhi-dãsate[3] | [h]ágne deve-'ddha manv-iddha mándra-jihvã 'martyasya te hotar mûrdhánn

1. [a] so ([a]s t[a]) ABE. [b] so ([a]s p[a]) ABE, s. P. 8, 29.

2. havirhomaḥ. [c] so ([a]e a[a]) ABE; s. P. 11, 11. 17. [d] ohne avagraha. [e] so ([a]o a[a]) AB. E (sec. m.); s. P. 11, 16. [f] s. P. 8, 29.

ā́ jigharmi rā́yás póshāya[a] suprajās-tvā́ya su-vī́ryāya | [b]máno 'si prājā-patyám, mánasā mā bhūténā́ " viça | [k]vā́g asy aindrī́ sapatna-kshā́yaṇī ‖ 2 ‖ vācā́ me 'ndríyeṇā́ " viça | [l]vasantā́m ṛitūnā́m prīṇāmi, sá mā prītáḥ prīṇātu | [m]grīshmám ṛitūnā́m prīṇāmi, sá mā p. p. | [n]varshā́ ṛitūnā́m prīṇāmi, tā́ mā prītā́ḥ prīṇantu | [o]çarádam ṛitūnā́m p., sā́ mā prītā́ prīṇātu | [p]hemanta-çiçirā́v ṛitūnā́m prīṇāmi, táu mā prītáu prīṇītām | [q]agnī́-shómayor aháṃ deva-yajyáyā cákshushmān[2] bhūyāsam | [r]agnér aháṃ deva-yajyáyā 'nnā-'dó bhūyāsam ‖ 3 ‖ [s]dábdhir asy, ádabdho bhūyāsam, amúṃ dabheyam | [t]agnī́-shómayor aháṃ deva-yajyáyā vṛitra-hā́ bhūyāsam | [u]indrā-'gniyór aháṃ devayajyáye 'ndriyā́vy[2] annā-'dó bhūyāsam | [v]índrasyā 'háṃ deva-yajyáye 'ndriyā́vī[2] bhūyāsam | [w]mahe-'ndrásyā 'háṃ deva-yajyáyā jemā́nam mahimā́naṃ gameyam | [x]agnéḥ svishṭa-kṛíto 'háṃ deva-yajyáyā́ "yushmān[2] yajnéna prati-shṭhā́ṃ gameyam ‖ 4 ‖

ríshyāt, sapatnakshā́yany, annādó bhūyāsa◡, shā́ṭtri◡çac ca ‖ 2 ‖

1, 6, 10, 1 - 11, 7. — K. 4, 14. 5, 1. 31, 15. 32, 1. — dhruvaḥ asi | dhruvaḥ | aham — ugraḥ | asi | ugraḥ | aham — yat | me — uta | vishṇo iti — sapatnam | durmarāyum iti duḥ-marāyum | eti | enam — nirṛityā iti niḥ-ṛityāḥ — uchúshma ity ut-çushmaḥ — deveddheti devā-iddha — eti | jigharmi | rāyaḥ | poshā́ya | suprajāstvāyeti suprajāḥ-tvāyā — prājāpatyam iti prājā-patyam — eti | viça — saḥ | mā — tāḥ | mā — agnīshomāyor ity agnī-somāyoḥ — cakshúshmān — annāda ity ánna-adaḥ — indriyāvī — mahendrasyeti mahā-indrasyā — āyúshmān — pratishṭhām iti prati-sthām.

3. [a]agnír mā dúr-ishṭāt pātu, savitā́ 'ghá-çaosād | [b]yó mé 'nti dūré 'rātīyáti tám eténa jeshao | [c]súrūpa-varshavarṇa é 'hī 'mā́n bhadrā́n dúryāo[1], abhy é 'hi mā́m

3. bhakshya idādibhāgaḥ. [1] so (°ā◡) ABE; s. P. 9, 21. 22.

ánu-vratâ, | [d] nŷ u çîrshâṇi mṛiḍhvam | [e] íḍa é 'hy ádita é 'hy sárasvaty[2] é 'hi | [f] rántir asi rámatir asi sûnáry[2] asi | [g] júshṭe júshṭiṃ te 'çîyó, 'pa-hûta upa-havám ‖ 1 ‖ te 'çîya | [h] sấ me satyấ "-çîr asyá yajnásya bhûyâd | [i] áreḍatâ mánasâ tác chakeyaṃ | [k] yajnó dívaṁ rohatu, yajnó dívaṃ gachatu | [l] yó deva-yấnaḥ pánthâs, téna yajnó devấṁ[1] ápy etv | [m] asmấsv índra indriyáṃ dadhâtv, asmấn rấya utá yajnấḥ sacantâm, asmấsu santv â-çíshaḥ, sấ naḥ priyấ su-prátûrtir maghónî | [n] júshṭir asi jushásva no, júshṭâ naḥ ‖ 2 ‖ asi júshṭiṃ te gameyam | [o] [3] máno jyótir jushatâm ấjyaṃ ví-chinnaṃ yajnáṁ sám imáṃ dadhâtu | bṛíhaspátis[2] tanutâm imáṃ no víçve devấ ihá mâḍayantâm ‖ [p] brádhna píṃvasva | [q] dádato me mấ kshâyi kurvató me mó 'pa dasat | [r] prajấ-pater bhâgò 'sy ûrjasvân[2] páyasvân[2] | [s] prâṇấ-'pânaú me pâhi, samâna-vyânaú me pâhy, udâna-vyânaú me pâhy | [t] ákshito 'sy, ákshityai tvâ, mấ me kshesḥṭhâ amútrâ 'múshmiṅ loké ‖ 3 ‖ upahavám, júshṭâ nas, tvâ, shâṭ ca ‖ 3 ‖

1, 7, 1, 1 - 3, 4. K. 5, 2-4. 32, 2. 3. — Vs. 2, 10. 13. Kâṇva 2, 3, 7. 8. Ç. 1, 8, 1, 42. Kâ. 3, 4, 13-30. Çâṅkh. 4, 9, 2-4. — dur-ishṭâd iti duḥ-ishṭât — yaḥ | me | anti | dûre | arâtîyati — surûpavarshavarṇa iti surûpa-varshavarṇe | eti | ihi | imân — duryấn | abhi | eti | ihi — nîti | u — idé | eti | ihi | adite | eti | ihi — sûnarî — te | açîya | upáhûta ity upá-hûte — te | açîya — tat | çakeyam — devân | apîti — râyaḥ — bṛihaspatiḥ — mâ | upeti — kshesḥṭhâḥ | amutrâ | amushmin.

4. [a] barhísho 'háṃ deva-yajyáyâ prajấ-vân bhûyâsaṃ | [b] nárâçáṁsasyâ[1] 'háṃ deva-yajyáyâ paçu-mấn bhûyâsam | [c] agnéḥ svishṭa-kṛíto 'háṃ deva-yajyáyấ "yushmân[1] yajnéna

3. [2] ohne avagraha. [3] s. I, 5, 3, 2. 10, 2.
4. anuyâjâdiçeshâhutiḥ. [1] ohne avagraha.

prati-shṭhā́ṃ gameyam | [d] agnér ahám új-jitim ánû 'j jeshaꝏ | [e] sómasyâ 'hám ú. ánû 'j j. | [f] agnér ahám ú. ánū́ 'j j. | [g] agnī́-shómayor ahám ú. ánū́ 'j j. | [h] indrâ-'gniyór ahám ú. ánū́ 'j j. | [i] índrasyâ 'hám || 1 || ú. ánū́ 'j j. | [k] mahe-'ndrásyâ 'hám ú. ánū́ 'j j. | [l] agnéḥ svishṭa-kṛíto 'hám ú. ánū́ 'j j. | [m] [2] vâjásya mâ pra-savéno 'd-grâbhéṇó 'd agrabhît | áthâ[3] sapátnâꝏ[1 u. 4] índro me ni-grâbhéṇā́ 'dharâꝏ[4] akaḥ || [n] [2] ud-grâbháṃ ca ni-grâbháṃ ca bráhma devā́ avîvṛidhan | áthâ[3] sapátnân[1 u. 5] indrâ-'gnī́ me vishûcī́nân[1] vỳ asyatâm || [o] é 'mā́ agmann â-çísho dóha-kâmâ índra-vantaḥ || 2 || vanâmahe dhukshîmáhi pra-jā́m ísham || [p] róhitena tvâ 'gnír devátâṃ[1] gamayatu, hári-bhyâṃ tvé 'ndro d. g, étaçena tvâ sū́ryo d. g. | [q] ví te muñcâmi raçanā́ ví raçmī́n ví yóktrâ yā́ni pari-cártanâni dhattā́d asmā́su dráviṇaṃ yác ca bhádram prá ṇo[6] brûtâd bhâga-dhā́n devatâsu[1] | [r] vishṇoḥ çam-yór aháṃ deva-yajyáyâ yajnéna prati-shṭhā́ṃ gameyaꝏ | [s] sómasyâ 'háṃ deva-yajyáyâ || 3 || su-rétâ réto dhishîya | [t] tváshṭur aháṃ deva-yajyáyâ paçûnā́ꝏ rûpám pusheyaṃ | [u] devā́nâm pátnîr agnír gṛihá-patir yajnásya mithunáṃ, táyor aháṃ deva-yajyáyâ mithunéna prá bhûyâsaṃ | [v] vedò 'si, víttir asi, vidéya | [w] kármâ 'si, karúṇam asi, kriyā́saꝏ | [x] sanír asi, sanitā́ 'si, sanéyaṃ | [y] ghṛitá-vantaṃ kulâyínaꝏ[1] râyás póshaꝏ[7] sahasríṇaṃ vedó dadâtu vâjinam || 4 || índrasyâ 'hám, índra-vantaḥ, sómasyâ 'háṃ deva-yajyáyâ, cátuçcatvâriꝏçac ca || 4 ||

1, 7, 4, 1-6. — K. 5, 1. 3. 4. 32, 3. 4. — [m.n] Vs. 17, 63. 64. — narâçaꝏsásya | aham — âyúshmân — pratishṭhâm iti prati-sthâm — anú | ud iti | jesham — agnîshomáyor ity agnî-somáyoḥ — indrâgniyor itī́ndra-agniyoḥ — mahendrasyeti

4. [2] so schon I, 1, 13, 1. [3] so (°â) ABE, s. P. 3, 10. [4] so (°âꝏ) ABE, s. P. 9, 22. [5] so (°ân) ABE. [6] so (ṇo) ABE; s. P. 7, 4. [7] so (°s p°) ABE; s. P. 8, 29.

mahâ-i̱ndrasyà — athà | sa̱patnā̆n | indràḥ — adhàrân | a̱ka̱ḥ — athà | sa̱patnā̆n | i̱ndrâ̱gnî itī̆ndra-a̱gnî — vîti | a̱sya̱tâ̱m | eti | i̱mâḥ | a̱gma̱n — ra̱ça̱nâḥ — preti | na̱ḥ — ça̱myor iti çam-yoḥ — su̱retâ̱ iti su-retā̆ḥ — ve̱daḥ | a̱si̱ — râ̱yaḥ | poshàm.

5. [a] ā̆ pyâyatâṃ dhruvā̆ ghṛiténa yajnáṃ-yajnam práti devayád-bhyaḥ | sûryā̆yâ ū̆dhó 'dityâ[1] upá-stha urú-dhârâ pṛithivī̆ yajné asmín[2] || [b] prajā̆-pater vi-bhā̆n nā̆ma lokás, tásmiᴗs[3] tvâ dadhâmi sahá yájamâuena | [c] sád asi sán me bhûyâḥ, sárvam asi sárvam me bhûyâḥ, pûrṇám asi pûrṇám me bhûyâ, ákshitam asi mā̆ me ksheshṭhâḥ | [d] prā̆cyâṃ diçí devā̆ ṛitvíjo[4] mârjayantâṃ, dákshiṇâyâm || 1 || diçí mā̆sâḥ pitáro mârjayantâm, pratī̆cyâṃ diçí gṛihā̆ḥ paçávo mârjayantâm, údîcyâṃ diçy ā̆pa óshadhayo[4] vánaspátayo[4] mârjayantâm, ûrdhvā̆yâṃ diçí yajnáḥ saṃ-vatsaró yajná-patir mârjayantâm | [e] víshṇoḥ krámo 'sy abhimâti-hā̆, gâyatréṇa chándasâ pṛithivī̆m ánu ví krame, nír-bhaktaḥ sá yáṃ dvishmó | [f] víshṇoḥ krámo 'sy abhiçasti-hā̆, traíshṭubhena[4] chándasâ 'ntáriksham[4] ánu ví krame, nír-bhaktaḥ sá yáṃ dvishmó | [g] víshṇoḥ krámo 'sy arâtîyató[4] hantā̆, jā̆gatena chándasâ dívam ánu ví krame, nír-bhaktaḥ sá yáṃ dvishmó | [h] víshṇoḥ krámo 'si çatrû-yató[5] hantā̆ "nu-shṭubhena chándasâ díçó 'nu ví krame, nír-bhaktaḥ sá yáṃ dvishmáḥ || 2 || dákshiṇâyâm, antáriksham ánu ví krame nírbhaktaḥ sá yáṃ dvishmó víshṇor, ékân ná triᴗçác ca || 5 ||

1, 7, 5, 1-4. 4, 2, 1, 1. — K. 5, 5. 16, 8. 32, 5. — [a] Vs. 2, 5, 3 Kâṇva. [e-h] 2, 25. 12, 5. Ç. 1, 9, 3, 10-12. 6, 7, 2, 13-16. Kâ. 3, 3, 12. 8, 11. 16, 5, 11. — Çâñkh. 4, 11, 1 - 12, 6. — de̱va̱yadbhya̱ iti deva̱yat-bhya̱ḥ | sû̱ryâyā̆ḥ | ûdhàḥ | adityâḥ | u̱pastha̱ ity u̱pa-sthe̱ — vibhân iti vi-bhân — tasmin | tvâ̱ — sat | me̱ —

5. âpyâyanâdimantrâḥ. [1] so (°o ') ABE. [2] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 16. [3] so (°ᴗs) ABE, s. P. 6, 14. [4] ohne avagraha. [5] s. P. 3, 7.

ṛitvijâḥ — oshâdhayaḥ | vanaspatâyaḥ — anú | vîti | krame — saḥ | yam — traishṭúbhena — arâtîyatâḥ — çatrûyata iti çatru-yatâḥ — ânúshṭubhenety ânú-stubhena.

6. [a] áganma súvaḥ, súvar aganma | [b] saṃ-dṛiças te mâ chitsi, yát te tápas tásmai te mâ " vṛikshi | [c] su-bhûr asi çréshṭho raçmînâm, âyur-dhâ asy âyur me dhehi, varco-dhâ asi várco máyi dhehî | [d] 'dám ahám amúm bhrâtṛivyam âbhyó dig-bhyò 'syaí divò 'smâd antárikshâd asyaí pṛithivyâ asmâd annâ-'dyân nír bhajâmi, nír-bhaktaḥ sá yám dvishmáḥ ‖ 1 ‖ [e] sám jyótishâ 'bhûvam | [f] aindrîm â-vṛitam anv-âvarte[1] | [g] sám ahám pra-jáyâ, sám máyâ pra-jâ | [h] sám aháṃ râyás póshena, sám máyâ râyás póshaḥ | [i] sám-iddhò agne[2] me dîdihi, sam-eddhâ te agne[3] dîdyâsaṃ | [k] vásu-mân yajnó, vásîyân bhûyâsam | [l] [4] ágna âyûṃshi pavasa â suvó 'rjam ísham ca naḥ | âré bâdhasva duchúnâm[5] ‖ [m] ágne pávasva sv-ápâ asmé várcaḥ su-vîryam ‖ 2 ‖ dádhat póshaṃ rayím máyi ‖ [n] [6] ágne gṛiha-pate su-gṛihapatir ahám tváyâ gṛihá-patinâ bhûyâsaṃ, su-gṛihapatír máyâ tvám gṛihá-patinâ bhûyâḥ, çatáṃ hímâs, tâm â-çísham â çâse tántave jyótishmatîm[5], tâm â-çísham â çâse 'núshmai jyótishmatîm[5] | [o] kás tvâ yunakti, sá tvâ ví muñcatv | [p] ágne vrata-pate vratám acârisham, tád açakam tán me 'ràdhi | [q] yajnó babhûva sá â ‖ 3 ‖ babhûva sá prá jajne sá vâvṛidhe | sá devânâm ádhi-patir babhûva só asmâṃ[7] ádhi-patîn[7] karotu vayáṃ syâma pátayo rayîṇâm | [r] gó-mâṃ agné[7] 'vi-mâṃ açvî[7] yajnó nṛivát-sakhâ sádam íd apra-mṛishyâḥ | idâ-vâṃ[7] eshó asura[2] prajâ-vân dîrghó rayíḥ

---

6. sûryopasthânâdimantrâḥ. [1] als Compositum! [2] so (°o a) ABE, s. P. II, 16. 9. [3] so (°e a°) ABE, s. P. 3, 10. [4] so schon I, 4, 29, 1. 5, 5, 2. [5] ohne avagraha. [6] so schon I, 5, 6, 4. 8, 5. [7] so (°âṃ a°) ABE; s. P. 9, 21.

pṛithu-budhnáḥ sabhā̆-vân || 4 || dvishmáḥ, suvī̆ryaꝏ, sá ā̆, páñcatriꝏçac ca || 6 ||

I, 7, 6, 1-7. — K. 5, 5. 6. 32, 5. 6. — Vs. 2, 25-28. Ç. 1, 9, 3, 14-23. Kà. 3, 8, 15-29. — Çâñkh. 4, 12, 8-16. 13, 3. 4. suvàḥ | a̱ga̱nma̱ — mâ | chi̱tsi̱ — mà | eti | vṛi̱kshi̱ — di̱gbhya iti dik-bhyaḥ — a̱syai | pṛi̱thi̱vyâḥ — a̱nnâdyâ̱d ity ànna-adyā̆t — saḥ | yam — a̱bhû̱va̱m — a̱nvâvàrta̱ ity ànu-àvàrte — râ̱yaḥ | poshéṇa — râ̱yaḥ | poshàḥ — pa̱va̱se̱ | eti — du̱chunā̆m — svapâ̱ iti su-apā̆ḥ | a̱sme iti — jyotishmatîm — saḥ | tvâ̱ — tat | me̱ | a̱râ̱dhi̱ — saḥ | eti — saḥ | preti | ja̱jne̱ | saḥ | vâ̱vṛi̱dhe̱ | saḥ — saḥ | a̱smân — gomâ̱n iti̱ go-mân | a̱gne̱ | avimâ̱n ity avi-mâ̱n | a̱çvî — iḍā̆vâ̱n itîḍā̆-vâ̱n | e̱shaḥ | a̱su̱ra̱.

9. aishṭikayâjamânavidhiḥ (I, 6, 7 - 7, 6 *).

7. yáthâ vaí samṛita-somā̆ eváṃ vā̆ eté samṛita-yajnā̆ yád darça-pûrṇamâsaú, kásya vā̆ 'ha devā̆ yajnám â-gáchanti kásya và ná, bahûnā̆ṃ yájamânânâṃ yó vaí devátâḥ[1] pū̆rvaḥ pari-gṛihṇā̆ti sá enâḥ çvó[2] bhûté yajata | etád vaí devā̆nâm â-yátanaṃ yád â-havanī̆yo, 'ntarā̆ 'gnī̆ paçûnā̆ṃ, gā̆rha-patyo manushỳâṇâm, anvâhârya-pácanaḥ pitṛiṇā̆m | agníṃ gṛihṇâti, svá evā̆ "-yátane devátâḥ[1] pári || 1 || gṛihṇâti, tā̆ḥ çvó[2] bhûté yajate | vraténa vaí médhyo 'gnír vratá-patir, brâhmaṇó vrata-bhṛíd | vratám upai-'shyán brûyâd: ágne vrata-pate vratáṃ carishyâmī̆ 'ty | agnír vaí devā̆nâṃ vratá-patis, tásmâ evá prati-prócya vratám ā̆ labhate | barhíshâ pûrṇá-mâse vratám úpai 'ti[3] vatsair amâ-vâsỳâyâm, etád dhỳ etáyor â-yátanam | upa-stī̆ryaḥ pū̆rvaç câ 'gnír áparaç cé 'ty âhur; manushỳâḥ || 2 || ín

* ausgenommen (6, 12 und) 7, 2; s. Ind. Stud. 3, 375. 385.

7. devatâparigrahaḥ. [1] ohne avagraha [2] °nâ çvo, und tâ çvo B. [3] unbetont!

n' vã[4] úpa-stîrṇam ichánti[5] kím u devã yéshâṃ návâ-'vasânam, úpâ 'smiñ chvó yakshyámâṇe devátâ[1] vasanti yá evám vidvãn agním upa-stṛiṇãti | yájamânena grâmyãç ca paçávo 'va-rúdhyâ âraṇyãç cé 'ty âhur, yád grâmyãn upa-vásati téna grâmyãn áva runddhe[6], yád âraṇyásyâ 'çnãti ténâ "raṇyãn, yád ánâçvân upa-váset pitṛi-devatyaḥ syâd | âraṇyásyâ 'çnâtî, 'ndriyám ‖ 3 ‖ vã âraṇyám, indriyám evã "tmán dhatte | yád ánâçvân upa-váset kshódhukaḥ syãd, yád açnîyãd rudrò 'sya paçûn abhí manyetâ; 'pò 'çnâti, tán né 'vâ 'çitám né 'vã 'naçitam, ná kshódhuko bhavati, nã 'sya rudráḥ paçûn abhí manyate | vájro vaí yajnáḥ, kshút khálu vaí manushyasya bhrãtṛivyo, yád ánâçvân upa-vásati, vájreṇai 'vá sâ-'kshãt kshúdham bhrãtṛivyaṁ hanti ‖ 4 ‖ pári, manushyã, indriyáṁ, sâkshãt, trîṇi ca ‖ 7 ‖

1, 5, 10, 3. — K. 31, 15. 32, 7. — Ç. 1, 1, 1, 2-10. — vai | ete — vâ | ahà | devâḥ — saḥ | enâḥ | çvaḥ — yajate — agnî[7] iti — sve | eva — medhyâḥ | agniḥ — it | nu | vai — navãvasânam iti navâ-avasânam — asmin | çvaḥ — devatãḥ | vasanti — vai | âraṇyam — rudraḥ | asya — apaḥ | açnâti | tat | na | iva | açitam | ua | iva | anâçitam — na | asya — sâkshâd iti sa-akshât.

8. [a] yó vaí çrad-dhãm ánâ-rabhya yajnéna yájate nã 'sye 'shṭãya çrád dadhate | [b] 'páḥ prá ṇayati[1], çrad-dhã vã ãpaḥ, çrad-dhãm evã "-rábhya yajnéna yajata, ubháye 'sya deva-manushyã ishṭãya çrád dadhate | tád âhur: áti vã etã vártram nedanty áti vãcam máno vãvaí[2] 'tã nã 'ti nedantî 'ti | mánasâ prá ṇayatî[1], 'yám vaí mánaḥ ‖ 1 ‖ anáyai 'vaí 'nâḥ prá ṇayaty[1] | áskanna-havir bhavati yá

---

7. [4] invâ AE; s. P. 5, 18. [5] betont! [6] rumdhe ABCDE. [7] s. P. 4, 36.

8. yajnâyudhasambhṛitiḥ. [1] so (ṇ°) ABE, s. P. 7, 4. [2] ohne avagraha.

evâṃ véda | yajnâ-"yudhâni sám bharati yajnó vaí yajnâ-"yudhâni, yajnám evá tát sám bharati | yád ékam-ekaṁ[3] sam-bháret pitṛi-devatyâni syur, yát sahá sárvâṇi mânushâṇi | dvé-dve[4] sám bharati, yâjyâ-'nuvâkyayor evá rûpáṃ karoty, átho mithunám evá | yó vaí dáça yajnâ-"yudhâni véda mukhatò[2] 'sya yajnáḥ kalpate | sphyáḥ ‖ 2 ‖ ca kapâlâni câ 'gnihotra-hávaṇî[5] çûrpaṃ ca kṛishṇâ-'jináṃ ca çámyâ co 'lûkhalaṃ[2] ca músalaṃ ca dṛishác có 'palâ cai, 'tâni vaí dáça yajnâ-"yudhâni, yá evâṃ véda mukhatò[2] 'sya yajnáḥ kalpate | yó vaí devébhyaḥ prati-prócya yajnéna yájate jushánte 'sya devâ havyáṁ | havír nir-upyámâṇam[5] abhí mantrayetâ: 'gníṁ hótâram ihá táṁ huva íti ‖ 3 ‖ devébhya evá prati-prócya yajnéna yajate, jushánte 'sya devâ havyám | eshá vaí yajnásya gráho, gṛihîtvaí 'vá yajnéna yajate | tád uditvâ vâcaṃ yachati, yajnásya dhṛityâ | átho mánasâ vaí prajâ-patir yajnám atanuta, mánasai 'vá tád yajnáṃ tanute, rákshasâm ánanv-avacârâya | yó vaí yajnáṃ yóga â-gate yunákti yuñkté yuñjânéshu | kás tvâ yunakti sá tvâ yunaktv íty âha, prajâ-patir vaí káḥ, prajâ-patinai 'vaí 'naṃ yunakti yuñkté yuñjânéshu ‖ 4 ‖ vaí mána, sphyá, íti, yunaktv, ékâdaça ca ‖ 8 ‖

1, 5, 10, 3. — K. 32, 7. 31, 15. — Ç. 1, 1, 1, 13. 22. — çraddhâm iti çrat-dhâm — na | asya | ishṭâyâ — preti | nayati — vai | âpâḥ — yajate | ubhaye | asya — tat | âhuḥ — vai | etâḥ — nedanti[6] — vâva | etâḥ — anayâ | eva | enâḥ — dve-dve iti dve-dve — yâjyânuvâkyâyor iti yâjyâ-anuvâkyâyoḥ — atho iti — mukhataḥ | asya — agnihotra-havaṇîty âgnihotra-havânî — jushante | asya | devâḥ — nirupyamâṇam iti niḥ-upyamâṇam — eshaḥ | vai — gṛihîtvâ | eva — dhṛityai | atho iti — yoge — saḥ | tvâ.

---

8. [3] s. P. 5, 18 schol. [4] s. P. 4, 49. [5] s. P. 7, 11. 3. [6] unbetont!

9. prajấ-patir yajnấn asṛijatâ 'gni-hotrấṃ câ 'gni-shṭomấṃ ca paurṇa-mâsîṃ co 'kthỳaṃ câ 'mâ-vâsỳâṃ câ 'ti-râtrấṃ ca; tấn úd amimîta, yấvad[1] agni-hotrám ấsît tấvân[1] agni-shṭomó, yấvatî paurṇa-mâsî tấvân ukthỳo, yấvaty amâ-vâsỳâ tấvân ati-râtró | yá evấṃ vidvấn agni-hotrấṃ juhóti yấvad agni-shṭoméno 'pâ-"pnóti tấvad úpâ "pnoti, yá evấṃ vidvấn paurṇa-mâsîṃ yájate yấvad ukthỳeno 'pâ-"pnóti ‖ 1 ‖ tấvad úpâ "pnoti, yá evấṃ vidvấn amâ-vâsỳâṃ yájate yấvad ati-râtréṇo 'pâ-"pnóti tấvad úpâ "pnoti | parameshṭhíno[1] vấ eshá yajnó 'gra âsît, téna sá paramấṃ kấshṭhâm agachat téna prajấ-patiṃ nir-ávâsâyayat[2], téna prajấ-patiḥ paramấṃ kấshṭhâm agachat téné 'ndraṃ nir-ávâsâyayat[2], téné 'ndraḥ paramấṃ kấshṭhâm agachat téná 'gnî-shómau nir-ávâsâyayat, téná 'gnî-shómau paramấṃ kấshṭhâm agachatâṃ, yáḥ ‖ 2 ‖ evấṃ vidvấn darça-pûrṇamâsaú yájate paramấṃ evá kấshṭhâṃ gachati | yó vaí prá-jâtena yajnéna yájate prá pra-jâyâ paçú-bhir mithunaír jâyate, dvấdaça[1] mấsâḥ saṃ-vatsaró dvấdaça dvaṃ-dvấni darça-pûrṇamâsáyos[3] tấni sam-pấdyânî 'ty âhnr | vatsâṃ co 'pâ-'vasṛijáty ukhấṃ cấ 'dhi çrayaty, áva ca hánti dṛishádau ca sam-ấhanty[2], ádhi ca vápate kapấlâni cópa dadhâti, puroḍấçaṃ[1] ca ‖ 3 ‖ adhi-çráyaty ấjyaṃ ca, stamba-yajúç ca háraty abhi ca gṛihṇâti, védiṃ ca pári gṛihṇấti patnîṃ ca sáṃ nahyati, pró-'kshaṇîç câ "-sâdáyaty ấjyaṃ cai | 'tấni vaí dvấdaça[1] dvaṃ-dvấni darça-pûrṇamâsáyos[3], tấni yá eváṁ sam-pấdya yájate prá-jâtenai 'vá yajnéna yajate[4] prá pra-jâyâ paçú-bhir mithu-

---

9. dvâdaçadvandvasampattiḥ. [1] ohne avagraha. [2] als Compositum! [3] hier sieben, und in anuvâka 8 fünf, s. B. p. 916. [4] yájate E.

naír jâyate || 4 || ukthyèno 'pâpnóty, agachatâṃ yáḥ, puroḍā́çaṃ ca, catvâriṃçác ca || 9 ||

agnishṭomam ity ágni-stomam — paramẹshṭhinàḥ | vai | ẹshaḥ | yajnaḥ | agrè — tenà | saḥ — niravā́sâyayad iti niḥ-avā́sâyayat — agnîshomâv ity agnî-somaú — dvâdàça | dvandvânîti dvam-dvâni — samâhantîti sam-âhànti — prokshàṇîr iti pra-ukshàṇîḥ.

10. dhruvò 'si dhruvò 'háṃ sa-jâtéshu bhûyâsam íty âha, dhruvā́n evaí 'nân kuruta | ugrò 'sy ugrò 'háṃ sa-jâtéshu bhûyâsam íty âhā́, 'prati-vâdina evaí 'nân kurute | 'bhi-bhū́r asy abhi-bhū́r aháṃ sa-jâtéshu bhûyâsam íty âha, yá evaí 'nam praty-utpipîte tám úpâ 'syate | yunájmi tvâ bráhmaṇâ daívyené 'ty âhai, 'shá vā́ agnér yógas, téna || 1 || evaí 'naṃ yunakti | yajnásya vaí sám-ṛiddhena devā́ḥ suvar-gáṃ lokám âyan yajnásya vỳ-ṛiddhenā́ 'surân párâ 'bhâvayan, yán me agne[1] asyá[1] yajnásya ríshyâd íty âha, yajnásyai 'vá tát sám-ṛiddhena yájamânaḥ suvar-gáṃ lokám eti yajnásya vỳ-ṛiddhena bhrā́tṛivyân párâ bhâvayaty | agni-hotrám etā́bhir vyā́hṛitî-bhir[2] úpa sâdayed, yajna-mukháṃ vā́ agni-hotrám bráhmai 'tā́ vy-ā́hṛitayo, yajna-mukhá evá bráhma || 2 || kurute, saṃ-vatsaré pary-ā́gata etā́bhir evó 'pa sâdayed, bráhmaṇai 'vó 'bhayátaḥ[3] saṃ-vatsarám pári gṛihṇâti | darça-pûrṇamâsaú câtur-mâsyā́ny â-lábhamâna etā́bhir vyā́hṛitî-bhir[2] havī́ṃshy ā́ sâdayed, yajna-mukháṃ vaí darça-pûrṇamâsaú câtur-mâsyā́ni bráhmai 'tā́ vy-ā́hṛitayo, yajna-mukhá evá bráhma kurute, saṃ-vatsaré pary-ā́gata etā́bhir evā́ " sâdayed, bráhmaṇai 'vó 'bhayátaḥ[3] saṃ-vatsarám pári gṛih-

10. haviḥsâdanam. [1] so (°e a°) ABE; s. P. 11, 11. 17. [2] s. P. 3, 7. [3] ohne avagraha.

ṇâti | yád vaí yajnásya sámnâ kriyáte râshṭrám ‖ 3 ‖ yajnásyâ "-çîr gachati, yád ṛicâ víçaṃ yajnásyâ "-çîr gachaty; átha brâhmaṇò 'nâçîrkeṇa[3] yajnéna yajate, sâm-idhenîr anu-vakshyánn etâ vy-âhṛitîḥ purástâd[3] dadhyâd, bráhmai 'vâ prati-pádaṃ kurute, táthâ brâhmaṇáḥ sâ-"çîrkeṇa yajnéna yajate | yáṃ kâmáyeta yájamânam: bhrâtṛivyam asya yajnásyâ "-çîr gached íti tásyai 'tâ vy-âhṛitîḥ puro-'nuvâkyâyâṃ dadhyâd, bhrâtṛivya-devatyâ vaí puro-'nuvâkyâ, bhrâtṛivyam evâ 'sya yajnásya ‖ 4 ‖ â-çîr gachati | yân kâmáyeta yájamânânt: samâvaty[3] enân yajnásyâ "-çîr gached íti téshâm etâ vy-âhṛitîḥ puro-'nuvâkyâyâ ardha-'rcá ékâṃ dadhyâd[4] yâjyâyai purástâd[3] ékâṃ yâjyâyâ ardha-'rcá ékâṃ, táthai 'nânt samâvatî[3] yajnásyâ "-çîr gachati | yáthâ vaí parjányaḥ sú-vṛishṭaṃ várshaty eváṃ yajnó yájamânasya varshati, sthálayo 'dakâm pari-gṛihṇánty[5] â-çíshâ yajnáṃ yájamânaḥ pári gṛihṇâti | máno 'si prâjâ-patyám ‖ 5 ‖ mánasâ mâ bhûtenâ" viçé 'ty âha, máno vaí prâjâ-patyám, prâjâ-patyó yajnó, mána evá yajnám âtmán dhatte | vâg asy aindrî sapatna-kshâyaṇî vâcâ me 'ndriyéṇâ" viçé 'ty âhai, "ndrî vaí vâg, vâcam evaí "ndrîm âtmán dhatte ‖ 6 ‖ ténai, 'vá bráhma, râshṭrám, evâ 'sya yajnásya, prâjâ-patyáṃ, shâṭtriṃçac ca ‖ 10 ‖

1, 6, 2, 1-3. — K. 31, 15. — dhruvaḥ | asi | dhruvaḥ | aham — ugraḥ | asi | ugraḥ | aham — aprâtivâdina ity aprâti-vâdinaḥ — upeti | asyate — eshaḥ | vai — vyâhṛitîbhir iti vyâhṛiti-bhiḥ — brahmâ | etâḥ | vyâhṛitaya iti vi-âhṛitayaḥ — paryâgâta iti pari-âgâte — ubhayatâḥ — anâ-çîrkéṇa[6] — sâmidhenîr iti sâm-idhenîḥ — brahmâ — sâ-çîrkeṇeti[6] sa-âçîrkeṇa — samâvâtî — puronuvâkyâyâ iti pu-

10. [4] unbetont. [5] mit Betonung des Verbums. [6] s. Whitney zu P. 5, 10.

raḥ-ānuvâkyâyâḥ | ardharca[7] ity ârdha-ṛice — sthalâyâ | udakam — bhûtenâ | eti | viça — indriyeṇâ | eti | viça.

11. yó vaí sapta-daçám prajâ-patiṃ yajnám anv-âyattaṃ véda práti yajnéna tishṭhati ná yajnâd bhraṅçata, â çrâvayé 'ti cátur-aksharam ástu çraúshaḍ iti cátur-aksharaṃ yájé 'ti dvỳ-aksharaṃ yé yájâmaha iti páñcâ-'ksharaṃ dvy-aksharó vashaṭ-kârá, eshá vai sapta-daçáḥ prajâ-patir yajnám anv-âyatto, yá evám véda práti yajnéna tishṭhati ná yajnâd bhraṅçate | yó vaí yajnásya prâ-'yaṇam[1] prati-shṭhâm ‖ 1 ‖ ud-áyanaṃ véda práti-shṭhitenâ 'rishṭena yajnéna saṅ-sthâṃ gachaty, â çrâvayâ 'stu çraúshaḍ yája yé yájâmahe vashaṭ-kârá etáḍ vaí yajnásya prâ-'yaṇam eshâ prati-shṭhaí 'tád ud-áyanaṃ, yá evám véda práti-shṭhitenâ 'rishṭena yajnéna saṅ-sthâṃ gachati | yó vaí sûnṛítâyai[2] dóham véda duhá evaí 'nâṃ, yajnó vaí sûnṛítâ, " çrâvayé 'ty aí 'vaí 'nâm ahvad, ástu ‖ 2 ‖ çraúshaḍ ity upâ-'vâsrâg[3], yájé 'ty úd anaishîd, yé yájâmaha ity úpâ 'sadad, vashaṭ-kârêṇa dogdhy; eshá vaí sûnṛitâyai dóho, yá evám véda duhá evaí 'nâṃ | devâ vaí sattrám[4] âsata, téshâṃ díço 'dasyan, tá etâm ârdrâm pañktim apaçyann â çrâvayé 'ti puro-vâtám ajanayann ástu çraúshaḍ ity abhráṅ sám aplâvayan yájé 'ti vi-dyútam ‖ 3 ‖ ajanayan yé yájâmaha íti prâ 'varshayan abhỳ astanayan vashaṭ-kârêṇa, táto vaí tébhyo díçaḥ prâ 'pyâyanta; yá evám véda prâ 'smaí díçaḥ pyâyante | prajâ-patiṃ tvo véda[5] prajâ-patis tvaṃ veda[5], yám prajâ-patir véda sá púṇyo

---

10. [7] s. P. 10, 8.

11. âçrâvaṇâdimantrâḥ (s. III, 3, 7, 2. 3). [1] s. P. 7, 6. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum! [4] satram ABCDE. [5] tvo-véda, tvaṃ-veda in CD und in der Wortzählung als Compositum! [6] °gnyor E.

bhavaty | eshá vaí chandasỳaḥ prajā́-patir ā́ çrâvayā́ 'stu çraúshaḍ yája yé yájâmahe vashaṭ-kâró, yá eváṃ véda púṇyo bhavati | vasantám ‖ 4 ‖ ṛitûnā́m prîṇâmī́ 'ty âha, 'rtávo vaí pra-yâjā́, ṛitū́n evá prîṇâti, tè 'smai prîtā́ yathâ-pûrváṃ kalpante, kálpante 'smâ ṛitávo yá eváṃ védâ | 'gnī́-shómayor aháṃ deva-yajyáyâ cákshushmân[1] bhûyâsam íty âhâ, 'gnī́-shómâbhyâṃ vaí yajnáç cákshushmân[2], tā́bhyâm evá cákshur âtmán dhatte | 'gnér aháṃ deva-yajyáyâ 'nnâ-'dó bhûyâsam íty âhâ, 'gnír vaí devā́nâm annâ-'dás, ténai 'vá ‖ 5 ‖ annā́-'dyam âtmán dhatte | dábdhir asy ádabdho bhûyâsam amúṃ dabheyam íty âhai, 'táyâ vaí dábdhyâ devā́ ásurân adabhnuvan, táyai 'vá bhrā́tṛivyaṃ dabhnoty | agnī́-shómayor aháṃ deva-yajyáyâ vṛitra-hā́ bhûyâsam íty âhâ, 'gnī́-shómâbhyâṃ vā́ índro vṛitrám ahan, tā́bhyâm evá bhrā́tṛivyaꣳ stṛiṇuta | indrâ-'gniyór[6] aháṃ deva-yajyáye 'ndriyâvỳ[2] annâ-'dó bhûyâsam íty âhe, 'ndriyâvỳ evā́ 'nnâ-'dó bhavatī́ | 'ndrasya ‖ 6 ‖ aháṃ deva-yajyáye 'ndriyâvī́ bhûyâsam íty âhe, 'ndriyâvỳ evá bhavati | mahe-'ndrásyâ 'háṃ deva-yajyáyâ jemā́nam mahimā́naṃ gameyam íty âha, jemā́nam evá mahimā́naṃ gachaty | agnéḥ svishṭa-kṛíto 'háṃ deva-yajyáyā́ "yushmân[2] yajnéna prati-shṭhā́ṃ gameyam íty âhā́, "yur evā́ 'tmán dhatte práti yajnéna tishṭhati ‖ 7 ‖ pratishṭhā́m, ahvad ástu, vidyútaṃ, vasantáṃ, ténai 'vé 'ndrasyâ, 'shṭā́triꣳçac ca ‖ 11 ‖

1, 6, 2, 3. 4. — K. 32, 1. — a̱nvâyàtta̱m ity ànu-âyàttam — bhra̱ꣳça̱te̱ | eti — dvyàksharam iti̱ dvi-a̱ksha̱ra̱m — dvya̱ksha̱ra iti dvi-a̱ksha̱raḥ — e̱shaḥ | vai — prâyàṇa̱m iti pra-ayànam | pra̱ti̱shṭhâm iti prati-sthâm — pratishṭhite̱neti̱ prati-sthi̱te̱na̱ — sû̱nṛitā́yai — du̱he | e̱va — sû̱nṛitā́ | eti | çrâ̱va̱ya̱ | iti | eti | e̱va | e̱nâ̱m — u̱pâvā́srâ̱g ity úpa-avā́srâk

— eshaḥ | vai — duhe | eva — diçâḥ | adasyan | te tvovedeti tvaḥ-vedâ — tvamvedeti tvam-veda — saḥ | puṇyâḥ — eshaḥ | vai — te | asmai | prîtâḥ — kalpante | asmai — agnîshomâyor ity agnî-somâyoḥ — cakshúshmân — annâda ity ánna-adaḥ — annâdyam ity ánna-adyám — indrâgniyor itîndra-agniyoḥ — indriyâvî — mahendrasyeti mahâ-indrasyâ — âyúshmân.

12. [a] índram vo viçvátas[1] pári[2] hávâmahe jánebhyaḥ | asmâkam astu kévalaḥ || [b] índram náro nemá-dhitâ havante yát pâryâ yunájate dhíyas tâḥ | çûro nṛí-shâtâ çávasaç cakânâ â gó-mati vrajé bhajâ[3] tvám naḥ || [c] indriyâṇi çata-krato yâ te jáneshu pañcá-su | índra tâni ta â vṛiṇe || [d] ánu te dâyi mahá indriyâya satrâ te víçvam ánu vṛitra-hátye | ánu || 1 || kshatrám ánu sáho yajatré 'ndra devébhir ánu te nṛi-sháhye || [e] â yásmint saptâ vâsavâs tishṭhanti svâ-rúho yathâ | ṛishir ha dîrghaçrút-tama índrasya gharmó átithiḥ[4] || [f] âmâsu pakvám aíraya â sûryaṁ rohayo diví | gharmâṃ ná sâman tapatâ[3] suvṛikti-bhir júshṭaṃ gírvaṇase[1] gíraḥ || [g] índram íd gâthíno bṛihád índram arkébhir arkíṇaḥ | índram vâṇîr anûshata || [b] gâyanti tvâ gâyatríṇaḥ || 2 || árcanty arkám arkíṇaḥ | brahmâṇas tvâ çata-kratav úd vaṁçám iva yemire || [i] aṁho-múce prá bharemâ[3] manîshâm oshishṭha-dâvne[5] su-matím gṛiṇânâḥ | idám indra práti havyám gṛibhâya satyâḥ santu yájamânasya kâmâḥ || [k] vivésha yán mâ dhishâṇâ jajâna stávai purâ pâryâd índram áhnaḥ | áṁhaso yátra pîpárad yáthâ no nâvé 'va yântam ubháye havante || [l] prá sam-râjam[6] pra-

---

12. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°s p°) ABE; s. P. 8, 24. [3] so (°â) ABE; s. P. 3, 8-12. [4] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 3. [5] so ABC; °dâvune Pet. W., °dâvunne D (vor und nach iti). E (oçi°). Zur Verdopplung des n s. P. 14, 2; das u ist aus dem virâma-Zeichen entstanden. [6] s. P. 13, 4. 5, 29.

thamám adhvarā́ṇâm || 3 || aʊho-múcaṃ vṛishabháṃ yajní-yânâm | apā́ṃ nápâtam açvinâ háyantam asmín nara[7] indriyáṃ dhattam ójaḥ || [m] ví na indra mṛídho jahi nîcā́ yacha pṛitanyatáḥ | adhas-padáṃ tám îṃ kṛidhi yó asmā́ʊ[4 u 8] abhi-dā́sati || [n] índra kshatrám abhí vâmám ójó 'jàyathâ[9] vṛishabha carshaṇînā́m | ápâ 'nudo jánam amitra-yántam urúṃ devébhyo akṛinor[4] u lokám || [o] mṛigó ná bhîmáḥ kucaró[1] giri-shṭhā́ḥ parâ-vátaḥ || 4 || ā́ jagâmâ[3] párasyâḥ | sṛikáʊ saʊ-çā́ya pavím indra tigmáṃ ví çátrûn tâḍhi ví mṛídho nudasva || [p] ví çátrûn ví mṛídho nuda ví vṛitrásya hánû ruja | ví manyúm indra bhâmitò 'mítrasyâ[9] 'bhi-dā́sataḥ | [q] trâtā́ram índram ávitâram índraʊ háve-have su-hávaʊ çū́ram índram | huvé nú çakrám puru-hûtám índraʊ svastí[1] no maghá-vâ dhàtv índraḥ || [r] mā́ te asyā́m[10] || 5 || sahasâ-van párishṭâv[1] aghā́ya bhûma hari-vaḥ parâ-daí | trā́yasva no 'vṛikébhir[9] várûthais táva priyā́saḥ sûríshu[1] syâma || [s] ánavas te rátham áçvâya takshan tváshṭâ vájram puru-hûta dyu-mántam | brahmā́ṇa índram maháyanto arkair[4] ávardhayann áhaye hántavā́ u || [t] vṛíshṇe yát te vṛíshaṇo arkám[4] árcân[11] índra grā́vâṇo áditiḥ[4] sa-jóshâḥ | anaçvā́so yé paváyo 'rathā́[9] índre-'shitâ abhy-ávartanta dásyûn || 6 || vṛitrahatyé 'nu[12], gâyatríṇo, 'dhvarā́ṇâm, parâváto, 'syā́m, ashṭā́catvâriʊçac ca || 12 ||

(2, 2, 7, 1-5). — [a] Ṛ. 1, 7, 10; [b] 7, 27, 1; [c] 3, 37, 9; [d] 6, 25, 8; [e] K. 8, 16. Âçv. 4, 7, 4; [f] Ṛ. 8, 78, 7; [g] 1, 7, 1; [h] 1, 10, 1; [i] K. 8, 16; [k] Ṛ. 3, 32, 14; [l] nur hier; [m] Ṛ. 10, 152, 4; [n.o] 10, 180, 3. 2; [p] nur hier; [q] Ṛ. 6, 47, 11; [r] 7, 19, 7; [s.t] 5, 31, 4. 5. — viçvatáḥ | parîti —

12. [7] nach dem padapâṭha (naraḥ), dem Accent und dem Comm. (p. 948, der sich kurios hilft) Voc. Plur.; aber neben: açvinâ und: dhattam! [8] so (°âʊ) ABE, s. P. 9, 20. [9] so (°o ') ABE, s. P. 12, 5. 8. 4. 7. [10] so (°e a°) ABE; s. P. 11, 3 u. schol. zu 9, 13. [11] so (°ân) ABE, s. P 9, 23. [12] so (°yé 'nu) hier ABCDE.

pâryâḥ — nṛishâteti[13] nṛi-sâtâ — cakânaḥ | eti — bhaja — çatakrato iti çata-krato — te | eti — dâyi | mahe — nṛi-shahya[13] iti nṛi-sahye — svâruha[14] iti sva-ruhâḥ | yathâ — airâyaḥ | eti — tapata — girvâṇase — çatakratav[15] iti çata-krato — vaoçam | iva — aohomuca ity âohaḥ-muce — bharema — dhishaṇâ — nâvâ | iva — hayântam | asmin | naraḥ — adhaspadam[16] ity âdhaḥ-padam — asmân — ajâyathâḥ — apeti | anudaḥ — kucaraḥ | girishthâ iti giri-sthâḥ — eti | jagâma — hanû[17] iti — bhâmitaḥ | amitrâsya — sahasâvann iti sahasâ-van | parishtau — avṛikebhiḥ — hantavai | u — arathâḥ | indreshitâ itîndra-ishitâḥ.

sám tvâ, dhruvò 'sy, agnír mâ, barhísho 'hám, â pyâyatâm, áganma, yáthâ vaí, yó vaí çraddhâm, prajâpatir yajnân, dhruvò sî 'ty âha[18], yó vaí saptadaçám, índram vo[19], dvâdaça ‖ 12 ‖

sám tvâ (1, 1), barhísho 'hám (4, 1), yáthâ vâ (7, 1). evám vidvân (9, 3), çraúshaṭ[20] (11, 3), sahasâvann (12, 6), ékapañcâçat[21] ‖ 51 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe shashṭhaḥ prapâṭhakaḥ

1. pâka-yajnám vâ ánv âhitâ-'gneḥ paçáva úpa tishṭhanta, idâ khálu vaí pâka-yajnáḥ, saí 'shâ 'ntarâ prayàjâ-'nûyâjân yájamânasya loké 'vahitâ | tâm â-hriyámâṇâm abhí mantrayeta: súrûpa-varshavarṇa é 'hî 'ti, paçávo vâ idâ, paçûn evó 'pa hvayate | yajnám vaí devâ aduhran yajnó 'surâo[1] aduhat, té 'surâ yajná-dugdhâḥ párâ 'bhavan, yó vaí yajnásya dóham vidvân ‖ 1 ‖ yájaté 'py anyâm yájamânam duhe | sâ me satyâ "-çîr asyá yajnásya bhûyâd íty âhai, 'shá vaí yajnásya dóhas, ténai 'vaí 'nam duhe | práttâ[2] vaí gaúr duhe[3] prátté 'dâ yájamânâya duha, eté vâ idâyai stánâ idó 'pa-hûté 'ti

12. [13] s. P. 6, 2. 7. [14] s. P. 3, 5. [15] s. P. 4, 6. 7. 10, 22. [16] s. P. 8, 23. [17] s. P. 4, 5. [18] so ABCDE. [19] vo hávâmahe (!) E. [20] so ACD; n mit virâma BE; s. P. 5, 37. [21] °câçát BDE.

7, 1. idânumantraṇam. [1] so (°âo) ABE, s. P. 9, 22. [2] ohne avagraha. [3] unbetont.

vâyúr vatsó | yárhi hóté 'ḍâm upa-hváyeta tárhi yájamâno hótâram ikshamâṇo vâyúm mánasâ dhyâyet ‖ 2 ‖ mâtré vatsám upâ-'vasṛijati[4] | sárveṇa vaí yajnéna devâḥ suvar-gáṃ lokám âyan[3], pâka-yajnéna Mánur açrâmyat, sé 'ḍâ Mánum upâ-"vartata[4], tâṃ devâ-'surâ vỳ ahvayanta pratîcîṃ devâḥ párâcîm ásurâḥ, sâ devân upâ-"vartata[4], paçávo vaí tád devân avṛiṇata[3] paçávó 'surân ajahur | yáṃ kâmáyetâḥ 'paçúḥ syâd íti párâcîṃ tásyé 'ḍâm úpa hvayetâ 'paçúr evá bhavati, yám ‖ 3 ‖ kâmáyeta: paçu-mân syâd íti pratîcîṃ tásyé 'ḍâm úpa hvayeta paçu-mân evá bhavati | brahma-vâdíno vadanti: sá t' vâ[5] íḍâm úpa hvayeta yá íḍâm upa-hûyâ "tmânam íḍâyâm upa-hváyeté 'ti | sâ naḥ priyâ su-prátûrtir maghónî 'ty âhé, 'ḍâm evó 'pa-hûyâ "tmânam íḍâyâm úpa hvayate | vỳ-astam iva vâ etád yajnásya yád íḍâ, sâmí prâ-'çnánti ‖ 4 ‖ sâmí mârjayanta, etát práti vâ ásurâṇâṃ yajnó vỳ achidyata, bráhmaṇâ devâḥ sám adadhur | bṛíhaspátis[2] tanutâm imáṃ na íty âha, bráhma vaí devânâm bṛíhaspátir, bráhmaṇai 'vá yajnáꣳ sáṃ dadhâti | ví-chinnaṃ yajnáꣳ sám imáṃ dadhâtv íty âha, sáṃ-tatyai | víçve devâ ihá mâdayantâm íty âha, saṃ-tátyai 'vá yajnáṃ devébhyó 'nu diçati | yâṃ vai ‖ 5 ‖ yajné dákshiṇâṃ dádâti tâm asya paçávó 'nu sáṃ kramanti, sá eshá îjânò 'paçúr bhâvuko, yájamânena khálu vaí tát kâryam íty âhur yáthâ deva-trâ dattâṃ kurvîtâ "tmán paçûn ramáyeté 'ti | brádhna pínvasvé 'ty âha, yajnó vaí bradhnó, yajnám evá tán mahayaty, átho deva-traí 'vá dattâṃ kuruta âtmán paçûn ramayate | dádato me mâ kshâyî 'ty âhâ, 'kshitim evó 'pai 'ti | kurv-

---

1. [4] als Compositum! [5] s. P 5, 13

ató me mó 'pa dasad íty âha, bhûmânam evó 'pai 'ti ‖ 6 ‖ vidvân, dhyâyed, bhavati yám, prâçnánti, yâm vaí, ma, ékân ná viçatíç ca ‖ 1 ‖

1, 6, 3, 1-3. — vai | anv iti sâ | eshâ | antarâ | prayâjânûyâjân iti prayâja-anûyâjân — loke | avâhitety avâ-hitâ — surûpavarshavarnâ iti surûpa-varshavarne | eti | ihi | iti — adûhran | yajnah | asúrân | adughat | te | asúrâh — âha | eshah — prattâ — dughe — prattâ | idâ — upâvâsrijatîty úpa-avâsrijati — sâ | idâ — upâvârtatety úpa-âvârtata — devân | upâvârtatety úpa-âvârtata — avrinatâ — sah | tu vai | idâm — vyâstam iti vi-astam — anú | sam iti — sah eshah | îjânah | apaçuh — devatreti deva-trâ — atho iti — kshâyi.

2[1]. Sáu-çravâ ha Sauvarcanasás[2] Túmimjam[3] Aúpo-'ditim uvâca: yát sattrínâu[4] hótâ 'bhûh kâm idâm úpâ 'bhvathâ íti, tâm úpâ 'hva íti ho 'vâca yâ prâ-'néna devân dâdhâra vy-ânéna manushyân apâ-'néna pitrín íti, chinátti sâ ná chinattî[3] íti[5], chináttî 'ti ho 'vâca, çárîram vâ asyai tád úpâ 'bhvathâ íti ho 'vâca; gaúr vai ‖ 1 ‖ asyai çárîram, gâm vâvá[2] taú tát páry avadatâm; yâ yajné dîyáte sâ prâ-'néna devân dâdhâra yáyâ manushyâ jîvanti sâ vy-ânéna manushyân yâm pitrí-bhyo ghnánti sâ 'pâ-'néna pitrín, yá evám véda paçu-mân bhavaty | átha vaí tâm úpâ 'hva íti ho 'vâca yâ pra-jâh pra-bhávantîh práty[6] â-bhávatî 'ty, ánnam vâ asyai tát ‖ 2 ‖ úpâ 'bhvathâ íti ho 'vâcaú, 'shadhayo[2] vâ asyâ ánnam, óshadhayo vaí pra-jâh pra-bhávantîh práty â bhavanti, yá evám védâ 'nnâ-'dó bhavaty | átha vaí tâm úpâ 'hva íti ho 'vâca yâ pra-jâh parâ-bhávantîr anu-grihnâti práty[7]

2. idâyâh praçansâ. [1] dieser anuvâka gehört zum 38sten kânda (dârçyam hautram), s. Ind. Stud. 3, 385. [2] ohne avagraha. [3] tumijam C; tummimjam E. [4] satrinâm ABCDE. [5] so (°ttî3 i°) ABE, s. P. 15, 7. [6] so, abgetrennt von âbhávati! [7] gehört zu grihnâti?

â-bhávantîr gṛihṇâtî 'ti, prati-shṭhâṃ vâ asyai tád úpâ 'hvathâ íti ho 'vâce, 'yáṃ vâ asyai prati-shṭhâ ‖ 3 ‖ iyáṃ vaí pra-jâḥ parâ-bhávantîr ánu gṛihṇâti práty[7] â-bhávantîr gṛihṇâti, yá eváṃ véda práty evá tishṭhaty | átha vaí tâṃ úpâ 'hva íti ho 'vâca yásyai ni-krámaṇe ghṛitáṃ pra-jâḥ saṃ-jîvantîḥ píbantî 'ti, chinátti sâ ná chinattîs íti, ná chinattî 'ti ho 'vâca prá tú janayatî 'ty, eshá vâ íḍâm úpâ 'hvathâ íti ho 'vâca, vṛíshṭir vâ íḍâ, vṛíshṭyai vaí ni-krámaṇe ghṛitám pra-jâḥ saṃ-jîvantîḥ pibanti, yá eváṃ véda praí 'vá jâyate 'nnâ-'dó bhavati ‖ 4 ‖

gaúr vâ, asyai tát, pratishṭhâ, 'hvathâ íti, vioçatíç ca ‖ 2 ‖

saoçrâvâ iti sam-çravâḥ | ha | sauvarcanasaḥ | tumiṃjam | aupóditim ity aupa-uditim — abhûḥ — ahvathâḥ — ahve — prâṇeneti pra-anená — dâdhârá | vyâneneti vi-anená — chinattîs | iti — vâva — pratîti | âbhavatîty â-bhaváti — oshádhayaḥ | vai | asyâḥ — prati | eti | bhavanti — pratîti | âbhavántîr ity â-bhavántîḥ — pratishṭhâm iti prati-sthâm — pratîti | âbhavántîr ity â-bhavántîḥ — eshaḥ | vai.

3. paró-'kshaṃ vâ anyé devâ ijyánte praty-áksham anyé; yád yájate yá evá devâḥ paró-'kshaṃ ijyánte tân evá tád yajati; yád anv-âhâryam â-háraty eté vaí devâḥ praty-ákshaṃ yád brâhmaṇâs tân evá téna prîṇâty | átho dákshiṇai 'vâ 'syai 'shâ, 'tho yajnásyai 'vá chidrám ápi dadhâti; yád vaí yajnásya krûráṃ yád ví-lishṭaṃ tád anv-âhâryeṇa ‖ 1 ‖ anv-âharati[1], tád anv-âhâryasyâ 'nv-âhârya-tvâṃ | deva-dûtâ vâ eté yád ṛitvíjo[2], yád anv-âhâryam â-hárati deva-dûtân evá prîṇâti | prajâ-patir devébhyo yajnân vy-âdiçat[1], sá riricânò 'manyata, sá etám anv-âhâryam ábhaktam apaçyat, tám âtmánn adhatta, sá

3. anvâhâryaḥ. [1] als Compositum! [2] ohne avagraha.

vâ eshá prâjâ-patyó yád anv-âhâryò; yásyai 'vaṃ-vidúsho 'nv-âhâryà â-hriyáte sâ-'kshăd evá prajâ-patim ṛidhnoty | ápari-mito nir-úpyó, 'pari-mitaḥ prajâ-patiḥ, prajâ-pateḥ ‖ 2 ‖ âptyai | devâ vaí yád yajné 'kurvata tád ásurâ akurvata, té devâ etám prâjâ-patyám anv-âhâryam apaçyan, tám anv-âharanta[1], táto devâ ábhavan párâ 'surâ, yásyai 'vám vidúsho 'nv-âhâryà â-hriyáte bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrâtṛivyo bhavati | yajnéna vâ ishṭí pakvéna pûrtí, yásyai 'vám vidúsho 'nv-âhâryà â-hriyáte sá tv evé 'shṭâ-pûrti[3] | prajâ-pater bhâgò 'si ‖ 3 ‖ íty âha, prajâ-patim evá bhâga-dhéyena sám ardhayaty | ûrjasvân[2] pâyasvân[2] íty[4] âhó, 'rjam evâ 'smin páyo dadhâti | prâṇâ-'pânaú me pâhi samâna-vyânaú me pâhí 'ty âhâ, "-çísham evaí 'tâm â çâste | 'kshito 'sy ákshityai tvâ mâ me kshesḥṭhâ amútrâ[2] 'múshmiṅ loká[5] íty âha, kshíyate vâ amúshmiṅ loké[5] 'nnam, itáḥ-pradânaṁ hy amúshmiṅ loké[5] pra-jâ upa-jîvanti, yád evám abhi-mṛiçáty ákshitim evaí 'nad gamayati nâ 'syâ 'múshmiṅ loké[5] 'nnaṃ kshîyate ‖ 4 ‖ anvâharyèṇa, prajâpater, asi, hy àmúshmiṅ loké[6], pâñcadaça ca ‖ 3 ‖

1, 6, 3, 3. — parokshaṃ iti paraḥ-akshâm | vai — ye — atho iti — asya | eshâ | atho iti — anvâhâratîty ánu-âhârati — ṛitvijâḥ — vyâdiçad iti vi-âdiçat | saḥ | ririçânaḥ | amanyata — saḥ | vai | eshaḥ — sâkshâd iti sa-akshât — yajne | akúrvata — tam | anvâhârantety ánu-âhâranta — abhâvan | pareti | asúrâḥ — saḥ | tu | eva | ishṭâpûrtîtîshṭa-pûrtî — akshitaḥ | asi.

4. barhísho 'hâṃ deva-yajyáyâ prajâ-vân bhûyâsam íty âha, barhíshâ vaí prajâ-patiḥ pra-jâ asṛijata, ténai

---

3. [3] s. P. 3, 6. [4] so (°âṁ) ABE, s. P. 9, 21. [5] °n (mit virâma) lo° B, °nlo° A; °m lo° E. [6] °n (mit viràma) lo° ABC., °m lo° DE.

4. çeshâhutyanumantraṇam.

'vá pra-jấḥ sṛijate | nárâçáṁsasyâ[1] 'hám deva-yajyáyâ paçu-mấn bhûyâsam íty âha, nárâçáṁsena vaí prajấ-patiḥ paçún asṛijata, ténai 'vá paçúnt sṛijate | 'gnéḥ svishṭa-kṛíto 'hám deva-yajyáyấ "yushmân[1] yajnéna prati-shṭhấm gameyam íty âhấ, "yur evấ "tmán dhatte[2] práti yajnéna tishṭhati | darça-pûrṇamâsáyoḥ ‖ 1 ‖ vaí devấ új-jitim ánu 'd ajayan[2] darça-pûrṇamâsấbhyâm ásurân ápâ 'nudantâ | 'gnér ahám új-jitim ánu 'j jesham íty âha, darça-pûrṇamâsáyor evá devátânâm[1] yájamâna új-jitim ánu 'j jayati[2] darça-pûrṇamâsấbhyâm bhrấtṛivyân ápa nudate | vấja-vatîbhyâṁ vy ûhaty, ánnaṁ vaí vấjo, 'nnam evấ 'va runddhe[3]; dvấbhyâm práti-shṭhityai; yó vaí yajnásya dvaú dóhau vidvấn yájata ubhayátaḥ[1] ‖ 2 ‖ evá yajnáṁ duhe purástâc[1] co 'párishṭâc[1] caí, 'shá vấ anyó yajnásya dóha íḍâyâm anyó | yárhi hótâ yájamânasya nấma gṛihṇîyất tárhi brûyâd: é 'mấ agmann â-çísho dóha-kâmâ íti, sáṁ-stutâ evá devátâ duhé, 'tho ubhayáta evá yajnáṁ duhe purástâc co 'párishṭâc ca | róhitena tvâ 'gnír devátâṁ gamayatv íty âhai, 'té vaí devâ-'çvấḥ ‖ 3 ‖ yájamânaḥ pra-staró, yád etaíḥ pra-starám pra-hárati devâ-'çvair evá yájamânaṁ suvar-gáṁ lokáṁ gamayati | ví te muñcâmi raçanấ ví raçmîn íty âhai, 'shá vấ agnér vi-mokás, ténai 'vaí 'naṁ ví muñcati | víshṇoḥ çam-yór ahám deva-yajyáyâ yajnéna prati-shṭhấm gameyam íty âha, yajnó vaí vishṇur yajná evấ 'ntatáḥ[1] práti tishṭhati | sómasyâ 'hám deva-yajyáyâ su-rétâḥ ‖ 4 ‖ réto dhishîyé 'ty âha, sómo vaí reto-dhấs ténai 'vá réta âtmán dhatte | tváshṭur ahám deva-yajyáyâ paçûnấṁ rûpám pu-

---

4. [1] ohne avagraha. [2] unbetont. [3] rumdhe ABCDE.

sheyam íty âha, tváshṭâ vaí paçûnâm mithunânâꣳ rûpa-kṛít, ténai 'vá paçûnâꣳ rûpám âtmán dhatte | devânâm pátnîr agnír gṛihá-patir yajnásya mithunáṃ táyor aháṃ deva-yajyáyâ mithunéna prá bhûyâsam ity âhai, 'tásmâd vaí mithunât prajâ-patir mithunéna ‖ 5 ‖ prâ 'jâyata, tásmâd evá yájamâno mithunéna prá jâyate | vedò 'si vittir asi vidéyé 'ty âha, vedéna vaí devâ ásurâṇâṃ vittáṃ védyam avindanta, tád vedásya veda-tvám | yád-yad bhrâtṛivyasyâ 'bhi-dhyâyet tásya nâma gṛihṇîyât, tád evâ 'sya sárvaṃ vṛiṅkte | ghṛitá-vantaṃ kulâyínaꣳ[1] râyás póshaꣳ[4] sahasríṇaṃ vedó dadâtu vâjínam ity âha, prá sahásram paçûn âpnoty | â 'sya pra-jáyâṃ vâjî jâyate yá evám véda ‖ 6 ‖ darçapûrṇamâsáyor, ubhayáto, devâçvâḥ, surétâḥ, prajâpatir mithunénâ, "pnoty, ashṭaú ca ‖ 4 ‖

1, 6, 4, 1-4. — K. 32, 3. 4. — narâçaꣳsásya — narâçaꣳsêna — pratishṭhâm iti prati-sthâm — dhattę — anú | ud iti | ajayan — anú | ud iti | jeshaṃ — anú | ud iti | jayati — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — eshaḥ | vai — eti | imâḥ | agman — devatâḥ | duhę | atho iti | ubhayatáḥ — raçanâḥ — eshaḥ | vai — çamyor iti çam-yoḥ — yajne | eva | antataḥ — vedaḥ | asi — râyaḥ | poshâm — eti | asya.

5. dhruvâṃ vaí ricyamânâṃ[1] yajnó 'nu ricyate[2] yajnáṃ yájamâno yájamânam pra-jâ, dhruvâm â-pyâyamânâṃ yajnó 'nv â pyâyate[2] yajnáṃ yájamâno yájamânam pra-jâ | â pyâyatâṃ dhruvâ ghṛiténé 'ty âha, dhruvâm evâ " pyâyayati, tâm â-pyâyamânâṃ yajnó 'nv â pyâyate[2] yajnáṃ yájamâno yájamânam pra-jâḥ | prajâ-pater vi-bhân nâma lokás tásmiꣳs[3] tvâ dadhâmi sahá yájamânené 'ti ‖ 1 ‖ âhâ, 'yáṃ vaí prajâ-

4. [4] so (°s p°) ABE, s. P. 8, 29.

5. âpyâyanâdimantrâḥ. [1] Wurzel betont! [2] unbetont. [3] so (°ꣳs) ABE, s. P. 6, 14.

-pater vi-bhắn nắma lokás, tásminn evaí 'nam dadhât; sahá yájamânena | ricyata[1] iva vắ etád yád yájate, yád yajamâna-bhâgám prâ-'çnắty âtmắnam evá prîṇâty | etắvân[2] vaí yajnó yắvân[2] yajamâna-bhâgó, yajnó yájamâno, yád yajamâna-bhâgám prâ-'çnắti yajná evá yajnám práti shṭhâpayaty[3] | etád vaí sû-yávasaω[4] só-'dakam yád barhíç cắ "paç cai, 'tát ‖ 2 ‖ yájamânasya "-yátanam yád védir, yát pûrṇa-pâtrám antar-vedi ni-náyati svá evắ "-yâtane sû-yávasaω só-'dakam kurute | sád asi sán me bhûyâ íty âhắ, "po vaí yajná, ắpo 'mṛítam, yajnám evắ 'mṛítam átmán dhatte | sárvâṇi vaí bhûtắni vratám upa-yántam ánu 'pa yanti, prắcyâm[4] diçí devắ ṛitvíjo[4] mârjayantâm ity âhai, 'shá vaí darça-pûrṇamâsáyor ava-bhṛitháḥ ‖ 3 ‖ yắny evaí 'nam bhûtắni vratám upa-yántam anû-'payánti tair evá sahắ 'va-bhṛitham ávai 'ti , víshṇu-mukhâ vaí devắç chándo-bhir imắn lokắn anapa-jayyám abhy ajayan, yád vishṇu-kramắn krámate víshṇur evá bhûtvắ yájamânaç, chándo-bhir imắn lokắn anapa-jayyám abhí jayati | vishṇoḥ krámo 'sy abhimâti-hé 'ty âha, gâyatrî vai pṛithivî traishṭubham[4] antárikshaṃ[4] jắgatî dyaur ắnu-shṭubhîr díçaç, chándo-bhir evé 'mắn lokắn yathâ-pûrvám abhí jayati ‖ 4 ‖ yájamânenéti, caitád, avabhṛithó, díçaḥ, saptá ca ‖ 5 ‖

1, 6, 5, 1-2. — K. 32, 5. — anv iti | ricyate — prajâ iti pra-jâḥ | dhruvâm — anú | eti | pyâyate — prajâ iti pra-jâḥ | eti — anú | eti | pyâyate — vibhân iti vi-bhân — tasmin | tvâ | dadhâmi — yajne — pratîti | sthâpayati — sûyavásam iti su-yavásam | sodákam iti sa-údakam — sat me | bhûyâḥ — anú | upeti | yanti — ṛitvijâḥ — eshaḥ | vai — anûpayantîty ánu-upayanti — chandóbhir iti chandâḥ-bhiḥ | imân — ânúshṭubhîr ity ânú-stubbhîḥ.

---

5. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 6, 4. [3] s. P. 3, 7 (sûy° E).

6. áganma súvaḥ súvar aganmé 'ty âha, suvar- -gám evá lokám eti | saṃ-dṛiças te mấ chitsi yát te tápas tásmai te mấ " vṛikshĩ 'ty âha, yathâ-yajúr evaí 'tát | su-bhûr asi çréshṭho raçmînấm âyur-dhấ asy ấyur me dhehĩ 'ty âhâ, "-çísham evaí 'tấm ấ çâste | prá vấ eshò 'smấl lokấc cyavate yáḥ ‖ 1 ‖ vishṇu-kra- mấṇ krámate, suvar-gấya hí lokấya vishṇu-kramấḥ kram- yánte | brahma-vâdíno vadanti: sá t' vaí[1] vishṇu-kramấṇ krameta yá imấṇ lokấṇ bhrấtṛivyasya saṃ-vídya púnar imáṃ lokám praty-avaróhed ity | eshá vấ asyá lokásya. praty-avarohó yád ấhe: 'dám ahám amúm bhrấtṛi- vyam âbhyó dig-bhyò 'syaí divá ítî, 'mấṇ evá lokấṇ bhrấtṛivyasya saṃ-vídya púnar imáṃ lokám praty-ávaro- hati[2] | sám ‖ 2 ‖ jyótishâ 'bhûvam íty âhâ, 'sminn evá loké práti tishṭhaty | aindrĩm â-vṛítam anv-ấvarta[2] íty âhâ, 'saú vấ âdityá índras, tásyai 'vấ "-vṛítam ánu pary-ấvartate[2] | dakshiṇấ pary-ấvartate[2], svám evá vîryam ánu pary-ấvartate[2], tásmâd dákshiṇó 'rdha âtmáno vîryâvat- -taró, 'tho âdityásyai 'vấ "-vṛítam ánu pary-ấvartate[2] | sám ahám pra-jáyâ sám máyâ pra-jé 'ty âhâ, "-çísham ‖ 3 ‖ evaí 'tấm ấ çâste | sám-iddho agne[3] me dîdihi sam-eddhấ te agne[4] dîdyâsam íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád | vásu-mân yajñó vásîyân bhûyâsam íty âhâ, "-çísham evaí 'tấm ấ çâste | bahú vaí gấrha-patyasyấ 'nte miçrám iva caryata, âgni-pâvamânĩbhyâm gấrha-pat- yam úpa tishṭhate, punấty evấ 'gním punîtá âtmấnaṃ, dvấbhyâm práti-shṭhityâ | ágne gṛiha-pata íty âha ‖ 4 ‖ yathâ-yajúr evaí 'tác, chatáṁ hímâ íty âha ça-

---

6. upasthânâdimantrâḥ. [1] so ABE, s. P. 5, 13. [2] als Compositum. [3] so (°o a°) AB; s. P. 11, 16. [4] so (°e a) ABE, s. P. 11, 10.

tâṃ tvâ hemantâñ indhishîyé 'ti vâvaí[4] 'tád âha, putrásya nâma gṛihṇâty annâ-'dám evaí 'naṃ karoti, tâm â-çí-sham â çâse tántave jyótishmatîm[5] íti brûyâd yásya putró 'jâtaḥ syât tejasvy evâ[5] 'sya brahma-varcasí putró jâyate, tâm â-çísham â çâse 'múshmai jyótishma-tîm[5] iti brûyâd yásya putráḥ || 5 || jâtáḥ syât téja evâ 'smin brahma-varcasáṃ dadhâti | yó vaí yajnám pra-yújya ná vi-muñcáty aprati-shṭhânó vaí sá bhavati; kás tvâ yunakti sá tvâ ví muñcatv íty âha, prajâ-patir vaí káḥ, prajâ-patinai 'vaí 'naṃ yunákti prajâ-patinâ ví muñcati, práti-shṭhityâ | îçvaráṃ vaí vratám ávi-sṛishṭam pra-dâhó, 'gne vrata-pate vratám acârisham íty âha, vratám evá || 6 || ví sṛijate[6] çântyâ ápra-dâhâya | pá-râñ[5] vâvá[5] yajná eti ná ní vartate púnar, yó vaí yaj-násya punar-âlambháṃ vidvân yájate tám abhí ní vartate | yajnó babhûva sá â babhûvé 'ty âhai, 'shá vaí yaj-násya punar-âlambhás, ténai 'vaí 'nam púnar â labhaté | 'nava-ruddhâ vâ etásya vi-râḍ yá âhitâ-'gniḥ sánn asabháḥ, paçávaḥ kháłu vaí brâhmaṇásya sabhé | 'shṭvâ prâñ[5] ut-krámya brûyâd: gó-mâ॰[7] agné 'vi-mâ॰[7] açvî yajná íty, áva sabhâ॰ runddhe[8] prá sahásram paçûn âpnoty â 'sya pra-jâyâṃ vâjî jâyate || 7 || yáḥ, sám, âçísham, gṛiha-pata íty âhâ, 'múshmai jyótishmatîm íti brûyâd yásya putró, vratám evá, kháłu vaí, cáturvi॰çatiç ca || 6 ||

1, 6, 6, 1-4. — K. 32, 5. — mâ | eti | vṛikshi — vai | eshaḥ — saḥ | tu | vai — pratyavarohed iti prati-avarohét — eshaḥ | vai | asya — pratyavàrohatîti praty-avàrohati — abhûvam — anvâvârta ity ánu-âvârte — paryâvârtata iti pari-âvârtate | dakshiṇâ | paryâvârtata iti pari-âvârtate — anv iti | paryâvârtata iti pari-âvârtate — vîryâvattara iti

6. [4] ohne avagraha. [5] s. P. 6, 8. [6] so (°â॰) ABE, s. P. 9, 21. [7] rumdhe ABCDE. [8] s. Whitney zu P. 3, 5.

vîryâvat[9]-tarah | atho iti — anv iti | paryâvârtata iti pari-âvârtate — punâti | eva | agnim | punîte — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — putrah | ajâtah — tejasvî | eva — aprati-shṭhâna ity âprati-sthânah | vai | sah — sah | tvâ | vîti — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — abhi | îti | vartate — sah | eti — eshah | vai — labhate | anâvarûddhety anâva-rûddhâ — sabhâ | ishṭvâ — gomân iti go-mân | agne | avimân ity avi-mân — âpnoti | eti | asya.

10. vâjapeyah (1, 7, 7-12).

7. [a] déva savitah prá suva yajnám prá suva yajná-patim bhágâya, divyó gandharváh[1] keta-pûh ketám nah punâtu vâcás pátir[2] vácam adyá svadâti nah | [b] índrasya vájro 'si vártra-ghnas tváyâ 'yám vritrám vadhyât | [c] vâjásya nú pra-savé mâtáram mahîm áditim náma vácasâ karâmahe | yásyâm idám víçvam bhúvanam â-vivéça tásyâm no devâh savitâ dhárma sâvishat | [d] ap-sú ‖ 1 ‖ antár amritam ap-sú bheshajám apâm utá prá-çastishv áçvâ bhavatha vâjinah ‖ [e] vâyúr vâ tvâ mánur vâ tvâ gandharvâh saptá-vio̱çatih | té ágre[3] áçvam[3] âyuñjan[4] té asmin[3] javám á 'dadhuh ‖ [f] ápâm napâd âçu-heman yá ûrmíh kakúd-mân[5] prá-tûrtir vâja-sâtamas ténâ 'yám vâjaṁ sed | [g] víshnoh krámo 'si, víshnoh krântám asi, víshnor ví-krântam asy | [h] añkaú ny-añkâv abhito[6] ráthaṃ yaú dhvântám vâtâ-'grám ánu sam-cárantau | dûré-hetir indriyâ-vân[7] patatrî té no 'gnáyah[8] páprayah pârayantu ‖ 2 ‖ apsú, nyañkaú, páñcadaça ca ‖ 7 ‖

B. 1, 3, 5, 1-4. — K. 13, 14. 14, 6. — [a-f] Vs. 9, 1. 5-7. Ç. 5, 1, 1, 14. 4, 3-6. Kâ. 14, 1, 11. 3, 1-6. — [h] Pâr. 3, 14. Pañc. 1, 7, 5.

7-12. âdhvaryavamantrâh; 7. rathamantrâh. [1] °rváh | ABE (!). [2] so (°s p°) ABE; s. P. 8, 27. [3] so (°e a°) ABE; s. P. 11, 3. [4] so (ây°) ABE. [5] s. P. 8, 4. [6] ohne avagraha. [7] s. P. 3, 5. [8] so (°o ') ABE; s. P. 12, 7.

— vâcaḥ | patiḥ — tvayâ | ayam — âyuñjan — eti | adadhuḥ — kakudmân iti kakut-mân — vâjasâtâma iti vâja-sâtâmaḥ — tenâ | ayam — anv iti | saṃcarântâv iti sam-carântau — indriyâvân itîndriya-vân — naḥ | agnayâḥ.

8. [a] devásyâ 'háu savitúḥ pra-savé bṛihaspátinâ[1] vâja-jitâ vâjaṃ jeshaṃ | [b] devásyâ 'háu savitúḥ pra-savé bṛihaspátinâ[1] vâja-jitâ várshishṭhaṃ nâkau ruheyam | [c] índrâya vâcaṃ vadaté, 'ndraṃ vâjaṃ jâpayaté, 'ndro vâjam ajayit[2] | [d] áçvâ-'jani vâjini vâjeshu vâjinî-vaty áçvânt samát-su vâjaya |[3] [e] árvâ 'si sáptir asi vâjy asi | [f] vâjino vâjaṃ dhâvata, marútâm pra-savé jayata, ví yójanâ mimîdhvam, ádhvana skabhnîta ‖ 1 ‖ kâshṭhâṃ gachata | [g] vâje-vâje 'vata[4] vâjino no dháneshu viprâ amṛitâ ṛita-jnâḥ | asyá mádhvaḥ pibata mâdâyadhvaṃ tṛiptâ yâta pathí-bhir deva-yânaiḥ ‖ [h] té no árvanto[5] havana-çrûto hávaṃ víçve çṛiṇvantu vâjínâḥ |[3] [i] mitá-dravaḥ sahasra-sâ medhá-sâtâ sanishyávaḥ |[3] mahó yé rátnau sam-ithéshu jabhriré çáṃ no bhavantu vâjíno havéshu |[3] [k] devá-tâtâ mitá-dravaḥ sv-arkâḥ |[3] jambháyantó 'hiṃ[4] vṛíkau rákshâusi sánemy asmád yuyavan ‖ 2 ‖ ámîvâḥ ‖ [l] eshá syá vâjî kshipaṇíṃ turaṇyati grîvâyâm baddhó api-kakshá[5] âsáni | krátuṃ dadhi-krâ ánu saṃ-tavîtvat pathâṃ ánkâusy ánv â-pánîphaṇat ‖ [m] utá smâ 'sya[6] drávatas turaṇyataḥ parṇáṃ ná vér ánu vâti pra-gardhínaḥ | çyenásye 'va dhrájato aṅkasâṃ[5] pári dadhi-krâvṇaḥ[7] sahó 'rjâ táritrataḥ ‖ [n] â mâ vâjasya pra-savó jagamyâd â dyâvâ-pṛithivî viçvá-çambhû | â mâ gantâm pitárâ ‖ 3 ‖ mâtárâ cá " mâ sómo amṛita-tvâya[6] gamyât ‖ [o] vâjino vâja-jito vâjau sarishyánto vâjaṃ jeshyánto

---

8. rathadhâvanamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°yît) ABCDE. [3] so (,) ABE. [4] so (°e ', und: °o ') ABE, s. P. 12, 4. [5] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 3. [6] sma asya E sec. m. [7] °vuṇṇaḥ E.

bṛíhaspáter[1] bhâgám áva jighrata || [p] vâjino vâja-jito vâjaꣳ sasṛivâꣳso vấjaṃ jigivâꣳso[8] bṛíhaspáter[1] bhâgé ní mṛiḍhvam[9] | [q] iyáṃ vaḥ sấ satyấ saṃ-dhấ 'bhûd yấm índreṇa sam-ádhaddhvam[10] | [r] ájîjipata[11] vanaspataya[1] índraṃ vấjaṃ ví mucyadhvam || 4 || skabhnîta, yuyavan, pitárâ, dvícatvâriꣳçac ca ||8||

B. 1, 3, 6, 1-9. — K. 13, 14. 14, 1. 7. — Vs. 9, 9-19. Ç. 5, 1, 4, 15 - 5, 27. Kâ. 14, 3, 8 - 4, 12. — bṛihaspatinâ — ajayit | açvâjanîty açvâ-ajani — vâjinîvatîti vâjinî-vati — arvâ | asi — yojânâ | mimîdhvam | adhvânaḥ — avata — viprâḥ — tṛiptâḥ — sahasrasâ iti sahasra-sâḥ | medhasâteti medha-sâtâ — devatâteti deva-tâtâ — ahim — sanémi — eshaḥ[12] | syaḥ — apikaksha ity ápi-kakshe — anv iti | samtavîtvad iti sam-tavîtvat — bṛihaspatéḥ — jigivâꣳsâḥ — samdheti sam-dhâ | abhût — ajîjipata | vanaspatayaḥ.

9. [a] kshátrasyó 'lbam asi, kshatrásya yónir asi | [b] jấya é 'hi súvo[1] róhâva, róhâva hí súvar, ahấm nâv ubháyoḥ súvo[1] rokshyâmi | [c] vấjaç ca pra-savấç câ 'pi-jáç ca krátuç ca súvaç ca mûrdhấ ca vy-áçniyaç câ "ntyâyanấç cā́ 'ntyaç ca bhauvanáç ca bhúvanaç cā́ 'dhi-patiç ca |[2] [d] ā́yur yajnéna kalpatâm, prâ-'ṇó y. k., apâ-'náḥ || 1 || y. k., vy-ânó y. k., cákshur y. k., çrótraṃ y. k., máno y. k., vā́g y. k., âtmā́ y. k., yajnó yajnéna kalpatâꣳ | [e] súvar devấꣳ[3] aganmâ, 'mṛítâ abhûma, prajấ-pateḥ pra-jấ abhûma | [f] sám ahám pra-jáyâ sám máyâ pra-jấ, sám aháꣳ râyás[4] póṣheṇa sám máyâ râyás[4] póshó | [g] 'nnâya tvâ 'nnấ-'dyâya tvâ, vấjâya tvâ vâja-jityấyai tvâ | [h] 'mṛítam asi, púshṭir asi, pra-jánanam asi || 2 || apânó, vấjâya, náva ca ||9||

---

8. [8] so (jigî°) ABCDE. [9] mṛiḍhvam ABCDE. [10] °dhadhvam ABCDE. [11] so (°jîji°) ABCDE. [12] s. P. 5, 15.

9. yûpârohaṇam. [1] so (°vo) ABE, s. P. 8, 7. 16. [2] so (|) ABE. [3] so (°âꣳ) ABE, s. P. 9, 22. [4] so (°yas) ABE, s. P. 8, 29.

B. 1, 3, 7, 1-7. — K. 14, 1. 8. — Vs. 9, 20. 21. Ç. 5, 2, 1, 1-14. Kâ. 14, 5, 1-10. — jâyé | eti | ihi | suvâḥ | rohâva — vy-açniya iti vi-açniyaḥ — ântyâyanaḥ — antyâḥ — prâṇa iti pra-ṇaḥ — vyâna iti vi-ṇaḥ — suvâḥ | devân | aganma | amṛitâḥ — râyaḥ | poshéṇa — râyaḥ | poshâḥ — annâdyâyety ánna-adyâya.

10. [a] vâjasye 'mám pra-savâḥ sushuve ágre[1] sómaṁ râjânam óshadhîshv[2] ap-sú | tâ asmá-bhyam mádhu-matîr bhavantu vayáṁ râshṭré jâgriyâma[3] puró-hitâḥ ‖ [b] vâjasye 'dâm pra-savá â babhûve 'mâ ca víçvâ bhúvanâni sarvátaḥ[2] | sâ vi-râjam páry eti pra-jânán pra-jâm púshṭim vardháyamâno asmé[4] ‖ [c] vâjasye 'mâm pra-savâḥ çiçriye dívam imâ ca víçvâ bhúvanâni sam-râṭ | áditsautam dâpayatu pra-jânán rayím ‖ 1 ‖ ca naḥ sárva-vîrâm ní yachatu ‖ [d] ágne áchâ[1-5] vade 'há naḥ práti naḥ su-mánâ bhava | prá ṇo[6] yacha bhuvas pate[7] dhana-dâ asi nas tvám ‖ [e] prá ṇo[6] yachatv aryamâ prá bhágaḥ prá bṛíhaspátiḥ[2] | prá devâḥ pró 'tá sûnṛitâ[2] prá vâg devî dadâtu naḥ ‖ [f] aryamáṇam bṛíhaspátim[2] índram dâtâya codaya | vâcam víshṇuṁ sárasvatîṁ[2] savitâram ‖ 2 ‖ ca vâjínam ‖ [g] sómaṁ râjânam váruṇam agním anv-ârabhâmahe[6] | âdityân víshṇuṁ sûryam brahmâṇam ca bṛíhaspátim[2] | [h] devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor bâhú-bhyâm pûshṇó hástâbhyâṁ sárasvatyai[2] vâcó yantúr yantréṇâ 'gnés tvâ[9] sâm-râjyenâ 'bhí shiñcâmi[10] 'ndrasya bṛíhaspátes[2] tvâ[9] sâm-râjyeṇâ 'bhí shiñcâmi[10] ‖ 3 ‖ rayiṁ, savitâraṁ, shâṭtriṁçac ca ‖ 10 ‖

B. 1, 3, 8, 1-4. — K. 14, 2. 8. — Vs. 9, 23-30. Ç. 5, 2, 2, 5-14. Kâ. 14, 5, 23. 24. — oshâdhîshu | apsv ity âp-su — jâgriyâma

---

10. annahomâḥ. [1] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 3. [2] ohne avagraha. [3] so (jâgri°) BDE. [4] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 3. [5] so (°â) ABE, s. P. 3, 8. [6] so (ṇo) ABE, s. P. 7, 4. [7] so (°s p°) ABE, s. P. 8, 27. [8] als Compositum. [9] so (°s t°) ABE. [10] so (sh°) ABE, s. P. 6, 4.

— prasava iti pra-savaḥ | eti — saḥ — asme[11] iti — sarvávîrâm iti sarvá-vîrâm — achá | vada | iha — sumaná iti su-manâḥ — preti | naḥ — bhuvaḥ | pate — preti — bṛihaspatiḥ — preti | uta | sûnṛitâ — bṛihaspatim — anvârábhâmaha ity ánu-ârábhâmahe — bṛihaspatim — bṛihaspatéḥ.

11. agnír ékâ-'kshareṇa vấcam úd ajayad, açvínau dvý-akshareṇa prâṇâ-'pânấv úd ajayatâṃ, vishṇus trý-akshareṇa trîṉ̃ lokấn[1] úd ajayat, sómaç cátur-akshareṇa cátush-padaḥ paçûn úd ajayat, pûshấ páñcâ-'kshareṇa pañktím úd ajayad, dhâtấ shád-akshareṇa shád ṛitûn úd ajayan, marútaḥ saptấ-'kshareṇa saptá-padâu çákvarîm úd ajayan, bṛihaspátir[2] ashṭấ-'kshareṇa gâyatrîm úd ajayan, mitró návâ-'kshareṇa tri-vṛítau stómam úd ajayat ‖ 1 ‖ váruṇo dáçâ-'kshareṇa vi-râjam úd ajayad, índra ékâdaçâ-'kshareṇa trishṭúbham[3] úd ajayad, víçve devấ dvấdaçâ-'kshareṇa jágatîm úd ajayan, vásavas tráyodaçâ-'kshareṇa trayo-daçáu stómam úd ajayann, rudrấç cáturdaçâ-'kshareṇa catur-daçáu stómam úd ajayann, âdityấḥ páñcadaçâ-'kshareṇa pañca-daçáu stómam úd ajayann, áditiḥ shódaçâ-'kshareṇa shodaçáu[3] stómam úd ajayat, prajấ-patiḥ saptádaçâ-'kshareṇa sapta-daçáu stómam úd ajayat ‖ 2 ‖ trivṛítau stómam údajayat, sháṭcatvâriṅçac ca ‖ 11 ‖

K. 14, 4. — Vs. 9, 31-34. Ç. 5, 2, 2, 17. Kâ. 14, 5, 28. — catúshpada iti catúḥpadaḥ — saptâkshâreṇeti sapta-akshareṇa — bṛihaspatiḥ | ashṭâkshâreṇety ashṭâ-akshareṇa — trishṭubhâm — shoḍaçam.

12. [a] upayâmá-gṛihîto 'si, nṛi-shádam tvâ dru-shádam bhuvana-sádam índrâya júshṭam gṛihṇâmy, eshá te yónir,

---

10. [11] s. P. 4, 9.

11. ujjitimantrâḥ. [1] so AE., °n (mit virâma) lo° B., s. P. 5, 25. 31. [3] ohne avagraha.

12. atigrâhyamantrâḥ.

índrâya tvo | [b] 'payâmá-gṛihîto 'sy, apsu-shádaṃ tvâ ghṛita-sádaṃ vyoma-sádam índrâya júshṭam gṛihṇâmy, eshá te yónir, índrâya tvo | [c] 'payâmá-gṛihîto 'si pṛithivi-shádaṃ tvâ 'ntariksha-sádaṃ nâka-sádam índrâya júshṭam gṛihṇâmy, eshá te yónir, índrâya tvâ | [d] yé gráhâḥ pañca-janînâ[1] yéshâṃ tisráḥ parama-jâḥ |[2] daívyaḥ kóçaḥ ‖ 1 ‖ sám-ubjitaḥ |[2] téshâṃ ví-çipriyâṇâm ísham ŭrjaṁ sám agrabhîm, eshá te yónir, índrâya tvâ |[2] [e] apâṁ rásam úd-vayasaṁ sŭrya-raçmiṁ sam-ăbhṛitam | apâṁ rásasya yó rásas táṃ vo gṛihṇâmy ut-tamám, eshá te yónir, índrâya tvâ ‖[2] [f] ayâ vi-shṭhâ janáyan kárvarâṇi sá hí ghṛíṇir urúr várâya gâtúḥ | sá práty ùd aid dharúṇo mádhvo ágraṁ[3] svâyâṃ yát tanúvâṃ tanŭm aírayata |[3] [g] upayâmá-gṛihîto 'si, prajă-pataye tvâ júshṭaṃ gṛihṇâmy, eshá te yónih, prajă-pataye tvâ ‖ 2 ‖
kóças, tanúvâṃ, tráyodaça ca ‖ 12 ‖

B. 1, 3, 9, 1. 2. — K. 14, 3. — Vs. 9, 2-4. Ç. 5, 1, 2, 4-7. Kâ. 14, 5, 1 ([a-c]). 25, 6, 10 ([f]). — nṛishadaṃ iti nṛi-sadàm — drushadaṃ iti dru-sadàm eshaḥ | te — apsushadaṃ ity ápsu-sadàm — pṛithivishadaṃ iti pṛithivi-sadàm — pañcajanînâ iti pañca-janînâḥ — paramajà iti parama-jâḥ — ayâ | vishṭhâ iti vi-sthâḥ — saḥ — uruḥ | varâya — saḥ | prati | ud iti | ait — airàyata.

13. [a] ánv áha mâsâ ánv íd vánâny ánv óshadhîr[1] ánu párvatâsaḥ | ánv índraṁ ródasî vâvaçâné ánv ăpo ajihata[2] jăyamânam ‖ [b] ánu te dâyi mahá indriyăya satrâ te víçvam ánu vṛitra-hátye | ánu kshatrám ánu sáho yajatré 'ndra devébhir ánu te nṛi-sháhye | [c] indrâṇîm âsú nârishu su-pátnîm ahám açravam | ná hy asyâ aparáṃ caná[1] jarásâ

---

12. atigrâhyamantrâḥ. [1] °nînâṃ C. [2] so (| |) ABE. [3] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 3.

13. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 3 (°né 'nv ăpo áj° E).

‖ 1 ‖ márate pátiḥ ‖ [d] nā́ 'hám indrāṇi rāraṇa sákhyur vṛishā́-kaper ṛité | yásye 'dám ápyaꣳ havíḥ priyám devéshu gáchati ‖ [e] yó jātá evá prathamó mánasvān[1] devó devā́n krátunā pary-ábhūshat | yásya çúshmād ródasī ábhyasetām nṛimṇásya mahnā́ sá janāsa índraḥ ‖ [f] ā́ te mahá indro 'ty ugra sá-manyavo yát sam-áranta sénāḥ | pátāti didyún náryasya bāhuvór mā́ te ‖ 2 ‖ máno vishva-dríyag ví cārīt ‖ [g] mā́ no mardhīr ā́ bharā[3] daddhí tán naḥ prá dāçúshe dā́tave bhū́ri yát te | návye deshṇé çasté asmín[4] ta ukthé prá bravāma vayám indra stuvántaḥ ‖ [h] ā́ tū́[5] bhara mā́kir[1] etát pári shṭhād[6] vidmā́[3] hí tvā vásu-patiṃ vásūnām | indra yát te mā́hinaṃ dā́ttram[7] ásty asmá-bhyaṃ tád dhary-açva ‖ 3 ‖ prá yandhi ‖ [i] pra-dātā́raꣳ havāmaha índram ā́ havíshā vayám | ubhā́ hí hástā[8] vásunā pṛiṇásvā́ " prá yacha dákshiṇād ó 'tá savyā́t ‖ [k] pra-dātā́ vajrī́ vṛishabhás turāshā́ṭ[1] chushmī́[9] rā́jā vṛítra-hā́ soma-pā́vā | asmín yajné barhíshy ā́ ni-shádyā́ 'thā[3] bhava yájamānāya çáṃ yóḥ ‖ [l] índraḥ su-trā́mā svá-vāꣳ[10] ávo-bhiḥ su-mṛiḍīkó bhavatu viçvá-vedāḥ | bā́dhatāṃ dvésho ábhayaṃ[2] kṛiṇotu su-vī́ryasya ‖ 4 ‖ pátayaḥ syāma ‖ [m] tásya vayáꣳ su-matáu yajníyasyā́ 'pi bhadré saumanasé[1] syāma | sá su-trā́mā svá-vāꣳ[10] índro asmé[2] ā́rāc cid dvéshaḥ sanutár[11] yuyotu ‖ [n] revátīr[1] naḥ sadha-mā́da índre santu tuvi-vājāḥ | kshumánto[1] yā́bhir mádema ‖ [o] pró shv[12] asmai puro-rathám índrāya çūshám arcata |[13] abhī́ke cid u loka-kṛít saṃgé[1] samát-su vṛitra-hā́ |[13] asmā́kam bodhi coditā́ nábhantām anyakéshām |[13] jyā́kā́ ádhi dhánva-su ‖ 4 ‖ jarásā, má te, haryaçva, suvī́ryasyā́, 'dhy, ékaṃ ca ‖ 13 ‖

---

13. [2] so (°ā) ABE; s. P. 3, 10-12. [4] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 3. [5] so (°ū) ABE, s. P. 3, 14. [6] so (shṭh°) ABE, s. P. 6, 4. [7] datram ABCDE. [8] astā C; s. Kuhn u. Schleicher Beiträge 3, 396. [9] so ABE, s. P. 5, 34. [10] so (°āu) ABE; s. P. 9, 20. [11] s. P. 8, 8. [12] so (shv) ABE; s. P. 6, 2. [13] so (|) ABE.

(2, 2, 8, 1-6). — (K. 8, 16. 17). — [a]Ṛ. 10, 89, 13; [b] 6, 25, 8; [c.d] 10, 86, 11. 12; [e] 2, 12, 1; [f] 7, 25, 1; [g] 4, 20, 10; [h] 3, 36, 9; [i] nur hier[14]; [k] nur hier[15]; [l.m] Ṛ. 6, 47, 12. 13 (10, 131, 6. 7); [n] 1, 30, 13; [o] 10, 133, 1. — anv iti | ahà — rodàsî[16] iti | vâvaçâne[16] iti — dâyi | mahe — nṛishahya iti nṛi-sahyè — nârishu — na | hi | asyâḥ — râraṇa — vṛishâkâper iti vṛishâ-kapeḥ — rodàsî iti — saḥ — eti | te | mahaḥ | indra | ûtî | ugra — didyut — vishvadriyag iti vishva-driyàk — eti | bhara — tat | naḥ — eti | tu | bhara | mâkiḥ — parîti | sthât | vidma — haryaçveti hari-açva — â | preti | yacha — eti | uta — turâshâṭ | çushmî — eti | nishadyeti ni-sadyà | athà — çam | yoḥ — svavân iti sva-vân | avòbhir ity avàḥ-bhiḥ — saumanase — saḥ — svavân iti sva-vân — asme[16] iti — sanutaḥ — revatîḥ — sadhamâda iti sadha-mâdàḥ — kshumantàḥ — pro[16] iti | sv iti — puroratham iti puraḥ-ratham — cit | u — samge.

pâkayajnáꝏ, sáꝏçravâ, paró-'kshami, barhísho[17], dhruvắm, áganma[18], déva savitar, devásyâ 'hám, kshatrásyó 'bam, vâjasyâ[19], 'gnír ékâkshareṇo, 'payâmágṛihito 'si nṛishádam[20], ánv áha mâsás, tráyodaça ‖ 13 ‖ pâkayajnám (1,1), paró-'kshaṃ (3,1), dhruvắṃ (5,1), víṣṛijate (6,7), ca naḥ sárvavîràm[21] (10,2), pátayaḥ syâmaí (13,5), 'kapañcâçat ‖ 51 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe saptamaḥ prapâṭhakaḥ ‖

12*. râjasûyaḥ (1, 8, 1-21).

1. ánu-matyai puroḍắçam[1] ashṭắ-kapâlaṃ nír vapati, dhenúr dákshiṇâ | yé pratyáñcaḥ[1] çámyâyâ ava-çîyante[2] tám[3] nair-ṛitám ékakapâlaṃ, kṛishṇáṃ vắsaḥ kṛishṇá-tûshaṃ

13. [14] das zweite Hemistich in Vs. 5, 19 s. Ath. 7, 26, 8. [15] das erste Hemistich in Ṛ. 5, 40, 4 (aber ṛijishî statt pradâtâ); der vierte pâda in Ṛ. 3, 17, 3. [16] s. P. 4, 17. 18. 9. 7 (Whitney zu). [17] °sho 'hám BE. [18] °nméty âha BDE. [19] °sye 'mám BE. [20] 'sy BE. [21] sárvavirân E.

* das elfte Buch in der Reihe des kâṇḍânukrama, vâjapayavidhi, findet sich in B. 1, 3, 2-9; s. Ind. Stud. 3, 375.

8, 1. ânumatâdayo 'shṭau yâgâḥ. [1] ohne avagraha. [2] Wurzel betont. [3] so ACD, tan B, ta E, tat Sây.; (nir vapati zu ergänzen).

dákshiṇâ | vī́ 'hi[4] svā́hā́[1] "-hutiṃ jushâṇá, eshá te nir-ṛite bhâgó bhū́te havíshmaty[1] asi muñcé 'mám áꣳhasaḥ, svā́hâ[1] námo yá idáṃ cakā́râ | "dityáṃ carúṃ nír vapati váro dákshiṇâ, "gnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlaṃ vâmanó vahī́ dákshiṇâ, 'gnî-shomī́yam || 1 || ékâdaça-kapâlaꣳ híraṇyaṃ dákshiṇai, "ndrám ékâdaça-kapâlam ṛishabhó vahī́ dákshiṇâ, "gneyám ashṭā́-kapâlam aindráṃ dádhy ṛishabhó[5] vahī́ dákshiṇai, "ndrâ-'gnáṃ dvā́daça kapâlaṃ vaiçva-deváṃ carúm prathama-jó vatsó dákshiṇâ, saumyáꣳ çyâmâkáṃ carúṃ vā́so dákshiṇâ, sárasvatyai[1] carúꣳ sárasvate[1] carúm mithunaú gā́vau dákshiṇâ || 3 || agnishomī́yaṃ, cátustriꣳçac ca || 1 ||

B. 1, 6, 1, 1-11. — K. 15, 1. — Vs. 9, 35. Ç. 5, 2, 3, 2-9. Kâ. 15, 1, 9-10. — puroḍâçám — çamyā́yâḥ — nairṛitam iti naiḥ-ṛitam — vîti | ihi — jushâṇaḥ | eshaḥ — nirṛita iti niḥ-ṛite — bhûté | havishmátî | asi | muñca | imam — agnîshomîyam ity ágnî-somîyám — aindrâgnam ity aindra-agnam.

2. âgneyám ashṭā́-kapâlaṃ nír vapati, saumyáṃ carúꣳ sâvitráṃ dvā́daça-kapâlaꣳ, sârasvatáṃ[1] carúm, paushṇáṃ carúm, mârutáꣳ saptá-kapâlaṃ, vaiçva-devī́m âmíkshâṃ[1], dyâvâ-pṛithivyàm éka-kapâlam || 1 || âgneyáꣳ saumyám[2] mârutám[2], ashṭā́daça || 2 ||

B. 1, 6, 2, 1-3, 10. — K. 9, 4. — Ç. 5, 2, 3, 10. Kâ. 15, 1, 17. — âmikshā́m.

3. [a]aindrâ-'gnám ékâdaça-kapâlam, mârutī́m âmíkshâṃ[1],

---

1. [4] zwei Wörter! Accent! [5] arsha° B.

2. câturmâsyeshu vaiçvadevâkhyam prathamam parva. [1] ohne avagraha. [2] saumyam und mârutam sind wohl zugefügt zur Scheidung dieses anuvâka von andern anuvâka (s. 17. 19. 20), die auch mit âgneyam a. nir v. beginnen.

3. varuṇapraghâsâkhyaṃ dvitîyam parva. [1] ohne avagraha.

vâruṇîm âmîkshâṃ[1], kâyám éka-kapâlam | [b]pra-ghâsyân havâmahe marúto yajná-vâhasaḥ, karambhéṇa[1] sa-jóshasaḥ |[2] [c]mó shú ṇa[3] indra pṛit-sú devâ 'stu sma te çushminn avayâ[1] |[3] mahî hy asya mîḍhúsho yavyâ |[2] havishmato[1] marúto vándate gîḥ |[2] [d]yád grâme yád áraṇye yát sabhâyâṃ yád indriyé |[2] yác chûdré yád aryà énaç cakṛimâ[4] vayám |[2] yád ékasyâ 'dhi dhármaṇi tásyâ 'va-yájanam asi svâhâ[1] | [e]ákran kárma karma-kṛítaḥ sahá vâcâ mayo-bhuvâ | devébhyaḥ kárma kṛitvâ 'stam pré 'ta su-dânavaḥ ‖ 1 ‖ vayám yád, vi○çatíç ca ‖ 3 ‖

B. 1, 6, 4, 1 - 5, 6. — K. 9, 4. — Vs. 3, 44-47. Ç. 2, 5, 2, 7-29. Kâ. 5, 5, 10-13. — aindrâgnam ity aindra-agnam — âmikshâm — karambheṇâ — mo[5] iti | sv iti | naḥ — deva | astú — çushmin | avayâ[6] — yavyâ — vandâte — yat | çûdre | yat | aryè — cakṛima — mayobhuveti mayaḥ-bhuvâ — kṛitvâ | astâm | preti | ita.

4. [a]agnáyé 'nîka-vate puroḍâçam[1] ashṭâ-kapâlam nír vapati sâkâ○ sûryeṇo 'd-yatâ, marúd-bhyaḥ sâṃ-tapanébhyo madhyándine[1] carúm, marúd-bhyo gṛihamedhí-bhyaḥ sárvâsâṃ dugdhé sâyâṃ carúm | [b]pûrṇâ darvi párâ pata sú-pûrṇâ púnar â pata | vasné 'va ví krîṇâvahâ ísham ûrja○ çata-krato ‖ [c]dehí me dádâmi te ní me dhehi ní te dadhe | ni-hâram ín ní me harâ[2] ni-hâram ‖ 1 ‖ ní harâmi te ‖ [d]marúd-bhyaḥ krîḍí-bhyaḥ puroḍâça○[1] saptá-kapâlaṃ nír vapati sâkâ○ sûryeṇo 'd-yatâ, "gneyám ashṭâ-kapâlaṃ nír vapati saumyâṃ carú○ sâvitrâṃ dvâdaça-kapâla○ sârasvatâṃ[1] carúm paushṇâṃ carúm aindrâ-'gnám ékâdaça-

3. [2] so (|) ABE. [3] so (shû ṇa) ABE; s. P. 3, 14. 6, 2. 7, 2. [4] so (°â) ABE, s. P. 3, 10. [5] s. P. 4, 7. [6] Ṛik und Vs. haben avayâḥ; s. aber Ath. 2, 35, 1, wo der padapâṭha auch ava-yâ liest.

4. sâkamedhâkhye tṛitîye parvaṇi pradhânahavîṅshi. [1] ohne avagraha. [2] so (°â) ABE; s. P. 3, 12.

-kapâlam aindrâṃ carúṃ vaiçva-karmaṇám éka-kapâlam ‖ 2 ‖ harâ nihâraṃ, triꣳçác ca ‖ 4 ‖

B. 1, 6, 6, 1 - 7, 5. — K. 9, 5. — Vs. 3, 49. 50. Ç. 2, 5, 3, 2 4, 10. Kâ. 5, 6, 2 - 7, 10. — puroḍâçâm — mâdhyandine — vasnâ | iva — çatakratо iti çata-kratо — it | nîti | me | hara — aindrâgnam ity aindra-agnam.

5. [a] sómâya pitṛi-máte puroḍâçaꣳ[1] shát-kapâlaṃ nír vapati, pitṛí-bhyo barhishád-bhyo dhânâḥ, pitṛí-bhyo 'gni-shvâttébhyo, 'bhi-vânyâyai dugdhé manthám | [b] etát te tata yé ca tvâm ánv, etát te pitâmaha[1] pra-pitâmaha yé ca tvâm ánv, átra pitaro yathâ-bhâgám mandadhvaꣳ | [c] su-saṃdṛiçaṃ tvâ vayám mágha-van mandishîmáhi | prá nûnám[2] pûrṇá-vandhura stutó yâsi váçâꣳ[2] ánu | yójâ[4] nv indra te hárî[5] ‖ 1 ‖ [d] ákshann ámîmadanta hy áva priyâ adhûshata | ástoshata svá-bhânavo víprâ návishṭhayâ matî | yójâ[4] nv indra te hárî ‖ [e] ákshan pitáró 'mîmadanta pitáró 'tîtṛipanta pitáró 'mîmṛijanta pitáraḥ | [f] páre 'ta pitaraḥ somyâ gambhîraíḥ pathí-bhiḥ pûrvyaíḥ | áthâ[6] pitṛîṅt su-vidátrâꣳ[3] ápî 'ta yaména yé sadha-mádam mádanti ‖ [g] máno nv â huvâmahe nârâçaꣳséna[1] stómena pitṛîṇâṃ ca mánma-bhiḥ | [h] â ‖ 2 ‖ na etu mánaḥ púnaḥ krátve dakshâya jîváse | jyók ca sûryaṃ dṛiçé ‖ [i] púnar naḥ pitáro máno dádâtu daívyo jánaḥ | jîvâṃ vrâtaꣳ sacemahi ‖ [k] yád antáriksham[1] pṛithivîṃ utá dyâṃ yán mâtáram pitáraṃ vâ jihiꣳsimá | agnír mâ tásmâd énaso gârhapatyaḥ prá muñcatu, dur-itâ yâni cakṛimá karótu mâm anenásam ‖ 3 ‖ hárî, mánmabhir â, cátuçcatvâriꣳçac ca ‖ 5 ‖

B. 1, 6, 8, 1 - 9, 10. — K. 9, 6. — Vs. 3, 51-55. Ç. 2, 6, 1, 38-39.

---

5. mahâpitṛiyajnaḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (n°) ABE; s. P. 7, 16. [3] so (°âꣳ) ABE, s. P. 9, 21. [4] so (yojâ) ABCDE; s. Whitney zu P. 3, 15 pag. 98. [5] s. P. 4, 15. [6] so (°â) ABE; s. P. 3, 10.

Kâ. 5, 9, 21. 22. — Çâṅkh. 3, 17, 2-4. — Lâṭy. 5, 2, 10. 11. — puroḍâçâm — agnishvâttebhya ity ágni-svâttebhyâḥ — pitâmahâ — pûrṇavándhura iti pûrṇa-vandhuraḥ — vaçân | anú | yojâ | nu — harî iti — viprâḥ — yojâ | nu — harî iti — pareti | ita — somyâḥ — athâ | pitṛîn | suvidatrân iti su-vidatrân | apîti | ita — nu | eti | havâmahe | nârâçaṁsena — antarikṣham — duriteti duḥ-itâ.

6. [a] prati-pûrushám éka-kapâlân nír vapaty, ékam áti-riktam | [b] yávanto[1] gṛihyâḥ smás tébhyaḥ kám akaram | [c] paçûnâṁ çármâ 'si çárma yájamânasya, çárma me yachai | [d] 'ka evá rudró ná dvitîyâya tastha | [e] âkhús[1] te[2] rudra paçús, tám jushasvai | [f] 'shá te rudra bhâgáḥ sahá svásrâ 'mbikayâ, tám jushasva | [g] bheshajám gávé 'çvâya púrushâya bheshajám átho asmá-bhyam[3] bheshajáṁ sú-bheshajam ‖ 1 ‖ yáthâ 'sati [4] su-gám meshâya meshyâ | [h] áva 'mba rudrám adimahy, áva devám tryámbakam[5] [4] yáthâ naḥ çréyasaḥ kárad[6], yáthâ no vásyasaḥ kárad[6], yáthâ naḥ paçu-mátaḥ[7] kárad, yáthâ no vy-avasâyáyât ‖ [i] tryámbakam[5] yajâmahe su-gandhím pushṭi-várdhanam | urvârukám[1] iva bándhanân mṛityór mukshîya mâ 'mṛitât [4] [k] eshá te rudra bhâgás, tám jushasva, ténâ 'vaséna paró Mûja-vató 'tî 'hy | [l] ávatata-dhanvâ pínâka-hastaḥ kṛitti-vâsâḥ ‖ 2 ‖ súbheshajam, ihi, tríṇi ca ‖ 6 ‖

B. 1, 6, 10, 1-5. — K. 9, 7. — Vs. 3, 57-61. Ç. 2, 6, 2, 4-17. Kâ. 5, 10, 2-21. — Lâṭy. 5, 3, 5-11. — pratipûruṣham iti prati-pûruṣham — gṛihyâḥ | smaḥ — çarmâ | asi — ekâḥ | eva — tasthe | âkhuḥ — eshaḥ — amvikayâ — gavé | açvâya — athe iti — asâti — meshyâi | aveti | amba — adimahi — tryámbakam iti tri-ambakam — urvârukam — bandhánât — eshaḥ.

---

6. tryambakapuroḍâçâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°s t°) ABE. [3] so (°o a°) ABE, s. P. 4, 7. [4] so (|) AB. [5] triyámb° E. [6] so (°ḥ k°) AE; °s k° B; s. P. 8, 24. [7] so (°ḥ) ABE.

7. [a] aindrâ-'gnáṃ dvâdaça-kapâlaṃ vaiçva-devám carúm, índrâya çúnâsîrâya[1] puroḍâçaṃ[1] dvâdaça-kapâlaṃ, vâyavyàm páyaḥ, sauryám éka-kapâlaṃ, dvâdaça-gaváo sîraṃ dákshiṇâ | [b] "gneyám ashṭâ-kapâlaṃ nír vapati, raudráṃ gâvîdhukáṃ[1] carúm, aindráṃ dádhi, vâruṇáṃ yava-máyaṃ carúṃ, vahníî dhenúr dákshiṇâ | [c] yé devâḥ puraḥ-sádo 'gní-netrâ, dakshiṇa-sádo yamá-netrâḥ, paççât-sádaḥ savitṛí-netrâ, uttara-sádo váruṇa-netrâ, upari-shádo bṛíhaspáti-netrâ raksho-háṇas té naḥ pântu, té no 'vantu, tébhyaḥ ‖ 1 ‖ námas, tébhyaḥ svâhâ[1] | [d] sám-ûḍhao ráksha, sáṃ-dagdhao ráksha, idám aháo ráksho 'bhí sáṃ dahâmy | [e] agnáye raksho-ghné svâhâ, yamâya savitré váruṇâya bṛíhaspátaye[1] dúvasvate[1] raksho-ghné svâhâ | [f] prashṭi-vâhî rátho dákshiṇâ | [g] devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor bâhú-bhyâm pûshṇó hástâbhyâo rákshaso vadháṃ juhomi, hatáo rákshó, 'vadhishma ráksho | [h] yád váste tád dákshiṇâ ‖ 2 ‖ tébhyaḥ. páñcacatvâriṃçac ca ‖ 7 ‖

B. 1, 7, 1, 1-9. — K. 15, 2. — Vs. 9, 35-38. Ç. 5, 2, 4, 4-19. Kâ. 15, 1, 19 - 2, 8. — aindrâgnam ity aindra-agnam — çunâsîrâya | puroḍâçàm — gâvîdhukàm — dakshiṇasada iti dakshiṇa-sadàḥ — uttarasada ity úttara-sadàḥ — uparishada ity úpari-sadàḥ — rakshohaṇa iti rakshaḥ-hauàḥ — abhi | sam iti | dahâmi — bṛihaspatàye | duvàsvate — rakshàḥ | avàdhishma — vastè.

8. dhâtré puroḍâçaṃ[1] dvâdaça-kapâlaṃ nír vapaty, ánu-matyai carúo, râkâyai carúo, sinîvâlyaí[1] carúṃ, kuhvai carúm, mithunaú gávau dákshiṇâ | "gnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlaṃ nír vapaty, aindrâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlaṃ, vaishṇavám tri-kapâlám, vâmauó vahî dákshiṇâ | 'gnî-

---

7. çunâsîryâdikarmacatushṭayam. [1] ohne avagraha.

8. devikâdikarmashaṭkam. [1] ohne avagraha.

-shomîyam ékâdaça-kapâlaṃ nír vapatî, 'ndrâ-somîyam ékâdaça-kapâlaꣳ, saumyáṃ carúm, babhrúr dákshiṇâ | somâ-paushṇáṃ carúṃ nír vapaty, aindrâ-paushṇáṃ carúm, paushṇáṃ carúꣳ, çyâmó dákshiṇâ | vaiçvânaráṃ[1] dvâdaça-kapâlaṃ nír vapati, híraṇyaṃ dákshiṇâ | vâruṇáṃ yavamáyaṃ carúm, áçvo dákshiṇâ ‖ 1 ‖ vaiçvânaráṃ dvâdaçakapâlaṃ nír, ashṭaú ca ‖ 8 ‖

B. 1, 7, 2, 1-6. — K. 15, 3. — Ç. 5, 2, 5, 1-17. Kâ. 15, 2, 11-18. — puroḍâçám — sinîvâlyai — agnîshomîyaṃ ity ágnî-somîyám — indrâsomîyam itîndrâ-somîyám — somâpaushṇam iti somâ-paushṇam — vaiçvânaram.

9. bârhaspatyáṃ[1] carúṃ nír vapati brahmáṇo gṛihé çiti-pṛishṭhó dákshiṇai, "ndrám ékâdaça-kapâlaꣳ râjanyasya gṛihá ṛishabhó dákshiṇâ, "dityáṃ carúm máhishyai gṛihé dhenúr dákshiṇâ, nair-ṛitáṃ carúm pari-vṛiktyai gṛihé kṛishṇáñnâṃ vrîhîṇáṃ nakhá-nirbhinnaṃ kṛishṇâ kûṭâ dákshiṇâ, "gneyám ashṭâ-kapâlaꣳ senâ-nyo gṛihé híraṇyaṃ dákshiṇâ, vâruṇáṃ dáça-kapâlaꣳ sûtásya gṛihé mahâ-nirashṭo dákshiṇâ, mârutáꣳ saptá-kapâlaṃ grâma-ṇyo gṛihé pṛíçnir dákshiṇâ, sâvitráṃ dvâdaça-kapâlam ‖ 1 ‖ kshattúr gṛihá upa-dhvastó dákshiṇâ, "çvináṃ dví-kapâlaꣳ sam-grahîtúr gṛihé sa-vâtyau dákshiṇâ, paushṇáṃ carúm bhâga-dughásya gṛihé çyâmó dákshiṇâ, raudráṃ gávîdhukáṃ[1] carúm akshâ-"vâpásya gṛihé çabála úd-vâro dákshiṇé | 'ndrâya su-trâmṇe puroḍâçam[1] ékâdaça-kapâlam práti nír vapatî 'ndrâyâ 'ꣳho-múce 'yáṃ no râjâ vṛitra-hâ râjâ bhûtvâ vṛitráṃ vadhyân | maitrâ-bârhaspatyám bhavati çvetâyai çvetá-vatsâyai dugdhé svayam-mûrté svayam-mathitá âjya âçvatthe[1] ‖ 2 ‖ pâtre cátuḥ-sraktau sva-

9. ratninâṃ haviṁshi. [1] ohne avagraha.

yam-avapannâyai çâkhâyai, karṇâûç câ 'karṇâûç ca taṇḍulân ví cinuyâd yé karṇâḥ sá páyasi bârhaspatyó[1] yé 'karṇâḥ sá âjye maitráḥ, svayaṃ-kṛitâ védir bhavati svayaṃ-dinám barhiḥ svayaṃkṛitá idhmáḥ, saí 'vá çvetâ çvetá-vatsâ dákshiṇâ ‖ 8 ‖ sâvitrâṃ dvâdaçakapâlam, âçvatthe, trâyastriûçac ca ‖ 9 ‖

B. 1, 7, 3, 1-8. — K. 15, 4. 5. — Ç. 5, 3, 1, 1 - 2, 8. Kâ. 15, 3, 1-46. — bârhaspatyam — gṛihe | ṛishabhaḥ — naiṛṛitam iti naiḥ-ṛitam — grâmaṇyâ iti grâma-nyâḥ — gâvîdhukam — akshâvâpasyety âksha-âvâpasyâ — çabalâḥ | udvâra ity ut-vâraḥ — prati | nir iti | vapati — aûhomuca ity âûhaḥ-muce | ayam — vadhyât — âçvatthe — catûḥsraktâv iti catûḥ-sraktau — karṇân | ca | akarṇân | ca — bhavati — sâ | eva.

10. [a] agnáye gṛihá-pataye puroḍâçam[1] ashṭâ-kapâlam nír vapati kṛishṇânâṃ vrîhîṇâû, sómâya vánaspátaye[1] çyâmâkám carúû, savitré satyá-prasavâya puroḍâçam[1] dvâdaça-kapâlam âçûnâṃ vrîhîṇâû, rudrâya paçu-pátaye gâvîdhukâṃ[1] carúm, bṛihaspátaye[1] vâcás pátaye[2] naivârâṃ[1] carúm, índrâya jyeshṭhâya puroḍâçam[1] ékâdaça-kapâlam mahâ-vrîhînâm, mitrâya satyâyâ "mbânâṃ carúṃ, váruṇâya dhárma-pataye yava-máyaṃ carúû | [b] savitâ tvâ pra-savânâû suvatâm, agnír gṛihá-patînâû, sómo vánaspátînâû[1], rudráḥ paçûnâm ‖ 1 ‖ bṛihaspátir[1] vâcâm, índro jyeshṭhânâm, mitráḥ satyânâṃ, váruṇo dhárma-patînâṃ | [c] yé devâ deva-súva stha tá imám âmushyâyaṇám anamitrâya suvadhvam, mahaté kshatrâya, mahatá ádhi-patyâya, mahaté jâna-râjyâyai | [d] 'shá vo bharatâ râjâ sómo 'smâkam brâbmaṇânâû râjâ | [e] práti tyán uâma râjyám adhâyi svâṃ tanúvaṃ váruṇo açiçrec[3], chúcer mitrásya vrátyâ abhûmâ

---

10. devasuvâṃ haviûshi. [1] ohne avagraha. [2] so (°s p°) ABE, s. P. 8, 27. [3] so (°o a°) AB. E (sec. m.); s. P. 11, 17.

'manmahi mahatá ṛitásya nấma | [f]sárve vrấtâ váruṇasyâ 'bhûvan ví mitrá évair árâtim atârîd, ásûshudanta yajníyâ ṛiténa vỳ u tritó jarimấṇaṃ na ânaḍ || [g] víshṇoḥ krámo 'si, víshṇoḥ krântám asi, víshṇor ví-krântam asi || 2 || paçûnấm, vrấtâḥ, páñcaviṃçatiç ca || 10 ||

3, 4, 11, 1-6. — B. 1, 7, 4, 1-4. — K. 15, 5. — Vs. 9, 39. 40. Ç. 5, 3, 3, 3-12. Kâ. 15, 4, 6-17. — puroḍâçâm — vanaspatâye — gâvîdhukam — bṛihaspatâye | vâcaḥ | patâye — âmbâ-nấm — vanaspatînâm — devasuva iti deva-suvâḥ — mahate — eshaḥ — bharatâḥ — tyat — vratyâḥ | abhûma | amân-mahi mahataḥ — vrâtâḥ — mitraḥ — yajniyâḥ — vîti | u.

11. [a] arthé-'ta sthâ, 'pấm pátir asi, vṛishâ 'sy ûrmír, vṛisha-senò 'si, vraja-kshíta stha, marútâm ója stha, sûrya-varcasa stha, sûrya-tvacasa stha, mấndâ stha, vâçâ stha, çákvarî stha, viçva-bhṛíta stha, jana-bhṛíta sthâ, 'gnés tejasvî sthâ, 'pấm óshadhînâṃ[1] rása sthâ | [b] 'pó devîr mádhu-matîr agṛihṇann ûrjasvatî[1] râja-sûyâya cítânâḥ | yấbhir mitrấ-váruṇâv abhy-áshiñcan[2] yấbhir índram ánayann áty árâtîḥ || [c] râshtra-dấ stha râshṭrấṃ datta svấhâ[1], râshṭra-dấ stha râshṭrám amúshmai datta || 1 || áty, ékâdaça ca || 11 ||

B. 1, 7, 5, 1-5. — K. 15, 6. — Vs. 10, 1-4. Ç. 5, 3, 4, 1-20. Kâ. 15, 4, 21-44. — artheta ity ârtha-itâḥ — vṛishấ | asi — ojâḥ — mândâḥ — vâçâḥ — çakvarîḥ — tejasyâḥ — rasâḥ | stha | apaḥ — ûrjasvatîḥ — abhyashiñcann ity ábhi-asiñcan — râshṭradâ iti râshṭra-dâḥ.

12. [a] dévîr âpaḥ sám mádhu-matîr mádhu-matîbhiḥ sṛijyadhvam máhi várcaḥ kshatríyâya vanvânấ | [b] ánâ-dhṛishṭâḥ sîdató 'rjasvatîr[1] máhi várcaḥ kshatríyâya dadhâtîr | [c] áni-bhṛishṭam asi vâcó bándhus tapo-jấḥ, sómasya dâtrám

---

11. abhishekajalamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 6, 3.
12. abhishekajalasaṃskâramantrâḥ. [1] ohne avagraha.

asi | [d] çukrâ vaḥ çukréṇó 't punâmi, candrâç candréṇâ, 'mṛítâ amṛítena, svâhâ[1], râja-sûyâya cítânâḥ | [e] sadha-mâdo dyumníṇîr ûrja etâ áni-bhṛishṭâ apasyúvo[1] vásânaḥ | pastyâsu cakre váruṇaḥ sadhá-stham apâo çiçuḥ || 1 || mâtṛí-tamâsv antáḥ || [f] kshatrásyó 'lbam asi, kshatrásya yónir asy | [g] âvinno[1] agnír[2] gṛihá-patir, âvinna índro vṛiddhá-çravâ, âvinnaḥ pûshâ viçvá-vedâ, âvinnau mitrâ-váruṇâv ṛitâ-vṛídhâv, âvinne[3] dyâvâ-pṛithivî[3] dhṛitá-vrate[3], âvinnâ devy áditir viçva-rûpy, âvinno 'yám asâv âmushyâyaṇò 'syâṃ viçy asmín râshṭré mahaté kshatrâya mahatá âdhi-patyâya mahaté jâna-râjyâyai | [h] 'shá vo bharatâ râjâ, sómo 'smâkam brâhmaṇânâo râjé | [i] 'ndrasya || 2 || vájro 'si vârtra-ghnas, tváyâ 'yáṃ vṛitráṃ vadhyâc | [k] chatru-bâdhanâ stha | [l] pâtá mâ pratyáñcam[1], pâtá mâ tiryáñcam[1], anvâñcam[1] mâ pâta, dig-bhyó mâ pâta, víçvâbhyo mâ nâshṭrâbhyaḥ pâta | [m] hiraṇya-varṇâv ushásâṃ vi-roké 'ya-sthûṇâv úd-itau sûryasyâ " rohataṃ varuṇa mitra gártaṃ tátaç cakshâthâm áditiṃ dítiṃ ca || 3 || çíçur, índrasyaí, 'kacatvâriꣳçac ca || 12 ||

B. 1, 7, 6, 1-8. — K. 15, 6. 7. — Vs. 10, 4. 6-9. 16. 18. Ç. 5, 3, 4, 27. 5, 16-37. 4, 1, 15. Kâ. 15, 4, 46 - 5, 21. 28. 33. — vaṇvâṇâḥ — çukrâḥ — âvinnaḥ[4] — âvinnau[5] — ṛitâvṛidhâv ity ṛita-vṛidhau | âvinne[6] iti — dhṛitavrate iti dhṛita-vrate | âvinnâ | devî | aditiḥ | viçvarûpîti viçva-rûpî | âvinnaḥ | ayam | asau | âmushyâyaṇaḥ | asyâm | viçi | asmin — eshaḥ — tvayâ | ayam — çatrubâdhanâ iti çatru-bâdhanâḥ — pratyañcam — tiryañcam | anvañcam — viroka iti vi-roke | ayâsthûṇâv ity ayâḥ-sthûṇau | uditâv ity ut-itau | sûryasya | eti.

13. [a] sam-ídham â tishṭha, gâyatrî tvâ chándasâm

---

12. [1] [2] so (°o a°) ABE; a. P. 11, 13. 15. [3] s. P. 4, 11-13.
[4] âvimnaḥ D, alle drei Male. [5] âvimnau D. [6] âvimne D.

avatu tri-vṛít stómo ratham-taráo sãmâ 'gnír devátâ[1] bráhma dráviṇam | [b] ugrãm ã tishṭha, trishṭúp[1] tvâ chándasâm avatu pañca-daçá stómo bṛihát sãmé 'ndro devátâ kshatrám dráviṇam | [c] vi-rãjam ã tishṭha, jágatî tvâ chándasâm avatu sapta daçá stómo vairûpáo[1] sãma marúto devátâ víḍ dráviṇam | [d] údîcîm[1] ã tishṭhâ, 'nu-shṭúp tvâ ‖ 1 ‖ chándasâm avatv eka-vioçá stómo vairâjáo[1] sãma mitrã-váruṇau devátâ bálam dráviṇam | [e] ûrdhvãm ã tishṭha, pañktís tvâ chándasâm avatu triṇava-trayastrioçaú stómau çâkvara-raivaté[2] sãmanî[2] bṛihaspátir[1] devátâ várco dráviṇam | [f] îdṛíñ[1] câ 'nyâdṛíñ[1] cai 'tâdṛiñ[1] ca prati-dṛíñ ca mitáç ca sám-mitaç ca sá-bharâḥ | [g] çukrá-jyotiç ca citrá-jyotiç ca satyá-jyotiç ca jyótishmâoç[1] ca satyáç ca 'rta-pâç ca ‖ 2 ‖ âty-aohâḥ | [h] agnáye svâhâ[1] sómâya svâhâ savitré svâhâ sárasvatyai[1] svâhâ pûshṇé svâhâ bṛíhaspátaye[1] svâhé 'ndrâya svâhâ ghóshâya svâhâ çlókâya svâhã 'oçâya svâhâ bhágâya svâhâ kshétrasya pátaye svâhâ | [i] pṛithivyaí svâhâ 'ntárikshâya[1] svâhâ divé svâhâ sûryâya svâhâ candrámase[1] svâhâ náksha-trebhyaḥ svâhâ 'd-bhyáḥ svâhaú 'shadhî-bhyaḥ[3] svâhâ vá-naspáti-bhyaḥ svâhâ carâcarébhyaḥ[1] svâhâ pari-plavébhyaḥ svâhâ sarîsṛipébhyaḥ[1] svâhâ ‖ 3 ‖ anushṭúp tva, 'rtapâç ca, sa-rîsṛipébhyaḥ svâhâ ‖ 13 ‖

B. 1, 7, 7, 1-5. — K. 15, 7. — Vs. 10, 10-14. 17, 81. 80. 10, 5 22, 29. Ç. 5, 4, 1, 3-7. 3, 5, 4-9. Kâ. 15, 5, 23. 3. — trishṭup — pañcadaça iti pañca-daçaḥ — saptadaça iti sapta-daçaḥ — vairûpam — anushṭub ity ánu-stup — ekavioça ity éka-vioçaḥ — vairâjam — çâkvararaivate iti çâkvara-raivate | sâmânî iti | bṛihaspatiḥ — îdṛiñ — anyâdṛiñ — etâdṛiñ — pratidṛiññ iti prati-dṛiñ — jyotishmân | ca | ṛitapâ ity

13. digvyâsthâpanamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 11. 12. [3] s. P. 3, 7.

ṛita-pâḥ — oshâdhîbhya ity oshâdhi-bhyaḥ — carâcare-bhyâḥ — sarîsṛipebhyâḥ.

14. [a] sómasya tvíshir asi, táve 'va me tvíshir bhûyâd | [b] amṛitam asi, mṛityór mâ pâhi | [c] didyón mâ pâhy | [d] áve-'shṭâ dandaçûkâ | [e] nír-astaṃ námuceḥ çíraḥ | [f] sómo râjâ váruṇo devâ dharma-súvaç ca yé | té te vâcaꝏ suvantâṃ, té te prâ-'ṇáꝏ suvantâṃ, té te cákshuḥ suvantâṃ, té te çrótraꝏ suvantâꝏ | [g] sómasya tvâ dyumnénâ 'bhí shiñcâmy agnéḥ ‖ 1 ‖ téjasâ sûryasya várcasé 'ndrasye 'ndriyéṇa mitrâ-váruṇayor vîryeṇa marútâm ójasâ | [h] kshatrâṇâṃ kshatrâ-patir asy | [i] áti divás pâhi[2] | [k] sam-âvavṛitrann[3] adharâg[4] údîcîr[4] áhim budhniyam ánu saṃ-cárantîs, tâḥ párvatasya vṛishabhásya pṛishṭhé nâvaç caranti sva-sica iyânâḥ ‖ [l] rúdra yát te kráyî[5] páraṃ nâma tásmai hutâm asi, yamé-'shṭam asi ‖ [m] prájâ-pate ná tvád etâny anyó víçvâ jâtâni pári tâ babhûva | yát-kâmâs te juhumás tán no astu[6] vayáꝏ syâma pátayo rayîṇâm ‖ 2 ‖ agnés, taí, 'kâdaça ca ‖ 14 ‖

B. 1, 7, 8, 1-7. — K. 15, 7. — Vs. 10, 10. 14-20. Ç. 5, 4, 1, 1 - 2, 10. Kâ. 15, 5, 22 - 6, 12. — tavâ | iva — didyot — avèshṭâ ity avâ-ishṭâḥ | dandaçûkâḥ — devâḥ — prâṇam iti pra-ânam — abhîti | siñcâmi — atîti | divaḥ | pâhi | samâvâvṛitrann iti sam-âvâvṛitran | adharâk — anv iti | saṃcarântîr iti sam-carântîḥ — svasica iti sva-sicâḥ — krayi — yameshṭam iti yama-ishṭam — tat | naḥ | astu.

15 [a] indrasya vájro 'si vârtra-ghnas, tváyâ 'yâṃ vṛitráṃ vadhyâs ‖ [b] mitrâ-váruṇayos tvâ pra-çâstróḥ pra-çishâ yunajmi yajnásya yógena | [c] víshṇoḥ krámo 'si, vishṇoḥ

---

14. abhishekaḥ. [1] so (sh°) ABE, s. P. 6, 4. [2] so (°s p°) ABE; s. P. 8, 24. [3] als Compositum. [4] ohne avagraha. [5] so (°i) AB; krayî E, s. P. 3, 13. [6] so (°o a°) ABD, s. P. 11, 17.

15. rathena vijayaḥ.

krântám asi, víshṇor vi-krântam asi | [d] marútâm pra-savé jesham | [e] âptám mánaḥ | [f] sám ahám indriyéṇa vîryèṇa | [g] paçûnâm manyúr asi, táve 'va me manyúr bhûyân | [h] námo mâtré pṛithivyaí, mâ 'hám mâtáram pṛithivîṁ hiṁsisham, mâ ‖ 1 ‖ mâṃ mâtâ pṛithivî hiṁsîd | [i] íyad asy, âyur asy âyur me dhehy, ûrg asy ûrjam me dhehi, yúvâ asi, várco 'si várco máyi dhehy | [k] agnáye gṛihá-pataye svâhâ[1], sómâya vánaspátaye[1] svâhé, 'ndrasya bálâya svâhâ, marútâm ójase svâhâ | [l] haṁsáḥ çuci-shád vásur antariksha-sád dhótâ vedi-shád átithir duroṇa-sát | nṛi-shád vara-sád ṛita-sád vyoma-sád ab-jâ go-jâ ṛita-jâ adri-jâ ṛitám bṛihát ‖ 2 ‖ hiṁsisham má, 'rtajâs, tríṇi ca ‖ 15 ‖

B. 1, 7, 9, 1-6. — K. 15, 8. — Vs. 10, 19. 21-25. Ç. 5, 4, 2, 6. 3, 4-26. Kâ. 15, 6, 9-33. — tvayâ | ayam — tavâ | iva — mâ | aham — vanaspatâye — çucishad iti çuci-sat — vedishad iti vedi-sat — nṛishad iti nṛi-sat — abjâ ity âp-jâḥ.

16. [a] mitrò 'si, váruṇo 'si | [b] sám ahâṃ víçvair devaiḥ | [c] kshatrásya nâbhir asi, kshatrásya yónir asi | [d] syonâm â sîda, su-shádâm â sîda | [e] mâ tvâ hiṁsîn, mâ mâ hiṁsîn | [f] ní shasâda[1] dhṛitá-vrato váruṇaḥ pastyâsv â, sâm-râjyâya[2] su-krátur | [g] bráhmâ3n[3] tváṁ râjan brahmâ 'si savitâ 'si satyá-savo, bráhmâ3n[3] tváṁ râjan brahmâ 'sî 'ndro 'si satyaú-jâḥ ‖ 1 ‖ bráhmâ3n[3] tváṁ râjan brahmâ 'si mitrò 'si su-çévo, bráhmâ3n[3] tváṁ râjan brahmâ 'si váruṇo 'si satyá-dharmé | [h] 'ndrasya vájro 'si vârtra-ghnas, téna me radhya | [i] díço 'bhy ayáṁ râjâ 'bhût | [k] sú-çloká3ṃ[4] sú-mañgalâ3ṃ[4] sátya-râjâ3n[5] | [l] apâṃ náptre

---

15. [1] ohne avagraha.

16. sarvaiḥ sevyatvam. [1] so (sh°) AB; s. P. 6, 4. [2] s. P. 5, 29. 13, 4. [3] °âṃ (ohne die 3) E. [4] s. P. 1, 58. 2, 52. 15, 8. [5] °ân (ohne die 3) E. [6] ohne avagraha.

svâho[6], 'rjó náptre svâhâ, 'gnáye gṛihá-pataye svâhâ || 2 || satyaújâç, catvâriꣳçác ca || 16 ||

B. 1, 7, 10, 1-6. — K. 15, 8. — Vs. 10, 26-28. Ç. 5, 4, 4, 4-19. Kâ. 15, 7, 1-12. — sushadâm iti su-sadâm — hiꣳsît — nîti | sasâda — brahmâsn | tvam — satyaujâ iti satya-ojâḥ — brahmâ | asi — satyadharmeti satya-dharmâ — diçâḥ | abhîti | ayam — suçlokâsm iti su-çlokâsm | sumaṅgalâsm iti su-maṅgalâsṇi | satyarâjâsn iti satya-râjâsn — svâhâ | ûrjaḥ.

17. âgneyám ashṭâ-kapâlam nír vapati hiraṇyam dákshiṇâ, sârasvatám[1] carúm vatsatarî[1] dákshiṇâ, sâvitrám dvâdaça-kapâlam upa-dhvastó dákshiṇâ, paushṇám carúꣳ çyâmó dákshiṇâ, bârhaspatyám[1] carúꣳ çiti-pṛishṭhó dákshiṇai, 'ndrám ékâdaça-kapâlam ṛishabhó dákshiṇâ, vâruṇám dáça-kapâlam mahâ-nirashṭo dákshiṇâ, saumyám carúm babhrúr dákshiṇâ, tvâshṭrám ashṭâ-kapâlaꣳ çuṇṭhó dákshiṇâ, vaishṇavám tri-kapâlám vâmanó dákshiṇâ || 1 || âgneyáꣳ hiraṇyaꣳ sârasvatám, dvícatvâriꣳçat || 17 ||

B. 1, 8, 1, 1-2. — K. 15, 9. — Ç. 5, 4, 5, 3-16. Kâ. 15, 8, 1-4. — vatsatarî — aindram.

18. sadyó[1] dîkshayanti, sadyáḥ sómam krîṇanti | puṇḍarisrajâm[1] prá yachati | daçá-bhir vatsataraiḥ[1] sómam krîṇâti | daça-péyo bhavati | çatám brâhmaṇâḥ pibanti | sapta-daçáꣳ stotrám bhavati | prâkâçâv[1] adhvaryáve dadâti, srájam ud-gâtré, rukmáꣳ hótré, 'çvam prastotṛipratihartṛi-bhyâm, dvâdaça[1] pashṭhauhîr[1] brahmáṇe, vaçâm maitrâ-varuṇâya, 'rshabhám[2] brâhmaṇâchaꣳsine[1], vâsasî[3] neshṭâpotṛí-bhyâꣳ, sthûri yavâ-"citám achâvâkâyâ[1], 'naḍvâham[1]

17. samsṛipâm havîꣳshi. [1] ohne avagraha.

18. daçapeyaḥ. [1] ohne avagraha. [2] °ṛiya ṛishaº E. [3] s. P. 4, 17.

agnĭ-'dhe | bhârgavó hótâ bhavati | çrâyantĭyam brahma-sâmám bhavati, vâra-vantĭyam agnishṭoma-sâmáo | sârasvatĭr[1] apó grihṇâti || 1 || vâravantĭyam, catvâri ca ॥ 18 ॥

B. 1, 8, 2, 1-5. — Ç. 5, 4, 5, 22. Kâ. 15, 8, 22-27. — Pañc. 18, 9, 2-20. — puṇḍarisrajâm — vatsataraiḥ — prâkâçau — dvâdâça | pashṭhauhîḥ — ṛishabham | brâhmaṇâchaosinè | vâsâsî iti — yavâçitam iti yava-âçitam | achâvâkâyâ | anaḍvâhâm | agnîdha ity âgni-idhè — sârasvatîḥ.

19. âgneyám ashṭâ-kapâlam nír vapati hiraṇyam dákshiṇai, "ndrám ékâdaça-kapâlam ṛishabhó dákshiṇâ, vaiçva-devám carúm piçámgî[1] pashṭhauhĭ[1] dákshiṇâ, maitrâ-varuṇĭm âmikshâm[1] vaçâ dákshiṇâ, bârhaspatyám[1] carúo çiti-pṛishṭhó dákshiṇâ | "dityâm malhâm garbhiṇîm â labhate, mârutĭm pṛiçnim pashṭhauhĭm[1] | açví-bhyâm pûshṇé puroḍâçam[1] dvâdaça-kapâlam nír vapati sárasvate[1] satya-vâce carúo savitré satyá-prasavâya puroḍâçam[1] dvâdaça-kapâlam, tisṛi-dhanváo çushka-dṛitír dákshiṇâ || 1 || âgneyáo hiraṇyam aindrám vaiçvadevám piçámgî, saptácatvârioçat ॥ 19 ॥

B. 1, 8, 3, 1-4. — K. 15, 9. — Ç. 5, 5, 1, 1-12. Kâ. 15, 9, 1-9. — piçamgĭ | pashṭhauhî — âmikshâm — bârhaspatyam — âdityâm | malhâm — sarâsvate.

20. âgneyám ashṭâ-kapâlam nír vapati, saumyám carúo, sâvitrám dvâdaça-kapâlam, bârhaspatyám[1] carúm, tvâshṭrám ashṭâ-kapâlam, vaiçvânarám[1] dvâdaça-kapâlam, dákshiṇo rathavâhana-vâhó dákshiṇâ | sârasvatám[1] carúm nír vapati, paushṇám carúm, maitrám carúm, vâruṇám carúm, kshaitra-patyám carúm, âdityám carúm, út-taro rathavâ-

---

19. diçâm aveshṭayaḥ paçudvayam sâtyadûtânâm havîṅshi ca. [1] ohne avagraha.

20. prayujâm havîṅshi. [1] ohne avagraha.

hana-vâhó dákshiṇâ ‖ 1 ‖ âgneyáo saumyám bârhaspatyám, catustrioçat ‖ 20 ‖

B. 1, 8, 4, 1-3. — K. 15, 9. — Ç. 5, 5, 2, 6. 7. Kâ. 15, 9, 10-16. — vaiçvânaram.

21. [a] svâdvîṃ tvâ svâdúnâ tîvrâṃ tîvréṇâ 'mṛitâm amṛítena sṛijâmi sáo sómena, sómo 'sy, açví-bhyâm pacyasva sárasvatyai[1] pacyasvé 'ndrâya su-trâmṇe pacyasva | [b] punâtu te pari-srútao sómao sûryasya duhitâ | vâreṇa çâçvatâ tánâ ‖ [c] vâyúḥ pûtâḥ pavítreṇa pratyáṅk[1] sómo[2] áti-drutaḥ[3] | índrasya yujyáḥ sákhâ ‖ [d] kuvíd[1] aṅgá yávamanto yávaṃ cid yáthâ dâṅty anu-pûrvâṃ vi-yûya[4] | ihé-'hai 'shâṃ kṛiṇuta bhójanâni yé barhísho námo-vṛiktiṃ ná jagmúḥ ‖ [e] âçvinâṃ dhûmrám â labhate, sârasvatâm[1] meshâm, aindrâm ṛishabhâm | [f] aindrâm ékâdaça-kapâlaṃ nir vapati sâvitrâṃ dvâdaça-kapâlaṃ, vârunâṃ dâça-kapâlao | [g] sóma-pratîkâḥ pitaras tṛipṇuta | [h] vâḍabâ[5] dákshiṇâ ‖ 1 ‖ bhójanâni, shâḍvioçatiç ca ‖ 21 ‖

B. 1, 8, 5, 1-10, 3. — K. 12, 9. 37, 18. — Vs. 10, 31. 32. 19, 1-6. Ç. 5, 5, 4, 1-35. 12, 7, 3, 5-13. Kâ. 15, 10, 1-20. 19, 1, 22-2, 13. — pratyañ | somâḥ — kuvit — dânti — ihehetîha -iha | eshâm.

22. [a] ágnâ-vishṇû máhi tád vâm mahi-tvâṃ vîtâṃ ghṛitásya gúhyâni nâma | dáme-dame saptá rátnâ dádhânâ práti vâṃ jihvâ ghṛitám â caraṇyet ‖ [b] ágnâ-vishṇû máhi[2] dhâma priyâṃ vâṃ vîthó ghṛitásya gúhyâ jushâṇâ | dáme-dame su-shṭutîr vâvṛidhânâ práti vâṃ jihvâ ghṛitám úc caraṇyet ‖ [c] prá ṇo[1] devî sárasvatî[3] vâjebhir vâjinî-vatî |

---

21. sautrâmaṇyâ mantrâḥ paçavo havîṅshi ca. [1] ohne avagraha. [2] so (°ṃk s°) E, s. P. 5, 32; °ñs° A; °ñ (mit virâma) s° B. [3] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 17. [4] viyûya E. [5] °ḍavâ E.

22. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] so (ṇo) ABE; s. P. 7, 4. [2] máyi E. [3] ohne avagraha.

dhînâm avitrỳ avatu || [d] ấ no divó bṛihatáḥ || 1 || párvatâd ấ sárasvatî[3] yajatấ gantu yajnám | hávam devî́ jujushâṇấ ghṛitấcî[3] çagmấṃ no vấcam uçatî́ çṛiṇotu || [e] bṛíhaspate[3] jushásva no havyấni viçva-devya | rấsva rátnâni dâçúshe || [f] evấ pitré viçvá-devâya vṛíshṇe yajnaír vidhema námasâ havír-bhiḥ | bṛíhaspate su-prajấ vîrá-vanto vayáṁ syâma pátayo rayîṇấm || [g] bṛihaspate áti[4] yád aryó árhâd[5] dyu--mád vi-bhấti krátu-maj jáneshu | yád dîdáyac chávasâ || 2 || ṛita-prajâta tád asmấsu dráviṇam dhehi citrám || [h] ấ no mitrâ-varuṇâ ghṛitaír gávyûtim[3] ukshatam | mádhvâ rá-jâṁsi su-kratû[6] || [i] prá bâhávâ sisṛitaṃ jîváse na ấ no gáv-yûtim ukshataṃ ghṛiténa | ấ no jáne çrấvayataṃ yuvânâ çrutám me mitrâ-varuṇâ háve 'mấ || [k] agníṃ vaḥ[7] pûrvyáṃ girấ devám îḍe vásûnâm | saparyántaḥ[3] puru-priyám mi-trám ná kshetra-sấdhasam || [l] makshî́[8] devá-vato ráthaḥ || 3 || çúro vâ pṛit-sú kấsu cit | devấnâṃ yá ín máno yájamâna íyakshaty[9] abhî́ 'd áyajvano bhuvat || [m] ná yajamâna rishyasi ná sunvâna ná deva-yo | ásad átra su-vî́ryam utá tyád âçv--áçviyam | nákish[3] ṭáṃ[10] kármaṇâ naçan ná prá yoshan ná yoshati || [n] úpa ksharanti síndhavo mayo-bhúva îjânáṃ ca yakshyámâṇaṃ ca dhenávaḥ | pṛiṇántaṃ ca pápuriṃ ca || 4 || çravasyávo[3] ghṛitásya dhấrâ úpa yanti viçvátaḥ[3] || [o] sómâ--rudrâ ví vṛihataṃ víshûcîm[3] ámîvâ yấ no gáyam â-vivéça | àré bâdhethâṃ nír-ṛitim parâcaíḥ[3] kṛitáṃ cid énaḥ prá mu-muktam asmát || [p] sómâ-rudrâ yúvam etấny asmé víçvâ ta-nûshu bheshajấni dhattam | áva syatam muñcátaṃ yán no ásti[5] tanûshu baddhám kṛitám éno asmát[5] || [q] sómâ-pûshaṇâ

---

22. [4] so (°e a°) ABE, s. P. 11, 3. [5] so (°o a°) ABE, s. P. 11, 3. [6] °to E. [7] vaha C sec. m., hava prima m., s. Kuhn u. Schleicher Beiträge 3, 396. [8] so (°û) ABE; s. P. 3, 14. [9] °nay íya° E. [10] so (°sh ṭ°) ABE, s. P. 6, 5.

jánanâ rayîṇâṃ jánanâ divó jánanâ pṛithivyâḥ | jâtaú viçvasya bhúvanasya gopaú[a] devâ akṛiṇvann amṛítasya nâbhim ‖ [r] imaú devaú jâyamânau jushante 'maú tamâ॰si gûhatâm ájushṭâ | âbhyâm índraḥ pakvâm âmâsv antáḥ somâpûshâ-bhyâṃ janad usríyâsu ‖ 5 ‖ bṛihatáḥ, çávasâ, ráthaḥ, pápuriṃ ca, divó jánanâ, páñcavi॰çatiç ca ‖ 22 ‖

(2,2,9,1 - 10,5). — [a 11.b]Ath. 7, 29, 1. 2. Çâṅkh. 2, 4, 4. 3; [c]R. 6, 61, 4; [d] 5, 43, 11; [e] 3, 62, 4; [f] 4, 50, 6; [g] 2, 23, 15; [h] 3, 62, 16; [i] 7, 62, 5; [k.l.m] 8, 31, 14-18; [n] 1, 125, 4; [o 12.p] 6, 74, 2. 3; [q.r] 2, 40, 1. 2. — vîtam — vîthaḥ — guhyâ | jushâṇâ — sushṭutîr iti su-stutîḥ — preti | naḥ — avitrî — ghṛitâcî — bṛihaspate — dâçushé | evâ[18] — suprajâ iti su-prajâḥ — gavyûtim — havâ | imâ — saparyantâḥ — makshu — yaḥ | it — yajámânaḥ — abhîti | it — âçvaçvîyam ity âçu-açvîyam | nakiḥ | tam — naçat | na — çravasyavâḥ — somârudreti somâ-rudrâ — amîvâ | yâ — nirṛitim iti niḥ-ṛitim — asme iti — somâpûshaṇeti somâ-pûshaṇâ — jushanta | imau — âmâsú | antaḥ.

ánumatyâ, âgneyám, aindrâgnám, agnáye, sómâya, pratipûrushám, aindrâgnám, dhâtré, bârhaspatyám, agnáye gṛihápataye [14], 'rthéto, dévîḥ, samídhaw, sómasyé, 'ndrasya, mitrá, âgneyáw, sadyá, âgneyáw hiraṇyam [14], âgneyáw, svâdvîm tvâ, 'gnâvishṇû, dvâvi॰çatiḥ ‖ 22 ‖

ánumatyai (1, 1), yáthâ 'sati (6, 2), dévîr âpo (12, 1), mitrò 'si (16, 1), çûro vâ (22, 4), dvîcatvâri॰çat ‖ 42 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe ashṭamaḥ prapâṭhakaḥ ‖

iti prathamaṃ kâṇḍam* ‖ 1 ‖

---

22. [11] zum zweiten Hemistich s. I, 4, 45, 1. Vs. 8, 24. [12] pâda 4 abweichend. [13] s. Whitney zu P. 3, 15. [14] fehlt E.

* die Bezeichnung der Bücher der Ts. durch aṣhṭaka im schol. zur Âtreyânukramaṇî Ind. Stud. 3, 381 §. 14. 16. ist irrig, da es deren nur sieben sind; die Bezeichnung durch kâṇḍam entlehne ich demselben schol. ibid. §. 15. 16. sowie Sâyaṇa-Mâdhava's Comm. zu Ts. Der Text der Âtrey. versteht freilich unter kâṇḍa kleinere Abschnitte, s. ibid. §. 1. §. 16.

13. kâmyâḥ paçavaḥ (2, 1, 1-10).

1. vâyavyàꣳ çvetám ấ labheta bhûti-kâmo; vâyúr vaí kshépishṭhâ devátâ[1], vâyúm evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam bhûtiṃ gamayati, bhávaty evấ | 'ti-kshiprâ devátê 'ty âhuḥ saí 'nam îçvarấ pra-dáha íty, etám evá sántaṃ vâyáve ni-yútvata ấ labheta, ni-yúd vấ asya dhṛítir, dhṛitá evá bhûtim úpai 'ty ápra-dâhâya, bhávaty evá ‖ 1 ‖ vâyáve ni-yútvata ấ labheta grấma-kâmo; vâyúr vấ imấḥ pra-jấ nasy-otấ nenîyate, vâyúm evá ni-yútvantaꣳ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evấ 'smai pra-jấ nasy-otấ ní yachati, grâmỳ evá bhavati; ni-yútvate bhavati, dhruvấ evấ 'smâ ánapagâḥ karoti | vâyáve ni-yútvata ấ labheta prajấ-kâmaḥ; prâ-'ṇó vaí vâyúr apâ-'nó ni-yút, prâṇâ-'pânaú khálu vấ etásya pra-jấyâḥ ‖ 2 ‖ ápa krâmato yó 'lam pra-jấyai sán pra-jấṃ ná vindáte, vâyúm evá ni-yútvantaꣳ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evấ 'smai prâṇâ-'pânấbhyâm pra-jấm prá janayati, vindáte pra-jấṃ | vâyáve ni-yútvata ấ labheta jyóg-âmayâvî; prâ-'ṇó vaí vâyúr apâ-'nó ni-yút, prâṇâ-'pânaú khálu vấ etásmâd ápa krâmato yásya jyóg âmáyati, vâyúm evá ni-yútvantaꣳ svéna bhâga-dhéyenó 'pa ‖ 3 ‖ dhâvati, sá evấ 'smin prâṇâ-'pânaú dadhâty, utá yádî 'tấ-'sur bhávati jîvaty evá | prajấ-patir vấ idám éka âsît, sò 'kâ-

---

1, 1. bhûtikâmâdînâṃ çvetâdyâḥ paçavaḥ. [1] ohne avagraha.

mayata: pra-jâḥ paçûnt sṛijeyé 'ti, sá âtmáno vapâm úd akkhidat[2], tâm agnaú prâ 'gṛihṇât, táto 'jás tûparáḥ sám abhavat, táu svâyai devátâyâ[1] â 'labhata, táto vaí sá pra-jâḥ paçûn asṛijata; yáḥ prajâ-kâmaḥ ‖ 4 ‖ paçú-kâmaḥ syât sá etám prâjâ-patyám ajám tûparám â labheta, prajâ-patim evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evâ 'smai pra-jâm paçûn prá janayati; yác chmaçruṇás tát púrushâṇâu rûpám, yát tûparás tád áçvânâm, yád anyáto-dan tád gávâm, yád ávyâ iva çaphâs tád ávînâm, yád ajás tád ajânàm, etâvanto[1] vaí grâmyâḥ paçávas, tân ‖ 5 ‖ rûpéṇai 'vâ 'va runddhe[3] | somâ-paushṇám traitám â labheta paçú-kâmo; dvaú vâ ajâyai stánau, nânai 'vá dvâv abhi jâyete[4] ûrjam púshṭim ṭritîyaḥ, somâ-pûshâṇâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tâv evâ 'smai paçûn prá janayataḥ, sómo vaí reto-dhâḥ pûshâ paçûnâm pra-janayitâ, sóma evâ 'smai réto dádhâti pûshâ paçûn prá janayaty | aúdumbaro[1] yûpo bhavaty, ûrg vâ udumbára[1] ûrk paçáva ûrjaí 'vâ 'smâ ûrjam paçûn áva runddhe[3] ‖ 6 ‖ ápradâhâya bhávaty evá, prajâyâ, âmáyati vâyúm evá niyútvantaṁ svéna bhâgadhéyenó 'pa, prajâkâmas, tân, yûpas, tráyodaça ca ‖ 1 ‖

K. 12, 13. 13, 1. — sah | eva — atikshiprety ati-kshipra — sâ | enam — pradaha iti prá-dahâḥ — nasyotâ iti nasi-otâḥ — gaḥ | alâm — itâsur itîta-asuḥ — devatâyai | eti | alabhata — avyâḥ | iva — etâvantaḥ — abhîti | jâyete iti.

2. prajâ-patiḥ prajâ asṛijata, tâ asmât sṛishṭâḥ pârâcîr[1] âyan, tâ váruṇam agachan, tâ ánv ait, tâḥ púnar ayâcata, tâ asmai ná púnar adadât; sò 'bravîd: váram vṛiṇîshvâ 'tha me púnar dehî 'ti, tâsâm váram â 'labhata,

---

1. [2] akhkh° C.D., als pâṭha in B; s. Whitney zu P. 14, 8. [3] rumdhe ABCD. [4] s. P. 4, 40; — betont, aber nicht mit abhi komponirt!

2. varuṇagṛihîtâdînâm paçavaḥ. [1] ohne avagraha.

sá kṛishṇá éka-çitipâd abhavad | yó váruṇa-gṛihîtaḥ syât sá etâṃ vâruṇâṃ kṛishṇâm éka-çitipâdam ấ labheta, váruṇam ‖ 1 ‖ evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evai 'naṃ varuṇa-pâçấn muñcati; kṛishṇá éka-çitipâd bhavati, vâruṇó hỳ eshá devátayâ[1], sám-ṛiddhyai[2] | súvar-bhânur âsuráḥ sûryaṃ támasâ 'vidhyat, tásmai devấḥ prấyaçcittim[1] aichan, tásya yát prathamáṃ támo 'pấ-'ghnant sấ kṛishṇấ 'vir abhavad, yád dvitîyaṁ sấ phálgunî[3], yát tṛitîyaṁ sấ balakshî, yád adhy-asthấd apấ-'kṛintant sấ 'vir vaçấ ‖ 2 ‖ sám abhavat; té devấ abruvan: deva-paçúr vấ ayáṁ sám abhût kásmâ imám ấ lapsyâmaha íty, átha vai tárhy álpâ pṛithivy ấsîd ájâtâ óshadhayas[1], tấm áviṃ vaçấm âdityébhyaḥ kấmâyấ " 'labhanta, táto vấ ápra-thata pṛithivy ájâyantaú 'shadhayo | yáḥ[4] kâmáyeta: prátheya paçú-bhiḥ prá pra-jáyâ jâyeyé 'ti sá etấm áviṃ vaçấm âdityébhyaḥ kấmâya ‖ 3 ‖ ấ labhetâ; "dityấn evá kấmaṁ svéna bhaga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evai 'nam prathâyanti paçú-bhiḥ prá pra-jáyâ janayanty | asấv âdityó ná vỳ arocata, tásmai devấḥ prấyaçcittim[1] aichan, tásmâ etấ malhấ ấ 'labhantâ "gneyîṃ kṛishṇa-grîvîṁ saṁ-hitấm aindrîṁ çvetấm bârhaspatyấṃ[1], tấbhir evấ 'smin rúcam adadhur; yó brahma-varcasá-kâmaḥ syât tásmâ etấ malhấ ấ labheta ‖ 4 ‖ âgneyîṃ kṛishṇa-grîvîṁ saṁ-hitấm aindrîṁ çvetấm bârhaspatyấm, etấ evá devátâḥ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tấ evấ 'smin brahma-varcasáṃ dadhati, brahma-varcasỳ evá bhavati; vasántâ prâtár âgneyîṃ kṛishṇa-grîvîṃ ấ labheta grîshmé madhyáṃdine[1] saṁ-hitấm aindrîṁ ça-

2. [2] °ṛidhyai ABCD. [3] s. schol. zu P. 4, 12. [4] s. schol. zu P. 9, 2. 4. 5. 6.

rády aparâ-'hṇé[5] çvetâm bârhaspatyâm[1], trîṇi vâ âdityásya téjâꣳsi vasántâ prâtár grîshmé madhyámdine[2] ça-rády aparâ-'hṇé, yâvanty[1] evá téjâꣳsi tâny evá ‖ 5 ‖ áva runddhe[6] | saṃ-vatsarám pary-âlabhyante[7], saṃ-vatsaró vai brahma-varcasásya pra-dâtâ, saṃ-vatsará evâ 'smai brahma--varcasám prá yachati, brahma-varcasy evá bhavati | gar-bhiṇayo bhavantî, 'ndriyám vai gárbha, indriyám evâ 'smin dadhati | sârasvatîm[1] meshîm â labheta yá îçvaró vâcó váditoḥ sán vâcam ná váded; vâg vai sárasvatî[1], sárasvatîm evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati sai 'vâ 'smin ‖ 6 ‖ vâcaṃ dadhâti pra-vaditâ vâcó bhavaty | ápanna-datî bhavati, tásmân manushyâḥ sárvâṃ vâcam vadanty | âgne-yám kṛishṇá-grîvam â labheta saumyám babhrúṃ jyóg--âmayâvy; agníṃ vâ etásya çárîraṃ gachati sómaꣳ ráso yásya jyóg âmáyaty, agnér evâ 'sya çárîraṃ nish-krîṇâti sómâd rásam, utá yádî 'tâ-'sur bhávati jîvaty evá | saumyám babhrúm â labhetâ "gneyám kṛishṇá-grîvam prajâ-kâmaḥ; sómaḥ ‖ 7 ‖ vai reto-dhâ agníḥ pra-jânâm pra-janayitâ, sóma evâ 'smai réto dádhâty agniḥ pra--jâm prá janayati, vindáte pra-jâm | âgneyám kṛishṇá--grîvam â labheta saumyám babhrúṃ yó brâhmaṇó vidyâm anû-'cya ná vi-róceta; yád âgneyó bhávati téja evâ 'smin téna dadhâti, yát saumyó brahma-varcasám téna, kṛishṇá--grîva âgneyó bhavati táma evâ 'smâd ápa hanti, çvetó bhavati ‖ 8 ‖ rúcam evâ 'smin dadhâti; babhrúḥ saumyó bhavati brahma-varcasám evâ 'smin tvíshiṃ dadhâty | âgneyám kṛishṇá-grîvam â labheta saumyám babhrúm âgneyám kṛishṇá-grîvam puro-dhâyâꣳ spárdhamâna, à-gneyó vai brâhmaṇáḥ saumyó râjanyo, 'bhítaḥ[1] saumyám

2. [5] s. P. 7, 11. [6] rumdhe ABCD. [7] als Compositum.

âgneyaú bhavatas, téjasai 'vá bráhmaṇo 'bhayáto[1] râshṭrám pári gṛihṇâty, eka-dhā́ sam-ā́vṛiñkte[7] purá enaṃ dadhate ‖ 9 ‖ labheta váruṇaṃ, vaçaí, 'tā́m áviṃ vaçā́m âdityébhyaḥ kā́mâya, malhā́ ā́ labheta, tā́ny evá, saí 'vā́ 'smint, sómaḥ[8], çvetó bhavati, trícatvâriᴗçac ca ‖ 2 ‖

K. 12, 13. 13, 1. 2. — â̱ya̱n | tâḥ — tâḥ | anv iti | ai̱t — saḥ — eti | a̱la̱bha̱ta̱ | saḥ — e̱shaḥ | de̱va̱tayā́ | samṛidhyâ̱ iti sam-ṛi̱dhyai̱[2] | suvàrbhânu̱r iti̱ suvàḥ-bhâ̱nu̱ḥ — a̱vi̱dhya̱t — prâyàçcittim — kâmā́ya | eti | a̱la̱bha̱nta̱ — ma̱dhyaṃdine — a̱pa̱râ̱hṇa ity àpara-a̱hne — pa̱ryâlàbhyanta̱ iti pari-âlàbhyante — ga̱cha̱ti̱ — ni̱shkrîṇâtîti niḥ-krîṇâti — i̱tâsu̱r itîta-a̱su̱ḥ — a̱nû̱cyety ànu-ucyà — bha̱va̱ti̱ | tamàḥ — pu̱ro̱dhâyâ̱m iti puraḥ-dhâyā́m — a̱bhitàḥ — brahmàṇâ | u̱bha̱yatàḥ — sa̱mâvṛiñta̱ iti sam-âvṛiñte[9].

3. devâ-'surā́ eshú lokéshv aspardhanta, sá etáṃ víshṇur vâmanám apaçyat, táᴗ svā́yai devátâyâ[1] ā́ 'labhata, táto vaí sá imā́ṅ lokā́n[2] abhỳ ajayad | vaishṇaváṃ vâmanám ā́ labheta spárdhamâno; víshṇur evá bhûtvé 'mā́ṅ lokā́n[2] abhí jayati; ví-shama ā́ labheta, ví-shamâ iva hī́ 'mé lokā́ḥ, sám-ṛiddhyâ[3] | índrâya manyu-máte mánasvate[1] lalā́mam prâçṛiñgám[1] ā́ labheta saṃ-grâmé ‖ 1 ‖ sáṃ-yatta; indriyéṇa vaí manyúnâ mánasâ saṃ-grâmáṃ jayatī́, 'ndram evá manyu-mántam mánasvantaᴗ[1] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'sminn indriyám manyúm máno dadhâti, jáyati táᴗ saṃ-grâmám | índrâya marútvate[1] pṛiçni-sakthám[4] ā́ labheta grā́ma-kâma; índram evá marútvantaᴗ[1] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai sa-jâtā́n prá yachati, grâmỳ evá bhavati | yád ṛishabhás téna ‖ 2 ‖ aindró, yát pṛíçnis téna mârutáḥ, sám-ṛiddhyai[3] |

2. [8] sóma ACD. [9] so (°ñt°) D; s. Whitney zu P. 14, 23 p. 308.
3. jayakâmâdinâm paçavaḥ. [1] ohne avagraha. [2] °ânlo° AW; n mit virâma B. [3] °ṛidhyai ACDW. [4] s. P. 6, 12.

paçcẫt pṛiçni-sakthó[4] bhavati, paçcâd-anvavasâyínîm evã̆ 'smai víçaṃ karoti | saumyám babhrúm ã̆ labhetã̆ 'nna-kâmaḥ; saumyáṃ vã̆ ánnaṁ, sómam evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evã̆ 'smâ ánnam prá yachaty, annâ-'dá evá bhavati | babhrúr bhavaty, etád vã̆ ánnasya rûpáṁ, sám-ṛiddhyai[3] | saumyám babhrúm ã̆ labheta yám álam ‖ 3 ‖ râjyã̆ya sántaṁ râjyáṃ nó 'pa-námet; saumyáṃ vaí râjyáṁ, sómam evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evã̆ 'smai râjyám prá yachaty, úpai 'naṁ râjyáṃ namati | babhrúr bhavaty, etád vaí sómasya rûpáṁ, sám-ṛiddhyâ[3] | índrâya vṛitra-túre lalã̆mam prâçṛiñgám[1] ã̆ labheta gatá-çrîḥ pratishṭhã̆-kâmaḥ; pâpmã̆nam evá vṛitráṃ tîrtvã̆ prati-shṭhã̆ṃ gachatî̆ | 'ndrâyâ 'bhimâti-ghné lalã̆mam prâçṛiñgám[1] ã̆ ‖ 4 ‖ labheta yáḥ[5] pâpmánâ gṛihîtáḥ syã̆t; pâpmã̆ vã̆ abhí-mâtir, índram evã̆ 'bhimâti-hánaṁ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evã̆ 'smât pâpmã̆nam abhí-mâtim prá ṇudata[6] | índrâya vajríṇe lalã̆mam prâçṛiñgám[1] ã̆ labheta yám álaṁ râjyã̆ya sántaṁ râjyáṃ nó 'pa-námed; índram evá vajríṇaṁ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evã̆ 'smai vájram prá yachati, sá enaṃ vájro bhûtyâ inddha[7], úpai 'naṁ râjyáṃ namati | lalã̆maḥ prâçṛiñgó[1] bhavaty, etád vaí vájrasya rûpáṁ, sám-ṛiddhyai[3] ‖ 5 ‖ saṃgrâmé, téna, 'lam, abhimâtighné lalã̆mam prâçṛiñgám aí, 'nam, páñcadaça ca ‖ 3 ‖

K. 13, 3. 4. — vishâma iti vi-sâme — vishâmâ iti vi-sâmâḥ — samṛidhyâ iti sam-ṛidhyai — manâsvate — prâçṛiñgam — saṃyâttâ iti sam-yâtte — grâmî | eva — pratishṭhâm iti prati-sthâm — preti | nudate — bhûtyai | indhe.

---

3. [3] s. schol. zu P. 9, 2. 6. [6] so (ṇ°) ABW; s. P. 7, 4.
[7] iṃdha (°e) ABCDW.

4. asāv âdityó nâ vỳ arocata, tásmai devāḥ prāyaç-çittim[1] aichan, tásmâ etāṃ dáça-'rshabhâm ā 'labhanta, táyai 'vā 'smin rúcam adadhur | yó brahmavarcasá-kâmaḥ syāt tásmâ etāṃ dáça-'rshabhâm ā labhetâ; 'múm evā "dityáu svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā 'smin brahma--varcasáṃ dadhâti, brahma-varcasỳ evá bhavati | vasántâ prâtás trīṇi lalāmān[2] ā labheta grîshmé madhyáṃdine[1] ‖ 1 ‖ trīṇi chiti-pṛishṭhāni[3] charády[3] aparâ-'hṇé trīṇi chiti-vārân[3] | trīṇi vā âdityásya téjāṃsi vasántâ prâtár grîshmé madhyáṃdine[1] çarády aparâ-'hṇé, yāvanty[1] evá téjāṃsi tāny evā 'va runddhe[4] | tráyas-traya ā labhyante, 'bhi-pûrvám evā 'smin téjo dadhâti | saṃ-vatsarám pary--ālabhyante[5], saṃ-vatsaró vaí brahma-varcasásya pra-dâtā, saṃ-vatsará evā 'smai brahma-varcasám prá yachati, brahma-varcasỳ evá bhavati | saṃ-vatsarásya parástât[1] prâjâ--patyáṃ kádrum ‖ 2 ‖ ā labheta, prajā-patiḥ sárvâ devátâ[1], devátâsv evá práti tishṭhati | yádi bibhîyād: duç--cármâ bhavishyâmī 'ti somâ-paushṇāu çyâmám ā labheta; saumyó vaí devátayâ púrushaḥ paushṇāḥ paçávaḥ, svāyai 'vā 'smai devátayâ paçú-bhis tvácaṃ karoti, ná duç--cármâ bhavati | devāç ca vaí yamāç cā 'smiṅ lokè[6] 'spardhanta, sá yamó devānâm indriyáṃ vîryam ayuvata, tád yamásya ‖ 3 ‖ yama-tváṃ, té devā amanyanta: yamó vā idám abhûd yád vayāu smá íti, té prajā-patim úpâ 'dhâvant, sá etaú prajā-patir âtmána uksha-vaçaú nír amimîta, té devā vaishṇâ-varuṇīṃ vaçām ā 'labhantai "ndrám ukshāṇam, táṃ váruṇenai 'vá gràhayitvā víshṇunâ yajnéna prā 'ṇudantai[7] "ndréṇai 'vā 'sye 'ndriyám avṛiñjata | yó

4. brahmavarcasakâmâdînâm paçavaḥ. [1] ohne avagraha. [2] °nl° A, n mit virâma B, °ṃl° W. [3] °nch° AW. °ṃcch° B; s. P. 5, 24. [4] rumdhe ABCDW. [5] als Compositum! [6] °nl° AW, °ṃll° B. [7] so (ṇ) ABW; s. P. 7, 5. 4.

bhrâtṛivya-vânt syât sá spárdhamâno vaishṇâ-varuṇîm ‖ 4 ‖ vaçâm â labhetai "ndrám ukshâṇam, váruṇenai 'vá bhrâtṛivyam grâhayitvâ vishṇunâ yajnéna prá ṇudata[7] aindréṇai 'vâ 'sye 'ndriyám vṛiṅkte, bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrâtṛivyo bhavatî | 'ndro vṛitrám ahan, tám vṛitró hatáḥ shoḍaçá-bhir bhogair asinât, tásya vṛitrásya çîrsható[1] gâva úd âyan, tâ Vaidehyo 'bhavan, tâsâm ṛishabhó jaghánê 'nû 'd ait, tám índraḥ ‖ 5 ‖ acâyat, sò 'manyata: yó vâ imám â-lábheta múcyetâ[8] 'smât pâpmána íti, sá âgneyám kṛishṇá--grîvam â 'labhatai "ndrám ṛishabhám, tásyâ 'gnír evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa-sṛitaḥ shoḍaça-dhâ vṛitrásya bhogân ápy adahad aindréṇe 'ndriyám âtmánn adhatta | yáḥ pâpmánâ gṛihîtâḥ syât sá âgneyám kṛishṇá-grîvam â labhetai "ndrám ṛishabhám; agnir evâ 'sya svéna bhâga-dhéyenó 'pa-sṛitaḥ ‖ 6 ‖ pâpmânam ápi dahaty aindréṇe 'ndriyám âtmán dhatte, múcyate[8] pâpmáno, bhávaty evá | dyâvâ-pṛithivyâm dhenúm â labheta jyóg-aparuddho; 'náyor hí vâ eshó 'prati-shṭhitó, 'thai 'shá jyóg ápa-ruddho dyâvâ-pṛithivî[9] evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, té[9] evaí 'nam prati-shṭhâm gamayataḥ, práty evá tishṭhati | paryâríṇî[1] bhavati, paryârî[1] 'va hy etásya râshṭrám yó jyóg-aparuddhaḥ, sám-ṛiddhyai[10] | vâyavyam ‖ 7 ‖ vatsám â labheta, vâyúr vâ anáyor vatsá, imé vâ etásmai lokâ ápa-çushkâ[11] víḍ ápa-çushkâ, 'thai 'shá jyóg ápa--ruddho vâyúm evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evâ 'smâ imâñ lokân[6] viçam prá dâpayati, prâ 'smâ imé lokâḥ snuvanti[12], bhuñjatî enam víḍ úpa tishṭhate ‖ 8 ‖

madhyámdine, kádrum, yamásya, spárdhamâno vaishṇávaruṇîm, tám índro, 'sya svéna bhâgadhéyenó 'pasṛito, vâyavyam, dvícatvârio̱çac ca ‖ 4 ‖

4. [8] Wurzel betont! [9] s. P. 4, 12. 52. [10] °ṛidhyai ACDW. [11] so CD; aparaktâḥ schol. [12] ? so W, snucanti D, sruvanti C, stuvanti A. B (aber prasrâvayanti im Comm.).

K. 13, 7. 4. 5. — prâyâçcittim — daçârshabhâm iti daçâ-ṛishabhâm — madhyamdine — trîn | çitipṛishṭhân iti çiti-pṛishṭhân | çaradi | aparâhṇa ity âpara-âhne | trîn — tâni | eva | aveti — paryâlâbhyanta iti pari-âlâbhyante — sarvâḥ | devatâḥ — asmin | loke | aspardhanta — preti | anudanta — preti | nudate — çîrshataḥ — tâḥ | vaidehyâḥ | abhavan — anú | ud iti | ait — mucyâte — vai | eshaḥ | aprâtishṭhita ity aprâti-sthitaḥ — eshaḥ | jyok | apâruddha ity apâ-ruddhaḥ — te iti — paryâriṇî — paryâri | iva — apâçushkâ ity apâ-çushkâḥ | viṭ — athâ | eshaḥ | jyok | apâruddha ity apâ-ruddhaḥ — bhuñjatî | enam.

5. índro valásya bílam ápau ”rṇot, sá yá ut-tamáḥ paçúr ăsît tám pṛishṭhám práti saṃ-gṛíhyó 'd akkhidat[1], táu sahásram paçávó 'nŭ 'd âyant, sá un-natò 'bhavad | yáḥ paçú-kâmaḥ syăt sá etám aindrám un-natám ă labheté; 'ndram evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evă 'smai paçŭn prá yachati, paçu-măn evá bhavaty; un-natáḥ ‖ 1 ‖ bhavati, sâhasrĭ vă eshă lakshmĭ yád un-nató, lakshmíyai 'vá paçŭn áva runddhe[2] | yadă sahásram paçŭn prâ-”pnuyăd átha vaishṇavám vâmanám ă labhetai; 'tásmin vai tát sahásram ádhy atishṭhat, tásmâd eshá vâmanáḥ sám-îshitaḥ paçú-bhya evá prá-jâtebhyaḥ prati-shṭhăm dadhâti | kò 'rhati sahásram paçŭn prăpta-”ptum íty âhur, aho-râtrăṇy evá sahásrau sam-pădyă ” labheta | paçávaḥ ‖ 2 ‖ vă aho-râtrăṇi, paçŭn evá prá jâtân prati-shṭhăm gamayaty | óshadhî-bhyo[3] vehâtam[4] ă labheta prajă-kâma; óshadhayo[4] vă etám pra-jăyai pári bâdhante yó 'lam pra-jăyai sán pra-jăm ná vindáta, óshadhayaḥ[4] khálu vă etásyai sŭtum

---

5. paçukâmâdînâm paçvantarâṇi. [1] so A. B (Text, auch p. 292), akhkh° B (die mss., s. p. 289). CW, akhv° D, askh° Pet.Wört. (wohl irrig, s. meine Abh. über die Bhagavatî I, 386. 387); s. Whitney zu P. 14, 8. [2] rumdhe ABCDW; zum e s. P. 1, 14. [3] s. P. 3, 7. [4] ohne avagraha.

ápi ghnanti yấ vehád bhávaty, óshadhîr evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tấ evấ 'smai svấd yóneḥ pra-jấm prá janayanti vindáte ‖ 3 ‖ pra-jấm, ấpo vấ óshadhayó 'sat púrusha, ấpa evấ 'smâ ásataḥ sád dadati, tásmâd âhur yáç cai 'vấṃ véda yáç ca nấ: "pas t' vấvấ[5] 'sataḥ sád dadatî 'ty | aindrîṁ sûtá-vaçâm ấ labheta bhûti-kâmó; 'jâto vấ eshá yó 'lam bhûtyai sán bhûtiṃ ná prâ-'pnótî, 'ndram khálu vấ eshấ sûtvấ vaçấ 'bhavat ‖ 4 ‖ índram evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam bhûtiṃ gamayati, bhávaty evá | yáṁ sûtvấ vaçấ syất tám aindrám evấ " labhetai, 'tád vấvá tád indriyáṁ, sâ-'kshấd evé 'ndriyám áva runddha[2] | aindrâ-'gnám punar-utsṛishṭám ấ labheta yá ấ tṛitîyât púrushât sómaṃ ná píbed, ví-chinno vấ etásya soma-pîthó yó brâhmaṇáḥ sánn ấ ‖ 5 ‖ tṛitîyât púrushât sómaṃ ná píbatî, 'ndrâ-'gnî evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tấv evấ 'smai soma-pîthám prá yachata, úpai 'naṁ soma-pîthó namati; yád aindró bhávatî 'ndriyáṃ vaí soma-pîthá indriyám evá soma-pîthám áva runddhe[2], yád âgneyó bhávaty âgneyó vaí brâhmaṇáḥ svấm evá devátâm[4] ánu sáṃ tanoti; punar-utsṛishṭó bhavati, punar-utsṛishṭá iva hỳ etásya ‖ 6 ‖ soma-pîtháḥ, sám-ṛiddhyai[6] | brâhmaṇas-patyáṃ tûparám ấ labhetâ 'bhi-cáran, bráhmaṇas[7] pátim evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tásmâ evaí 'nam ấ vṛiçcati, tâjág ấrtim[4] ấ 'rchati[8]; tûparó bhavati, kshurá-pavir vấ eshấ lakshmî yát tûparáḥ, sám-ṛiddhyai[6] | sphyó yûpo bhavati vájro vaí sphyó vájram evấ 'smai prá harati, çara-máyam barhiḥ çṛiṇấty evai 'naṃ, vaíbhîdaka[4] idhmó bhinátty evaí 'nam ‖ 7 ‖ bha-

---

5. [5] so ABW; s. P. 5, 13. [6] ṛidhyai ACDW. [7] so ([0]s) ABW; s. P. 8, 27. [8] so (â 'rch[0]) ABW; s. P. 10, 9. 10.

vaty unnataḥ, paçávo, janayanti vindáte, 'bhavat, sánn aí, 'tásye, 'dhmás, tríṇi ca ‖ 5 ‖

K. 13, 3-5. — apeti | aurṇot — pratîti[9] | saṃgṛihyeti sam-gṛihyá — anú | ud iti | âyan — lakshmiyâ | eva — pratishṭhâm iti prati-sthâm — sampâdyeti sam-pâdyá | eti | labheta — oshádhîbhya ity oshádhi-bhyaḥ — oshádhayaḥ | asát — âpáḥ | tu | vâva | asátaḥ — eva | eti | labheta — sákshâd iti sa-akshât — anú | sam iti | tanoti — brâhmaṇaspatyam iti brâhmaṇaḥ-patyam — brahmáṇaḥ | patim — ârtim | eti | ṛichati — vaibhîdakaḥ.

6. bârhaspatyáo[1] çiti-pṛishṭhám á labheta grâma-kâmo yaḥ kâmáyeta : pṛishṭháo samânânâo[1] syâm íti; bṛíhaspátim[1] evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam pṛishṭháo samânânâṃ[1] karoti, grâmỳ evá bhavati; çiti-pṛishṭhó bhavati, bârhaspatyó[1] hỳ eshá devátayâ[1], sám-ṛiddhyai[2] | paushṇáo çyâmám á labhetâ 'nna-kâmó; 'nnaṃ vaí pûshâ, pûsháṇam evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evâ 'smai ‖ 1 ‖ ánnam prá yachaty, annâ-'dá evá bhavati; çyâmó bhavaty, etád vâ ánnasya rûpáo, sám-ṛiddhyai[2] | mârutám pṛíçnim á labhetâ 'nna-kâmó; 'nnaṃ vaí marúto, marúta evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evâ 'smâ ánnam prá yachanty, annâ-'dá evá bhavati | pṛíçnir bhavaty, etád vâ ánnasya rûpáo, sám-ṛiddhyâ[2] | aindrám aruṇám á labhete 'ndriyá-kâma, índram evá ‖ 2 ‖ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evâ 'sminn indriyáṃ dadhâtî, 'ndriyâvỳ[1] evá bhavaty; aruṇó bhrû-mân bhavaty, etád vâ índrasya rûpáo, sám-ṛiddhyai[2] | sâvitrám upa-dhvastám á labheta saní-kâmaḥ; savitâ vaí pra-savânâm îçe, savitâram evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá

---

5. [9] prati D. pr. m.

6. grâmakâmâdînâm paçvantarâṇi. [1] ohne avagraha. [2] °ṛidh-yai ACDW.

evâ 'smai sanîm prá suvati, dâna-kâmâ asmai pra-jâ bhavanty | upa-dhvastó bhavati, sâvitró hy eshâḥ ‖ 3 ‖ devátayâ[1], sám-ṛiddhyai[2] | vaiçva-devám bahu-rûpám â labhetâ 'nna-kâmo; vaiçva-devâṃ vâ ánnaṃ, víçvân evá devânt svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evâ 'smâ ánnam prá yachanty, annâ-'dá evá bhavati; bahu-rûpó bhavati, bahu-rûpâo hy ánnao, sám-ṛiddhyai[2] | vaiçva-devám bahu-rûpám â labheta grâma-kâmo; vaiçva-devâ vaí sa-jâtâ, víçvân evá devânt svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evâ 'smai ‖ 4 ‖ sa-jâtân prá yachanti, grâmy evá bhavati; bahu-rûpó bhavati, bahu-devatyo hy eshá, sám-ṛiddhyai[2] | prâjâ-patyâṃ tûparâm â labheta yásyâ 'nâ-jnâtam iva jyóg âmáyet; prâjâ-patyó vaí púrushaḥ, prajâ-patiḥ khálu vaí tásya veda yásyâ 'nâ-jnâtam iva jyóg âmáyati, prajâ-patim evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'naṃ tásmât srâmân muñcati; tûparó bhavati, prâjâ-patyó hy eshá devátayâ, sám-ṛiddhyai[2] ‖ 5 ‖ asmâ, índram evaí, 'shá, sajâtâ viçvân evá devânt svéna bhâgadhéyenó 'pa dhâvati tá evâ 'smai, prâjâpatyó hí, trîṇi ca ‖ 6 ‖

bârhaspatyam — sâmânânâm — bṛihaspatim — grâmî | eva — te | eva | asmai — indriyâvî | eva — vaiçvadevâ iti vaiçva-devâḥ — sajâtâ iti sa-jâtâḥ — srâmât.

7. vashaṭ-kâró vaí gâyatriyaí çíro 'chinat, tásyai rásaḥ párâ 'patat tám bṛíhaspátir[1] úpâ 'gṛihṇât sâ çiti-prishṭhâ vaçâ 'bhavad, yó dvitîyaḥ parâ-'patat tám mitrâ-várunâv úpâ 'gṛihṇîtâo sâ dvi-rûpâ vaçâ 'bhavad, yás tṛitîyaḥ parâ-'patat tâṃ víçve devâ úpâ 'gṛihṇant sâ bahu-rûpâ vaçâ 'bhavad, yáç caturthâḥ parâ-'patat sá pṛithivîm prâ 'viçat tám bṛíhaspátir[1] abhí ‖ 1 ‖ agṛihṇâd

7. 8. brahmavarcasakâmâdînâm paçvantarâṇi. [1] ohne avagraha.

: ástv evấ 'yám bhógâyé 'ti sá uksha-vaçáḥ sám abhavad, yál lóhitam parấ-'patat tád rudrá úpâ 'gṛihṇât sấ raudrĩ róhiṇî vaçấ 'bhavad | bârhaspatyấṁ[1] çiti-pṛishṭhấm ấ labheta brahmavarcasá-kâmo; bṛíhaspátim[1] evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evấ 'smin brahma--varcasáṃ dadhâti, brahma-varcasỳ evá bhavati; chándasâṃ vấ eshá ráso yád vaçấ, rása iva khálu ‖ 2 ‖ vaí brahma-varcasáṃ, chándasâm evá rásena rásam brahma--varcasám áva runddhe[2] | maitrâ-varuṇĩṃ dvi-rûpấm ấ labheta vṛíshṭi-kâmo; maitráṃ vấ áhar[3] vârunĩ rấtrir, aho-râtrấbhyâṃ khálu vaí parjányo varshati, mitrấ-váruṇâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tấv evấ 'smâ aho--râtrấbhyâm parjányaṃ varshayataç; chándasâṃ vấ eshá ráso yád vaçấ, rása iva khálu vaí vṛíshṭiç, chándasâm evá rásena ‖ 3 ‖ rásaṃ vṛíshṭim áva runddhe[2] | maitrâ-varuṇĩṃ dvi-rûpấm ấ labheta prajấ-kâmo; maitráṃ vấ áhar[3] vârunĩ rấtrir, aho-râtrấbhyâṃ khálu vaí pra-jấḥ prá jâyante, mitrấ-váruṇâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tấv evấ 'smâ aho-râtrấbhyâm pra-jấm prá janayataç, chándasâṃ vấ eshá ráso yád vaçấ, rása iva khálu vaí pra-jấ, chándasâm evá rásena rásam pra-jấm áva ‖ 4 ‖ runddhe[2] | vaiçva-devĩm bahu-rûpấm ấ labhetấ 'nna--kâmo; vaiçva-devấṃ vấ ánnaṃ, víçvân evá devấnt svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evấ 'smâ ánnam prá yachanty, annâ-'dá evá bhavati, chándasâṃ vấ eshá ráso yád vaçấ, rása iva khálu vấ ánnaṃ, chándasâm evá rásena rásam ánnam áva runddhe[2] | vaiçva-devĩm bahu-rûpấm ấ labheta grâmá-kâmo; vaiçva-devấ vaí ‖ 5 ‖ sa--jâtấ, víçvân evá devấnt svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati,

---

7. [2] rumdhe ABCDW. [3] so (ahar) ABW, s. P. 8, 13.

tá evấ 'smai sa-jâtấn prá yachanti, grâmỳ evá bhavati, chándasâṃ vấ eshá ráso yád vaçấ, rása iva khálu vai sa-jâtấç, chándasâm eva rásena rásaꣳ sa-jâtấn áva runddhe[2] | bârhaspatyám[1] uksha-vaçám ấ labheta brahmavarcasá-kâmo; bṛíhaspátim[1] evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evấ 'smin brahma-varcasám ‖ 6 ‖ dadhâti, brahma-varcasỳ evá bhavati; váçaṃ vấ eshá carati yád ukshấ, váça iva khálu vaí brahma-varcasáṃ, váçenai 'vá váçam brahma-varcasám áva runddhe[2] | raudrṓ róhiṇîm ấ labhetâ 'bhi-cáran; rudrám evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tásmâ evaí 'nam ấ vṛiçcati, tâjág ấrtim[1] ấ 'rchati[4], róhiṇî bhavati raudrṓ hỳ eshấ devátayâ[1] sám-ṛiddhyai[5]; sphyó yűpo bhavati vájro vaí sphyó vájram evấ 'smai prá harati, çara-máyam barhíḥ çṛiṇấty evaí 'naṃ, vaí-bhîdaka[1] idhmó bhinátty evaí 'nam ‖ 7 ‖ abhí, khálu, vríshṭiç chándasâm evá rásena, rásam prajấm áva, vaiçvadevá vaí, brahmavarcasáṃ, yűpa, ékân ná viꣳçatíç ca ‖ 7 ‖

K. 13, 8. — bṛihaspatiḥ | upeti | agṛihṇât — vai | ahâḥ — vaçâḥ | iva — ârtim[6] | eti | ṛichati — vaibhîdakaḥ.

8. asấv âdityó ná vỳ arocata, tásmai devấḥ prấyaç-cittim[1] aichan, tásmâ etấꣳ saurṓ çvetấṃ vaçấm ấ 'labhanta, táyai 'vấ 'smin rúcam adadhur | yo brahmavarcasá-kâmaḥ syất tásmâ etấꣳ saurṓ çvetấṃ vaçấm ấ labhetâ; 'múm evấ "dityáꣳ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evấ 'smin brahma-varcasáṃ dadhâti, brahma-varcasỳ evá bhavati | bailvó yűpo bhavaty, asaú ‖ 1 ‖ vấ âdityó yátó 'jâyata, táto bilva úd atishṭhat, sá-yony evá brahma-varcasám áva runddhe[2] | brâhmaṇas-patyấm babhru-karṇîm ấ labhetâ 'bhi-cáran; vâruṇáṃ dáça-kapâlam purástân[1]

7. [4] so (ârch[e]) ABW, s. P. 10, 9. [5] °ridhyai ACDW. [6] ârttim DW.
8. [1] ohne avagraha. [2] rumdhe ABCDW.

nir vaped, váruṇenai 'vá bhrâtṛivyaṃ grâhayitvâ bráhmaṇâ stṛiṇute; babhru-karṇî bhavaty, etád vaí bráhmaṇo rûpáṁ, sám-ṛiddhyai[3]; sphyó yûpo bhavati vájro vaí sphyó vájram evâ 'smai prá harati, çara-máyam barhíḥ çriṇâti ‖ 2 ‖ evai 'naṃ, vaíbhîdaka[1] idhmó bhinátty evaí 'nam | vaishṇavám vâmanám â labbeta yáṃ yajnó nó 'pa-námed; víshṇur vaí yajnó, víshṇum evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evâ 'smai yajnám prá yachaty, úpai 'naṃ yajnó namati; vâmanó bhavati, vaishṇavó hy eshá devátayâ[1], sám-ṛiddhyai[3] | tvâshṭrâṃ vaḍabâm[4] â labheta paçú-kâmas, tváshṭâ vaí paçûnâṃ mithunânâm ‖ 3 ‖ pra-janayitâ, tváshṭâram evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evâ 'smai paçûn mithunân prá janayati; pra-jâ hi vâ etásmin paçávaḥ prá-vishṭâ, áthai 'shá pumâñt sán vaḍabáḥ sâ-'kshâd evá pra-jâṃ paçûn áva runddhe[2] | maitráṁ çvetám â labheta saṃ-grâmé sáṃ-yatte samayá-kâmo; mitrám evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam mitréṇa sáṃ nayati ‖ 4 ‖ vi-çâló bhavati, vy-ávasâyayaty[4] evaí 'nam | prâjâ-patyáṃ kṛishṇám â labheta vṛishṭi-kâmaḥ, prajâ-patir vaí vṛíshṭyâ îçe, prajâ-patim evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evâ 'smai parjányaṃ varshayati; kṛishṇó bhavaty, etád vaí vṛishṭyai rûpáṁ, rûpéṇai 'vá vṛishṭim áva runddhe[2]; çabálo bhavati, vi-dyútam evâ 'smai janayitvâ varshayaty; avâçriṅgó[1] bhavati, vṛishṭim evâ 'smai ní yachati ‖ 5 ‖ asaú, çriṇâti, mithunânâṁ, nayati, yachati ‖ 8 ‖

K. 13, 8. — pràyaçcittim — bilvàḥ — sayonîti sa-yoni — prajeti pra-jâ | hi — eshaḥ | pumân | san | vaḍabaḥ | sâkshâd iti sa-akshât — vyavasâyayatîti vi-avasâyayati — vṛishṭyâḥ | îçe — avâçriṅgaḥ.

---

8. [3] °ṛidhyai ACDW. [4] als Compositum!

9. váruṇaꣳ sushuvâṇáṁ annā-'dyaṃ nó 'pâ 'namat, sá etā́ṃ vâruṇī́ṃ kṛishṇā́ṃ vaçā́m apaçyat, tā́ꣳ svā́yai devátâyâ[1] ā́ 'labhata táto vaí tám annā-'dyam úpâ 'namad | yám álam annā-'dyâya sántam annā-'dyaṃ nó 'pa-námet sá etā́ṃ vâruṇī́ṃ kṛishṇā́ṃ vaçā́m ā́ labheta; váruṇam evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati sá evā́ 'smâ ánnam prá yachaty annâ-'dâḥ ‖ 1 ‖ evá bhavati; kṛishṇā́ bhavati, vâruṇī́ hy eshā́ devátayâ, sám-ṛiddhyai[2] | maitráꣳ çvetám ā́ labheta vâruṇáṃ kṛishṇám apā́ṃ caú 'shadhînâṃ[3] ca saṃ-dhā́v ánna-kâmo; maitrī́r vā́ óshadhayo vàruṇī́r ā́po, 'pā́ṃ ca khálu vā́ óshadhînâṃ ca rásam úpa jîvâmo, mitrā́-váruṇâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'smâ ánnam prá yachato 'nnâ-'dá evá bhavati ‖ 2 ‖ apā́ṃ caú 'shadhînâṃ ca saṃ-dhā́v ā́ labhata[3] ubháyasyā́ 'va-ruddhyai[2]; ví-çâkho yū́po bhavati, dvé[4] hy eté[5] deváte[6] sám-ṛiddhyai[2] | maitráꣳ çvetám ā́ labheta vâruṇáṃ kṛishṇáṃ jyóg-âmayâvî; yán maitró bhávati mitréṇai 'vā́ 'smai váruṇaꣳ çamayati, yád vâruṇáḥ sâ-'kshā́d evaí 'naṃ varuṇa-pâçā́n muñcaty, utá yádî 'tā́-'sur bhávati jī́vaty evá | devā́ vaí púshṭiṃ nā́ 'vindan ‖ 3 ‖ tā́m mithunè 'paçyan, tásyâm ná sám arâdhayan, tā́v açvinâv abrûtâm: âváyor vā́ eshā́ maí 'tásyâṃ vadadhvam iti, sā́ 'çvínor evā́ 'bhavad; yáḥ púshṭi-kâmaḥ syā́t sá etā́m âçvinī́ṃ yamī́ṃ vaçā́m ā́ labhetâ; 'çvinâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'smin púshṭiṃ dhattaḥ, púshyati pra-jáyâ paçú-bhiḥ ‖ 4 ‖ annâdò, 'nnâdá evá bhavaty, avindan, pâñcacatvâriꣳçac ca ‖ 9 ‖

annâdyaṃ ity ánna-adyàm — annâda ity ánna-adaḥ —

9. annâdyakâmâdînâm paçavaḥ. [1] ohne avagraha [2] °ṛidhyai, °rudhyai ACDW. [3] labheta C. [4] s. P. 1, 49. [5] s. P. 4, 51. [6] s. P. 4, 11.

labhate[3] | ubhayasya — dve iti — ete iti | devate iti — itasur itita-asuh — mâ | etasyâm.

10. âçvinâm dhûmrá-lalâmam ă labheta yó dúr-brâhmaṇaḥ sómam pípâsed: açvínau vaí devắnâm ásoma-pâv àstâm, taú paççă soma-pîthám prắ "pnutâm, açvínâv etásya devátâ[1] yó dúr-brâhmaṇaḥ sómam pípâsaty, açvínâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tắv evắ 'smai soma-pîthám prá yachata úpai 'nau soma-pîthó namati; yád dhûmró bhávati dhûmrimắṇam evắ 'smâd ápa hanti, lalắmaḥ ‖ 1 ‖ bhavati mukhatá[1] evắ 'smiṅ téjo dadhâti | vâyavyàṃ go-mṛigám ă labheta yám ájaghnivâusam abhi-çáusheyur; ápûtâ vắ etáṃ vắg richati yám ájaghnivâusam abhi-çáusanti, naí 'shá grâmyáḥ paçúr nắ "ranyó yád go-mṛigó, né 'vai 'shá grắme nắ 'ranye yám ájaghnivâusam abhi-çáusanti, vâyúr vaí devắnâm pavítram, vâyúm evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evá ‖ 2 ‖ enam pavayati[2] | párâcî[1] vắ etásmai vy-uchántî vy uchati támaḥ pâpmắnam prá viçati yásyâ "çviné çasyámâne sűryo nắ "vír bhávati; sauryám bahu-rûpám ă labhetâ; 'múm evắ "dityáu svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evắ 'smât támaḥ pâpmắnam ápa hanti, pratîcy[1] asmai vy-uchántî vy uchaty ápa támaḥ pâpmắnau hate ‖ 3 ‖ lalắmaḥ, sá evá, shâṭcatvârio̱çac ca ‖ 10 ‖

K. 13, 6. — mukhataḥ — na | iva | eshaḥ — pavayati — vîti | uchati.

11. [a] índraṃ vo viçvátas[1] párî[2], [b] 'ndraṃ náro, [c] máruto yád dha vo divó, [d] yắ vaḥ çárma | [e] bháreshv índrau

---

10. naimittikâḥ paçavaḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (pắ°) ABCDW.

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 24.

su-hávaꣳ havâmahe 'ꣳho-múcaꣳ su-kṛítaṃ daívyaṃ jánam | agním mitráṃ váruṇaꣳ sâtáye bhágaṃ dyā́vâ-pṛithivī́ ma-rútaḥ svastáye[1] || [f] mamáttu naḥ pári-jmâ vasarhā́[1] mamáttu vā́to apā́ṃ[3] vṛíshaṇ-vân | çiçîtám indrâ-parvatâ yuváṃ nas tán no víçve varivasyantu[1] devā́ḥ | [g] priyā́ vo nā́ma || 1 || huve turā́ṇâm | ā́ yát tṛipán maruto vâvaçânā́ḥ || [h] çriyáse kám bhânú-bhiḥ sám mimikshire té raçmí-bhis tá ṛíkva-bhiḥ su-khâdáyaḥ | té vā́çî-manta ishmíṇo ábhîravo[3] vidré pri-yásya mā́rutasya dhā́mnaḥ || [i] agníḥ prathamó vásu-bhir no avyât[3] sómo rudrébhir abhí rakshatu tmánâ | índro marúd-bhir ṛitu-dhā́ kṛiṇotv âdityaír no váruṇaḥ sáꣳ çiçâtu || [k] sáṃ no devó vásu-bhir agníḥ sám || 2 || sómas tanū́bhî rudríyâbhiḥ | sám índro marúd-bhir yajníyaiḥ sám âdityaír no váruṇo ajijnipat[3] || [l] yáthâ "dityā́ vásu-bhiḥ sam-babhû-vúr marúd-bhî rudrā́ḥ sam-ájânatâ 'bhí | evā́ tri-ṇâmann áhṛiṇîyamânâ víçve devā́ḥ sá-manaso bhavantu | [m] kútrâ[4] cid yásya sám-ṛitau raṇvā́ náro nṛi-shádane | árhantaç cid yám indhaté saṃ-janáyanti jantávaḥ || [n] sáṃ yád ishó vánâmahe sáꣳ havyā́ mā́nushâṇâm | utá dyumnásya çávasaḥ || 3 || ṛi-tásya raçmím ā́ dade || [o] yajnó devā́nâm práty eti sumnám[1] ā́dityâso bhávatâ[4] mṛiḍayántaḥ | ā́ vo 'rvā́cî[1] su-matír va-vṛityâd aꣳhóç cid yā́ varivovít-tarā́ 'sat || [p] çúcir apáḥ sû-yávasâ ádabdha úpa ksheti vṛiddhá-vayâḥ su-vī́raḥ | nákish[1] ṭáṃ[5] ghnanty ántito[1] ná dûrā́d yá âdityā́nâm bhávati prá-ṇîtau || [q] dhâráyanta âdityā́so jágat sthā́[6] devā́ víçvasya bhúvanasya go-pā́ḥ | dîrghā́-dhiyo ráksha-mâṇâḥ || 4 || asurỳam ṛitā́-vânaç cáyamânâ ṛiṇā́ni || [r] tisró bhū́mîr dhârayan trī́ꣳr[7] utá dyū́n trī́ṇi vratā́ vi-

11. [3] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 3. [4] so (°â) ABW; s. P. 3, 10. [5] so (°sh ṭ°) ABW; s. P. 6, 5. [6] sthā́ ABW, sthā́ḥ CD; ebenso Ṛik-pada; wohl aber irrig für: sthâ (stha). [7] so (trîꣳr) ABW, s. P. 9, 20 und Whitney zu P. 9, 24.

dáthe antár[8] eshâm | ṛiténâ ''dityâ máhi vo mahi-tváṃ tád aryaman varuṇa mitra cā́ru || [e] tyā́n nú kshatríyâ◡[9] áva âdityā́n yâcishâmahe, su-mṛiḍîkā́◡[9] abhíshṭaye[1] || [t] ná dakshiṇā́ ví cikite ná savyā́ ná prâcī́nam[1] âdityâ nó 'tá paçcā́ | pâkỳâ cid vasavo dhîrỳâ cit || 5 || yushmā́nîto[1] ábhayaṃ[3] jyótir açyâm || [u] âdityā́nâm ávasâ nū́tanena[1] sakshîmáhi çármaṇâ çáṃ-tamena | anâgâs-tvé aditi-tvé[8] turā́sa imáṃ yajnáṃ dadhatu çróshamâṇâḥ || [v] imám me varuṇa çrudhî[10] hávam adyā́[4] ca mṛiḍaya | tvā́m avasyúr[1] ā́ cake || [w] tát tvâ yâmi bráhmaṇâ vándamânas tád ā́ çâste yájamâno havír-bhiḥ | áheḍamâno varuṇe 'há bodhy úru-çaᴗsa mā́ na ā́yuḥ prá moshîḥ || 6 || nā́mâ, 'gníḥ sáᴗ, çávaso, rákshamâṇâ, dhîryā́ cid, ékân ná pañcâçác ca || 11 ||

(2, 2, 11, 1-6). — [a.b] waren bereits in 1, 6, 12, 1 da, [c.d] in 1, 5, 11, 4.5, daher hier nur die pratîka; [e] Ṛ. 10, 63, 9; [f] 1, 122, 3; [g] 7, 56, 10; [h] 1, 87, 6; [i.k] Çâñkh. 3, 6, 2.3. Âçv. 2, 11, 12; [l] Ath. 6, 74, 3; [m.n] Ṛ. 5, 7, 2.3; [o] 1, 107, 1; [p.q.r] 2, 27, 13. 4, 8; [s] 86, 5; [t] 2, 27, 11; [u] 7, 51, 1; [v.w] 1, 25, 19. 24, 11. — viçvatáḥ | parîtí — yat | ha̱ | va̱ḥ — a̱ᴗho̱mucam ity áᴗhaḥ-mucám — sva̱stayé — va̱sa̱rhâ — vṛishâṇvâ̱n iti vṛishâṇ-vâ̱n[11] — i̱ndrâ̱pa̱rva̱tetī́ndrâ-pa̱rva̱tâ̱ — tat | na̱ḥ — va̱ri̱va̱sya̱ntu̱ — pri̱yâ | va̱ḥ — tṛi̱pat — te | ṛikvábhi̱r ity ṛikvá-bhi̱ḥ — vâçī́manta̱[12] iti̱ vâçí-ma̱nta̱ḥ — ṛi̱tu̱dhety ṛitu-dhâ — ta̱nûbhiḥ — yathā́ | â̱di̱tyâḥ — a̱bhi[13] | e̱vâ[14] | tri̱ṇâ̱ma̱nn iti tri-nâ̱ma̱n | ahṛiṇîyamânâḥ - kutrá — ra̱ṇvâḥ — i̱ndha̱te[15] — nṛi̱shadána̱ iti nṛi-sadáne — ha̱vyâ — bha̱va̱ta̱ — asát — sû̱yavásâ̱[12] iti su-yavásâḥ | adábdhaḥ — nakíḥ | tam — antítaḥ — praṇī́tâ̱v iti̱ pra-nî̱tau̱ — dhâ̱rayántaḥ — sthâḥ | devā́ḥ — dî̱rghâdhiya̱[16] iti dî̱rgha-dhi̱ya̱ḥ — ṛi̱tâvā́na̱[16] ity ṛitá-vâ̱na̱ḥ — trîn | u̱ta — ṛi̱tená | â̱di̱tyâ̱ḥ — ksha̱triyā́n | avâḥ — a̱bhishṭáye

---

11. [8] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 8. [9] so (°âᴗ) ABW, s. P. 9, 20. [10] so (°î) ABW; s. P. 3, 13 [11] s. P. 13, 18; vṛishaṇṇ-vân D. [12] s. P. 3, 7. [13] ohne iti! [14] s. Whitney zu P. 3, 15. [15] als oxytonon ABCDW; auch im Ṛik; also Dativ! prajvalayanti schol. [16] s. P. 3, 2.5.

— da̱kshi̱ṇâ — sa̱vyâ â̱di̱tyâ̱ḥ | na | u̱ta — yu̱shmā́nī́taḥ[17] — nûtánena — a̱nâ̱gâ̱stva ity ánâgâḥ-tve — çru̱dhi̱ — a̱dya — a̱va̱syuḥ — i̱ha.

vâyavyàm, prajā́patis tā́ váruṇaṃ, devásurā́ eshv, asā́v âdityó dáçarshabhâm, índro válasya, bârhaspatyáṃ, vashaṭkârò, 'saú saurī́ṃ, váruṇam, âçvinám, índraṃ vo nára, ékâdaça ‖ 11 ‖

vâyavyàm (1, 1), âgneyī́ṃ kṛishṇagrīvī́m (2, 5), asā́v âdityó (4, 1), vā́ ahorâtrā́ṇi (5, 3), vashaṭkâráḥ (7, 1), prajanayitā́ (8, 4), huve turā́ṇâm (11, 2), páñcashashṭiḥ ‖ 65 ‖

iti taittirīyasaṃhitâyâṃ dvitīyakâṇḍe prathamaḥ prapâṭhakaḥ ‖

14. kâmyâ ishṭayaḥ (2, 2, 1 - 4, 13).

1. prajā́-patiḥ pra-jā́ asṛijata, tā́ḥ sṛishṭā́ indrâ-'gnī́ ápâ 'gûhatâ◡, sò 'câyat prajā́-patir: indrâ-'gnī́ vaí me pra-jā́ ápâ 'ghukshatâm íti, sá etám aindrâ-'gnám ékâdaça-kapâlam apaçyat, táṃ nír avapat, tā́v asmai pra-jā́ḥ prā́ 'sâdhayatâm | indrâ-'gnī́ vā́ etásya pra-jā́m ápa gûhato yó 'lam pra-jā́yai sán pra-jā́ṃ ná vindáta, aindrâ-'gnám ékâdaça-kapâlaṃ nír vapet prajā́-kâma, indrâ-'gnī́ ‖ 1 ‖ evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'smai pra-jā́m prá sâdhayato, vindáte pra-jā́m | aindrâ-'gnám ékâdaça-kapâlaṃ nír vapet spárdhamânaḥ kshétre vâ sa-jâtéshu ve; 'ndrâ-'gnī́ evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́bhyâm evé 'ndriyáṃ vîrỳam bhrā́tṛivyasya vṛiñkte[1], ví pâpmánâ bhrā́tṛivyeṇa jayaté | 'pa vā́ etásmâd indriyáṃ vîrỳaṃ krâmati yáḥ saṃ-grâmám upa-prayā́ty[2], aindrâ-'gnám ékâdaça-kapâlaṃ níḥ ‖ 2 ‖ vapet saṃ-grâmám upa-prayâsyánn[2], indrâ-'gnī́ evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'sminn indriyáṃ vîrỳaṃ dhattaḥ, sahé

15. [17] s. P. 13, 15 (Whitney p. 279).

2, 1. prajâkâmâdînâm ishṭayaḥ (1, 1, 14). [1] vṛiñte ACD; s. Whitney zu P. 14, 23. [2] auch upa zum Compositum gezogen!

'ndriyéṇa vîrỳeṇó 'pa prá yâti jáyati táu saṃ-grâmáṃ | vi vā́ eshá indriyéṇa vîrỳeṇa 'rdhyate yáḥ saṃ-grâmáṃ jáyaty, aindrâ-'gnám ékâdaça-kapâlaṃ nír vapet saṃ-grâmáṃ jitvé, 'ndrâ-'gnī́ evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'sminn indriyáṃ vîrỳam || 3 || dhatto né 'ndriyéṇa vîrỳeṇa vỳ ṛidhyaté | 'pa vā́ etásmâd indriyáṃ vîrỳaṃ krâmati yá éti janátâm[3], aindrâ-'gnám ékâdaça-kapâlaṃ nír vapej janátâm[3] eshyánn, indrâ-'gnī́ evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tā́v evā́ 'sminn indriyáṃ vîrỳaṃ dhattaḥ, sahé 'ndriyéṇa vîrỳeṇa janátâm[3] eti | paushṇáṃ carúm ánu nír vapet, pûshā́ vā́ indriyásya vîrỳasyâ 'nu-pradâtā́, pûsháṇam evá || 4 || svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smâ indriyáṃ vîrỳam ánu prá yachati | kshaitra-patyáṃ carúṃ nír vapej janátâm[3] â-gátye, 'yáṃ vaí kshétrasya pátir, asyā́m evá práti tishṭhaty | aindrâ-'gnám ékâdaça-kapâlam upárishṭân[3] nír vaped, asyā́m evá prati-shṭhā́ye 'ndriyáṃ vîrỳam upárishṭâd[3] âtmán dhatte || 5 || prajā́kâma indrâgnī́, upaprayā́ty aindrâgnám ékâdaçakapâlaṃ nír, vîryàm, pûsháṇam évaí, 'kân ná catvâriuçác ca || 1 ||

1, 1, 14, 1-3. — K. 9, 17. — upaprayâtîty úpa-prayâti — upaprayâsyann ity úpa-prayâsyan — upá | preti | yâti — eti | janatā́m — anú | nir iti | vapet — pûshaṇám — anú | preti | yachati — uparishṭât — pratishṭhâyeti prati-sthâyá.

2. agnáye pathi-kṛíte puroḍā́çam[1] ashṭā́-kapâlaṃ nír vaped yó darçapûrṇamâsa-yâjī́ sánn amâ-vâsỳâṃ vâ paurṇa-mâsī́ṃ vâ 'ti-pâdáyet; pathó vā́ eshó 'dhy ápathenai 'ti yó darçapûrṇamâsa-yâjī́ sánn amâ-vâsỳâṃ vâ paurṇa-mâsī́ṃ vâ 'ti-pâdáyaty, agním evá pathi-kṛítau svéna

1. [3] ohne avagraha.
2. pâthikṛitâdyâ ishṭayaḥ (1, 2, 14). [1] ohne avagraha.

bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam ápathât pánthâm ápi nayaty, anaḍvấn[1] dákshiṇâ vahĩ hỳ eshá, sám-ṛiddhyai[2] | agnáye vratá-pataye ‖ 1 ‖ puroḍấçam[1] ashṭấ-kapâlaṃ nír vaped yá ấhitâ-'gniḥ sánn avratyám iva cáred; agním evá vratá-patiꝛ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'naṃ vratám ấ lambhayati, vrátyo bhavaty | agnáye raksho-ghné puroḍấçam[1] ashṭấ-kapâlaṃ nír vapati yáꝛ rákshâꝛsi sáceraun; agním evá raksho-háṇaꝛ[3] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evấ 'smâd rákshâꝛsy apa hanti; ní-çitâyâṃ nír vapet ‖ 2 ‖ ní-çitâyâꝛ hí rákshâꝛsi pre-'ráte, sam-prerṇấny evaí 'nâni hanti; pári-çrite yâjayed rákshasâm ánanv-avacârâya; raksho-ghnĩ[4] yâjyâ-'nuvâkye[4] bhavato rákshasâꝛ stṛítyâ | agnáye rudrá-vate puroḍấçam[1] ashṭấ-kapâlaṃ nír vaped abhi-cáraun; eshấ vấ asya ghorấ tanũr yád rudrás, tásmâ evaí 'nam ấ vṛiçcati, tâjág ấrtim[1] ấ 'rchaty[5] | agnáye surabhi-máte puroḍấçam[1] ashṭấ-kapâlaṃ nír vaped yásya gấvo vâ púrushâḥ ‖ 3 ‖ vâ pra-mĩyeran[6] yó vâ bibhîyấd; eshấ vấ asya bheshajỳâ tanũr yát surabhi-mátî, táyai 'vấ 'smai bheshajáṃ karoti, surabhi-máte bhavati pûtî-gandhásyấ[7] 'pa-hatyâ | agnáye kshấma-vate puroḍấçam[1] ashṭấ-kapâlaṃ nír vapet saṃ-grâmé sáṃ-yatte; bhâga-dhéyenai 'vaí 'naꝛ çamayitvấ párân abhí nír diçati, yám ávareshâṃ vídhyanti jĩvati sá, yám páreshâm prá sá mîyate, jáyati táꝛ saṃ-grâmám ‖ 4 ‖ abhí vấ eshá etấn ucyati yéshâm pûrvâ-'parấ anváñcaḥ[1] pra-mĩyante[6a.8], purushâ-"hutír hỳ asya priyá-tamâ, 'gnáye kshấma-vate puroḍấçam[1] ashṭấ-kapâlaṃ nír vaped, bhâga-dhéyenai 'vaí 'naꝛ çamayati, naí

---

2. [1] ṛidhyai ACDW. [2] zu ṇ s. P. 7, 12. [3] s. P. 4, 52 und Whitney dazu. [4] so (á 'rch[e]) ABW, s. P. 10, 9. [5] Wurzel betont. [6] s. P. 3, 7. [8] prá mîyante Pet. W. unter √ac.

'shâm purâ "yushó 'paraḥ prá mîyate | 'bhí vâ eshá etásya gṛihân ucyati yásya gṛihân dáhaty, agnáye kshâma--vate puroḍâçam[1] ashṭâ-kapâlaṃ nír vaped, bhâga-dhéyenai 'vaí 'nao çamayati, nâ 'syâ 'paraṃ gṛihân dahati ‖ 5 ‖ vratápataye, níçitâyâṃ nír vapet, púrushâḥ, saṃgrâmâṃ, ná, catvâri ca ‖ 2 ‖

1, 1, 14, 3 - 3, 14, 3. — K. 10, 5-7. — puroḍâçàm — çshaḥ | adhîti | apâthena | eti — anaḍvân — rakshohaṇam iti rakshaḥ-hanàm — stṛityai — ârtim | eti | ṛichati — pûtîgandhasyeti pûti-gandhasyâ | apâhatyâ ity apâ-hatyai — parân | abhi | nir iti | diçati — pûrvâparâ iti pûrva-aparâḥ | anvañcâḥ — purâ | âyushaḥ | apâraḥ — na | asya | apâram.

3. agnáye kâmâya puroḍâçam[1] ashṭâ-kapâlaṃ nír vaped yáṃ kâmo nó 'pa-námed; agním evá kâmao svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'naṃ kâmena sám ardhayaty, úpai 'naṃ kâmo namaty | agnáye yávishṭhâya puroḍâçam[1] ashṭâ-kapâlaṃ nír vapet spárdhamânaḥ kshétre vâ sa-jâtéshu vâ; 'gním evá yávishṭhao svéna bhâga--dhéyenó 'pa dhâvati, ténai 'vé 'ndriyáṃ vîryam bhrâtṛivyasya ‖ 1 ‖ yuvate, ví pâpmánâ bhrâtṛivyeṇa jayate | 'gnáye yávishṭhâya puroḍâçam[1] ashṭâ-kapâlaṃ nír vaped abhi-caryámâṇo; 'gním evá yávishṭhao svéna bhâga--dhéyenó 'pa dhâvati, sá evâ 'smâd rákshâosi yâvayati, naí 'nam abhi-cárant stṛiṇute | 'gnáya âyushmate[1] puroḍâçam[1] ashṭâ-kapâlaṃ nír vaped yáḥ kâmáyeta: sárvam âyur iyâm íty; agním evâ "yushmantao svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evâ 'smin ‖ 2 ‖ âyur dadhâti, sárvam âyur ety | agnáye jâtá-vedase puroḍâçam ashṭâ-kapâlaṃ nír vaped bhûti-kâmo; 'gním evá jâtá-vedasao svéna bhâga-

3. kâmukeshṭyâdyâ ishṭayaḥ (1, 8, 14). [1] ohne avagraha.

-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam bhûtim gamayati, bhávaty evã́ | 'gnáye rúkmate[1] puroḍã́çam[1] ashṭã́-kapâlaṃ nír vaped rúk-kâmo; 'gním evá rúkmantaṁ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evã́ 'smin rúcaṃ dadhâti, rócata evã́ | 'gnáye téjasvate[1] puroḍã́çam[1] ‖ 3 ‖ ashṭã́-kapâlaṃ nír vapet téjas-kâmo; 'gním evá téjasvantaṁ[1] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evã́ 'smin téjo dadhâti, tejasvỳ[1] evá bhavaty | agnáye sâhantyã́ya puroḍã́çam[1] ashṭã́-kapâlaṃ nír vapet sík̇shamâṇo; 'gním evá sâhantyáṁ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, ténai 'vá sahate yáṁ sík̇shate ‖ 4 ‖ bhrấtṛivyasyâ, 'smin, téjasvate puroḍã́çam, ashṭã́triṁçac ca ‖ 3 ‖

1, 3, 14, 3-7. — K. 10, 7. — puroḍâçam — âyúshmate — rukmâte — rocâte — tejâsvate — tejâskâma iti tejâḥ-kâmaḥ — tejasvî.

4. agnáyé 'nna-vate puroḍã́çam[1] ashṭã́-kapâlaṃ nír vaped yáḥ kâmáyetã́: 'nna-vânt syâm íty; agním evã́ 'nna-vantaṁ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam ánna-vantaṃ karoty, ánna-vân evá bhavaty | agnáye 'nnâ-'dã́ya puroḍã́çam[1] ashṭã́-kapâlaṃ nír vaped yáḥ kâmáyetâ: 'nnâ-'dáḥ syâm íty; agním evã́ 'nnâ-'dáṁ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam annâ-'dáṃ karoty, annâ-'dáḥ ‖ 1 ‖ evá bhavaty | agnáyé 'nna-pataye puroḍã́çam[1] ashṭã́-kapâlaṃ nír vaped yáḥ kâmáyetã́: 'nna-patiḥ syâm íty; agním evã́ 'nna-patiṁ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam ánna-patiṃ karoty, ánna-patir evá bhavaty | agnáye pávamânâya puroḍã́çam[1] ashṭã́-kapâlaṃ nír vaped agnáye pâvakã́yâ 'gnáye çúcaye jyóg-âmayâvî; yád agnáye pávamânâya nir-vápati prâ-

4. annavadyâgâdyâ ishṭayaḥ (1, 4, 46). [1] ohne avagraha.

-'ṇám evấ 'smin téna dadhâti, yád agnáye ‖ 2 ‖ pâvakấya vấcam evấ 'smin téna dadhâti, yád agnáye çúcaya ấyur evấ 'smin téna dadhâty, utá yádi 'tấ-'sur bhávati jîvaty evaí | 'tấm evá nír vapec cákshush-kâmo; yád agnáye pávamânâya nir-vápati prâ-'ṇám evấ 'smin téna dadhâti, yád agnáye pâvakấya vấcam evấ 'smin téna dadhâti, yad agnáye çúcaye cákshur evấ 'smin téna dadhâti ‖ 3 ‖ utá yády andhó bhávati praí 'vá paçyaty | agnáye putrá-vate puroḍấçam[1] ashṭấ-kapâlaṃ nír vaped índrâya putríṇe puroḍấçam[1] ékâdaça-kapâlam prajấ-kâmo; 'gnír evấ 'smai pra-jấm pra-janáyati vṛiddhấm índraḥ prá yachaty | agnáye rása-vate 'jấ-kshîré carúṃ nír vaped yáḥ kâmáyeta: rása-vânt syâm íty, agním evá rása-vantaꣳ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati sá evaí 'naꣳ rása-vantaṃ karoti ‖ 4 ‖ rása-vân[2] evá bhavaty; ajấ-kshîré bhavaty âgneyî vấ eshấ yád ajấ sâ-'kshấd evá rásam áva runddhe[3] | 'gnáye vásu-mate puroḍấçam[1] ashṭấ-kapâlaṃ nír vaped yáḥ kâmáyeta: vásu-mânt syâm íty; agním eva vásu-mantaꣳ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'naṃ vásu-mantaṃ karoti vásu-mân evá bhavaty | agnáye vâja-sṛíte puroḍấçam[1] ashṭấ-kapâlaṃ nír vapet saṃ-grâmé sáṃ-yatte; vấjaṃ ‖ 5 ‖ vấ eshá sisîrshati yáḥ saṃ-grâmáṃ jígîshaty, agníḥ khálu vaí devấnâṃ vâja-sṛíd, agním evá vâja-sṛítaꣳ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, dhấvati vấjaꣳ hánti vṛitráṃ jáyati táꣳ saṃ-grâmám átho agnír iva ná prati-dhṛíshe bhavaty | agnáye 'gni-váte puroḍấçam[1] ashṭấ-kapâlaṃ nír vaped yásyâ 'gnấv agním abhy-uddhâreyur[4], nírdishṭa-bhâgo

---

4. [2] s. schol. zu P. 9, 21. [3] rumdhe ABCDW. [4] auch abhi zum Compositum gezogen.

vấ etáyor anyó 'nirdishṭa-bhâgo 'nyás, taú sam-bhávantau yájamânam ‖ 6 ‖ abhí sám bhavataḥ, sá îçvará ấrtim[1] ấ-'rtor; yád agnáye 'gni-váte nir-vápati bhâga-dhéyenai 'vaí 'nan çamayati, nấ 'rtim[1] ấ 'rchati[5] yájamâno | 'gnáye jyótishmate[1] puroḍấçam ashṭấ-kapâlam nír vaped yásyâ 'gnír úd-dhṛitó 'hute 'gni-hotrá ud-vấyed; ápara â-dîpyâ 'nû-'ddhṛítya íty âhus, tát táthâ ná kâryam yád bhâga-dhéyam abhí pűrva nd-dhriyáte kim áparo 'bhy út ‖ 7 ‖ hriyeté 'ti; tấny evấ 'va-kshấṇâni saṃ-nidhấya manthed: itáḥ prathamám jajne agníḥ[6] svấd yóner ádhi jâtá-vedâḥ | sá gâyatríyấ trishṭúbhâ[1] jágatyâ de-vébhyo havyám vahatu pra-jânánan íti, chándo-bhir evaí 'nan svấd yóneḥ prá janayaty; eshá vấvá sò 'gnír íty âhur jyótis t' vấ[7] asya párâ-patitam íti, yád agnáye jyótishmate[1] nir-vápati yád evấ 'sya jyótiḥ párâ-patitam tád evấ 'va runddhe[3] ‖ 8 ‖ karoty annâdó, dadhâti yád agnáye, çúcaye cákshur evấ 'smin téna dadhâti, karoti, vấjam, yájamânam, úd, evấ sya, shát ca ‖ 4 ‖

1, 3, 14, 7. 8. 4, 46, 1-3. — K. 10, 6. — itâsur itîta-asuḥ — cakshúshkâma itî cakshúḥ-kâmaḥ — prajanayatîti pra-janayáti — ajakshîra ity ája-kshîre — atho iti — abhyuddharéyur ity ábhi-uddharéyuḥ — anyaḥ | anirdishṭabhâga ity anirdishṭa-bhâgaḥ | anyaḥ — abhi | sam iti | bhavataḥ | saḥ | îçvaraḥ | ârtim | ârtor ity â-artoḥ — na | ârtim | eti | richati — jyotishmate — uddhṛita ity ut-hṛitaḥ | ahúte | agnihotra ity ágni-hotre — apâraḥ | âdîpyety ấ-dîpyâ | anûddhṛitya ity ánu-uddhṛityâḥ — abhîti | pûrvâḥ | uddhriyata íty út-hriyaté — abhi | ud iti | hriyeta — yonéḥ | adhîti — tri-shṭubhấ — eshaḥ | vâva | saḥ | agniḥ — tu | vai | asya — jyotishmate.

---

4. [1] so (ârch°) ABW, s. P. 10, 9. [5] so (°e a°) ABW; s. P. 11, 16; Whitney zu P. 1, 61. [6] so (tvâ) ABW, s. P. 5, 13; zum t (nicht ṭ) s. schol. zu P. 6, 13.

5. vaiçvânarâṃ[1] dvâdaça-kapâlaṃ nír vaped vâ-ruṇâṃ carúṃ dadhi-krâvṇe[2] carúm abhi-çasyámâno; yád vaiçvânaró dvâdaça-kapâlo bhávati saṃ-vatsaró vâ agnír vaiçvânaráḥ[1] saṃ-vatsaréṇai 'vai 'naṃ svadayaty âpa pâpâṃ várṇaṃ hate, vâruṇénai 'vai 'naṃ varuṇa-pâçân muñcati, dadhi-krâvṇâ[3] punâti; hiraṇyaṃ dákshiṇâ, pavítraṃ vai hiraṇyam, punâty evai 'nam, âdyam asyâ 'nnam bhavaty | etâm evá nír vapet prajâ-kâmaḥ; saṃ-vatsaráḥ ‖ 1 ‖ vâ etásyâ 'çânto yónim pra-jâyai paçûnâṃ nír da-hati yó 'lam pra-jâyai sán pra-jâṃ ná vindáte; yád vaiçvâ-naró[1] dvâdaça-kapâlo bhávati saṃ-vatsaró vâ agnír vaiçvânaráḥ[1] saṃ-vatsarám evá bhâga-dhéyena çamayati sò 'smai çântáḥ svâd yóneḥ pra-jâm prá janayaty, vâru-ṇénai 'vai 'naṃ varuṇa-pâçân muñcati, dadhi-krâvṇâ[3] pu-nâti; hiraṇyaṃ dákshiṇâ, pavítraṃ vai hiraṇyam, punâty evai 'nam ‖ 2 ‖ vindáte pra-jâṃ | vaiçvânarâṃ[1] dvâ-daça-kapâlaṃ nír vapet putré jâté; yád ashṭâ-kapâlo bhá-vati gâyatriyai 'vai 'nam brahma-varcaséna punâti, yán náva-kapâlas tri-vṛítai 'vâ 'smin téjo dadhâti, yád dáça--kapâlo vi-râjai 'vâ 'sminn annâ-'dyaṃ dadhâti, yád ékâ-daça-kapâlas trishṭúbhai[1] 'vâ 'sminn indriyáṃ dadhâti, yád dvâdaça-kapâlo jágatyai 'vâ 'smin paçûn dadhâti; yá-smiñ[4] jâtá etâm ishṭim nir-vápati pûtáḥ ‖ 3 ‖ evá te-jasvy[1] annâ-'dá indriyâvî[1] paçumân bhavaty | áva vâ eshá suvar-gâl lokâc chidyate yó darçapûrṇamâsa-yâjî sánn amâ--vâsyâṃ vâ paurṇa-mâsîṃ vâ 'ti-pâdáyati, suvar-gâya hí lokâya darça-pûrṇamâsâv ijyéte; vaiçvânarâṃ[1] dvâdaça-

5. abhiçastishṭyâdyâ ishṭayaḥ (I, 5, 11). [1] ohne avagraha. [2] so ABCW; vṇṇe D (mit virâma) und pâṭha in B (pag. 354); daraus entstanden: °vṇṇṇe pâṭha in B (ibid.), °vṇṇe Petersb. Wört.; vgl. I, 6, 12, 3. Zu der Verdopplung des Nasals s. P. 14, 2. [3] vṇṇâ D (mit virâma). [4] °n jâ° A; °n (mit virâma) jâ° B; °m j° W.

-kapâlaṃ nír vaped amâ-vâsyâṃ vâ paurṇa-mâsîṃ vâ 'ti-pâdya; saṃ-vatsaró vâ agnír vaiçvânaráḥ[1], saṃ-vatsarám evá prîṇâty átho saṃ-vatsarám evâ 'smâ úpa dadhâti suvar-gásya lokásya sám-ashṭyai || 4 || átho devátâ evâ 'nv-ârábhya suvar-gáṃ lokám eti | vîra-hâ vâ eshá devânâṃ yò 'gniṃ ud-vâsáyate, ná vâ etásya brâhmaṇâ ṛitâ-yávaḥ[2] purâ 'nnam akshann; âgneyám ashṭâ-kapâlaṃ nír vaped vaiçvânaráṃ[1] dvâdaça-kapâlam agnim ud-vâsayishyán; yád ashṭâ-kapâlo bhávaty, ashṭâ-'ksharâ gâyatrî, gâyatrò 'gnír, yâvân evâ 'gnis tásmâ âtithyáṃ karoty, átho yáthâ jánaṃ yatè 'vasáṃ karóti tâdṛik[1] || 5 || evá tád; dvâdaça-kapâlo vaiçvânaró[1] bhavati, dvâdaça[1] mâsâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaráḥ khálu vâ agnér yóniḥ, svâm evai 'naṃ yónim gamayaty, âdyam asyâ 'nnam bhavati | vaiçvânaráṃ[1] dvâdaça-kapâlaṃ nír vapen mârutâo saptá-kapâlaṃ grâma-kâma; â-havanîye vaiçvânarám[1] ádhi çrayati gârha-patye mârutám, pâpa-vasyasásya ví-dhṛityai; dvâdaça-kapâlo vaiçvânaró[1] bhavati, dvâdaça[1] mâsâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaréṇai 'vâ 'smai sa-jâtâoç cyâvayati; mârutó bhavati || 6 || marúto vai devânâṃ víço deva-viçénai 'vâ 'smai manushya-viçám áva runddhe[6], saptá-kapâlo bhavati saptá-gaṇâ vai marúto gaṇa-çá evâ 'smai sa-jâtân áva runddhe[6]; 'nû-'cyámâna â sâdayati, víçam evâ 'smâ ánu-vartmânaṃ karoti || 7 || prajâkâmaḥ saṃvatsaráḥ, punâty evai 'nam, pûtáḥ, sámashṭyai, tâdṛiñ, mârutó bhavaty, ékân na triçác ca || 5 ||

1, 5, 11, 1-5. — K. 10, 4. — vaiçvânaram — svadayati — annâdyam ity ânna-adyâm — trishṭubhâ — yasmin | jâte — tejasvî — indriyâvî — ijyete iti[7] — atho iti — ṛitâyava ity ṛita-yavâḥ | purâ | annam — ashṭâksharety ashṭâ-aksharâ

5. [1] s. P. 3, 2. [6] °rumdhe ABCDW. [7] s. P. 4, 40.

— yate | avasam — tâdṛik — dvâdaça — svâm | eva | enam — adhîti | çrayati — sajâtân iti sa-jâtân — saptagaṇâ iti sapta-gaṇâḥ — anûcyamâna ity ânu-ucyamâne.

6. âdityâṃ carûṃ nír vapet saṃ-grâmám upa-prayâsyánn; iyáṃ vâ áditir, asyâm evá pûrve práti tishṭhanti | vaiçvânarâṃ[1] dvâdaça-kapâlaṃ nír vaped â-yátanaṃ gatvâ; saṃ-vatsaró vâ agnír vaiçvânaráḥ, saṃ-vatsaráḥ khálu vai devânâm â-yátanam, etásmâd vâ â-yátanâd devâ ásurân ajayan; yád vaiçvânarâṃ dvâdaça-kapâlaṃ nir-vápati, devânâm evâ "-yátane yatate, jáyati tâu saṃ-grâmám | etásmin vâ etaú mṛijâte ‖ 1 ‖ yó vi-dvishâṇáyor ánnam átti; vaiçvânarâṃ[1] dvâdaça-kapâlaṃ nír vaped vi-dvishâṇáyor ánnaṃ jagdhvâ, saṃ-vatsaró vâ agnír vaiçvânaráḥ[1], saṃvatsará-svaditam evâ 'tti, nâ 'smin mṛijâte | saṃ-vatsarâya vâ etaú sám amâte yaú sam-amâte, táyor yáḥ pûrvo 'bhi-drúhyati tâṃ váruṇo gṛihṇâti; vaiçvânarâṃ[1] dvâdaça-kapâlaṃ nír vapet sam-amânáyoḥ pûrvo 'bhi-drúhya, saṃ-vatsaró vâ agnír vaiçvânaráḥ, sam-vatsarám evâ "ptvâ nir-varuṇam ‖ 2 ‖ parástâd[1] abhi druhyati nai 'naṃ váruṇo gṛihṇâty | âvyaṃ[1] vâ eshá práti gṛihṇâti yó 'vim prati-gṛihṇâti; vaiçvânarâṃ[1] dvâdaça-kapâlaṃ nír vaped ávim prati-gṛihya, saṃ-vatsaró vâ agnír vaiçvânaráḥ[1], saṃvatsará-svaditâm evá práti gṛihṇâti, nâ "vyam práti gṛihṇâty | âtmáno vâ eshá mâtrâm âpnoti yá ubhayâdat[1] prati-gṛihṇâty áçvaṃ vâ púrushaṃ vâ; vaiçvânarâṃ dvâdaça-kapâlaṃ nír vaped ubhayâdat[1] ‖ 3 ‖ prati-gṛihya, saṃ-vatsaró vâ agnír vaiçvânaráḥ[1], saṃvatsará-svaditam evá práti gṛihṇâti, nâ "tmáno mâtrâm âpnoti | vaiçvânarâṃ dvâdaça-kapâlaṃ nír vapet saním eshyánt; saṃ-vat-

---

6. âdityacarvâdyâ ishṭayaḥ (I, 5, 11). [1] ohne avagraha.

saró vấ agnír vaiçvânaró[1], yadấ khálu vaí saṃ-vatsaráṃ janátâyâṃ[1] cáraty átha sá dhanâ-'rghó bhavati; yád vaiçvânaráṃ[1] dvấdaça-kapâlaṃ nir-vápati saṃvatsará-sâtâm evá saním abhí prá cyavate, dấna-kâmâ asmai pra-jấ bhavanti | yó vaí saṃ-vatsaráṃ || 4 || pra-yújya ná vi-muñcáty aprati-shṭhânó vaí sá bhavaty; etám evá vaiçvânaráṃ[1] púnar â-gátya nír vaped, yám evá pra-yuñkté tám bhâga-dhéyena ví muñcati práti-shṭhityai; yáyâ rájjvo 't-tamấṃ gấm â-'jét tấm bhrấtṛivyâya prá hiṇuyân[2], nír-ṛitim evấ 'smai prá hiṇoti[2] || 5 || mṛijâte, nirvaruṇáṃ, vaped ubhayádad, yó vaí saṃvatsaráo, shấṭtriṃçac ca || 6 ||

1, 5, 11, 5. — K. 10, 3. — Kâ. 25, 8, 16. — mṛijâte[3] iti — aṃâte[3] iti — âvyàm | vai | eshaḥ — yaḥ | avim — ubhayâdàt — saḥ | dhanârgha iti dhana-arghaḥ — abhi | preti | cyavate — prajâ iti pra-jâḥ — apratishṭhâna ity àprati-sthânaḥ — âjed ity ấ-ajet — preti | hiṇuyât | nirṛitim iti niḥ-ṛitim | eva | asmai | preti | hiṇoti.

7. aindráṃ carúṃ nír vapet paçú-kàma; aindrấ vai paçáva, índram evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evấ 'smai paçűn prá yachati, paçu-mấn evá bhavati; carúr bhavati, svấd evấ 'smai yóneḥ paçűn prá janayatí | 'ndrâye 'ndriyấ-vate[1] puroḍấçam[2] ékâdaça-kapâlaṃ nír vapet paçú-kâma; indriyáṃ vaí paçáva, índram evé 'ndriyấ-vantao svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sáḥ || 1 || evấ 'smâ indriyám paçűn prá yachati, paçu-mấn evá bhavatí | 'ndrâya gharmá-vate puroḍấçam[2] ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped brahmavarcasá-kâmo; brahma-varcasáṃ vaí gharmá, índram evá gharmá-vantao svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evấ 'smin brahma-varcasáṃ dadhâti, brahma-var-

6. [2] so (ṇ) ABCDW, s. P. 13, 12 (7, 4). [3] s. P. 4, 40.
7. aindracarvâdyâ ishṭayaḥ (1, 6, 12). [1] s. P. 3, 5. [2] ohne avagraha.

casỳ evá bhavatĭ | 'ndrâyâ 'rká-vate puroḍâçam[2] ékâ-daça-kapâlaṃ nír vaped ánna-kâmo; 'rkó vaí devấnâm án-nam, índram evấ 'rká-vantaꣳ svéna bhâga-dhéyena ‖ 2 ‖ úpa dhâvati, sá evấ 'smâ ánnam prá yachaty, annâ-'dá evá bhavatĭ | 'ndrâya gharmá-vate puroḍâçam[2] ékâ-daça-kapâlaṃ nír vaped índrâye 'ndriyấ-vata[1] índrâyâ 'rká-vate bhŭti-kâmo; yád índrâya gharmá-vate nir-vá-pati çíra evấ 'sya téna karoti, yád índrâya 'ndriyấ-vata âtmấnam evấ 'sya téna karoti, yád índrâyâ 'rká-vate bhûtá evấ 'nnấ-'dye práti tishṭhati bhávaty evé | 'ndrâya ‖ 3 ‖ aꣳho-múce[3] puroḍâçam ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped yáḥ pâpmánâ gṛihîtáḥ syất; pâpmấ vấ áꣳha[3], índram evấ 'ꣳho-múcaꣳ[3] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam pâpmánó 'ꣳhaso muñcatĭ | 'ndrâya vaimṛidhấya[2] puro-ḍâçam[2] ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped yám mṛídho 'bhí pra--véperan râshṭrấṇi vâ 'bhí sam-iyúr; índram evá vaimṛi-dháꣳ[2] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evấ 'smân mṛídhaḥ ‖ 4 ‖ ápa hantĭ | 'ndrâya trâtré puroḍâçam[2] ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped baddhó vâ pári-yatto vé; 'ndram evá trâtấraꣳ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'naṃ trâyata | índrâyâ 'rkâçvamedhá-vate puroḍâçam[2] ékâ-daça-kapâlaṃ nír vaped yám mahâ-yajnó nó 'pa-námed; eté[4] vaí mahâ-yajnásyấ 'ntye[4] tanŭ[4] yád arkâ-'çvamedhấv, índram evấ 'rkâçvamedhá-vantaꣳ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evấ 'smâ antató[2] mahâ-yajnáṃ cyâvayaty, úpai 'naṃ mahâ-yajnó namati ‖ 5 ‖ indriyấvantaꣳ svéna bhâgadhéyenó 'pa dhâvati sò, 'rká-vantaꣳ svéna bhâgadhéyenai, 'vé 'ndrâya, 'smân mṛídho, 'smai, saptá ca ‖ 7 ‖

1, 6, 12, 1-6. — K. 10, 8. 9. — aindrâḥ — indriyâvâta ítĩndriya-vate — indriyâvântam ítĩndriya-vantam — bhûtaḥ |

---

7. [3] s. P. 8, 15. [4] s. P. 4, 52.

eva | annâdya ity ánna-adyè — abhîti | pravepèrann iti pra-vepèran — abhîti | samiyur iti sam-iyuḥ — asmât | mṛidhâḥ — trâyate — ete iti — antye iti — tanû iti — arkâçvamedhâv ity árka-açvamedhau — asmai | antataḥ.

8. índrâyâ 'nv-ṛijave puroḍâçam[1] ékâdaça-kapâlam nir vaped grâma-kâma; índram evâ 'nv-ṛijuo svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evâ 'smai sa-jâtân ánu-kân karoti, grâmy èvá bhavatî | 'ndrâṇyai carúm nir vaped yásya sénâ 'sao-çite 'va syâd; indrâṇî vai sénâyai devátè[1], 'ndrâṇîm evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sai 'vâ 'sya sénâo sáo çyati; bálbajân[1] ápi ‖ 1 ‖ idhmé sám nahyed, gaúr yátrâ 'dhi-shkannâ ny-ámehat táto bálbajâ[1] úd ati-shṭhan, gávâm evai 'nam ny-âyám api-nîya gâ vedayatî | 'ndrâya manyu-máte mánasvate[1] puroḍâçam[1] ékâda-ça-kapâlam nir vapet sam-grâmé sám-yatta; indriyéṇa vai manyúnâ mánasâ sam-grâmám jayatî, 'ndram evá manyu--mántam mánasvantao[1] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evâ 'sminn indriyám manyúm máno dadhâti, jáyati tám ‖ 2 ‖ sam-grâmám | etâm evá nír vaped yó hatá-manâḥ[2] svayám-pâpa iva syâd; etâni hí vâ etásmâd ápa-krântâny, áthai 'shá hatá-manâḥ[2] svayám-pâpa índram evá manyu--mántam mánasvantao svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evâ 'sminn indriyám manyúm máno dadhâti, ná hatá--manâḥ[2] svayám-pâpo bhavatî | 'ndrâya dâtré puroḍâçam ékâdaça-kapâlam nír vaped yáḥ kâmáyeta: dâna-kâmâ me pra-jâḥ[2] syuḥ ‖ 3 ‖ îti; 'ndram evá dâtârao svéna bhâga--dhéyenó 'pa dhâvati, sá evâ 'smai dâna-kâmâḥ pra-jâḥ karoti, dâna-kâmâ asmai pra-jâ bhavantî | 'ndrâya pra-

---

8. anvṛijupramukhâ ishṭayaḥ (1, 7, 13). [1] ohne avagraha. [2] s. schol. zu P. 9, 1.

-dâtré puroḍâçam[1] ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped yásmai práttam[1] iva sán ná pra-dîyété; 'ndram evá pra-dâtā́raꣳ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'smai prá dâpayatī́ | 'ndrâya su-trā́mṇe puroḍā́çam[1] ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped ápa-ruddho vâ || 4 || apa-rudhyámâno vé; 'ndram evá su-trā́mâṇaꣳ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'naṃ trâyate, 'napa-rudhyó bhavatī́ | 'ndro vaí sa-dṛíñ devátâbhir[1] âsît, sá ná vy-âvṛítam agachat; sá prajā́-patim úpâ 'dhâvat, tásmâ etám aindrám ékâdaça-kapâlaṃ nír avapat, ténai 'vā́ 'sminn indriyám adadhâc; chákvarî[3] yâjyâ-'nuvâkỳe[3] akarod, vájro vaí çákvarî, sá enaṃ vájro bhū́tyâ ainddha[4] || 5 || sò 'bhavat, sò 'bibhed bhûtáḥ: prá mâ dhakshyatī́ 'ti; sá prajā́-patim púnar úpâ 'dhâvat, sá prajā́-patiḥ çákvaryâ ádhi revátîṃ[1] nír amimîta çā́ntyâ ápra-dâhâya | yó 'laꣳ çriyaí sánt sa-dṛíñk[5] samânaíḥ[1 u 2] syā́t tásmâ etám aiꣳdrám ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped, índram evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evā́ 'sminn indriyáṃ dadhâti; revátî[1] puro-'nuvâkỳâ bhavati çā́ntyâ ápra-dâhâya, çákvarî yâjỳâ, vájro vaí çákvarî, sá enaṃ vájro bhū́tyâ inddhe[6], bhávaty evá || 6 || ápi, táꣳ, syur, vai, 'nddha[3], bhavati, cáturdaça ca || 8 ||

1, 7, 13, 1-5. — K. 10, 8-10. — anvṛíjava ity anu̱-ṛija̱ve̱ — anúkâ̱n ity anú-kâ̱n — grâ̱mî — asáꣳçi̱tety asám-çi̱tâ̱ | i̱va̱ — balbájân — adhíshka̱nnety adhí-ska̱nnâ̱ — nyâ̱yam iti ni-â̱yam — gâḥ — manásvate — prattám | i̱va̱ | sat — a̱da̱dhâ̱t | çakvárî iti — bhûtyaí — çakváryâḥ | adhîti | re̱vatī́m — çântyaí — sa̱dṛiññ iti sa-dṛiñ | sa̱mâ̱naiḥ — bhûtyaí.

9. âgnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped

---

8. [3] s. P. 4, 52. [4] aiṃdha ABCDW. [5] °ñsam° A, °ñ (mit virâma) s° BW; s. P. 5, 32. 9, 18 schol. [6] iṃdhe ABCDW.

9. abhicârâdyâ ishṭayaḥ (1, 8, 22).

abhi-cárant sárasvaty[1] ấjya-bhâgâ syâd bârhaspatyáç[1] carúr; yád âgnâ-vaishṇavá ékâdaça-kapâlo bhávaty, agniḥ sárvâ devátâ[1] víshṇur yajnó, devátâbhiç[1] cai 'vaí 'naṃ yajnéna câ 'bhí carati; sárasvaty[1] ấjya-bhâgâ bhavati, vấg vaí sárasvatî[1], vâcaí 'vaí 'nam abhí carati; bârhaspatyáç[1] carúr bhavati, bráhma vaí devấnâm bṛíhaspátir[1], bráhmaṇai 'vaí 'nam abhí carati ‖ 1 ‖ práti vaí parástàd[1] abhi-cárantam abhí caranti; dvé-dve[2] puro-'nuvâkye[2] kuryâd, áti[3] prá-yuktyâ | etáyai 'vá yajetâ 'bhi-caryámâṇo, devátâbhir[1] evá devátâḥ[1] prati-cárati yajnéna yajnáṃ vâcấ vấcam bráhmaṇâ bráhma, sá devátâç[1] cai 'vá yajnáṃ ca madhyató[1] vy-ávasarpati[4], tásya ná kútaç[1] canó[1] 'pâ-"vyâdhó bhavati, naí 'nam abhi-cárant stṛiṇuta | âgnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped yáṃ yajnó ná ‖ 2 ‖ upa-námed; agníḥ sárvâ devátâ[1] víshṇur yajnò, 'gníṃ cai 'vá víshṇuṃ ca svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tấv evấ 'smai yajnám prá yachata, úpai 'naṃ yajnó namaty | âgnâ-vaishṇavấṃ ghṛité carúṃ nír vapec cákshush-kâmo; 'gnér vaí cákshushâ manushyâ ví paçyanti[5] yajnásya devấ, agníṃ cai 'vá víshṇuṃ ca svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tấv evá ‖ 3 ‖ asmiñ cákshur[6] dhattaç, cákshushmân[1] evá bhavati; dhenvaí vấ etád réto yád ấjyam anaḍúhas[1] taṇḍulấ mithunấd evấ 'smai cákshuḥ prá janayati; ghṛité bhavati, téjo vaí ghṛitáṃ téjaç cákshus, téjasai 'vấ 'smai téjaç cákshur áva runddha[7] | indriyáṃ vai vîryaṃ vṛiñkte[8] bhrấtṛivyo yájamânó 'yajamânasyâ, 'dhvará-kalpâm práti nír vaped bhrấtṛivye yájamâne, nấ 'sye 'ndriyáṃ ‖ 4 ‖ vîryaṃ vṛiñkte[8]; purấ vâcáḥ

---

9. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 49. 50 u. 52. [3] so (ati für sich) ABCDW. [4] als Compositum. [5] unbetont. [6] °nc° A, n mit virâma B, °ṃc° W; s. P. 5, 21. 24. [7] rumdha (e) ABCDW. [8] ñte ACD.

prâ-vaditor nír vaped, yâvaty[1] evá vâk tâm ápro-'ditâm bhrâtṛivyasya vṛiṅkte[8], tâm asya vâcam pra-vádantîm ányâ vâcó 'nu prá vadanti, tâ indriyâṃ vîryam yájamâne dadhaty; âgnâ-vaishṇavám ashṭâ-kapâlaṃ nír vapet prâtaḥ-savanásyâ "-kâlé sárasvaty[1] âjya-bhâgâ syâd bârhaspatyâç[1] carúr; yád ashṭâ-kapâlo bhávaty ashṭâ-'ksharâ gâyatrî gâyatrâm prâtaḥ-savanám prâtaḥ-savanám evá ténâ "pnoti ‖ 5 ‖ âgnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlaṃ nír vapen mâdhyaṃdinasya[1] sávanasyâ "-kâlé sárasvaty[1] âjya-bhâgâ syâd bârhaspatyâç[1] carúr; yád ékâdaça-kapâlo bhávaty ékâdaçâ-'ksharâ trisbṭúp[1] traishṭubham[1] mâdhyaṃdinaꣳ[1] sávanam mâdhyaṃdinam evá sávanaṃ ténâ "pnoty; âgnâ-vaishṇavám dvâdaça-kapâlaṃ nír vapet tṛitîya-savanásyâ "-kâlé sárasvaty âjya-bhâgâ syâd bârhaspatyâç[1] carúr; yád dvâdaça-kapâlo bhávati dvâdaçâ-'ksharâ jágatî jâgataṃ tṛitîya-savanám tṛitîya-savanám evá ténâ "pnoti; devátâbhir[1] evá devátâḥ[1] ‖ 6 ‖ prati-cárati yajnéna yajnáṃ vâcâ vâcam bráhmaṇâ bráhma, kapâlair evá chándâꣳsy âpnóti puroḍâçaiḥ[1] sávanâni | maitrâ-varuṇám éka-kapâlaṃ nír vaped vaçâyai kâlé; yaí 'vâ 'saú bhrâtṛivyasya vaçâ 'nû-bandhyâ[9] só[10] evaí 'shaí; 'tásyaí 'ka-kapâlo bhavati ná hí kapâlaiḥ paçúm árhaty âptum ‖ 7 ‖ bráhmaṇai 'vaí 'nam abhí carati, yajnó ná, tâv evâ, 'sye 'ndriyám, âpnoti, devátâḥ, saptátriꣳçac ca ‖ 9 ‖

1, 8, 22, 1-3. — K. 10, 1. — sarásvatî — bârhaspatyaḥ — sarvâḥ | devatâḥ — bṛihaspatiḥ — parastât — atîti | prayúktyâ iti pra-yuktyai — praticaratîti prati-cárati — mádhyataḥ | vyavásarpatîti vi-avásarpati — kutáḥ | cana | upâvyâdha ity úpa-âvyâdhaḥ — striṇute — sarvâḥ | devatâḥ

---

9. [9] s. P. 3, 7. [10] s. P. 4, 7.

— cakshúshkâma iti cakshúḥ-kâmaḥ — manushyâḥ — cakshúshmân — anaḍuhâḥ | taṇḍulâḥ — ayájamânasya — yâvátî | eva — apróditâm ity aprá-uditâm — anyâḥ — anú | preti | vadanti — âkâla ity â-kâle — trishṭup | traishṭúbham | mâdhyámdinam — anûbandhyety ánu-bandhyâ | so iti | eva | eshâ | etasyâ | ekákapâla ity eká-kapâlaḥ.

10. asáv âdityó ná vy arocata, tásmai devâḥ práyaccittim[1] aichan, tásmâ etáṁ somâ-raudrám carúm nír avapan, ténai 'vâ 'smin rúcam adadhur; yó brahmavarcasá-kâmaḥ syát tásmâ etáṁ somâ-raudrám carúm nír vapet, sómam cai 'vá rudrám ca svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, táv evâ 'smin brahma-varcasám dhatto, brahma-varcasy evá bhavati; tishyâ-pûrṇamâsé nír vaped, rudráḥ ‖ 1 ‖ vaí tishyàḥ sómaḥ pûrṇá-mâsaḥ, sâ-'kshád evá brahma-varcasám áva runddhe[2]; pári-çrite yâjayati, brahma-varcasásya pári-gribîtyai; çvetâyai çvetá-vatsâyai dugdhám mathitám ájyam bhavaty, ájyam pró-'kshaṇam, ájyena mârjayante, yávad[1] evá brahma-varcasám tát sárvam karoty; áti brahma-varcasám kriyata íty âhur: îçvaró duç-cármâ bhávitor íti, mânavî[3] ṛícau dhâyye[3] kuryâd, yád vaí kím ca Mánur ávadat tád bheshajám ‖ 2 ‖ bheshajám evâ 'smai karoti | yádi bibhîyâd: duç-cármâ bhavishyâmî 'ti somâ-paushṇám carúm nír vapet; saumyó vaí devátayâ[1] púrushaḥ paushṇâḥ paçávaḥ, svávai 'vâ 'smai devátayâ[1] paçú-bhis tvácam karoti, ná duç-cármâ bhavati | somâ-raudrám carúm nír vapet prajâ-kâmaḥ; sómo vaí reto-dhâ agníḥ pra-jânâm pra-janayitâ, sóma evâ 'smai réto dádhâty agníḥ pra-jâm prá janayati, vindáte ‖ 3 ‖ pra-jâṁ | somâ-raudrám carúm nír vaped abhi-cárant,

---

10. saumâraudrâdyâ ishṭayaḥ (I, 8, 22). [1] ohne avagraha.
[2] rumdhe ABCDW. [3] s. P. 4 52.

saumyó vaí devátayâ[1] púrusha, eshá rudró yád agníḥ, svâyâ evaí 'naṃ devátâyai[1] nish-krîya rudrâyâ 'pi dadhâti, tâjag ârtim[1] â 'rchati[4] | somâ-raudráṃ carúṃ nír vapej jyóg--âmayâvî, sómaṃ vâ etásya ráso gachaty[5] agnío çárîraṃ yásya jyóg âmáyati, sómâd evâ 'sya rásaṃ nish-kṛîṇâty agnéḥ çárîram, utá yádi ‖ 4 ‖ itâ-'sur bhávati jîvaty evá; somâ-rudráyor vâ etáṃ grasitáo hótâ níshkhidati[6], sá îçvará ârtim[1] â-'rtor, anaḍvân[1] hótrâ déyo váhnir vâ anaḍvân váhnir hótâ váhninai 'vá váhnim âtmánao spṛiṇoti | somâ-raudráṃ carúṃ nír vaped yáḥ kámáyeta: své 'smâ â-yátane bhrâtṛivyaṃ janayeyam íti; védim pari-gṛihyâ 'rdhám ud-dhanyâd ardhám nâ, 'rdhám barhísha stṛiṇîyâd ardhám nâ, 'rdhám idhmásyâ 'bhy-âdadhyâd[7] ardhám ná, svá evâ 'smâ â-yátane bhrâtṛivyaṃ janayati ‖ 5 ‖ rudró, bheshajáṃ, vindáte, yádi, stṛiṇiyâd ardhám, dvádaça ça ‖ 10 ‖

1, 8, 22, 3-5. — K. 11, 5. — prâyaçcittim — tishyâpûrṇamâsa iti tishyâ-pûrṇamâse — sâkshâd iti sa-akshât — prokshâṇam iti pra-ukshâṇam — yâvât — mânavî iti — dhâyyè iti — dadhâti | agniḥ — svâyâḥ | eva | enam — nishkrîyeti niḥ-krîyâ — ârtim | eti | richati — gachati | agnim — nishkrîṇâtîti niḥ-krîṇâti — itâsur itîta-asuḥ — nir iti | khidati | saḥ | îçvaraḥ | ârtim | ârtor ity â-artoḥ | anaḍvân — sve | asmai — barhishâḥ — abhyâdadhyâd ity âbhi-âdadhyât — sve — asmai.

11. aindráṃ ékâdaça-kapâlaṃ nír vapen mârutáo saptá-kapâlaṃ grâma-kâma, índraṃ cai 'vá marútaç ca svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evâ 'smai sa-jâtân prá yachanti, grâmy èvá bhavaty; â-havanîya aindráṃ ádhi çra-

10. [4] so (ârch°) ABW, s. P. 10, 9. [5] unbetont. [6] so ABW; nir iti | khkhidati C; s. Whitney zu P. 8, 24 (14, 8). [7] abhi zum Compos. gezogen.

11. aindrâdyâ ishṭayaḥ (2, 1, 11).

yati[1] gârha-patye mârutám, pâpa-vasyasásya ví-dhṛityai; saptá-kapâlo mârutó bhavati, saptá-gaṇâ vaí maruto, gaṇa--çá evâ 'smai sa-jâtân áva rundhe[2]; 'nû-'cyámâna â sâdayati, víçam evá ‖ 1 ‖ asmâ ánu-vartmânaṃ karoty | etâm evá nír vaped yáḥ kâmáyeta: kshatráya ca viçé ca sa-mádaṃ dadhyâm íty; aindrásyâ 'va-dyán brûyâd: índrâyâ 'nu brûhî 'ty â-çrâvya brûyân: maruto yajé 'ti, mârutásyâ 'va-dyán brûyân: marúd-bhyó 'nu brûhî 'ty â-çrâvya brûyâd: índraṃ yajé 'ti, svá evaí 'bhyo bhâga--dhéye sa-mádaṃ dadhâti, vi-tṛiṇhâṇâs tishṭhanty | etâm evá ‖ 2 ‖ nír vaped yáḥ kâmáyeta: kálperann íti; yathâ--devatám ava-dâya yathâ-devatáṃ yajed, bhâga-dhéyenai 'vaí 'nân yathâ-yathâṃ kalpayati, kálpanta evaí | "ndrâm ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped vaiçva-devâṃ dvâdaça-kapâlaṃ grâma-kâma; índraṃ cai 'vá viçvâç ca devấnt svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evâ 'smai sa-jâtân prá yachanti, grâmy evá bhavaty; aindrásyâ 'va-dâya vaiçva-devásyâ 'va dyed[1] áthai "ndrásya ‖ 3 ‖ upárishṭâd[2], indriyéṇai 'vâ 'smâ ubhayátaḥ[3] sa-jâtân pári gṛihṇâty; upâdhâyya-pûrvayaṃ vâso dákshiṇâ sa-jâtânâm úpa-hityai | pṛíçniyai dugdhé praíyaṃgavaṃ[3 u 4] carúṃ nír vaped marúd--bhyo grâma-kâmaḥ, pṛíçniyai vaí páyaso marúto jâtâḥ pṛíçniyai priyáṃgavo[3], mârutâḥ khálu vaí devátayâ[3] sa-jâtâ, marúta evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evâ 'smai sa-jâtân prá yachanti, grâmy evá bhavati; priyá-vatî[5] yâjyâ--'nuvâkye[5] ‖ 4 ‖ bhavataḥ priyám evaí 'naṃ samânânâṃ[3] karoti, dvi-pádâ puro-'nuvâkyâ bhavati dvi-páda evâ 'va rundhe[2], cátush-padâ yâjyâ cátush-pada evá paçûn áva

---

11. [1] unbelont. [2] rumdhe ABCDW. [3] ohne avagraha. [4] so ACW. B p. 330; prayyaṃgavaṃ D, praiyyaṃ° B p. 369. [5] s. P. 4, 52.

runddhe[3] | devâ-'surâḥ sâṃ-yattâ âsan, té devâ mithó ví-priyâ âsan, tè 'nyò 'nyásmai jyaíshṭhyâyâ 'tishṭhamânâç catur-dhâ vy akrâmann agnír vásu-bhiḥ sómo rudraír índro marúd-bhir várṇṇa âdityaíḥ, sá índraḥ prajâ-patim úpâ 'dhâvat, tám ‖ 5 ‖ etáyâ saṃ-jnânyâ 'yâjayad, agnáye vásu-mate puroḍâçam[3] ashṭâ-kapâlaṃ nír avapat[1] sómâya rudrá-vate carúm índrâya marútvate[3] puroḍâçam[3] ékâdaça-kapâlaṃ váruṇâyâ "dityá-vate carúṃ, táto vâ índraṃ devâ jyaíshṭhyâyâ 'bhí sám ajânata | yáḥ samânaír[2] mithó ví-priyaḥ syât tám etáyâ saṃ-jnânyâ yâjayed; agnáye vásu-mate puroḍâçam[1] ashṭâ-kapâlaṃ nír vapet sómâya rudrá-vate carúm índrâya marútvate[3] puroḍâçam ékâdaça-kapâlaṃ váruṇâyâ "dityá-vate carúm, índram evaí 'nam bhûtâṃ jyaíshṭhyâya samânâ[3] abhí sáṃ jânate, vásishṭhaḥ samânânâm bhavati ‖ 6 ‖ víçam evá, tishṭhanty etâm evâ, 'thai "ndrásya, yâjyânuvâkyè, tám, váruṇâya, cáturdaça ca ‖ 11 ‖

2, 1, 11, 1-3. — K. 11, 5. — âhavanîya ity â-havanîyè — adhîti | çrayati — saptagaṇâ iti sapta-gaṇâḥ — sve | eva — te | eva — anûcyamâna ity ânu-ucyamâne — kalpante — grâmî | eva — uparishṭât — ubhayatâḥ — priyaṃgávaḥ — te | anyaḥ | anyasmai — atishṭhamânâḥ | caturdheti catuḥ-dhâ — marut-váte — abhi | sam iti | ajânata — abhi | sam iti | jânate.

12. [a] hiraṇya-garbhá; [b] ápo ha yát; [c] prájâ-pate | [d] sá veda putráḥ pitára ◡ sá mâtára ◡ sá sûnúr bhuvat sá bhuvat púnar-maghaḥ | sá dyâṃ aúrṇod antárikshaṃ[1] sá súvaḥ sá víçvâ bhúvo abhavat[2] sá â 'bhavat ‖ [e] úd u tyáṃ; [f] citrám | [g] sá pratna-ván návîyasâ 'gne dyumnéna saṃ-yátâ | bṛihát tatantha bhânúnâ ‖ [h] ní kâvyâ vedhásaḥ çáçvatas

12. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so ([a]o a[a] und [e]o a[e]) ABW, s. P. 11, 3.

kar[3] háste dádhânaḥ ‖ 1 ‖ nárya purúṇi | agnír bhuvad rayí-pátî rayîṇāo satrā́ cakrāṇó amṛ́tāni[2] víçvā ‖ [i] hiraṇya-pāṇim ûtáye savitā́ram úpa hvaye | sá céttā́ devátā[1] padám ‖ [k] vâmám adyá savitar vâmám u çvó divé-dive vâmám asmá-bhyaa sâvîḥ | vâmásya hí kshā́yasya deva bhū́rer ayā́ dhiyā́ vāma-bhājaḥ syâma ‖ [l] bā́ḍ itthā́ párvatānām khidrám bibharshi pṛithivi | prá yā́ bhûmi pravatvati[1] mahnā́ jinóshi ‖ 2 ‖ mahini ‖ [m] stómāsas tvā vi-cāriṇi práti shṭobhanty[4] aktú-bhiḥ | prá yā́ vā́jaṃ ná héshantam perúm ásyasy arjuni ‖ [n] ṛidûdáreṇa[1] sákhyā saceya yó mā ná rísh-yed dhary-açva pîtáḥ | ayáṃ yáḥ sómo ny-ádhāyy asmé tásmā índram pra-tíram emy ácha ‖ [o] ā́pānta-manyus tṛipála-prabharmā dhúniḥ çímîvāñ[1] cháru-māo[5] ṛijîshī́[6] | sómo víçvāny atasā́ vánāni nā́ 'rvā́g índram prati-mā́nāni debhuḥ ‖ [p] prá ‖ 3 ‖ suvānáḥ sóma ṛita-yúç ciketé 'ndrāya bráhma jamádagnir[1] árcan | vṛishā́ yantā́ 'si çávasas turásyā 'ntár yacha gṛiṇaté dhartrā́ṃ dṛioha ‖ [q] sa-bā́dhas te mádaṃ ca çushmayáṃ[1] ca bráhma náro brahma-kṛítaḥ saparyan[1] | arkó vā yát turáte sóma-cakshās tátré 'd índro dadhate pṛit-sú turyā́m ‖ [r] vāshaṭ te vishṇav[7] âsā ā́ kṛiṇomi tán me jushasva çipi-vishṭa havyám ‖ 4 ‖ várdhantu tvā su-shṭutáyo gíro me yûyám pāta svastí-bhiḥ sádā naḥ ‖ [s] prá tát te adyā́[2] çipi-vishṭa nā́mā 'ryáḥ çaosàmi vayúnāni vidvā́n | tám tvā gṛiṇâmi tavásam átavîyān kshā́yantam asya rájasaḥ parāké[1] ‖ [t] kím ít te vishṇo pari-cákshyam bhūt prá yád vavakshé çipi-vishṭó asmi[2] | mā́ várpo asmād[2] ápa gūha etád yád anyá-rūpaḥ sam-ithé babhū́tha ‖ 5 ‖ [u] ágne dā́ dāçúshe rayíṃ vîrá-vantam párî-ṇasam | çiçîhí naḥ sūnu-

---

12. [3] so ([a]s kar) ABW; s. P. 8, 24. [4] so (sht[o]) ABW, s. P. 6, 4.
[5] so B, [o]ncharu[o] AW; s. P. 5, 24. [6] so ([o]ā[o]) ABW, s. P. 9, 20.
[7] so ([o]av) ABW; s. 10, 19. 21. 22.

-mátaḥ ‖ [v] dā́ no agne[2] çatíno dā́ḥ sahasríṇo duró ná vā́jaw çrútyā ápā[3] vṛidhi | prā́cī[1] dyā́vā-pṛithivī́ bráhmaṇā kṛidhi súvar ṇá[9] çukrám usháso ví didyutuḥ ‖ [w] agnír dā́ drávi-ṇaṃ vī́rā-peçā́ agnir ṛíshiṃ yáḥ sahásrā sanóti | agnir diví havyám ā́ tatānā́ 'gnér dhā́māni ví-bhṛitā puru-trā́ ‖ [z] mā́ ‖ 6 ‖ no mardhīr, [y] ā́ tū́[10] bhara | [x] ghṛitáṃ ná pū́táṃ tanūr arepā́ḥ çúci hiraṇyam | tát te rukmó ná rocata svadhā́-vaḥ | [aa] ubhé su-çcandra sarpísho dárvī çrīṇīsha āsáni | utó na út pupūryā́ ukthéshu çavasas pata[11] íshaw stotṛí-bhya ā́ bhara ‖ [bb] vā́yo çatáw hárīṇāṃ yuvásva póshyāṇām | utá vā́ te sahasríṇo rátha ā́ yātu pā́jasā ‖ [cc] prá yā́bhiḥ ‖ 7 ‖

yā́si dāçvā́wsam áchā[8] niyúd-bhir vāyav[7] ishṭáye dur-oṇé | ni no rayíw su-bhójasaṃ yuve 'há ní vī́rā-vad gávyam áçvi-yaṃ ca rā́dhaḥ ‖ [dd] revátīr[1] naḥ sadha-mā́da índre santu tuví-vājāḥ | kshumánto[1] yā́bhir mádema ‖ [ee] revā́w[1 u 5] íd re-vátā[1] stotā́ syāt tvā́-vato maghónaḥ | pré 'd u hari-vaḥ çru-tásya ‖ 8 ‖ dádhāno, jinóshi, debhuḥ prá, havyám, babhū́tha, mā́, yā́bhiç, catvārīwçác ca ‖ 12 ‖

2, 3, 2, 1-9. — [a.b.c 12] R. 10, 120, 1. 7. 10; [d] B. 3, 5, 7, 2. Ath. 7, 1, 2; [e.f 13] R. 1, 50, 1. 115, 1; [g] 6, 16, 21; [h] 1, 72, 1; [i] 1, 22, 5; [k 14] 6, 71, 6; [l.m] 5, 84, 1. 2; [n] 8, 48, 10; [o] 10, 89, 5; [p.q] nur hier; [r.s.t] R. 7, 99, 7. 100, 5. 6; [u] 3, 24, 5; [v] 2, 2, 7; [w] 10, 80, 4; [x.y 15] 4, 20, 10. 3, 36, 9; [z] 4, 10, 6; [aa] 5, 6, 9; [bb] 4, 48, 5; [cc] 7, 92, 3; [dd] 1, 30, 13; [ee] 8, 2, 13. — saḥ | dyā́m | aurṇót | antarikṣham | saḥ | suvā́ḥ | saḥ | viçvā́ḥ | bhuvā́ḥ | abhavat | saḥ | eti | abhavat — çaçvátaḥ |

---

12. [a] so (ā) ABW; s. P. 3, 12. [9] so (°r ṇa) ABW; s. P. 7, 2. [10] so (tū) ABW, s. P. 3, 14. [11] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 27. [12] nur die pratīka, weil [a.b] sich in IV, 1, 8, 3. 5 und [c] in I, 8, 14, 2 vorfindet (alle drei Male nicht in yājyānuvākyā-Abschnitten). Es wird hierdurch die frühere Existenz des übrigen Textes gegenüber diesen je am Schlusse der einzelnen anuvāka angehängten yājyānuvākyā-Abschnitten erhärtet; s. die Noten zu I, 5, 5, 2. 11, 4. [13] nur die pratīka, weil bereits in I, 4, 43, 1 (keinem yājyā-Abschnitt) aufgeführt. [14] da sich dieser Vers bereits in I, 4, 23, 1 (keinem yājyā-Abschnitt) vorfindet, so befremdet, dafs er hier ganz, nicht blofs durch das pratīkam aufgeführt wird. [15] nur die pratīka, weil die Verse bereits in I, 7, 13, 3 (einem yājyā-Abschnitt) sich vorfinden.

kaḥ — saḥ | cettấ | devatấ — pravatvati — pratîti | stobhanti — ridûdaréṇa — asme[16] iti — çimîvân | çarúmân iti çarú-mân — ritayur ity ríta-yuḥ — jamadágnih — yantấ | asi — çushmayam — sapáryan — turaté[17] — vishṇo[18] | âsaḥ | eti — nâmâ | aryaḥ — parấke — vishṇo iti — gûhaḥ — agné | dâḥ — parîṇasam[19] iti pari-nasam — dâḥ | naḥ — çrutyai | apeti — práci[20] iti — suvâḥ | na — vîti | didyutnḥ — agniḥ | dâḥ — eti | tu | bhara — ubhe[16] iti | sucçandreti[21] su-candra — darvî[20] iti | çrîṇîshe — uto iti — çavasaḥ | pate — vâyo iti — achâ — vâyo[18] | ishtayé | duroṇa iti duḥ-one — yuva | iha | nîti — revatîḥ — sadhamâda iti sadha-mâdâḥ — kshumantâḥ — revân | it | revatâḥ — syât | tvâvâta[22] iti tva-vataḥ | maghonâḥ — preti | it | u.

prajấ-patis tâḥ srishṭấ, agnáye pathikŕíte, 'gnáye kámâyấ, 'gnáyé 'nnavate, vaiçvânarám, âdityám carúm, aindrám carúm, índrâyấ 'nvŕijava, âgnâvaishṇávám, asaú somâraudrám, aindrám ékâdaçakapâlam, hiraṇyagarbhó, dvấdaça ‖ 12 ‖

prajấpatir (1, 1), agnáye kámâyấ (3, 1), 'bhí sám bhavato (4, 7), yó vidvishâṇáyor (6, 2), idhmé sám nahyed (8, 2), âgnâvaishṇávám (9, 6), upárishṭâd (11, 4), yấsi dâçvấṃsam (12, 8), ékasaptatiḥ ‖ 71 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ dvitîyakâṇḍe dvitîyaḥ prapâṭhakaḥ ‖

1. âdityébhyo bhúvadvad-bhyaç carúṃ nir vaped bhûti-kâma; âdityấ vấ etám bhûtyai práti nudante yó 'lam bhûtyai sán bhûtiṃ ná prâ-"pnóty, âdityấn evá bhúvad-vataḥ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evaí 'nam bhûtiṃ gamayanti, bhávaty evấ | "dityébhyo dhâráyadvad-bhyaç carúṃ nir vaped ápa-ruddho vâ 'pa-rudhyámâno vâ; "dityấ vấ apa-roddhấra âdityấ ava-gamayitấra, âdityấn evá dhâráyad-vataḥ ‖ 1 ‖ svéna bhâga-dhéyenó

---

12. [16] s. P. 4, 9. 11. [17] turate Mspt. im Pet. W. unter] tur. [18] ohne iti, weil nicht pragṛihya; hiernach ist Whitney's Angabe zu P. 4, 7 p. 104. 429 zu berichtigen. [19] mit avagraha! und s. P. 3, 7. 7, 4. [20] s. P. 4, 13. 12. [21] s. P. 5, 5. [22] s. P. 3, 5.

3, 1. bhûtikâmâdînâṃ caravaḥ (2, 1, 11).

'pa dhâvati, tá evaí 'nam viçí dâdhraty, anapa-rudhyó bhavaty | ádité 'nu manyasvé 'ty apa-rudhyámâno 'sya padám ấ dadîte, 'yám vấ áditir, iyám evấ 'smai râjyám ánu manyate: satyấ "-çîr íty âha, satyấm evấ "-çîsham kuruta; ihá mána íty âha, pra-jấ evấ 'smai sá-manasaḥ karoty; úpa pré 'ta marutaḥ ‖ 2 ‖ su-dânava enấ viçpátinâ[1] 'bhy amúo rấjânam íty âha, mârutî vaí víḍ, jyeshṭhó viçpátir[1], viçaí 'vaí 'nao râshṭréna sám ardhayati | yáḥ parástàd[1] grâmya-vâdî syất tásya gṛihấd vrîhîn ấ harec, chuklấoç ca kṛishṇấoç ca ví cinuyâd, yé çuklấḥ[2] syús tám âdityâm carúm nír vaped, âdityấ vaí devatáyâ[1] víḍ, víçam evấ 'va gachati ‖ 3 ‖ áva-gatâ 'sya víḍ ánava-gatao râshṭrám íty âhur; yé kṛishṇấḥ syús tám vârunâm carúm nír vaped, vârunâm vaí râshṭrám, ubhé[3] evá víçaṃ ca râshṭrám cấ 'va gachati | yádi nấ 'va-gáched imám ahám âdityébhyo bhâgám nír vapâmy ấ 'múshmâd amúshyai viçó 'va-gantor íti nír vaped, âdityấ evaí 'nam bhâga-dhéyam pre-'psánto víçam áva ‖ 4 ‖ gamayanti | yádi nấ 'va-gáched ấçvatthân[1] mayűkhânt saptá madhyame-'shấyâm úpa hanyâd: idám ahám âdityấn badhnâmy ấ 'múshmâd amúshyai viçó 'va-gantor íty, âdityấ evaí 'nam baddhá-vîrâ víçam áva gamayanti | yádi nấ 'va-gáched etám evấ "dityâm carúm nír vaped, idhmé 'pi mayűkhânt sám nahyed, anapa-rudhyám evấ 'va gachaty; ấçvatthâ[1] bhavanti, marútâm vấ etád ójo yád açvatthá[1], ójasai 'vá víçam áva gachati; saptá bhavanti, saptá-gaṇâ vaí marúto, gaṇa-çá evá víçam áva gachati ‖ 5 ‖ dhârâyadvato, maruto, gachati, víçam ávai, 'tád, ashṭấdaça ca ‖ 1 ‖

---

1. [1] ohne avagraha. [2] s. schol. zu P. 9, 1. [3] s. P. 4, 11.

2, 1, 11, 3-6. — K. 11, 6. — satyâ | âçîr ity ã-çîḥ — upâ | preti | ita — ena | viçpatinâ | abhîti — viçpatiḥ — parastât — ubhe iti — eti | amushmât — âçvatthân — madhya-meshâyâm iti madhyama-îshâyâm — baddhavîrâ iti baddha--vîrâḥ — idhme | apîti — açvatthaḥ — saptagaṇâ iti sapta-gaṇâḥ.

2. devã vaí mṛityór abibhayus, té prajã-patim úpâ 'dhâvan, tébhya etãm prâjâ-patyão çatá-kṛishṇalâṃ nír avapat, táyai 'vai 'shv amṛitam adadhâd; yó mṛityór bibhîyãt tásmâ etãm prâjâ-patyão çatá-kṛishṇalâṃ nír vapet, prajã-patim evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evã 'sminn ãyur dadhâti, sárvam ãyur eti; çatá-kṛishṇalâ bhavati, çatã-"yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, ãyushy evé 'ndriyé ‖ 1 ‖ práti tishṭhati; ghṛité bhavaty, ãyur vaí ghṛitám, amṛitaṃo hiraṇyam, ãyuç cai 'vã 'smâ amṛítaṃ ca samîcî[1 u 2] dadhâti; catvãri-catvâri kṛishṇálâny áva dyati catur-avattásyã "ptyâ; eka-dhã brahmáṇa úpa haraty, eka-dhaí 'vá yájamâna ãyur dadhâty | asãv âdityó ná vy arocata, tásmai devãḥ prãyaçcittim[1] aichan, tásmâ etáṃo sauryáṃ carúṃ nír avapan, ténai 'vã 'smin ‖ 2 ‖ rúcam adadhur; yó brahmavarcasá-kâmaḥ syãt tásmâ etáṃo sauryáṃ carúṃ nír vaped, amúm evã "dityáṃo svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evã 'smin brahma-varcasáṃ dadhâti, brahma-varcasy evá bhavaty; ubhayáto[1] rukmaú bhavata, ubhayáta evã 'smin rúcaṃ dadhâti; prayâjé-prayâje kṛishṇálaṃ juhoti, dig-bhyá evã 'smai brahma-varcasám áva runddhe[3] | âgneyám ashṭã-kapâlaṃ nír vapet sâvitrám dvãdaça-kapâlam bhûmyai ‖ 3 ‖ carúṃ yáḥ kâmáyeta: hiraṇyaṃ vindeya hiraṇyam mó 'pa named iti; yád âgneyó bhá-

2. mṛityubhîtâdînâm ishṭayaḥ (2, 2, 12). [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 31. [3] rumdhe (°a) ABCDW.

vaty âgneyáṃ vaí híraṇyaṃ yásyai 'vá híraṇyaṃ ténai 'vaí 'nad vindate, sâvitró bhavati savitṛí-prasûta evaí 'nad vindate, bhûmyai carúr bhavaty asyâm evaí 'nad vindata, úpai 'naṁ hiraṇyaṃ namati | vi vâ eshá indriyéṇa vîryeṇa 'rdhyate yó híraṇyaṃ vindáta; etâm ‖ 4 ‖ evá nir vaped dhiraṇyaṃ vittvâ, né 'ndriyéṇa vîryeṇa vy ṛidhyata | etâm evá nir vaped yásya híraṇyaṃ náçyed; yád âgneyó bhávaty âgneyáṃ vaí hiraṇyaṃ yásyai 'vá híraṇyaṃ ténai 'vaí 'nad vindati, sâvitró bhavati savitṛí-prasûta evaí 'nad vindati, bhûmyai carúr bhavaty asyâṃ vâ etán naçyati yán náçyaty asyâm evaí 'nad vindatî | 'ndraḥ ‖ 5 ‖ tváshṭuḥ sómam abhî-sháhâ 'pibat, sá vishvañ[1] vy ârchat, sá indriyéṇa soma-pîthéna vy ârdhyata; sá yád ûrdhvám ud-ávamît té çyâmâkâ abhavant; sá prajâ--patim úpâ 'dhâvat; tásmâ etáṁ somendráṁ[1] çyâmâkáṃ carúṃ nir avapat ténai 'vâ 'sminn indriyáṁ soma-pîthám adadhâd; ví vâ eshá indriyéṇa soma-pîthéna 'rdhyate yáḥ sómaṃ vámiti; yáḥ soma-vâmî syât tásmai ‖ 6 ‖ etáṁ somendráṁ[1] çyâmâkáṃ carúṃ nír vapet, sómaṃ cai 'vé 'ndraṃ ca svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tâv evâ 'sminn indriyáṁ soma-pîthám dhatto, né 'ndriyéṇa soma-pîthéna vy ṛidhyate; yát saumyó bhávati soma-pîthám evâ 'va runddhe[2], yád aindró bhávatî 'ndriyáṃ vaí soma-pîthá indriyám evá soma-pîthám áva runddhe[3]; çyâmâkó bhavaty, eshá vâvá sá sómaḥ ‖ 7 ‖ sâ-'kshâd evá soma-pîthám áva runddhe[3] | 'gnáye dâtré puroḍâçam[1] ashṭâ-kapâlaṃ nír vaped índrâya pra-dâtré puroḍâçam[1] ékâdaça--kapâlam paçú-kâmo, 'gnír evâ 'smai paçûn pra-janáyati vṛiddhân índraḥ prá yachati; dádhi mádhu ghṛitám âpo dhânâ bhavanty, etád vaí paçûnâṁ rûpáṁ, rûpéṇai 'vá paçûn áva runddhe[3]; pañca-gṛihîtám bhavati, pâṅktâ[4] hí pa-

çávo; bahu-rûpám bhavati, bahu-rûpâ hí paçávaḥ ‖ 8 ‖ sám-ṛiddhyai[5]; prâjâ-patyám bhavati, prâjâ-patyâ vai paçávaḥ, prajâ-patir evâ 'smai paçûn prá janayaty; âtmâ vai púrushasya mádhu, yán mádhv agnaú juhóty âtmânam evá tád yájamâno 'gnaú prá dadhâti; pañktyau[4] yâjyâ-'nuvâkye[6] bhavataḥ, pâñktaḥ[4] púrushaḥ pâñktâḥ[4] paçáva, âtmânam evá mṛityór nish-krîya paçûn áva runddhe[3] ‖ 9 ‖ indriyè, 'smin, bhûmyâ, etâm, índraḥ, syât tásmai, sómo, bahurûpâ hí paçáva, ékacatvâriṅçac ca ‖ 2 ‖

2, 2, 12, 1-8. — K. 11, 4. 1. 2. — çatâyur iti çata-âyuḥ — çatendriya iti çata-indriyaḥ — samîcî iti — âptyai — brahmaṇè — yajámâne — prâyaçcittim — ubhayatâḥ — enat | vindate | upeti — vindatè — vîti | ṛidhyate — abhîshabety[7] ábhi-sahâ — vishvâñ | vîti | ârchat — vîti | ârdhyata — somendram — eshaḥ | vâva | saḥ — prajanayatîti pra-janayáti — dhânâḥ — pâñktâḥ | hi.

3. devâ vai sattrám[1] âsatâ 'rddhi-parimitaṃ yáças-kâmâs, téshâṁ sómaṁ râjânaṃ yáça ârchat, sá girím úd ait, tám agnír ánû 'd ait, tâv agnî-shómau sám abhavatâṃ; tâv índro yajná-vibhrashṭó 'nu párai "t, tâv abravîd: yâjáyatam mé 'ti; tásmâ etâm íshṭiṃ nír avapatâm: âgneyám ashṭâ-kapâlam aindrám ékâdaça-kapâlaṁ saumyáṃ carúṃ, táyai 'vâ 'smin téjaḥ ‖ 1 ‖ indriyám brahma-varcasám adhattâṃ | yó yajná-vibhrashṭaḥ syât tásmâ etâm íshṭiṃ nír vaped: âgneyám ashṭâ-kapâlam aindrám ékâdaça-kapâlaṁ saumyáṃ carúṃ; yád âgneyó bhávati téja evâ 'smin téna dadhâti, yád aindró bhávatî 'ndriyám evâ 'smin téna dadhâti, yát saumyó brahma-varcasám ténâ; "gneyásya ca saumyásya cai "ndré sam-âçleshayet[2], téjaç

2. [4] °ñt° ACD; s. Whitney zu P. 11, 23 p. 388. [5] °ṛidhyai ACDW. [6] s. P. 4, 52. [7] s. P. 3, 7.

3. yajnavibhrashṭâdînâm ishṭayaḥ (2, 3, 14). [1] satram ABCDW. [2] als Compositum!

cai 'vâ 'smin brahma-varcasâṃ ca samîcî[3 a. 4] ‖ 2 ‖ dadhâty | agnî-shomîyam ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped yáṃ kâmo nó 'pa-námed; âgneyó vai brâhmaṇáḥ, sá sómam pibati, svâm evá devátâ[3] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sai 'vaí 'naṃ kâmena sám ardhayaty, úpai 'naṃ kâmo namaty | agnî-shomîyam ashṭâ-kapâlaṃ nír vaped brahmavarcasá-kâmo, 'gnî-shómâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tâv evâ 'smin brahma-varcasáṃ dhatto, brahma-varcasỳ evá ‖ 3 ‖ bhavati; yád ashṭâ-kapâlas ténâ "gneyó, yác chyâmâkás téna saumyáḥ, sám-ṛiddhyai[5] | sómâya vâjíne çyâmâkáṃ carúṃ nír vaped yáḥ klaíbyâd[6] bibhîyâd; réto hí vâ etásmâd vâjinam apa-krâmaty áthai 'shá klaíbyâd[6] bibhâya, sómam evá vâjínaṃ svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evâ 'smin réto vâjinaṃ dadhâti, ná klîbó[7] bhavati | brâhmaṇas-patyám ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped grâma-kâmaḥ ‖ 4 ‖ bráhmaṇas pátim[7] evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evâ 'smai sa-jâtân prá yachati, grâmỳ evá bhavati; gaṇá-vatî[9] yâjyâ-'nuvâkye[9] bhavataḥ, sa-jâtaír evaí 'naṃ gaṇá-vantaṃ karoty | etâm evá nír vaped yáḥ kâmáyeta: bráhman víçaṃ ví nâçayeyam íti; mârutî[9] yâjyâ-'nuvâkye[9] kuryâd, bráhmann evá víçaṃ ví nâçayati ‖ 5 ‖ téjaḥ, samîcî, brahmavarcasy èvá, grâmakâmas, trícatvâriṃçac ca ‖ 3 ‖

2, 3, 14, 1-8. — K. 10, 2. 11, 4. — âsata | ṛiddhiparimitam ity ṛiddhi-parimitam | yaçaskâmâ iti yaçáḥ-kâmâḥ — yaçáḥ | ârchat — anú | ud iti | ait — agnîshomâv ity agnî-somaú — anú | pareti | ait — samâçlêshayed iti sam-âçlêshayet — samîcî iti — agnîshomîyam ity ágnî-somîyám — brâhmaṇaspatyam iti brâhmaṇaḥ-patyam — brahmáṇaḥ | patim — grâmî — gaṇavátî iti gaṇa-vatî — mârutî iti.

---

3. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 4, 31. [5] ṛidhyai ACDW. [6] °vy° W. [7] °bo auch W. [8] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 27. [9] s. P. 4, 52.

4. aryamṇé[1] carúṃ nír vapet suvargá-kâmo; 'saú vấ âdityò 'ryamấ, 'ryamáṇam evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'naṃ suvar-gáṃ lokáṃ gamayaty | aryamṇé[1] carúṃ nír vaped yáḥ kâmáyeta: dấna-kâmâ me pra-jấḥ syur íty; asaú vấ âdityò 'ryamấ, yáḥ khálu vaí dádâti sò 'ryamấ, 'ryamáṇam evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evá ‖ 1 ‖ asmai dấna-kâmâḥ pra-jấḥ karoti, dấna-kâmâ asmai pra-jấ bhavanty | aryamṇé carúṃ nir vaped yáḥ kâmáyeta: svastí[1] janátâm[1] iyâm íty; asaú vấ âdityò 'ryamấ, 'ryamáṇam evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'naṃ tád gamayati yátra jígamishatî | 'ndro vaí devấnâm ânu-jâvará âsît, sá prajấ-patim úpâ 'dhâvat, tásmâ etám aindrám ânu-shûkám ékâdaça-kapâlaṃ níḥ ‖ 2 ‖ avapat ténai 'vaí 'naṃ ágraṃ devátânâm[1] páry aṇayad[2], budhná-vatî[3] ágra-vatî[3] yâjyâ-'nuvâkye[3] akarod budhnấd evaí 'nam ágram páry aṇayad[2]; yó râjanya ânu-jâvaráḥ syất tásmâ etám aindrám ânu-shûkám ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped, índram evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati sá evaí 'nam ágraṃ samânấnâm[1] pári ṇayati[2], budhná-vatî[3] ágra-vatî[3] yâjyâ-'nuvâkye[3] bhavato budhnấd evaí 'nam ágram ‖ 3 ‖ pári ṇayaty[2], ânu-shûkó bhavaty eshấ hy etásya devátâ[1] yá ânu-jâvaráḥ, sám-ṛiddhyai[4] | yó brâhmaṇá ânu-jâvaráḥ syất tásmâ etám bârhaspatyám[1] ânu-shûkáṃ carúṃ nír vaped, bṛihaspátim[1] evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati sá evaí 'naṃ ágraṃ samânấnâm[1] pári ṇayati[2], budhná-vatî[3] ágra-vatî[3] yâjyâ-'nuvâkye[3] bhavato budhnấd evaí 'nam ágram pári ṇayaty[2], ânu-shûkó bhavaty eshấ hy etásya de-

---

4. svargakâmâdînâm ishṭayaḥ (2, 3, 14). [1] ohne avagraha. [2] so (mit ṇ) ABW; s. P. 7, 5. [3] s. P. 4, 52. [4] ṛidhyai ACDW.

vátâ[1] yá ânu-jâvaráḥ, sám-ṛiddhyai ‖ 4 ‖ evá, nír, ágram, etásya, catvári ca ‖ 4 ‖

2, 3, 14, 4-6. — K. 11, 4. — suvargam iti suvaḥ-gam — dânakâmâ iti dânâ-kâmâḥ | me — asmai | prajâ iti pra-jâḥ — svasti | janatâm — ânushûkam ity ânu-sûkam — parîti | anayat — samânânâm | parîti | nayati — bârhaspatyam — bṛihaspatim.

5. prajâ-pates tráyas-trioçad duhitára âsan, tâḥ sómâya râjne 'dadât, tâsâo rohiṇîm úpai "t, tâ îrshyantîḥ púnar agachan, tâ ánv ait, tâḥ púnar ayâcata, tâ asmai ná púnar adadât, sò 'bravîd: ṛitám amîshva yáthâ samâvac-chá[1] upai-'shyâmy átha te púnar dâsyâmî 'ti, sá ṛitám âmît, tâ asmai púnar adadât, tâsâo rohiṇîm evó 'pa ‖ 1 ‖ ait, tám yákshma ârchad; râjânam yákshma ârad íti tád râja-yakshmásya jánma yát pâpîyân abhavat tát pâpa-yakshmásya yáj jâyâbhyó 'vindat táj jâyényasya[2], yá evám etéshâm yákshmâṇâm jánma véda naí 'nam eté yákshmâ vindanti; sá etâ evá namasyánn[2] úpâ 'dhâvat, tâ abruvan: váram vṛiṇâmahai samâvac-chá[1] evá na úpâ 'ya íti, tásmâ etám ‖ 2 ‖ âdityám carúm nír avapan, ténai 'vai 'nam pâpât srâmâd amuñcan | yáḥ pâpayakshmá-gṛihîtaḥ syât tásmâ etám âdityám carûm nír vaped, âdityân evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evaí 'nam pâpât srâmân muñcanty | amâ-vâsyâyâm nír vaped, amúm evaí 'nam â-pyâyamânam ánv â pyâyayati; návo-navo bhavati jâyamâna íti puro-'nuvâkyâ[3] bhavaty âyur evâ 'smin táyâ dadhâti, yám âdityâ aoçúm â-pyâyáyantî

---

5. râjayakshmagṛihîtasyeshṭiḥ (2, 4, 14). [1] °vacha ACD. [2] ohne avagraha. [3] diese hiesige direkte Aufführung der puronuvâkyâ und yâjyâ (vgl. II, 4, 14, 1) ist ein weiterer Beweis für die sekundäre Zuthat der yâjyâ-Abschnitte (s. note zu I, 5, 5, 2. II, 2, 12, 1). [4] zum Accent s. schol. zu P. 10, 10.

'ti yâjyai[3a.4] " 'vaí 'nam etáyâ pyâyayati ‖ 3 ‖ evó 'pai, 'tám, asmin, tráyodaça ca ‖ 5 ‖

2, 4, 14, 1. (B. 3, 1, 3, 1). — K. 11, 3. — samâvaccha[1] iti samâvat-çaḥ | upaishyâmîty úpa-eshyâmi — ârchat — ârat — jâyâbhyâḥ — jâyenyâsya — yakshmâḥ — upeti | ayaḥ — anú | eti | pyâyayati — yâjyâ | eti | eva | enam.

6. prajâ-patir devébhyo 'nnâ-'dyaṃ vy-âdiçat[1], sò 'bravîd: yád imâṅ lokâṅ[2] abhy ati-ricyâtai[3], tán mámâ 'sad íti, tád imâṅ lokâṅ abhy áty aricyaté 'ndrao râjânam índram adhi-râjám índrao sva-râjânaṃ, táto vaí sá imâṅ lokâos[2] tredhâ[4] 'duhat, tát tri-dhâtos tridhâtu-tváṃ | yáṃ kâmáyetâ: 'nnâ-'dáḥ syâd íti tásmâ etáṃ tri-dhâtuṃ nír vaped índrâya râjne puroḍâçam[4] ‖ 1 ‖ ékâdaça-kapâlam índrâyâ 'dhi-râjâyé 'ndrâya sva-râjne; 'yáṃ vâ índro râjâ 'yám índro 'dhi-râjò 'sâv índraḥ sva-râḍ, imâṅ evá lokâṅt svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evâ 'smâ ánnam prá yachanty, annâ-'dá evá bhavati, yáthâ vatséna práttâṃ[4] gâṃ duhá eváṃ evé 'mâṅ lokâṅ[2] prâttân[4] kâmam annâ-'dyáṃ duha; ut-tânéshu kapâleshv ádhi çrayaty, áyâtayâma-tvâya; tráyaḥ puroḍâçâ bhavanti, tráya imé lokâ, eshâṃ lokânâm âptyâ; úttara-uttaro jyâyân bhavaty, evám iva hí 'mé lokâḥ, sám-ṛiddhyai[5]; sárveshâm abhi-gamáyann áva dyaty, áchambaṭ-kâraṃ; vy-atyâsaṃ ánv âhâ, 'nir-dâhâya ‖ 2 ‖ puroḍâçaṃ, tráyaḥ, shâḍvioçatiç ca ‖ 6 ‖

2, 4, 14, 1. 2. — K. 10, 10. — annâdyam ity ánna-adyâm | vyâdiçad iti vi-âdiçat — abhîti | atiricyâtâ ity áti-ricyâtai — asat — abhi | atîti | aricyata — imân | lokân | tredhâ | aduhat — ayam | vai | indraḥ | râjâ | ayam — asau —

---

6. annâdanaçaktikâmasya tridhâtur yâgaḥ (2, 4, 14). [1] als Compositum! [2] °ṃ lo° W (ter), °nlo° A. W (einmal), °n (mit virâma) lo° B; zu °kâos s. P. 6, 14. [3] Wurzel betont. [4] ohne avagraha. [5] °ṛidhyai ACDW.

prattâm — dugdhe — prattân — dugdhe — purodâçâḥ — âptyai — hi | ime.

7. devâ-'surâḥ sâṃ-yattâ âsan, tân devân âsurâ ajayan, té devâḥ parâ-jigyânâ âsurâṇâṃ vaiçyam úpâ 'yan, tébhya indriyáṃ vîryam ápâ 'krâmat; tád índro 'câyat, tád ánv ápâ 'krâmat, tád ava-rúdhaṃ nâ 'çaknot, tád asmâd abhy-ardhò 'carat; sá prajâ-patim úpâ 'dhâvat, tám etáyâ sárva-pṛishṭhayâ 'yâjayat, táyai 'vâ 'sminn indriyáṃ vîryam adadhâd | yá indriyá-kâmaḥ ‖ 1 ‖ vîrya--kâmaḥ syât tám etáyâ sárva-pṛishṭhayâ yâjayed; etâ evá devátâḥ[1] svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tâ evâ 'sminn indriyáṃ vîryaṃ dadhati | yád índrâya rátham-tarâya nir-vápati yád evâ 'gnés téjas tád evâ 'va runddhe[2], yád índrâya bárhatâya yád evé 'ndrasya téjas tád evâ 'va runddhe[2], yád índrâya vairûpâya[1] yád evá savitús téjas tát ‖ 2 ‖ evâ 'va runddhe[2], yád índrâya vairâjâya[1] yád evá dhâtús téjas tád evâ 'va runddhe[2], yád índrâya çâkvarâya yád evá marútâṃ téjas tád evâ 'va runddhe[2], yád índrâya raivatâya[1] yád evá bṛíhaspátes[1] téjas tád evâ 'va runddha[2], etávanti[1] vaí téjâṃsi, tâny evâ 'va runddha[2]; ut-tânéshu kapâleshv ádhi çrayaty, ayâtayâma-tvâya; dvâdaça-kapâlaḥ purodâçaḥ[1] ‖ 3 ‖ bhavati, vaiçvadeva-tvâya; sam-antám pary-ávadyati[3], sam--antám evé 'ndriyáṃ vîryaṃ yájamâne dadhâti; vy-atyâsam ánv âhâ, 'nir-dâhâyâ; 'çva ṛishabhó vṛishṇir bastáḥ sâ dákshiṇâ, vṛisha-tvâyai | 'táyai 'vá yajetâ 'bhi-çasyámâna, etâç cé 'd vâ asya devátâ[1] ánnam adánty adánty uv[4] evâ 'sya manushyâḥ ‖ 4 ‖ indriyákâmaḥ, savitús téjas tát, purodâço, 'shṭâtriṃçac ca ‖ 7 ‖

---

7. sarvapṛishṭhâ vîryakâmâbhiçastayoḥ (2, 4, 14). [1] ohne avagraha. [2] rumdhe ABCDW. [3] als Compositum! [4] so ABW; s. P. 9, 16.

2, 4, 14, 2-4. — K. 10, 10. — upeti | âyan — anú | apeti | akrâmat — abhyardha ity abhy-ardhaḥ — etâvánti — pary-avádyatîti pari-avádyati — etâç | ca | id | vai — adanti | adanti | u | eva.

8. Rájano vaí Kauṇeyáḥ Kratu-jítaṃ Jánakiṃ cakshur-ványam ayát, tásmà etắm íshṭiṃ nir avapad: agnáye bhrắjasvate[1] puroḍắçam[1] ashṭắ-kapâlaṁ sauryáṃ carúm agnáye bhrắjasvate[1] puroḍắçam[1] ashṭắ-kapâlaṃ, tâyai 'vắ 'smiñ cákshur[2] adadhâd | yáç cákshush-kâmaḥ syât tásmâ etắm íshṭiṃ nír vaped: agnáye bhrắjasvate[1] puroḍắçam[1] ashṭắ-kapâlaṁ sauryáṃ carúm agnáye bhrắjasvate[1] puroḍắçam[1] ashṭắ-kapâlam, agnér vaí cákshushâ manushyà vi ‖ 1 ‖ paçyanti[3] sűryasya devắ, agniṃ cai 'vá sűryaṃ ca svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tắv evắ 'smiñ cákshur[2] dhattaç cákshushmân[1] evá bhavati | yád âgneyaú bhávataç cákshushî[4] evắ 'smin tát práti dadhâti, yát sauryó nắsikâṃ ténâ; 'bhítaḥ[1] sauryám âgneyaú bhavatas, tásmâd abhíto nắsikâṃ cákshushî[4], tásmân nắsikayâ cákshushî[4] vi-dhṛite[4] | samânî[1 u. 4] yâjyâ-'nuvâkye[4] bhavataḥ, samânáu[1] hí cákshuḥ sám-ṛiddhyâ[5] | úd u tyáṃ jâtá-vedasaṁ[6], saptá tvâ haríto ráthe[6], citráṃ devắnâm úd agâd ánîkam[6] iti píṇḍân prá yachati, cákshur evắ 'smai prá yachati, yád evá tásya tát ‖ 2 ‖ ví, hy, àshṭắviṁçatiç ca ‖ 8 ‖

2, 4, 14, 4. 5. — cakshurvanyam iti cakshuḥ-vanyám —

---

8. cakshushkâmasya trihavishkeshṭiḥ (2, 4, 14). [1] ohne avagraha. [2] °nc° A, n mit virâma B, °mc° W; s. P. 5, 21. [3] unbetont. [4] s. P. 4, 12. 11. 52. [5] ṛidhyâ (°ai) ABCDW. [6] nur der erste und letzte dieser drei hier nur mit dem pratika angeführten Verse war bereits da, in I, 4, 43, 1; und die pratîka davon im yâjyâ-Abschnitt II, 2, 12, 1; der mittlere Vers aber findet sich (und zwar mit ihnen, resp. abermals, jedoch mit Ausnahme des ersten, im vollen Wortlaute) erst unten, im yâjyâ-Abschnitt nämlich des nächsten prap. (II, 4, 14, 4) vor. Vgl. meine Bemerkung zu I, 5, 5, 2.

tasmai — bhrâjàsvate — tayā́ | e̱va — cakshúshkâma̱ iti̱ cakshúḥ-kâ̱ma̱ḥ — pa̱çya̱nti̱ — cakshúshmân — cakshúshî iti — a̱bhitáḥ — vidhṛite̱ iti̱ vi-dhṛi̱te̱ | sa̱mâ̱nî iti.

9. [a] dhruvò 'si dhruvò 'háꣳ sa-jâtéshu bhûyâsaṃ dhī́raç céttâ vasu-víd, dhruvò 'si dhruvò 'háꣳ sa-jâtéshu bhûyâsam ugráç céttâ vasu-víd, dhruvò 'si dhruvò 'háꣳ sa-jâtéshu bhûyâsam abhi-bhū́ç céttâ vasu-víd | [b] ā́-manam asy ā́-manasya devâ yé sa-jâtā́ḥ kumârā́ḥ[2] sá-manasas tā́n aháṃ kâmaye hṛidā́ té mā́ṃ kâmayantâꣳ hṛidā́ tā́n ma ā́-manasaḥ[3] kṛidhi svā́hā́[1]; "-manam asi ‖ 1 ‖ ā́-manasya devâ yā́ stríyaḥ sá-manasas tā́ aháṃ kâmaye hṛidā́ tā́ mā́ṃ kâmayantâꣳ hṛidā́ tā́ ma ā́-manasaḥ[3] kṛidhi svā́hâ[2] | vaiçva-devī́ꣳ sâṃ-grahaṇī́ṃ nír vaped grā́ma-kâmo, vaiçva-devā́ vaí sa-jâtā́, víçvân evá devā́nt svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tá evā́ 'smai sa-jâtā́n prá yachanti, grâmỳ evá bhavati | sâṃ-grahaṇī́ bhavati, mano-gráhaṇaṃ vaí saṃ-gráhaṇam, mána evá sa-jâtā́nâm ‖ 2 ‖ gṛihṇâti | dhruvò 'si dhruvò 'háꣳ sa-jâtéshu bhûyâsam íti pari-dhī́n pári dadhâty, â-çísham evaí 'tā́m ā́ çâsté, 'tho etád evá sárvaꣳ sa-jâtéshv ádhi bhavati yásyai 'váṃ vidúsha eté pari-dháyaḥ pari-dhîyánta | ā́-manam asy ā́-manasya devâ íti tisrá ā́-hutîr juhoty, etā́vanto[1] vaí sa-jâtā́ yé mahā́nto yé kshullakā́ yā́ stríyaḥ, tā́n evā́ 'va runddhe[4], tá enam áva-ruddhâ úpa tishṭhante ‖ 3 ‖ svā́hā́ "manam asi, sajâtā́nâꣳ, runddhe[4], páñca ca ‖ 9 ‖

2, 4, 14, 5. — K. 12, 2. — de̱vâ̱ḥ | ye — ku̱mâ̱râḥ — svâhā́ — de̱vâ̱ḥ | yâḥ — tâḥ — vai̱çva̱de̱vâ iti vaiçva-de̱vâḥ — sa̱jâ̱tâ iti sa-jâ̱tâḥ — te | e̱va̱ — grâ̱mî — atho̱ iti — pa̱ri̱dhî̱yanta̱ iti pari-dhî̱yantè — e̱tâvántaḥ — kshu̱lla̱kâḥ | yâḥ — te.

9. grâmakâminaḥ sâṃgrahaṇîshṭiḥ (2, 4, 14). [1] so schon I, 6, 2, 1; zu dhruvo 'si s. schol. zu P. 11, 3. [2] ohne avagraha. [3] zu "ḥ s. schol. P. 8, 26. [4] ruṃdhe ABCDW.

10. [a] yán návam aít tán náva-nîtam abhavad, yád ásarpat tát sarpír abhavad, yád ádhriyata[1] tád ghṛitám abhavad | [b] açvínoḥ prâ-'ṇò 'si tásya te dattâṃ yáyoḥ prâ-'ṇó 'si svâhé[2], 'ndrasya prâ-'ṇò 'si tásya te dadâtu yásya prâ-'ṇó 'si svâhâ[2], mitrâ-váruṇayoḥ prâ-'ṇò 'si tásya te dattâṃ yásya prâ-'ṇó 'si svâhâ, víçveshâṃ devânâm prâ-'ṇò 'si ‖ 1 ‖ tásya te dadatu yéshâm prâ-'ṇó 'si svâhâ[2] | [c] ghṛitásya dhârâm amṛítasya pánthâm índreṇa dattâm práyatâm marúd-bhiḥ | tát tvâ víshṇuḥ páry apaçyat tát tvé 'ḍâ gávy aírayat[3] | [d] pâvamânéna tvâ stómena gâyatrásya vartanyó 'pâ-'ꣳçór vîryèṇa devás tvâ savitó 't sṛijatu jîvâtave jîvanasyâyai, bṛihad-rathantaráyos tvâ stómena trishṭúbho[2] vartanyâ çukrásya vîryèṇa devás tvâ savitó 't ‖ 2 ‖ sṛijatu jîvâtave jîvanasyâyâ, agnés tvâ mâtrayâ jágatyai vartanyâ "grayaṇásya[2] vîryèṇa devás tvâ savitó 't sṛijatu jîvâtave jîvanasyâyâ | [e] imám agna âyushe várcase kṛidhi priyáꣳ réto varuṇa soma râjan | mâté 'vâ 'smâ adite çárma yacha víçve devâ járad-ashṭir yáthâ 'sat ‖ [f] agnír âyushmânt[2] sá vánaspáti-bhir âyushmân[2] téna tvâ "yushâ "yushmantaṃ[2] karomi, sóma âyushmânt sá óshadhî-bhir[4], yajná âyushmânt sá dákshiṇâbhir, bráhmâ "yushmat tád brâhmaṇair âyushmad, devâ âyushmantas tè 'mṛíter[a], pitára âyushmantas té sva-dhâyâ "yushmantas téna tvâ "yushâ "yushmantaṃ karomi ‖ 3 ‖ víçveshâṃ devânâm prâṇò 'si, trishṭúbho vartanyâ çukrásya vîryèṇa devás tvâ savitó 't, sóma âyushmân, páñcaviꣳçatiç ca ‖ 10 ‖

2, 8, 11, 2-5. — K. 11, 7. — prâṇa iti pra-aṇaḥ — svâhâ — tat | tvâ | iḍâ | gavi | airâyat — vartanyâ | upâꣳçor ity úpa-aꣳçoḥ — trishṭubhâḥ — jîvanasyâyai — âgrayaṇasyâ

---

10 âyushkâmeshṭimantrâḥ. [1] so (°dhr°) ABCDW u. schol. (p. 446). [2] ohne avagraha. [3] betont! [4] s. P. 3, 7.

— a̱gne̱ — mâ̱tâ | i̱va̱ | a̱smai̱ — de̱vâ̱ḥ — asàt — âyúshmân — tvâ̱ | âyúshâ | âyúshmantam — oshàdhîbhi̱r ity oshàdhi-bhi̱ḥ — brahmà | âyúshmat — te | a̱mṛitèna.

11. agníṃ vā́ etásya çárîraṃ gachati[1] sómaꣳ ráso váruṇa enaṃ varuṇa-pâçéna gṛihṇâti[1] sárasvatîṃ[2] vā́g agnā́-víshṇû âtmā́ yásya jyóg âmáyati | yó jyóg-âmayâvî[3] syā́d yó vâ kâmáyeta: sárvam ā́yur iyâm íti tásmâ etā́m íshṭiṃ nír vaped: âgneyám ashṭā́-kapâlaꣳ saumyáṃ carúṃ vâruṇáṃ dáça-kapâlaꣳ sârasvatáṃ[2] carúm âgnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlam; agnér evā́ 'sya çárîraṃ nish-krîṇā́ti sómâd rásam ‖ 1 ‖ vâruṇénai 'vaí 'naṃ varuṇa-pâçā́n muñcati, sârasvaténa[2] vā́caṃ dadhâty, agníḥ sárvâ devátâ[2] víshṇur yajnó, devátâbhiç[2] cai 'vaí 'naṃ yajnéna ca bhishajyaty, utá yádî 'tā́-'sur bhávati jī́vaty evá | yán návam aít tán náva-nîtam abhavad íty ā́jyam áve "kshate, rûpám evā́ 'syai 'tán mahimā́naṃ vy-ā́cashṭe[4] | 'çvínoḥ prâ-'ṇò 'sī́ 'ty âhâ, 'çvínau vaí devā́nâm ‖ 2 ‖ bhishájau, tā́bhyâm evā́ 'smai bheshajáṃ karotī́ | 'ndrasya prâ-'ṇò 'sī́ 'ty âhe, 'ndriyám evā́ 'sminn eténa dadhâti | mitrā́-váruṇayoḥ prâ-'ṇò 'sī́ 'ty âha, prâṇâ-'pânā́v evā́ 'sminn eténa dadhâti | víçveshâṃ devā́nâm prâ-'ṇò 'sī́ 'ty âha, vîrỳam evā́ 'sminn eténa dadhâti | ghṛitásya dhā́râm amṛítasya pánthâm íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tát | pâvamânéna tvâ stómené 'ti ‖ 3 ‖ âha, prâ-'ṇám evā́ 'sminn eténa dadhâti | bṛihad-rathantaráyos tvâ stómené 'ty âhaú, 'ja evā́ 'sminn eténa dadhâty, agnés tvâ mā́trayé 'ty âhâ, "tmā́nam evā́ 'sminn eténa dadhâty | ṛitvíjaḥ[2] páry âhur, yā́-

11. dîrgharogyâyurarthinor ishṭiḥ (2, 5, 12). [1] unbetont! [2] ohne avagraha. [3] so ABCD, jyóg âmayâvī́ W. [4] als Compositum!

vanta[2] evá 'rtvíjas[2] tá enam[5] bhishajyanti; brahmáṇo hástam anv-ârábhya páry âhur, eka-dhaí 'vá yájamâna ā́yur dadhati, yád evá tásya tád | dhíraṇyât ‖ 4 ‖ ghṛitáṃ nísh pibaty[6], ā́yur vaí ghṛitám amṛítaꣳ híraṇyam, amṛítâd evā́ "yur nísh pibati[6]; çatá-mânam bhavati, çatā́-"yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, ā́yushy evé 'ndriyé práti tishṭhaty; átho khálu yā́vatîḥ[2] sámâ eshyán mányeta tā́van-mânaꣳ syât, sám-ṛiddhyâ[7] | imám agna ā́yushe várcase kṛidhī́ 'ty âhā́, "yur evā́ 'smin várco dadhâti | víçve devâ járad-ashṭir yáthā́ 'sad íty âha, járad-ashṭim evaí 'naṃ karoty | agnír ā́yushmân[2] íti hástaṃ gṛihṇâty, eté vaí devā́ ā́yushmantas[2], tá evā́ 'sminn ā́yur dadhati, sárvam ā́yur eti ‖ 5 ‖ rásaṃ, devā́nâꣳ, stómené 'ti, híraṇyâd, ásad íti, dvā́viꣳçatiç ca ‖ 11 ‖

2, 3, 10, 1-3. 5, 12, 1. — K. 11, 8. — gachati — gṛihṇâti | saràsvatîm — nishkrîṇâtîti niḥ-krîṇâti — sarvā́ḥ | devatā́ḥ — itâsur itîta-asuḥ — îkshate — eva | asya — vyâcàshṭa iti vi-âcàshṭe — prâṇa iti pra-anaḥ — âha | ojàḥ | eva | asmin — ṛitvijàḥ — yâvàntaḥ — te | enam — ekadhety èka-dhâ | eva | yajàmâne — nir iti | pibati — çatâyur iti çata-âyuḥ — çatendriya iti çata-indriyaḥ — atho iti — yâvàtîḥ — asàt | iti — âyùshmân — te | eva.

12. prajā́-patir váruṇâyā́ 'çvam anayat, sá svā́ṃ devátâm[1] ârchat, sá páry adîryata; sá etáṃ vâruṇáṃ cátush-kapâlam apaçyat, táṃ nír avapat, táto vaí sá varuṇa-pâçā́d amucyata | váruṇo vā́ etáṃ grihṇâti yó 'çvam prati-gṛihṇā́ti; yā́vató[1] 'çvân prati-gṛihṇîyā́t tā́vato[1] vâruṇā́ñ cátush-kapâlân[2] nír vaped, váruṇam evá svéna bhâga-dhé-

11. [5] schol. zu P. 9, 11. 10, 22. [6] so (°sh p°) ABW; s. P. 8, 24. [7] °ṛidhyâ (°ai) ABCDW.

12. açvadânina ishṭiḥ catushkapâlâ (2, 5, 12). [1] ohne avagraha. [2] °nca° A, n (mit virâma) ca° B, °ṃ ca° W und pâṭha in B (p. 455); s. P. 5, 21. 24.

yenó 'pa dhâvati, sá evaí 'naṃ varuṇa-pâçân muñcati ‖ 1 ‖ cátush-kapâlâ bhavanti, cátush-pâd dhy áçvaḥ[3], sám-ṛiddhyâ[4]; ékam áti-riktaṃ nír vaped yám evá prati-grâhî bhávati yáṃ vâ nâ 'dhy-éti, tásmâd evá varuṇa-pâçân mucyate | yády áparam prati-grâhî syât sauryám éka-kapâlam ánu nír vaped, amúm evâ "dityám ucc-câráṃ kurute | 'pò 'va-bhṛithám ávai 'ty, ap-sú vaí váruṇaḥ, sâ-'kshâd evá váruṇam áva yajate | 'po-naptrîyaṃ carúm púnar é-'tya nír vaped, apsú-yonir vâ áçvaḥ, svâm evaí 'naṃ yóniṃ gamayati, sá enaṃ çántá úpa tishṭhate ‖ 2 ‖ muñcati, carúṃ, saptádaça ca ‖ 12 ‖

2, 5, 12, 1. — K. 12, 6. — devatâm — catúshkapâlam iti catúḥ-kapâlam — vâruṇân — catúshkapâlâ iti catúḥ-kapâlâḥ — catúshpâd iti catúḥ-pât | hi — anú | nir iti | vapet — uccâram ity út-câram — aponaptrîyam ity âpaḥ-naptrîyám — etyety â-ityâ — vai — svâm | eva | enam.

13. yâ vâm indrâ-varuṇâ yatavyâ tanûs táye 'mám áṃhaso muñcataṃ; yâ vâm indrâ-varuṇâ sahasyâ rakshasyâ tejasyâ tanûs táye 'mám áṃhaso muñcataṃ | yó vâm indrâ-varuṇâv agnaú srâmas tám vâm eténâ 'va yaje; yó vâm indrâ-varuṇâ dvipât-su paçúshu cátushpât-su go-shṭhé gṛihéshv ap-sv óshadhîshu[1] vánaspátishu[1] srâmas tám vâm eténâ 'va yaja | índro vâ etásya ‖ 1 ‖ indriyéṇâ 'pa krâmati váruṇa enaṃ varuṇa-pâçéna gṛihṇâti yáḥ pâpmánâ gṛihîtó bhávati; yáḥ pâpmánâ gṛihîtâḥ syât tásmâ etâm aindrâ-varuṇîm payasyâṃ nír vaped, índra evâ 'sminn indriyám dadhâti váruṇa enaṃ varuṇa-pâçân muñcati; payasyâ bhavati, páyo hí vâ etásmâd apa-krâmaty, áthai 'shá pâpmánâ gṛihîtó, yát payasyâ bhávati

---

12. [3] °pâdhya° A. [4] °ṛidhyâ (°ai) ACDW.

13. pâpmanâ gṛihîtasyeshṭiḥ. [1] ohne avagraha.

páya evā 'smin táyâ dadhâti | payasyâyâm ‖ 2 ‖ puro-ḍâçam[1] áva dadhâty, âtman-vántam evaí 'naṃ karoty, átho âyátana-vantam evá; catur-dhā vy ûhati, dikshv[1] evá práti tishṭhati; púnaḥ sám ûhati, dig-bhyá evā 'smai bheshajáṃ karoti; sam-ūhyā 'va dyati, yáthā "-viddhaṃ nish-kṛintáti tâdṛíg[1] evá tád | yó vâm indrâ-varuṇâv agnaú srā-mas táṃ vâm eténā 'va yaja íty âha, dúr-ishṭyâ evaí 'nam pâti | yó vâm indrâ-varuṇâ dvipāt-su paçúshu srāmas táṃ vâm eténā 'va yaja íty âhai, 'tāvatîr[1] vā āpa óshadhayo[1] vánaspátayaḥ[1] pra-jāḥ paçáva upa-jîvanîyâs, tā evā 'smai varuṇa-pâçān muñcati ‖ 3 ‖ etásya, payasyâyâm, pâti, shâḍvi°çatiç ca ‖ 13 ‖

2, 5, 12, 2. 3. — K. 11, 11. — goshṭha iti go-sthe — vanaspatishu — atho iti — caturdheti catuḥ-dhâ — âviddhaṃ ity â-viddhaṃ | nishkṛintatîti niḥ-kṛintati | tâdṛik — yaje — durishṭyâ iti duḥ-ishṭyâḥ — etâvatîḥ.

14. [a] sá pratna-ván, [b] ní kāvyé, [c] 'ndraṃ vo viçvátas[1] pārî[2], [d] 'ndraṃ náraḥ | [e] tváṃ naḥ soma viçváto[1] rákshā[3] râjann aghâ-yatáḥ | ná rishyet tvā-vataḥ sákhā ‖ [f] yā te dhāmâni diví yā pṛithivyāṃ yā párvateshv óshadhîshv[1] ap-sú | tébhir no víçvaiḥ su-mánā áheḍan rājant soma práti havyā gṛibhâya ‖ [g] ágnî-shomâ sá-vedasâ sá-hûtî vanataṃ gíraḥ | sáṃ deva-trā babhûvathuḥ ‖ [h] yuvám ‖ 1 ‖ etāni diví rocanāny agníç ca soma sá-kratû adhattam | yuváṃ sindhûṃr[4] abhí-çaster avadyād ágnî-shomâv amuñcataṃ gṛibhîtān ‖ [i] ágnî-shomâv imáṃ sú me çṛiṇutáṃ vṛishaṇâ hávam | práti sû-'ktāni haryatam bhávataṃ dâçúshe máyaḥ ‖ [k] ā 'nyáṃ divó mātaríçvâ[1] jabhārā 'mathnād anyám pári

---

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°s p) ABW, s. P. 8, 24. [3] so (°â) ABW, s. P. 3, 8. [4] so (°ûṃr) ABW, s. P. 9, 20.

çyenó ádreḥ[k] | ágnî-shomâ bráhmaṇâ vâvṛidhânó 'rúṃ yajñáya cakrathur u lokám ‖ [l] ágnî-shomâ havíshaḥ prá-sthitasya vîtám ‖ 2 ‖ háryataṃ vṛishaṇâ jushéthâm | su-çármâṇâ sv-ávasâ hí bhûtám áthâ[m] dhattaṃ yájamânâya çáṃ yóḥ ‖ [m] ấ pyâyasva, [n] sáṃ te ‖ [o] gaṇấnâṃ tvâ gaṇá-patio havâmahe kavíṃ kavînấm upamáçravas-tamam | jyeshṭha-rấjam bráhmaṇâm brahmaṇas pata[2] ấ naḥ çṛiṇvánn ûtí-bhiḥ sîda sấdanam ‖ [p] sá íj jánena sá viçấ sá jánmanâ sá putraír vấjam bharate dhánâ nṛí-bhiḥ | devấnâṃ yáḥ pitáram â-vívâsati ‖ 3 ‖ çraddhấ-manâ havíshâ bráhmaṇas pátim[2] ‖ [q] sá su-shṭúbhâ sá ṛíkvatâ[1] gaṇéna valáo ruroja phaligáo ráveṇa | bṛíhaspátir[1] usríyâ havya-sûdaḥ kánikradad vấvaçatîr úd âjat ‖ [r] máruto yád dha vo divó, [s] yấ vaḥ çárma ‖ [t] aryamấ[t] " yâti vṛishabhás túvishmân[1] dâtấ vásûnâm puru-hûtó árhan[b] | sahasrâ-'kshó gotra-bhíd vájra-bâhur asmấsu devó dráviṇaṃ dadhâtu ‖ [u] yé te 'ryaman[6] bahávo deva-yấnâḥ pánthânaḥ ‖ 4 ‖ râjan divá â-cáranti | tébhir no deva máhi çárma yacha çáṃ na edhi dvi-páde çáṃ cátush-pade ‖ [v] budhnấd ágram áṅgiro-bhir gṛiṇânó ví párvatasya dṛiohitấny airat | rujád ródhâosi kṛitrímâṇy eshâo sómasya tấ máda índraç cakâra ‖ [w] budhnấd ágreṇa ví mimâya mấnair vájreṇa khấny atṛiṇan nadînâm | vṛithâ 'sṛijat pathí-bhir dîrgha-yâthaiḥ sómasya tấ máda índraç cakâra ‖ 5 ‖ [x] prá yó jajné vidvấo[7] asyá bándhuṃ víçvâni devó jánimâ vivakti | bráhma bráhmaṇa új jabhâra mádhyân nîcấd[8] uccấ sva-dháyâ 'bhí prá tasthau ‖ [y] mahấn mahî astabhâyad ví jâtó dyấo sádma pấrthivaṃ ca rájaḥ | sá budhnấd âshṭa janúshâ 'bhy ágram bṛíhaspátir[1] devátâ[1] yásya sam-rấṭ ‖

---

14. [k] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 3. [l] so (te 'ry°) ABW, s. P, 12, 7. [m] so (°âo) ABW, s. P. 9, 20. [n] so (°câd) ABW, nîcâ CD; s. P. 5, 8 (wonach Einschub von d! nach Art der Pâli-Grammatiker!)

[a] budhnâd yó ágram[b] abhy-árty ójasâ bṛíhaspátim[1] ấ vivấsanti devấḥ | bhinád valám ví púro dardarîti kánikradat súvar apó jigâya ‖ 6 ‖ yuvám, vîtám, âvívâsati, pánthâno, dîrghayâthaṁ sómasya tấ máda índraç cakâra, devấ, náva ca ‖ 14 ‖

2, 3, 3, 1 - 4, 4. — [a.b 9] R. 6, 16, 21. 1, 72, 1; [c.d 10] 1, 7, 10. 7, 27, 1; [e.f] 1, 91, 8. 4; [g.h.i.k.l] 1, 93, 9. 5. 1. 6. 7; [m.n 11] 1, 91, 16. 18; [o.p] 2, 23, 1. 26, 3; [q] 4, 50, 5; [r.s 12] 8, 7, 11. 1, 85, 12; [t.u] nur hier; [v.w] 2, 15, 8. 3 (var.); [x.y] Ath. 4, 1, 3. 4[b]. 5[a]; [z] nur hier. — viçvatâḥ — rakshaṇa — aghâyata[13] ity ágha-yataḥ — tvâvátaṇ[13] iti tva-vataḥ — agnîshṭomety agnî-ṣṭomâ — sahûtî[14] iti sa-hûtî — sakratû[14] iti sa-kratû — sindhûn — sv iti | me — sûktânîti su-uktâni — eti | anyaṁ — mâtariçvâ — amáthnât — vâvṛidhânâ | urum — u | lokam — vîtam — athâ | dhattam — brahmaṇaḥ | pate — saḥ | it[15] — çraddhâmánâ iti çraddhâ-mánâḥ — brahmáṇaḥ | patim — sushṭubheti su-stubhâ — ṛikvátâ — bṛihaspatiḥ | usriyâḥ — aryamâ | eti | yâti — tuvishmân — divaḥ | âcarantîty ấ-caránti — airat — tâ | madé atṛinat | nadînâm | vṛithấ | asṛijat — brahmáṇaḥ | ud iti — nîcấ[8] | uccâ — abhi | preti | tasthau — mahî iti[16] — âshṭa | janushấ | abhîti | agrám | bṛihaspatiḥ | devatấ — abhyartîty ábhi-arti — suvâḥ | apaḥ.

âdityébhyo, devấ vaí mṛityór, devấ vaí sattrám âsata, 'ryamṇé, prajâpates tráyastriṁçad dubitáraḥ[17], prajâpatir devébhyo 'nnâdyam, devấsurâs tân, Rájano, dhruvó 'si, yán návam aíd, agníṁ vaí, prajâpatir váruṇâya, yấ vâm indrâvaruṇâ[18], sá pratnavác, cáturdaça ‖ 14 ‖

âdityébhyas (1, 1), tváshṭur (2, 6), asmai dânakâmâ (4, 2), evấ 'va runddhe[19] (7, 3), 'gníṁ vaí (11, 1), sá pratnavát (14, 1), shaṭpañcâçat[20] ‖ 56 ‖

iti taittirîyasaṁhitâyâṁ dvitîyakâṇḍe tṛitîyaḥ prapâṭhakaḥ ‖

14. [a] nur die pratika, weil bereits in II, 2, 12, 1 da. [b] desgl., s. I, 6, 12, 1. [1] diese beiden Verse finden sich erst in IV, 2, 7, 4; wenn sie dennoch hier (so wie in II, 5, 12, 1. III, 1, 11, 1) nur mit den pratika aufgeführt sind, so beweist dies für die sekundäre Hinzufügung dieser yâjyâ-Abschnitte an den bereits fertigen Text; s. die Note zu I, 5, 11, 4. [2] nur die pratika, weil hereits in I, 5, 11, 4 da. [13] s. P. 3, 2. 5. [14] s. P. 4, 15. 5. [15] s. P. 5, 17 schol. [16] s. P. 4, 34. [17] fehlt BDW. [18] fehlt W (wo also: vâ◡). [19] °ndhe ABCDW. [20] shâṭpañcâçát ABCDW.

1. devấ manushyâḥ pitáras tè 'nyáta[1] âsann[2] ásurâ rákshâṁsi piçâcấs tè 'nyátas, téshâṃ devấnâm utá yád álpaṃ lóhitam ákurvan tád rákshâṁsi rấtrî-bhir asubhnan, tấnt subdhấn mṛitấn abhí vy auchat; té devấ avidur: yó vaí no 'yám mriyáte rákshâṁsi vấ imáṃ ghnantî 'ti; té rákshâṁsy úpâ 'mantrayanta tấny abruvan: váraṃ vṛiṇâmahai yát ‖ 1 ‖ ásurâñ jáyâma[3] tán naḥ sahấ 'sad iti, táto vaí devấ ásurân ajayan; té 'surâñ jitvấ[3] rákshâṁsy ápâ 'nudanta, tấni rákshâṁsy: ánṛitam akarté 'ti sam-antáṃ devấn páry aviçan; té devấ agnấv anâthanta, tè 'gnáye prá-vate puroḍấçam[1] ashṭấ-kapâlaṃ nír avapann agnáye vibâdhá-vate 'gnáye prátîka-vate; yád agnáye prá-vate nir-ávapan yấny evá purástâd[1] rákshâṁsi ‖ 2 ‖ ấsan tấni téna prấ 'ṇudanta[4], yád agnáye vibâdhá-vate yấny evấ 'bhito[1] rákshâṁsy ấsan tấni téna vy abâdhanta, yád agnáye prátîka-vate yấny evá paçcấd rákshâṁsy ấsan tấni ténấ 'pâ 'nudanta; táto devấ ábhavan párấ 'surâ | yó bhrấtṛivya-vânt syất sá spárdhamâna etáyé 'shṭyâ yajetâ; 'gnáye prá-vate puroḍấçam[1] ashṭấ-kapâlaṃ nír vaped agnáye vibâdhá-vate ‖ 3 ‖ agnáye prátîka-vate; yád agnáye prá-vate nir-vápati yá evấ 'smâc chréyân bhrấtṛivyas táṃ téna prá ṇudate[4], yád agnáye vibâdhá-vate yá evai 'nena sa-dṛíñ[5] táṃ téna ví bâdhate, yád agnáye prátîka-vate yá evấ 'smât pấpîyân táṃ ténấ 'pa nudate; prá çréyâṁsam bhrấtṛivyaṃ nudaté[2] 'ti sadṛíçaṃ[1] krâmati naí 'nam pấpîyân âpnoti yá

4, 1. bhrâtṛivyavataḥ spardhamânasya trihavishkeshṭiḥ (2, 5, 12). [1] ohne avagraha. [2] unbetont. [3] °nj° A, °n (mit virâma) j° B, °ṃ j° W; s. P. 5, 24. [4] so (ṇ) ABW, s. P. 7, 5. [5] mit avagraha! so z. B. auch II, 2, 8, 5. 6; während sadṛíçam drei Zeilen weiter unten ohne avagraha! letzteres ist wohl von sadṛíça abzuleiten? ebenso wie sadṛíçi z. B. II, 5, 6, 6.

evâṃ vidvắn etáyé 'shṭyâ yájate ‖ 4 ‖ vṛiṇâmahai yát, purástâd rákshâꣳsi, vaped agnáye vibâdhávata, evâṃ, catvắri ca ‖ 1 ‖

2, 5, 12, 4. — K. 10, 7. — te | anyatâḥ | âsan — râtrî-bhir[6] iti râtri-bhiḥ — abhi | vîti | auchat — naḥ | ayam — saha | asat — preti | anudanta abhitâḥ — pareti | asúrâḥ — asmât | çreyắn — preti | nudate — sadṛiñ iti sa-dṛiñ[5] — nudate[2] | atîti | sadṛiçam.

2. devâ-'surắḥ sáṃ-yattâ âsan, té devắ abruvan: yó no vîryâvat-tamas tám ánu sam-ắrabhâmahâ[1] iti, tá índram abruvan: tváṃ vai no vîryâvat-tamo 'si tvắm ánu sam-ắrabhâmahâ[1] íti, sò 'bravît: tisró ma imắs tanúvo vîryâ-vatîs[2] tắḥ prîṇîtắ 'thắ 'surân abhí bhavishyathé 'ti, tắ vaí brûhî 'ty abruvan, iyám aꣳho-múg iyáṃ vi-mṛidhé 'yám indriyắ-vatî[2] ‖ 1 ‖ ity abravît; tá índrâyâ 'ꣳho-múce puroḍắçam[3] ékâdaça-kapâlaṃ nír avapann índrâya vaimṛidhắyé[3] 'ndrắye 'ndriyắ-vate[2]; yád índrâyâ 'ꣳho-múce nir-ávapann áꣳhasa evá ténâ 'mucyanta, yád índrâya vaimṛidhắya[3] mṛídha evá ténắ 'pâ 'ghnata, yád indrâye 'ndriyắ-vata[2] indriyám evá ténâ 'tmánn adadhata; tráyas-triꣳçat-kapâlam puroḍắçaṃ[3] nír avapan, tráyas-triꣳçad vaí devátâs[3] tắ índra âtmánn ánu sam-ắrambhayata[1] bhûtyai ‖ 2 ‖ tắṃ vắvá[3] devắ vi-jitim ut-tamắm ásurair vy ajayanta | yó bhrắtṛivya-vânt syắt sá spárdhamâna etáyé 'shṭyâ yajeté 'ndrâyâ 'ꣳho-múce puroḍắçam[3] ékâdaça-kapâlaṃ nír vaped índrâya vaimṛidhắyé[3] 'ndrâye 'ndriyắ-vaté; 'ꣳhasâ vắ eshá gṛihîtó yásmâc chréyân bhrắtṛivyo, yád índrâyâ 'ꣳho-múce nir-vápaty áꣳhasa evá téna mucyate; mṛidhắ vắ eshò 'bhí-shaṇṇo[4] yásmât sa-

1. [6] s. P. 3, 7.

2. tasyaiva vijitisaṃjneshṭiḥ (2, 5, 12). [1] als Compositum! [2] s. P. 3, 5. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 13, 14.

mânéshv[3] anyâḥ çréyân utá ‖ 3 ‖ ábhrâtṛivyo, yád índrâya vaimṛidhấya[3] mṛídha evá ténấ 'pa hate; yád índrâye 'ndriyấ-vata[2] indriyám evá ténâ "tmán dhatte; tráyastriṁçat=-kapâlam puroḍấçaṃ[3] nír vapati, tráyas-triṁçad vaí devátàs[3], tấ evá yájamâna âtmánn ánu sam-árambhayate[1] bhū́=tyai | sấ vấ eshấ ví-jitir nấmé 'shṭir, yá evấṃ vidvấn etáyé 'shṭyâ yájata ut-tamấm evá ví-jitim bhrấtṛivyeṇa ví jayate ‖ 4 ‖ indriyávatī, bhū́tyâ, utaí, 'kân ná pañcâçác ca ‖ 2 ‖

2, 5, 12, 5. — K. 10, 10. — anv iti | sạmârạbhâmahạ iti sam-ârạbhâmahai — te — mẹ — vîryā́vatîr iti vîryạ-vạtîḥ — tâḥ — vimṛidheti vi-mṛidhā́ — indriyâvạtîtīndriya-vạtî — te — vaimṛidhâyạ — indriyâvạtạ itīndriya-vạtẹ — anv iti | sạmârạmbhayạteti sam-ârạmbhayata — ạbhishạ̀nnạ ity ạbhi-sạnnaḥ — anv iti | sạmârạmbhayatạ iti sam-ârạmbhayate — vai — yajạte.

3. devâ-'surā́ḥ sáṃ-yattâ âsan, téshâṃ gâyatry ójo bálam indriyáṃ vîrỳam pra-jấm paçū́nt saṃ-gṛihyâ "-dấyâ 'pa-krámyâ 'tishṭhat; tè 'manyanta: yatarā́n[1] vấ iyáṃ upâ=-"vartsyáti tá idám bhavishyantī́ 'ti; tấṃ vỳ ahvayanta víçva-karmann íti devấ dấbhī́ 'ty ásurâḥ, sấ nấ 'nyatarā́ç[1] canó[1] 'pā́-"vartata[2]; té devấ etád yájur apaçyann: ójo 'si sáho 'si bálam asi ‖ 1 ‖ bhrā́jo 'si devā́nâṃ dhấma nấmâ 'si víçvam asi viçvā́-"yuḥ sárvam asi sarvā́=-"yur abhi-bhū́r; íti vấvá[1] devấ ásurâṇâm ójo bálam in=driyáṃ vîrỳam pra-jấm paçū́n avṛiñjata | yád gâyatrỳ apa=-krámyā́ 'tishṭhat tásmâd etấṃ gâyatrī́ 'tī́ 'shṭim âhuḥ, saṃ=-vatsaró vaí gâyatrī́, saṃ-vatsaró vaí tád apa-krámyâ 'ti=shṭhad; yád etáyâ devấ ásurâṇâm ójo bálam indriyáṃ vîrỳam ‖ 2 ‖ pra-jấm paçū́n ávṛiñjata tásmâd etā́ṁ saṃ-vargá ítī́

---

3. tasyaiva saṃvargeshṭiḥ (2, 6, 11). [1] ohne avagraha. [2] als Compositum!

'shṭim âhur | yó bhrấtṛivya-vânt syất sá spárdhamâna etáyé 'shṭyâ yajetâ | 'gnáye saṃ-vargấya puroḍấçam ashṭấ-kapâlaṃ nír vapet; táṁ çṛitám ấ-sannam eténa yájushâ 'bhí mṛiçed, ójа evá bálam indriyáṃ vîrỳam pra-jấṁ paçúṁ bhrấtṛivyasya vṛiṅkte[2], bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrấtṛivyo bhavati ‖ 3 ‖ bálam asy, etáyâ devấ ásurâṇâm ójo bálam indriyáṃ viryàm, páñcacatvâriṁçac ca ‖ 3 ‖

2, 6, 11, 1-4. — K. 10, 7. — yaṭarân | vai — upâvarṭsyatîty úpa-âvarṭsyati | te — dâbhi | iti — anyaṭarân | cana | upâvàrṭatety úpa-âvàrtata — nâmà | asi — viçvâyur iti viçva-âyuḥ — sarvâyur iti sarva-âyuḥ — gâyaṭrî | iti | ishṭim.

4. prajấ-patiḥ pra-jấ asṛijata, tấ asmât sṛishṭấḥ párâcîr[1] âyan, tấ yátrấ 'vasan táto garmúd[1] úd atishṭhat; tấ bṛihaspátiç[1] câ 'nv-ávaitâṁ[2], sò 'bravîd bṛihaspátir: anáyâ tvâ prá tishṭhâny átha tvâ pra-jấ upấ-"vartsyantî[2] 'ti; tám prấ 'tishṭhat, táto vaí prajấ-patim pra-jấ upấ-"vartanta[2] | yáḥ prajấ-kâmaḥ syất tásmâ etám prâjâ-patyám gârmutám[1] carúṁ nír vapet, prajấ-patim ‖ 1 ‖ evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evấ 'smai pra-jấṁ prá janayati | prajấ-patiḥ paçún asṛijata tè 'smât sṛishṭấḥ párâñca[1] âyan, té yátrấ 'vasan táto garmúd úd atishṭhat, tấn pûshấ câ 'nv-ávaitâṁ[2], sò 'bravît pûshấ: 'náyâ mâ prá tishṭhấ 'tha tvâ paçáva upấ-"vartsyantî[2] 'ti, mấm prá tishṭhé 'ti sómo 'bravîn máma vaí ‖ 2 ‖ akṛishṭa-pacyám íty, ubhaú vâm prá tishṭhânî 'ty abravît, taú prấ 'tishṭhat, táto vaí prajấ-patim paçáva upấ-"vartanta[2]; yáḥ paçú-kâmaḥ syất tásmâ etáṁ somâ-paushṇám gârmutám carúṁ nír vapet, somâ-pûshấṇâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa

---

3. [3] °ñte A.

4. gârmutaç caruḥ prajâpaçvarthinoḥ (2, 7, 11). [1] ohne avagraha. [2] als Compositum!

dhâvati, tắv evắ 'smai paçűn prá janayataḥ, sómo vaí reto-dhắḥ, pûshắ paçûnắm pra-janayitắ, sóma evắ 'smai réto dádhâti pûshắ paçűn prá janayati ‖ 3 ‖ vapet prajắpatim, vaí, dádhâti pûshắ, trĩṇi ca ‖ 4 ‖

2, 6, 11, 4. — K. 10, 11. — tâḥ — anvavaitâm ity ánu-avaitâm — preti | tishṭhâni — upâvártsyantîty úpa-âvártsyanti — preti | atishṭhat — upâvártantety úpa-âvártanta — pûshâ | ca | anvavaitâm ity ánu-avaitâm — preti | tishṭha — upâvártsyantîty úpa-âvártsyanti — upâvártantety úpa-âvártanta.

5. [a] ágne góbhir[1] na ắ gahĩ 'ndo pushṭyắ jushasva naḥ | índro dhartắ gṛihéshu naḥ ‖ [b] savitắ yáḥ sahasríyaḥ sá no gṛihéshu râraṇat | ắ pûshắ etv[2] ắ vásu ‖ [c] dhâtắ dadâtu no rayím ĩçâno jágatas pátiḥ[3] | sá naḥ pûrṇéna vâvanat ‖ [d] tváshṭâ yó vṛishabhó vṛíshâ sá no gṛihéshu râraṇat | sahásreṇâ 'yútena ca ‖ [e] yéna devắ amṛítam ‖ 1 ‖ dîrghắo çrávo divy airayanta | rắyas posha[3] tvám asmá-bhyaṃ gávâṃ kulmíṃ jîvása ắ yuvasva ‖ [f] agnír gṛihá-patiḥ sómo viçva-vánih savitắ su-medhắḥ svắhâ[1] | [g] ágne gṛiha-pate yás te ghṛítyo bhâgás téna sáha ója â-krámamâṇâya dhehi, çraíshṭhyât pathó mã yoshaṃ, mûrdhắ bhûyâsao svắhâ ‖ 2 ‖ amṛítam, ashṭắtrio̯çac ca ‖ 5 ‖

2, 4, 6, 1-2. — indo̯ iti — eti | pûshâ | e̯tu | eti — jagátaḥ | patiḥ — vâvanat — râraṇat — airàyanta | ràyàḥ | poshạ — kulmiṃ | jîvasè — viçvạvanir iti viçva-vanih.

6. citráyâ yajeta paçú-kâma; iyáṃ vai citrắ, yád vắ asyắṃ víçvam bhûtám ádhi pra-jắyate téne 'yáṃ citrắ; yá eváṃ vidvắo̯ç citráyâ paçú-kâmo yájate prá pra-jáyâ paçú-bhir mithunair jâyate | prai 'vắ "gneyéna vâpayati,

---

5. citrâyâgasya upahomamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°shâ e°) ABW; s. P. 10, 13. [3] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 27. 29.

6. paçukâmasya citrâyâgaḥ (3, 1, 11).

rétaḥ saumyéna dadhâti, rêta evá hitáṃ tváshṭâ rû-pâṇi ví karoti, sârasvataú[1] bhavata etád vai daivyam mithunáṃ daivyam evâ 'smai ‖ 1 ‖ mithunám madhyató[1] dadhâti púshṭyai pra-jánanâya, sinîvâlyaí[1] carúr bha-vati vấg vaí sinîvâlî[1] púshṭiḥ khálu vai vấk púshṭim evá vấcam úpai 'ty, aindrá ut-tamó bhavati ténai 'vá tán mithunáu̯ | saptaí 'tâni havîu̯shi bhavanti, saptá grâm-yâḥ paçávaḥ saptấ "raṇyâḥ saptá chándâu̯sy, ubhá-yasyâ 'va-ruddhyâ[2] | áthai 'tấ â-hutîr juhoty, eté vaí devấḥ púshṭi-patayas, tá evấ 'smin púshṭiṃ dadhati, púshyati pra-jáyâ paçú-bhir, átho yád etấ â-hutîr juhóti práti--shṭhityai ‖ 2 ‖ asmai, tá evá, dvádaça ca ‖ 6 ‖

2, 4, 5, 1. 2. 3, 1, 11, 1-4. — adhîti | prajâyâta iti pra-jâyâte — vidvân | citrayâ — madhyataḥ — sinîvâlyai — atho iti.

7. [a] mârutám asi marútâm ójo, 'pâṃ dhârâm bhinddhi[1] | [b] ramáyata marutaḥ çyenám âyínam máno-javasaṃ vṛishaṇau̯ su-vṛiktím | yéna çárdha ugrám áva-sṛishṭam éti tád açvinâ pári dhattau̯ svastí[2] ‖ [c] puro-vâtó várshañ jinvâr[3] â-vṛít[4] svâhâ[2], vâtâ-vad várshann ugrár â-vṛít[4] svâhâ, stanáyan várshan bhîmár â-vṛít[4] svâhâ, 'naçanỳ ava-sphûrjan didyúd várshan tveshár â-vṛít[4] svâhâ, 'ti-râtrâṃ várshan pûrtír â-vṛít ‖ 1 ‖ svâhâ, bahú hà 'yám avṛishâd[5] iti çrutár â-vṛít[4] svâhâ, "-tápati várshan vi-râḍ â-vṛít svâhâ, 'va-sphûrjan didyúd várshan bhûtár â-vṛít[4] svâhâ | [d] mândâ vấçâḥ çúndhyûr ájirâḥ | jyótishmatîs[2] támasvarîr[2 u. 6] úndatîḥ sú-phenâḥ | mítra-bhṛitaḥ kshátra-bhṛitaḥ sú-râshṭrâ ihá

---

6. [1] ohne avagraha. [2] °rudhyâ (°ai) ABCDW.

7-10. kârîrishṭiḥ; 7. mantrâḥ (prâgghoma°)., [1] °ndhi (°ṃ°) ABCDW. [2] ohne avagraha. [3] °rshaṃ ji° AW, °rshan (mit virâma) ji° B. [4] so (°r â°) ABW, s. P. 8, 11. [5] so (°shâ°) ABCDW. [6] °svati° prima manu in AC.

mâ 'vata | [e] vṛishṇo áçvasya[7] saṃ-dẫnam asi, vṛishṭyai tvó 'pa nahyâmi || 2 || pûrtír âvṛíd, dvícatvâriṃçac ca ||7||

2, 4, 9, 1-4. — K. 11, 9. — svasti — varshân | jinvaḥ — vâtâvad[8] iti vâta-vat | varshân | ugraḥ — bhîmaḥ — aṇa-çani — tveshaḥ — ha | ayam | avṛishât | iti | çrutaḥ — bhûtaḥ — mândâḥ | vâçâḥ — jyotishmatîḥ | tamâsvarîḥ.

8. [a] dévâ vasavyâ ágne soma sûrya | dévâḥ çarmaṇyâ mítrâ-varuṇâ 'ryaman | dévâḥ sa-pîtayó 'pâṃ napâd âçu-heman | udnó datto, 'da-dhím bhintta[1] diváḥ parjányâd antárikshât[2] pṛithivyấs táto no vṛíshṭyâ[3] 'vata | [b] dívâ cit támaḥ kṛiṇvanti parjányeno 'da-vâhéna | pṛithivîṃ yád vy-undánti || [c] ā́ yáṃ náraḥ su-dấnavo dadâçúshe diváḥ kóçam ácucyavuḥ | ví parjányâḥ sṛijanti ródasî ánu dhánvanâ yanti || 1 || vṛishṭáyaḥ[4] || [d] úd îrayathâ[5] marutaḥ sam-udrató[2] yûyáṃ vṛishṭíṃ[4] varshayathâ[5] purîshiṇaḥ | ná vo dasrâ úpa dasyanti dhenávaḥ çubháṃ yâtấm ánu ráthâ avṛitsata || [e] sṛijā́[5] vṛishṭíṃ[4] divá ā́ 'd-bhíḥ samudrám[2] pṛiṇa | ab-jā́ asi prathama-jā́ bálam asi samudríyam[2] || [f] ún nambhaya pṛithivîṃ bhinddhí[6] 'dáṃ divyáṃ nábhaḥ | udnó divyásya no dehí "çâno ví sṛijâ[5] dṛítim || [g] yé devā́ diví-bhâgâ yè 'ntáriksha-bhâgâ yé pṛithiví-bhâgâḥ[7] | tá imáṃ yajnám avantu, tá idáṃ kshétram ā́ viçantu, tá idáṃ kshétram ánu ví viçantu || 2 || yanti, devá, viṃçatíç ca ||8||

2, 4, 10, 1-3. ([f] 3, 5, 4, 2). — K. 11, 9. — ([a] Vs. 18, 55). — devâḥ — çarmaṇyâḥ | mitrâ-varuṇeti mitrấ-varuṇâ — udadhim ity úda-dhim — vṛishṭyấ | avata — rodâsî[8] iti — vṛishṭayáḥ — îrayatha — samudratáḥ — varshayatha — dasrâḥ —

---

7. [7] so ([o] a[o]) ABW, s. P. 11, 16. [8] s. P. 3, 5.

8. kâríryuttarabhâgasthâ mantrâḥ. [1] [o]nta ([o]ṃ[o]) ABCDW. [2] ohne avagraha. [3] so (paroxyt.) ABCDW. [4] so (oxyt.) ABCDW. [5] so ([o]â) ABW; s. P. 3, 10. 12. [6] [o]ndh[o] ([o]ṃ[o]) ABCDW. [7] so ([o]ví) ABCDW. [8] s. P. 4, 17.

sṛija | vṛishṭim | divaḥ | eti — samudram — prathamajâ iti prathama-jâḥ — samudriyam — bhindhi | idam — dehi | îçânaḥ — sṛijā — devâḥ | divibhâgâ iti divi-bhâgâḥ — antarikshabhâgâ ity antarikṣha-bhâgâḥ — pṛithivibhâgâ iti pṛithivi-bhâgâḥ — te — anú | vîti | viçantu.

9. mârutám asi marútâm ója íti kṛishṇám vâsaḥ kṛishṇá-tûsham pári dhatta, etád vai vṛishṭyai[1] rûpáṁ, sá-rûpa evá bhûtvâ parjányam varshayati | ramáyata marutaḥ çyenám âyínam íti paçcâd-vâtám práti mîvati puro-vâtám evá janayati varshásyâ 'va-ruddhyai[2] | vâta-nâmâni juhoti; vâyúr vai vṛishṭyâ îçe, vâyúm evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evâ 'smai parjányam varshayaty; ashṭaú ‖ 1 ‖ juhoti, cátasro vai díçaç cátasro 'vântara-diçâ, dig-bhyá evá vṛishṭiṁ sám prá cyâvayati | kṛishṇâ-'jiné sám yauti, havír evâ 'kar; antar-vedí sám yauty, áva-ruddhyai[2] | yátînâm adyámânânâṁ çîrshâṇi párâ 'patan, té kharjûrâ abhavan, téshâṁ rása ûrdhvò 'patat, tâni karîrâṇy abhavant, saumyâni vai karîrâṇi, saumyâ khálu vâ â-hutir divó vṛíshṭim[1] cyâvayati; yát karîrâṇi bhávanti ‖ 2 ‖ saumyáyai 'vâ "-hutyâ divó vṛíshṭim[1] áva runddhe[3] | mádhushâ sám yauty, apâm vâ eshá óshadhînâṁ[4] ráso yán mádhv, ad-bhyá evaú 'shadhî-bhyo[5] varshaty, átho ad-bhyá evaú 'shadhî-bhyo vṛíshṭim[1] ní nayati | mândâ vâçâ íti sám yauti, nâma-dhéyair evaí 'nâ áchai 'ty, átho yáthâ brûyâd: ásâv[6] é 'hî 'ty evám evaí 'nâ nâma-dhéyair â ‖ 3 ‖ cyâvayati | vṛíshṇo áçvasya[7] sam-dânam asi vṛíshṭyai[1] tvó 'pa nahyâmî 'ty âha, vṛíshâ vâ áçvo, vṛíshâ parjányaḥ,

---

9. prâcyâṅgamantravyâkhyânam (3, 1, 11). [1] so (paroxyt.) ABCDW. [2] °rudhyai ACDW. [3] rundhe (°ṃ°) ABCDW. [4] ohne avagraha. [5] s. P. 3, 7. [6] s. P. 16, 31. [7] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 16.

kṛishṇá iva khálu vaí bhûtvấ varshati, rûpéṇai 'vaí 'naꣳ sám ardhayati, várshasyấ 'va-ruddhyai[2] ‖ 4 ‖ ashṭaú, bhávanti, nâmadhéyair, ékân ná triꣳçác ca ‖ 9 ‖

2, 4, 7, 1-2. (3, 1, 11, 4-6). — K. 11, 10. — vṛishṭyâḥ | îçe — avântaradiçâ ity àvântara-diçâḥ — sam | preti | cyâvayati — eva | akaḥ — oshàdhîbhya ity oshàdhi-bhyaḥ — atho iti — mândâḥ — atho iti — asaú | eti | ihi | iti — enâḥ.

10. dévâ vasavyâ, dévâḥ çarmaṇyâ, dévâḥ sa-pîtaya íty ấ badhnâti devátâbhir[1] evấ 'nv-ahám vṛishṭim[2] ichati | yádi várshet tấvaty[1] evá hotavyàṃ, yádi ná várshec chvó bhûté havír nír vaped | aho-râtré[3] vaí mitrấ-váruṇâv, aho-râtrấbhyâṃ khálu vaí parjányo varshati, náktaṃ vâ hí dívâ và várshati, mitrấ-váruṇâv evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tấv evấ 'smai ‖ 1 ‖ aho-râtrấbhyâm parjányaṃ varshayato | 'gnáye dhâma-cháde puroḍâçam[1] ashṭấ-kapâlaṃ nír vapen mârutáꣳ saptá-kapâlaꣳ sauryám éka-kapâlam; agnír vấ itó vṛishṭim[2] úd îrayati, marútaḥ sṛishṭấṃ nayanti, yadấ khálu vấ asấv âdityó nyañ[1] raçmí-bhiḥ pary-âvártaté 'tha varshati dhâma-chád[4] iva khálu vaí bhûtvấ varshaty, etấ vaí devátâ[1] vṛíshṭyâ[2] îçate tấ evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, tấḥ ‖ 2 ‖ evấ 'smai parjányaṃ varshayanty, utấ 'varshishyan várshaty evá | sṛijấ[5] vṛishṭím[6] divá ấ 'd-bhíḥ samudrám[1] pṛiṇé 'ty âhe, 'mấç cai 'vấ 'múç cà 'páḥ sám ardhayaty, átho âbhír evấ 'múr áchai 'ty | ab-jấ asi prathama-jấ bálam asi samudríyam[1] íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád | ún nambhaya pṛithivím íti varshâ-hvấṃ[7] juhoty, eshấ vấ óshadhînâṃ[1] vṛishṭi-vánis, táyai 'vá

10. uttarabhâgasthamantravyâkhyânam (3, 1, 11). [1] ohne avagraha. [2] so (paroxyt.) ABCDW. [3] s. P. 4, 11. [4] °chch° W. [5] so (°â) ABW, s. P. 3, 12. [6] so (oxyt.) ABCDW. [7] s. P. 3, 5; punarnavâyâm, schol. p. 519 (also Loc. von varshâhû; anders im Pet. W.).

vṛíshṭim[2] ấ cyâvayati | yé devấ diví-bhâgâ íti kṛishṇâ-'jinám áva dhûnoti, 'má evấ 'smai lokấḥ prîtấ abhî-'shṭâ bhavanti ‖ 3 ‖ asmai, dhâvati tấ, vấ, ékaviṁçatiç ca ‖ 10 ‖

2, 4, 8, 1-2. (3, 1, 11, 6-8). — K. 11, 10. — devấḥ | vasavyâḥ — çarmaṇyâḥ — devatâbhiḥ — tâvâti | eva — nyàñ — etâḥ — devatấḥ | vṛishṭyấḥ — uta | avârshishyan — sṛija | vṛishṭim | divaḥ | eti — samudram — atho íti — prathamajâ íti prathama-jâḥ — samudriyàm — varshâhvâm iti varsha-hvâm — ye | devâḥ — ime — abhîshṭâ ity abhi-ishṭâḥ.

11. sárvâṇi chándâṁsy etásyâm íshṭyâm anû-'cyânî 'ty âhus, trishṭúbho[1] vấ etád vîryaṃ yát kakúd ushṇíhâ jágatyai, yád ushṇiha-kakúbhâv anv-ấha ténai 'vá sárvâṇi chándâṁsy áva runddhe[2] | gâyatrî vấ eshấ yád ushṇíhâ, yấni catvấry ádhy akshárâṇi cátush-pâdâ evá té paçávo, yáthâ puroḍấçe[1] puroḍấçó[1] 'dhy evám evá tád yád ṛicy ádhy akshárâṇi | yáj jágatyâ ‖ 1 ‖ pari-dadhyấd ántaṃ yajnáṃ gamayet; trishṭúbhâ[1] pári dadhâtî, 'ndriyáṃ vaí vîryaṃ trishṭúg[1], indriyá evá vîrye yajnám práti shṭhâpayati[3] nấ 'ntaṃ gamayaty; ágne[4] trî te vấjinâ trî shadhá-sthé[5] 'ti trí-vatyâ pári dadhâti, sarûpa-tvấya | sárvo vấ eshá yajnó yát traidhâtavî́yaṃ[1], kấmâya-kâmâya prá yujyate, sárvebhyo hi kấmebhyo yajnáḥ pra-yujyáte | traidhâtavî́yena[1] yajetâ 'bhi-cárant, sárvo vaí ‖ 2 ‖ eshá yajnó yát traidhâtavî́yaṁ[1], sárveṇai 'vaí 'naṃ yaj-

---

11. traidhâtaviyeshṭiḥ (3, 2, 11). [1] ohne avagraha. [2] rundhe (°ṃ°) ABCDW. [3] so (shṭh°) ABW, s. P. 6, 4. [4] die hiesige Aufführung dieses in III, 2, 11, 1 nochmals unter den yâjyâ aufgeführten Verses ist ein Beweis für den sekundären Ursprung der yâjyâ-Abschnitte. Es werden ja überhaupt hier mehrfach zu den ishṭi die mantra bereits im Texte selbst aufgeführt, während das yâjyâkâṇḍam dann noch je andere dazu gehörige yâjyâ aufführt; vgl. II, 3, 9 (ishṭi und Sprüche). 4, 14, 5 (yâjyânu°); II, 3, 10 (mantra), 11 (ishṭi). 5, 12, 1 (yâjyânu°); II, 4, 5 (Sprüche). 6 (ishṭi). III, 1, 11, 1-4 (yâjy°). II, 4, 7. 8 (mantra). 9. 10 (ishṭi). III, 1, 11, 4-7 (yâjy°). S. noch die Note zu II, 5, 2, 5. [5] so (shadh°) AB; s. P. 6, 4.

nénâ 'bhí carati, stṛiṇutá evaí 'nam | etáyai 'vá yajetâ 'bhi-caryámâṇaḥ, sárvo vấ eshá yajnó yát traidhâtavíyaꣳ, sárveṇai 'vá yajnéna yajate, naí 'nam abhi-cárant stṛiṇuta | etáyai 'vá yajeta sahásreṇa yakshyámâṇaḥ, prá-jâtam evaí 'nad dadâty | etáyai 'vá yajeta sahásreṇe "jâuó, 'ntaṃ vấ eshá paçûnấṃ gachati ‖ 3 ‖ yáḥ sahásreṇa yájate; prajấ-patiḥ khálu vaí paçún asṛijata, tấꣳs[6] traidhâtavíyenai[1] 'vấ 'sṛijata; yá eváṃ vidvấꣳs[6] traidhâtavíyena[1] paçú-kâmo[7] yájate yásmâd evá yóneḥ prajấ-patiḥ paçún ásṛijata tásmâd evaí 'nânt sṛijata úpai 'nam út-taraꣳ sahásraṃ namati | devátâbhyo[1] vấ eshá ấ vṛiçcyate yó: yakshyá íty uktvấ ná yájate; traidhâtavíyena yajeta, sárvo vấ eshá yajnáḥ ‖ 4 ‖ yát traidhâtavíyaꣳ[1], sárveṇai 'vá yajnéna yajate, ná devátâbhya[1] ấ vṛiçcyate | dvấdaça-kapâlaḥ puroḍấço[1] bhavati, té tráyaç cátush-kapâlâs, trishshaṃriddha--tvấya[8] | tráyaḥ puroḍấçâ bhavanti, tráya imé lokấ, eshấṃ lokấnâm ấptyâ | úttara-uttaro jyấyân bhavaty, evám iva hí 'mé lokấ | yava-máyo mádhya, etád vấ antárikshasya[1] rûpáꣳ, sám-ṛiddhyai[9] | sárveshâm abhi-gamáyann áva dyaty, áchambaṭ-kâraꣳ | híraṇyaṃ dadâti, téja evá ‖ 5 ‖ áva runddhe[2]; târpyáṃ dadâti, paçún evấ 'va runddhe[2]; dhenúṃ dadâty, â-çísha evấ 'va runddhe[2]; sấmno vấ eshá várṇo yád dhíraṇyaṃ, yájushâṃ târpyám, ukthâ-madấnâṃ[10] dhenúr, etấn evá sárvân várṇân áva runddhe[2] ‖ 6 ‖ jágatyâ, 'bhicárant sárvo vaí, gachati, yajnás, téja evá, triꣳçác ca ‖ 11 ‖

3, 2, 11, 1-3. — K. 12, 4. — ánûcyânîty ánu-ucyấni — tṛishṭubhâḥ — kakut — catúshpâdą iti catúḥ-pâdaḥ — ṛici | adhîti — tṛishṭubhấ — tṛishṭuk — índṛiye — pratîti | sthâ-

---

11. [6] so (°ꣳs) ABW, s. P. 6, 14. [7] paçukâmo fehlt irrig in einigen Mss. des schol. zu P. 6, 14, s. Whitney p. 169. [8] tṛiḥsha[9] D (beide Male); s. P. 6, 18 schol. [9] ṛidhyai ACDW. [10] s. P. 3, 2.

payati — sadhastheti sadha-sthâ — traidhâtavîyam — strînute — tân — vidvân — srijate — âptyai — lokâḥ — ukthâmadânâm ity úktha-madânâm.

12. tváshṭâ hatá-putro ví-'ndrāya sómam ā 'harat, tásminn índra upa-havám aichata, tám nó 'pâ 'hvayata: putrám me 'vadhîr íti; sá yajna-veçasám kṛitvā prâ-sáhâ sómam apibat | tásya yád aty-áçishyata tát tváshṭâ "-havanîyam úpa prā 'vartayat: svāhé[1] 'ndra-çatrur vardhasvé 'ti; sá yāvad[1] ûrdhváḥ parâ-vidhyati tāvati[1] svayám evá vy aramata, yádi vâ tāvat[1] pra-vaṇám ‖ 1 ‖ āsît yádi vâ tāvad[1] ádhy agnér āsît; sá sam-bhávann agnī-shómāv abhí sám abhavat | sá ishumâtrám-ishumâtraṃ víshvañn[1] avardhata, sá imāṅ lokān[2] avṛiṇod, yád imāṅ lokān[2] ávṛiṇot tád vṛitrásya vṛitra-tvám | tásmād índro 'bibhed, ápi tváshṭâ; tásmai tváshṭâ vájram asiñcat, tápo vaí sá vájra âsît | tám úd-yantum nā 'çaknod; átha vaí tárhi víshṇuḥ ‖ 2 ‖ anyā devátâ[1] "sît; sò 'bravîd: víshṇav é 'hî 'dám ā harishyâvo yénâ 'yám idám íti | sá víshṇus tredhā "tmānaṃ ví ny adhatta pṛithivyām tṛitîyam antárikshe[1] tṛitîyam diví tṛitîyam, abhi-paryàvartād dhy ábibhed | yát pṛithivyām tṛitîyam āsît téné 'ndro vájram úd ayachad víshṇv-anusthitaḥ[3]; sò 'bravîn: mā me prá hâr ásti vā idám ‖ 3 ‖ máyi vîryam tát te prá dâsyāmī 'ti, tád asmai prā 'yachat, tát práty agṛihṇād, ádhâ mé 'ti tád víshṇavé 'ti prā 'yachat, tád vishṇuḥ práty agṛihṇād: asmāsv índra indriyám dadhâtv íti | yád antárikshe[1] tṛitîyam āsît téné 'ndro vájram úd ayachad víshṇv-anusthitaḥ[3]; sò 'bravîn: mā me prá hâr ásti vā idám ‖ 4 ‖ máyi vîryaṃ tát te prá dâsyāmī 'ti,

---

12. traidhâtavîyasya devatâ. [1] ohne avagraha. [2] °nlo° A. W (das zweite Mal), °nll° B, °ml° W (das erste Mal). [3] so (°sthi°) ABCDW; s. Whitney zu P. 6, 2.

tád asmai prấ 'yachat, tát práty agṛihṇâd, dvír mâ 'dhâ íti tád víshṇavé 'ti prấ 'yachat, tád víshṇuḥ práty agṛihṇâd: asmấsv índra indriyáṃ dadhâtv íti | yád diví tṛítîyam ấsît téné 'ndro vájram úd ayachad víshṇv-anusthitaḥ[3]; sò 'bravîn: mấ me prá hâr yénấ 'hám ‖ 5 ‖ idám ásmi tát te prá dâsyâmî 'ti, tvîs íty abravît; saṃ-dhấṃ tú sáṃ dadhâvahai tvấm evá prá viçânî 'ti, yán mấm pra-viçéḥ kím mâ bhuñjyâ íty abravît, tvấm evé 'ndhîya táva bhógâya tvấm prá viçeyam íty abravît, tám vṛitráḥ prấ 'viçad, udáraṃ[1] vai vṛitráḥ, kshút khálu vai manushyàsya bhrấtṛivyo, yáḥ ‖ 6 ‖ eváṃ véda hánti kshúdham bhrấtṛivyaṃ; tád asmai prấ 'yachat, tát práty agṛihṇât, trír mâ 'dhâ íti tád víshṇavé 'ti prấ yachat, tád víshṇuḥ práty agṛihṇâd asmấsv índra indriyáṃ dadhâtv íti | yát tríḥ prấ 'yachat[4] tríḥ praty-ágṛihṇât tát tri-dhấtos tridhâtu-tvám | yád víshṇur anv-átishṭhata víshṇavé 'ti prấ 'yachat[4] tásmâd aindrâ-vaishṇaváo havír bhavati | yád vấ idáṃ kíṃ ca tád asmai tát prấ 'yachad ṛícaḥ sấmâni yájûoshi | sahásraṃ vấ asmai tát prấ 'yachat, tásmât sahásra-dakshiṇam ‖ 7 ‖ pravaṇám, víshṇur, vấ idám, idám, ahám, yó, bhavaty, éka-vioçatiç ca ‖ 12 ‖

2, 5, 2, 1-2. 6, 5, 1, 1-2. — K. 12, 3. — Ç. 5, 5, 4, 7. 8. 5, 1-7. — vîndraṃ iti vi-indraṃ — indràḥ — aichata — prâsaheti[5] pra-sahấ — upà | preti | avartayat | svâhấ — pravaṇam iti pra-vaṇam — agnîshomâv ity agnî-somaú | abhi | sam iti | abhavat — vishvàñ — imân | lokân — vishṇó[6] | eti | ihi — vi | nîti | adhatta — preti | hâḥ[7] — adhấḥ[8] | mâ | iti — ati | preti | ayachat — mâ | adhâḥ — tvîs | iti — udaràm — yat | triḥ | preti | ayàchat — anvatishṭhatety ánu-atishṭhata | vishṇàve | ati | preti | ayàchat.

---

12. [4] nicht komponirt, obschon betont. [5] s. P. 3, 5. [6] ohne iti; s. Whitney zu P. 4, 6. 9, 12. [7] s. P. 8, 8. [8] s. Whitney zu P. 3, 9.

13. devấ vaí râjanyâj jấyamânâd abibhayus, tám antár evá sántaṃ dấmnấ 'pau "mbhant; sá vấ eshó 'po-'bdho jâyate yád râjanyò, yád vấ eshó 'napo-'bdho jấyeta vṛitrấn ghnáꣳç cared | yáṃ kâmáyeta râjanyam: ánapo-'bdho jâyeta vṛitrấn ghnáꣳç cared íti tásmâ etám aindrâ-bârhaspatyáṃ carúṃ nír vaped, aindró vaí râjanyò bráhma bṛíhaspátir[1], bráhmaṇai 'vaí 'naṃ dấmno 'pó-'mbhanân muñcati | hiraṇmáyaṃ[1.2] dấma dákshiṇâ, sâ-'kshấd evaí 'naṃ dấmno 'pó-'mbhanân muñcati ‖ 1 ‖ enaṃ, dvấdaça ca ‖ 13 ‖

3, 3, 11, 1. — K. 11, 4. — dâmnấ | apeti | aṳmbhaṉ | saḥ | vai | ęshaḥ | apȯbdhą ity apȧ-ṳbdhaḥ — ęshaḥ | anȧpobdhą ity anȧpa-ṳbdhaḥ — ghnan | caręt — ąpombhȧnâd ity ȧpa-umbhȧnât — hiraṇmayȧm — sąkshâd iti sa-ąkshât.

14. [a] návo-navo bhavati jấyamânó 'hnâṃ ketúr ushȧ́sâm ety ágre | bhâgáṃ devébhyo ví dadhâty â-yán prá candrámâs[1] tirati dîrghám ấyuḥ ‖ [b] yám âdityấ aꣳçúm â-pyâyáyanti yám ákshitam ákshitayaḥ píbanti | téna no rấjâ váruṇo bṛíhaspátir[1] ấ pyâyayantu bhúvanasya go-pấḥ ‖ [c] prấcyâṃ[1] diçí tvám indrâ 'si rấjo 'tó 'dîcyâṃ[1] vṛitra-han vṛitra-hấ 'si | yátra yánti srotyấs tát ‖ 1 ‖ jitáṃ te dakshiṇató[1] vṛishabhá edhi hávyaḥ | [d] índro jayâti ná párâ jayâtâ adhi-râjó rấja-su râjayâti | víçvâ hí bhûyấḥ pṛítanâ abhishṭíṟ[1] upa-sádyo namasyò yáthấ 'sat ‖ [e] asyé 'd evá prá ririce mahi-tváṃ diváḥ pṛithivyấḥ[2] páry antárikshât[1] | sva-rấḍ índro dáma â viçvá-gûrtaḥ svarír[1] ámatro vavakshe ráṇâya | [f] abhí tvâ çûra nonumó 'dugdhâ[3] iva

---

13. aindrâbârhaspatyaç caruḥ (çaktistambhanivârakaḥ) (3, 3, 11). [1] ohne avagraha. [2] s. P. 13, 8.

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°ḥ p°) ABW, s. P. 8, 28 schol. [3] so (°o ') ABW; s. P. 12, 7.

dhenávaḥ | ĩçânam ‖ 2 ‖ asyá jágataḥ suvar-dṛiçam ĩçânam indra tasthúshaḥ ‖ [g] tvắm íd dhí hávâmahe sâtắ vắjasya kârávaḥ | tvắṃ vṛitréshv indra sát-patiṃ náras tvắṃ kắshṭhâsv árvataḥ ‖ [h] yád dyắva indra te çatáṁ çatám bhúmîr utá syúḥ | ná tvâ vajrint sahásraṁ sűryâ ánu ná jâtám ashṭa ródasî ‖ [i] píbâ[4] sómam indra mándatu tvâ yáṃ te sushắva hary-açvắ 'driḥ ‖ 3 ‖ sotúr bâhú-bhyâṁ sú-yato nắ 'rvâ ‖ [k] révatîr[1] naḥ sadha-mắda índre santu tuví-vâjâḥ | kshumánto[1] yắbhir mádema ‖ [l] úd agne çúcayas táva, [m] ví jyótishó, [n] 'd u tyáṃ jâtá-vedasaṁ | [o] saptá tvâ haríto ráthe váhanti deva sûrya | çocísh-keçaṃ vi-cakshaṇa ‖ [p] citráṃ devắnâm úd agâd ánîkaṃ cákshur mitrásya váruṇasyâ 'gnéḥ | ắ 'prâ dyắvâ-pṛithivî antárikshaṁ[1] sűrya âtmắ jágatas tásthushaḥ ‖ 4 ‖ ca ‖ [q] víçve devắ ṛitâ-vṛídha[b] ṛitú-bhir havana-çrútaḥ | júshantâṃ yújyam páyaḥ ‖ [r] víçve devâḥ çṛiṇuté 'máṁ hávam me yé antárikshe[6] yá úpa dyávi shṭhá[7] | yé agni-jihvắ[6] utá vâ yájatrâ â-sádyâ 'smín barhíshi mâdayadhvam ‖ 5 ‖ tád, ĩçânam, ádris, tásthushas, triṁçác ca ‖ 14 ‖

(2, 3, 5, 1 - 9, 3). — [a-g] R. 10, 85, 19; [b-g] nur hier; [c-d] Ath. 6, 98, 3. 1; [e] R. 1, 61, 9; [f] 7, 32, 22; [g] 6, 46, 1; [h] 8, 59, 5; [i] 7, 22, 1; [k] 1, 30, 13; [l-g] 8, 44, 17; [m-g] 5, 2, 9; [n-o-10] 1, 50, 1. 8; [p-10] 1, 115, 1; [q-r] 6, 52, 10. 13. — ậyann ity ắ-yan — candramắḥ — bṛihaspatíḥ | eti | pyậyayantu — prâcyắm — râjắ | uta | udîcyâm — dakshiṇataḥ | vṛishabhaḥ — jayậtai — viçvắḥ — abhishṭíḥ — damé | eti — svariḥ — adúgdhâḥ | iva — yat | dyâvâḥ —

---

14. [4] so (°â) ABW; s. P. 3, 8. [5] s. P. 3, 2. [6] so (°e a°) ABW; s. P. 11, 3. [7] so (shṭha) ACW; s. P. 6, 2. [g] die pratîka beider Verse fanden sich schon in II, 3, 5, 3; s. daselbst. [9] nur die pratîka, weil [i] schon in I, 3, 14, 8, [m] schon in I, 2, 14, 7 (beides sind yâjyâ-Abschnitte) da war. [10] warum [n] nur mit dem pratîka, [o-p] dagegen voll aufgeführt worden, ist mir nicht klar. Alle drei Verse finden sich bereits in II, 3, 8, 2 (nicht yâjyâ-Abschnitt), und zwar nur mit den pratîka aufgeführt, vor, [n-p] resp. ebenso bereits in dem yâjyâ-Abschnitt II, 2, 12, 1, und im vollen Wortlaute in I, 4, 43, 1 (nicht yâjyâ-Abschnitt), s. die Note zu II, 3, 8, 2.

rodasî[11] iti | pibâ — na | arvâ | revatîḥ — sadhamâdaṃ[12] iti sadha-mâdâḥ — kshumantâḥ — çocishkeçam iti çociḥ-keçam — eti | aprâḥ — ṛitâvṛidhaṃ ity ṛita-vṛidhâḥ — çṛiṇuta | imam — stha.

devâ manushyâ, devâsurâ abruvan, devâsurâs téshâm gâyatrî, prajâpatis tâ yátrâ, 'gne góbhiç, citráyâ, mârutám, dévâ vasavyâ ágne, mârutám[13], dévâ vasavyâ dévâḥ çarmaṇyâḥ, sárvâṇi, tváshṭâ hatá-putro[14], devâ vaí râjanyân, návo-navaç, cáturdaça ‖ 14 ‖

devâ manushyâḥ (1, 1), prajâm paçûn (3, 3), dévâ vasavyâḥ (8, 1), pári dadhyâd (11, 2), idám asmy (12, 6), ashṭâcatvâriṃçat ‖ 48 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâm prathamakâṇḍe caturthaḥ prapâṭhakaḥ ‖

15. dârçyam brâhmaṇam (2, 5, 1-6. 11 [8-9]. 6, 1-6)*.

1. viçvá-rûpo vai tvâshṭráḥ puró-hito devânâm âsît[1] svasrîyó 'surâṇâṃ; tásya trîṇi çîrshâṇy âsant soma-pâṇaṃ surâ-pânam[2] annâ-'danaṃ; sá praty-áksham devébhyo bhâgám avadat[1] paró-'ksham ásurebhyaḥ, sárvasmai vai praty-áksham bhâgáṃ vadanti yásmâ evá paró-'kshaṃ vádanti tásya bhâgá uditás; tásmâd índro 'bibhed: îdṛîn[3] vai râshṭráṃ ví pary-âvartayatî[4] 'ti; tásya vájram â-dâya çîrshâṇy achinad, yát soma-pâṇam ‖ 1 ‖ âsît sá kapiñjalo[3] 'bhavat, yát surâ-pânaṃ[2] sá kalavíṅko[3], yád annâ-'danaṃ sá tittiris | tásyâ 'ñjalinâ brahma-hatyâm úpâ 'gṛihṇât, tâṃ saṃ-vatsaráṃ abibhas[5], tám bhûtâny abhy akroçan: bráhma--hann iti | sá pṛithivîm úpâ 'sîdad: asyai brahma-hatyâyai tṛítîyam práti gṛihâṇé 'ti; sâ 'bravîd: váraṃ vṛiṇai khâtât parâ-bhavishyántî manye táto mâ parâ bhûvam iti; purâ

---

14. [11] s. P. 4, 17. [12] sadamâda C. [13] °tam íti DW. [14] fehlt W.

* s. Ind. Stud. 3, 380.

5, 1. paurṇamâsîgatasyâ 'gnishomîyapurodâçasyopodghâtaḥ. [1] unbetont! [2] mit dentalem n. [3] ohne avagraha. [4] als Compositum. [5] s. P. 8, 8. [6] s. P. 6, 2.

te ‖ 2 ‖ saṃ-vatsarăd ápi rohâd íty abravît, tásmât purâ saṃ-vatsarât pṛithivyaí khâtám ápi rohati văre-vṛitaʊ hỳ asyai; tṛítîyam brahma-hatyăyai práty agṛihṇât, tát svá-kṛitam íriṇam abhavat, tásmâd ăhitâ-'gniḥ çraddhă--devaḥ svá-kṛita íriṇe nă 'va syed, brahma-hatyăyai hỳ eshá várṇaḥ | sá vánaspátîn[3] úpâ 'sîdat: asyaí brahma--hatyăyai tṛítîyam práti gṛihṇîté 'ti; tè 'bruvan: váraṃ vṛiṇâmahai vṛikṇât ‖ 3 ‖ parâ-bhavishyánto manyâmahe táto mă párâ bhûmé 'ty; â-vráçcanâd vo bhŭyâʊsa út tishṭhân íty abravît, tásmâd à-vráçcanâd vṛikshăṇâṃ bhŭyâʊsa út tishṭhanti, văre-vṛitaʊ hỳ eshâṃ; tṛítîyam brahma--hatyăyai práty agṛihṇant, sá nir-yâsò 'bhavat, tásmân nir--yâsásya nă "çyam, brahma-hatyăyai hỳ eshá várṇó, 'tho khálu yá evá lóhito yó vâ "-vráçcanân nir-yéshati tásya nă "çyam ‖ 4 ‖ kămam anyásya | sá strî-shaʊsâdám[6] úpâ 'sîdat: asyaí brahma-hatyăyai tṛítîyam práti gṛihṇîté 'ti; tă abruvan: váraṃ vṛiṇâmahâ ṛítviyât pra-jăṃ vindâmahai kămam ă ví-janitoḥ sám bhavâmé 'ti, tásmâd ṛítviyât stríyaḥ pra-jăṃ vindante, kămam ă ví-janitoḥ sám bhavanti, văre-vṛitaʊ hỳ âsâṃ; tṛítîyam brahma-hatyăyai práty agṛihṇant, să málavad-vâsâ abhavat, tásmân málavad-vâsasâ ná sáṃ vadeta ‖ 5 ‖ ná sahă "sîta nă 'syâ ánnam adyâd, brahma-hatyăyai hỳ eshă várṇam prati-múcyă "sté; 'tho khálv âhur: abhy-áñjanaṃ vấvá[8] striyă ánnam abhy-áñjanam evá ná prati-gṛíhyaṃ kămam anyád íti | yăm málavad-vâsasaʊ sam-bhávanti yás táto jăyate sò 'bhi-çastó, yăm áraṇye tásyai stenó, yăm párâcîṃ[3] tásyai hrîta-mukhỳ apa-galbhó, yă snăti tásyâ ap-sú mărukó, yă ‖ 6 ‖ abhy--añkté tásyai duç-cármâ, yă pra-likháte tásyai khalatír apa--mârî, yă "-'ñkté tásyai kâṇó, yă daté dhăvate tásyai çyâvá-dan, yă nakhăni ni-kṛintáte tásyai kunakhî[3], yă kṛi-

ṇátti tásyai klîbó, yā́ rájjuꣳ sṛijáti tásyâ ud-bándhuko, yā́ parṇéna píbati tásyâ un-mā́duko, yā́ kharvéṇa píbati tásyai kharvás; tisró rā́trîr vratáṃ cared, añjalínâ vâ píbed ákharveṇa vâ pā́treṇa, pra-jā́yai gopîthā́ya[3] ‖ 7 ‖ yát somapā́naṃ, te, vṛikṇā́t, tásya nā́ ''çyàṃ, vadeta, mā́ruko yā́, 'kharveṇa vâ, trī́ṇi ca ‖ 1 ‖

[1.2] Ç. 1, 6, 3, 1-5. 5, 5, 4, 2-6. — [5] Pâr. 1, 11, 6 (Yâjnav. 1, 81). — a̱nnâdàna̱m ity ànna-adànam | saḥ | pra̱tyaksha̱m iti prati-akshàm — a̱va̱da̱t | pa̱roksha̱m iti para̱ḥ-akshàm — yasmai — a̱bi̱bhe̱t | î̱dṛiñ — vîti | pa̱ryâvàrtaya̱tîti pa̱ri-àvàrtayati — saḥ | ka̱piñjàlaḥ — saḥ | ka̱la̱viñkàḥ — a̱bi̱bha̱ḥ — svakṛita̱ iti̱ sva-kṛi̱te̱ — saḥ | vana̱spatī́n — sa̱ḥ | ni̱ryâ̱sa iti niḥ-yâ̱saḥ — atho̱ iti — na | â̱çyàm — strî̱sha̱ꣳsâ̱dam iti strî-sa̱ꣳsâ̱dam — â̱sî̱ta̱ | na | a̱syâ̱ḥ — â̱ste | atho̱ iti — vâva | stri̱yâḥ — parā́cîm — tasyā́ḥ | a̱psv ity àp-su — â̱ñkta ity ā́-a̱ñkte — ku̱na̱khî — sṛi̱jati | ta̱syâḥ — tasyā́ḥ | u̱nmâdùka̱ ity ùt-mâdùkaḥ — pibèt — go̱pî̱thâyà.

2. tváshṭâ hatá-putro vī́-'ndraꣳ sómam ā́ 'harat, tásminn índra upa-havám aichata, táṃ nó 'pâ 'hvayata: putrám me 'vadhîr íti; sá yajna-veçasáṃ kṛitvā́ prâ-sáhâ sómam apibat, tásya yád aty-áçishyata tát tváshṭâ ''-havanī́yam úpa prā́ 'vartayat: svā́hé[1] 'ndra-çatrur vardhasvé 'ti; yád ávartayat tád vṛitrásya vṛitra-tváṃ, yád ábravît: svā́hé[1] 'ndra-çatrur vardhasvé 'ti tásmâd asya ‖ 1 ‖ índraḥ çátrur abhavat, sá sam-bhávann agnī́-shómâv abhí sám abhavat, sá ishumâtrám-ishumâtraṃ víshvañ̄ñ[1] avardhata, sá imā́ṅ lokā́n[2] avṛiṇod, yád imā́ṅ lokā́n[3] ávṛiṇot tád vṛitrásya vṛitra-tváṃ, tásmâd índro 'bibhet | sá prajā́-patim úpâ 'dhâvac: chátrur me 'janī́ 'ti, tásmai vájraꣳ siktvā́ prā́ 'yachad: eténa jahī́ 'ti, ténâ 'bhỳ âyata | tā́v abrûtâm agnī́-shómau: mā́ ‖ 2 ‖ prá hâr âvám antáḥ[4] sva íti, máma vaí yu-

2. agnishomayâgaḥ pûrṇimâdine. [1] ohne avagraha. [2] °nl° W °ṅll° B. [3] so W, °ṅll° B. [4] antá W.

váo stha íty abravîn mấm abby é 'tam íti, taú bhâga-dhéyam aichetâṃ, tấbhyâm etám agnî-shomîyam ékâdaça-kapâlam pûrṇá-mâse[5] prấ 'yachat | tấv abrûtâm: abhí sáṃ-dashṭau vaí svo ná çaknuva aí-'tum íti; sá índra âtmánaḥ çîta-rûrấv ajanayat, tác chîta-rûráyor jánma, yá eváo çîta-rûráyor jánma véda ‖ 3 ‖ naí 'nao çîta-rûraú hatas; tấbhyâm enam abhỳ anayat, tásmâj jañjabhyámânâd agnî-shómau nír akrâmatâm | prâṇâ-'pânaú vấ enaṃ tád ajahitâm, prâ-'ṇó vaí dáksho 'pâ-'náḥ krátus, tásmâj jañjabhyámâno brûyân: máyi daksha-kratŭ[6] íti, prâṇâ-'pânấv evấ "tmán dhatte, sárvam ấyur eti | sá devátâ[1] vṛitrấn nir-hŭya vấrtra-ghnao havíḥ pûrṇá-mâse nír avapad, ghnánti vấ enam pûrṇá-mâsa ấ ‖ 4 ‖ amâ-vâsỳâyâm pyâyayanti, tásmâd vấrtra-ghnî[7 a. 8] pûrṇá-mâsé[5] 'nû 'cyete[7] vṛídhan-vatî[7 a. 8] amâ-vâsỳâyâṃ | tát sao-sthấpya vấrtra-ghnao havír vájram â-dấya púnar abhỳ âyata; té[7] abrûtâṃ dyấvâ-pṛithivî́: mấ prá hâr âváyor vaí çritá íti; té[7] abrûtâṃ: váraṃ vṛiṇâvahai nákshatra-vihitá 'hám asânî́ 'ty asấv abravîc[9] citrá-vihitâ 'hám ítî 'yáṃ, tásmân nákshatra-vihitâ 'saú citrá-vihite 'yáṃ; yá eváṃ dyấvâ-pṛithivyóḥ ‖ 5 ‖ váraṃ védaí " 'naṃ váro gachati; sá âbhyấm evá prá-sûta índro vṛitrám ahan | té devấ vṛitráo hatvấ 'gnî́-shómâv abruvan: havyáṃ no vahatam íti, tấv abrûtâm: ápa-tejasau vai tyaú vṛitré vaí tyáyos téja íti; tè 'bruvan: ká idám áchai 'tî́ 'ti, gaúr íty abruvan gaúr[1] vấvá sárvasya mitrám íti, sấ 'bravît ‖ 6 ‖: váraṃ vṛiṇai máyy evá sató

---

2. [4] s. P. 1, 53. [6] s. P. 4, 5. [7] s. P. 4, 28. 40. 29. 52. [8] diese Nennung der beiden vârtraghnî und vṛidhanvatî puro'nuvâkyâ im Texte (über ihre specielle Aufführung im Brâhmana s. schol. pag. 563) beweist für den erst sekundären Ursprung der am Ende der einzelnen prapâṭhaka in I-IV zugefügten yâjyânuvâkyâ-Abschnitte; s. die Note zu II, 4, 11, 2. [9] unbetont.

'bhâyena bhunajâdhvâ íti; tád gaúr ấ 'harat, tásmâd gávi sató 'bhâyena bhuñjata, etád vấ agnés téjo yád ghṛitám, etát sómasya yát páyo; yá evám agní-shómayos téjo véda tejasvỳ[1] evá bhavati | brahma-vâdíno vadanti: kiṃ-devatỳam paurṇá-mâsam íti, prâjâ-patyám iti brûyât, ténè 'ndraṃ jyeshṭhám putráṃ nir-ávâsâyayad[10] iti, tásmâj jyeshṭhám putráṃ dhánena nir-ávasâyayanti[10] ‖ 7 ‖ asya, mâ, védâ, '', dyávâ-pṛithivyór, abravîd, íti tásmâc, catvâri ca ‖ 2 ‖

[1.2.] 2, 4, 12, 1. 2. — [5] B. 3, 5, 6, 1. — vîndraṃ iti vi-indraṃ — prâsaheti[11] pra-sahâ — upâ | preti | avartayat — agnîshomâv ity agnî-somaú | abhi | sam iti | abhavat — vishvâñ — imân | lokân — me | ajani — abhîti | âyata — preti | hâḥ — abhi | eti | itam — abhîti | saṃdâshṭâv iti saṃ-dashṭau — aitum ity â-etum — ajabhiṭâm | prâṇa iti pra-anaḥ — devatâḥ | vṛitrât — anv iti | ucyete iti — abhîti | âyata | te iti — vedâ | eti | enam — satâ | ubhayéna | bhunajâdhvai — bhunjate — tejasvî | eva — niravâsâyayad iti niḥ-avâsâyayat — niravâsâyayantîti niḥ-avâsâyayanti.

3. índraṃ vṛitráṃ jaghnivấṁsam mṛidho 'bhí prấ 'vepanta; sá etáṃ vaimṛidhám[1] pûrṇá-mâse 'nu-nirvâpỳam apaçyat, táṃ nír avapat, téna vaí sá mṛídhó 'pâ 'hata; yád vaimṛidháḥ[1] pûrṇá-mâse 'nu-nirvâpỳo bhávati mṛídha evá téna yájamânó 'pa hata | índro vṛitráṁ hatvấ devátâbhiç[1] ce 'ndriyéṇa ca vỳ ârdhyata; sá etám âgneyám ashṭấ-kapâlam amâ-vâsỳâyâm apaçyad aindráṃ dádhi ‖ 1 ‖ táṃ nír avapat, téna vaí sá devátâç[1] ce 'ndriyáṃ cấ 'vâ 'runddha[2] | yád âgneyò 'shṭấ-kapâlo 'mâ-vâsỳâyâm bhávaty aindráṃ dádhi devátâç[1] cai 'vá téne 'ndriyáṃ ca yájamânó 'va runddha[2] | índrasya vritráṃ ja-

---

2. [10] als Compositum! [11] s. P. 3, 5.

3. amâvâsyâyâṃ sâṃnâyyayâgaḥ (vaimṛidhasâṃnâyye). [1] ohne avagraha. [2] °ndh° (°ṃ°) ABCDW.

ghnúsha indriyáṃ vîrỳam pṛithivîm ánu vỳ ârchat, tád óshadhayo[1] vîrúdho[1] 'bhavan; sá prajấ-patim úpâ 'dhâvad: vṛitrám me jaghnúsha indriyáṃ vîrỳam ‖ 2 ‖ pṛithivîm ánu vỳ ârat tád óshadhayo[1] vîrúdho[1] 'bhûvann íti: sá prajấ-patiḥ paçûn abravîd: etád asmai sáṃ nayaté 'ti, tát paçáva óshadhî-bhyó[2] 'dhy âtmánt sám anayan, tát práty aduhan, yát sam-ánayan tát sâṃ-nâyyásya sâṃnâyya-tváṃ, yát praty-áduhan tát prati-dhúshaḥ pratidhuk-tváu | sám anaishuḥ práty adhukshan ná tú máyi çrayata íty abravîd, etád asmai ‖ 3 ‖ çṛitáṃ kuruté 'ty abravît, tád asmai çṛitám akurvann, indriyáṃ vấvấ[1] 'smin vîrỳaṃ tád açrayan, tác chṛitásya çṛita-tváu | sám anaishuḥ práty adhukshañ chṛitám[4] akran ná tú mâ dhinotî 'ty abravîd, etád asmai dádhi kuruté 'ty abravît, tád asmai dádhy akurvan, tád enam adhinot, tád dadhnó dadhi-tvám | brahma-vâdíno vadanti: dadhnáḥ pûrvasyâ 'va-déyam ‖ 4 ‖ dádhi hí pûrvaṃ kriyáta íty; ánâ-dṛitya tác chṛitásyai 'vá pûrvasyấ 'va dyed, indriyám evấ 'smin vîrỳau çritvấ[5] dadhnó 'pári-shṭâd[1] dhinoti, yathâ-pûrvám úpai 'ti | yát pûtîkair vâ parṇa-valkaír vâ "-tañcyất saumyáṃ tád, yát kỳalai[1] râkshasáṃ tád, yát taṇḍulaír vaiçva-deváṃ tád, yád â-táñcanena mânushám tád, yád dadhnấ tát sé-'ndraṃ; dadhnấ " tanakti ‖ 5 ‖ sendra-tvấyâ | 'gnihotro-'cheshaṇám abhy-ấtanakti[6], yajnásya sáṃ-tatyâ | índro vṛitráu hatvấ párâṃ parâ-vátam agachad: ápâ 'râdham íti mányamânas, táṃ devátâḥ[1] prai-'sham aichant; sò 'bravît prajấ-patir: yáḥ prathamò 'nu-vindáti tásya prathamám bhâga-dhéyam íti, tám pitáró 'nv avindan, tásmât pitṛí-bhyaḥ pûrvedyúḥ[1] kriyate | sò 'mâ-vâsỳâm práty ấ 'gachat, táṃ devấ abhí sám aga-

---

3. s. P. 3, 7. [4] °nchri° W. [5] çṛitvâ D. [6] als Compositum!

chantâ: 'mā́ vaí naḥ || 6 || adyá vásu vasatī́ 'tī́, 'ndro hí devā́nâṃ vásu, tád amâ-vâsỳâyâ amâvâsya-tvám | brahma-vâdíno vadanti: kiṃ-devatỳaꣳ sâṃ-nâyyám íti, vaiçva-devám íti brûyâd víçve hí tád devā́ bhâga-dhéyam abhí sam-ágachanté 'ty; átho khálv aindrám íty evá brûyâd índraṃ vā́vá[1] té tád bhishajyánto 'bhí sám agachanté 'ti || 7 ||

dádhi, me jaghnúsha indriyáṃ vîryàm, íty abravîd etád asmâ, avadéyaṃ, tanakti, no, dvícatvâriꣳçac ca || 3 ||

a̱bhi | preti | a̱ve̱pa̱nta̱ — vai̱mṛi̱dham — apeti | ha̱te̱ — vîti | â̱rdhya̱ta̱ — aveti | a̱ru̱ndha̱[2] — aveti | ru̱ndhe̱[2] — anú | vîti | â̱rcha̱t — oshádhayaḥ | vî̱rudháḥ — anú | vîti | â̱ra̱t — oshádhîbhya̱ ity oshádhi-bhya̱ḥ — pra̱ti̱dhusha̱ iti prati-dhusháḥ | pra̱ti̱dhu̱ktvam iti pratidhuk-tvam — çra̱ya̱te̱ | iti — a̱dhu̱ksha̱n | çṛi̱tam — kri̱yatè — tat | çṛi̱tasyà — u̱parishṭât — kválaiḥ — sendra̱m iti̱ sa-i̱ndra̱m | da̱dhnâ | eti | ta̱na̱kti̱ — a̱bhyâtána̱ktîty ábhi-âtánakti — de̱vatā́ḥ | praisha̱m iti pra-eshám — pû̱rve̱dyuḥ — prati | eti | a̱ga̱cha̱t — a̱bhi | sam iti | a̱ga̱cha̱nta̱ — a̱mâ̱vâ̱sya̱tvam ity ámâvâsya-tvam — a̱bhîti | sa̱magácha̱nteti̱ sam-agáchanta — atho̱ iti — a̱bhi | sam iti | a̱ga̱cha̱nta̱.

4. brahma-vâdíno vadanti: sá t' vaí[1] darça-pûrṇamâsaú yajeta yá enau sé-'ndrau yájeté 'ti; vaimṛidháḥ[2] pûrṇá-mâse 'nu-nirvâpỳo bhavati téna pûrṇá-mâsaḥ sé-'ndra, aindráṃ dádhy amâ-vâsỳâyâṃ ténâ 'mâ-vâsỳâ sé-'ndrâ, yá eváṃ vidvā́n darça-pûrṇamâsaú yájate sé-'ndrâv evaí 'nau yajate çváḥ-çvo 'smâ îjânā́ya vásîyo bhavati | devā́ vaí yád yajné 'kurvata tád ásurâ akurvata, té devā́ etā́m || 1 || íshṭim apaçyann: âgnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlaꣳ sárasvatyai[2] carúꣳ sárasvate[2] carúṃ, tā́m paurṇa-mâsáꣳ saꣳ-sthā́pyā́ 'nu nír avapan, táto devā́ ábhavan párā́ 'surâ | yó bhrā́tṛivya-vânt syā́t sá

4. âgnâvaishṇavâdayaḥ. [1] so ABW, s, P.5, 13. [2] ohne avagraha.

paurṇa-mâsáu sau-sthâpyai 'tâm ishṭim ánu nír vapet, paurṇa-mâsénai 'vá vájram bhrâtṛivyâya pra-hṛityâ "gnâ--vaishṇavéna devátâç[2] ca yajnáṃ ca bhrâtṛivyasya vṛiṅkte[3] mithunâñ paçûnt sârasvatâbhyâṃ[2], yâvad evâ syâ 'sti tát || 2 || sárvaṃ vṛiṅkte | paurṇa-mâsîm evá yajeta bhrâ-tṛivya-vân nâ 'mâ-vâsyâu, hatvâ bhrâtṛivyaṃ nâ " pyâ-yayati | sâkam-prasthâyîyena yajeta paçú-kâmo; yá-smai vâ álpenâ "-háranti nâ "tmánâ tṛípyati[4] nâ 'nyá-smai dadâti, yásmai mahatâ tṛípyaty âtmánâ dádâty anyásmai, mahatâ pûrṇáu hotavyaṃ tṛiptá evaí 'nam índraḥ pra-jáyâ paçú-bhis tarpayati | dâru-pâtréṇa juhoti, ná hí mṛin-máyam â-hutim ânaçá | aúdumbaram[2] || 3 || bha-vaty, ûrg vâ udumbára[2] ûrk paçáva, ûrjaí 'vâ 'smâ ûrjam paçûn áva runddhe[5] | nâ 'gata-çrîr mahe-'ndráṃ yajeta; tráyo vaí gatá-çriyaḥ: çuçruvân grâma-ṇî[6] râjanyas, téshâm mahe-'ndró devátâ[2], yó vaí svâṃ devátâm[2] ati-yájate prá svâyai devátâyai[2] cyavate ná párâm prâ "pnoti pâpîyân bhavati | saṃ-vatsarám índraṃ yajeta, saṃ-vatsaráu hí vra-táṃ nâ 'ti, svâ || 4 || evaí 'naṃ deváte 'jyámânâ bhûtyâ inddhe[5] vásîyân bhavati | saṃ-vatsarásya parástâd[2] agnáye vratá-pataye puroḍâçam[2] ashṭâ-kapâlaṃ nír vapet, saṃ-vatsarám evaí 'naṃ vṛitráṃ jaghnivâṅsam agnír vratá-patir vratám â lambhayati | tátó 'dhi kâmaṃ yajeta || 5 || etâṃ, tád, aúdumbarau, svâ, triuçác ca || 4 ||

[3] K. 30, 4. 31, 2. — Pañc. 16, 6, 14. — [4] Çâṅkh. çr. 2, 6, 5. — saḥ | tu | vai — sendrâv iti sa-indrau — vaimṛidhaḥ — sarásvatyai — sarásvate — anú | nir iti | avapan — abhávan — asúrâḥ — anú | nir iti | vapet — na | eti | pyâyayati — mṛinmayam iti mṛit-mayám — ânaçe — audúm-

4. [3] °ñte AC; s. Whitney zu P. 14, 23. [4] betont. [5] °ndhe ABCDW. [6] zu ṇ s. P. 7, 2.

baram — udumbaraḥ — grâmaṇîr iti grâma-nîḥ — ijyamânâ | bhûtyai — parastât — adhîti | kâmam.

5. nâ 'soma-yâjî sâṃ nayed, ánâ-gataṃ vâ etásya páyo yó 'soma-yâjî, yád ásoma-yâjî saṃ-náyet pari-moshá evá só 'nṛitaṃ karoty, átho párai 'vá sicyate; soma-yâjy evá sáṃ nayet, páyo vaí sómaḥ páyaḥ sâṃ-nâyyám, páyasai 'vá páya âtmán dhatte | ví vâ etám pra-jáyâ paçú-bhir ardhayati vardháyaty asya bhrâtṛivyaṃ yásya havír nir-uptam purástâc[1] candrámâḥ[1] || 1 || abhy ud-éti; tredhâ[1] taṇḍulân ví bhajed, yé madhyamâḥ syús tân agnáye dâtré puroḍâçam[1] ashṭâ-kapâlaṃ kuryâd, yé sthávishṭhâs tân índrâya pra-dâtré dadhâo̱ç carúṃ, yé 'ṇishṭhâs tân víshṇave çipi-vishṭâya çrité carúm; agnír evâ 'smai pra-jâm pra-janáyati vṛiddhâm índraḥ prá yachati, yajnó vaí víshṇuḥ paçávaḥ çípir, yajná evá paçúshu práti tishṭhati | ná dvé[2] || 2 || yajeta; yát pûrvayâ sam-prati yájetó 't-tarayâ chambáṭ kuryâd, yád út-tarayâ saṃ-prati yájeta pûrvayâ chambáṭ kuryân, né 'shṭir bhávati ná yajnás, tád ánu hrîta-mukhy apa-galbhó jâyata; ékâm evá yajeta pra-galbhò 'sya jâyaté | 'nâ-dṛitya tád dvé[2] evá yajeta; yajna-mukhám evá pûrvayâ "-lábhate yájata út--tarayâ, devátâ[1] evá pûrvayâ 'va-runddhá[3] indriyám út--tarayâ, deva-lokám evá || 3 || pûrvayâ 'bhi-jáyati manushya-lokám út-tarayâ; bhûyaso yajna-kratûn úpai 'ty, eshâ vaí su-mánâ nâmé 'shṭir, yám adyé "jânám paççâc candrámâ[1] abhy ud-éty asmínn evâ 'smai loké 'rdhukam bhavati | dâkshâyaṇa-yajnéna suvargá-kâmo yajeta | pûrṇá-mâse sáṃ nayen maitrâ-varuṇyâ "míkshayâ[1] 'mâ-

---

5. abhyudayeshṭyâdayaḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 49. [3] rumdha ABCDW.

-vâsỳâyâṃ yajeta | pûrṇá-mâse vaí devā́nâ͡u sutás, téshâm etám ardha-mâsám prá-sutas | téshâm maitrâ-varuṇī́ vaçā́ 'mâ-vâsỳâyâm anû-bandhỳâ[4]; yát || 4 || pûrvedyúr[1] yájate védim evá tát karoti, yád vatsā́n apâ-"karóti sado-ha-virdhâné[5] evá sám minoti, yád yájate devaír evá sutyā́͡u sám pâdayati, sá etám ardha-mâsá͡u sadha-mā́daṃ devaíḥ sómam pibati; yán maitrâ-varuṇyā́ "míkshayâ[1] 'mâ-vâsỳâyâṃ yájate yaí 'vā́ 'saú devā́nâṃ vaçā́ 'nû-bandhỳâ[4] só[6] evaí 'shaí 'tásya | sâ-'kshā́d vā́ eshá devā́n abhy-ā́rohati[7] yá eshâṃ yajnám || 5 || abhy-âróhati, yáthâ khálu vaí çréyân abhy-ā́rûḍhaḥ kâmáyate táthâ karoti | yády ava-vídhyati pā́pîyân bhavati, yádi nā́ 'va-vídhyati sa-dṛíñ, vyâvṛít-kâma eténa yajnéna yajeta, kshurá-pavir hỳ eshá yajnás, tâják púṇyo vâ bhávati prá vâ mîyate | tásyai 'tád vratáṃ: nā́ 'nṛitaṃ vaden ná mâ͡usám açnîyân ná stríyam úpe 'yân nā́ 'sya pálpûlanena[8] vā́saḥ palpûlayeyur[8], etád dhí devā́ḥ sárvaṃ ná kurvánti || 6 || candrámâ, dvé, devalokám evá, yád, yajnám, palpûlayeyuḥ[8], sháṭ ca || 5 ||

[1] Çâñkh. Br. 4, 2. 3. çr. 3, 2, 1. — [4-6] Çâñkh. Br. 4, 4. çr. 3, 8, 6-17. — pa̱ri̱mo̱sha iti pari-mo̱shaḥ — atho̱ iti — pu̱rastā́t | ca̱ndramā́ḥ | a̱bhîti | u̱detîty út-eti | tre̱dhâ — da̱dhan — ya̱jne | e̱va — dve iti — tat | anv iti | hrî̱ta̱mu̱khiti hrîta-mu̱khî — jâ̱ya̱te̱ — yajáte — a̱va̱ru̱ndha ity áva-ru̱ndhe — su̱manâ̱ iti su-manā́ḥ | nâmá — lo̱ke | ardhúkam — â̱mi-kshâyâ — a̱nû̱ba̱ndhyety ánu-ba̱ndhyā́ — pû̱rve̱dyuḥ — a̱pâ̱ka̱rotîty ápa-â̱ka̱roti — so iti | e̱va — de̱vân | a̱bhyâró-ha̱tîty ábhi-âróhati — ya̱jnam | a̱bhyâ̱roha̱tîty ábhi-â̱rohâti — a̱bhyârū́ḍha̱ ity ábhi-ârū́ḍhaḥ — sa̱dṛiññ iti sa-dṛiñ — va̱de̱t — a̱çnî̱yâ̱t — i̱yâ̱t — palpū́lanena — pa̱lpû̱la̱ye̱yu̱ḥ.

6. eshá vaí deva-rathó yád darça-pûrṇamâsaú;

5. [4] s. P. 3, 7. [5] s. P. 4, 11. [6] s. P. 4, 7. [7] als Compositum. [8] °lyû° A. W (das erste u. dritte Mal).

6. darçapûrṇamâsayoḥ somayâgena saha paurvâparyam.

yó darça-pûrṇamâsâv ishṭvâ sómena yájate rátha-spashṭa evâ 'va-sâne váre devânâm áva syaty | etâni vâ áṅgâ-párûᳬshi saṃ-vatsarásya yád darça-pûrṇamâsaú; yá evâṃ vidvân darça-pûrṇamâsaú yájaté 'ṅgâ-párûᳬshy evá saṃ-vatsarásya práti dadhâty | eté[1] vaí saṃ-vatsarásya cákshushî[1] yád darça-pûrṇamâsaú, yá evâṃ vidvân darça-pûrṇamâsaú yájate tâbhyâm evá suvar-gâṃ lokám ánu paçyati ‖ 1 ‖ eshấ vaí devânâṃ ví-krântir yád darça-pûrṇamâsaú, yá evâṃ vidvân darça-pûrṇamâsaú yájate devânâm evá ví-krântim ánu ví kramata | eshá vaí deva-yânaḥ pánthâ yád darça-pûrṇamâsaú, yá evâṃ vidvân darça-pûrṇamâsaú yájate yá evá deva-yânaḥ pánthâs táᳬ sam-árohaty[2] | etaú vaí devânâᳬ hárî[1] yád darça-pûrṇamâsaú, yá evâṃ vidvân darça-pûrṇamâsaú yájate yâv evá devânâᳬ hárî[1] tâbhyâm ‖ 2 ‖ evaí 'bhyo havyâṃ vahaty | etád vaí devânâm âsyàṃ yád darça-pûrṇamâsaú, yá evâṃ vidvân darça-pûrṇamâsaú yájate sâ-'kshâd evá devânâm âsyè juhoty | eshá vaí havir-dhânî́ yó darçapûrṇamâsa-yâjî́; sâyám-prâtar agni-hotrâṃ juhoti yájate darça-pûrṇamâsâv áhar-ahar[3] havir-dhânínâᳬ sutó, yá evâṃ vidvân darça-pûrṇamâsaú yájate havir-dhânỳ asmî́ 'ti sárvam evấ 'sya barhishỳaṃ dattám bhavati | devấ vấ áhaḥ ‖ 3 ‖ yajuíyaṃ nấ 'vindan té darça-pûrṇamâsâv apunan, taú vấ etaú pûtaú médhyau yád darça-pûrṇamâsaú, yá evâṃ vidvân darça-pûrṇamâsaú yájate pûtâv evaí 'nau médhyau yajate | nấ 'mâ-vàsỳâyâṃ ca paurṇa-mâsyấṃ ca stríyam úpe 'yâd, yád upe-'yân nír-indriyaḥ syât | sómasya vaí rấjno 'rdha-mâsasya rấtrayaḥ pátnaya âsan, tâsâm amâ-vâsỳâṃ ca paurṇa-mâsî́ṃ ca nó 'pai "t ‖ 4 ‖ té[1] enam abhí sám anahyetâṃ, táṃ yákshma

---

6. [1] s. P. 4, 44. 12. 15. 42. 11. [2] als Compositum. [3] s. P. 8, 8.

ârchad, râjânaṃ yákshma ârad íti tád râja-yakshmásya jánma, yát pấpîyân ábhavat tát pâpa-yakshmásya, yáj jâyấbhyâm ávindat táj jâyényasya, yá evám etéshâṃ yákshmâṇâṃ jánma véda naí 'nam eté yákshmâ vindanti; sá eté[1] evá namasyánn úpâ 'dhâvat, té[1] abrûtâṃ: váraṃ vṛiṇâvahâ âvâṃ devấnâm bhâga-dhé[1] asâva ‖ 5 ‖ âvád ádhi devấ ijyântâ íti, tásmât sadṛíçînâ[4] rấtrîṇâm amâ-vâsyâyâṃ ca paurṇa-mâsyấṃ ca devấ ijyanta, eté[1] hí devấnâm bhâga-dhé[1], bhâga-dhấ asmai manushyâ bhavanti yá eváṃ véda | bhûtấni kshúdham aghnant sadyó[4] manushyâ ardha-mâsé devấ mâsí pitáraḥ saṃ-vatsaré vánaspátayas[4], tásmâd áhar-ahar manushyâ áçanam ichante[5] 'rdha-mâsé devấ ijyante mâsí pitṛí-bhyaḥ kriyate saṃ-vatsaré vánaspátayaḥ[4] phálaṃ gṛihṇanti; yá eváṃ véda hánti kshúdham bhrấtṛivyam ‖ 6 ‖ paçyati, tấbhyâm, áhar, aid, asâva, phálaṃ, saptá ca ‖ 6 ‖

rathâspashṭa iti rathâ-spashṭe — aṅgâparûṃshîty aṅgâ-parûṃshi — ete iti — cakshúshî iti — anú | vîti | kramate — samârôhatîti sam-ârôhati — harî iti — havirdhânîti haviḥ-dhânî — nirindriya iti niḥ-indriyaḥ — te iti — abhi | sam iti | anahyetâm — ârchat — ârat — ete iti — yakshmâḥ — te iti — bhâgadhe iti bhâga-dhe — âvat | adhîti — ijyântai — sadṛiçînâm[6] — ijyante — ete iti — manushyâḥ — sadyaḥ — devâḥ — vanaspatáyaḥ.

38*. dârçyaṃ hautram 2, 5, 7-11 (1-8). 6, 7-10.

7. devấ vaí ná 'rcí ná yájnshy açrayanta, té sấmann evấ 'çrayanta; híṃ karoti sấmai 'vấ 'kar, híṃ karoti yátrai 'vá devấ áçrayanta táta evaí 'nân prá yuñkte, híṃ karoti

6. [4] ohne avagraha. [5] unbetont. [6] s. die Note [5] zu II, 4, 1, 5.
* s. Ind. Stud. 3, 375. 380. 385.
7. sâmidhenîmantrâḥ.

vâcá evaí 'shá yógo, híṃ karoti pra-jā́evá tád yájamânaḥ sṛijate | tríḥ prathamā́m ánv âha trír ut-tamā́ṃ, yajnásyai 'vá tád barsám || 1 || nahyaty ápra-sraꣳsâya sáṃ-tatam ánv âha prâ-'ṇā́nâm annā́-'dyasya sáṃ-tatyâ, átho rákshasâm ápa-hatyai | rā́thaṃ-tarîm prathamā́m ánv âha, rā́thaṃ-taro vā́ ayáṃ loká, imám evá lokám abhí jayati | trír ví gṛihṇâti, tráya imé lokā́, imā́n evá lokā́n abhí jayati | bā́rhatîm ut-tamā́m ánv âha, bā́rhato vā́ asaú lokò, 'múm evá lokám abhí jayati | prá vaḥ || 2 || vā́jâ íty ánir-uktâm prâjâ-patyā́m ánv âha, yajnó vaí prajā́-patir, yajnám evá prajā́-patim ā́ rabhate | prá vo vā́jâ íty ánv âhā́, 'nnaṃ vaí vā́jó, 'nnam evā́ 'va runddhe[1] | prá vo vā́jâ íty ánv âha, tásmât prâcī́naꣳ[2] réto dhîyaté | 'gna ā́ yâhi vîtáya íty âha, tásmât pratī́cîḥ[2] pra-jā́ jâyante | prá vo vā́jâḥ || 3 || íty ánv âha, mā́sâ vaí vā́jâ ardha-mâsā́ abhí-dyavo devā́ havíshmanto[2] gaúr ghṛitā́cî[2 u. 3] yajnó devā́ñ[4] jigâti yájamânaḥ sumna-yúr | idám asî 'dám asī́ 'ty evá yajnásya priyáṃ dhā́mā́ 'va runddhe[1] | yáṃ kâmáyeta: sárvam ā́yur iyâd íti prá vo vā́jâ íti tásyâ 'nū́-'cyā́ 'gna ā́ yâhi vîtáya íti sáṃ-tatam út-taram ardha-'rcám ā́ labheta || 4 || prâ-'ṇénai 'vā́ 'syâ 'pâ-'náṃ dâdhâra sárvam ā́yur eti | yó vā́ aratníꣳ sâm-idhenī́nâṃ védâ 'ratnā́v evá bhrā́tṛivyaṃ kurute | 'rdha-'rcaú sáṃ dadhâty, eshá vā́ aratníḥ sâm-idhenī́nâṃ, yá eváṃ védâ 'ratnā́v evá bhrā́tṛivyaṃ kuruta | ṛísher-ṛisher vā́ etā́ nír-mitâ yát sâm-idhenyas, tā́ yád ásaṃ-yuktâḥ syúḥ pra-jáyâ paçú-bhir yájamânasya ví tishṭherann, ardha-'rcaú sáṃ dadhâti, sáṃ yunakty evaí 'nâs, tā́ asmai sáṃ-yuktâ avá-ruddhâḥ sárvâm â-çíshaṃ duhre || 5 || barsáṃ, vo, jâyante prá vo vā́jâ, labheta, dadhâti sáṃ, dáça ca || 7 ||

---

7. [1] °ṃdhe ABCDW. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 1, 33. [4] vâṃ W.

B. 3, 5, 1, 1 - 2, 1. — Ç. 1, 4, 1, 1-21. — Çâñkh. çr. 1, 4, 5-7. — Âçval. 1, 2, 1-22. — sâmâ | eva | akaḥ — vâcaḥ | eva | eshaḥ — prâṇânâm iti pra-ânânâm | annâdyasyety ânna--adyâsya | saṃtâtyâ iti saṃ-tatyai | atho iti — aniruktâm ity aniḥ-uktâm — vîtaye | iti | âha — anûcyety ânu-ucyâ — ardharcam ity ârdha-ṛicam — dâdhâra — kurute — etâḥ | nirmitâ iti niḥ-mitâḥ — tâḥ.

8. áyajno vâ eshá yò 'sâmâ; 'gna â yâhi vîtáya íty âha râtham-tarásyai 'shá várṇas, tám tvâ samíd--bhir aṅgira íty âha vâma-devyásyai 'shá várṇo, bṛihád agne su-vîryam íty âha bṛihatá eshá várṇo, yád etám ṭricám[1] anv-âha yajnám evá tát sâman-vantam karoty | agnír amúshmiṅ loká[2] âsîd âdityò 'smín, tâv imaú lokâv áçântau ‖ 1 ‖ âstâṃ; té devâ abruvann: é 'te 'maú ví páry ûhâmé 'ty; ágna â yâhi vîtáya íty asmiṅ lokè[2] 'gním adadhur bṛihád agne su-vîryam íty amúshmiṅ loká[2] âdityám, táto vâ imaú lokâv açâmyatâm, yád evám anv-âhâ 'náyor lokáyoḥ çântyai, çâmyato 'smâ imaú lokaú yá evám véda | páñca-daça sâm-idhenîr ánv âha, páñca-daça ‖ 2 ‖ vâ ardha-mâsásya râtrayo, 'rdhamâsa--çâḥ saṃ-vatsará âpyate | tâsâṃ trîṇi ca çatâni shashṭiç câ 'kshárâṇi, tâvatîḥ[1] saṃ-vatsarásya râtrayo, 'kshara-çá evá saṃ-vatsarám âpnoti | Nṛi-médhaç ca Páruchepaç[1] ca brahma-vâdyam avadetâm: asmín dvârâv ârdrè 'gníṃ janayâva yátaro[1] nau bráhmîyân íti; Nṛi-médho 'bhy avadat sá dhûmám ajanayat, Páruchepo[1] 'bhy avadat sò 'gním ajanayad; ṛisha íty abravît ‖ 3 ‖ yát samâvad[1] vidvá kathâ tvám agním ájîjano nâ 'ham íti, sâm-idhenînâm evâ 'haṃ várṇaṃ vedè 'ty abravîd, yád ghṛitá-vat padám

---

8. sâmidhenîmantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] °n (mit virâma) lo° B, °nlo° AW.

anû-'cyáte sá âsâṃ várṇas, táṃ tvâ samíd-bhir aṅgira íty âha sâm-idhenîshv evá táj jyótir janayati | stríyas téna yád ṛíca stríyas téna yád gâyatríya stríyas téna yát sâm-idhenyò, vṛíshaṇ-vatîm[3] ánv âha ‖ 4 ‖ téna púωsvatîs[1] téna sé-'ndrâs téna mithunâ | agnír devânâṃ dûtá ásîd Uçánâ[4] Kâvyó 'surâṇâṃ, taú prajâ-patim praçnám aitâm, sá prajâ-patir agníṃ dûtáṃ vṛiṇîmaha íty abhí pary-âvartata[5], táto devâ ábhavan parâ 'surâ; yásyai 'váṃ vidúsho 'gníṃ dûtáṃ vṛiṇîmaha íty anv-âha bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrâtṛivyo bhavaty | adhvará-vatîm ánv âha, bhrâtṛivyam evai 'táyâ ‖ 5 ‖ dhvarati | çocish-keças táṃ îmaha íty âha, pavítram evaí 'tád, yájamânam evai 'táyâ pávayati | sám-iddho agna[6] â-huté 'ty âha, pari-dhím evaí 'tám pári dadhâty áskandâya, yád áta ûrdhvám abhy-âdadhyâd yáthâ bahiḥ-paridhí[7] skándati tâdṛíg[1] evá tát, tráyo vâ agnáyo havya-vâhano devânâṃ kavya-vâhanaḥ pitṛiṇâω sahá-rakshâ ásurâṇâṃ, tá etárhy[1] â çaωsante: mâṃ varishyate mâm ‖ 6 ‖ íti, vṛiṇîdhváω havya-vâhanam íty âha, yá evá devânâṃ táṃ vṛiṇîta | ârsheyáṃ vṛiṇîte, bándhor evá naí 'ty, átho sáṃ-tatyai | parástâd[1] arvẫco vṛiṇîte, tásmât parástâd[1] arvẫñco manushyân pitáró 'nu prá pipate ‖ 7 ‖ áçântâv, âha páñcadaçâ, 'bravîd, ánv âhai, 'táyâ, varishyate mâm, ékân ná triωçác ca ‖ 8 ‖

B. 3, 5, 2, 1-3. — Ç. 1, 4, 1, 22-39. — Çâṅkh. çr. 1, 4, 8-13. — Âçv. çr. 1, 2, 7. — asâmâ | agnè | eti — vîtayè — bṛihataḥ | eshaḥ — tṛicam — eti | ita | imau | vi | parîti | ûhâma — tâvâtîḥ — parúchepaḥ — dârau | ârdre | agnim — yatâraḥ — ṛishè — samâvât — ajîjanaḥ — ṛicâḥ — gâ-

8. [3] zu ṇ s. P. 13, 13. [4] so (°nâ) ABCDW. [5] als Compositum. [6] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 16. [7] so (°ḥp°) ABCDW.

yatriyâḥ — vṛishâṇvatîm iti vṛishâṇ-vatîm — puoṣvâtîḥ — sendrâ iti sa-indrâḥ — vṛiṇîmahe — abhîti | paryâvartateti pari-âvartata — asúrâḥ — çocishkeçâ iti çociḥ-keçâḥ — îmahe — agne — barhiḥparidhîti barhiḥ-paridhi — tâdṛik — te | etarhi | eti — tam | vṛiṇîte — atho iti — parastât | arvâcâḥ — anú | preti | pipate.

9. ágne mahấo[1] asi 'ty âha mahấn hy eshá yád agnír, brâhmaṇé 'ty âha brâhmaṇó hy eshá, bhârate 'ty âhai 'shá hí devébhyo havyám bhárati | devé-'ddha ity âha devấ hy etám aindhata | mánv-iddha ity âha, Mánur hy etám út-taro devébhya ainddhá[2] | 'rshi--shṭuta ity âhá 'rshayo hy etám ástuvan, víprâ-'numadita ity âha ‖ 1 ‖ víprâ hy eté yác chuçruvấosaḥ, kavi--çastá ity âha kaváyo hy eté yác chuçruvấoso, bráhma-saoçita ity âha bráhma-saoçito hy eshá, ghṛitấ--'havana ity âha ghṛitâ-'hutír hy asya priyá-tamâ | pra-ṇír yajnấnâm ity âha pra-ṇír hy eshá yajnấnâo, rathír adhvarấṇâm ity âhai 'shá hí deva-rathó, 'túrto hóté 'ty âha ná hy etáṃ káç caná[3] ‖ 2 ‖ tárati, túrṇir havya-vấḍ ity âha, sárvao hy eshá táraty | ấspấtraṃ[3] juhúr devấnâm ity âha juhúr hy eshá devấnâṃ, camasó deva-pấna ity âha camasó hy eshá deva--pấno, 'rấo ivâ 'gne nemír devấos[4] tvám pari-bhúr asi 'ty âha devấn hy eshá pari-bhúr, yád brûyấd: ấ vaha devấn devấ-yaté yájamânâyé 'ti bhrấtṛivyam asmai ‖ 3 ‖ janayed, ấ vaha devấn yájamânâyé 'ty âha yájamânam evaí 'téna vardhayaty | agnim agna ấ vaha sómam ấ vahé 'ty âha devátâ[3] evá tád yathâ--pûrvám úpa hvayata | ấ câ 'gne devấn vaha su-yájâ

---

9. pravaranividâdayaḥ. [1] so (âo) ABW, s.P.9,21.22. [2] aimdha ABCDW. [3] ohne avagraha. [4] so ABW, s. P. 6, 14.

ca yaja jâta-veda íty âhâ, 'gním evá tát sáꣳ çyati, sò 'sya sáꣳ-çito devébhyo havyáṃ vahaty | agnír hótâ || 4 || íty âhâ, 'gnír vaí devā́nâꣳ hótâ, yá evá devā́nâꣳ hótâ táṃ vṛiṇîte | smó vayám íty âhâ "tmā́nam evá sat-tváṃ[5] gamayati | sâdhú te yajamâna deváté[3] 'ty âhâ "-çisham evaí 'tā́m ā́ çâste | yád brûyā́d: yò 'gníꣳ hótâram ávṛithâ íty agníno 'bhayáto[3] yájamânam pári gṛihṇîyât, pra-mā́yukaḥ syâd | yajamâna-devatỳâ vaí juhū́r bhrâtṛivya-devatỳo 'pa-bhṛít || 5 || yád dvé[6] iva brûyā́d bhrā́tṛivyam asmai janayed, ghṛitá-vatîm adhvaryo srúcam ā́ 'syasvé 'ty âha yájamânam evaí 'téna vardhayati | devâ-yúvam[7] íty âha devā́n hỳ eshā́ 'vati, viçvá-vârâm íty âha víçvaꣳ hỳ eshā́ 'vatī́ | "ḍâmahai devā́ꣳ[1] îḍényân namasyā́ma namasỳân yájâma yajníyân íty âha, manushỳâ vā́ îḍényâḥ pitáro namasỳâ devā́ yajníyâ, devátâ[3] evá tád yathâ-bhâgáṃ yajati || 6 || víprânumadita íty âha, canā́, 'smai, hóto, 'pabhṛíd, devátâ evá, trī́ṇi ca || 9 ||

B. 3, 5, 3, 1 - 4, 1. — Ç. 1, 4, 2, 2-17. 5, 2, 1-3. — Çâñkh. çr. 1, 4, 14 - 5, 7. 6, 16. Âçv. çr. 1, 2, 27. 3, 1-6. — deveddha iti deva-iddhaḥ — ṛishishṭuta ity ṛishi-stutaḥ — ghṛitâhávana iti ghṛita-âhavanaḥ — praṇîr[8] iti pra-nîḥ — atûrtáḥ — cana — âspâtrám — arân | iva — devayata iti deva-yate — hvayate — smaḥ — sattvam[5] iti sat-tvam — dve iti | iva — adhvaryo iti — eti | asyasva — devâyuvam iti deva-yuvám — eshâ | avâti | îḍā́mahai — manushyā́ḥ — namasyā́ḥ | devâḥ | yajniyā́ḥ.

10. trîꣳs[1] tṛicā́n[2] ánu brûyâd râjanỳasya, tráyo vā́ anyé râjanỳât púrushâ brâhmaṇó vaíçyaḥ çûdrás tā́n

9. [5] satvaṃ ACDW. [6] s. P. 4, 49. [7] s. P. 3, 2. [8] s. P. 7, 4.
10. naimittikyaḥ kâmyâç ca sâmidhenyaḥ. [1] so ABW, s. P. 6, 16. [2] ohne avagraha

evâ 'smâ ánu-kân karoti | páñca-daçâ 'nu brûyâd râjanyasya, pañca-daçó vaí râjanyaḥ, svá evaí 'nam stóme práti shṭhâpayati[3] | ṭrishṭúbhâ[2] pári dadhyâd, indriyám vaí trishṭúg[2], indriyá-kâmaḥ khálu vaí râjanyo yajate, trishṭúbhai[2] 'vâ 'smâ indriyám pári gṛihṇâti | yádi kâmáyeta ‖ 1 ‖ brahma-varcasám astv íti gâyatriyâ pári dadhyâd, brahma-varcasám vaí gâyatrî, brahma-varcasám evá bhavati | saptá-daçâ 'nu brûyâd vaiçyasya, sapta-daçó vaí vaiçyaḥ, svá evaí 'nam stóme práti shṭhâpayati[3] | jágatyâ pári dadhyâj, jágatâ vaí paçávaḥ, paçú-kâmaḥ khálu vaí vaiçyo yajate, jágatyai 'vâ 'smai paçûn pári gṛihṇâty | éka-vinçatim ánu brûyât pratishṭhâ-kâmasyai, 'ka-vinçá stómânâm prati-shṭhâ, práti-shṭhityai ‖ 2 ‖ cátur-vinçatim ánu brûyâd brahma-varcasá-kâmasya, cáturvinçaty-aksharâ gâyatrî, gâyatrî brahma-varcasám, gâyatriyaí 'vâ 'smai brahma-varcasám áva runddhe[4] | trinçátam ánu brûyâd ánna-kâmasya, trinçád-aksharâ vi-râḍ, ánnam vi-râḍ, vi-râjai 'vâ 'smâ annâ-'dyam áva runddhe[4] | dvâtrinçatam[2] ánu-brûyât pratishṭhâ-kâmasya, dvâtrinçad-aksharâ 'nu-shṭúg, anu-shṭúp chándasâm prati-shṭhâ, práti-shṭhityai | shâṭ-trinçatam ánu brûyât paçú-kâmasya, shâṭtrinçad-aksharâ bṛihatî, bârhatâḥ paçávo, bṛihatyai 'vâ 'smai paçûn ‖ 3 ‖ áva runddhe[4] | cátuç-catvâ-rinçatam ánu brûyâd indriyá-kâmasya, cátuçcatvârinçad-aksharâ trishṭúg[2], indriyám trishṭúp[2], trishṭúbhai[2] 'vâ 'smâ indriyám áva runddhe | 'shṭâ-catvârinçatam ánu brûyât paçú-kâmasyâ, 'shṭâcatvárinçad-aksharâ jágatî, jágatâḥ paçávo, jágatyai 'vâ 'smai paçûn áva runddhe[4] | sárvâṇi chándâṁsy ánu brûyâd bahu-yâjínaḥ, sárvâṇi vâ etásya chándâṁsy áva-ruddhâni yó bahu-yâjy | ápari-mitam ánu

10. [3] so (shṭh°) ABW, s. P. 6, 4. [4] rumdhe ABCDW. [2] rudhyai ACDW.

brûyâd, ápari-mitasyā́ 'va-runddhyai[5] ‖ 4 ‖ kâmáyeta, prátishṭhityai, paçū́nt, saptácatvâriṁçac ca ‖ 10 ‖

trîn | tṛicân — purúshâḥ — sve — vai | trishṭuk — gâyatriyâ — pratîti | sthâpayati — ekaviṁçaḥ — pratishṭheti prati-sthâ | pratishṭhityâ iti prati-sthityai — annâdyam ity ánna-adyám — dvâtriṁçatam — anushṭug íty anu-stuk | anushṭub ity ánu-stup — pratishṭheti prati-sthâ | pratishṭhityâ iti prati-sthityai — catúçcatvâriṁçatam iti catúḥ-catvâriṁçatam — trishtuk | indriyam | trishṭup | trishṭubhā́ | eva | asmai — bahuyâjîti bahu-yâjî.

11. ní-vîtam manushỳâṇâm, prâcînâ-"vîtám pitṛiṇā́m, úpa-vîtaṃ devā́nâm | úpa vyayate, deva-lakshmám evá tát kurute | tíshṭhann ánv âha, tíshṭhan hy ā́çruta-taraṃ vádati | tíshṭhann ánv âha, suvar-gásya lokásyâ 'bhí-jityâ ā́sîno yajaty, asmínn evá loké práti tishṭhati | yát krauñcám anv-ā́hâ "suráṃ tád, yán mandrám mânusháṃ tád, yád antarā́ tát sá-devam; antarā́ 'nū́-'cyaṁ, sadeva-tvā́ya | vidvā́ṁso vaí ‖ 1 ‖ purā́ hótâro 'bhûvan, tásmâd ví-dhṛitâ ádhvâno 'bhûvan ná pánthânaḥ sám arukshann; antar-vedỳ anyáḥ pā́do bhávati bahir-vedỳ anyó, 'thā́ 'nv âhā́, 'dhvanâṃ ví-dhṛityai pathā́m ásaṁ-rohâyā́ | 'tho bhûtáṃ cai 'vá bhavishyác cā́ 'va runddhé[1], 'tho pári-mitaṃ cai 'vā́ 'pari-mitaṃ cā́ 'va runddhé, 'tho grâmyā́ṁç cai 'vá paçū́n âraṇyā́ṁç cā́ 'va runddhé, 'tho ‖ 2 ‖ deva-lokáṃ cai 'vá manushya-lokáṃ câ 'bhí jayati |

devā́[2] vai sâm-idhenī́r anū́-'cya yajnáṃ nā́ 'nv apaçyant, sá prajā́-patis tûshṇī́m â-ghârám ā́ 'ghârayat, táto vai devā́ yajnám ánv apaçyan, yát tûshṇī́m â-ghârám â-ghâ-

11. hotur niyamaviçesho 'dhvaryor âghârâdiviçeshaç ca. [1] rundhe ABCDW. [2] der Rest des anuvâka gehört zum 15. kâṇḍa, s. Ind. Stud. 3, 380. 385.

ráyati yajnásyā 'nu-khyâtyâ | átho sâm-idhenîr evā 'bhy anakty | álûksho bhavati yá evám védā | 'tho tarpayaty evai 'nâs | tṛípyatí pra-jáyâ paçú-bhiḥ ‖ 3 ‖ yá evám véda, yád ékayâ "-ghârâyed ékâm prîṇîyâd, yád dvā-bhyâm dvé[3] prîṇîyâd, yát tisṛí-bhir áti tád recayen; mánasā " ghârayati mánasâ hy ánâptam âpyáte | tiryáñcam[4] ā ghârayaty áchambaṭ-kâram | vāk ca mánaç câ "rtîyetâm; ahám devébhyo havyám vahâmī 'ti vāg abravîd[5] ahám devébhya íti mánas; taú prajā-patim praçnám aitâm, sò 'bravît ‖ 4 ‖ prajā-patir: dûtīr evá tvám mánaso 'si yád dhí mánasâ dhyāyati tád vâcā vádatī[6] 'ti, tát khálu túbhyam ná vâcā juhavann íty abravît; tásmân mánasâ prajā-pataye juhvati, mána iva hí prajā-patiḥ, prajā-pater āptyai | pari-dhīnt sám mârshṭi, punāty evai 'nân | trír madhyamám tráyo vai prâ-'ṇāḥ prâ-'ṇān evā 'bhí jayati, trír dakshinâ-'rdhyam tráyaḥ ‖ 5 ‖ imé lokā imān evá lokān abhí jayati, trír uttarâ-'rdhyam tráyo vai deva-yānâḥ pánthânas tān evā 'bhí jayati | trír úpa vâjayati tráyo vai deva-lokā deva-lokān evā 'bhí jayati | dvādaça[4] sám padyante dvādaça[4] māsâḥ saṃ-vatsaráḥ saṃ-vatsarám evá prîṇāty átho saṃ-vatsarám evā 'smā úpa dadhâti suvar-gasya lokásya sám-asbṭyâ | â-ghârám ā ghârayati, tirá iva ‖ 6 ‖ vai suvar-gó lokáḥ, suvar-gám evā 'smai lokám prá rocayaty | ṛijúm ā ghârayaty ṛijúr iva hí prâ-'ṇáḥ, sáṃ-tatam ā ghârayati prâ-'ṇānâm annā-'dyasya sáṃ-tatyâ átho rákshasâm ápa-hatyai | yám kâmáyeta: pra-māyukaḥ syâd íti jihmám tásyā " ghârayet, prâ-'ṇám evā 'smāj jihmám nayati, tājāk prá mîyate | çíro

---

11. [3] s. P. 4, 49. [4] ohne avagraha. [5] unbetont. [6] die Betonung ist durch hi veranlaſst.

vấ etád yajnásya yád â-ghârá âtmấ dhruvấ ‖ 7 ‖ â-ghârám â-ghấrya dhruvấo sám anakty, âtmánn evá yajnásya çíraḥ práti dadhâty | agnír devấnâṃ dûtá ấsîd daívyò 'surâṇâṃ, taú prajấ-patim praçnám aitâo, sá prajấ-patir brâhmaṇám abravîd: etád ví brûhî 'ty, ấ çrâvayé 'tî 'dáṃ devâḥ çriṇuté 'ti vấvá[4] tád abravîd agnír devó hóté 'ti, yá evá devấnâṃ tám avṛiṇîta, táto devâḥ ‖ 8 ‖ ábhavan párấ 'surâ; yásyai 'vám vidúshaḥ pra-varám pra-vṛiṇáte bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrấtṛivyo bhavati | yád brâhmaṇáç cấ 'brâhmaṇaç ca praçnám e-'yấtâm brâhmaṇấyấ 'dhi brûyâd, yád brâhmaṇấyâ 'dhy-ấhâ "tmáné 'dhy âha, yád brâhmaṇám parấ "hâ "tmấnam párâ "ha, tásmâd brâhmaṇó ná paró-'cyaḥ ‖ 9 ‖ vấ, áraṇyấoç cấ 'va rundhé 'tho, paçúbhiḥ, sò 'bravîd, dakshiṇârdhyàṃ tráya, iva, dhruvấ, devấç, catvârioçác ca ‖ 11 ‖

[1] Ç. 1, 4, 2, 18. 19. — [4. 5] Ç. 1, 4, 5, 8-12. — prâcînâvîtam iti prâcîna-âvîtam — âsuram — antarâ | anûcyam ity ánu-ucyám — antarvedîty ántaḥ-vedi — bahirvedîti bahiḥ-vedi — atho iti — anûcyety ánu-ucyá — manásâ | eti | ghârayati — tiryañcám — ârtîyetâm — aitâm — vadáti | iti — prâṇâ iti pra-ánâḥ — dakshiṇârdhyàm iti dakshiṇa-ardhyàm — uttarârdhyàm ity úttara-ardhyàm — annádyasyety ánna-adyásya — atho iti — tasyá | eti | ghârayet — eti | çrâvaya | iti | idam — asúrâḥ — eyâtâm ity ấ-iyâtâm — parocya iti parâ-ucyáḥ.

12. [a] ấyush ṭa[1], [b] âyur-dấ agna, [c] ấ pyâyasva, [d] sáṃ té, [e] 'va te héḍa, [f] úd ut-tamám, [g] prá ṇo[2] devy, [h] ấ no divó, [i] 'gnâ-vishṇû, [k] ágnâ-vishṇû, [l] imáṃ me varuṇa, [m] tát tvâ yâmy, [n] úd u tyáṃ, [o] citrám ‖ [p] apấṃ nápâd ấ hy ásthâd upá-sthaṃ jihmấnâm ûrdhvó vi-dyútaṃ vásânaḥ | tásya jyé-

---

12. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] so ([a]sh ṭ[o]) ABW; s. P. 6, 5. 7, 13. [2] so (ṇ) ABW, s. P. 7, 4.

shṭham mahimānaṃ váhantîr hiraṇya-varṇâḥ pári yanti yahvîḥ ‖ [q] sám ‖ 1 ‖ anyấ yánty úpa yanty anyấḥ samânám[3] ûrvấṃ nadyàḥ pṛiṇanti | tám û[4] çúcio çúcayo dîdivấṅsam apấṃ nápâtam pári tasthur âpaḥ ‖ [r] tám ásmerâ yuvatáyo yúvânam marmṛijyámânâḥ pári yanty âpaḥ | sá çukréṇa çíkvanâ revád[5] agnír dîdâyâ 'nidhmó ghṛitá-nirṇig ap-sú ‖ [s] índrâ-váruṇayor ahâṅ sam-rấjor áva â vṛiṇe | tấ no mṛiḍâta îdṛíçe[3] ‖ [t] índrâ-varuṇâ yuvám adhvarấya naḥ ‖ 2 ‖ viçé jánâya máhi çárma yachatam | dîrghá-prayajyum áti yó vanushyáti vayáṃ jayema pṛitanâsu dûḍhyàḥ[7] ‖ [u] ấ no mitrâ-varuṇâ, [v] prá bâhávâ | [w] tvám no agne váruṇasya vidvân devásya heḍó 'va yâsisîshṭhâḥ | yájishṭho váhni-tamaḥ çóçucâno víçvâ dvéshâṅsi prá mumugdhy asmát ‖ [x] sá tvám no agne[5] 'vamó[8] bhavo 'tî́ nédishṭho asyấ[5] usháso vy-ushṭau | áva yakshva no váruṇam ‖ 3 ‖ rárâṇo vîhí mṛiḍîkâṅ su-hávo na edhi ‖ [y] prá-prâ 'yám agnír bharatásya çṛiṇve ví yát sûryo ná rócate bṛihád bhấḥ | abhí yáḥ pûrúm pṛitanâsu tasthaú dîdấya daívyo átithiḥ[5] çivó naḥ ‖ [z] prá te yakshi prá ta iyarmi mánma bhúvo yáthâ vándyo no háveshu | dhánvann iva pra-pấ asi[7] tvám agna iyakshấve pûráve pratna râjan ‖ 4 ‖ [aa] ví pấjasâ, [bb] ví jyótishâ | [cc] sá tvám agne prátîkena práty osha yâtu-dhânyàḥ | uru-kshấyeshu dîdyat ‖ [dd] táṅ su-prátîkaṅ su-dṛíçaṅ svấñcam[3] ávidvâṅso vidúsh-ṭaraṅ sapema | sá yakshad víçvâ vayúnâni vidvân prá havyám agnír amṛiteshu vocat ‖ [ee] aṅho-múce, [ff] vivéshа yán mâ, [gg] ví na indré, [hh] 'ndra kshatrám, [ii] indriyấṇi çata-krato, [kk] 'nu[7] te dâyi ‖ 5 ‖ yahvîḥ sám, adhvarấya no, váruṇaṅ, râjaṅç, cátuçcatvâriṅçac ca ‖ 12 ‖

---

12. [3] ohne avagraha. [4] û ABW, s. P. 3, 14. [5] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 3. [6] so (°e 'v°) ABW, s. P. 12, 4. [7] so (°â a°) ABW, s. P. 10, 13. 5, 2. [8] so (°to 'nu) AB, s. P. 4, 6. 12, 8.

2, 3, 11, 1 - 12, 2. 4, 1, 1-2, 4. — [a 9] nur hier; [b] Vs. 35, 17; [c.d] Ṛ. 1, 91, 16. 18; [e.f] 1, 24, 14. 15; [g] 6, 61, 4; [h] 5, 43, 11; [i.k] Ath. 7, 29, 1. 2. [i] Ṛ. 1, 25, 19; [m] 1, 24, 11; [n] 1, 50, 1; [o 9] 1, 115, 1; [p.q.r] 2, 35, 9. 3. 4; [s] 1, 17, 1; [t] 7, 82, 1; [u 10] 3, 62, 16; [v 10] 7, 62, 5; [w.x] 4, 1, 4. 5; [y] 7, 8, 4; [z] 10, 4, 1; [aa 11] 3, 15, 1; [bb 11] 5, 2, 9; [cc] 10, 118, 8; [dd] 6, 15, 10; [ee 12] K. 8, 16; [ff] Ṛ. 3, 32, 14; [gg] 10, 152, 4; [hh] 10, 180, 3; [ii] 3, 27, 9; [kk] 6, 25, 8. — âyúḥ | te̱ | â̱yu̱rdâ ity ā́yuḥ-dâḥ — preti | na̱ḥ | de̱vî | eti — agnā́vishṇû̱[13] ity agnā́-vi̱shṇû̱ — sam iti | a̱nyâḥ | yanti — sa̱mâ̱nam — tam | u̱ — asmèrâḥ — re̱vat — dî̱dâyà | a̱ni̱dhmaḥ — indrâ̱varúṇayo̱r itîndrā́-varúṇayoḥ[14] — sa̱mrâjo̱r iti sam-râjòḥ | avàḥ | eti — tâ | na̱ḥ | mṛi̱ḍâ̱ta̱ḥ | î̱dṛiçè — atîti — dû̱ḍhyàḥ — heḍàḥ | aveti — a̱va̱maḥ | bha̱va̱ | û̱tî — a̱syâḥ — vyúshṭâ̱v iti̱ vi-u̱shṭau̱ — vî̱hi — vîti —. a̱bhîti — dî̱dâyà — te̱ | i̱ya̱rmi̱ — pra̱peti pra-pâ | a̱si̱ — a̱gne̱ — svañcàm — vi̱dushṭàra̱m iti vi̱duḥ-ta̱ra̱m[15] — a̱ꝏho̱muca̱ ity áꝏhaḥ-mucè — yat | mâ̱ — ça̱ta̱kra̱to̱ iti çata-kra̱to̱ | anv iti.

viçvárûpas, tváshṭé, 'ndraṃ vṛitrám, brahmavâdínaḥ sá t' vaí, nā́ 'somayâjy, eshá vaí devarathó, devā́ vaí ná 'rcí nā́, 'yajnó, 'gne mahā́n, trī́n, nívitam, ā́yush ṭe, dvā́daça ‖ 12 ‖

viçvárûpo (1, 1), naí 'naꝏ çitarûrā́v (2, 4), adyá vásu (3, 7), pûrvedyúr (5, 5), vā́jâ íty (7, 3), ágne mahā́n (9, 1), nívitam (11, 1), anyā́ yánti (12, 2), cátuḥsaptatiḥ ‖ 74 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ dvitîyakâṇḍe pañcamaḥ prapâṭhakaḥ.

---

12. [9] die Verse [a] bis [o] sind hier nur durch ihre pratîka vertreten, weil sie bereits früher da waren, theils in andern yâjyâ-Abschnitten, so [a.b] in I, 3, 14, 4, [e.f] in I, 5, 11, 5, [g.h.i.k] in I, 8, 22, 1. 2, [l.m] in II, 1, 11, 6, [n.o] in II, 2, 12, 1 (s. I, 4, 43, 1); theils im sonstigen Texte, [c.d] nämlich in IV, 2, 7, 4 (mit ihren pratîka resp. auch in II, 3, 14, 3); und zwar erhellt aus letzterem Umstande die sekundäre Zufügung dieser yâjyâ-Abschnitte an den übrigen Text, denn IV, 2, 7, 4 gilt ja eben offenbar für unsern anuvâka hier als Voraussetzung. [10] nur im pratîka, weil bereits in I, 2, 14, 7 (yâjyâ-Abschnitt) vorliegend. [11] nur im pratîka, weil bereits in I, 8, 22, 3 (yâjyâ-Abschnitt) aufgeführt. [12] die Verse [ee] bis [kk] nur im pratîka, weil bereits in I, 6, 12, 3. 4. 1 (yâjyâ-Abschnitt) aufgeführt. [13] s. P. 4, 5. [14] s. schol. zu P. 3, 3. [15] s. P. 6, 5.

15. dârçyam brâhmaṇam (2, 6, 1-6; Fortsetzung).

1. sam-ídho yajati vasantám evá 'rtûnăm áva runddhe[1], tánû-nápâtaṃ yajati grîshmám evă 'va runddha[1], iḍó yajati varshă evă 'va runddhe[1], barhír yajati çarádam evă 'va runddhe[1], svâhâ-kârâṃ yajati hemantám evă 'va runddhe[1] tásmât svâhâ-kṛitâ héman paçávó 'va sîdanti | sam-ídho yajaty ushása evá devátânâm[2] áva runddhe[1], tánû-nápâtaṃ yajati yajnám evă 'va runddhe[1] ‖ 1 ‖ iḍó yajati paçűn evă 'va runddhe[1], barhír yajati pra-jăm evă 'va runddhe[1] | sam-ănayata[3] upa--bhṛítas, téjo vă ăjyam pra-jă barhíḥ, pra-jăsv evá téjo dadhâti | svâhâ-kârâṃ yajati, văcam evă 'va runddhe[1] | dáça sám padyante, dáçâ-'kshará vi-răḍ, ánnaṃ vi-răḍ, vi--răjai 'vă 'nnă-'dyam áva runddhe[1] | sam-ídho yajaty asmínn evá loké práti tishṭhati, tánû-nápâtaṃ yajati ‖ 2 ‖ yajná evă 'ntárikshe[2] práti tishṭhatî, 'ḍó yajati paçúshv evá práti tishṭhati, barhír yajati yá evá deva-yănâḥ pánthânas téshv evá práti tishṭhati, svâhâ-kârâṃ yajati suvar-gá evá loké práti tishṭhaty, etăvanto[2] vaí deva-lokăs téshv evá yathâ-pûrvám práti tishṭhati | devâ-'sură eshú lokéshv aspardhanta, té devăḥ pra-yâjair ebhyó lokébhyó 'surân pră 'ṇudanta[4], tát pra-yâjănâm ‖ 3 ‖ prayâja-tvám, yásyai 'vám vidúshaḥ pra-yâjă ijyánte praí 'bhyó lokébhyo bhrâtṛivyân mudate | 'bhi-krămam juhoty, abhí-jityai | yó vaí pra-yâjănâm mithunám véda prá pra-jáyâ paçú--bhir mithunaír jâyate; sam-ídho bahvîr iva yajati, tánû--nápâtam ékam iva, mithunám tád; iḍó bahvîr iva yajati[5]

6, 1. prayâjâḥ. [1] runddhe ABCDW. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum! [4] so (ṇ) ABW, s. P. 7, 5. [5] unbetont.

barhír ékam iva, mithunáṃ tád; etád vaí pra-yâjânâm mithunáṃ; yá eváṃ véda prá ‖ 4 ‖ pra-jáyâ paçú-bhir mithunaír jâyate | devânâṃ vâ ánishṭâ devátâ âsann, áthâ 'surâ yajnám ajighâṁsan, té devâ gâyatríṃ vy ùhan, páñcâ 'kshárâṇi prâcînâni[2] tríṇi pratîcînâni[2], táto várma yajnâyâ 'bhavad várma yájamânâya; yát prayâjâ-'nûyâjâ ijyánte vármai 'vá tád yajnâya kriyate[5] várma yájamânâya bhrâtṛivyâ-'bhibhûtyai, tásmâd várûtham purástâd[2] várshîyaḥ paççâd dhrásîyo | devâ vaí purâ ráksho-bhyaḥ ‖ 5 ‖ íti svâhâ-kâréṇa pra-yâjéshu yajnáṁ sa-sthâpyam apaçyan, táṁ svâhâ-kâréṇa pra-yâjéshu sám asthâpayan, ví vâ etád yajnáṃ chindanti yát svâhâ-kâréṇa pra-yâjéshu sa-sthâpáyanti; pra-yâjân ishṭvâ havîṁshy abhí ghârayati yajnásya sáṃ-tatyâ, átho havír evâ 'kar, átho yathâ-pûrvám úpai 'ti | pitâ vaí pra-yâjâḥ pra-jâ 'nû-yâjâ[6], yát pra-yâjân ishṭvâ havîṁshy abhi-ghârâyati pitaí 'vá tát putréṇa sâdhâraṇam[2] ‖ 6 ‖ kurute | tásmâd âhur yáç cai 'váṃ véda yáç ca ná: kathâ putrásya kévalaṃ kathâ sâdhâraṇam[2] pitúr íty[7] | áskannam evá tád yát pra-yâjéshv ishṭéshu skándati | gâyatryâ evá téna gárbhaṃ dhatte, sâ pra-jâm paçûn yájamânâya prá janayati ‖ 7 ‖ yajnám evâ 'va runddhe[1], tánûnápâtaṃ yajati, prayâjânâm, eváṃ véda prá, rákshobhyaḥ, sâdhâraṇam, páñcatriṁçac ca ‖ 1 ‖

B. 3, 5, 5, 1. — Ç. 1, 5, 4, 1-5 — svâhâkṛitâ iti svâhâ-kṛitâḥ — samânâyata iti sam-ânâyate — prajâ iti pra-jâḥ | barhiḥ — annâdyam ity ánna-adyâm — yajne | eva | antarikshe — ye | eva — suvarga iti suvaḥ-ge — etâvântaḥ — preti | anudanta — prâcînâni — pratîcînâni — prayâjânûyâjâ iti prayâja-anûyâjâḥ — atho iti — akaḥ | atho iti — anûyâjâ ity ánu-yâjâḥ — pitâ | eva — sâdhâraṇam — gâyatrî | eva.

---

1. [6] s. P. 3, 7. [7] dies könnte wohl etwa ein çloka zu irgend einem dharmasûtra sein!

2. cákshushî[1] vấ eté[1] yajnásya yád ấjya-bhâgau; yád ấjya-bhâgau yájati cákshushî evá tád yajnásya práti dadhâti | pûrvâ-'rdhé juhoti, tásmât pûrvâ-'rdhé cákshushî | pra-bấhug juhoti, tásmât pra-bấhuk cákshushî | deva-lokáṃ vấ agnínâ yájamânó 'nu paçyati[2] pitṛi-lokáo sómeno, 'ttarâ-'rdhè 'gnáye juhoti[2] dakshiṇâ-'rdhé sómâyai, 'vám iva hĩ 'maú lokấv anáyor lokáyor ánu-khyâtyai | rấjânau vấ etaú devátânâm[3] || 1 || yád agnĩ-shómâv, antarấ devátâ ijyete[4] devátânâṃ ví-dhṛityai, tásmâd rấjnâ manushyâ ví-dhṛitâ | brahma-vâdíno vadanti: kíṃ tád yajné yájamânaḥ kurute yénâ 'nyáto-dataç ca paçũn dâdhấro 'bhayáto-dataç cé 'ty, ṛicam anũ-'cyấ "jya-bhâgasya jushâṇéna yajati téná 'nyáto-dato dâdhârá, 'rcam anũ-'cya havísha ṛicấ yajati téno 'bhayáto-dato dâdhâra | mûrdhan-vátī[5] puro-'nuvâkyâ bhavati mûrdhấnam evaí 'nao samânấnâṃ[3] karoti || 2 || ni-yútvatyâ yajati bhrấtṛivyasyai 'vá paçũn ní yuvate | Keçínao ha Dârbhyáṃ Keçĩ Sấtya-kâmir uvâca: saptá-padâṃ te çákvarîo çvó yajné pra-yoktấse[6] yásyai vîryeṇa prá jâtấn bhrấtṛivyân nudáte práti janishyámâṇân yásyai vîryeṇo 'bháyor lokáyor jyótir dhatté yásyai vîryeṇa pûrvâ-'rdhénâ 'nadvấn[3] bhunákti jaghanâ-'rdhéna dhenúr íti | purástâl-lakshmâ puro-'nuvâkyâ bhavati jâtấn evá bhrấtṛivyân prá ṇudata[7], upárishṭâl-lakshmâ || 3 || yâjyâ janishyámâṇân evá práti nudate | purástâl-lakshmâ puro-'nuvâkyâ bhavaty asmínn evá loké jyótir dhatta, upárishṭâl-lakshmâ yâjyâ 'múshminn evá loké jyótir dhatte[8], jyótishmantâv[3] asmâ imaú lokaú bhavato yá evấṃ véda; purástâl-lakshmâ puro-'nu-

2. âjyabhâgau. [1] s. P. 4, 12. 44. [2] unbetont. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 4, 40; bahuvacanavyatyayaḥ, schol. (p. 702). [5] s. P. 4, 30. [6] als Nomen betont (tṛic), und se nicht abgetrennt! [7] so (ṇ) ABW, s. P. 7, 4. [8] s. P. 4, 53.

vâkyâ bhavati tásmât pûrva-'rdhéná 'naḍvấn[3] bhunakty, upárishṭâl-lakshmâ yâjyâ tásmâj jaghanâ-'rdhéna dhenúr, yá evấṃ véda bhuṅktá enam etaú | vájra ấjyaṃ vájra ấjya-bhâgau ‖ 4 ‖ vájro vashaṭ-kârás, tri-vṛítam evá vájrao sam-bhṛítya bhrấtṛivyâya prá haraty áchambaṭ-kâram | apa-gûrya váshaṭ karoti stṛityai | gâyatrî puro-'nuvâkyâ bhavati[2] trishṭúg[3] yâjyâ, bráhmann evá kshatrám anv-ấrambhayati[9], tásmâd brâhmaṇó múkhyo | múkhyo bhavati yá evấṃ véda | prai 'vaí 'nam puro-'nuvâkyayâ "ha[2], prá ṇayati[7] yâjyayâ, gamáyati vashaṭ-kâréṇai | " 'vaí 'nam puro-'nuvâkyayâ datte[2], prá yachati yâjyayâ, práti ‖ 5 ‖ vashaṭ-kâréṇa sthâpayati | tri-pádâ puro-'nuvâkyâ bhavati, tráya imé lokấ, eshv évá lokéshu práti tishṭhati; cátush-padâ yâjyâ, cátush-pada evá paçûn áva runddhe, dvy-aksharó vashaṭ-kâró dvi-pấd yájamânaḥ paçúshv evó 'pârishṭât[3] práti tishṭhati | gâyatrî puro-'nuvakyâ bhavati[2] trishṭúg[3] yâjyai, 'shấ vaí saptá-padâ çákvarî, yád vấ etáyâ devấ áçikshan tád açaknuvan, yá evấṃ véda çaknóty evá yác chikshati ‖ 6 ‖ devátânâṃ, karoty, upárishṭâllakshmấ, "jyabhâgau, práti, çaknóty evá, dvé ca ‖ 2 ‖

B. 3, 5, 6, 1 - 7, 6. — [1] Ç. 1, 6, 3, 38. 39 (eke). 40. — [3. 4] Ç. 1, 7, 2, 18. 19. — cakshúshî iti — ete iti — anv iti | paçyati — juhoti — ijyete iti — manushyâḥ | vidhṛitâ iti vi-dhṛitâḥ — dâdhâra — anûcyety ánu-ucya — dâdhâra | ṛicâm — havishâḥ — prayoktâsa iti pra-yoktâsè — anaḍvân — preti | nudate — jyotiḥ | dhatte — asmai | imau — bhuṅktaḥ | enam — bhavati | trishṭuk — anvârambhayatîty ánu-ârámbhayati — preti | nayati — eti | eva | enam — catúshpadeti catúḥ-padâ — catúshpada iti catúḥ-padaḥ — bhavati | trishṭuk.

---

2 [9] als Compositum. [10] °mdh° ABCDW.

3. prajā́-patir devébyo yajnā́n vy-ā́diçat[1], sá âtmánn ā́jyam adhatta; táṃ devā́ abruvann: eshá vā́vá[2] yajnó yád ā́jyam ápy evá nó 'trâ 'stv íti; sò 'bravîd: yájân va ā́jya-bhâgâv úpa stṛiṇân abhí ghârayân íti, tásmâd yájanty ā́jya-bhâgâv úpa stṛiṇanty abhí ghârayanti | brahma-vâdíno vadanti: kásmât satyā́d yâtá-yâmâny anyā́ni havī́ᴗshy áyâta-yâmam ā́jyam íti, prâjâ-patyám íti brûyâd áyâta-yâmâ hí devā́nâm prajā́-patir íti | chándâᴗsi devébhyó 'pâ 'krâman: ná vo 'bhâgā́ni havyáṃ vakshyâma íti, tébhya etác catur-avattám adhârayan puro-'nuvâkỳâyai yâjỳâyai devátâyai[2] vashaṭ-kârā́ya; yác catur-avattáṃ juhóti chándâᴗsy evá tát prîṇâti, tā́ny asya prîtā́ni devébhyo havyáṃ vahanty | áñgiraso vā́ itá ut-tamā́ḥ suvar-gáṃ lokám âyan, tád ṛíshayo yajna-vâstv̀ abhy-avā́yan[3], té ‖ 2 ‖ apaçyan puroḍā́çaṃ[2] kûrmám bhûtáᴗ sárpantaṃ, tám abruvann: índrâya dhriyasva bṛíhaspátaye[2] dhriyasva viçvebhyo devébhyo dhriyasvé 'ti; sá nā́ 'dhriyata, tám abruvann: agnáye dhriyasvé 'ti, sò 'gnáye 'dhriyata; yád âgneyò 'shṭā́-kapâlo 'mâ-vâsỳâyâṃ ca paurṇa-mâsyā́ṃ cà 'cyutó bhávati, suvar-gásya lokásyâ 'bhi-jityai | tám abruvan: kathā́ 'hâsthâ íty, ánupâ-'kto 'bhûvam íty abravîd yáthā́ 'kshó 'nupâ-'ktaḥ ‖ 3 ‖ avā́-'rchaty[4] evám ávâ ''ram íty; upárishṭâd[2] abhy-ájyâ 'dhástâd[2] úpâ 'nakti suvar-gásya lokásya sám-ashṭyai | sárvâṇi kapā́lâny abhí prathayati, tā́vataḥ[2] puroḍā́çân[2] amúshmiñ lokè[5] 'bhí jayati | yó ví-dagdhaḥ sá nair-ṛitó, yó 'çṛitaḥ sá raudró, yáḥ çṛitáḥ sá sá-devas, tásmâd ávi-dahatâ çṛitaṃ-kṛityaḥ sadeva-tvā́ya | bhásmanâ 'bhí vâsayati

3. âgneyapuroḍâçaḥ. [1] als Compositum! [2] ohne avagraha. [3] d. i. ava-ā́yan, also das Verbum betont! abhilakshya samâgatâḥ schol. [4] s. P. 10, 9. [5] °nl° AW.

tásmân mâṁsénâ 'sthi channáṃ; vedéna 'bhí vâsayati tásmât ‖ 4 ‖ kéçaiḥ çiraç channám | prá-cyutaṃ vâ etád asmâl lokâd ágataṃ deva-lokáṃ yác chṛitáṁ havír ánabhi-ghâritam; abhi-ghâryó 'd vâsayati, deva-traí 'vaí 'nad gamayati | yády ékaṃ kapâlaṃ náçyed éko mâsaḥ saṃ-vatsarásyâ 'nave-'taḥ syâd átha yájamânaḥ prá mîyeta, yád dvé[6] náçyetâṃ dvaú mâsau saṃ-vatsarásyâ 'nave-'tau syâtâm átha yájamânaḥ prá mîyeta, saṃ-khyâyó 'd vâsayati yájamânasya ‖ 5 ‖ gopîthâya[2] | yádi náçyed âçvináṃ dvi-kapâláṃ nír vaped dyâvâ-pṛithivyàm éka-kapâlam; açvínau vaí devânâm bhishájau, tâbhyâm evâ 'smai bheshajáṃ karoti; dyâvâ-pṛithivyà éka-kapâlo bhavaty, anáyor vâ etán naçyati yán náçyaty anáyor evaí 'nad vindati, práti-shṭhityai ‖ 6 ‖ prâjâpatyáṃ, té, 'kshó 'nupâkto, vedénâ 'bhí vâsayati tásmâd, yájamânasya, dvâtriṁçac ca ‖ 3 ‖

[1-3] Ç. 1, 6, 1, 20 - 2, 3. — [4] K. 31, 7. Ç. 1, 2, 2, 16. — vyâdiçad iti vi-âdiçat — naḥ | atrà — vaḥ | ábhâgâni — abhyavâyann ity ábhi-avâyan — kathâ | ahâsthâḥ — anúpâkta ity anúpa-aktaḥ | abhûvam — yathâ | akshâḥ — avârchatîty áva-ṛichàti — aveti | âram — naiṛṛita iti naiḥ-ṛitaḥ — yaḥ | açṛitaḥ — devatreti deva-trâ | eva | enat — anâveta ity anáva-itaḥ — dve iti — gopîthâyà — prati-shṭhityâ iti prati-sthityai.

4. devásya tvâ savitúḥ pra-savá íti sphyám ấ datte prá-sûtyâ, açvínor bâhú-bhyâm íty âhâ 'çvínau hí devânâm adhvaryú[1] ấstâm, pûshṇó hástâbhyâm íty âha yátyai | çatá-bhṛishṭir asi vânaspatyó[2] dvisható vadhá íty âha, vájram evá tát sáṁ çyati bhrấtṛivyâya pra-harishyánt | stamba-yajúr haraty, etâvatî[2] vaí

3. [6] s. P. 4, 49

4. vedinirmâṇam. [1] s. P. 4, 5. [2] ohne avagraha.

pṛithivî yâvatî[2] védis, tásyâ etâvata[2] evá bhrâtṛivyam nír bhajati ‖ 1 ‖ tásmân nâ 'bhâgám nír bhajanti | trír harati, tráya imé lokâ, ebhyá evaí 'nam lokébhyo nír bhajati | tûshṇîm caturthám haraty, ápari-mitâd evaí 'nam nir bhajaty | úd dhanti, yád evâ 'syâ amedhyám tád ápa hanty | úd dhanti, tásmâd óshadhayaḥ[2] párâ bhavanti | mûlam chinatti, bhrâtṛivyasyai 'vá mûlam chinatti | pitṛi-devatyâ 'ti-khâté, 'yatîm khanati prajâ-patinâ ‖ 2 ‖ yajna-mukhéna sám-mitâm | â prati-shṭhâyai khanati, yájamânam evá prati-shṭhâm gamayati | dakshiṇató[2] várshîyasîm karoti, deva-yájanasyai 'vá rûpám akaḥ | púrîsha-vatîm karoti, pra-jâ vai paçávaḥ púrîsham, pra-jáyai 'vaí 'nam paçú-bhiḥ púrîsha-vantam karoty | út-taram pari-grâhâm pári gṛihṇâty, etâvatî[2] vaí pṛithivî yâvatî[2] védis, tásyâ etâvata[2] evá bhrâtṛivyam nir-bhájyâ ''tmána út-taram pari-grâhám pári gṛihṇâti | krûrám iva vai ‖ 3 ‖ etát karoti yád védim karóti; dhâ asi sva-dhâ asî[3] 'ti yoyupyate, çântyai | pró-'kshaṇîr â sâdayaty, âpo vaí raksho-ghnî[3], rákshasâm ápa-hatyai; sphyásya vártmant sâdayati yajnásya sám-tatyai | yám dvishyât tám dhyâyec, chucaí 'vaí 'nam arpayati ‖ 4 ‖ bhajati, prajâ-patine, 'va 'vaí, tráyastriṁçac ca ‖ 4 ‖

1, 3, 1, 1. 1, 9, 1-3. — B. 3, 2, 9, 1-15. — K. 25, 4. 31, 8. — Ç. 1, 2, 4, 4-5, 20. — prasûtyâ iti pra-sûtyai — adhvaryû iti — vânaspatyaḥ — yâvâtî — tasyâḥ | etâvâtaḥ — na | abhâgam — ud iti | hanti — eva | asyâḥ — pitṛidevatyeti pitṛi-devatyâ | atikhâtety ati-khâtâ | iyâtîm — eti | pratishṭhâyâ iti prati-sthâyai — dakshiṇataḥ — akaḥ — prajeti pra-jâ | vai — âtmanè | uttâram ity ut-taram — dhâḥ | asi | svadheti sva-dhâ | asi — prokshâṇîr iti pra-ukshâṇîḥ — rakshoghnîr iti rakshaḥ-ghnîḥ — çucâ | eva | enam.

---

4. [3] so (°â a°) ABW, s. P. 10, 13. [4] zu n (nicht ṇ) s. P. 13, 15.

5. brahma-vâdíno vadanty: ad-bhír havī́ᵕshi praú ''kshîḥ kénâ 'pá íti; bráhmaṇé 'tí brûyâd, ad-bhír hỳ evá havī́ᵕshi pro-'ksháti bráhmaṇâ 'pá | idhmā́-barhíḥ pró 'kshati, médhyam evaí 'nat karoti | védim pró 'kshaty, ṛikshā́ vā́ eshā́ 'lomákâ 'medhyā́ yád védir, médhyâm evaí 'nâṃ karoti | divé tvâ 'ntárikshâya[1] tvâ pṛithivyaí tvé 'ti barhír â-sā́dya prá ‖ 1 ‖ ukshaty, ebhyá evaí 'nal lokébhyaḥ pró 'kshati | krûrám iva vā́ etát karoti yát khánaty; apó ní nayati çā́ntyai | purástât[1] pra-staráṃ gṛihṇâti múkhyam evaí 'naṃ karotī́, 'yantaṃ gṛihṇâti prajā́-patinâ yajna-mukhéna sám-mitam | barhí stṛiṇâti, pra-jā́ vaí barhíḥ pṛithivī́ védiḥ, pra-jā́ evá pṛithivyā́m práti shṭhâpayaty[2] | ánati-dṛiçnaᵕ stṛiṇâti, pra-jáyai 'vaí 'nam paçú-bhir ánati-dṛiçnaṃ karoti ‖ 2 ‖ út-taram barhíshaḥ pra-staráᵕ sâdayati, pra-jā́ vaí barhír yájamânaḥ pra-staró, yájamânam evā́ 'yajamânâd út-taraṃ karoti, tásmâd yájamânó 'yajamânâd út-taro | 'ntár dadhâti, vy-ā́vṛittyâ[3] | anákti, havísh-kṛitam evaí 'naᵕ suvar-gáṃ lokáṃ gamayati | tredhā́[1] 'nakti, tráya imé[4] lokā́, ebhyá evaí 'naṃ lokébhyo 'nakti | ná práti çṛiṇâti; yát prati-çṛiṇîyā́d ánûrdhvam-bhâvukaṃ yájamânasya syâd; upárî 'va prá harati ‖ 3 ‖ upárî 'va hí suvar-gó lokó | ní yachati, vṛíshṭim evā́ 'smai ní yachati | nā́ 'ty-agram prá hared; yád áty-agram pra-háred aty-âsâríṇy[5] adhvaryór nā́çukâ syân | ná purástât práty asyed; yát purástât praty-ásyet suvar-gā́l lokā́d yájamânam práti nudet | prā́ñcam[1] prá harati, yájamânam evá suvar-gáṃ lokáṃ gama-

5. barhirvishayaprayogaḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (shṭh°) ABW, s. P. 6, 4. [3] °vṛityâ (°ai) ABCDW; vyavadhânam schol. (p. 737). [4] s. schol. zu P. 4, 25. [5] atyâdhikyena varshaṇam atisâriṇitvaṃ (!), tena sasyâni phalitum ayogyâni bhavanti, so 'yam adhvaryor nâçaḥ; athavâ vyâdhiviçesheṇâ 'dhvaryur naçyet, schol.

yati | ná vishvañcaṃ[1] ví yuyâd; yád vishvañcaṃ[1] vi-yuyât ‖ 4 ‖ strỳ asya jâyeto | ''rdhvám úd yauty, ûrdhvám iva hi puosáḥ púmân evấ 'sya jâyate | yát sphyéna vo 'pa-veshéṇa vâ yoyupyéta stṛítir evấ 'sya sấ | hástena yoyupyate yájamânasya gopîthấya[1] | brahma-vâdíno vadanti: kíṃ yajnásya yájamâna íti, pra-starấ íti, tásya kva suvar-gó loká íty, â-havanîya íti brûyâd; yát pra-starám à-havanîye pra-hárati yájamânam evá ‖ 5 ‖ suvar-gáṃ lokáṃ gamayati | ví vấ etád yájamâno liçate yát pra-starấṃ yoyupyánte; barhír ánu prá harati çăntyâ | anâ-rambhaṇá iva vấ etárhy adhvaryúḥ, sá îçvaró vepanó bhávitor; dhruvấ 'sí 'tî 'mấm abhí mṛiçatî, 'yáṃ vaí dhruvấ, 'syấm evá práti tishṭhati, ná vepanó bhavaty | ágann agnî-'d ity âha; yád brûyấd: ágann agnír ity agnấv agníṃ gamayen nir yájamânaṃ suvar-gấl lokấd bhajed; ágann ity evá brûyâd yájamânam evá suvar-gáṃ lokáṃ gamayati ‖ 6 ‖ âsádya prấ, 'natidṛiçnam karoti, harati, viyuyấd, yájamânam evấ, 'gnír íti, saptádaça ca ‖ 5 ‖

1, 1, 11, 1. — B. 3, 3, 6, 2-8. — K. 25, 5. — Ç. 1, 3, 3, 2-10. 8, 3, 11-20. — preti | aukshîḥ — prokshatîti pra-ukshati — apaḥ | idhmâbarhir itîdhmâ-barhiḥ — eshâ | alomakâ | amedhyâ — barhiḥ | stṛiṇâti | prajâ iti pra-jâḥ — pratîti | sthâpayati — prajâ iti pra-jâḥ | vai — vyâvṛityâ[3] iti vi-âvṛityai[3] — havishkṛitam iti haviḥ-kṛitam — tredhâ — atyâsâriṇîty áti-âsâriṇî — prâñcam — vishvàñcam — strî | asya — âhavanîya ity â-havanîyáḥ | iti — anú | preti | harati — anârambhaṇa ity ánâ-rambhaṇaḥ — agâṃ | agnîd ity ágni-it.

6. agnés tráyo jyấyâṃso bhrấtara âsan, té devébhyo havyáṃ váhantaḥ prấ 'mîyanta; sò 'gnír abibhed: itthấṃ

---

6. upâṅçuyâjasvishṭakṛitau.

vấvá[1] syá ấrtim[1] ấ 'rishyatĭ 'ti, sá nílâyata[1], sò 'páḥ prấ 'viçat, tám devátâḥ[1] prai-'sham aichan; tám mátsyaḥ prấ 'bravît, tám açapad: dhiyấ-dhiyâ tvâ vadhyàsur yó mâ prấ 'voca[2] íti, tásmân mátsyaṃ dhiyấ-dhiyâ ghnanti çaptáḥ ‖ 1 ‖ hí; tám ánv avindan, tám abruvann: úpa na ấ vartasva havyáṃ no vahé 'ti; sò 'bravîd: váraṃ vṛiṇai yád evá gṛihîtásyấ 'hutasya bahiḥ-paridhi skándât tán me bhrấtṛiṇàm bhâga-dhéyam asad íti, tásmâd yád gṛihîtásyấ 'hutasya bahiḥ-paridhí[3] skándati téshâṃ tád bhâga-dhéyaṃ tấn evá téna prîṇàti | pari-dhĭ́n pári dadhâti rákshasâm ápa-hatyai | sáʊ sparçayati ‖ 2 ‖ rákshasâm ánanv-avacârâya | ná purástât[1] pári dadhâty, âdityó hỳ evó 'd-yáu purástâd[1] rákshâʊsy apa-hánty | ûrdhvé[4] sam-ídhâv ấ dadhâty, upárishṭâd[1] evá rákshâʊsy ápa hanti | yájushâ 'nyấṃ, tûshṇîm anyấm, mithuna tvấya | dvé[4] ấ dadhâti, dvi-pấd yájamânaḥ, práti-shṭhityai | brahma-vâdíno vadanti: sá t' vaí[5] yajeta yó yajnásyấ "rtyâ[1] vásîyànt syấd íti; bhŭ́-pataye svấhâ[1] bhúvana-pataye svấhâ bhûtấnâm ‖ 3 ‖ pátaye svấhé 'ti skánnam ánu mantrayeta; yajnásyai 'vá tád ấrtyâ[1] yájamâno vásîyân bhavati, bhŭ́yasîr hí devátâḥ[1] prîṇấti | jâmí vấ etád yajnásya kriyate yád anváñcau[1] puroḍấçâv[1]; upâʊçu-yâjám antarấ yajaty, ájàmi-tvâyấ 'tho mithuna-tvấyâ | 'gnír amúshmiṅ loká[6] ấsîd yamò 'smín; té devấ abruvann: é 'te 'maú ví páry ûhâmé 'ty; annấ-'dyena devấ agním ‖ 4 ‖ upấ-'mantrayanta râjyéna pitáro yamáṃ, tásmâd agnír devấnâm annâ-'dó yamáḥ pitṛiṇấʊ rấjà; yá eváṃ véda prá râjyám annấ-'dyam âpnoti; tásmâ etád bhâga-dhéyam

---

6. [1] ohne avagraha. [2] nicht componirt! [3] so (°ḥp°) ABW, s. P. 8, 33. [4] s. P. 4, 11. 49. [5] s. P. 5, 13 (schol. 10, 16). [6] °nl° A.

prắ 'yachan yád agnáye svishṭa-kṛíte 'va-dyánti; yád agnáye svishṭa-kṛíte 'va-dyáti bhâga-dhéyenai 'vá tád rudráṁ sám ardhayati | sakṛít-sakṛid áva dyati, sakṛíd[1] iva hi rudrá | uttarâ-'rdhắd áva dyaty, eshắ vaí rudrásya ‖ 5 ‖ dík, svắyâm evá díçi rudráṃ nir-ávadayate[7] | dvír abhí ghârayati, catur-avattásyắ "ptyai | paçávo vaí pűrvâ ắ-hutaya, eshá rudró yád agnír, yát pűrvâ ắ-hutîr abhí juhuyắd[2] rudrắya paçűn ápi dadhyàd, apaçúr yájamânaḥ syâd, ati-hắya pűrvâ ắ-hutîr juhoti paçûnắṃ gopîthắya[1] ‖ 6 ‖ çaptáḥ, sparçayati, bhûtắnâm, agníṁ, rudrásya, saptátriṁçac ca ‖ 6 ‖

6, 2, 8, 5. — K. 25, 7. — Ç. 1, 2, 3, 1. 3, 3, 13-17. 6, 3, 27. 7, 3, 20. — syaḥ | ârtim | eti | arishyati — nilắyata — praishaṃ iti pra-eshâm — preti | avócaḥ — eti | vartasva — ahútasya | bahiḥparidhîti bahiḥ-paridhi — ûrdhve iti — dve iti — saḥ | tu | vai — ârtyắ — anvañcaú — atho iti — loke — eti | ita | imau | vi | parîti | ûhâma — annâdyenety ánna-adyéna — annâda ity ánna-adaḥ — sakṛit | iva — niravádayata iti niḥ-avádayate — abhîti | juhuyât — gopîthâya.

38*. dârçyaṃ hautram (2, 6, 7-10; Fortsetzung).

7. Mánuḥ pṛithivyắ yajníyam aichat, sá ghṛitáṃ ní-shiktam avindat, sò 'bravît: kò 'syé "çvaró yajné[1] 'pi kártor íti, tắv abrûtâm mitrắ-váruṇau: gór evắ "vám îçvaraú kártoḥ sva íti, taú táto gắṁ sám airayatâṁ, sắ yátra-yatra ny-ákrâmat táto ghṛitám apîḍyata, tásmâd ghṛitá-pady ucyate, tád asyai jánmo | 'pa-hûtaṁ rathaṃ-taráṁ sahá pṛithivyé 'ty âha ‖ 1 ‖ iyáṃ vaí rathaṃ-tarám,

---

6. [7] als Compositum!

* s. Ind. Stud. 3, 375. 380. 385.

7. iḍopâhvanavidhiḥ. [1] s. P. 4, 39 schol.

imắm evá sahắ 'nnắ-'dyenó 'pa hvayata | úpa-hûtaṃ vâma-devyáꣳ sahắ 'ntárikshenṇé[2] 'ty âha, paçávo vai vâma-devyám, paçűn evá sahắ 'ntárikshenó[2] 'pa hvayata | úpa-hûtam bṛihát sahá divé 'ty âhai, "rắṃ vaí bṛihád, írâm evá sahá divó 'pa hvayata | úpa-hûtâḥ saptá hótrâ íty âha, hótrâ evó 'pa hvayata | úpa-hûtâ dhenúḥ ‖ 2 ‖ sahá-'rshabhé 'ty âha, mithunám evó 'pa hvayata | úpa-hûto bhakshắḥ sákhé 'ty âha, soma-pîthám evó 'pa hvayata | úpa-hûtắsꣳ[3] hó[4] íty âhâ, "tmắnam evó 'pa hvayata | âtmắ hy úpa-hûtânâṃ vásishṭha | íḍâm úpa hvayate, paçávo vắ íḍâ, paçűn evó 'pa hvayate; cátur úpa hvayate, cátush-pâdo hí paçávo | mânavĩ 'ty âha Mánur hy etắm ‖ 3 ‖ ágré 'paçyad, ghṛitắ-padĩ 'ty âha yád evắ 'syai padắd ghṛitám ápîḍyata tásmâd evám âha, maitrâ-varuṇĩ 'ty âha mitrắ-váruṇau hy enâꣳ sam-airayatâm | bráhma devá-kṛitam úpa-hûtam íty âha, brắhmai 'vó 'pa hvayate | daívyâ adhvaryáva úpa-hûtâ úpa-hûtâ mánushyâ íty âha, deva-manushyắn evó 'pa hvayate | yá imắṃ yajnám ávân yé yajná-patiṃ várdhân íty âha ‖ 4 ‖ yajnắya cai 'vá yájamânâya câ "-çísham ắ çâsta | úpa-hûte[5] dyắvâ-pṛithivĩ[5] íty âha, dyắvâ-pṛithivĩ evó 'pa hvayate | pûrva-jé[5,6] ṛitắ-varî[6,7] íty âha pûrva-jé hy eté[6] ṛitắ-varî, devĩ[6] devá-putre[6] íty âha devĩ hy eté devá-putre | úpa-hûto 'yáṃ yájamâna íty âha, yájamânam evó 'pa hvayata | út-tarasyâṃ deva-yajyắyâm úpa-hûto bhűyasi havish-káraṇa úpa-hûto divyé dhắmann úpa-hûtaḥ ‖ 5 ‖ íty âha, pra-jắ

---

7. [2] ohne avagraha. [3] so Brâhm., [o]tâṃ3 ABW. Zur Nasalirung s. P. 15, 8. [4] s. P. 4, 7. [5] s. P. 4, 13. 12. 11. [6] s. P. 4, 23. [7] s. P. 3, 2.

vâ út-tarâ deva-yajyâ paçávo bhûyo havish-kâraṇaṁ suvar-gó lokó divyáṃ dhâme | 'dám asî 'dám asî 'ty evá yajnásya priyáṃ dhâmó 'pa hvayate | víçvam asya priyám úpa-hûtam íty âhâ, 'chambaṭ-kâram evó 'pa hvayate || 6 || âha, dhemúr, etâṃ, várdhân íty âha, dhâmann úpahûtaç, cátustrinçac ca || 7 ||

B. 3, 5, 8, 1-3. — Ç. 1, 8, 1, 7. 19-23. — Çâṅkh. çr. 1, 12, 1. — Âçv. çr. 1, 7, 7. — pṛithivyâḥ — nishiktam iti ni-siktam — kaḥ | asya | îçvaraḥ | yajne | apîti | kartóḥ — ghṛita-padîti ghṛita-padî — âha | airam — sapta | hotrâḥ | iti — saharshabheti saha-ṛishabhâ — upáhûtâṃs ity upâ-hûtâṃs | ho iti — catúshpâdâ iti catúḥ-pâdaḥ — mânavî | iti — ye | imam — çâste — pûrvaje iti pûrva-je | ṛitâvârî ity ṛita-varî — ete iti — devî iti — devapútre iti deva-putre — hvayate — havishkaraṇa iti haviḥ-karaṇe — prajeti pra-jâ.

8. paçávo vâ idâ, svayám â datte, kâmam evâ "tmánâ paçûnâm â datte, nâ hy anyáḥ kámám paçûnâm pra-yáchati | vâcás pátaye[1] tvâ hutám prâ 'çnâmî 'ty âha vâcam evá bhâga-dhéyena prîṇâti, sádasas pátaye[1] tvâ hutám prâ 'çnâmî 'ty âha svagâ-kṛityai | catur-avattám bhavati, havír vai catur-avattám, paçávaç catur-avattám | yád dhótâ prâ-'çnîyâd dhótâ || 1 || ârtim[2] â 'rched[3], yád agnaú juhuyâd rudrâya paçûn ápi dadhyâd apaçúr yájamânaḥ syâd; vâcás pátaye[1] tvâ hutám prâ 'çnâmî 'ty âha paro-'kshám evai 'naj juhoti, sádasas pátaye[1] tvâ hutám prâ 'çnâmî 'ty âha svagâ-kṛityai | prâ 'çnanti tîrthá evá prâ 'çnanti, dákshiṇâṃ dadâti tîrthá evá dákshiṇâṃ dadâti | ví vâ etád yajnám || 2 || chindanti yán madhyatáḥ[2] prâ-'çnánty; ad-bhír mârj-

---

8. idâprâçitrabhakshaṇam. [1] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 27. [2] ohne avagraha. [3] so (â 'rch°) ABW, s. P. 10, 9.

ayanta, ấpo vaí sárvâ devátâ[2], devátâbhir[2] evá yajnáṁ sáṃ tanvanti | devấ vaí yajnấd rudrám antár âyant, sá yajnám avidhyat, táṃ devấ abhí sám agachanta: kálpatâṃ na idám íti, tè 'bruvant: sv-ishṭaṃ vaí na idám bhavishyati yád imáṁ râdhayishyấma íti; tát svishṭa-kṛítaḥ svishṭakṛit-tvâṃ; tásyấ "-viddhaṃ níḥ ‖ 3 ‖ akṛintan yávena sám-mitaṃ, tásmâd yava-mâtrám áva dyed | yáj jyấyo 'va-dyéd ropáyet tád yajnásya | yád úpa ca stṛiṇîyấd abhí ca ghârâyed ubhayataḥ-saṁçvâyí kuryâd; ava-dấyâ 'bhí ghârayati, dvíḥ sám padyate, dvi-pấd yájamânaḥ práti-shṭhityai | yát tiraççĩnam[2] ati-hâred ánabhi-viddhaṃ yajnásyà 'bhí vidhyed; ágreṇa pári harati, tîrthénai 'vá pári harati | tát pûshṇé páry aharan, tát ‖ 4 ‖ pûshấ prấ-'çya datò 'ruṇat, tásmât pûshấ prapishṭá-bhâgo 'dantáko hí; táṃ devấ abruvan: ví vấ ayám ârdhy aprâ-'çitriyó vấ ayám abhût íti; tád bṛíhaspátaye[2] páry aharant, sò 'bibhed bṛíhaspátir: itthám vấvá[2] syá ấrtim[2] ấ 'rishyatĩ 'ti | sá etám mántram apaçyat, sũryasya tvâ cákshushâ práti paçyâmĩ 'ty abravîn, ná hí sũryasya cákshuḥ ‖ 5 ‖ kíṃ caná[2] hinásti | sò 'bibhet: prati-gṛihṇántam mâ hiṁsishyatĩ 'ti, devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor bâhúbhyâm pûshṇó hástâbhyâm práti gṛihṇâmĩ 'ty abravît, savitṛí-prasûta evaí 'nad bráhmaṇâ devátâbhiḥ[2] práty agṛihṇât | sò 'bibhet: prâ-'çnántam mâ hiṁsishyatĩ 'ty, agnés tvâ[4] "sỳena prấ 'çnâmĩ 'ty abravîn, ná hỳ agnér âsỳaṃ kíṃ caná[2] hinásti | sò 'bibhet ‖ 6 ‖: prấ-'çitam mâ hiṁsishyatĩ 'ti, brâhmaṇásyo 'dáreṇe[2] 'ty abravîn, ná hí brâhmaṇásyo 'dáraṃ kíṃ caná[2] hinásti, bṛíhaspáter bráhmaṇe 'ti sá hí bráhmishṭho | 'pa vấ

8. [4] so (°s t°) ABW.

etásmât prâ-'ṇâḥ krâmanti yáḥ prâ-'çitrám prâ-'çnâty; ad-bhír mârjayitvâ prâ-'ṇânt sám mṛiçate, 'mṛítaṃ vaí prâ-'ṇâ amṛítam âpaḥ, prâ-'ṇân evá yathâ-sthânám úpa hvayate ‖ 7 ‖ prâçnîyâd dhótâ, yajnám, nír, aharan tác, cákshur, âsyàṃ kíṃ. caná hinásti sò 'bibhet, cátuçcatvâriṃçac ca ‖ 8 ‖

Ç. 1, 8, 1, 14. 15. 7, 3, 2. 9. 4, 8-15 (Vs. 2, 11). — [1] Çâṅkh. çr. 1, 10, 2. 3. Âçv. çr. 1, 7. 2. — [2-7] Çâṅkh. Br. 6, 13. 14. — vâcaḥ | patáye — sadâsaḥ | patáye — ârtim | eti | ṛichet — parokshaṃ iti paraḥ-akshâm — tîrthe | eva — madhyataḥ — mârjayante — sarvâḥ | devatâḥ — abhi | sam iti | agachanta — svishṭaṃ iti su-ishṭaṃ — tasyâ | âviddhaṃ ity â-viddhaṃ — prâçyeti pra-açyâ | dataḥ | aruṇat — adantakâḥ — ârdhi | aprâçitriya ity ápra-açitriyaḥ — bṛihaspatáye — saḥ | abibhet — ârtim | eti | arishyati — cana — prâçitaṃ iti pra-açitaṃ — udareṇa — prâṇâ iti pra-aṇâḥ — prâçitram iti pra-açitram.

9. agnî-'dha ấ dadhâty, agní-mukhân evá 'rtûn prîṇâti | sam-ídham ấ dadhâty út-tarâsâm ấ-hutînâm práti-shṭhityâ, átho samíd-vaty evá juhoti | pari-dhîṃt sám mârshṭi, punâty evaí 'nânt; sakṛít-sakṛit sám mârshṭi párâñ[1] iva hy etárhi yajnáç | catúḥ sám padyate, cátush-pâdaḥ paçávaḥ, paçûn evấ 'va runddhe[2] | bráhman prá sthâsyâma íty âhấ, 'tra vấ etárhi yajnáḥ çritáḥ ‖ 1 ‖ yátra brahmấ yátrai 'vá yajnáḥ çritás táta evaí 'nam ấ rabhate | yád dhástena pra-mîved vepanáḥ syâd, yác chîrshṇấ çîrshakti-mânt syâd, yát tûshṇîṃ ấsîtấ 'sam-pratto yajnáḥ syât; prá tishṭhé 'ty evá brûyâd vâcí vaí yajnáḥ çritó, yátrai 'vá yajnáḥ çritás táta evaí 'nac sám prá yachati | déva savitar etát te prá ‖ 2 ‖ âhé 'ty âha, prá-sûtyai | bṛíhaspátir[1] brahmé 'ty âha,

---

9. anuyâjâḥ sûktavâkavyâkhyâ ca. [1] ohne avagraha. [2] °ndhe (°ndha) ABCDW.

sá hí bráhmishṭhaḥ; sá yajnám pâhi sá yajná-patim pâhi sá mâm pâhî 'ty âha, yajnâya yájamânâyâ "tmáne tébhya evâ "-çísham â çâsté, 'nârtyâ | â-çrâvyâ "ha: devân yajé 'ti | brahma-vâdíno vadantî: 'shṭâ devátâ[1] átha katamá[1] eté devâ íti, chándâoṁsî 'ti brûyâd gâyatrîm trishṭúbham[1] ‖ 3 ‖ jágatîm íty; átho khálv âhur: brâhmaṇâ vaí chándâoṁsî 'ti, tân evá tád yajati | devânâm vâ ishṭâ devátâ[1] âsann, áthâ 'gnír nó 'd ajvalat, tám devâ â-hutîbhir[2] anû-yâjéshv[2] ánv avindan; yád anû-yâjân[2] yájaty agním evá tát sám inddha[2] | Etádur[1] vaí nâmâ "surá âsît, sá etárhi[1] yajnásyâ "-çísham avṛiñkta; yád brûyâd: etát ‖ 4 ‖ u dyâvâ-pṛithivî bhadrám abhûd íty Etádum evâ "surám yajnásyâ "-çísham gamayed; idám dyâvâ-pṛithivî bhadrám abhûd íty evá brûyâd yájamânam evá yajnásyâ "-çísham gamayaty | ârdhma sûkta-vâkám utá namo-vâkám íty âhe, 'dám arâtsmé 'ti vâvaí[1] 'tád âhó | 'pa-çrito diváḥ[4] pṛithivyór íty âha, dyâvâ-pṛithivyór hí yajná úpa-çrita | óman-vatî[5] te 'smín yajné yajamâna dyâvâ-pṛithivî ‖ 5 ‖ stâm íty âhâ, "-çísham evaí 'tâm â çâste | yád brûyât: sû-'pâvasânâ ca sv-adhyavasânâ cé 'ti pra-mâyuko yájamânaḥ syâd, yádâ hí pra-mîyaté 'the 'mâm upâ-'vasyáti[6]; sû-'pacaraṇâ ca sv-adhicaraṇâ cé 'ty evá brûyâd, várîyasîm evâ 'smai gávyûtim[1] â çâste, ná pra-mâyuko bhavati | táyor â-vídy agnír idáṁ havír ajushaté 'ty âha, yâ áyâkshma ‖ 6 ‖ devátâs[1] tâ arîradhâmé 'ti vâvaí[1] 'tád âha | yán ná nir-diçét práti-veçam yajnásyâ "-çîr gached; â çâste 'yám yájamâno 'sâv

---

9. [3] s. P. 3, 7. [4] so (°ḥ) ABW (vgl. P. 8, 28). [5] s. P. 4, 29.
[6] betont, wegen hi.

íty âha, nir-díçyai 'vaí 'naᴗ suvar-gáṃ lokáṃ gamayaty ā́yur ā́ çâste suprajâs-tvám ā́ çâsta íty âhâ "-çísham evaí 'tā́m ā́ çâste | sajâta-vanasyā́m ā́ çâsta íty âha, prâ-'ṇā́ vaí sa-jâtā́ḥ, prâ-'ṇā́n evá || 7 || nā́ 'ntár eti tád agnír devó devébhyo vánate vayám agnér mā́nushâ íty âhâ, 'gnír devébhyo vanuté vayám manushỳebhya íti vā́vaí[1] 'tád âhe | 'há gátir vâmásye 'dáṃ ca námo devébhya íty âha, yā́ç cai 'vá devátâ[1] yájati yā́ç ca ná tā́bhya evó 'bháyîbhyo námas[7] karoty, âtmánó 'nârtyai || 8 || çritás, te prá, trishṭúbham, etád, dyā́vâpṛithivī́, yā́ áyâkshma, prâṇā́n evá, sháṭcatvâriᴗçac ca || 9 ||

B. 3, 5, 10, 1-5. — Ç. 1, 7, 4, 19-21 (Vs. 2, 12). 9, 1, 4-19. — Lâṭy. 4, 12, 1. — Çâñkh. çr. 4, 7, 17. 1, 14, 2-21. — Âçv. çr. 1, 9, 1-5. — a̱gnîdha̱ ity ágni-idhé — pratishṭhityâ̱ iti̱ prati-sthi̱tyai̱ | atho̱ iti | sa̱midva̱tîti sa̱mid-va̱ti̱ — parā́ñ — catúshpâda̱ iti̱ catúḥ-pâ̱da̱ḥ — sam | preti | ya̱cha̱ti̱ — bṛiha̱spatiḥ — anā́rtyai — i̱shṭâḥ — ka̱ta̱me — tri̱shṭubhám — atho̱ iti — brâ̱hma̱ṇâḥ vai — vai | i̱shṭâḥ — âhútîbhi̱r ity âhúti-bhi̱ḥ | a̱nû̱yâ̱jeshv ity ánu-yâ̱jeshú — a̱nû̱yâ̱jân ity ánu-yâ̱jân — e̱tadúḥ — â̱su̱raḥ — e̱tarhi —e̱tadúm — â̱su̱ram — u̱pâ̱va̱syatîty úpa-ava̱syati — gavyū́tim — â̱vidîty ā́-vidi — su̱pra̱jâ̱stvam iti suprajâḥ-tvam — prâ̱ṇâ iti pra-a̱nâḥ — namáḥ | ka̱ro̱ti̱.

10. devā́ vaí yajnásya svagâ-kartā́raṃ nā́ 'vindan, té Çam-yúm[1] Bârhaspatyám[2] abruvann: imáṃ no yajnáᴗ sva-gā́ kurv íti; sò 'bravîd: váraṃ vṛiṇai yád evā́ 'brâhmaṇo-'któ 'çrad-dadhâno yájâtai sā́ me yajnásyâ "-çír asad íti; tásmâd yád ábrâhmaṇo-'któ 'çrad-dadhâno yá-

9. [7] so (°s) ABW, s. P. 8, 30.

10. çamyuvâkamantravyâkhyâ patnîsaṃyâjâç ca. [1] çaṃy° ABCDW durchweg. [2] ohne avagraha.

jate Çam-yúm evá tásya Bârhaspatyám[2] yajnásyâ "-çîr gachaty; etán mámé 'ty abravît kím me pra-jâyâḥ ‖ 1 ‖ íti, yò 'pa-gurâtai çaténa yâtayâd, yó ni-hánat sahásreṇa yâtayâd, yó lóhitaṃ karávad yâvataḥ[2] pra--skádya pâosûnt saṃ-grihṇât tâvataḥ[2] saṃ-vatsarân pitṛi--lokáṃ ná prá jânâd íti, tásmâd brâhmaṇâya nâ 'pa gureta ná ní hanyân ná lóhitaṃ kuryâd, etâvatâ[2] haí 'nasâ bhavati | tác cham-yór[1.3] â vṛiṇîmaha íty âha, yajnám evá tát sva-gâ karoti | tát ‖ 2 ‖ çam-yór â vṛiṇîmaha íty âha, Çam-yúm evá Bârhaspatyám[2] bhâga-dhéyena sám ardhayati | gâtúṃ yajnâya gâtúṃ yajná-pataya íty âhâ, "-çísham evaí 'tâm â çâste | sómaṃ yajati réta evá tád dadhâti, tváshṭâraṃ yajati réta evá hitáṃ tváshṭâ rûpâṇi ví karoti, devânâm pátnîr yajati mithuna-tvâyâ, 'gníṃ gṛihá-patiṃ yajati práti--shṭhityai | jâmí vâ etád yajnásya kriyate ‖ 3 ‖ yád âjyena pra-yâjâ ijyánta âjyena patnî-saṃyâjâ[4], ṛícam anû-'cya patnî-saṃyâjânâm[4] ṛicâ yajaty, ájâmi-tvâyâ 'tho mithuna-tvâya | pañkti-prâyaṇo vaí yajnáḥ panktŷ-udayanaḥ, páñca pra-yâjâ ijyante, catvâraḥ patnî-saṃyâjâḥ[4] samishṭa-yajúḥ pañcamám, pañktím evâ 'nu pra-yánti pañktím ánû 'd yanti ‖ 4 ‖ prajâyâḥ, karoti tát, kriyate, tráyastrioçac ca ‖ 10 ‖

B. 3, 5, 11, 1 - 12, 1. — Ç. 1, 9, 1, 24 - 2, 25. — Çâñkh. çr. 1, 14, 23. 15, 1. — Âçv. çr. 1, 10, 1-5. — çaṃyum[1] iti çaṃ--yum | bârhaspatyam — abrâhmaṇokta ity abrâhmaṇa--uktaḥ — vṛiṇîmahe — yajnapátaya iti yajna-patayé — ijyanté — anûcyety ánu-ucyâ — pañktyúdayana iti pañkti--udayanaḥ — anv iti | prayantîti pra-yanti — anú | ud iti | yanti.

---

10. [3] ursprünglich wohl zwei Wörter: çám yóḥ. [4] s. P. 6, 7.

11. [a] yukshvã́[1] hi deva-hū́tamāso[2] áçvāso[2] agne rathī́r iva | ní hótā pūrvyáḥ sadaḥ ‖ [b] utá no deva devā́so[2] áchā[1] voco vidúsh-ṭaraḥ[3] | çrád víçvā vāryā kṛidhi ‖ [c] tvā́so ha yád yavishṭhya sáhasaḥ sūnav[4] ā́-huta | ṛitā́-vā[5] yajniyo bhúvaḥ ‖ [d] ayám agníḥ sahasriṇo vā́jasya çatínas[6] pátiḥ | mū́rdhā́ kavī́ rayīṇā́m ‖ [e] tám nemím ṛibhávo yathā́[7] ” namasva sá-hūtibhiḥ | nédīyo yajnám ‖ 1 ‖ añgiraḥ ‖ [f] tásmai nūnám abhí-dyave vācā́ vi-rūpa nityayā́ | vṛíshṇe codasva su-shṭutim ‖ [g] kám u shvid[8] asya sénayā ’gnér ápāka-cakshasaḥ | paṇíṃ góshu[9] starāmahe ‖ [h] mā́ no devā́nāṃ víçaḥ pra-snātī́r ivo ’srā́ḥ | kṛiçáṃ ná hā́sur ághniyāḥ ‖ [i] mā́ naḥ samasya dū́ḍhyaḥ[9] pári-dveshaso aṁhatíḥ[10] ū́rmír ná nā́vam ā́ vadhīt ‖ [k] námas te agna[11] ójase gṛiṇánti deva kṛishṭáyaḥ | ámāiḥ ‖ 2 ‖ amítram ardaya ‖ [l] kuvít[9] sú no gáv-ishṭayé ’gne[12] saṃ-véshisho rayím | úru-kṛid urú ṇas[13] kṛidhi ‖ [m] mā́ no asmín[10] mahā́-dhané párā varg bhā́ra-bhṛid yathā́[7] | saṃ-várgāso[14] sā́so rayíṃ jaya ‖ [n] anyám asmád bhiyā́ iyám ágne sishaktu duchúnā[9] | várdhā́[1] no áma-vac[10] chávaḥ ‖ [o] yásyā ’jushan namasvínaḥ[9] çámīm ádur-makhasya vā́ | tám ghé ’d agnír vṛidhā́ ’vati ‖ [p] párasyā ádhi ‖ 3 ‖ saṃ-vátó ’varāso[15 a. 2] abhy ā́ tara | yátrā ’hám ásmi tā́so[2] ava ‖ [q] vidmā́[1] hí te purā́ vayám ágne pitúr yáthā ’vasaḥ | ádhā́[1] te sumnám[9] īmahe | [r] yá ugrá iva çarya-hā́ tigmá-çṛiṅgo ná váṁsagaḥ[9] | ágne púro rurójitha ‖ [s] sákhāyaḥ sáṃ vaḥ samyáñcam[9] íshaṁ stómaṃ cā ’gnáye | várshishṭhāya kshitīnā́m

---

11. saṃvargeshṭi hautra mantrāḥ; zum yājyākāṇḍa gehörig, s. Ind. Stud. 3, 379 (§ 2). 382 (§ 18). [1] so (°ā) ABW; s. P. 3, 8. 9. [2] so (°aṁ) ABW, s. P. 9, 20. [3] s. P. 6, 5. [4] nicht pragrihya, s. P. 4, 6. [5] s. P. 3, 2. [6] so (°s) ABW; s. P. 8, 24. 27. [7] unbetont. [8] so (shv°) ABW, s. P. 6, 2. [9] ohne avagraha. [10] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 3. 4. [11] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 3. [12] so (°e 'gne) ABW, s. P. 12, 5. [13] so (ṇas) ABW, s. P. 7, 4. 8, 25. [14] so auch im Ṛik; ursprünglich wohl sáṃ várgam? [15] so (°o ') ABW, s. P. 12, 4.

ûrjó náptre sáhasvate[9] || [t]sáv-sam íd yuvase vṛishann ágne víçvâny aryá ấ | iḍás[6] padé sám idhyase sá no vásûny ấ bhara || [u]prájâ-pate, [v]sá veda, [w]sómâ-pûshaṇe, [x]'maú devaú || 4 || yajñám, ámair, ádhi, vṛishann, ékân ná viçvatíç ca || 11 ||

2, 4, 3, 1 - 4, 3. — [s-9]R. 8, 64, 1-16; [t]6, 6, 16, 39; [s]5, 7, 1; [t]10, 191, 1; [u16]10, 121, 10; [v16]Ath. 7, 1, 2; [w.x16]R. 2, 40, 1. 2. — yukshva — devabhûtámân iti deva-bhûtámân | açvân — devân | achâ — vidushṭára iti viduḥ-tarâḥ | çrat | viçvâ — sûno — ṛitâvety ṛita-vâ — çatinâḥ | patiḥ — kaviḥ — yathâ | eti | namasya — sushṭutim iti su-stutim — u | svit — samasya | dûḍhyâḥ — kuvit | sv iti — gavishṭaya iti go-ishṭaye — saṃveshisha iti sam-veshishaḥ[17] — uru | naḥ — vark — yathâ — bhiyai — sishâktu | duchunâ | vardha — yasyá | ajúshat | namasvinâḥ — adúrmakhasyety adúḥ-makhasya — vṛidhâ | avati | parásyâḥ | adhîti — avárân | abhi | eti | tara — tân | ava | vidma — yathâ | avásaḥ | adhá — ugraḥ | iva — vaçságaḥ — samyañcâm — sahásvate — aryaḥ | â | idaḥ — iman.

12. [a]ucántas tvâ havâmaha ucántaḥ sám idhîmahi | ucánn ucatá ấ vaha pitṛín havishe áttave[1] || [b]tváv soma prá-cikito[2] manîshấ tváv rájishṭham ánu neshi pánthâm | táva prá-ṇîtî pitáro na indo devéshu rátnam abhajanta dhîrâḥ || [c]tváyâ hí naḥ pitáraḥ soma pûrve kármâṇi cakrúḥ pavamâna dhîrâḥ | vanvánn ávâtaḥ pari-dhîv[3] ápo 'ṛṇu vîrébhir áçvair maghá-vâ bhava[4] || 1 || naḥ || [d]tváv soma pitṛí-bhiḥ saṃ-vidânó 'nu[5] dyấvâ-pṛithivî ấ tatantha | tásmai

---

11. [16] nur die pratika, weil u.v schon in II, 2, 12, 1, w.x in I, 8, 22, 5 (je zwei yâjyâ-Abschnitten) da waren [17] betont, wegen kuvit.

12. pitṛiyajnasya havishâṃ hautram; wohl sekundärer Einschub, denn die nach anuv. 11 zunächst zu erwartenden yâjyâ zu II, 4, 6, 1 ff. stehen in III, 1, 11, 1 ff.; auch steht sonst durchweg am Ende der prapâṭhaka nur je ein yâjyâ-Abschnitt. [1] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 3. 4. [2] als Compositum! resp. Nominalform? prakarsheṇa jnâtaḥ, schol.; vgl. Vs. Prât. 2, 12. [3] so (°iv) ABW, s. P. 9, 20. [4] so (°va) BW, bhavâ A; s. Whitney zu P. 3, 8 p. 92. [5] so (°o ') ABW, s. P. 12, 4.

ta indo havíshâ vidhema vayáꣳ syâma pátayo rayîṇā́m ‖ [e] ágni-shvâttâḥ pitara é 'há gachata sádaḥ-sadaḥ sadata su-praṇîtayaḥ | attā́[6] havī́ꣳshi prá-yatâni barhíshy áthâ[6] rayíꣳ sárva-vîraṃ dadhâtana ‖ [f] bárhi-shadaḥ pitara ûtỳ arvā́g imā́ vo havyā́ cakṛimâ[6] jushádhvam | tá ā́ gatā́ 'vasâ çáṃ-tamenā́ 'thâ 'smá-bhyam ‖ 2 ‖ çáṃ yór arapó dadhâta ‖ [g] ā́ 'hám pitṛī́nt su-vidátrâꣳ[7] avitsi nápâtaṃ ca vi-krámaṇaṃ ca víshṇoḥ | barhi-shádo yé sva-dháyâ su-tásya bhájanta pitvás tá ihā́ "-gamishṭhâḥ ‖ [h] úpa-hûtâḥ pitáraḥ somyā́so barhishỳeshu ni-dhíshu priyéshu | tá ā́ gamantu tá ihá çruvantv ádhi bruvantu té avantv[1] asmā́n ‖ [i] úd îratâm ávara út párâsa ún madhyamā́ḥ pitáraḥ somyā́saḥ | ásum ‖ 3 ‖ yá îyúr avṛikā́ ṛita-jnā́s té no 'vantu[5] pitáro háveshu ‖ [k] idám pitṛí-bhyo námo astv[8] adyá yé pū́rvâso yá úparâsa[9] îyúḥ | yé pā́rthive rájasy ā́ ní-shattâ yé vâ nū́náꣳ su-vṛijánâsu vikshú ‖ [l] ádhâ[4] yáthâ naḥ pitáraḥ párâsaḥ pratnā́so agna[8] ṛitám âçushâṇā́ḥ[10] | çúcī́ 'd ayan dī́dhitim uktha-çā́saḥ kshā́mâ[6] bhindánto aruṇī́r[8] ápa vran ‖ [m] yád agne ‖ 4 ‖ kavya-vâhana pitṛī́n yákshy ṛitâ-vṛídhaḥ[11] | prá ca havyā́ni vakshyasi devébhyaç ca pitṛí-bhya ā́ ‖ [n] tvám agna îḍitó jâta-vedó 'vâḍ ḍhavyā́ni[12] surabhī́ṇi[13] kṛitvā́ | prā́ 'dâḥ pitṛí-bhyaḥ sva-dháyâ té akshann[1] addhí tváṃ deva prá-yatâ havī́ꣳshi ‖ [o] mā́talî kavyaír yamó áñgiro-bhir[8] bṛihaspátir[13] ṛíkva-bhir vâvṛidhânáḥ | yā́ꣳç ca devā́ vâvṛidhúr yé ca devā́nt svā́hâ[11] 'nyé sva-dháyâ 'nyé madanti ‖ 5 ‖ [p] imáṃ yama pra-starám ā́ hí sī́dā́ 'ñgiro-bhiḥ pitṛi-bhiḥ saṃ-vidânáḥ | ā́ tvâ mántrâḥ kavi-çastā́

---

12. [6] so (°â) ABW, s. P. 3, 12. 10. 9. [7] so (°âꣳ) ABW; s. P. 9, 20, nnd Whitney p. 220. [8] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 3. 4. [9] ebenso Ṛik und Vs.; wohl ursprünglich: u párâsaḥ? [10] açnuvânâḥ schol. [11] s. P. 3, 2. [12] °ḍh ḍh° ABW, s. P. 14, 5 schol. [13] ohne avagraha.

vahantv enā̃ râjan haviṣhâ mâdayasva ‖ [q] áṅgiro-bhir ā̃ gahi yajñíyebhir yáma vairûpair[18] ihá mâdayasva | vívasvantaṁ huve yáḥ pitā̃ te 'smín[14] yajñé barhíshy ā̃ ni-ṣhádya ‖ [r] áṅgiraso naḥ pitáro návagvâ[13] átharvâṇo bhṛ́gavaḥ somyā̃saḥ | téshâṁ vayáṁ su-mataú yajñíyânâm ápi bhadré saumanasé[13] syâma ‖ 6 ‖ bhávâ, 'smábhyam, asúṁ, yád agne, madanti, saumanasá, ékaṁ ca ‖ 12 ‖

[a] R. 10, 16, 12; [b] 1, 91, 1; [c] 9, 96, 11; [d] 8, 48, 13; [e-k] 10, 15, 11. 4. 3. 5. 1. 2; [l] 4, 2, 16; [m] 10, 16, 11; [n] 10, 15, 12; [o-r] 10, 14, 3-6. — pracikitā iti pra-cikitāḥ — rajishṭham[15] — praṇîtîti pra-nîtî — indo iti — paridhîn iti pari-dhîn — ûrṇu — bhava — te | indo iti — agnishvâttâ ity agni-svâttâḥ — atta — athâ — barhishada iti barhi-sadâḥ — ûtî | arvâk | imâ- — cakṛima — te | eti | gata — iha | âgámishṭhâ ity â-gamishṭhâḥ — te | avantu — ye | upárâsaḥ — eti | nishâttâ iti ni-sattâḥ — adhâ — âçushâṇâḥ — kshâmâ — ṛitâvṛidha ity ṛita-vṛidhâḥ — â[16] | tvam | agne — avā̃ṭ — surabhîṇi — mâtâlî — svâhā̃ | anye — eti | hi — vairûpaiḥ — eti | nishadyeti ni-sadyâ — navágvâḥ — apîti — saumanase.

samídhaç, cákshushî, prajápatir ájyaṁ, devásya sphyám, brahmavâdíno 'dbhír, agnés tráyo, mánuḥ pṛithivyâḥ, paçávo, 'gnîdhe, devā̃ vaí, yukshvó, 'çántas[17] tvâ, dvâdaça ‖ 12 ‖

samídho (1, 1), yâjyâ (2, 4), tásmân nā̃ 'bhágáṁ (4, 2), hí tám ánv (6, 2), íty áha prajá vā̃ (7, 6), áhé[19] 'ty âha (9, 8), yukshvá[19] (11, 1), sáptatiḥ ‖ 70 ‖

iti taittirîyasaṁhitâyâṁ dvitîyakâṇḍe shashṭhaḥ prapâṭhakaḥ ‖

iti dvitîyaṁ kâṇḍam ‖ 2 ‖

---

12. [14] so (te 's°) ABW, s. P. 12, 7. [15] rayishṭham D. [16] ohne iti, weil am Ende des ardharca. [17] yukshvò (!) 'çántas ABCDW. [18] so B, vā̃ úttarâ âhé° ACD, vā̃ úttarâ "hé° W. [19] so (°á) ABCDW!

16. aupânuvâkyam* 3, 1, 1 — 5, 10.

1. prajâ-patir akâmayata: pra-jâḥ sṛijeyé 'ti, sá tápo 'tapyata, sá sarpân asṛijata; sò 'kâmayata: pra-jâḥ sṛijeyé 'ti, sá dvitîyam atapyata, sá váyâʊsy asṛijata; sò 'kâmayata: pra-jâḥ sṛijeyé 'ti, sá tṛitîyam atapyata, sá etâṃ dîkshita-vâdâm apaçyat, tám avadat, táto vaî sá pra-jâ asṛijata | yát tápas taptvâ dîkshita-vâdâṃ vádati pra-jâ evá tád yájamânaḥ ‖ 1 ‖ sṛijate | yád vaí dîkshitò 'medhyâm páçyaty ápâ 'smâd dîkshâ krâmati, nîlam asya háro vỳ ety; ábaddham máno daridraṃ cákshuḥ sûryo jyótishâʊ çréshṭho dîkshe mâ mâ hâsîr íty âha, nâ 'smâd dîkshâ 'pa krâmati nâ sya nîlaṃ ná háro vỳ eti | yád vaí dîkshitám abhi-várshati divyâ âpó 'çântâ ójo bálaṃ dîkshâm ‖ 2 ‖ tápo 'sya nír ghnanty; undatîr bálaṃ dhattaú 'jo dhatta bálaṃ dhatta mâ me dîkshâm mâ tápo nír vadhishṭé 'ty âhai, 'tád evá sárvam âtmán dhatte, nâ 'syaú 'jo bálaṃ ná dîkshâṃ ná tápo nír ghnanty | agnír vaí dîkshitásya devátâ[1], sò 'smâd etárhi[1] tirá iva yárhi[1] yâti, tám îçvaráʊ rákshâʊsi hántoḥ ‖ 3 ‖ bhadrâd abhí çréyaḥ pré 'hi bṛíhaspátiḥ[1] pura-etâ te astv[2] íty âha, bráhma vaí devânâm bṛíhaspátis, tám evâ 'nv-ârabhate[3], sá enaʊ sám

---

* so schol. zu III, 1, 1, 1; upânuvâkyam Ind. Stud. 3, 375. 381.

1, 1-10. somaçeshaḥ; 1. dîkshitena vaktavyâ mantrâs tadvidhayaç ca.
[1] ohne avagraha. [2] so (°e a°) ABW, s. P. II, 17. [3] als Compositum!

pârayaty | é 'dám aganma deva-yájanam pṛithivyấ íty âha, deva-yájanaꣳ hỳ eshá pṛithivyấ â-gáchati yó yájate | víçve devấ yád ájushanta pũrva íty âha, víçve hỳ etád devấ josháyante yád brâhmaṇấ | ṛiksâmấ-bhyâṃ[4] yájushâ saṃ-táranta íty âha, 'rksâmấ-bhyâꣳ[4] hỳ eshá yájushâ saṃ-tárati yó yájate | râyás póshe̍ṇa[5] sám ishấ mademé 'ty âhâ, "-çísham evaí 'tấm ấ çâste ‖ 4 ‖ yájamâno, dîkshâꣳ, hántor, brâhmaṇâç, cáturviꣳçatiç ca ‖ 1 ‖

1, 2, 3, 3. — K. 2, 4. 23, 6. — Vs. 4, 1. Ç. 3, 1, 2, 11. Kâ. 25, 11, 24. 23. 7, 5, 16. — dîkshitaḥ | a̱medhyam — vîti | e̱ti | abâddham — anvârâbhata̱ ity ánu-árâbhate — eti | i̱dam — pṛithivyâḥ — devâḥ — pûrvé — ṛiksâ̱mâbhyâ̱m ity ṛiksâma-bhyâ̱m — sa̱mtarânta̱ iti sam-tarântaḥ — râ̱yaḥ | poshé̱ṇa.

2. eshá te gâyatró bhâgá íti me sómâya brûtâd, eshá te traíshṭubho[1] jấgato bhâgá íti me sómâya brûtâc, chando-mấnâꣳ sấm-râjyaṃ[2] gachê 'ti me sómâya brûtâd | yó vaí sómaꣳ rấjânaꣳ sấm-râjyaṃ lokáṃ gamayitvấ krîṇấti gáchati svấnâꣳ sấm-râjyaṃ, chándâꣳsi khálu vaí sómasya rấjnaḥ sấm-râjyo lokáḥ | purástât[1] sómasya krayấd evám abhí mantrayeta, sấm-râjyam evá ‖ 1 ‖ enaṃ lokáṃ gamayitvấ krîṇâti, gáchati svấnâꣳ sấm-râjyam | yó vaí tânû-naptrásya prati-shṭhấṃ véda práty evá tishṭhati; brahma-vâdíno vadanti: ná prâ-'çnánti ná juhvaty átha kva tânû-naptrám práti tishṭhatî 'ti, prajấ-patau mánasî 'ti brûyât | trír áva jighret: prajấ-patau tvâ mánasi juhomî 'ty, eshấ vaí tânû-naptrásya prati-shṭhấ, yá evám véda práty evá tishṭhati | yáḥ ‖ 2 ‖ vấ adhvaryóḥ prati-shṭhấṃ véda práty evá tishṭhati;

1. [4] s. P. 3, 5. [5] so (°s p°) ABW.

2. somopasthânamantrâḥ; gehört zwischen I, 2, 6 u. 7. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 13, 4.

yáto mányetā́: 'nabhi-kramya hoshyâmī́ 'ti tát tíshṭhann ā́ çrâvayet, eshā́ vā́ adhvaryóḥ prati-shṭhā́, yá eváṃ véda práty evá tishṭhati | yád abhi-krámya juhuyā́t prati-shṭhā́yâ iyât, tásmât samânátra[1] tíshṭhatâ hotavỳam práti-shṭhityai | yó vā́ adhvaryóḥ sváṃ véda svá-vân evá bhavati; srúg vā́ asya sváṃ vâyavỳam asya ‖ 3 ‖ sváṃ camasò 'sya sváṃ, yád vâyavỳaṃ vâ camasáṃ vā́ 'nanv-ârabhyâ "-çrâváyet svā́d iyât, tásmâd anv-ârábhyâ "-çrā́vyaꣳ, svā́d evá naí 'ti | yó vaí sómam áprati-shṭhâpya stotrám upâ-"karóty áprati-shṭhitaḥ sómo bhávaty áprati-shṭhitaḥ stómó 'prati-shṭhitâny ukthā́ny áprati-shṭhito yájamânó 'prati-shṭhito 'dhvaryúr; vâyavỳaṃ vaí sómasya prati-shṭhā́ camasò 'sya prati-shṭhā́ sómaḥ stómasya stóma ukthā́nâṃ, gráhaṃ vâ gṛihîtvā́ camasáṃ vo 'n-nī́ya stotrám upā́-"kuryât[2], práty evá sómaꣳ sthâpáyati práti stómam práty ukthā́ni, práti yájamânas tíshṭhati práty adhvaryúḥ ‖ 4 ‖ evá, tishṭhati yó, vâyavyàm asya, gráhaṃ vaí, 'kân ná viꣳçatíç ca ‖ 2 ‖

Vs. 4, 24. Ç. 3, 3, 2, 6. Kâ. 7, 7, 8. — traishṭúbhaḥ — chandomânâm iti chandaḥ-mânā́m — sâmrā́jyam iti sâm-râjyam — pratishṭhâm iti prati-sthâm — prâçnantîti pra-açnanti — samânatrà — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — aprátishṭhâpyety aprâti-sthâpya — upâkarotîty úpa-âkaroti | aprátishṭhita ity aprâti-sthitaḥ — bhavàti — unnîyety út-nîyà — upâkúryâd ity úpa-âkúryât — sthâpayàti — tishṭhàti.

3. yajnáṃ vā́ etát sám bharanti yát soma-kráyaṇyai padáṃ, yajna-mukháꣳ havir-dhā́ne[1], yárhi[2] havir-dhā́ne[1] prā́cî[2 u. 1] pra-vartáyeyus[1] tárhi ténā́ 'ksham úpâ 'ñjyâd, yajna-mukhá evá yajnám ánu sáṃ tanoti | prā́ñcam[2]

2. [2] als Compositum!

3. somakrayaṇípadâñjanâdividhayaḥ. [1] s. P. 4, 52. [2] ohne avagraha.

agním prá haranty út pátnîm ā́ nayanty ánv ánâ◡si prá vartayanty, átha vā́ asyai 'shá dhíshṇiyo hîyate só 'nu dhyâyati sá îçvaró rudró bhûtvā́ || 1 || pra-jā́m paçū́n yájamânasya çámayitor, yárhi paçúm ā́-prîtam údañcaṃ[2] náyanti tárhi tásya paçu-çrápaṇa◡ haret ténai 'vaí 'nam bhâgínaṃ karoti | yájamâno vā́ â-havanī́yo, yájamânaṃ vā́ etád ví karshante yád â-havanī́yât paçu-çrápaṇa◡ háranti, sá vai 'vá syā́n nir-manthyàṃ vâ kuryâd yájamânasya sâtma-tvā́ya | yádi paçór ava-dā́naṃ náçyed ā́jyasya praty-âkhyā́yam áva dyet, saí 'vá tátaḥ prā́yaçcittir[2] | yé paçúṃ vi-mathnîrán yás tā́n kâmáyetā́: "rtim[2] ā́ 'rcheyur[3] íti kuvíd[2] añgé 'ti námovṛikti-vatya 'rcā́ "gnî-dhre juhuyàn, námo-vṛiktim evaí 'shâṃ vṛiñkte tâjag ā́rtim[2] ā́ 'rchanti[3] || 2 || bhûtvā́, tátaḥ, sháḍvi◡çatiç ca || 3 ||

ha̱vi̱rdhâne̱ iti haviḥ-dhânè — prâcî iti — upeti | a̱ñjyâ̱t — anú | sam iti — ud iti | patnī́m | eti — anv iti | anā́◡si | preti — vai | a̱sya̱ | e̱shaḥ — saḥ | vâ̱ | e̱va | syât — prâyàçcittiḥ — ârtim | eti | ṛi̱che̱yu̱ḥ — ku̱vit | a̱ñga — ṛi̱câ | âgnī́dhra̱ ity âgni-i̱dhre̱ | ju̱hu̱yâ̱t — e̱shâ̱m.

4. [a] prajā́-pater jā́yamânâḥ pra-jā́ jâtā́ç ca yā́ imā́ḥ | tásmai práti prá vedaya cikitvā́◡[1] ánu manyatâm || [b] imám paçúm paçu-pate te adyá[2] badhnā́my agne su-kṛitásya mádhye | ánu manyasva su-yájâ yajâma júshṭaṃ devā́nâm idám astu havyám || [c] pra-jânántaḥ práti gṛihṇanti pū́rve prâ-'ṇám áñgebhyaḥ páry â-cárantam | suvar-gáṃ yâhi pathí-bhir deva-yā́nair óshadhîshu[3] práti tishṭhâ[4] çárîraiḥ || [d] yéshâm ī́çe || 1 || paçu-pátiḥ paçûnā́ṃ cátush padâm utá ca dvi-pádâm | nísh-krîto 'yáṃ yajníyam bhâgám etu râyás

3. [3] so (ârch°) ABW, s. P. 10, 9.

4. paçûpakaraṇamantrâḥ. [1] so (°â◡) ABW; s. P. 9, 21. 22. [2] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 10. [3] ohne avagraha. [4] so (°â) ABW, s. P. 3, 12.

póshâ[5] yájamânasya santu ‖ [e]yé badhyámânam ánu badhyámânâ abhy-aíkshanta mánasâ cákshushâ ca | agnís tấo[6a.1] ágre prá mumoktu devấḥ prajấ-patiḥ pra-jáyâ saṃ-vidânáḥ ‖ [f]yá âraṇyấḥ paçávo viçvá-rûpâ ví-rûpâḥ sánto bahu-dhai 'ka-rûpâḥ | vâyús tấo[6a.1] ágre prá mumoktu devấḥ prajấ--patiḥ pra-jáyâ saṃ-vidânáḥ ‖ [g]pra-muñcámânâḥ ‖ 2 ‖ bhúvanasya réto gâtúṃ dhatta yájamânâya devâḥ | upấ-"kṛitao çaçamânáṃ yád ásthâj jîváṃ devấnâm ápy etu pấthaḥ ‖ [h]nấnâ prâ-'ṇó yájamânasya paçúnâ yajnó devébhiḥ sahá deva-yấnaḥ | jîváṃ devấnâm ápy etu pấthaḥ satyấḥ santu yájamânasya kấmâḥ ‖ [i]yát paçúr mâyúm ákṛitó 'ro vâ pad--bhír â-haté | agnír mâ tásmâd énaso víçvân muñcatv áoh-asaḥ ‖ [k]çámitâra upé-'tana[7a.8] yajnám ‖ 3 ‖ devébhir invitám | pấçât paçúm prá muñcata bandhấd yajná-patim pári ‖ [l]áditiḥ pấçam prá mumoktv etáṃ námaḥ paçú-bhyaḥ paçu--pátaye karomi | arâtîyántam[3] ádharaṃ kṛiṇomi yáṃ dvishmás tásmin práti muñcâmi pấçam ‖ [m]tvấm u té dadhire havya-vấhao çṛitaṃ-kartấram utá yajníyaṃ ca | ágne sá--dakshaḥ sá-tanur hí bhûtvấ 'tha havyấ jâta-vedo jushasva ‖ [n]jấta-vedo vapáyâ gacha devấn tváo[9] hí hótâ prathamó babhűtha | ghṛiténa tváṃ tanúvo vardhayasva svấhâ-kṛitao havír adantu devấḥ ‖ [o]svấhâ[3] devébhyo devébhyaḥ svấhâ ‖ 4 ‖ íçe, pramuncámânâ, yajnáṃ, tváo, shódaça ca ‖ 4 ‖

3, 1, 5, 1. 2. — K. 30, 8. 9. — Ath. 2, 34, 1-5. — [i]Kâ. 25, 9, 12. Çâṅkh. 4, 17, 10. Gobh. 3, 10, 22. Kauç. 44. — prati | preti — cikitvân — prâṇam iti pra-ânam — parîti | âcarántam ity ấ-carántam — pratîti | tishṭha — nishkrîta iti niḥ-krîtaḥ | ayam — tân — bahudheti bâhu-dhâ — upâ-

4. [e] s. P. 8, 29. [g] so ([o]s t[o]) ABW. [7] als Compositum! [8] das Verbum betont (und zwar als tanap, s. Pâṇ. 7, 1, 45)! zu dem irregulären saṃdhi: upet[o] s. P. 10, 14. Oder steckt in étana etwa die Praepos. â, also á itana, und daher die Betonung? der saṃdhi wäre dann regulär. [9] s. Whitney zu P. 6, 14.

kṛitam ity úpa-âkṛitam — uráḥ | vâ — viçvā́t — upetanety úpa-etána — parí[10] | aditiḥ — arâtîyantám.

5. prâjâ-patyā́ vaí paçávas téshâ rudró 'dhi-patir, yád etā́bhyâm upâ-"karóti tā́bhyâm evaí 'nam prati-prócyā́ " labhata âtmánó 'nâ-vraskâya | dvā́bhyâm upā́-"karoti[1], dvi-pā́d yájamânaḥ, práti-shṭhityâ | upâ-"kṛítya páñca juhoti, pā́ñktâḥ[2] paçávaḥ, paçū́n evā́ 'va runddhe[3] | mṛityáve vā́ eshá níyate yát paçús, táṃ yád anv-ârábheta pra-mā́yuko yájamânaḥ syân, nā́nâ prâ-'ṇó yájamânasya paçúné 'ty âha vy-ā́vṛittyai[4] ‖ 1 ‖ yát paçúr mâyúm ákṛité 'ti juhoti çā́ntyai, çámitâra upé-'tané[1 u. 5] 'ty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád | vapā́yâṃ vā́ â-hriyámâṇâyâm agnér médhó 'pa krâmati, tvā́m u te dadhire havya-vā́ham íti vapā́m abhí juhoty, agnér evá médham áva runddhé[3], 'tho çṛita-tvā́ya | purástât-svâhâkṛitayo vā́ anyé devā́ upárishṭât-svâkâkṛitayo 'nyé, svā́hâ[7] devébhyo devébhyaḥ svā́hé 'ty abhíto[7] vapā́ṃ juhoti, tā́n evó 'bháyân prîṇâti ‖ 2 ‖ vyā́vṛittyâ[4], abhíto, vapā́ṃ, páñca ca ‖ 5 ‖

prâjâpatyâ iti prâjâ-patyâḥ — adhipatir ity adhi-patiḥ — upâkarotîty úpa-âkaroti — eti | labhate — upâkárotîty úpa-âkároti — upâkṛityety úpa-âkṛityá — eva | aveti — vai | eshaḥ — anvârabhetety ánu-ârabhéta — upetanety úpa-etána — atho iti — svâhā́ | iti | abhitáḥ — eva | ubhayā́n.

6. [a]yó vā́ áyathâ-devataṃ yajnám upa-cáraty ā́ devátâbhyo[1] vṛiçcyate[2] pā́pîyân bhavati, yó yathâ-deva-

---

4. [10] ohne iti, weil am Ende des ardharca.

5. teshâm mantrâṇâm brâhmaṇam. [1] als Compositum! [2] °ñt° A. [3] °ndhe ABCDW. [4] °vṛity° ACDW. [5] s. Note [4] auf pag. 249. [6] tá W. [7] ohne avagraha.

6. abhimarçanavidhayo mantraviçeshâç ca; gehört vor I, 3, 13. [1] ohne avagraha. [2] unbetont.

tám ná devátâbhya[1] ấ vṛiçcyate[2] vásîyân bhavaty; âgneyyá 'rcấ "gnî-'dhram abhí mṛiçed[3] vaishṇavyấ havir-dhấnam âgneyyấ srúco vâyavỳayâ vâyavỳâny aindriyấ sádo, yathâ-devatám evá yajnám úpa carati[3] ná devátâbhya[1] ấ vṛiçcyate[2] vásîyân bhavati | [b]yunájmi te pṛithivîm jyótishâ sahá yunájmi vâyúm antárikshena[1] ‖ 1 ‖ te sahá, yunájmi vấcaꣳ sahá sûryeṇa te yunájmi tisró vi-pṛícaḥ sûryasya te | [c]agnír devátâ[1] gâyatrî chánda upâ-'ꣳçóḥ pấtram asi, sómo devátâ trishṭúp[1] chándo 'ntar-yâmásya pấtram asî, 'ndro devátâ jágatî chánda indra-vâyuvóḥ pấtram asi, bṛihaspátir[1] devátâ 'nu-shṭúp chándo mitrấ-váruṇayoḥ pấtram asy, açvínau devátâ pañktiç[2] chándo 'çvínoḥ pấtram asi, sûryo devátâ bṛihatî ‖ 2 ‖ chándaḥ çukrásya pấtram asi, candrámâ[1] devátâ sató-bṛihatî chándo manthínaḥ pấtram asi, víçve devấ devátâ 'shṇihâ chánda âgrayaṇásya pấtram asî, 'ndro devátâ kakúc chánda[4] ukthấnâm pấtram asi, pṛithivî devátâ vi-rấṭ cháudo dhrúvasya pấtram asi ‖ 3 ‖ antárikshena, bṛihatî, tráyastriꣳçac ca ‖ 6 ‖

eti | devatấbhyaḥ | vṛiçcyate — âgneyyâ | ṛicâ | âgnîdhram ity âgni-idhram — aindriyâ — upeti | carati — upâꣳçor ity úpa-aꣳçoḥ — trishṭup — indravâyuvor itîndra-vâyuvoḥ — anushṭup ity ánu-stup — candramấḥ — satobṛihatîti satáḥ-bṛihatî — devâḥ — ushṇihấ — âgrayaṇasyâ — kakut — ukthânấm.

7. ishṭárgo[1] vấ adhvaryúr yájamânasye, 'shṭárgaḥ khálu vaí pûrvo 'rshṭúḥ kshîyata; âsanỳân mâ mántrât pâhi kásyâç cid abhí-çastyâ íti purấ prâtar-anuvâkấj juhuyâd, âtmána eva tád adhvaryúḥ purástâc[1] chárma nah-

6. [3] °ñṭ° A. [4] °ch ch° W.

7. spardhâyuktasya viçeshavidhayaḥ. [1] ohne avagraha.

yaté 'nârtyai | saṃ-veçâya tvo 'pa-veçâya tvâ, gâyatriyâs trishṭúbho[1] jágatyâ abhí-bhûtyai svâhâ[1]; prâṇâ--'pânau mṛityór mâ pâtam, prâṇâ-'pânau mâ mâ hâsishṭaṃ | devátâsu[1] vâ eté prâṇâ-'pânáyoḥ ‖ 1 ‖ vy-âyachante[2] yéshâo sómaḥ sam-ṛicháte; saṃ-veçâya tvo 'pa-veçâya tvé 'ty âha, chándâosi vaí saṃ-veçá upa-veçâç, chándo-bhir evâ 'sya chándâosi vṛiñkte[3] | préti-vanty âjyâni bhavanty abhí-jityai, marútvatîḥ[1] prati-pádo ví-jityâ | ubhé[4] brihad-rathantaré[4] bhavata; iyáṃ vâvá[1] rathaṃ--tarám asaú bṛihád, âbhyâm evaí 'nam antár ety; adyá vâvá[1] rathaṃ-taráo çvó bṛihád, adyâ-çvâd[5] evaí 'nam antár eti; bhûtám ‖ 2 ‖ vâvá[1] rathaṃ-tarám bhavishyád bṛihád, bhûtâc cai 'vaí 'nam bhavishyatâç cá 'ntár eti; pári-mitaṃ vâvá[1] rathaṃ-tarám ápari-mitam bṛihát, pári--mitâc cai 'vaí 'nam ápari-mitâc cá 'ntár eti | Viçvâmitra--Jamadagní[4] Vásishṭhenâ 'spardhetâo, sá etáj Jamádagnir[1] vi-havyàm apaçyat, téna vaí sá Vásishṭhasye 'ndriyáṃ vîryam avṛiñkta[3]; yád vi-havyâo çasyáta indriyám evá tád vîryaṃ yájamâno bhrâtṛivyasya vṛiñkte | yásya bhûyâoso yajna-kratáva íty âhuḥ sá devátâ[1] vṛiñkta íti; yády agni-shṭomáḥ sómaḥ parástât[1] syâd ukthyàṃ kurvîta, yády ukthyàḥ syâd ati-râtráṃ kurvîta, yajnakratú--bhir evâ 'sya devátâ[1] vṛiñkte[3] vásîyân bhavati ‖ 3 ‖

prâṇâpânáyor, bhûtáṃ, vṛiñkte, 'shṭâvio̱çatiç ca ‖ 7 ‖

7, 5, 5, 1. 5, 4, 11, 3. — B. 1, 4, 6, 1-5. — K. 34, 4. — Pañc. 9, 4, 1-19. Lâty. 1, 11, 10. — Kâ. 25, 14, 8-18. — Çâṅkh. çr. 13, 5, 4-6. — ishtargâḥ — arshṭuḥ | kshîyate | âsanyât — abhiçâstyâ ity abhi-çastyâḥ — âtmanè — anârtyai — jagâtyâḥ — vyâyâchanta iti vi-âyâchante — chandôbhir iti chandâḥ-bhiḥ — marutvâtîḥ — vijityâ iti vi-jityai | ubhe iti — vâva — antaḥ |

7. [2] als Compositum! [3] °ñt° A. [4] s. P. 4, 11. 52. 36. [5] s. P. 3, 5 (nicht aghâ°).

eti — adyâçvâd ity ádya-çvât — jamadágniḥ — çasyaté — devatâḥ | vṛiṅkte — agnishṭoma ity ágni-stomaḥ — parastât.

8. [a]ni-grâbhyâ stha deva-çrúta, ấyur me tarpayata, prâ-'ṇám me tarpayatâ, 'pâ-'nám me t., vy-ânám me t., cákshur me t., çrótram me t., máno me t., vấcam me tarpayatâ, "tmấnam me tarpayatấ, 'ṅgâni me t., pra-jấm me t., paçún me t., gṛihấn me t., gaṇấn me t., sarvá-gaṇam mâ t., tarpáyata mâ ‖ 1 ‖ gaṇấ me mấ ví tṛishann | [b]óshadhayo[1] vaí sómasya víço, víçaḥ kháḷu vaí rấjnaḥ prá-dâtor îçvarấ, aindráḥ sómó; 'vîvṛidham vo mánasâ su-jâtâ ṛíta-prajâtâ bhága íd vaḥ syâma | índreṇa devîr vîrúdhaḥ[1] saṃ-vidânấ ánu manyantâṃ sávanâya sómam íty âhaú, 'shadhî-bhya[2] evaí 'naṃ svấyai viçáḥ svấyai devátâyai[1] nir-yấcyâ 'bhí shuṇoti[3] | [c]yó vaí sómasyâ 'bhi-shûyámâṇasya ‖ 2 ‖ prathamò 'ṃçú skándati sá îçvará indriyáṃ vîrỳam pra-jấm paçún yájamânasya nír-hantos; tám abhí mantrayetấ: " mâ 'skânt sahá pra-jáyâ sahá râyás póshaṇe[4] 'ndriyám me vîrỳam mấ nír vadhîr íty, â-çísham evaí 'tấm ấ çâsta indriyásya vîrỳasya pra-jấyai paçûnấm ánir-ghâtâya | [d]drapsáç caskanda pṛithivîm ánu dyấm imấṃ ca yónim ánu yáç ca pũrvaḥ | tṛitîyaṃ yónim ánu saṃ-cárantaṃ drapsáṃ juhomy ánu saptá hótrâḥ ‖ 3 ‖ tarpáyata mâ, 'bhishûyámâṇasya, yáç ca, dáça ca ‖ 8 ‖

K. 3, 10. — Vs. 6, 30. 31. (13, 5). Ç. 3, 9, 4, 7. Kâ. 9, 4, 5. 6. — nigrâbhyấ iti ni-grâbhyấḥ | stha | devaçruta iti deva-çrutáḥ — prâṇam iti pra-ṇam — apâṇam ity ápa-ṇam — vyâṇam iti vi-ṇam — âtmânàm — gaṇâḥ — îçvarâḥ — avîvṛidham — ṛitáprajâtâ ity ṛitá-prajâtâḥ | bhage | it — vîrudhâḥ — oshádhîbhya ity oshádhi-bhyaḥ — svâyai | vi-

---

8. upâṃçugrahasaṃyuktâ mantrâḥ; gehört vor I, 4, 2. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 3, 7. [3] so (shuṇ°) ABW, s. P. 6, 4. 7, 2. [4] s. P. 8, 29.

çaḥ — niryâcyeti niḥ-yâcyâ | ábhîti | sunóti — ábhishûya-mânasyety ábhi-sûyamânasya | prathamaḥ | áoçuḥ — saḥ | îçvaraḥ — eti | mâ | áskân — râyaḥ | poshéṇa — çâstę — anv iti | dyâm — anv iti | yaḥ — anv iti | saṃcarántam iti sam-carántam — anv iti.

9. [a] yó vaí devân deva-yaçaséná 'rpáyati manushyân manushya-yaçaséna deva-yaçasy evá devéshu bhávati manushya-yaçasî manushyeshu; yân prâcînam[1] âgrayaṇâd gráhân gṛihṇîyât tân upâ-'oçú gṛihṇîyâd, yân ûrdhvâos tân[2] upabdi-máto, devân evá tád deva-yaçaséná 'rpayati[3] manushyân manushya-yaçaséna, deva-yaçasy evá devéshu bhavati[3] manushya-yaçasî manushyeshv | [b] agníḥ prâtaḥ-savané pâtv asmân vaiçvânaró[1] mahinâ viçvá-çambhûḥ | sá naḥ pâvakó drávinaṃ dadhâtu ‖ 1 ‖ âyushmantaḥ[1] sahá-bhakshâḥ syâma ‖ [c] víçve devâ marúta índro asmân[4] asmín[5] dvitîye sávane ná jahyuḥ | âyushmantaḥ[1] priyám eshâṃ vádanto vayáṃ devânâo su-mataú syâma ‖ [d] idáṃ tṛitîyao sávanaṃ kavînâm ṛiténa yé camasám airayanta | té saudhanvanâḥ[1] súvar ânaçânâḥ sv-ishṭiṃ no abhí[4] vásîyo nayantu ‖ [e] âyátana-vatîr vâ anyâ â-hutayo hûyánte 'nâ-yatanâ anyâ; yâ âghârá-vatîs tâ âyátana-vatîr yâḥ ‖ 2 ‖ saumyâs tâ anâ-yatanâ; aindra-vâyavám â-dâyâ "-ghârám â ghârayed: adhvaró yajnò 'yám astu devâ óshadhî-bhyaḥ[6] paçáve no jánâya víçvasmai bhûtâyâ 'dhvarò 'si sá pinvasva ghṛita-vád deva somé 'ti; saumyâ evá tád â-hutîr âyátana-vatîḥ karoty, âyátana-vân bhavati yá evâṃ védâ; 'tho dyâvâ-pṛithivî[7] evá ghṛiténa vy

---

9. savanâhutyâdimantrâḥ (âghârasaṃsrâvamantrau; gehört vor I, 4, 14).
[1] ohne avagraha. [2] so (°os t°) ABW, s. P. 6, 14. [3] unbetont.
[4] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 9. 18. [5] so (°n a°) ABW, s. P. 9, 21 schol.
[6] s. P. 3, 7. [7] s. P. 4, 12. 52.

unatti, té[7] vy-utte[7] upa-jîvânîye[7] bhavata, upa-jîvanîyo bhavati ‖ 3 ‖ yá evám védai ‖ [f]'shá te rudra bhâgó yám nir-áyâcathâs tám jushasva, vidér gaupatyáu[1] râyás poshau[8] su-vîryau saṃ-vatsarîṇâu svastím[1] | [g]Mánuḥ putrébhyo dâyám vy abhajat, sá Nâbhânédishṭham[1] brahma-cáryaṃ vásantaṃ nír abhajat, sá á 'gachat, sò 'bravît: kathâ mâ nír abhâg íti, ná tvâ nír abhâksham íty abravîd áṅgirasa imé sattrám[9] âsate té ‖ 4 ‖ suvar-gáṃ lokáṃ ná prá jânanti tébhya idám brâhmaṇam brûhi té suvar-gáṃ lokám yánto yá eshâm paçávas tâus te[2] dâsyantî 'ti; tád ebhyo 'bravît, té suvar-gáṃ lokáṃ yánto yá eshâm paçáva âsan tân asmâ adadus; tám paçú-bhiç cárantaṃ yajna-vâstaú rudrá á 'gachat, sò 'bravîn: máma vâ imé paçáva íty, ádur vaí ‖ 5 ‖ máhyam imân íty abravîn, ná vaí tásya tá îçata íty abravîd yád yajna-vâstaú hîyate[10] máma vaí tád íti, tásmâd yajna-vâstú nâ 'bhy-avétyau; sò 'bravîd: yajné mâ " bhajâ 'tha te paçûn nâ 'bhí mausya[11] íti; tásmâ etám mauthínaḥ sau-srâvám ajuhot táto vaí tásya rudráḥ paçûn nâ 'bhy amanyata; yátrai 'tám evám vidván manthínaḥ sau-srâvám juhóti ná tátra rudráḥ paçûn abhí manyate ‖ 6 ‖ dadhâtv, âyátanavatîr yâ, upajîvanîye bhavata upajîvanîyo bhavati, té, 'dur vaí, yátrai 'tám, ékâdaça ca ‖ 9 ‖

[1-2] Ath. 6, 47, 1-3. — Kâ. 9, 3, 21 (24, 4, 1). 14, 17. 10, 3, 21. — [4-6] Ait. 5, 14. — arpayàti — devayaçasîti deva-yaçasî — vaiçvânaraḥ | mahinâ — âyushmantaḥ — airàyanta — ayàm | astu — oshàdhîbhya ity oshàdhi-bhyaḥ — atho iti — te iti — vyúttę iti vi-uttę — gaupatyam | râyaḥ — svastim — nâbhânedishṭham — ye | eshâm — asmai — te | îçate — hîyate — mâ | eti | bhaja — mausye.

---

9. [8] s. P. 8, 29. [9] satram ABCDW. [10] Wurzel betont. [11] s. P. 16, 20.

10. [a] júshṭo vâcó bhûyâsaṃ júshṭo vâcás pátaye[1] dévi vâk | yád vâcó mádhu-mat tásmin mâ dhâḥ, svâhâ[2] sárasvatyai[2] || [b] ṛicâ stómaꣳ sám ardhaya gâyatréṇa rathaṃ-tarám | bṛihád gâyatrá-vartani || [c] yás te drapsá skándati yás te aꣳçúr[3] bâhú-cyuto dhishánayor upá-sthât | adhvaryór vâ pári yás te pavítrât svâhâ-kṛitam índrâya táṃ juhomi || [d] yó drapsó aꣳçúḥ[4] patitáḥ pṛithivyâṃ pari-vâpât || 1 || puroḍâçât[2] karambhât[2] | dhânâ-somân manthína indra çukrât svâhâ-kṛitam índrâya táṃ juhomi || [e] yás te drapsó mádhu-mâꣳ[5] indriyâ-vânt[6] svâhâ-kṛitaḥ púnar apy-éti devân | diváḥ pṛithivyâḥ[7] páry antárikshât[2] svâhâ-kṛitam índrâya táṃ juhomi || [f] adhvaryúr vâ ṛitvíjâm[2] prathamó yujyate téna stómo yoktavya ity âhur | [g] vâg agre-gâ ágra etv ṛiju-gâ devébhyo yáço máyi dádhatî prâ-'ṇân paçúshu pra-jâm máyi || 2 || ca yájamâne cé 'ty âha, vâcam evá tád yajna-mukhé yunakti | [h] vâstu vâ etád yajnásya kriyate yád grahân gṛihîtvâ bahish-pavamânáꣳ sárpanti | [i] párâñco[2] hí yánti párâcîbhi[8] stuváte[9], vaishṇavyá 'rcâ púnar étyó 'pa tishṭhate yajnó vaí víshṇur yajnám evâ 'kar | [k] víshṇo tvâṃ no ántamaḥ[4] çárma yacha sahantya | prá te dhârâ madhu-çcúta[10] útsaṃ duhrate ákshitam[3] ity âha, yád evâ 'sya çáyânasyó 'pa-çúshyati tád evâ 'syai 'ténâ '' pyâyayati || 3 || parivâpât, prajâm máyi, duhrate, cátur-daça ca || 10 ||

[b] Vs. 11, 8. — [c] Vs. 7, 26. Ç. 4, 2, 5, 2. Kâ. 9, 6, 30. — vâ-caḥ | patáye — te | drapsaḥ — dhânâsomâd iti dhânâ-somât | manthinâḥ — indriyâvân itîndriya-vân — agré | etu | ṛijugâ

---

10. pravṛitahomâdimantrâḥ (bahishpavamânâñgamantrâḥ; gehört vor I, 4, 14). [1] so ([o]s p[o]) AB, s. P. 8, 27. [2] ohne avagraha. [3] so ([o]e a[o]) ABW, s. P. 11, 3. 10. [4] so ([o]o a[o]) ABW, s. P. 11, 3. [5] so ([o]âꣳ) ABW, s. P. 9, 21. [6] s. P. 3, 5. [7] so ([o]ḥ p[o]) ABW, s. P. 8, 28 schol. [8] parâcîbhi A pr. m. C. [9] betont, noch wegen hi. [10] çcyuta B (auch im Comm. p. 63).

ity ṛiju-gâḥ — prâṇân iti pra-ânân — parâcîbhiḥ — vaiṣh-ṇavyâ | ṛicâ — etyety â-ityâ — akaḥ | viṣhṇo iti — dhârâḥ | madhuçcutaḥ iti madhu-çcutâḥ.

11. [a]agnínâ rayím açnavat pósham evá divé-dive | yaçásaṃ vîrávat-tamam ‖ [b 1]gó-mâo[2] agné 'vi-mâo[3 u. 2] açvî yajnó nṛivát-sakhâ sádam íd apra-mṛishyáḥ | íḍâ-vâo[3] eshó asura[4] prajâ-vân dîrghó rayíḥ pṛithu-budhnáḥ sabhâ-vân ‖ [c]â pyâyasva, [d]sáṃ te ‖ [e]ihá tváshṭâram agriyáṃ viçvá--rûpam úpa hvaye | asmâkam astu kévalaḥ ‖ [f]tán nas turî-pam[5] ádha poshayitnú déva tvashṭar ví rarâṇáḥ syasva | yáto vîráḥ ‖ 1 ‖ karmaṇyaḥ su-dáksho yuktá-grâvâ jâ-yate devá-kâmaḥ ‖ [g]çivás tvashṭar ihâ " gahi vi-bhúḥ pósha utá tmánâ | yajné-yajne na úd ava ‖ [h]piçámga-rûpaḥ su--bhâro vayo-dhâḥ çrushṭî vîró jâyate devá-kâmaḥ | pra-jâṃ tváshṭâ ví shyatu[6] nâbhim asmé áthâ[7 u. 8] devânâm ápy etu pâthaḥ ‖ [i]prá ṇo [9]devy, [k]â no divâḥ ‖ [l]pîpivâosao sáras-vata[8] stánaṃ yó viçvá-darçataḥ | dhukshîmâhi pra-jâm ísham ‖ 2 ‖ [m]yé te sarasva[8] ûrmáyo mádhu-manto ghṛi-ta-çcútaḥ | téshâṃ te sumnám[5] îmahe ‖ [n]yásya vratám pa-çávo yánti sárve yásya vratám upa-tishṭhanta âpaḥ | yásya vraté[10] pushṭi-pátir ní-vishṭas táo sárasvantam[8] ávase hu-vema ‖ [o]divyáo su-parṇáṃ vayasám bṛihántam apâṃ gár-bhaṃ vṛishabhám óshadhînâm[8] | abhîpató[8] vṛishṭyâ[11] tarpá-yantaṃ táo sárasvantam[8] ávase huvema ‖ [p]sínîvâli[8] pṛithu-

---

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] da dieser Vers schon in I, 6, 6, 4 (s. auch I, 7, 6, 7) da war, befremdet es, dafs er hier nochmals voll aufgeführt wird. [2] so (°âo) ABW, s. P. 9, 20. 21. [3] so (°e ') ABW, s. P. 12, 4. [4] so (°o a°, u. °e a°) ABW, s. P. 11, 3 [5] ohne avagraha. [6] so (shy°) ABW, s. P. 6, 4. [7] so AW, s. P. 4, 9 und Whitney zu P. 12, 8 p. 264; B hat asme 'thâ. [8] so (°â) ABW, s. P. 3, 10. 12. 8. [9] so (ṇ°) ABW, s. P. 7, 4. [10] s. schol. zu P. 4, 11 p. 108. [11] als oxytonon, wie in der Regel in den Versen; mit Ausnahmen freilich, s. Note [16].

-shṭuke yā́ devā́nām ási svásā́ | jushásva havyám ‖ 3 ‖ ā́-hutam pra-jā́m devi dидiḍḍhi[12] naḥ ‖ [q] yā́ su-pā́ṇiḥ sv-aṅguríḥ su-shū́mā́ bahu-sū́varī́ | tásyai viçpátniyai[5] havíḥ sinī́vā́lyai[5] juhotana ‖ [r] índram vo viçvátas[5] pā́rī́[13], [s]'ndram náraḥ ‖ [t] ásita-varṇā́ háyayaḥ su-parṇā́ mího vásānā́ dívam út patanti | tá ā́ 'vavṛitrant sádanāni kṛitvā́ "d ít pṛithivī́ ghṛitair vy̆ udyate ‖ [u] híraṇya-keço rájaso vi-sā́ré 'hir[3] dhúnir vā́ta iva dhrájīmān[5] | çúci-bhrājā́ ushásaḥ ‖ 4 ‖ návedā́[5] yáçasvatīr[5] apasyúvo[5] ná satyā́ḥ ‖ [v] ā́ te su-parṇā́ aminanta évaiḥ[14] kṛishṇó nonāva vṛishabhó yádī 'dám | çivā́bhir ná smáyamānābhir ā́ 'gāt pátanti míha stanáyanty abhrā́ ‖ [w] vā́çre 'va vi-dyún mimāti vatsám ná mātā́ sishakti | yád eshām vṛishṭír[11] ásarji ‖ [x] párvataç cin máhi vṛiddhó bibhāya diváç cit sā́nu rejata svané vaḥ | yát krī́ḍatha marutaḥ ‖ 5 ‖ ṛishṭi-mánta ā́pa iva sadhríyañco[5] dhā́vadhve ‖ [y] abhí kranda stanáya gárbham ā́ dhā udan-vátā pári dīyā́[8] ráthena | dṛítiṁ sú karsha ví-shitam̐ nyàñcaṁ[5] samā́ bhavantū 'd-vátā ni-pādā́ḥ ‖ [z] tvám tyā́ cid ácyutā 'gne paçúr ná yávase | dhā́mā́[8] ha yát te ajara[4] vánā vṛiçcánti çíkvasaḥ ‖ [aa] ágne bhū́rīṇi táva jāta-vedo déva svadhā́-vo 'mṛitásya[15] dhā́ma | yā́ç ca ‖ 6 ‖ māyā́ māyínām viçvam-inva tvé pū́rvīḥ sam̐-dadhúḥ pṛishṭa-bandho ‖ [bb] divó no vṛishṭím[11] maruto rarīdhvam prá pinvata vṛishṇo áçvasya[4] dhā́rāḥ | arvā́ñ[5] eténa stanayitnúné " 'hy apó ni-shiñcánn ásuraḥ pitā́ naḥ ‖ [cc] pínvanty apó marútaḥ su-dā́navaḥ páyo ghṛitá-vad vidátheshv ā́-bhúvaḥ | átyam̐ ná mihé ví nayanti vā́jínam útsam̐ duhanti stanáyantam ákshitam ‖ [dd] uda-prúto marutas tā́ṁ[2] iyarta vṛishṭím[16] ‖ 7 ‖ yé víçve ma-

---

11. [12] °ḍhḍhi ABCDW, s. Whitney zu P. 14, 5 p. 290. [13] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 24. [14] (°ta e°) ABW, s. P. 10, 13. 15, 6 schol. [15] so (°o ') ABW, s. P. 12, 8. [16] als paroxytonon, vgl. II, 4, 8, 1.

rúto junánti | króçâti gárdâ kanye 'va tunnã péruṃ tuñjânã pátye 'va jâyã ‖ [ee] ghṛiténa dyãvâ-pṛithiví mádhunâ sám ukshata páyasvatîḥ[5] kṛiṇutã "pa óshadhîḥ[5] | ũrjaṃ ca tátra su-matíṃ ca pinvatha yátrâ[8] naro marutaḥ siñcáthâ[8] mádhu ‖ [ff] úd u tyáṃ, [gg] citrám ‖ [hh] aurvabhṛigu-vác chúcim apnavâna-vád ã huve | agníꣳ samudrá-vâsasam ‖ [ii] ã saváꣳ savitúr yathâ[17] bhágasye 'va bhujíꣳ huve | agníꣳ samudrá--vâsasam ‖ [kk] huvé vãta-svanaṃ kavím parjánya-krandyaꣳ sáhaḥ | agníꣳ samudrá-vâsasam ‖ 8 ‖ vírâ, íshaꣳ, havyám, usháso, marutaç, ca, vríshṭim[16], bhágasya, dvãdaça ca ‖ 11 ‖

2, 4, 6, 1. 2. 9, 1-4. 10, 1-3. — [a] Ṛ. 1, 1, 3; [b] [1] 4, 2, 5; [c.d] [18] 1, 91, 17. 18; [e] 1, 13, 10; [f] 3, 4, 9; [g] 5, 5, 9; [h] 2, 3, 9; [i] [19] 6, 61, 4; [k] [19] 7, 24, 3; [l.m] 7, 96, 6. 5 (var.); [n] Ath. 7, 40, 1; [o] Ṛ. 1, 164, 52 (var.); [p q] 2, 32, 6. 7; [r] [20] 1, 7, 10; [s] [20] 7, 27, 1; [t] 1, 164, 47 (var.); [u.v] 1, 79, 1. 2; [w] 1, 38, 8; [x] 5, 60, 3; [y] 5, 83, 7; [z] 6, 2, 9; [aa] 3, 20, 3; [bb] 5, 83, 6; [cc] 1, 64, 6; [dd] Ath. 6, 23, 3 (var.); [ee] nur hier; [ff] [20] Ṛ. 1, 50, 1; [gg] [20] 1, 115, 1; [hh.ii.kk] 8, 91, 4. 6. 5. — avimân ity avi-mân — turîpám[21] — iha | eti — poshè — çrushṭî — vîti | syatu — asme iti[7] | athâ — preti | naḥ | devî | eti — sarásvataḥ — sarasvaḥ — ghṛitaççutạ[22] iti ghṛita-çcutâḥ — abhîpataḥ[23] — pṛithúshṭuka iti pṛithú-stuke — sushûmeti su-sûmã | bahusûvarîti[24] bahu-sûvârî — asitavarṇâ ity asita-varṇâḥ — suparṇâ iti su-parṇâḥ — vasânâḥ — te | eti | avavṛitran — kṛitvâ | ât — visâra[24] iti vi-sâre | ahiḥ — vâtâḥ | iva — navedâḥ — eti | agât — mihâḥ — abhrâ[25] | vâçrâ | iva — eti | dhâḥ — dîya — sv iti — vishitam iti vi-sitam — samâḥ — acyútâ | agnè — dhâmâ — amṛitâsya — mâyâḥ — tve iti[26]

11. [17] unbetont. [18] nur die pratika, da beide Verse schon früher da waren, und zwar ebenfalls blos mit den pratika aufgeführt, s. II, 8, 14, 3. 5, 12, 1; sie finden sich resp. im vollen Wortlaute erst in IV, 2, 7, 4 vor! [19] nur die pratika, da beide Verse schon früher da waren, s. I, 8, 22, 1 (im vollen Wortlaut). II, 5, 12, 1 (blos pratika). [20] desgl., s. I, 6, 12, 1 und I, 4, 43, 1. II, 2, 12, 1. 5, 12, 1. [21] turîyam B (auch im Comm., p. 69, dreimal so, aber erklärt durch: tûrṇam prâpnoti). [22] çcyu° B. [23] abhiyató B (auch im Comm. zweimal so, aber erklärt durch: abhitaḥ patanât). [24] s. P. 6, 8. [25] abhrâḥ B. [26] s. P. 4, 10.

— pṛishṭabandho iti pṛishṭa-bándho — eti | ibi | apaḥ — nishiñcann iti ni-siñcan — kanyā́ | iva — patyā́ | iva — kṛiṇuta | âpáḥ — yatrá — siñcathá — eti | savam — yathâ.

prajā́patir, eshá te[27], yajnáṃ vaí, prajā́pateḥ, prájâpatyā́, yó vā́ áyathâdevatam, ishṭárgo, nigrâbhyā́ stha, yó vaí devā́ñ, júshṭo[28], 'gnínâ rayím, ékâdaça ‖ 11 ‖

prajā́patir akâmayata[29] (1,1), prajā́pater jā́yamânâ (4,1), vyā́yachante (7,2), máhyam imā́n (10,6), mâyā́ mâyínâṃ (11,7), dvícatvâriṃçat ‖ 42 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ tṛitîyakâṇḍe prathamaḥ prapâṭhakaḥ ‖

1. yó vaí pávamânânâm anv-ârohā́n vidvā́n yájaté 'nu pávamânân ā́ rohati ná pávamânebhyó 'va chidyate. çyenò 'si gâyatrá-chandâ ánu tvā́ " rabhe svastí[1] mâ sám pâraya, su-parṇò 'si trishṭúp-chandâ ánu tvā́ " rabhe svastí mâ sám pâraya, sághâ 'si jágatî-chandâ ánu tvā́ " rabhe svastí mâ sám pârayé 'ty âhai; 'té ‖ 1 ‖ vaí pávamânânâm anv-ârohā́s; tā́n yá eváṃ vidvā́n yájaté 'nu pávamânân ā́ rohati ná pávamânebhyó 'va chidyate. yó vaí pávamânasya sáṃ-tatiṃ véda sárvam ā́yur eti ná purā́ "yushaḥ prá mîyate paçu-mā́n bhavati vindáte pra-jā́m; pávamânasya gráhâ gṛihyanté, 'tha vā́ asyai 'té 'gṛihîtâ droṇa-kalaçá â-dhavanī́yaḥ pûta-bhṛít, tā́n yád âgṛihîtvo 'pâ-"kuryā́t pávamânaṃ ví ‖ 2 ‖ chindyât, táṃ vi-chídyamânam[2] adhvaryóḥ prâ-'ṇó 'nu ví chidyeto. 'payâmá-gṛihîto 'si prajā́-pataye tvé 'ti droṇa-kalaçám abhí mṛiçed, índrâya tvé 'ty â-dhavanī́yaṃ, víçvebhyas tvâ devébhya íti pûta-bhṛítam, pávamânam evá

11. [27] °tir akâmayatai, 'shá te gâyatró BD. [28] °vâṃ j° ACD, °nj° W, °n (mit virâma) j° B. [29] fehlt D.

2, 1-10. somaçeshaḥ; 1. pavamânagrahâḥ; gehört zwischen 1, 4, 13 u. 14. [1] ohne avagraha. [2] Wurzel betont!

tát sáṃ tanoti sárvam áyur eti ná purā 'yushaḥ prá mîyate paçumān bhavati vindáte pra-jām ‖ 3 ‖ eté, ví, dvícatvāriꣳçac ca ‖ 1 ‖

[1] Ç. 12, 3, 4, 3-5. Kâ. 13, 1, 11. — Pañc. 1, 3, 8. 5, 12. 15. Lâṭy. 1, 12, 13. 2, 1, 5. — Çâṅkh. 6, 8, 10-12. — anv íti | pa-vámānān | eti | rohati — çyénaḥ | asi — anv íti | tvâ | eti | rabhe — saghā́ | asi — éti — purâ | áyúshaḥ | preti — athâ | vai | asya | éte | agrihîtâḥ — upâṅkuryâd ity úpa--âṅkuryât — vichidyámānam íti vi-chidyámânam — prâṇa íti pra-ánaḥ | anú | vîti | chidyéta.

2. tríṇi vā́vá sávanâny; átha tritī́yaꣳ sávanam áva lumpanty anaꣳçú[1] kurvánta, upâ-'ꣳçúꣳ hutvó 'pâꣳçu-pâtrè 'ꣳçúm avā́-'sya tám tritîya-savanè 'pi-sṛíjyâ 'bhí shuṇuyâd[2]; yád â-pyâyáyati ténâ 'ꣳçu-mád, yád abhi-shuṇóti[3] téna 'rjîshí[3]; sárvâṇy evá tát sávanâny aꣳçu-mánti çukrá-vanti samā́vad-vîryâṇi karoti. dvaú samudraú[4] ví-tatâv ajûryaú pary-ā́vartete[5,6] jaṭhára 'va pā́dāḥ | táyoḥ páçyanto áti[7] yanty anyám ápaçyantaḥ ‖ 1 ‖ sétunā́ 'ti yanty anyám ‖ dvé[6] drádhasī[6] sa-tátî[6] vasta ékaḥ keçī́ víçvâ bhúvanâni vidvā́n | tiro-dhā́yai 'ty ásitam vásânaḥ çukrám ā́ datte anu-hā́ya[8] jâryai ‖ devā́ vai yád yajné 'kurvata tád ásurâ akurvata; té devā́ etám mahâ-yajnám apaçyan, tám atanvatâ, 'gni-hotrám vratám akurvata, tá-smād dví-vrataḥ[9] syād, dvír hy agni-hotrám júhvati; paurṇa--mâsám yajnám agnî-shomī́yam ‖ 2 ‖ paçúm akurvata dârçyám yajnám âgneyám paçúm akurvata; vaiçva-devám prâtaḥ-savanám akurvata varuṇa-praghâsā́n mā́dhyamdi-naꣳ[4] sávanaꣳ sâka-medhā́n pitṛi-yajnám try-ambakâꣳs

---

2. savanâni (somayâge vidhiḥ). [1] s. schol. zu P. 1, 53. 16, 29. [2] so (shuṇ°) ABW, s. P. 6, 4. 7, 2. [3] s. P. 16, 18 (keine „verbal form“). [4] ohne avagraha. [5] als Compositum! [6] s. P. 4, 40. 49-51. [7] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 17. [8] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 5. [9] °smâdví° W.

tṛitîya-savanám[10] akurvata; tám eshâm ásurâ yajnám anv-ávâjigâvsan[b], tám nâ 'nv-ávâyan[b]; tè 'bruvann: adhvartavyâ vâ imé devâ abhûvann iti; tád adhvarásyâ 'dhvara-tvám; táto devâ ábhavan párâ 'surâ. yá evám vidvân sómena yájate bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrâtṛivyo bhavati ‖ 3 ‖ ápaçyanto, 'gnishomîyam, âtmánâ párâ, trîṇi ca ‖ 2 ‖

vâva — kurvantâḥ — gavçum | gavâsyety ava-asyâ — abhîti | sunuyât — abhishunotîty abhi-sunoti | tenâ | ṛijîshi — paryâvartete iti pari-âvartete | jaṭharâ | iva — dve iti | dradhâsî iti | satatî iti sa-tatî | vaste — tiraḥ-dhâyâ | eti — jâryai | devâḥ — yajne | akurvata — agnishomîyam ity âgnî-somîyam — tryâmbakân iti tri-ambakân anvavâjigâvsann ity ânu-avâjigâvsan — anvavâyann íty ánu-avâyan | te | abruvan | adhvartavyâḥ | vai — asurâḥ.

3. [a] pari-bhûr agnim pari-bhûr índram pari-bhûr víçvân devân pari-bhûr mâv sáha brahma-varcaséna, sá naḥ pavasva çám gave çám jánâya çám árvate çâv râjann óshadhî-bhyó; 'chinnasya te rayi-pate su-vîryasya râyás póshasya[1] daditâraḥ syâma | tásya me râsva, tásya te bhakshîya, tásya ta idám ún mṛije ‖ [b] prâ-'ṇâya me varco-dâ várcase pavasvâ, [c] 'pâ-'nâya, [d] vy-ânâya, [e] vâcé ‖ 1 ‖ [f] dakshakratú-bhyâm, [g] cákshur-bhyâm me varco-dâv várcase pavethâv, [h] çrótrâyâ, [i] [m]tmáné, [k] 'ñgebhya, [l] âyushe, [m] vîryâya[2]. [n] víshnor, [o] índrasya, [p] víçveshâm devânâm jaṭhâram asi, varco-dâ me várcase pavasva. [q] kò 'si kó nâma, kásmai tvâ kâya tvâ, yám tvâ sómenâ 'tîtṛipam yám tvâ sómenâ 'mîmadav, su-prajâḥ prajáyâ bhûyâsav su-vîro vîraiḥ su-várcâ várcasâ su-póshaḥ póshair. [r] víçvebhyo

2. [10] so (°âvs t°) ABW, s. P. 6, 14.

3. somâvekshanam. [1] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 29. [2] der kalpa (B pag. 94) fügt noch tejase, ojase, varcase ein, für die drei atigrâhya.

me rûpébhyo varco-dâḥ ‖ 2 ‖ várcase pavasva, tásya me râsva, tásya te bhakshîya, tásya ta idám ún mṛije ‖ bú-bhûshann áve ''kshetai, 'shá vaí pấtriyaḥ prajấ-patir, yajnáḥ prajấ-patis, tám evá tarpayati, sá enáṃ tṛiptó bhűtyâ 'bhí pavate. brahmavarcasá-kâmó 've ''kshetai, 'shá vaí p. p., y. p., tám evá t., sá enaṃ tṛiptó brahma-varcaséná 'bhí pavata. âmayâvî[3] ‖ 3 ‖ avé ''kshetai, 'shá vaí p. p., y. p., tám evá t., sá enaṃ tṛiptá ấyushấ 'bhí pavate. 'bhi-cárann áve ''kshetai, 'shá vaí p. p., y. p., tám evá t., sá enaṃ tṛip-tâḥ prâṇâ-'pânấbhyâṃ vâcó dakshakratú-bhyâṃ cákshur-bhyâṁ çrótrâbhyâm âtmánó 'ñgebhya ấyusho 'ntár eti tâják prá dhanvati ‖ 4 ‖ vâcé, rûpébhyo varcodấ, âmayâvî, páñca-catvâriᵒçac ca ‖ 3 ‖

Vs. 7, 14, 27-29. Ç. 4, 2, 1, 22. 5, 6, 1-4. Kâ. 9, 10, 14. 7, 9-14. — saḥ | naḥ — oshádhîbhyaᵍ[4] ity oshádhi-bhyaḥ | achinnasya — râyaḥ | poshásya — te | idam | ud iti — varcodâ iti varcaḥ-dâḥ — vyânâyeti vi-ânâyâ — suvarcâ iti su-varcâḥ — eshaḥ | vai — âmayâvî — antaḥ | eti | tâjak.

4. [a] sphyáḥ svastír[1] vi-ghanáḥ svastíḥ párçur védiḥ paraçúr naḥ svastíḥ | yajníyâ yajna-kṛita stha té mâ 'smín yajná úpa hvayadhvam. [b] úpa mâ dyấvâ-pṛithivî hvayetâm úpâ ''-stâváḥ kaláçaḥ sómo agnír[2], úpa devấ úpa yajná úpa mâ hótrâ upa-havé hvayantâṃ. [c] námo 'gnáye makha-ghné makhásya mâ yáço 'ryâd íty â-havanîyam úpa tishṭhate, yajnó vaí makháḥ ‖ 1 ‖ yajnáṃ vấvá[1] sá tád ahan, tásmâ evá namas-kṛitya sádaḥ prá sarpaty âtmánó 'nârtyai. [d] námo rudrấya makha-ghné námas-kṛityâ mâ pâhî 'ty ấgnî-'dhraṃ, tásmâ evá namas-

---

3. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 3, 7.

4. sphyâdyupasthânamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 15.

-kṛítya sádaḥ prá sarpaty âtmánó 'nârtyai. [e] náma índrâya makha-ghná indriyám me vîrỳam mâ nír vadhîr íti hotrī́yam, â-çísham evaí 'tā́m ā́ çâsta indriyásya vîrỳasyā́ 'nir-ghâtâya. [f] yā́ vaí ‖ 2 ‖ devátâḥ[1] sádasy ā́rtim[1] â-'rpáyanti yás tā́ vidvā́n pra-sárpati ná sádasy ā́rtim[1] ā́ 'rchati[3]; námo 'gnáye makha-ghna íty âhai, 'tā́ vaí devátâḥ[1] sádasy ā́rtim[1] ā́ 'rpayanti, tā́ yá evám vidvā́n pra-sárpati ná sádasy ā́rtim[1] ā́ 'rchati[3]. [g] dṛidhé[4] sthaḥ çithiré[4] samī́cî[1 u. 4] mā́ 'ᴗhasas pâtaᴗ[5]. [h] sū́ryo mâ devó divyā́d áᴗhasas pâtu[5], vâyúr antárikshât[1] ‖ 3 ‖ agníḥ pṛithivyā́, yamáḥ pitṛí-bhyaḥ, sárasvatî[1] manushỳebhyo. [i] dévî[4] dvârau mā́ mâ sáṃ tâptaṃ. [k] námaḥ sádase námaḥ sádasas pátaye[5] námaḥ sákhînâm puro-gâṇâṃ[6] cákshushe námo divé námaḥ pṛithivyā́. [l] áhe[7] daidhishavyó 'd átas tishṭhâ 'nyásya sádane sîda yò 'smát pā́ka-tara. [m] ún ni-váta úd ud-vátaç ca gesham. [n] pâtám mâ dyâvâ-pṛithivî[8] adyā́ 'hnaḥ. [o] sádo vaí pra-sárpantam ‖ 4 ‖ pitáró 'nu prá sarpanti, tá enam îçvarā́ híᴗsitoḥ, sádaḥ pra-sṛípya dakshiṇâ-'rdhám páre "kshetā́:" 'ganta pitaraḥ pitṛi-mā́n aháṃ yushmā́bhir bhûyâsaᴗ su-prajáso máyâ yûyám bhûyâsté 'ti, tébhya evá namas-kṛítya sádaḥ prá sarpaty âtmánó 'nârtyai ‖ 5 ‖

makhó, vā́, antárikshât, prasárpantaṃ, tráyastriᴗçac ca ‖ 4 ‖

[a] Ath. 7, 28, 1. — [i] Vs. 5, 33 e. Pañc. 1, 5, 1. Lâṭy. 2, 3, 9. — [l] Kâ. 2, 1, 22. Kauç. 3. 137. — yajniyā́ḥ | yajnakṛita iti yajna-kṛitáḥ — asmin | yajne — âstâva ity ā́-stâvaḥ — aryât — vâva | saḥ | tat | ahan — namaskṛityeti namaḥ-kṛityá — anā́rtyai — namáskṛityeti namáḥ-kṛityâ — âgnī́dhram ity âgni-idhram — namáḥ | indrā́ya | makhaghna iti makha-ghne — yâḥ | vai — ârpayantîty ā́-arpayánti — tâḥ — âr-

4. [3] s. P. 10, 9. [4] s. P. 4, 47. 38. [5] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 24. 27. [6] zum ṇ s. P. 7, 10. [7] ahiçabdas (!) tṛiṇalakshakaḥ, schol. (p. 103 in B). [8] s. P. 4, 12.

tim | eti | ṛichati — etâḥ | vai — eti | arpayanti | tâḥ — dṛidhe iti — çithire iti | samîcî iti — aꣳhâsaḥ — pṛithivyâḥ — devî iti — sadâsaḥ — purogâṇâm iti puraḥ-gâṇâm — pṛithivyai | ahé | daidhishavya | ud iti — pâkâtara iti pâkâ-taraḥ — nivata iti ni-vatâḥ — adya | ahnâḥ — anú | preti | sarpanti | te — îçvarâḥ — dakshiṇârdham iti dakshiṇa-ardham | pareti | îkshetа | eti | aganta.

5. [a]bhákshé " 'hi mã, " viça dîrghâyu-tvâya çaṃtanu-tvâya râyás póshâya[1] várcase suprajâs-tvâyé, " 'hi vaso puro-vaso, priyó me hṛidò 'sy. [b] açvínos tvâ bâhúbhyâꣳ sagbyâsaṃ[2]. [c] nṛi-cákshasaṃ tvâ deva soma sucákshâ áva khyesham. [d] mandrã 'bhí-bhûtiḥ ketúr yajnãnâṃ vãg jushâṇã sómasya tṛipyatu mandrã sv-arvâcy áditir ánâbata-çîrshṇî vãg jushâṇã sómasya tṛipyatv. [e] é 'hi viçva-carshaṇe ‖ 1 ‖ çam-bhûr mayo-bhûḥ, svasti[3] mâ hari-varṇa prá cara krátve dákshâya râyás póshâya[1] suvîrátâyai. [f] mã mâ râjan ví bîbhisho, mã me hãrdi tvishã vadhîḥ | vṛishaṇe çúshmâyã "yushe várcase ‖ [g] vásumad-gaṇasya soma deva te mati-vídaḥ prâtaḥ-savanásya gâyatrá-chandasa índra-pîtasya nárâçáꣳsa-pîtasya pitṛí-pîtasya mádhu-mata úpa-bûtasyó 'pa-bûto bhakshayâmi. [h] rudrávad-gaṇasya soma deva te mati-vído mãdhyaṃdinasya[3] sávanasya trishṭúp-chandasa índra-pîtasya nárâçáꣳsa-pîtasya ‖ 2 ‖ pitṛí-pîtasya mádhu-mata úpa-bûtasyó 'pa-bûto bhakshayâmy. [i] âdityavád-gaṇasya soma deva te mati-vídas tṛitîyasya sávanasya jágatî-chandasa índra-pîtasya nárâçáꣳsa-pîtasya pitṛí-pîtasya mádhu-mata úpa-bûtasyó 'pa-bûto bha-

---

5. bhakshamantrâḥ; [a-i] gehören vor I, 4, 14, [m] hinter I, 4, 45[1], [n-p] hinter I, 4, 28, [q-v] vor I, 4, 23, [w-x] hinter I, 4, 28. [1] so ([o]s p[o]) ABW, s. P. 8, 29. [2] sadhy[o] B (auch im Comm. zweimal so; = gṛihṇâmi). [3] ohne avagraha.

kshayâmi ‖ [k] ấ pyâyasva sám etu te viçvátaḥ[3] soma vṛishṇiyam | bhávâ[4] vấjasya saṃ-gathé ‖ [l] hínva me gấtrâ hari-vo gaṇấn me mấ ví tîtṛishaḥ | çivó me sapta-'rshîn úpa tishṭhasva mấ mé 'vâñ[3] nấbhim áti ‖ 3 ‖ gâḥ ‖ [m] ápâma sómam amṛitâ abhûmấ 'darçma jyótir ávidâma devấn | kim asmấn kṛiṇavad árâtiḥ kim u dhûrtír amṛita mártyasya ‖ [n] yán ma âtmáno mindấ 'bhûd agnís tát[5] púnar ấ 'hâr jâtá-vedâ ví-carshaṇiḥ | púnar agníç cákshur adât púnar índro bṛihaspátiḥ[3] | púnar me açvinâ[6] yuvấṃ cákshur â dhattam akshyóḥ ‖ [o] ishṭá-yajushas te deva soma stutá-stomasya ‖ 4 ‖ çastó-'kthasya hári-vata índra-pîtasya mádhu-mata úpa-hûtasyó 'pa-hûto bhakshayâmi ‖ [p] â-pŭryâ sthấ " mâ pûrayata pra-jáyâ ca dhánena ca ‖ [q] etát te tata yé ca tvấm ánv, état te pitâmaha[3] pra-pitâmaha yé ca tvấm ánv. [r] átra pitaro yathâ-bhâgám mandadhvaṃ. [s] námo vaḥ pitaro rásâya, námo vaḥ pitaraḥ çúshmâya, námo vaḥ pitaro jîvấya, námo vaḥ pitaraḥ ‖ 5 ‖ sva-dhấyai, námo vaḥ pitaro manyáve, námo vaḥ pitaro ghorấya, pítaro námo vo. [t] yá etásmiṅ loké sthá yushmấ॰s té[7] 'nu, yé 'smiṅ loké mấṃ té 'nu. [u] yá etásmiṅ loké sthá yûyáṃ téshâṃ vásishṭhâ bhûyâsta, yé 'smíṅ lokè 'háṃ téshâṃ vásishṭho bhûyâsam. [v] prájâ-pate ná tvád etấny anyó víçvâ jâtấni pári tấ babhûva ‖ 6 ‖ yát-kâmâs te juhumás tán no astu[8] vayá॰ syâma pátayo rayîṇấm ‖ [w] devá-kṛitasyai 'naso 'va-yájanam asi, manushya-kṛitasyai 'naso 'va-yájanam asi, pitṛí-kṛitasyaí 'naso 'va-yájanam asy. [x] ap-sú dhautásya soma deva te nṛí-bhiḥ sutásye 'shṭá-yajusha stutá-stomasya çastó-'kthasya yó bhakshó açva-sánir[9] yó go-sánis[10] tásya

5. [4] so (°a) ABW, s. P. 3, 8. [5] so (°s t°) ABW, s. P. 6, 5. [6] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 12. [7] so (°॰s t°) ABW, s. P. 6, 14. [8] so schon I, 8, 14, 2. [9] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 17. [10] so (gosa°) ABW, s. P. 6, 12.

te pitṛí-bhir bhaksháṃ-kṛitasyó 'pa-hûtasyó 'pa-hûto bhakshayâmi ‖ 7 ‖ viçvacarshaṇe, trishṭúpchandasa índrapîtasya nárâçáṃsapitasyā́, 'ti, stutástomasya, jîvā́ya námo vaḥ pitaro, babhûva, cátuçcatvâriṃçac ca ‖ 5 ‖

Kâ. 9, 11, 22. — [g] Ait. Br. 7, 34. Çâñkh. 7, 5, 23. — [k] Pañc. 1, 5, 8. Lâṭy. 2, 5, 9. [k.m] Âçv. 5, 6, 26. 27. [k.l.m] Kâ. 9, 12, 5. 4. 10, 9, 7. — [q] Ç. 2, 4, 2, 19 (eke!). Çâñkh. 4, 4, 7, 10. Gobh. 4, 3, 6. 8. 14. — [r.s] Vs. 2, 31[a]. 32. Çâñkh. 4, 5, 1. Gobh. 4, 3, 18-21. — [u] Çâñkh. 4, 5, 1. — [v] Vs. 10, 20. — [w.x] Vs. 8, 13. 12. Ç. 4, 4, 3, 11. Kâ. 10, 8, 5. 6. Pañc. 1, 6, 4-11. Lâṭy. 2, 11. 13. 16. 3, 1, 28. Çâñkh. 8, 8, 7. 9, 6. — bhakshà | eti | i̱hi̱ | mâ̱ | eti | vi̱ça̱ — su̱pra̱jâ̱stvâyeti suprajâḥ-tvâyà | eti | i̱hi̱ — va̱so̱ iti | pu̱ro̱va̱so̱ iti puraḥ-va̱so̱ — svárvâ̱cîti̱ su-a̱rvâ̱cî — eti | i̱hi̱ — bhavà — sa̱pta̱rshîn iti sapta-ṛi̱shîn — avā́ñ — adàrçma — kim | a̱smân — kim | u̱ — mi̱ndâ | abhū́t — punàḥ | eti | a̱hâ̱ḥ | jâ̱tavèdâ̱ iti jâ̱ta-ve̱dâ̱ḥ — ça̱stokthа̱syeti ça̱sta-u̱kthа̱sya̱ — â̱pûryâ̱ ity ā́-pûryā́ḥ | stha̱ | eti — anv iti | etàt — anv iti | atrà — ye | e̱tasmin — yu̱shmân | te | anv iti | ye | a̱smin — te | anv iti | ye — vasishṭhâḥ — ye | a̱smin | lo̱ke | a̱ham — enàsaḥ | a̱va̱yajàna̱m ity àva-yajànam — i̱shṭayàjusha̱ itîshṭa-ya̱ju̱sha̱ḥ.

6. [a] mahînā́m páyo 'si víçveshâṃ devā́nâṃ tanū́r, ṛidhyā́sam adyá pṛíshatînâṃ gráham, pṛíshatînâṃ gráho 'si, víshṇor hṛídayam asy, ékam isha[1] víshṇus tvā́ 'nu ví cakrame, bhûtír dadhnā́ ghṛiténa vardhatâṃ, tásya me 'shṭásya vîtásya dráviṇam ā́ gamyâj, jyótir asi vaiçvânarám[2] pṛíçniyai dugdháṃ. [b] yā́vatî[2 u 3] dyā́vâ-pṛithivī́[3] mahi-tvā́ yā́vac[2] ca saptá síndhavo vi-tasthúḥ | tā́vantam[2] indra te ‖ 1 ‖ gráhaṃ sahó "rjā́ gṛihṇâmy ástṛitam ‖ yát kṛishṇa-çakunáḥ pṛishad-âjyám ava-mṛiçéc chûdrā́ asya pra-mā́-

6. pṛishadâjyam (mantraç ca dadhigharmagaḥ); [a] gehört vor 1, 3, 6; [b] vor 1, 4, 18. [1] he isha sarvadevair ishyamâṇa, schol. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 4, 13. 12.

yukâḥ syur, yác chvã 'va-mṛiçéc cátush-pâdo 'sya paçávaḥ prá-mâyukâḥ syur, yát skánded yájamânaḥ pra--mãyukaḥ syât. paçávo vaí pṛishad-âjyám, paçávo vã etásya skandanti yásya pṛishad-âjyáꣳ skándati, yát pṛishad-âjyám púnar gṛihṇãti paçũn evã 'smai púnar gṛihṇâti. prâ-'ṇó vaí pṛishad-âjyám, prâ-'ṇó vaí ‖ 2 ‖ etásya skandati yásya pṛishad-âjyáꣳ skándati, yát pṛishad-âjyám púnar gṛihṇãti prâ-'ṇám evã 'smai púnar gṛihṇâti. híraṇyam ava--dhãya gṛihṇâty, amṛítaṃ vaí híraṇyam prâ-'ṇáḥ pṛishad--âjyám, amṛítam evã 'sya prâ-'ṇé dadhâti. çatá-mânam bhavati, çatã-"yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, ãyushy evé 'ndriyé práti tishṭhaty. áçvam áva ghrâpayati, prâjâ-patyó vã áçvaḥ prâjâ-patyáḥ prâ-'ṇáḥ, svãd evã 'smai yóneḥ prâ--'ṇáṃ nír mimîte. ví vã etásya yajnáç chidyate yásya pṛishad-âjyáꣳ skándati, vaishṇavyá 'rcã púnar gṛihṇâti yajnó vaí víshṇur yajnénai 'vá yajnáꣳ sáṃ tanoti ‖ 3 ‖ te, pṛishad-âjyám prâṇó vaí, yóneḥ prâṇáṃ, dvâviꣳçatiç ca ‖ 6 ‖

[b] Vs. 38, 26. (Ç. 14, 3, 1, 30). Kâ. 26, 7, 54. — ekàm | ishạ — anú | vîti | cakramẹ — mâ | ishṭasyà | vîtasyà — yâvàtî iti — tâvàntam — saha | ûrjâ — yat | çvâ — catúshpâdạ iti catúḥ-pâdaḥ — prâṇa iti pra-ạnaḥ — çatâyur iti çata-âyuḥ — çatendriya iti çata-indriyaḥ — vaishṇavyâ | ṛicâ.

7. [a] déva savitar etát te prã "ha, tát prá ca suvá prá ca yaja. [b] bṛíhaspátir[1] brahmã. [c] "yushmatyâ[1] ṛicó mã gâta tanû-pắt sãmnaḥ. [d] satyã va â-çíshaḥ santu satyã ã-kûtaya. [e] ṛitáṃ ca satyáṃ ca vadata. [f] stutá devásya savitúḥ pra-savé. [g] stutásya stutám asy, ũrjam máhyaꣳ stutáṃ duhâm, ã mâ stutásya stutáṃ gamyâc. [h] chas-

7. stutaçastre; [g] gehört vor 1, 4, 14, [h] hinter 1, 4, 15. [1] ohne avagraha.

trâsya çastrám ‖ 1 ‖ asy, ûrjam máhyaṁ çastráṃ duhâm, ấ mâ çastrásya çastráṃ gamyâd. [1 2]indriyấ-vanto[3] vanâmahe dhukshîmáhi pra-jấm ísham | [k]sấ me satyấ "-çîr devéshu bhûyâd. [l]brahma-varcasâm mấ " gamyât ‖ [m 4]yajnó babhûva sá ấ babhûva sá prá jajne sá vâvṛidhe | sá devấnâm ádhi-patir babhûva só asmấṁ[5] ádhi-patîn[6] karotu vayáṁ syâma pátayo rayiṇấm ‖ [n]yajnó vâ vaí ‖ 2 ‖ yajnás-patiṃ duhé yajnás-patir vâ yajnáṃ duhe; sá yá stutas-çastráyor dóham ávidvân yájate táṃ yajnó duhe sá ishṭvấ pấpîyân bhavati, yá enayor dóhaṃ vidvấn yájate sá yajnáṃ duhe sá ishṭvấ vásîyân bhavati; stutásya stutám asy ûrjam máhyaṁ stutáṃ duhâm ấ mâ stutásya stutáṃ gamyâc chastrásya çastrám asy ûrjam máhyaṁ çastráṃ duhâm ấ mâ çastrásya çastráṃ gamyâd íty âhai, 'shá vaí stuta-çastráyor dóhas, taṃ yá eváṃ vidvấn yájate duhá evá yajnám ishṭvấ vásîyân bhavati ‖ 3 ‖ çastráṃ, vaí, çastráṃ duhâm, dvấviṁçatiç ca ‖ 7 ‖

Ç. 4, 6, 6, 7. Kâ. 11, 1, 20. — [c]Çâṅkh. 6, 8, 6. Kauç. 108. — [f]Kâ. 11, 1, 19. Çâṅkh. 6, 8, 6. Pañc. 1, 9, 1. Lâṭy. 5, 11, 9. — [g-l]Pañc. 1, 3, 8. — pretî | âha — suva — brahmâ | âyushmatyâḥ — tanûpâd itî tanû-pât — satyâḥ — santu[7] — âkûtaya ity â-kûtayaḥ — indriyâvânta itîndriya-vantaḥ — satyâ | âçîr ity â-çîḥ — mâ | etî — saḥ | etî — saḥ | asmân — saḥ | yaḥ — tam | yajnaḥ | duhe — eshaḥ | vai — duhe | eva.

8. [a]çyenấya pátvane svấhâ[1] vát[2] svayám-abhigûrtâya námo, vi-shṭambhấya dhármaṇe svấhâ vát sv. n.,

---

7. [7] so schon I, 6, 4, 2. 3. [3] s. P. 3, 5. [4] so schon I, 6, 6, 4. [5] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 9. 9, 21. [6] so (°âṁ a°) ABW, s. P. 9, 21. [7] unbetont.

8. tṛitîyasavanagatâ mâdhyaṃdinasavanagatâ homaviçeshamantrâḥ (prasthitayâjyâkhyahomâdyâḥ); [a.b] gehört hinter I, 4, 22, [c-g (h)] an den Schluſs von I, 4, 43, [i-m] zwischen I, 4, 22. 23, [n-r] zwischen I, 4, 27. 28. [1] ohne avagraha. [2] nach dem kalpa (B. p. 138) gehört vaṭ (= avaçyam, schol.!) an den Beginn des zweiten Absatzes, nicht zum Schluſs des ersten.

pari-dháye jana-práthanâya svâhâ vâṭ sv. n., ûrjé hótrâṇâ॰ svâhâ vâṭ sv. n., páyase hótrâṇâ॰ svâhâ vâṭ sv. n., prajâ-pataye Mánave svâhâ vâṭ sv. n., ṛitám ṛita-pâḥ[3] suvar-vâṭ[3] svâhâ vâṭ sv. námas. [b] tṛimpántâ॰ hótrâ mádhor ghṛitásya. [c] yajná-patim ṛíshaya énasâ ‖ 1 ‖ âhuḥ |[4] pra-jâ nír-bhaktâ anu-tapyámânâ, madhavyàu stokâv ápa taú rarâdha |[5] sám nas tâbhyâ॰ sṛijatu viçvá-karmâ.[6] [d] ghorâ ṛíshayo námo astv[7] ebhyaḥ |[4] cákshusha eshâm mánasaç ca saṃ-dhaú, bṛihaspátaye[1] máhi shád[8] dyu-mán námaḥ |[4] námo viçvá-karmaṇe sá u pâtv asmân.[6] [e] ananyânt soma-pân mányamânaḥ |[4] prâ-'ṇásya vidvânt sam-aré ná dhîra, énaç cakṛivân máhi baddhá eshâm |[9] tám viçva-karman ‖ 2 ‖ prá muñcâ[10] svastáye[1].[6] [f] yé bhakshâyanto ná vásûny ânṛihúḥ[11] |[4] yân agnáyo 'nv-átapyanta[12] dhíshṇiyâ, iyáṃ téshâm avayâ[1] dúr-ishṭyai sv-ishṭiṃ nas tâṃ kṛiṇotu viçvá-karmâ |[9] [g] námaḥ pitṛí-bhyo abhí[7] yé no ákhyan[7] yajna-kṛíto yajná-kâmâḥ su-devâ, ákâmâ vo dákshiṇâṃ ná nînima[13] mâ nas tásmâd énasaḥ pâpayishṭa[14] | [h] yâvanto[1] vaí sadasyâs tè sárve dakshiṇyâs, tébhyo yó dákshiṇâṃ ná ‖ 3 ‖ náyed aí 'bhyo vṛiçcyeta[15], yád vaiçva-karmaṇâni juhóti sadasyân evá tát prîṇâty. [i] asmé[16] devâso vápushe cikitsata yám âçírâ[1] dámpatî[1.16] vâmám açnutáḥ | púmân putró jâyate vindáte vásv átha víçve arapâ[17] edhate[18] gṛiháḥ ‖ [k] âçîr-dâyâ dámpatî[16] vâmám açnu-

---

8. [3] Vocativ! s. schol. p. 139. [4] so (|) ABW, auch im schol. (p. 139. 140). [5] so (|) AW, in B fehlt der Strich, [o]dhâ B im schol. (p. 139). [6] | fehlt in ABW. [7] so ([o]o a[o]) ABW, s. P. 11, 3. 17. [8] so (sh[o]) ABW, s. P. 6, 2. [9] so (|) AW; in B fehlt der Strich. [10] so ([o]â) ABW, s. P. 3, 8. [11] s. Pân. 6, 1, 36. [12] so ([o]o ') ABW, s. P. 12, 8. 7. [13] so ACDW, nînima B. [14] so ACDW, pâpay[c] B (= pâpishṭhân kuruta, p. 142). [15] so ACDW, vṛiçceta B (auch p. 142). [16] s. P. 4, 9. 35 [17] so ([o]e a[o]) ABW, s. P. 11, 3. [18] unbetont!

tâm árishṭo rāyaḥ[19] sacatâu sám-okasâ | yá ā 'sicat[20] sáṃ-dugdhaṃ kumbhyā̆ sahé 'shṭéna yā̆mann ámatiṃ jahâtu sâḥ ‖ [1]sarpir-grîvī̆ ‖ 4 ‖ pī̆vary asya jâyā̆ pī̆vânaḥ putrā̆ ákṛiçâso asya[7] | sahá-jânir yáḥ su-makhasyámâna índrâyâ "çiraū[1] sahá kumbhyā̆ 'dât ‖ [m]â-çī̆r ma ū̆rjam utá suprajâs-tvám íshaṃ dadhâtu drávi ṇaū sá-varcasam | saṃ-jáyan kshétrâṇi sáhasâ 'hám indra kṛiṇvânó anyā̆ū[7] ádharânt[21] sapátnân[1] ‖ [n]bhûtám asi bhûté ma dhâ, múkham asi múkham bhûyâsaṃ. [o]dyā̆vâ-pṛithivī̆bhyâṃ tvâ pári gṛibṇâmi. [p]víçve tvâ devā̆ vaiçvânarā̆ḥ[1] ‖ 5 ‖ prá cyâvayantu. [q]diví devā̆n dṛiūbhâ 'ntárikshe[1] váyâūsi pṛithivyā̆ṃ pā̆rthivân. [r]dhruvā́ṃ dhruvéṇa havishā̆ 'va sómaṃ nayâmasi |[s] yáthâ naḥ sárvam íj jágad ayakshmáū su-mánâ ásat ‖ [t]yáthâ na índra íd víçaḥ kévalîḥ sárvâḥ sá-manasaḥ kárat |[u] yáthâ naḥ sárvâ íd díço[22] 'smā̆kaṃ[13] kévalîr ásan ‖ 6 ‖ énasâ, viçvakarman, yó dákshiṇâṃ ná, sarpirgrîvī̆, vaiçvânarā̆ç, catvârīūçác ca ‖ 8 ‖

[m]K. 5, 2. 32, 2. — Ath. 2, 29, 3. — Kâ. 10, 5, 3. — vishṭambhâyeti vi-stambhâyâ — ṛitapâ ity ṛita-pâḥ | suvarvâd iti suvaḥ-vâṭ — tṛimpantā̆m[23] | hotrā̆ḥ | madhóḥ — ṛishâyaḥ — prajâ iti pra-jâḥ | nirbhâktâ iti niḥ-bhaktâḥ | anutapyamā̆nâ ity ánu-tapyamā̆nâḥ — cakshúshaḥ — sat | dyumad iti dyu-mat — dhîrâḥ — baddhaḥ — muñca — avayâ — akâmâḥ — niṇima — eti | ebhyaḥ — asme iti — â̆çirā̆ | dampátî iti — â̆çîrdâyety ā̆çîḥ-dâyâ | dampátî iti — yaḥ | eti | asicat — saha | ishṭenâ — sarpirgrivîti sarpiḥ-grîvî | pîvárî — sumakhasyamā̆na iti su-makhasyamā̆naḥ — kumbhyâ | adât | â̆çîr ity ā̆-çîḥ | me — sahásâ | aham — dhâḥ — devâḥ — havishā̆ | aveti — indrâḥ.

---

8. [19] Nom. Singul.?? dhanâni schol. (als Accusativ). [20] â nach dem padapâṭha nicht mit ásicat komponirt! [21] so (°âū a°) ABW, s. P. 9, 22. [22] viço D und B einmal (p. 145), aber im Text und Comm. diçaḥ, wie ACW. [23] trip° D.

9. yád vaí hótâ 'dhvaryúm abhy-âhváyate vájram enam abhí prá vartayaty; úktha-çâ íty âha prâtaḥ-savanám prati-gĩrya, trĩṇy etấny akshárâṇi, tri-pádâ gâyatrĩ, gâyatrám prâtaḥ-savanám, gâyatriyaí 'vá prâtaḥ-savané vájram antár dhatta. ukthám vâcĩ 'ty âha mấdhyaṃdinaꣳ[1] sávanam prati-gĩrya, catvấry etấny akshárâṇi, cátush-padâ trishṭúp[1], traishṭubham[1] mấdhyaṃdinaꣳ sávanaṃ, trishṭúbhai 'vá mấdhyaṃdine sávane vájram antár dhatte ‖ 1 ‖ ukthám vâcĩ 'ndrâyé 'ty âha tṛitîya-savanám prati-gĩrya, saptaí 'tấny akshárâṇi, saptá-padâ çákvarî, çâkvaró vájro, vájreṇai 'vá tṛitîya-savané vájram antár dhatte. brahma-vâdíno vadanti: sá t' vấ[2] adhvaryúḥ syâd yó yathâ-savanám prati-garé chándâꣳsi sam-pâdáyet téjaḥ prâtaḥ-savaná âtmán dádhîte 'ndriyám mấdhyaṃdine sávane paçúꣳs tṛitîya-savaná[3] íty. úktha-çâ íty âha prâtaḥ-savanám prati-gĩrya, trĩṇy etấny akshárâṇi ‖ 2 ‖ tri-pádâ gâyatrĩ, gâyatrám prâtaḥ-savanám, prâtaḥ-savaná evá prati-garé chándâꣳsi sám pâdayaty; átho téjo vaí gâyatrĩ, téjaḥ prâtaḥ-savanáṃ, téja evá prâtaḥ-savaná âtmán dhatta. ukthám vâcĩ 'ty âha mấdhyaṃdinaꣳ savanám prati-gĩrya, catvấry etấny akshárâṇi, cátush-padâ trishṭúp[1], traishṭubham mấdhyaṃdinaꣳ[1] sávanam, mấdhyaṃdina evá sávane prati-garé chándâꣳsi sám pâdayaty; átho indriyáṃ vaí trishṭúg[1], indriyám mấdhyaṃdinaꣳ sávanam ‖ 3 ‖ indriyám evá mấdhyaṃdine sávana âtmán dhatta. ukthám vâcĩ 'ndrâyé 'ty âha tṛitîya-savanám prati-gĩrya, saptaí 'tấny akshárâṇi, saptá-padâ çákvarî, çâkvarấḥ paçávo, jấgataṃ tṛitîya-savanáṃ, tṛitîya-savaná evá prati-garé chándâꣳsi sám pâda-

---

9. pratigaraḥ sâñgaḥ samantraḥ. [1] ohne avagraha. [2] so AW, s. P. 5, 13; tú vấ B (auch im Comm. p. 151). [3] so (°ꣳs t°) ABW, s. P. 6, 14.

yaty; átho paçávo vaí jágatî, paçávas tṛitîya-savanám, paçū́n evá tṛitîya-savaná âtmán dhatte. yád vaí hótâ 'dhvaryúm abhy-âhváyata âvỳam[1] asmin dadhâti, tád yán ná ‖ 4 ‖ apa-hánîta[4] purā́ 'sya saṃ-vatsarā́d gṛihá ā́ vevîrañ; chóʊsâ[5] móda ivé 'ti praty-ā́hvayate[6], ténai 'vá tád ápa hate. yáthâ vā́ ā́-yatâm pratī́-"kshata evám adhvaryúḥ prati-garám prátî "kshate. yád abhi-pratigṛiṇîyā́d yáthā́ "-yatayâ sam-ṛicháte tâdṛíg[1] evá tád. yád ardha-'rcā́l lúpyeta[4] yáthâ dhā́vad-bhyo hī́yate[4] tâdṛíg[1] evá tát. pra-bā́hug vā́ ṛitvíjâm[1] udgîthā́ ud-gîthá evó 'd-gâtṛī́ṇā́m ‖ 5 ‖ ṛicáḥ pra-ṇavá uktha-çaʊsínâm prati-garò 'dhvaryûṇā́ṃ. yá eváṃ vidvā́n prati-gṛiṇā́ty annâ-'dá evá bhavaty[7] ā́ 'sya pra-jā́yâṃ vâjī́ jâyata. iyám vaí hótâ 'sā́v adhvaryúr; yád ā́sînaḥ çáʊsaty asyā́ evá tád dhótâ naí 'ty, ā́sta iva hī́ 'yám, átho imā́m evá téna yájamâno duhe; yát tíshṭhan prati-gṛiṇā́ty amúshyâ evá tád adhvaryúr naí 'ti ‖ 6 ‖ tíshṭhatî 'va hỳ asā́v, átho amū́m evá téna yájamâno duhe. yád ā́sînaḥ çáʊsati tásmâd itáḥ-pradânaṃ[8] devā́ úpa jîvanti, yát tíshṭhan prati-gṛiṇā́ti tásmâd amútaḥ-pradânam[8] manushỳâ úpa jîvanti. yát prā́ñ[1] ā́sînaḥ çáʊsati pratyáñ[1] tishṭhan prati-gṛiṇā́ti tásmât prā́cînaʊ[1] réto dhîyate[7] prátîcîḥ[1] pra-jā́ jâyante. yád vaí hótâ 'dhvaryúm abhy-âhváyate vájram enam abhí prá vartayati párâñ[1] ā́ vartate vájram evá tán ní karoti ‖ 7 ‖ sávane vájram antár dhatte, trī́ṇy etā́ny akshárâṇi, 'ndriyám mā́dhyaṃdinaʊ savanáṃ, nó, 'dgâtṛiṇā́m, adhvaryúr naí 'ti, vartayaty, ashṭaú ca ‖ 9 ‖

Ait. Br. 3, 12 Âçv. 5, 9. 10. Çâñkh. Br. 14, 3. çr. 7, 9, 1. 6. 7. Kâ. 9, 13, 29. — a̱bhi | pre̱ti | va̱rta̱ya̱ti̱ — gâ̱ya̱tri̱yâ | e̱va

9. [4] die Wurzel betont! [5] so (°â) ABCDW; °nch° AW. [6] als Compositum! [7] unbetont! [8] s. P. 8, 34 sch.

— antaḥ | dhatte — vâci[9] | iti — catúshpadeti catúḥ-padâ — vâci[9] | indrā́ya — saḥ | tu | vai — dadhī́ta — paçûn — prâtaḥsavana iti prâtaḥ-savane | eva — atho iti — dhatte — vâci[9] — mâdhyáṃdine | eva — vai | trishṭuk — dhatte — vâci[9] | indrā́ya — âvyàm — apahanîtety àpa-hanī́ta — gṛihe | eti — çoʊsā́[10] | modàḥ | iva — pratyâhvàyata iti prati-âhvàyate — pratîkshata iti prati-îkshàte — pratîti | îkshate — abhipratigṛiṇîyâd ity àbhi-pratigṛiṇîyât — ardharcâd ity àrdha-ṛicât | lupyéta — hîyàte — ṛicaḥ | praṇava iti pra-navaḥ — bhavati | eti | asya — jâyate | iyaṃ — asyâḥ | eva — na | eti | âstè | iva | hi | iyam | atho iti — amushyā́ḥ | eva — dhîyate — prajâ iti pra-jâḥ — abhi | preti | vartayati — tat | nîti.

10. [a] upayâmá-gṛihîto 'si, vâksha-sád asi, vâk-pā́bhyâṃ tvâ kratu-pā́bhyâm asyá yajnásya dhruvásyā́ 'dhy-akshâbhyâṃ gṛihṇâmy. [b] upayâmá-gṛihîto 'sy, ṛita-sád asi, cakshush-pā́bhyâṃ tvâ kr.[bis] gṛihṇâmy. [c] upayâmá-gṛihîto 'si, çruta-sád asi, çrotra-pā́bhyâṃ tvâ kr.[bis] gṛihṇâmi. [d] devébhyas tvâ, [e] viçvá-devebhyas[1] tvâ, [f] víçvebhyas tvâ devébhyo. [g] víshṇav uru-kramaí 'shá te sómas táʊ rakshasva || 1 || táṃ te duç-cákshâ mā́ 'va khyan. [h] máyi vásuḥ puro-vásur vâk-pā́, vā́cam me pâhi. [i] máyi vásur vidád-vasuç cakshush-pā́ç, cákshur me pâhi. [k] máyi vásuḥ saṃyád-vasuḥ çrotra-pā́ḥ, çrótram me pâhi. [l] bhū́r asi çréshṭho raçmînā́m prâṇa-pā́ḥ, prâ-'ṇám me pâhi. [m] dhū́r[2] asi çréshṭho raçmînā́m apâna-pā́, apâ-'nám me pâhi.[3] [n] yó na indra-vâyû, [o] mitrâ-varuṇâv, [p] açvinâv abhi-dā́sati bhrā́tṛivya

9. [9] also Locativ! so auch schol. (B p. 150); avâci Çâñkh., s. Ind. Stud. 9, 260. [10] s. Ind. Stud. 10, 37.

10. pratinirgrâhyamantrâḥ; vor 1, 4, 14 gehörig [1] viçvéde° W. [2] so (dhû°) ACDFW, bhû° B; auch im Comm. zweimal so (B p. 160); aber erklärt durch sukhânâm ahiṅsitâ, wofür F richtig sukhânâṃ hiṅsitâ hat. [3] âçvinagrahahomâd ûrdhvabhâvi tûpasthânamantraḥ çâkhântare drashṭavyaḥ, schol.

ut-pipîte çubhas[3] patî[4] idám ahám tám ádharam pâdayâmi yáthe 'ndrâ 'hám ut-tamáç cetáyâni || 2 || rakshasva, bhrâtṛivyas, tráyodaça ca ||10||

Ait. 2, 27. Âçv. 5, 5. Çâṅkh. Br. 13, 5. çr. 7, 3, 1-3. 5, 1. 3. 6. Kâ. 9, 11, 18. 23. — cakshushpâbhyâm iti cakshuḥ-pâbhyâm — vishṇó[6] — duçcakshâ iti duḥ-cakshâḥ | mâ | aveti | khyat — purovasur iti puraḥ-vasúḥ | vâkpâ iti vâk-pâḥ — bhrâtṛivyaḥ — çubhaḥ | patî iti — yathâ | indra | aham.

11. [a] prá só agne[1] távo "ti-bhiḥ su-vîrâbhis tarati vâjakarma-bhiḥ | yásya tvám sakhyám âvitha || [b] prá hótre pûrvyâm váco 'gnáye[2] bharatâ[3] bṛihát | vi-pâm[4] jyótîṃshi bíbhrate ná vedháse || [c] ágne trî te vâjinâ trî shadhá-sthâ[5] tisrás te jihvâ ṛita-jâta pûrvîḥ | tisrá u te tanúvo devá--vátâs tâbhir nah pâhi gíro ápra-yuchan[1] || [d] sám vâm kármaṇâ sám ishâ || 1 || hinomî 'ndrâ-vishṇû[6] ápasas pâré[7] asyá[8] | jushéthâm yajnám drávinam ca dhattam árishṭair nah pathí-bhiḥ pârâyantâ || [e] ubhâ jigyathur ná párâ jayethe[9] ná párâ jigye kataráç[10] canaí[10] 'noḥ | índraç ca vishṇo yád ápaspṛidhethâm tredhâ[10] sahásram ví tád airayethâm || [f] trîṇy âyûṃshi táva jâta-vedas tisrá â-jânîr ushásas te agne[8] | tâbhir devânâm ávo yakshi vidvân átha[11] || 2 || bhava yájamânâya çám yóḥ || [g] agnís trîṇi tri-dhâtûny â ksheti vidáthâ kavíḥ |[12] sá trîor[13] ekâdaçâṃ[10] ihá[14] |[12] yákshac ca pipráyac ca no vipro dûtáḥ párishkṛitaḥ[10] |[12]

---

10. [4] so ([o]s) ABW, s. P. 8, 27. [5] s. P. 4, 35. [6] ohne iti, weil nicht pragṛihya; s. Whitney zu P. pag. 104. 429. 468.

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] so ([o]o a[o]) ABW, s. P. 11, 3. [2] so ([o]o ') ABW, s. P. 12, 6. [3] so ([o]â) ABW, s. P. 3, 11. [4] mit avagraha! [5] so (sh[o]) ABW, s. P. 6, 2. [6] s. P. 4, 5. [7] so ([o]s p[o]) ABW, s. P. 8, 24. [8] so ([o]e a[o]) ABW, s. P. 11, 3. [9] s. P. 4, 40. [10] ohne avagraha. [11] so ([o]ân a[o]) ABW, s. P. 9, 24 (athâ in P., s. Whitney daselbst). [12] so (|) ABW. [13] so ([o]îor) ABW, s. P. 9, 20. 15, 1-3. [14] so ([o]âṃ i[o]) ABW, s. P. 9, 20.

nábhantâm anyaké same ‖ [b]índrâ-vishṇû[6] dṛiꣳhitâḥ çámbarasya náva púro navatíṃ ca çnathishṭam | çatáṃ varcínaḥ sahásraṃ ca sâkáꣳ hathó apraty[1] ásurasya vîrân ‖ [1]utá mâtấ mahishám ánv avenad amî́[15] tvâ jahati putra devấḥ | áthâ 'bravîd vṛitrám índro hanishyánt sákhe vishṇo vi-tarám ví kramasva ‖ 3 ‖ ishấ, 'tha[16], tvâ, tráyodaça ca ‖ 11 ‖

2, 4, 11, 1-6. — [a] R. 8, 19, 30; [b] 3, 10, 5; [c 17] 3, 20, 2; [d.e] 6, 69, 1. 8; [f] 3, 17, 3; [g] 8, 39, 9; [h] 7, 99, 5; [i] 4, 18, 11. — ûtibhir ity ûti-bhiḥ — bharata — vipâm iti vi-pâm — sadhastheti sadha-sthâ — u | te — indrâvishṇû itîndrâ-vishṇû | apasaḥ — jayethe iti — kataraḥ | cana | enoḥ — vishṇo iti — tredhâ — airayethâm — saḥ | trîn | ekâdaçân | iha — parishkṛitaḥ — same — hathaḥ | aprati — amî iti — sakhe | vishṇo iti.

yó vaí pávamânânâm, trî́ṇi, paribhû́, sphyáḥ svastír, bhákshé " 'hi. mahînấm, déva savitar etát te, çvenấya yád vaí hóto, 'payâmágṛihîto 'si vâkshasád asi[18], prá só agna, ékâdaça ‖ 11 ‖

yó vaí (1, 1), sphyáḥ svastíḥ (4, 1), svadhấyai námaḥ (5, 6), prá muñca* (8, 3), tíshṭhati 'va (9, 7), sháṭcatvâriꣳçat ‖ 46 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ tṛitîyakâṇḍe dvitîyaḥ prapâṭhakaḥ.

1. [a]ágne tejasvin[1] tejasvî́ tváṃ devéshu bhûyâs, téjasvantam[1] mấm âyushmantaṃ[1] várcasvantam[1] manushyèshu kuru, dîkshấyai ca tvâ tápasaç ca téjase juhomi. [b]tejo-víd asi, téjo mâ mấ hâsîn, mấ 'háṃ téjo hâsisham, mấ mấṃ téjo hâsîd. [c]índrau 'jasvinn[1] ojasvî́ tváṃ devéshu bhûyâ, ójasvantam[1] mấm âyushmantaṃ várcasvantam ma-

---

11. [15] s. P. 4, 12. [16] so (°â) ABCDW, s. Note [11]. [17] s. das zu II, 4, 11, 2 Bemerkte. [18] °sat DW.

* so (°â) ABCDW, während im Text muñcâ.

3, 1-10. somaçeshaḥ; 1. atigrâhyagatâ mantrâḥ. [1] ohne avagraha.

nushyèshu kuru, bráhmaṇaç ca tvâ kshatrásya ca ‖ 1 ‖ ójase juhomy. [d] ojo-víd asy, ójo mâ mẵ hâsîn, mẵ 'hám ójo hâsisham, mẵ mẵm ójo hâsît. [e] sûrya bhrâjasvin[1] bhrâjasvî tvâṃ devéshu bhûyâ, bhrăjasvantam[1] mẵm ăyushmantaṃ várcasvantam manushyèshu kuru, vâyóç ca tvâ 'pâṃ ca bhrăjase juhomi. [f] suvar-víd asi, súvar mâ mẵ hâsîn, mẵ 'háu súvar hâsisham, mẵ mẵu súvar hâsîn. [g] máyi medhẵm máyi pra-jẵm máyy agnís téjo dadhâtu, máyi medhẵm máyi pra-jẵm máyî 'ndra indriyáṃ dadhâtu, máyi medhẵm máyi pra-jẵm máyi sûryo bhrăjo dadhâtu ‖ 2 ‖ kshatrásya ca, máyi, tráyoviuçatiç ca ‖ 11 ‖

Vs. 8, 38-40. Ç. 4, 5, 4, 12. Kâ. 12, 3, 1. 2. Çâṅkh. 10, 2, 6. 3, 13. 4, 19. — mâ | mâ | hâsît | mâ | aham — ojasvin — apâm — suvarvid iti suvaḥ-vit — suvâḥ | mâ | mâ | hâsît — mayi | indrâḥ.

2. [a] vâyúr hiṃ-kartẵ[1], 'gniḥ pra-stotẵ, prajẵ-patiḥ sẵma, bṛihaspátir[2] ud-gâtẵ, víçve devẵ upa-gâtăro, marútaḥ prati-hartẵra, índro ni-dhánaṃ, té devẵḥ prâṇa-bhṛítaḥ prâ-'ṇám máyi dadhatv. [b] etád vaí sárvam adhvaryúr upâ-"kurvánn udgâtṛí-bhya upă-"karoti[3]; té devẵḥ prâṇa-bhṛítaḥ prâ-'ṇám máyi dadhatv íty âhai, 'tád evá sárvam âtmán dhatta. [c] íḍâ deva-hûr, Mánur yajna-nîr, [d] bṛíhaspátir[3] ukthâ-madẵni[4] çausishad. [e] víçve devẵḥ ‖ 1 ‖ sûkta-vẵcaḥ. [f] pṛíthivi mâtar mẵ mâ hiuusîr. [g] mádhu manishye, mádhu janishye, mádhu vakshyâmi, mádhu vadishyâmi, mádhu-matîṃ devébhyo vẵcam udyâsau[5] çuçrûshéṇyâm manushyèbhyas. [h] tám mâ devẵ avantu çobhẵyai pitáró 'nu madantu ‖ 2 ‖ çausishad víçve devẵ, ashṭâviuçatiç ca ‖ 2 ‖

---

2. stotropâkaraṇapratigarâṅgamantrâḥ (upâkṛitiḥ pratigarajapaç ca). [1] hi kartẵ B (auch im schol. p. 174). [2] ohne avagraha. [3] als Compositum! [4] s. P. 3, 2. [5] uchvâsam (!) B, auch im Comm. (p. 175); idyâsam (!) als pâṭha ibid.

[d] Ait. Br. 2, 38. Çâṅkh. çr. 7, 9,1. — [f.g] Çâṅkh. çr. 1, 5, 9. — [g.h] Âr. 4, 1, 7. — hiṃkarteti hiṃ-kartâ — sâmâ — upâkarotîty úpa-âkaroti — dhattç | iḍâ — ukthâmadânîty úktha-madânî — mâtaḥ.

3. [a] vásavas tvâ prá bṛihantu[1] gâyatréṇa chándasâ 'gnéḥ priyám pátha úpe 'hi. [b] rudrás tvâ prá bṛihantu[1] traíshṭubhena[2] chándasé 'ndrasya priyám pátha úpe 'hy. [c] âdityás tvâ prá bṛihantu[1] jágatena chándasâ víçveshâṃ devánâm priyám pátha úpe 'hi. [d] mándâsu te çukra çukrám á dhûnomi, [e] bhandánâsu, [f] kótanâsu[2], [g] nṛ́tanâsu[2], [h] réçîshu, [i] méshîshu, [k] váçîshu, [l] viçvabhṛít-su, [m] mádhvîshu, [n] kakuhásu, [o] çákvarîshu ‖ 1 ‖ [p] çukrásu te çukra çukrám á dhûnomi. [q] çukráṃ te çukréṇa gṛihṇâmy áhno rûpéṇa sûryasya raçmí-bhiḥ | [r] á 'sminn ugrá acucyavur divó dhárâ asaçcata |[3] [s] kakuháṃ rûpáṃ vṛishabhásya rocate bṛihát sómaḥ sómasya puro-gấḥ çukráḥ çukrásya puro-gấḥ | [t] yát te somá 'dâbhyaṃ náma jágṛivi tásmai te soma sómâya svấho[2]. [u] 'çík[4] tváṃ deva soma gâyatréṇa chándasâ 'gnéḥ ‖ 2 ‖ priyám pátho ápî[5] 'hi. [v] vaçí tváṃ deva soma traíshṭubhena[2] chándasé 'ndrasya priyám pátho ápî[5] 'hy. [w] asmát-sakhâ tváṃ deva soma jágatena chándasâ víçveshâṃ devánâm priyám pátho ápî[5] 'hy. [x] á naḥ prâ-'ṇá etu parâ-váta á 'ntárikshâd[2] divás pári[6] |[3] áyuḥ pṛithivyá ádhy, amṛítam asi, prâ-'ṇáya tvâ |[3] [y] indrâ-'gní me várcaḥ kṛiṇutâṃ várcaḥ sómo bṛíhaspátiḥ[2] | várco me víçve devá várco me dhattam açvinâ ‖ [z] dadhanvé vâ yád îm ánu vócad bráh-

---

3. adâbhyâñçugrahârthâ mantrâḥ; vor I, 4, 1 gehörig. [1] so B, vṛih° ACDW. [2] ohne avagraha. [3] so (|) ABW. [4] so (°hoç°) AW, há | u° B. [5] so (°o a°) ABW, s. P. II, 16. [6] so (°s p°) ABW, s P. 8, 28.

mâṇi vér u tát | pári víçvâni kắvyâ nemiç cakrám ivâ 'bhavat ‖ 3 ‖ çákvarishv, agnér, bṛíhaspátiḥ, páñcavi○çatiç ca ‖ 3 ‖

3, 3, 4, 1-3. — K. 30, 6. 7. — Vs. 8, 47-50. Ç. 11, 5, 9, 7-12. Kâ. 12, 5, 13-18. — eti | asmin — purogâ iti puraḥ-gâḥ | yat — svâhâ | uçik — parâvata iti parâ-vatâḥ | eti — pṛithivyâḥ | adhîti — veḥ | u.

4. etád vắ apắṃ nâma-dhéyaṃ gúhyaṃ yád â-dhâvắ; mắndâsu te çukra çukrám ắ dhûnomî 'ty âhâ, 'pắm evá nâma-dhéyena gúhyena divó vṛíshṭim áva runddhe[1]. çukrám te çukréṇa gṛihṇâmî 'ty âhai, 'tád vắ áhno rûpáṃ yád rắtriḥ, sűryasya raçmáyo vṛíshṭyâ îçaté, 'hna evá rûpéṇa sűryasya raçmí-bhir divó vṛíshṭim cyâvayaty. ắ 'sminn ugrắḥ ‖ 1 ‖ acucyavur íty âha, yathâ-yajúr evai 'tát. kakuháo rûpáṃ vṛishabhásya rocate bṛihád ity âhai, 'tád vắ asya kakuháo rûpáṃ yád vṛíshṭî, rûpéṇai 'vá vṛíshṭim áva runddhe[1]. yát te somắ 'dâbhyaṃ nắma jắgṛivî 'ty âhai, 'shá ha vai havíshâ havír yajati yó 'dâbhyaṃ gṛihîtvắ sómâya juhóti. párâ vắ etásyắ "yuḥ prâ-'ṇá eti ‖ 2 ‖ yò '○çúṃ gṛihṇắty; ắ naḥ prâ-'ṇá etu parà-váta íty âhắ, "yur evá prâ-'ṇám âtmán dhatte. 'mṛítam asi prâ-'ṇắya tvé 'ti hiraṇyam abhi vỳ anity, amṛitaṃ vai hiraṇyam ắyuḥ prâ-'ṇò, 'mṛitenai 'vắ "yur âtmán dhatte. çatá-mânam bhavati, çatắ-"yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, ắyushy evé 'ndriyé práti tishṭhaty. apá úpa spṛiçati, bheshajáṃ vắ ắpo, bheshajám evá kurute ‖ 3 ‖ ugrắ, ety, ắpas, tríṇi ca ‖ 4 ‖

3, 3, 3, 1-3. — K. 30, 7. — vai — ậdhậvâ ity â-dhậvâḥ — vṛishṭyắḥ — ahnâḥ — eti | asmin — vṛishṭiḥ | rûpeṇâ

---

4. teshâm brâhmaṇam. [1] °ndhe ABCDW.

— adâbhyam — jâgṛivi — yaḥ | adâbhyam — yaḥ | aoçum — abhi | vîti | anati — çatâyur iti çata-âyuḥ — çatendriya iti çata-indriyaḥ.

5. [a] vâyúr asi prâ-'ṇó nâma savitúr âdhi-patye 'pâ-'nám me dâç. [b] cákshur asi çrótraṃ nâma dhâtúr âdhi-patya âyur me dâ. [c] rûpám asi várṇo nâma bṛíhaspáter[1] âdhi-patye pra-jâm me dâ. [d] ṛitám asi satyáṃ nâmé 'ndrasyâ "dhi-patye kshatrám me dâ. [e] bhûtám asi bhávyaṃ nâma pitṛiṇâm âdhi-patye 'pâm óshadhînâṃ[1] gárbhaṃ dhâ. [f] ṛitásya tvâ vy-omana. [g] ṛitásya ‖ 1 ‖ tvâ ví-bhûmana. [h] ṛitásya tvâ ví-dharmaṇa. [i] ṛitásya tvâ satyâya. [k] 'rtásya tvâ jyótishe. prajâ-patir vi-râjam apaçyat, táyâ bhûtâṃ ca bhávyaṃ câ 'sṛijata, tâm ṛíshi-bhyas tirò 'dadhât, tâṃ Jamádagnis[1] tápasâ 'paçyat, táyâ vaí sá pṛiçnîn kâmân asṛijata, tát pṛiçnînâm priçni-tvâṃ. yát pṛiçnayo gṛihyánte pṛiçnîn evá taiḥ kâmân yájamânó 'va runddhe[2]; vâyúr asi prâ-'ṇáḥ ‖ 2 ‖ nâmé 'ty âha, prâṇâ-'pânâv evâ 'va runddhe[2]. cákshur asi çrótraṃ nâmé 'ty âhâ, "yur evâ 'va runddhe[2]. rûpám asi várṇo nâmé 'ty âha, pra-jâm evâ 'va runddha[2]. ṛitám asi satyáṃ nâmé 'ty âha, kshatrám evâ 'va runddhe[2]. bhûtám asi bhávyaṃ nâmé 'ty âha, paçávo vâ apâm óshadhînâṃ[1] gárbhaḥ, paçûn evá ‖ 3 ‖ áva runddha[2]; etâvad[1] vaí púrusham parítas[1], tád evâ 'va runddha[2]. ṛitásya tvâ vy-omana íty âhe, 'yáṃ vâ ṛitásya vy-ome, 'mâm evâ 'bhí jayaty. ṛitásya tvâ ví-bhûmana íty âhâ, 'ntáriksham[1] vâ ṛitásya ví-bhûmâ, 'ntáriksham evâ 'bhí jayaty. ṛitásya tvâ ví-dharmaṇa íty âha, dyaúr vâ ṛitásya ví-dharma, dívam

---

5. dvâdaçâhasya çeshâḥ priçnigrahâkhyâ unmânaviçeshâḥ. [1] ohne avagraha. [2] °mdhe (°a) ABCDW.

evâ 'bhí jayaty. ṛitásya ‖ 4 ‖ tvâ satyâyé 'ty âha, díço vâ ṛitásya satyám, díça evâ 'bhí jayaty. ṛitásya tvâ jyótisha íty âha, suvar-gó vaí loká ṛitásya jyótiḥ, suvar-gám evá lokám abhí jayaty; etâvanto[1] vaí deva-lokâs, tân evâ 'bhí jayati. dáça sám padyante, dáçâ-'ksharâ vi-râḍ, ánnam vi-râḍ, vi-râjy evâ 'nnâ-'dye práti tishṭhati ‖ 5 ‖ vyòmana ṛitásya, prâṇâḥ, paçûn evá, vídharma dívam evâ 'bhí jayaty ṛitásya, shâṭcatvâriꣳçac ca ‖ 5 ‖

dâḥ | rûpam — dâḥ | ṛitam — dâḥ | bhûtam — dhâḥ | ṛitasyâ — vyòmanâ itì vi-ǫmanè — vibhûmanâ itì vi-bhû-manè — vidhàrmaṇa itì vi-dharmaṇè — tiraḥ | adadhât — paritàḥ — vyòmetì vi-ǫmâ — vibhûmetì vi-bhûmâ.

6. devâ vaí yád yajnéna nâ 'vâ-'rundhata tát párair ávâ 'rundhata, tát párâṇâm para-tvám. yát páre gṛihyánte yád evá yajnéna nâ 'va-runddhé[1] tásyâ 'va-ruddhyai[2]. yám prathamám gṛihṇâtî 'mám evá téna lokám abhí jayati, yám dvitîyam antárikshaṃ[3] téna, yám tṛitîyam amúm evá téna lokám abhí jayati; yád eté gṛihyánta eshâm lokânâm abhí-jityai ‖ 1 ‖ út-tareshv áhaḥ-sv amúto[3] 'rvâñco[3] gṛihyante; 'bhi-jítyai 'vé 'mâṅ lokân púnar imáṃ lokám praty-ávarohanti[4]. yát pûrveshv áhaḥ-sv itáḥ[3] párâñco[3] gṛihyánte tásmâd itáḥ párâñca imé lokâ, yád út-tareshv áhaḥ-sv amúto 'rvâñco gṛihyánte tásmâd amúto 'rvâñca imé lokâs, tásmâd áyâta-yâmno lokân manushyà úpa jî-vanti. brahma-vâdíno vadanti: kásmât satyâd ad-bhyá óshadhayaḥ[3] sám bhavanty[5] óshadhayaḥ ‖ 2 ‖ manushyâ-ṇâm ánnam prajâ-patim pra-jâ ánu prá jâyanta íti; pá-rân ánv íti brûyâd; yád gṛihṇâty: ad-bhyás tvaú

---

6. ga vâmayanagatâḥ para-saṃjnakâ atigrâhyaviçeshâḥ. [1] ṃdhe ABCDW. [2] °rudhyai ABCDW. [3] ohne avagraha. [4] als Compositum! [5] unbetont. [6] s. P. 3, 7.

'shadhî-bhyo[6] gṛihṇâmî 'ti tásmâd ad-bhyá óshadhayaḥ sám bhavanti, yád gṛihṇấty: óshadhî-bhyas tvâ pra-jấbhyo gṛihṇâmî 'ti tásmâd óshadhayo manushyâṇâm ánnaṃ, yád gṛihṇâti: pra-jấbhyas tvâ prajấ--pataye gṛihṇâmî 'ti tásmât prajấ-patim pra-jấ ánu prá jâyante ‖ 3 ‖ abhijityâ, óshadhayo, 'shṭácatvâriṃçac ca ‖ 6 ‖

(7, 3, 10, 1. 2). — abhijityety ábhi-jityâ | eva | imâu — pratyavárohantîti prati-avárohanti — lokâḥ | yat — anú | prêti | jâyante — oshádhîbhya ity oshádhi-bhyaḥ.

7. prajấ-patir devâ-'surấn asṛijata, tád ánu yajnò 'sṛijyata[1] yajnáṃ chándâṃsi; té víshvañco[2] vy akrâmant; só 'surân ánu yajnó 'pâ 'krâmad[1] yajnáṃ chándâṃsi; té devấ amanyantâ: 'mî[3] vấ idám abhûvan yád vayáṃ smá íti; té prajấ-patim úpâ 'dhâvant, sò 'bravît prajấ-patiç: chándasâṃ vîryam â-dấya tád valṃ prá dâsyâmî 'ti, sá chándasâṃ vîryam ‖ 1 ‖ â-dấya tád ebhyaḥ prấ 'yachat, tád ánu chándâṃsy ápâ 'krâmañ[1] chándâṃsi[4] yajnás; táto devấ ábhavan parấ 'surâ; yá eváṃ chándasâṃ vîryaṃ védấ " çrâvayấ 'stu çraúshaṭ yája yé yájâmahe vashaṭ-kâró bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrấtṛivyo bhavati. brahma-vâdíno vadanti: kásmai kám adhvaryúr ấ çrâvayatî 'ti, chándasâṃ vîryâyé 'ti brûyâd, etád vai ‖ 2 ‖ chándasâṃ vîryam ấ çrâvayấ 'stu çraúshaṭ yája yé yájâmahe vashaṭ-kâró; yá eváṃ véda sá--vîryair evá chándo-bhir arcati yát kíṃ cấ 'rcati. yád índro vṛitrám áhann amedhyáṃ tád yád yátîn apấ-'vapad amedhyáṃ tád átha kásmâd aindró yajná ấ sae-sthấtor íty âhur, índrasya vấ eshấ yajnîyâ tanûr yád yajnás, tấm evá

7. somâṅgatvenâ " çrâvayety-âdayo mantrâ vidhîyante (in 1, 6, 11 ishṭyaṅgatvena). [1] unbetont. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 4, 12. [4] s. P. 5, 24; °nch° AW., °n (mit virâma) ch° B.

tád yajanti; yá evaṃ védó 'pai 'naṃ yajnó namati ‖ 3 ‖ chándasâṃ vîryàṃ, vấ, evá tád, ashṭaú ca ‖ 7 ‖

saḥ | asúrân | anv iti — ami iti — asúrâḥ — veda | eti | çrâvaya — yatîn | apâvâpad ity ápa-avâpat — yajnaḥ | eti.

8. [a] [1] âyur-dấ agne havísho jushâṇó ghṛitá-pratîko ghṛitá-yonir edhi | ghṛitám pîtvấ mádhu cấru gávyam pité 'va putrám abhí rakshatâd imám ‖ ấ vriçcyate vấ etád yájamâno 'gní-bhyâṃ yád enayoḥ çritaṃ-kṛityấ 'thâ 'nyátrâ 'va-bhṛithám avaí-'ty; âyur-dấ agne havísho jushâṇá íty ava-bhṛithám avai-'shyáñ juhuyâd[2], ấ-hutyai 'vaí 'nau çamayati, nấ "rtim[3] ấ 'rchati[4] yájamâno. [b] yát kúsîdam[3] ‖ 1 ‖ ápratî-'ttam[5] máyi yéna yamásya balínâ cárâmi | ihaí 'vá sán nir-ávadaye[6] tád etát tád agne anṛiṇó[7] bhavâmi ‖ [c] víçva-lopa viçva-dâvásya tvâ "sáñ juhomy[2] agdhấ-'d éko 'hutấ-'d ékaḥ samasanấ-'d ékaḥ | té naḥ kṛiṇvantu bheshajáṃ sádaḥ sáho váreṇyam ‖ [d] ayáṃ no nábhasâ puráḥ saṃ-sphấno abhí[8] rakshatu | gṛihấṇâm ásam-artyai[9] bahávo no gṛihấ asan ‖ [e] sá tváṃ naḥ ‖ 2 ‖ nabhasas pata[10] ûrjaṃ no dhehi bhadráyâ | púnar no nashṭám ấ kṛidhi púnar no rayím ấ kṛidhi ‖ [f] déva saṃ-sphâna sahasra-poshásye "çishe, sá no râsvấ 'jyâniṃ[11] râyás póshaṃ[12] su-vîryaṃ saṃ-vatsaríṇâṃ svastím[3] ‖ agnír vấvá[3] yamá iyáṃ yamî; kúsîdam[3] vấ etád yamásya yájamâna ấ datte yád óshadhîbhir[13] védiṃ stṛiṇấti; yád ánupau-'shya pra-yâyấd grîvabaddhám enam ‖ 3 ‖ amúshmiṅ loké[14] nenîyeran; yát

8. avabhṛithâṅgahomâdayaḥ (vedidâhaḥ); [a] vor 1, 4, 45, [b-f] dahinter gehörig. [1] so schon I, 3, 14, 4 (yâjyâ-Abschnitt). [2] s. P. 5, 24; °m j° A. B (das erste Mal), °nj° W. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 10, 9. [5] sic! áprati-ittam! [6] als Compositum. [7] so (°e a°) ABW; s. P. 11, 17. [8] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 16. [9] s. P. 5, 9. (16, 27 schol.). [10] so (°s p°) ABFW; s. P. 8, 27. [11] ájyânim C. D pr. m., ájyânim D sec. m. schol. (akshiṇatvaṃ dâridrâbhâvam). [12] so (°s p°) ABFW, s. P. 8, 29. [13] s. P. 3, 7. [14] °n lo° A. W (neben °ṃl° und °ṃnl°) °ṃl° und °n (mit virâma) l° B.

kúsîdam[3] ápratî-"ttam[5] máyî 'ty úpau 'shatî, 'hai 'vá sán yamáṃ kúsîdaṃ[3] nir-avadâyâ 'nṛiṇáḥ suvar-gáṃ lokám eti. yádi miçrám iva cáred añjálinâ sáktûn pra-dâvye juhuyâd; eshá vâ agnír vaiçvânaró[8] yát pra-dâvyaḥ, sá evaí 'nau svadayaty. áhnâṃ vi-dhấnyâm ekâ-'shṭa-kấyâm apûpáṃ cátuḥ-çarâvam paktvấ prâtár eténa kakshám úpau 'shed; yádi ‖ 4 ‖ dáhati puṇya-sámam bhavati, yádi ná dáhati pâpa-sámam. eténa ha sma vấ ṛíshayaḥ purấ vi-jnấnena dîrgha-sattrám[15] úpa yanti. yó vấ upa-drashṭấram upa-çrotấram anu-khyâtấraṃ vidvấn yájate sám amúshmiṅ loká[14] ishṭâ-pûrténa[16] gachate; 'gnír vấ upa-drashṭấ vâyúr upa-çrotấ "dityò 'nu-khyâtấ; tân yá evâṃ vidvấn yájate sám amúshmiṅ loká[14] ishṭâ-pûrténa[16] gachate; 'yáṃ no nábhasâ puráḥ ‖ 5 ‖ íty âhâ, 'gnír vaí nábhasâ purò, 'gním evá tád âhai: 'tán me gopâyé[3] 'ti; sá tváṃ no nabhasas pata[10] íty âha, vâyúr vaí nábhasas pátir[10], vâyúm evá tád âhai: 'tán me gopâyé[3] 'ti; déva sau-sphâné 'ty âhâ, 'saú vấ âdityó devấḥ sau-sphấna, âdityám evá tád âhai: 'tán me gopâyé[3] 'ti ‖ 6 ‖ kúsidam, tváṃ na, enam, oshed yádi, purá, âdityám evá tád âhaí 'tán me gopâyé 'ti ‖ 8 ‖

[a] Âr. 2, 5, 1. — Vs. 35, 17. Ç. 13, 8, 4, 9. Kâ. 21, 4, 26. — Ath. 2, 13, 1. Çâṅkh. g. 1, 25. — [b] Âr. 2, 3, 8. Ath. 6, 117, 1. — [d.e.f] Ath. 6, 79, 1-3. — [5] Ait. 7, 24. — pitâ | iva — çritaṃ-kṛityeti çritam-kṛityâ — anyatrâ — avaitîty ava-eti — avaishyann ity ava-eshyan — âhutyety â-hutyâ — ârtim | eti | richati — kusîdam | aprâtîttam ity aprâti-ittam[5] — iha | eva | san | niravâdaya iti niḥ-avâdaye — tvâ | âsan — agdhâd ity âgdha-at | ekâḥ | ahutâd ity âhuta-at — samasanâd iti samasana-at — asâmartyâ ity asâm-ṛityai[9] — nabhasaḥ | pate — ajyânim[11] | râyaḥ | poshâm — oshâdhîbhir ity oshâdhi-bhiḥ — anûpaushyety anûpa-oshya —

8. [15] satram ABCDW. [16] s. P. 3, 6.

amushmin — upeti | oshati | iha | eva — prâtaḥ — upeti | oshet — ishṭâpûrtenetî 'shṭa-pûrtenâ[16] — gopâya.

9. [a] etáṃ yúvânam pári vo dadâmi téna krîḍantîç ca-rata priyéṇa | mẫ naḥ çâpta janúshâ su-bhâgâ râyás pó-sheṇa[1] sám ishẫ madema || [b] námo mahimná utá cákshushe te márutâm pitas tád aháṃ gṛiṇâmi | ánu manyasva su-yájâ yajâma júshṭaṃ devã̃nâm idám astu havyám || [c] de-vã̃nâm eshá upa-nâhá âsîd apã̃ṃ gárbha óshadhîshu[2] nỳ-aktaḥ | sómasya drapsám avṛiṇîta[*] pûshẫ || 1 || bṛihánn ádrir abhavat tád eshâm || [d] pitẫ vatsã̃nâm pátir aghniyâ-nâm átho pitẫ mahatẫṃ gárgarâṇâm | vatsó jarấyu prati-dhúk pîyûsha âmíkshâ[3] mástu ghṛitám asya rétaḥ || [e] tvẫṃ gẫvo 'vṛiṇata râjyấya tvẫ havanta marútaḥ sv-arkẫḥ | várshman kshatrásya kakúbhi çiçriyâṇás táto na ugró ví bhajâ[3] vásûni || vỳ-ṛiddhena vẫ eshá paçúnâ yajate yásyai 'tẫni ná kriyánta, eshá ha t' vaí[4] sám-ṛiddhena yajate yá-syai 'tẫni kriyánte || 2 || pûshẫ, kriyánta eshò, 'shṭaú ca ‖ 9 ‖

K. 13, 9. 10. — [a] Ath. 9, 4, 24. Pâr. 3, 9. Çâṅkh. g. 3, 11. — subhâgâ iti su-bhâgâḥ | râyaḥ — mahimne — eshaḥ | upanâha ity úpa-nâhaḥ — garbhâḥ | oshádhîshu | nyàkta iti ni-aktaḥ — atho iti — pîyûshâḥ | âmikshâ — avṛiṇata — svarkâ iti su-arkâḥ — bhaja — vyṛiddheneti vi-ṛiddhena | vai | eshaḥ — tu | vai.

10. [a] sûryo devó divishád-bhyo dhâtẫ kshatrấya vâ-yúḥ pra-jấbhyaḥ | bṛíhaspátis[1] tvâ prajấ-pataye jyótishma-tîṃ[1] juhotu || [b] yásyâs te hárito gárbhó 'tho yónir hiraṇ-yáyî | áṅgâny áhrutâ yásyai tẫṃ devaíḥ sám ajîgamam ||

---

9. jîrṇavṛishabhâlambhaḥ. [1] so (°s p°) ABFW, s. P. 8, 29. [2] ohne avagraha. [3] so (°â) ABW, s. P. 3, 8. [4] s. P. 5, 13.

10. pâçukaṃ garbhaprâyaçeittam. [1] ohne avagraha.

[c] ấ vartana[2] vartaya ní ni-vartana vartayè 'ndra nardabuda[1] | bhûmyấç cátasraḥ pra-díças tấbhir ấ vartayâ[3] púnaḥ ‖ [d] ví te bhinadmi takarîṃ ví yóniṃ ví gavîṇyàu | ví ‖ 1 ‖ mâtáraṃ ca putráṃ ca ví gárbhaṃ ca jarấyu ca |[4] [e] bahís te[5] astu[6] bấl íti |[4] [f] uru-drapsó viçvá-rûpa índuḥ pávamâno dhîra ânañja gárbham |[4] [g] éka-padî dvi-pádî tri-pádî cátush-padî páñca-padî shát-padî saptá-pady ashṭấ-padî bhúvanấ 'nu prathatâ svấhâ[1] |[4] [h] maḥî dyaúḥ pṛithivî ca na imáṃ yajñám mimikshatâm | pipṛitấṃ no bharîma-bhiḥ ‖ 2 ‖ gavîṇyàu ví, cátuçcatvâriṃçac ca ‖ 10 ‖

3, 4, 1, 1-3. — K. 13, 9. 10. — Vs. 8, 29-32. Ç. 4, 5, 2, 10-18. Kâ. 25, 10, 11-18. — [d. e] Ath. 1, 11, 5. 3, 5. — divishadbhya iti divishat-bhyaḥ — atho iti — hiraṇyayî — eti | vartana[2] — nîti | nivartaneti ni-vartana — indrà | nardabuda — eti | vartaya — gavîṇyaú — bahiḥ | te | astu — dhîràḥ — catúshpadîti catúḥ-padî — ashṭâpadîty ashṭâ-padî.

11. [a] idáṃ vâm âsye haviḥ priyám indrà-bṛihaspatî | ukthám mádaç ca çasyate ‖ [b] ayáṃ vâm pári shicyate[1] sóma indrâ-bṛihaspatî | cấrur mádâya pîtáye ‖ [c] asmé[2] indrâ-bṛihaspatî rayíṃ dhattaṃ çata-gvínam | áçvâ-vantaṃ[3] sahasríṇam ‖ [d] bṛíhaspátir[4] naḥ pári pâtu paççấd utó 't-tarasmâd ádharâd aghâ-yóḥ[3] | índraḥ purástâd[4] utá madhyató[4] naḥ sákhâ sákhi-bhyo várivaḥ kṛiṇotu[5] ‖ [e] ví te víshvag[4] vấta-jûtâso agne[6] bhấmâsaḥ ‖ 1 ‖ çuce çúcayaç caranti | tuvi-mrakshấso divyấ návagvâ[4] vánâ vananti dhṛishatấ rujántaḥ ‖ [f] tvấm agne mấnushîr îḍate víço hotrâ-vídaṃ vi-vicio ratna-dhấtamam | gúhâ sántaṃ su-bhaga viçvá-darçataṃ tu-

---

10. [2] man erwartet: "-vartana. [3] so (°â) ABW, s. P. 3, 12. [4] so (|) ABW. [5] so (°s te°) ABW, s. P. 9, 2. (6, 5.) 15, 5 sch. [6] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 17.

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] so (sh°) ABW, s. P. 6, 4. [2] s. P. 4, 9. [3] so (°â) ABW, s. P. 3, 2. [4] ohne avagraha. [5] so (°ḥ k°) ABW. [6] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 3.

vishmaṇásaꝏ[4] su-yájaṃ ghṛita-çríyam || [g] dhâtā́ dadâtu no rayím ī́çâno jágatas pátiḥ[7] | sá naḥ pûrṇéna vâvanat || [h] dhâtā́ pra-jā́yâ utá râyá îçe dhâté 'dáṃ víçvam bhúvanaṃ jajâna | dhâtā́ putráṃ yájamânâya dā́tâ || 2 || tásmâ u havyáṃ ghṛitá-vad vidhema || [i] dhâtā́ dadâtu no rayím prā́cîṃ[4] jîvā́tum ákshitâm | vayáṃ devásya dhîmahi su-matíꝏ satyá-râdhasaḥ || [k] dhâtā́ dadâtu dâçúshe vásûni prajā́-kâmâya mîḍhúshe dur-oṇé[8] | tásmai devā́ amṛítâḥ sáṃ vyayantâṃ víçve devā́so áditiḥ[6] sa-jóshâḥ || [l] ánu no 'dyā́[9] 'nu-matir yajnáṃ devéshu manyatâm | agníç ca havya-vā́hano bhávatâṃ dâçúshe máyaḥ || [m] ánv íd anu-mate tvám || 3 || mányâsai çáṃ ca naḥ kṛidhi | krátve[10] dákshâya no hinu prá ṇa[11] ā́yûꝏshi târishaḥ || [n] ánu manyatâm anu-mányamânâ prajā́-vantaꝏ rayím ákshîyamâṇam | tásyai vayáꝏ héḍasi mā́ 'pi bhûma sā́ no devî su-hávâ çárma yachatu || [o] yásyâm idám pra-díçi yád vi-rócaté 'nu-matim práti bhûshanty âyávaḥ | yásyâ upá-stha urv̀ antárikshaꝏ[4] sā́ no devī́ su-hávâ çárma yachatu || 4 || [p] râkā́m aháꝏ su-hávâꝏ su-shṭutī́ huve çṛiṇótu naḥ su-bhágâ bódhatu tmánâ | sī́vyatv ápaḥ sûcyā́ 'chidyamânayâ dádâtu vîráꝏ çatá-dâyam ukthỳam || [q] yā́s te râke su-matáyaḥ su-péçaso yā́bhir dádâsi[12] dâçúshe vásûni | tā́bhir no adyá[6] su-mánâ upā́-"gahi[13] sahasra-posháꝏ su-bhage rárâṇâ || [r] sínîvâli[4], [s] yā́ su-pâṇíḥ | [t] kuhū́m aháꝏ su-bhágâṃ vidmanā́-'pasam asmín yajné su-hávâṃ johavîmi | sā́ no dadâtu çrávaṇam pitṛī́ṇā́ṃ tásyâs te devi havíshâ vidhema || [u] kuhū́r devā́nâm amṛítasya pátnî havyā́ no asyá[6] havíshaç ciketu | sáṃ dâçúshe

---

11. [7] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 27. 29. [8] mit avagraha! [9] so (°o ') ABW, s. P. 12, 7. [10] so (naḥ kṛidhi kr°) ABW, s. P. 8, 26. 25. [11] so (ṇa) ABW, s. P. 7, 4. [12] s. P. 16, 18. [13] als Compositum.

kirátu[14] bhūri vâmáꣳ râyás póshaṃ[7] cikitúshe dadhâtu ‖ 5 ‖ bhâmáso, dâtâ, tvám, antárikshaꣳ sâ no devî suhávâ çárma yachatu, çrávaṇaṃ, cáturviꣳçatiç ca ‖ 11 ‖

[a-d] 2, 4, 13, 1; [e.f] B. 3, 7, 3, 5 (Ç. 12, 4, 4, 2); [g-u] 3, 4, 9, 1-7. — [a.b.c] R. 4, 49, 1. 2. 4; [d] 10, 42, 11; [e] 6, 6, 3; [f] 5, 8, 3; [g] Ath. 7, 17, 1; [h.i] Çâṅkh. 9, 28, 3. Âçv. 6, 14, 16; [l-n] Ath. 7, 17, 2. 3. 20, 1-3; [o] nur hier; [p.q.r.s] R. 2, 32, 4-7; [t.u] Ath. 7, 47, 1. 2. Çâṅkh. 9, 28, 3. — indrâbṛihaspatî itîndrâ-bṛihaspatî — sicyate | somâḥ — asme iti — çatagvinam iti çata-gvinâm | açvâvantam ity açvâ-vantam — bṛihaspatiḥ — aghâyor ity ágha-yoḥ — purastât — madhyataḥ — divyâḥ | navágvâḥ | vanâ | vananti — tuvishmaṇasâm — jagâtaḥ — prajâyâ iti pra-jâyâḥ — râyaḥ — tasmai | u — duroṇa iti duḥ-oṇe — preti | naḥ — mâ | apîti — yasyâḥ | upastha ity úpa-sthaḥ | uru — sushṭutîti su-stutî — apâḥ | sûcyâ | achidyamânayâ — upâgahîty úpa-âgâhi — sinîvâli — vidmanâpásam iti vidmana[15]-apasam — havyâ | naḥ — râyaḥ | poshâm.

ágne tejasvin, vâyúr, vásava, etád vâ[16] apâṃ[17], vâyúr asi prâṇó nâma, devâ vaí yád yajnéna[18], prajâpatir devâsurân, âyurdâ, etâṃ yúvânaꣳ, sûryo devá, idâṃ vâm, ékâdaça ‖ 11 ‖

ágne tejasvin (1, 1), vâyúr asi (5, 1), chándasâṃ vîryàm (7, 3), mâtáraṃ ca (10, 2), shâṭtriꣳçat ‖ 36 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ tṛitîyakâṇḍe
tṛitîyaḥ prapâṭhakaḥ ‖

1. ví vâ etásya yajná ṛidhyate yásya havír ati-ricyate[1]; sûryo devó divishád-bhya íty âha, bṛihaspátinâ[2] cai 'vâ 'sya prajâ-patinâ ca yajnásya vy-ṛiddham ápi vapati. rákshâꣳsi vâ etát paçúꣳ sacante yád eka-devatya â-labdho bhûyân bhávati; yásyâs te hárito gárbha íty âha,

11. [14] betont ABCD. (Blatt 33 in W, bis III, 4, 1, 3 reichend, ist neu, ohne Accente). [15] vidmanâ D prima manu. [16] etád vaí D. [17] vâyúḥ | (°yúr W) vásavas tvâ | etád (tvaitád W) vâ apâṃ nâmadhéyaṃ BW. [18] vâyúr asi, devâ vaí D.

4, 1-11. kâmyâ naimittikâḥ; 1. vaçâgarbhasya darçananimittâḥ pûrvoktâ mantrâ vyâkhyâyante. [1] Wurzel betont! [2] ohne avagraha.

deva-trai 'vaí 'nâṃ gamayati rákshasâm ápa-hatyâ. ấ vartana vartayé 'ty âha ‖ 1 ‖ bráhmaṇai 'vai 'nam ấ vartayati. ví te bhinadmi takarîm íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád. uru-drapsó viçvá-rûpa índur íty âha, pra-jấ vaí paçáva índuḥ, pra-jáyai 'vaí 'nam paçú-bhiḥ sám ardhayati. dívaṃ vaí yajnásya vy̆-ṛiddhaṃ gachati[3] pṛithivîm áti-riktaṃ, tád yán ná çamáyed ấrtim[2] ấ 'rched[4] yájamâno; mahî dyaúḥ pṛithivî ca na íti ‖ 2 ‖ âha, dyấvâ-pṛithivîbhyâm evá yajnásya vy̆-ṛiddhaṃ cấ 'ti-riktaṃ ca çamayati nấ "rtim ấ 'rchati yájamâno. bhásmanâ 'bhí sám ûhati svagấ-kṛityâ, átho anáyor vấ eshá gárbho 'náyor evaí 'naṃ dadhâti. yád ava-dyéd áti tád recayen, yán nấ 'va-dyét paçór ấ-labdhasya nấ 'va dyet; purástân[2] vaí nấbhyâ anyád ava-dyéd upárishṭâd[2] anyát, purástâd vaí nấbhyai ‖ 3 ‖ prâ-'ṇá upárishṭâd apâ-'nó, yấvân[2] evá paçús tásyấ 'va dyati. víshṇave çipi-vishṭấya juhoti; yád vaí yajnásyâ 'ti-rícyate[1] yáḥ paçór bhûmấ yấ púshṭis tád víshṇuḥ çipi-vishṭó, 'ti-rikta evấ 'ti-riktaṃ dadhâty áti-riktasya çấntyâ. ashṭấ-prûḍ ḍhiraṇyaṃ[5] dákshiṇâ, 'shṭấ-padî hy̆ eshấ, "tmấ navamáḥ, paçór ấptyâ | antara-koçá ushṇíshenấ "-vishṭitam bhavaty, evám iva hí paçúr úlbam iva cárme 'va mâṁsám ivấ 'sthî 'va, yấvân evá paçús tám âptvấ 'va runddhe[6]. yásyai 'shấ yajné prấyaçcittiḥ[2] kriyáta ishṭvấ vásîyân bhavati ‖ 4 ‖ vartayé 'ty âha, na íti, vaí nấbhyâ, úlbam ivaí, 'kaviṁçatiç ca ‖ 1 ‖

3, 3, 10, 1-2. — K. 13, 10. — Ç. 4, 5, 2, 10-18. — yajnaḥ — divishadbhya iti divishat-bhyaḥ — vyṛiddhaṃ iti vi-ṛiddhaṃ — ekadevatyâ ity èka-devatyâḥ — garbhâḥ — eti | vartana | vartaya — prajeti pra-jâ — gachati — yat |

---

1. [2] unbetont. [4] zu á 'rch° s. P. 10, 9. [5] °dh dh° ABW, s. Whitney zu P. 14, 5 p. 290; °ṭ ṭh° F. [6] °mdhe ABCDFW.

na — ârtim | eti | richet — na | ârtim | eti | richati — abhi | sam iti — svagâkṛityâ iti svagâ-kṛityai | atho iti — vai | eshaḥ — recayet | yat — purastât | nâbhyâḥ — upa-rishṭât — prâṇa iti pra-ânaḥ — atiriktam ity ati-riktam — ashṭâ-prûḍ ity ashṭâ-prûṭ | hiraṇyam — ashṭâpadîty ashṭâ-padî — âptyai | antarakoça ity antara-koçe — âvishṭitam ity â-vi-shṭitam — carmâ | iva — asthi | iva — âptvâ | aveti — prâyaçcittiḥ | kriyate.

2. [a1] ấ vâyo bhûsha çuci-pâ úpa naḥ sahásram te ni-yúto viçva-vâra | úpo te ándho[2] mádyam ayâmi yásya deva dadhishé pûrva-péyam ‖ [b] ấ-kûtyai tvâ kấmâya tvâ sam-ṛídhe tvâ; kikkiṭấ te mánaḥ prajấ-pataye svấhâ[3], kikkiṭấ te prâ-'ṇám vâyáve svấhâ, kikkiṭấ te cákshuḥ sûryâya svấhâ, kikkiṭấ te çrótram dyấvâ-pṛithivîbhyâm svấhâ, kikkiṭấ te vấcam sárasvatyai[3] svấhâ ‖ 1 ‖ [c] tvám turîyâ vaçínî vaçấ 'si sakṛíd[3] yát tvâ[4] mánasâ gárbha ấ 'çayat[5] | vaçấ tvám vaçínî gacha devấnt satyấḥ santu yá-jamânasya kấmâḥ ‖ [d] ajấ 'si rayi-shṭhấ, pṛithivyấm sîdo, "rdhvấ 'ntárikshaṃ[3] úpa tishṭhasva divî te bṛihád bhấḥ | [e] tántuṃ tanván rájaso bhánúm ánv ihi jyótishmataḥ[3] pathó raksha dhiyấ kṛitấn | [f] anulbaṇáṃ vayata jóguvâm ápo Mánur bhava janáyâ[6] daívyaṃ jánam ‖ [g] mánaso havír asi prajấ-pater várṇo, gấtrâṇâṃ te gâtra-bhấjo bhû-yâsma ‖ 2 ‖ sárasvatyai svấhâ, mánus, tráyodaça ca ‖ 2 ‖

3, 4, 3, 1-8. — K. 13, 11. 12. — eti | vâyo iti — çucipâ iti çuci-pâḥ — upo iti[7] — vaçâ | asi — garbhâḥ | eti | açâyat[5] — ajâ | asi | rayishṭheti rayi-sthâ — ûrdhvâ — janayâ.

3. imé[1] vai sahấ "stâṃ, té[2] vâyúr vỳ avât, té[2] gar-

2. bhûtyâdikâmasya vaçâlambhârthamantrâḥ. [1] so schon I, 4, 4, 1. [2] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 10. [3] ohne avagraha. [4] yátvâ AW. [5] nicht komponirt mit â! [6] so (°â) ABW, s. P. 3, 12. [7] s. Whitney zu P. 4, 7 p. 104. 468.

3. tadvidhiḥ. [1] s. P. 4, 52. [2] s. P. 4, 42.

bham adadhâtâṃ, táo sómaḥ prấ 'janayad[3] agnír agrasata; sá etám prajấ-patir âgneyám ashṭấ-kapâlam apaçyat, tám nír avapat, ténai 'vaí 'nâm agnér ádhi nír akrîṇât. tásmâd ápy anya-devatyàm â-lábhamâna âgneyám ashṭấ-kapâlam purástân[4] nír vaped, agnér evaí 'nâm ádhi nish-kríyấ " labhate. yát ‖ 1 ‖ vâyúr vy-ávât tásmâd vâyavyâ, yád imé[5] gárbham ádadhâtâṃ tásmâd dyâvâ-pṛithivyâ, yát sómaḥ prấ 'janayad[6] agnír ágrasata tásmâd agnî-shomíyâ, yád anáyor vi-yatyór vấg ávadat tásmât sârasvatí[4], yát prajấ-patir agnér ádhi nir-ákrîṇât tásmât prâjâ-patyấ, sấ vấ eshấ sarva-devatyâ yád ajấ vaçấ. vâyavyàm ấ labheta bhûti-kâmo, vâyúr vaí kshépishṭhâ devátâ[4], vâyúm evá svéna ‖ 2 ‖ bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, sá evaí 'nam bhûtiṃ gamayati. dyâvâ-pṛithivyàm ấ labheta kṛishámâṇaḥ pratishṭhấ-kâmo, divá evấ 'smai parjányo varshati vy asyấm óshadhayo[4] rohanti sám-ardhukam asya sasyám bhavaty. agnî-shomíyâm ấ labheta yáḥ kâmáyetấ: 'nna-vân annâ-'dáḥ syâm íty, agnínai 'vấ 'nnam áva runddhe[3 u. 7] sómenâ 'nnấ-'dyam, ánna-vân evấ 'nnâ-'dó bhavati. sârasvatîm[4] ấ labheta yáḥ ‖ 3 ‖ îçvaró vâcó váditoḥ sán vấcaṃ ná váded, vấg vaí sárasvatî[4], sárasvatîm evá svéna bhâga-dhéyenó 'pa dhâvati, saí vấ 'smin vấcaṃ dadhâti. prâjâ-patyấm ấ labheta yáḥ kâmáyetấ: 'nabhi-jitam abhí jayeyam íti, prajấ-patiḥ sárvâ devátâ[4] devátâbhir evấ 'nabhi-jitam abhí jayati. vâyavyayo 'pấ-"karoti[8], vâyór evaí 'nâm ava-rúdhyấ " labhata. ấ-kûtyai tvâ kấmâya tvâ ‖ 4 ‖ íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tát. kikkiṭâ-kấraṃ juhoti, kikkiṭâ-kâréṇa vaí grâmyấḥ paçávo

---

3. [3] unbetont. [4] ohne avagraha. [5] s. P. 4, 24. [6] nicht componirt (mit pra)! [7] °ndhe ABCDFW. [8] als Compositum.

ramante[3] prâ "ranyâḥ patanti; yát kikkiṭâ-kâraṃ juhóti grâmyâṇâm paçûnâṃ dhṛityai. páry-agnau kriyámâṇe juhoti, jîvantîm evaí 'nâṁ suvar-gáṃ lokám gamayati; tvám turîyâ vaçínî vaçâ 'sî 'ty âha, deva-traí 'vaí 'nâṃ gamayati. satyâḥ santu yájamânasya kâmâ íty âhai, 'shá vaí kámaḥ ‖ 5 ‖ yájamânasya yád ánârta ud-ṛicaṃ gáchati, tásmâd evám âhâ. 'jâ 'si rayi-shṭhé 'ty âhai, 'shv evaí 'nâṃ lokéshu práti shṭhâpayati[9]. diví te bṛihád bhâ íty âha, suvar-gá evâ 'smai loké jyótir dadhâti. tántuṃ tanván rájaso bhânúm ánv ihî 'ty âhe, 'mân evâ 'smai lokâñ[10] jyótishmataḥ[4] karoty. anulbaṇáṃ vayata jóguvâm ápa íti ‖ 6 ‖ âha, yád evá yajná ulbáṇaṃ kriyáte tásyai 'vaí 'shâ çântir. Mánur bhava janáyâ[11] daívyaṃ jánam íty âha, Mânavyò vaí praçâs tâ evâ "dyâḥ kurute. mánaso havír asî 'ty âha, svagâ-kṛityai. gâtrâṇâṃ te gâtra-bhâjo bhûyâsmé 'ty âhâ, "-çísham evaí 'tâm â çâste. tásyai vâ etásyâ ékam evâ 'deva-yajanaṃ yád â-labdhâyâm abhráḥ ‖ 7 ‖ bhávati; yád â-labdhâyâm abhráḥ syâd ap-sú vâ pra-veçáyet sárvâṃ vâ prâ 'çnîyâd; yád ap-sú pra-veçáyed yajna-veçasáṃ kuryât, sárvâm evá prâ 'çnîyâd indriyám evâ "tmán dhatte. sâ vâ eshâ tráyâṇâm evâ 'va-ruddhâ saṃvatsara-sádaḥ sahasra-yâjíno gṛiha-medhinas, tá evaí 'táyâ yajeran, téshâm evaí 'shâ "ptâ ‖ 8 ‖ yát, svéna, sârasvatîm á labheta yáḥ, kâmâya tvâ, kámó, 'pa íty, abhró, dvícatvâriçaç ca ‖ 3 ‖

3, 4, 2, 1-2. — K. 13, 11. 12. — ime iti — âstâm | te iti — avât | te iti — preti | ajanayat — ashṭâkapâlam ity ashṭâ-kapâlam — adhi | nir iti — apîti — âlabhamâna ity

---

3. [9] so (sh[o]) ABFW, s. P. 6, 4. [10] [o]n A, [o]n (mit virâma) B, [o]m W, s. P. 5, 24. [11] so ([o]â) ABW, s. P. 3, 12.

ã-labhàmânaḥ — adhîti | niṣkrîyeti niḥ-krîyà | eti — ime iti — preti | ajànayat[6] — agnîṣhṭomîyety àgnî-ṣṭomîyã — adhîti | nirakrîṇâd iti niḥ-akrîṇàt — divaḥ | eva | asmai — vîti | asyâm — annàda ity ànna-adaḥ — annâdyam ity ànna-adyàm — sarvâḥ | devatâḥ — upâkàrotîty ùpa-âkà-roti — eti | labhate — ramante | preti | âraṇyâḥ — vaçâ | asi | iti — devatreti deva-trâ | eva — anârtaḥ — ajâ | asi | rayishṭheti rayi-sthâ — eshu — sthâpayati — suvarga iti suvaḥ-ge — apàḥ — yajne — janayà — eva | âdyâḥ — vai | etasyâḥ — eva | adèvayajanam ity adèva-yajanam — preti | açnîyât | indriyam — te | eva | etayã — âptâ.

4. [a] cittám ca cittiç cã "-kûtam cã "-kûtiç ca vi-jnâtam ca vi-jnãnam ca mánaç ca çákvarîç ca dárçaç ca pûrṇá-mâsaç ca bṛihác ca ratham-taram ca. [b] prajã-patir jáyân índrâya vríshṇe prã 'yachad ugráḥ pṛitanãjyeshu[1],[2] tásmai víçaḥ sám anamanta sárvâḥ, sá ugráḥ sá hí hávyo babhũva.[2] devà-'surãḥ sám-yattâ âsant, sá índraḥ prajã-patim úpâ 'dhâvat, tásmâ etãn jáyân[3 u. 4] prã 'yachat, tãn ajuhot; táto vai devã ásurân ajayan; yád ájayan táj jáyânâm jaya-tvám. spárdhamânenai 'té hotavyâ, jáyaty evá tãm pṛitanâm ‖ 1 ‖ úpa, páñcaviṁçatiç ca ‖ 4 ‖

3, 4, 6, 1. 2. — Pâr. 1, 5. — pṛitanâjyèshu — hotavyâḥ.

5. [a] agnír bhûtãnâm ádhi-patiḥ sá mâ 'vatv, índro jyeshṭhãnâm, yamáḥ pṛithivyã, vâyúr antárikshasya[1], sũryo diváç, candrámâ[1] nákshatrãṇâm, bṛíhaspátir[1] bráhmaṇo, mitráḥ satyãnâm, váruṇo 'pâm, samudráḥ[1] srotyãnâm, ánnam sãm-râjyânâm ádhi-pati tán mâ 'vatu, sóma óshadhînâm[1], savitã pra-savãnâm, rudráḥ paçûnãm, tváshṭâ rû-

4. jayâkhyamantrataddhomâḥ. [1] ohne avagraha. [2] | fehlt ABW. [3] °n AW, s. P. 5, 24. [4] s. Pâṇ. 6, 1, 202.

5. abhyâtânâḥ. [1] ohne avagraha.

pā́ṇâṃ, víshṇuḥ párvatânâm, marúto gaṇā́nâm ádhi-patayas té mâ 'vantu. [b] pítaraḥ pitâmahâḥ[1] pare 'vare tátâs tatâmahâ[1] íhá mâ 'vata | [c] asmín bráhmann asmín kshatrè 'syā́m â-çíshy asyā́m puro-dhā́yâm asmín kármann asyā́ṃ devá-hûtyâm || 1 || avare, saptádaça ca || 5 ||

3, 4, 6, 1-2. — Pâr. 1, 5. — Çâṅkh. çr. 4, 10, 1. 3. — saḥ | mâ | avatu — pṛithivyâḥ — candramā́ḥ — pitâmahâḥ | pare | avare | tatā́ḥ | tatâmahâḥ — mâ | avata — kshatre | asyâm.

6. devā́ vaí yád yajné 'kurvata tád ásurâ akurvata; té devā́ etā́n abhy-âtânā́n apaçyan, tā́n abhy-ā́tanvata[1] yád devā́nâṃ kármā́ "sîd ā́rdhyata tád, yád ásurâṇâṃ ná tád ârdhyata. yéna kármaṇé "rtset tátra hotavỳâ, ṛidhnóty evá téna kármaṇâ. yád víçve devā́ḥ sam-ábharan tásmâd abhy-âtânā́ vaiçva-devā́, yát prajā́-patir jáyân prā́ 'yachat[2] tásmâj jáyâḥ prâjâ-patyā́ḥ || 1 || yád râshṭrabhṛíd-bhî râshṭrám ā́ 'dadata[2] tád râshṭra-bhṛítâ◡ râshṭrabhṛit-tváṃ[3]. té devā́ abhy-âtânaír ásurân abhy-ā́tanvata[1 u. 4] jáyair ajayan râshṭrabhṛíd-bhî râshṭrám ā́ 'dadata; yád devā́ abhy-âtânaír ásurân abhy-ā́tanvata[1 u. 5] tád abhy-âtânā́nâm abhyâtâna-tváṃ, yáj jáyair ájayan táj jáyânâṃ jaya-tváṃ, yád râshṭrabhṛíd-bhî râshṭrám ā́ 'dadata[2] tád râshṭra-bhṛítâ◡ râshṭrabhṛit-tváṃ[3]; táto devā́ ábhavan párā́ 'surâ. yó bhrā́tṛivya-vânt syā́t sá etā́ñ juhuyâd, abhy-âtânaír evá bhrā́tṛivyân abhy-ā́tanute[1 u. 6] jáyair jayati râshṭrabhṛíd-bhî râshṭrám ā́ datte, bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrā́tṛivyo bhavati || 2 || prâjâpatyā́ḥ, sò, 'shṭā́daça ca || 6 ||

---

6. taddhomavidhiḥ (jayai râshṭrabhṛidbhiḥ). [1] als Compositum. [2] nicht componirt (mit pra, resp. â)! [3] °bhṛitvám DW. [4] das Verbum vermuthlich unbetont, s. not. [6]. [5] hier aber ist wohl das Verbum (át°), nicht die Praepos. â, betont. [6] unbetont (das Verbum nämlich)!

3, 4, 4, 1. 5, 1. 7, 1-3. 8, 1-7. — devâḥ — akûrvata — abhyâtânvatety ábhi-âtânvata — karmá | âsît | ârdhyata — îrtsét — hotavyâḥ — abhyâtânâ ity ábhi-âtânâḥ | vaiçva-devâ iti vaiçva-devâḥ — preti | ayáchat[2] — râshṭrabhṛidbhir iti râshṭrabhṛit-bhiḥ — eti | adádata[2] — abhyâtânvatety abhi-âtânvata[4] — eti | adadata — abhyâtânvatety ábhi-âtânvata[5] — eti | adádata[2] — pareti | asúrâḥ — abhyâtânuta ity ábhi-âtânute.

7. [a] ṛitâshâḍ[1] ṛitá-dhâmâ 'gnír gandharvás, tásyaú 'shadhayo[1] 'psarása[1] ûrjo nâma; sá idám bráhma kshatrám pâtu, tâ idám bráhma kshatrám pântu, tásmai svâhâ[1] tâbhyaḥ svâhâ. [b] sa-hitó viçvá-sâmâ sûryo gandharvás, tásya márîcayo 'psarása â-yúvaḥ. [c] su-shumnáḥ[2] sûrya-raçmiç candrámâ[1] gandharvás, tásya nákshatrâṇy apsaráso bekúrayo. [d] bhujyúḥ su-parṇó yajnó gandharvás, tásya dákshiṇâ apsarása stavâḥ. [e] prajâ-patir viçvá-karmâ mánaḥ ‖ 1 ‖ gandharvás, tásya 'rk-sâmâny apsaráso váhnaya. [f] ishiró viçvá-vyacâ vâto gandharvás, tásyâ "po 'psaráso mudâ. [g] bhúvanasya pate yásya ta upári gṛihâ ihá ca | sá[3] no râsvâ 'jyânie râyás póshae[4] su-vîryae sam-vatsarî-ṇâe svastím[1] ‖ [h] parameshṭhy[1] ádhi-patir mṛityúr gandharvás, tásya víçvam apsaráso bhúvaḥ. [i] su-kshitiḥ sú-bhûtir bhadra-kṛít súvar-vân parjányo gandharvás, tásya vi-dyúto 'psaráso rúco. [k] dûré-hetir amṛidayáḥ ‖ 2 ‖ mṛityúr gandharvás, tásya pra-jâ apsaráso bhîrúvaç. [l] cáruḥ kṛi-paṇa-kâçî kâmo gandharvás, tásyâ "-dhâyo 'psarásaḥ çocáyantîr nâma; sá idám bráhma kshatrám pâtu, tâ idám bráhma kshatrám pântu, tásmai svâhâ tâbhyaḥ svâhâ.

---

7. râshṭrabhṛinmantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] °mnaḥ ABFW, und in CD vor wie nach iti; s. P. 13, 15. (Nir. 2, 6.) [3] so schon III, 3, 8, 3. [4] so (°s p°) ABW; s. P. 8, 29.

[m] sá no bhuvanasya pate yásya ta upári gṛihắ ihá ca | urú bráhmaṇe 'smaí kshatrắya máhi çárma yacha ‖ 3 ‖ máno, 'mṛiḍayáḥ, shátcatvâriꣳçac ca ‖ 7 ‖

3, 4, 8, 1-7. 5, 4, 9, 3. 7, 4, 4. — K. 18, 14. 21, 12. (37, 10-12). Vs. 18, 38-44. Ç. 9, 4, 1, 1-12. Kâ. 18, 5, 16. 17. — ṛitấshâṭ — oshádhayaḥ | apsarasáḥ — sushumna iti su-sumnaḥ — tasyà | ṛiksấmânîty ṛik-sấmâni — viçvavyácâ iti viçva-vyacấḥ — mudấḥ — te — ajyắnim[5] | rấyaḥ | poshám — paramẽshṭhî — suvárvân iti suvấḥ-vân — ấdhaya ity ấ-dhayấḥ.

8. râshṭrá-kâmâya hotavyà́, râshṭrám vaí râshṭra-bhṛíto, râshṭréṇai 'vắ 'smai râshṭrám áva runddhe[1], râshṭrám evá bhavaty. âtmáne hotavyà́, râshṭrám vaí râshṭra-bhṛíto râshṭrám pra-jắ râshṭrám paçávo râshṭrám yác chréshṭho bhávati, râshṭréṇai 'vá râshṭrám áva runddhe[1] vásishṭhaḥ samânắnâm[2] bhavati. grắma-kâmâya hotavyà́, râshṭrám vaí râshṭra-bhṛíto râshṭráꣳ sa-jâtắ, râshṭréṇai 'vắ 'smai râshṭráꣳ sa-jâtắn áva runddhe[1], grâmí ‖ 1 ‖ evá bhavaty. adhi-dévane juhoty, adhi-dévana evắ 'smai sa-jâtắn áva runddhe[1], tá enam áva-ruddhâ úpa tishṭhante. ratha-mukhá ójas-kâmasya hotavyà́, ójo vaí râshṭra-bhṛíta ójo rátha, ójasai 'vắ 'smâ ójó 'va runddha[1] ojasvì[2] evá bhavati. yó râshṭrắd ápa-bhûtaḥ syắt tásmai hotavyà́; yắvanto[2] 'sya ráthâḥ syús tắn brûyấd: yuñgdhvám[3] iti râshṭrám evắ 'smai yunakti ‖ 2 ‖ ấ-hutayo vắ etásyắ 'kḷiptâ yásya râshṭrám ná kálpate, sva-rathásya dákshiṇaṃ cakrám pra-vṛíhya nâḍím abhí juhuyấd, ấ-hutîr evắ 'sya kalpayati, tắ asya kálpamânâ râshṭrám ánu kalpate. saṃ-grâmé sáṃ-yatte hotavyà́, râshṭrám vaí râshṭra-bhṛíto, rá-

---

7. [5] ấjyânim C prima.

8. teshâṃ kâmyâḥ prayogâḥ. [1] °ndhe ABCDFW. [2] ohne avagraha. [3] yuñdh° ABCDW.

shṭrè khálu vấ eté vy-ấyachante[4] yé saṃ-grâmấo saṃ-yánti, yásya pũrvasya júhvati sá evá bhavati jáyati táṃ saṃ-grâmám. mândhuká[5] idhmáḥ ‖ 3 ‖ bhavaty, áṅgârâ evá prati-véshṭamânâ amítrâṇâm asya sénâm práti veshṭayanti. yá un-mấdyet tásmai hotavỳâ, gandharvâ-'psaráso vấ etám ún mâdayanti yá nn-mấdyaty, eté khálu vaí gandharvâ-'psaráso yád râshṭra-bhṛítas; tásmai svấhâ[2] tấbhyaḥ svấhé 'ti juhoti, ténai 'vaí 'nâñ chamayati[6].

naíyagrodha[2,7] aúdumbara[2] ấçvatthaḥ[2] plấksha ítî 'dhmó bhavaty, eté vaí gandharvâ-'psarásâṃ gṛihấḥ, svá evaí 'nân ‖ 4 ‖ â-yátane çamayaty. abhi-cáratâ prati-lomấo hotavỳàḥ, prâ-'ṇấn evấ 'sya pratîcaḥ práti yauti, táṃ táto yéna kéna ca stṛiṇute. svá-kṛita íriṇe juhoti pra-daré vai, 'tád vấ asyaí nírṛiti-gṛihîtaṃ, nírṛiti-gṛihîta evaí 'naṃ nír-ṛityâ grâhayati; yád vâcáḥ krûráṃ téna váshaṭ karoti, vâcá evaí 'naṃ krûréṇa prá vṛiçcati, tâjág ấrtim[2] ấ 'rchati[8].

yásya kâmáyetâ: 'nnấ-'dyam ‖ 5 ‖ ấ dadîyé 'ti tásya sabhấyâm ut-tânó ni-pádya bhúvanasya pata íti tṛiṇâni sáṃ gṛihṇîyât, prajấ-patir vaí bhúvanasya pátiḥ, prajấ-patinai 'vấ 'syâ 'nnấ-'dyam ấ datta; idám ahám amúshyâ "mushyâyaṇásyâ 'nnấ-'dyao harâmî 'ty âhâ, 'nnấ-'dyam evấ 'sya harati; shaḍ-bhír harati, sháḍ vấ ṛitávaḥ, prajấ-patinai 'vấ 'syâ 'nnấ-'dyam â-dấya 'rtávo 'smâ ánu prá yachanti ‖ 6 ‖ yó jyeshṭhá-bandhur ápa-bhûtaḥ syất táo sthále 'va-sấyya brahmau-'danáṃ cátuḥ-çarâvam paktvấ tásmai hotavỳà, várshma vaí râshṭra-bhṛíto, várshma sthálaṃ, várshmaṇai 'vaí 'naṃ várshma samânấnâṃ[3] gamayati; cátuḥ-çarâvo bhavati, dikshv évá práti

---

8. [4] als Compositum. [5] so ABCDFW, mádhuka Pet. W. [6] °nch° AW, °m ç° B. [7] ?so ABF, náyya° CD, naíyya° W. [8] s. P. 10, 9.

tishṭhati; kshîré bhavati, rúcam evấ 'smin dadhâty; úd dharati çrita-tvấya; sarpishvân[2] bhavati medhya-tvấya; cátvâra ârsheyấḥ prấ 'çnanti, diçấm evá jyótishi juboti ‖ 7 ‖ grâmî, yunakti, 'dhmáḥ, svá evaí 'nân, annádyam, yachanty, ékân ná pañcâçác ca ‖ 8 ‖

3, 4, 7, 1-3. — hotavyấḥ — prajeti pra-jâ — grâmî — adhidevâna ity ádhi-devâne | eva — te | enam — ratha-mukha iti ratha-mukhe | ojáskâmasyety ojáḥ-kâmasya — rathâḥ | ojásâ — ojasvî | eva — akḷiptâḥ — kalpámânâḥ — vyâyáchanta iti ví-âyáchante — mândhukaḥ — nayyágrodhaḥ[7] | audúmbaraḥ | âçvátthaḥ | plákshâḥ — sve | eva — svakṛita iti sva-kṛite — nirṛitigṛihîta iti nirṛiti-gṛihîte — nirṛityeti niḥ-ṛityâ — vâcaḥ | eva — ârtim | eti | ṛichati — annâdyam ity ánna-adyám — eti | datte — ṛitavâḥ | asmai | anú | preti — sthalé | avasâyyety áva-sâyyá — ud iti | harati — sarpishvân.

9. dévikâ nír vapet prajấ-kâmaç, chándâṁsi vaí dévikâç, chándâṁsî 'va khálu vaí pra-jấç, chándo-bhir evấ 'smai pra-jấḥ prá janayati. prathamấm dhâtấram karoti, mithunî evá[1] téna karoty, ánv evấ 'smâ ánu-matir manyate râté râkấ prá sinîvâlî[2] janayati pra-jấsv evá prá-jâtâsu kuhvâ vấcam dadhâty. etấ evá nír vapet paçú-kâmaç, chándâṁsi vaí dévikâç, chándâṁsi ‖ 1 ‖ iva khálu vaí paçávaç, chándo-bhir evấ 'smai paçûn prá janayati; prathamấm dhâtấram karoti, praí 'vá téna vâpayaty, ánv evấ 'smâ ánu-matir manyate râté râkấ prá sinîvâlî janayati paçûn evá prá-jâtân kuhvâ práti shṭhâpayaty[3].

etấ evá nír vaped grấma-kâmaç, chándâṁsi vaí dévikâç, chándâṁsî 'va khálu vaí grấmaç, chándo-bhir evấ 'smai

---

9. devikâhavíṁshi. [1] ohne saṁdhi in ABW, s. P. 10, 18 (4, 53). [2] ohne avagraha. [3] so (shṭh°) ABFW, s. P. 6, 4.

grâmam ‖ 2 ‖ áva runddhe[4]; madhyató[2] dhâtâraṃ karoti, madhyatá evaí 'naṃ grâmasya dadhâty. etâ evá nír vapej jyóg-âmayâvî, chándâ∞si vaí dévikâç, chándâ∞si khálu vâ etám abhí manyante yásya jyóg âmáyati, chándo-bhir evaí 'nam agadáṃ karoti; madhyató dhâtâraṃ karoti, madhyató vâ etásyâ 'kḷiptaṃ yásya jyóg âmáyati, madhyatá evâ 'sya téna kalpayaty. etâ evá níḥ ‖ 3 ‖ vaped yáṃ yajnó nó 'pa-námec, chándâ∞si vaí dévikâç, chándâ∞si khálu vâ etáṃ nó 'pa namanti yáṃ yajnó nó 'pa-námati; prathamáṃ dhâtâraṃ karoti, mukhatá[2] evâ 'smai chándâ∞si dadhâty, úpai 'naṃ yajnó namaty. etâ evá nír vaped ĩjânáç, chándâ∞si vaí dévikâ, yâtá-yâmânî 'va khálu vâ etásya chándâ∞si yá ĩjâná; ut-tamáṃ dhâtâraṃ karoti ‖ 4 ‖ upárishṭâd[2] evâ 'smai chándâ∞sy áyâta-yâmâny áva runddha[4], úpai 'nam út-taro yajnó namaty. etâ evá nír vaped yám medhâ nó 'pa-námec, chándâ∞si vaí dévikâç, chándâ∞si khálu vâ etáṃ nó 'pa namantí yám medhâ nó 'pa-námati; prathamáṃ dhâtâraṃ karoti, mukhatá evâ 'smai chándâ∞si dadhâty, úpai 'nam medhâ namaty. etâ evá nír vapet ‖ 5 ‖ rúk-kâmaç, chándâ∞si vaí dévikâç, chándâ∞sî 'va khálu vaí rúk, chándo-bhir evâ 'smin rúcaṃ dadhâti; kshîré bhavanti, rúcam evâ 'smin dadhati; madhyató dhâtâraṃ karoti, madhyatá evaí 'na∞ rucó dadhâti. gâyatrî vâ ánu-matis trishṭúg[2] râkâ jágatî sinîvâlî[2] anu-shṭúp kuhûr dhâtâ vashaṭ-kârâḥ. pûrva-pakshó râkâ 'para-pakshâḥ kuhûr amâ-vâsyâ sinîvâlî[1] paurṇa-mâsy ánu-matiç candrámâ[2] dhâtâ. 'shṭaú ‖ 6 ‖ vásavo 'shṭâ-'ksharâ gâyatry, ékâdaça[2] rudrâ ékâdaçâ-'ksharâ trishṭúb[2], dvâdaçâ[2] "dityâ dvâdaçâ-ksharâ jágatî, prajâ-

9. [4] °mdhe ABCDFW.

-patir anu-shṭúb, dhâtẫ vashaṭ-kârá. etád vaí dévikâḥ sárvâṇi ca chándâꣳsi sárvâç ca devátâ vashaṭ-kârás; tẫ yát sahá sárvâ nir-váped îçvarẫ enam pra-dáho; dvé[5] prathamé[6] nir-úpya dhâtús tṛitî́yaṃ nír vapet tátho[7] evó 't-tare[8] nír vapet; táthai 'naṃ ná prá dahanty, átho[7] yásmai kẫmâya nir-upyánte tám evẫ "bhir úpâ "pnoti ‖ 7 ‖ paçúkâmaç chándâꣳsi vaí dévikâç chándâꣳsi, grấmaṃ, kalpayaty etấ evá nír, uttamáṃ dhâtấraṃ karoti, medhấ namaty etấ evá nír vaped, ashṭaú, dahanti, náva ca ‖ 9 ‖

K. 12, 8. — Ç. 9, 5, 1, 34-39. Kâ. 18, 6, 20. 21. — Çâṅkh. Br. (3, 1). 19, 7. çr. 9, 28, 1. — Ait. 3, 47. (7, 11). Âçval. 6, 14. — (Kauç. 1.) — devikâḥ — mithunî | eva — sthâpayati — yaḥ | îjânaḥ — trishṭuk | râkâ — anushṭub ity ânu-stup — candramâḥ — trishtup — anushṭub ity ânu-stup — devatâḥ — sarvâḥ — îçvarâḥ — dve iti | prathame iti — tatho iti — uttare ity ut-tare — atho iti.

10. [a] vâstosh pate[1] práti jânîhy asmẫt sv-âveçó anamîvó[2] bhavâ[3] naḥ | yát tvé "mahe[4] práti tán no jushasva çáṃ na edhi dvi-páde çáṃ cátush-pade ‖ [b] vâstosh pate[1] çagmáyâ saꣳsádâ te sakshîmáhi raṇváyâ gâtu-mátyâ | âvaḥ kshéma utá yóge váraṃ no yûyám pâta svastí-bhiḥ sádâ naḥ ‖ yát sâyám-prâtar agni-hotráṃ juhóty âhutî-'shṭakẫ evá tẫ úpa dhatte ‖ 1 ‖ yájamâno, 'ho-râtrẫṇi vẫ etásyé 'shṭakâ yá âhitâ-'gnir, yát sâyám-prâtar juhóty aho-râtrẫṇy evẫ "ptvé 'shṭakâḥ kṛitvó 'pa dhatte. dáça samânátra[5] juhoti, dáçâ-'kshará vi-râḍ, vi-rẫjam evẫ "ptvé 'shṭakâṃ kṛitvó 'pa dhatté, 'tho vi-rẫjy evá yajnám âpnoti,

---

9. [a] s. P. 4, 49. [6] s. P. 1, 50. [7] s. Whitney zu P. 4, 7 p. 104. 468. [8] s. P. 4, 11.

10. prayâṇaṃ karishyato 'gnihotriṇo 'gnisamâropaṇam (vâstoshpatiyuto homaḥ). [1] so (°sh p°) ABFW; s. P. 8, 27. [2] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 17. [3] so (°â) ABW, s. P. 3, 8. [4] Wurzel betont, s. Pet. W. [5] ohne avagraha.

cityaç-cityo 'sya bhavati; tásmâd yátra dáço 'shitvấ[6] pra-yấti tád yajna-vâstv, ávâstv evá tád yát táto 'rvâcînam ‖ 2 ‖ rudráḥ khálu vaí vâstosh-patír[7], yád áhutvâ vâstosh-patîyam pra-yâyấd rudrá enam bhûtvấ 'gnír anû-'tthấya hanyâd; vâstosh-patîyaṃ juhoti, bhâga-dhéyenai 'vaí 'naṃ çamayati, nấ "rtim[4] ấ 'rchati[8] yájamâno. yád yukté juhuyấd yáthâ prá-yâte vấstâv ấ-hutiṃ juhóti tâdṛíg[4] evá tád, yád áyukte juhuyấd yáthâ kshéma ấ-hutiṃ juhóti tâdṛíg[4] evá tád; áhutam asya vâstosh-patîyaṃ syât ‖ 3 ‖ dákshiṇo yuktó bhávati savyó 'yuktó, 'tha vâstosh-patîyaṃ juhoty, ubháyam evấ 'kar, ápari-vargam evaí 'naṃ çamayati. yád ékayâ juhuyấd darvi-homáṃ kuryât; puro-'nuvâkyâm anû-'cya yâjyayâ juhoti sadeva-tvấya. yád dhutá â-dadhyấd rudrấṃ gṛihấn anv-ấrohayed[9], yád ava-kshấṇâny ásam-prakshâpya[10] pra-yâyấd yáthâ yajna-veça-sáṃ vâ "-dáhanaṃ vâ tâdṛíg[4] evá tád. ayáṃ te yónir ṛitvíya íty aráṇyoḥ sam-ấrohayati[9] ‖ 4 ‖ eshá vấ agnér yóniḥ, svá evaí 'naṃ yónau sam-ấrohayaty[9]. átho khálv âhur: yád aráṇyoḥ sam-ấrûḍho náçyed úd asyâ 'gníḥ sîdet punar-âdhéyaḥ syâd íti; yấ te agne[11] yajníyâ tanûs táyé " 'hy ấ rohé 'ty âtmánt sam-ấrohayate[9], yá-jamâno vấ agnér yóniḥ, svấyâm evaí 'naṃ yónyâṃ sam-ấrohayate[9] ‖ 5 ‖ dhatte, 'rvâcînaṃ, syât, samấrohayati, páñcacatvâriṃçac ca ‖ 10 ‖[12]

[a-b] Pâr. 3, 5. Çâṅkh. çr. 2, 16, 1-3. 17, 3. Kauç. 43. Âçv. g. 2, 9, 9. — [4-5] B. 2, 5, 8, 8. — vâstóḥ | pate — svâveça iti su-âveçaḥ — bhava — tvâ | îmahe — tat | naḥ — âvâḥ | kshemé — âhutîshṭakâ ity âhuti-ishṭakâḥ — ghorâtrâṇîty ahaḥ-râtrâṇi — ishṭákâḥ | yaḥ — samânatrâ — atho iti

10. [6] so BFW, daçaushi° A. [7] hier als Compositum! [8] s. P. 10, 9. [9] als Compositum. [10] so (°pya) ADFW und Pct. W., °yya BC. [11] so (°e a°) ABFW, s. P. 11, 10. [12] hier bricht B ab.

— uṣhṭvâ — avâstu | eva — vâstoshpatir iti vâstoḥ-patiḥ — vâstoshpatîyam iti vâstoḥ-patîyam — anûtthâyety ánu-utthâyâ — ârtim | eti | richati — kshemé — ayúktaḥ | athâ — eva | akaḥ — anûcyety ánu-ucyâ — yat | hute — anvârôhayed ity ánu-ârôhayet — vâ | âdahânam ity â-dahânam — samârôhayatîti sam-ârôhayati — eshaḥ | vai — sve | eva — atho iti — tayâ | eti | ihi | eti | roha — samârôhayata iti sam-ârôhayate.

11. [a] tvám agne bṛihád váyo dádhâsi deva dâçúshe | kavír gṛihá-patir yúvâ || [b] havya-vâḍ agnír ajáraḥ pitấ no vi-bhúr vi-bhâvâ su-dṛiçîko asmé[1a 2] | su-gârhapatyâḥ sám ísho didihy asma-dríyak sám mimîhi çrávâꣳsi || [c] tvám ca soma no váço jîvấtum ná marâmahe | priyá-stotro vánaspátiḥ[3] || [d] brahmấ devấnâm pada-vîḥ kavînấm ṛíshir víprâṇâm mahishó mṛigấṇâm | çyenó gṛídhrâṇâꣳ svá-dhitir vánânâꣳ sómaḥ || 1 || pavítram áty eti rébhan || [e] ấ viçvá-devaꣳ sát-patiꣳ sû-'ktaír adyấ[4] vṛiṇîmahe | satyá-savaꣳ savitấram || [f] ấ satyéna rájasâ vártamâno ni-veçáyann amṛítam mártyaṃ ca | hiraṇyáyena savitấ ráthenấ " devó yâti bhúvanâ vi-páçyan || [g] yáthâ no áditiḥ[1] kárat[5] páçve nṛí-bhyo yáthâ gáve | yáthâ tokấya rudríyam || [h] mấ nas toké tánaye mấ na ấyushi mấ no góshu mấ || 2 || no áçveshu[1] rîrishaḥ | vîrấn mấ no rudra bhâmitó vadhîr havíshmanto[3] námasâ vidhema te || [i] uda-prúto ná váyo rákshamâṇâ vấvadato abhríyasye[1] 'va ghóshâḥ | giri-bhrájo nó "rmáyo mádanto bṛíhaspátim[3] abhí arkấ anâvan || [k] haꣳsaír iva sákhi-bhir vấvadad-bhir açman-máyâni náhanâ vy-ásyan | bṛíhaspátir abhi-kánikradad gấ utá prấ 'staud úc

---

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ. [1] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [2] s. P. 4, 9. [3] ohne avagraha. [4] so (°â) AW, s. P. 3, 8. 10. [5] kárat W, s. Whitney zu P. 12, 7 p. 262.

ca vidvấn agâyat ‖ [l]é 'ndra sânasiꣳ rayím ‖ 3 ‖ sa-jítvânaꣳ sadà-sáham | várshishṭham ûtáye bhara ‖ [m] prá sasâhishe puru-hûta çátrûñ jyéshṭhas[6] te çúshma ihá râtír astu | índrā " bhara dákshiṇenâ[4] vásûni pátiḥ sindhûnâm asi revátînâm[3] ‖ [n] tváꣳ sutásya pîtáye sadyó[3] vṛiddhó ajâyathâḥ[1] | índra jyaíshṭhyâya su-krato ‖ [o] bhuvás tvám indra bráhmaṇâ mahấn bhúvo víçveshu sávaneshu yajníyaḥ | bhúvo nṛ́ꣳç cyautnó víçvasmin bháre jyéshṭhaç ca mántraḥ ‖ 4 ‖ viçva-carshaṇe ‖ [p] mitrásya carshaṇî-dhṛítaḥ[7] çrávo devásya sânasím | satyáṃ citráçravas-tamam ‖ [q] mitró jánân yâtayati pra-jânán mitró dâdhâra pṛithivîm utá dyấm | mitráḥ kṛishṭîr áni-mishâ 'bhí cashṭe satyấya havyáṃ ghṛitá-vad vidhema ‖ [r] prá sá mitra márto astu[1] práyasvân[8] yás ta âditya çíkshati vraténa | ná hanyate ná jîyate tvóto[3] naí 'nam áꣳho açnoty[1] ántito[3] ná dûrất ‖ [s] yát ‖ 5 ‖ cid dhí te víço yathâ prá deva varuṇa vratám | minîmási dyávi-dyavi ‖ [t] yát kíṃ ce 'dáṃ varuṇa daívye jáne 'bhi-drohám manushyâç cárâmasi | ácittî yát táva dhármâ[9] yuyopimá mấ nas tásmâd énaso deva rîrishaḥ ‖ [u] kitavấso yád riripúr ná dîví yád vâ ghâ[4] satyám utá yán ná vidmá[10] | sárvâ tấ ví shya[11] çithiré 'va devấ 'thâ[4] te syâma varuṇa priyấsaḥ ‖ 6 ‖ sómo, góshu mā, rayím, mántro, yác, chithirā, saptá ca ‖ 11 ‖

1, 8, 10, 1.2. — [a] R. 8, 91, 1; [b] 5, 4, 2; [c] 1, 91, 6; [d] 9, 96, 6; [e] 5, 82, 7; [f] nur hier; [g] 1, 48, 2; [h] 1, 114, 8; [i.k] 10, 68, 1. 67, 3; [l] 1, 8, 1; [m] 10, 180, 1; [n] 1, 5, 6; [o] 10, 50, 4; [p.q.r] 3, 59, 6. 1. 2; [s] 1, 25, 1; [t] 7, 89, 5; [u] 5, 85, 8. — asme iti — asmadriyag ity àsma-driyàk — vaçàḥ — eti | viçvadèvam iti viçva-dèvam — sûk-

---

11. [6] so A pr. m., [o]njy[o] A sec. m., [o]m jy[o] W, s. P. 5, 24. [7] s. P. 3, 7; Whitney zu P. 13, 13. [8] so (e') AW, s. P. 12, 7. [9] so A. C pr. m. D. W., dhármā C sec. m.; s. Whitney zu P. 3, 15 p. 98. [10] vighnā C. [11] s. P. 6, 4; sma C.

tair iti su-u̱ktaiḥ | a̱dya — eti | sa̱tyenà — rathèna | eti — paçvè[12] — rakshàmâṇâḥ — na | û̱rmayàḥ — nahànâ | vyasya̱nn[13] iti vi-asyàn — preti | a̱stau̱t — eti | i̱ndra̱ — çushmàḥ — indrà | eti — dakshiṇena — su̱kra̱to̱ iti su-kra̱to̱ — ca̱rsha̱ṇîdhṛita̱ iti carshaṇi-dhṛitàḥ — tvotàḥ — viçàḥ | ya̱thâ̱ — acitti — dharmā̃[9] — gha̱ — vîti | sya̱ | çi̱thi̱râ | iva — athà.

ví vā́, ā́ vâyo, imé vaí, cittáṃ cā, 'gnír[14] bhûtā́nâṃ, devā́ vā́, ṛitâshā́ḍ, râshṭrákâmâya, dévikâ, vā́stoshpate, tvám agne bṛihád váya, ékâdaça ‖ 11 ‖

ví vā́ (1, 1), íty[15] âha yathâyajúr evaí 'tán (3, 5), mṛityúr gandharvó (7, 3), 'va runddhe[16] (9, 3), tvám agne bṛihád váyaḥ (11, 1), sháṭcatvâri◡çat ‖ 46 ‖

iti taittirîyâsaṃhitâyâṃ tṛitîyakâṇḍe caturthaḥ prapâṭhakaḥ ‖

1. [a] pûrṇā́ paçcā́d utá pûrṇā́ purástâd[1] ún madhyatáḥ[1] paurṇa-mâsī́ jigâya | tásyâṃ devā́ ádhi saṃ-vásanta ut-tamé nā́ka ihá mâdayantâm ‖ [b] yát te devā́ ádadhur bhâga-dhéyam ámâ-vâsye saṃ-vásanto mahi-tvā́ | sā́ no yajnám pipṛihi viçva-vâre rayíṃ no dhehi su-bhage su-vī́ram ‖ [c] ni-véçanî saṃ-gámanî vásûnâṃ víçvâ rûpā́ṇi vásûny â-veçáyantî | sahasra-posháᴗ su-bhágâ rárâṇâ sā́ na ā́ gan várcasâ ‖ 1 ‖ saṃ-vidânā́ ‖ [d] ágnî-shomau prathamaú vîrỳeṇa vásûn rudrā́n âdityā́n ihá jinvatam | mâdhyáᴗ hí paurṇa-mâsáṃ jushéthâm bráhmaṇâ vṛiddhaú su-kṛiténa sâtā́v áthâ 'smá-bhyaᴗ sahá-vîrâᴗ rayíṃ ní yachatam ‖

âdityā́ç cā́ 'ñgirasaç câ 'gnī́n ā́ 'dadhata, té darça-pûrṇamâsaú praí "psan; téshâm áñgirasâṃ nír-uptaᴗ havir ā́sîd áthâ "dityā́ etaú hómâv apaçyan, tā́v ajuhavus, táto

---

11. [12] paroxytonon, s. Pet. W. [13] vyákhyan W pr. m. [14] cittám agnír W. [15] vā́ etásyé 'ty D. [16] ruṃdhe ACDW.

5, 1-10. someshṭyoḥ çeshaḥ; 1. darçapûrṇamâseshṭyañgabhûtâ 'nvârambhaṇiyeshṭiḥ. [1] ohne avagraha.

vaí té darça-pûrṇamâsaú ‖ 2 ‖ pŭrva ấ 'labhanta. darça-pûrṇamâsấv â-lábhamâna etaú hómau purástâj[1] juhuyât, sâ-'kshấd evá darça-pûrṇamâsấv ấ labhate. brahma-vâdíno vadanti: sá t' vaí[2] darça-pûrṇamâsấv ấ labheta yá enayor anu-lomáṃ ca prati-lomáṃ ca vidyấd íty; amâ-vâsyâyâ ûrdhváṃ tád anu-lomám, paurṇa-mâsyaí praticĭ́naṃ[1] tát prati-lomáṃ; yát paurṇa-mâsĭ́m pŭ́rvâm â-lábheta prati-lomám enâv ấ labhetâ, 'múm apa-kshĭyamâṇam[3] ánv ápa ‖ 3 ‖ kshîyeta; sârasvataú[1] hómau purástâj[1] juhuyâd, amâ-vâsyâ vaí sárasvaty[1] anu-lomám evaí 'nâv ấ labhate 'múm â-pyấyamânam ánv ấ pyâyata.

âgnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlam purástân nír vapet[4] sárasvatyai[1] carúm sárasvate[1] dvấdaça-kapâlaṃ. yád âgneyó bhávaty agnír vaí yajna-mukháṃ, yajna-mukhám evá 'rddhim purástâd dhatte; yád vaishṇavó bhávati yajnó vaí víshṇur yajnám evấ "-rábhya prá tanute. sárasvatyai[1] carúr bhavati[4] sárasvate dvấdaça-kapâlo, 'mâ-vâsyâ vaí sárasvatî pûrṇá-mâsaḥ sárasvân[1], tấv evá sâ-'kshấd ấ rabhata, ṛidhnóty âbhyâṃ. dvấdaça-kapâlaḥ sárasvate bhavati mithuna-tvấya prá-jâtyai. mithunaú gấvau dákshiṇâ sám-ṛiddhyai[5] ‖ 4 ‖ várcasâ, vaí té darçapûrṇamâsấv, ápa, tanute sárasvatyai, páñcaviṃçatiç ca ‖ 1 ‖

a.b Ath. 7, 80, 1. 79, 1. — 4.5 Ç. 11, 2, 4, 9 (eke). — ud iti | mądhyątaḥ — adhîti | sąṃvasąntą iti saṃ-vasąntaḥ — nâkė — amấvâsyą ity amâ-vâsyę — sųvîrąm iti su-vîrąm — nąḥ | eti | gąn — agnîshomâv ity agnî-sọmau — sąhavîrąm iti sąha-vîrąm — preti | aipsąn — âsît | athá — pûrvė | eti — saḥ | tu | vai — ąmâvâsyấyâ ity ąmâ-vâsyấyâḥ — anú | apeti | kshîyętą — anú | eti | pyâyątę — ęva | ṛiddhim — rąbhątę | ṛidhnoti.

---

1. [2] s. P. 5, 13. [3] Wurzel betont. [4] unbetont. [5] °ṛidhyai ACDFW.

2. ṛíshayo vấ índram praty-ákshaṃ nấ 'paçyan, táṃ Vásishṭhaḥ praty-áksham apaçyat, sò 'bravîd: brấhmaṇaṃ te vakshyâmi yáthâ tvát-purohitâḥ pra-jấḥ pra-janishyánté 'tha mé 'tarebhya ṛíshibhyo mấ prá voca íti; tásmâ etấnt stóma-bhâgân abravît, táto Vásishṭha-purohitâḥ pra-jấḥ prấ 'jâyanta; tásmâd Vâsishṭhó brahmấ kârỳaḥ, prai 'vá jâyate. raçmír asi kshấyâya tvâ kshấyaṃ jinvé 'ti ‖ 1 ‖ âha, devấ vaí kshấyo, devébhya evá yajnám prấ "ha. pré-'tir asi dhármâya tvâ dhármaṃ jinvé 'ty âha, manushỳâ vaí dhármo, manushỳebhya evá yajnám prấ "hấ. 'nv-itir asi divé tvâ dívaṃ jinvé 'ty âhai, 'bhyá evá lokébhyo yajnám prấ "ha. vi-shṭambhò 'si vṛíshṭyai tvâ vṛíshṭiṃ jinvé 'ty âha, vṛíshṭim evấ 'va ‖ 2 ‖ runddhe[1]. pra-vấ 'sy anu-vấ 'sĩ 'ty âha, mithuna-tvấyo. 'çíg asi vásu--bhyas tvâ vásûñ jinvé[2] 'ty âhâ, 'shṭaú vásava ékâdaça[3] rudrấ dvấdaçâ[3] "dityấ, etấvanto[3] vai devấs, tébhya evá yajnám prấ "haú. 'jo 'si pitṛí-bhyas tvâ pitṛĩñ jinvé[2] 'ty âha, devấn evâ pitṛĩn ánu sáṃ tanoti. tántur asi pra-jấbhyas tvâ pra-jấ jinva ‖ 3 ‖ íty âha, pitṛĩn evá pra-jấ ánu sáṃ tanoti. pṛitanâshấḍ[3] asi paçú-bhyas tvâ paçũñ jinvé[2] 'ty âha, pra-jấ evá paçũn ánu sáṃ tanoti. revád[3] asy óshadhî-bhyas[4] tvaú 'shadhîr jinvé 'ty âhaú, 'shadhîshv[3] evá paçũn práti shṭhâpayaty[5]. abhi--jíd asi yuktá-grâvé 'ndrâya tvé 'ndraṃ jinvé 'ty âhâ, 'bhí-jityâ. ádhi-patir asi prâ-'ṇấya tvâ prâ-'ṇám ‖ 4 ‖ jinvé 'ty âha, pra-jấsv evá prâ-'ṇấn

---

2. (stomabhâgaiḥ) saumikabrahmatvavidhiḥ.

[1] °mdhe ACDFW. [2] °n j° AW (das zweite Mal blos j°); s P. 5, 24. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 3, 7. [5] s. P. 6, 4.

dadhâti. tri-vṛíd asi pra-vṛíd asī́ 'ty âha, mithu-na-tvā́ya. saʊ-rohò 'si nî-rohò 'sī́ 'ty âha, prá-jâtyai. vasukò 'si vésha-çrir asi vásyashṭir[3] asī́ 'ty âha, práti-shṭhityai ‖ 5 ‖ jinvé 'ty, áva, prajā́ jinva, prâṇáṃ, triʊçác ca ‖ 2 ‖

4, 4, 1, 1-3. 5, 3, 6, 1-3. — K. 17, 7. 37, 17. — Vs. 15, 6-9. Ç. 8, 5, 3, 1-8 (eke). Kâ. 11, 1, 21. 17, 11, 9. 10. — Pañc. 1, 9, 1-10, 21. 15, 5, 24. Lâṭy. 5, 11, 1-8. — pra̱tyaksha̱m iti prati-akshàm — athà | mâ̱ | itàrebhyaḥ — vo̱ca̱ḥ — preti̱r iti̱ pra-i̱ti̱ḥ — vi̱shṭa̱mbha iti vi-sta̱mbhaḥ — pra̱veti pra-vâ — u̱çik — â̱ha̱ | ojàḥ — anu | sam iti | ta̱no̱ti̱ — pra̱jâ iti pra-jâḥ — anú | sam iti | ta̱no̱ti̱ — pṛi̱ta̱nâ̱shâṭ — re̱vat — oshàdhîbhya̱ ity oshàdhi-bhya̱ḥ — sthâ̱pa̱ya̱ti̱ — yu̱kta-grâ̱veti yu̱kta-grâ̱vâ̱ — a̱bhijityâ̱ ity a̱bhi-ji̱tyai̱ — prâ̱ṇâ-yeti pra-a̱nâyà — nî̱ro̱ha iti niḥ-ro̱haḥ — veshàçri̱r iti veshà-çri̱ḥ — vasyàshṭiḥ.

3. [a] agnínâ devéna pṛítanâ jayâmi gâyatréṇa chándasâ tri-vṛítâ stómena rathaṃ-taréṇa sā́mnâ vashaṭ-kâréṇa vájreṇa pûrva-jā́n bhrā́tṛivyân ádharân[1] pâdayâmy ávai 'nân bâdhe práty enân nude 'smín ksháye 'smín bhûmi-loké, yò 'smā́n dvéshṭi yáṃ ca vayáṃ dvishmó, víshṇoḥ krámeṇā́ 'ty enân krâmâmī́. [b] 'ndreṇa devéna pṛítanâ jayâmi traíshṭubhena[2] chándasâ pañca-daçéna stómena bṛihatā́ sā́mnâ vashaṭ-kâréṇa vájreṇa ‖ 1 ‖ saha-jā́n. [c] víçvebhir devébhiḥ pṛítanâ jayâmi jā́gatena chándasâ sapta-daçéna stómena vâma-devyéna sā́mnâ vashaṭ-kâréṇa vájreṇâ 'para-jā́n. [d] índreṇa sa-yújo vayáʊ sâsahyā́ma pṛitanyatáḥ | ghnánto vṛitrā́ṇy apratí ‖ [e] yát te agne[3] téjas ténâ 'háṃ tejasvī́[2] bhûyâsaṃ, yát te agne[3] várcas ténâ 'háṃ var-

3. vishṇvatikramâḥ (vishṇvatikramaṇe mantráḥ); vor I, 4, 45 gehörig. [1] s. schol. zu P. 9, 22. [2] ohne avagraha. [3] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 10.

casvî[2] bhûyâsaṃ, yát te agne[3] háras ténâ 'háo harasvî[2] bhûyâsam ‖ 2 ‖ bṛihatâ sâmnâ vashatkâréṇa vájreṇa, shâṭcatvâriṃçac ca ‖ 3 ‖

pṛitânâḥ — pûrvajân iti pûrva-jân — sahajân iti saha-jân — aparajân ity ápara-jân — aprati.

4. [a]yé devâ yajna-háno yajna-múshaḥ pṛithivyâm ádhy âsate[1] | agnír mâ tébhyo rakshatu gáchema su-kṛito vayám ‖ [b]â 'ganma mitrâ-varuṇâ vareṇyâ râtrîṇâm bhâgó yuváyor yó ásti[2] | nâkaṃ gṛibhṇânâḥ su-kṛitásya loké tṛitîye pṛishṭhé ádhi[3] rocané diváḥ ‖ [c]yé devâ yajna-háno yajna-músho 'ntárikshé[4] 'dhy âsate[1] | vâyúr mâ tébhyo rakshatu gáchema su-kṛito vayám ‖ [d]yâs te râtrîḥ savitaḥ ‖ 1 ‖ deva-yâuîr antarâ dyâvâ-pṛithivî vi-yánti | gṛihaiç ca sárvaiḥ pra-jáyâ nv ágre súvo rúhâṇâs[5] taratâ[6] rájâosi ‖ [e]yé devâ yajna-háno yajna-músho divy ádhy âsate[1] | sûryo mâ tébhyo rakshatu gáchema su-kṛito vayám ‖ [f]yéné 'ndrâya sam-ábharaḥ páyâosy ut-taména havíshâ jâta-vedaḥ | ténâ 'gne tvám utá vardhaye 'máo sa-jâtânâo çraíshṭhya â dhehy enam ‖ yajna-háno vaí devâ yajna-múshaḥ ‖ 2 ‖ santi, tá eshú lokéshv âsata â-dádânâ vi-mathnânâ yó dádâti yó yájate tásya[7] | yé devâ yajna-hánaḥ pṛithivyâm ádhy âsate[1] yé antárikshe[3a.4] yé divî 'ty âhe, 'mân evá lokâos tîrtvâ[8] sá-gṛihaḥ sá-paçuḥ suvar-gáṃ lokám ety. ápa vaí sómene "jânâd devátâç[4] ca yajnáç ca krâmanty; âgneyám páñca-kapâlam ud-avasânîyaṃ nír vaped, agníḥ sárvâ devátâḥ ‖ 3 ‖ pâñkto[9] yajnó, devátâç cai 'vá yajnáṃ câ 'va

---

4. atimokshajape mantrâḥ; vor I, 4, 45 gehörig, [1] nicht mit adhi componirt. [2] so (°o a°) AW, s. P. 11, 16. [3] so (°e a°) AW, s. P. 11, 16. [4] ohne avagraha. [5] zu suvo s. Whitney zu P. 8, 16 p. 192. [6] so (°â) AW, s. P. 3, 12. [7] so ADFW; yásya C. [8] so (°âos t°) AW, s. P. 6, 14. [9] °ñt° AD.

runddhe[10]. gâyatró vā́ agnír gâyatrá-chandâs, táṃ chándasâ vỳ ardhayati yát páñca-kapâlaṃ karóty, ashṭā́-kapâlaḥ kârỳo, 'shṭā́-'ksharâ gâyatrī́, gâyatrò 'gnír gâyatrá-chandâḥ, svénai 'vaí 'naṃ chándasâ sám ardhayati. pañktỳau[8] yâjyâ-'nuvâkỳe[11] bhavataḥ, pā́ñkto[9] yajnás, ténai 'vá yajnā́n naí 'ti ‖ 4 ‖ savitar, devā́ yajnamúshaḥ, sárvâ devátâs, trícatvâriṃçac ca ‖ 4 ‖

K. 5,6. 32,6. — de̱vâḥ — adhîti | âsáte — eti | a̱ga̱nma̱ — pṛi̱shṭhe | adhîti — nu | agré — ta̱ra̱ta̱ — va̱rdha̱ya̱ | i̱mam — çraishṭhyé | eti — te | e̱shu — â̱sa̱te̱ | â̱dadā́nâ ity ā́-dadā́nâḥ — lo̱kân — sarvā́ḥ | de̱vatā́ḥ — a̱shṭâksha̱rety a̱shṭâ-a̱ksha̱râ̱ — na | e̱ti̱.

5. [a] sū́ryo mâ devó devébhyaḥ pâtu, vâyúr antárikshâd[1], yájamâno 'gnír mâ pâtu cákshushaḥ | sáksha çū́sha sávitar víçva-carshaṇa etébhiḥ soma nā́ma-bhir vidhema te, tébhiḥ soma nā́ma-bhir vidhema te | [b] ahám parástâd[1] ahám avástâd[1] aháṃ jyótishâ ví támo vavâra | yád antárikshaṃ tád u me pitā́ 'bhûd, aháṃ sū́ryam ubhayáto[1] dadarçâ, 'hám bhûyâsam ut-tamáḥ samâuā́nâm[1] ‖ 1 ‖ [c] ā́ samudrā́d[1] ā́ 'ntárikshât prajā́-patir uda-dhíṃ cyâvayâtī́, 'ndraḥ prá snautu, marúto varshayantū́. [d] [2] 'n nambhaya pṛithivī́m bhinddhī́[3] 'dáṃ divyáṃ nábhaḥ | udnó divyásya no dehī́ "çâno ví sṛijâ[4] dṛítim ‖ [e] paçávo vā́ eté yád âdityá, eshá rudró yád agnír, óshadhîḥ[1] prā́-'syâ 'gnā́v âdityáṃ juhoti, rudrā́d evá paçū́n antár dadhâty, átho óshadhîshv[5 u. 1] evá paçū́n ‖ 2 ‖ práti shṭhâpayati[6] | [f] kavír yajnásya ví tanoti pánthâṃ nā́kasya pṛishṭhé ádhi[7] rocané diváḥ | yéna

---

4. [10] ruṃdhe ACDFW. [11] s. P. 4, 52.

5. âdityagrahamantrâḥ; hinter I, 3, 11 gehörig. [1] ohne avagraha. [2] so schon II, 4, 8, 2. [3] °ṃdh° ACW. [4] s. P. 3, 12. [5] s. schol. zu P. 2, 25. [6] s. P. 6, 4. [7] so (°e a°) AW, s. P. 11, 16.

havyáṃ váhasi yấsi dûtá itáḥ prá-cetâ amútaḥ[1] sánîyân ‖ [g]yấs te víçvâḥ sam-ídhaḥ sánty agne yấḥ pṛithivyấm barhíshi sûrye yấḥ | tấs te gachantv ấ-hutiṃ ghṛitásya devá--yaté[g] yájamânâya çárma ‖ [h] â-çấsânaḥ su-vîryaṁ râyás póshaṁ[9] sv-áçviyam | bṛíhaspátinâ râyấ svagấ-kṛito máhyaṃ yájamânâya tishṭha ‖ 3 ‖ samánânâm, óshadhîshv evá paçûn, máhyaṃ yájamânâyaí, 'kaṃ ca ‖ 5 ‖

viçvaçarshaṇa iti viçva-çarshaṇe — pitâ | abhût — eti | antarikshât — dehi | îçânaḥ — sṛija — prâsyeti pra-asyà — atho iti — sthâpayati — devâyata iti deva-yate — râyaḥ | poshàm | svaçviyam iti su-açviyam.

6. [a] sáṃ tvâ nahyâmi páyasâ ghṛiténa sáṃ tvâ nahyâmy apá óshadhî-bhiḥ[1] | sáṃ tvâ nahyâmi pra-jáyâ 'hám adyá sấ dîkshitấ sanavo vấjam asmé[2] ‖ [b] prai 'tu bráhmaṇas pátnî[3] védiṃ várṇena sîdatu | [c] áthâ 'hám anu-kâmínî své loké viçấ[4] ihá | [d e][5] su-prajásas tvâ vayáṁ su-pátnîr úpa sedima | ágne sapatna-dámbhanam ádabdhâso ádâbhyam[6] ‖ [e][5] imáṃ ví shyâmi[7] váruṇasya pấçam ‖ 1 ‖ yám ábadhnîta savitấ su-kétaḥ | dhâtúç ca yónau su-kṛitásya loké syonám me sahá pátyâ karomi ‖ [f] pré 'hy ud-éhy[8] ṛitásya vâmîr ánv, agnís té[9] 'graṃ nayatv áditir mádhyaṃ dadatâṁ, rudrấ-'vasṛishṭâ 'si yuvấ nấma, mấ mâ hiṁsîr | [g] vásu-bhyo rudrébhya âdityébhyo víçvebhyo vo devébhyaḥ pan-néjanîr gṛihṇâmi. [h][10] yajnấya vaḥ pan-néjanîḥ sâdayâmi. [i] víçvasya te viçvâ-vato[11] vṛíshṇiyâ-vataḥ[11] ‖ 2 ‖ távâ 'gne vâmîr

---

5. [a] s. P. 3, 2. [b] so ([o]s p[o]) AFW, s. P. 8, 29.

6. patnîvishayâ mantrâḥ (yoktrabandhâdi[o]); [a-d] ist vor I, 2, 2, 2[i] gehörig; [e] vor I, 4, 45, 3[h], [f] vor I, 3, 18, 2[h] und [g.h] hinter ibid.[k]. [1] s. P. 3, 7. [2] s. P. 4, 9. [3] so ([o]s p[o]) AW, s. P. 8, 27. [4] betont! [5] so schon I, 1, 10, 1.2. [6] so ([o]o a[o]) AW, s. P. 11, 16. [7] so ([o]sh) AW, s. P. 6, 4. [8] als Compositum. [9] so ([o]s t[o]) AW, s. P. 9, 2. 6, 5. [10] der Comm. zieht auch die Worte y. v. p. zu [g]. [11] s. P. 3, 5.

ânu saṃ-dṛiçi viçvâ rétâꣳsi dhishîyấ | [k] 'gan devấn yajnó, ní devîr devébhyo yajnám açishann[12], asmínt sunvatí yájamâna â-çíshaḥ svâhâ-kṛitâḥ samudre-shṭhấ gandharvám ấ tishṭhatấ 'nu | vấtasya pátmanu iḍá îḍitấḥ ‖ 3 ‖ pấçam, vṛishṇiyâvatas, triꣳçác ca ‖ 6 ‖

[a] Ath. 14, 2, 70; [e] Kâ. 3, 8, 2. — oshádhibhir ity oshádhi-bhiḥ — saṇavaḥ[13] — asme iti — brahmáṇaḥ | patnî — viçai[4] — vîti | syấmi — preti | ihi | udehîty út-ehi — anv iti | agniḥ | te | agrám — rudrâvásṛishṭeti rudra-avasṛishṭâ — pannejánîr iti pat-nejánîḥ — viçvâvata iti viçvá-vataḥ | vṛishṇiyâvata iti vṛishṇiya-vataḥ — dhishîya | agán — açishan — yajámâne — samudreshṭhâ iti samudre-sthâḥ — eti | tishṭhata | anú — iḍaḥ.

7. vashaṭ-kâró vaí gâyatriyaí çíro 'chinat, tásyai rásaḥ párâ 'patat, sá pṛithivîm prấ 'viçat, sá khadiró 'bhavad; yásya khâdiráḥ sruvó bhávati chándasâm evá rásenấ 'va dyati, sá-rasâ asyấ "-hutayo bhavanti. tṛitîyasyâm itó diví sóma âsît, tám gâyatry ấ 'harat, tásya parṇám achidyata, tát parṇó 'bhavat, tát parṇásya parṇa-tvám; yásya parṇa-máyî juhûḥ ‖ 1 ‖ bhávati saumyấ asyấ "-hutayo bhavanti jushánte 'sya devấ ấ-hutîr. devấ vaí bráhmann avadanta, tát parṇá úpâ 'çṛiṇot; su-çrávâ vaí nấma yásya parṇa-máyî juhûr bhávati, ná pâpáṁ çlókaṁ çṛiṇoti. bráhma vaí parṇó, víṇ marútó, 'nnaṃ víṇ, mârutó 'çvatthó[1]; yásya parṇa-máyî juhûr bhávaty âçvatthy[1] upa-bhṛíd bráhmaṇai 'vấ 'nnam áva runddhé[2], 'tho bráhma ‖ 2 ‖ evá viçy ádhy ûhati. râshṭrám vaí parṇó víḍ açvatthó[1], yát parṇa-máyî juhûr bhávaty âçvatthy

---

6. [12] vispashṭam uktavatyaḥ, schol. [13] sanavâḥ C.

7. darçapûrṇamâsâṅgabhûtânâṃ srucâṃ vṛikshaviçeshâḥ. [1] ohne avagraha. [2] [e]rndhe ACDFW.

upa-bhṛíd râshṭrám evá viçy ádhy ûhati. prajấ-patir vấ ajuhot, sấ yátrấ "-hutiḥ praty-átishṭhat táto ví-kaṅkata úd atishṭhat, tátaḥ pra-jấ asṛijata; yásya vaikaṅkatî[1] dhruvấ bhávati práty evấ 'syấ "-hutayas tishṭhanty, átho prai 'vá jâyata. etád vaí srucấṁ rûpáṃ yásyai 'váṁ-rûpâḥ srúco bhávanti sárvâṇy evai 'naṁ rûpấṇi paçûnấm úpa tishṭhante, nấ 'syấ 'pa-rûpam âtmáñ jâyate[3] ‖ 3 ‖ juhűr, átho bráhma, srucấṁ, saptádaça ca ‖ 7 ‖

[1] B. 3, 2, 1, 1. — K. 30, 10. — Ç. 11, 7, 2, 8. — [3] Ç. 2, 2, 4, 10. 6, 6, 3, 1. — bhavanti | jushanté | asya — parṇaḥ | upeti — suçravâ iti su-çravâḥ — viṭ | mârutaḥ | açvatthaḥ — âçvatthî — atho iti — vikaṃkata iti vi-kaṃkataḥ — vaikaṃkatî — atho iti | preti | eva.

8. [a] upayâmá-gṛihîto 'si, prajấ-pataye tvâ jyótishmate[1] jyótishmantaṃ gṛihṇâmi dákshâya daksha-vṛídhe râtáṃ devébhyo, 'gni-jihvébhyas tva 'rtâyú-bhya índra-jyeshṭhebhyo váruṇarâja-bhyo vấtâpi-bhyaḥ parjányâtma-bhyo, divé tvâ 'ntárikshâya[1] tvâ pṛithivyaí tvấ | [b] 'pe 'ndra dvisháto mánó 'pa jíjyâsato jahy, ápa yó no 'rátîyáti táṃ jahi | [c] prâ-'ṇấya tvâ 'pâ-'nấya tvâ vy-ânấya[2] tvâ, saté tvấ 'sate tvâ, 'd-bhyás tvaú 'shadhî-bhyo[3], víçvebhyas tvâ bhûté-bhyo, yátaḥ pra-jấ ákhidrâ[4] ájâyanta tásmai tvâ prajấ--pataye vibhû-dấvne[3 u. 5] jyótishmate[1] jyótishmantaṃ juhomi ‖ 1 ‖ óshadhîbhyaç, cáturdaça ca ‖ 8 ‖

K. 29, 5. — tvâ | ṛitâyubhya ity ṛitâyu-bhyaḥ — jahi | apeti — prâṇâyeti pra-ṇâyâ — vyânâyeti vi-ṇâyâ —

---

7. [a] °ṇjâ° AFW, s. P. 5, 24.

8. dadhigrahamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 3, 15. [3] s. P. 3, 7. [4] ákkhidrâ A, ákhkhidrâ DW, s. Whitney zu P. 14, 8 p. 294. [5] °vnn° (v mit viràma) D vor und nach iti; zur Verdopplung des n s. P. 14, 2.

asâte | tvâ | adbhya ity ât-bhyaḥ — oshâdhîbhya ity oshâdhi-bhyaḥ — vibhûdâvna iti vibhu-dâvné.

9. yâṃ vâ adhvaryúç ca yájamânaç ca devátâm[1] antar-itás tásyâ â vṛiçcyete[2]; prâjâ-patyáṃ dadhi-grahâṃ gṛihṇîyât, prajâ-patiḥ sárvâ devátâ, devátâbhya evá ní hnuvâte[2]. jyeshṭhó vâ eshá gráhâṇâṃ, yásyai 'shá gṛihyáte jyaíshṭhyam evá gachati. sárvâsâṃ vâ etád devátânâm rûpáṃ yád eshá gráho, yásyai 'shá gṛihyáte sárvâṇy evaí 'nam rûpâṇi paçûnâṃ úpa tishṭhanta. upayâmá-gṛihîtaḥ ‖ 1 ‖ asi prajâ-pataye tvâ jyótishmate[1] jyótishmantaṃ gṛihṇâmî 'ty âha, jyótir evaí 'nam samânânâṃ[1] karoty. agni-jihvébhyas tva 'rtâyú-bhya íty âhai, 'tâvatîr[1] vaí devátâs[1], tâbhya evaí 'nam sárvâbhyo gṛihṇâty. ápe 'ndra dvisháto mána íty âha, bhrâtṛivyâ-'panuttyai[3]. prâ-'ṇâya tvâ 'pâ-'nâya tvé 'ty âha, prâ-'ṇân evá yájamâne dadhâti. tásmai tvâ prajâ-pataye vibhû-dâvne[4] jyótishmate[1] jyótishmantaṃ juhomi ‖ 2 ‖ íty âha, prajâ-patiḥ sárvâ devátâḥ, sárvâbhya evaí 'naṃ devátâbhyo juhoty. âjya-grahâṃ gṛihṇîyât téjas-kâmasya, téjo vâ ájyaṃ, tejasvy[1] evá bhavati[5]; soma-grahâṃ gṛihṇîyâd brahmavarcasá-kâmasya, brahma-varcasáṃ vaí sómo, brahma-varcasy evá bhavati[5]; dadhi-grahâṃ gṛihṇîyât paçú-kâmasyó, "rg vaí dádhy, ûrk paçáva, ûrjaí 'vâ 'smâ ûrjam paçûn áva runddhe[6] ‖ 3 ‖ upayâmágṛihîto, juhomi, tricatvârioçac ca ‖ 9 ‖

yâm | vai — tasyai | eti | vṛiçcyete iti — sarvâḥ | devatâḥ — nîti | hnuvâte iti — vai | eshaḥ — samânânâm — tvâ | ṛitâyubhya ity ṛitâyu-bhyaḥ — etâvatîḥ — vibhû-

---

9. dadhigrahavidhiḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 40. [3] °nutyai ACDW. [4] s. P. 3, 7; °vnn° (v mit virâma) D vor und nach iti. [5] bhávati W (!) [6] rumdhe ACDFW.

dâvna iti vibhu-dâvnè — sarvâḥ — tejâskâmasyeti tejâḥ-kâmasya — tejasvî — brahmavarcasîti brahma-varcasî | eva — ûrk | vai | dadhi — ûrjâ | eva | asmai.

10. [a]tvé[1] krátum ápi vṛiñjanti víçve dvír yád eté trír bhávanty ũmâḥ | svâdóḥ svâdîyaḥ svâdúnâ sṛijâ[2] sám áta û shú[3] mádhu mádhunâ 'bhí yodhi || [b]upayâmá-gṛihîto 'si, prajã-pataye tvâ júshṭaṃ gṛihṇâmy, eshá te yóniḥ, prajã-pataye tvâ | prâṇa-grahãn gṛihṇáty, etãvad[4] vã asti yãvad[4] eté gráhâ stómâç chándâ⌣si pṛishṭhãni díço, yãvad[4] evã 'sti tát || 1 || áva runddhe[5]. jyeshṭhã vã etãn brâhmaṇãḥ purã vidãm akran, tásmât téshâ⌣ sárvâ díço 'bhí-jitâ abhûvan; yásyai 'té gṛihyánte jyaíshṭhyam evá gachaty, abhí díço jayati. páñca gṛihyante, páñca díçaḥ, sárvâsv evá dikshv ṛidhnuvanti. náva-nava gṛihyante, náva vaí púrushe prâ-'ṇãḥ, prâ-'ṇãn evá yájamâneshu dadhati. prâ-'yaṇíye co 'd-ayaṇíye ca gṛihyante, prâ-'ṇã vaí prâṇa-grahãḥ || 2 || prâ-'ṇaír evá pra-yánti prâ-'ṇaír úd yanti. daçamé 'han gṛihyante, prâ-'ṇã vaí prâṇa-grahãḥ; prâ-'ṇébhyaḥ khálu vã etát pra-jã yanti yád vâma-devyám yóneç cyávate; daçamé 'han vâma-devyám yóneç cyavate; yád daçamé 'han gṛihyánte prâ-'ṇébhya evá tát pra-jã ná yanti || 3 || tát, prâṇagrahãḥ, saptátri⌣çac ca || 10 ||

tve iti — apîti | vṛiñjanti — sṛija | sam iti | atâḥ | u | sv iti — etâvât | vai — grahãḥ — eva | asti — jyeshṭhâḥ | vai — sarvâḥ — yasyâ | ete — dikshu — prâṇâ iti pra-ânâḥ — prâyaṇîya iti pra-ayaṇîyé — daçame | ahân — prajâ iti pra-jâḥ | yanti.

---

10. gavâmayane 'tigrâhyâḥ prâṇagrahâç ca. [1] s. P. 4, 10. [2] so (°â) AW, s. P. 3, 12. [3] so (û shu) AW, s. P. 3, 14. 6, 2. [4] ohne avagraha. [5] rumdhe ACDFW.

11. [a] prá devám devyā́ dhiyā́ bhāratā́[1] jātá-vedasam | havyā́ no vakshad ânushák[2] || [b] ayám u shyá[3] prá deva-yúr hotā́ yajnā́ya nīyate | rátho ná yór abhī́-vṛito[4] ghṛi-ṇīvân[2.5] cetati tmánā́ || [c] ayám agnír urushyaty amṛítād iva jánmanaḥ | sáhasaç cit sáhīyân devó jīvā́tave kṛitáḥ || [d] íḍāyās tvā́ padé vayám nā́bhā pṛithivyā́ ádhi | jā́ta-vedo ní dhīmahy ágne havyā́ya vóḍhave || 1 || [e] ágne víçvebhiḥ sv-anīka devaír ū́rṇā-vantam prathamáḥ sīda yónim | kulāyí-nam[2] ghṛitá-vantaṃ savitré yajnám naya yájamānāya sādhú || [f] sīda hotaḥ svá u loké cikitvā́nt sādáyā[3] yajnáṃ su-kṛitásya yónau | devā-'vī́r devā́n havíshā yajāsy[6] ágne bṛihád yája-māne váyo dhāḥ || [g] ní hótā hotṛi-shádane vídānas tveshó dīdivāṃ asadat[7] su-dákshaḥ | ádabdhavrata-pramatir vási-shṭhaḥ sahasram-bharáḥ çúci-jihvo agníḥ[8] || [h] tvám dūtás tvám || 2 || u naḥ paras-pā́s tvám vásya ā́ vṛishabha pra-ṇetā́ | ágne tokásya nas táne tanū́nām ápra-yuchan dī́dyad bodhi go-pā́ḥ || [i] abhí tvā́ deva savitar ī́çānam vā́ryāṇām | sádā 'van[9] bhāgám īmahe || [k] mahī́ dyaúḥ pṛithivī́ ca na imā́m yajnám mimikshatām | pipṛitā́m no bhárīma-bhiḥ || [l] tvā́m agne púshkarād[2] ádhy átharvā nír amanthata | mū́r-dhnó víçvasya vāghátaḥ || [m] tám u || 3 || tvā́ dadhyáṅṅ[2.10] ṛíshiḥ putrá īdhe átharvaṇaḥ[11] | vṛitra-háṇam[12] puraṃ-da-rám || [n] tám u tvā́ pāthyó vṛíshā sám īdhe dasyu-hántamam dhanaṃ-jayáṃ ráṇe-raṇe || [o] utá bruvantu jantáva úd agnír vṛitra-hā́ 'jani | dhanaṃ-jayó ráṇe-raṇe || [p] ā́ yáṃ háste ná

---

11. pâçukabhautropayogimantrâḥ; [a-b] auttaravedike agnipraṇayane, [i-n] agnimanthane, [c-p] vahnau jâte, [q-v] asyâ'gneḥ pûrvâgnina saha melane. [1] so (°à) AW, s. P. 3, 11. 12. [2] ohne avagraha. [3] so (sh°) AW, s. P. 6, 2; zum Abfall des ḥ s. P. 5, 15. [4] s. P. 3, 7. [5] zu °n s. P. 5, 21. [6] s. P. 16, 18. [7] so (°â° a°) AW, s. P. 9, 20. [8] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [9] als zwei Wörter! (so auch der padapâṭha des Ṛik); sarvadâ he rakshaka, schol. [10] s. P. 9, 18. [11] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. [12] zu ṇ s. P. 7, 11.

khâdínaꣳ çiçuṃ jàtáṃ ná bíbhrati | viçấm agníꣳ sv-adhvarám ‖ [q] prá devấṃ devá-vîtaye bháratâ[1] vasuvít-tamam | ấ své yónau ní shîdatu[12] ‖ [r] ấ ‖ 4 ‖ jàtáṃ jàtá-vedasi priyáꣳ çiçîtấ 'tithim | syoná ấ gṛihá-patim ‖ [s] agnínâ 'gníḥ sám idhyate kavír gṛihá-patir yúvâ | havya-vấḍ juhv̀-âsyaḥ ‖ [t] tváꣳ hy̆ agne agnínâ[11] vípro vípreṇa sánt satấ | sákhâ sákhyâ sam-idhyáse ‖ [u] tám marjayanta su-krátum puro-yấvânam[14] âjíshu | svéshu kshấyeshu vâjínam ‖ [v] yajnéna yajnám ayajanta devấs tấni dhármâṇi prathamấny âsan | té ha nấkam mahimấnaḥ sacante yátra pŭrve sâdhyấḥ sánti devấḥ ‖ 5 ‖ vóḍhave, dûtás tvám, tám u, sîdatv ấ, yátra, catvári ca ‖ 11 ‖

çesha zu B. 3, 6, 1, 1-3. — [a b. c] R. 10, 176, 2. 3. 4; [d] 3, 29, 4; [e] 6, 15, 16; [f] 3, 29, 8; [g. h] 2, 9, 1. 2; [i. k 15] 1, 24, 3. 22, 13; [l. m. n] 6, 16, 13. 14. 15; [o] 1, 74, 3; [p. q r] 6, 16, 40. 41. 42; [s 15] 1, 12, 6; [t 15. u] 8, 43, 14. 73, 8; [v] 1, 164, 50. — bharáta — ânushak — u | syaḥ | preti — devayur iti deva-yuḥ[16] — yoḥ | abhîvṛita ity abhi-vṛitaḥ | ghṛiṇîvân — pṛithivyâḥ | adhi[17] — svanîketi su-anîka — ûrṇávantam ity ûrṇá-vantam — kulâyinam — sve | u | loke — sádaya — devâvîr iti deva-avîḥ — hotṛishadána iti hotṛi-sadáne — dîdivân — adábdhavratapramatir ity adábdhavrata-pramatiḥ — paraspâ iti paraḥ-pâḥ — vasyáḥ | eti — praṇeteti pra-ṇetâ — sadấ | avan — pushkárât | adhîti — dadhyañ — putraḥ | îdhe — vṛitrahanam iti vṛitra-hanám — pâthyaḥ — dasyuhantámam iti dasyu-hantámam — jantavâḥ | ud iti — ajani — eti | yam — svadhvaram iti su-adhvaram — bharáta — eti | sve — nîti | sîdatu | eti — çiçîta | atithim — syone | eti — juhvấsya iti juhu-âsyaḥ — puroyâvânam iti puraḥ-yávânam — sacante.

---

11. [12] so (sh°) AW, s. P. 6, 4. [14] so (°nam) ACDFW. [15] da diese Verse schon in III, 8, 10, 2 (k) und (s. t) in I, 4, 46, 3 (einem yâjyâ-Abschnitt) sich vorfinden, so befremdet es, dafs sie hier nochmals voll aufgeführt werden. Allerdings ist indefs unser § hier nicht eigentlich ein yâjyâ-Abschnitt. [16] s. Whitney zu P. 3, 2. [17] ohne iti! weil am Schlufs des ardharca.

pûrṇá, 'rshayo, 'gníná[18], yé devấḥ, sűryo mâ, sám tvâ[18], vashaṭkâráḥ sá khadirá[20], upayâmágṛihíto 'si, yấṃ vaí, tvé krátum, prá devám, ékâdaça ‖ 11 ‖

pûrṇâ (1, 1), sahajâ○s[21] (3, 2), távâ 'gne vâmîḥ (6, 3), prâṇaír evá (10, 3), shâṭtri○çat ‖ 36 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ tṛitîyakâṇḍe pañcamaḥ prapâṭhakaḥ ‖

iti tṛitîyaṃ kâṇḍam ‖

---

11. [18] gníná devéna DW. [19] tvâ nahyâmi DW. [20] so ACD, zum Unterschied von II, 1, 7, 1; sá khadirá fehlt in W. [21] so (°jâ○s) ACDW, gegen den Usus der Ts. (s. P. 6, 14); für diese Schlufsangaben gelten eben die gewöhnlichen saṃdhi-Regeln.

17. agniḥ (4, 1, 1—7, 15 *).

1. [a] yuñjânáḥ prathamám mánas tatvấya savitấ dhíyaḥ | agníṃ jyótir ni-cấyya pṛithivyấ ádhy ấ 'bharat ‖ [b] yuktvấya mánasâ devấnt súvar yató dhiyấ dívam | bṛihấj jyótiḥ karishyatáḥ savitấ prá suvati tấn ‖ [c] yukténa mánasâ vayáṃ devásya savitúḥ savé | suvar-géyâya çáktyai ‖ [d 1] yuñjáte mána utá yuñjate dhíyo víprâ víprasya bṛiható vipaçcítaḥ [2] | vi hótrâ dadhe vayunâ-víd [3] éka ít ‖ 1 ‖ mahî devásya savitúḥ pári-shṭutiḥ ‖ [e] yujé vâm bráhma pûrvyáṃ námo-bhir ví çlókâ yanti pathyè 'va sûráḥ | çṛiṇvánti víçve amṛítasya [4] putrấ ấ yé dhấmâni divyấni tasthúḥ ‖ [f] yásya pra-yấṇam ánv anyá íd yayúr devấ devásya mahimấnam árcataḥ | yáḥ pấrthivâni vi-mamé sá étaço rájâꝛsi deváḥ savitấ mahi-tvanấ ‖ [g 6] déva savitaḥ prá suva yajnám prá suva ‖ 2 ‖ yajná-patim bhágâya, divyó gandharváḥ [7] keta-pūḥ kétaṃ naḥ punâtu vâcás pátir [8] vấcam adyá svadâti naḥ ‖ [h] imáṃ no deva savitar yajnám prá suva devâ-yúvaꝛ [9] sakhi-vídaꝛ satrâ-jítaṃ [8] dhana-jítaꝛ suvar-jítam ‖ [i 9] ṛicấ stómaꝛ sám ardhaya gâyatréṇa rathaṃ-tarám | bṛihád gàyatrá-vartani ‖ [k] devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor

---

* mit Ausnahme der (yâjyâ-Abschnitte und der) zum açvamedha gehörigen Stücke 4, 12. 6, 6-9. 7, 15; s. Ind. Stud. 3, 375. 381. 383.

1, 1-10. ukhyo 'gniḥ; 1. abhryâdânam. [1] so schon I, 2, 13, 1. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 3, 2. 5. [4] so (°e a°) AFW; s. P. 11, 3. [5] zu u s. P. 7, 6. [6] so schon I, 7, 7, 1. [7] °rvaḥ | AW (!) [8] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 27. [9] so schon III, 1, 10, 1.

bâhú-bhyâm pûshṇó hástâbhyâm gâyatréṇa chándasâ ” dade 'ñgirasvád[10 u. 2]; [l]ábhrir asi, nâriḥ[11] || 3 || asi, pṛithivyâḥ sadhá-sthâd agním purîshỳam añgirasvád[2] â bhara, traishṭubhéna[2] tvâ chándasâ ” dade 'ñgirasvád[10 u. 2]; [m]hábhrir asi, nârir asi, tváyâ vayáṁ sadhá-stha â 'gníṁ çakema khánitum purîshỳaṃ, jâgatena tvâ chándasâ ” dade 'ñgirasvád[10 u. 2]; [n]dhásta â-dhâya savitâ bíbhrad ábhriṁ hiraṇyáyîm | táyâ jyótir ájasram íd agníṃ khâtvî na â bharâ, ”nu-shṭubhena tvâ chándasâ ” dade 'ñgirasvát[10 u. 2] || 4 || íd, yajnám prá suva, nârir, ánushṭubhena tvâ chándasâ, trîṇi ca || 1 ||

5, 1, 1, 1-4. — K. 15, 11. 16, 1. (18, 19. 19, 1). — Vs. 11, 1-11. Ç. 6, 3, 1, 12-41. Kâ. 16, 2, 7-8. — tatvâyâ — pṛithivyâḥ | adhi | eti | abharat | yuktvâyâ — suvâḥ — suvargeyâyeti suvaḥ-geyâya — manâḥ — viprâḥ — vipaçcitâḥ — hotrâḥ — vayunâvid iti vayuna-vit | ekâḥ — parishṭutir iti pari-stutiḥ — çlokâḥ — pathyâ | iva — prayâṇam iti pra-yâṇam | anv iti | anye | it — devâḥ — vâcaḥ | patiḥ — devâyuvam iti deva-yuvam — satrâjitam iti satra-jitam[12] — suvarjitam iti suvaḥ-jitam — chandâsâ | eti | dade | añgirasvat — nâriḥ — sadhastha iti sadha-sthe | eti | agnim — haste — naḥ | eti | bhara | ânúshṭubhenety ânú-stubhena.

2. [a]imâm agribhṇan raçanâm ṛitásya pûrva âyushi vidátheshu kâvyâ | táyâ devâḥ sutám â babhûvur ṛitásya sâmant sârám â-rápantî || [b]prá-tûrtaṃ vájinn â drava vârishṭhâm ánu saṃ-vátam | diví te jánma paramám antárikshe[1] nâbhiḥ pṛithivyâm ádhi yóniḥ || [c]yuñjâthâṁ râsabhaṃ yuvám asmín yâme vṛishaṇ-vasû | agním bhárantam asma-yúm || [d]yóge-yoge tavás-taraṃ vâje-vâje havâmahe | sákhâya índram ûtáye || [e]pra-tûrvan || 1 || é 'hy ava-krâ-

---

1. [10] zu dem Ausfall des anlautenden a s. P. 12, 7. [11] na vidyate arir yasyâḥ, schol. [12] als ob das Nomen sattra darin enthalten sei.

2. mṛidákrântiḥ. [1] ohne avagraha.

mann áçastî rudrásya gāṇa-patyân mayo-bhŭr é 'hi | urv antáriksham ánv ihi svastí-gavyûtir ábhayâni kṛiṇván ‖ [f]pûshṇā sa-yújâ sahá[2] pṛithivyāḥ sadhá-sthâd agním purîshèyam aṅgirasvád[1] áche 'hy. [g] agnim purîshèyam aṅgirasvád áche 'mo. [h] 'gním[3] purîshèyam aṅgirasvád bharishyâmo. [i] 'gním[3] purîshèyam aṅgirasvád bharâmaḥ | [k] ánv agnír ushásâm ágram akhyad ánv áhâni prathamó jâtá-vedâḥ | ánu sŭryasya ‖ 2 ‖ puru-trā ca raçmīn ánu[4] dyāvâ-pṛithivī ā tatâna ‖ [l] â-gátya vâjy ádhvanaḥ sárvâ mṛídho ví dhûnute | agníṷ sadhá-sthe mahatí cákshushâ ní cikîshate ‖ [m] â-krámya vâjin pṛithivīm agním icha rucā tvám | bhŭmyâ vṛitvāya[5] no brûhi yátaḥ kháṇâma tám vayám ‖ [n] dyaús te pṛishṭhám, pṛithivī sadhá-stham, âtmā 'ntárikshaṷ[1], samudrás[1] te yóniḥ | vi-khyāya cákshushâ tvám abhí tishṭha ‖ 3 ‖ pṛitanyatáḥ ‖ [o] út krâma mahaté saú-bhagâyâ[1] 'smād â-sthānâd draviṇo-dā vâjin | vayáṷ syâma su-mataú pṛithivyā agním khanishyánta upá-sthe asyâḥ[6] ‖ [p] úd akramîd draviṇo-dā vâjy árvā 'kaḥ sá lokáṷ sú-kṛitam pṛithivyāḥ | tátaḥ khanema su-prátîkam agníṷ súvo rúhâṇā[7] ádhi nāka ut-tamé ‖ [q] apó devīr úpa sṛija mádhu-matîr ayakshmāya pra-jābhyaḥ | tāsâṷ sthānâd új jihatâm óshadhayaḥ[1] su-pippalāḥ ‖ [r] jígharmi ‖ 4 ‖ agním mánasâ ghṛiténa prati-kshyántam[8] bhúvanâni víçvâ | pṛithúm tiraççā váyasâ bṛihántaṃ vyácishṭham[1] ánnaṷ rabhasáṃ vídânam ‖ [s] ā tvâ jígharmi vácasâ ghṛiténâ 'rakshásâ mánasâ táj jushasva | márya-çrî spṛihayád-varṇo agnír[9] nā 'bhi-mṛíçe tanúvâ járhṛishâṇaḥ ‖ [t] pári vāja-patiḥ kavír agnir hávyâny akramît |

---

2. [2] sahá | AW. [3] so (°o ') AW, s. 12, 6. [4] so (°în a°) AFW, s. P. 9, 23. [5] so (vṛitv°) ACDFW; /var? pṛithivyâ saha caraṇam kṛitvâ, pṛithivîṃ pṛishṭvety arthaḥ, schol. [6] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [7] so (°vo r°) AFW, s. P. 8, 7 schol. 8. 16 (p. 192). [8] so (°kshy°) ACDFW. [9] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3.

dádhad rátnâni dâçúshe || [v10]pári tvâ 'gne púraṃ vayáṃ víprau sahasya dhîmahi | dhṛishád-varṇaṃ divé-dive bhettā́ram bhañgurā́-vataḥ[11] || [w] tvám agne dyú-bhis tvám âçuçuksháṇis[1] tvám ad-bhyás tvám áçmanas pári[12] | tváṃ vánebhyas tvám óshadhî-bhyas[11] tváṃ nṛiṇā́ṃ nṛi-pate jâyase çúciḥ || 5 || pratū́rvant, sū́ryasya, tishṭha, jígharmi, bhettā́raṃ, viuçatíç ca || 2 ||

5, 1, 2, 1 - 3, 4. — K. 16, 1. 2. 19, 2. 3. — Vs. 22, 2. 11, 12-27. Ç. 6, 3, 2, 2 - 3, 25. Kâ. 16, 2, 9-22. — pûrvè | âyúshi — sâmán | saram — anv iti | saṃvatam iti sam-vatám — adhîti | yoniḥ — vṛishaṇvasû iti vṛishaṇ-vasû[13] — eti | ihi — açástîḥ — gâṇápatyâd iti gâṇá-patyât — achá[14] | ihi — achá | imaḥ — vâjî | adhvánaḥ | sarvā́ḥ — bhûmyā́ḥ — draviṇodâ iti draviṇaḥ-dâḥ — pṛithivyâḥ — khanishyantáḥ — draviṇodâ iti draviṇaḥ-dâḥ | vâjî | arvā́ | akáḥ — suváḥ | ruhā́ṇâḥ | adhîti | nâké — maryáçrîr iti maryá-çrîḥ — açmánaḥ | pari[15].

3. [a] devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor bâhú-bhyâm pûshṇó hástâbhyâm pṛithivyā́ḥ sadhá-sthe 'gním[1] purîshyam añgirasvát[2] khanâmi || [b] jyótishmantaṃ[2] tvâ 'gne su-prátîkam ájasreṇa bhânúnâ dī́dyânam | çivám pra-jā́bhyó 'hiusantam[3] pṛithivyā́ḥ sadhá-sthe 'gním[1] purîshyam añgirasvát[2] khanâmi || [c] apā́m pṛishṭhám asi sa-práthâ urv̀ agním bharishyád áparâ-vapishṭham | várdhamânam mahá ā́ ca púshkaraṃ[2] divó mā́trayâ variṇā́ prathasva || [d] çárma ca sthaḥ || 1 || várma ca stho áchidre[4 u 5] bahulé[5] ubhé[5] | vyácasvatî[2 u 5] sáṃ vasâthâm bhartám agním purîshyam ||

2. [10] so schon I, 5, 6, 4. [11] s. P. 3, 5. 7. [12] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 24. [13] s. P. 4, 5 und zu dem ṇ P. 13, 13. [14] achcha D, s. Whitney zu 14, 8. [15] ohne iti, weil am Schlufs des ardharca.

3. khananam. [1] so (°e ') AFW, s. P. 12, 6. [2] ohne avagraha. [3] so (°o 'h°) AFW, s. P. 12, 4. [4] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [5] s. P. 4. 11. 19. 31.

[e] sáṃ vasâthâ◡ suvar-vídâ samī́cî[2 u. 5] úrasâ tmánâ | agním antár bharishyántî[5] jyótishmantam[2] ájasram ít || [f] purîshỳo 'si viçvá-bharâḥ |[6] átharvâ tvâ prathamó nír amanthad agne | [g 7] tvā́m agne púshkarâd[2] ádhy átharvâ nír amanthata | mûrdhnó víçvasya vâghátaḥ || [h 7] tám u tvâ dadhyáññ[2 u. 8] ṛíshiḥ putrá îdhe || 2 || átharvaṇaḥ | vṛitra-háṇam[9] puraṃ-darám || [i 7] tám u tvâ pâthyó vṛíshâ sám îdhe dasyu-hántamam | dhanaṃ-jayá◡ ráṇe-raṇe || [k 7] sī́da hotaḥ svá u loké cikitvā́nt sâdáyâ[10] yajná◡ su-kṛitásya yónan | devâ-'vī́r devā́n havíshâ yajâsy[11] ágne bṛihád yájamâne váyo dhâḥ || [l 7] ní hótâ hotṛi-shádane vídânas tveshó dîdivā́◡ asadat[12] su-dákshaḥ | ádabdhavrata-pramatir vásishṭhaḥ sahasram-bharáḥ çúci-jihvo agníḥ[4] || [m] sá◡ sîdasva mahā́◡ asi[12] çócasva || 3 || deva-vī́tamaḥ | ví dhûmám agne arushám[13] miyedhya sṛijá pra-çasta darçatám || [n] jánishvâ[10] hí jényo ágre[4] áhnâm[13] hitó hitéshv arushó váneshu | dáme-dame saptá rátnâ dádhâno 'gnír[14] hótâ ní shasâdâ[15 u. 10] yájîyân || 4 || stha, îdhe, çócasva, saptávi◡çatiç ca || 3 ||

5, 1, 4, 1-5. — K. 16, 3. 19, 4. — Vs. 11, 28-37. Ç. 6, 4, 1, 1-2, 9. Kâ. 16, 2, 22-27. — ahi◡santam — mahaḥ | eti — achidre iti | bahule iti | ubhe iti | vyacásvatî iti — samîcî iti — bharishyantî iti — pushkárât | adhîti — dadhyañ — putraḥ | îdhe — vṛitrahaṇam iti vṛitra-hanám — pâthyaḥ — sve | u — sâdaya — devâvîr iti deva-avîḥ — yajâsi — janishva — nîti | sasâda.

4. [a] sáṃ te vâyúr mâtaríçvâ[1] dadhâtû 't-tânā́yai hṛi-

---

3. [6] so (°âḥ |) A. F (ohne |). W (| von zweiter Hand). [7] so schon III, 5, 11, 3. 4. 2. [8] zu ññ s. P. 9, 18. [9] zu ṇ s. P. 7, 11. [10] so (°â) AFW, s. P. 3, 12. 8. [11] s. P. 16, 18. [12] so (°â◡ a°) AFW, s. P. 9, 20. [13] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. (12, 4). [14] so (°o 'g°) AFW, s. P. 12. 6. [15] zu sh° s. P. 6, 4.

4. mṛidâharaṇam. [1] ohne avagraha.

dayaṃ yád ví-lishṭam | devắnâṃ yáç cárati prâ-'ṇáthena tásmai ca devi váshaḍ astu túbhyam || [b] sú-jâto jyótishâ sahá çárma várûtham ắ 'sadaḥ súvaḥ | vắso agne[2] viçvá--rûpa sáṃ vyayasva vibhâ-vaso || [c] úd u tishṭha sv-adhvarắ 'vâ[3] no devyắ kṛipắ | dṛiçé ca bhâsắ bṛihatắ su-çukvánir[4] ắ 'gne yâhi suçastí-bhiḥ || 1 || [d] ûrdhvá û shú ṇa[5] ûtáye tíshṭhâ[3] devó ná savitắ | ûrdhvó vắjasya sánitâ yád añjí--bhir vâghád-bhir vi-hváyâmahe || [e] sá jâtó gárbho asi[2] ródasyor ágne cắrur ví-bhṛita óshadhîshu[1] | citráḥ çíçuḥ pári támâsy aktáḥ prá mâtṛí-bhyo ádhi[2] kánikradad gâḥ || [f] sthiró bhava vîḍv-aṅga âçúr bhava vâjỳ arvan | pṛithúr bhava su-shádas tvám agnéḥ purîsha-vắhanaḥ[6] || [g] çivó bhava || 2 || pra-jắbhyo mắnushîbhyas tvám aṅgiraḥ | mắ dyắvâ-pṛithivî abhí çûçuco mắ 'ntáriksham[1] mắ vánaspátîn[1] || [h] praí 'tu vâjî kánikradan nắnadad rắsabhaḥ pátvâ | bhárann agním purîshỳam mắ pâdy ắyushaḥ purắ || [i] rắsabho vâṃ kánikradat sú-yukto vṛishaṇâ ráthe | sá vâm agním purîshỳam âçúr dûtó vahâd itáḥ || [k] vṛíshâ 'gníṃ vṛishaṇam bhárann apắṃ gárbhaa samudríyam[1] | ágna ắ yâhi || 3 || vîtáya ṛitáa satyám || [l] óshadhayaḥ[1]-práti gṛihṇîtâ 'gním etáa çivám â-yántam abhy átra yushmắn | vy--ásyan víçvâ ámatîr árâtîr ni-shîdan no ápa[2] dur-matía hanat || [m] óshadhayaḥ práti modadhvam enam púshpâ-vatîḥ[7] su-pippalắḥ | ayáṃ vo gárbha ṛitvíyaḥ pratnáa[1] sadhá-stham ắ 'sadat || 4 || suçastíbhiḥ, çivó bhava, yâhi, shátṭriaçac ca || 4 ||

5, 1, 5, 1-10. — K. 16, 4. 19, 5. — Vs. 11, 39-48. Ç. 6, 4, 3, 4 - 4, 17. Kâ. 16, 3, 3-14. — prâṇathẹneti pra-aṇathèna — eti |

---

4. [2] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [3] so (°â) AFW, s. P. 3, 8. 12. [4] so A. D. C (nach iti). W., çuçukv° C (vor iti). F; sushṭhu çucâṃ raçmînâṃ vanitâ (!) schol. [5] so (û shu ṇa) AFW, s. P. 3, 14. 6, 2. 7, 2. [6] so (°naḥ) AFW; vgl. P. 7, 6. [7] s. P. 3, 5.

asadaḥ | suvâḥ | vâsâḥ — vibhâvaso iti vibhâ-vaso — svadhvareti su-adhvara | avâ — sucukvanir iti su-çukvaniḥ — ûrdhvaḥ | u | sv iti | naḥ — tishṭhâ — adhîti | kanikradat | gâḥ — vîḍvângа iti vîḍu-angaḥ — vâjî — sushada iti su-sadâḥ — purîshavâhâna iti purîsha-vâhânaḥ — kanikradat | nânâdat — mâ | pâdi — vîtaye — abhîti | atrâ — vyasyann iti vi-asyan — nishîdann iti ni-sîdan — pushpâvatîr iti pushpâ-vatîḥ — eti | asadat.

5. [a 1] ví pâjasâ prithúnâ çóçucâno bâdhasva dvishó raksháso ámîvâḥ [2] | su-çármano bṛihatâḥ çármaṇi syâm agnér aháo su-hávasya prá-ṇîtau || [b] âpo hí shṭhâ [3] mayo-bhúvas tâ na ûrjé dadhâtana | mahé ráṇâya cákshase || [c] yó vaḥ çivá-tamo rásas tásya bhâjayate 'há naḥ | uçatîr iva mâtáraḥ || [d] tásmâ áram gamâma vo yásya kshâyâya jínvatha | âpo janáyathâ [4] ca naḥ || [e] mitráḥ || 1 || sao-sṛíjya prithivîm bhûmim ca jyótishâ sahá | sú-jâtam jâtá-vedasam agnim vaiçvânarám [5] vi-bhúm || [f] ayakshmâya tvâ sáo sṛijâmi praj-jâbhyaḥ | viçve tvâ devâ vaiçvânarâḥ [5] sáo sṛijantv ânu-shṭubhena chándasâ 'ñgirasvát [5] || [g] rudrâḥ sam-bhṛítya prithivîm bṛihâj jyótiḥ sám îdhire | téshâm bhânúr ájasra ít chukró devéshu rocate || [h] sáo-sṛishṭâm vásu-bhî rudrair dhîrâiḥ karmaṇyâm mṛídam | hástâbhyâm mṛidvîm kṛitvâ sinîvâlî [5] karotu || 2 || tâm || [i] sinîvâlî su-kapardâ su-kurîrâ sv-aupaçâ | sâ túbhyam adite maha ó 'khâm dadhâtu hástayoḥ || [k] ukhâm karotu çáktyâ bâhú-bhyâm áditir dhiyâ | mâtâ putrám yátho 'pá-sthe sâ 'gnim bibhartu gárbha â || [l] makhásya çíro 'si. [m] yajnásya padé sthaḥ | [n] vásavas tvâ kṛiṇvantu gâyatréṇa chándasâ 'ñgirasvát [5] prithivyâ asi,

---

5. ukhânirmâṇam. [1] s. II, 5, 12, 5. [2] so (°o a°) AFW, s. P. II, 3. [3] so (shṭhâ) AFW, s. P. 3, 8. 6, 2. [4] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. 8. [5] ohne avagraha.

rudrâs tvâ kṛiṇvantu traishṭubhena[5] chándasâ 'ṅgirasvád[5] antárikṣham[5] asi ‖ 3 ‖ âdityâs tvâ kṛiṇvantu jágatena chándasâ 'ṅgirasvád dyaúr asi, víçve tvâ devâ vaiçvânarâḥ[5] kṛiṇvantv ánu-shṭubhena chándasâ 'ṅgirasvád díço 'si, dhruvâ 'si dhârâyâ[4] máyi pra-jâṁ râyás póshaṇi[6] gaupatyâṁ[5] su-vîryaṁ sa-jâtân yájamânâyâ. [o] 'dityai râsnâ 'sy. [p] áditis te[7] bílaṁ gṛihṇâtu pâṅktena chándasâ 'ṅgirasvát | [q] kṛitvâya sâ mahîm ukhâm mṛin-máyîṁ yónim agnáye | tâm putrébhyaḥ sám prâ 'yachad áditiḥ: çrapáyâu iti[8] ‖ 4 ‖ mitráḥ, karotv, antárikṣham asi, prá, catvâri ca ‖ 5 ‖

5, 1, 6, 1-4. — K. 16, 4. 5. 19, 5. 6. — Vs. 11, 49-59. Ç. 6, 4, 4, 21 - 5, 2, 21. Kâ. 16, 3, 15 - 4, 4. — praṇîtâv iti pra-nîtau — hi | stha — bhâjayata | iha — tasmai — janayátha — devâḥ | vaiçvânaraḥ — ânúshṭubhenety ânú-stubhena — ajásraḥ | it — mahe | eti | ukhâm — sâ | agnim — garbhé | â[9] — pade[10] iti — pṛithivî | asi — devâḥ | vaiçvânaraḥ — diçáḥ | asi | dhruvâ — dhârayá — râyaḥ | poshâm | gaupatyam — mṛinmayîm iti mṛit-mayîm — sam | preti | ayachat.

6. [a] vásavas tvâ dhûpayantu gâyatréṇa chándasâ 'ṅgirasvád[1], rudrâs tvâ dhûpayantu traishṭubhena[1] chándasâ 'ṅgirasvád, âdityâs tvâ dhûpayantu jágatena chándasâ 'ṅgirasvád, víçve tvâ devâ vaiçvânarâ[1] dhûpayantv ánu-shṭubhena chándasâ 'ṅgirasvád, índras tvâ dhûpayatv aṅgirasvád, vishṇus tvâ[4] dhûpayatv aṅgirasvád, váruṇas tvâ dhûpayatv aṅgirasvád. [b] áditis tvâ[4] devî viçvádevyâ-vatî[2] pṛithivyâḥ sadhá-sthe 'ṅgirasvát[3] khanatv avaṭa. [c] devânâṁ tvâ pátnîḥ ‖ 1 ‖ devîr viçvádevyâ-vatîḥ[2] pṛithivyâḥ sadhá-sthe

5. [6] so ([o]s p[o]) AFW, s. P. 8, 29. [7] so ([o]s t[o]) AFW; vgl. P. 6, 5. [8] so ([o]n i[o]) AFW, s. P. 9, 23. [9] ohne iti, weil am Ende des ardharca. [10] s. P. 4, 45. 46.

6. tatsaṃskâraḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 3, 5. 7. [3] so ([o]e ') AFW, s. P. 12, 7. [4] so ([o]s t[o]) AFW.

'ñgirasvád[3] dadhatû 'khe. [d]dhishánâs tvâ devîr viçvádevyâ-vatîḥ[2] pṛithivyâḥ sadhá-sthe 'ñgirasvád[3] abhí 'ndhatâm ukhe, gnâs tvâ devîr viçvádevyâ-vatîḥ[2] pṛithivyâḥ sadhá-sthe 'ñgirasvác[3] chrapayantû 'khe, várûtrayo jánayas tvâ devîr viçvádevyâ-vatîḥ pṛithivyâḥ sadhá-sthe 'ñgirasvát pacantû 'khe | [e]mítrai 'tâm ukhâm pacai, 'shâ mâ bhedi | [f]etâṃ te pári dadâmy ábhittyai[5] | [g]abhí 'mâm ‖ 2 ‖ mahinâ dívam mitró babhûva sa-práthâḥ | utá çrávasâ pṛithivîm ‖ [h 6]mitrásya carshaṇî-dhṛítaḥ[2] çrávo devásya sânasím | dyumnáṃ citráçravas-tamam ‖ [1]devás tvâ savitó 'd vapatu su-pâṇíḥ sv-añgurîḥ | su-bâhúr utá çáktyâ ‖ [k]ápadyamânâ pṛithivy âçâ díça â pṛiṇa | út tishṭha bṛihatî bhavo "rdhvâ tishṭha dhruvâ tvám ‖ [1]vásavas tvâ " chṛindantu gâyatréṇa chándasâ 'ñgirasvád, rudrâs tvâ " chṛindantu traishṭubhena[1] chándasâ 'ñgirasvád, âdityâs tvâ " chṛindantu jâgatena chándasâ 'ñgirasvád, víçve tvâ devâ vaiçvânarâ[1] â chṛindantv ânu-shṭubhena chándasâ 'ñgirasvát ‖ 3 ‖ pátnîr, imâ◡, rudrâs tvâ " chṛindantv, ékân ná vi◡çatíç ca ‖ 6 ‖

5, 1, 7, 1-4. — K. 16, 5. 6. 19, 6. 7. — Vs. 11, 60-65. — Ç. 6, 5, 3, 10 - 4, 17. Kâ. 16, 4, 8-23. — devâḥ | vaiçvânarâḥ — viçvadévyâvatîti viçvadévya-vatî — dadhatu | ukhe — abhiti | indhatâm — pacantu | ukhe | mitrâ | etâm — paca | eshâ — bhedi — abhîti | imâm — carshaṇîdhṛita iti carshaṇi-dhṛitâḥ — pṛithivi | âçâḥ — tvâ | eti | chṛindantu.

7. [a]sámâs tvâ 'gna ṛitávo vardhayantu saṃ-vatsarâ ṛíshayo yâni satyâ | sám divyéna dîdihi rocanéna víçvâ â bhâhi pra-díçaḥ pṛithivyâḥ ‖ [b]sám ce 'dbyásvâ 'gne prá ca bodhayai 'nam úc ca tishṭha mahaté saúbhagâya[1] | mâ ca

---

6. [5] [c]bhityai DW. [6] so schon III, 4, 11, 5.

7. pañcapaçvaṅgabhûtâ âgnikyaḥ sâmidhenyaḥ. [1] ohne avagraha.

rishad upa-sattā̃ te agne[2] brahmāṇas te yaçásaḥ santu mā̃ 'nyé ‖ [c] tvā̃m agne vṛiṇate brâhmaṇā̃ imé çivó agne[3] ‖ 1 ‖ saṃ-váraṇe bhavā[4] naḥ | sapatna-hā̃ no abhimâti-jíc ca své gáye jâgṛihy ápra-yuchan ‖ [d] ihaí 'vā̃ 'gne ádhi[2] dhârayā[4] rayím mā̃ tvâ ní kran pûrva-cíto ni-kâríṇaḥ | kshatrám agne su-yámam astu túbhyam upa-sattā̃ vardhatāṃ te ánishṭṛi-taḥ[5a.1] ‖ [e] kshatréṇâ 'gne sv-āyuḥ sáʋ rabhasva mitréṇâ 'gne mitra-dhéye yatasva | sa-jâtā̃nām madhyama-sthā̃ edhi râj-ñā̃m agne vi-havyo dîdihî 'há ‖ [f]áti ‖ 2 ‖ ního[1] áti[2] sridhó 'ty[6] ácittim áty árâtim agne | víçvâ hy agne dur-itā̃ sá-hasvā̃ 'thâ 'smá-bhyaʋ sahá-vîrâʋ rayím dâḥ ‖ [g] anâ-dhṛishyó jâtá-vedâ ánishṭṛito[1] vi-rā̃ḍ agne kshatra-bhṛíd dîdihî 'há | víçvâ āçâḥ pra-muñcán mānushîr bhiyáḥ çivābhír adyá pári pâhi no vṛidhé ‖ [h] bṛíhaspate[1] savitar bodhâyai 'naʋ sáʋ-çitaṃ cit saṃ-tarāʋ sáʋ çiçâdhi | vardhâyai 'nam ma-haté saúbhagâya[1] ‖ 3 ‖ víçva enam áuu madantu devā̃ḥ ‖ [i] amutra-bhūyâd ádha yád yamásya bṛíhaspate[1] abhí-çaster[2] ámuñcaḥ | práty auhatâm açvíuâ mṛityúm asmâd devā̃nām agne bhishájâ çácî-bhiḥ[7] ‖ [k] úd vayáṃ támasas pári[8] páçyanto jyótir út-taram | devám deva-trā̃ sūryam áganma jyótir ut-tamám ‖ 4 ‖ imé çivó agné, 'ti, saúbhagâya, catustriʋçac ca ‖ 7 ‖

5, 1, 8, 5. 6. — K. 18, 16. — Vs. 27, 1-10. — [a.b.c.e.f] Ath. 2, 6, 1-5. — agne | ṛitavaḥ — idhyasvâ — bhava — iha | eva | agne | adhîti | dhâraya — anishṭṛitaḥ — svâyur iti su-âyúḥ — atîti | nihâḥ[1a.9] | atîti | sridhâḥ | atîti — bodhayâ — viçvé — çacîbhir iti çaci-bhiḥ — tamâsaḥ | pariti.

8. [a] ûrdhvā̃ asya sam-idho bhavanty ûrdhvā̃ çukrā̃

---

7. [2] so ([o]e a) AFW, s. P. 11, 3. [3] so ([o]o a[o]) AFW, s. P. 11, 3. [4] s. P. 3, 8. [5] s. P. 11, 4. [6] so ([o]o ') AFW, s. P. 12, 8. [7] s. P. 3, 7. [8] so ([o]s p[o]) AFW, s. P. 8, 24. [9] nikṛishṭâni çvaçûkarâdi-janmâni jihite prâpnoti yair duritais tâni, schol. (!)

8. prayâjayâjyâ âprinâmakâḥ.

çocíshy agnéḥ | dyumát-tamâ su-prátîkasya sûnóḥ ‖ [b] tánû-nápâd ásuro viçvá-vedâ devó devéshu devâḥ | pathâ ǎ 'nakti mádhvâ ghṛiténa ‖ [c] mádhvâ yajnáṃ nakshase prî-ṇânó nárâçáṁso[1] agne[2] | su-kṛíd devâḥ savitǎ viçvá-vârâḥ ‖ [d] áchâ 'yám eti çávasâ ghṛiténe "ḍânó váhnir námasâ | agníṁ srúco adhvaréshu[2] prayát-su ‖ [e] sá yakshad asya mahimǎ-nam agnéḥ, sáḥ ‖ 1 ‖ î mandrâsu[3] prayásaḥ | vásuç cé-tishṭho vasu-dhâtamaç ca ‖ [f] dvâro devîr ánv. asya viçve vratǎ dadante agnéḥ[4] | uru-vyácaso dhâmnâ pátyamânâḥ ‖ [g] té[5] asya yóshaṇe[5] divyé[5] ná yónâv ushâsânáktâ[1] | imáṃ yajnám avatâm adhvaráṃ naḥ ‖ [h] daívyâ hotârâv ûrdhvám adhvaráṃ no 'gnér[6] jihvâm abhí gṛiṇîtam | kṛiṇutáṃ naḥ sv-ishṭim ‖ [i] tisró devîr barhír é 'dáṁ sadantv iḍâ sárasvatî[1] ‖ 1 ‖ bhâratî[7] mahî gṛiṇânǎ ‖ [k] tán nas turîpam[1] ádbhu-tam[1] purukshú[1] tváshṭâ su-vîram | râyás póshaṃ[8] ví shyatu[9] nâbhim asmé[10] ‖ [l] vánaspaté[1] 'va[11] sṛijâ[12] rárâṇas tmánâ devéshu | agnír havyáṁ çamitǎ sûdayâti ‖ [m] ágne svâhâ[1] kṛi-ṇuhi jâta-veda índrâya havyám | viçve devǎ havir idáṃ jushantâm ‖ [n][13] hiraṇya-garbháḥ sám avartatǎ 'gre bhûtásya jâtáḥ pátir éka âsît | sá dâdhâra pṛithivîṃ dyâm ‖ 8 ‖ uté 'mâṃ kásmai devâya havíshâ vidhema ‖ [o] yáḥ prâ-'ṇato ni-misható mahi-tvaí 'ka íd râjâ jágato babhûva | yá îçe asya[4] dvi-pádaç cátush-padaḥ kásmai devâya havíshâ vidhema ‖ [p] yá âtma-dâ bala-dâ yásya víçva upâ-"sate pra-çishaṃ yásya devâḥ | yásya châyâ 'mṛítaṃ yásya mṛityúḥ kásmai devâya havíshâ vidhema ‖ [q] yásye 'me himá-vanto mahi-

8. [1] ohne avagraha. [2] so ([o]o a[o]) AFW, s. P. 11, 3. [3] so (î m[o]) AFW, s. P. 5, 12 (1, 57); nach P. wäre zu lesen îm 'andrâsu! [4] so ([o]e a[o]) AFW, s. P. 11, 3. [5] s. P. 4, 20. [6] so ([o]o ') AFW, s. P. 12, 7. [7] [o]tî | AW (!). [8] so ([o]s p[o]) AFW, s. P. 8, 29. [9] so (sh[o]) AFW, s. P. 6, 4. [10] s. P. 4, 9. [11] so ([o]e ') AFW, s. P. 12, 4. [12] s. P. 3, 12. [13] s. bei II, 2, 12, 1.

-tvā́ yásya samudráe[1] rasáyā́ sahá ‖ 4 ‖ âhúḥ | yásye 'mā́ḥ pra-díço yásya bâhávḥ[14] kásmai devā́ya havíshā vidhema ‖ [r] yáṃ krándasîḥ[5] ávasā tastábhāne[5] abhy-aíkshetāṃ mánasā réjamāne[5] | yátrā́ 'dhi sū́ra úd-itau vy-éti kásmai devā́ya havíshā vidhema ‖ [s] yéna dyaúr ugrā́ pṛithivī́ ca dṛiḍhé[15] yéna súva stábhitaṃ yéna nā́kaḥ | yó antárikshe[2 u-1] rájaso vi-mā́naḥ kásmai devā́ya havíshā vidhema ‖ [t 13] ā́po ha yán mahatī́r víçvam ‖ 5 ‖ ā́yan dákshaṃ dádhānā janáyantîr agnim | táto devā́nāṃ nír avartatā́ 'sur ékaḥ kásmai devā́ya havíshā vidhema ‖ [u] yáç cid ā́po mahinā́ pary-ápaçyad dákshaṃ dádhānā janáyantîr agnim | yó devéshv ádhi devá éka ā́sît kásmai devā́ya havíshā vidhema ‖ 6 ‖ agnéḥ sá, sárasvatī, dyáo, sahá, víçvam, cátustrioçac ca ‖ 8 ‖

[s-m] K. 18, 17. Vs. 27, 11-22; [n-t] K. 40, 1. Vs. 13, 4. 23, 1.3. 25, 10-13. 27, 25.26. 32, 3.6.7. — tanûnapâd iti tanū́-napāt — viçvavédā iti viçva-vedā́ḥ — pathaḥ | eti | anakti — narā́çaosaḥ — achā́ | ayam — îḍā́naḥ — saḥ | îm | mandrā́sú | prayasáḥ — anv iti | asya — te iti — yoshā́ne iti | divye iti — yonaú | ushā́sānaktā́ — svishṭim iti su-ishṭim — eti | idam | sadantu — tat — turîpám | adbhútam | purukshú — rā́yaḥ — syātu — asme iti — aveti | srija — devā́ḥ | haviḥ — dā́dhāra — uta | imā́m — prā́ṇata iti pra-ánataḥ — mahitveti mahi-tvā́ | ekáḥ — ā́tmadā ity ā́tma-dāḥ | baladā́ iti bala-dā́ḥ — viçvé — upā́sata ity úpa-āsate — bā́hû iti — krandā́si iti — tastabhāne iti — rejámāne iti — yatrā́ | adhîti | sū́rāḥ — dṛiḍhe iti | yená | suvā́ḥ — ha | yat — dadhānā́ḥ — asúḥ — ā́pāḥ — dadhānā́ḥ — adbhîti | devaḥ | ekáḥ.

9. [s] ā́-kūtim agnim pra-yújae svā́hā[1], máno medhā́m agnim pra-yújae svā́hā, cittáṃ ví-jnātam a. p. sv., vā́có ví-

---

8. [14] s. P. 4, 5. [15] s. P. 4, 27.

9. agnyutpādanam. [1] ohne avagraha.

-dhṛitim a. p. svâhâ, prajâ-pataye Mânave svâhâ, 'gnâye vaiçvânarâya[1] svâhâ. [b 2]viçve devâsya netúr márto vṛiṇîta sakhyâṃ, viçve râyá ishudhyasi, dyumnáṃ vṛiṇîta pushyáse svâhâ. [c]mâ sú bhitthâ mâ sú risho dṛiṁhasva vîḍâyasva sú | ámba dhṛishṇu[3] vîrâyasva ‖ 1 ‖ agníç ce 'dáṃ kar-ishyathaḥ ‖ [d]dṛiṁhasva devi pṛithivi svastáya[4] âsurî mâyâ sva-dhâyâ kṛitâ 'si | júshṭaṃ devânâm idám astu havyám árishṭâ tvám úd ihi yajné asmín[5] ‖ [e]mítrai 'tâm ukhâṃ tapai, 'shâ mâ bhedi | [f]etâm te pári dadâmy ábhittyai | [g]drv-annaḥ sarpír-âsutiḥ pratnó[6] hótâ váreṇyaḥ | sáhasas putró[7] ádbhutaḥ[8] ‖ [h 2]párasyâ ádhi saṃ-váto 'varâṁ[9] abhy[10] â ‖ 2 ‖ tara | yátrâ 'hám ásmi tâṁ ava[11] ‖ [i]paramásyâḥ parâ-váto rohíd-açva ihâ " gahi | purîshyàḥ puru-priyó 'gne[12] tvám tarâ[13] mṛídhaḥ ‖ [k]sîda tvám mâtúr asyâ upá-sthe viçvâny agne vayúnâni vidvân | mai 'nâm arcishâ mâ tápasâ 'bhí çûçuco 'ntár[14] asyâṁ çukrá-jyotir ví bhâhi ‖ [l]antár agne rucâ tvám ukhâyai sádane své | tásyâs tváṁ hárasâ tápañ jâta-vedaḥ[15] çivó bhava ‖ [m]çivó bhûtvâ mahyám agné 'tho[16] sîda çivás tvám | çivâḥ kṛitvâ díçaḥ sárvâḥ svâṁ yónim ihâ " 'sadaḥ ‖ 3 ‖ vîrâyasvâ, ", tápan, viṁçatíç ca ‖ 9 ‖

5, 1, 9, 1-6. — K. 16, 7. 19, 10. — Vs. 11, 66-72. 12, 15-17. Ç. 6, 6, 1, 15-3, 4. 7, 3, 15. Kà. 16, 4, 30-37. 5, 20. — viçvè | devasyà — viçvè | râyaḥ — sv iti | bhitthâḥ | mà | sv iti — vîḍayàsva | su[17] | ambà | dhṛishṇu | vîrayàsva — svastayè — mitrà | çtàm — drvànna iti dru-annaḥ — sahàsaḥ — pa-

---

9. [a] so schon I, 2, 2, 1 (b). II, 6, 11, 3 (h); viçve viçvâtmakasya, schol. [3] he dhṛishṇu dharshaṇayukte, schol. [4] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [5] so (°s p°) AFW, s. P, 8, 28. [6] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [7] so (°o 'v°) AFW, s. P. 12, 4. [8] so (°âṁ a°) AFW, s. P. 9, 20. [9] so (°o 'gne) AFW, s. P. 12, 5. [10] so (°â) AFW, s. P. 3, 8. [11] so (°o ') AFW, s. P. 12, 7. [12] °paṃ j° AFW. [13] ohne iti! weil am Ende des ardharca.

rásyâḥ | adhîti — avárân | abhi | eti — tân | ava — iha | eti | gahi — tara — asyâḥ — mâ | enâm — antaḥ | asyâm — tapan — atho iti — iha | eti | asadaḥ.

10. [a] yád agne yâni kâni cá " te dârûṇi dadhmási | tád ástu túbhyam íd ghṛitáṃ táj jushasva yavishṭhya ‖ [b] yád átty[1] upa-jihvikâ yád vamró ati-sárpati[2] | sárvaṃ tád astu te ghṛitáṃ táj jushasva yavishṭhya ‖ [c] rátrio-râtrim ápra-yâvam bhárantó 'çvâye[3] 'va tíshṭhate ghâsám asmai | râyás póshena[3] sám ishâ mádantó 'gne[3] mâ te práti-veçâ rishâma ‖ [d] nábhâ ‖ 1 ‖ pṛithivyâḥ sam-idhânám agnío râyás póshâya[4] bṛihaté havâmahe | irami-madám bṛihád=-ukthaṃ yájatraṃ jétâram agním pṛítanâsu sâsahím ‖ [e] yâḥ sénâ abhí-'tvarîr â-vyâdhínîr úgaṇâ[5] utá | yé stená yé ca táskarâs[5] tâos te[6] agné[7] 'pi[8] dadhâmy âsye ‖ [f] dáoshṭrâ=bhyâm[9] malímlûñ jámbhyais[10] táskarâo[5 u. 11] utá | hánû=-bhyâo[12] sténân bhaga-vas tâos tvám[6] khâda sú-khâditân ‖ [g] yé jáneshu malímlava stenâsas táskarâ váne | yé ‖ 2 ‖ kákshesho aghâ-yávas[13] tâos te[6] dadhâmi jámbhayoḥ ‖ [h] yó asmá-bhyam[2] arâtîyâd yáç ca no dvéshate jánaḥ | níndâd yó asmân[2] dípsâc ca sárvaṃ tám masmasâ kuru ‖ [i] sáo=-çitam me bráhma sáo-çitaṃ vîryam bálam | sáo-çitam kshatrám jishṇú yásyâ 'hám ásmi puró-hitaḥ ‖ [k] úd eshâm bâhû[14] atiram úd várca úd ô[15] bálam | kshiṇómi bráh=maṇâ 'mítrân ún[16] nayâmi ‖ 3 ‖ svâo[17] ahám ‖ [l 18] dṛiçânó rukmá urvyâ vy adyaud dur-mársham âyuḥ çriyé rucânáḥ |

---

10. agnidhâraṇam. [1] áty W. [2] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [3] so (°o ') AFW, s. P. 12, 7 ('çv°). 5 ('gne). [4] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 29. [5] ohne avagraha. [6] so (tâos t°) AFW, s. P. 6, 14. [7] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [8] so (°e ') AFW, s. P. 12, 7. [9] s. P. 16, 19. [10] so (°âj°) W, °nj° A, °mj° F, s. P. 5, 23. [11] so (°âo) AFW, s. P. 9, 20. [12] s. P. 3, 7. [13] s. P. 3, 2. [14] s. P. 4, 5. [15] so (ô) AFW, s. P. 3, 14. [16] so (°ân) AFW, s. P. 9, 24. [17] so (°âo) AFW, s. P. 9, 20. [18] so schon I, 3, 14, 5.

agnír amṛíto abhavad[2] váyo-bhir yád enaṃ dyaúr ájanayat su-rétāḥ ‖ [m] víçvā rûpāṇi práti muñcate kaviḥ prā 'sāvîd bhadráṃ dvi-páde cátush-pade | ví nākam akhyat savitā váreṇyó 'nu[19] pra-yāṇam usháso ví râjati ‖ [n] náktoshāsā[6] sá-manasā ví-rûpe[20] dhâpáyete[20] çíçum ékaṃ samîcī[5 n. 21] | dyāvā kshāmā[22] rukmáḥ ‖ 4 ‖ antár[23] ví bhâti devā agníṃ dhârayan draviṇo-dāḥ ‖ [o] su-parṇò 'si[24] garútmān[4], tri-vṛít te çíro gâyatráṃ cákshu stóma âtmā, sāma te tanūr yâma-devyám bṛihad-rathantaré pákshau yajnâyajníyam[5] púchaṃ chándāṃsy áṅgāni dhishṇiyāḥ çáphā yájûṃshi nāma | [p] su-parṇò 'si[24] garútmān[5], dívaṃ gacha, súvaḥ pata ‖ 5 ‖ nābhā, váne yé, nayâmi, kshāmā rukmò, 'shṭátriṃçac ca ‖ 10 ‖

5, 1, 10, 1-5. — K. 16, 7. 8. 19, 10. 11. — Vs. 11, 73 - 12, 4. Ç. 6, 6, 3, 3 - 7, 2, 6. Kâ. 16, 4, 38 - 5, 7. — eti | te — atti — açvāya | iva — asmai | râyaḥ — prativeçâ iti prati-veçâḥ — abhîtvarîr ity ábhi-itvarîḥ — ugāṇāḥ — stenāḥ — taskárāḥ | tân | te — apîti — hanūbhyâṃ iti hanú-bhyâṃ — malimlávaḥ — taskárāḥ — aghâyava ity ágha-yavāḥ | tân — bâhû iti — varcàḥ | ud iti | u — amitrāu — rukmaḥ | urvyâ | vîti — naktoshâsā — virûpe iti vi-rûpe | dhâpayéte iti — samîcî iti | dyâvā | kshâmâ — caksbúḥ — dhishṇiyâḥ | çaphâḥ.

11. [a] ágne yáṃ yajnám adhvaráṃ viçvátaḥ[1] pari-bhûr[2] ási | sá íd devéshu gachati ‖ [b] sóma yās te mayo-bhúva ûtáyaḥ sánti dāçúshe | tābhir no 'vitā[3] bhava ‖

---

10. [19] so ([o] 'nu) AFW, s. P. 12, 4. [20] s. P. 4, 11. 40. [21] s. P. 4, 31. [22] s. P. 3, 10; und nicht componirt mit dyâvâ! [23] rukmo antar F, und schol. zu P. 12, 7; also ohne Rücksicht auf den kaṇḍikâ-Schluſs (s. übrigens IV, 6, 5, 2. 7, 12, 3). [24] so ([o] 'si) AFW, s. P. 12, 2.

11. cāturmâsyagate vaiçvadevâkhye prathamaparvaṇi vihitānāṃ havishāṃ yájyânuvâkyāḥ (1, 8, 2). [1] ohne avagraha. [2] so ([o]ḥ p[o]) AFW, s. P. 8, 32. [3] so ([o] 'v[o]) AFW, s. P. 12, 4.

[c] agnír mûrdhâ, [d] bhúvaḥ | [e] tvám naḥ soma, [f] yâ te dhâmâni | [g] tát savitúr váreṇyam bhárgo devásya dhîmahi | dhíyo yó naḥ pra-codáyât || [h] ácittî yác cakṛimâ[4] daívye jáne dînair dákshaiḥ prá-bhûtî pûrusha-tvátâ[5] || 1 || devéshu ca savitar mânusheshu ca tvám no átra[6] suvatâd ánâgasaḥ || [i] codayitrî sûnṛítânâm[1] cétantî su-matînâm | yajnám dadhe sárasvatî[1] || [k] pâvîravî[1] kanyâ citrâ-"yuḥ sárasvatî vîrá-patnî dhíyam dhât | gnâbhir áchidrau çaraṇáu sa-jóshâ dur-âdhárshaṃ gṛiṇaté çárma yaûsat || [l] pûshâ gâ ánv etu naḥ pûshâ rakshatv árvataḥ | pûshâ vâjau sanotu naḥ || [m] çukrám te anyád[7] yajatám te anyát[7] || 2 || víshu-rûpe[8] áhanî[9] dyaúr ivâ 'si | víçvâ hí mâyâ ávasi svadhâ-vo bhadrâ te pûshann ihâ râtir astu || [n] tè 'vardhanta[10] svá-tavaso mahi-tvanâ " nâkam tasthúr urú cakrire sádaḥ | víshṇur yád dhâ "vad vṛíshaṇam mada-cyútam váyo ná sîdann ádhi barhíshi priyé | [o] prá citrám arkám gṛiṇaté turâya mârutâya svá-tavase bharadhvam | yé sáhâûsi sáhasâ sáhante || 3 || réjate agne[7] pṛithivî[11] makhébhyaḥ || [p] víçve devâ, [q] víçve devâḥ | [r] dyâvâ naḥ pṛithivî[11] imáu sidhrám adyá ḍivi-spṛíçam | yajnám devéshu yachatâm || [s] prá pûrva-jé[5] pitárâ návyasîbhir[1] gîrbhíḥ[1] kṛiṇudhvau sádane[5] ṛitásya | â no dyâvâ-pṛithivî[9] daívyena jánena yâtam mahi vâm várûtham || [t] agníu stómena bodhaya sam-idhânó ámartyam[6] | havyâ devéshu no dadhat || [u] sá havya-vâḍ ámartya uçig dûtáç cánohitaḥ[1] | agnír dhiyâ sám ṛiṇvati || [v] çám no bhavantu, [w] vâje-vâje || 4 || pûrushatvátâ[12], yajatám te anyát, sáhante, cánohito, 'shṭaú ca || 11 ||

---

11. [4] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. [5] pûr° ACDFW. [6] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [7] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [8] s. P. 4, 11. [9] s. P. 4, 12. [10] so (°e 'v°) AFW, s. P. 12, 4 (4, 20 schol). [11] s. P. 4, 19. [12] so DW, pûru° C.

(1, 8, 2, 1). — [a.b] R. 1, 1, 4. 91, 9; [c] 13 8, 44, 6; [d] 14 10, 8, 6; [e.f] 15 1, 91, 8. 4; [g] 16 3, 62, 10; [h] 4, 54, 3; [i] 1, 3, 11; [k.l.m] 6, 49, 7. 54, 5. 58, 1: [n] 1, 58, 7; [o] nur hier; [p.q] 17 R. 6, 52, 10. 13; [r] 2, 41, 20; [s] 7, 53, 2; [t] 5, 14, 1; [u] 3, 11, 2; [v.w] 18 7, 38, 7. 8. — mayobhuva iti mayaḥ-bhuvàḥ — avitâ — acittî — cakṛima — prabhûtîti pra-bhûtî | pûrushatveti pûrusha-tvatâ — sûnṛitânâm — pâvîravî — citrâyur iti citra-âyuḥ — sajoshâ iti sa-joshâḥ — vishûrûpe iti vishû-rûpe | ahânî iti — viçvâḥ — avardhanta — mahitvaneti mahi-tvanâ | eti — tasthuḥ — ha | âvàt — devâḥ — pṛithivî iti — pûrvaje iti pûrva-je — sadâne iti — amàrtyaḥ — canòhitaḥ.

yuñjâná, imâm agṛibhṇan, devásya, sám te, ví pâjasâ, vásavas tvâ [19], sámâs tvo, "rdhvâ asyâ, "kûtim, yád agne yâny, ágne yám yajnám, ékâdaça ‖ 11 ‖

yuñjânó (1, 1), várma ca stha (3, 2), âdityâs tvâ (5, 4), bhâratî (8, 3), svâ◡ aháo (10, 4), shâṭcatvârio◡çat ‖ 46 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ caturthakâṇḍe prathamaḥ prapâṭhakaḥ.

1. [a] víshṇoḥ krámo 'sy [1] abhimâti-hâ, gâyatrâm chánda â roha, pṛithivîm ánu ví kramasva, nír-bhaktaḥ sá yám dvishmó; víshṇoḥ krámo 'sy [1] abhiçasti-hâ, traishṭubham [2] chánda â rohâ, 'ntáriksham [2] ánu ví kramasva, nír-bhaktaḥ sá yám dvishmó; víshṇoḥ krámo 'sy [1] arâtîyató [2] hantâ, jâgatam chánda â roha, divam ánu ví kramasva, nír-

11. [13] nur das pratika, weil schon in I, 5, 5, 1 vorliegend. [14] dieser Vers kommt seinem Wortlaute nach erst in IV, 4, 4, 1 vor; es befremdet daher, daſs er hier nur im pratîka vorliegt; s. das hierüber bereits zu I, 5, 11, 4 Anm. [9] Bemerkte (und vgl. noch schol. zu II, 6, 2, 2 p. 704 sowie Br. II', 5, 7, 1). [15] nur die pratîka, weil schon in II, 3, 14, 1 (yâjyâ-Abschnitt) aufgeführt. [16] vollständig, obschon bereits in I, 5, 6, 4 vorliegend! [17] nur die pratîka, weil schon in II, 4, 14, 5 (yâjyâ-Abschnitt) aufgeführt. [18] desgl., s. I, 7, 8, 2 (nicht yâjyâ-Abschnitt). [19] vásavaḥ W.

2, 1-10. citikshetram; 1. âsandyâm ukhyâgnisthâpanam. [1] so (°o ') AFW, s. P. 12, 2. 7. [2] ohne avagraha.

-bhaktaḥ sá yáṃ dvishmó; víshṇoḥ ‖ 1 ‖ krámo 'si[1] çatrû-yató[3] hantā́, "nu-shṭubhaṃ chánda ā́ roha, díçó 'nu ví kramasva, nír-bhaktaḥ sá yáṃ dvishmáḥ | [b 4] ákrandad agní stanáyann iva dyaúḥ kshā́mā[5] réribad vîrúdhaḥ[2] sam-añján | sadyó[2] jajnânó ví hī́ 'm iddhó ákhyad[6] ā́ ródasî[7] bhânúnâ bhâty antáḥ ‖ [c] ágne 'bhy-âvartinn[8] abhí na ā́ vartasvā́ "yushâ várcasâ sanyā́ medháyâ pra-jáyâ dhánena ‖ [d] ágne ‖ 2 ‖ aṅgiraḥ çatáṃ te santv â-vṛítaḥ, sahásraṃ ta upâ-"vṛitaḥ | tā́sâm póshasya póshena púnar no nashṭám ā́ kṛidhi púnar no rayím ā́ kṛidhi ‖ [e 9] púnar ûrjā́ ní vartasva púnar agna ishā́ "yushâ | púnar naḥ pâhi viçvátaḥ[2] ‖ [f 9] sahá rayyā́ ní vartasvā́ 'gne pínvasva dhârâyâ | viçvá-psniyâ viçvátas[3] pári[10] ‖ [g 9] úd ut-tamáṃ varuṇa pā́çam asmád ávâ 'dhamáṃ ‖ 3 ‖ ví madhyamáꣳ çrathâya | átha[5] vayám âditya vraté távā́ 'nâgaso áditaye[6] syâma ‖ [h] ā́ tvâ 'hârsham antár abhûr dhruvás tishṭhā́ 'vi-câcaliḥ | víças tvâ sárvâ vâñchantv asmín râshṭrám ádhi çraya ‖ [i] ágre bṛihánn ushásâm ûrdhvó asthân[6] nir-jagmivā́n támaso jyótishā́ " 'gât | agnír bhânúnâ rúçatâ sv-áṅga ā́ jâtó víçvâ sádmâny aprâḥ ‖ [k 11] sī́da tvám mâtúr asyā́ḥ ‖ 4 ‖ upá-sthe víçvâny agne vayúnâni vidvā́n | mai 'nâm arcíshâ mā́ tápasâ 'bhí çûçuco 'ntár[1] asyâꣳ çukrá-jyotir ví bhâhi ‖ [l 10] antár agne rucā́ tvám ukhā́yai sádane své | tásyâs tváꣳ hárasâ tápañ jā́ta-vedaḥ[12] çivó bhava ‖ [m 11] çivó bhûtvā́ máhyam agné 'tho[1] sîda çivás tvám | çivā́ḥ kṛitvā́ díçaḥ sárvâḥ svā́ṃ yónim ihā́ " 'sadaḥ ‖ [n 13] haꣳsáḥ çuci-shád vásur antariksha-sád dhótâ vedi-shád átithir duroṇa-sát |

---

1. [3] s. P. 3, 7. [4] so schon I, 8, 14, 2 (yâjyâ-Abschnitt). [5] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. [6] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [7] s. P. 4, 17. [8] so (°e ') AFW, s. P. 12, 7. [9] so schon I, 5, 3, 3. 11, 3. [10] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 24. [11] so schon IV, 1, 9, 3. [12] so W, °nj° AF; s. P. 5, 24. [13] so schon I, 8, 15, 2.

nṛi-shád vara-sád ṛita-sád vyoma-sád ab-jấ go-jấ ṛita-jấ adri-jấ ṛitám bṛihát ‖ 5 ‖ dívam ánu ví kramasva nírbhaktaḥ sá yáṃ dvishmó víshṇor, dhánenấ 'gne, 'dhamám, asyấḥ, çucishát, shódaça ca ‖ 1 ‖

5, 2, 1, 1-5. — K. 16, 8. 19, 11. — Vs. 12, 5-17. Ç. 6, 7, 2, 10-3, 15. Kâ. 16, 5, 11-20. — anú | vîti | kramasva — arâtîyataḥ — çatrûyata iti çatru-yataḥ — agniḥ — kshâmà — vîrudhâḥ — sadyaḥ — vîti | hi | îm — rodasî iti — te | upâvṛitá iti upa-âvṛitâḥ — agne | ishâ | âyúshâ — athà — anấgasaḥ — ahârsham — tishṭha | avicâcalir ity avi-câcaliḥ — sarvấḥ — asthât — jyotishâ | eti | agât — svañga iti su-añgáḥ | eti — mâ | enâm — antaḥ | asyâm — atho iti — iha | eti | asadaḥ — abjâ ity àp-jâḥ.

2. [a]1 divás pári[2] prathamáṃ jajne agnír[3] asmád dvitîyam pári jâtá-vedâḥ | tṛitîyam ap-sú nṛi-máṇâ[4] ájasram índhâna enaṃ jarate svâ-dhîḥ[5] ‖ [b] vidmấ[6] te agne[3] tredhấ[7] trayấṇi vidmấ[6] te sádma ví-bhṛitam puru-trấ | vidmấ[6] te nấma paramáṃ gúhâ yád vidmấ[6] tám útsaṃ yáta â-jagántha ‖ [c] samudré[7] tvâ nṛi-máṇâ[4] ap-sv antár nṛi-cákshâ îdhe divó agna[8] ũdhan | tṛitîye tvâ ‖ 1 ‖ rájasi tasthivấṃsam ṛitásya yónau mahishấ ahinvan ‖ [d] [9] ákrandad agní stanáyann iva dyaúḥ kshấmâ[6] rérihad vîrúdhaḥ[7] sam-añján | sadyó[7] jajnânó ví hî 'm iddhó ákhyad[8] ấ ródasî[10] bhânúnâ bhâty antáḥ ‖ [e] uçík pâvakó aratíḥ[8] su-medhấ mártheshv agnír amṛíto ní dhâyi | íyarti dhûmám arushám bháribhrad úc chukréṇa çocíshâ dyấm ínakshat ‖ [f] víçvasya ketúr bhúvanasya gárbha ấ ‖ 2 ‖ ródasî[10] apṛiṇâj jấyamânaḥ | vîḍúṃ cid ádrim abhinat parâ-yáñ jánâ[11] yád agním áya-

---

2. tasyâ 'gner upasthânaṃ (vâtsapreṇa). [1] so schon I, 3, 14, 5. [2] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 28. [3] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [4] zu ṇ s. P. 7, 9. [5] s. P. 3, 5. [6] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. [7] ohne avagraha. [8] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [9] so schon I, 3, 14, 2. IV, 2, 1, 2. [10] s. P. 4, 17. [11] °nj° AW.

janta páñca || [g] çrîṇā́m udâró [7] dharúṇo rayîṇā́m manîshā́ṇâm prā́-'rpaṇaḥ sóma-gopâḥ | vásoḥ sûnúḥ sáhaso ap-sú [8] rā́jâ ví bhâty ágra ushásâm idhâuáḥ || [h] yás te adyá [3] kṝiṇávad bhadra-çoce 'pûpáṃ [12] deva ghṛitá-vantam agne | prá táṃ naya pra-tarā́ṃ vásyo áchâ [8] 'bhí dyumnáṃ devá-bhaktaṃ yavishṭha || [i] ā́ || 3 || tám bhaja sauçravaséshv [7] agna ukthá-uktha ā́ bhaja çasyámâne | priyáḥ sū́rye priyó agnā́ [8] bhavâty új jâténa bhinádad új jánitvaiḥ [7] || [k] tvā́m agne yájamânâ ánu dyū́n víçvâ vásûni dadhire vā́ryâṇi | tváyâ sahá dráviṇam ichámânâ vrajáṃ gó-mantam uçíjo ví vavruḥ || [l] [1] dṛiçânó rukmá urvyā́ vỳ adyaud dur-mársham ā́yuḥ çriyé rucânáḥ | agnír amṛíto abhavad [8] váyo-bhir yád enaṃ dyaúr ájanayat su-rétâḥ || 4 || tṛitī́ye tvâ, gárbha ā́, yavishṭhā́, yác, catvā́ri ca || 2 ||

5, 2, 1, 6. — K. 16, 9. 19, 11. 12. — Vs. 12, 18-28. Ç. 6, 7, 4, 3-6. Kâ. 16, 5, 21. 22. — di̱vaḥ | parîti — nṛi̱maṇâ̱ iti nṛi-manā́ḥ — svâ̱dhîr iti sva-dhîḥ | vi̱dma — tre̱dhâ — a̱gne̱ | ûdhán — a̱gniḥ — kshâmá — vîti | hi | î̱m — eti | rodásî̱ iti — su̱me̱dhâ iti su-me̱dhâḥ — garbháḥ | eti | rodásî̱ iti — pa̱râ̱yann iti parâ-yan | janā́ḥ — u̱dâ̱raḥ — prârpáṇa̱ iti pra-arpáṇaḥ — bhâ̱ti̱ | agré — a̱pû̱pam — achá | a̱bhîti — eti | tam — sau̱çra̱va̱seshú | a̱gne̱ | u̱ktha-úktha̱ ity u̱kthe-u̱kthe̱ | eti — a̱gnâ — bhi̱nadát — janítvaiḥ — i̱chamā́nâḥ — ru̱kmaḥ | u̱rvyâ.

3. [a] ánna-paté 'nnasya [1] no dehy anamîvásya çushmíṇaḥ | prá pra-dâtā́raṃ târisha ū́rjaṃ no dhehi dvi-páde cátush-pade || [b] úd u tvâ víçve devā́ ágne bhárantu cítti-bhiḥ | sá no bhava çivá-tamaḥ su-prátîko vibhā́-vasuḥ ||

2. [12] so (°e ') AFW, s. P. 12, 7.

3. cayanârthasya devayajanasya parigrahaḥ (vahner ukhyasya cayanadeçam prati nayanam). [1] so (°e ') AFW, s. P. 12, 8. 7.

[c] pré 'd agne jyótishmân[2] yâhi çivébhir arcí-bhis tvám[3] | bṛihád-bhir bhânú-bhir bhâsan mâ hiꣳsîs tanúvâ pra-jâḥ ‖ [d] sam-ídhâ 'gníṃ duvasyata[2] ghṛitaír bodhayatâ 'tithim | â ‖ 1 ‖ asmin havyâ juhotana ‖ [e 4] prá-prâ 'yám agnír bharatásya çṛiṇve ví yát sûryo ná rócate bṛihád bhâḥ | abhí yáḥ pûrúm pṛitanâsu[2] tasthaú dîdâya daívyo átithiḥ[5] çivó naḥ ‖ [f] âpo devîḥ práti gṛihṇîta bhásmai 'tát syoné kṛiṇudhvaꣳ surabhâv[2] u loké | tásmai namantâṃ jánayaḥ su-pátnîr mâté 'va putrám bibhṛitâ[6] sv̀ enam ‖ [g] ap-sv̀ agne sádhish ṭáva[7] ‖ 2 ‖ saú 'shadhîr[8 a. 2] ánu rudhyase | gárbhe sáñ jâyase[9] púnaḥ ‖ [h] gárbho asy[10] óshadhînâṃ[2] gárbho vánaspátînâm[2] | gárbho viçvasya bhûtásyâ 'gne gárbho apâṃ[5] asi ‖ [i] pra-sádya bhásmanâ yónim apáç ca pṛithivîṃ agne | saꣳ-sṛíjya mâtṛí-bhis tvâṃ[3] jyótishmân[2] púnar â 'sadaḥ ‖ [k] púnar â-sádya sádanam apáç ca pṛithivîṃ agne | çéshe mâtúr yátho 'pá-stha 'ntár[1] asyâꣳ çivá-tamaḥ ‖ [l 11] púnar ûrjâ ‖ 4 ‖ ní vartasva púnar agna ishâ "yushâ | púnar naḥ pâhi viçvátaḥ[2] ‖ [m 11] sahá rayyâ ní vartasvâ 'gne pinvasva dhârayâ | viçvá-psniyâ viçvátas[2] pári[12] ‖ [n] púnas tvâ "dityâ rudrâ vásavaḥ sám indhatâm púnar brahmâṇo vasu-nîtha yajñaíḥ | ghṛiténa tvâṃ tanúvo vardhayasva satyâḥ santu yájamânasya kâmâḥ ‖ [o] bódhâ[6] no asya[5] vácaso yavishṭha máꣳhishṭhasya prá-bhṛitasya svadhâ-vaḥ | pîyati tvo ánu[13] tvo gṛiṇâti vandâru te[3] tanúvaṃ vande agne[14] ‖ [p] sá bodhi sûrír maghá-vâ vasu-dâvâ vásu-patiḥ | yuyodhy̆ asmád dvéshâꣳsi ‖ 4 ‖ â, távo, "rjâ, 'nu, shóḍaça ca ‖ 3 ‖

---

3. [2] ohne avagraha. [3] so ([o]s ṭ[o]) AFW. [4] so schon II, 5, 12, 4 (yâjyâ-Abschnitt). [5] so ([o]o a[o]) AFW, s. P. 11, 3. [6] so ([o]â) AFW, s. P. 3, 10. 8. [7] so ([o]sh ṭ[o]) AFW, s. P. 6, 5. [8] so (sau 'sh[o]) AFW, s. P. 5, 17. [9] so W, [o]nj[o] A, mj F, s. P. 5, 24. [10] so ([o]o asy) AFW, s. P. 12, 3. [11] so schon I, 5, 3, 3. IV, 2, 1, 3. [12] so ([o]s p[o]) AFW, s. P. 8, 24. [13] so ([o]o ánu) AFW, s. P. 11, 5 (12, 4). [14] so ([o]s a[o]) AFW, s. P. 11, 3.

5, 2, 2, 1-6. — K. 16, 10. 19, 12. — Vs. 11, 83. 12, 30-44. Ç. 6, 8, 1, 6 - 2, 9. Kâ. 16, 6, 8. 15 - 7, 2. — bṛihat | bhâḥ[15] — surabhau | u — mâtâ | iva — bibhṛita[16] | sv iti — sadhîḥ | tavâ — saḥ | oshâdhîḥ | anv iti — san — eti | asadaḥ — agne | ishâ — viçvataḥ | pari[17] — tvâ | âdityâḥ | rudrâḥ — bodhâ | naḥ.

4. [a] ápe 'ta vî 'ta ví ca sarpatâ 'to yé 'tra[1] sthá purâṇâ yé ca nûtanâḥ[2] | ádâd idâṃ yamò 'va-sânam[3] pṛithivyâ ákrann imám pitáro lokám asmai ‖ [b] agnér bhásmâ 'sy, agnéḥ púrîsham asi. [c] saṃ-jnânam asi kâma-dhâraṇam, máyi te kâma-dhâraṇam bhûyât | [d] sáṃ yâ vaḥ priyâs tanúvaḥ sám priyâ[4] hṛídayâni vaḥ | âtmâ vo astu[5] ‖ 1 ‖ sám-priyaḥ[6] sám-priyâs[6] tanúvo máma ‖ [e] ayáṁ só agnir[5] yásmint sómam índraḥ sutáṃ dadhé jaṭháre vâvaçânáḥ | sahasríyaṃ vâjam átyaṃ ná sáptiṁ sa-savâṇt[7] sánt stûyase jâta-vedaḥ ‖ [f] ágne divó árṇam[5] áchâ[8] jigâsy áchâ[8] devâṁ[9] ûcishe dhíshṇiyâ yé | yâḷ parástâd[2] rocané sûryasya yâç câ 'vástâd upa-tíshṭhanta âpaḥ ‖ [g] ágne yát te diví várcaḥ pṛithivyâṃ yád óshadhîshu[2] ‖ 2 ‖ ap-sú vâ yajatra | yénâ 'ntáriksham[2] urv â-tatántha tveshâḥ sá bhânúr arṇavó nṛi-cákshâḥ ‖ [h] purîshyâso agnáyaḥ[5] prâ-vaṇébhiḥ[10] sa-jóshasaḥ | jushántâṁ havyám â-hutam anamîvâ ísho mahîḥ ‖ [i] íḍâm agne puru-dáṁsaṁ saniṃ góḥ çaçvat-tamáṁ hávamânâya sâdha | syân naḥ sûnús tánayo vi-jâvâ 'gne sâ te su-matír bhûtv asmé[11] ‖ [k][12] ayáṃ te yónir ṛitvíyo yáto jâtó árocathâḥ[5] | tám jânan ‖ 3 ‖ agna â rohâ 'thâ[8] no vardh-

---

3. [15] als zwei Wörter. [16] betont! [17] ohne iti, weil am Ende des ardharca.

4. gârhapatyacayanam. [1] so (°e ') AFW, s. P. 12, 7. [2] ohne avagraha. [3] so (°o ') AFW, s. P. 12, 4. [4] als zwei Wörter! [5] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [6] als ein Wort! [7] sic! so getheilt! [8] so (°â) AFW, s. P. 3, 8. 10. [9] so (°âṁ) AFW, s. P. 9, 20. [10] s. P. 3, 5. 7, 7. [11] s. P. 4, 9. [12] so schon z. B. I, 5, 5, 2.

ayâ[8] rayím || [l] cíd asi, táyâ devátayâ[2] 'ñgirasvád[2] dhruvā́ sîda. [m] pari-cíd asi táyâ devátayâ[2] 'ñgirasvád[2] dhruvā́ sîda. [n] lokám pṛiṇa, chidrám pṛiṇā́, 'tho sîda çivā́ tvám | indrâ-'gnī́ tvâ bṛíhaspátir[2] asmín yónâv asîshadan || [o] tā́ asya sū́da-dohasaḥ sómaꣳ çrîṇanti pṛíçnayaḥ | jánman devā́nâṃ víças trishv ā́ rocané diváḥ || 4 || astv, óshadhîshu, jânánn, ashṭā́catvâriꣳçac ca || 4 ||

5, 2, 3, 1-6. — K. 16, 11. 20, 1. — Vs. 12, 45-55. Ç. 7, 1, 1, 2-33. 8, 7, 3, 21. Kâ. 17, 1, 3-17. 16, 7, 14. — apeti | i̱ta̱ | vîti | i̱ta̱ | vîti — atáḥ | ye | atrá — pu̱râ̱ṇâḥ — pṛi̱thi̱vyâḥ — bhasmá — sam iti | yâḥ | va̱ḥ | pri̱yâḥ — sam iti | pri̱yâ — sampriya̱ iti̱ sam-pri̱ya̱ḥ | sampriyâ̱ iti̱ sam-pri̱yâ̱ḥ — sa̱sa̱vân iti sa-sa̱vân | san — achá | ji̱gâ̱si̱ | achá | de̱vân | û̱ci̱she̱ | dhishṇiyâḥ — prâ̱va̱ṇebhi̱r iti pra-va̱nebhiḥ — syât | na̱ḥ — vi̱jâveti vi-jâvā́ — a̱sme iti — athá — va̱rdha̱ya̱ — atho̱ iti — tri̱shu | eti.

5. [a] sám itaꣳ sáṃ kalpethâꣳ sám-priyau rocishṇū́[1] su-manasyámânau | ísham ū́rjam abhí saṃ-vásânau, sáṃ vâm mánâꣳsi sáṃ vratā́ sám u cittā́ny ā́ 'karam || [b] ágne purîshyâ 'dhi-pā́ bhavâ[2] tváṃ naḥ | ísham ū́rjaṃ yájamânâya dhehi || [c] purîshỳas tvám agne rayi-mā́n pushṭi-mā́ꣳ[3] asi | çivā́ḥ kṛitvā́ díçaḥ sárvâḥ svā́ṃ yónim ihā́ " 'sadaḥ || [d] bhávataṃ naḥ sá-manasau sám-okasau || 1 || arepásau | mā́ yajnáꣳ hiꣳsishṭam mā́ yajná-patiṃ jâta-vedasau, çivaú bhavatam adyá naḥ || [e] mâté 'va putrám pṛithivī́ purîshỳam agníꣳ své yónâv abhâr[4] ukhā́ | tā́ṃ víçvair devaír ṛitú-bhiḥ saṃ-vidânáḥ prajā́-patir viçvá-karmâ ví muñcatu || [f] yád asya pâré rájasaḥ çukráṃ jyótir ájâyata | tán naḥ parshad áti dvíshó 'gne[5] vaiçvânara[6] svā́hâ[6] || [g] námaḥ

5. âhavanîyacayanârtham bhuvaḥ karshaṇam. [1] s. P. 4, 5. [2] so (°â) AFW, s. P. 3, 8. 12. 10. [3] so (°âꣳ) AFW, s. P. 9, 20. [4] s. P. 8, 8. [5] so (°o 'gne) AFW, s. P. 12, 5. [6] ohne avagraha.

sú te nir-ṛite viçva-rûpe ‖ 2 ‖ ayasmáyaṃ[6] ví cṛitâ[2] bandhám etáṃ | yaména tváṃ yamyà saṃ-vidânó 't-tamáṃ nâkam ádhi rohaye 'mám ‖ [b] yát te devî́ nír-ṛitir â-babándha dâma grîvâsv avi-cartyám | idáṃ te tád ví shyâmy[7] âyusho ná mádhyâd áthâ[2] jîváḥ pitúṃ addhi prá-muktaḥ ‖ [i]yásyâs te asyâḥ[8] krûrá âsáñ juhómy[9] eshâṃ bandhânâṃ ava-sárjanâya | bhûmir íti tvâ jánâ vidúr nír-ṛitiḥ ‖ 3 ‖ íti tvâ 'hám pári veda viçvátaḥ[6] ‖ [k] ásunvantam áyajamânanaṃ icha stenásye 'tyâṃ táskarasya[4] 'nv eshi | anyám asmád icha sâ ta ityấ námo devi nir-ṛite túbhyam astu ‖ [l]devî́ṃ aháṃ nír-ṛitiṃ vándamânaḥ pité 'va putráṃ dasaye váco-bhiḥ | viçvasya yấ jấyamânasya véda çíraḥ-çiraḥ práti sûrî́ ví cashṭe ‖ [m] ni-véçanaḥ saṃ-gámano vásûnâṃ viçvâ rûpấ 'bhi cashṭe ‖ 4 ‖ çácî-bhiḥ[10] | devá iva savitấ satyá-dharmé 'ndro ná tasthau sam-aré pathînấm ‖ [n] sáṃ varatrấ dadhâtana nír â-hâvân kṛiṇotana | siñcấmahâ avaṭám udríṇaṃ vayáṃ viçvấ 'hấ[11] 'dastam ákshitam ‖ [o] níshkṛitâ-"hâvam avaṭáo su-varatráo su-shecanáṃ | udríṇao siñce ákshitam[8] ‖ [p] sîrâ yuñjanti kaváyo yugấ ví tanvate pṛíthak | dhîrâ devéshu sumnayấ ‖ [q] yunákta sîrâ ví yugấ tanota kṛité yónau vapate 'há ‖ 5 ‖ bî́jam | girấ ca çrushṭíḥ sá-bharâ ásan no nédîya ít sṛiṇyà pakvám ấ 'yat ‖ [r] lấngalam pávîravao[6] su-çévao sumatí-tsaru | úd ít kṛishati gấm ávim pra-pharvyàṃ ca pîvarîṃ[6] | prasthấ-vad[12] ratha-vâhanam ‖ [s] çunáṃ naḥ phâlà ví tudantu bhûmio çunáṃ kînâçâ[6] abhi yantu vâhân | çunám parjányo mádhunâ páyo-bhiḥ çúnâsîrâ[6] çunám asmâsu dhattam ‖ [t] kâmaṃ kâma-dughe dhukshva mitrấya váruṇâya ca | índrâyâ 'gnáye pûshṇá óshadhî-bhyaḥ[12]

---

5. [7] so (sh°) AFW, s. P. 6, 4. [8] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [9] °nj° AW, °m j° F, s. P. 5, 24. [10] s. P. 3, 7. [11] als zwei Wörter! [12] s. P. 3, 5. 7.

pra-jābhyaḥ ‖ [a] ghṛiténa sīta mádhunā sám-aktā víçvair devaír ánu-matā marúd-bhiḥ | ūrjasvatī[6] páyasā pīnvamānā 'smāṅt sīte páyasā 'bhy-āvavṛitsva[13] ‖ 6 ‖ sámokasau, viçvarūpe, vidúr nírṛitir, abhí cashṭa, ihá, mitrāya, dvāviṅçatiç ca ‖ 5 ‖

5, 2, 4, 1-4. — K. 16, 11. 12. 20, 1. 2. — Vs. 12, 57-72. Ç. 7, 1, 1, 38 - 2, 2, 12. Kâ. 17, 1, 19 - 2, 12. — sampriyâv iti sam-priyau | rocisbhû iti — abhîti | saṃvasānâv iti saṃ-vasānau — eti | akaram — adhipâ ity ádhi-pâḥ | bhava — iha | eti | asadaḥ — mâtâ | iva — abhâḥ — tat | naḥ — sv iti — ayasmayam — cṛita — robhaya | imam — vîti | syâmi — athâ — krûre | âsan — janâḥ — tvâ | aham — ityâm — sâ | te — pitâ | iva — dasaye — pratiti | sûrî | vîti — çacîbhir iti çaci-bhiḥ — varatrâḥ — siñcâmâhai — viçvâ | ahâ | adâstam — dhîrâḥ — sunṛinayâ — vapata | iha — asât — eti | ayat — pavîravam — sumatitsarv iti sumati-tsaru — prasthâvad iti prastha-vat — phâlâḥ — kînâçâḥ — çunâsîrâ — pûshṇe | oshâdhîbhya ity oshâdhi-bhyaḥ — asmân — abhyâvavṛitsvety ábhi-âvávṛitsva.

6. [a] yā jātā óshadhayo[1] devébhyas tri-yugám purā | mándâmi babhrūṇâm aháu çatám dhāmâni saptá ca ‖ [b] çatám vo amba[2] dhāmâni sahásram utá vo rúhaḥ | áthâ[3] çata-kratvo yûyám imám me agadám[4] kṛita ‖ [c] púshpâ-vatīḥ[5] pra-sūvatīḥ phalínîr aphalā utá | áçvâ iva sa-jítvarîr vîrúdhaḥ[1] pārayishṇávaḥ ‖ [d] óshadhîr[1] iti mâtaras tád vo devîr úpa bruve | rápâṅsi vi-ghnatīr ita rápaḥ ‖ 1 ‖ câtáyamânâḥ ‖ [e] açvatthé[1] vo ni-shádanam parṇé vo vasatiḥ kṛitā[6] | go-bhāja ít kílâ 'satha yát sanávatha pūrusham ‖ [f] yád ahâṃ vâjáyann imā óshadhîr hásta â-dadhé | âtmā yákshmasya naçyati purā jîva-gṛíbho yathâ ‖ [g] yád óshadhayaḥ saṃ-gâ-

5. [13] als Compositum!

6. oshadhivâpaḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 8. [3] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. [4] so (°e a°) AFW, s. P. 11. 3. [5] s. P. 3, 5. 2. [6] so (°ḥ k°) AFW.

chante rājānaḥ sám-itāv iva | víprāḥ sá ucyate bhishág raksho-hā́ 'mîva-cātanaḥ ‖ [h] níṣh-kṛitir nāma vo mātā́ 'thâ[8] yûyáṁ stha sáṃ-kṛitîḥ | sarā́ḥ patatríṇîḥ ‖ 2 ‖ sthana yád âmáyati níṣh kṛita[7] ‖ [i] anyā́ vo anyā́m[2 u 8] avātv anyā́ 'nyásyâ úpâ 'vata | tā́ḥ sárvâ óshadhayaḥ saṃ-vidānā́ idā́m me prā́ 'vatā[3] vácaḥ ‖ [k] úc chúshmâ óshadhînāṃ gā́vo go-shṭhā́d ive "rate | dhánaṁ sanishyántînām âtmā́naṃ táva pûrusha ‖ [l] áti viçvāḥ pari-shṭhā́ stená iva vrajám akramuḥ | óshadhayaḥ prā́ 'cucyavur yát kíṃ ca tanúvāṁ rápaḥ ‖ [m] yā́ḥ ‖ 3 ‖

ta â-tasthúr âtmā́naṃ yā́ â-viviçúḥ páruḥ-paruḥ[9] | tā́s te yákshmaṃ ví bâdhantām ugró madhyama-çī́r iva ‖ [n] sākáṃ yakshma prá pata çyenéna kikidîvínā[1] | sākáṃ vā́tasya dhrājyâ sākáṃ naçya ni-hā́kayā ‖ [o] açvâ-vatī́ṁ[5] soma-vatī́m ûrjáyantîm úd-ojasam | ā́ vitsi sárvâ óshadhîr asmā́ arishṭá--tātaye ‖ [p] yā́ḥ phalínîr yā́ aphalā́ apushpā́ yā́ç ca pushpíṇîḥ | bṛíhaspáti-prasûtās tā́ no muñcantv áṁhasaḥ ‖ [q] yā́ḥ ‖ 4 ‖ óshadhayaḥ sóma-rājnîḥ prá-vishṭâḥ pṛithivī́m ánu | tā́sāṃ tvám asy ut-tamā́ prá ṇo[10] jîvātave suva ‖ [r] ava-pátantîr avadan divá óshadhayaḥ pári[11] | yáṃ jîvám açnávāmahai ná sá rishyâti pū́rushaḥ ‖ [s] yā́ç ce 'dám upa-çṛiṇvánti yā́ç ca dûrám párā-gatāḥ | ihá saṃ-gátya tā́ḥ sárvâ asmai sáṃ datta bheshajám ‖ [t] mā́ vo rishat khanitā́ yásmai cā 'hám khánāmi vaḥ | dvi-pác cátush-pad asmā́kaṁ sárvam astv anā-turám ‖ [u] óshadhayaḥ sáṃ vadante sómena sahá rājnā́ | yásmai karóti brāhmaṇás táṁ rājan pārayāmasi ‖ 5 ‖

rápaḥ, patatríṇīr, yā́, áṁhaso yā́ḥ, khánāmi vo, 'shṭā́daça ca ‖ 6 ‖

(5, 2, 5, 5). — K. 16, 13. (20, 3). — Vs. 12, 75-96. Ç. 7, 2, 4, 25-28. Kâ. 17, 3, 8. — yâḥ | jā́tāḥ — ambá — athâ — pushpā́vatīr iti pushpā́-vatīḥ | prasûvā́tīr iti pra-sûvā́tīḥ —

---

6. [7] so (°sh k°) AFW, s. P. 8, 24. [8] s. P. 12, 4. [9] so (°çúḥ páruḥ-p°) AFW, s. P. 8, 32. [10] s. P. 7, 4. [11] so (°ḥ p°) AFW.

kilâ | asatha — hastè — yathâ — mâtâ | athâ — nir iti | kṛita — upeti | avata — preti | avata — goshṭhâd iti go-sthât | iva | îrate — parishṭhâ iti pari-sthâḥ — acucyavuḥ — parûḥparur iti parûḥ-paruḥ — âçvâvatîm ity âçva-vatîm — asmai — apushpâḥ — tâḥ — anú[12] — preti | naḥ — oshâdhayaḥ | pari[12].

7. [a] mẫ no hiṁsîj janitẫ yáḥ pṛithivyẫ yó vâ divaṁ satyá-dharmâ jajẫna | yáç cā̃ 'páç candrẫ bṛihatîr jajẫna kásmai devẫya havíshâ vidhema || [b] abhy-ẫvartasva[1] pṛithivi yajnéna páyasâ sahá | vapẫm te agnír[2] ishitó 'va sarpatu || [c] ágne yát te çukrẫm yác candrẫm yát pûtẫm yád yajníyam | tád devébhyo bharâmasi || [d] ísham ûrjam ahám itá ẫ || 1 || dada ṛitásya dhẫmno amṛítasya[3] yóneḥ | ẫ no góshu viçatv aú 'shadhîshu[4] jáhâmi sedím ánirâm ámîvâm || [e] ágne táva çrávo váyo máhi bhrâjanty arcáyo vibhâ-vaso | bṛíhad-bhâno çávasâ vẫjam ukthyàm dádhâsi dâçúshe kave || [f] irajyánn agne prathayasva jantú-bhir asmé[5] rẫyo amartya[3] | sá darçatásya vápusho ví râjasi pṛiṇákshi sânasiṁ rayím || [g] ûrjo napâj jâta-vedaḥ su-çastí-bhir mándasva || 2 ||

dhîtí-bhir hitáḥ | tvé[5] ishaḥ sáṁ dadhur bhûri-retasaç citró-"tayo vâmá-jâtâḥ || [h] pâvaká-varcâḥ çukrá-varcâ ánûna-varcâ úd iyarshi bhânúnâ | putráḥ pitárâ vi-cárann úpâ 'vasy ubhé[6] pṛiṇakshi ródasî[7] || [i] ṛitẫ-vânam[8] mahishám viçvá-carshaṇim agníṁ sumnẫya[4] dadhire puró jánâḥ | çrút-karṇaṁ sapráthas-tamam tvâ girẫ daívyam mẫnushâ yugẫ || [k] nish-kartẫram adhvarásya prá-cetasam ksháyantaṁ rẫdhase mahé | râtím bhṛígûṇâm uçíjaṁ kaví-kratum pṛiṇákshi sâ-

---

6. [1 2] ohne iti, weil am Ende des ardharca.

7. loshṭakshepâdikam. [1] als Compositum. [2] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [3] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [4] ohne avagraha. [5] s. P. 4, 9. 10. [6] s. P. 4, 11. [7] s. P. 4, 17. [8] s. P. 3, 2.

nasím ‖ 3 ‖ rayím ‖ [1] cíta stha pari-cíta ûrdhva-citaḥ çrayadhvaṃ, táyâ devátayâ[4] 'ṅgirasvád[4] dhruvâḥ sîdata ‖ [m 9] ấ pyâyasva sám etu te viçvátaḥ[4] soma vṛíshṇiyam | bhávâ[10] vấjasya saṃ-gathé ‖ [n 11] sáṃ te páyâꣳsi sám u yantu vấjâḥ sáṃ vṛíshṇiyâny abhimâti-shâhaḥ | â-pyấyamâno amṛítâya[3] soma diví çrávânsy ut-tamấni dhishva ‖ 4 ‖ ấ, mandasva, sânasím, ékân ná catvâriꣳçác ca ‖ 7 ‖

5, 2, 5, 6. 6, 1. — K. 16, 14. 20, 4. — Vs. 12, 102-113. Ç. 7, 3, 1, 20-46. Kâ. 17, 3, 11-16. — pṛithivyâḥ — apaç | candrâḥ — abhyâvártasvety ábhi-âvártasva — ishitaḥ | aveti — itaḥ | eti | dade — eti | oshádhîshu — vibhâvaso iti vibhâ-vaso | bṛihadbhâno iti bṛihat-bhâno — asme iti — tve iti — citrotáya iti citra-ûtayaḥ — avasi | ubhe iti — rodásî iti | ṛitâvâṇam ity ṛita-vâṇam — bhavá — abhimâtishâha ity ábhimâti-sâháḥ.

8. [a] abhy ásthâd víçvâḥ pṛitanâ[1] árâtîs tád agnír âha tád u sóma âha | bṛíhaspátiḥ[1] savitấ tán ma âha pûshấ mâ 'dhât su-kṛitásya loké ‖ [b] yád ákrandaḥ prathamấṃ jấyamâna ud-yánt samudrấd[1] utá vâ púrîshât | çyenásya pakshấ hariṇásya bâhû[2] úpa-stutaṃ jánima tát te arvan[3] ‖ [c 4] apấṃ pṛishṭhám asi yónir agnéḥ samudrám[1] abhítaḥ[1] pínvamânam | várdhamânam mahấḥ ‖ 1 ‖ ấ ca púshkaraṃ[1] divó mâtrayâ variṇấ prathasva ‖ [d] bráhma jajnânám prathamám purástâd[1] ví sîmatáḥ[1] su-rúco vená âvaḥ | sá budhníyâ upa-mấ asya vi-shṭhấḥ satáç ca yónim ásataç ça vívaḥ[5] ‖ [e 4] hiraṇya-garbháḥ sám avartatấ 'gre bhûtásya jâtáḥ pátir éka âsît | sá dâdhâra pṛithivîṃ dyấṃ uté 'mấṃ kásmai de-

---

7. [9] so schon III, 2, 5, 3. [10] so (°â) AFW, s. P. 3, 8. [11] so schon (aber nur im pratîka) II, 3, 14, 3. 5, 12, 1. III, 1, 11, 1; s. die Noten daselbst.

8. rukmâdyupadhânam. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 5. [3] so (°c a°) AFW, s. P. 11, 3. [4] so schon (c) IV, 1, 3, 1, (e) II, 2, 12, 1. IV, 1, 8, 3, (f) III, 1, 8, 3. [5] als ein Wort, und ohne avagraha!

vā́ya havíshâ vidhema || [f] [4] drapsáç caskanda pṛithivī́m ánu || 2 || dyā́m imáṃ ca yónim ánu yáç ca pū́rvaḥ | tṛitī́yaṃ yónim ánu saṃ-cárantaṃ drapsáṃ juhomy ánu saptá hótrâḥ || [g] námo astu[6] sarpébhyo yé ké ca pṛithivī́m ánu | yé antárikshe[3 u. 1] yé diví tébhyaḥ sarpébhyo námaḥ || [h] yè 'dó[7] rocané divó yé vâ sū́ryasya raçmíshu | yéshâm ap-sú sádaḥ kṛitáṃ[8] tébhyaḥ sarpébhyo námaḥ || [i] yā́ íshavo yâtu-dhā́nânâṃ yé vâ vánaspátîṅr[1] ánu[9] | yé vâ 'vaṭéshu çérate tébhyaḥ sarpébhyo námaḥ || 3 || mahó, 'nu, yâtudhā́nânâm, ékâdaça ca || 8 ||

5, 2, 6, 5. 7, 1-5. — K. 16, 15. 20, 5. — Vs. 13, 2-8. Ç. 7, 4, 1, 9-29. Kâ. 17, 4, 1-6. — tat | me̱ — mâ̱ | a̱dhâ̱t — bâ̱hû iti — sî̱ma̱taḥ — â̱va̱ḥ — vi̱shṭhâ iti vi-sthâḥ — viváḥ — anv iti | sa̱ṃcarántam iti sam-carántam — pṛi̱thi̱vîm | anú[10] — ye | a̱daḥ — vana̱spatī́n | anú[10] — a̱va̱ṭeshú.

9. [a] dhruvā́ 'si dharúṇā́ 'stṛitâ viçvá-karmaṇâ sú-kritâ | mā́ tvâ samudrá[1] úd vadhîn mā́ su-parṇó 'vyathamânâ[9] pṛithivī́ṃ dṛiṅha || [b] prajā́-patis tvâ[3] sâdayatu pṛithivyā́ḥ pṛishṭhé vyácasvatîm[1] práthasvatîm[1], prátho 'si[4], pṛithivỳ asi, bhū́r asi, bhū́mir asy, áditir asi viçvá-dhâyâ víçvasya bhúvanasya dhartrī́, pṛithivī́ṃ yacha pṛithivī́ṃ dṛiṅha pṛithivī́m mā́ hiṅsîr, víçvasmai prâ-'ṇā́ya vy-ânā́yo 'd-ânā́ya prati-shṭhā́yai || 1 || carítrâyâ, 'gnís tvâ[3] 'bhí pâtu mahyā́ svastyā́[1] chardíshâ çáṃ-tamena, táyâ devátayâ[1] 'ñgirasvád[1] dhruvā́ sîda | [c] kā́ṇḍât-kâṇḍât pra-róhantî párushaḥ-parushaḥ[5] pári[5] | evā́[6] no dûrve prá tanu sahásreṇa çaténa ca || [d] yā́

8. [6] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [7] so (ye 'do) AFW, s. P. 12, 7. [8] so (°ḥ k°) AFW. [9] so (°îṅr a°) AFW, s. P. 9, 20. [10] ohne iti, weil am Ende des ardharca.

9. svayamâtṛiṇṇâdîshṭakopadhânam. [1] ohne avagraha. [2] so (°o 'vy°) AFW, s. P. 12, 7. 4 [3] so (°s t°) AFW. [4] so (°o 'si) AFW, s. P. 12, 2. [5] so (°ḥ p°) AFW, s. schol. zu P. 8, 28. [6] s. Whitney zu P. 3, 15 p. 98.

çaténa pra-tanóshi sahásreṇa vi-róhasi tásyâs te devî 'shṭake vidhéma haviśhâ vayám || [e] áshâḍhâ 'si sáhamânâ, sáhasvã 'râtîḥ, sáhasvâ 'râtîyatáḥ[1]. [f]sáhasva pṛítanâḥ[1] sáhasva pṛitanyatáḥ | sahásra-vîryâ || 2 || asi, sã mâ jinva || [g] mádhu vâtâ ṛitâ-yaté[7] mádhu kṣharanti síndhavaḥ | mãdhvîr naḥ santv óshadhîḥ[1] || [h] mádhu náktam utó 'shási mádhu-mat pãrthivaꣳ rájaḥ | mádhu dyaúr astu naḥ pitã || [i] mádhu-mân no vánaspátir[1] mádhu-mâꣳ[8] astu sũryaḥ | mãdhvîr gãvo bhavantu naḥ || [k 9] mahĩ dyaúḥ pṛithivĩ ca na imáṃ yajñám mimikshatâm | pipṛitãṃ no bhárîma-bhiḥ || [l 10] tád víshṇoḥ paramám || 3 || padáꣳ sádâ paçyanti sûráyaḥ | divĩ 'va cákshur ã-tatam || [m] dhruvã 'si pṛithivi sáhasva pṛitanyatáḥ[1] | syûtã devébhir amṛítenã " 'gâḥ || [n] yãs te agne sũrye rúca ud-yató divam â-tanvánti raçmí-bhiḥ | tãbhiḥ sárvâbhî rucé jánâya nas kṛidhi[11] || [o] yã vo devâḥ sũrye rúco góshv áçveshu yã rúcaḥ | índrâ-'gnî tãbhiḥ sárvâbhî rúcaṃ no dhatta bṛihaspate[1] || [p] vi-rãṭ || 4 || jyótir adhârayat, sam-rãḍ jyótir adhârayat, sva-rãḍ jyótir adhârayat | [q] ágne yukshvã[12] hí yé távã 'çvâso deva sâdhávaḥ | áraṃ váhanty âçávaḥ || [r 13] yukshvã[12] hí deva-hũtamâꣳ[8] áçvâꣳ[8] agne rathĩr iva | ní hótâ pûrvyáḥ sadaḥ || [s 14] drapsáç caskanda pṛithivĩm ánu dyãm imáṃ ca yónim ánu yáç ca pũrvaḥ | tṛitĩyaṃ yónim ánu saṃ-cárantaṃ drapsáṃ juhomy ánu saptá || 5 || hótrâḥ || [t] ábhûd idáṃ víçvasya bhúvanasya vãjinam agnér vaiçvânarásya[1] ca | agnír jyótishâ jyótishmân[1] rukmó várcasâ várcasvân[1] || [u] ṛicé tvâ, rucé tvâ. [v] sám ít sravanti sarito ná dhénâḥ |[15] antár hṛidã mánasâ pûyámânâḥ | ghṛi-

---

9. [7] s. P. 3, 2. [8] so (°âꣳ) AFW, s. P. 9, 20. [9] so schon III, 3, 10, 2. 5, 11, 3. [10] so schon I, 3, 6, 2. [11] so (°s k°) AFW, s. P. 8, 25. [12] so (°â) AFW, s. P. 3, 8. [13] so schon II, 6, 11, 1. [14] so schon III, 1, 8, 3. IV, 2, 8, 2. [15] so (|) AFW.

tásya dhắrâ abhí câkaçîmi |[15] hiraṇyáyo vetasó mádhya âsâm ‖ [w] tásmint su-parṇó madhu-kṛít kulâyî[1] bhájann âste mádhu devátâbhyaḥ[1] | tásyâ "sate hárayaḥ saptá tîre sva-dhắṃ dúhânâ amṛítasya dhắrâm ‖ 6 ‖ pratishṭhâyai, sahásra-vîryâ, paramáṃ, virâṭ, saptá, tîre, catvắri ca ‖ 9 ‖

5, 2, 8, 3-6. 5, 3, 1. — K. 16, 16. (39, 3). 20, 6. 7. — Vs. 13, 16-40. Ç. 7, 4, 2, 5 - 5, 2, 12. Kâ. 17, 4, 15 - 5, 11. — astṛitâ — vaḍhît — avyáthamânâ — prathâḥ | asi | pṛithivî — viçvadhâyâ iti viçva-dhâyâḥ — vyânâyeti vi-ânâyâ[16] | udânâyety út-ânâyâ[16] — parúshaḥparusha iti parúshaḥ-parushaḥ | pari[17] | çvâ — arâtîyataḥ — pṛitanyataḥ — ṛitâyata ity ṛita-yate — eti | agâḥ — sarvâbhiḥ — naḥ | kṛidhi | yâḥ — yukshva | hi — anv iti | saṃcaránta ṃ iti sam-caránta ṃ — sam iti | it — madhyé — âsate.

10. [a] âdityáṃ gárbham páyasâ sam-añjánt sahásrasya prati-mắṃ viçvá-rûpam | pári vṛiṅgdhi[1] hárasâ mắ 'bhí mṛikshaḥ çatắ-"yushaṃ kṛiṇuhi cîyámânaḥ ‖ [b] imám mắ hiṅsîr dvi-pắdam paçúnắṅ sáhasrâ-'ksha médha ắ cîyámânaḥ | máyum áraṇyám ánu te diçâmi téna cinvânás tanúvo ní shîda[2] ‖ [c] vắtasya dhrắjiṃ váruṇasya nắbhim áçvaṃ jajnánắṅ sarirásya mádhye | çíçuṃ nadînắṅ hárim ádri-buddham ágne mâ hiṅsîḥ ‖ 1 ‖ paramé vy-oman ‖ [d] imám mắ hiṅsîr éka-çapham paçúnắṃ kauikradám vâjínaṃ vắjineshu | gaurám áraṇyám ánu te diçâmi téna cinvânás tanúvo ní shîda[2] ‖ [e] ájasram índum arushám bhuraṇyúm aguím îḍe pûrvá-cittau námo-bhiḥ | sá párva-bhir ṛitu-çáḥ kálpamâno gắm mắ hiṅsîr áditiṃ vi-rắjam ‖ [f] imắṅ samudrắṅ[3] çatá-dhâram útsaṃ vy-acyámânam bhúvanasya mádhye | ghṛitáṃ dúhânâm áditiṃ jánâyắ 'gne mắ ‖ 2 ‖ hiṅsîḥ paramé

---

9. [16] s. P. 3, 15. [17] ohne iti, weil am Ende des ardharca.

10. paçuçirshopadhânam. [1] vṛiṅdhi ACDFW. [2] so (sh°) AFW. s. P. 6, 4. [3] ohne avagraha.

vỳ-oman | gavayám âraṇyám ánu te diçâmi téna cinvânás tanúvo ní shîda[2] || [g] várûtriṃ tváshṭur váruṇasya nā́bhim áviṃ jajnânā́ᴗ rájasaḥ párasmât | mahī́ᴗ sâhasrī́m ásurasya mâyā́m ágne mā́ hiᴗsîḥ párame vỳ-oman || [h] imā́m ûrṇâyúṃ[3] váruṇasya mâyā́ṃ tvácam paçûnā́ṃ dvi-pádâṃ cátush-padâm | tváshṭuḥ pra-jā́nâm prathamáṃ janítram ágne mā́ hiᴗsîḥ párame vỳ-oman | úshṭram âraṇyám ánu || 3 || te diçâmi téna cinvânás tanúvo ní shîda[2] || [i] yó agnír[4] agnés tápasó 'dhi[5] jâtáḥ çócât pṛithivyā́ utá vâ dívas pári[6] | yéna pra-jā́ viçvá-karmâ vy-ā́naṭ tám agne héḍaḥ pári te vṛiṇaktu || [k] ajā́ hỳ agnér ájanishṭa gárbhât sā́ vā́ apaçyaj janitā́ram ágre | táyâ róham âyann úpa médhyâsaḥ táyâ devā́ devátâm[3] ágra âyan | çarabhám âraṇyám ánu te diçâmi téna cinvânás tanúvo ní shîda[2] || 4 || ágne mā́ hiᴗsîr, ágne mó, 'shṭram âraṇyám ánu, çarabháṃ, náva ca || 10 ||

5, 2, 9, 5. — K. 16, 17. 20, 8. — Vs. 13, 41-51. Ç. 7, 5, 2, 17-36. Kâ. 17, 5, 17-19. — ça̱tâyúsha̱m iti ça̱ta-â̱yu̱sha̱m — medhè | eti — nîti | sî̱da̱ — vyòma̱nn iti̱ vi-o̱ma̱n — di̱vaḥ | pari[7] — pra̱jâ iti pra-jâḥ — de̱vâḥ — agrè | â̱ya̱n.

11. [a] índrâ-'gnî rocanā́ diváḥ pári[1] vā́jeshu bhûshathaḥ | tád vâṃ ceti prá vîrỳam || [b] çnáthad vṛitrám utá sanoti vā́jam índrâ yó agnī́[2 u. 3] sá-hurî[4 u. 5] saparyā́t[6] | irajyántâ vasavỳasya bhū́reḥ sáhas-tamâ sahásâ vâja-yántâ || [c] prá carshaṇí-bhyaḥ pṛitanâ háveshu[7] prá pṛithivyā́ riricâthe[8] diváç ca | prá síndhu-bhyaḥ prá giri-bhyo mahi-tvā́ prè

---

10. [4] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [5] so (°o ') AFW, s. P. 12, 8. [6] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 28. [7] ohne iti, weil am Schlufs des ardharca.

11. yâjyânuvâkyâḥ (câturmâsyeshu varuṇapraghâsâkhye dvitîye parvaṇi, s. I, 8, 3). [1] so (°ḥ p°) AFW, s P. 8, 34. [2] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [3] s. P. 4, 36. [4] mit avagraha! [5] s. P. 4, 15. [6] ohne avagraha. [7] zwei Wörter! pṛitanâ CD, und ohne Accent!; pṛitanâ saṃgrámeshu âhaveshu (CD haben nur haveshu) haviḥsvikârârtheshv âhvâneshu, schol. [8] s. P. 4, 40.

'ndrâ-'gnî víçvâ bhúvanā̆ 'ty anyā̆ || [d] máruto yásya hi || 1 ||
ksháye pâthā̆[9] divó vi-mahasaḥ | sá sugopā̆-tamo[10] já-
naḥ || [e] yajnaír vâ yajna-vâhaso víprasya vâ matînā̆m | má-
rutaḥ çṛiṇutā̆[9] hávam || [f 11] çriyáse kám bhânú-bhiḥ sám mi-
mikshire té raçmí-bhis tá ṛíkva-bhiḥ su-khâdáyaḥ | té vā̆çî-
-manta[12] ishmíṇo ábhîravo[2] vidré priyásya mā̆rutasya dhā̆-
mnaḥ || [g] áva te héḍa, [h] úd ut-tamám | [i] káyâ naç citrá ā̆
bhuvad ûtī̆ sadā̆-vṛidhaḥ sákhâ | kâyâ çácishṭhayâ vṛitā̆ || 2 ||
[k] kó adyá[2] yuñkte dhurí gā̆ ṛitásya çímîvato[6] bhâmíno dúr-
-hṛiṇâyûn | âsánn-ishûn hṛitsv-áso[13] mayo-bhū̆n yá eshâm
bhṛityā̆m ṛiṇádhat sá jîvât || [l] ágne nayā̆, [m] " devā̆nâ◡. [n] çáṃ
no bhavantu, [o] vā̆je-vâje | [p 11] ap-sv̀ agne sádhish ṭáva[14] saú
'shadhîr[15 u 6] ánu rudhyase | gárbhe sáñ jâyase[16] púnaḥ ||
[q] vṛíshâ soma dyu-mā̆◡[17] asi vṛíshâ deva vṛísha-vrataḥ |
vṛíshâ dhármâṇi dadhishe || [r] imám me varuṇa, [s] tát tvâ
yâmi, [t] tváṃ no agne[2], [u] sá tváṃ no agne[2] || 3 || hí, vṛitā̆,
ma, ékâdaça ca || 11 ||

(1, 8, 3, 1). — [a] Ṛ. 3, 12, 9; [b] 6, 60, 1; [c.d.e] 1, 109, 6. 86, 1. 2; [f 11] 1, 87, 6; [g.h 18] 1, 24, 14, 15; [i] 4, 31, 1; [k] 1, 84, 16; [l.m 19] 1, 189, 1. 10, 2, 3; [n.o 20] 7, 38, 7. 8; [p 11] 8, 48, 9; [q] 9, 64, 1; [r.s 21] 1, 25, 19. 24, 11; [t.u 22] 4, 1, 4. 5. — di̱vaḥ | parîti — a̱gnî iti | sahúrî[23] iti̱ sa-
-hu̱rî | sa̱pa̱ryât — pṛi̱ta̱nâ̱ | havéshu[24] — pṛi̱thi̱vyâḥ | ri̱ri̱-
câ̱tho̱ iti — i̱ndrâ̱gnî itī̆ndra-a̱gnî — pâ̱tha — su̱go̱pâtáma̱
iti sugo̱pa-ta̱ma̱ḥ — çṛi̱ṇu̱ta̱ — te | ṛikvábhi̱r ity ṛikvá-bhiḥ

11. [8] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. [10] s. P. 3, 5. [11] so schon (f) II, 1, 11, 2 (yâjyâ-Abschnitt) und (p) IV, 2, 3, 2; es befremdet daher, dafs hier im yâjyâ-Abschnitt diese Verse nicht blofs durch ihre pratika aufgeführt sind, s. Note [11] und [6] zu I, 4, 46, 2. [12] s. P. 3, 7. [13] s. P. 5, 16 6, 8 (schol.) [14] so (°sh ṭ°) AFW, s. P. 6, 5. [15] so (sau 'sh°) AFW, s. P. 5, 17. [16] so (ñj) W, °nj° A, °ṃj° F, s. P. 5, 24. [17] so (°â◡) AFW, s. P. 9, 20. [18] nur die pratika, weil schon in I, 5, 11, 8 (yâjyâ-Abschnitt) voll aufgeführt. [19] desgl., s. I, 1, 14, 3. 4. (yâjyâ-Abschnitt). [20] desgl., s. I, 7, 8, 2 (nicht yâjyâ-Abschnitt). [21] desgl., s. II, 1, 11, 6 (yâjyâ-Abschnitt). [22] desgl., s. II, 5, 12, 3 (yâjyâ-Abschnitt). [23] sa-hûrî D. [24] âhaveshu, schol., s. Note [7].

— vàçîmanta iti vâçî-mantaḥ — eti | bhuvat | ûtî — naya | eti — sadhîḥ | tavà | saḥ | oshàdhîḥ — sau.

víshṇor[25], divás páry, ánnapaté, 'pe 'ta, sám itam, yâ jâtâ, mâ no, 'bhy[28] àsthâd, dhruvâ 'si dharúṇâ, "dityám gárbham, índrâgnî rocanaí, 'kâdaça ‖ 11 ‖

víshṇor (1, 1), asmín havyé (3, 2), 'ti tvâ 'ham (5, 4), dhîtíbhir (7, 8), hótrâ (9, 6), ashṭâcatvâriꣳçat ‖ 48 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ caturthe kâṇḍe dvitîyaḥ prapâṭhakaḥ ‖

1. [a] apâṃ tvé 'mant[1] sâdayâmy, apâṃ tvó 'dmant[1] sâdayâmy, apâṃ tvâ bhásmant s., apâṃ tvâ jyótishi s., apâṃ tvâ 'yane sâdayâmy. [b] arṇavé sádane sîda, samudré[2] sádane sîda, salilé sádane sîdâ, 'pâṃ ksháye sîdâ, 'pâꣳ sádhishi sîdâ. [c] 'pâṃ tvâ sádane sâdayâmy, apâṃ tvâ sadhá--sthe sâdayâmy, apâṃ tvâ púrîshe sâdayâmy, apâṃ tvâ yónau sâdayâmy, apâṃ tvâ pâthasi sâdayâmi. [d] gâyatrî chándas, trishṭúp[2] chándo, jágatî chándo, 'nu-shṭúp chándaḥ, pañktíç[3] chándaḥ ‖ 1 ‖ yónau, páñcadaça ca ‖ 1 ‖

(5, 2, 10, 1-3). — K. 16, 18. 20, 9. — Vs. 13, 53. Ç. 7, 5, 2, 46-61. Kâ. 17, 6, 2. — tvâ | emàn — tvâ | odmàn.

2. [a] ayám puró bhúvas; tásya prâ-'ṇó bhauvâyanó[1], vasantáḥ prâṇâyanó[1], gâyatrî vâsantî, gâyatriyaí gâyatráṃ, gâyatrâd upâ-'ꣳçúr, upâ-'ꣳçós tri-vṛít, tri-vṛíto rathaṃ--taráꣳ, rathaṃ-tarâd Vásishṭha ṛíshiḥ, prajâpati-gṛihîtayâ tváyâ prâ-'ṇâṃ gṛihṇâmi pra-jâbhyo. [b] 'yáṃ dakshiṇâ

---

11. [25] víshṇoḥ krámo 'si D. [28] no hiꣳsîd abhy D.

3, 1-12. pañca citayaḥ; 1-3. prathamâ citiḥ; 1. apasyâbhidhânâ ishṭakâḥ. [1] so (tve 'm°, tvo 'd°) AFW, s. P. 10, 14. [2] ohne avagraha. [3] °ñt° AFW.

2. prâṇabhṛita ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha.

viçvá-karmâ; tásya máno vaiçva-karmaṇáṃ, grîshmó mânasás, trishṭúg[1] graishmî[2], trishṭúbha[1] aiḍám, aiḍăd antar-yâmò, 'ntar-yâmăt pañca-daçáḥ, pañca-daçăd bṛihád, bṛihátо Bharádvâja[1] ṛíshiḥ, prajăpati-gṛihîtayâ tváyâ mánaḥ ‖ 1 ‖ gṛihṇâmi pra-jăbhyo. [c] 'yám paççăd viçvá-vyacâs; tásya cákshur vaiçva-vyacasáṃ, várshâṇi câkshushăṇi, jágatî vârshî, jágatyâ ṛíkshămam[1 a. 3], ṛíkshămâc chukráḥ, çukrăt sapta-daçáḥ, sapta-daçăd vairûpáṃ[1], vairûpăd[1] Viçvă-mitra[4] ṛíshiḥ, prajăpati-gṛihîtayâ tváyâ cákshur gṛihṇâmi pra-jăbhya. [d] idám ut-tarăt súvas; tásya çrótrao sauváo, çarác chrautrỳ, anu-shṭúp çâradỳ[5], anu-shṭúbhaḥ svâráo, svârăn manthî, manthína eka-vioçá, eka-vioçăd vairâjáṃ[1], vairâjăj Jamádagnir[1] ṛíshiḥ, prajăpati-gṛihîtayâ ‖ 2 ‖ tváyâ çrótraṃ gṛihṇâmi pra-jăbhya. [e] iyám upári matís; tásyai vâñ mâtî, hemantó vâcyâyanáḥ[1], pañktír[6] haimantî, pañktyaí[6] nidhána-van, nidhana-váta âgrayaṇá, âgrayaṇăt triṇava-trayastrioçaú, triṇava-trayastrioçăbhyâo çâkvara-raivaté, çâkvara-raivatăbhyâṃ Viçvá-karmá 'rshiḥ, prajăpati-gṛihîtayâ tváyâ văcaṃ gṛihṇâmi pra-jăbhyaḥ ‖ 3 ‖ tváyâ máno. jamádagnir ṛíshiḥ prajăpatigṛihîtayâ, trioçác ca ‖ 2 ‖

5, 2, 10, 3-5. — K. 16, 19. 20, 9. — Vs. 13, 54-58. Ç. 8, 1, 1, 1 - 2, 9. Kâ. 17, 6, 3.4. — trishṭuk | graishmî | trishṭubhâḥ — jagatyâḥ | ṛikshámam — viçvâmitra iti viçva-mitraḥ — anushṭub ity ánu-stup | çâradî — vâk | mâtî — nidhanávad iti nidhaná-vat — viçvakarmeti viçva-karmâ | ṛishiḥ.

3. [a] prăcî[1] diçăṃ, vasantá ṛitûnăm, agnir devátâ[1], bráhma dráviṇaṃ, tri-vṛít stómaḥ, sá u pañcadaçá-vartanis,

2. [2] so W, °shṭu grai° F, °shṭuk grai° A. [3] ṛikshámam iti sâmaviçeshaḥ, schol. [4] s. P. 3, 5. [5] s. P. 5, 36; °shṭup (mit virâma) châ° W; F undeutlich; Lesart von A nicht notirt. [6] °ñt° AF.

3. apânabhṛita ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha.

try-ávir váyaḥ, kṛitám áyânâm, puro-vâtó vâtaḥ, Sânaga[1] ṛíshir. [b] dakshiṇâ diçâṃ, grîshmá ṛitûnâm, índro devátâ, kshatráṃ dráviṇam, pañca-daçá stómaḥ, sá u saptadaçá-vartanir, ditya-vâḍ váyas, trétâ 'yânâṃ, dakshiṇâd-vâtó vâtaḥ, Sanâ-tána ṛíshiḥ. [c] pratîcî[1] diçâṃ, varshâ ṛitûnâṃ, víçve devâ devátâ, víṭ || 1 || dráviṇaꝩ, sapta-daçá stómaḥ, sá uv[2] ekaviꝩçá-vartanis, tri-vatsó váyo, dvâparó[1] 'yânâm, paççâd-vâtó vâto, 'habhûna[1] ṛíshir. [d] údîcî[1] diçâꝩ, çarád ṛitûnâm, mitrâ-váruṇau devátâ, pushṭáṃ dráviṇam, eka-viꝩçá stómaḥ, sá u triṇavá-vartanis, turya-vâḍ váya, â-skandó 'yânâm, uttarâd-vâtó vâtaḥ, Pratná[1] ṛíshir. [e] ûrdhvâ diçâꝩ, hemanta-çiçirâv ṛitûnâm, bṛíhaspátir[1] devátâ[1], várco dráviṇaṃ, tri-ṇavá stómaḥ, sá u trayastriꝩçá-vartaniḥ, pashṭha-vâḍ[3] váyo, 'bhi-bhûr áyânâṃ, vishvag-vâtó vâtaḥ, Su-parṇá ṛíshiḥ. [f] pitáraḥ pitâmahâḥ[1] páre 'vare, té naḥ pântu, té no 'vantv, asmín bráhmann asmín kshatrè 'syâm â-çíshy asyâm puro-dhâyâm asmín kármann asyâṃ devá-hûtyâm || 2 || víṭ, pashṭhavâḍ váyo, 'shṭâviꝩçatiç ca || 3 ||

5, 2, 10, 7. — K. 39, 7. — tryavir[4] iti tri-aviḥ — pañca-daça iti pañca-daçaḥ — tretâ | ayânâm — devâḥ — saḥ | u | ekaviꝩçavàrtanir ity èkaviꝩça-vartaniḥ — dvâparaḥ | ayânâm — ahabhûnâḥ — âskandaḥ | ayânâm — triṇava iti tri-ṇavaḥ — pashṭhavâd iti pashṭha-vât — abhibhûr ity àbhi-bhûḥ — pitâmahâh | paré | avàre — avantu — kshatre | asyâm.

4. [a] dhruvá-kshitir dhruvá-yonir dhruvâ 'si, dhruvâṃ yónim â sîda sâdhyâ | úkhyasya ketúm prathamám purástâd[1]

---

3. [2] so (uv) AFW, s. P. 9, 16. 1, 54. 55. [3] so ([v]d) ACDFW, [v]ḍ W prima manu; .. iti pashṭhavâṭ, sa eva dakârântaçabdenocyate, schol. [4] triyavir D.

4. 5. dvitîyasyâṃ citau; 4. âçvinyákhyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha.

açvínâ 'dhvaryŭ[2] sâdayatâm ihá tvâ || [b] své dákshe dáksha-pite 'há sîda deva-trấ pṛithivĭ bṛihatĭ rárâṇâ | sv-âsasthấ tanúvâ sám viçasva pité 'vai 'dhi sûnáva ấ su-çévâ 'çvínâ 'dhvaryŭ[2] sâdayatâm ihá tvâ || [c] kulâyínî[1] vásu-matî vayo-dhấ rayim no vardha bahuláo su-vĭ́ram || 1 || ápā 'matim dur-matím bấdhamânâ râyás póshe[3] yajná-patim â-bhájantî súvar dhehi yájamânâya pósham açvínâ 'dhvaryŭ[2] sâdayatâm ihá tvâ || [d] agnéḥ púrîsham asi deva-yấnî tấm tvâ víçve abhi[4] gṛiṇantu devấḥ | stóma-pṛishṭhâ ghṛitá-vatî 'há sîda prajấ-vad asmé[5] dráviṇa " yajasvâ 'çvínâ 'dhvaryŭ[2] sâdayatâm ihá tvâ || [e] divó mûrdhấ 'si pṛithivyấ nấbhir[6] vi-shṭámbhanî diçấm ádhi-patnî bhúvanânâm || 2 || ûrmír drapsó apấm[7] asi, viçvá-karmâ ta ṛíshir, açvínâ 'dhvaryŭ[2] sâdayatâm ihá tvâ || [f] sa-jŭ́r ṛitú-bhiḥ sa-jŭ́r vi-dhấbhiḥ sa-jŭ́r vásu-bhiḥ sa-jŭ́ rudraíḥ sa-jŭ́r âdityaíḥ sa-jŭ́r víçvair devaíḥ sa-jŭ́r devaíḥ sa-jŭ́r devair vayo-nâdhaír, agnáye tvâ vaiçvânarấyâ[1], 'çvínâ 'dhvaryŭ[2] sâdayatâm ihá tvâ | [g] prâ-'ṇâm me pâhy apâ-'nâm me pâhi vy-ânâm me pâhi cákshur ma urvyấ ví bhâhi çrótram me çlokayâ. [h] 'pás pinvaú[8], 'shadhîr[1] jinva, dvi-pất pâhi, cátush-pâd ava, divó vṛishṭim[9] é "raya || 3 || suvĭ́ram, bhúvanânâm, urvyấ, saptádaça ca ||4||

(5, 3, 1, 1). — K. 17, 1 (20, 10). — Vs. 14, 1-8. Ç. 8, 2, 1, 4-3, 6. Kâ. 17, 8, 15-21. — adhvaryû iti — svâsastheti su-âsasthâ — pitâ | iva | edhi | sûnavé | eti — vayodhâ iti vayaḥ-dhâḥ — devayânîti deva-yânî — iha | sîda — asme iti | dravinâ | eti — pṛithivyâḥ | nâbhiḥ | vishṭambhanîti vi-stambhanî — te | ṛishiḥ — vyânam iti vi-anam — apaḥ | pinva | oshadhîḥ — vṛishṭim | eti | îraya.

---

4. [2] s. P. 1, 5. [3] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 29. [4] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [5] s. P. 4, 9. [6] so ACDW; yonir F im Text, aber im Comm.: nâbhir und erklärt durch: bhûmer nâbhisthânîyâ. [7] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [8] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 25. [9] paroxytonon; vĭshtim C.

5. try-ávir váyas trishṭúp[1] chándo, ditya-vāḍ váyo vi-rāṭ chándaḥ, páñcâ-'vir váyo gâyatrī chándas, tri-vatsó váya ushṇihâ chándas, turya-vāḍ váyo 'nu-shṭúp chándaḥ, pashṭha-vāḍ[2] váyo bṛihatī chánda, ukshā váyaḥ sató-bṛihatî chánda, ṛishabhó váyaḥ kakúc chándo, dhenúr váyo já-gatî chándo, 'naḍvān[1] váyaḥ paṅktíç chándo, básto váyo vi-valáṃ chándo, vṛishṇír váyo vi-çâláṃ chándaḥ, pú-rusho váyas tandráṃ chándo, vyâghró[1] váyó 'nâ-dbṛishṭaṃ chándaḥ, siṁhó váyaç chádiç chándo, vi-shṭambhó váyó 'dhi-patiç chándaḥ, kshatráṃ váyo máyaṃdaṃ[1] chándo, viçvá-karmâ váyaḥ parameshṭhī[1] chándo, mûrdhā váyaḥ prajā-patiç chándaḥ ‖ 1 ‖ púrusho váyaḥ, shâḍviṁçatiç ca ‖ 5 ‖

5, 8, 1, 5. — K. 17, 2. 20, 10. — Vs. 14, 10. 9. Ç. 8, 2, 3, 7 - 4, 15. Kâ. 17, 8, 22. — tryavir iti tri-aviḥ — pañcâvir iti pañcâ-aviḥ — pashṭhavâd iti pashṭha-vât — kakut | chandâḥ — anâdhrishṭam ity anâ-dhṛishṭam.

6. [a] índrâ-'gnî ávyathamânâm ishṭakâṃ dṛiṁhataṃ yuvám | pṛishṭhéna dyāvâ-pṛithivī antárikshaṃ[1] ca ví bâdhatâm[2] ‖ [b] viçvá-karmâ tvâ sâdayatv antárikshasya pṛishṭhé vyácasvatîm[1] práthasvatîm[1] bhāsvatîṁ[1] sûri-mátîm ā yā dyāṃ bhāsy ā pṛithivīṃ ó 'rv antárikshaṃ, antárikshaṃ yachâ, 'ntárikshaṃ dṛiṁhâ, 'ntárikshaṃ mā hiṁsîr, víçvasmai prâ-'ṇāyâ 'pâ-'nāya vy-ânāyo 'd-ânāya prati-shṭhāyai carítrāya, vâyús tvâ[3] 'bhí pātu mahyā svastyā[1] chardíshâ ‖ 1 ‖ çáṃ-tamena, táyâ devátayâ[1] 'ṅgirasvád[1] dhruvā sîda | [c] rājny asi prācî[1] díg, vi-rāḍ asi dakshiṇā dík, sam-rāḍ asi

5. vayasyâkhyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°d) ACDW, °ḍ F.

6. 7 tṛitîyasyâṃ citau; 6. svayamâtṛiṇṇâdyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] iyaṃ ce 'shṭakâ .. bâdhamâneva vyâpnotu, schol. [3] so (°s t°) AFW. .

pratîcî[1] dík, sva-rấḍ asy údîcî[1] díg, ádhi-patny asi bṛihatî díg. [d] ấyur me pâhi, prâ-'ṇám me pâhy, apâ-'nám me pâhi, vy-ânám me pâhi, cákshur me pâhi, çrótram me pâhi; máno me jinva, vấcam me pinvâ, "tmấnam me pâhi, jyótir me yacha ‖ 2 ‖ chardíshâ, pinva, shấṭ ca ‖ 6 ‖

5, 3, 2, 1. — K. 17, 3. 20, 11. — Vs. 14, 11-13. 17. Ç. 8, 3, 1, 8 - 2, 14. Kâ. 17, 9, 1. 2. 8. — eti | uru — vyânâyeti vi-ânâyâ — udânâyety úd-ânâyâ — râjnî — vyânam iti vi-ânam.

7. [a] mấ chándaḥ, pra-mấ chándaḥ, prati-mấ chándo, 'srîvíç chándaḥ, pañktíç chánda, ushṇíhâ chándo, bṛihatî chándo, 'nu-shṭúp chándo, vi-rấṭ chándo, gâyatrî chándas, trishṭúp[1] chándo, jágatî ch., pṛithivî ch., 'ntárikshaṃ[1] ch., dyaúç ch., sámâç ch., nákshatrâṇi ch., mánaç ch., vấk ch., kṛishíç ch., hiraṇyaṃ ch., gaúç ch., 'jấ chándo, 'çvaç chándaḥ | agnír devátâ[1] ‖ 1 ‖ vấto devátâ, sûryo devátâ, candrámâ[1] d., vásavo d., rudrấ devátâ, "dityấ d., viçve devấ devátâ, marúto d., bṛihaspátir[1] deváté, 'ndro d., váruṇo devátâ | [b] mûrdhấ 'si rấḍ, dhruvấ 'si dharúṇâ, yantrî asi yámitrî, 'shé tvo "rjé tvâ kṛishyaí tvâ kshémâya tvâ; yántrî rấḍ dhruvấ 'si dhâraṇî, dhartrî asi dhấritry, ấyushe tvâ várcase tvaú 'jase tvâ bálâya tvâ ‖ 2 ‖ devátấ, "yushe tvâ, shấṭ ca ‖ 7 ‖

5, 3, 2, 4-5. — K. 17, 3. 20, 11. — Vs. 14, 18-22. Ç. 8, 3, 3, 4 - 4, 8. Kâ. 17, 9, 8-14. — ajâ — yantrî | asi — ishe — ûrje — yantrî | râṭ — dhartrî — ojâse.

8. âçús tri-vṛíd, bhântáḥ pañca-daçó, vy-oma sapta--daçáḥ, prá-tûrtir ashṭâ-daçás, tápo nava-daçò, 'bhî-vartáḥ sa-viçó, dharúṇa eka-viçó, várco dvâviçáḥ[1], sam-bhá-

---

7. bṛihatyâkhyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha.

8-11. caturthyâṃ citau; 8. akshṇayâstomîyâkhyâsv ishṭakâsu kâçcit. [1] ohne avagraha.

raṇas trayo-vioçó, yóniç catur-vioçó, gárbhâḥ pañca-vioçá, ójas tri-ṇaváḥ, krátur eka-trioçáḥ, prati-shṭhā trayas-trioçó, bradhnásya vi-shṭápaṃ catus-trioçó, nā́kaḥ shaṭ-trioçó, vi-vartò 'shṭâ-catvârioçó, dhartráç catu-shṭomáḥ[2] || 1 || âçúḥ, saptátrioçat || 8 ||

5, 3, 3, 1-5. — K. 17, 4. 20, 12. 13. — Vs. 14, 23. Ç. 8, 4, 1, 9-26. Kâ. 17, 10, 6-10. — vyòmeti vi-oma — aṣhṭâdaça ity âshṭâ-daçaḥ — dvâvioçaḥ — triṇava iti tri-ṇavaḥ — aṣhṭâcatvârioça ity âshṭâ-catvârioçaḥ — catuṣhṭoma iti catuḥ-stomaḥ.

9. [a] agnér bhâgò 'si, dikshā́yâ ā́dhi-patyam, bráhma spṛitáṃ, tri-vṛít stóma. [b] índrasya bhâgò 'si, víshṇor ā́dhi-patyaṃ, kshatráo spṛitám, pañca-daçá stómo. [c] uṛi-cákshasâm bhâgò 'si, dhâtúr ā́dhi-patyaṃ, janítrao spṛitáo, sapta-daçá stómo. [d] mitrásya bhâgò 'si, váruṇasyā́ "dhi-patyaṃ, divó vṛishṭír[1], vā́tâ spṛitā́, eka-vioçá stomó. [e] 'dityai bhâgò 'si, pûshṇá ā́dhi-patyam, ója spṛitáṃ, tri-ṇavá stómo. [f] vásûnâm bhâgò 'si || 1 || rudrā́ṇâm ā́dhi-patyaṃ, cátush-pât spṛitáṃ, catur-vioçá stóma. [g] âdityā́nâm bhâgò 'si, marútâm ā́dhi-patyaṃ, gárbhâ spṛitā́ḥ, pañca-vioçá stómo. [h] devásya savitúr bhâgò 'si bṛíhaspáter[2] ā́dhi-patyao, samī́cîr[2] díça spṛitā́ç, catu-shṭomá[3] stómo. [i] yā́vânâm bhâgò 'sy áyâvânâm ā́dhi-patyam, pra-jā́ spṛitā́ç, catuç-catvârioçá stóma. [k] ṛibhûṇā́m bhâgò 'si, víçveshâṃ devā́nâm ā́dhi-patyam, bhûtáṃ ní-çântao spṛitáṃ, trayas-trioçá stómaḥ || 2 || vásûnâm bhâgò 'si, shâṭcatvârioçac ca || 9 ||

5, 3, 4, 1-5. — K. 17, 4. 20, 12. 21, 1. — Vs. 14, 24-26. Ç. 8, 4, 2, 1-12. Kâ. 17, 10, 11-15. — pañcadaça iti pañca-daçaḥ —

---

8. [2] s. P. 6, 13. 9, 1.

9. avaçishṭâ akshṇayâstomiyâḥ. [1] oxytonon. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 6, 13. 9, 1.

vṛishṭiḥ | vâtâḥ — adityai — ojâḥ — triṇava iti tri-ṇavaḥ — garbhâḥ — saṃîcîḥ | diçâḥ — catushṭoma iti catuḥ-stomaḥ — prajâ iti pra-jâḥ — ṛibhûṇâm.

10. ékayâ 'stuvata, pra-jâ adhîyanta, prajâ-patir ádhi--patir âsît; tisṛí-bhir astuvata, bráhmâ 'sṛijyata, bráhmaṇas pátir[1] ádhi-patir âsît; pañcá-bhir astuvata, bhûtâny asṛijyanta, bhûtânâm pátir ádhi-patir âsît; saptá-bhir astuvata, sapta-'rsháyo 'sṛijyanta, dhâtâ 'dhi-patir âsîn; navá-bhir astuvata, pitáro 'sṛijyantâ, 'ditir ádhi-patny âsîd; ekâdaçá--bhir astuvata, 'rtávo 'sṛijyantâ, "rtavó 'dhi-patir âsît; trayodaçá-bhir astuvata, mâsâ asṛijyanta, saṃ-vatsaró 'dhi--patiḥ ‖ 1 ‖ âsît; pañcadaçá-bhir astuvata, kshatrám asṛijyaté, 'ndró 'dhi-patir âsît; saptadaçá-bhir astuvata, paçávo 'sṛijyanta, bṛíhaspátir[2] ádhi-patir âsîn; navadaçá-bhir astuvata, çûdrâ-'ryâv asṛijyetâm, aho-râtré[3] ádhi-patnî[4] âstâm; éka-vioçatyâ 'stuvataí, 'ka-çaphâḥ paçávo 'sṛijyanta, váruṇó 'dhi-patir âsît; tráyo-vioçatyâ 'stuvata, kshudrâḥ paçávo 'sṛijyanta, pûshâ 'dhi-patir âsît; páñca-vioçatyâ 'stuvatâ, "raṇyâḥ paçávo 'sṛijyanta, vâyúr ádhi-patir âsît; saptá-vioçatyâ 'stuvata, dyâvâ-pṛithivî ví ‖ 2 ‖ aitâṃ, vásavo rudrâ âdityâ ánu vy âyan, téshâm âdhi-patyam âsîn; náva-vioçatyâ 'stuvata, vánaspátayo[2] 'sṛijyanta, sómó 'dhi--patir âsîd; éka-trioçatâ 'stuvata, pra-jâ asṛijyanta, yâvânâṃ câ 'yâvânâṃ câ "dhi-patyam âsît; tráyas-trioçatâ 'stuvata, bhûtâny açâmyan, prajâ-patiḥ parameshṭhy[2] ádhi--patir âsît ‖ 3 ‖ saṃvatsaró 'dhipatir, ví, páñcatrioçac ca ‖ 10 ‖

(5, 8, 4, 7). — K. 17, 5. — Vs. 14, 28-31. Ç. 8, 4, 3, 1-19. Kâ. 17, 10, 17. — brahmâ — brahmâṇaḥ — saptarshaya iti sapta-

---

10. sṛishṭinâmakâ ishṭakâḥ. [1] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 27. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 4, 11. [4] s. P. 4, 52.

-ṛishayâḥ — ṛitavâḥ — ârtavaḥ — çûdrâryâv iti çûdra- -aryau — adhipatnî ity adhi-patnî — anú | vîti | âyau — parameshṭhî.

11. [a] iyám evá sá yá prathamá vy-aúchad antár asyâṃ carati prá-vishṭâ | vadhúr jajâna nava-gáj jánitrî tráya enâm mahimánaḥ sacante || [b] chándasvatî[1 a-2] ushásâ pépiçâne[2] samânáṃ[1] yónim ánu saṃ-cárantî[2] | súrya-patnî[2] ví caratâḥ pra-jânatî[2] ketúṃ kṛiṇvâné[2] ajáre[2] bhúri-retasâ || [c] ṛitásya pánthâm ánu tisrá á 'gus tráyo gharmáso ánu[3] jyótishâ " 'guḥ | pra-jâm ékâ rákshaty úrjam ékâ || 1 || vratám ékâ rakshati deva-yûnâm || [d] catu-shṭomó[4] abhavad[3] yá turîyâ yajnásya pakshâv ṛishayo bhávantî | gâyatrîṃ trishṭúbhaṃ[1] jágatîm anu-shṭúbham bṛihád arkáṃ yuñjánâḥ súvar á 'bharann idám || [e] pañcá-bhir dhâtá ví dadhâv idáṃ yát tásâ svásṛîr ajanayat páñca-pañca | tásâm u yanti pra- -yavéṇa[5] páñca nánâ rûpáṇi krátavo vásânâḥ || [f] triçát svásâra úpa yanti nish-kṛitâ samânáṃ[1] ketúm prati-muñcámânâḥ || 2 || ṛitús[6] tanvate kaváyaḥ pra-jânatîr mádhye- -chandasaḥ pári yanti bhásvatîḥ[1] || [g] jyótishmatî[1] práti muñcate nábho rátrî devî súryasya vratáni | ví paçyanti paçávo jáyamânâ[7] nánâ-rûpâ mâtúr asyâ upá-sthe || [h] ekâ-'shṭakâ tápasâ tápyamânâ[7] jajána gárbham mahimánam índram | téna dásyûn ví asahanta devá hantá 'surâṇâm abhavac chácî-bhiḥ[8] || [i] ánânu-jâm anu-jám mám akarta satyáṃ vádanty ánv icha etát | bhûyásam || 3 || asya su-mataú yáthâ yûyám anyá vo anyám[3] áti má prá yukta || [k] ábhûn mánma su-mataú viçvá-vedâ áshṭa prati-shṭhâm ávidad dhí gâdhám | bhûyásam asya su-mataú yáthâ yûyám anyá vo anyám áti

---

11. vyushṭyâkhyá ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 1, 20. [3] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [4] s. P. 6, 13. 9, 1. [5] s. P. 7, 6. [6] so (°ûs) AFW, s. P. 6, 14. 17, 4 schol. [7] Wurzel betont. [8] s. P. 3, 7.

mā́ prá yukta || [l] páñca vỳ-ushṭîr ánu páñca dóhâ gā́m páñca-nâmnîm ṛitávó 'nu páñca | páñca díçaḥ pañca-daçéna kḷiptā́ḥ samâná-mûrdhnîr abhí lokám ékam || 4 || [m] ṛitásya gárbhaḥ prathamā́ vy-ûshúshy apā́m ékâ mahimā́nam bibharti | sū́ryasyaí 'kâ cárati nish-kṛitéshu gharmásyaí 'kâ savitaí 'kâṃ ní yachati || [n] yā́ prathamā́ vy-aúchat sā́ dhenúr abhavad yamé ¦ sā́ naḥ páyasvatî[1] dhukshvó 'ttarâm-uttarâ◡ sámâm || [o] çukrá-'rshabhâ nábhasâ jyótishā́ " 'gâd viçvá-rûpâ çabalī́r agní-ketuḥ | samânám[1] árthaᴗ sv-apasyámânâ bíbhratî jarā́m ajara usha ā́ 'gâḥ || [p] ṛitûnā́m pátnî prathamé 'yám ā́ 'gâd áhnâṃ netrī́ janitrī́ pra-jā́nâm | ékâ satī́ bahu-dhó 'sho vỳ uchasy ájîrṇâ tváṃ jarayasi sárvam anyát || 5 || ū́rjam ékâ, pratimuñcámânâ, bhúyā́sam, ékam, pátny, ékân ná viᴗçatíç ca || 11 ||

(5, 3, 4, 7). — K. 39, 10. — [a] Ath. 3, 10, 4. Çâñkh. g. 3, 12; [f-p] Pâr. 3, 3; [h] Ath. 3, 10, 12. Gobh. 4, 4, 26; [n] Ath. 3, 10, 1. — na̱va̱gad iti nava-gat — chandásvatî iti — pepíçâne̱ iti — anv iti | sa̱ṃcarántî iti saṃ-carántî | sûryápatnî iti̱ sûryá-pa̱tnî — pra̱jâ̱na̱tî iti pra-jâ̱na̱tî — kṛiṇvâ̱ne iti | a̱jare̱ iti — ti̱sraḥ | eti | a̱gu̱ḥ — jyotishâ | eti | a̱gu̱ḥ — rakshâti | ûrjám — ca̱tu̱sbṭo̱ma iti catuḥ-sto̱maḥ — ṛi̱sha̱ya̱ḥ | bhavántî — eti | a̱bha̱ra̱n — pra̱ya̱veṇeti pra-ya̱vená — ṛi̱tûn | ta̱nva̱te̱ — jâyámânâḥ | nânā́rûpâ̱ iti̱ nânā́-rû̱pâ̱ḥ — de̱vâḥ | ha̱ntâ | asúrâṇâm — çacī́bhi̱r iti̱ çaci-bhi̱ḥ — vadántî — i̱che̱ — abhū́t — âshṭá — avídat | hi — vyúshṭîr iti̱ vi-u̱shṭîḥ — dohā́ḥ — vyû̱shushîti vi-û̱shushī́ — ekā́ | carátí — çu̱krarsha̱bheti çu̱kra-ṛi̱sha̱bhâ̱ — jyotishâ | eti | a̱gâ̱t — a̱ja̱re̱ | u̱sha̱ḥ | eti | a̱gâ̱ḥ — pra̱tha̱mâ | i̱yam | eti | a̱gâ̱t — ba̱hu̱dheti bahu-dhâ — u̱sha̱ḥ | vîti | u̱cha̱si̱.

12. [a] ágne jâtā́n prá ṇudâ[1 u. 2] naḥ sapátnân[3] práty

12. pañcamyâṃ citau asapatnâdyâ ishṭakâḥ. [1] zu ṇ s. P. 7, 4. [2] so (°â) AFW, s. P. 3, 8. [3] ohne avagraha.

ájâtâñ jâta-vedo[4] nudasva | asmé[5] dîdihi su-mánâ áheḍan táva syâma çárman tri-várûtha ud-bhít ‖ [b] sáhasâ jâtân prá ṇudâ[1 u. 2] naḥ sapátnân[3] práty ájâtâñ jâta-vedo[4] nudasva | ádhi no brûhi su-manasyámâno vayáṁ syâma prá ṇudâ[1 u. 2] naḥ sapátnân[3] ‖ [c] catuç-catvâriṁçá stómo, várco dráviṇaṁ. [d] shoḍaçá[3] stóma, ójo dráviṇam. [e] pṛithivyâḥ pûrîsham asi ‖ 1 ‖ ápso nâma | [f] évaç chándo, várivaç chándaḥ, çam-bhûç chándaḥ, pari-bhûç chánda, âchác[3] chándo, mánaç chándo, vyácaç chándaḥ, síndhuç chándaḥ, samudrám[3 u. 6] chándaḥ, salilám chándaḥ, saṃ-yác chándo, vi-yác chándo, bṛihác chándo, rathaṃ-taráṃ chándo, ni-kàyáç chándo, vi-vadháç chándo, gíraç chándo, bhrájaç chándaḥ, sa-shṭúp[7] chándo, 'nu-shṭúp chándaḥ, kakúc chándas, tri-kakúc chándaḥ, kâvyáṃ chándo, 'ñkupám[3] chándaḥ ‖ 2 ‖ padá-paṅktiç chándo, 'kshára-paṅktiç chándo, vishṭârá-paṅktiç chándaḥ, kshuró bhṛíjvâñ chándaḥ[8], prachác[3] chándaḥ, pakshàç chánda, évaç chándo, várivaç chándo, váyaç chándo, vayas-kṛíc chándo, vi-çálâṃ chándo, ví-shpardhâç[7] chándaç, chadíç chándo, dû-rohaṇáṃ chándas, tandráṃ chándo, 'ñkâ-ñkáṃ[3] chándaḥ ‖ 3 ‖ asy, aṅkupám chándas, tráyastriṁçac ca ‖ 12 ‖

5, 3, 5, 1-4. — K. 17, 6. 21, 2. — Vs. 15, 1-5. Ç. 8, 5, 1, 8-2, 6. Kâ. 17, 11, 1-5. — preti | nuda — asme iti | dîdihi — shoḍaçaḥ — âchat — samudram — saṃyad iti sam-yat — viyad iti vi-yat — bṛihat — sashṭub iti sa-stup — kakut — trikakud iti tri-kakut — aṅkupaṃ — bhṛijvân — prachat — vishpardhâ iti vi-spardhâḥ — dûroha-ṇam iti duḥ-roha-ṇam — aṅkâṅkam.

13. [a 1] agnír vṛitrâṇi jaṅghanad draviṇasyúr[2] vi-pan-

12. [4] °ṃj W, °nj AF; s. P. 5, 24. [5] s. P. 4, 9. [6] Neutrum! [7] s. P. 6, 13. [8] °vâṃ ch° W, °ví ch° F, °ván ch° A; s. P. 5, 24.

13. yâjyânuvâkyâḥ (câturmâsyeshu sâkamedhâkhye tṛitîye parvaṇi, s. I, 8, 4, 1). [1] s. schol. zu II, 5, 2, 5. [2] ohne avagraha.

yáyâ | sám-iddhaḥ çukrá ã́-hutaḥ ‖ [b] [1]tváo somâ 'si sát-patis tváo rã́jo 'tá vṛitra-hã́ | tvám bhadró asi[3] krátuḥ ‖ [c] bhadrã́ te agne[4] sv-anîka saṃ-dṛíg ghorásya sató víshuṇasya[2] cã́-ruḥ | ná yát te çocís támasâ váranta ná dhvasmã́nas ta-núvi répa ã́ dhuḥ ‖ [d] bhadráṃ te agne[4] sahasinn ánîkam upâká[2] ã́ rocate sṹryasya ‖ 1 ‖ rúçad dṛiçé dadṛiçe naktayã́ cid árûkshitaṃ dṛiçá ã́ rûpé ánnam[4] ‖ [e] saí 'nã́[5] 'nîkena su-vidátro asmé[5u.7] yáshṭâ devã́o[8] ã́-yajishṭhaḥ svastí[2] | ádabdho go-pã́ utá naḥ paras-pã́ ágne dyu-mád utá revád[2] didîhi ‖ [f] svastí[2] no divó agne[6] pṛithivyã́ viçvã́-'yur dhehi yajáthàya deva | yát sîmáhi divi-jâta prá-çastaṃ tád asmã́su dráviṇaṃ dhehi citrám ‖ [g] yáthâ hotar mánushaḥ ‖ 2 ‖ devá--tátâ yajnébhiḥ sûno sahaso yájâsi[9] | evã́[10] no adyá[3] sam-anã́ samânã́n[2u.11] uçánn agna uçató yakshi devã́n ‖ [h] agníṃ îḍe puró-hitaṃ yajnásya devám ṛitvíjam[2] | hótârao ratna--dhã́tamam ‖ [i] vṛíshâ soma dyu-mã́o[8] asi vṛíshâ deva vṛísha--vrataḥ | vṛíshâ dhármâṇi dadhishe ‖ [k] sã́ṃ-tapanâ idáo havír márutas táj jujushṭana | yushmã́ko "tí riçâ-'dasaḥ ‖ [l] yó no márto vasavo dur-hṛiṇâyús tiráḥ satyã́ni marutaḥ ‖ 3 ‖ jíghâosât | druháḥ pã́çam práti sá mucîshṭa tápishṭhena tápasâ hantanâ[12] tám ‖ [m] saṃ-vatsarĩṇâ marútaḥ sv-arkã́ uru-kshâyâḥ sá-gaṇâ mã́nusheshu | tè 'smát[13] pã́çân prá muñcantv áohasaḥ sâṃ-tapanã́ madirã́ mâdayishṇávaḥ ‖ [n] piprîhí devã́o[8] uçató yavishṭha vidvã́o[8] ṛitṹor[14] ṛitu-pate yaje 'há | yé daívyâ ṛitvíjas[2] tébhir agne tváo hótṛiṇâm asy ã́-yajishṭhaḥ ‖ [o] ágne yád adyá viçó adhvarasya[6u.15]

---

13. [3] so (°o asi) AFW, s. P. 12, 8. [4] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [5] s. P. 5, 17. [6] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 3. [7] s. P. 4, 9. [8] so (°âo) AFW, s. P. 9, 20. [9] s. P. 16, 18. [10] s. Whitney zu P. 3, 15 p. 98. [11] so (°ân) AFW, s. P. 9, 23. [12] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. [13] so (°te ') AFW, s. P. 12, 7. [14] so (°ûor) AFW, s. P. 9, 20. [15] unbetont! so auch im Ṛik, weil zu hotaḥ gehörig; wenn agne beseitigt wird, ist das Metrum richtig).

hotaḥ pāvaka ‖ 4 ‖ çoce[16] vésh ṭvāo[17] hí yájvā | ṛitā yajāsi[9] mahinā ví yád bhūr havyā vaha yavishṭha yā te adyá[4] ‖ [p] agnínā rayím açnavat pósham evá divé-dive | ya-çásaṃ vīrávat-tamam ‖ [q] gaya-sphāno amīva-hā[6] vasu-vít pushṭi-várdhanaḥ | su-mitráḥ soma no bhava ‖ [r] gṛiha-me-dhāsa ā gata máruto mā 'pa bhūtana | pra-muñcánto no áohasaḥ[18] ‖ [s] pūrvībhir hí dadāçimá çarád-bhir maruto va-yám | máho-bhiḥ ‖ 5 ‖ carshaṇīnām ‖ [t] prá budhníyā īrate[19] vo máhāosi prá ṇāmāni[20] pra-yajyavas tiradhvam | sahasríyaṃ dámyam bhāgám etáṃ gṛiha-medhíyam maruto jushadhvam ‖ [u] úpa yám éti yuvatíḥ su-dákshaṃ doshā vás-tor havíshmatī[2] ghṛitācī[2] | úpa svaí 'nam arámatir[2] vasū-yúḥ[21] ‖ [v] imó[22] agne vītá-tamāni havyā 'jasro vakshi devá-tātim ácha | práti na īo surabhīṇi[2] viyantu ‖ [w] krīḍáṃ vaḥ çárdho mārutam anarvāṇao rathe-çúbham ‖ 6 ‖ Kánvā abhí prá gāyata ‖ [x] átyāso ná yé marútaḥ sváñco[2] yaksha-dṛiço ná çubháyanta máryāḥ | té harmye-shṭhāḥ çiçavo ná çubhrā vatsāso ná pra-krīḍínaḥ payo-dhāḥ ‖ [y] praí 'shām ájmeshu vithuré 'va rejate bhūmir yāmeshu yád dha yuñjáte çubhé | té krīḍáyo dhúnayo bhrājad-ṛishṭayaḥ svayám mahi-tvám panayanta dhūtayaḥ ‖ [z] upa-hvaréshu yád áci-dhvaṃ yayíṃ váya iva marutaḥ kéna ‖ 7 ‖ cit pathā | çcó-tanti kóçā úpa vo rátheshv ā ghṛitám ukshatā[12] mádhu-varṇam árcate ‖ [aa] agním-agnio hávīma-bhiḥ sádā havanta viç-pátim[2] | havya-vāham puru-priyám ‖ [bb] táo hí çáçvanta īḍate srucā devāṃ ghṛita-çcútā | agnío havyāya vóḍhave ‖ [cc] índrā-'gnī rocanā diváḥ, [dd] çnáthad vṛitrám. [ee] índraṃ vo viçvátas[2a.23] párī, [ff] 'ndraṃ náro. [gg] viçva-karman ha-

13. [16] sic! zwei Wörter! [17] so (°sh ṭ°) AFW, s. P. 6, 5. [18] so (°o aoh°) AFW, s. P. 11, 4. [19] so (°ā i°) AFW, s. P. 10, 13. 5, 2 schol. [20] zu ṇ s. P. 7, 4. [21] s. P. 3, 7. [22] s. P. 4, 7. [23] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 24.

vishâ vâvṛidhânó, [bh] víçva-karman havishâ várdhanena ‖ 8 ‖ sū́ryasya, mánusho, marutaḥ, pā́vaka, máhobhî, ratheçúbhaṃ, kéna, sháṭca-tvâriᴗçac ca ‖ 13 ‖

(1, 8, 4, 1). — [a] Ṛ. 6, 16, 34; [b] 1, 91, 5; [c.d] 4, 6, 6. 11, 1; [e] 2, 9, 6; [f] 10, 7, 1 (var.); [g] 6, 4, 1; [h] 1, 1, 1; [i 24] 9, 64, 1; [k.l] 7, 59, 9. 8 (var.); [m] Ath. 7, 77, 3; [n] Ṛ. 10, 2, 1; [o] 6, 15, 14; [p 25.q] 1, 1, 3. 91, 12; [r] 7, 59, 10; [s] 1, 86, 6; [t.u.v] 7, 56, 14. 1, 6. 18; [w] 1, 37, 1; [x] 7, 56, 16; [y.z.aa] 1, 87, 3. 2. 12, 2; [bb] 5, 14, 3; [cc.dd 26] 3, 12, 9. 6, 60, 1; [ee.ff 27] 1, 7, 10. 7, 27, 1; [gg.hh 28] 10, 81, 6. Vs. 8, 46. 17, 24. — dra̱vi̱ṇa̱syuḥ — râjā̃ | u̱ta — vishúṇasya — repàḥ | eti | dhu̱ḥ — u̱pâ̱ke | eti — dṛi̱çe | eti | rû̱pe | annàm | saḥ | e̱nâ | anī́kena — a̱sme iti — de̱vân | âyàjishṭha̱ ity â-ya̱ji̱shṭha̱ḥ — di̱dî̱hi̱ — pṛi̱thi̱vyâḥ | vi̱çvâ̱yu̱r iti vi̱çva-â̱yu̱ḥ — sû̱no̱ iti — e̱vá — u̱çan | a̱gne̱ — yu̱shmâkà | û̱tî | ri̱çâ̱da̱sa̱ iti riça-a̱da̱sa̱ḥ — ha̱nta̱na̱ — sa̱ṃva̱tsa̱rîṇâ̱ iti sam-va̱tsa̱rîṇā̃ḥ — sagáṇâ̱ iti̱ sa-ga̱ṇâ̱ḥ — te | a̱smat — sâ̱ṃta̱pa̱nâ iti sâṁ-ta̱pa̱nàḥ | ma̱di̱râḥ — vi̱dvân | ṛi̱tûn — ya̱ja̱ | i̱ha — âyàjishṭha̱ ity â-ya̱ji̱shṭha̱ḥ — a̱dhva̱ra̱sya̱ | ho̱ta̱ḥ | pâvàka | ço̱ce̱ | veḥ | tvam — bu̱dhniyā̃ | î̱ra̱te̱ — preti | nâmā̃ni — upeti | svâ | e̱na̱m — va̱sû̱yur iti vasu-yuḥ | i̱mo iti — na̱ḥ | î̱m | su̱ra̱bhîṇi | vi̱ya̱ntu̱ — a̱bhi | preti | gâ̱ya̱ta̱ — svañcàḥ — çu̱bhrâḥ — preti | e̱shâ̱m — vi̱thu̱râ | i̱va̱ — acidhvam — rathéshu | eti — u̱ksha̱ta̱ — vi̱çvatàḥ.

apā́ṃ tvé 'mann, ayám puráḥ, prā́ci, dhruvákshitis, tryávir [29], índrâgni, mā́ chánda, âçús trivṛíd, agnér bhâgò 'sy, ékaye, 'yám evá sā́, 'gne [30] jâtā́n, agnír vṛitrā́ṇi jañghanat, trayódaça ‖ 13 ‖

apā́ṃ tvé (1, 1), 'ndrâgni (6, 1), iyám evá sā́ (11, 1), devátâtâ (13, 3), sháṭtriᴗçat ‖ 36 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ caturthakâṇḍe tṛitîyaḥ prapâṭhakaḥ ‖

---

13. [24] da dieser Vers sich in IV, 2, 11, 3 (yâjyâ-Abschnitt) bereits vorfindet, so befremdet es, dafs er hier nochmals voll aufgeführt wird; vgl. die Anmm. zu I, 4, 46, 2. IV, 2, 10, 3. [25] desgl., s. III, 1, 11, 1 (yâjyâ-Abschnitt). [26] nur die pratika, weil bereits in IV, 2, 11, 1 (yâjyâ-Abschnitt) vorliegend. [27] desgl., s. I, 6, 12, 1 (yâjyâ-Abschnitt). [28] beide Verse, die hier nur im pratika erscheinen, finden sich voll erst in IV, 6, 2, 6 aufgeführt; vgl. hierzu meine Anmerkung zu I, 5, 5, 2. 11, 4. II, 2, 12, 1. [29] triyavir D. [30] sā́ yā́ 'gne DW.

1. [a] raçmír asi kshâyâya tvâ kshâyaṃ jinva, pré-'tir asi dhármâya tvâ dhármaṃ jinvâ, 'nv-itir asi divé tvâ dívaṃ jinva, saṃ-dhir asy antárikshâya[1] tvâ 'ntárikshaṃ jinva, prati-dhír asi pṛithivyaí tvâ pṛithivîṃ jinva, vi-shṭambhò 'si vríshṭyai tvâ vríshṭiṃ jinva, pra-vâ 'sy áhne tvâ 'har jinvâ. [b] 'nu-vâ 'si rấtriyai tvâ rấtriṃ jinvo, 'çíg asi ‖ 1 ‖ vásu-bhyas tvâ vásûñ jinva[2], pra-ketò 'si rudrébhyas tvâ rudrấñ jinva[3], su-dîtír asy âdityébhyas tvâ "dityấñ jinvaú[3], 'jo 'si pitṛí-bhyas tvâ pitṝñ jinva[3], tántur asi pra-jấbhyas tvâ pra-jấ jinva, pṛitanâshấḍ[1] asi paçú-bhyas tvâ paçűñ jinva[3]. [c] revád[1] asy óshadhî-bhyas[4] tvaú 'shadhîr jinvâ, 'bhi-jíd asi yukta-grâvé 'ndrâya tvé 'ndraṃ jinvấ, 'dhi-patir asi prâ-'ṇấya ‖ 2 ‖ tvâ prâ-'ṇáṃ jinva, yantấ 'sy 'sy apâ-'nấya tvâ 'pâ-'náṃ jinva, sa∪-sárpo 'si cákshushe tvâ cákshur jinva, vayo-dhấ asi çrótrâya tvâ çrótraṃ jinva, tri-vṛíd asi. [d] pra-vṛíd asi, saṃ-vṛíd asi, vi-vṛíd asi, sa∪-rohò 'si, nî-rohò 'si, pra-rohò 'sy, anu-rohò 'si. [e] vasukò 'si, vésha-çrir asi, vásyashṭir[1] asi ‖ 3 ‖ uçíg asi, prâṇấya, trícatvârio∪çac ca ‖ 1 ‖

3, 5, 2, 1-5. 5, 3, 6, 1-3. — K. 17, 7. (21, 2). 37, 17. — Vs. 15, 6-9 (s. Kâṇva). Ç. 8, 5, 3, 3-8 (eke). Kâ. (11, 1, 21). 17, 11, 9-11. — Pañc. 1, 9, 1 - 10, 21. Lâṭy. 5, 11, 1. — pretir iti pra-itiḥ — oshâdhîbhya ity oshâdhi-bhyaḥ — nîroha iti niḥ-rohaḥ.

2. [a] rấjny asi prấcî[1] dig, vásavas te devấ ádhi-patayo 'gnír hetînấm prati-dhartấ, tri-vṛít tvâ stómaḥ pṛithivyấ∪ çrayatv ấjyam ukthám ávyathayat[2] stabhnâtu,

---

4, 1-12. pañcamaciteḥ çeshaḥ; 1. stomabhâgâkhyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] vasu W, °sûn j° A, °sûṃ j° F, s. P. 5, 24. [3] °ṃ j° FW, °nj° A. [4] s. P. 3, 7.

2. nâkasadâkhyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] tvâm avyathayad vyathârahitâṃ kurvat, schol.

rathaṃ-taráu sáma práti-shṭhityai. [b] vi-rấḍ asi dakshiṇấ díg, rudrấs te devấ ádhi-pataya índro hetînấm prati-dhartấ, pañca-daçás tvâ stómaḥ pṛithivyấu çrayatu, prá-ūgam[1] ukthám ávyathayat stabhnâtu, bṛihát sáma práti-shṭhityai. [c] sam-rấḍ asi pratîcî[1] dík ‖ 1 ‖ âdityấs te devấ ádhi-patayaḥ sómo hetînấm prati-dhartấ, sapta-daçás tvâ stómaḥ pṛithivyấu çrayatu marutvatîyam[1] ukthám ávyathayat stabhnâtu, vairûpáu[1] sáma práti-shṭhityai. [d] sva-rấḍ asy udîcî[1] díg, víçve te devấ ádhi-patayo váruṇo hetînấm prati-dhartaí, 'ka-viṃçás tvâ stómaḥ pṛithivyấu çrayatu nishkevalyam[1] ukthám ávyathayat stabhnâtu, vairâjáu[1] sáma práti-shṭhityâ. [e] ádhi-patny asi bṛihatî díñ, marútas te devấ ádhi-patayaḥ ‖ 2 ‖ bṛíhaspátir[1] hetînấm prati-dhartấ, triṇava-trayastriṃçaú tvâ stómau pṛithivyấu çrayatâṃ vaiçvadevâ-"gnimârute[3] ukthé[3] ávyathayantî[3 u. 4] stabhnîtâu, çâkvara-raivaté[3 u. 5] sámanî[3 u. 5] práti-shṭhityâ. [f] antárikshâyâ[1] 'rshayas tvâ prathama-jấ devéshu divó mấtrayâ variṇấ prathantu, vi-dhartấ câ 'yám ádhi-patiç ca té tvâ sárve saṃ-vidânấ nấkasya pṛishṭhé suvar-gé loké yájamânaṃ ca sâdayantu ‖ 3 ‖ pratîcî díñ, marútas te devấ ádhipatayaç, catvâriṃçác ca ‖ 2 ‖

5, 8, 7, 1. — K. 17, 8. 21, 2. — Vs. 15, 10-14. Ç. 8, 6, 1, 5-9. Kâ. 17, 12, 1. — râjnî — praûgam — vaiçvadevâgnimârute iti vaiçvadeva-âgnimârute | ukthe iti | avyâthayantî iti — çâkvararaivate iti çâkvara-raivate | sâmânî iti — antarikshâya | ṛishâyaḥ — prathamajâ iti prathama-jâḥ — saṃvidânâḥ iti sam-vidânâḥ.

3. [a] ayám puró hári-keçaḥ sûrya-raçmis, tásya ratha-gṛitsáç ca rátnau-'jâç ca senânî-grâmaṇyau, puñjika-sthalấ

2. [3] s. P. 4, 52. [4] so (°nti) ACDFW. [5] s. P. 4, 12. 13.
3. pañcacoḍâdaya ishṭakâḥ.

ca kṛita-sthalā̃ câ 'psarásau[1], yâtu-dhā̃nâ hetī̃, rákshâꣳsi prá-hetir. [b] ayáṃ dakshiṇā̃ viçvá-karmâ tásya ratha-svanáç ca ráthe-citraç ca senânī-grâmaṇyàu, menakā̃ ca saha-janyā̃ câ 'psarásau, dañkshṇávaḥ paçávo hetíḥ, paúrusheyo vadháḥ prá-hetir. [c] ayám paççā̃d viçvá-vyacâs, tásya ráthe-protaç cā̃ 'sama-rathaç ca senânī-grâmaṇyàu, pra-mlócantî ca ‖ 1 ‖ anu-mlócantî câ 'psarásau, sarpā̃ hetír, vyâghrā̃ḥ[1] prá-hetir. [d 2] ayám ut-tarā̃t saṃyád-vasus, tásya sena-jíc ca su-shéṇaç ca senânī-grâmaṇyàu, viçvā̃cî[1] ca ghṛitā̃cî[1] câ 'psarásâv, ā̃po hetír, vā̃taḥ prá-hetir. [e] ayám upáry arvā̃g-vasus, tásya tā̃rkshyaç cā̃ 'rishṭa-nemiç ca senânī-grâmaṇyâv, urváçî[1] ca pûrvá-cittiç câ 'psarásau, vi-dyúd dhetír, ava-sphū̃rjan prá-hetis. [f] tébhyo námas, té no mṛiḍayantu, té yáṃ ‖ 2 ‖ dvishmó yáç ca no dvéshṭi táṃ vo jámbhe dadhâmy. [g] âyós tvâ[3] sádane sâdayâmy, ávataç chāyā̃yâṃ, námaḥ samudrā̃ya[1], námaḥ samudrásya[1] cákshase. [h] parameshṭhī̃[1] tvâ sâdayatu diváḥ pṛishṭhé[4] vyácasvatîm[1] práthasvatîṃ[1] vi-bhū̃matîm pra-bhū̃matîm pari-bhū̃matîṃ, dívaṃ yacha dívaṃ dṛiꣳha dívam mā̃ hiꣳsîr viçvasmai prā̃-ṇā̃yâ 'pā̃-'nā̃ya vy-ānā̃yo 'd-ānā̃ya prati-shṭhā̃yai carítrāya, sū̃ryas tvâ 'bhí pātu mahyā̃ svastyā̃[1] chardíshâ çáṃ-tamena, táyâ devátayâ[1] 'ṅgirasvád[1] dhruvā̃ sîda | [1] próthad áçvo ná yávase avishyán[5] yadā̃ mahāḥ saṃ-váraṇâd vy-ásthât | ā̃d asya vā̃to ánu[6] vâti çocír ádha sma te vrájanaṃ kṛishṇám asti ‖ 3 ‖ pramlócantî ca, yáꣳ, svastyā̃, 'shṭā̃viꣳçatiç ca ‖ 3 ‖

5, 3, 7, 2. — K. 17, 9. 10. 21, 2, 3. — Vs. 15, 15-19. 62-64. Ç. 8, 6, 1, 16-20. 7, 3, 12-19. Kâ. 17, 12, 2-4. 26. — rathaújâ iti

---

3. [1] ohne avagraha. [2] fortab in F blos Anfang und Ende der einzelnen Abschnitte; oder gar blos die pratîka. [3] so (°s t°) AFW. [4] so (°ḥ p°) AFW, s. P. 8, 28. [5] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 17. (12, 4). [6] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 5.

rathâ-ǫjâḥ — yâtụdhânâ iti yâtu-dhânâḥ | hetiḥ — viçvavyâ-câ iti viçva-vyacâḥ — sarpâḥ — vyâghrâḥ — sụsheṇa iti su-senâḥ — vyânâyeti vi-ânâyâ | ụdânâyety út-ânâyâ.

4. [a 1]agnír mûrdhâ diváḥ kakút patíḥ pṛithivyâ ayám | apâṁ rétâṁsi jinvati ‖ [b 2]tvâm agne púshkarâd ádhy átharvâ nír amanthata | mûrdhnó víçvasya vâghátaḥ ‖ [c 3]ayám agniḥ sahasríṇo vâjasya çatínas pátiḥ[4] | mûrdhâ kavî rayîṇâm ‖ [d 5]bhûvo yajnásya rájasaç ca netâ yátrâ[6] niyúd-bhiḥ sácase çivâbhiḥ | divî mûrdhânam dadhishe suvar-shâm[7] jihvâm agne cakṛishe havya-vâham ‖ [e]ábodhy agniḥ sam-ídhâ jánânâm ‖ 1 ‖ práti dhenúm ivâ "-yatîm ushâsam | yahvâ iva prá vayâm uj-jihânâḥ prá bhânávaḥ sisrate nâkam achá ‖ [f]ávocâma kaváye médhyâya váco vandâru vṛishabhâya vṛishṇe | gávishṭhiro[8] námasâ stómam agnaú divî 'va rukmám urvyáñcam[8] açret ‖ [g]jánasya go-pâ ajanishṭa jâgṛivir agníḥ su-dákshaḥ suvitâya[8] návyase | ghṛitá-pratîko bṛihatâ divi-spṛiçâ dyu-mád ví bhâti bharatébhyaḥ çúciḥ ‖ [h]tvâm agne áṅgirasaḥ[9] ‖ 2 ‖ gúhâ hitám ánv avindañ chiçriyâṇâm[10] váne-vane | sá jâyase mathyámânaḥ sáho mahát tvâm âhuḥ sáhasas putrám[11] aṅgiraḥ ‖ [i]yajnásya ketúm prathamám puró-hitam agnim náras tri-shadhasthé[12] sám indhate | índreṇa devaiḥ sa-ráthaṁ sá barhíshi sîdan ní hótâ yajâthâya su-krátuḥ ‖ [k]tvâm citra-çravastama hávante vikshú[8] jantávaḥ | çocísh-keçam puru-priyâ 'gne havyâya vóḍhave ‖ [l 10]sákhâyaḥ sâm vaḥ samyáñcam[8] ísham ‖ 3 ‖ stómam cá 'gnáye | várshishṭhâya kshitînâm ûrjó náptre sáhasvate[8] ‖

---

4. chando-'bhidhâ ishṭakâḥ. [1] so schon I, 5, 5, 1. 11, 4. [2] so schon III, 5, 11, 3. IV, 1, 3, 2. [3] so schon II, 6, 11, 1. [4] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 27. [5] s. Anm. [6] zu I, 5, 11, 4. [7] so (°â) AW, s. P. 3, 8. [8] s. P. 5, 10. [9] ohne avagraha. [10] so (°e a°) AFW, s. P. 11, 3. [11] °mchi° W, °nchi° A; s. P. 5, 24. [12] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 28. 27. [13] s. P. 6, 2. [14] so schon II, 6, 11, 4.

[m] [13] sáꣳ-sam íd yuvase vṛishann ágne víçvâny aryá ā́ | iḍás padé[14] sám idhyase sá no vásûny ā́ bhara || [n] enā́ vo agníṃ[15] námaso "rjó nápâtam ā́ huve | priyáṃ cétishṭham aratíꣳ sv-adhvaráṃ víçvasya dûtám amṛítam || [o] sá yojate arushó[9] viçvá-bhojasâ sá dudravat sv̀-âhutaḥ | su-bráhmâ yajnáḥ su-çámî || 4 || vásûnâṃ deváꣳ rā́dho jánânâm || [p] úd asya çocír asthâd â-júhvânasya mîḍhúshaḥ | úd dhûmā́so arushā́so[15] divi-spṛíçaḥ sám agním indhate náraḥ || [q] ágne vā́jasya gó-mata ī́çânaḥ sahaso yaho | asmé[16] dhehi jâta-vedo máhi çrávaḥ || [r] sá idhânó vásush kavír[17] agnír îḍényo girā́ | revád[8] asmá-bhyam purv-aṇîka dîdihi || [s] kshapó[18] râjann utá tmánā́ 'gne vástor utó 'shásaḥ | sá tigma-jambha || 5 || raksháso daha práti || [t] ā́ te agna[9] idhîmahi dyu-mántaṃ devâ 'járam | yád dha syā́ te pánîyasî sam-íd dîdáyati dyávī́ 'shaꣳ stotṛí-bhya ā́ bhara || [u] ā́ te agna[9] ṛicā́ havíḥ çukrásya jyotishas pate[11] | sú-çcandra[19] dásma víçpate[8] hávya-vâṭ túbhyaꣳ hûyata íshaꣳ stotṛí-bhya ā́ bhara || [v] [20] ubhé[21] su-çcandra[19] sarpísho dárvî[21] çrîṇîsha âsáni | utó na út pupûryâḥ || 6 || ukthéshu çavasas pata[11] íshaꣳ stotṛí-bhya ā́ bhara || [w] ágne tám adyā́ 'çvaṃ ná stómaiḥ krátuṃ ná bhadráꣳ hṛidi-spṛíçam | ṛidhyā́mâ[22] ta óhaiḥ || [x] ádhâ[22] hỳ agne krátor bhadrásya dákshasya sâdhóḥ | rathī́r ṛitásya bṛiható babhū́tha || [y] âbhísh ṭe[23] adyá[9] gîrbhír[8] gṛiṇántó 'gne[24] dā́çema | prá te divó ná stanayanti çúshmâḥ || [z] ebhír no arkaír[15] bhavā́[22] no arvā́ñ || 7 || súvar ná[25] jyótiḥ | ágne víçvebhiḥ su-mánâ ánîkaiḥ || [aa] agníꣳ hó-

4. [14] so (°s p°) AW, s. P. 8, 24. [15] so (°o a°) AFW, s. P. 11, 8. [16] s. P. 4, 9. [17] so (°sh k°) AFW, s. P. 8, 31. [18] ? kshay° AC, kshap° DFW; vastor ahâni kshapaḥ kshapaya, schol. [19] s. P. 5, 5. [20] so schon II, 2, 12, 7. [21] s. P. 4, 11. 12. [22] so (°â) AFW, s. P. 3, 10. 9. 8. [23] so (°sh ṭ°) AFW, s. P. 6, 5. [24] so (°o ') AFW, s. P. 12, 5. [25] so (°r na°) AW, s. schol. zu P. 7. 2 p. 172.

târam manye dâsvantam[8] vásoḥ sûnúṁ sáhaso jâtá-vedasam | vípraṃ ná jâtá-vedasam || [bb] yá ûrdhváyâ sv-adhvaró devó devấcyâ[8] kṛipấ | ghṛitásya ví-bhrâshṭim ánu çukrá-çocisha â-júhvânasya sarpíshaḥ || [cc 26] ágne tvám no ántamaḥ[15] | utá trâtấ çivó bhava varûthyàḥ || [dd 26] táṃ tvâ çocishṭha dîdivaḥ | sumnấya[8] nûnám îmahe sákhi-bhyaḥ || [ee 26] vásur agnír vásu-çravâḥ | áchâ[22] nakshi dyumát-tamo rayíṃ dâḥ || 8 || jánânâm, áṅgirasa, íshaṁ, suçámi, tigmajambha, pupûryâ, arvấñ, vásuçravâḥ, páñca ca ||4||

(5, 3, 8, 1-3. [w] 7, 4, 1). — (K. 21, 4). — Vs. 15, 20-48. (Ç. 8, 6, 2, 1-17). Kâ. 17, 12, 5-17. — çatinâḥ | patiḥ — kaviḥ — suvarshâm iti suvaḥ-sâm — abódhi — nâkam | achâ — divi | iva — sahásaḥ | putram — trishadhastha iti tri-sadhasthe — sîdat | nîti — çocishkéçam iti çociḥ-keçam | purupriyeti puru-priya | agnè — aryaḥ | â[27] | idaḥ — enâ[28] | vaḥ — ûrjaḥ — svâhuta iti su-âhutaḥ — sahasaḥ | yaho iti | asme iti — vasúḥ — purvaṇîketi puru-aṇîka — daha | prati[27] | eti | te | agne — dyavi | ishâm — eti | te | agne — jyotishaḥ[29] — succandreti su-candra — hûyate — ubhe iti — darvî iti | çrîṇîshe — uto iti — çavasaḥ | pate — ridhyâmâ | te — adhâ | hi — âbhiḥ | te — agnè | dâçéma — bhavâ — suvâḥ | na — achâ | nakshi.

5. [a] indrâgní-bhyâṃ tvâ sa-yújâ yujấ yunajmy â-ghârấbhyâṃ téjasâ várcaso 'kthébhi stómebhiç chándo-bhî rayyai póshâya sa-jâtấnâm madhyama-sthéyâya; máyâ tvâ sa-yújâ yujấ yunajmy. [b] ambấ dulấ ni-tatnír abhráyantî[1] megháyantî[1] varsháyantî[1] cupuṇîkâ[1] nâmâ 'si, prajấ-patinâ tvâ víçvâbhir[1] dhîbhír[1] úpa dadhâmi. [c] pṛithivy uda-puràm ánnena vishṭấ, manushyâs te goptấro, 'gnír vi-yatto 'syâṃ,

---

4. [28] so schon I, 5, 6, 2. 3. [27] ohne iti, weil am Ende des ardharca. [28] enấ D sec. m. [29] unbetont, weil zu pate gehörig.

5. sayugâdaya ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha.

tắm aham prá padye, sắ ‖ 1 ‖ me çárma ca várma câ 'stv. [d] ádhi-dyaur antárikshaṃ[1] bráhmaṇâ vishṭắ, marútas te goptắro, vâyúr vi-yatto 'syâṃ, tắm ahám prá padye, sắ me çárma ca várma câ 'stu. [e] dyaúr áparâ-jitâ 'mṛiténa vishṭắ, "dityắs te goptắraḥ, sắryo vi-yatto 'syâṃ, tắm ahám prá padye, sắ me çárma ca várma câ 'stu ‖ 2 ‖ sắ, 'shṭácatvàriṃçac ca ‖ 5 ‖

(5, 3, 9, 1). — K. 40, 4. 5. — ukthebhiḥ — chandóbhir iti chandàḥ-bhiḥ — pṛithivî — vishṭâ | manushyắḥ | te — asyâṃ — adhidyaur ity adhi-dyauḥ.

6. [a] bṛihaspátis[1] tvâ[2] sâdayatu pṛithivyắḥ pṛishṭhé jyótishmatîṃ[1] víçvasmai prâ-'ṇắyâ 'pâ-'nắya víçvaṃ jyótir yachâ, 'gnís té 'dhi-patir. [b] viçvá-karmâ tvâ sâdayatv antárikshasya[1] pṛishṭhé jyótishmatîṃ[1] víçvasmai prâ-'ṇắyâ 'pâ-'nắya víçvaṃ jyótir yacha, vâyús té 'dhi-patiḥ. [c] prajắ-patis tvâ[2] sâdayatu diváḥ pṛishṭhé jyótishmatîṃ víçvasmai prâ-'ṇắyâ 'pâ-'nắya víçvaṃ jyótir yacha, parameshṭhî[1] té 'dhi-patiḥ. [d] purovâta-sánir asy, abhra-sánir asi, vidyut-sániḥ ‖ 1 ‖ asi, stanayitnu-sánir[3] asi, vṛishṭi-sánir asy. [e] agnér yắny asi, devắnâm agne-yắny[4] asi. [f] vâyór yắny asi, devắnâṃ vâyo-yắny[4 u. 5] asy. [g] antárikshasya[1] yắny asi, devắnâm antariksha-yắny[4 u. 6] asy. [h] antárikshaṃ asy, antárikshâya tvâ. [i] salilắya tvâ, sárṇîkâya tvâ, sá-tîkâya[7] tvâ, kétâya tvâ, prá-cetase tvâ, vivasvate tvâ, divás tvâ jyótisha, âdityébhyas tva. [k] 'rcé tvâ, rucé tvâ, dyuté tvâ, bhâsé tvâ, jyótishe tvâ. [l] yaço-dắṃ tvâ yáçasi, tejo-dắṃ tvâ téjasi, payo-dắṃ tvâ páyasi, varco-dắṃ tvâ várcasi,

---

6. viçvajyotirâdyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°a t°) AW. [3] s. P. 6, 12. [4] als Compositum! he agne tve (! tvaṃ? yânî prâpnotity (! prâpto 'sity?) etâdṛig uccâraṇaṃ yasyâṃ ishṭakâyâṃ se 'yam agne-yânî, schol. [5] pûrvavat, schol. [6] Lücke im schol. [7] mit avagraha!

draviṇo-dā́ṃ tvâ dráviṇe sâdayâmi, téná 'rshiṇâ, téna bráhmaṇâ, táyâ devátayâ[1] 'ṅgirasvád[1] dhruvā́ sîda ‖ 2 ‖ vidyutsánir, dynté vaí, 'kân ná triu̯çác ca ‖ 6 ‖

5, 3, 9, 2 - 10, 4. — K. 22, 5. 6. — Ç. 8, 7, 1, 13. 14 (Carakâdhvaryavaḥ). — a̱gneḥ | yânī́ | a̱si̱[8] — a̱gne̱yânîty ágne-yânī́ — vâ̱yoḥ | yânī́ | a̱si̱ — vâ̱yo̱yânîti vâyo-yânī́ — yânī́ — a̱nta̱ri̱ksha̱yânîty ántariksha-yânī́ — sarṇī́kâya — satī́kâ̱yeti̱ sa-tî̱kâ̱ya̱ — tvâ̱ | ṛi̱ce — tená | ṛishiṇâ.

7. [a] bhûyas-kṛíd asi, varivas-kṛíd asi, prā́cy[1] asy, ûrdhvā́ 'sy, antariksha-sád asy, antárikshe[1] sîdâ. [b] 'psu-shád asi, çyena-sád asi, gṛidhra-sád asi, suparṇa-sád asi, nâka-sád asi. [c] pṛithivyā́s tvâ dráviṇe sâdayâmy, antárikshasya tvâ dráviṇe sâd., divás tvâ dr. s., diçā́ṃ tvâ dr. s., draviṇo-dā́ṃ tvâ dr. sâdayâmi. [d] prâ-'ṇám me pâhy, apâ-'nám me p., vy-ânám me ‖ 1 ‖ pâhy, ā́yur me p., viçvā́-"yur me p., sarvā́-"yur me pâhy. [e] ágne yát te párau̯ hṛín nā́ma tā́v é 'hi sáu̯ rabhâvahai, pā́ñca-janyeshv ápy edhy agne. [f] yā́vâ áyâvâ évâ ū́mâḥ, sábdaḥ[2] ságaraḥ su-mékaḥ ‖ 2 ‖ vyânám me, dvā́triu̯çac ca ‖ 7 ‖

5, 3, 11, 1-3. — K. 22, 5. — [f] Ç. 1, 7, 2, 26. — bhû̱ya̱s-kṛid iti bhûyaḥ-kṛit — prâcī́ — û̱rdhvâ — a̱psu̱shad ity ápsu-sat — vyâ̱nam iti vi-a̱nam — vi̱çvâyu̱r iti vi̱çva-â̱yu̱ḥ — sa̱rvâyu̱r iti sa̱rva-â̱yu̱ḥ — hṛit — eti | i̱hi̱ — e̱dhi̱ — sabdáḥ | sagáraḥ | su̱meka̱ iti su-mekáḥ.

8. agnínâ viçvâshā́ṭ[1], sū́ryeṇa sva-rā́ṭ, krátvâ çácîpátir[1], ṛishabhéṇa tváshṭâ, yajnéna maghá-vân, dákshiṇayâ suvar-gó, manyúnâ vṛitra-hā́, saúhârdyena[1] tanû-dhā́, ánnena gáyaḥ, pṛithivyā́ 'sanod, ṛig-bhír annâ-'dó, vashaṭ-

6. [8] yâsi D (yâni fehlt nämlich prima manu).
7. bhûyaskṛidâdaya ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] sadbaḥ C.
8. indratanvâkhyâ ishṭakâḥ. [1] ohne avagraha.

-kâréṇa 'rddhâḥ[2], sámnâ tanû-pâ, vi-râjâ jyótishmân[1], bráhmaṇâ soma-pâ, góbhir[1] yajnáṃ dâdhâra[3] kshatréṇa manushyân, áçvena ca ráthena ca vajrý, ṛitú-bhiḥ pra-bhúḥ, saṃ-vatsaréṇa pari-bhûs, tápasâ 'nâ-dhṛishṭaḥ, sûryaḥ sán[4] tanûbhiḥ[1] ‖ 1 ‖ agnínaí, 'kân ná pañcâçát ‖8‖

(5, 4, 1, 1). — viçvâshâṭ — çacîpatiḥ — asanot — ṛiddhaḥ — tanûpâ iti tanû-pâḥ — somapâ iti soma-pâḥ — dâdhâra — vajrî — anâdhṛishṭa ity anâ-dhṛishṭaḥ — san.

9. prajâ-patir mánasâ, 'ndhó[1] 'che-'to, dhâtâ dîkshâyâo, savitâ bhṛityâm, pûshâ soma-kráyaṇyâṃ, várunna úpa-naddhó, 'suraḥ krîyámâṇo, mitráḥ krîtáḥ, çipi-vishṭá â-sâdito, narâṃdhishaḥ[2] pro-'hyámâṇó[3], 'dhi-patir â-gataḥ, prajâ-patiḥ pra-ṇîyámâṇo, 'gnír âgnî-'dhre, bṛíhaspátir[2-4] âgnî-'dhrât pra-ṇîyámâna, índro havir-dhâné, 'ditir â-sâdito, víshṇur upâ-'vahriyámâṇó, 'tharvó 'po-'tto, yamò 'bhí-shuto, 'pûta-pâ â-dhûyámâno, vâyúḥ pûyámâno, mitráḥ kshîra-çrîr, manthî saktu-çrîr, vaiçva-devá ún-nîto, rúdra â-hnto, vâyúr â-vṛitto, nṛi-cákshâḷ práti-khyâto, bhakshá â-gataḷ, pitṛiṇâṃ nârâçaosó[2], 'sur âttaḥ[2], síndhur ava-bhṛithámi ava-prayánt, samudró[2] 'va-gataḥ, saliláḥ prá-plutaḷ, súvar ud-ṛicaṃ gatáḥ ‖ 1 ‖ rudrá, ékavi°çatiç ca ‖9‖

(5, 4, 1, 2). — K. 34, 14-16. — Vs. 8, 54. 59. Ç. 4, 5, 7, 3. 12, 6, 1, 3-35. Kâ. 25, 6, 1. — andhâḷ | achéta ity achâ-itaḥ — naraṃdhishaḥ | prohyamâṇa iti pra-uhyamânaḥ — praṇîyamâna iti pra-nîyamânaḥ — âgnîdhra ity âgni-idhre — âgnîdhrâd ity âgni-idhrât — athârvâ | upótta ity upâ-uttaḥ — abhishúta ity abhi-sutaḥ | apûtapâ ity âpûta-pâḥ — nârâçaosaḥ | asúḥ | âttâḷ — suvâḷ.

---

8. [2] °ṇardhaḥ AW; ṛiddhaḥ CD. [3] unbetont. [4] sám AW.

9. yajnatanvâkhyâ ishṭakâḥ. [1] °sáddhó W. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 7, 6. [4] âgnîdhre bṛihaspatir fehlt in C.

10. [a] kṛittikâ nákshatram agnír devátâ[1], 'gné rúca stha, prajấ-pater dhâtúḥ sómasya, 'rcé tvâ rucé tvâ dyuté tvâ bhâsé tvâ jyótishe tvâ. [b] rohiṇî́ nákshatram prajấ-patir devátâ, mṛiga-çîrshâṃ nákshatraṃ sómo devátâ, "rdrâ nákshatraṃ rudró devátâ, púnar-vasû[2] nákshatram áditir devátâ, tishyò nákshatram bṛíhaspátir[1] devátâ, "-çreshấ nákshatraṃ sarpấ devátâ, maghấ nákshatram pitáro devátâ, phálgunî[3] nákshatram ‖ 1 ‖ aryamấ[1] devátâ, phálgunî[3] nákshatram bhágo devátâ, hásto nákshatraṃ savitấ devátâ, citrấ nákshatram índro devátâ, svâtî́[1] nákshatraṃ vâyúr devátâ, ví-çâkhe[3] nákshatram indrâ-'gnî́ devátâ, anû-râdhấ[4] nákshatram mitró devátâ, rohiṇî́ nákshatram índro devátâ, vi-cṛítau nákshatram pitáro devátâ, 'shâḍhấ nákshatram ấpo devátâ, 'shâḍhấ nákshatraṃ víçve devấ devátâ, çroṇấ nákshatraṃ víshṇur devátâ, çrávishṭhâ nákshatraṃ vásavaḥ ‖ 2 ‖ devátâ, çatá-bhishañ nákshatram índro devátâ, proshṭha-padấ nákshatram ajá éka-pâd devátâ, proshṭha-padấ nákshatram áhir budhníyo devátâ, revátî[1] nákshatram pûshấ devátâ, 'çva-yújau nákshatram açvínau devátâ, 'pa-bhâraṇîr nákshatraṃ yamó devátâ. [c] [5] pûrṇấ paçcấd, yát te devấ ádadhuḥ ‖ 3 ‖ phálgunî nákshatraṃ, vásavas, tráyastriṃçac ca ‖ 10 ‖

5, 4, 1, 3. — K. 39, 13. — kṛittikâḥ — agneḥ | rucâḥ — ṛice — ârdrâ — punárvasû iti punâḥ-vasû — âçreshâ ity â-çreshâḥ — sarpâḥ — maghâḥ — phalgúnî iti — citrâ — svâtî — víçâkhe iti ví-çâkhe — indrâgnî itîndra-agnî — anûrâdhâ ity ánu-râdhâḥ — ashâḍhâḥ — çroṇâ — çravishṭhâḥ — proshṭhapadâ iti proshṭha-padâḥ — revatî.

11. [a] mádhuç ca mâdhavaç ca vâsantikâv ṛitû[1]. [b] çuk-

---

10. nakshatreshṭakâḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 5. [3] s. P. 4, 12. 11. [4] s. P. 3, 7. [5] nur die pratika! s. III, 5, 1, 1.

11. ṛitavyâkhyâ ishṭakâḥ. [1] s. P. 4, 5.

ráç ca çúciç ca graishmâv ṛitú. [c] nábhaç ca nabhasyàç ca vârshikâv ṛitú. [d] isháç co "rjáç ca çâradâv ṛitú. [e] sáhaç ca sahasyàç ca haímantikâv ṛitú. [f] tápaç ca tapasyàç ca çaiçirâv ṛitú. [g] agnér antaḥ-çleshò 'si, kálpetâṃ dyâvâ-pṛithivî, kálpantâm âpa óshadhîḥ[2], kálpantâm agnáyaḥ pṛithañ máma jyaíshṭhyâya sá-vratâḥ ‖ 1 ‖ yè 'gnáyaḥ sá-manaso 'ntarâ dyâvâ-pṛithivî çaiçirâv ṛitú abhí kálpamânâ índram iva devâ abhí sáṃ viçantu. [h] saṃ-yác ca prá-cetâç câ 'gnéḥ sómasya sûryasyo. [i] 'grâ ca bhîmâ ca pitṛiṇâṃ yámasyé 'ndrasya. [k] dhruvâ ca pṛithivî ca devásya savitúr marútâṃ váruṇasya. [l] dhartrî ca dhâritrî ca mitrâ-váruṇayor mitrásya dhâtúḥ. [m] prâcî[2] ca pratîcî[2] ca vásûnâṁ rudrâṇâm ‖ 2 ‖ âdityânâṃ. [n] té té 'dhi-patayas, tébhyo námas, té no mṛiḍayantu, té yáṃ dvishmó yáç ca no dvéshṭi táṃ vo jámbhe dadhâmi. [o] sahásrasya pra-mâ asi[3], sahásrasya prati-mâ asi[3], sahásrasya vi-mâ asi[3], sahásrasyo 'n-mâ asi[3], sâhasrò 'si, sahásrâya tve. [p] 'mâ me agna[4] íshṭakâ dhenávaḥ santv ékâ ca çatáṃ ca sahásraṃ câ 'yútaṃ ca ‖ 3 ‖ ni-yútaṃ ca pra-yútaṃ câ 'rbudaṃ ca ny-arbudaṃ ca samudráç[1] ca mádhyaṃ câ 'ntaç ca parâ-'rdháç ce; 'mâ me agna[4] íshṭakâ dhenávaḥ santu shashṭíḥ sahásram ayútam ákshîyamâṇâ ṛita-sthâ stha 'rtâ-vṛídho[5] ghṛita-çcúto madhu-çcúta úrjasvatîḥ[2] svadhâ-vínîs, tâ me agna[4] íshṭakâ dhenávaḥ santu vi-râjo nâma kâma-dúghâ amútrâ 'múshmiṅ loké[6] ‖ 4 ‖ sávratâ, rudrâṇâm, ayútaṃ ca, páñcacatvâriṃçac ca ‖ 11 ‖

5, 4, 2, 1-4. — K. 17, 10. 21, 6. (39, 6). — [a-g] Vs. 13, 25. 14, 15. 16. 27. 15, 57. Ç. 7, 4, 2, 29-31. 8, 3, 2, 5-13. 4, 2, 14. 6, 4, 1-8. Kâ. 17, 4, 24. 9, 5. 7. 10, 16. 12, 23; [o] Vs. 15, 65. Ç. 8, 7, 4, 11. Kâ.

---

11. [2] ohne avagraha. [3] so (°â a°) AW, s. P. 5, 2. 10, 13. [4] so (°e a°) AW, s. P. 11, 11. [5] s. P. 3, 2. [6] °nlo° AW.

17, 12, 28; [p] Vs. 17, 2. 3. Ç. 9, 1, 2, 16-19. Kâ. 18, 2, 9. — ṛitû iti — antaçleshа[7] ity àntaḥ-çleshaḥ — abhîti[8] | kalpámânâḥ — abhi | sam iti | viçantu — te | tç — prameti pra-mâ — pratimeti prati-mâ — vimeti vi-mâ — unmety út-mâ — imâḥ | me — ishṭákâḥ — arbúdam — nyárbudam iti ni--arbudam — parârdha iti para-ardhaḥ — imâḥ — ishṭákâḥ — ṛitasthâ ity ṛita-sthâḥ — ṛitâvṛidhа ity ṛita-vṛidhâḥ — tâḥ — ishṭákâḥ.

12. [a] sam-id diçám âçáyâ naḥ suvar-vín mádhor áto mádhavaḥ pâtv asmán | agnír devó dushṭárîtur[1] ádâbhya idáṃ kshatráu rakshatu pátv asmán || [b] rathaṃ-taráu sáma--bhiḥ pâtv asmán gâyatrî cháudasâṃ viçvá-rûpâ | tri-vṛín no vi-shṭhâyâ stómo áhnâu[2] samudró[3] vâta idám ójaḥ pipartu || [c] ugrá diçám abhi-bhûtir vayo-dhâḥ çúciḥ çukré áhany[3] ojasînâ | índrâ 'dhi-patiḥ pipṛitâd áto no máhi || 1 || kshatráṃ viçváto[1] dhâraye 'dám || [d] bṛihát sáma kshatra--bhṛíd vṛiddhá-vṛishṇiyaṃ trishṭúbhau[1] 'jaḥ çubhitám ugrá--vîram | índra stómena pañca-daçéna mádhyam idáṃ vá--tena ságareṇa[1] raksha || [e] prâcî[1] diçáu sahá-yaçâ yáçasvatî[1] viçve devâḥ právṛishâ[1] 'hnâu súvar-vatî | idáṃ kshatráṃ dushṭáram[1] astv ójo 'nâ-dbṛishṭau[4] sahasríyau sáhasvat[1] || [f] vairûpé[1] sámann ihá tác chakema jágatyai 'naṃ vikshv[1] á veçayâmaḥ | viçve devâḥ sapta-daçéna || 2 || várca idáṃ kshatráu salilá-vâtam ugrám || [g] dhartrî diçám kshatráṃ idáṃ dâdhâro 'pa-sthâ "çânâm mitrá-vad astv ójaḥ | mitrâ--varuṇâ çarádâ 'hnâṃ cikitnû[5] asmai râshṭráya máhi çárma yachatam || [h] vairâjé[1] sámann ádhi me manîshâ 'nu-shṭúbhâ

---

11. [7] ohne visarga ADW. [8] nicht komponirt!

12. yâjyânuvâkyâḥ, açvamedhaprakaraṇe (7, 5, 14, 1). [1] ohne avagraha. [2] so (°o u°) AW, s. P. 11, 3. [3] so (°e ah°) AW, s. P. 11, 4. (12, 4). [4] so (°o ') AFW, s. P. 12, 4. 5. 7. [5] s. P. 4, 5.

sám-bhṛitaṃ vîryàe sáhaḥ | idáṃ kshatrám mitrá-vad ârdrá-
-dânu mitrâ-varuṇâ rákshatam ádhi-patyaiḥ ‖ [1]sam-rấḍ diçấe
sahá-sâmnî sáhasvaty[1] ṛitúr hemantó vi-shṭháyâ naḥ pi-
partu | avasyú-vâtâḥ ‖ 3 ‖ bṛihatîr nú çákvarîr imáṃ yaj-
nám avantu no ghṛitấcîḥ[1] ‖ [k]súvar-vatî su-dúghâ naḥ pá-
yasvatî[1] diçấṃ devỳ avatu no ghṛitấcî[1] | tvám go-pấḥ pura-
-etó 'tá paçcấd bṛíhaspate[1] yấmyâṃ yuñgdhi[6] vấcam ‖
[l]ûrdhvấ diçấe ránti ấçaú 'shadhîâe[1] saṃ-vatsaréṇa savitấ
no áhnâm[2] | revát[1] sấmấ 'ti-chandà u chándó 'jâta-çatruḥ[1]
syonấ no astu[2] ‖ [m]stóma-trayastrioçe bhúvanasya patni ví-
vasvad-vâte abhí[7] naḥ ‖ 4 ‖ gṛiṇâhi | ghṛitá-vatî savitar
ádhi-patyaiḥ páyasvatî[1] ránti ấçà no astu[2] ‖ [n]dhruvấ diç-
ấṃ víshṇu-patny ághorâ 'syé "çânâ sáhaso yấ manótâ[1] |
bṛíhaspátir[1] mâtaríçvo[1] 'tá vâyúḥ saṃ-dhuvânấ vấtà abhí
no gṛiṇantu ‖ [o]vi-shṭambhó divó dharúṇaḥ pṛithivyấ asyé
"çânâ jágato víshṇu-patnî | viçvá-vyacâ isháyantî sú-bhûtiḥ
çivấ no astv[2] áditir upá-sthe ‖ [p]vaiçvânaró[1] na ấityâ,
[q]pṛishṭó divy. [r]ánu no 'dyấ[4] 'nu-matir, [s]ánv id anu-mate
tvấṃ. [t]káyâ naç citrá ấ bhuvat, [u]kó adyá[2] yuñkte ‖ 5 ‖
máhi, saptadaçénâ, 'vasyúvàtâ, abhí nó, 'nu naç, cáturdaça ca ‖ 12 ‖

(7, 5, 14, 1.) — K. 22, 14 (Açv. 5, 21). — [p-s] Vs. 26, 8; [q-s] Ṛ. 1, 98, 2; [r-s 9] Ath. 7, 20, 1. 2; [t-u 10] Ṛ. 4, 31, 1. 1, 84, 16. — suvarvid iti suvaḥ-vit — dushṭarîtuḥ — trivṛid iti tri-vṛit — vishṭhayeti vi-sthayấ — ahâni — dhârayạ — triṣhṭubhấ | ojâḥ — sahayáçâ iti saha-yaçâḥ — prâvṛishấ | ahnấm | su-
várvatîti suvâḥ-vatî — dushṭaram — anấdhṛishṭam ity anấ-
-dhṛishṭam — jagátyâ | enam | vikshu | eti — dâdhâra |
upasthety úpa-sthâ | âçấnâm — cikitnû iti — adhîti | me |
manîshâ — ârdradânv ity ârdra-dânu — vishṭhayeti vi-
-sthayấ — devî | avatu — puraeteti puraḥ-etâ | uta —

12. [6] yuñdhi ADFW. [7] so ([a]e a[o]) AW, s. P. 11, 3. [8] nur die pratîka, weil schon in I, 5, 11, 1 (yâjyâ-Abschnitt) aufgeführt. [9] desgl., s. III, 3, 11, 3 (yâjyâ-Abschnitt). [10] desgl., s. IV, 4, 11, 2 (yâjyâ-Abschnitt).

âçâ | oshàdhînâm — sâmà — u | chandàḥ | ajâtaçatrur ity ajâta-çatruḥ — vishṇûpatnîti vishṇú-patnî | aghòrâ | asya | îçânâ — mâtariçvâ | uta — saṃdhuvânâ iti sam-dhuvânâḥ — vishṭambha iti vi-stambhaḥ — asya | îçânà.

raçmî[11], râjny asy, ayám purò[12], 'gnír mûrdhé, 'ndrâ-'gnîbhyâm, bṛíhaspátir, bhûyaskṛíd[13], agnínâ viçvâshâṭ, prajâpatir mánasâ 'ndhaḥ, kṛíttikâ[14], mádhuç ca, samíd diçâm, dvâdaça ‖ 12 ‖

ráçmir asi (1, 1), práti dhenúm (4, 2), asi stanayitnusánir asy (6, 2), âdityânâo (11, 3), saptátrioçat ‖ 37 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ caturthakâṇḍe caturthaḥ prapâṭhakaḥ.

1. [a] námas te rudra manyáva utó ta íshave námaḥ | námas te astu[1] dhánvane bâhú-bhyâm utá te námaḥ ‖ [b] yâ ta ishuḥ çivá-tamâ çivám babhûva te dhánuḥ | çivâ çaravyâ yâ táva táyâ no rudra mṛiḍaya ‖ [c] yâ te rudra çivâ tanûr ághorâ 'pâpa-kâçinî | táyâ nas tanúvâ çâṃ-tamayâ gíri-çantâ 'bhí câkaçîhi ‖ [d] yâm íshuṃ giri-çanta háste ‖ 1 ‖ bibharshy ástave | çivâṃ giri-tra tâṃ kuru mâ hiosîḥ púrushaṃ jágat ‖ [e] çivéna vácasâ tvâ giriçâ[2] 'châ[3] vadàmasi | yáthâ naḥ sárvam íj jágad ayakshmáo su-mánà ásat ‖ [f] ádhy avocad adhi-vaktâ prathamó daívyo bhishák | ahîoç ca sárvâñ jambhâyant[4] sárvâç ca yâtu-dhânyaḥ ‖ [g] asaú yás tâmro aruṇá[5] utá babhrúḥ su-mañgálaḥ | yé ce 'mâo rudrâ abhíto[2] dikshú[2] ‖ 2 ‖ çritâḥ sahasra-çó 'vai 'shâo héḍa îmahe ‖ [h] asaú yó 'va-sárpati[6] nîla-grîvo ví-lohitaḥ | utaí 'naṃ go-pâ adṛiçann ádṛiçann uda-hâryaḥ | utaí 'naṃ víçvâ bhûtâni

---

12. [11] raçmir asi DW. [12] puro harikeço DW. [13] °kṛid asy DW. [14] °nasâ kṛi° DW.

5, 1-11. rudrâdhyâye cityâgnau homaḥ; 1. bhagavato rudrasya yâ pradhânabhûtâ hetir dhannḥ tanuḥ ishur dhânurhastau tâm (!) bahudhâ prasâdya. [1] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. [2] ohne avagraha. [3] so (°â) AW, s. P. 3, 8. [4] °nj° A, °mj° W. [5] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [6] so (°o ') AW, s. P. 12, 4. 7.

sá dṛishṭó mṛiḍayâti naḥ ‖ [l] námo astu[5] nîla-grîvâya sa-hasrâ-'kshâya mîḍhúshe | átho yé asya[1] sátvâno 'ham[6] tébhyo 'karam[6] námaḥ ‖ [k] prá muñca dhánvanas tvám ubhá-yor ârtniyor jyâm | yâç ca te hásta íshavaḥ ‖ 3 ‖ párâ tâ bhaga-vo vapa ‖ [l] ava-tátya dhánus tvâo[7] sáhasrâ-'ksha çáte-'shudhe | ni-çîrya çalyânâm mukhâ çivó naḥ su-mánâ bhava ‖ [m] ví-jyam dhánuḥ kapardino[2] ví-çalyo bâṇa-vâo[8] utá | áneçann asyé 'shava âbhúr[2] asya nishaṅgáthiḥ[2] ‖ [n] yâ te hetír mîḍhush-ṭama háste babhûva te dhánuḥ | táyâ 'smân viçvátas[2] tvám ayakshmáyâ pári bhuja ‖ [o] námas te astv[1] âyudhâyâ[2] 'nâ-tatâya dhṛishṇáve | ubhâbhyâm utá te námo bâhú-bhyâṃ táva dhánvane ‖ [p] pári te dhánvano hetír asmân vṛiṇaktu viçvátaḥ[2] | átho yá ishu-dhís távâ "ré asmán[1] ni dhehi tám ‖ 4 ‖ háste, dikshv, íshava, ubhâbhyâm, dvâviṃçatiç ca ‖ 1 ‖

(5, 4, 3, 1-5). — K. 17, 11. (21, 6). — Vs. 16, 1-14. Ç. 9, 1, 1, 14. Kâ. 18, 1, 1-5. — manyavé | uto iti | te — te | ishúḥ — apâpakâçinîty apâpa-kâçinî — giriçanteti giri-çanta — giriça | achâ — ahîn | ca | sarvân — aveti | eshâm — uta | enam — atho iti — ârtniyoḥ — hasté — pareti | tâḥ — sumanâ iti su-manâḥ — asya | ishávaḥ | âbhuḥ — nishaṃgathiḥ — mîḍhushṭameti mîḍhuḥ-tama — âyúdhâya — atho iti — âre.

2. [a] námo hiraṇya-bâhave senâ-nye diçâṃ ca pátaye námo. [b] námo vṛikshébhyo hári-keçebhyaḥ paçûnâm pátaye námo. [c] námaḥ saspiñjarâya[1] tvíshî-mate[2] pathînâm pátaye námo. [d] námo babhluçâya[1] vi-vyâdhiné 'nnânâm pátaye námo. [e] námo hári-keçâyo 'pa-vîtine pushṭânâm pá-

---

1. [7] so (°s t) AW. [8] so (°â°) AW, s. P. 9, 21.

2-4. ubhayatonamaskârâṇi yajûṅshi. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 3, 7.

taye námo. [f] námo bhavásya hetyaí jágatàm pátaye námo. [g] námo rudrăyà "-tatàvine[3] kshétrâṇàm pátaye námo. [h] námaḥ sûtăyă 'hantyâya vánânàm pátaye námo. [i] námaḥ ‖ 1 ‖ róhitâya sthapátaye vṛikshăṇàm pátaye námo. [k] námo mantriṇe vâṇijăya kákshâṇàm pátaye namo. [l] námo bhuvantáye vârivas-kṛitâyaú 'shadhînàm[1] pátaye námo. [m] náma uccaír-ghoshâyâ "-krandáyate pattînăm pátaye námo. [n] námaḥ kṛitsna-vîtăya dhăvate[4] sátvanàm pátaye námaḥ ‖ 2 ‖ vánânàm pátaye námo náma, ékân ná triṃçác ca ‖ 2 ‖

K. 17, 12. — Vs. 16, 17-20. Ç. 9, 1, 1, 18. — tvishîmata iti tvishi-mate — âtatâvina ity ă-tatâvinè — abàntyâya — vâ-rivaskṛitâyeti vârivaḥ-kṛitàyà.

3. [a] námaḥ sáhamânâya ni-vyâdhina â-vyàdhinînàm pátaye námo. [b] námaḥ kakubhăya ni-shaṅgíṇe stenănàm pátaye námo. [c] námo ni-shaṅgíṇa ishudhi-máte táskarâṇàm[1] pátaye námo. [d] námo váñcate pari-váñcate stâyûnăm pátaye námo. [e] námo ni-ceráve pari-carăyă 'raṇyânàm pátaye námo. [f] námaḥ sṛikâví-bhyo jíghâṃsad-bhyo mushṇatăm pátaye námo. [g] námo 'simád-bhyo náktaṃ cárad-bhyaḥ[2] pra-kṛintănàm pátaye námo. [h] náma ushṇîshiṇe giri-carăya kuluñcănàm[1] pátaye námo. [i] námaḥ ‖ 1 ‖ íshumad-bhyo dhanvâvi-bhyaç ca vo námo. [k] náma â-tanvânébhyaḥ prati--dádhânebhyaç ca vo námo. [l] náma âyáchad-bhyo visṛijád--bhyaç ca vo námo. [m] námó 'syad-bhyo vídhyad-bhyaç ca vo námo. [n] náma ăsînebhyaḥ çáyânebhyaç ca vo námo. [o] námaḥ svapád-bhyo jăgrad-bhyaç ca vo námo. [p] námas tishṭhad-bhyo dhăvad-bhyaç ca vo námo. [q] námaḥ sabhă-

2. [3] âtatena vistăritena dhanushâ avati rakshati, schol. [4] dhâlave A. D pr. m.

3. [1] ohne avagraha. [2] als zwei Wörter. [3] so (°o a°) AW. s. P. 11, 14. 17.

bhyaḥ sabhāpati-bhyaç ca vo námo. [r] námo áçvebhyó[3] 'çvapati-bhyaç ca vo námaḥ ‖ 2 ‖ kuluñcānām pátaye námo námó, 'çvapatibhyas, tríṇi ca ‖ 2 ‖

K. 17, 12. 13. — Vs. 16, 21-24. Ç. 9, 1, 1, 19. — nivyâdhina iti ni-vyâdhinè — nishaṃginа iti ni-saṃginè — stâyûnâm — araṇyânâm — naktàm | caràdbhya iti carát-bhyaḥ.

4. [a] náma â-vyâdhinîbhyo vi-vidhyantîbhyaç ca vo námo. [b] náma úgaṇâbhyas[1] tṛihatîbhyaç ca vo námo. [c] námo gṛitsébhyo gṛitsápati-bhyaç ca vo námo. [d] námo vrâtebhyo vrâtapati-bhyaç ca vo námo. [e] námo gaṇébhyo gaṇápati--bhyaç ca vo námo. [f] námo ví-rûpebhyo viçvá-rûpebhyaç ca vo námo. [g] námo mahád-bhyaḥ kshullakébhyaç ca vo námo. [h] námo rathí-bhyo 'rathébhyaç ca vo námo. [i] námo ráthebhyaḥ ‖ 1 ‖ ráthapati-bhyaç ca vo námo. [k] námaḥ sénâbhyaḥ senânî-bhyaç ca vo námo. [l] námaḥ kshattṛí-bhyaḥ[2] saṃgrahîtṛí-bhyaç ca vo námo. [m] námas táksha-bhyo ratha--kârébhyaç ca vo námo. [n] námaḥ kúlâlebhyaḥ[1] karmâre-bhyaç ca vo námo. [o] námaḥ puñjishṭebhyo[3] nishâdébhyaç[1] ca vo námo. [p] náma ishukṛíd-bhyo dhanvakṛíd-bhyaç ca vo námo. [q] námo mṛigayú-bhyaḥ çvaní-bhyaç ca vo námo. [r] námaḥ çvá-bhyaḥ çvápati-bhyaç ca vo námaḥ ‖ 2 ‖ ráthe-bhyaḥ, çvápatibhyaç ca, dvé ca ‖ 4 ‖

K. 17, 13. — Vs. 16, 24. 28. — ugàṇâbhyaḥ — rathibhya iti rathi-bhyaḥ | arathebhyàḥ — puṃjishṭèbhyaḥ | nishâ-debhyàḥ.

5. [a] námo bhavâya ca rudrâya ca. [b] námaḥ çarvâya ca paçu-pátaye ca. [c] námo nîla-grîvâya ca çiti-kaṇṭhâya ca. [d] námaḥ kapardíne ca vyupta-keçâya ca. [e] námaḥ sa-

4. [1] ohne avagraha. [2] kshatṛi° D. W pr. m. [3] so (°shṭ°) ACDW, pakshipuṃjânâṃ ghâtakâḥ puṃjishṭâḥ, schol.

5-9. anyataratonamaskârâṇi yajûṅshi.

hasrâ-'kshâya ca çatá-dhanvane ca. [f] námo giriçâya[1] ca çipi-vishṭâya ca. [g] námo mîḍhúsh-ṭamâya cé 'shu-mate ca. [h] námo hrasvâya ca vâmanâya ca. [i] námo bṛihaté ca várshîyase ca. [k] námo vṛiddhâya ca saṃ-vṛídhvane ca ‖ 1 ‖ [l] námo ágriyâya[2] ca prathamâya ca. [m] náma âçáve câ 'jirâya ca. [n] námaḷi çîghriyâya ca çîbhyâya ca. [o] náma ûrmyâya câ 'va-svanyâya ca. [p] námaḥ srotasyâya ca dvîpyâya ca ‖ 5 ‖ saṃvṛídhvane ca, páñcaviṃçatiç ca ‖ 5 ‖

K. 17, 13. 14. — Vs. 16, 28-31. — giriçâyâ — mîḍhushṭâmâyeti mîḍhuḥ-ṭamâyâ — ishúmata itîshú-mate — ajirâyâ.

6. [a] námo jyeshṭhâya ca kanishṭhâya ca. [b] námaḥ pûrva-jâya câ 'para-jâya ca. [c] námo madhyamâya câ 'pa-galbhâya ca. [d] námo jaghanyâya ca búdhniyâya ca. [e] námaḥ sobhyâya[1] ca prati-saryâya ca. [f] námo yâmyâya ca kshémyâya[2] ca. [g] náma urvaryâya ca khályâya ca. [h] námaḷi çlókyâya câ 'va-sânyâya ca. [i] námo ványâya ca kákshyâya ca. [k] námaḥ çravâya ca prati-çravâya ca ‖ 1 ‖ [l] náma âçú-sheṇâya câ "çú-rathâya ca. [m] námaḥ çûrâya câ 'va-bhindaté ca. [n] námo varmíṇe ca varûthíne ca. [o] námo bilmíne ca kavacíne ca. [p] námaḷi çrutâya ca çruta-senâya ca ‖ 2 ‖ pratiçravâya ca, páñcaviṃçatiç ca ‖ 6 ‖

K. 17, 14. — Vs. 16, 32-35. — âçushéṇâyety âçu-seṇâya — âçuráthâyety âçu-raṭhâya.

7. [a] námo dundubhyâya ca "-hananyâya ca. [b] námo dhṛishṇáve ca pra-mṛiçâya ca. [c] námo dûtâya ca prá-hitâya ca. [d] námo ni-shaṅgíṇe ce 'shudhi-máte ca. [e] námas tîkṣh-

5. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) AW, s. P. 11, 14.

6. [1] ubhâbhyâm puṇyapâpâbhyâm saha vartata iti sobhaḥ manushya-lokaḥ . . . tatra bhavaḥ sobhyaḥ, schol.! aber ohne avagraha in CD. [2] kshyé° W.

ṇé-'shave câ "yudhíne ca. [f] námaḥ sv-âyudhā́ya ca su-dhánvane ca. [g] námaḥ srútyâya ca páthyâya ca. [h] námaḥ kâṭỳâya ca nîpỳâya ca. [i] námaḥ sū́dyâya ca sarasỳâya ca. [k] námo nâdyā́ya ca vaiçantā́ya ca ‖ 1 ‖ [l] námaḥ kū́pyâya câ 'vaṭỳâya ca. [m] námo várshyâya câ 'varshyā́ya ca. [n] námo meghỳâya ca vi-dyutỳâya ca. [o] náma îdhríyâya câ "-tapỳâya ca. [p] námo vā́tyâya ca réshmiyâya ca. [q] námo vâstavỳâya ca vâstu-pā́ya ca ‖ 2 ‖ vaiçantā́ya ca, triu̯çác ca ‖ 7 ‖

K. 17, 14. 15. — Vs. 16, 36-39. — nishaṃgiṇa iti ni-saṃginé — tîkshṇeshàva iti tîkshṇa-ishave — âyudhiné — svâyudhâyeti su-âyudhâyà.

8. [a] námaḥ sómâya[1] ca rudrā́ya ca. [b] námas tâmrā́ya câ 'ruṇā́ya ca. [c] námaḥ çaṃgā́ya[2] ca paçu-pátaye ca. [d] náma ugrā́ya ca bhîmā́ya ca. [e] námo agre-vadhā́ya[3] ca dûre-vadhā́ya ca. [f] námo hantré ca hánîyase ca. [g] námo vṛikshébhyo hári-keçebhyo. [h] [4] námas târā́ya. [i] námaḥ çam-bháve ca mayo-bháve ca. [k] námaḥ çaṃ-karā́ya ca mayas-karā́ya ca. [l] námaḥ çivā́ya ca çivá-tarâya ca ‖ 1 ‖ [m] námas tī́rthyâya ca kū́lyâya ca. [n] námaḥ pârỳâya câ 'vârỳâya ca. [o] námaḥ pra-táraṇâya co 't-táraṇâya ca. [p] náma âtârỳâya câ "-lâṭỳâya ca. [q] námaḥ çáshpyâya ca phényâya ca. [r] námaḥ sikatỳâya ca pra-vàhỳâya ca ‖ 2 ‖ çivátarâya ca, triu̯çác ca ‖ 8 ‖

K. 17, 15. — Vs. 16, 39-43. — aruṇâyà — avaryā́ya — âlâṭyā́yety ā́-lâṭyā́ya.

9. [a] náma iriṇỳâya ca pra-pathỳâya ca. [b] námaḥ kiu̯-

---

7. [1] ohne avagraha.

8. [1] umayâ saha vartata iti somaḥ, schol.! aber ohne avagraha in CD. [2] ohne avagraha. [3] so (°o a°) AW, s. P. 11, 14. [4] da dieser annvâka nach dem schol. siebzehn yajus enthält, müssen die Worte namas târâya eben als ein besonderes dgl. aufgefaſst werden, wie sie denn ja auch aus dem Parallelismus der übrigen Glieder heraustreten.

çilâya[1] ca kshâyaṇâya ca. [c] námaḥ kapardíne ca pulastáye ca. [d] námo gó-shṭhyâya ca gṛíhyâya ca. [e] námas tálpyâya ca géhyâya ca. [f] námaḥ kâṭyâya ca gahvare-shṭhâya ca. [g] námo hradayyâya ca ni-veshyyâya[2] ca. [h] námaḥ pâṃsavyâya ca rajasyâya ca. [i] námaḥ çúshkyâya ca harityâya ca. [k] námo lópyâya co 'lapyâya ca ‖ 1 ‖ [l] náma ûrvyâya ca sûrmyâya ca. [m] námaḥ parṇyâya ca parṇa-çadyâya ca. [n] námo 'pa-gurámâṇâya câ 'bhi-ghnaté ca. [o] náma â-kkhidaté[3] ca pra-kkhidaté[3] ca. [p] námo vaḥ kirikébhyo devânâṃ hṛídayebhyo. [q] námo vi-kshîṇakébhyo. [r] námo vi-cinvatkébhyo. [s] náma ânir-hatébhyo. [t] náma á-mîvatkébhyaḥ ‖ 2 ‖ ulapyâya ca, tráyastriṃçac ca ‖ 9 ‖

K. 17, 15. 16. — Vs. 16, 43-46. — goshṭhyâyeti go-sthyâya — gahvareshṭhâyeti gahvare-sthâyâ — hradayyâya — niveshyyâyeti ni-veshyyâya[2] — ulapyâya — sûrmyâya — âkhkhidata ity â-khkhidate — prakhkhidata iti pra-khkhidate — ânirhatebhya ity ânih-hatebhyaḥ.

10. [a] drâpe ándhasas[1] pate[2] dáridran[3] nîla-lohita | eshâṃ púrushâṇâm eshâṃ paçûnâṃ mâ bhér[4] mâ 'ro mó[5] eshâṃ kíṃ canâ[6] 'mamat ‖ [b] yâ te rudra çivâ tanûḥ çivâ viçvâha-bheshajî | çivâ rudrásya bheshajî táyâ no mṛiḍa jîváse ‖ [c] imâṃ rudrâya tavâse kapardíne kshayád-vîrâya prá bharâmahe matím | yáthâ naḥ çám ásad dvi-páde cátush-pade víçvam pushṭám grâmé asmín[1] ‖ 1 ‖ ánâ-turam ‖ [d] mṛiḍâ[7] no rudro 'tá no máyas kṛidhi[8] kshayád-vîrâya

9. [1] ohne avagraha. [2] so (°shyy°) ACDW; niveshyaṃ nîhâra-jalam, tatra bhavo niveshyyaḥ, schol. [3] so A; âkhkh°, prakhkh° CD; âkh°, prakh° F; áskh°, praskh° W; s. Whitney zu P. 14, 8 u. vgl. meine Abh. über die Bhagavatî der Jaina I, 386. 387 und über das Saptaçatakam des Hâla p. 26.

10. ṛigrûpâḥ kecin mantrâḥ. [1] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. [2] so (°s p°) AW, s. P. 8, 27. [3] °draṃ AW. [4] betont. [5] s. P. 4, 7. [6] ohne avagraha. [7] so (°â) AW, s. P. 3, 8. 9. [8] so (°s k°) AW, s. P. 8, 25. (26).

námasâ vidhema te | yác chám ca yóç ca Mánur â-yajé pitâ tád açyâma táva rudra prá-ṇîtau || [e] mâ no mahántam utá mâ no arbhakám[9] mâ na úkshantam utá mâ na ukshitám | mâ no vadhîḥ pitáram mó 'tá mâtáram priyâ mâ nas tanúvaḥ || 2 || rudra rîrishaḥ || [f] [10]mâ nas toké tánaye mâ na âyushi mâ no góshu[6] mâ no áçveshu[9] rîrishaḥ | vîrân mâ no rudra bhâmitó vadhîr havíshmanto[6] námasâ vidhema te || [g] árât te go-ghná utá pûrusha-ghné kshayád-vîrâya sumnám[6] asmé[11] te astu[1] | rákshâ[7] ca no ádhi[9] ca deva brûhy ádhâ[7] ca naḥ çárma yacha dvi-bárhâḥ || [h] stuhí || 3 ||

çrutám garta-sádam yúvânam mṛigám ná bhîmám upahatnúm[4-12] ugrám | mṛiḍâ[7] jaritré rudra stávâno anyám[9] te asmán[1] ní vapantu sénâḥ || [i] pári ṇo[13] rudrásya hetír vṛiṇaktu pári tveshásya dur-matír aghâ-yóḥ[14] | áva sthirâ maghávad-bhyas tanushva mîḍhvas tokâya tánayâya mṛiḍaya || [k] mîḍhush-ṭama[15] çiva-tama çivó naḥ su-mánâ bhava | paramé vṛikshá âyudham[6] ni-dhâya kṛittim vásâna â cara pinâkam || 4 || bíbhrad â gahi || [l] ví-kirida ví-lohita námas te astu[1] bhaga-vaḥ | yâs te sahásrao hetáyo 'nyám[16] asmán ní vapantu tâḥ || [m] sahásrâṇi sahasra-dhâ bâhuvós táva hetáyaḥ | tâsâm îçâno bhaga-vaḥ parâcînâ[6] múkhâ kṛidhi || 5 || asmío[17], tanúva, stuhí, pinâkam, ékân ná trioçác ca || 10 ||

K. 17, 16. — Vs. 16, 47-53. — andhâsaḥ — daridrat — bheḥ | mâ | graḥ | mo iti — cana | âmamat — mṛiḍa — mayâḥ — âyaja ity â-yaje — mâ | uta — priyâḥ | mâ — goghna iti go-ghne — pûrushaghna iti pûrusha-ghne — asme iti | te — rakshâ — adhâ — upahatnum[12] — mṛiḍa — asmat

---

10. [9] so ([9]o a[9]) AW, s. P. 11, 3. [10] so schon III, 4, 11, 2. [11] s. P. 4, 9. [12] aus C habe ich mir den avagraha -tnum notirt. [13] so (ṇ[9]) AW, s. P. 7, 4. [14] s. P. 3, 2. [15] s. P. 6, 5. [16] so ([9]o ') W, s. P. 12, 8. Aus A habe ich mir die Lesart [9]o a[9] notirt. [17] so ([9]os t[9]) ACDW, gegen den Usus des Textes selbst und gegen P (s. P. 6, 14), vgl. pag. 817 Anm. [21].

— naḥ — aghâyor ity ágha-yoḥ — mîḍhúshṭameti mîḍhúḥ-ṭama — sumanâ iti su-manâḥ — vṛikshe | âyúdham — vikiriḍeti vi-kiriḍa — anyam | asmat.

11. [a] sahásrâṇi sahasra-çó yé rudrấ ádhi bhúmyâm | téshâꣳ sahasra-yojané 'va dhánvâni tanmasi ‖ [b] asmín mahaty arṇavè 'ntárikshe[1] bhavấ ádhi | [c] nîla-grîvâḥ çiti-káṇṭhâḥ çarvấ adháḥ kshamâcarấḥ[1] ‖ [d] nîlagrîvâḥ çiti-káṇṭhâ divaꣳ rudrấ úpa-çritâḥ | [e] yé vṛikshéshu saspiñjarâ[1] nîla-grîvâ ví-lohitâḥ | [f] yé bhûtấnâm ádhi-patayo vi-çikhấsaḥ kapardínaḥ | [g] yé ánneshu[2] vi-vidhyanti pấtreshu píbato jánán | [h] yé pathấm pathi-rákshaya ailabṛidấ[1] yavyúdhaḥ | [i] yé tîrthấni ‖ 1 ‖ pra-cáranti sṛikấ-vanto ni-shaṅgíṇaḥ | [k] yá etấvantaç[1] ca bhûyâꣳsaç ca díço rudrấ ví-tasthiré | téshâꣳ sahasra-yojané 'va dhánvâni tanmasi ‖ [l.m.n] námo rudrébhyo yé pṛithivyấṃ yè 'ntárikshe[1] yé diví, yéshâm ánnaṃ vấto varshám íshavas, tébhyo dáça prấcîr[1] dáça dakshiṇấ[3] dáça pratîcîr[1] dáçó 'dîcîr[1] dáço "rdhvấs, tébhyo námas, té no mṛiḍayantu, té yáṃ dvishmó yáç ca no dvéshṭi táṃ vo jámbhe dadhâmi ‖ 2 ‖ tîrthấni, yáç ca, shát ca ‖ 11 ‖

K. 17, 16. — Vs. 16, 54-66. — aveti — mahati | arṇave — bhavâḥ | adhi[4] — adhaḥ | kshamâcarâḥ — çitikaṇṭhâ iti çiti-kaṇṭhâḥ | divam — saspiṃjarâḥ | nîlagrîvâ iti nîlá-grîvâḥ — ailabṛidâḥ — sṛikávanta iti sṛikâ-vantaḥ | nishaṃginа iti ni-saṃginâḥ | ye — rudrâḥ — ye | antarikshe — dakshiṇâ[3] — udîcîḥ — ûrdhvâḥ.

námas te, námo hiraṇyabâhave, námaḥ sáhamânâya, náma âvyâdhínîbhyo, námo bhavấya ca, námo jyeshṭhấya ca, námo dundubhyấya ca, námaḥ sómâya ca, náma iriṇyấya ca, drấpe, sahásrâṇy, ékâdaça ‖ 11 ‖

námas te (1, 1), námo bhavấya ca (5, 1), drấpe (10, 1), saptáviꣳçatiḥ ‖ 27 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ caturthakâṇḍe pañcamaḥ prapâṭhakaḥ ‖

---

11. çishṭâ ricaḥ çishṭâni yajûꣳshi ca. [1] ohne avagraha. [2] so (°e a°) AW, s. P. 11, 17. [3] ohne visarga CD. [4] ohne iti, weil ante.

1. [a] áçmann ŭrjam párvate çiçriyâṇāṃ vāte parjánye váruṇasya çúshme | ad-bhyá óshadhî-bhyo[1] vánaspáti-bhyó 'dhi[2] sám-bhṛitâṃ tāṃ na ísham ŭrjaṃ dhatta marutaḥ sa-rarâṇāḥ || [b] áçmas te[3] kshúd, amúṃ te çúg ṛichatu yáṃ dvishmáḥ | [c] samudrásya[4] tvâ 'vākayā 'gne pári vyayâmasi | pâvakó asmá-bhyas[5] çivó bhava || [d] himásya tvâ jarāyuṇā 'gne pári vyayâmasi | pâvakó asmá-bhyas[5] çivó bhava || [e] úpa || 1 || jmánn úpa vetasé 'vat-taraṃ[6] na-dīshv ā | ágne pittám apām asi || [f] máṇḍûki tābhir ā gahi sé 'máṃ no yajnám | pâvaká-varṇas çivāṃ kṛidhi || [g] pâvaká ā citáyantyâ kṛipā | kshāman rurucá[7] usháso ná bhânúnâ || [h] tŭrvan ná yāmann étaçasya nŭ[8] ráṇa ā yó ghṛiṇé[9] | ná tātṛishāṇó ajáraḥ[10] || [i 11] ágne pâvaka rocishâ mandráyâ deva jihváyâ | ā devān || 2 || vakshi yákshi ca || [k 11] sá naḥ pâvaka dîdivó 'gne[12] devāṃs[13] ihā " vaha | úpa yajnáṃ havíç ca naḥ || [l] apām idáṃ ny-áyanas samudrásya[4] ni-véçanam | anyáṃ te asmát[14] tapantu hetáyaḥ pâvakó asmá-bhyas[5] çivó bhava || [m] námas te hárase çocishe námas te astv[14] arcishe | anyáṃ te asmát[14] tapantu hetáyaḥ pâvakó asmá-bhyas[5] çivó bhava || [n] nṛi-shâde vāṭ || 3 || apsu-shâde váḍ, vana-sâde váḍ, barhi-shâde vāṭ, suvar-víde vāṭ || [o] yé devā devānâṃ yajníyâ yajníyānāṃ saṃ-vatsarīṇam úpa bhâgám āsate | ahutā-'do havísho yajné asmint[14] svayáṃ juhudhvam mádhuno ghṛitásya || [p] yé devā devéshv ádhi deva-tvám āyan yé bráhmaṇaḥ pura-etāro asyá[5] | yébhyo ná

6, 1-5. (vikarsha P. 11, 3) agnisaṃskṛitiḥ; l. parishecanavikarshaṇâdayaḥ. [1] s. P. 3, 7. [2] so (°o ') AW, s. P. 12, 8. [3] so (°os t°) AFW, s. P. 6, 14. [4] ohne avagraha. [5] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [6] so (°e ') W, s. P. 12, 4; °é áv° A; atiçayena rakshakatvaṃ yathâ bhavati tathâ, schol. [7] betont. [8] so (nû) AW, s. P. 3, 14. [9] dîpyate, schol. [10] so (°o aj°) AW, s. P. 12, 5 (11, 3). [11] so schon I, 3, 14, 8. 5, 5, 3. [12] so (°ó 'gne) AW, s. P. 12, 5. [13] so (°âs) AW, s. P. 9, 22. [14] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3.

'rté pávate dhấma kím caná[4] ná té divó ná pṛithivyấ ádhi snúshu ‖ [q] prâṇa-dấḥ ‖ 4 ‖ apâna-dấ vyâna-dấç cakshur-dấ varco-dấ varivo-dấḥ | anyám te asmát[14] tapantu hetáyaḥ pâvakó asmá-bhyaṁ[5] çivó bhava ‖ [r] agnís tigména çocíshâ yáṁsad víçvam ny̆ atríṇam | agnír no vaṁsate rayím ‖ [s] [15] sai 'nã[16] 'nîkena su-vidátro asmé[5 a. 17] yáshṭâ devấṁ[13] ấ-yajishṭhaḥ svastí[4] | ádabdho go-pấ utá naḥ paras-pấ ágne dyu-mád utá revád[4] didîhi ‖ 5 ‖ úpa, devấn, vấṭ, prâṇadấç, cátuçcatvâriṁçac ca ‖ 1 ‖

5, 4, 4, 1 - 5, 3. — K. 17, 17. 18, 1. 21, 7. — Vs. 17, 1-16. Ç. 9, 1, 2, 5 - 2, 2, 5. Kâ. 18, 2, 1 - 3, 12. — oshàdhîbhya ity oshà-dhi-bhyaḥ — adhîti — açmàn | te — avâkàyâ — avàttaram ity avàt-taram | nadîshù | â[18] — sâ | imam — pâvake | eti — ruruce — nu | raṇé | eti — devân | iha | eti — nri-shada iti nri-sadé — apsushada ity àpsu-sadé — barhishada iti barhi-sadé — devâḥ — yajniyâḥ — ahutâda ity àhuta-adàḥ — devâḥ — adhîti — na | ṛite — pṛithivyâḥ | adhîti | — apânadâ ity àpâna-dâḥ — cakshurdâ iti cakshuḥ-dâḥ | varcodâ iti varcaḥ-dâḥ — saḥ | enâ | anîkena — asme iti — devân | âyàjishṭha ity â-yajishṭhaḥ.

2. [a] yá imấ víçvâ bhúvanâni júhvad ṛíshir hótâ ni-shasádâ[1 a. 2] pitấ naḥ | sá â-çíshâ dráviṇam ichámânaḥ parama-chádo vára ấ viveça ‖ [b] viçvá-karmâ mánasâ yád vi-hâyâ dhâtấ vi-dhâtấ paramó 'tá saṃ-dṛík | téshâm ishṭấni sám ishấ madanti yátra sapta-'rshîṁ parà ékam âhúḥ ‖ [c] yó naḥ pitấ janitấ yó vi-dhâtấ yó naḥ sató abhy[3] ấ sáj jajấna ‖ 1 ‖ yó devấnâṃ nâma-dhấ éka evá táṁ sam-praçnám bhúvanâ yanty anyấ ‖ [d] tá ấ 'yajanta dráviṇaṁ sám asmâ ṛíshayaḥ

---

1. [15] so schon IV, 3, 13, 2. [16] so (sai 'n°) AW, s. P. 5, 17. [17] s. P. 4, 9. [18] ohne iti, weil am Ende des ardharca.

2. vaiçvakarmaṇahomaḥ (sûktâbhyâm). [1] so (°sh) AW, s. P. 6, 4. [2] so (°â) AW, s. P. 3, 12, 8. [3] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3.

pūrve jaritāro nā bhūnā | asūrtā sūrtā rājaso vi-māne yé bhūtāni sam-ākṛiṇvann imāni || [e] nā tāṃ vidātha yā idāṃ jajñānā 'nyād yushmākam āntaram bhavāti | nīhāréṇa[4] prā-vṛitā[4] jālpyā cā 'su-tṛipa uktha-çāsaç caranti || [f] paró divā parā enā || 2 || pṛithivyā paró devébhir āsurair gūhā yāt | kāu svid gārbhaṃ prathamāṃ dadhra āpo yātra devāḥ sam-āgachanta viçve || [g] tām íd gārbham prathamāṃ dadhra āpo yātra devāḥ sam-āgachanta viçve | ajāsya nābhāv ādhy ékam ārpitam yāsminn idāṃ viçvam bhúvanam ādhi çritām[5] || [h] viçvā-karmā hy ājanishṭa devā ād íd gandharvó abhavad[3] dvitīyaḥ | tṛitīyaḥ pitā janitāú 'shadhīnām[4] || 3 ||

apāṃ gārbhaṃ vy adadhāt puru-trā || [1] cākshushaḥ pitā mānasā hí dhīro ghṛitām ene[6] ajanan nāmnamāne[7] | yadé 'd āntā ādadṛiçhanta pūrva ād íd dyāvā-pṛithivī aprathetām || [k] viçvātaç-cakshur utā viçvāto-mukho viçvāto-basta utā viçvātas-pāt | sām bāhú-bhyāṃ nāmati sām pātatrair dyāvā-pṛithivī janāyan devā ékaḥ || [l] kíu svid āsīd adhi-shṭhānam[8] ā-rāmbhaṇaṃ katamāt[4] svit kim āsīt | yādī[9] bhūmiṃ janāyan || 4 || viçvā-karmā ví dyām aūrṇon mahinā viçvā-cakshāḥ || [m] kíu svid vānaṃ kā u sā vṛikshā āsīd yāto dyāvā-pṛithivī nish-ṭatakshúḥ[10] | mānīshiṇo mānasā pṛichāté[11] 'd u tād yād adhy-ātishṭhad bhúvanāni dhārāyan || [n] yā te dhāmāni paramāṇi yā 'vamā yā madhyamā viçva-karmann uté 'māḥ | çikshā[2] sākhi-bhyo havíshi svadhā-vaḥ svayāṃ yajasva tanūvaṃ jushāṇāḥ || [o] vācās pátiṃ[12] viçvā-karmāṇam ūtāye || 5 || mano-yújaṃ vāje adyā[13 a. 2] huvema | sā no nédishṭhā hávanāni joshate viçvā-çambhūr

---

2. [4] ohne avagraha. [5] nicht componirt (mit ādhi). [6] s. P. 4, 11. [7] s. P. 4, 38. [8] zu sh s. P. 6, 10. 11. [9] so (°i) AW, s. P. 3, 13. [10] s. P. 6, 5. 7, 13. [11] betont! [12] so (°s p°) AW, s. P. 8, 27. [13] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3.

ávase sâdhú-karmâ || [p 14] víçva-karman havishâ vâvṛidhânáḥ svayáṃ yajasva tanúvaṃ jushâṇáḥ | múhyantv anyé abhítaḥ[13 u. 4] sapátnâ[4] ihâ 'smákam maghá-vâ sûrír astu || [q 14] víçva-karman havishâ várdhanena trâtấram índram akṛiṇor avadhyám | tásmai víçaḥ sám anamanta pûrvîr ayám ugró vi-havyò yáthâ 'sat || [r] samudrấya[4] vayúnâya síndhûnâm pátaye námaḥ | nadînâṁ sárvâsâm pitré juhutấ[2] viçvá-karmaṇe víçvâ 'bhí 'martyaṁ havíḥ || 6 || jajñânai, 'naú, 'shadhînâm, bhûmiṃ janáyann, útâye, námo, náva ca ||2||

5, 4, 5, 4. — K. 18, 1.2. (21, 8). — Vs. 17, 17-32. Ç. 9, 2, 2, 6. K. 18, 8, 12.13. — niṣhasâdeti ni-sasâdâ — varé | eti — vihâyấ iti vi-hâyấḥ — paramấ | uta — saptarshîn iti sapta-ṛishîn — sataḥ | abhi | eti | sat — te | eti | ayajanta — asmai — asûrtấ | sûrtấ — nîhâreṇa | prâvṛitâḥ — asutṛipa ity ásu-tṛipâḥ — dadhre — nâbhau | adhîti — adhîti | çritam[5] — janitấ | oshádhînâm — ene iti | ajanat | namnámâne iti | yadấ | it — pûrvé — viçvatáspâd iti viçvatâḥ-pât — yadi — aurnót — niṣhṭatakshur iti niḥ-tatakshuḥ — pṛichatấ | it — yấ | avamấ — uta | imấ | çikshấ — vâcaḥ | patim — adya — abhitấḥ | sapatnấḥ — juhuta — viçvấ | ahấ | amártyam.

3. [a] úd enam ut-tarâṃ nayâ 'gne ghṛitená[1] '-huta | râyás póshena[2] sáṁ sṛija pra-jáyâ ca dhánena ca || [b] índre 'mám pra-tarâṃ kṛidhi sa-jâtânâm asad vaçî́ | sám enaṃ várcasâ sṛija devébhyo bhâga-dhấ asat || [c] yásya kurmó havir gṛihé tám agne vardhayấ[3] tvám | tásmai devấ ádhi bravann ayáṃ ca bráhmaṇas pátiḥ[2] || [d 4] úd u tvâ víçve devấḥ || 1 || ágne bhárantu cítti-bhiḥ | sá no bhava çivá-tamaḥ

---

2. [14] beide Verse finden sich, aber nur mit den pratîka, bereits in IV, 3, 13, 8; s. die Note [27] daselbst.

3. agnipraṇayanam. [1] unbetont, weil zum Vocativ gehörig. [2] so (°s p°)AW, s. P. 8, 29. 27. [3] so (°â) AW, s. P. 3, 8. 10. [4] so schon IV,2, 3, 1.

su-prátîko vibhā́-vasuḥ || [e] páñca díço daívîr yajnám avantu devī́r ápā́ 'matiṃ durmatím bā́dhamânâḥ | râyás póshe[2] yajná-patim â-bhájantîḥ || [f] râyás póshe[2] ádhi[5] yajnó asthât[5] sám-iddhe agnā́v[5] ádhi mâmahânáḥ | ukthá-pattra[6] ī́ḍyo gṛibhîtás taptáṃ gharmám pari-gṛíhyâ 'yajanta || [g] ûrjā́ yád yajnám áçamanta devā́ daívyâya dhartré jóshṭre | deva-çrī́ḥ çrī́-maṇâḥ[7] çatá-payâḥ || 2 || pari-gṛíhya devā́ yajnám âyan || [h] sū́rya-raçmir hári-keçaḥ purástât[8] savitā́ jyótir úd ayâ◡[9] ájasram | tásya pûshā́ pra-saváṃ yâti deváḥ sam-páçyan víçvâ bhúvanâni go-pā́ḥ || [i] devā́ devébhyo adhvaryánto[5 u. 8] asthur[5] vîtá◡ çamitré çamitā́ yajádhyai | turī́yo yajnó yátra havyám éti tátaḥ pâvakā́ â-çísho no jushantâm || [k] vi-mā́na eshá divó mádhya âsta â-paprivā́n ródasî[10] antáriksham[8] | sá viçvā́cîr[8] abhí || 3 || cashṭe ghṛitā́cîr[8] antarā́ pū́rvam áparaṃ ca ketúm || [l] ukshā́ samudró[8] aruṇáḥ[5] su-parṇáḥ pū́rvasya yónim pitúr ā́ viveça | mádhye divó ní-hitaḥ pṛíçnir áçmâ ví cakrame rájasaḥ pâty ántau || [m] índraṃ víçvâ avîvṛidhant samudrá-vyacasaṃ gíraḥ | rathī́-tama◡[11] rathînā́ṃ vā́jânâ◡ sát-patim pátim || [n] sumna-hū́r yajnó devā́◡[9] ā́ ca vakshad, yákshad agnír devó devā́◡ ā́ ca vakshat | [o] [12] vā́jasya mà pra-savéno 'd-grâbhéṇó 'd agrabhît | áthâ[3] sapátnâ◡[8 u. 9] índro me ni-grâbhéṇā́ 'dharâ◡[9] akaḥ || [p] [12] ud-grâbháṃ ca ni-grâbháṃ ca bráhma devā́ avîvṛidhan | áthâ[3] sapátnân[8 u. 13] indrâ-'gnī́ me vishûcī́nân[8] vỳ asyatâm || 4 || víçve devā́ḥ, çatápayâ, abhí, vā́jasya, sháḍvi◡çatiç ca || 3 ||

5, 4, 6, 1-6. — K. 18, 3. 21, 8. — Vs. 17, 50-64. Ç. 9, 2, 3, 7-22. Kâ. 18, 3, 14-21. — ghṛitena | âhutety ā́-huta | râyaḥ

3. [5] so (°e a° und °o a°) AW, s. P. 11, 3. [6] patra ACDW. [7] s. P. 7, 9. [8] ohne avagraha. [9] so (°â◡) AW, s. P. 9, 21. 22. [10] s. P. 4, 17. [11] s. P. 3, 7. [12] so schon I, 1, 13, 1. 6, 4, 2. [13] so (°ân) AW.

— vardhaya — brahmaṇaḥ — devâḥ — çrîmaṇâ iti çrî-maṇâḥ — ud iti | ayân — madhyé | âste — rodasî iti — rathîtàmam iti rathi-tamam — devân — athâ | sapatnâu — adhârân — athâ.

4. [a] âçúḥ çíçâno vṛishabhó ná yudhmó ghanâghanâḥ[1] kshóbhaṇaç carshaṇînâm | saṃ-krándano 'ni-mishá eka-vîráḥ çatáo sénâ ajayat sâkám índraḥ || [b] saṃ-kráudanenâ 'ni-mishéṇa jishṇúnâ yut-kâréṇa duç-cyavanéna dhṛishṇúnâ | tád índreṇa jayata tát sahadhvaṃ yúdho nara íshu-hastena vṛíshṇâ || [c] sá íshu-hastaiḥ sá nishaṅgí-bhir vaçî sáo-srashṭâ sá yúdha índro gaṇéna | saosṛishṭa-jít soma-pâ bâhu-çardhy ûrdhvá-dhanvâ práti-hitâbhir ástâ || [d] bṛíhaspate[1] pári dîya[2] || 1 || ráthena raksho-há 'mítrâo[3] apa-bâdhamânaḥ | pra-bhañjánt sénâḥ pra-mṛiṇó yudhâ jáyann asmâkam edhy avitâ ráthânâm || [e] gotra-bhídaṃ go-vídaṃ vájra-bâhuṃ jáyantam ájma pra-mṛiṇántam ójasâ | imáo sa-jâtâ ánu vîrayadhvam índrao sakhâyó 'nu[4] sáo rabhadhvam || [f] bala-vijnâyá sthávirah prá-vîraḥ sáhasvân[1] vâjî sáhamâna ugráḥ | abhí-vîro abhí-satvâ[5 u. 6] saho-jâ jaítram índra rátham â tishṭha go-vít || [g] abhí gotrâṇi sáhasâ gâhamâno 'dâyáḥ[7] || 2 ||

vîráḥ çatá-manyur índraḥ | duç-cyavanáḥ pṛitanâshâḍ[1] ayudhyò 'smâkao[8] sénâ avatu prá yut-sú || [h] indrá âsâṃ netâ bṛíhaspátir[1] dákshiṇâ yajnáḥ purá etu sómaḥ | deva-senânâm abhi-bhañjatînâṃ jáyantînâm marúto yantv ágre || [i] índrasya vṛishṇo váruṇasya râjna âdityânâm marútâo çárdha ugrám | mahâ-manasâm bhuvana-cyavânâṃ ghósho de-

---

4. apratirathasûktam (agnipraṇayanâṅgam). [1] ohne avagraha. [2] so (°â) AW; diyâ P. 3, 12 (da P. die Abtheilung in kaṇḍikâ nicht anerkennt), s. Note [1]. [3] so (°âo) AW, s. P. 9, 21. [4] so (°o 'n°) AW, s. P. 12, 4. [5] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [6] zu s° s. P. 6, 12. [7] so (°o 'd°) AW, s. P. 12, 8. [8] so (°o 's°) AW, s. P. 12, 7.

vãnâṃ jáyatâm úd asthât ‖ [k] asmãkam índraḥ sám-ṛiteshu dhvajéshv asmãkaṃ yã́ íshavas tã́ jayantu ‖ 3 ‖ asmãkaṃ vîrã́ út-tare bhavantv asmã́n[9] u devá avatâ[10] háveshu ‖ [l] úd dharshaya maghavann ãyudhâny[1] út sátvanâm mâmakãnâm máhâṃsi | úd vṛitra-han vấjinâṃ vã́jinâny úd ráthânâṃ jáyatâm etu ghóshaḥ ‖ [m] úpa pré 'ta jáyatâ[10] nara sthirã́ vaḥ santu bâhávaḥ | índro vaḥ çárma yachatv anâ-dhṛishyã́ yáthã́ 'satha ‖ [n] áva-sṛishṭâ párâ pata çáravye bráhma-saṃçitâ | gáchâ 'mítrân prá ‖ 4 ‖ viça maí 'shâṃ kám canó[1] 'c chishaḥ ‖ [o] mármâṇi te várma-bhiç châdayâmi sómas tvâ rã́jâ 'mṛitenâ 'bhi vastâm | urór várîyo várivas te astu[11] jáyantaṃ tvã́m ánu madantu devã́ḥ ‖ [p] yátra bâṇã́ḥ sam-pátanti kumârã́[1] vi-çikhã́ iva | índro nas tátra vṛitra-hã́ viçvâ-hã́[12] çárma yachatu ‖ 5 ‖ dîyâ[13], 'dâyó, jayantv, amítrân prá, catvârio̱çác ca ‖ 4 ‖

5, 4, 6, 3. 4. — K. 18, 5. 21, 10. — Vs. 17, 33-49. Ç. 9, 2, 3, 6, Kâ. 18, 3, 17. (11, 1, 9. 13, 3, 10). — ghanâghanaḥ[14] — animisha ity ani-mishaḥ — somapâ iti soma-pâḥ | bâhuçardhîti bâhu-çardhî — dîya — amitrãn — anú | sam iti — balavijnâya iti bala-vijnâyaḥ — sahásvân — sahojâ iti sahaḥ-jâḥ — adâyaḥ — pṛitanâshâṭ — tâḥ | jayantu — avata — ud iti | harshaya — âyúdhâni — upâ | preti — jayata — sthirâḥ — anâdhṛishyâ ity ánâ-dhṛishyâḥ — asátha — gachâ | amitrãn — mâ | eshâm — ud iti | çishaḥ — amṛitena — kumârâḥ — viçvâheti viçva-hâ[12].

5. [a] prãcîm[1] ánu pra-díçam pré 'hi vidvã́n[2] agnér

---

4. [9] so (°ân) AW. [10] so (°â) AW, s. P. 3, 10. [11] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. [12] s. P. 3, 5 (an andern Stellen, mit anderm Accent, als Compositum viçvâ-'hâ s. IV, 6, 6, 3, oder gar als zwei Wörter: víçvâ | áhâ s. IV, 6, 2, 6). [13] da in diesem â das á von adâyo mit drin steckt, läfst sich nicht entnehmen, ob als Text hier diyâ oder diya aufzufassen ist. [14] ghanâghana iti ghanâ-ghanaḥ D prima manu.

5. agnisthâpanam (cityârohaṇâdayo mârutahomântâ aṅgaviçeshâḥ). [1] ohne avagraha. [2] so (°ân) AW.

agne puró-agnir[3] bhave 'hà | víçvà ā́çâ dī́dyâno vi bhâhy ū́rjaṃ no dhehi dvi-páde cátush-pade || [b] kramádhvam agnínâ nā́kam úkhyaꣳ hásteshu bíbhrataḥ | diváḥ pṛishṭháꣳ[4] súvar gatvā́ miçrā́ devébhir âddhvam[5] || [c] pṛithivyā́ ahám úd antáriksham[1] ā́ 'ruham antárikshâd dívam ā́ 'ruham | divó nā́kasya pṛishṭhā́t súvar jyótir agâm || 1 || ahám || [d] súvar yánto nā́ 'pe ''kshanta ā́ dyā́ꣳ rohanti ródasî[6] | yajnáṃ yé viçváto-dhâraꣳ sú-vidvâꣳso vi-teniré || [e] ágne pré 'hi prathamó devă-yatā́ṃ cákshur devā́nâm utá mártyânâm | íyakshamâṇâ bhṛígu-bhiḥ sa-jóshâḥ súvar yantu yájamânâḥ svasti[1] || [f] [7]náktoshā́sâ[1] sá-manasâ ví-rûpe[6] dhâpáyete[6] çíçum ékaꣳ samîcī́[1 u. 6] | dyā́vâ kshā́mâ[8 u. 9] rukmó antár[10] ví bhâti devā́ agníṃ dhârayan draviṇo-dā́ḥ || [g] ágne sahasrâ-'ksha || 2 || çata-mûrdhañ chatáṃ[11] te prâ-'ṇā́ḥ sahásram apâ-'nā́ḥ | tváꣳ sâhasrásya râyá îçishe tásmai te vidhema vā́jâya svā́hâ[1] || [h] su-parṇò 'si[12] garútmân[1] pṛithivyā́ꣳ sîda, pṛishṭhé pṛithivyā́ḥ sîda, bhâsā́ 'ntáriksham ā́ pṛiṇa, jyótishâ dívam út tabhâna[13], téjasâ díça úd dṛiꣳha || [i] â-júhvânaḥ su-prátîkaḥ purástâd[1] ágne svā́ṃ yónim ā́ sîda sâdhyā́ | asmínt sadhá-sthe ádhy[14] út-tarasmin víçve devâḥ || 3 || yájamânaç ca sîdata || [k] pré-'ddho agne[3] dîdihi puró nó 'jasrayâ[15] sûrmyà yavishṭha | tvā́ꣳ çáçvanta úpa yanti vā́jâḥ || [l] vidhéma te paramé jánmann agne vidhéma stómair ávare sadhá-sthe | yásmâd yóner ud-ā́rithâ[9] yáje tám prá tvé[16] havī́ꣳshi juhure sám-iddhe || [m] tā́ꣳ savitúr váreṇyasya citrā́m ā́ 'háṃ vṛiṇe su-matíṃ víçvá-janyâm | yā́m asya

5. [3] so (°o a°) ACDW, s. P. 11, 3. [4] so (°ḥ p°) AW, s. P. 8, 28. [5] âdhvam ACDW. [6] s. P. 4, 17. 11. 40. 31. [7] so schon IV, 1, 10, 4. [8] nicht componirt. [9] so (°â) AW, s. P. 3, 10. 8. [10] so (°o an°) AW, s. P. 11, 3. 12, 7 schol. (8, 16. 18 schol.) [11] °nch° A, °ṃcch° W. [12] so (°o 'si) AW, s. P. 12, 2. [13] s. P. 5, 14. [14] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. [15] so (no 'j°) AW, s. P. 12, 5. [16] s. P. 4, 10.

Káṇvo áduhat[3] prá-pînâ◡[17] sahásra-dhârâm ‖ 4 ‖ páyasâ mahī́ṃ gā́m ‖ [n] [18]saptá te agne[14] sam-ídhaḥ saptá jihvā́ḥ saptá 'rshayaḥ saptá dhā́ma priyā́ṇi | saptá hótrâḥ sapta-dhā́ tvâ yajanti saptá yónîr ā́ pṛiṇasvâ[9] ghṛiténa ‖ [o]îdṛíñ[1] câ 'nyâdṛíñ[1] cai 'tâdṛíñ[1] ca prati-dṛíñ ca mitáç ca sám-mitaç ca sá-bharâḥ | [p] çukrá-jyotiç ca citrá-jyotiç ca satyá-jyotiç ca jyótishmâ◡ç[1] ca satyáç ca 'rta-pā́ç cā́ 'ty-a◡hâḥ ‖ 5 ‖ [q] ṛita-jíc ca satya-jíc ca sena-jíc ca su-shéṇaç[19] cā́ 'nty-amitraç ca dûré-amitraç[20] ca gaṇáḥ | [r] ṛitáç ca satyáç ca dhruváç ca dharúṇaç ca dhartā́ ca vi-dhartā́ ca vi-dhârayáḥ | [s] îdṛíkshâsa[1] etâdṛíkshâsa[1] û[21] shú[19] ṇaḥ[22] sadṛíkshâsaḥ[1] práti-sadṛikshâsa é 'tana | [t] mitā́saç ca sám-mitâsaç ca na ûtáye sá-bharaso marnto yajné asmínn[14]. [u] índraṃ daívîr víço marútó 'nu-vartmâno[23], yáthé 'ndraṃ daivîr víço marútó 'nu-vartmâna[23] evám imáṃ yájamânaṃ daívîç ca víço mā́nushîç cā́ 'nu-vartmâno bhavantu ‖ 6 ‖ agâ◡, sahasrâksha, devâḥ, sahásradhârâm, átya◡hâ, ánuvartmânaḥ, shóḍaça ca ‖ 5 ‖

5, 4, 7, 1-7. — K. 18, 4. 6. 21, 9. 10. — Vs. 17, 65-86. Ç. 9, 2, 3, 24 - 3, 1, 26. Kâ. 18, 4, 1-25. — puroàgnir iti puraḥ-agniḥ — âçā́ḥ — miçrâḥ — eti | aruham — na | apeti | îkshante — rodàsî iti — iyàkshamâṇâḥ — naktoshâsā́ — virū́pe iti vi-rûpe | dhâpayete iti — samîcî iti — kshâmà — prâṇâ iti pra-anâḥ — bhâsâ | antarìksham — stabhâna — sâdhyâ[24] — ajàsrayâ — udârithety út-âritha — tve iti — eti | aham — prapī́nâm iti pra-pînâm — ṛishàyaḥ — pṛiṇasva — îdṛiñ — anyâdṛiñ — etâdṛiñ — pratidṛiññ iti prati-dṛiñ — jyotishmân — susheṇa iti su-senàḥ — antyàmitra ity anti-amitraḥ — dûreàmitra iti dûre-amitraḥ — îdṛikshā́saḥ — etâdṛikshā́saḥ | u | sv iti | naḥ | sadṛikshā́saḥ | pratisadṛi-

5. [17] mit dentalem n. [18] so schon I, 5, 2, 4. 3, 2. [19] s. P. 6, 2. 13, 6. [20] so (°e-a°) AW. [21] s. P. 3, 14. [22] s. P. 7, 2, [23] so (°o 'nu°) AW, s. P. 12, 4. [24] sâdhvîṃ samicînâm, schol.

kshâsa iti prati-sadṛikshâsaḥ | eti | itana — marutâḥ | anú-vartmâna ity anú-vartmânaḥ.

24. açvamedhaḥ (6, 6—9)*).

6. [a] jîmûtasye 'va bhavati prátîkam yád varmî yâti sa-mádâm upá-sthe | ánâ-viddhayâ tanúvâ jaya tváo sá tvâ vármaṇo mahimâ pipartu || [b] dhánvanâ gâ dhánvanâ 'jim jayema dhánvanâ tîvrâḥ sa-mádo jayema | dhánuḥ çátror apa-kâmám kṛiṇoti dhánvanâ sárvâḥ pra-díço jayema || [c] vakshyántî 'vé 'd â ganîganti kárṇam priyáo sákhâyam pari-shasvajânâ | yóshe 'va çiṅkte ví-tatâ 'dhi dhánvan || 1 || jyâ iyáo[1] sámane pâráyantî || [d] té[2] â-cárantî[2] sámane 'va yóshâ mâté 'va putrám bibhṛitâm upá-sthe[3] | ápa çátrûn vidhyatâo saṃ-vidâné[3] ârtnî[2] imé[2] vi-shphurántî[2a-4] amítrân || [e] bahvînâm pitâ bahúr asya putráç ciççâ kṛiṇoti sámanâ 'va-gátya | ishu-dhiḥ sáṅkâḥ[5] pṛítanâç ca sárvâḥ pṛishṭhé ní-naddho jayati prá-sûtaḥ || [f] ráthe tíshṭhan nayati vâjínaḥ puró yátra-yatra kâmáyate su-shârathíḥ[6] | abhîçûnâm[7] mahimânam || 2 || panâyata mánaḥ paççâd ánu yachanti raçmáyaḥ || [g] tîvrân ghóshân kṛiṇvate vṛísha-pâṇayó 'çvâ[8] ráthebhiḥ sahá vâjáyantaḥ | ava-krâmantaḥ prá-padair amítrân kshiṇánti çátrûor[9] ánapa-vyayantaḥ | [h] ratha-vâha-

---

* s. Ind. Stud. 3, 375. 382-3. agniprakaraṇe sambandhâbhâvâd ita utkṛishya açvamedhaprakaraṇe sambandho drashṭavyaḥ | adhyayanârtham eva kevalam atra mantrapâṭhaḥ, schol.

6-9. mahâpṛishṭham Ind. Stud. l. c., pṛishṭhya P. 11, 3. 9, 20; 6. açvamedhakartuḥ rathasajjîkaraṇabhâvini (?) kavacasvîkârâdîny aṅgâni. [1] so (°â i°) AW, s. P. 10, 13. [2] s. P. 4, 20. [3] s. P. 4, 21. [4] s. P. 6, 13. (8). [5] oder ob saṃkâḥ, wie ACDW? also eigentlich Compositum? samyak prâptâḥ, schol. s. Nir. 9, 14. [6] so ADFW, susâ° C, s. P. 6, 2. [7] ohne avagraha. [8] so (°o ') AW, s. P. 12, 7. [9] so (°ûor, °âo) AW, s. P. 9, 20.

naʊ havír asya nā́ma yátrā́ ''yudhaṃ[7] ní-hitam asya várma | tátrâ[10] rátham úpa çagmáʊ sadema viçvā́-'hâ[11] vayáʊ su-manasyámânâḥ || [l] svâdu-shaʊsádaḥ[12] pitáro vayo-dhā́ḥ kṛichre-çrítaḥ çáktî-vanto[13] gabhîrā́ḥ | citrá-senâ íshu-balâ ámṛidhrâḥ sató-vîrâ urávo vrâta-sâhā́ḥ || [k] brā́hmaṇâsaḥ || 3 ||

pítaraḥ sómyâsaḥ çivé[14] no dyā́vâpṛithivī́ anéhasâ | pûshā́ naḥ pâtu dur-itā́d ṛitâ-vṛidho[15] rákshâ[10] mā́kir[7] no aghá-çaʊsa[16] îçata || [l] su-parṇáṃ vaste mṛigó asyâ[16] dánto gó-bhiḥ[7] sáṃ-naddhâ patati prá-sûtâ | yátrâ[10] náraḥ sáṃ ca ví ca drávanti tátrâ 'smá-bhyam íshavaḥ çárma yaʊsan || [m] ṛíjîte pári vṛiñgdhi[17] nó 'çmâ[8] bhavatu nas tanū́ḥ | sómo ádhi[16] bravîtu nó 'ditiḥ[8] || 4 || çárma yachatu || [n] ā́ jañghanti sā́nv eshâṃ jaghánâʊ[9] úpa jighnate | áçvâ-'jani prá-cetasó 'çvânt[8] samát-su codaya || [o] áhir iva bhogaíḥ páry eti bâhúṃ jyā́yâ hetím pari-bā́dhamânaḥ | hasta-ghnó víçvâ vayúnâní vidvā́n púmân púmâʊsam pári pâtu viçvátaḥ[7] || [p] vánaspate[7] vîḍv̀-añgo hí bhûyā́ asmát-sakhâ pra-táraṇaḥ su-vī́raḥ | góbhiḥ[7] sáṃ-naddho asi[18] vîḍáyasvâ ''-sthâtā́ te jayatu jétvâni || [q] diváḥ pṛithivyā́ḥ pári[19] || 5 || ója úd-bhṛitaṃ vánaspáti-bhyaḥ páry ā́-bhṛitaʊ sáhaḥ | apā́m ojmā́nam pári góbhir[7] ā́-vṛitam índrasya vájraʊ havíshâ ráthaṃ yaja || [r] índrasya vájro marútâm ánîkam mitrásya gárbho váruṇasya nā́bhiḥ | sé 'mā́ṃ[20] no havyá-dâtiṃ jushâṇó déva ratha práti havyā́ gṛibhâya || [s] úpa çvâsaya pṛithivī́m utá dyā́m puru-trā́ te manutâṃ ví-shṭhitaṃ jágat | sá dundubhe sa-jū́r índreṇa devaír dûrā́t || 6 || dávîyo ápa[16] sedha çátrûn || [t] ā́ krandaya bálam ójo na ā́ dhâ ní shṭanihi[21] dur-

5. [10] so (°â) AW, s. P. 3, 8. [11] s. die Note [12] zu IV, 6, 4, 5. [12] s. P. 6, 2. [13] s. P. 3, 7. [14] s. P. 4, 11. [15] s. P. 3, 2. [16] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [17] °ñdh° ACDW. [18] so (°o asi) AW, s. P. 12, 3. [19] s. P. 8, 28 schol. [20] s. P. 5, 17. [21] s. P. 6, 4 (Whitney p. 161. 168).

-itā bādhamānaḥ | ápa protha dundubhe duchúnāo[7 u 9] itá índrasya mushṭír asi vîḍáyasva ‖ [u] ā 'mūr aja praty-āvartaye[22] 'māḥ ketu-mád dundubhír vâvadîti | sám áçva-parṇāç cáranti[23] no náro 'smākam[8] indra rathíno jayantu ‖ 7 ‖ dhánvan, mahimānam, brāhmaṇāsó, 'ditiḥ, pṛithivyāḥ pári, dūrād, ékacatvāriṅçac ca ‖ 6 ‖

K. Açv. 6, 1. — Vs. 29, 38-57. — gâḥ — vakshyantī | iva | it | eti — parishasvajāneti pari-sasvajāna | yoshā | iva | çiṅkte[24] — jyâ | iyam — te iti — âcarāntī ity ā-carāntī | samānā | iva — mātā | iva — upastha ity upa-sthe — saṃvidāne iti sam-vidāne | ârtnī iti | ime iti | vishphurantî iti vi-sphurantī — samānā | avagatyety áva-gatyā — saṃkāḥ — sushārathir iti su-sārathiḥ | abhiçūnām — açvāḥ — çatrūn — āyúdham — tatrā — viçvâheti viçvā-ahā[11] — svādushaosada iti svādu-saosadāḥ — çaktīvanta iti çakti-vantaḥ — çive iti — ṛitāvṛidha ity ṛita-vṛidhaḥ | rakshā | mākiḥ — asyāḥ | dantāḥ — yatrā — aditiḥ — sānú — açvājanīty açvā-ajani — jyāyāḥ — āsthātety ā-sthātā — parîti | ābhṛitam ity ā-bhṛitam — saḥ | imām — vishṭhitam iti vi-stbitam — eti | dhāḥ | niḥ | staniḥi — duchunān — eti | amūḥ — pratyāvartayeti prati-āvartaya — caranti.

7. [a 1] yád ákrandaḥ prathamáṃ jāyamāna ud-yánt samudrād[2] utá vā púrishāt | çyenásya pakshā hariṇásya bāhū[3] upa-stútyam máhi jātáṃ te arvan[4] ‖ [b] yaména dattáṃ tritā enam āyunag[5] índra enam[6] prathamó ádhy[4] atishṭhat | gandharvó asya[4] raçanām agribhnāt sūrād áçvaṃ vasavo nir atashṭa ‖ [c] ási yamó ásy[7] ādityó arvann[4] ási tritó gúhyena vraténa | ási sómena samáyā ví-priktaḥ ‖ 1 ‖ āhús te[8]

---

6. [22] als Compositum. [23] betont! [24] °īt° ADW.

7-9. homaḥ, açvastomîyā mantrāḥ pañcatriṅçat, avaçishṭās tu pañcamakāṇḍe samāmnāsyante (s. V, 1, 11. 2, 11. 12. 4, 12). [1] so schon IV, 2, 8, 1. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 4, 5. [4] so (°e a° und °o a°) AW, s. P. 11, 3. [5] so (āy°) ACDW. [6] zu ṇ s. P. 7, 8. [7] so (°o asy) AW, s. P. 12, 3. [8] so (°s te) AW.

trĩṇi diví bándhanâni ‖ [d] trĩṇi ta âhur diví bándhanâni trĩṇy ap-sú trĩṇy antáḥ samudré[2] | uté 'va me váruṇaç chantsy arvan yátrâ[9] ta âhúḥ paramáṃ janítram ‖ [e] imã́ te vâjinn ava-mãrjanâni 'mã́ çaphãnâ॰ sanitúr ni-dhãnâ | átrâ[9] te bhadrã́ raçanã́ apaçyam ṛitásya yã́ abhi-rákshanti go-pãḥ ‖ [f] âtmãnaṃ te mánasâ "rãd ajânâm avó divã́ ‖ 2 ‖ patáyantam pataṃgám[2] | çíro apaçyam[4] pathí-bhiḥ su-gébhir areṇú-bhir jéhamânam patatrí ‖ [g] átrâ[9] te rûpám ut-tamám apaçyaṃ jígîshamâṇam ishá ã́ padé góḥ | yadã́ te márto ánu[10] bhógam ãnaḍ ãd íd grásishṭha óshadhîr[2] ajîgaḥ[11] ‖ [h] ánu tvâ rátho ánu[10] máryo arvann[4] ánu gãvó 'nu[12] bhágaḥ kanĩnâm | ánu vrãtâsas táva sakhyám îyur ánu devã́ mamire vîryàm ‖ 3 ‖ te ‖ [i] hiraṇya-çṛiṅgó 'yo[12] asya[4] pãdâ máno-javâ ávara índra âsît | devã́ íd asya havir-ádyam âyan yó árvantam[4] prathamó adhy-átishṭhat[4] ‖ [k] îrmã́-'ntâsaḥ sílika-madhyamâsaḥ sáṃ॰ çũraṇâso[13] divyã́so átyâḥ[4] | haṃsã́ iva çreṇi-çó yatante[14] yád ãkshishur divyám ájmam áçvâḥ ‖ [l] táva çárîram patayishṇv arvan táva cittáṃ vãta iva dhrájîmân[2] | táva çríṅgâṇi ví-shṭhitâ puru-trã́ 'raṇyeshu járbhuraṇâ caranti ‖ [m] úpa ‖ 4 ‖ prã́ 'gâc chásanaṃ vâjy árvâ deva-drĩ́câ mánasâ dĩ́dhyânaḥ | ajáḥ puró nîyate nãbhir asyã́ 'nu paççã́t kaváyo yanti rebhã́ḥ ‖ [n] úpa prã́ 'gât paramáṃ yát sadhá-stham árvâ॰[15] áchâ[9] pitáram mâtáraṃ ca | adyã́[9] devã́ñ júshṭa-tamo[16] hí gamyã́ áthã́ " çâste dâçúshe vã́ryâṇi ‖ 5 ‖ víprikto, divã́, vîryàm, úpaí, 'kân ná catvâri॰çác ca ‖ 7 ‖

K. Açv. 6, 3. — Vs. 29, 12-24. — bâḥû iti — âyuṇak — enam — vasavaḥ — te | âhuḥ — atrâ | te | bhadrâḥ —

---

7. [9] so (°â) AW, s. P. 3, 8. [10] so (°o anu) AW, s. P. 11, 5 (gegen 12, 4). [11] s. P. 8, 8. [12] so (°o ') AW, s. P. 12, 4. [13] als zwei Wörter! sam gehört zu yatante, s. Mahîdhara. [14] s. schol. zu P. 4, 38. [15] so (°â॰) AW, s. P. 9, 20. [16] °nj° A, °mj° W.

ârât | ajânâm — atrâ | te — ishaḥ | eti — ajîgaḥ — devâḥ — ayâḥ | asya | pâdâḥ — avâraḥ — îrmântâsa itîrma--antâsaḥ — sam iti | çûrâṇâsaḥ — patayishṇu — dhrajîmân — vishṭhiteti vi-sthitâ — arâṇyeshu — upa | preti | agât — vâjî — arvân | achâ — adya — athâ | eti.

8. [a] mâ no mitró váruṇo aryamâ[1] "yúr índra ṛibhu--kshâ marútaḥ pári khyan | yád vâjíno devá-jâtasya sápteḥ pra-vakshyâmo vidáthe vîryâṇi || [b] yán nir-ṇíjâ rékṇasâ prâvṛitasya[2] râtím gṛibhîtâm mukható[2] náyanti | sú-prâñ ajó mémyad viçvá-rûpa índrâ-pûshṇóḥ priyám ápy eti pâthaḥ || [c] eshá chágaḥ puró áçvena[1] vâjínâ pûshṇó bhâgó nîyate viçvá-devyaḥ | abhi-príyam yát purodâçam[2] árvatâ tvâshṭé 't || 1 || enaṁ sauçravasâya[2] jinvati || [d] yád dhavíshyam ṛitu-çó deva-yânam trír mânushâḥ páry áçvam náyanti | átrâ[3] pûshṇáḥ prathamó bhâgá eti yajnám devébhyaḥ prati--vedáyann ajáḥ || [e] hótâ 'dhvaryúr â-vayâ agnim-indhó grâva--grâbhá utá çáṁstâ sú-vipraḥ | téna yajnéna sv-aramkṛitena sv-ishṭena vakshâṇâ â pṛiṇadhvam || [f] yûpa-vraskâ utá yé yûpa-vâhâç cashâlam yé açva-yûpâya[4] tákshati | yé châ 'rvate pácanaṁ sam-bháranty utó || 2 || téshâm abhí-gûrtir na invatu || [g] úpa prâ 'gât su-mán me 'dhâyi[5] mánma devânâm âçâ úpa vîtá-pṛishṭhaḥ | ánv enam víprâ ṛishayo madanti devânâm pushṭé cakṛimâ[3] su-bándhum || [h] yád vâjíno dâma saṁ-dânam árvato yâ çîrshaṇyâ raçanâ rájjur asya | yád vâ ghâ 'sya prá-bhṛitam âsye tṛiṇaṁ sárvâ tâ te ápi[4] devéshv astu || [i] yád áçvasya kravíshaḥ || 3 || mákshikâ "ça yád vâ svárau svá-dhitau riptám ásti | yád dhâs-

---

8. ta evâ 'nye kecit; anuvâkabhedas tu sâmpradâyikaḥ, ayajnasaṃyukteshu prayogeshu mantrabhedârtho vâ. [1] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [2] ohne avagraha. [3] so (°â) AW, s. P. 3, 8. 10. [4] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3 (12, 7 schol.) [5] so (°e ') AW, s. P. 12, 7.

tayoḥ çamitúr yán nakhéshu sárvâ tấ te ápi[4] devéshv astu ‖ [k] yád ūvadhyam[2] udárasyâ[2] 'pa-vấti yá âmásya kravíśho gandhó ásti[1] | su-kṛitấ tác chamitấraḥ kṛiṇvantû 'tá médhaω çṛita-pấkam pacantu ‖ [l] yát te gấtrâd agnínâ pacyámânâd abhí çūlaṃ ní-hatasyâ 'va-dhấvati | mấ tád bhūmyâm ấ çrishan mấ tṛíṇeshu devébhyas tád uçád-bhyo râtám astu ‖ 4 ‖ íd, utó, kravíshaḥ, çrishat, saptá ca ‖ 8 ‖

K. Aç. 6, 4. 5. — Vs. 25, 24-34. — âyuḥ — ṛibhukshà ity ṛibhu-kshâḥ — yat | nirṇijeti niḥ-nijấ — prâvṛitasya — indrâpûshṇor itîndrâ-pûshṇoḥ — tvashṭấ | it — atrà — âvàyâ ity â-vayâḥ — uto iti — upà | preti | agât | sumad iti su-mat | me | adhâyi — cakṛimà — âçà — yat | hastàyoḥ — yat — eti | çrishat.

9. [a] yé vâjínam pari-páçyanti pakvám yá îm âhúḥ surabhír[1] nír hare 'ti | yé cấ 'rvato mâωsa-bhikshấm upấ-''sata utó téshâm abhí-gûrtir na invatu ‖ [b] yán nírkshaṇam[2] mâωspácanyà[1] ukhấyâ yấ pấtrâṇi yûshṇá à-sécanâni | ûshmaṇyà 'pi-dhấnâ carûṇấm aṅkấḥ sûnấḥ pári bhûshanty áçvam ‖ [c] ni-krámaṇaṃ ni-shádanaṃ vi-vártanaṃ yác ca pádbîçam[1] árvataḥ | yác ca papaú yác ca ghâsím ‖ 1 ‖ jaghấsa sárvà tấ te ápi[2] devéshv astu ‖ [d] mấ tvâ 'gnír dhvanayīd dhûmá-gandhir mó 'khấ bhrājanty abhí vikta jághriḥ[4] | ishṭấṃ vîtám abhí-gûrtaṃ váshaṭ-kṛitaṃ tấṃ devấsaḥ práti gṛibhṇanty áçvam ‖ [e] yád áçvâya vấsa upa-stṛiṇánty adhî-vâsám[5] yấ hiraṇyâny asmai | saṃ-dấnam árvantam pádbîçam[1] priyấ devéshv ấ yâmayanti ‖ [f] yát te sâdé máhasâ çū-kṛitasya pấrshṇiyâ vâ káçayâ ‖ 2 ‖ vâ tutóda | srucé 'va tấ havísho adhvaréshu[6] sárvâ tấ te bráhmaṇâ sûda-

---

9. avaçishṭà açvastotramantràḥ. [1] ohne avagraha. [2] ni° ACDW. [3] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. [4] °ghn° W prima manu; âghrâṇayogyà sugandhâ, schol. [5] s. P. 3, 7 adhî° C beide Male. [6] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3.

yâmi ‖ [a] cátus-triꣳçad vâjíno devá-bandhor váñkrîr áçvasya svá-dhitiḥ sám eti | áchidrâ gấtrâ vayúnâ kṛiṇota párush-parur[7] anu-ghúshyâ[8] ví çasta ‖ [b] ékas tváshṭur áçvasyâ[9] vi-çastấ dvấ yantấrâ bhavatas tátha 'rtúḥ | yấ te gấtrâṇâm ṛitu-thấ kṛiṇómi tấ-tâ píṇḍânâm prá juhomy agnaú ‖ [1] mấ tvâ tapat ‖ 3 ‖ priyá âtmấ 'pi-yántam mấ svá-dhitis tanúva ấ tishṭhipat te | mấ te gṛidhnúr avi-çastấ 'ti-hấya chidrấ gấtrâṇy asínâ míthû[9] kaḥ ‖ [k] ná vấ uv[10] etán mriyase ná rishyasi devấꣳ[11] íd eshi pathí-bhiḥ su-gébhiḥ | hárî[12] te yúñjâ[13] pṛíshatî[12] abhûtâm úpâ 'sthâd vâjî dhuri rấsabhasya ‖ [1] su-gávyaṃ no vâjî sv-áçviyam puꣳsáḥ putrấꣳ[11] ntá viçvâ-púshaꣳ[14] rayím | anâgâs-tvâṃ no áditiḥ[6] kṛiṇotu kshatráṃ no áçvo[6] vanatâꣳ havíshmân[1] ‖ 4 ‖ ghâsím, káçayâ, tapad, rayíṃ, náva ca ‖ 9 ‖

K. Açv. 6, 5. — Vs. 25, 35-45. — ye | îm — surabhiḥ | nir iti | hara | iti — upâsâta ity úpa-âsâte | uto iti — yat | nîkshâṇam | mâꣳspacâṇyâḥ — agniḥ | dhvanayit — mâ | ukhâ | bhrâjântî — vîtam — adhîvâsam ity ádhi-vâsam — sâde — srucâ | iva — parúshparur iti parúḥ-paruḥ | anughushyety ánu-ghushyâ — açvásya | viçasteti vi-çastâ — tathấ | ṛituḥ — mithú | kaḥ — vai | u | etat — devân — harî iti — pṛishátî iti — svaçviyam iti su-açviyam — putrân — viçvâpusham iti viçva-pushám — anâgâstvam ity ánâgâḥ-tvam.

áçman, yá imó, 'd enam, áçúḥ çíçânaḥ, prâcîṃ, jîmûtasya, yád ákrando, mấ no mitró, yé vâjínam, náva ‖ 9 ‖

áçman (1, 1), manoyújam (2, 6), prâcîm ánu (5, 1), çárma yachatu (6. 5), téshâm abhígûrtiḥ (8, 8), shâṭcatvâriꣳçat ‖ 46 ‖ [15]

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ caturthakâṇḍe shashṭhaḥ prapâṭhakaḥ ‖

---

9. [7] s. P. 8, 32 schol. [8] so (°â) AW, s. P. 3, 12. 8. [9] so (°0) AW, s. P. 3, 14 (5, 4 schol.). [10] so (uv) AFW, s. P. 9, 16. [11] so (°âꣳ) AW, s. P. 9, 20. [12] s. P. 4, 15. [13] yuktau, schol. [14] s. P. 3, 5. [15] W fügt hinzu: açman havishmân.

17. (Fortsetzung und Schluſs) agniḥ (7, 1—14).

1. [a] ágnâ-vishṇû[1] sa-jóshase 'mâ vardhantu vâṃ giraḥ | dyumnair vâjebhir â gatam || [b] [2]vâjaç ca me pra-savâç ca me prá-yatiç ca me prá-sitiç ca me dhîtíç .. krátuç .. sváraç .. çlókaç .. çrâváç .. çrútiç .. jyótiç .. súvaç .. prâ-'ṇáç ca me 'pâ-'náḥ || 1 || ca me vy-ânáç ca mé 'suç ca me cittáṃ[3] ca ma â-dhîtaṃ .. vâk .. mánaç .. cákshuç .. çrótraṃ .. dákshaç .. bálaṃ ca ma ójaç ca me sáhaç ca ma âyuç ca me jarâ ca ma âtmâ .. tanûç ca me çárma .. várma ca mé 'ṅgâni ca me 'sthâni .. párûᵒshi .. çárîrâṇi ca me || 2 || apânás, tanûç ca me, 'shṭâdaça ca ‖ 1 ‖

5, 4, 8, 1. — K. 18, 7. 21, 11. — Vs. 18, 1-3. Ç. 9, 3, 2, 1-6. Kâ. 18, 5, 1. — agnâvishṇû ity agnâ-vishṇû — iṃâḥ — vyâna iti vi-ânaḥ — asúḥ — aṅgâni — asthâni.

2. jyaishṭhyaṃ ca ma ádhi-patyaṃ ca me manyúç .. bhâmaç ca mé 'maç ca mé 'mbhaç .. jemâ .. mahimâ .. varimâ .. prathimâ .. varshmâ .. drâghuyâ[1] .. vṛiddhâṃ .. vṛíddhiç .. satyâṃ .. çrad-dhâ .. jágac ca || 1 || me dhánaṃ .. váçaç .. tvíshiç .. krîḍâ .. módaç .. jâtâṃ .. janishyámâṇaṃ .. sû-'ktâṃ .. su-kṛitâṃ .. vittâṃ .. védyaṃ .. bhûtâṃ .. bhavishyác[2] .. su-gâṃ .. su-páthaṃ ca ma ṛiddhâṃ ca ma ṛíddhiç .. kḷiptâṃ .. kḷiptiç .. matíç .. su-matíç ca me || 2 || jágac cá, 'rddhiç, cáturdaça ca ‖ 2 ‖

K. 18, 7. 8. — Vs. 18, 4. 5. 11. — drâghuyâ — çraddheti çrat-dhâ — sûktam iti su-ṷktam.

7, 1-11. vasordhârâdayaḥ çishṭâḥ samskârâḥ; 1-11. vasordhârâ. [1] s. P. 4, 5. [2] ekâdaçânuvâkâtmako mantra ucyate; anuvâkabhedas tv ayajnasaṃyukte karmaṇi pṛithak (ᵒk mit virâma) mantratvenâ '(nu)shṭheyatvâd upapadyate, schol. [3] vyânaç ca me balam W. (foll. 64. 65, mit anuv. 1-6, sind daselbst neu, ohne Accente).

2. [1] ohne avagraha. [2] ᵒshyaṃ W.

3. çáṃ ca me máyaç .. priyáṃ .. 'nu-kâmáç .. kâ-maç .. saumanasáç[1] .. bhadráṃ .. çréyaç .. vásyaç .. yáçaç .. bhágaç .. dráviṇaṃ .. yantâ .. dhartâ .. kshé-maç .. dhṛítiç .. víçvaṃ ca ‖ 1 ‖ me máhaç .. saṃ-víc .. jnâtraṃ .. sûç .. pra-sûç .. sîraṃ .. layáç ca ma ṛi-táṃ .. 'mṛitaṃ .. 'yakshmáṃ ca mé 'nâmayac .. jîvâtuç .. dîrghâyu-tvâṃ .. 'namitráṃ ca mé 'bhayaṃ .. su-gáṃ .. çáyanaṃ .. sû-'shâ .. su-dínaṃ ca me ‖ 2 ‖ víçvaṃ ca, çá-yanam, ashṭaú ca ‖ 3 ‖

K. 18, 8. 9. — Vs. 18, 8. 7. 6. — anâmayat — dîrghâyu-tvam iti dîrghâyu-tvam[2] — sûsheti su-ushâ.

4. ûrk ca me sûnṛitâ[1] .. páyaç .. rásaç .. ghṛitáṃ .. mádhu .. ságdhiç[1] .. sá-pîtiç .. kṛishíç .. vṛishṭiç[2] .. jaítraṃ ca ma aúd-bhidyaṃ .. rayíç .. râyaç .. pushṭáṃ .. púshṭiç .. vi-bhú ca ‖ 1 ‖ me pra-bhú .. bahú .. bhû-yaç .. pûrṇáṃ .. pûrṇá-taraṃ ca mé 'kshitiç .. kûyavâç[1] ca mé 'nnaṃ ca mé 'kshuc .. vrîháyaç .. yávâç .. mâshâç .. tilâç .. mudgâç .. khalvâç .. godhûmâç[1] .. masûrâç .. priyáṇgavaç[1] ca mé 'ṇavaç .. çyâmâkâç .. nîvârâç[1] ca me ‖ 2 ‖ vibhú ca, masúrâç, cáturdaça ca ‖ 4 ‖

5, 4, 8, 2. — K. 18, 9. 21, 11. — Vs. 18, 9. 10. 12. — sû-nṛitâ — sagdhiḥ — audbhidyam ity aut-bhidyam — akshitiḥ — kûyavâḥ — akshût — aṇavaḥ.

5. áçmâ ca me mṛittikâ .. giráyaç .. párvatâç .. si-katâç .. vánaspátayaç[1] .. hiraṇyaṃ ca mé 'yaç .. sîsaṃ .. trápuç[2] .. çyâmáṃ .. lohâṃ .. 'gniç ca ma ápaç .. vîrúdhaç[1] ca ma óshadhayaç[1] .. kṛishṭa-pacyáṃ ca ‖ 1 ‖

---

3. [1] ohne avagraha. [2] dirghâyu-tvam D.
4. [1] ohne avagraha. [2] als paroxytonon (s. 9, 1)!
5. [1] ohne avagraha. [2] so (°puç) AW, s. P. 5, 4.

me 'kṛishṭa-pacyáṃ .. grắmyàç ca me paçáva âraṇyắç ca yajnéna kalpantâṃ, vittáṃ ca me víttiç .. bhûtáṃ .. bhűtiç .. vásu .. vasatíç .. kárma .. çáktiç ca mé 'rthaç ca ma émaç ca ma ítiç .. gátiç ca me ‖ 2 ‖ kṛishṭapacyáṃ câ, 'shṭắcatvâriꣳçac ca ‖ 5 ‖

5, 4, 8, 3. — K. 18, 10. 21, 11. — Vs. 18, 13-15. — ayàḥ — trapú[2] — kṛishṭapacyam iti kṛishṭa-pacyam — akṛishṭapacyam ity ákṛishṭa-pacyam — arthắḥ.

6. agníç ca ma índraç ca me, sómaç .. índraç .., savitắ .. índraç .., sárasvatî[1] .. índraç .., pûshắ .. índraç .., bṛíhaspátiç[1] .. índraç .., mitráç .. índraç .., váruṇaç .. índraç .., tváshṭâ ca ‖ 1 ‖ ma índraç .., dhàtắ .. índraç .., víshṇuç .. índraç .., 'çvínau .. índraç .., marútaç .. índraç .., viçve ca me devắ índraç .., pṛithivî .. índraç .., 'ntárikṣham .. índraç .., dyaúç .. índraç .., díçaç .. índraç .., mûrdhắ .. índraç .., prajắ-patiç .. índraç ca me ‖ 2 ‖ tváshṭâ ca, dyaúç ca ma, ékaviꣳçatiç ca ‖ 6 ‖

5, 4, 8, 3. — K. 18, 10. 21, 11. — Vs. 18, 16-18. Ç. 9, 3, 2, 9.

7. aꣳçúç ca me raçmíç ca mé 'dâbhyaç ca mé 'dhi-patiç ca ma upâ-'ꣳçúç ca me 'ntar-yámáç ca ma aindra-vâyavaç .. maitrâ-varuṇáç .. âçvináç .. prati-prasthắnaç .. çukráç .. manthî .. âgrayaṇáç .. vaiçva-deváç .. dhruváç .. vaiçvânaráç[1] ca ma ṛitu-grahắç ca ‖ 1 ‖ me 'ti-grâhyâç ca ma aindrâ-'gnáç .. vaiçva-deváç .. marutvatîyâç[1] .. máhe-'ndráç ca ma âdityáç .. sâvitráç .. sârasvatáç[1] .. paushṇáç .. pâtnî-vatáç .. hâri-yojanáç[2] ca me ‖ 2 ‖ ṛitugrahắç ca, cátustriꣳçac ca ‖ 7 ‖

---

6. ardhendrâṇi. [1] ohne avagraha.

7. [1] ohne avagraha. [2] hâryoj° D prima manu (vor iti), râriyo° W (!).

5, 4, 8, 3. — K. 18, 11. 21, 11. — Vs. 18, 19. 20. Ç. 9, 3, 2, 10. — adâbhyaḥ — aindrâgna ity aindra-agnaḥ — mâhendra iti mâhâ-indraḥ.

8. idhmáç ca me barhíç .. védiç .. dhishṇiyâç .. srúcaç .. camasâç .. grâvâṇaç .. sváravaç ca ma upa-ravâç .. 'dhi-shávaṇe[1] .. droṇa-kalaçáç .. vâyavyâni .. pûta-bhṛíc ca ma â-dhavanîyaç ca ma âgnî-'dhraṃ .. havir-dhânaṃ .. gṛihâç .. sádaç .. puroḍâçâç[2] .. pacatâç .. 'va-bhṛithâç .. svagâ-kâráç ca me ‖ 1 ‖ gṛihâç ca, shóḍaça ca ‖ 8 ‖

5, 4, 8, 4. — K. 18, 11. 21, 11. — Vs. 18, 21. — adhishavâṇe ity ádhi-savâne — âgnîdhraṃ ity âgni-idhraṃ.

9. agníç ca me gharmáç .. 'rkáç .. sûryaç .. prâ-'ṇáç .. 'çva-medháç .. pṛithivî ca mé 'ditiç .. dítiç .. dyaúç .. çákvarîr aṅgúlayo díçaç ca me yajnéna kalpantâm, ṛik ca me sâma .. stómaç .. yájuç .. dîkshâ .. tápaç ca ma ṛitúç .. vratáṃ .. 'ho-râtráyor vṛishṭyâ[1] bṛihad-rathantaré[2] ca me yajnéna kalpetâm ‖ 1 ‖ dikshâ, 'shṭâdaça ca ‖ 9 ‖

5, 4, 8, 4. — K. 18, 11. 21, 11. — Vs. 18, 22. 23. Ç. 9, 3, 3, 1. 12-14. — aditiḥ — ditiḥ — çakvárîḥ | aṅgulâyaḥ | diçáḥ | ca | me | yajnenâ | kalpantâm | ṛik — me | ahorâtrayor ity áhaḥ-râtrayóḥ | vṛishṭyâ | bṛihadrathaṃtare iti bṛihad-rathaṃtare.

10. gárbhâç ca me vatsâç .., try-áviç .. try-avî .., ditya-vâṭ .. dityauhî[1] .., páñcâ-'viç .. pañcâ-'vî .., tri-vatsáç .. tri-vatsâ .., turya-vâṭ .. turyauhî[1] .., pashṭha-vâc[2] .. pashṭhauhî[1] .., uksbâ .. vaçâ ca ma, ṛishabháç ca

---

8. yajnáyndhâni. [1] s. P. 4, 11. [2] ohne avagraha.

9. [1] als oxytonon (s. 4, 1)! [2] s. P. 4, 11.

10. [1] ohne avagraha. [2] so (°c, resp. °t) AC. D sec. mann (beide Male, vor iti resp. °d). F; °ṭ W. D prima manu (beide Male, vor iti resp. °ḍ).

‖ 1 ‖ me vehác[1] ca me 'naḍvāñ[1] ca[a] me dhenúç ca ma; āyur yajnéna kalpatām, prà-'ṇó y. k., apà-'nó y. k., vy-ânó y. k., cákshur y. k., çrótraṃ y. k., máno y. k., vāg y. k., âtmā y. k., yajnó y. k. ‖ 2 ‖ ṛishabhāç, catvârioçác ca ‖ 10 ‖

5, 4, 8, 5. — K. 18, 12. 21, 11. — Vs. 18, 26. 27. Ç. 9, 3, 8, 7. — tryavir iti tri-aviḥ — tryavîti tri-avî — dityavâḍ iti ditya-vâṭ — dityauhî — pañcāvir iti pañcā-aviḥ — pañcâvîti pañca-avî — turyavâḍ iti turya-vâṭ — turyauhî — pashṭhavâḍ[2] iti pashṭha-vâṭ[2] — pashṭhauhî — vehat — anaḍvân — vyâna iti vi-anaḥ.

11. [a] ékâ ca me tisráç .. páñca .. saptá .. náva ca ma ékàdaça[1] .. tráyo-daça .. páñca-daça .. saptá-daça .. náva--daça ca ma éka-vioçatiç .. tráyo-vioçatiç .. páñca-vioçatiç .. saptá-vioçatiç .. náva-vioçatiç ca ma éka-trioçac .. tráyas--trioçac ca ‖ 1 ‖ me. [b] cátasraç ca me 'shṭaú .. dvādaça[1] .. shódaça[1] .. vioçatíç .. cátur-vioçatiç .. 'shṭā-vioçatiç .. dvātrioçac[1] .. sháṭ-trioçac .. catvârioçác .. cátuç-catvârioçac .. 'shtā-catvàrioçac ca me. [c] vājaç ca pra-savāç cà 'pi-jāç ca krátuç ca súvaç ca mûrdhā ca vy-áçniyaç cà "ntyàyanāç[1] cā 'ntyaç ca bhauvanāç ca bhúvanaç cā 'dhi--patiç ca ‖ 2 ‖ tráyastrioçac ca, vyáçniya, ékâdaça ca ‖ 11 ‖

5, 4, 8, 5. 6. — K. 18, 12. 21, 11. — Vs. 18, 24. 25. 28. Ç. 9, 3, 8, 2 - 6, 8. 9. — ashṭâvioçatir ity ashṭā-vioçatiḥ — vyaçniya iti vi-açniyaḥ — ântyâyanaḥ — antyàḥ.

12. [a] vājo naḥ saptá pra-diçaç cátasro và parâ-vátaḥ | vājo no viçvair devair dhána-sâtâv ihā 'vatu ‖ [b] viçve adyá[1] marúto viçva ûtī viçve bhavantv agnāyaḥ sám-iddhâḥ | viçve

---

10. [3] °nc° A, °m c° W; s. P. 5, 21.

11. [1] ohne avagraha.

12-14. vibavya (s. P. 11, 8); 12. vâjaprasaviyahomaḥ (in W fehlt das diesen anuvâka und den ersten Vers von anuv. 13 enthaltende Blatt, fol. 67). [1] so (°e a°) A, s. P. 11, 8 (12, 7 schol.).

no devā́ ávasā́ " gamantu víçvaṃ astu drâviṇaṃ vā́jo asmé[2 u. 3] || [c] vā́jasya pra-savám devâ ráthair yâtâ[4] hiraṇyáyaiḥ | agnír índro bṛíhaspátir[5] marútaḥ sóma-pîtaye || [d 6] vā́je-vâje 'vata[7] vâjino no dháneshu || 1 || viprâ amṛitâ ṛita-jnâḥ | asyá mádhvaḥ pibata mâdáyadhvaṃ tṛiptā́ yâta pathí-bhir deva-yā́naiḥ || [e] vā́jaḥ purástâd[5] utá madhyató[5] no vā́jo devā́ᴗ[8] ṛitú-bhiḥ kalpayâti | vā́jasya hi pra-savó náṃnamîti víçvâ ā́çâ vā́ja-patir bhaveyam || [f] páyaḥ pṛithivyā́m páya óshadhîshu[5] páyo divỳ antárikshe páyo dhâm | páyasvatîḥ[5] pra-díçaḥ santu máhyam || [g] sám mâ sṛijâmi páyasâ ghṛiténa sám mâ sṛijâmy apáḥ || 2 || óshadhî-bhiḥ[9] | sò 'háṃ vā́jaᴗ saneyam agne || [h 10] náktoshā́sâ[5] sá-manasâ ví-rûpe[11] dhâpáyete[12] çíçum ékaᴗ samîcī́[5 u. 13] | dyā́vâ kshā́mâ[14] rukmó antár[2] ví bhâti devā́ agníṃ dhârayan draviṇo-dā́ḥ || [i] samudrò[5] 'si[15] nábhasvân[5] ârdrá-dânuḥ çam-bhū́r mayo-bhū́r abhí mâ vâhi svā́hâ[5]; mârutò 'si[15] marútâṃ gaṇáḥ çam-bhū́r mayo-bhū́r abhí mâ vâhi svā́hâ; 'vasyúr[5] asi dúvasvâñ[5] cham-bhū́r[16] mayo-bhū́r abhí mâ vâhi svā́hâ || 3 || dháneshv, apó, dúvasvâñ chambhū́r[17] mayobhū́r abhí mâ, dvé ca || 12 ||

5, 4, 9, 1-4. — K. 18, 13. 14. 21, 12. — Vs. 18, 31-36. 17, 70. 18, 45. Ç. 9, 3, 4, 1-3. 4, 2, 5-7. Kâ. 18, 5, 4 - 6, 1. — viçvè | ûtî — avásâ | etí — asme ití — devâḥ — yâta — avata | vâjinaḥ — tṛiptâḥ — devân — âçā́ḥ — divi — dhâm — oshádhîbhir ity oshádhi-bhiḥ | saḥ | aham — naktoshâsā́ — virū́pe iti vi-rûpe | dhâpayéte iti — samîcî iti — kshâmâ — samudraḥ | asi | nabhásvân — mârutaḥ | asi — avasyuḥ — duvásvân.

---

12. [2] so (°o a°) A, s. P. 11, 3 (12, 7 schol.). [3] s. P. 4, 9. [4] so (°â) A, s. P. 3, 10. [5] ohne avagraha. [6] so schon I, 7, 8, 2 (IV, 1, 11, 4. 2, 11, 3). [7] so (°e 'v°) A, s. P. 12, 4. [8] so (°âᴗ) A, s. P. 9, 22. [9] s. P. 3, 7. [10] so schon IV, 1, 10, 4. 6, 5, 2. [11] s. P. 4, 11. [12] s. P. 4, 40. [13] s. P. 4, 31. [14] so (°â) A, s. P. 3, 10; nicht componirt mit dyâvâ! [15] so (°o 'si) A, s. P. 12, 2. [16] °nch° A. [17] °ṃch° ACD.

13. [a] agníṃ yunajmi çávasā ghṛiténa divyáṃ su-parṇáṃ váyasā bṛihántam | téna vayám patema bradhnásya vishṭápaṃ[1] súvo rúhāṇā[2] ádhi náka ut-tamé || [b] imaú te pakshāv ajárau patatríṇo yābhyāṃ rákshāṃsy apa-hánsy agne[3] | tābhyām patema su-kṛítām u lokáṃ yátrā 'rshayaḥ prathama-jā yé purāṇāḥ || [c] cíd asi samudrá-yonir índur dákshaḥ çyená ṛitā-vā[4] | hiraṇya-pakshaḥ çakunó bhuraṇyúr mahānt sadhá-sthe dhruváḥ || 1 || ā ní-shattaḥ || [d] námas te astu[5] mā mā hiṃsîr víçvasya mûrdhánn ádhi tishṭhasi çritáḥ | samudré[6] te hṛidayam antár āyur dyāvā-pṛithivī bhúvaneshv árpite[6] || [e 7] udnó datto 'da-dhim bhintta[8] diváḥ[9] parjányād antárikshāt[1] pṛithivyās táto no vṛishṭyā[10] 'vata |[11] divó mûrdhā 'si pṛithivyā nābhir ūrg apām óshadhînām |[11] viçvā-"yuḥ çárma sa-práthā námas[12] pathé || [f] yéná 'rshayas tápasā sattrám[13] || 2 || āsaté 'ndhānā agníṃ súvar â-bhárantaḥ | tásminn ahám ní dadhe nāke agnim[5] etáṃ yám âhúr mánava stīrṇá-barhisham || [g] tám pátnîbhir ánu gachema devāḥ putraír bhrātṛi-bhir utá vā hiraṇyaiḥ | nākam gṛihṇānāḥ su-kṛitásya loké tṛitīye pṛishṭhé ádhi[5] rocané diváḥ || [h] ā vâcó mádhyam aruhad bhuraṇyúr ayám agníḥ sát-patiç cékitānaḥ | pṛishṭhé pṛithivyā ní-hito dávidyutad adhas-padáṃ[14] kṛiṇute || 3 || yé pṛitanyávaḥ || [i] ayám agnír vîrá--tamo vayo-dhāḥ sahasríyo dîpyatām ápra-yuchan | vi-bhrājamānaḥ sarirásya mádhya úpa prá yāta divyāni dhāma || [k] sám prá cyavadhvam ánu sám prá yātā 'gne pathó devā--yānān kṛiṇudhvam | asmint sadhá-sthe ádhy[5] út-tarasmin

---

13. agniyogaḥ (punaççitiḥ). [1] ohne avagraha. [2] so (°vo ru°) A, s. P. 8, 16. [3] s. schol. zu P. 4, 52 p. 130. [4] s. P. 3, 2. [5] so (°e a°) AW, s. P. 11, 8. [6] s. P. 4, 11. [7] der erste Theil des Spruches schon II, 4, 8, 1. [8] bhimta ACDW. [9] so (°ḥ) AW, s. P. 8, 28. [10] als paroxytonon. [11] so (|) AW. [12] so (°s) AW, s. P. 8, 25. [13] satram ACDW. [14] s. P. 8, 33 schol.

víçve devà yájamànaç ca sîdata ‖ [l] yénâ[15] sahásraṃ váhasi yénâ 'gne sarva-vedasám | téne 'máṃ yajnáṃ no vaha deva--yáno yáḥ ‖ 4 ‖ nt-tamáḥ ‖ [m] úd budhyasvà 'gne práti jâgṛihy enaṃ ishṭâ-pûrté[16 u. 17] sáṃ sṛijethâm ayáṃ ca | púnaḥ kṛiṇváṃs tvâ[18] pitáraṃ yúvànam anv-ãtâṃsît[19] tváyi tántum etám ‖ [n 20] ayáṃ te yónir ṛitvíyo yáto jâtó árocathâḥ[21] | táṃ jànánn agna ã rohã 'thâ[15] no vardhayâ[15] rayím ‖ 5 ‖ dhruváḥ, sattrám[13], kṛiṇute, yáḥ, saptátriṃçac ca ‖ 13 ‖

5, 4, 10, 1. — K. 18, 15. 18. 22, 1. — [a-e] Vs. 18, 51-54. [f-n] 15, 49-56. Ç. 9, 4, 4, 3-13. 8, 6, 3, 18-24. Kâ. 18, 6, 16. 17. 17, 12, 19. — vishṭapám | suvàḥ — nâké — ṛishàyaḥ | prathamajà iti prathama-jâḥ — ṛitâvety ṛita-vâ — dhruvaḥ | eti | nishàtta iti ni-sattaḥ — arpite iti — udadhim ity úda-dhim — vṛishṭyâ | avata — pṛithivyâḥ — viçvâyur iti viçva-âyuḥ — saprathâ iti sa-prathâḥ | namàḥ — ṛishàyaḥ — satram | âsàta | indhânàḥ — suvàḥ — manàvaḥ — pṛithivyàḥ — madhyé | upà | preti — sam | preti — anv iti | sam | preti — devâḥ — yenà | sahasràṃ — ishṭâpûrte itîshṭâ-pûrte[16] — kṛiṇvan | tvâ — anvâtâṃsîd ity ánu-âtâṃsît — agne | eti — athà — vardhaya.

14. [a] mámà 'gne várco vi-havéshv astu vayáṃ tvé 'ndhânâs tanúvam pushema | máhyaṃ namantâm pra-díçaç cátasras tváyâ 'dhy-aksheṇa pṛítanâ jayema ‖ [b] máma devã vi-havé santu sárva índrà-vanto[1] marúto víshṇur agníḥ | mámà 'ntáriksham[2] urú gopám[3 u. 2] astu máhyaṃ vãtaḥ pavatâṃ kãme asmín[4] ‖ [c] máyi devã drávinam ã yajantâm

---

13. [15] so (°á) AW, s. P. 3, 12. 10. 8. [16] so (°á) ACDW, s. schol. zu P. 3, 6 (Ind. Stud. 9, 320 irrig als „Fehler der Handschrift" vermuthet). [17] s. P. 4, 11. [18] so (°ôs t°) AW, s. P. 6, 14. [19] als Compositum. [20] so schon I, 5, 5, 2. IV, 4, 10, 4. IV, 2, 4, 3. [21] so (°o a°) AW. s. P. 11, 3.

14. vihavyákhyâ ishṭakâḥ. [1] s. P. 3, 3. [2] ohne avagraha [3] als zwei Wörter! [4] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3.

máyy â-çîr astu máyi devá-hûtiḥ | daívyâ hótârâ vanishanta ‖ 1 ‖ pûrvé 'rishṭâḥ[b] syâma tanúvâ su-vîrâḥ ‖ [d] máhyaṃ yajantu máma yâni havyâ "-kûtiḥ satyâ mánaso me astu[4] | éno mâ ní gâṃ katamác[2] canâ[2] 'háṃ víçve devâso ádhi[6] vocatâ[7] me ‖ [e] dévîḥ shaḍ-urvîr[8] urú ṇaḥ[9] kṛinota víçve devâsa ihá vîrayadhvam | mẫ hâsmahi pra-jáyâ mẫ tanû-bhir[2] mẫ radhâma dvishaté soma râjan ‖ [f] agnír manyúm prati-nudán purástât[2] ‖ 2 ‖ ádabdho go-pâḥ[10] pári pâhi nas tvám | pratyáñco[2] yantu ni-gútaḥ púnas tè 'mai[5] 'shâṃ cittám pra-búdhâ vi neçat ‖ [g] dhâtẫ dhâtṛiṇẫm bhúvanasya yás pátir[11] devấ savitẫram abhimâti-shẫham | imáṃ yajnám açvino 'bhẫ bṛíhaspátir[2] devẫḥ pântu yájamânaṃ ny-arthât ‖ [h] uru-vyácâ no mahishấḥ çárma yaosad asmín háve puru-hûtấḥ purukshú[2] | sá naḥ pra-jẫyai hary-açva mṛiḍayé 'ndra mẫ ‖ 3 ‖ no rîrisho mẫ párâ dâḥ ‖ [i] yé naḥ sapátnâ[2] ápa té bhavantv indrâgni-bhyâm áva bâdhâmahe tẫn | vásavo rudrẫ âdityẫ upari-spṛíçam mo 'gráṃ céttâram adhi-râjám akran ‖ [k] arvấñcam[2] índram amúto[2] havâmahe yó go-jíd dhana-jíd açva-jíd yáḥ | imáṃ no yajnáṃ vi-havé jushasvâ 'syá kurmo hari-vo medínaṃ tvâ ‖ 4 ‖ vanishanta, purástân, mẫ, tricatvâriogac ca ‖ 14 ‖

5, 4, 11, 3. — K. 40, 10. — Ṛ. 10, 128. — Ath. 5, 3. — [i] Vs. 34, 46. — [k] Kâ. 2, 1, 2. — indhânâs — pṛitanâḥ — devâḥ — sarvé | indrâvanta itîndrâ-vantaḥ — uru | gopam[2] — devâḥ — arishṭâḥ — vocata — shaḍurvîr iti shaṭ-urvîḥ | uru | naḥ — gopâ iti go-pâḥ[10] — amâ | eshâm — yaḥ | patiḥ — ubhâ — urugyacâ ity úru-vyacâḥ — purukshu — mṛiḍaya | indrâ — sapatnâḥ — ugram.

---

14. [b] so (°e '), AW, s. P. 12, 7. [d] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [e] so (°â) AW, s. P. 3, 12. [f] als Compositum! [g] so (ṇ°) AW, s. P. 7, 2. [h] mit avagraha, während gopam in k. 1 ohne avagraha [i] so (°s p°) AW, s. P. 8, 27.

15. [a] agnér manve prathamásya prá-cetaso yám pañca-janyam bahávaḥ sam-indháte | víçvasyâṃ viçí pra-viviç-ivāṃsam îmahe sá no muñcatv áṁhasaḥ || [b] yásye 'dám prâ-'ṇán ni-mishád yád éjati yásya jâtáṃ jánamânaṃ ca kévalam | staúmy agníṃ nâthitó johavîmi sá no muñcatv áṁhasaḥ || [c] índrasya manve prathamásya prá-cetaso vṛitra-ghná stómâ úpa mâm upā-'guḥ[1] | yó dâçúshaḥ su-kṛíto hávam úpa gántâ[2] || 1 || sá no muñcatv áṁhasaḥ || [d] yáḥ saṃ-grâmáṃ náyati sáṃ vaçí yudhé yáḥ pushṭáni saṁ-sṛijáti trayāṇi | staúmi 'ndraṃ nâthitó johavîmi sá no muñcatv áṁhasaḥ || [e] manvé vâm mitrâ-varuṇâ tásya vittaṁ sátyau-'jasâ dṛiṁhaṇâ yáṃ nudéthe[3] | yā rājânaṁ sa-rátham yâthá ugrâ tā no muñcatam āgasaḥ || [f] yó vâṁ rátha ṛijú-raçmiḥ satyá-dharmâ míthuç[4] cárantam upa-yāti dûsháyan | staúmi || 2 || mitrā-váruṇâ nâthitó johavîmi taú no muñcatam āgasaḥ || [g] vâyóḥ savitúr vidáthâni manmahe[5] yā̆v âtman-vád bibhṛitó yaú ca rákshataḥ | yaú víçvasya pari-bhúvatus taú no muñcatam āgasaḥ || [h] úpa çréshṭhâ na â-çísho devâyor dhárme asthiran[7] | staúmi vâyúṁ savitāraṃ nâthitó johavîmi taú no muñcatam āgasaḥ || [i] rathí-tamau[8] rathînām ahva ûtáye çúbhaṃ gámishṭhau[9] su-yámebhir áçvaiḥ | yáyoḥ || 3 || vâṃ devau devéshv áni-çitam ójas taú no muñcatam āgasaḥ || [k] yád áyâtaṃ vahatúṁ sûryāyâs tri-cakréṇa saṁ-sádam ichámânau[9] | staúmi devā̆v açvínau nâthitó johavîmi taú no muñcatam āgasaḥ || [l] marútâm manve ádhi[7] no bruvantu pré 'mâṃ vā-

---

15. pṛishṭhya P. 9, 20, mahâpṛishṭhya P. 11, 3; açvamedhasambandhinyo yâjyânuvâkyāḥ; ayaṃ cā 'nuvâko 'smât kāṇḍād utkrashṭavyaḥ, schol. [1] als Compositum. [2] als zwei Wörter! [3] s. P. 4, 40. [4] so (°ç) AW, s. P. 5, 4. [5] s. schol. zu P. 4, 52 p. 130. [6] s. P. 4, 5. [7] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. [8] s. P. 3, 7. [9] von hier ab bis zum Schlufs des kāṇḍa in W ein neues Blatt (fol. 71), ohne Accente.

caṃ víçvàm avantu víçve | âçűn huve su-yámân ûtáye[10] té no muñcantv énasaḥ || [m]tigmám ấyudhaṃ[11] vîḍitáo sáhas-vad[11] divyáo çárdhaḥ || 4 || pṛítanâsu jishṇú | staúmi de-vấn marúto nâthitó johavîmi té no muñcantv énasaḥ || [n]de-vấnâm manve ádhi[7] no bruvantu pré 'mấṃ vấcaṃ víçvâm avantu víçve | âçűn huve su-yámân ûtáye[10] té no muñc-antv énasaḥ || [o]yád idám mâ 'bhi-çócati paúrushheyeṇa daí-vyena | staúmi víçvân devấn nâthitó johavîmi té no muñc-antv énasaḥ || [p][12]ánu no 'dyấ[13] 'nu-matir, [q][12]ánu || 5 || íd anu-mate tvâṃ, [r][12]vaiçvânaró[11] na ûtyấ, [s][12]pṛishṭó divi || [t]yé[14] áprathetâm ámitebhir ójo-bhir yé[14] prati-shṭhé[14] ábhavatâṃ vásûnâm | staúmi dyấvâ-pṛithivî nâthitó jo-havîmi té[11] no muñcatam áohasaḥ || [u]úrvî[14] rodasî[14] vari-vaḥ[15] kṛiṇotaṃ kshétrasya patnî[14] ádhi no brûyâtam | staúmi dyấvâ-pṛithivî nâthitó johavîmi té[14] no muñcatam áohasaḥ || [v]yát te vayám purusha-trấ yavishṭhấ[16] 'vidvâosaç cakṛimấ[17] kác caná[11] || 6 || ấgaḥ | kṛidhî[18] sv[19] asmấo[20] áditer ánâgâ vy énâosi çiçratho víshvag[11] agne || [w]yáthâ ha tád vasavo gaurỳaṃ cit padí shitấm[21] ámuñcatâ[17] ya-jatrâḥ | evấ tvám asmát prá muñcâ[17] vy áohaḥ[22] prấ 'târy agne pra-tarấṃ na ấyuḥ || 7 || gántâ, dûsháyant staúmi, yáyoḥ, çárdhó, 'numatir ánn. caná, cátustrioçac ca || 15 || [23]

---

15. [10] so ([o]n û[o]) AW, s. P. 9, 23. [11] ohne avagraha. [12] nur die pratika, weil bereits dagewesen, s. III, 3, 11, 3. I, 5, 11, 1. IV, 4, 12, 5 (sämmtlich yâjyânuvâkyâ-Abschnitte). [13] so ([o]o ') AW, s. P. 12, 7. [14] s. P. 4, 20. [15] so ([o]ḥ) AW, vgl. P. 8, 24 ff. [16] [o]shṭhyâ W. [17] so ([o]â) AW, s. P. 3, 10. 12. 8. [18] so ([o]i) AW, s. P. 3, 18. [19] so (sv) A; shv W, nicht gestützt durch P (6, 2). [20] so ([o]âo) AW, s. P. 9, 20. [21] so (shi[o]) AW, s. P. 6, 2. [22] so (aohaḥ) AWF; aohasaḥ CD. [23] hier haben C. W noch folgende Angaben: [a] agnér manve, [b] yásye 'dám, [c] índrasya, [d] yáḥ saṃgrâmáo, sá no muñcatv áohasaḥ | [e] manvé vâṃ, tấ no muñcatam ágasaḥ | [f] yó vâṃ, [g] vâyór, [h] úpa, [i] rathîtamau, [k] yád áyâtaṃ ([o]tam açvinau W), taú no muñcatam ágasaḥ | [l] marútâṃ, [m] tigmám (tigmam maruto W), [n] devấnâṃ, [o] yád idáṃ (idaṃ viçvâm W), té no muñcantv énasaḥ | [p] ánu na, [u] urvî (so C, urvî dyâvâpṛithivî W), [v] yát (! C. W), té no muñcatâm áohaso

7, 5, 22, 1. — K. 22, 15. — vgl. Ath. 4, 23-29. — prâṇad iti pra-ânat — vṛitraghna iti vṛitra-ghnaḥ — upeti | mâm | upâgur ity úpa-âgúḥ — upeti | gantâ — satyaújaseti satyâ-ójasâ | dṛiṁhaṇâ — nudethe iti — mithú — paribhû iti pari-bhû — çreshṭhâḥ — rathîtámâv iti rathi-tamau — ahve — çubhám | gamishṭhau — ye iti — ojóbhir ity ojâḥ-bhiḥ | ye iti | pratishṭhe iti prati-sthe — te iti — urvî iti | rodasî iti | varivaḥ | kṛiṇotam — patnî iti — te iti — yavishṭha | avidvâṁsaḥ | cakṛima | kat | cana — kṛidhi | sv iti | asmân — anâgâḥ — sitâm | amúñcata — evâ — muñca | vîti | aṁhásaḥ | preti | atâri.

ágnâvishṇû, jyaíshṭhyaṁ, çám có, 'rk câ, 'çmâ câ, 'gníç câ, 'ṁçúç ce, 'dhmáç câ, 'gníç ca gharmó[24], gárbhâç caí, 'kâ ca, vâjo no, 'gním yunajmi, mámâ 'gne, 'gnér manve, páñcadaça ‖ 15 ‖

ágnâvishṇû (1, 1), agníç ca (6, 1), vâjo no (12, 1), ádabdho[25] gopâ (14, 3), návatriṁçat ‖ 39 ‖

iti taittirîyasaṁhitâyâṁ caturthakâṇḍe saptamaḥ prapâṭhakaḥ.

iti caturtham kâṇḍam ‖ 4 ‖

---

yát te (! so C, aṁhasaḥ W) | catúr áṁhasaḥ | sháḍ ágasaḥ | cátur énasaḥ | (so C, °gasaç catur enaso W) dvír áṁhasaḥ . [24] gharma A, fehlt DW. [25] so (°no a°) ACDW.

Inhalt,

nach dem kâṇḍânukrama der Âtreyî-Schule.

(s. Ind. Stud. 3, 373 ff.)

kâṇḍa 1. puroḍâçiyam I, 1.
- 2. adhvaraḥ I, 2. 3.
- 3. grahâḥ I, 4, 1-42 [1].
- 4. dâkshiṇâni I, 4, 43-45.
- 6. punarâdheyam I, 5, 1-4.
- 7. agnyupasthânam I, 5, 5-9.
- 8. aishṭikaṃ yâjamânam I, 5, 10. 6, 1-6.
- 9. tadvidhiḥ I, 6, 7-11. 7, 1. 3-6 [2].
- 10. vâjapeyaḥ I, 7, 7-12.
- 12. râjasûyaḥ I, 8.
- 13. kâmyâḥ paçavaḥ II, 1.
- 14. kâmyâ ishṭayaḥ II, 2-4.
- 15. dârçyam brâhmaṇam II, 5, 1-6. 11 (Schluſs). 6, 1-6.
- 38. dârçyaṃ hautram (I,7,2). II, 5, 7-11 (Anfang). 6, 7-10.
- 16. upânuvâkyam III, 1-5.
- 17. agniḥ IV, 1-7 [3].
- 21. yâjyâḥ, die letzten anuvâka jedes prapâṭhaka von I, 1 — IV, 3, nebst II, 6, 11.

[1] 32-34 zu agni (kâṇḍa 17), 35. 36 zu açvamedha (kâṇḍa 24) gehörig.

[2] 2 zu kâṇḍa 38 gehörig.

[3] 4, 12. 6, 6-9. 7, 15 zu kâṇḍa 24 (açvamedha) gehörig.

Druckfehler und Berichtigungen.

Lies: pag. 2, 6 bharâmy. — ib. 9 harâmy. — ib. 26 vásûnâm pavítram asi. — 3, 13 árâtayo. — 9, 16 páñcadaça ca. — 10, 21 viyámâṇaḥ [3] |. — 12, 9 vayúnâni. — ib. 24 (Vs) für (K). — 14, 28 mâ mâ hiṁsir. — 31, 16 çuddhâ-yuvaḥ [1]. — 34. 2 indrâgniyor. — 61, 8 upa-. — 79, 3 v. u. (in Note [3]) P. 11, 10. —

Beim ersten Bogen war mir E, bei den drei ersten Bogen Buch 11 u. 12 von P. noch nicht zugänglich; ebenso konnte ich W erst vom neunten Bogen an benutzen.

Soeben ist in Ferd. Dümmler's Verlagsbuchhandlung (Harrwitz und Gossmann) in Berlin erschienen:

Bopp (Franz), Vergleichende Grammatik des Sanskrit, Send, Armenischen, Griechischen, Lateinischen, Litauischen, Altslavischen, Gothischen und Deutschen. Dritte Ausgabe. Dritter Band. Erste und zweite Hälfte zusammen 2 Thlr.

Mit dem Erscheinen dieses Bandes liegt das bedeutende Werk wieder vollständig vor.

Um die Anschaffung desselben zu erleichtern, haben wir einen Subscriptionspreis angesetzt, den wir noch einige Zeit bestehen lassen, und diese dritte Ausgabe in Halbbänden ausgegeben.

Zur Ergänzung dieses Werks dient das folgende

Ausführliches Sach- und Wortregister zur zweiten Auflage von Franz Bopp's Vergleichender Grammatik von *Carl Arendt*. gr. 8. geh. 2 Thlr.

Dieses Register ist mit Hülfe der jedem Bande der vorliegenden dritten Ausgabe angehängten Vergleichung der Seitenzahlen auch für der dritten Ausgabe zu benutzen. Der Unterschied der Seitenzahlen beträgt übrigens beim zweiten Bande im Ganzen nur drei und ist beim dritten Bande ganz unerheblich.

Verlag von F. A. Brockhaus in Leipzig.

RIG-VEDA-PRATISAKHYA,

das älteste Lehrbuch der Vedischen Phonetik

Sanskrittext mit Uebersetzung und Anmerkungen

herausgegeben von

Max Müller.

4. Geh. 10 Thlr.

Max Müller's Ausgabe des Prâtiçakhya, dieser ältesten für die historische Kritik des Rig-Veda bekanntlich höchst wichtigen Grammatik und Phonetik, ist soeben zum Abschluss gelangt und liegt mit einer neuen kritischen Einleitung des Herausgebers versehen, in einer Separatausgabe vollständig vor. Das Werk wird Orientalisten und allen, die sich mit vergleichender Sprachforschung beschäftigen, sehr willkommen sein.

DIE HYMNEN DES RIG-VEDA

im Samhita- und Pada-Text.

Herausgegeben von **Max Müller.**

DAS ERSTE MANDALA.

Zum Gebrauch für Vorlesungen.

4. Geh. 2 Thlr. 15 Ngr.

Aus Max Müller's grosser Ausgabe des Rig-Veda veranlasste die Verlagshandlung einen Separatabdruck des ersten Mandala, um denselben allen Lehrern und Studirenden des Sanskrit [illegible] Verlagsbuchhandlung zugänglich zu machen.

Indische Studien.

Beiträge für die Kunde des indischen Alterthums.

Im Vereine mit mehreren Gelehrten

herausgegeben

von

Dr. Albrecht Weber.

Mit Unterstützung der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft.

Zwölfter Band.

Die Taittirîya-Saṃhitâ.

Zweiter Theil. Kâṇḍa V—VII.

Leipzig:

F. A. Brockhaus.

1872.

Indische Studien.

Beiträge für die Kunde des indischen Alterthums.

Im Vereine mit mehreren Gelehrten

herausgegeben

von

Dr. Albrecht Weber.

Professor o. des Sanskrit an der Universität zu Berlin, Mitglied der Königl. Akademie der Wissenschaften daselbst, auswärtigem Mitglied der Königl. Bairischen Akademie der Wissenschaften in München und der Société Asiatique in Paris, Ehrenmitglied der Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, der Asiatic Society of Bengal in Calcutta, der Bombay Branch Royal Asiatic Society, der American Oriental Society, und der Société d'Ethnographie Orientale et Américaine in Paris, corresp. Mitglied der Kaiserl. Akademie der Wissenschaften in St. Petersburg, und der Académie des Inscriptions in Paris, ordentlichem Mitglied der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft und der historisch-theologischen Gesellschaft in Leipzig.

Mit Unterstützung der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft.

Zwölfter Band.

Leipzig:

F. A. Brockhaus.

1872.

Digitized by Google

Die

Taittirîya-Saṃhitâ.

Herausgegeben

von

Albrecht Weber.

Zweiter Theil.

Kâṇḍa V—VII.

Leipzig:

F. A. Brockhaus.

1872.

Digitized by Google

Vorwort.

Wenn ich im Vorwort zum ersten Theile dieser Ausgabe (p. XII) versprochen habe, eine specielle Darstellung und Kritik des Padapâṭha der Taitt. Saṃhitâ entweder bereits in diesem zweiten Theile derselben zu geben oder ihr erst später folgen zu lassen, so habe ich mich jetzt aus wesentlich praktischen Gründen für diese zweite Eventualität entschieden, und gebe hier vielmehr einige andere Beigaben, die wie ich hoffe nicht minder willkommen sein werden, für den praktischen Gebrauch eben vorerst jedenfalls weit wichtiger sind.

An ihrer Spitze steht, unter dem in der Ausgabe der Bibl. Indica hierfür gebrauchten Namen sûcîpattram, eine Uebersicht über die rituelle Verwendung der einzelnen anuvâka, — im Wesentlichen nur eine Zusammenstellung der bereits je ad locum aus dem Commentar mitgetheilten Angaben darüber, und zwar, eben so wie dies ja im Texte selbst geschehen ist, unter speciellem Bezuge auf die im kâṇḍânukrama der Âtreyî-Schule für alle drei Taittirîya-Texte (Saṃhitâ, Brâhmaṇa und Âraṇyaka) vorliegende Eintheilung in einzelne kâṇḍa.

Es folgt der Text des kâṇḍânukrama selbst. Ich habe denselben zwar bereits früher (Ind. Stud. 3, 373-401) nebst dem dazu gehörigen Commentar mitgetheilt, indessen war ich damals mehrfach, insbesondere über das Taittirîya Brâhmaṇa, noch nicht richtig orientirt. Es erscheinen somit die von mir auf Grund des Commentars hinzugefügten Verweisungen und Stellen-Angaben hier in erheblich berichtigter Gestalt.

Endlich gebe ich ein alphabetisches Verzeichnifs der ṛik-pratîka, und zwar nicht blos für die Saṃhitâ, sondern zugleich auch für das Brâhmaṇa und das Âraṇyaka, damit man eben alles Zusammengehörige bei einander habe. Aus gleichem Grunde habe ich demselben auch die anuvâkapratîka für alle drei Texte eingereiht, obschon ich ein Verzeichnifs derselben ebenfalls bereits früher (Ind. Stud. 3, 283-324) gegeben habe. Und zwar hielt ich dies für um so nöthiger, als dort das erste und zweite Buch des Brâhmaṇa gänzlich fehlen, und auch die pratîka des dritten nur nach einer sehr schlechten Handschrift, somit mehrfach mangelhaft, verzeichnet sind.

Da die Calcuttaer Ausgabe der Taitt. S. wohl noch eine geraume Zeit zu ihrer Vollendung gebrauchen wird, so habe ich es für angemessen gehalten, in diesem zweiten Theile bei besonders interessanten Stücken Auszüge aus dem Commentar dazu mitzutheilen; und zwar ist dies insbesondere bei den zerstreuten Theilen des açvamedhakâṇḍa, sowie bei den sattra-Abschnitten geschehen.

Berlin, 24. März 1872.

A. W.

Taittirîya-Saṃhitâ.

18. agnividhiḥ, pûrvaṃ kâṇḍam (5, 1-4*).

1. sâvitrâṇi juhoti, prá-sûtyai. catur-gṛihîténa juhoti, cátush-pâdaḥ paçávaḥ, paçûn evâ 'va runddhe[1]; cátasro díço, dikshv[2] evá práti tishṭhati. chándâṁsi devébhyó 'pâ 'krâman: ná vo 'bhâgâni havyáṃ vakshyâma íti, tébhya etác catur-gṛihîtám adhârayan, puro-'nuvâkyâyai yâjyâyai devátâyai[2] vashaṭ-kârâya; yác catur-gṛihîtáṃ juhóti chándâṁsy evá tát prîṇâti, tâny asya prîtâni devébhyo havyáṃ vahanti. yáṃ kâmáyeta ‖ 1 ‖ :pâpîyânt syâd íty ékai-'kaṃ[3] tásya juhuyâd, âhutî-bhir[4] evaí 'nam ápa gṛihṇâti pâpîyân bhavati. yáṃ kâmáyeta: vásîyânt syâd iti sárvâṇi tásyâ 'nu-drútya juhuyâd, â-hutyai 'vaí 'nam abhí kramayati vásîyân bhavaty; átho yajnásyai 'vaí 'shâ 'bhí-krântir. éti vâ eshá yajna-mukhâd ṛiddhyâ[5] yò 'gnér devátâyâ[2] éty; ashṭâv etâni sâvitrâṇi bhavanty, ashṭâ-'kshará gâyatrî, gâyatráḥ ‖ 2 ‖ agnís, ténai 'vá yajna-mukhâd ṛiddhyâ[5] agnér devátâyai naí 'ty; ashṭaú sâvitrâṇi bhavanty[6] â-hutir navamî, tri-vṛítam evá yajna-mukhé ví yâtayati. yádi kâmáyeta: chándâṁsi yajna-yaçasénâ 'rpayeyam ity ṛícam antamâṁ kuryâc, chándâṁsy

---

* mit Ausnahme von 5, 1, 11. 2, 11. 12. 3, 12. 4, 12., welche fünf anuvâka zum açvamedha gehören, s. Ind. Stud. 3, 375. 381. 383-4.

1, 1-10. ukhyâgniḥ; 1. sâvitrâhutir abhreç ca svîkâraḥ [1] rumdhe ACDW. [2] ohne avagraha. [3] ekam-ekam nach iti in CD, s. P. 5, 18. [4] s. P. 3, 7. [5] ṛidhyâ (°âḥ) ACDW. [6] unbetont.

evá yajna-yaçasénâ 'rpayati. yádi kâmáyeta: yájamânaṃ yajna-yaçasénâ 'rpayeyam íti yájur antamáṃ kuryâd, yájamânam evá yajna-yaçasénâ 'rpayaty. ṛicã stómaꣳ sám ardhayé 'ti ‖ 3 ‖ âha, sám-ṛiddhyai[7]. catúr-bhir ábhrim ã datte, catvãri chándâꣳsi, chándo-bhir evá; devásya tvâ savitúḥ pra-savá ity âha, prá-sûtyâ; agnír devébhyo nílâyata[2], sá vénum prã 'viçat, sá etãm útim ánu sám acarad yád vénoḥ susbiráꣳ, sushirã 'bhrir bhavati sayoni-tvãya; sá yátra-yatrã 'vasat tát kṛishṇám abhavat, kalmâshĩ bhavati rûpá-samṛiddhyâ[7]; ubhayataḥ-kshṇũr[8] bhavatî, 'táç[2] câ 'mútaç[2] cá 'rkásyã 'va-ruddhyai[7]; vyâma-mâtrĩ bhavaty, etãvad[2] vaí púrushe vîryam, vîrya-sammitã; 'pari-mitâ bhavaty, ápari-mitasyã 'va-ruddhyai[7]; yó vánaspátînâm[2] phala-gráhiḥ sá eshâṃ vîryâ-vân[9], phala-grábir vénur, vainavĩ bhavati vîryasyã 'va-ruddhyai[7] ‖ 4 ‖ kámáyeta, gâyatrò, 'rdhayé 'ti, ca, saptávioçatiç ca ‖ 1 ‖

4, 1, 1, 1-4. — K. 18, 19. 19, 1. — Ç. 6, 3, 1, 1-44. — catúshpâdą iti catúḥ-pâdaḥ — dikshu — ąbhâgâni — ekaikąm ity ekâṁ-ękąm[3] — âhútîbhir ity âhúti-bhiḥ — âhųtyety â-hųtyâ | ęva | ęnąm — athǫ iti — ṛidhyãḥ[5] | yaḥ | ągneḥ | dęvatãyâḥ — ąshṭâkshąrety ąshṭâ-ąkshąrâ — ṛidhyãḥ | ągneḥ — ąrpayęyąm — cąturbhir iti cątuḥ-bhiḥ — prąsąva iti pra-sąve | iti — prasûtyâ iti pra-sûtyai — nilãyata — anú | sam iti | ącarąt — sushirâ | abhriḥ — rûpasâṃṛidhyâ iti rûpa-sąṃṛidhyai | ubhąyątaḥkshṇûr ity úbhayataḥ-kshṇûḥ — ịtaḥ — ąmutâḥ — apârimịtety apâri-mịtâ — vîryãvận iti vîryâ-vận.

2. vy̆-ṛiddhaṃ vã etád yajnásya yád ayajúsh-kena[1] kriyáta; imãm agṛibhṇan raçanãm ṛitásyé 'ty açvâ-

1. [7] °ṛidhyai (°â) ACDW. [8] s. schol. zu P. 8, 33. 9, 3. [9] s. P. 3, 5.

2. mṛitkhanam gachann açvenâ "kramayed bhuvam. [1] mit avagraha! zu ų s. P. 7, 8.

-'bhidhânîm ấ datte, yájush-kṛityai yajnásya sám-ṛiddhyai[2].

prá-tûrtaṃ vâjinn ấ dravé 'ty áçvam abhí dadhâti, rûpám evấ 'syai 'tán mahimấnaṃ vy-ấcashṭe[3]; yuñjấthâṃ rấsabhaṃ yuvám íti gardabhám, ásaty evá gardabhám práti shṭhâpayati[4], tásmâd áçvâd gardabhó 'sat-taro; yóge-yoge tavás-taram íty âha ‖ 1 ‖ yóge-yóga evaí 'naṃ yuñkte[5]; vấje-vâje havâmaha íty âhấ, 'nnaṃ vaí vấjó, 'nnam evấ 'va runddhe[6]; sákhâya índram ûtáya íty âhe, 'ndriyám evấ 'va runddhe[6]. 'gnír devébhyo nílâyata[7], tám prajấ-patir ánv avindat, prâjâ-patyó 'çvó, 'çvena sám bharaty ánu-vittyai[8]. pâpa-vasyasáṃ vấ etát kriyate yác chréyasâ ca pấpîyasâ ca samânấṃ[7] kárma kurvánti, pấpîyân ‖ 2 ‖ hy áçvâd gardabhó, 'çvam pűrvaṃ nayanti pâpa-vasyasásya vy-ấvṛittyai[9], tásmâc chréyâṃsam pấpîyân paççấd ánv eti. bahúr vaí bhávato bhrấtṛivyo, bhávatî 'va khálu vấ eshá yó 'gníṃ cinuté, vajry áçvaḥ; pra-tűrvann é 'hy ava-krấmann áçastîr íty âha, vájreṇai 'vá pâpmấnam bhrấtṛivyam áva krâmati. rudrásya gấṇa-patyàd íty âha, raudrấ vaí paçávo rudrấd evá ‖ 3 ‖ paçűn nir-yấcyâ "tmáne kárma kurute. pûshṇấ sa-yújâ sahé 'ty âha, pûshấ vấ ádhvanâṃ saṃ-netấ, sám-ashṭyai. púrîshâ-"yatano vấ eshá yád agnír, áṅgiraso vấ etám ágre devátânâṃ[7] sám abharan; pṛithivyấḥ sadhá-sthâd agním purîshyàm aṅgirasvád[7] áche[10] 'hî 'ty âha, sấ-"yatanam evaí 'naṃ devátâbhiḥ[7] sám bharaty. agnim purîshyàm aṅgirasvád[7] áche[10] 'ma íty âha, yéna ‖ 4 ‖ saṃ-gáchate vấjam evấ 'sya vṛiṅkte[5]. prajấ-pataye prati-prócyâ 'gníḥ sam-bhṛítya íty âhur, iyáṃ vaí

---

2. [2] °ṛidhy° ACDW. [3] als Compositum. [4] so (shṭh°) AW, s. P. 6, 4. [5] °ñte ACD. [6] ruṃdhe ACDW. [7] ohne avagraha. [8] °vityai ("â) ACD. [9] vṛityai (°â) ACDW. [10] achcha D.

prajâ-patis, tásyâ etác chrótraṃ yád valmîko; 'gnîm purîshỳam añgirasvád[7] bharishyâma íti valmîka-vapâm úpa tishṭhate, sâ-'kshâd evá prajâ-pataye prati-prócyâ 'gnio sám bharaty. agnîm purîshỳam añgirasvád[7] bharâma íty âha, yéna saṃ-gáchate vâjam evâ 'sya vṛiṅkté[b]. 'nv agnír ushásâm ágram ‖ 5 ‖ akhyad íty âhâ, 'nu-khyâtyâ. â-gátya vâjy ádhvana â-krámya vâjin pṛithivîm íty âhe, 'cháty evaí 'nam pûrvayâ vindáty út-tarayâ. dvâbhyâm â krâmayati, práti-shṭhityâ; ánu-rûpâbhyâṃ, tásmâd ánu-rûpâḥ paçávaḥ prá jâyante. dyaús te[11] pṛishṭhám pṛithivî sadhá-stham íty âhai, 'bhyó vâ etáṃ lokébhyaḥ prajâ-patiḥ sám airayad, rûpám evâ 'syai 'tán mahimânaṃ vy-ácashṭe[8]. vajrî vâ eshá yád áçvo, dád-bhir anyátodad-bhyo bhûyâñ lóma-bhir[12] ubhayádad-bhyo; yáṃ dvishyât tám adhas-padám[13] dhyâyed, vájreṇai 'vaí 'nao stṛiṇute ‖ 6 ‖ âha, pápiyân, rudrád evá, yénâ, 'graṃ, vajrî vaí, saptádaça ca ‖ 2 ‖

4, 1, 2, 1-3. — K. 19, 2. 3. — Ç. 6, 3, 2, 2 - 3, 12. — vyṛiddhaṃ iti vi-ṛiddhaṃ — ayajushkeṇety ayajuḥ-keṇa | kriyatè — yajúshkṛityâ iti yajúḥ-kṛityai — eva | asya | etat — vyâcáshṭa iti vi-âcáshṭe — asáti — sthâpayati — asáttara ity asát-taraḥ — tavastáraṃ iti tavaḥ-taraṃ — yogéyoga iti yogè-yoge — havâmahe — nilâyata — vajrî — raudrâḥ — niryâcyeti niḥ-yâcyâ — achâ[10] | iha — sâyátanaṃ iti sa-âyatanaṃ — achâ[10] | imaḥ — tasyâḥ | etat — sâkshâd iti sa-akshât — anv iti | agniḥ — anúkhyâtyâ ity anú-khyâtyai — vâjî — ichati — pratíshṭhityâ iti práti-sthityai — ebhyaḥ | vai — eva | asya | etat — vyâcáshṭa iti vi-âcáshṭe — vai — bhûyân — adhaspadam ity ádhaḥ-padam.

3. út krâmó 'd akramîd íti dvâbhyâm út krâm-

2. [11] so (°s te) AW. [12] °yânlo° W. [13] s. P. 8, 23. 33 schol.
3. utkramayyâ 'çvam bhûsaṃskâro jalâdibhiḥ.

ayati, práti-shṭhityâ; ánu-rûpâbhyâṃ, tásmâd ánu-rûpâḥ paçávaḥ prá jâyante. 'pá úpa sṛijati; yátra vấ ấpa upa-gáchanti tád óshadhayaḥ[1] práti tishṭhanty, óshadhîḥ prati-tíshṭhantîḥ paçávo 'nu práti tishṭhanti[2], paçûn yajnó, yajnáṃ yájamâno, yájamânam pra-jấs; tásmâd apá úpa sṛijati, práti-shṭhityai. yád adhvaryúr anagnấv ấ-hutiṃ juhuyấd andhò 'dhvaryúḥ ‖ 1 ‖ syâd[2] rákshâṃsi yajnáṃ hanyur; hiraṇyam upấ-'sya juhoty, agni-váty evá juhoti, nấ 'ndhò 'dhvaryúr bhávati ná yajnáṃ rákshâṃsi ghnanti.

jígharmy agníṃ mánasâ ghṛiténé 'ty âha, mánasâ hí púrusho yajnám abhi-gáchati; prati-kshyántam[3] bhúvanâni víçvé 'ty âha, sárvaṃ hy eshá pratyáṅ[4] kshéti; pṛithúṃ tiraççấ[1] váyasâ bṛihántam íty âhấ, 'lpo hy eshá jâtó mahấn ‖ 2 ‖ bhávati; vyácishṭham[4] ánnaṃ rabhasáṃ vídânam íty âhấ, 'nnam evấ 'smai svadayati, sárvam asmai svadate yá evám védấ; " tvâ jigharmi vácasâ ghṛiténé 'ty âha, tásmâd yát púrusho mánasâ bhi-gáchati tád vâcấ vadaty. arakshásé 'ty âha, rákshasâm ápa-hatyai; márya-çrî spṛihayád-varṇo agnír[4] íty âhấ, 'pa-citim evấ 'smin dadhâty, ápaciti-mân bhavati yá evám ‖ 3 ‖ véda. mánasâ t' vai[5] tấm ấptum arhati yấm adhvaryúr anagnấv ấ-hutiṃ juhóti; mánasvatîbhyâṃ[4] juhoty, ấ-hutyor ấptyai; dvấbhyâm, práti-shṭhityai. yajnamukhé-yajnamukhe vai kriyámâṇe yajnáṃ rákshâṃsi jighâṃsanty, etárhi khálu vấ etád yajna-mukhám yárhy enad ấ-hutir açnuté; pári likhati, rákshasâm ápa-hatyai; tisṛí-bhiḥ pári likhati, tri-vṛíd vấ agnír, yávân evấ 'gnis tásmâd rákshâṃsy ápa hanti ‖ 4 ‖ gâyatriyấ pári likhati, téjo vai

---

3. [1] ohne avagraha. [2] unbetont. [3] so (kshy°) ACDW. [4] s. schol. zu P. 1, 61 pag. 48. [5] s. P. 5, 13.

gâyatrî, téjasai 'vaí 'nam pári gṛihṇâti; trishṭúbhâ[1] pári likhatî, 'ndriyáṃ vaí trishṭúg[1], indriyéṇai 'vaí 'nam pári gṛihṇâty; anu-shṭúbhâ pári likhaty, anu-shṭúp sárvâṇi chándâṁsi pari-bhûḥ páry-âptyai; madhyatò[1] 'nu-shṭúbhâ, vấg vấ anu-shṭúp, tásmân madhyató[1] vâcấ vadâmo; gâyatriyấ prathamáyâ pári likhaty[2] áthâ 'nu-shṭúbhấ 'tha trishṭúbhâ[1], téjo vaí gâyatrî yajnò 'nu-shṭúg indriyáṃ trishṭúp[1], téjasâ cai 'vé 'ndriyéṇa co 'bhayáto[1] yajnám pári gṛihṇâti ‖ 5 ‖ andhò 'dhvaryúr, mahấn, bhavati yá eváṁ, hanti, trishṭúbhâ téjo vaí gâyatrî, tráyodaça ca ‖ 3 ‖

4, 1, 2, 4-5. — K. 19, 3. — Ç. 6, 3, 3, 13-25. — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — anú | pratîti | tishṭhanti — agnagnau — andhaḥ | adhvaryuḥ | syât — upâsyety úpa-asyâ — agnivatîty ágni-vati — na | andhaḥ | adhvaryur | bhavàti — viçvâ | iti — eshaḥ | pratyañ — veda | eti | tvâ — maryâçrîr iti maryâ-çrîḥ — tu | vai | tâm — trishṭuk | indriyeṇâ — anushṭub ity ánu-stup | sarvâṇi — vai | anushṭub ity ánu-stup | tasmât — anushṭug ity ánu-stuk | indriyam | trishṭup | tejâsâ.

4. devásya tvâ savitúḥ pra-savá íti khanati, prá-sûtyâ. átho dhûmám evaí 'téna janayati; jyótishmantam[1] tvâ 'gne su-prátîkam íty âha, jyótir evaí 'téna janayati. sò 'gnír jâtáḥ pra-jấḥ çucấ "rpayat, tám devấ ardha-'rcénâ 'çamayañ; chivám[2] pra-jấbhyó 'hiṁsantam íty âha, pra-jấbhya evaí 'naṁ çamayati. dvấbhyâṃ khanati, práti-shṭhityâ. apấm pṛishṭhám asî 'ti pushkara-parṇám ấ ‖ 1 ‖ haraty, apấṃ vấ etát pṛishṭhám yát pushkara-parṇáṁ, rûpéṇai 'vaí 'nad ấ harati; pushkara-parṇéna sám bharati, yónir vấ agnéḥ pushkara-

4. mṛidam khâtvâ sambharec carmapa(t)trayoḥ. [1] ohne avagraha. [2] °nch° A, °mch° W, s. P. 5, 24.

parṇáo, sá-yonim evấ 'gnío sám bharati. kṛishṇâ-'jinéna sám bharati, yajnó vaí kṛishṇâ-'jinám, yajnénai 'vá yajnáo sám bharati; yád grâmyấṇâm paçûnấṃ cármaṇâ sam-bhár-ed grâmyấn paçûñ chucấ[3] 'rpayet, kṛishṇâ-'jinéna sám bharaty âraṇyấu evá paçûn ‖ 2 ‖ çucấ 'rpayati; tásmât samấvat[1] paçûnấm pra-jấyamânânâm âraṇyấḥ paçávaḥ kấ-nîyâosaḥ, çucấ hỳ ṛitấ. lomatáḥ[1] sám bharaty, áto hỳ asya médhyaṃ. kṛishṇâ-'jinám ca pushkara-parṇám ca sáo stṛiṇâtî, 'yám vaí kṛishṇâ-'jinám asaú pushkara-parṇám, âbhyấm evaí 'nam ubhayátaḥ[1] pári gṛihṇâty. agnír de-vébhyo nilâyata[1.4] tám átharvấ 'nv apaçyad; átharvâ tvâ prathamó nír amanthad agna íti ‖ 3 ‖ âha, yá evaí 'nam anv-ápaçyat ténai 'vaí 'nao sám bharati; tvấm agne púshkarâd[1] ádhî 'ty âha, pushkara-parṇé hỳ enam úpa-çritam ávindat; tám u tvâ Dadhyáñ[1] ṛíshir íty âha, Dadhyáñ[1] vấ Âtharvaṇás tejasvỳ[1] âsît, téja evấ 'smin dadhâti; tám u tvâ pâthyó vṛíshé 'ty âha, púr-vam evó 'ditám út-tareṇâ 'bhí gṛiṇâti ‖ 4 ‖ catasṛí-bhiḥ sám bharati, catvấri chándâosi, chándo-bhir evá; gâya-trîbhir brâhmaṇásya gâyatró hí brâhmaṇás, trishṭúg-bhî râjanỳasya traíshṭubho[1] hí râjanỳo; yáṃ kâmáyeta: vá-sîyânt syâd íty ubhấyîbhis tásya sám bharet, téjaç cai 'vấ 'smâ indriyáṃ ca samîcî[1.5] dadhâty. ashṭâbhíḥ[1] sám bharaty, ashṭấ-'kshara gâyatrî, gâyatrò 'gnír, yấvân[1] evấ 'gnis táo sám bharati. sîda hotar íty âha devátâ[1] evấ 'smai sáo sâdayati, ní hóté 'ti manushỳânt, sáo sîd-asvé 'ti váyâosi; jánishvâ[6] hí jényo ágre[7] áhnâm[8]

4. [3] °nch° AW. [4] so ACDW; ánîlâyata (sic!) Pet. W. unter lî. [5] s. P. 4, 31. [6] s. P. 3, 8. [7] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. [8] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3 (12, 4 schol.)

íty âha, deva-manushyā̃n evā̃ 'smai sáꣳ-sannân prá janayati || 5 || aí, 'vá paçū́n, íti, gṛiṇâti, hotar íti, saptáviꣳçatiç ca || 4 ||

4, 1, 3, 1-4. — K. 19, 4. — Ç. 6, 4, 1, 1-2, 9. — prasava iti pra-save — prasū́tyâ iti pra-sûtyai | atho iti — ârpayat — ardharcenety àrdha-ṛicenà | açamayan — ahiꣳsantam — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — arpayet — arpayati — ṛitâḥ — iyam — nilā̃yata[4] — athàrvâ | anv iti — agne — tejasvî — pâthyaḥ | vṛishā̃ — eva | uditam — trishṭugbhir iti trishṭuk-bhiḥ — samîcî iti — ashṭâbhiḥ — ashṭâksharety ashṭâ-aksharâ — sâdayati — janishva.

5. krûrám iva vā̃ asyâ etát karoti yát khánaty; apá úpa sṛijaty, ā̃po vaí çântā̃ḥ, çântā̃bhir evā̃ 'syai çúcaꣳ çamayati. sáṃ te vâyúr mâtaríçvâ[1] dadhâtv íty âha, prâ-'ṇó vaí vâyúḥ, prâ-'ṇénai 'vā̃ 'syai prâ-'ṇáꣳ sáṃ dadhâti; sáṃ te vâyúr íty âha, tásmâd vâyú-pracyutâ divó vṛíshṭir îrte. tásmai ca devi váshaḍ astu || 1 || túbhyam íty âha, sháḍ vā̃ ṛitáva, ṛitúshv evá vṛíshṭiṃ dadhâti, tásmât sárvân ṛitū́n varshati. yád vashaṭ-kuryā̃d yâtá-yâmâ 'sya vashaṭ-kâráḥ syâd; yán ná vashaṭ-kuryā̃d rákshâꣳsi yajnáꣳ hanyur; váḍ íty âha, paró-'ksham evá váshaṭ karoti, nā̃ 'sya yâtá-yâmâ vashaṭ-kâró bhávati ná yajnáꣳ rákshâꣳsi ghnanti. sú-jâto jyótishâ sahé 'ty anu-shṭúbhó 'pa nahyaty, anu-shṭúp || 2 || sárvâṇi chándâꣳsi, chándâꣳsi khálu vā̃ agnéḥ priyā̃ tanū́ḥ, priyáyai 'vai 'naṃ tanúvâ pári dadhâti; véduko vā̃so bhavati yá eváṃ véda vâruṇó vā̃ agnir úpa-naddha; úd u tishṭha sv-adhvaro "rdhvá û shú ṇa[2] ûtáya íti sâvitrī́bhyâm út tishṭhati, savitṛí-prasûta evā̃ 'syo "rdhvā̃ṃ varuṇa menim

5. sambhṛitâm etâṃ yajnabhûmau samâharet. [1] ohne avagraha.
[2] so (û shu ṇa) AW, s. P. 3, 14. 6, 2. 7, 2.

út sṛijati; dvábhyàm, práti-shṭhityai. sá jâtó gárbho asi[3] ‖ 3 ‖ ródasyor íty âhe; 'mé[4] vai ródasî[5], táyor eshá gárbho yád agnís, tásmâd evám âhâ. 'gne cárur ví-bhṛita óshadhîshv[1] íty âha; yadâ hỳ etáṃ vi-bháranty átha cáru-taro bhávati[6]. prá mâtṛí-bhyo ádhi[7] kánikradad gâ íty âhaú, 'shadhayo[1] vâ asya mâtáras, tâbhya evaí 'nam prá cyâvayati. sthiró bhava vîḍv-aṅga íti gardabhá ấ sâdayati ‖ 4 ‖ sáṃ nahyaty evaí 'nam etáyâ sthemné. gardabhéna sám bharati, tásmâd gardabháḥ paçûnâṃ bhârabhârí-tamo. gardabhéna sám bharati, tásmâd gardabhó 'py anâ-leçé 'ty anyán paçún medyaty, ánnaṁ hỳ enenâ 'rkáṁ sam-bháranti. gardabhéna sám bharati, tásmâd gardabhó dvi-rétâḥ sán kánishṭham paçûnâṃ prá jâyate, 'gnír hỳ asya yónim nir-dáhati. pra-jấsu vấ eshá etárhy ấ-rûḍhaḥ ‖ 5 ‖ sá îçvaráḥ pra-jấḥ çucấ pra-dáhaḥ. çivó bhava pra-jấbhya íty âha, pra-jấbhya evaí 'naṁ çamayati. mấnushîbhyas tvám aṅgira íty âha, mânavỳo hí pra-jấ. mấ dyấvâ-pṛithivî́ abhí çûçuco mấ 'ntárikṣham mấ vánaspátîn[1] íty âhai, 'bhyá evaí 'naṃ lokébhyaḥ çamayati. praí 'tu vâjî́ kánikradad íty âha, vâjî́ hỳ eshá. nấnadad rấsabhaḥ pátvé 'ti ‖ 6 ‖ âha, rấsabha íti hỳ etám ṛishayó 'vadan. bhárann agním purîshỳam íty âhâ, 'gníṁ hỳ eshá bhárati. mấ pâdy ấyushaḥ puré 'ty âhấ, "yur evấ 'smin dadhâti; tásmâd gardabháḥ sárvam ấyur eti, tásmâd gardabhé purấ "yushaḥ prá-mîte bibhyati.

vṛíshâ 'gníṃ vṛíshaṇam bhárann íty âha, vṛíshâ hỳ eshá, vṛíshâ 'gnír. apấṃ gárbham ‖ 7 ‖ samud-

---

5. [3] so (°o a°) AW, s. P. 12, 3 und Whitney zu 1, 61 pag. 46. 47. [4] s. P. 4, 25. [5] s. P. 4, 17. [6] betont, wegen hi. [7] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3.

ríyam[1] íty âhâ, 'pâo hy eshá gárbho yád agnír. ágna ấ yâhi vîtáya íti vấ imaú lokaú vy aitâm; ágna ấ yâhi vîtáya íti yád âhâ, 'náyor lokáyor vi-'tyai. prá-cyuto vấ eshá â-yátanâd ágataḥ prati-shṭhâo, sá etárhy adhvaryúṃ ca yájamânaṃ ca dhyâyaty; ṛitáo satyám íty âhe, 'yáṃ vấ ṛitám asaú ‖ 8 ‖ satyám, anáyor evaí 'nam práti shṭhâpayati[8] nấ 'rtim[1] ấ 'rchaty[9a.10] adhvaryúr ná yájamâno. váruṇo vấ eshá yájamânam abhy aí 'ti yád agnír úpa-naddha; óshadhayaḥ[1] práti gṛihṇîtâ 'gním etám íty âha, çấntyai. vy-ásyan víçvâ ámatîr árâtîr íty âha, rákshasâm ápa-hatyai. ni-shîdan no ápa[7] dur--matío hanad íty âha, práti-shṭhityâ. óshadhayaḥ[1] práti modadhvam ‖ 9 ‖ enam íty âhaú, 'shadhayo vấ agnér bhâga-dhéyaṃ, tấbhir evaí 'nao sám ardhayati. púshpâ-vatîḥ[11] su-pippalâ íty âha, tásmâd óshadhayaḥ phálaṃ gṛihṇanty. ayáṃ vo gárbha ṛitvíyaḥ pratnáo sadhá-stham ấ 'sadad íty âha, yấbhya evaí 'nam pra-cyâváyati tấsv evaí 'nam práti shṭhâpayati[8]. dvấbhyâm upấ-'vaharati[12], práti-shṭhityai ‖ 10 ‖ astv, anushṭúb, asi, sâdayaty, árûḍhaḥ, pátvé 'ti, gárbham, asaú, modadhvam, dvícatvâriocaç ca ‖ 5 ‖

4, 1, 4, 1-4. — K. 19, 5. — Ç. 6, 4, 3, 3-4-18. — vai | asyâḥ — yâtayâmeti yâta-yâmâ — parokṣham iti paraḥ--akṣhâm — anushṭubhety ânu-stubhâ | upeti — svadhvareti su-adhvaraḥ | ûrdhvaḥ | u | sv iti | naḥ — asya | ûrdhvâm — ime iti — rodâsî iti — gardabhe | eti — apîti | anâleça ity ânâ-leçe | atîti — hi | prajâ iti pra-jâḥ — hi | eshaḥ — pâdi — purâ | iti — purâ | âyúshaḥ — eti | yâhi | vîtaye | iti | vai | imau — vityâ iti vi-ityai — sthâpayati — eti | richati — abhi | eti | eti — niṣhîdann iti ni-sîdan — pra-

5. [7] so (shṭh°) AW, s. P. 6, 4. [9] so (ârch°) AW. s. P. 10, 9. [10] unbetont. [11] s. P. 3, 5. [12] als Compositum.

tishṭhityâ iti prati-sthityai — pushpâvatîr iti pushpâ-vatîḥ — eti | asadat — upâvaharatîty úpa-avâharati.

6. vâruṇó vâ agnír úpa-naddho; ví pâjasé 'ti ví sraꣳsayati, savitṛi-prasûta evâ 'sya víshûcîṃ[1] varuṇa-menîṃ ví sṛijaty. apá úpa sṛijaty, âpo vaí çântâḥ, çântâbhir evâ 'sya çúcaꣳ çamayati; tisṛi-bhir úpa sṛijati, tri-vṛíd vâ agnír, yâvàn evâ 'gnís tásya çúcaꣳ çamayati. mitráḥ saꣳ-sṛíjya pṛithivîṃ íty âha, mitró vaí çivó devânâṃ, ténai 'vá ‖ 1 ‖ enaꣳ sáꣳ sṛijati, çântyai. yád grâmyâṇâṃ pâtrâṇâṃ kapâlaiḥ saꣳ-sṛijéd grâmyâṇi pâtrâṇi çucâ 'rpayed; arma-kapâlaiḥ[2] sáꣳ sṛijaty, etâni vâ anupa-jîvanîyâni, tâny evá çucâ 'rpayati. çárkarâbhiḥ sáꣳ sṛijati, dhṛityâ, átho çaṃ-tvâyâ. 'jâ-lomaiḥ sáꣳ sṛijaty, eshâ vâ agnéḥ priyâ tanûr yád ajâ, priyáyai 'vaí 'naṃ tanúvâ saꣳ sṛijaty átho téjasâ. kṛishṇâ-'jinásya lóma-bhiḥ sám ‖ 2 ‖ sṛijati, yajnó vaí kṛishṇâ-'jináṃ, yajnénai 'vá yajnáꣳ sáꣳ sṛijati. rudrâḥ sam-bhṛítya pṛithivîṃ íty âhai, 'tâ vâ etáṃ devátâ[1] ágre sám abharan, tâbhir evaí 'naꣳ sám bharati. makhásya çíro 'sî 'ty âha, yajnó vaí makhás, tásyai 'tác chiro yád ukhâ, tásmâd evám âha. yajnásya padé[3] stha íty âha, yajnásya hy eté[4] ‖ 3 ‖ padé[4], átho práti-shṭhityai. prâ 'nyâbhir[5] yáchaty ánv anyair mantrayate, mithuna-tvâya. trỳ-uddhiṃ karoti, tráya imé lokâ, eshâṃ lokânâm âptyai. chándo-bhiḥ karoti, vîrỳaṃ vaí chándâꣳsi, vîrỳeṇai 'vaí 'nâṃ karoti. yájushâ bílaṃ karoti, vy-âvṛittyâ[6]. íyatîṃ karoti, prajâ-patinâ yajna-mukhéna sám-mitâṃ. dvi-sta-

---

6. ukhâṃ nirmimita. [1] ohne avagraha. [2] cirakâlaçûnyagrâmabhûmâv avasthitâni purâtanâny armakapâlâni, schol. [3] s. P. 4, 46. [4] s. P. 4, 44. 45. [5] s. P. 7, 16. [6] °vṛityâ ("ai) ACDW.

nấṇi[7] karoti, dyấvâ-pṛithivyór dóhâya; cátu-stanâṃ[7] karoti, paçûnấṃ dóhâyâ; 'shṭấ-stanâṃ karoti, chándasâṃ dóhâya. návâ-'çrim abhi-cáratah kuryât, tri-vṛítam evá vájrao sam-bhṛítya bhrấtṛivyâya prá harati, stṛítyai. kṛitvấya sá mahîm ukhấm íti ni dadhâti, devátâsv[1] evaí 'nâm práti shṭhâpayati ‖ 4 ‖ ténai 'vá, lómabhih sám, eté, abhicárata, éka-vio̱çatiç ca ‖ 6 ‖

4, 1, 5, 1-4. — ([2]Âr. 5, 13. —) K. 19, 5. 6. — Ç. 6, 4, 4, 20 - 5, 2, 21. — arpayet — arpayati — dhṛityai | atho iti — etâh | vai — pade iti — ete iti | pade iti | atho iti — tryúddhim iti tri-uddhim — vyâvṛityâ iti vi-âvṛityai — catústanâm iti catúh-stanâm — ashṭâstânâm ity ashṭâ-stanâm — navâçrim iti navá-açrim — sthâpayati.

7. saptá-bhir dhûpayati; saptá vaí çîrshanyâh prâ-'ṇấh, çíra etád yajnásya yád ukhấ, çîrshánn evá yajnásya prâ-'ṇấn dadhâti, tásmât saptá çîrshán prâ-'ṇấ. açva-çakéna dhûpayati, prâjâ-patyó vấ áçvah, sayoni-tvấyấ. 'ditis tvé 'ty âhe, 'yám vấ áditir, ádityai 'vấ 'dityâm khanaty asyấ ákrûram-kârâya, ná hí svấh svám hinásti. devấnâṃ tvâ pátnîr íty âha, devấnâm ‖ 1 ‖ vấ etấm pátnayó 'gre 'kurvan, tấbhir evaí 'nâṃ dadhâti. dhishánâs tvé 'ty âha, vidyấ vaí dhishánâ, vidyấbhir evaí 'nâm abhí 'nddhe[1]. gnấs tvé 'ty âha, chándâosi vaí gnấç, chándo-bhir evaí 'nâo çrapayati. várûtrayas tvé 'ty âha, hótrâ vaí várûtrayo, hótrâbhir evaí 'nâm pacati. jánayas tvé 'ty âha, devấnâṃ vaí pátnîh ‖ 2 ‖ jánayas, tấbhir evaí 'nâm pacati. shaḍ-bhih pacati, sháḍ vấ ṛitáva, ṛitú-bhir evaí 'nâm pacati. dvíh pácantv ity âha, tásmâd dvíh saṃ-vatsarásya sasyám pacyate. vârunyò ukhấ

6. [7] so (°sta°) ACDW, s. P. 6, 12. 13 (schol. p. 168). 9, 1.
7. saṃskaroti tâm. [1] °ndhe ACDW.

'bhī́-'ddhâ; maitriyó 'pai 'ti, çā́ntyai. devás tvâ savitó 'd vapatv íty âha, savitṛí-prasûta evaí 'nâm bráhmaṇâ devátâbhir[2] úd vapaty. ápadyamânâ pṛithivy ā́çâ díça ā́ pṛiṇa ‖ 3 ‖ íty âha, tásmâd agníḥ sárvâ díçó 'nu ví bhâty. út tishṭha bṛihatī́ bhavo "rdhvā́ tishṭha dhruvā́ tvám íty âha, práti-shṭhityâ. asurỳam[3] pā́tram ánâ-chṛiṇṇam, ā́ chṛiṇatti deva-trā́ 'kar; ajā́-kshîréṇā́ " chṛiṇatti[4], paramáṃ vā́ etát páyo yád ajā́-kshîrám, paraméṇai 'vaí 'nam páyasā́ " chṛiṇatti[4]; yájushâ, vy-ā́vṛittyai[5]; chándo-bhir ā́ chṛiṇatti[4], chándo-bhir vā́ eshā́ kriyate, chándo-bhir evá chándâ◡sy ā́ chṛiṇatti[4] ‖ 4 ‖ âha devā́nâṃ, vaí pátnîḥ, pṛiṇai, 'shā́, sháṭ ca ‖ 7 ‖

4, 1, 6, 1-3. — K. 19, 6. 7. — Ç. 6, 5, 3, 8 - 4, 17. — adityâ | e̱va | adityâm — agré | a̱ku̱rva̱n — vi̱dyâḥ | vai | dhi̱shaṇā́ḥ — hotrā́ḥ — vâ̱ru̱ṇî — a̱bhîddhety a̱bhi-i̱ddhâ̱ | mai̱triyā́ | upeti | e̱ti̱ — pṛi̱thi̱vi̱ | âçā́ḥ — sarvā́ḥ — anú | vîti — bha̱va̱ | û̱rdhvâ — pratishṭhityâ̱ iti̱ prati-sthi̱tyai̱ | a̱su̱ryàm — de̱va̱treti deva-trâ | a̱ka̱ḥ.

8. éka-vi◡çatyâ mā́shaiḥ purusha-çîrshám áchai 'ty; amedhyā́ vaí mā́shâ amedhyám purusha-çîrshám, amedhyaír evā́ 'syâ 'medhyáṃ nir-avadā́ya médhyaṃ kṛitvā́ " haraty; éka-vi◡çatir bhavanty, eka-vi◡çó vaí púrushaḥ, púrushasyā́ "ptyai. vỳ-ṛiddhaṃ vā́ etát prâ-'ṇaír amedhyáṃ yát purusha-çîrsháu; sapta-dhā́ ví-triṇṇâṃ valmîka-vapā́m práti ni dadhâti, saptá vaí çîrshaṇỳâḥ prâ-'ṇā́ḥ, prâ-'ṇaír evaí 'nat sám ardhayati, medhya-tvā́ya. yā́vantaḥ[1] ‖ 1 ‖ vaí mṛityú-bandhavas téshâṃ yamá ā́dhi-patyam párî 'yâya; yama-gâthā́bhiḥ pári gâyati, yamā́d evaí 'nad vṛiñkte[2].

---

7. [2] ohne avagraha. [3] asûryàṃ W. [4] cch° W, s. P. 14, 8. [5] °vṛityai ACDW.

8. paçavaḥ. [1] ohne avagraha. [2] °ñte AC. D (das erste Mal).

tisṛí-bhiḥ pári gâyati, tráya imé lokấ, ebhyá evai 'nal lo-kébhyo vṛiṅkte[2]; tásmâd gấyate ná déyaṃ, gấthâ hí tád vṛiṅktè[2]. 'gní-bhyaḥ paçúṅ ấ labhate, kấmâ vấ agnáyaḥ, kấmân evấ 'va runddhe[3]. yát paçúṅ nấ "-lábhetấ 'nava-ruddhâ asya ‖ 2 ‖ paçávaḥ syur, yát páryagni-kṛitân ut-sṛijéd yajna-veçasáṃ kuryâd, yát saṁ-sthâpáyed yâtá-yâmâni çîrshấṇi syur; yát paçúṅ â-lábhate ténai 'vá paçúṅ áva runddhe[3], yát páryagni-kṛitân ut-sṛijáti çîrshṇấṃ áyâtayâma-tvâya; prâjâ-patyéna sáṁ sthâpayati yajnó vaí prajấ-patir yajná evá yajnám práti shṭhâpayati[4]. prajấ-patiḥ pra-jấ asṛijata, sá riricânò 'manyata, sá etấ â-prîr apaçyat, tấbhir vaí sá mukhatáḥ[1] ‖ 3 ‖ âtmấnam ấ 'prîṇîta; yád etấ â-príyo bhávanti, yajnó vaí prajấ-patir, yajnám evaí 'tấbhir mukhatá ấ prîṇâty. áparimita-chandaso bhavanty, ápari-mitaḥ prajấ-patiḥ, prajấ-pater ấptyâ; ûnâ-'tiriktấ mithunấḥ, prá-jâtyai; lomaçáṃ vaí nấmai 'tác chándaḥ prajấ-pateḥ, paçávo lomaçấḥ, paçúṅ evấ 'va runddhe[3]; sárvâṇi vấ etấ rûpấṇi, sárvâṇi rûpấṇy agnaú cítye kriyante, tásmâd etấ agnéç cítyasya ‖ 4 ‖ bhavanty. éka-viṁçatiṁ sâm-idhenîr ánv âha, rúg vấ eka-viṁçó rúcam evá gachaty, átho prati-shṭhấm evá prati-shṭhấ hỳ eka-viṁçáç; cátur-viṁçatim ánv âha, cátur-viṁçatir ardha-mâsấḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsarò 'gnír vaiçvânaráḥ[1], sâ-'kshấd evá vaiçvânarám[1] áva runddhe; párâcîr[1] ánv âha, párâñ[1] iva hí suvar-gó lokáḥ. sámâs tvâ 'gna ṛitávo vardhayantv íty âha, sámâbhir evấ 'gníṃ vardhayati[5] ‖ 5 ‖ ṛitú-bhiḥ saṃ-vatsaráṃ. víçvâ ấ bhâhi pra-díçaḥ pṛithivyấ íty âha, tásmâd agníḥ sárvâ díçó 'nu ví bhâti. práty auhatâm açvínâ mṛityúm asmâd íty âha,

8. [3] °mdhe ACDW. [4] so (shṭh°) AW, s. P. 6, 4. [5] unbetont.

mṛityúm evā̃ 'smâd ápa nudaty. úd vayáṃ támasas párī̃[6] 'ty âha, pâpmā̃ vaí támaḥ, pâpmā̃nam evā̃ 'smâd ápa hanty. áganma jyótir ut-tamám íty âhâ, 'saú vā̃ âdityó jyótir ut-tamám, âdityásyai 'vá sā̃yujyaṃ[1] gachati. ná saṃ-vatsarás tishṭhati nā̃ 'sya çrī̃s tishṭhati yásyai 'tā̃ḥ kriyánte. jyótishmatîm[1] ut-tamā̃m ánv âha, jyótir evā̃ 'smâ upárishṭâd[1] dadhâti, suvar-gásya lokásyā̃ 'nu-khyâtyai ‖ 6 ‖ yā̃vanto, 'sya, mukhatáç, cítyasya, vardhayaty, âdityò, 'shṭā̃viṃçatiç ca ‖ 8 ‖

4, 1, 7, 1-4. — K. 19, 8. 20, 8. — achá | e̱ti̱ | a̱me̱dhyâḥ — kṛi̱tvâ | eti | ha̱ra̱ti̱ — prati | nîti | da̱dhâ̱ti̱ — gâthā̃ | hi — kâmā̃ḥ | vai — ya̱jne | e̱va — sthâ̱pa̱ya̱ti̱ — a̱ma̱nya̱ta̱ — eti | a̱prîṇîta̱ — âptyai | û̱nâ̱ti̱ri̱ktâ ity ū̃na-a̱ti̱ri̱ktâḥ — atho̱ iti — tvâ̱ | a̱gne̱ — sarvā̃ḥ | diçáḥ | anú | vîti — tamásaḥ | parîti.

9. shaḍ-bhír dîkshayati, sháḍ vā̃ ṛitáva, ṛitú-bhir evaí 'naṃ dîkshayati. saptá-bhir dîkshayati, saptá chándâṃsi, chándo-bhir evaí 'naṃ dîkshayati. víçve devásya netúr íty anu-shṭúbho 't-tamáyâ juhoti, vā̃g vā̃ anu-shṭúp, tásmât prâ-'ṇā̃nâṃ vā̃g ut-tamaí. 'kasmâd akshárâd ánâptam prathamám padáṃ, tásmâd yád vâcó 'nâptaṃ tán mannshỳâ úpa jîvanti; pûrṇáyâ juhoti, pûrṇá iva hí prajā̃-patiḥ ‖ 1 ‖ prajā̃-pater ā̃ptyai; nỳ-ûnayâ juhoti, nỳ-ûnâd dhí prajā̃-patiḥ pra-jā̃ ásṛijata, pra-jā̃nâṃ sṛíshṭyai. yád arcíshi pra-vṛiñjyā̃d bhûtám áva rundhîta, yád áñgâreshu bhavishyád; áñgâreshu prá vṛiṇakti, bhavishyád evā̃ 'va runddhe[1], bhavishyád dhí bhū̃yo bhûtā̃d; dvā̃bhyâm prá vṛiṇakti, dvi-pā̃d yájamânaḥ, práti-shṭhityai. bráhmaṇâ vā̃ eshā̃ yájushâ sám-bhṛitâ yád ukhā̃; sā̃ yád bhídyetā̃[2]

8. [6] so (°s p°) AW, s. P. 8, 24.
9. vahner ukhyasya janiḥ. [1] °ṃdhe ACDW. [2] Wurzel betont.

"rtim[3] ā 'rchet[4] ‖ 2 ‖ yájamâno hanyétâ 'sya yajnó; mítrai 'tắm ukhắm tapé 'ty âha, bráhma vaí mitró, bráhmann evaí 'nâm práti shṭhâpayati[5], nā "rtim[3] ā 'rchati[4] yájamâno nā 'sya yajnó hanyate; yádi bhídyeta[2] taír evá kapālaiḥ sáo sṛijet, saí 'vá tátaḥ prāyaçcittir[3]. yó gatá-çrîḥ syắn mathitvā tásyā 'va dadhyâd, bhûtó vā eshá, sá svắm ‖ 3 ‖ devátâm[3] úpai 'ti. yó bhūti-kâmaḥ syād yá ukhāyai sam-bhávet sá evá tásya syâd, áto hỳ eshá sam-bhávaty, eshá vaí svayam-bhūr nāma, bhávaty evá. yáṃ kâmáyeta: bhrātṛivyam asmai janayeyam íty anyátas[3] tásyâ "-hṛítyā 'va dadhyât, sâ-'kshād evā 'smai bhrātṛivyaṃ janayaty. ambarīshâd[3] ánna-kâmasyā 'va dadhyâd, ambarīshe vā ánnam bhriyate, sá-yony evā 'nnam ‖ 4 ‖ áva runddhe[1]. múñjân áva dadhâty, ūrg vaí múñjâ, ūrjam evā 'smâ ápi dadhâty. agnír devébhyo nílâyata[2], sá krumukám[6] prā 'viçat; krumukám áva dadhâti, yád evā 'sya tátra nỳ-aktaṃ tád evā 'va runddha[1]. ājyena sáṃ yauty; etád vā agnéḥ priyáṃ dhāma yád ājyam, priyé-ṇai 'vaí 'naṃ dhāmnâ sám ardhayaty átho téjasâ ‖ 5 ‖ vaikaṃkatîm[3] ā dadhâti, bhā evā 'va runddhe[1]. çamî-máyîm ā dadhâti, çāntyai. sī́da tvám mātúr asyā upá-stha íti tisṛí-bhir jātám úpa tishṭhate, tráya imé lokā, eshv evá lokéshv â-vidaṃ gachaty, átho prâ-'ṇān evā "tmán dhatte ‖ 6 ‖ prajāpatir, ṛichet, svām, evā 'nnaṃ, téjasâ, cá-tustriṃçac ca ‖ 9 ‖

4, 1, 9, 1-3. — K. 19, 10. — Ç. 6, 6, 1, 15 - 3, 4. 7, 3, 15. 16. — viçvé | devasyā — vâcaḥ | anāptam — nyūnayeti ni-ūnayā — bhidyéta | ârtim | eti | ṛichet — sthâpayati — eti | ṛichati — vai | eshaḥ | saḥ — sayonîti sa-yoni — atho iti.

---

9. [3] ohne avagraha. [4] so (ârch°) AW, s. P. 10, 9. [5] so (shṭh°) AW, s. P. 6, 4. [6] so ADW, kramu° C; krumukam alpaṃ kâshṭhaça-kalam, schol.

10. nâ ha smâ vaí purâ 'gnír áparaçu-vṛikṇaṃ dah=ati, tád asmai Pra-yogá evá 'rshir asvadayad; yád agne yâni kâni cé 'ti sam-ídham â dadhâty, áparaçu-vṛikṇam evâ 'smai svadayati, sárvam asmai svadate yá evâṃ vé=daú. "dumbarîm[1] â dadhâty, ûrg vâ udumbára[1], ûrjam evâ 'smâ ápi dadhâti. prajâ-patir agním asṛijata, táo sṛishṭáo rákshâosi || 1 || ajighâosant, sá etád râksho-ghnám apaçyat, téna vaí sá rákshâosy ápâ 'hata: yád râksho=-ghnám bhávaty agnér evá téna jâtâd rákshâosy ápa hanty. âçvatthîm[1] â dadhâty, açvatthó[1] vai vánaspátînâo[1] sa=patna-sâhó ví-jityai. vaíkaṅkatîm[1] â dadhâti, bhâ evâ 'va rnddhe[2]. çamî-máyîm â dadhâti, çântyai. sáo=-çitam me bráhmó 'd eshâm bâhû[3] atiram ity ut=-tamé[4] aúdumbarî[1,4] || 2 || vâcayati, brâhmaṇai 'vá kshatráo sáo çyati[5] kshatréṇa bráhma, tásmâd brâhmaṇó râjanya-vân áty anyám brâhmaṇâṃ tásmâd râjanyo brâhmaṇá-vân áty anyáo râjanyam. mṛityúr vâ eshá yád agnír, amṛitao hiraṇyao; rukmám ántaram práti muñcate, 'mṛitam evá mṛityór antár dhatta; ékavioçati-nirbâdho bhavaty, éka=-vioçatir vaí deva-lokâ dvâdaça[1] mâsâḥ páñca 'rtávas tráya imé lokâ asâv âdityáḥ || 3 || eka-vioçá etâvanto[1] vaí deva-lokâs, tébhya evá bhrâtṛivyam antár eti; nir-bâ=dhair vai devâ ásurân nirbâdhè 'kurvata, tán nir-bâdhânâṃ nirbâdha-tvâṃ, nir-bâdhî bhavati, bhrâtṛivyân evá nir-bâdhé kurute. sâvitriyâ práti muñcate, prá-sûtyai; náktoshâsé[1] 'ty út-tarayâ, 'ho-râtrâbhyâm evai 'nam úd yachate. devâ agníṃ dhârayan draviṇo-dâ íty âha, prâ-'ṇâ vai devâ draviṇo-dâ, aho-râtrâbhyâm evai 'nam ud-yátya || 4 || prâ=

---

10. ukhyam dadhîta. [1] ohne avagraha. [2] °ndhe ACDW. [3] s. P. 4, 5. [4] s. P. 4, 52. [5] unbelont.

-'ṇair dàdhâră. "sînaḥ práti muñcate, tásmâd ăsînâḥ pra-jăḥ prá jâyante. kṛishṇâ-'jinám út-taraṃ, téjo vaí hiraṇyam bráhma kṛishṇâ-'jináṃ, téjasâ cai 'vaí 'nam bráhmaṇâ co 'bhayátaḥ[1] pári gṛihṇâti. shâḍ-udyâmaꣳ çikỳam bhavati, shâḍ vă ṛitáva, ṛitú-bhir evai 'nam úd yachate; yád dvădaço-'dyâmaꣳ saṃ-vatsaréṇai 'vá; mauñjám bhavaty, ŭrg vaí múñjâ, ŭrjai 'vaí 'naꣳ sám ardhayati. su-parṇò 'si[6] garútmân[1] íty áve "kshate, rûpám evă 'syai 'tán mahimănaṃ vy-ăcashṭe[7]. dívaṃ gacha súvaḥ paté 'ty âha, suvar-gám evaí 'naṃ lokáṃ gamayati ‖ 5 ‖ rákshâꣳsy, aúdumbarî, âdityá, udyátya, sáṃ, cáturviꣳçatiç ca ‖ 10 ‖

4, 1, 10, 1-5. — K. 19, 10. 11. — Ç. 6, 6, 3, 5 - 7, 2, 6. — râkshoghnam iti râkshaḥ-ghnam[8] — bâhû iti — uttame ity út-tame | audúmbarî iti — sam iti | çyati — muñcate | amṛitâm — devaloká iti deva-lokâḥ — nirbâdha iti niḥ-bâdhe | akurvata — sâvitriyâ — prâṇâ iti pra-ânâḥ | vai | devâḥ — dâdhâra — vyâcâshṭa iti vi-âcâshṭe.

11. [a] sám-iddho añján[1] kṛídaram matînăṃ ghṛitám agne mádhu-mat pínvamânaḥ | vâjĭ váhan vâjínaṃ jâta-vedo devănâṃ vakshi priyám ă sadhá-stham ‖ [b] ghṛiténâ 'ñjánt sám pathó deva-yănân pra-jânán vâjy ápy etu devăn | ánu tvâ sapte pra-díçaḥ sacantâꣳ sva-dhăṃ asmaí yájamânâya dhehi ‖ [c] ṛĭdyaç că 'si vándyaç ca vâjinn âçúç că 'si médhyaç ca sapte | agnísh ṭvâ[2] ‖ 1 ‖ devaír vásu-bhiḥ sa-jóshâḥ prîtáṃ váhniṃ vahatu jâtá-vedâḥ ‖ [d] stîrṇám barhíḥ su-shṭárîmâ[3 a 4] jushâṇó 'rú pṛithú práthamânam pṛithi-

10. [6] so (°o ') AW, s. P. 12, 2. [7] als Compositum. [8] zu n (nicht ṇ) s. P. 13, 15.

11. açvasyâ "priyaḥ (açvamedhâkhyakâṇḍe tâḥ viniyuktâḥ sphuṭe çrutam | adhyetum anuvâko 'tra prokta utkṛishyatâṃ tataḥ ‖); dieser anuvâka gehört zu den drei, welche zusammen daharapṛishṭham heifsen, s. Ind. Stud. 3, 383. [1] so (°o a°) AW, s. P. 11, 16. [2] so (°sh ṭ°) AW. s. P. 6, 5. [3] so («ushṭ°) ACDW. s. P. 6. 13. [4] so (°â) AW; s. P. 3, 10.

vyắm | devébhir yuktám áditiḥ sa-jóshâḥ syonáṃ kṛiṇvânắ suvité[5] dadhâtu || [e]etắ u vaḥ su-bhágâ viçvá-rûpâ ví pákṣho-bhiḥ çráyamâṇâ úd ắtaiḥ[6] | ṛishvắḥ satîḥ kaváshaḥ[7] çúmbhamânâ dvắro devîḥ su-práyaṇắ bhavantu || [f]antarắ mitrắ-váruṇâ cárantî[8] múkhaṃ yajnắnâm abhí saṃ-vidâné[9a.8] | ushắsâ[10] vâm || 2 || su-hiraṇyé[8] su-çilpé[8] ṛitásya yónâv ihá sâdayâmi || [g]prathamắ vâṁ sa-rathínâ su-várṇâ devaú páçyantau bhúvanâni víçvâ | ápiprayaṃ códanâ vâm mímânâ hótârâ jyótiḥ pra-díçâ diçántâ || [h]âdityaír no bhắratî vashṭu yajnáṁ sárasvatî[5] sahá rudraír na âvît | íḍó 'pa-hûtâ vásu-bhiḥ sa-jóshâ yajnáṃ no devîr amṛiteshu dhatta || [i]tváshtâ vîráṃ devá-kâmaṃ jajâna tváshṭur árvâ jâyata âçúr áçvaḥ || 3 || tvásbṭe 'dáṃ víçvam bhúvanaṃ jajâna bahóḥ kartắram ihá yakshi hotaḥ || [k]áçvo ghṛiténa tmányâ sám-akta úpa devắṁ ṛitu-çáḥ[11] pắtha etu | vánaspátir[5] deva-lokám pra-jânánn agnínâ havyắ svaditắni vakshat || [l]prajắ-pates tápasâ vâvṛidhânáḥ sadyó[5] jâtó dadhishe yajnám agne | svắhâ-kṛitena havíshâ puro-gâ yâhí sâdhyắ[12] havír adantu devắḥ || 4 || agnísh ṭvâ, vâm, áçvo, dvícatvâriṁçac ca || 11 ||

K. Aç. 6, 2. — Vs. 29, 1-11. Ç. 13, 2, 2, 14. — vâjî | apîti — asi — asi — sushtarîmeti su-starîma[3] | jushâṇâ — subhagâ iti su-bhagâḥ | viçvarûpâ iti viçva-rûpâḥ — kavashâḥ[7] | çumbhámânâḥ — suprâyaṇâ iti su-prâyaṇâḥ — cárantî iti — abhîti | saṃvidâne iti saṃ-vidâne — suhiraṇye iti su-hiraṇye | suçilpe iti su-çilpe — sajoshâ iti sa-joshắḥ — jâyate — upeti | devân — purogâ iti puraḥ-gâḥ — sâdhyâ[12].

11. [5] ohne avagraha. [6] so ADW, ắttaiḥ C. [7] so ACDW, für kavashyaḥ! ebenso Vs. Das im Pet. W. benutzte Mspt. liest: kavâyaḥ, s. daselbst vol. II, 182; so auch K., und D prima manu. kavashaḥ kavâṭaiḥ (!), schol. [8] s. P. 4, 20. [9] s. schol. zu P. 6, 9 p. 165. [10] ushắsâ C. [11] so (âṁ) AW, s. P. 9, 22. [12] ohne visarga D, so auch Vs.; aber schol.: sâdhyâ asmâbhiḥ sâdhanîyâḥ pûjanîyâḥ. S. IV, 3, 4, 1.

sâvitrâṇi, vy-ṛiddham, út krâma, devásya khanati, krûrâṃ, vâruṇáḥ, saptábhir, ékaviṃçatyâ, shaḍbhír, ná ha sma, sámiddho añjánn, ékâdaça ‖ 11 ‖

sâvitrâṇy (1, 1), útkrâma (3, 1), krûrâṃ (5, 1), vâruṇáḥ (6, 1), paçávaḥ syur (8, 3), ná ha sma (10, 1), náva pañcâçát* ‖ 59 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâm pañcamakâṇḍe prathamaḥ prapâṭhakaḥ ‖

1. víshṇu-mukhâ vaí devâç chándo-bhir imâṁ̃ lokâṁ̃[1] anapa-jayyám abhy ajayan; yád vishṇu-kramâṁ̃ krámate víshṇur evá bhûtvâ yájamânaç chándo-bhir imâṁ̃ lokâṁ̃[1] anapa-jayyám abhí jayati; víshṇoḥ krámo 'sy ahhimâti-hé 'ty âha, gâyatrî vaí pṛithivî, traíshṭubham[2] antárikshaṃ[2], jágatî dyaúr, ánu-shṭubhîr díçaç, chándo-bhir evé 'mâṁ̃ lokâṁ̃[1] yathâ-pûrvám abhí jayati. prajâ-patir agnáṃ asṛijata, sò 'smât sṛishṭáḥ ‖ 1 ‖ párâñ[2] ait; tám etáyâ 'nv aid: ákrandad íti, táyâ vaí sò 'gnéḥ priyáṃ dhâmâ 'vâ 'runddha[3]; yád etâṁ anv-âhâ 'gnér evaí 'táyâ priyáṃ dhâmâ 'va runddha[3]. îçvaró vâ eshá párâñ[2] pra-dágho yó vishṇu-kramâṁ̃ krámate; catasṛí-bhir â vartate, catvâri chándâṁsi, chándâṁsi khálu vâ agnéḥ priyâ tanûḥ, priyâṁ evâ 'sya tanúvam abhi ‖ 2 ‖ pary-âvartate[4]; dakshiṇâ pary-âvartate[4], svám evá vîryam ánu pary-âvartate[4], tásmâd dákshiṇo 'rdha âtmáno vîryâvat-taró; 'tho âdityásyai 'vâ "-vṛítam ánu pary-âvartate[4]. Çúnaḥçépam[2] Âjî-gartiṃ[2] váruṇo 'gṛihṇât, sá etâṁ vâruṇîṁ apaçyat, táyâ vaí sá âtmânaṃ varuṇa-pâçâd amuñcad, váruṇo vâ etáṃ gṛihṇâti yá ukhâṁ prati-muñcáta: úd ut-tamáṃ va-

---

* als zwei Wörter ACDW.

2, 1-10. cityupakramaḥ; 1 âsandyâṃ vahnyavasthitiḥ, vâtsapreṇa 'py upasthânam. [1] °nlo° A. [2] ohne avagraha. [3] °ṃdh° ACDW. [4] als Compositum.

ruṇa pắçam asmád ity âhâ, "tmắnam evaí 'táyâ ‖ 3 ‖ varuṇa-pâçắn muñcaty. ắ tvâ 'hârsham íty âhắ, " hỳ enaṁ hárati. dhruvás tishṭhắ 'vi-câcalir íty âha, práti-shṭhityai. víças tvâ sárvâ vâñchantv ity âha, viçaí 'vaí 'naṁ sám ardhayaty. asmín râshṭrám ádhi çrayé 'ty âha, râshṭrám evắ 'smin dhruvám akar; yáṃ kâmáyeta: râshṭráṁ syâd íti tám mánasâ dhyâyed, râshṭrám evá bhavati ‖ 4 ‖ ágre bṛihánn ushásâm ûrdhvó asthâd[5] íty âhắ, 'gram evaí 'naṁ samânắnâṃ[2] karoti. nir-jagmivắn támasa ity âha, táma evắ 'smâd ápa hanti. jyótishắ " 'gâd íty âha, jyótir evắ 'smin dadhâti. catasṛí-bhiḥ sâdayati, catvắri chándâṁsi, chándo-bhir evắ; 'ti-chandaso 't-tamáyâ, várshma vắ eshắ chándasâṃ yád áti-chandâ, várshmai 'vaí 'naṁ samânắnâṃ[2] karoti; sád-vatî ‖ 5 ‖ bhavati, sat-tvám[6] evaí 'naṃ gamayati. vàtsa-préṇó 'pa tishṭhata, eténa vaí Vatsa-prîr Bhâlandanò[2] 'gnéḥ priyáṃ dhắmắ 'vâ 'runddhâ[3], 'gnér evaí 'téna priyáṃ dhắmắ 'va runddha[3]; ekâdaçám[2] bhavaty, eka-dhaí 'vá yájamâne vîrỳaṃ dadhâti. stómena vaí devắ asmín loká[1] ârdhnuvañ[7] chándo-bhir[8] amúshminn; stómasye 'va khálu vắ etád rûpáṃ yád vâtsa-práṃ; yád vàtsa-préṇo 'pa-tíshṭhate ‖ 6 ‖ imám evá téna lokám abhí jayati, yád vishṇu-kramắn krámate 'múm evá taír lokám abhí jayati. pûrvedyúḥ[2] prá krâmaty[7] uttaredyúr[2] úpa tishṭhate; tásmâd yóge 'nyắsâm pra-jắnâm mánaḥ kshéme 'nyắsâṃ, tásmâd yâyâvaráḥ[9] kshemyásye "çe, tásmàd yâyàváraḥ[9] kshemyám adhy-ávasyati[4]. mushṭí[10] karoti, vắcaṃ

1. [5] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3 und Whitney zu P. 11, 8 p. 265 (s. IV, 2, 1, 4). [6] satvaṃ AW, und CD vor iti. [7] unbetont. [8] °nch° AW, s. P. 5, 24. [9] so (yâyâ°) ADW, yayâ" C., prayâṇaçîlaḥ purushaḥ. [10] s. P. 4, 12.

yachati, yajnásya dhrítyai ‖ 7 ‖ srishṭó, 'bhy, étáyâ, bhavati, sád-vaty, upatíshṭhate, dvícatvâriṅçac ca ‖ 1 ‖

4, 2, 1, 1 - 2, 4. — K. 19, 11. — Ç. 6, 7, 2, 10 - 4, 15. — vishṇú-mukhâ iti vishṇú-mukhâḥ — saḥ | asmât — aveti | aruṃdha — aveti | ruṃdhe — abhîti | paryâvártata iti pari-âvártate | dakshiṇâ | paryâvártata iti pari-âvártate — anv iti | paryâvártata iti pari-âvártate — vîryâvattara iti vîryâvat-taraḥ | atho iti — anv iti | paryâvártata iti pari-âvártate — agṛihṇât — pratimuñcata iti prati-muñcate — varuṇapâçâd iti varuṇa-pâçât — tvâ | ahârsham — eti | hi — tishṭha | avicâcalir ity avi-câcalih — sarvâḥ — akaḥ — jyotishâ | eti | agât — aticchandâ ity ati-chandâḥ | varshmâ | eva — satvam iti sat-tvam — tishṭhate — aveti | aruṃdha — ruṃdhe — asmin | loke | ârdhnuvan — preti | krâmati — yoge | anyâsâm — kshemé | anyâsâm — adhyavâsyatîty ádhi-avâsyati | mushṭî iti.

2. ánna-paté 'nnasya[1] no dehî 'ty âhâ, 'gnir vâ ánna-patiḥ, sá evâ 'smâ ánnam prá yachaty; anamîvásya çushmíṇa íty âhâ, 'yakshmásyé 'ti vâvai[2] 'tád âha. prá pra-dâtâraṃ târisha ûrjaṃ no dhehi dvi-páde cátush-pada íty âhâ, "-çísham evai 'tâm â çâsta. úd u tvâ víçve devâ íty âha, prâ-'ṇâ vai víçve devâḥ ‖ 1 ‖ prâ-'ṇair evai 'nam úd yachaté; 'gne bhárantu citti-bhir íty âha, yásmâ evai 'naṃ cittâyo 'd-yáchate ténai 'vai 'nam sám ardhayati. catasṛi-bhir â sâdayati, catvâri chándâṃsi, chándo-bhir evâ; 'ti-chandaso 't-tamáyâ, várshma vâ eshâ chándasâṃ yád áti-chandâ, várshmai 'vai 'nam samânânâṃ[2] karoti; sád-vatî bhavati, sat-tvám[3] evai 'naṃ gamayati. pré 'd agne jyótishmân[1] ‖ 2 ‖ yâhî 'ty âha, jyótir evâ 'smin dadhâti tanúvâ vâ eshá hinasti yáṃ

2. ukhyanayanam. [1] so ("e ') AW, s. P. 12, 8. 1, 61. [2] ohne avagraha. [3] satvam ACDW.

hinásti; mấ hiṁsîs tanúvâ pra-jấ íty âha, pra-jấbhya evaí 'naṁ çamayati. rákshâṁsi vấ etád yajnáṁ sacante yád ána ut-sárjaty; ákrandad íty ánv âha, rákshasâm ápa-hatyâ. ánasâ vahanty, ápa-citim evấ 'smin dadhâti, tásmâd anasvî[2] ca rathî cấ 'tithînâm ápacita-tamau ‖ 3 ‖ ápaciti-mân bhavati yá evâṁ véda. sam-ídhâ 'gníṁ duvasyaté 'ti ghṛitâ-'nushiktấm ava-sité sam-ídham ấ dadhâti, yáthấ 'tithaya ấ-gatâya sarpíshvad[2] âtithyáṁ kriyáte tâdṛig[2] evá tád; gâyatriyấ brâhmaṇásya gâyatró hí brâhmaṇás, trishṭúbhâ[2] râjanyasya traíshṭubho[2] hí râjanyò. 'p-sú bhásma prá veçayaty, apsú-yonir vấ agníḥ, svấm evaí 'naṁ yóniṁ gamayati; tisṛí-bhiḥ prá veçayati, tri-vṛíd vaí ‖ 4 ‖ agnír, yấvân evấ 'gnís tám prati-shṭhấṁ gamayati, párâ vấ eshò 'gníṁ vapati yò 'p-sú bhásma pra-veçáyati. jyótishmatîbhyâm[2] áva dadhâti, jyótir evấ 'smin dadhâti, dvấbhyâm práti-shṭhityai; párâ vấ eshá pra-jấm paçűn vapati yò 'p-sú bhásma pra-veçáyati. púnar ûrjấ sahá rayyé 'ti púnar ud-aíti[4], pra-jấm evá paçűn âtmán dhatte. púnas tvâ "dityấḥ ‖ 5 ‖ rudrấ vásavaḥ sám indhatâm ity âhai, 'tấ vấ etáṁ devátâ ágre sám aindhata, tấbhir evaí 'naṁ sám inddhe[5]. bódhâ[6] sá bodhî 'ty úpa tishṭhate, bodháyaty evaí 'naṁ, tásmât suptvấ pra-jấḥ prá budhyante. yathâ-sthânám úpa tishṭhate, tásmâd yathâ-sthânám paçávaḥ púnar é-'tyó 'pa tishṭhante ‖ 6 ‖ vaí víçve devấ, jyótishmân, ápacitatamau, trivṛíd vấ, âdityấ, dvícatvârioçac ca ‖ 2 ‖

4, 2, 3, 1-4. — K. 19, 12. — Ç. 6, 2, 1, 6 - 2, 9. — annâsya — asmai — catúshpadas iti catúḥ-pade — çâste — prâṇâ iti pra-ânâḥ — yasmai — atichandâ ity ati-chandâḥ — satvam iti sat-tvam — apâhatyâ ity apâ-hatyai — atithaye

2. [4] als Compositum. [5] indhe ACDW. [6] so (°â) AW, s. P. 3, 8.

— sarpishvát — gâyatriyâ — udaitîty út-aiti — âdityâḥ | rudrâḥ — etâḥ | vai — bodhâ — etyety â-ityâ.

3. yâvatî[1] vai pṛithivî tásyai yamá ádhi-patyam párî 'yâya; yó vai yamám deva-yájanam asyâ ánir-yâcyâ 'gnim cinuté yamâyai 'nam sá cinuté; 'pe 'té 'ty adhy-ávasâ-yayati[2], yamám evá deva-yájanam asyai nir-yâcyâ "tmáne 'gním cinuta. ishv-agréṇa vâ asyâ ánâ-mṛitam ichánto nâ 'vindan, té devâ etád yájur apaçyann: ápe 'té ti; yád eténâ 'dhy-avasâyáyati ‖ 1 ‖ ánâ-mṛita evâ 'gním cinuta. úd dhanti, yád evâ 'syâ amedhyám tád ápa hanty. apó 'vo 'kshati, çântyai. síkatâ ní vapaty, etád vâ agnér vaiç-vânarásya[1] rûpám, rûpéṇai 'vá vaiçvânarám áva runddha[3].

ûshân ní vapati; púshṭir vâ eshâ pra-jánanam yád ûshâḥ, púshṭyâm evá pra-jánane 'gním cinuté, 'tho sam-jnâna evá, sam-jnânam hy etát ‖ 2 ‖ paçûnâm yád ûshâ; dyâvâ-pṛi-thivî sahâ "stâm, té[4] vi-yatî[4] abrûtâm: ástv evá nau sahá yajníyam íti, yád amúshyâ yajníyam âsît tád asyâm ada-dhât tá ûshâ abhavan, yád asyâ yajníyam âsît tád amúshyâm adadhât tád adâç candrámasi[1] kṛishṇám, ûshân ni-vápann adó dhyâyed dyâvâ-pṛithivyór evá yajniye 'gním cinute. 'yám só agnír[5] íti Viçvâ-mitrasya[6] ‖ 3 ‖ sû-'ktám bhavaty, eténa vai Viçvâ-mitro[6] 'gnéḥ priyám dhâmâ 'vâ runddhâ[3], 'gnér evai 'téna priyám dhâmâ 'va runddhe[3]. chándo-bhir vai devâḥ suvar-gám lokám âyan, cátasraḥ[7] prâcîr[1] úpa dadhâti, catvâri chándâmsi, chándo-bhir evá tád yájamânaḥ suvar-gám lokám eti; téshâm suvar-gám lokám yatâm díçaḥ sám avlîyanta, té dvé[8] pu-

3. gârhapatyam cinoti. [1] ohne avagraha. [2] als Compositum. [3] mdh° ACDW. [4] s. P. 4, 52. [5] so (°o a°) AW, s. P. 12, 8 (Whitney p. 265; s IV, 2, 4, 2). [6] s. P. 3, 5. [7] °nc° A, °m c° W, s. P. 5, 21. 24. [8] s. P. 4, 49.

rástât[1] samîcî[1a-9] úpâ 'dadhata[10] dvé[8] || 4 || paçcât samîcî[1a-9], tâbhir vai té díço 'dṛiṁhan; yád dvé[8] purástât[1] samîcî[1a-9] upa-dádhâti dvé[8] paçcât samîcî[1a-9], diçâm ví-dhṛityâ; átho paçávo vai chándâṁsi, paçûn evâ 'smai samîco[1] dadhâty. ashṭâv úpa dadhâty, ashṭâ-'kshará gâyatrî, gâyatrò 'gnír yâvân[1] evâ 'gnís tâm cinute; 'shṭâv úpa dadhâty, ashṭâ-'kshará gâyatrî, gâyatrî suvar-gâm lokám âñjasâ veda, suvar-gásya lokásya || 5 || prá-jnâtyai; tráyo-daça lokam-pṛiṇâ úpa dadhâty; éka-viṁçatiḥ sám padyante, prati-shṭhâ vâ eka-viṁçáḥ prati-shṭhâ gârha-patya, eka-viṁçásyai 'vá prati-shṭhâm gârha-patyam ánu práti tishṭhati; práty agnim cikyânás tishṭhati yá evâm véda. páñca-citîkam cinvîta prathamâm cinvânáḥ, pâṅkto[11] yajnáḥ, pâṅktâḥ[11] paçávo, yajnám evá paçûn áva runddhe[3]; trí-citîkam cinvîta dvitîyam cinvânás, tráya imé lokâ, eshv evá lokéshu || 6 || práti tishṭhaty; éka-citîkam cinvîta tṛitîyam cinvânâ, eka-dhâ vai suvar-gó lokâ, eka-vṛítai 'vá suvar-gâm lokám eti. púrîsheṇâ 'bhy ûhati, tásmân mâṁsénâ 'sthi channám; ná duç-cármâ bhavati yá evâm véda. páñca citayo bhavanti, pañcá-bhiḥ púrîshair[12] abhy ûhati, dáça sám padyante, dáçâ-'kshará vi-râḍ, ánnam vi-râḍ, ví-râjy evâ 'nnâ-'dye práti tishṭhati || 7 || adhyavasâyáyati, by ètád, Viçvâmitrasyâ, 'dadhata dvé, lokásya, lokéshu, saptácatvâriṁçac ca || 3 ||

4, 2, 4, 1-4. — K. 20, 1. — Ç. 7, 1, 1, 2-33. — asyâḥ | anir-yâcyety aniḥ-yâcya — apeti | ita | iti | adhyavasâyayatîty ádhi-avasâyayati — cinute — vai | asyâḥ — anâmṛita ity anâ-mṛite — ud iti | hanti — eva | asyâḥ — apaḥ | aveti | ukshati — sikatâḥ — aveti | rumdhe — cinute | atho iti | samjnâna iti sam-jnâne — ûshâḥ — âstâm — te iti | viyatî iti vi-yatî — amushyâḥ — asyâḥ — candramasi — cinute |

3. [9] s. P. 4, 31. [10] unbetont. [11] °ñt° ACW. [12] púrishyair A.

ayam — viçvâmitrasyeti viçva-mitrasya | sûktam iti su-uktam — aveti | arumdha — âyan — sam iti | avlîyanta | dve iti — samîcî iti — adṛiṁhan — vidhṛityâ iti vi-dhṛityai | atho iti — ashṭâkshareti ashṭâ-akshará — anú | pratîti | tishṭhati — ekavṛitety éka-vṛitâ | eva — annâdya ity ánna-adyé.

4. ví vâ etaú dvishâte[1] yáç ca purâ 'gnír yáç co 'khâyâṁ; sám itam íti catasṛí-bhiḥ sáṃ ní vapati, catvâri chándâṁsi, chándâṁsi khálu vâ agnéḥ priyâ tanûḥ, priyáyai 'vaí 'nau tanúvâ sáṁ çâsti; sám itam íty âha, tásmâd bráhmaṇâ kshatráṁ sám eti; yát saṃ-nyúpya vi--hárati, tásmâd bráhmaṇâ kshatráṃ vy ety. ṛitú-bhiḥ || 1 ||

vâ etáṃ dîkshayanti, sá ṛitú-bhir evá vi-múcyo; mâté 'va putrám pṛithivî purîshyàm íty âha, 'rtú-bhir evai 'naṃ dîkshayitvá 'rtú-bhir ví muñcati. vaiçvânaryâ[2] çikyàm â datte, svadáyaty evaí 'nan. nair-ṛitîḥ kṛishṇâs tisrás túsha-pakvâ bhavanti, nír-ṛityai vâ etád bhâga-dhéyaṃ yát túshâ nír-ṛityai rûpáṃ kṛishṇáṁ, rûpéṇai 'vá nír-ṛitiṃ nir-ávadayata[3]. imáṃ díçaṃ yanty, eshâ || 2 || vaí nír-ṛityai dík, svâyâm evá diçí nír-ṛitiṃ nir-ávadayate[3].

svá-kṛita íriṇa úpa dadhâti[4] pra-daré vai, 'tád vaí nír--ṛityâ â-yátanaṁ, svá evâ "-yátane nír-ṛitiṃ nir-ávadayate[3].

çikyàm abby úpa dadhâti, nair-ṛitó vaí páçaḥ, sâ-'kshâd evaí 'naṃ nirṛiti-pâçân muñcati. tisrá úpa dadhâti, tredhâ--vihitó vaí púrusho, yâvân[2] evá púrushas tásmân nír-ṛitim áva yajate. párâcîr[2] úpa || 3 || dadhâti, párâcîm evâ 'smân nír-ṛitim prá ṇudaté[5]. 'pratî-"kshaṃ â yanti, nír--ṛityâ antár-hityai. mârjayitvó 'pa tishṭhante, medhya-

---

4. ukhyâgnim (ta)tra saṃvapet. [1] s. P. 4, 40. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum. [4] unbetont. [5] so (ṇ°) AW, s. P. 7, 4.

-tvâya. gârha-patyam úpa tishṭhante, nirṛiti-lokâ evâ caritvâ pûtâ deva-lokám upâ-"vartanta[2]; ékayó 'pa tishṭhanta, eka-dhaí 'vá yájamâne vîrỳam dadhati. ni-vêçanaḥ samgámano vásûnâm íty âha, pra-jâ vaí paçávo vásu, prajáyai 'vaí 'nam paçú-bhiḥ sám ardhayanti ‖ 4 ‖ ṛitúbhir, eshâ, párâcîr úpâ, 'shṭâcatvâriṅçac ca ‖ 4 ‖

4, 2, 5, 1-6. — K. 20, 1. 2. — Ç. 7, 1, 1, 38 - 2, 1, 20. — dvishâṭe iti — sam | nîti | vapati — saṃnyupyeti sam-nyupyà — dîkshayitvâ — eva | enat — tushâpakvâ iti tushâ-pakvâḥ — tushâḥ — niravâdayata iti niḥ-avâdayate — svakṛita iti sva-kṛite | iriṇe — vai | nirṛityâ iti niḥ-ṛityâḥ — sve | eva — abhi | upeti | dadhâti — enam | nirṛitipâçâd iti nirṛiti-pâçât — eva | asmât — nudate | aprâtîkshaṃ ity aprâti-îkshaṃ — yanti | nirṛityâ iti niḥ-ṛityâḥ — nirṛitiloka iti nirṛiti-loke — pûtâḥ — upâvârtanta ity úpa-âvârtante — tishṭhante | ekadhety êka-dhâ — prajeti pra-jâ | vai.

5. purusha-mâtréṇa ví mimîte, yajnéna vaí púrushaḥ sám-mito, yajna-parúshai 'vaí 'naṃ ví mimîte; yâvân[1] púrusha ûrdhvá-bâhus tâvân[1] bhavaty, etâvad[1] vaí pûrushe vîrỳaṃ, vîrỳeṇai 'vaí 'naṃ ví mimîte. pakshî bhavati, ná hỳ apakshâḥ pátitum árhaty; aratninâ pakshaú drâghîyâṅsau bhavatas, tásmât pakshá-pravayâṅsi váyâṅsi; vyâma-mâtraú pakshaú ca púchaṃ ca bhavaty[2], etâvad[1] vaí púrushe vîrỳam ‖ 1 ‖ vîrỳa-saṃmito. véṇunâ ví mimîta, âgneyó vaí véṇuḥ, sayoni-tvâya. yájushâ yunakti, yájushâ kṛishati, vy-âvṛittyai[3]. shaḍ-gavéna kṛishati, shâḍ vâ ṛitáva, ṛitú-bhir evaí 'naṃ kṛishati; yád dvâdaça-gavéna saṃ-vatsaréṇai 'vé. 'yáṃ vâ agnér ati-dâhâd abibhet, saí 'tád dvi-guṇám apaçyat kṛishṭâṃ câ 'kṛishṭaṃ ca, táto vâ imâṃ nâ 'ty adahad; yát kṛishṭâṃ câ 'kṛishṭaṃ ca ‖ 2 ‖

---

5. kṛishati kshetram. [1] ohne avagraha. [2] Singular des Verbums, weil pucham am nächsten steht. [3] °vṛityai ACDW.

bhávaty asyâ ánati-dâhâya. dvi-guṇáṃ t' vâ[4] agnim ud-yántum arhatî 'ty âhur; yát kṛishṭáṃ câ 'kṛisḥṭaṃ ca bhávaty, agnér úd-yatyâ. etâvanto[1] vai paçávo dvi-pâdaç ca cátush-pâdaç ca, tân yát prâca[1] ut-sṛijéd rudrâyâ 'pi dadhyâd, yád dakshiṇâ[5] pitṛí-bhyo ní dhuved, yát pratîco[1] rákshâṁsi hanyur, udîca[1] út sṛijaty, eshâ vai deva-manushyâṇâṁ çântâ dík ‖ 3 ‖ tâm evaí 'nân ánû 't sṛijaty; átho khálv imâṃ diçam út sṛijaty, asaú vâ âdityáḥ prâ-'ṇáḥ, prâ-'ṇám evaí 'nân ánû 't sṛijati. dakshiṇâ[5] pary-âvartante[6], svám evá vîryam ánu pary-âvartante[6], tásmâd dákshiṇó 'rdha âtmáno vîryâvat-taró; 'tho âdityásyai 'vâ "-vṛitam ánu pary-âvartante[6], tásmât párâñcaḥ[1] paçávo ví tishṭhante pratyáñca[1] â vartante. tisras-tisraḥ sîtâḥ ‖ 4 ‖ kṛishati, tri-vṛítam evá yajna-mukhé ví yâtayaty. óshadhîr[1] vapati, bráhmaṇâ 'nnam áva runddhe[7], 'rkè 'rkáç cîyate. catur-daçá-bhir vapati, saptá grâmyâ óshadhayaḥ saptâ "raṇyâ, ubháyîshâm áva-ruddhyâ[8]. ánnasyâ-'nnasya vapaty, ánnasyâ-'nnasyâ 'va-ruddhyai[8]. kṛishṭé vapati, kṛishté hy óshadhayaḥ[1] prati-tíshṭhanty. anu-sîtâṃ[9] vapati, prá-jâtyai. dvâdaçá-su sîtâsu vapati, dvâdaça[1] mâsâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaréṇai 'vâ 'smâ ánnam pacati; yád agni-cít ‖ 5 ‖ ánava-ruddhasyâ 'çnîyâd áva-ruddhena vy ṛidhyeta. yé vánaspátînâm[1] phala-gráhayas tân idhmé 'pi pró 'kshed, ánava-ruddhasyâ 'va-ruddhyai[8]. dig-bhyó loshṭân sám asyati, diçâm evá vîryam ava-rúdhya diçâṃ vîrye 'gniṃ cinute; yáṃ dvishyâd yátra sá syât tásyai diçó loshṭám â hared; ísham ûrjam ahám itá â dada itî 'sham evó "rjaṃ tásyai diçó 'va runddhe[7]; kshódhuko

5. [4] so AW, s. P. 5, 13. [5] ohne visarga ACDW. [6] als Compositum. [7] °ndhe ACDW. [8] °rudhy° ACDW. [9] zu s (nicht sh) s. P. 6, 12.

bhavati yás tásyâṃ diçí bhávaty. uttara-vedím úpa vapaty, uttara-vedyâṃ hy agníç cîyáté, 'tho paçávo vâ uttara-vedíḥ, paçûn evâ 'va runddhé[7], 'tho yajna-parúshó 'nantar-ityai ‖ 6 ‖ ca bhavaty etâvad vaí púrushe víryaṃ, yát kṛishṭáṃ câ 'kṛishṭaṃ ca, dîk, sîtâ. agnicíd, áva. páñcaviṃçatiç ca ‖ 5 ‖

4, 2, 6, 1 - 7, 1. — K. 20, 3. — Ç. 7, 2, 2, 1 - 4, 28. — bhaváti | asyâḥ — tu | vai — udyátyâ ity ut-yatyai — anú | ud iti | sṛijati | atho iti — enân | anú | ud iti | sṛijati | dakshiṇâ[5] | paryâvártantā iti pari-âvártante — anv iti | paryâvártantā iti pari-âvártante — avárudhyâ ity avâ-rudhyai — anusîtam[9] íty ánu-sîtam — apí | preti | ukshet — cîyaté | atho iti.

6. ágne táva çrávo váya íti síkatâ ní vapaty, etád vâ agnér vaiçvânarásya[1] sû-'ktáṃ, sû-'kténai 'vá vaiçvânarám[1] áva runddhe[2]. shaḍ-bhír ní vapati, sháḍ vâ ṛitávaḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaró 'gnír vaiçvânaráḥ[1], sâ-'kshâd evá vaiçvânarám áva runddhe[2]. samudráṃ[1] vaí nâmai 'tác chándaḥ, samudrám ánu pra-jâḥ prá jâyante; yád eténa síkatâ ni-vápati, pra-jânâṃ pra-jánanâyé. 'ndraḥ ‖ 1 ‖ vṛitrâya vájram prâ 'harat, sá tredhâ[1] vy abhavat sphyás tṛitîyaṃ ráthas tṛitîyaṃ yûpas tṛitîyaṃ, yè 'ntaḥ-çarâ áçîryanta tâḥ çárkarâ abhavan, tác chárkarâṇâṃ çarkara-tvám; vájro vaí çárkarâḥ, paçúr agnír, yác chárkarâbhir agním pari-minóti[3] vájreṇai 'vâ 'smai paçûn pári gṛihṇâti, tásmâd vájreṇa paçávaḥ pári-gṛihîtâs, tásmât sthéyân ástheyaso nó 'pa harate. tri-saptâbhiḥ[4] paçú-kâmasya pári minuyât[3], saptá vaí çîrshaṇyâḥ prâ-'ṇâḥ, prâ-'ṇâḥ paçávaḥ, prâ-'ṇair evâ 'smai paçûn áva runddhe[2]; tri-ṇavâbhir[5] bhrâ-

---

6. atra sikatâdikaṃ vapet. [1] ohne avagraha. [2] °ndhe ACDW. [3] zu n (nicht ṇ) s. schol. zu P. 7, 5 p. 174. [4] zu s (nicht sh) s. P. 6, 12. [5] zu ṇ s. P. 7, 2.

tṛivya-vatas, tri-vṛitam evá vájraṁ sam-bhṛítya bhrâtṛivyâya prá harati, stṛítyâ; ápari-mitâbhiḥ pári minuyâd[3] ápari-mitasyâ 'va-ruddhyai[6]. yáṃ kámayetâ: 'paçúḥ syâd íty ápari-mitya tásya çárkarâḥ síkatâ vy ûhed, ápari-gṛihîta evâ 'sya vishûcînaṁ[1] rétaḥ párâ siñcaty, apaçúr evá bhavati ‖ 3 ‖ yáṃ kâmáyeta: paçu-mân syâd íti pari-mítya tásya çárkarâḥ síkatâ vy ûhed, pári-gṛihîta evâ 'smai samîcînaṁ[1] rétaḥ siñcati, paçu-mân evá bhavati. saumyâ vy ûhati, sómo vai reto-dhâ, réta evá tád dadhâti; gâyatriyâ brâhmaṇásya gâyatró hí brâhmaṇás, trishṭúbhâ[1] râjanyasya traishṭubho[1] hí râjanyaḥ. Çam-yúm[7] Bârhaspatyám[1] médho nó 'pâ 'namat, sò 'gním prâ 'viçat ‖ 4 ‖ sò 'gnéḥ kṛíshṇo rûpáṃ kṛitvó 'd âyata, só 'çvam prâ 'viçat, só 'çvasyâ 'vântara-çaphò 'bhavad; yád áçvam â-kramáyati yá evá médhó 'çvam prâ-'viçat tám evâ 'va runddhe[2]. prajâ-patinâ 'gníç cetavyà íty âhuḥ, prâjâ-patyó 'çvo; yád áçvam â-kramáyati prajâ-patinai 'vâ 'gníṃ cinute. pushkara-parṇám úpa dadhâti, yónir vâ agnéḥ pushkara-parṇáṁ, sá-yonim evâ 'gníṃ cinute; 'pâṃ pṛishṭhám asî 'ty úpa dadhâty, apâṃ vâ etát pṛishṭhâṃ yat pushkara-parṇáṁ, rûpéṇai 'vai 'nad úpa dadhâti ‖ 5 ‖ índraḥ, paçúkâmasya, bhavaty, aviçat, sáyonim, viṁçatíç ca ‖ 6 ‖

4, 2, 7, 2 - 8, 1. — K. 20, 4. 5. — Ç. 7, 2, 3, 9 - 4, 1, 13. — sikâtâḥ — sûktam iti su-ṻktam — sâkshâd iti sa-ākshât — etenâ | sikâtâḥ — parimṇotîti pari-mṇoti — trisaptâbhir iti tri-saptâbhiḥ — triṇavâbhir iti tri-ṇavâbhiḥ — stṛityai — sikâtâḥ | vîti — apârigṛihîta ity apâri-gṛihîte — saumyâ | vîti — retodhâ iti retaḥ-dhâḥ — gâyatriyâ — çaṃyum iti çam-yum[7] — ud iti | âyata.

---

6. [6] rudhyai ACDW. [7] çaṃy[0] ACDW, resp. mit avagraha; s. II, 6, 10, 1.

7. brâhma jajnânâm íti rukmám úpa dadhâti; brâhma-mukhâ vaí prajâ-patiḥ pra-jấ asṛijata, brâhma-mukhâ evá tát pra-jấ yájamânaḥ sṛijate; brâhma jajnânám íty âha, tásmâd brâhmaṇó múkhyo, múkhyo bhavati yá evâṃ véda. brahma-vâdíno vadanti: ná pṛithivyấṃ nấ 'ntárikshe[1] ná divy agníç cetavya íti; yát pṛithivyấṃ cinvîtá pṛithivîm̃ çucấ 'rpayen, nan 'shadhayo[1] ná vánaspátayaḥ[1] ‖ 1 ‖ prá jâyeran; yád antárikshe cinvîtấ 'ntárikshaṃ çucấ 'rpayen, ná váyâṃsi prá jâyeran; yád diví cinvîtá divaṃ çucấ 'rpayen, ná parjányo varshed; rukmám úpa dadhâty, amṛítaṃ vaí hiraṇyam, amṛíta evấ 'gniṃ cinute, prá-jâtyai. hiraṇmáyam[1] púrusham úpa dadhâti, yajamâna-lokásya ví-dhṛityai; yád íshṭakâyâ ā́-triṇṇam anû-'padadhyât paçûnâṃ ca yájamânasya ca prâ-'ṇám ápi dadhyâd; dakshiṇatáḥ[1] ‖ 2 ‖ prấñcam[1] úpa dadhâti, dâdhâra yajamâna-lokám, ná paçûnâṃ ca yájamânasya ca prâ-'ṇám ápi dadhâty; átho khálv íshṭakâyâ ā́-triṇṇam ánu 'pa dadhâti, prâ-'ṇấnâm út-sṛishṭyai. drapsáç caskandé 'ty abhí mṛiçati, hótrâsv evaí 'nam práti shṭhâpayati[2]. srúcâv úpa dadhâty, ájyasya pū́rṇâṃ kârshmarya-máyīṃ dadhnáḥ pûrṇấm aúdumbarîm[1], iyáṃ vaí kârshmarya-máyy asấv aúdumbarî, 'mé[3] evó 'pa dhatte ‖ 3 ‖ tûshṇīm úpa dadhâti, ná hí 'mé[3] yájushấ "ptum árhati; dákshiṇâṃ kârshmarya-máyîm út-tarâm aúdumbarîṃ[1], tásmâd asyấ asấv út-tarấ; "jyasya pûrṇấṃ kârshmarya-máyîṃ, vájro vấ ájyaṃ vájraḥ kârshmaryò, vájreṇai 'vá yajnásya dakshiṇató[1] rákshâṃsy ápa hanti; dadhnáḥ pûrṇấm aúdumbarîm, paçávo vaí dádhy ū́rg udumbáraḥ[1], paçúshv evó "rjaṃ

---

7. rukmâdy upâdadhyât (upad° ?). [1] ohne avagraha. [2] so (shṭhâp°) AW, s. P. 6, 4. [3] s. P. 4, 25.

dadhâti; pûrṇé[4] úpa dadhâti, pûrṇé[4] evaí 'nam ‖ 4 ‖ amúshmiñ lokâ úpa tishṭhete[5]. vi-rấjy agníç cetavyà íty âhuḥ, srúg vai vi-rấḍ, yát srúcâv upa-dádhâti vi-rấjy evấ 'gníṃ cinute. yajnamukhé-yajnamukhe vaí kriyámâṇe yajnáo rákshâoosi jighâoosanti; yajna-mukháo rukmó, yád rukmáṃ vy-âghârâyati yajna-mukhấd evá rákshâoosy ápa hanti. pañcá-bhir vy-ấghârayati[6], pấñkto[7] yajnó, yấvân evá yajnás tásmâd rákshâoosy ápa hanti; akshṇayấ vy-ấghârayati[6], tásmâd akshṇayấ paçávó 'ñgâni prá haranti práti-shṭhityai ‖ 5 ‖ vánaspátayo, dakshiṇató, dhatta, enaṃ. tásmâd akshṇayấ, páñca ca ‖ 7 ‖

4, 2, 8, 2. 3. — K. 20, 5. — Ç. 7, 4, 1, 14-44. — brahmâmukhâ iti brahmâ-mukhâḥ — arpayet | na — amṛitê | eva — yat | ishṭakâyâḥ — atho iti — ishṭakâyâḥ — anû | upeti | dadhâti — sthâpayati — ime iti | eva — hi | ime iti — asyâḥ | asau — pûrṇe iti | upeti — pûrṇe iti | eva — tishṭhete iti — vyâghârayatîti vi-âghârayati.

8. svayam-âtriṇṇấm úpa dadhâti, 'yáṃ vai svayam-âtriṇṇé, 'mấm evó 'pa dhatté. 'çvam úpa ghrâpayati, prâ-'ṇám evấ 'syâṃ dadhâty; átho prâjâ-patyó vấ áçvaḥ, prajấ-patinai 'vấ 'gníṃ cinute. prathamé 'shṭako 'pa-dhîyámânâ páçûnâṃ ca yájamânasya ca prâ-'ṇám ápi dadhâti; svayam-âtriṇṇấ bhavati, prâ-'ṇấnâm út-sṛishṭyâ átho suvar-gásya lokásyấ 'nu-khyâtyâ. agnấv agníç cetavya íty âhur, eshá vaí ‖ 1 ‖ agnír vaiçvânaró[1] yád brâhmaṇás, tásmai prathamấm íshṭakâṃ yájush-kṛitâm prá yachet; tấm brâhmaṇáç có[2] 'pa dadhyâtâm, agnấv evá tád agníṃ cinuta; îçvaró vấ eshá ấrtim[1] ấ-'rtor yó 'vidvân

7. [4] s. P. 1, 26. [5] s. P. 4, 40. [6] als Compositum. [7] °ñt° AC.

8. sthâpayet svayamâtriṇṇâm. [1] ohne avagraha. [2] adhvaryuç ca militvâ, schol.

ishṭakâm upa-dádhâti. trîṁ vârân dadyât, tráyo vaí prâ-'ṇâḥ, prâ-'ṇânâm sprityai; dvâv evá déyau, dvaú hí prâ-'ṇâv; éka evá déya, éko hí prâ-'ṇáḥ. paçúḥ ‖ 2 ‖ vâ eshá yád agnír, ná khálu vaí paçáva â-yavase[1-3] ramante; dûrve-'shṭakâm úpa dadhâti paçûnâṁ dhṛityai, dvâbhyâm práti-shṭhityai; kâṇḍât-kâṇḍât pra-róhantî 'ty âha, kâṇḍena-kâṇḍena hy eshâ prati-tíshṭhaty; evâ no dûrve prá tanu sahásreṇa çaténa cé 'ty âha, sâhasráḥ prajâ-patiḥ, prajâ-pater âptyai. deva-lakshmáṁ vaí try-âlikhitâ, tâm úttara-lakshmâṇaṁ devâ úpâ 'dadhatâ[4] 'dhara-lakshmâṇam ásurâ; yám ‖ 3 ‖ kâmáyeta: vásîyânt syâd íty úttara-lakshmâṇaṁ tásyó 'pa dadhyâd, vásîyân evá bhavati; yáṁ kâmáyeta: pâpîyânt syâd íty ádhara-lakshmâṇaṁ tásyó 'pa dadhyâd, asura-yoním evaí 'nam ánu párâ bhâvayati, pâpîyân bhavati; try-âlikhitâ bhavatî, 'mé vaí lokâs try-âlikhitaí, 'bhyá evá lokébhyo bhrâtṛivyam antár ety. áṅgirasaḥ suvar-gáṁ lokáṁ yatáḥ puroḍâçaḥ[1] kûrmó bhûtvâ 'nu prâ 'sarpat ‖ 4 ‖ yát kûrmám upa-dádhâti yáthâ kshetra-víd áñjasâ náyaty evám evaí 'naṁ kûrmáḥ suvar-gáṁ lokám áñjasâ nayati; médho vâ eshá paçûnâṁ yát kûrmó, yát kûrmám upa-dádhâti svám evá médham páçyantaḥ paçáva úpa tishṭhante; çmaçânám vâ etát kriyate yán mṛitânâm paçûnâṁ çîrshâṇy upa-dhîyánte; yáj jîvantaṁ kûrmám upa-dádhâti ténâ 'çmaçâna-cid, vâstavyo vâ eshá yát ‖ 5 ‖ kûrmó; mádhu vâtâ ṛitâ-yatâ[5] íti dadhnâ madhu-miçréṇâ 'bhy anakti, svadáyaty evaí 'naṁ, grâmyâṁ vâ etád ánnaṁ yád dádhy âraṇyâu mádhu, yád dádhnâ madhu-miçréṇâ 'bhy-anákty ubháyasyâ 'va-ruddhyai[6];

8. [1] alpaghâse pradeçe. [2] unbetont. [3] s. P. 3, 2. [4] rudhyai ACDW.

mahî dyaúḥ pṛithivî ca na íty âhâ, "bhyâm evai 'nam ubhayátaḥ[1] pári gṛihṇâti; prâñcam[1] úpa dadhâti, tásmât ‖ 6 ‖ purástât[1] pratyáñcaḥ[1] paçávo médham úpa tishṭhante.

yó vâ ápa-nâbhim agnim cinuté yájamânasya nâbhim ánu prá viçati, sá enam îçvaró hiṁsitor; ulûkhalam[1] úpa dadhâty, eshâ vâ agnér nâbhiḥ, sá-nâbhim evâ 'gnim cinuté 'hiṁsâyâ; aúdumbaram[1] bhavaty, ûrg vâ udumbára[1], ûrjam evâ 'va runddhe[7]; madhyatá[1] úpa dadhâti, madhyatá evâ 'smâ ûrjam dadhâti, tásmân madhyatá ûrjâ bhuñjata; íyad bhavati, prajâ-patinâ yajna-mukhéna sám-mitam; áva hanty, ánnam evâ 'kar; vaishṇavyá 'rcó 'pa dadhâti, víshṇur vai yajnó, vaishṇavâ vánaspátayo[1], yajnâ evá yajnám práti shṭhâpayati[8] ‖ 7 ‖ eshá vai, paçúr, yám, asarpad, eshá yát, tásmât, tásmât, saptáviṁçatiç ca ‖ 8 ‖

4, 2, 9, 2. 3. — K. 20, 6. — Ç. 7, 4, 2, 1 - 5, 1, 25. — atho iti — prathamâ | ishṭákâ — utsṛishṭyâ ity ut-sṛishṭyai | atho iti — anúkhyâtyâ ity anú-khyâtyai — cinute — ârtim | ârtor ity â-artoḥ — avidvân — âyávase | ramante — dûrveshṭakâm iti dûrvâ-ishṭakâm — prarohantîti pra-rohántî — evâ | naḥ — adadhata — anú | pareti | bhâvayati — anú | preti | asarpat — ṛitâyata ity ṛita-yate — anú | preti | viçati — ahiṁsâyai — akaḥ | vaishṇavyâ | ṛicâ — vaishṇavâḥ — yajne — sthâpayati.

9. eshâm vâ etál lokânâm jyótiḥ sám-bhṛitam yád ukhâ; yád ukhâm upa-dádhâty ebhyá evá lokébhyo jyótir áva runddhe[1]; madhyatá[2] úpa dadhâti, madhyatá evâ 'smai jyótir dadhâti, tásmân madhyató jyótir úpâ "smahe; síkatâbhiḥ pûrayaty, etád vâ agnér vaiçvânarásya[2] rûpáṁ, rûpéṇai 'vá vaiçvânarám áva runddhe[1]; yám kâ-

8. [7] mdhe ACDW. [8] zu sh° s. P. 6, 4.
9. ukhâdin. [1] mdhe ACDW. [2] ohne avagraha.

máyeta: kshódhukaḥ syâd íty ûnâṃ tásyó 'pa ‖ 1 ‖ dadhyât, kshódhuka evá bhavati; yáṃ kâmáyetâ: 'nupa-dasyad ánnam adyâd íti pûrṇâṃ tásyó 'pa dadhyâd, ánupa-dasyad evâ 'nnam atti. sahásraṃ vaí práti púrushaḥ paçûnâṃ yachati[3] sahásram anyé paçávo, mádhye purusha-çîrshám úpa dadhâti, savîrya-tvâyo; 'khâyâm ápi dadhâti, prati-shṭhâm evaí 'nad gamayati; vy-ṛiddhaṃ vâ etát prâ-'ṇaír amedhyáṃ yát purusha-çîrshám, amṛítaṃ khálu vaí prâ-'ṇâḥ ‖ 2 ‖ amṛitaṃ hiraṇyam, prâ-'ṇéshu hiraṇya-çalkân[4] práty asyati, prati-shṭhâm evaí 'nad gamayitvâ prâ-'ṇaíḥ sám ardhayati; dadhnâ madhu-miçréṇa pûrayaty: madhavyò 'sâ 'ti, çṛitâ-"taṅkyena medhya-tvâya, grâmyáṃ vâ etád ánnaṃ yád dádhy âraṇyám mádhu, yád dádhnâ madhu-miçréṇa pûráyaty ubháyasyâ 'va-ruddhyai[5]. paçu-çîrshâṇy úpa dadhâti, paçávo vaí paçu-çîrshâṇi, paçûn evâ 'va runddhe; yáṃ kâmáyetâ: 'paçúḥ syâd íti ‖ 3 ‖ vishûcînâni[2] tásyó 'pa dadhyâd, víshûca[2] evâ 'smât paçûn dadhâty, apaçúr evá bhavati; yáṃ kâmáyeta: paçu-mân syâd íti samîcînâni[2] tásyó 'pa dadhyât, samîca[2] evâ 'smai paçûn dadhâti, paçu-mân evá bhavati; purástât[2] pratîcînam[2] áçvasyó 'pa dadhâti[3] paçcât prâcînam[2] ṛishabhásyâ, 'paçavo vâ anyé go-açvébhyaḥ[6] paçávo, go-açvân evâ 'smai samîco[2] dadhâty. etâvanto[2] vaí paçávaḥ ‖ 4 ‖ dvi-pâdaç ca cátush-pâdaç ca, tân vâ etád agnaú prá dadhâti yát paçu-çîrshâṇy upa-dádhâty. amúm âraṇyám ánu te diçâmî 'ty âha, grâmyébhya evá paçú-bhya âraṇyân paçûñ chúcam[7] ánu 't sṛijati, tásmât samâvat[2] paçûnâṃ pra-jâyamânânâm âraṇyâḥ paçávaḥ

9. [3] unbetont. [4] so (°lkân) AD. F (auch im kalpa). W, °çaklân C (vor und nach iti), °çakalân schol. [5] °rudhyai ACDW. [6] zu goaçv° s. P. 11, 16. [7] °nch° AW; s. P. 5, 24.

kánîyâ◡saḥ, çucā́ hỳ ṛitā́ḥ. sarpa-çîrshám úpa dadhâti, yaí 'vá sarpé tvíshis tā́m evā́ 'va runddhe[5] ‖ 5 ‖ yát samîcī́nam[2] paçu-çîrshaír upa-dadhyā́d grâmyā́n paçū́n dá◡çukâḥ syur, yád vishûcī́nam[2] âraṇyā́n; yájur evá vaded, áva tā́ṃ tvíshi◡ runddhe[1] yā́ sarpé, ná grâmyā́n paçū́n hinásti nā́ ''raṇyā́n, átho khálû 'pa-dhéyam evá, yád upa-dádhâti téna tā́ṃ tvíshim áva runddhe yā́ sarpé, yád yájur vádati téna çântám ‖ 6 ‖ ûnā́ṃ tásyó 'pa. prâṇā́ḥ, syâd íti, vaí paçávo, runddhe, cátuçcatvâri◡çac ca ‖ 9 ‖

4, 2, 10, 1-4. — K. 20, 8. — Ç. 7, 5, 1, 26 - 2, 36. — vai | pratîti[8] — â̱sma̱he̱ — ma̱dha̱vyàḥ | a̱sâ̱ni̱ — çṛi̱tâ̱ta̱ñkyèneti çṛita-â̱ta̱ñkyèna — a̱pa̱çuḥ — apàçavaḥ — go̱a̱çvebhya̱ iti go-a̱çvebhyàḥ — anú | ud iti | sṛija̱ti̱ — hi | ṛi̱tâḥ — atho̱ iti.

10. paçúr vā́ eshá yád agnír, yóniḥ khálu vā́ eshā́ paçór ví kriyate yát prâcī́nam[1] aishṭakā́d yájuḥ kriyáte; réto 'pasỳâ, apasỳâ úpa dadhâti, yónâv evá réto dadhâti. páñcó 'pa dadhâti[2], pā́ñktâḥ[3] paçávaḥ, paçū́n evā́ 'smai prá janayati; páñca dakshiṇató[1], vájro vā́ apasỳâ, vájreṇai 'vá yajnásya dakshiṇató[1] rákshâ◡sy ápa hanti; páñca paçcā́t ‖ 1 ‖ prā́cîr[1] úpa dadhâti, paçcā́d vaí prâcī́na◡[1] réto dhîyate, paçcā́d evā́ 'smai prâcī́na◡ réto dadhâti; páñca purástât[1] pratī́cîr[1] úpa dadhâti[4] páñca paçcā́t prā́cîs, tásmât prâcī́na◡ réto dhîyate[4] pratī́cîḥ pra-jā́ jâyante; páñco 't-taratáç chandasỳâḥ, paçávo vaí chandasỳâḥ, pa-

9. [8] der schol. hat irrig blos pra, nicht prati (wie auch er im Text richtig liest): teshâm madhye yaḥ purushaḥ sa eka eva paçûnâṃ sahasraṃ yajamânâya prayachati (!), anye catvâraḥ paçavo militvâ paçûnâṃ sahasram prayachanti (!).

10. apasyâç ca prâṇabhṛitaḥ tathâ 'pânabhṛitaç citau | prathamâyâm upâdadhyât (upad° ?). [1] ohne avagraha. [2] so ACDFW. purastâd ity adhyâhartavyam, pûrvasyâṃ diçi pañce 'shṭakâ upadadhyât. [3] °ñt° A. [4] unbetont.

çŭn evá prá-jàtânt svám â-yátanam abhí páry ûhata. iyáṃ vă agnér ati-dâhăd abibhet, sai 'tắḥ ‖ 2 ‖ apasỳà apaç-yat, tă úpâ 'dhatta, táto vă imắṃ nă 'ty adahad; yád apasỳâ upa-dádhâty asyă ánati-dâhâyo; 'văca he 'yám: ádad ít sá bráhmaṇă[5] 'nnaṃ yásyai 'tă upa-dhîyắntai yá u cai 'nâ evắṃ védad íti. prâṇa-bhṛíta úpa da-dhâti, rétasy evá prâ-'ṇắn dadhâti, tásmâd vádan prâ-'ṇán páçyañ chṛiṇván[6] paçúr jâyate; 'yám puráḥ ‖ 3 ‖ bhúva íti purástâd[1] úpa dadhâti, prâ-'ṇám evaí 'tắbhir dàdhârâ; 'yáṃ dakshiṇă viçvá-karmé 'ti dakshiṇató[1], mána evaí 'tắbhir dâdhârâ; 'yám paççắd viçvá-vyacà iti paççắc, cákshur evaí 'tắbhir dâdhâre; 'dám ut-tarắt súvar íty ut-taratáḥ, çrótram evaí 'tắbhir dâdhâre; 'yám upári matir íty upárishṭâd[1], văcam evaí 'tắbhir dâdhâra; dáça-daçó 'pa dadhâti savîrya-tvắyâ; 'kshṇayă ‖ 4 ‖ úpa dadhâti, tásmâd akshṇayă paçávó 'ṅgâni prá haranti, práti-shṭhityai; yắḥ prắcîs[1] tắbhir Vásishṭha ârdhnod, yă dakshiṇă[7] tắbhir Bharádvàjo[1], yắḥ pratîcîs[1] tắbhir Viçvắ-mitro[8], yă údîcîs[1] tắbhir Jamádagnir[1], yă ûrdhvắs tắbhir Viçvá-karmà; yá evám etắsâm ṛíddhiṃ véda 'rdhnóty evá, yá âsâm evám bandhútâṃ[1] véda bándhu-mân bhavati, yá âsâm evám kliptiṃ véda kálpate ‖ 5 ‖ asmai, yá âsâm evám â-yátanaṃ védâ "-yátanavân bhavati, yá âsâm evám prati-shṭhắṃ véda práty evá tishṭhati. prâṇa-bhṛíta upa-dhắya saṃ-yáta úpa dadhâti; prâ-'ṇắn evă 'smin dhitvă saṃyád-bhiḥ sáṃ yachati, tát saṃ-yátâo saṃyat-tvám[9], átho prâ-'ṇá evă 'pâ-'náṃ dadhâti, tásmât prâṇâ-'pânaú sáṃ carato; vishûcîr[1] úpa dadhâti, tásmâd

10. [5] reichlich? s. Ind. Stud. 9, 351. brâhmaṇamukhyayâ vṛi(t)tyâ. schol. [6] °nch° AW, s. P. 5, 24. [7] so (nicht °ṇâs) ACDW. [8] s. P. 3, 5. [9] °yatvam ACDW.

víshvañcau prâṇâ-'pânaú; yád vā́ agnér ásaṃ-yatam[10] || 6 || ásuvar-gyam asya tát, suvar-gyò 'gnír, yát saṃ-yáta upa-dádhâti sám evaí 'naṃ yachati suvar-gỳam evā́ 'kas; try-ávir[11] váyaḥ kṛitám áyânâm íty âha, váyo-bhir evā́ 'yân áva runddhé[12 u. 4] 'yair váyâ◡si; sarváto[1] vâyu-mátîr bhavanti, tásmâd ayá◡ sarvátaḥ[1] pavate || 7 || paçcā́d, etā́ḥ, purò, 'kshṇayā́, kálpaté, 'saṃyatam[10], páñcatri◡çac ca || 10 ||

4, 3, 1, 1 - 3, 2. — K. 20, 9. — Ç. 7, 5, 2, 40 - 8, 1, 4, 2. — da̱dhâ̱ti̱ | pañcà | upeti — a̱pa̱syā́ḥ | vajrèṇa — upeti | da̱dhâ̱ti̱ | pañcà — pra̱jâ iti pra-jâḥ — a̱bhi | parîti | û̱ha̱te̱ — u̱vâcà | ha̱ | i̱yam | adàt — jâ̱ya̱te̱ | a̱yam — da̱kshi̱ṇâ — a̱kshṇa̱yâ | upeti — yâḥ | da̱kshi̱ṇâ — vi̱çvâmitra̱ iti vi̱çva-mi̱tra̱ḥ — sa̱ṃya̱tvam iti saṃyat-tvam | atho̱ iti | prâ̱ṇa iti pra-a̱ne — asúvargya̱m ity asúvaḥ-gya̱m — su̱va̱rgyà iti suvaḥ-gyàḥ — su̱va̱rgya̱m iti suvaḥ-gyàm — a̱ka̱ḥ | tryavi̱r iti tri-avíḥ — ru̱ṃdhe̱ | ayaíḥ.

11. [a] gâyatrī́ trishṭúb[1] jágaty anu-shṭúk pañktỳà[2] sahá | bṛihatỳ ushṇíhâ kakút[3] sûcī́bhiḥ çimyantu tvâ || [b] dvi-pádâ yā́ cátush-padâ tri-pádâ yā́ ca sháṭ-padâ | sá-chandâ yā́ ca ví-chandâḥ sûcī́bbhiḥ çimyantu tvâ || [c] mahā́-nâmnî revá-tayo[1] víçvâ ā́çâḥ pra-sū́varîḥ | méghyâ vi-dyúto vā́caḥ s. ç. tvâ || [d] rajatā́ háriṇîḥ sī́sâ yújo yujyante kármá-bhiḥ | áçvasya vâjínas tvací s. ç. tvâ || [e] nā́rîḥ || 1 || te pátnayo lóma ví cinvantu manîsháyâ | devā́nâm pátnîr díçaḥ s. ç. tvâ || [f] [4] ku-víd[1] añgá yáva-manto yávaṃ cid yáthâ dā́nty anu-pûrvâṃ vi-yū́ya | ihé-'hai 'shâṃ kṛiṇuta bhójanâni yé barhísho námo-vṛiktiṃ ná jagmúḥ || 2 || nā́rîs, tri◡çác ca || 11 ||

10. [10] °yattaṃ AC, °yataṃ DFW; samyañ niyamitaṃ na bhavati, schol. [11] triyavir D. [12] °ṃdhe ACDW.

11. 12. âçvamedhikau (Schlufs des daharapṛishṭham, s. Ind. Stud. 3, 383); 11. sûcibhir asipathakḷiptiḥ. [1] ohne avagraha. [2] °ñt° AC. [3] s. Ind. Stud. 8, 34. [4] so schon I, 8, 21, 1. III, 1, 3, 2.

K. Aç. 10, 5. — Vs. 23, 33-38. (Ç. 13, 5, 2, 1). Kâ. 20, 7, 1 — tri̱shṭup — a̱nu̱shṭug ity ánu-stug — ka̱kut | sû̱cîbhiḥ — sachándâ̱ iti̱ sa-cha̱ndâ̱ḥ — ma̱hânā́mnîr iti ma̱hâ-nâ̱mnîḥ — meghyā́ḥ — ra̱ja̱tâḥ — sîsā́ḥ — ku̱vit — i̱hehetî̱'ha-i̱ha̱ | e̱shâm.

12. [a] kás tvâ chyati kás tvâ ví çâsti kás te gā́trâṇi çimyati | ká u te çamitā́ kavíḥ || [b] ṛitávas ta ṛitu-dhā́ páruḥ çamitā́ro ví çâsatu | saṃ-vatsarásya dhā́yasâ çímîbhiḥ çimyantu tvâ || [c] daívyâ adhvaryávas tvâ chyántu ví ca çâsatu | gā́trâṇi parva-çás te çimâḥ kṛiṇvantu çímyantaḥ || [d] ardha-mâsā́ḥ párûṃshi te mā́sâç chyantu çímyantaḥ | aho-râtrā́ṇi marúto ví-lishṭaṃ || 1 || sûdayantu te || [e] pṛithivī́ te 'ntáriksheṇa[1] vâyúç chidrám bhishajyatu | dyaús te[2] nákshatraiḥ sahá rûpáṃ kṛiṇotu sâdhuyā́[1] || [f] çáṃ te párebhyo gā́trebhyaḥ çám astv ávarebhyaḥ | çám asthá-bhyo majjá-bhyaḥ çám u te tanúve bhuvat || 2 || vílishṭaṃ, triṃçác ca || 12 ||

K. Aç. 10, 6. — Vs. 23, 39-44. Kâ. 20, 7, 6. — tvâ̱ | chya̱ti̱ — te̱ | ṛi̱tu̱dhety ṛitu-dhâ — tvâ̱ | chyantú — sâ̱dhu̱yâ.

víshṇumukhâ, ánnapate, yā́vati, ví vaí, purushamâtréṇā́, 'gne táva çrávo váyo, bráhma jajnânáṃ, svayamâtṛiṇṇā́m, eshā́ṃ vaí, paçúr[3], gâyatrī́, kás tvâ, dvā́daça || 12 ||

víshṇumukhâ (1, 1), ápacitimân (2, 4), ví vā́[4] (4, 1), ágne táva çrávo váyaḥ[5] (6, 1), svayamâtṛiṇṇā́ṃ (8, 1), vishûcī́nâni (9, 4), gâyatrī́ (11, 1), cátuḥshashṭiḥ || 64 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâm pañcamakâṇḍe dvitîyaḥ prapâṭhakaḥ ||

1. utsanna-yajnó vā́ eshá yád agníḥ, kíṃ vā́ 'hai 'tásya kriyáte kíṃ vâ ná. yád vaí yajnásya kriyámâṇasyâ 'ntar-

12. viçasanam. [1] ohne avagraha. [2] so (°s te) AW. [3] °çúr vaí W. [4] vā́ etā́v D. [5] táva çrávaḥ W, blos táva W.

3, 1-11. (citi)catushṭayam; 1. âçvinyaç ca tatha 'rtavyâḥ prâṇabhṛitsamjnakâs tathâ | apasyâç ca vayasyâç ca dvitîyasyâṃ citau çrutâḥ.

-yánti pûyati vâ asya tád; âçvinîr úpa dadhâty, açvinau vaí devânâm bhishájau, tâbhyâm evâ 'smai bheshajám karoti; páñcó 'pa dadhâti, pâñkto[1] yajnó, yâvân[2] evá yajnás tásmai bheshajám karoty. ṛitavyâ úpa dadhâty, ṛitûnâm klíptyai ‖ 1 ‖ páñcó 'pa dadhâti, páñca vâ ṛitávo, yâvanta evá 'rtávas, tân kalpayati; samânâ-prabhṛitayo bhavanti samânó-'darkâs, tásmât samânâ[2] ṛitáva; ékena padéna vy-âvartante[3], tásmâd ṛitávo vy-âvartante[3]. prâṇa-bhṛíta úpa dadhâty, ṛitúshv evá prâ-'ṇân dadhâti, tásmât samânâḥ sánta ṛitávo ná jîryanty, átho prá janayaty evaí 'nân; eshá vaí vâyúr yát prâ-'ṇó, yád ṛitavyâ upa-dhâya prâṇa-bhṛitaḥ ‖ 2 ‖ upa-dádhâti tásmât sárvân ṛitûn ánu vâyúr â varîvartti[4]. vṛishṭi-sánîr[5] úpa dadhâti, vṛishṭim evâ 'va runddhe[6]; yád eka-dhó 'pa-dadhyâd ékam ṛitúm varshed, anu-parihâraṁ sádayati tásmât sárvân ṛitûn varshati; yát prâṇa-bhṛíta upa-dhâya vṛishṭi-sánîr upa-dádhâti tásmâd vâyú-pracyutâ divó vṛíshṭir îrte. paçávo vaí vayasyâ, nânâ-manasaḥ khálu vaí paçávo nânâ-vratâs tè 'pá evâ 'bhí sá-manasaḥ ‖ 3 ‖ yám kâmáyetâ: 'paçúḥ syâd íti vayasyâs tásyo 'pa-dhâyâ 'pasyâ úpa dadhyâd ásaṃ-jnânam evâ 'smai paçú-bhiḥ karoty, apaçúr evá bhavati; yám kâmáyeta: paçu-mân syâd íty apasyâs tásyo 'pa-dhâya vayasyâ úpa dadhyât saṃ-jnânam evâ 'smai paçú-bhiḥ karoti, paçu-mân evá bhavati; cátasraḥ purástâd[2] úpa dadhâti, tásmâc catvâri cákshusho rûpâṇi dvé[7] çuklé[7] dvé[7] kṛishṇé[7] ‖ 4 ‖ mûrdhan-vátîr bhavanti, tásmât purástân[2] mûrdhâ; páñca dákshiṇâyâṁ çróṇyâm úpa dadhâti[8] páñcó 't-tarasyâm tásmât paççâd várshîyân[9] purástât-pra-

---

1. [1] °ñt° AC. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum. [4] °varti D; punaḥ punar âvartate. [5] s. P. 6, 12. [6] rumdh° ACDW. [7] s. P. 4, 49. 50. [8] unbetont. [9] nicht componirt!

vaṇaḥ paçúr; bastó váya íti dákshiné 'ʊsa úpa dadhâti[8] vṛishṇír váya íty út-taré, 'ʊsâv evá práti dadhâti; vyâghró[2] váya íti dákshiṇe pakshá úpa dadhâti[8] siʊhó váya íty út-tare, pakshâyor evá vîryaṃ dadhâti; púrusho váya íti mádhye, tásmàt púrushaḥ paçûnăm ádhi--patiḥ ‖ 5 ‖ klíptyâ, upadhâya prâṇabhṛítaḥ, sámanasaḥ, kṛishṇé, púrusho váya íti, páñca ca ‖ 1 ‖

4, 3, 4, 1 - 5, 1. — K. 20, 10. — Ç. 8, 2, 1, 1 - 4, 20. — vâ | ahâ | etasyâ — sâmânodarkâ iti samâna-udarkâḥ — vyâvartanta iti vi-âvartante — atho iti — vayasyâḥ — te | apaḥ | eva | abhîti — dve iti | çukle iti | dve iti | kṛishṇe iti — paçcât | varshîyân | purastâtpravaṇa iti purastât-pravaṇaḥ — dakshiṇe | aʊsé — aʊsaú.

2. índrâ-'gnî ávyathamânâm íti svayam-âtṛiṇṇăm úpa dadhâtî, 'ndrâgni-bhyâṃ vă imaú lokaú ví-dhṛitâv, anáyor lokáyor ví-dhṛityâ; ádhṛite 'va vă eshă yán madhyamă citir, antáriksham iva vă eshé, 'ndrâ-gnî íty âhe, 'ndrâ--'gnî vaí devănâm ojo-bhṛítâv, ójasai 'vaí 'nâm antárikshe[1] cinute, dhṛítyai; svayam-âtṛiṇṇăm úpa dadhâty, antárikshaṃ[1] vaí svayam-âtṛiṇṇă, 'ntáriksham evó 'pa dhattė; 'çvam úpa ghrâpayati, prâ-'ṇám evă 'syâṃ dadhâty, átho prâjâ-patyó vă áçvaḥ, prajă-patinai 'vă 'gníṃ cinute; svayam-âtṛiṇṇă bhavati, prâ-'ṇănâm út-sṛishṭyâ, átho suvar--gásya lokásyă 'nu-khyâtyai. devănâṃ vaí suvar-gáṃ lokáṃ yatăṃ díçaḥ sám avlîyanta, tá etă díçyâ apaçyan, tă úpâ 'dadhata, tăbhir vaí té díço 'dṛiʊhan; yád díçyâ upa-dádhâti, díçâṃ ví-dhṛityai. dáça prâṇa-bhṛítaḥ purástâd[1] úpa ‖ 2 ‖ dadhâti; náva vaí púrushe prâ-'ṇă năbhir daçamî, prâ-'ṇăn evá purástâd dhatte, tásmât purás-

2. ... svayamâtṛiṇṇâ diçyaḥ prâṇabhṛitas tathâ | bṛihatyo vâlakhilyâç ca tṛitîyasyâṃ citâv imâḥ. [1] ohne avagraha.

tât prâ-'ṇă; jyótishmatîm[1] ut-tamăṃ úpa dadhâti, tásmât prâ-'ṇấnâṃ vấg jyótir ut-tamấ; dáçó 'pa dadhâti, dáçâ--'kshará vi-rấḍ, vi-rấṭ chándasâṃ jyótir, jyótir evá purástâd dhatte, tásmât purástâj[1] jyótir úpâ "smahe. chándâoṣi paçúshv âjím ayus, tấn bṛihaty úd ajayat, tásmâd bấrhatâḥ ‖ 3 ‖ paçáva ucyante; mấ chánda íti dakshiṇatá[1] úpa dadhâti tásmâd dakshiṇấ-"vṛito mấsâḥ, pṛithivî́ chánda íti paççất práti-shṭhityâ, agnír devátê 'ty ut-taratá ójo vấ agnír ója evó 't-tarató dhatte tásmâd uttarato-'bhiprayâyî́ jayati[2]; sháṭ-trioçat sám padyante, sháṭ-trioçad-aksharâ bṛihatî́, bấrhatâḥ paçávo, bṛihatyaí 'vấ 'smai paçűn áva runddhe[3]; bṛihatî́ chándasâo svấ-râjyam párî 'yâya, yásyai 'tấḥ ‖ 2 ‖ upa-dhîyánte gáchati svấ-râjyao. saptá vấla-khilyâḥ purástâd úpa dadhâti[4] saptá paççất, saptá vaí çîrshaṇyâḥ prâ-'ṇấ dvấv ávâñcau[1] prâ--'ṇấnâo savîrya-tvấya; mûrdhấ 'si rấḍ íti purástâd[1] úpa dadhâti[4] yántrî rấḍ íti paççất, prâ-'ṇấṇ evấ 'smai samîco[1] dadhâti ‖ 5 ‖ áçvam úpa, purástâd úpa, bấrhatâ, etấç, cátus-trioçac ca ‖ 2 ‖

4, 3, 6, 1 - 7, 2. — K. 20, 11. — Ç. 8, 3, 1, 1 - 4, 10. — vi-dhṛityâ iti vi-dhṛityai — atho iti — utsṛishṭyâ ity ut-sṛishṭyai | atho iti — avlîyanta | te | etâḥ — adṛiohan — prâṇâ iti pra--ṇâḥ — âsmahe — bṛihatî — dakshiṇâvṛita iti dakshiṇâ--âvṛitaḥ — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — uttarato'bhiprayâyîty úttarataḥ-abhiprayâyî — svârâjyam iti sva-râjyam[5].

3. devấ vaí yád yajné 'kurvata tád ásurâ akurvata; té devấ etấ́ akshṇayâ-stomîyâ apaçyan, tấ́ anyáthâ[1]

---

2. [2] yasmâd udicyâm agnidevatâçaktirûpam ojas tishṭhati, tasmâd uttarâbhimukhyena prayâṇam kurvan tîrthayâtrâdijanyapuṇyopetatvât paralokam jayati. [3] °mdhe ACDW. [4] unbetont. [5] s. P. 3, 5., besser aber vṛiddhi-Form!

3. 4. akshṇayâstomîyâç ca çrishṭayaḥ | vyushṭayaç ce 'shṭakâḥ proktâç caturthyâm ca citâv imâḥ. [1] ohne avagraha.

'nŭ-'cyâ 'nyáthó 'pâ 'dadhata, tád ásurâ nă 'nv-ávàyan[2], táto devă ábhavan páră 'surâ; yád akshṇayâ-stomîyâ anyáthâ 'nŭ-'cyâ 'nyátho 'pa-dádhâti bhrătrivyâ-'bhibhûtyai, bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrâtṛivyo bhavaty. âçús tri-vṛíd íti purástâd[1] úpa dadhâti, yajna-mukhám vaí tri-vṛít ‖ 1 ‖ yajna-mukhám evá purástâd ví yâtayati; vỳ-oma sapta-daçá íti dakshiṇató[1], 'nnaṃ vaí vỳ-omă, 'nnaꝛ sapta-daçó, 'nnam evá dakshiṇató dhatte, tásmâd dákshiṇenă 'nnam adyate; dharúṇa eka-vioçá íti paçcăt prati-shṭhă vă eka-vioçáḥ, práti-shṭhityai; bhântáḥ pañca-daçá íty ut-taratá, ójo vaí bhântá, ójaḥ pañca-daçá, ója evó 't-tarató dhatte, tásmâd uttarato-'bhiprayâyî jayati; prá-tûrtir ashṭâ-daçá íti purástât ‖ 2 ‖ úpa dadhâti, dvaú tri-vṛítâv abhi-pûrvâṃ yajna-mukhé ví yâtayaty; abhi-vartáḥ sa-vioçá íti dakshiṇató[1], 'nnaṃ vă abhi-vartó, 'nnaꝛ sa-vioçó, 'nnam evá dakshiṇató dhatte, tásmâd dákshiṇenă 'nnam adyate; várco dvâvioçá[1] íti paçcăd, yád vioçatír dvé[3] téna vi-răjau, yád dvé[3] pratishṭhă téna, vi-răjor evă 'bhi-pûrvám annă-'dye práti tishṭhati; tápo nava-daçá íty ut-taratás, tásmât savyáḥ ‖ 3 ‖ hástayos tapasví-taro; yóniç catur-vioçá íti purástâd[1] úpa dadhâti, cáturvioçaty-aksharâ gâyatrî, gâyatrî yajna-mukhâṃ, yajna-mukhám evá purástâd ví yâtayati; gárbhâḥ pañca-vioçá íti dakshiṇató, 'nnaṃ vaí gárbhâ, ánnam pañca-vioçó, 'nnam evá dakshiṇató dhatte, tásmâd dákshiṇenă 'nnam adyata; ójas tri-ṇavá íti paçcăd, imé vai lokăs tri-ṇavá, eshv evá lokéshu práti tishṭhati; sam-bháraṇas trayo-vioçá íti ‖ 4 ‖ ut-taratás, tásmât savyó hástayoḥ sambhârya-taraḥ; krátur eka-trioçá íti

3. [2] als Compositum. [3] s. P. 4, 49.

purástâd[1] úpa dadhâti, vâg vai krátur, yajna-mukhám vâg, yajna-mukhám evá purástâd ví yâtayati; bradhnásya vishṭápam[1] catus-triṅçá íti dakshiṇatò[1], 'saú vâ âdityó bradhnásya vishṭápam[1], brahma-varcasám evá dakshiṇató dhatte, tásmâd dákshiṇó 'rdho brahmavarcasí-taraḥ; prati-shṭhâ trayas-triṅçá íti paçcât, práti-shṭhityai; nâkaḥ shaṭ-triṅçá íty ut-taratáḥ, suvar-gó vai lokó nâkaḥ, suvar-gásya lokásya sám-ashṭyai ‖ 5 ‖ vai trivṛíd, íti purástât, savyás, trayoviṅçá íti, suvargó vai, páñca ca ‖ 3 ‖

4, 3, 8, 1. — K. 20, 12. 13. — Ç. 8, 4, 1, 1-28. — devâḥ — akûrvata — anûcyety ânu-ucyâ — asûrâḥ — anvavâyann ity ânu-avâyan — asûrâḥ — vyòmeti vi-oma — ashṭâdaça ity âshṭâ-daçaḥ — dvâviṅçaḥ — dve iti — triṇava iti tri-ṇavaḥ — asau | vai.

4. agnér bhâgò 'sí 'ti purástâd[1] úpa dadhâti, yajna-mukhám vâ aguír, yajna-mukhám díkshâ, yajna-mukhám bráhma, yajna-mukhám tri-vṛíd, yajna-mukhám evá purástâd ví yâtayati; nṛi-cákshasâm bhâgò 'sí 'ti dakshiṇatáḥ[1], çuçruvâṅso vai nṛi-cákshasó, 'nnaṃ dhâtâ, jâtâyai 'vâ 'smâ ánnam ápi dadhâti, tásmâj jâtó 'nnam atti; janítraṅ spṛitáṅ sapta-daçá stóma íty âhâ, 'nnaṃ vai janítram ‖ 1 ‖ ánnaṅ sapta-daçó, 'nnam evá dakshiṇató dhatte, tásmâd dákshiṇenâ 'nnam adyate; mitrásya bhâgò 'sí 'ti paçcât, prâ-'ṇó vai mitrò 'pâ-'nó váruṇaḥ, práṇâ-'pânâv evâ 'smin dadhâti; divó vṛishṭír[2] vâtâ spṛitâ eka-viṅçá stóma íty âha, prati-shṭhâ vâ eka-viṅçáḥ, práti-shṭhityâ; índrasya bhâgò 'sí 'ty ut-taratá, ójo vâ índra, ójo víshṇur, ójaḥ kshatrám, ójaḥ pañca-daçáḥ ‖ 2 ‖ ója evó 't-tarató dhatte, tásmâd uttarato-'bhiprayâyí jayati: vásûnâṃ

4. [1] ohne avagraha. [2] oxytonon.

bhâgò 'sĩ 'ti purástâd úpa dadhâti, yajna-mukháṃ vaí vásavo, yajna-mukháꣳ rudrā́, yajna-mukháṃ catur-viꣳçó, yajna-mukhám evá purástâd ví yâtayaty; âdityā́nâm bhâgò 'sĩ 'ti dakshiṇató, 'nnaṃ vā́ âdityā́, ánnam marútó, 'nnaṃ gárbhâ, ánnam pañca-viꣳçó, 'nnam evá dakshiṇató dhatte, tásmâd dákshiṇenā́ 'nnam adyaté; 'dityai bhâgáḥ || 3 || asĩ 'ti paççā́t, prati-shṭhā́ vā́ áditiḥ, prati-shṭhā́ pûshā́, prati-shṭhā́ tri-ṇaváḥ, práti-shṭhityai; devásya savitúr bhâgò 'sĩ 'ty ut-tarató, bráhma vaí deváḥ savitā́, bráhma bṛíhaspátir[1], bráhma catu-shṭomó[3], brahma-varcasám evó 't-tarató dhatte, tásmâd út-taró 'rdho brahmavarcasi-taraḥ; sâvitrá-vatî bhavati, prá-sûtyai, tásmâd brâhmaṇā́nâm údîcî[1] saníḥ prá-sûtâ[3]; dhartráç catu-shṭomá[4] íti purástâd[1] úpa dadhâti, yajna-mukháṃ vaí dhartráḥ || 4 || yajna-mukháṃ catu-shṭomó[4], yajna-mukhám evá purástâd[1] ví yâtayati; yā́vânâm bhâgò 'sĩ 'ti dakshiṇató[1], mā́sâ vaí yā́vâ ardha-mâsā́ áyâvâs, tásmâd dakshiṇā́-"vṛito mā́sâ, ánnaṃ vaí yā́vâ, ánnam pra-jā́, ánnam evá dakshiṇató[1] dhatte, tásmâd dákshiṇenā́ 'nnam adyata; ṛibhûṇā́m bhâgò 'sĩ 'ti paççā́t, práti-shṭhityai; vi-vartò 'shṭâ-catvâriꣳçá íty ut-taratò, 'náyor lokáyoḥ savîrya-tvā́ya, tásmâd imaú lokaú samā́vad-vîryau || 5 || yásya múkhya-vatîḥ purástâd upa-dhîyánte múkhya evá bhavaty, ā́ 'sya múkhyo jâyate; yásyā́ 'nna-vatîr dakshiṇató[1] 'tty ánnam, ā́ 'syâ 'nnâ-'dó jâyate; yásya pratishṭhā́-vatîḥ paççā́t práty evá tishṭhati; yásyaú 'jasvatîr[1] ut-taratá ojasvỳ[1] evá bhavaty, ā́ 'syau 'jasvĩ jâyate. 'rkó vā́ eshá yád agnis, tásyai 'tád evá stotrám etác chastráṃ, yád eshā́ vi-dhā́ || 6 || vi-dhîyáte 'rká evá tád

4. [1] Vindhyasyo (!) 'ttarabhâge hi puṇyabhûmau çuddhâ brâhmaṇâ vartante, tasmât tatra pratigrahaḥ praçastaḥ. [4] s. P. 6, 13.

arkyam ánu ví dhîyatê; 'tty ánnam ấ 'syâ 'nnâ-'dó jâyatê yásyai 'shấ ví-dhấ ví-dhîyátê yá u cai 'nâm evám véda. sṛíshṭîr úpa dadhâti, yathâ-sṛishṭám evấ 'va runddhê[5].

ná vấ idám dívâ ná náktam âsîd ávy-âvṛittam, té devấ etấ vỳ-ushṭîr apaçyan, tấ úpâ 'dadhata, táto vấ idám vỳ auchad; yásyai 'tấ upa-dhîyántê vỳ evấ 'smâ uchaty, átho táma evấ 'pa hatê ‖ 7 ‖ vaí janítram, pañcadaçó, 'dityai bhâgó, vaí dhartráḥ, samấvadvîryau, vidhấ, táto vấ idám, cáturdaça ca ‖ 4 ‖

4, 3, 9, 1 - 11, 5. — K. 20, 12. 21, 1. — Ç. 8, 4, 2, 1 - 3, 20. — saptadaça iti sapta-daçaḥ — vṛishṭiḥ | vâtâḥ — ekavioça ity êka-vioçaḥ — trinava iti tri-navaḥ — catushṭoma iti catuḥ-stomaḥ — mâsâḥ — dakshiṇâvṛita iti dakshiṇâ-âvṛitaḥ — adyate — eti | asya | ojasvî — arke | eva — anu | vîti | dhîyate | atti — etâḥ — asmai — atho iti.

5. ágne jâtấn prá ṇudâ[1a 2] naḥ sapátnân[3] íti purástâd[3] úpa dadhâti, jâtấn evá bhrấtṛivyân prá ṇudatê[1]; sáhasâ jâtấn íti paccấj, janishyámâṇân evá práti nudatê; catuç-catvârioçá stóma íti dakshiṇató[3], brahma-varcasám vaí catuç-catvârioçó, brahma-varcasám evá dakshiṇató dhattê, tásmâd dákshiṇó 'rdho brahmavarcasí-taraḥ; shoḍaçá[1] stóma íty ut-taratá, ójo vaí shoḍaçá[1], ója evó 't-tarató dhattê, tásmât ‖ 1 ‖ uttarato-'bhiprayâyî jayati; vájro vaí catuç-catvârioçó vájraḥ shoḍaçó[1], yád eté[4] íshṭakê[4] upa-dádhâti jâtấoç cai 'vá janishyámâṇâoç ca bhrấtṛivyân pra-ṇúdya vájram ánu prá harati, stṛityai; púrîsha-vatîm mádhya úpa dadhâti, púrîsham vaí mádhyam âtmánaḥ, sấ-"tmânam evấ 'gním cinutê, sấ-"tmâ 'múshmiṅ

4. [3] °mdhe ACDW.

5-8. pañcamyâm citau; 5. asapatnákhyâ virâḍâkhyâç ca. [1] ṇ[a] AW, s. P. 7, 4. [2] so (°â) AW, s. P. 3, 8. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 4, 44. 45.

loké[5] bhavati yá evám védai; 'tá vá asapatná námé 'shṭakâ, yásyai 'tá upa-dhîyánte ‖ 2 ‖ ná 'sya sapátno[6] bhavati. paçúr vá eshá yád agnír; vi-rája ut-tamáyâm cityâm úpa dadhâti, vi-rájam evó 't-tamám paçúshu dadhâti; tásmât paçu-mán ut-tamám vácam vadati; dúça-daçó 'pa dadhâti savîrya-tvâyâ; 'kshṇayó 'pa dadhâti, tásmâd akshṇayá paçávó 'ṅgâni prá haranti práti-shṭhityai. yáni vaí chándâṁsi suvar-gyâṇy âsan taír devâḥ suvar-gám lokám âyan, téná 'rshayaḥ ‖ 3 ‖ açrâmyan, té tápo 'tapyanta, táni tápasâ 'paçyan, tébhya etá ishṭakâ nír amimaté: 'vaç[6] chándo várivaç chánda íti, tá úpâ 'dadhata, tábhir vaí té suvar-gám lokám âyan; yád etá ishṭakâ upa-dádhâti, yány evá chándâṁsi suvar-gyâṇi taír evá yájamânaḥ suvar-gám lokám eti. yajnéna vaí prajá-patiḥ pra-já asṛijata, tá stóma-bhâgair evá 'sṛijata; yát ‖ 4 ‖ stóma-bhâgâ upa-dádhâti pra-já evá tád yájamânaḥ sṛijate; bṛíhaspátir[3] vá etád yajnásya téjaḥ sám abharad yát stóma-bhâgâ, yát stóma-bhâgâ upa-dádhâti sá-tejasam evá 'gním cinute; bṛíhaspátir vá etám yajnásya prati-shṭhám apaçyad yát stóma-bhâgâ, yát stóma-bhâgâ upa-dádhâti yajnásya práti-shṭhityai; saptá-saptó 'pa dadhâti savîrya-tvâya, tisró mádhye práti-shṭhityai ‖ 5 ‖ uttaratô dhatte tásmâd, upadhîyánta, ṛíshayo, 'sṛijata yát, trícatvâriṁçac ca ‖ 5 ‖

4, 3, 12, 1-3. — K. 21, 2. — Ç. 8, 5, 1, 8 - 3, 2. — pretî | nuda — nudate — catuṣcatvâriṁçá iti catuḥ-catvâriṁçaḥ | stomâḥ — ardhâḥ — shoḍaçaḥ | stomâḥ — ete iti | ishṭáke iti — praṇudyeti pra-nudyâ — anú | preti | harati — madhyé | upeti | sâtmânam iti sa-âtmânam — sâtmeti sa-âtmâ | amushmin — etâḥ — asapatnâḥ | nâmâ | ishṭakâḥ — akshṇayâ | upeti — aṅgâni — suvargyâṇîti suvaḥ-gyâni —

5. [5] °nî° AW. [6] so (°te°) AW, s. P. 10, 14.

ishṭákâḥ — aminata | evâḥ[6] — asṛijata | tâḥ — stomábhâgâ iti stomá-bhâgâḥ | yat.

6. raçmír ity evă "dityám asṛijata[1], pré-'tir íti dhármam, ánv-itir íti dívam, saṃ-dhír íty antárikṣham[2], prati-dhír íti pṛithivîṃ, vi-shṭambhá íti vṛíshṭim, pra--vé 'ty áhar, anu-vé 'ti rắtrim, uçíg iti vásûn, pra--ketá iti rudrắnt, su-dîtír ity âdityắn, ójа íti pitṛ̃ṇs[3], tántur íti pra-jắḥ, pṛitanâshắḍ[2] íti paçũn, revád[2] íty óshadhîr[2]. abhi-jíd asi yuktá-grâvâ ‖ 1 ‖ índrâya tvé 'ndraṃ jinvé 'ty evá dakshiṇató[2] vájram páry auhad abhí-jityai. tắḥ pra-jắ ápa-prâṇâ asṛijata, tắsv: ádhi--patir asĭ 'ty evá prâ-'ṇám adadhâd[1], yanté 'ty apâ--'náṃ, saṃ-sárpa íti cákshur, vayo-dhắ íti çrótraṃ. tắḥ pra-jắḥ prâ-'ṇatĭr apâ-'natĭḥ páçyantîḥ çriṇvatĭr ná mithunĭ abhavan[4] tắsu: tri-vṛíd asĭ 'ty evá mithunám adadhât, tắḥ pra-jắ mithunĭ ‖ 2 ‖ bhávantîr ná prắ 'jâyanta tắḥ: saṃ-rohò 'si ní-rohò 'sĭ 'ty evá prắ 'janayat, tắḥ pra--jắḥ prá-jâtâ ná práty atishṭhan tắ: vasukò 'si vésha--çrĭr asi vásyashṭir[2] asĭ 'ty evaí 'shú lokéshu práty asthâpayad; yád ắha: vasukò 'si vésha-çrĭr asi vásya--shṭir asĭ 'ti pra-jắ evá prá-jâtâ eshú lokéshu práti shṭhâpayati[5], sắ-"tmâ 'ntárikshaṃ[2] rohati, sá-prâṇo 'mú--shmiṅ loké[6] práti tishṭhaty, ávy-ardhukaḥ prâṇâ-'pânắ--bhyâm bhavati yá evắṃ véda ‖ 3 ‖ yuktágrâvâ, prajắ mithuny[7], àntárikṣham, dvắdaça ca ‖ 6 ‖

3, 5, 2, 1-5. 4, 4, 1, 1-3. — K. 21, 2. Ç. 8, 5, 3, 3-8 (eke). — pretir iti pra-itiḥ — vishṭambha iti vi-stambhaḥ — ahâḥ |

---

6. stomabhâgâkhyâḥ. [1] unbetont. [2] ohne avagraha. [3] so (°ṃs t°) AW, s. P. 6, 14. [4] so (°nĭ a°) AW, s. P. 10, 18 (4, 53). [5] so (shṭh°) AW, s. P. 6, 4. [6] °nl° W. [7] so (°ny) ACDW; für diese am Schlufs der anuvâka zugefügten Angaben gelten eben nicht die saṃdhi-Regeln von P., resp. des Textes, sondern die gewöhnlichen.

ạnuvety ànu-vâ — ạdạdhât — mịthụnî | ạbhạvạn — prạjâ iti pra-jâḥ | mịthụnî | bhavàntiḥ — nîrọha iti niḥ-rọhaḥ — prajâtâ iti pra-jâtâḥ — tâḥ — sthâpạyạti | sâtmeti sa-âtmâ — ạmushmin.

7. nâkasád-bhir vaí devâḥ suvar-gáṃ lokám âyan, tán nâka-sádâṃ nâkasat-tvám; yán nâka-sáda upa-dádhâti nâkasád-bhir evá tád yájamânaḥ suvar-gáṃ lokám eti; suvar-gó vaí lokó nâko, yásyai 'tâ upa-dhîyánte nâ 'smâ ákam bhavati; yajamânâ-"yatanám vaí nâka-sádo, yán nâka-sáda upa-dádhâty â-yátanam evá tád yájamânaḥ kurute; pṛishṭhânâṃ vâ etát téjaḥ sám-bhṛitaṃ yán nâka-sádo, yán nâka-sádaḥ ‖ 1 ‖ upa-dádhâti pṛishṭhânâm evá téjo 'va runddhe[2]. pañca-cóḍâ úpa dadhâty; apsarásа evaí 'nam etâ bhûtâ amúshmiṅ lokâ[3] úpa çeré, 'tho tanû-pânîr evaí 'tâ yájamânasya; yáṃ dvishyât tám upa-dádhad dhyâyed, etâbbya evaí 'naṃ devátâbbya[4] â vṛiçcati[5], tâjág ârtim[4] â 'rchaty[6]; út-tarâ nâkasád-bhya úpa dadhâti, yáthâ jâyâm â-nîya gṛihéshu ni-shâdáyati tâdṛig[4] evá tát ‖ 2 ‖ paççât prâcîm[4] ut-tamâm úpa dadhâti tásmât paççât prâcî[4] pátny ánv âste. svayam-âtṛiṇṇâṃ ca vi-karṇîṃ co 't-tamé[7] úpa dadhâti, prâ-'ṇó vaí svayam-âtṛiṇṇâ "yur vi-karṇî, prâ-'ṇáṃ cai 'vâ "yuç ca prâ-'ṇânâm ut-tamaú dhatte, tásmât prâ-'ṇáç câ "yuç ca prâ-'ṇânâm ut-tamaú; nâ 'nyâm út-tarâm ishṭakâm úpa dadhyâd, yád anyâm út-tarâm ishṭakàm upa-dadhyât paçûnâm ‖ 3 ‖ ca yájamânasya ca prâ-'ṇáṃ câ "yuç câ 'pi dadhyât, tásmàn nâ 'nyó 't-taré 'shṭako 'pa-dhéyâ. svayam-âtṛiṇṇâm úpa dadhâty, asaú vaí svayam-âtriṇṇâ 'mûm evó 'pa dhatté; 'çvam úpa

7. nákasatsaṃjnakás tu yâḥ | coḍâkhyâ(ḥ) svayamâtṛiṇṇâ vikarṇi.
[1] °satvám DW. [2] ṃdhe ACDW. [3] °nl° AW. [4] ohne avagraha. [5] °çcyati C. [6] so (â'rch°) AW, s. P. 10, 9. [7] s. P. 4, 11. [4] idhyai ACDW.

ghrâpayati prâ-'ṇâm evâ 'syâṃ dadhâty, átho prâjâ-patyó vâ áçvaḥ prajâ-patinai 'vâ 'gníṃ cinute: svayam-âtṛiṇṇâ bhavati prâ-'ṇâṇâm út-sṛishṭyâ átho suvar-gásya lokásyâ 'nu-khyâtyâ. eshâ vai devânâṃ ví-krântir yád vi-karṇî; yád vi-karṇîṃ upa-dádhâti devânâm evá ví-krântim ánu ví kramata; ut-taratá úpa dadhâti, tásmâd uttaratá-upacâro 'gnir; vâyu-mátî bhavati, sám-iddhyai[8] || 4 ||

sámbhṛitaṃ yán nâkasádo yán nâkasádas, tát, paçûnâm, esha vai, dvá-viꣳçatiç ca || 7 ||

4, 4, 2, 1 - 3, 3. — K. 21, 2. 3. — Ç. 8, 6, 1, 3-20. 7, 3, 9-20. — âyan | tat — asmai — etâḥ | bhûtâḥ | amushmin — çere | atho iti — etâḥ — eti | richati | uttarâ ity ut-tarâḥ — patnî | anv iti — uttame ity út-tame — âyúḥ — na | anyâ | uttarety ut-tarâ | ishṭakâ | upadheyety úpa-dheyâ — atho iti — utsṛishṭyâ ity ut-sṛishṭyai | atho iti — anúkhyâ-tyâ ity anú-khyâtyai — anú | vîti | kramate — samidhyâ iti sam-idhyai.

8. chándâꣳsy úpa dadhâti, paçávo vai chándâꣳsi, paçûn evâ 'va runddhe[1], chándâꣳsi vai devânâṃ vâmám paçávo, vâmám evá paçûn áva runddha[1]. etâꣳ ha vai Yajná-senaç Caitriyâyaṇáç citiṃ vidâṃ cakâra, tayâ vai sá paçûn ávâ 'runddha[1]; yád etâm upa-dádhâti paçûn evâ 'va runddhe[1]. gâyatrîḥ purástâd[2] úpa dadhâti, téjo vai gâyatrî, téja evá || 1 || mukható[2] dhatte; mûrdhan-vátîr bhavanti, mûrdhânam evai 'naꣳ samânânâṃ[2] karoti. trishṭúbha[2] úpa dadhâtî, 'ndriyám vai trishṭúg[2], indriyám evá madhyató[2] dhatte. jágatîr úpa dadhâti, jágatâ vai paçávaḥ, paçûn evâ 'va runddhe[1]. 'nu-shṭúbha úpa dadhâti, prâ-'ṇâ vâ anu-shṭúp, prâ-'ṇânâm út-sṛishṭyai. bṛihatîr nshṇíhâḥ paṅktîr akshára-paṅktîr íti

8. chando-'bhidhâḥ. [1] °ndh° ACDW. [2] ohne avagraha.

víshu-rûpâṇi chándâꣳsy úpa dadhâti, víshu-rûpâ vaí paçávaḥ, paçávaḥ ‖ 2 ‖ chándâꣳsi, víshu-rûpân evá paçûn áva runddhe[1]; víshu-rûpam asya gṛihé dṛiçyate yásyai 'tâ upa-dhîyánte yá u cai 'nâ evâṃ védâ. 'ti-chandasam úpa dadhâty, áti-chandâ vaí sárvâṇi chándâꣳsi, sárvebhir evaí 'naṃ chándo-bhiç cinute; várshma vâ eshâ chándasâṃ yád áti-chandâ, yát áti-chandasam upa-dádhâti várshmai 'vaí 'naꣳ samânânâṃ[2] karoti. dvi-pádâ úpa dadhâti, dvi-pâd yájamânaḥ, práti-shṭhityai ‖ 3 ‖ téja evá, paçávaḥ paçávo, yájamâna, ékaṃ ca ‖ 8 ‖

4, 4, 4, 1-8. — K. 21, 4. — Ç. 8, 6, 2, 1-17. — rumdhe | etâm — trishṭuk | indriyam — jâgatâḥ | vai — prâṇâ iti pra-ṇâḥ | vai — vishûrûpâ iti vishú-rûpâḥ | vai — ati-chandâ ity ati-chandâḥ — varshmâ | eva.

9. sárvâbhyo vaí devátâbhyo[1] 'gníç cîyate; yat sa-yújo nó 'pa-dadhyâd devátâ asyâ 'gníṃ vṛiñjîran, yát sa-yúja upa-dádhâty âtmánai 'vaí 'naꣳ sa-yújaṃ cinute nâ 'gninâ vy ṛidhyaté, 'tho yáthâ púrushaḥ snâva-bhiḥ sáṃ-tata evám evaí 'tâbhir agníḥ sáṃ-tato; 'gninâ vaí devâḥ suvar-gáṃ lokám âyan tâ amûḥ kṛíttikâ abhavan, yásyai 'tâ upa-dhîyánte suvar-gám evá ‖ 1 ‖ lokám eti gáchati pra-kâçáṃ citrám evá bhavati. maṇḍale-'shṭakâ úpa dadhâtî, 'mé vaí lokâ maṇḍale-'shṭakâ, imé khálu vaí lokâ deva-purâ, deva-purâ evá prá viçati nâ 'rtim[1] â 'rchaty[2] agníṃ cikyânó. viçvá-jyotisha úpa dadhâtî, 'mân evaí 'tâbhir lokân jyótishmataḥ[3 n. 1] kurute, 'tho prâ-'ṇân evaí 'tâ yájamânasya dâdhraty, etâ vaí de-

9-11. athâ 'vaçishṭâḥ kathyante, tâ vijneyâ yathâciti; 9. sayujo maṇḍalâkhyâç ca viçvajyotishaḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (â'rch°) AW, s. P. 10, 9. [3] °njy° AW.

vátâḥ suvar-gỳâs, tā́ evā́ 'nv-ârábhya suvar-gáṃ lokám eti || 2 || suvargám evá, tā́ evá, catvā́ri ca || 9 ||

4, 4, 5, 1 - 6, 1. — K. 22, 5. — atho iti — lokâḥ | devapurâ iti deva-purâḥ — ârtim | eti | ṛichati — atho iti — etâḥ — etâḥ.

10. vṛishṭi-sánîr úpa dadhâti, vṛíshṭim[1] evā́ 'va runddhe[2]; yád eka-dhó 'pa-dadhyā́d ékam ṛitúṃ varshed, anu-parihā́raꣳ sâdayati tásmât sárvân ṛitū́n varshati; purovâta-sánir asī́ 'ty âhai, 'tád vaí vṛíshṭyai rûpáꣳ, rûpéṇai 'vá vṛíshṭim áva runddhe[2]. saṃ-yā́nîbhir vaí devā́ imā́ṅ lokā́nt[3] sám ayus, tát saṃ-yā́nînâꣳ saṃyânī́-tváṃ; yát saṃ-yā́nîr upa-dádhâti yáthâ 'p-sú nâvā́ saṃ-yā́ty evám || 1 || evaí 'tā́bhir yájamâna imā́ṅ lokā́nt[3] sáṃ yâti; plavó vā́ eshò 'gnér yát saṃ-yā́nîr, yát saṃ-yā́nîr upa-dádhâti plavám evaí 'tám agnáya úpa dadhâty; ntá yásyai 'tā́sū́ 'pa-hitâsv ā́po 'gníꣳ háranty áhṛita[4] evā́ 'syâ 'gnír. âditye-'shṭakā́ úpa dadhâty; âdityā́ vā́ etám bhū́tyai práti nudante yó 'lam bhū́tyai sán bhū́tiṃ ná prâ-''pnóty, âdityā́ḥ || 2 || evaí 'nam bhū́tiṃ gamayanty; asaú vā́ etásyâ ''dityó rúcam ā́ datte yò 'gníṃ citvā́ ná rócate, yád âditye-'shṭakā́ upa-dádhâty asā́v evā́ 'sminn âdityó rúcaṃ dadhâti, yáthâ 'saú devā́nâꣳ rócata evám evaí 'shá manushỳâṇâꣳ rocate. ghṛite-'shṭakā́ úpa dadhâty, etád vā́ agnéḥ priyáṃ dhā́ma yád ghṛitám, priyéṇai 'vaí 'naṃ dhā́mnâ sám ardhayati || 3 || átho téjasâ; 'nu-parihā́raꣳ sâdayaty, áparivargam evā́ 'smin téjo dadhâti.

---

10. vṛishṭisani-saṃyânikâbhidhâḥ | âdityâkhyâ ghṛitâkhyâç ca yaçodâç ca. [1] vṛishṭím C prima manu. [2] °ṃdhe ACDW. [3] °nl° A. [4] áhruta C wie D prima manu; api ca tadupadhânâd ûrdhvaṃ yadi kathaṃcid bahulavṛishṭisampâditapravâheṇa ciyamâno hṛito bhavet, tathâ 'py asya yajamânasyâ 'gnir ahṛita eva bhavati.

prajā́-patir agním acinuta, sá yáçasà vỳ àrdhyata, sá etā́ yaço-dā́ apaçyat, tā́ úpâ 'dhatta, tā́bhir vaí sá yáça âtmánn adhatta; yád yaço-dā́ upa-dádhâti yáça evá tā́bhir yájamâna âtmán dhatte; páñcó 'pa dadhâti, pā́ñktaḥ[5] púrusho, yā́vân evá púrushas tásmin yáço dadhâti ‖ 4 ‖ evám, prâpnóty âdityā́, ardhayaty, ékân ná pañcâçác ca ‖ 10 ‖

4, 4, 6, 1. 2. — K. 22, 5. 6. — Ç. 8, 7, 1, 13. 14 (Carakâdhvaryavaḥ!). 23. 24 (Carakâ°). — ẹkadhety èka-dhâ — agnayè — âdityâḥ — pratîti | nudante — rocàte — atho iti — etâḥ.

11. devâ-'surā́ḥ sáṃ-yattâ âsan, kánîyâ◡so devā́ ā́san bhū́yâ◡só 'surâs, té devā́ etā́ íshṭakâ apaçyan, tā́ úpâ 'dadhata; bhûyas-kṛíd asī́ 'ty evá bhū́yâ◡so 'bhavan vánaspáti-bhir[1] óshadhî-bhir[2]; varivas-kṛíd asī́ 'tî 'mā́m ajayan[3 u. 4], prā́cy[2] asī́ 'ti prā́cîṃ[2] díçam ajayann[4], ûrdhvā́ 'sī́ 'ty amū́m ajayann[4], antariksha-sád asy antárikshe[1] sîdé 'ty antáriksham[1] ajayan; táto devā́ ábhavan ‖ 1 ‖ párā́ 'surâ; yásyai 'tā́ upa-dhîyánte bhū́yân evá bhavaty, abhī́ 'mā́ṅ lokā́ñ jayati[5], bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrā́tṛivyo bhavaty; apsu-shád asi çyena-sád asī́ 'ty âhai, 'tád vā́ agné rûpá◡, rûpéṇai 'vā́ 'gním áva runddhe[6]. pṛithivyā́s tvâ dráviṇe sâdayâmī́ 'ty âhe, 'mā́n evaí 'tā́bhir lokā́n dráviṇâ-vataḥ[7] kuruta. âyushỳâ úpa dadhâty, ā́yur evá ‖ 2 ‖ asmín dadhâty. ágne yát te pára◡ hṛín nā́mé 'ty âhai, 'tád vā́ agnéḥ priyáṃ dhā́ma, priyám evā́ 'sya dhā́mó 'pà "pnoti; tā́v é 'hi sá◡ rabhâvahâ íty âha, vỳ evaí 'nena pári dhatte; pā́ñca-janyeshv ápy edhy

10. [5] °ñt° AC.

11. bhûyaskṛidagnirûpâbhidhâ api | draviṇodâs tathâ "yushyâ(ḥ) syâd agnihṛidayâbhidhâ | ṛitavyâç ca. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 3, 7. [3] unbetont. [4] ajanayan C. [5] °nj° A, °ṃj° W. [6] °ṃdh° ACDW. [7] s. P. 3, 5.

agna ity âhai, 'shá vâ agníḥ pâñca-janyo yáḥ páñca-citîkas, tásmâd evám âha. 'rtavyâ úpa dadhâty, etád vâ ṛitûnâm priyám dhâma yád ṛitavyâ, ṛitûnâm evá priyám dhâmâ 'va runddhe[6]; su-méka ity âha, saṃ-vatsaró vai su-mékaḥ, saṃ-vatsarásyai 'vá priyám dhâmó 'pâ "pnoti || 3 || ábhavann, áyur evá, 'rtavyâ úpa, shâḍviṃçatiç ca || 11 ||

4, 4, 7, 1. 2. — K. 22, 5. — oshâdhîbhir ity oshâdhi-bhiḥ — asúrâḥ — draviṇâvata iti draviṇa-vataḥ | kurute — hṛit — upeti | âpnoti — eti | ihi.

12. prajâ-pater ákshy açvayat, tát párâ 'patat, tád áçvo 'bhavad, yád áçvayat tád áçvasyâ 'çva-tvâṃ, tád devâ açva-medhénai 'vá práty adadhur; eshá vai prajâ-patiṃ sárvaṃ karoti yò 'çva-medhéna yájate, sárva evá bhavati, sárvasya vâ eshâ prâyaçcittiḥ[1] sárvasya bheshajáṃ. sárvaṃ vâ eténa pâpmânaṃ devâ atarann, ápi vâ eténa brahma-hatyâm atarant; sárvam pâpmânam || 1 || tarati tárati brahma-hatyâṃ yò 'çva-medhéna yájate yá u cai 'nam evám védó. 't-taraṃ vai tát prajâ-pater ákshy açvayat, tásmâd áçvasyo 't-tarató 'va dyanti[2] dakshiṇatò[1] 'nyéshâm paçûnâṃ. vaitasáḥ káṭo bhavaty, apsú-yonir vâ áçvo, 'psu-jó vetasáḥ, svá evai 'naṃ yónau práti shṭhâpayati[3]. catu-shṭomá[4] stómo bhavati, saráḍ ḍha[5] vâ áçvasya sákthy[6] â 'vṛihat, tád devâç catu-shṭoménai[4] 'vá práty adadhur; yác catu-shṭomá[4] stómo bhávaty áçvasya sarva-tvâya || 2 || sárvam pâpmânam, avṛihad, dvâdaça ca || 12 ||

Ç. 13, 3, 1, 1-4. — akshi — aveti | dyanti — sve | eva — sthâpayati | catushṭoma iti catuḥ-stomaḥ — saraṭ | ḥa — sakthi | eti | avṛihat.

---

12. açvamedhasya vidhiḥ. [1] ohne avagraha. [2] unbetont. [3] so (shṭh°) AW, s. P. 6, 4. [4] s. P. 6, 13. [5] °ḍh ḍh° AW. [6] sákshy W prima m.

utsannayajná, índrâgní, devá vá akshṇayâstomíya, agnér bhágo 'sy, ágne jâtán, raçmír íti, nâkasádbhiç, chándâꣳsi sárvâbhyo, vṛishṭisánir, devâsuráḥ kániyâꣳsaḥ, prajápater ákshi, dvádaça ‖ 12 ‖

utsannayajnó (1, 1), devá vaí (3, 1), yásya múkhyavatír (4, 6), nâkasádbhir (7, 1), evaí 'tábhir (10, 2), ashṭácatvâriꣳçat ‖ 48 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâm pañcamakâṇḍe tṛitîyaḥ prapâṭhakaḥ. ‖

1. devâ-'suráḥ sáṃ-yattâ âsan, té ná vỳ ajayanta, sá etá índras tanúr apaçyat, tá úpâ 'dhatta, tábhir vaí sá tanúvam indriyáṃ vîrỳam âtmánn adhatta, táto devá ábhavan párâ 'surâ; yád indra-tanúr upa-dádhâti tanúvam evá tábhir indriyáṃ vîrỳaṃ yájamâna âtmán dhatté, 'tho sé-'ndram evá 'gníꣳ sá-tanuṃ cinute, bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrấṭṛivyaḥ ‖ 1 ‖ bhavati. yajnó devébhyó 'pâ 'krâmat, tám ava-rúdhaṃ[1] ná 'çaknuvan, tá etá yajna-tanúr apaçyan, tá úpâ 'dadhata, tábhir vaí té yajnám ávâ 'rundhata; yád yajna-tanúr upa-dádhâti yajnám evá tábhir yájamânó 'va runddhe[2]; tráyas-triꣳçatam úpa dadhâti, tráyas-triꣳçad vai devátâ[3], devátâ evá 'va runddhé[2], 'tho sá-"tmânam evá 'gníꣳ sá-tanuṃ cinute, sá-"tmâ 'múshmiṅ loké[4] ‖ 2 ‖ bhavati yá evám véda. jyótishmatîr[3] úpa dadhâti, jyótir evá 'smin dadhâty, etábhir vá agníç citó jvalati, tábhir evaí 'naꣳ sám inddha[2], ubháyor asmai lokáyor jyótir bhavati. nakshatre-'shṭaká úpa dadhâty, etáni vaí divó jyótîꣳshi, tány evá 'va runddhe[2], su-kṛítâm vá etáni jyótîꣳshi yán nákshatrâṇi, tány evá "pnoty, átho anû-kâçám[5] evaí 'táni ‖ 3 ‖ jyótîꣳshi kurute suvar-gásya

4, 1-11. citisaṃskâraḥ; 1. ishṭakâ indratanvâkhyâ yajnatanvabhidhâs tathâ | nakshatrâkhyáç ca. [1] °ruddhaṃ C vor und nach iti. [2] ṃdh° ACDW. [3] ohne avagraha. [4] °nlo° AW. [5] s. P. 3, 7. [6] unbetont.

lokásyā 'nu-khyâtyai; yát sáṁ-spṛishṭâ upa-dadhyād vṛí-shṭyai lokám ápi dadhyâd[6] ávarshukaḥ parjányaḥ syâd, ásaṁ-spṛishṭâ úpa dadhâti vṛíshṭyâ evá lokáṁ karoti[6] várshukaḥ parjányo bhavati; purástâd[3] anyâḥ pratîcîr[3] úpa dadhâti[6] paçcâd anyâḥ prấcîs[3], tásmât prâcînâni ca pra-tîcînâni ca nákshatrâṇy ā́ vartante ‖ 4 ‖ bhrấtṛivyo, loká, evaí 'tấny, ékacatvârio̱çac ca ‖ 1 ‖

4, 4, 8, 1 - 10, 3. — [2]K. 34, 14-16. — Ç. 12, 6, 1, 3-36. (4, 5, 7, 3 eke). — asúrâḥ — atho iti | sendraṁ iti sa-indraṁ — te | etâḥ — devatâḥ — atho iti | sâtmẫnaṁ iti sa-âtmẫnaṁ — sâtmeti sa-âtmâ — indhe — atho iti | anûkâçam ity ánu-kâçam — apîti | dadhyât — karoti — upeti | dadhâti.

2. ṛitavyâ úpa dadhâty, ṛitûnā́ṁ klíptyai; dvaṁ-dvám úpa dadhâti, tásmâd dvaṁ-dvám ṛitávo; 'dhṛite 'va vā́ eshā́ yán madhyamā́ cítir, antáriksham[1] iva vā́ eshā́, dvaṁ-dvám anyā́su cítîshv 'pa dadhâti[2] catasro mádhye dhṛityâ; antaḥ-çléshaṇaṁ vā́ etā́ç citînâṁ yád ṛitavyâ, yád ṛitavyâ upa-dádhâti citînâṁ ví-dhṛityâ; ávakâm ánv 'pa dadhâty, eshā́ vā́ agnér yónih, sá-yonim ‖ 1 ‖ evā́ 'gníṁ cinuta; uvā́ca ha Viçvā́-mitró[3]: 'dad ít sá bráhma-ṇā́[4] 'nnaṁ yásyai 'tā́ upa-dhîyántai yá u cai 'nâ eváṁ védad íti. saṁ-vatsaró vā́ etám prati-shṭhā́yai nudate yò 'gníṁ citvā́ ná prati-tíshṭhati; páñca pū́rvâç citayo bhav-anty átha shashṭhī́ṁ citiṁ cinute, shád vā́ ṛitávaḥ saṁ-vatsará, ṛitúshv evá saṁ-vatsaré práti tishṭhaty. etā́ vaí ‖ 2 ‖ ádhi-patnîr nā́mé 'shṭakâ, yásyai 'tā́ upa-dhîyánté 'dhi-patir evá samânā́nâm[1] bhavati; yáṁ dvishyā́t tám upa-dádhad dhyâyed, etā́bhya evaí 'naṁ devátābhya

---

2. ṛitavyâ vaiçvadevyaç ca. prokshaṇaṁ tathâ. [1] ohne avagraha. [2] unbetont. [3] s. P. 3, 5. [4] „reichlich"? s. V, 2, 10, 3; brahmaṇâ mukhyayâ brâhmaṇavṛittyâ.

ă vṛiçcati, tâjág ărtim[1] ă 'rchaty[5]. áṅgirasaḥ suvar-gáṃ lokáṃ yánto yấ yajnásya nish-kṛitir ăsît tấm ṛishi-bhyaḥ práty auhan, tád dhiraṇyam abhavad; yád dhiraṇya-çal=kaiḥ[6] pro-'ksháti yajnásya nish-kṛityâ, átho bheshajám evă 'smai karoti || 3 || átho rûpéṇai 'vaí 'naꝛ sám ardhay=aty, átho hiraṇya-jyotishai 'vá suvar-gáṃ lokám eti; sâ=hasrá-vatâ pró 'kshati, sâhasráḥ prajă-patiḥ, prajă-pater ăptyâ. imă me agna[7] íshṭakâ dhenávaḥ santv íty âha, dhenűr evaí 'nâḥ kurute, tấ enaṃ kâma-dúghâ amútrâ 'múshmiṅ lokâ úpa tishṭhante || 4 || sáyonim, etấ vaí, karoty, ékân ná catvâriꝛçác ca || 2 ||

4, 4, 11, 1-4. — [1] Ç. 7, 4, 2, 29-31. 8, 3, 2, 5-13. 4, 2, 14. 6, 4, 1-8. — [4] K. 21, 6. Ç. 9, 1, 2, 13-17. — adhṛitâ | iva | vai — upeti | dadhâti — dhṛityai — ṛitavyâḥ | yat — vidhṛityâ iti vi=-dhṛityai — anú | upeti | dadhâti — cinute — viçvâmitra iti viçva-mitraḥ | adât — etâḥ | vai — ishṭakâḥ — adhi=patir ity adhi-patiḥ — ârtim | eti | richati — prokshatîti pra=-ukshati — nishkṛityâ iti niḥ-kṛityai | atho iti — atho iti — âptyai | imâḥ — ishṭakâḥ — loke.

3. rudró vấ eshá yád agníḥ; sá etárhi[1] jâtó yárhi sárvaç citáḥ, sá yáthâ vatsó jâtá stánam pre-"psáty evấṃ vấ eshá etárhi bhâga-dhéyam pré "psati, tásmai yád ă-hutiṃ ná juhuyấd adhvaryúṃ ca yájamânaṃ ca dhyâyec; chata=-rudrîyam juhoti, bhâga-dhéyenai 'vaí 'naꝛ çamayati, nă "rtim[1] ă 'rchaty[2] adhvaryúr ná yájamâno. yád grâmyă=ṇâm paçûnấm || 1 || páyasâ juhuyấd grâmyấn paçűñ chucă[3] 'rpayed, yád âraṇyấnâm âraṇyấñ. jartila-ya=vâgvâ[4] vâ juhuyấd gavîdhuka-yavâgvâ vâ, ná grâmyấn

---

2. [5] s. P. 10, 9. [6] so ([0]lk[0]) ACDW. [7] so ([0]e a[0]) AW, s. P. 11, 11.

3. çatarudriyahomaḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 10, 9. [3] [0]nch[0] AW. [4] [0]nj[0] AW.

paçûn hinásti nă "raṇyăn; átho khálv àhur: ánà-hutir vaí jartílâç[1] ca gavîdhukâç[1] cé 'ty, ajă-kshîréṇa juhoty, àgneyî vă eshă yád ajă, "-hutyai 'vá juhoti, ná grâmyăn paçûn hinásti nă "raṇyăn. áñgirasaḥ suvar-gám lokám yántaḥ ‖ 2 ‖ ajăyâṃ gharmám pră 'siñcant, să çócantî parṇám párà 'jihîta, sò 'rkò 'bhavat, tád arkásyâ 'rka-tvám, arka-parṇéna juhoti sayoni-tvăyó. 'dañ[1] tíshṭhañ juhoty[4], eshă vaí rudrásya dík, svăyâm evá diçí rudrám nir-ávadayate[5]. caramăyâm íshṭakâyâṃ juhoty, antatá[1] evá rudrám nir-ávadayate[5]. tredhâ-vibhaktám juhoti, tráya imé lokă, imăn evá lokănt samăvad-vîryân karotî; 'yaty ágre juhoti[6] ‖ 3 ‖ áthé 'yaty áthé 'yati, tráya imé lokă, ebhyá evaí 'naṃ lokébhyaḥ çamayati; tisrá út-tarâ ă-hutîr juhoti, shát sám padyante, shád vă ṛitáva, ṛitú-bhir evaí 'naṽ çamayati. yád anu-parikrămaṃ juhuyăd antar-avacârínaṽ rudrám kuryâd; átho khálv àhuḥ: kásyâṃ vă 'ha diçí rudráḥ kásyâṃ vé 'ty, anu-parikrămam evá hotavyam, ápari-vargam evaí 'naṽ çamayati ‖ 4 ‖ etă vaí devátâḥ[1] suvar-gyâ yă ut-tamăs, tă yájamânaṃ vâcayati, tăbhir evaí 'naṽ suvar-gám lokám gamayati; yám dvishyăt tásya saṃ-caré paçûnăṃ nỳ asyed, yáḥ prathamáḥ paçúr abhi-tíshṭhati sá ărtim[1] ă 'rchati[2] ‖ 5 ‖ paçûnăm, yántó, 'gre juhoty, áparivargam evaí 'naṽ çamayati, trioçác ca ‖ 3 ‖

4, 5, 1, 1-4. — K. 21, 6. — Ç. 9, 1, 1, 1-13. — jâtaḥ — prepsatîti pra-îpsati — preti | îpsati — eti | ṛichati — arpayet — âraṇyân | atho iti — âhutyety â-hutyâ — pareti | ajihîta | saḥ | arkaḥ | abhavat — niravâdayata iti niḥ-avâdayate — iyâti | agre | juhoti | athâ | iyâti | athâ | iyâti — atho iti — vâ | ahâ — etâḥ — suvargyâ iti suvaḥ-gyâḥ — tâḥ — nîti | asyet — eti | ṛichati.

---

3. [1] als Compositum. [6] unbetont.

4. áçmann ūrjam íti pári shiñcati[1], màrjáyaty evaí 'nam, átho tarpáyaty[2] evá, sá enaṃ tṛiptó 'kshudhyann áçocann amúshmiñ loká[3] úpa tishṭhate; tṛípyati pra-jáyâ paçú-bhir yá eváṃ véda. tắṃ na ísham ūrjaṃ dhatta marutaḥ sa-rarâṇắ íty âhắ, 'nnaṃ vắ ūrg, ánnam marútó, 'nnam evắ 'va runddhé[4]. 'çmas te[5] kshúd, amúṃ te çúk ‖ 1 ‖ ṛichatu yáṃ dvishmá íty âha, yám evá dvéshṭi tám asya kshudhắ ca çucắ cà 'rpayati. tríḥ pari-shiñcán páry eti, tri-vṛíd vắ agnír, yắvân evắ 'gnis tásya çúcas çamayati; tríḥ púnaḥ páry eti, shát sám padyante, shád vắ ṛitáva, ṛitú-bhir evắ 'sya çúcas çamayaty. apắṃ vắ etát púshpaṃ yád vetasò, 'pắm ‖ 2 ‖ çáró 'vakâ, vetasa-çâkháyà cắ 'vakâbhiç ca ví karshaty, ắpo vaí çântắḥ, çântắbhir evắ 'sya çúcas çamayati, yó vắ agniṃ citám prathamáḥ paçúr adhi-krắmati "çvaró vai táu çucắ pra-dáho. maṇḍūkena ví karshaty, eshá vai paçûnắm anupa-jivanîyó, ná vắ eshá grâmyéshu paçúshu hitó nắ "raṇyéshu, tám evá çucắ 'rpayaty. ashṭâbhir ví karshati ‖ 3 ‖ ashṭắ-'kshará gâyatrī, gâyatrò 'gnír, yắvân evắ 'gnír tásya çúcas çamayati; pâvaká-vatîbhir, ánnaṃ vaí pâvakó, 'nnenai 'vắ 'sya çúcas çamayati. mṛityúr vắ eshá yád agnír, bráhmaṇa etád rûpáṃ yát kṛishṇâ-'jináṃ, kắrshṇî[6] upânáhâv[7] úpa muñcate, bráhmaṇai 'vá mṛityór antár dhatte; antár mṛityór dhatte[8] 'ntár annắ-'dyâd íty âhur, anyắm upa-muñcáte 'nyắṃ nắ 'ntáḥ ‖ 4 ‖ evá mṛityór dhatté 'vâ 'nnắ-'dyas runddhe[9]. námas te hárase çocísha íty âha, namas-kṛítya hí vásîyâṃsam upa-cáranty; anyáṃ te asmát[9] tapantu he-

---

4. parishecanam, vikarshaṇam. [1] sh[o] AW, s. P. 6, 4. [2] betont. [3] °nl° AW. [4] °mdh° ACDW. [5] so (°as t°) AW, s. P. 6, 14. [6] s. P. 4, 12. [7] ohne avagraha. [8] unbetont. [9] s. P. 11, 3 (1, 61).

táya ity âha, yám evá dvéshṭi tám asya çucă 'rpayati; pâvakó asmá-bhyaṁ[0] çivó bhavé 'ty âhă, 'nnaṃ vaí pâvakó, 'nnam evă 'va runddhe[4]; dvăbhyâm ádhi kràmati práti-shṭhityâ, apasỳa-vatîbhyâṁ çăntyai ‖ 5 ‖ çúg, ve- tasò 'pâm, ashṭâbhír ví karshati, nă 'ntár, ékân ná pañcâçác ca ‖ 4 ‖

4, 6, 1, 1-3. — K. 21, 7. — Ç. 9, 1, 2, 5 - 2, 1, 2. — parîti | siñcati — athọ iti | tarpayàti — akshúdbyan — lọke | upeti — runḍhẹ | açmàu — arpayati — çarâḥ | avàkâḥ — âraṇ- yeshú — arpayati | aṣhṭâbhiḥ — aṣhṭâksharety aṣhṭâ-akshará — pâvakaḥ | annèna — kârshṇî iti | upâṇahaú — dhattẹ | antaḥ | annàdyâd ity ànna-adyât — pratishṭhityâ iti prati- -sthityai.

5. nṛi-shâde váḍ íti vy-ăghârayati[1], pañktyă[2] "-hu- tyâ yajna-mukhám ă rabhate; 'kshṇayă vy-ăghârayati[1], tá- smâd akshṇayă[1] paçávó 'ṅgâni prá haranti práti-shṭhityai; yád vashaṭ-kuryăd yâtá-yâmâ 'sya vashaṭ-kâraḥ syâd, yán ná vashaṭ-kuryăd rákshâṁsi yajuáṁ hanyur, váḍ ity âha paró-'ksham evá váshaṭ karoti, nă 'sya yâtá-yâmâ vashaṭ-kâró bhávati ná yajnáṁ rákshâṁsi ghnanti. hută- -'do vă anyé devăḥ ‖ 1 ‖ ahută-'do 'nyé, tăn agni-cíd evó 'bháyân prîṇâti; yé devă devănâm iti dadhnă madhu- -miçréṇă 'vo 'kshati, hută-'daç cai 'vá devăn ahută-'daç ca yájamânaḥ prîṇâti, té yájamânam prîṇanti; dadhnaí 'vá hută-'daḥ prîṇăti mádhushâ 'hută-'do; grâmyáṃ vă etád áunaṃ yád dádhy àraṇyám mádhu, yád dadhnă madhu- -miçréṇâ 'vó-'kshaty[3] ubháyasyă 'va-ruddhyai[4]; grumu- shṭínă[5 u. 6] 'vo 'kshati, prâjâ-patyâḥ ‖ 2 ‖ vai grumushṭíḥ[6]

---

5. vyâghâraṇam vaiçvakarmaṇàhutiç ca. [1] als Compositum. [2] °ñty° A. [3] Wurzel betont! (sonst: uksháti). [4] °rudhyai ACDW. [5] ohne avagraha. [6] so (gru°) ACDFW, gnu° Pet. W; guru(ḥ)sthûlo darbhamushṭiḥ grumushṭiḥ, tasya prajâpativat prauḍhatvât prâjâpatyatvam (vgl. srabhishṭha für surabh° Çatap. VI, 8, 2, 3).

sayoni-tvâya; dvâbhyâm práti-shṭhityâ; anu-paricâram ávo 'kshaty, ápari-vargam evai 'nân prîṇâti. vi vâ eshá prâ-'ṇaiḥ pra-jáyâ paçú-bhir ṛidhyate yò 'gnim cinvánn adhi-krâmati; prâṇa-dâ apâna-dâ íty âha, prâ-'ṇân evâ "tmán dhatte; varco-dâ varivo-dâ íty âha, pra-jâ vai várcaḥ paçávo várivaḥ, pra-jâm evá paçûn âtmán dhatta. indro vṛitrám ahan, tám vṛitráḥ ‖ 3 ‖ hataḥ shoḍaçá-bhir bhogair asinât, sá etâm agnáyé 'nîka-vata â-hutim apaçyat, tâm ajuhot, tásyâ 'gnir ánîka-vânt svéna bhâga-dhéyena prîtáḥ shoḍaça-dhâ vṛitrásya bhogân ápy adahad, vaiçva-karmaṇéna pâpmáno nír amucyata; yád agnáyé 'nîka-vata â-hutim juhóty agnir evâ 'syâ 'nîka-vânt svéna bhâga-dhéyena prîtáḥ pâpmânam ápi dahati, vaiçva-karmaṇéna pâpmáno nír mucyate. yám kâmáyeta: cirám pâpmánaḥ ‖ 4 ‖ nír mucyeté 'ty ékai-'kam[6] tásya juhuyâc, cirám evá pâpmáno nír mucyate; yám kâmáyeta: tâják pâpmáno nír mucyeté 'ti sárvâṇi tásyâ 'nu-drútya juhuyât, tâjág evá pâpmáno nír mucyaté; 'tho khálu nânai 'vá sû-'ktâbhyâm juhoti, nânai 'vá sû-'ktáyor vîryam dadhâty, átho práti-shṭhityai ‖ 5 ‖ devâḥ, prâjâpatyó, vṛitráç, cirám pâpmánaç, catvâriçcác ca ‖ 5 ‖

4, 6, 1, 3 - 2, 6. — K. 21, 7. 8. — Ç. 9, 2, 1, 3 - 2, 6. — [3] Pañc. 13, 5, 22. — vyâghârayatîti vi-âghârayati — yâtayâmeti yâta-yâmâ — parokṣham iti paraḥ-akṣhâm — hutâda iti huta-adâḥ — ahutâda ity âhuta-adâḥ | anye — prîṇâti | madhúshâ | ahutâda ity âhuta-adâḥ — avokshatity âva-ukshâti[3] — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — varcodâ iti varcaḥ-dâḥ — prajeti pra-jâ | vai — dhatte — anîkavata ity anîka-vate — ekaikam ity ekâm-ekam[6] — mucyate | atho iti — sûktâbhyâm iti su-uktâbhyâm — sûktayor iti su-uktayóḥ — atho iti.

---

5. [6] ekam-ekam CD nach iti; s. P. 5, 18.

6. úd enam ut-tarāṃ nayé 'ti sam-idha ā́ dadhāti, yáthā jánaṃ yatè 'vasáṃ karóti tādṛ́g[1] evá tát; tisrá ā́ dadhāti, tri-vṛíd vā́ agnír, yā́vān evā́ 'gnís tásmai bhāga-dhéyaṃ karoty; aúdumbarīr[1] bhavanty, ū́rg vā́ udumbára[1], ū́rjam evā́ 'smā ápi dadhāty. úd u tvā víçve devā́ íty āha, prā-'ṇā́ vaí víçve devā́ḥ, prā-'ṇaíḥ ‖ 1 ‖ evai 'nam úd yachaté; 'gne bharantu cítti-bhir íty āha, yásmā evai 'naṃ cittā́yo 'd-yáchate ténai 'vaí 'naw sám ardhayati; páñca díço daívīr yajnám avantu devī́r íty āha, díço hy̆ eshó 'nu pra-cyávaté; 'pā́ 'matiṃ dur-matím bā́dhamānā íty āha rákshasām ápa-hatyai; rāyás póshe[2] yajná-patim ā-bhájantīr íty āha, paçávo vaí rāyás póshaḥ[2] ‖ 2 ‖ paçū́n evā́ 'va runddhe[3]. shaḍ-bhír harati, sháḍ vā́ ṛitáva, ṛitú-bhir evaí 'naw harati; dvé[4] parigṛihya-vatī[5] bhavato rákshasām ápa-hatyai; sū́rya-raçmir hári-keçaḥ purástād[1] íty āha, prá-sûtyai; tátaḥ pā́vakā ā́-çísho no jushantām íty āhā́, 'nnaṃ vaí pā́vakó, 'nnam evā́ 'va runddhe[3]. devā́-'surā́ḥ sáṃ-yattā āsan, té devā́ etád áprati-ratham apaçyan, ténai 'vá té 'pratí ‖ 3 ‖ ásurān ajayan, tád áprati-rathasyā́ 'pratiratha-tvám; yád áprati-ratham dvitī́yo hótā 'nv-ā́hā 'pratȳ evá téna yájamāno bhrā́tṛivyān̄ jayaty[6], átho ánabhi-jitam evā́ 'bhí jayati; daça-'rcám bhavati[7], dáçā́-'kshará vi-rā́ḍ, vi-rā́je 'maú lokaú ví-dhṛitāv, anáyor lokā́-

6. samidādhānam agnipraṇayanam tathā | hotā 'nvāhā 'pratiratham daçarcam savikalpakam. [1] ohne avagraha. [2] so (°s p°) AW, s. P. 8, 29. [3] °mdh° ACDW. [4] s. P. 4, 49. [5] s. P. 4, 52; parigṛihyā 'yajata, parigṛihya devā yajnam āyann, evam parigrahaçabdo yayor ṛicos te parigṛihyavatyau, parigrahaḥ pṛithak svīkāraḥ, tena yajnam vināçayitum asamarthāni rakshāṅsi svayam evā 'pahanyante. [6] °nj° AW. [7] sic! es sind aber 15 Verse in IV, 6, 4 vorliegend; der schol. dazu löst diese Differenz wie folgt: asminn anuvāke samāmnātānām uddharshayety ādīnām pañcānām vikalpārthatvāt sūktagatā ṛico daçai 'va sampadyante (!). Vgl. Ind. Streifen I, 19 note 9.

yor vi-dhṛityâ; átho dáçâ-'kshará vi-rấḍ, ánnaṃ vi-rấḍ, vi-rấjy evấ 'nnấ-'dye práti tishṭhaty. ásad iva vấ antárikshaṃ[1], antárikshaṃ ivấ "gnî-'dhraṃ, ấgnî-'dhre ‖ 4 ‖ áçmânaṃ ní dadhâti, sat-tvấya[8]; dvấbhyâm, práti-shṭhityai; vi-mấna eshá divó mádhya âsta íty âha, vy̆ evaí 'táyâ mimîte; mádhye divó ní-hitaḥ pṛíçnir açmé 'ty âhấ, 'nnaṃ vaí pṛíçny, ánnam evấ 'va runddhe. catasṛí-bhir ấ púchâd eti, catvấri chándâ∪si, chándo-bhir evé; 'ndraṃ víçvâ avîvṛidhann íty âha, vṛíddhim evó 'pấ-"vartate[9]; vấjânâ∪ sát-patim pátim ‖ 5 ‖ íty âhấ, 'nnaṃ vaí vấjó, 'nnam evấ 'va runddhe[3]; sumna-hữr yajnó devấ∪[10] ấ ca vakshad íty âha, pra-jấ vaí paçávaḥ sumnám, pra-jấm evá paçữn âtmán dhatte; yákshad agnír devó devấ∪[10] ấ ca vakshad íty âha, svagấ-kṛityai; vấjasya mâ pra-savéno 'd-grâbhéṇó 'd agrabhîd íty âhâ, 'saú vấ âdityá ud-yánn ud-grâbhá eshá ni-mrócan ni-grâbhó, bráhmaṇai 'vấ "tmấnam ud-gṛihṇấti bráhmaṇâ bhrấtṛivyaṃ ní gṛihṇâti ‖ 5 ‖ prâṇaíḥ, pósho, 'praty, ấgnîdhre, pátim, eshá, dáça ca ‖ 6 ‖

4, 6, 3, 1-3. 4, 1-4. 3, 3-4. — K. 21, 8. 10. — Ç. 9, 2, 3, 6 (dvâdaça) -22. — yate | avasam — prâṇâ iti pra-aṇâḥ — anv iti | pracyavâta iti pra-cyavâte — râyaḥ | poshé — dve iti | parigṛihyâvatî iti parigṛihyâ-vatî — aprati — hotấ | anvâhety ánu-âhâ | aprati — atho iti — daçarcam iti daça-ṛicam — vidhṛityâ iti vi-dhṛityai | atho iti — annâdya ity ánna-adyé — âgnîdhram ity âgnî-idhram — satvâyeti sat-tvâyâ — madhyé | âste — pṛiçni | annám — eti | puchấd | eti — upâvártata ity úpa-âvártate — devân | eti.

7. prấcîm[1] ánu pra-díçam pré 'hi vidvấn íty

6. [8] satvâya ACDW. [9] als Compositum. [10] so (°â∪) AW, s. P. 9, 22.

7. citim áruhya vahnim tatra vinikshipet. [1] ohne avagraha.

âha, deva-lokám evaí 'táyo 'pâ-"vartate[2]; krámadhvam agninâ nâkam ity âhe, 'mân evaí 'táyâ lokân kramate; pṛithivyâ ahám úd antárikṣham[1] â 'ruham ity âhe, 'mân evaí 'táyâ lokânt sam-ârohati[2]; súvar yánto nâ 'pe "kshanta ity âha, suvar-gám evaí 'táyâ lokám ety; ágne pré 'hi ‖ 1 ‖ prathamó deva-yatâm ity âho, 'bhâyeshv evaí 'táyâ deva-manushyéshu cákshur dadhâti; pañcá-bhir ádhi kramati, pâṅkto[3] yajnó, yâvân evá yajnás téna sahá suvar-gám lokám eti. náktoshâsé[1] 'ti puro-'nuvâkyâm ánv âha, práttyâ[4m.1]; ágne sahasrâ-'kshé 'ty âha, sâhasráḥ prajâ-patiḥ, prajâ-pater âptyai; tásmai te vidhema vâjâya svâhé[1] 'ty âhâ, 'nnaṃ vaí vâjó, 'nnam evâ 'va ‖ 2 ‖ runddhe[5]. dadhnáḥ pûrṇâm aúdumbarîṁ[1] svayam-âtṛiṇṇâyâṃ juhoty, ûrg vaí dádhy, ûrg udumbáro[1], 'saú svayam-âtṛiṇṇâ, 'múshyâm evó "rjaṃ dadhâti, tásmâd amúto 'rvâcîm ûrjam úpa jîvâmas. tisṛí-bhiḥ sâdayati, tri-vṛíd vâ agnír, yâvân[1] evâ 'gnis tám prati-shṭhâṃ gamayati. pré-'ddho agne[6] dîdihi puró na ity audúmbarîm[1] â dadhâty, eshâ vaí sûrmî[7] kárṇakâ-vaty[8]; etáyâ ha sma ‖ 3 ‖ vaí devâ ásurâṇâṁ çata-tarhâṁs[9] tṛiṁhanti, yád etáyâ sam-idham â-dádhâti vájram evaí 'tác chata-ghnîṃ yájamâno bhrâtṛivyâya prá harati stṛityâ, áchambaṭ-kâraṃ. vidhéma te paramé jánmann agna íti vaikaṅkatîm[1] â dadhâti, bhâ evâ 'va runddhe[5]; tâṁ savitúr váreṇyasya citrâm íti çamî-máyîṁ çântyâ; agnír vâ ha vâ agni-citaṃ duhé 'gni-cid vâ 'gniṃ duhe, tâm ‖ 4 ‖ savitúr váreṇyasya citrâm ity âhai, 'shá

---

7. [2] als Compositum. [3] °ñt° A. [4] praty° ACDFW; purobhavâḥ pradânamantrâḥ pûrvam anukrameṇo 'cyanta iti puronuvâkyâ, pratyai ultareṇa mantreṇa haviḥpradânâya, âdau tân brûyât. [5] °mdh° ACDFW. [6] s. P. 11, 3. 1, 61. [7] jvalanti lohamayî sthûṇâ. [8] s. P. 3, 5. [9] s. P. 6, 14.

vâ agnér dóhas; tám asya Káṇva evá Çrâyasò 'vet, téna ha smai 'naꣳ sá duhe, yád etáyâ sam-ídham â-dádhâty agni-cíd evá tád agníṃ duhe. saptá te agne[6] sam-ídhaḥ saptá jihvâ íty âha, saptaí 'vâ 'sya sáptâni prîṇâti; pûrṇáyâ juhoti, pûrṇá iva hí prajâ-patiḥ, prajâ-pateḥ ‖ 5 ‖ âptyai; nŷ-ûnayâ juhoti, nŷ-ûnâd dhí prajâ-patiḥ pra-jâ ásṛijata, pra-jânâꣳ sṛíshṭyâ. agnír devébhyo nílâyata[1], sá díçó 'nu prâ 'viçaj; júhvan mánasâ díço dhyâyed, dig-bhyá evaí 'nam áva runddhe[5]. dadhnâ purástâj[1] juhoty[10] âjyeno 'párishṭât[1], téjaç cai 'vâ 'smâ indriyáṃ ca samîcî[1a.11] dadhâti. dvâdaça-kapâlo vaiçvânaró[1] bhavati, dvâdaça[1] mâsâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsarò 'gnír vaiçvânaráḥ, sâ-'kshât ‖ 6 ‖ evá vaiçvânarám áva runddhe[5]. yát prayâjâ-'nûyâjân kuryâd ví-kastiḥ sâ yajnásya; darvi-homáṃ karoti yajnásya práti-shṭhityai. râshṭráṃ vaí vaiçvânaró[1] víṇ marúto, vaiçvânaráꣳ hutvâ mârutâñ juhoti[12], râshṭrá evá víçam ánu badhnâty; uccaír vaiçvânarásyâ " çrâvayaty upâ-'ꣳçú mârutâñ juhoti[13], tásmâd râshṭráṃ víçam áti vadati; mârutâ bhavanti, marúto vaí devânâṃ víço, deva-viçénai 'vâ 'smai manushya-viçám áva runddhe[5]; saptá bhavanti, saptá-gaṇâ vaí marúto, gaṇa-çá evá víçam áva runddhe[5]; gaṇéna gaṇám anu-drútya juhoti, víçam evâ 'smâ ánu-vartmânaṃ karoti ‖ 7 ‖ ágne pré 'hy, áva, sma, duhe tâm, prajâpateḥ, sákshâṇi, manushyaviçám, ékaviꣳçatiç ca ‖ 7 ‖

4, 6, 5, 1-6. — K. 21, 9. 10. — Ç. 9, 2, 3, 24-3, 1, 26. — preti | ihi — upâvártata ity úpa-âvártate — eti | aruham — samârôhatîti sam-ârôhati — îkshante — ubhayêshu — naktoshâsâ — pratyai — dadhi | ûrk — amutâḥ | arvâcîm — karṇakâvatîti karṇaka-vatî — stṛityai — çântyai — duhe — avet — sṛishṭyai — nilâyata — anú | preti | aviçat |

7. [10] unbetont. [11] s. P. 4, 31. [12] °mj° AW. [13] °nj° AW.

juhvàt — juhoti | âjyèna — saṃîcî iti — sâkshâd iti sa-
-akshât — viṭ | marutâḥ — râshṭre | eva — eti | çrâvayati
— mârutâḥ — saptagâṇâ iti sapta-gaṇâḥ.

8. vásor dhârâṃ juhoti, vásor me dhârâ 'sad íti vâ eshâ hûyate; ghṛitásya vâ enam eshâ dhârâ 'múshmiṅ loké pínvamânó 'pa tishṭhata. âjyena juhoti, téjo vâ âjyaṃ téjo vásor dhârâ, téjasai 'vâ 'smai téjó 'va runddhe[1]; 'tho kâmâ vaí vásor dhârâ, kâmân evâ 'va runddhe[1]. yáṃ kâmáyeta: prâ-'ṇân asyâ 'nnâ-'dyaṃ ví ‖ 1 ‖ chindyâm íti vi-grâhaṃ tásya juhuyât, prâ-'ṇân evâ 'syâ 'nnâ-'dyaṃ ví chinatti. yáṃ kâmáyeta: prâ-'ṇân asyâ 'nnâ-'dyaꣳ sáṃ tanuyâm íti sáṃ-tatâṃ tásya juhuyât, prâ-'ṇân evâ 'syâ 'nnâ-'dyaꣳ sáṃ tanoti. dvâdaça[2] dvâdaçâni[2] juhoti, dvâdaça mâsâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaréṇai 'vâ 'smâ ánnam áva runddhé[1]. 'nnaṃ ca mé 'kshuc ca ma íty âhai, 'tád vaí ‖ 2 ‖ ánnasya rûpáꣳ, rûpéṇai 'vâ 'nnam áva runddhe[1]. 'gniç ca ma âpaç ca ma íty âhai, 'shâ vâ ánnasya yóniḥ, sá-yony evâ 'nnam áva runddhe[1]. 'rdhe-'ndrâṇi juhoti, devátâ[2] evâ 'va runddhe[1]; yát sárveshâm ardhám índraḥ práti tásmâd índro devátânâm[2] bhûyishṭhabhâk-tama, índram út-taram âhe, 'ndriyám evâ 'sminn upárishṭâd[2] dadhâti. yajnâ-"yudhâni juhoti, yajnáḥ ‖ 3 ‖ vaí yajnâ-"yudhâni, yajnám evâ 'va runddhé[1]; 'tho etád vaí yajnásya rûpáꣳ, rûpéṇai 'vá yajnám áva runddhe[1]. 'va-bhṛithâç ca me svagâ-kâraç ca ma íty âha, svagâ-kṛityâ. agníç ca me gharmáç ca ma íty âhai, 'tád vaí brahma-varcasásya rûpáꣳ, rûpéṇai 'vá brahma-varcasám áva runddha[1]. ṛík ca me sâma ca ma íty âha ‖ 4 ‖ etád vaí chándasâꣳ rûpáꣳ, rûpéṇai 'vá

---

8. vasor dhârâ. [1] °ṃdh° ACDW. [2] ohne avagraha.

chándâꣳsy áva runddhe[1]. gárbhâç ca me vatsâç ca ma íty âhai, 'tád vaí paçûnâꣳ rûpáꣳ, rûpéṇai 'vá paçûn áva runddhe[1]. kálpâñ juhoty[2], ákḷiptasya kḷíptyai. yugmad-ayujé[4] juhoti, mithuna-tvấyo; 'ttarấ-vatî[4] bhavato, 'bhí-krântyâ; ékâ ca me tisráç ca ma íty âha, deva-chandasấṃ vấ ékâ ca tisráç ca ‖ 5 ‖ manushya--chandasấṃ cátasraç câ 'shṭaú ca, deva-chandasấṃ cai 'vá manushya-chandasấṃ cấ 'va runddha[1]; ấ tráyas-trioçato juhoti, tráyas-trioçad vaí devátâ[2], devátâ evấ 'va runddha[1]; ấ 'shṭấ-catvârioçato juhoty, ashṭấcatvârioçad-aksharâ jágatî, jấgatâḥ paçávo, jágatyai 'vấ 'smai paçûn áva runddhe[1]. vấjaç ca pra-savấç cé 'ti dvâdaçấṃ[2] juhoti, dvấdaça[2] mấsâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsará evá práti tishṭhati ‖ 6 ‖ ví, vaí, yajnáḥ, sấma ca ma íty âha, ca tisráç caí, 'kân ná pañcâçác ca ‖ 8 ‖

4, 7, 1, 1 - 11, 2. — K. 21, 11. — Ç. 9, 3, 2, 1 - 3, 14. — dhârâ | asat — tishṭhate — aveti | rumdhe | atho iti | kâmâḥ — dvâdaça | dvâdaçâni — akshút — me | iti — sayonîti sa--yoni | eva — rumdhe | atho iti — svagâkṛityâ iti svagâ--kṛityai — rumdhe | ṛik — kalpân — uttarâvatî ity úttarâ--vatî — abhikrântyâ ity abhi-krântyai — rumdhe | eti — vai | devatâḥ — rumdhe | eti | ashṭâcatvârioçata ity ashṭâ--catvârioçataḥ — jagatyâ | eva — saṃvatsara iti saṃ-vatsare | eva.

9. agnír devébhyó 'pâ 'krâmad bhâga-dhéyam ichámânas, tấṃ devấ abruvann: úpa na ấ vartasva havyấṃ no vahé 'ti, sò 'bravîd: váraṃ vṛiṇai máhyam evá vâja--prasavîyaṃ juhavann íti; tásmâd agnáye vâja-prasavîyaṃ juhvati. yád vâja-prasavîyaṃ juhóty agním evá tád bhâga-dhéyena sám ardhayaty; átho abhi-shekấ evấ

8. [3] mj° A, °nj° W. [4] s. P. 4, 52.
9. vâjaprasavîyaḥ.

'sya sá. caturdaçá-bhir juhoti, saptá grâmyâ óshadhayaḥ[1] saptá ‖ 1 ‖ âraṇyâ, ubháyîshâm áva-ruddhyâ[2]. ánnasyâ-'nnasya juhoty, ánnasyâ-'nnasyâ 'va-ruddhyâ[2]. aúdumbareṇa[1] sruvéṇa juhoty, ûrg vâ ụdumbára[1] ûrg ánnam, ûrjaí 'vâ 'smâ ûrjam ánnam áva runddhe[3]. 'gnír vaí devânâm abhí-shikto 'gni-cín manushyâṇâṃ, tásmâd agni-cíd várshati ná dhâved, áva-ruddhaᴗ hy asyâ 'nnam; ánnam iva khálu vaí varshâṃ, yád dhâved annâ-'dyâd dhâved; upâ-"vartetâ[4], 'nnâ-'dyam evâ 'bhí ‖ 2 ‖ upâ-"vartate[4]. náktoshâsé[1] 'ti kṛishṇâyai çvetá-vatsâyai páyasâ juhoty, áhnai 'vâ 'smai rấtrim prá dâpayati[5] rấtriyâ 'har, aho-râtré[6] evâ 'smai prátte[1a.6] kâmam annâ-'dyaṃ duhâte[7]. râshṭra-bhṛíto juhoti, râshṭrám evâ 'va runddhe[3]; shaḍ-bhír juhoti, sháḍ vâ ṛitáva, ṛitúshv evá práti tishṭhati.

bhúvanasya pata íti ratha-mukhé páñcâ "-hutîr juhoti, vájro vaí rátho, vájreṇai 'vá díçaḥ ‖ 3 ‖ abhí jayaty. agni-citaᴗ ha vâ amúshmiṅ loké[8] vâto 'bhí pavate; vâta-nâmâni juhoty, abhy evaí 'nam amúshmiṅ loké[8] vâtaḥ pavate; tríṇi juhoti, tráya imé lokâ, ebhyá evá lokébhyo vâtam áva runddhe[3]; samudrò[1] 'si nábhasvân[1] íty âhai, 'tád vaí vâtasya rûpáᴗ, rûpéṇai 'vá vâtam áva runddhe[3]; 'ñjalinâ juhoti, ná hy etéshâm anyáthâ "-hutir ava-kálpate ‖ 4 ‖

óshadhayaḥ saptâ, 'bhí, díço, 'nyáthâ, dvé ca ‖ 9 ‖

4, 7, 12, 1-3. — K. 21, 12. — Ç. 9, 3, 4, 1 - 4, 2, 8. — upeti | naḥ | eti — atho iti | abhishẹka ity ábhi-sẹkaḥ — avàrudhyâ ity avà-rudhyai — upâvàrtẹtety úpa-âvàrteta — abhîti | upâvàrtata ity úpa-âvàrtate — ahnâ | ẹva | asmai — dâpayati — râtriyâ | ahâḥ | ahorâtre ity áhaḥ-râtre | ẹva | asmai | pratte iti — duhâte iti — pate | iti — samudraḥ | asi | nabhàsvân.

---

9. [1] ohne avagraha. [2] °rudhy° ACDW. [3] °ṃdh° ACDW. [4] als Compositum. [5] unbetont. [6] s. P. 4, 11. [7] s. P. 4, 40. [8] °nl° AW.

10. suvar-gấya vaí lokấya deva-rathó yujyate[1] yatrâ-
-'kûtấya manushya-rathá, eshá khálu vaí deva-rathó yád agnír; agníṃ yunajmi çávasâ ghṛiténé 'ty âha, yunákty evaí 'naṁ, sá enaṃ yuktáḥ suvar-gáṃ lokám abhí vahati. yát sárvâbhiḥ pañcá-bhir yuñjyấd yuktò 'syâ 'gníḥ prá-cyutaḥ syâd, áprati-shṭhitâ ấ-hutayaḥ syúr áprati-shṭhitâ stómâ áprati-shṭhitâny ukthấni; tisṛí-bhiḥ prâtaḥ-savanè 'bhí mṛiçati, tri-vṛít ‖ 1 ‖ vấ agnír, yấvân[2] evấ 'gnís táṃ yunakti, yáthấ 'nasi yuktá â-dhîyáta evám evá tát, práty ấ-hutayas tíshṭhanti práti stómâḥ práty ukthấni. yajnâyajnîyasya[2] stotré dvấbhyâm abhí mṛiçaty, etấvân[2] vaí yajnó yấvân[2] agni-shṭomó, bhûmấ t' vấ[3] asyấ 'ta ûrdhváḥ kriyate, yấvân evá yajnás táṃ antatò[2] 'nv-ấrohati[4]; dvấbhyâm práti-shṭhityâ; ékayấ 'pra-stutam[5] bhávaty átha ‖ 2 ‖ abhí mṛiçaty, úpai 'nam út-taro yajnó namaty, átho sáṃ-tatyai. prá vấ eshò 'smấl lokấc cyavate yò 'gníṃ cinuté, ná vấ etásyâ 'nishṭaká ấ-hutir áva kalpate; yấṃ vấ eshò 'nishṭaká ấ-hutiṃ juhóti srávati vaí sấ, tấṁ srávantîṃ yajnó 'nu párâ bhavati[1] yajnáṃ yájamâno; yát punaç-citíṃ cinutá ấ-hutînâm práti-shṭhityai, práty ấ-hutayas tíshṭhanti ‖ 3 ‖ ná yajnáḥ parâ-bhávati ná yájamâno. 'shṭấv úpa dadhâty, ashṭấ-'kshará gâyatrî, gâyatréṇai 'vaí 'naṃ chándasâ cinute, yád ékâdaça[2] traíshṭubhena[2], yád dvấdaça[2] jấgatena, chándo-bhir evaí 'naṃ cinute. napâtkó[2a.6] vaí nấmai 'shò

10. vahniyogaç ca, punaçcitiḥ. [1] unbetont. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 5, 13. [4] als Compositum. [5] °su° C (vor und nach iti); yajnâyajniyastotre hy ekaviṅçastomo vihitaḥ, tisro hi ṛicaḥ, ekaviṅçatisaṃkhyâ pûraṇîyâ "vartaniyâ, tatra hi viṅçatistotriyâsû 'ktâsu yâ 'nt(y)â stotriyâ tayâ stotram aprastutam anupakrântaṃ yadâ bhavati tadânîm. [6] na pâtayati na vinâçayati âhutiṃ na srâvayatîti punaçcitirûpasyâ 'gner napâtka iti nâmadheyam (!).

'gnír yát punaç-citír; yá evám vidvấn punaç-citím cinutá ấ tṛitíyât púrushâd ánnam atti. yáthâ vai punar--âdhéya evám punaç-citír; yò 'gny-âdhéyena ná ‖ 4 ‖ ṛidhnóti sá punar-âdhéyam ấ dhatte, yò 'gním citvấ ná 'rdhnóti sá punaç-citím cinute; yát punaç-citím cinutá ṛíddhyâ[7]. átho khálv âhur: ná cetavyé 'ti; rudró vấ eshá yád agnír, yáthâ vyâghráo[2] suptám bodháyati tâdṛíg[2] evá tád. átho khalv âhuç: cetavyé 'ti; yáthâ vásîyâo-sam bhâga-dhéyena bodhâyati tâdṛíg[2] evá tán. Mánur agním acinuta; téna nấ "rdhnot, sá etấm punaç-citim apaç-yat, tấm acinuta, táyâ vai sá ârdhnod; yát punaç-citím cinutá ṛíddhyai[7] ‖ 5 ‖ trivṛíd, átha, tíshṭhanty, agnyâdhéyena nấ, 'cinuta, saptádaça ca ‖ 10 ‖

4, 7, 13, 1. — K. 22, 1. 2. — Ç. 9, 4, 4, 1-7. 8, 6, 3, 8-17. — yatrâkûtâyeti yatra-âkûtâyâ — aprâtishṭhitâ ity aprâti-sthi-tâḥ | stomâḥ — anâsi | yukte | âdhîyata ity â-dhîyatè — tu | vai | asya — anvârôhatîty ânu-ârôhati — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — aprâstutam ity aprâ-stutam — atho iti — anishṭake — anú | pareti | bhavati — cinute — parâbhava-tîti parâ-bhavâti — ashṭâksharety ashṭâ-aksharâ — cinute | yat — napâtkaḥ — cinute | eti — punarâdheya iti punaḥ--âdheyâḥ — cinute | ṛidhyai | atho iti — cetavyâ | iti — atho iti | khalú — cetavyâ | iti — na | ârdhnot — cinute | ṛidhyai.

11. chandaç-citam cinvîta paçú-kâmaḥ, paçávo vai chándâosi, paçu-mấn evá bhavati. çyena-citam[1] cinvîta suvargá-kâmaḥ, çyenó vai váyasâm pátishṭhaḥ, çyená evá bhûtvấ suvar-gám lokám patati. kaṅka-citam cinvîta yáḥ kâmáyeta: çîrshaṇ-vấn[2] amúshmiṅ loké syâm íti,

---

10. [7] ṛídhy° ACDW.

11. kâmyâni vihavyâç ca. [1] °tim C (vor und nach iti). [2] s. P. 13, 13.

çîrshaṇ-vân evâ 'múshmiṅ loké bhavaty. alaja-citaṃ[4] cinvîta cátuḥ-sîtam[5] pratishṭhâ-kâmaç, cátasro diço, dikshv evá práti tishṭhati. praûga-citaṃ cinvîta bhrâtṛivya-vân, prá ‖ 1 ‖ evá bhrâtṛivyân nudata. ubhayátaḥ-praûgaṃ cinvîta yáḥ kâmáyeta: prá jâtân bhrâtṛivyân nudéya práti janishyámâṇân íti, praí 'vá jâtân bhrâtṛivyàn nudáte práti janishyámâṇân. rathacakra-citaṃ cinvîta bhrâtṛivya-vân, vájro vaí rátho, vájram evá bhrâtṛivyebhyaḥ prá harati. droṇa-citaṃ cinvîtâ 'nna-kâmo, dróṇe vâ ánnam bhriyate, sá-yony evâ 'nnam áva runddhe[6].

sam-ûhyaṃ cinvîta paçú-kâmaḥ, paçu-mân evá bhavati ‖ 2 ‖ pari-câyyaṃ cinvîta grâma-kâmo, grâmy evá bhavati. çmaçâna-citaṃ cinvîta yáḥ kâmáyeta: pitṛi-loká ṛidhnuyâm íti, pitṛi-loká evá 'rdhnoti. Viçvâmitra-Jamadagnî[7] Vásishṭhenâ 'spardhetâṃ, sá etâ Jamádagnir[8] vi-havyâ apaçyat, tâ úpâ 'dhatta, tâbhir vaí sá Vásishṭhasye 'ndriyáṃ vîryam avṛiṅkta[9]; yád vi-havyâ upa-dádhâtî 'ndriyám evá tâbhir vîryaṃ yájamâno bhrâtṛivyasya vṛiṅkte[9]; hótur dhíshṇiya úpa dadhâti, yajamânâ-'yatanáṃ vaí ‖ 3 ‖ hótâ, svá evâ 'smâ â-yátana indriyáṃ vîryam áva runddhe[6]; dvâdaçó[8] 'pa dadhâti, dvâdaçâ-'kshará jágatî, jágatâḥ paçávo, jágatyai 'vâ 'smai paçûn áva runddhe[6]; 'shtâv-ashṭâv anyéshu dhíshṇiyeshû 'pa dadhâty, ashṭâ-çaphâḥ paçávaḥ, paçûn evâ 'va runddhe[6]; shán mârjâlîye, shád vâ ṛitáva, ṛitávaḥ khálu vaí devâḥ pitára, ṛitûn evá devân pitṝn prîṇâti ‖ 4 ‖ prá, bhavati, yajamânâyatanáṃ vâ, ashṭâcatvâriṃçac ca ‖ 11 ‖

4, 7, 14, 1-4. — K. 40, 10. — çîrshaṇvân iti çîrshaṇ-vân

---

11. [3] °nî° W. [4] aṃjala° C pr. m. (vor und nach iti). [5] s. P. 6, 12. [6] °ṃdh° ACDW. [7] s. P. 4, 36. [8] ohne avagraha. [9] °ñt° AC.

— catúḥsîtam iti catúḥ-sîtam — nudate — nudeyà | pratîti — nudaté — sayonîti sa-yoni — grâmî — pitṛiloka iti pitṛi-loke — dhishṇiye — sve — âyatana ity â-yatâne — ashṭâçaphâ ity ashṭâ-çaphâḥ.

12. pávasva vâja-sâtaya íty anu-shṭúk prati-pád bhavati; tisrò 'nu-shṭúbhaç cátasro gâyatríyo, yát tisrò 'nu--shṭúbhas tásmâd áçvas tri-bhís tíshṭhaoṣ[1] tishṭhati, yác cátasro gâyatríyas tásmât sárvâoç catúraḥ padáḥ prati--dádhat pálàyate[2]. paramâ vâ eshâ chándasâm yád anu--shṭúk, paramáç catu-shṭomá[3] stómânâm, paramás tri-râtró yajnânâm, paramó 'çvaḥ paçûnâm, páramenai 'vai 'nam paramátâm[2] gamayaty. eka-vioçám áhar bhavati ‖ 1 ‖ yásminn áçva â-labhyáte, dvâdaça[2] mâsâḥ páñca 'rtávas tráya imé lokâ asâv âdityá ekavioçá eshá prajâ-patiḥ, prâjâ-patyó 'çvas, tám evá sâ-'kshâd ṛidhnoti. çákvarayaḥ prishṭhám bhavanty, anyád-anyac chándo, 'nyè-'nye vâ eté paçáva â labhyanta uté 'va grâmyâ uté 'vâ "raṇyâ; yác chákvarayaḥ prishṭhám bhávanty áçvasya sarva-tvâya. pârthu-raçmám brahma-sâmám bhavati, raçmínâ vâ áçvaḥ ‖ 2 ‖ yatá, îçvaró vâ áçvó 'yató 'prati-shṭhitaḥ párâm parâ--vátam gántor; yát pârthu-raçmám brahma-sâmám bhávaty áçvasya yátyai dhṛityai. sâṃ-kṛity[4] achâvâka-sâmám bhavaty, utsanna-yajnó vâ eshá yád açva-medháḥ, kás tád vedé 'ty âhur yádi sárvo vâ kriyáte ná vâ sárva íti; yát sâṃ-kṛity achâvâka-sâmám bhávaty áçvasya sarva--tvâya páry-âptyâ ánantar-âyâya. sárva-stomo 'ti-râtrá ut--tamám áhar bhavati sárvasyâ "ptyai sárvasya jítyai, sár-

---

12. açvamedhiyastotratrayam. [1] so (°oṣ) AW, s. P. 6, 14. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 6, 13. [4] s. schol. zu P. 5, 6.

vam evá ténâ "pnoti sárvaṃ jayati ‖ 3 ‖ áhar bhavati, vâ áçvó[5], 'har bhavati, dáça ca ‖ 12 ‖

Ç. 13, 3, 3, 1-6. 2, 2. 3, 2. — Pañc. 21, 4, 1-12. — vâjasâtaya iti vâjá-sâtaye — anushṭug ity ánu-stuk — tishṭhán — sarvân | caturáḥ — palâyate — catushṭoma iti catuḥ-stomaḥ — anyé'nya ity anye-anye — labhyante | uta | iva — áraṇyâḥ — ayátaḥ | aprátishṭhita ity aprâti-sthitaḥ — saṃkṛitîti saṃ-kṛiti — paryâptyâ iti pari-âptyai | anántarâyâyety anántaḥ-âyâya.

devâsurás té uá, 'rtavyâ, rudró, 'çman, nṛisháde váḍ, úd enam, prâcím íti, vásor dhârâm, agnír devébhyaḥ, suvargâya yatrâkûtâya, chandaççítam, pávasva, dvâdaça ‖ 12 ‖

devâsurâ (1, 1), ajâyâṃ (3, 3), vaí grumushṭíḥ (5, 8), prathamó devayatâm (7, 2), etád vaí chándasâm (8, 5), ṛidhuóty (10, 5), ashṭaú[6] pañcâçát[3] ‖ 58 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ pañcamakâṇḍe caturthaḥ prapâṭhakaḥ ‖

19. agnividhiḥ, uttaraṃ kâṇḍam (5, 5-7*).

1. yád ékena sac-sthâpáyati yajnásya sáṃ-tatyâ ávi-chedâyai. "ndrâḥ paçávo yé mushkarâ, yád aindrâḥ sánto 'gní-bhya â-labhyánte devátâbhyaḥ[1] sa-mádaṃ dadhâty. âgneyís trishṭúbho[1] yâjyâ-'nuvâkyâḥ kuryâd, yád agneyís ténâ "gneyâ, yát trishṭúbhas ténai "ndrâḥ, sám-ṛiddhyai[2], ná devátâbhyaḥ sa-mádaṃ dadhâti. vâyáve ni-yútvate tûparám â labhate, téjo 'gnér vâyús, téjasa eshá â labhyate, tásmâd yadríyañ[1] vâyúḥ ‖ 1 ‖ vâti tadríyañ[1,3] agnír dah-

---

12. [5] vâ 'çvo AC. [6] so, als zwei Wörter, ACDW.

* mit Ausnahme der zum açvamedha gehörigen Stücke 5, 11-25. 6, 11-26. 7, 12-26; s. Ind. Stud. 3, 375. 381. 383-4. 390; das kâṇḍam führt auch den Namen agnyupânuvâkyam.

5, 1-7, 11. çishṭam aṅgam; 5, 1-10. vâyavyapaçvâdyâḥ; 1. dikshâpaniyeshṭiḥ trihaviḥ. [1] ohne avagraha. [2] ṛidhy[6] ACDW. [3] s. P. 9, 18.

ati, svám evá tát téjó 'nv eti; yán ná ni-yútvate syắd ún mâdyed yájamâno, ni-yútvate bhavati yájamânasyắ 'nun-mâdâya; vâyu-mátî[4] çvetá-vatî[4] yâjyâ-'nuvâkyè[4] bhavatah, satejas-tvắya; hiraṇya-garbháḥ sáṃ avartatắ 'gra ity â-ghârám ắ ghârayati, prajắ-patir vaí hiraṇya-garbháḥ, prajắ-pater anurûpa-tvắya; sárvâṇi vắ eshá rûpắṇi paçûnắm práty ắ labhyate, yác chmaçruṇás tát ‖ 2 ‖ púrushâṇâo rûpáṃ, yát tûparás tád áçvânâṃ, yád anyáto-dan tád gávâṃ, yád ávyâ iva çaphás tád ávînâṃ, yád ajás tád ajắnâṃ. vâyúr vaí paçûnắm priyáṃ dhắma, yád vâyavyò bhávaty etám evaí 'nam abhí saṃ-jânânắḥ paçáva úpa tishṭhante. vâyavyàḥ kâryắ3ḥ[5] prâjâ-patyás íty âhur, yád vâyavyaṃ kuryắt prajắ-pater iyâd, yát prâjâ-patyáṃ kuryắd vâyóḥ ‖ 3 ‖ iyâd; yád vâyavyàḥ paçúr bhávati téna vâyór naí 'ti, yát prâjâ-patyáḥ puroḍắço[1] bhávati téna prajắ-pater naí 'ti, yád dvắdaça-kapâlas téna vaiçvânarắn[1] naí 'ty. âgnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlaṃ nír vapati dîkshishyámâṇo; 'gníḥ sárvâ devátâ[1] víshṇur yajnó, devátâç cai 'vá yajnáṃ cắ " rabhate, 'gnír avamó devátânâṃ víshṇuḥ paramó, yád âgnâ-vaishṇavám ékâdaça-kapâlaṃ nir-vápati devátâḥ ‖ 4 ‖ evó 'bhayátaḥ[1] pari-gṛíhya yájamânó 'va runddhe[6]. puroḍắçena[1] vaí devắ amúshmiṅ loká[7] ârdhnuvañ[8] carúṇâ[9] 'smín; yáḥ kâmáyetâ: 'múshmiṅ loká[7] ṛidhnuyâm íti sá puroḍắçaṃ[1] kurvîtâ, 'múshminn evá loká ṛidhnoti; yád ashṭắ-kapâlas ténâ "gneyó, yát tri-kapâlás téna vaishṇaváḥ, sám-ṛiddhyai[2]; yáḥ kâmáyetâ: 'smíṅ loká[10] ṛidhnuyâm íti sá carúṃ kurvîtâ, 'gnér ghṛitáṃ víshṇos taṇḍulắs, tásmât ‖ 5 ‖ carúḥ kârỳo,

---

1. [4] s. P. 4, 52. [5] die pluti verdrängt den svarita. [6] °mdh° ACDW. [7] °nl° A. [8] unbetont. [9] °nc° AW; s. P. 5, 21. [10] °nl° AW.

'sminn evá loká ṛidhnoty; âdityó bhavati, 'yáṃ vấ áditir, asyấm evá práti tishṭhaty átho asyấm evấ 'dhi yajnáṃ tanute. yó vaí saṃ-vatsarám úkhyam ábhṛitvâ 'gníṃ cinuté yáthâ sâmí gárbho 'va-pádyate tâdṛíg[1] evá tád, ấrtim[1] ấ 'rched[11]; vaiçvânarám[1] dvấdaça-kapâlam purástân[1] nír vapet, saṃ-vatsaró vấ agnír vaiçvânaró[1], yáthâ saṃ-vatsarám âptvấ || 6 || kâlá ấ-gate vi-jáyata evám evá saṃ-vatsarám âptvấ kâlá ấ-gate 'gníṃ cinute, nấ "rtim[1] ấ 'rchaty[11], eshấ vấ agnéḥ priyấ tanúr yád vaiçvânaráḥ, príyấm evấ 'sya tanúvam áva runddhe[6]. tríṇy etấni havíṃshi bhavanti, tráya imé lokấ, eshấṃ lokấnâṃ róhâya || 7 || yadríyañ vâyúḥ, çmáçrupas tád, vâyór nirvápati devátâs, tásmâd, âptvấ, 'shṭátriṃçac ca || 1 ||

[1] 5, 1, 8, 2. 3. — K. 19, 8. 9. — [1.2] Ç. 6, 2, 2, 1-15 (Carakâḥ!). [4] Ç. 3, 1, 3, 1. 2. — saṃtâtyâ iti saṃ-tatyai — mushkarâḥ — âgneyâḥ — yadriyâñ — tadriyâñ — agré — prati | eti | labhyate — anyatódann ity anyatâḥ-dan — avyấḥ — abhîti | saṃjñânâ iti sam-jñânâḥ — kâryâsḥ — sarvấḥ | devatâḥ — amushmin | loke | ârdhnuvan — loke — ashṭâkapâlaḥ ity ashṭâ-kapâlaḥ — kâryâḥ — atho iti — eti | ṛichet — kâle — vijâyâta iti vi-jâyate — eti | ṛichati.

2. prajấ-patiḥ pra-jấḥ sṛishṭvấ preṇấ 'nu prấ 'viçat, tấbhyaḥ púnaḥ sám-bhavitum nấ 'çaknot, sò 'bravîd: ṛidhnávad ít sá yó me 'táḥ púnaḥ saṃ-cinávad íti, tám devấḥ sám acinvan, táto vaí tá ârdhnuvan, yát sam-ácinvan tác cítyasya citya-tvám; yá eváṃ vidvấn agníṃ cinutá ṛidhnóty evá. kásmai kám agníç cîyata íty âhur, agni-vấn || 1 || asânî 'ti vấ agníç cîyate, 'gni-vấn evá bhavati. kásmai kám agníç cîyata íty âhur, devấ mâ vedann

---

1. [11] s. P. 10, 9.

2. cayanasya vidhis, tasya phalam, ukhyasya dhâraṇam.

íti vã agníç cîyate, vidúr enaṃ devấḥ. kásmai kám agníç cîyata íty âhur, gṛihỳ asâṅ 'ti vã agníç cîyate, gṛihỳ evá bhavati. kásmai kám agníç cîyata íty âhuḥ, paçu-mấn asâṅ 'ti vã agníḥ ‖ 2 ‖ cîyate, paçu-mấn evá bhavati. kásmai kám agníç cîyata íty âhuḥ, saptá mâ púrushâ úpa jîvân íti vã agníç cîyate, tráyaḥ prấñcas[1-2] tráyaḥ pratyấñca[1-3] âtmã saptamá etãvanta[1] evaí 'nam amúshmiṅ loká[4] úpa jîvanti. prajã-patir agníṃ acikîshata, tám pṛithivỳ abravîn: ná máyy agníṃ ceshyasé 'ti mâ dhakshyati sã tvâ 'ti-dahyámânâ ví dhavishye ‖ 3 ‖ sá pấpîyân bhavishyasí 'ti, sò 'bravît: táthâ vã ahấṃ karishyâmi yáthâ tvâ nã 'ti-dhakshyátî 'ti; sá imãm abhỳ amṛiçat: prajã-patis tvâ sâdayatu táyâ devátayâ[1] 'ṅgirasvád[1] dhruvã sîdé 'tî, 'mãm evé 'shṭakâṃ kṛitvó 'pâ 'dhattã 'nati-dâbâya; yát práty agníṃ cinvîtá tád abhí mṛiçet: prajã-patis tvâ sâdayatu táyâ devátayâ[1] 'ṅgirasvád[1] dhruvã sîda ‖ 4 ‖ ítî, 'mãm evé 'shṭakâṃ kṛitvó 'pa dhatté 'nati-dâbâya. prajã-patir akâmayata: prá jâyeyé 'ti, sá etám úkhyam apaçyat, táṁ saṃ-vatsarám abibhas, táto vaí sá prã 'jâyata; tásmât saṃ-vatsarám bhârỳaḥ praí 'vá jâyate; táṃ vásavo 'bruvan: prá tvám ajanishṭhâ vayám prá jâyâmahâ íti, táṃ vásu-bhyaḥ prã 'yachat, táṃ trĩṇy áhâny abibharus, téna ‖ 5 ‖ trĩṇi ca çatấny ásṛijanta tráyas-triṁçataṃ ca, tásmât try-ahám bhârỳaḥ praí 'vá jâyate; tấn rudrã abruvan: prá yûyám ajaniḍhvaṃ vayám prá jâyâmahâ íti, táṁ rudrébhyaḥ prã 'yachan, táṁ shấḍ áhâny abibharus, téna trĩṇi ca çatấny ásṛijanta tráyas-triṁçataṃ ca, tásmât shaḍ-ahám bhârỳaḥ

---

2. [1] ohne avagraha. [2] pitṛipitâmahaprapitâmahâḥ. [3] putrapautraprapautrâḥ. [4] °nl° A. [5] unbetont.

praí 'vá jâyate; tā́n âdityā́ abruvan: prá yûyám ajaniḍhvaṃ vayám ‖ 6 ‖ prá jâyâmahâ íti, tám âdityébhyaḥ prā́ 'yachan, táṃ dvā́daçā́[1] 'hâny abibharus, téna trī́ṇi ca çatā́ny ásṛijanta tráyas-triʊçataṃ ca, tásmâd dvâdaçâ-'hám bhârỳaḥ praí 'vá jâyate; ténai 'vá té sahásram asṛijanto[5] 'khā́ʊ sahasra-tamī́ṃ; yá evám úkhyaʊ sâhasráṃ véda prá sahásram paçū́n âpnoti ‖ 7 ‖ agnivā́n, paçumā́n asânī́ 'ti vā́ agnír, dhavishye, mṛiçet prajā́patis tvâ sâdayatu táyâ devátayâ 'ñgirasvád dhruvā́ sîda, téna, tā́n âdityā́ abruvan prá yûyám ajaniḍhvaṃ vayáṃ, catvâriʊçác ca ‖ 2 ‖

[1] B. 3, 9, 8, 1. — [4] 4, 2, 9, 1. 2. K. 16, 16. 39, 3. — pre̱ṇâ | anú | preti | a̱vi̱ça̱t — mâ̱ | i̱taḥ — te | â̱rdhnu̱va̱n — ci̱nu̱te — cîya̱te̱ — de̱vâḥ | mâ̱ — gṛi̱hî — a̱mushmin | lo̱ke — pṛi̱thi̱vî — ce̱shya̱se̱ | atîti — yat | pratîti — a̱bi̱bha̱ḥ — a̱ja̱ni̱shṭhâḥ — jâyâ̱ma̱hai̱ — a̱sṛi̱ja̱nta̱ | u̱khâm.

3. yájushâ vâ eshā́ kriyate[1] yájushâ pacyate yájushâ ví mucyate yád ukhā́, sā́ vā́ eshaí 'tárhi yâtá-yâmnî sā́ ná púnaḥ pra-yújyé 'ty âhur; ágne yukshvā́[2] hí yé táva yukshvā́ hí deva-hū́tamâʊ íty[3] ukhā́yâṃ juhoti, ténai 'vaí 'nâm púnaḥ prá yuñkte[4] ténā́ 'yâta-yâmnî. yó vā́ agníṃ yogá ā́-gate yunákti yuñkté[5] yuñjânéshv; ágne ‖ 1 ‖ yukshvā́[2] hí yé táva yukshvā́[2] hí deva-hū́tamâʊ íty[3] âhai, 'shá vā́ agnér yógas, ténai 'vaí 'naṃ yunakti[1] yuñkté[4] yuñjânéshu. brahma-vâdíno vadanti: nỳaññ[6 u. 7] agníç cetavyā́ʒ[8] ut-tânā́ʒ íti; váyasâṃ vā́ eshá prati-máyâ cîyate yád agnír, yán nỳañcaṃ[6] cinuyā́t pṛishṭitá[6] enam ā́-hutaya ṛicheyur, yád ut-tânáṃ ná pátituʊ çaknuyâd ásuvar-gyo

3. ukhâhutiḥ, puṃçiraç ca, vâmabhṛic ca. [1] unbetont. [2] so (°â) AW, s. P. 3, 8. [3] so (°âʊ i°) AW, s. P. 9, 21. [4] °ñt° A. [5] °ñt° AD. [6] ohne avagraha. [7] s. P. 9, 18. [8] svarita verdrängt durch pluti.

'sya syât, prâcînam[6] ut-tânâm ‖ 2 ‖ purusha-çîrshâm úpa dadhâti mukhatá[6] evai 'nam ã-hutaya ṛichanti nó 't-tânâṃ cinute suvar-gyò 'sya bhavati; sauryã[9] juhoti cákshur evã 'smin práti dadhâti, dvír juhoti dvé[10] hí cákshushî[10], samânyã[6] juhoti samânáo hí cákshuḥ sám-ṛiddhyai[10]. devâ-'surâḥ sáṃ-yattâ âsan, té vâmáṃ vásu sáṃ nỳ adadhata, tád devã vâma-bhṛítâ 'vṛiñjata, tád vâma-bhṛíto vâmabhṛit-tvám[12]; yád vâma-bhṛítam upa-dádhâti vâmám evá táyâ vásu yájamâno bhrâtṛivyasya vṛiñkte[4]; hiraṇya-mûrdhnî bhavati, jyótir vaí hiraṇyaṃ jyótir vâmáṃ, jyótishai 'vã 'sya jyótir vâmáṃ vṛiñkte[4]; dvi-yajúr bhavati práti-shṭhityai ‖ 3 ‖ yuñjânéshv ágne, prâcînam uttânâṃ, vâmabhṛítaṃ, cáturviṃçatiç ca ‖ 3 ‖

[1] 4, 2, 9, 5. — [2] K. 20, 6. Ç. 7, 4, 2, 35. — kriyate — vai | eshâ | etarhi — prayujyeti pra-yujyâ | iti — yukshva — devahûtâmân iti[13] deva-hûtâmân — yoge — yukshva — nyàñ — uttânâs ity út-tânâsḥ — asúvargya ity asúvaḥ-gyaḥ — dve iti — cakshúshî iti — sam | nîti | adadhata — devâḥ — avṛiñjata.

4. ãpo váruṇasya pátnaya âsan, tã agnír abhỳ adhyâyat, tâḥ sám abhavat, tásya rétaḥ párâ 'patat tád iyám abhavad, yád dvitîyam parã-'patat tád asãv abhavad, iyáṃ vaí vi-rấḍ asaú sva-rấḍ; yád vi-rấjâv upa-dádhâtî 'mé[1] evó 'pa dhatte; yád vã asaú rétaḥ siñcáti tád asyãm práti tishṭhati, tát prá jâyate, tã óshadhayaḥ[2] ‖ 1 ‖ vîrúdho[2] bhavanti, tã agnír atti, yá eváṃ véda praí 'vá jâyate 'nnâ-dó bhavati; yó retasvî[2] syât prathamã-

---

3. [9] sauri „citraṃ devânâm" ity âdikâ, s. I, 4, 43, 1. [10] s. P. 4, 49. 51. [11] °ṛidhy° ACDW. [12] °bhṛitvám ACDW. [13] s. Whitney zu P. 9, 21 p. 219.

4. retaḥsigâdyâḥ (retaḥsigghomasaṃsparçâḥ). [1] s. P. 4, 25. [2] ohne avagraha.

yâṃ tásya cítyâm ubhé[3] úpa dadhyâd, imé[1] evã 'smai samîcî[4] rétaḥ siñcato; yáḥ siktá-retâḥ syãt prathamãyâṃ tásya cítyâm anyãm úpa dadhyâd[5] ut-tamãyâm anyã᳡, réta evã 'sya siktám âbhyãm ubhayátaḥ[2] pári gṛihṇâti. saṃ-vatsaráṃ ná kám ‖ 2 ‖ caná[2] praty-ávarohen[6], ná hî 'mé[1] káṃ caná[2] praty-avaróhatas, tád enayor vratáṃ. yó vã ápa-çîrshâṇam agníṃ cinuté 'pa-çîrshâ 'múshmiṅ loké[7] bhavati, yáḥ sá-çîrshâṇaṃ cinuté sá-çîrshâ 'múshmiṅ loké[7] bhavati; cíttiṃ juhomi mánasâ ghṛiténa yáthâ devã ihã "-gáman vîtí-hotrâ ṛitâ-vṛídhaḥ[8] samudrá-sya[2] vayúnasya pátmañ juhomi[9] viçvá-karmaṇe víçvã 'hã[10] 'martya᳡ havír íti svayam-âtṛiṇṇãm upa-dhãya juhoti ‖ 3 ‖ etád vã agnéḥ çíraḥ, sá-çîrshâṇam evã 'gníṃ cinute, sá-çîrshâ 'múshmiṅ loké[7] bhavati yá eváṃ véda. suvar-gãya vã eshá lokãya cîyate yád agnís, tásya yád áyathâ-pûrvaṃ kriyáté 'suvar-gyam asya tát suvar-gyò 'gníç; cítim upa-dhãyâ 'bhí mṛiçec: cíttim ácittiṃ[11] cinavad ví vidvãn pṛishṭhé 'va vîtã vṛi-jinã ca mártân râyé ca naḥ sv-apatyãya deva dítiṃ ca rãsvã 'ditim urushyé 'ti yathâ-pûrvám evaí 'nâm úpa dhatte; práñcam[2] enaṃ cinute suvar-gyò 'sya bhavati ‖ 4 ‖ óshadhayaḥ, káṃ, juhoti, svapatyãyâ, 'shṭâdaça ca ‖ 4 ‖

[3] 5, 7, 4, 1. — [4] K. 40, 5. — ịme iti — ạnnâda ity ánna-ạdaḥ — ụbhe iti — ịme iti — sạmîcî iti — upeti | dạdhyât — prạtyavárohẹd iti prati-avárohet — ịme iti — prạtya-vạrohátạ iti prati-ạvạrohátaḥ — apáçîrshety apá-çîrshâ — saçîrsheti sa-çîrshâ — âgamạnn ity â-gamán — ṛitâvṛidha ity ṛita-vṛidháḥ — patmán — viçvã | ahã[10] | amártyam —

2. [3] s. P. 4, 11. [4] s. P. 4, 31. [5] unbetont. [6] als Compositum. [7] °nl° AW. [8] s. P. 3, 2. [9] °nj° AW. [10] als zwei Wörter, vgl. IV, 6, 4, 5. 6, 3. [11] cítim ácitiṃ C pr. m.

kri̱yatè | asúvargya̱m ity asúvaḥ-gya̱m — pṛi̱shṭhâ | i̱va̱ — râsvà | adítim.

5. viçvá-karmâ diçā́m pátiḥ sá naḥ paçū́n pâtu sò 'smā́n[1] pâtu tásmai námaḥ, prajā́-patî, rudró, váruṇo, 'gnír diçā́m pátiḥ sá naḥ paçū́n pâtu sò 'smā́n[1] pâtu tásmai náma; etā́ vaí devátâ[2] etéshâm paçûnā́m ádhi-patayas, tā́bhyo vā́ eshá ā́ vṛiçcyate yáḥ paçu-çîrshā́ṇy upa-dádhâti; hiraṇye-'shṭakā́ úpa dadhâty, etā́bhya evá devátâbhyo námas karoti[3]; brahma-vâdínaḥ || 1 || vadanty: agnaú grâmyā́n paçū́n prá dadhâti[4] çucā́ "raṇyā́n arpayati kíṃ táta úc chiᴗshatī́ 'ti; yád dhiraṇye-'shṭakā́ upa-dádhâty amṛítaṃ vaí híraṇyam amṛítenai 'vá grâmyébhyaḥ paçú-bhyo bheshajáṃ karoti naí 'nân hinasti. prâ-'ṇó vaí prathamā́ svayam-âtṛiṇṇā́ vy-ânó[5] dvitī́yâ 'pâ-'nás tṛitī́yā́; 'nu prā́ 'ṇyât[6] prathamā́ᴗ svayam-âtṛiṇṇā́m upa-dhā́ya, prâ-'ṇénai 'vá prâ-'ṇáᴗ sám ardhayati; vỳ anyât || 2 || dvitī́yâm upa-dhā́ya, vy-ânénai[5] 'vá vy-ânáᴗ[5] sám ardhayaty; ápâ 'nyât tṛitī́yâm upa-dhā́yâ, 'pâ-'nénai 'vā́ 'pâ-'náᴗ sám ardhayaty; átho prâ-'ṇaír evaí 'naᴗ sám inddhe[7]. bhū́r bhúvaḥ súvar íti svayam-âtṛiṇṇā́ úpa dadhatî, 'mé vaí lokā́ḥ svayam-âtṛiṇṇā́; etā́bhiḥ khálu vaí vyā́hṛitî-bhiḥ[8] prajā́-patiḥ prā́ 'jâyata, yád etā́bhir vyā́hṛitî-bhiḥ[8] svayam-âtṛiṇṇā́ upa-dádhâtî 'mā́n evá lokā́u upa-dhā́yai 'shú || 3 || lokéshv ádhi prá jâyate. prâ-'ṇā́ya vy-âuā́yâ[5] 'pâ-'nā́ya, vâcé tvâ cákshushe tvâ, táyâ devátayâ[2] 'ñgirasvád[2] dhruvā́ sîdâ.

5. hiraṇyeshṭakâdyâḥ (hiraṇyasvayamâtṛiṇṇâbhidhâḥ). [1] s. schol. zu P. 11, 8. 9. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 8, 30. [4] unbetont. [5] s. P. 3, 15. [6] so ('ṇy°) AW, s. P. 7, 5. 16 schol. [7] °mdh° ACDW. [8] s. P. 3, 7.

'gnínâ vaí devā́ḥ suvar-gáṃ lokám ajigâ◡san, téna pátituṃ nā́ 'çaknuvan, tá etā́ç cátasraḥ svayam-âtṛiṇṇā́ apaçyan, tā́ dikshū́ 'pâ 'dadhata, téna sarvátaç-cakshushâ suvar-gáṃ lokám âyan; yác cátasraḥ svayam-âtṛiṇṇā́ dikshū́ 'pa-dádhâti sarvátaç-cakshushai 'vá tád agnínâ yájamânaḥ suvar-gáṃ lokám eti ‖ 4 ‖ brahmavâdíno, vy ànyâd, eshú, yájamânas, trī́ṇi ca ‖ 5 ‖

e̱tâḥ | vai — namáḥ | ka̱ro̱ti̱ — preti | da̱dhâ̱ti̱ — vyâ̱na iti vi-a̱naḥ — anú | preti | a̱nyâ̱t — vîti | a̱nyâ̱t — vyâ̱neneti vi-a̱nená — atho̱ iti — vyâhṛitîbhi̱r iti̱ vyâhṛiti-bhi̱ḥ[8] — adhi | preti | jâ̱ya̱te̱ — te | e̱tâḥ — tâḥ | di̱kshu — sva̱ya̱m-â̱tṛi̱ṇṇâ iti svayam-â̱tṛi̱ṇṇâḥ | di̱kshu.

6. [a]ágna ā́ yâhi vîtáya íty âhā́, 'hvatai 'vaí 'nam; [b]agníṃ dûtáṃ vṛiṇîmaha íty âha, hutvaí 'vaí 'naṃ vṛiṇîte; [c]'gnínâ 'gníḥ sám idhyata íty âha, sám inddha[1] evaí 'nam; [d]agnír vṛitrā́ṇi jañghanad íty âha, sám-iddha evā́ 'sminn indriyáṃ dadhâty; [e]agné stómam manâmaha íty âha, manutá evaí 'nam; etā́ni vā́ áhnâ◡ rûpā́ṇi ‖ 1 ‖ anv-ahám evaí 'naṃ cinuté, 'vā́ 'hnâ◡ rûpā́ṇi runddhe[1]. brahma-vâdíno vadanti: kásmât satyā́d yâtá-yâmnîr anyā́ íshṭakâ áyata-yâmnî lokam-pṛiṇé 'ty, aindrâ-'gnī́[2] hi bârhaspatyé[3] 'ti brûyâd, indrâ-'gnī́ ca hí devā́nâm bṛíhaspátiç[3] cā́ 'yâta-yâmâno; 'nucará-vatî bhavaty, ájâmitvâyâ; 'nu-shṭúbhā́ 'nu caraty, âtmā́ vaí lokam-pṛiṇā́ prâ-'ṇò 'nu-shṭúp, tásmât prâ-'ṇáḥ sárvâṇy áñgâny ánu carati; tā́ asya sū́da-dohasaḥ ‖ 2 ‖ íty âha, tásmât párushi-parushi rásaḥ; sóma◡ çrîṇanti pṛíçnaya íty âhā́, 'nnaṃ vaí pṛíçny, ánnam evā́ 'va runddhe[1],

6. ahnâṃ rûpâṇi (ishṭakâḥ), lokampṛiṇâ. [1] °ṃdh° ACDW. [2] s. P. 4, 37. [3] ohne avagraha.

'rkó vấ agnír, arkó 'nnam, ánnam evấ 'va runddhe[1]; jánman devấnâṃ víças trishv ấ rocané diváḥ íty âhe, 'mấn evấ 'smai lokấñ jyótishmataḥ[1.2] karoti; yó vấ íshṭakânâm prati-shṭhấṃ véda práty evá tishṭhati, táyâ devátayâ[3] 'ṅgirasvád[3] dhruvấ sîdé 'ty âhai, 'shấ vấ íshṭakânâm prati-shṭhấ, yá evấṃ véda práty evá tishṭhati ‖ 3 ‖ rûpấṇi, sûdadohasas, táyâ, shóḍaça ca ‖ 6 ‖

[a.b] 2, 5, 8, 1. 5; [c] 1, 4, 46, 3; [d] 4, 3, 13, 1; [e] çâkhântaragataḥ. — [2.3] 4, 2, 4, 4. — agnè | eti — vîtayè — ahvàta — vṛiṇîmahe — vṛiṇîte — idhyate — iṃdhe — samiddha iti sam-iddhe — agneḥ — manâmahe — manute — cinute — aindrâgnity aindra-agnî — indrâgnî itîndra-agnî — priçni — ruṃdhe — trishu | eti — lokân | jyotishmataḥ.

7. suvar-gấya vấ eshá lokấya cîyate yád agnír, vájra ekâdaçínî[1], yád agnấv ekâdaçínîm minuyấd vájreṇai 'nau suvar-gấi lokấd antár dadhyâd, yán ná minuyất sváru-bhiḥ[2] paçûn vy ardhayed; eka-yûpám minoti, naí 'naṃ vájreṇa suvar-gấi lokấd antar-dádhâti ná sváru-bhiḥ paçûn vy ardhayati. ví vấ eshá indriyéṇa vîryèṇa 'rdhyate yò 'gníṃ cinvánn adhi-krấmaty; aindriyấ ‖ 1 ‖ ṛicấ[3] "-krámaṇam prátî 'shṭakâm úpa dadhyân, né 'ndriyéṇa vîryèṇa vy ṛidhyate. rudró vấ eshá yád agnís, tásya tisráḥ çaravyâḥ pratîcî[1] tiráçcy[1] anûcî[1], tấbhyo vấ eshá ấ vṛiçcyate yò 'gníṃ cinutè, 'gníṃ citvấ tisṛi-dhanvám áyâcitam brâhmaṇấya dadyât; tấbhya evá námas karoty[4], átho tấbhya evấ "tmấnaṃ níṣh krîṇîte. yát te rudra puráḥ ‖ 2 ‖ dhánus tád vấto ánu[5] vâtu te, tásmai te rudra saṃ-

---

6. [4] °nj° A, °ṃj° W.

7. ekayûpâdividhayaḥ. [1] ohne avagraha. [2] svaruçabdena yûpatakshaṇakâlînâni çakalâny ucyante. [3] indraṃ viçvâ avîvṛidhann ity ṛicâ s. IV, 6, 8, 4. [4] so (°s k°) AW, s. P. 8, 30. [5] so (°o a°) AW, s. P. 11, 5.

-vatsaréṇa námas karomi[4]; yát te rudra dakshiṇā dhánus tád vāto ánu[5] vâtu te, tásmai te rudra pari--vatsaréṇa námas karomi[4]; yát te rudra paçcād dhánus tád vāto ánu[5] vâtu te, tásmai te rudre 'dâvatsaréṇa[1] námas karomi[4]; yát te rudro 't-tarād dhánus tát ‖ 3 ‖ vāto ánu[5] vâtu te, tásmai te rudre 'du-vatsaréṇa námas karomi[4]; yát te rudro 'pári dhánus tád vāto ánu[5] vâtu te, tásmai te rudra vatsaréṇa námas karomi[4].

rudró vā eshá yád agníḥ, sá yáthâ vyâghráḥ[1] kruddhás tíshṭhaty evám vā eshá etárhi; sáṃ-citam etaír úpa tishṭhate, namas-kâraír evaí 'naṁ çamayati. yé 'gnáyaḥ ‖ 4 ‖ purîshyâḥ prá-vishṭâḥ pṛithivîm ánu | téshâṃ tvám asy ut-tamáḥ prá ṇo jîvātave suva ‖ ápaṃ tvâ 'gne mánasā, "paṃ tvâ 'gne tápasā, "paṃ tvâ 'gne dîkshāyā, "paṃ tvâ 'gna upasád-bhir, ápaṃ tvâ 'gne sutyāyā, "paṃ tvâ 'gne dákshiṇâbhir, ápaṃ tvâ 'gne 'va-bhṛithénā, "paṃ tvâ 'gne vaçáyā, "paṃ tvâ 'gne svagā-kâréṇé 'ty âhai, 'shā vā agnér áptis, táyai 'vaí 'nam âpnoti ‖ 5 ‖ aindriyā, purā, uttarād dhánus tád, agnáya, âhâ, 'shṭaú ca ‖ 7 ‖

antardadhâtîty ántaḥ-dadhāti — namáḥ | karoti | atho iti — namáḥ | karomi — dakshiṇâ — idâvatsareṇâ — uttarâd ity út-tarât — iduvatsarenetîdu-vatsareṇâ — namaskârair iti namaḥ kâraiḥ — ánu[6] | teshâm — manásâ | âpâm.

8. gâyatréṇa purástād[1] úpa tishṭhate prâ-'ṇám evā 'smin dadhâti, bṛihad-rathaṃtarābhyâm pakshāv ója evā 'smin dadhâty, ṛitusthāyajnâyajníyena[1 u. 2] púcham ṛitúshv evá práti tishṭhati; pṛishthaír úpa tishṭhate, téjo vaí pṛi-

---

7. [6] ohne iti, weil am Ende des ardharca.

8. upasthânâdikam (âtmeshṭaká[nâ]m upasthânam). [1] ohne avagraha. [2] zu °tusthâ° s. P. 6, 7.

shṭhâni, téja evâ 'smin dadhâti. prajâ-patir agnim asṛijata, sò 'smât sṛishṭâḥ párâñ[1] ait; tám vâra-vantîyenâ 'vârayata tád vâra-vantîyasya vâravantîya-tvám, çyaiténa çyetîm akuruta[2] tác chyaitásya çyaita-tvám ‖ 1 ‖ yád vâra-vantîyeno 'pa-tíshṭhate vârâyata evaí 'nam, çyaiténa çyetîm kurute; prajâpaterhṛidayenâ[1.4] 'pi-pakshám práty úpa tishṭhate, premâṇam evâ 'sya gachati. prâcyâ[1] tvâ diçâm sâdayâmi gâyatréṇa chándasâ 'gninâ devátayâ[1] 'gnéḥ çîrshṇâm 'gnéḥ çira úpa dadhâmi; dákshiṇayâ tvâ diçâm sâdayâmi traishṭubhena[1] chándasé 'ndreṇa devátayâ 'gnéḥ pakshéṇâ 'gnéḥ pakshám úpa dadhâmi; pratîcyâ[1] tvâ diçâm sâdayâmi ‖ 2 ‖ jâgatena chándasâ savitrâ devátayâ 'gnéḥ púchenâ 'gnéḥ púcham úpa dadhâmy; údîcyâ[1] tvâ diçâm sâdayâmy ânu-shṭubhena chándasâ mitrâ-váruṇâbhyâm devátayâ[1] 'gnéḥ pakshéṇâ 'gnéḥ pakshám úpa dadhâmy; ûrdhváyâ tvâ diçâm sâdayâmi pâṅktena[5] chándasâ bṛíhaspátinâ[1] devátayâ 'gnéḥ pṛishṭhénâ 'gnéḥ pṛishṭhám úpa dadhâmi. yó vâ ápâ-"tmânam agnim cinuté 'pâ-"tmâ 'múshmiṅ loké[6] bhavati, yáḥ sâ-"tmânam cinute sâ-'tmâ 'múshmiṅ loké[6] bhavaty; âtme-'shṭakâ úpa dadhâty, eshá vâ agnér âtmâ, sâ-"tmânam evâ 'gnim cinute, sâ-"tmâ 'múshmiṅ loké[6] bhavati yá evám véda ‖ 3 ‖ çyaitatvám, pratîcyâ tvâ diçâm sâdayâmi, yáḥ sâtmânam cinuté, dvâviṅçatiç ca ‖ 4 ‖

ṛitusthâyâjnâyajniyéna — saḥ | asmât — çyetîm | akuruta — vârayate — çyetîm | kurute | prajâpaterhṛidayena | apipaksham ity ápi-paksham | prati | upeti | tishṭhate — cinute | apâtmety apâ-âtmâ — sâtmânam iti sa-âtmânam.

---

3. [1] so (°i a°) AW, s. P. 10, 18. [2] als ein Wort. [3] °ût° A. [4] °nl° A.

9. [a]ágna uda-dhe yấ ta íshur yuvấ nấma táyâ no mṛiḍa, tásyâs te námas, tásyâs ta úpa jîvanto[1] bhûyâsmấ; [b]'gne dudhra[2], [c]gahya, [d]kiṁçila[2], [e]vanya yấ ta íshur yuvấ nấma táyâ no mṛiḍa, tásyâs te námas, tásyâs ta úpa jîvanto[1] bhûyâsma; [f]páñca vấ etè 'gnáyo yác citaya, uda-dhír evá nấma prathamó dudhráḥ ‖ 1 ‖ dvitîyo, gáhyas tṛitîyaḥ, kiṁçiláç caturthó, ványaḥ pañcamás; tébhyo yád ấ-hutîr ná juhuyấd adhvaryúm ca yájamânaṃ ca prá daheyur, yád etấ ấ-hutîr juhóti bhâga-dhéyenai 'vaí 'nâñ chamayati[3], nấ "rtim[2] ấ 'rchaty[4a.5] adhvaryúr ná yájamâno. [6]vấñ ma âsán, nasóḥ prâ-'ṇò, 'kshyóç cákshuḥ, kárṇayoḥ çrótram, bâhuvór bálam, ûruvór ójo, 'rishṭâ víçvâny áṅgâni, tanûḥ ‖ 2 ‖ tanúvâ me sahá, námas te astu[6], mấ mâ hiṁsîr; [h]ápa vấ etásmât prâ-'ṇấḥ krâmanti yò 'gníṃ cinvánn adhi-krấmati, vấñ ma âsán nasóḥ prâ-'ṇá íty âha prâ-'ṇấn evấ "tmán dhatte. [i]yó rudró agnaú[7], yó ap-sú[8], yá óshadhîshu[1] yó rudró víçvâ bhúvanâ "-vivéça tásmai rudrấya námo astv[8]; [k]ấhuti-bhâgâ vấ anyé rudrấ havír-bhâgâḥ ‖ 3 ‖ anyé, çata-rudríyaṁ[9] hutvấ gâvîdhukáṃ[2] carúm eténa yájushâ caramấyâm ishṭakâyâṃ ní dadhyâd, bhâga-dhéyenai 'vai 'naṁ çamayati, tásya t' vaí[10] çata-rudríyaṁ[9] hutám ity âhur yásyai 'tád agnaú kriyáta íti. [l]vásavas tvâ rudraíḥ purástât[2] pântu, pitáras tvâ yamá-râjânaḥ pitṛi-bhir dakshiṇatáḥ[2] pântv, âdityấs tvâ víçvair devaiḥ paççất pântu, dyutânás tvâ mârutó marúd-bhir ut-taratáḥ[2] pâtu ‖ 4 ‖ devấs tvé 'ndra-jyeshṭhâ váruṇa-râjâno 'dhástâc[2] co 'párishṭâc[2] ca pântu; [m]ná vấ

---

9. âhutyâdikam (âjyâhutîḥ prokshaṇaṃ ca). [1] als zwei Wörter! upajîvantaḥ samici[na]jîvanayuktâḥ. [2] ohne avagraha. [3] °nch° AW. [4] s. P. 10, 9. [5] unbetont. [6] so (te astu) AW, s. P. 11, 17. [7] so (°o ag°) AW, s. P. 11, 16. [8] so (°o ap° und °o as°) AW, s. P. 11, 17. [9] °drî° C prima manu. [10] s. P. 5, 13.

eténa pûtó ná médhyo ná pró-'kshito yád enam átaḥ prâcînam[1] pro-'ksháti, yát sám-citam ájyena pro-'ksháti téna pûtás téna médhyas téna pró-'kshitaḥ ‖ 5 ‖ dudhrás, tanûr, havírbhâgâḥ, pâtu, dvâtriṁçac ca ‖ 9 ‖

[a]Âr. 10, 73. Pâr. 1, 3. — agnè | udadhe ity úda-dhe | yâ | te — te | upeti | jîvántaḥ — enân | çamayati — eti | richati[b] — vâk | me — akshyoḥ — bâhuvoḥ — ûruvoḥ — âhútibhâgâ ity âhúti-bhâgâḥ — tu | vai — kriyate — indrâjyeshṭhâ itîndrâ-jyeshṭhâḥ — prokshita iti pra-ukshitaḥ — prokshatîti pra-ukshati.

10. [a]samîcî[1. 2] nâmâ 'si prâcî[1] dík, tásyâs te 'gnír ádhi-patir asitó rakshitâ, yáç câ 'dhi-patir yáç ca goptâ tâbhyâṁ námas taú no mṛidayatâṁ, té yáṁ dvishmó yáç ca no dvéshṭi táṁ vâṁ jámbhe dadhâmy; ojasvînî[1] nâmâ 'si dakshiṇâ dík, tásyâs ta índró 'dhi-patiḥ pṛidâkuḥ; prâcî[1] nâmâ 'si pratîcî[1] dík, tásyâs te ‖ 1 ‖ sómó 'dhi-patiḥ sva-jò[3]; 'va-sthâvâ nâmâ 'sy údîcî[1] dík, tásyâs te váruṇó 'dhi-patis tiráçca-râjir; ádhi-patnî nâmâ 'si bṛihatî dík, tásyâs te bṛíhaspátir[1] ádhi-patiḥ çvitró; vaçínî nâmâ 'si 'yáṁ dík, tásyâs te yamó 'dhi-patiḥ kalmâsha-grîvo rakshitâ, yáç câ 'dhi-patir yáç ca goptâ tâbhyâṁ námas taú no mṛidayatâṁ, té yáṁ dvishmó yáç ca ‖ 2 ‖ no dvéshṭi táṁ vâṁ jámbhe dadhâmy. [b]etâ vaí devátâ[1] agníṁ citáṁ rakshanti, tâbhyo yád â-hutîr ná juhuyâd adhvaryúṁ ca yájamânaṁ ca dhyâyeyur, yád etâ â-hutîr juhóti bhâga-dhéyenai 'vaí 'nâñ chamayati[4], nâ "rtim[1] â 'rchaty[5. 6] adhvaryúr ná yájamâno. [c]hetáyo nâma stha, téshâṁ vaḥ puró gṛihâ, agnír va ishavaḥ sa-

---

10. sarpâhutír mahâhomo mokaç ca. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 32. [3] als Compositum! s. V, 5, 14, 1. [4] °nch° AW. [5] so (â 'rch°) AW, s. P. 10, 9. [6] unbetont!

liló; ni-limpā nāma ‖ 3 ‖ stha, téshâṃ vo dakshiṇā gṛihāḥ, pitáro va íshavaḥ ságaro; vajríṇo nāma stha, téshâṃ vaḥ paççād gṛihāḥ, svápno va íshavo gáhvaro; 'va-sthāvâno nāma stha, téshâṃ va ut-tarād gṛihā, āpo va íshavaḥ samudró[1]; 'dhi-patayo nāma stha, téshâṃ va upári gṛihā, varsháṃ va íshavó 'vasvân[1]; kravyā nāma stha pārthivās, téshâṃ va ihá gṛihāḥ ‖ 4 ‖ ánnaṃ va íshavo ni-mishó vâta-nāmâṃ; tébhyo vo námas, té no mṛiḍayata, té yáṃ dvishmó yáç ca no dvéshṭi táṃ vo jámbhe dadhâmi. [d] hutā-'do vā anyé devā ahutā-'do 'nyé, tān agni-cíd evó 'bháyân prîṇâti; dadhnā madhu-miçréṇai 'tā ā-hutîr juhoti, bhâga-dhéyenai 'vaí 'nân prîṇâty; átho khálv âhuḥ: íshṭakâ vaí devā ahutā-'da íti ‖ 5 ‖ anu-parikrāmaṃ juhoty, ápari-vargam evaí 'nân prîṇâtî. [e] 'máu stánam ūrjasvantaṃ[1] dhayâ 'pām prá-pyâtam[7] agne sarirásya mádhye | útsaṃ jushasva mádhu-mantam ûrva samudríyau[1] sádanam ā viçasva ‖ [f] yó vā agním pra-yújya ná vi-muñcáti yáthā 'çvo yuktó 'vi-mucyamânaḥ kshúdhyan parâ-bhávaty evám asyâ 'gníḥ párâ bhavati, tám parâ-bhávantaṃ yájamânó 'nu párâ bhavati, sò 'gníṃ citvā lûkshâḥ ‖ 6 ‖ bhavatî; 'máu stánam ūrjasvantaṃ dhayâ 'pām íty ājyasya pûrṇāu srúcaṃ juhoty, eshá vā agnér vi-mokó, vi-múcyai 'vā 'smâ ánnam ápi dadhâti; tásmâd âhur yáç cai 'váṃ véda yáç ca ná: su-dhāyau ha vaí vâjī sú-hito dadhātī 'ty, agnír vāvá[1] vâjī, tám evá tát prîṇâti, sá enam prîtáḥ prîṇâti vásîyân bhavati ‖ 7 ‖ pratīcī dík, tásyās te, dvishmó yáç ca, nilimpā name, 'há gṛihā, íti, lûkshó, vásiyân bhavati ‖ 10 ‖

[e] Vs. 17, 87. Kâ. 18, 4, 26. — samîcī | nâmâ — pṛidākuḥ | prâcī — svaja iti sva-jaḥ | avasthâvety áva-sthâvā —

10. [7] právyâtam C vor iti, prápyātam C nach iti.

tiraçcârâjir iti tiraççâ-râjiḥ — etâḥ | vai — enân | çamayati — eti | richati — nilimpâ iti ni-limpâḥ — vaḥ | dakshiṇâ — gahvâraḥ | avasthâvâna ity âva-sthâvânaḥ — uttarâd ity út-tarât — gṛihâḥ | varsham — avâsvân | kravyâḥ — hutâda iti huta-adâḥ — ahutâda ity âhuta-adâḥ — atho iti — ishṭâkâḥ — dhaya | apâm | prapyâtam iti pra-pyâtam[7] — avimucyamâna ity avi-mucyamânaḥ — anu | pareti | bhavati.

24. açvamedhaḥ (5, 5, 11-24*).

11. índrâya râjne sûkaró[1], váruṇâya râjne kṛishṇo, yamâya râjna ṛiçya, ṛishabhâya râjne gavayáḥ, çârdûlâya râjne gauráḥ[3], purusha-râjâya markáṭaḥ[4], kshipra-çyenásya vártikâ[5], nîlaṃgoḥ[1u.6] kṛimiḥ, sómasya râjnaḥ kuluṃgáḥ[1u.7], sindhoḥ çiçumâro[1u.8], himá-vato hastî ‖ 1 ‖ índrâya[9], 'shṭâvi(ç)atiḥ ‖ 11 ‖

K. Aç. 7, 1[10]. — Vs. 24, 30.

12. mayúḥ[1] prâjâ-patyá, ûló[2] hâlîkshṇo[3u.4] vṛishadaç(ç)ás[3u.5] té dhâtúḥ, sárasvatyai[3] çâriḥ çyetâ purusha-vâk, sárasvate[3] çúkaḥ çyetáḥ purusha-vâg, âraṇyò 'jó[6] na-

* s. Ind. Stud. 3, 375. 383.

11-24. açvamedhaçeshabhûtâ aikâdaçinâḥ (ekâdaçinaḥ Cod.) paçavaḥ; 11. prathamâ ekâdaçinî. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 39. [3] gauramṛigaḥ; rakta ity eke, çukla ity anye. [4] vânaraḥ. [5] caṭakâsadṛiçî. [6] nîlaṃ° C, nîlaprabhasya sarpaviçeshasya sarîsṛipâṇâṃ râjne. [7] kulumgaḥ citragaḥ kaṭukasvaraḥ. [8] grâhaḥ. [9] °ya râjne W. [10] der Kâṭhaka-Text ist für § 11-24 ganz identisch mit dem hiesigen Texte, bis auf einige Varianten in den einzelnen Wörtern, die überdem zum Theil auf den schlechten Zustand der Kâṭh.-Handschrift zu schieben sein werden.

12. daçinî. [1] mayuḥ kimpurusha ity eke, araṇyamayûra ity apare. [2] ûlaḥ kaḥkaḥ, ulûka ity anye, divyakarṇa ity apare. [3] ohne avagraha. [4] hâlikshṇaḥ tṛiṇahiṅsa ity eke, haritacaṭaka ity anye. [5] vṛishadaṅço mârjâraḥ, tatsadṛiça ity eke. [6] âraṇyo 'jaḥ çarabhaḥ.

kuláḥ çákâ[7] té paushṇā́, vâcé krauñcáḥ[8] ‖ 1 ‖ mayús, tráyoviṃçatiḥ ‖ 12 ‖

K. Aç. 7, 2. — Vs. 24, 31. 33. — halī́kshṇaḥ | vṛishadaṃçaḥ — paushṇâḥ.

13. apā́ṃ náptre jashó[1], nâkró[2] mákaraḥ kulîkáyas[2 u. 3] té 'kûpârasya[2 u. 3], vâcé paiñga-râjó[4], bhágâya kushī́taka[2 u. 5], âtī́ vâhasó dárvidâ[2 u. 6] té vâyavyâ, dig-bhyáç cakravâkáḥ ‖ 1 ‖ apā́m, ékân ná viṃçatíḥ ‖ 13 ‖

K. Aç. 7, 3. — akū́pârasya — vâyavyā́ḥ.

14. bálâyâ 'jagará[1 u. 2], âkhúḥ[1] sṛijayā́[3] çayáṇḍakas[1 u. 4] té maitrā́, mṛityáve 'sitó[5], manyáve sva-jáḥ[6], kumbhî-násaḥ[7] pushkara-sâdó[8] lohitâ-'hís[9] té tvâshṭrā́ḥ, prati-çrútkâyai vâhasáḥ[10] ‖ 1 ‖[11] bálâyâ, 'shṭā́daça ‖ 14 ‖[12]

K. Aç. 7, 4. — maitrâḥ — asitaḥ — kumbhînasa iti kumbhî-nasáḥ.

---

12. [7] çakâ makshikety eke, dîrghakarṇo mṛigaviçesha ity apare. [8] kraunco dârnṇasvanaḥ pakshiviçeshaḥ.

13-24. dvayor annvâkayor (11. 12) ekâdaçinî daçini ceti dvau saṃghâv uktan, evam uttaratrâ'pi yathâyogaṃ drashṭavyam. [1] so (ja°) ACDFW, jashavattuṇḍo makaraḥ. [2] nâkro dîrghatuṇḍo grâhaḥ, dîrghapucho matsyaviçesha ity eke; makaraḥ paryastatuṇḍaḥ, kulikayo bahupân matsyaviçeshaḥ, akûpârasya samudrasya. [3] ohne avagraha. [4] paiñgarâjaḥ raktâksho bharadvâjaḥ, samudrataraṅge cârî mahâpakshity anye, cakora ity anye. [5] knshitakaḥ samudrakâkaḥ. [6] âtî kutragî, câsha ity anye; vâhasaḥ pṛishṭhe kshullaçañkhavâhî jantnḥ, darvidâ jalapakshi, drumakukkuṭa ity eke. [7] apā́ṃ náptra W.

14. [1] ohne avagraha. [2] mahoragaḥ. [3] sṛijayâ nilamakshikâ, çuklasarpa ity eke, nilamahisha ity apare. [4] çayaṇḍakaḥ kṛikalâsaḥ. [5] asitaḥ kṛishṇasarpaḥ. [6] als Compositum, s. V, 5, 11, 2! svajaḥ sarpaviçeshaḥ, vilâdishu yaḥ svayam eva jâyate; aber √svaj! [7] kumbhinasaḥ svâpaçîlaḥ sarpaviçeshaḥ. [8] pushkarasâdaḥ pushkarasarpaḥ, bhramara ity eke. [9] çvetalohitasarpaḥ. [10] so ACDW, vâhasaḥ Pet. W., kalpapramâṇasarpaḥ. [11] 14 A! s. die folg. Note. [12] so D; bálâyâ 'shṭā́daça ‖ 14 ‖ fehlt in A (s. Note [11]). C. W und steht die betreffende Angabe in W, da es sich hiebei um fünf (kaṇḍikâ, resp.) anuvâka von gleicher Wortzahl handelt, erst am Schlusse des letzten derselben, des anuv. 18; ebenso auch in AC, jedoch so, dafs anuv. 15-18 daselbst als 14, 2-5 erscheinen! Es werden nämlich die elf annvâka 14-24 — so DFW, das

15. purusha-mṛigáç[1] candrámase[2], godhā́[2u.3] kā́lakā[4] dârv-âghâṭás[5] té vánaspátînâm[2], eṇy[6] áhne[7] kṛíshṇo[8] rā́triyai, pikáḥ[9] kshvíṅkā[10] nī́la-çîrshṇî[11] tè 'ryamṇé, dhâtúḥ katkaṭáḥ[12] ‖ 1 ‖[13]

K. Aç. 7, 5. — dârvâghâṭa iti dâru-âghâtaḥ — eṇî — te | aryamṇe.

16. saurī́ balā́kā, 'rçyo mayū́raḥ çyenás té gandharvā́ṇâm, vásûnâm kapíñjalo[1u.2], rudrā́ṇâm tittirī́[3], rohit[4] kuṇḍṛiṇā́cî[1u.5] golā́ttikā[1u.6] tā́ apsarásâm, áraṇyâya sṛimaráḥ[7] ‖ 1 ‖[8]

K. Aç. 7, 6. — balâkā́ | ṛiçyáḥ — tittiriḥ — te.

17. pṛisható[1] vaiçva-deváḥ, pitvó[2] nyáṅkuḥ[3u.4] káças[5] té 'nu-matyâ, anya-vâpò[5] 'rdha-mâsā́nâm, mâsā́m

---

Kâṭh. und die Âtreyî-Anukramaṇî (s. Ind. Stud. 3, 383) — in AC nur als deren sechs (14-19) gezählt, 14-18 eben als 14, 1-5 und 20. 21 als 16, 1. 2; dabei werden dann die kaṇḍikā innerhalb der anuvâka 14 u. 16, gegen den sonstigen Usus hierbei, nicht zu 50, sondern nur zu 18 Wörtern gerechnet! Es liegt hier somit eine unmittelbare Differenz in der Eintheilung des Textes vor. In der Aufführung der anuvâka-pratîka am Schlufs des prapâṭhaka werden übrigens auch in AC deren nicht 19, sondern wie in den andern Texten ebenfalls 24 gezählt, s. Anm. [8] zu V, 5, 24, so dafs somit AC in ihrer Differenz nicht einmal consequent sind (s. überdem noch Anm. [11]).

15. [1] purushamṛigo naramukho mṛigaviçeshaḥ. [2] ohne avagraha. [3] godhâ musalikā, mahâgodhety eke. [4] kâlakâ saraṭâ. [5] s. P. 7, 13; dârvâghâṭaḥ drumakiṭṭakaḥ. [6] eṇî mṛigî. [7] s. P. 4, 89. [8] kṛishṇaḥ kṛishṇamṛigaḥ. [9] pikaḥ kokilaḥ. [10] kshviṃkā raktamukhî vânarî. [11] die Erklärung fehlt im schol. [12] katkaṭaḥ vilavâsî karkaṭaḥ. [13] so (‖ 1 ‖) DW, ‖ 2 ‖ AC.

16. [1] ohne avagraha. [2] kapiṃjalaḥ adho-nipâtî (!). [3] s. P. 8, 17; tittiriḥ parushasvaraḥ. [4] rohit ṛiçyastrî. [5] kuṃḍṛiṇâcî gṛihagodhikâ. [6] golattikâ aṃjariṭakâ, piṭaçukleti kecit. [7] aṛimaraḥ camaraḥ. [8] so (‖ 1 ‖) DW, ‖ 8 ‖ AC.

17. [1] pṛishataḥ çvetabindunçabalâṅgo mṛigaḥ. [2] pitvo vyâghraḥ. [3] ohne avagraha. [4] nyaṃkuḥ hariṇaḥ, ṛiksha ity eke. [5] kaço 'nyavâpaḥ kaçyapaḥ kvayiḥ kuṭaravo mṛigaviçeshâḥ.

kaçyápaḥ[5], kváyiḥ[5] kuṭárur[5] dâtyauhás[3 u. 6] té sinîvâlyaí[3], bṛihaspátaye[3] çitpuṭáḥ[3 u. 7] ‖ 1 ‖[8]

K. Aç. 7, 7. — te | anúmatyâ ity anú-matyai.

18. çákâ[1] bhaumî, pâñktráḥ[2] káço[3] mânthîlávas[3] té pitṛiṇâm, ṛitûnâm jáhakâ[4], saṃ-vatsaráya lópâ[5], kapóta[6] úlûkaḥ çaçás té nair-ṛitâḥ, kṛikavâkuḥ[6 u. 7] sâvitráḥ ‖ 1 ‖[8] bálâya, purushaṃrigáḥ, saurî, pṛishatáḥ, çákâ, 'shṭádaçâ-'shṭâdaça ‖ 18 ‖[9]

K. Aç. 7, 8. — mânthîlavâḥ — nairṛitâ iti naiḥ-ṛitâḥ.

19. rúrû raudráḥ, kṛikalâsáḥ[1 u. 2] çakúniḥ[2] píppakâ[4] té çaravyâyai[5], hariṇó mârutó, bráhmaṇe çârgás[6], taráksbuḥ[7] kṛishṇáḥ çvâ catur-akshó[8] gardabhás tá itara-janânâm, agnáye dhûmkshṇâ[9] ‖ 1 ‖ rúrur, vioçatíḥ ‖ 19 ‖[10]

K. Aç. 7, 9. — rurúḥ — te.

20. alajá[1] ântarikshá[2], udró madgúḥ plavás tè 'pâm, ádityai haṁsa-sâcir[3], indrâṇyaí kîrçâ[3], gṛídhraḥ çiti-kakshî[4] vârdhrâṇasás[2 u. 5] té divyâ, dyâvâ-pṛithivyâ çvâ-vít[6] ‖ 1 ‖ alájo, 'shṭádaça ‖ 20 ‖[7]

---

17. [6] dâtyauhaḥ kâlakaṇṭha ity eke, pushkariṇîvasatir ity anye. [7] ? so (çitpu°) ADW, çitpha° C, çityu° F; çityuṭaḥ mârjârasadṛiço jâtiviçeshaḥ. [8] so (‖ 1 ‖) DW, ‖ 4 ‖ AC.

18. [1] çakâ makshikâ, s. Anm. [7] zu anuv. 12. [2] ? pâṃtra ACDFW; pâṃtrakaçau pakshiviçeshau. [3] mâthî° C, mâṃdhî° A sec. m.; mâṃthîlavaḥ jalakukkuṭaḥ. [4] jahakâ vilavâsî kroshṭâ. [5] lopâ çmaçânaçakuniḥ. [6] ohne avagraha. [7] kṛikavâkur âraṇyaḥ (? °kus ara° Cod.) kukkuṭaḥ. [8] so DW; ‖ 5 ‖ AC. [9] so (‖ 18 ‖) DW, ‖ 14 ‖ AC.

19. [1] ohne avagraha. [2] kṛikalâsaḥ kâmarûpî. [3] çakuniḥ kâkaḥ. [4] so (°pp°) ACDW, °py° F; pipyakâ pakshiviçeshaḥ. [5] çaravyâ bâṇadhâriṇî devatâ. [6] çârmas W pr. m.; çârgaḥ âraṇyaçaṭakaḥ. [7] tarakshur vyâghraviçesho gardabhâkâraḥ. [8] kṛishṇavarṇaç caturakshaḥ çvâ, akshṇor upari vindudvayavân. [9] dhûmkshṇâ çvetakâkî. [10] so (‖ 19 ‖) DW, ‖ 15 ‖ AC.

20. [1] alajo bhâsaḥ. [2] ohne avagraha. [3] Erklärung fehlt. [4] çitikakshî pâṃḍarodaro gṛidhraḥ. [5] so (°rdhrâ°) A. W. C sec. m.; rdhra D. C. prima manu; vârdhrâṇasaḥ (vâghrî Cod.) khaḍgamṛigaḥ. [6] s. P. 3, 2; çvâvit (°viṭa Cod.) çalalî sûciromaḥ. [7] so W; ‖ 1 ‖ AC.

K. Aç. 7, 10. — te | apâm — vârdhrâṇasaḥ — divyâḥ — çvâvid iti çva-vit.

21. sn-parṇáḥ pârjanyó, haeósó vṛíko[1] vṛishadaeçás[2 u. 3] tá aindrâ, apâm udrò[4], 'ryamṇé lopâçáḥ[2 u. 5], siehó nakuló vyâghrás[2] té mahe-'ndrâya, kâmâya párasvân[2 u. 6] || 1 || suparṇò, 'shṭâdaça || 21 || [7]

K. Aç. 7, 11. — Vs. 24, 34. — te — aryamṇe.

22. âgneyâḥ kṛishṇá-grîvaḥ, sârasvatî[1] meshî, babhrúḥ saumyáḥ, paushṇáḥ çyâmáḥ, çiti-pṛishṭhó bârhaspatyáḥ[1], çilpó[2] vaiçva-devá, aindrò 'ruṇó, mârutáḥ kalmâsha[3], aindrâ-'gnáḥ saeu-hitò[4], 'dhó-râmaḥ[5] sâvitró, vârṇṇáḥ pétvaḥ[6] || 1 || âgneyó, dvâviaeçatiḥ || 22 || [7]

K. Aç. 8, 1. — aruṇaḥ — adhorâma ity adho-râmaḥ.

23. áçvas tûparó[1] go-mṛigás[2] té prâjâ-patyâ, âgneyaú kṛishṇá-grîvau, tvâshṭraú lomaça-sakthaú, çiti-pṛishṭhaú bârhaspatyaú[3], dhâtré pṛisho-'daráḥ[4], sauryò balákshaḥ[5] pétvaḥ || 1 || áçvaḥ, shódaça || 23 || [6]

K. Aç. 8, 2. — Vs. 24, 1. — pṛishodara iti pṛisha-udaraḥ.

24. agnáyé 'nîka-vate róhitâ-'ñjir[1] anaḍvân[2], adhó-râmau sâvitraú, paushṇaú rajatá-nàbhî[3], vaiçva-devaú pi-

21. [1] vṛiko 'raṇyaçvâ. [2] ohne avagraha. [3] vṛishadaṅçò mârjâlasadṛiçaḥ, s. Anm. [5] bei anuv. 12. [4] udro jalaviḍâlaḥ. [5] lopâçaḥ kroshṭâ. [6] parasvân mahishaḥ. [7] so DW, || 2 || alajáḥ suparṇò 'shṭâdaçâ-'shṭâdaça || 16 || AC.

22-24. (uktâḥ sarva âraṇyâḥ, atha) grâmyâs trayaḥ saṃghâḥ. [1] ohne avagraha. [2] çilpo bahurûpaḥ. [3] kalmâshaḥ kṛishṇabindulâñchitaḥ. [4] saṃhitaḥ kṛishṇaḥ kṛishṇaçavalaḥ. [5] adhorâmaḥ çvetakṛishṇodaraḥ. [6] petvo galitaretasko meshaḥ. [7] so DW, || 17 || AC.

23. [1] tûparaḥ çṛiṅgahînaḥ. [2] gomṛigaḥ gomṛigyâm utpannaḥ. [3] ohne avagraha. [4] s. Pâṇ. 6, 3, 109; pṛishodaraḥ çvetabindumadudaraḥ. [5] balakshaḥ çvetaḥ. [6] so DW; 18 AC.

24. [1] rohitâñjir lohitaliṅgaḥ. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 4, 12; rajatanâbhî çuklanâbhî.

çámgau[2a. 4] tûparaú, mârutáḥ kalmâsha, âgneyáḥ kṛishṇò 'jáḥ, sârasvatī[2] meshī, vâruṇáḥ kṛishṇá éka-çitipât pétvaḥ[5] ‖ 1 ‖ agnáyé 'nîkavate, dvâviꣳçatiḥ ‖ 24 ‖[6]

K. Aç. 8, 3. — anîkavata ity anîka-vate | rohitâñjir iti rohita-añjiḥ — ajaḥ.

yád ékena, prajâpatir[7], yájushâ, "po, viçvákarmâ, 'gna â yâhi, suvargâya vájro, gâyatréṇâ, 'gna úḍadhe, samîcî, 'ndrâya, mayúr, apâm, bálâya, purushamṛigáḥ, saurî, ṛishatáḥ, çákâ, rúrur, alajáḥ, suparṇá, âgneyó, 'çvo, 'gnáyé 'nîkavate, cáturviꣳçatiḥ ‖ 24 ‖

yád ékena (1, 1), sá pâpîyân (2, 4), etád vâ agnéḥ çíro (1, 4), dhánus tád (7, 3), devâs tvé 'ndrajyeshṭhâ (9, 5), apâm náptré (13, 1), 'çvas tûparó, dvíshashṭiḥ ‖ 62 ‖[8]

iti taittirîyasaṃhitâyâm pañcamakâṇḍe pañcamaḥ prapâṭhakaḥ ‖

19. agnividhiḥ (Fortsetzung des uttaram kâṇḍam, 5, 6, 1-10*).

1. [a] hiraṇya-varṇâḥ çúcayaḥ pâvakâ yâsu jâtáḥ kaçyápo yâsv índraḥ | agníṃ gárbhaṃ dadhire ví-rûpâs tâ na âpaḥ çáꣳ syonâ bhavantu ‖ [b] yâsâꣳ râjâ váruṇo yâti mádhye satyâ-'nṛité[1] ava-páçyañ jánânâm[2] | madhu-çcútaḥ çúcayo yâḥ pâvakâs tâ na âpaḥ çáꣳ syonâ bhavantu ‖ [c] yâsâṃ devâ diví kṛiṇvánti bhakshâṃ yâ antárikshe[3] bahu-dhâ bhávanti | yâḥ pṛithivîm páyaso 'ndánti ‖ 1 ‖ çukrâs tâ na âpaḥ çáꣳ syonâ bhavantu ‖ [d] çivéna mâ cákshushâ paçyatâ "paḥ çivâyâ tanúvó 'pa spṛiçata tvácam me | sárvâꣳ[4] agnîꣳr[4] apsu-

---

24. [a] piçaṃgau gorocanavarṇau. [b] petvo galitamushko meshaḥ, s. Anm. [6] bei anuv. 22. [6] so DW; 19 AC. [7] °tiḥ preṇâ 'nu W. [8] ‖ 62 ‖ yád ékena ekaçitipât petvaḥ W (sic!). Zu der Aufführung der 24 anuvâka-pratika, resp. der Zahl von 62 kaṇḍiká auch in AC s. die Note [1-2] zu V, 5, 14.

* s. Ind. Stud. 3, 381. 389.

6, 1. kumbheshṭakâmantraṇârthâ mantrâḥ (hiraṇyavarṇîyam P. 9, 20. 11, 3). [1] s. P. 4, 11. [2] °nj° AW. [3] ohne avagraha. [4] so (°âꣳ, °îꣳr) AW, s. P. 9, 20.

-shádo huve vo máyi várco bálam ójo ní dhatta ‖ [e]yád adáḥ sam-prayatîr áhâv ánadatâ[5] haté | tásmâd ấ nadyò nấma stha tấ vo nấmâni sindhavaḥ ‖ [f]yát pré-'shitâ váruṇena tấḥ çîbhaṁ sam-ávalgata ‖ 2 ‖ tád âpnod índro vo yatîs tásmâd ấpo ánu[6] sthana ‖ [g]apa-kâmáṁ syándamânâ ávîvarata vo hikam[3] | índro vaḥ çákti-bhir devîs tásmâd vấr ṇấma[7] vo hitám ‖ [h]éko devó ápy[6] atishthat syándamânâ yathâ-vaçám | úd ânishur[6] mahîr íti tásmâd udakám ucyate ‖ [i]ấpo bhadrấ ghṛitám íd ấpa âsur agnî-shómau bibhraty ấpa ít tấḥ | tîvró ráso madhu-pṛícâm ‖ 3 ‖ araṃ-gamá ấ mâ prâ-'ṇéna sahá várcasâ gan ‖ [k]ấd ít paçyâmy utá vâ çṛiṇomy ấ mâ ghósho gachati vấṅ na âsâm | mánye bhejânó amṛítasya[6] tárhi hiraṇya-varṇâ átṛipaṃ yad vaḥ ‖ [l 9]ấpo hí shṭhấ[10 a-b] mayo-bhúvas tấ na ûrjé dadhâtana | mahé ráṇâya cákshase ‖ [m 9]yó vaḥ çivá-tamo rásas tásya bhâjayate 'há naḥ | uçatîr iva mâtáraḥ ‖ [n 9]tásmâ áraṃ gamâma vo yásya kshayâya jínvatha | ấpo janáyathâ[5] ca naḥ ‖ [o]divî çrayasvâ, 'ntárikshe[3] yatasva, pṛithivyấ sám bhava, brahma-varcasáṁ asi, brahma-varcasấya tvâ ‖ 4 ‖

undánti, sam ávalgata, madhupṛícâm, mátáro, dvávi○çatiç ca ‖ 1 ‖

5, 6, 2, 1-6. — pâvakâḥ — gâḥ — tâḥ — syonâḥ — satyânṛite iti satya-anṛite — tâḥ — syonâḥ — devâḥ — tâḥ — syonâḥ — âpaḥ — tanuvâ | upeti — sarvân | agnîn | apsushada ity ápsu-sadâḥ — samprayatîr iti sam-prayatîḥ | ahaú | anádata — eti | nadyàḥ — preshitâ iti pra-ishṭâḥ — anv iti | sthana[11] — vaḥ | hikám — syandámânâḥ — ânishuḥ — bhadrâḥ — agnîshomâv ity agnî-somaú | bibhrati — vâk | naḥ — stha — tâḥ — bhâjayata | iha — tasmai — janayátha.

---

1. [5] so (°â) AW, s. P. 3, 12. 8. 10. [6] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3. 5. [7] so (ṇ°) AW, s. P. 7, 2. 8, 8. [8] s. P. 3, 15 schol. [9] so schon IV, 1, 5, 1. [10] so (shṭhâ) AW, s. P. 3, 8. 6, 2. [11] nach P. 6, 4 erwartet man im Text: ánu shṭhana.

2. apấṃ gráhân gṛihṇâty; etád vấvá[1] râjasûyaṃ yád eté gráhâḥ savò 'gnír, varuṇa-savó râja-sûyam agni-savấç[2] cítyas, tấbhyâm evá sûyaté, 'tho ubhấv evá lokấv abhí jayati yáç ca râja-sûyéne "jânásya yáç câ 'gni-cíta. ấpo bhavanty, ấpo vấ agnér bhrấtṛivyâ; yád apò 'gnér adhástâd[1] upa-dádhâti bhrấtṛivyâ-'bhibhûtyai, bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrấtṛivyo bhavaty. amṛítam ‖ 1 ‖ vấ ấpas, tásmâd ad-bhír áva-tântam abhí shiñcanti[3]; nấ "rtim[4] ấ 'rchati[4 u. 5] sárvam ấyur eti yásyai 'tấ upa-dhîyánte yá u cai 'nâ evấṃ védấ. 'nnaṃ vấ ấpaḥ, paçáva ấpó, 'nnam paçávo, 'nnâ-'dáḥ paçu-mấn bhavati yásyai 'tấ upa-dhîyánte yá u cai 'nâ evấṃ véda. dvấdaça[1] bhavanti, dvấdaça mấsâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaréṇai 'vấ 'smai ‖ 2 ‖ ánnam áva runddhe[6]; pấtrâṇi bhavanti, pấtre vấ ánnam adyate, sá-yony evấ 'nnam áva runddha, ấ dvàdaçất[1] púrushâd ánnam atty[5] átho pấtrân ná chidyate yásyai 'tấ upa-dhîyánte yá u cai 'nâ evấṃ véda. kumbhấç ca kumbhîç ca mithunấni bhavanti, mithunásya prá-jâtyai, prá pra-jáyâ paçú-bhir mithunaír jâyate yásyai 'tấ upa-dhîyánte yá u ‖ 3 ‖ cai 'nâ evấṃ véda. çúg vấ agníḥ, sò 'dhvaryúṃ yájamânam pra-jấḥ çucấ 'rpayati; yád apá upa-dádhâti çúcam evấ 'sya çamayati, nấ "rtim[1] ấ 'rchaty[4 u. 5] adhvaryúr ná yájamânaḥ çấmyanti pra-jấ yátrai 'tấ upa-dhîyánte. 'pấṃ vấ etấni hṛídayâni yád etấ ấpo; yád etấ apá upa-dádhâti divyấbhir evaí 'nâḥ sáṁ sṛijati várshukaḥ parjányaḥ ‖ 4 ‖ bhavati. yó vấ etấsâm â-yátanaṃ klíptiṃ védâ "yátana-vân bhavati kálpate 'smâ; anu-sîtấm[7] úpa dadhâty, etád vấ àsâm â-yátanam eshấ

---

2. tadishṭakopadhânam (kumbhesbṭakâç caruç ca). [1] ohne avagraha. [2] s. P. 6, 10. [3] so (sh°) AW, s. P. 6, 4. [4] so (â'rch°) AW, s. P. 10, 9. [5] unbetont. [6] °mdh° ACDW. [7] s. P. 6, 12.

kḷiptir, yá evám védâ 'yátana-vàn bhavati kálpate 'smai. dvaṃ-dvám anyấ úpa dadhâti[5] cátasro mádhye dhṛítyâ. ánnaṃ vấ íshṭakâ, etát khálu vaí sâ-'kshấd ánnaṃ yád eshá carúr; yád etáṃ carúm upa-dádhâti sâ-'kshất ‖ 5 ‖ evấ 'smâ ánnam áva runddhe[6]; madhyatá[1] úpa dadhâti, madhyatá evấ 'smâ ánnaṃ dadhâti, tásmân madhyató 'nnam adyate; bârhaspatyó[1] bhavati, bráhma vai devấnâm bṛíhaspátir[1], bráhmaṇai 'vấ 'smâ ánnam áva runddhe[6]; brahma-varcasám asi brahma-varcasấya tvé 'ty âha, tejasvî[1] brahma-varcasî bhavati yásyai 'shá upa-dhîyáte yá u cai 'nam evám véda ‖ 6 ‖ amṛítam, asmai, jâyate yásyai 'tấ upadhîyánte yá u, parjánya, upadádhâti sâkshất, saptá-catvârio̱çac ca ‖ 2 ‖

5, 6, 1, 1-4. — vâva — sûyate | atho iti — îjânasya — bhrâtṛivyâḥ — siñcati — ârtim | eti | ṛichati — sayonîti sa-yoni — ruṇdhe | eti — atho iti | pâtrât — çucâ | arpayati — ṛichati — prajâ iti pra-jâḥ — asmai | anusîtam ity ânu-sîtam — anyâḥ | upeti | dadhâti — dhṛityai.

3. bhûte-'shṭakấ úpa dadhâty; átrâ-'tra vaí mṛityúr jâyate, yátra-yatrai 'vá mṛityúr jấyate táta evaí 'nam áva yajate, tásmâd agni-cit sárvam ấyur eti sárve hy asya mṛityávó 've-'shṭâs, tásmâd agni-cín nấ 'bhi-caritavaí pratyág[1] enam abhi-cârá stṛiṇute. sûyáte vấ eshá yò 'gníṃ cinuté, deva-suvấm etấni havî̱oshi bhavanty, etấvanto[1] vaí devấnâ̱u savấs, tá evá ‖ 1 ‖ asmai savấn prá yachanti, tá ena̱u suvante, savò 'gnír varuṇa-savó râja-sûyam brahma-savấç cityo. devásya tvâ savitúḥ pra-savá ity âha, savitṛí-prasûta evaí 'nam bráhmaṇâ devátâbhir[1] abhí shiñcaty[2]. ánnasyâ-"nnasyâ 'bhí shiñcaty[2],

3. bhûteshṭakâbhishekâdi (mantrâḥ çâkhântaragatâḥ). [1] ohne avagraha. [2] so (sh°) AW, s. P. 6, 4.

ánnasyâ-'nnasyâ 'va-ruddhyai[3]. purástât[1] pratyáñcam[1] abhí shiñcati[2], purástâd dhí pratîcînam[1] ánnam adyáte; çîrshatò[1] 'bhí shiñcati[2], çîrsható[1] hy ánnam adyáta; â múkhâd anv-ávasrâvayati[4] || 2 || mukhatá[1] evâ 'smâ annâ-'dyam dadhâty. agnés tvâ[5] sâm-râjyenâ 'bhí shiñcâmî[2] 'ty âhai, 'shá vâ agnéḥ savás, ténai 'vaí 'nam abhí shiñcati[2]. bṛíhaspátes[1] tvâ[5] sâm-râjyenâ 'bhí shiñcâmî[2] 'ty âha, bráhma vaí devânâm bṛíhaspátir[1], bráhmaṇai 'vaí 'nam abhí shiñcatî[2]. 'ndrasya tvâ sâm-râjyenâ 'bhí shiñcâmî[2] 'ty âhe, 'ndriyám evâ 'sminn upárishṭâd[1] dadhâty. etát || 3 || vaí râja-sûyasya rûpám, yá evám vidvân agnim cinutá ubhâv evá lokâv abhí jayati yáç ca râja-sûyene "jânásya yáç câ 'gni-cita. índrasya sushuvâṇásya daça-dhé 'ndriyám vîryam párâ 'patat, tád devâḥ sautrâmaṇyâ[1] sám abharant; sûyáte vâ eshá yò 'gnim cinutè, 'gnim citvâ sautrâmaṇyâ yajete 'ndriyám evá vîryaṁ sam-bhṛityâ "tmán dhatte || 4 || tá evâ, 'nv-ávasrâvayati, etád, ashṭâcatvâriṁçac ca || 3 ||

[1] Kâ. 19, 1, 2. — avèshṭâ ity avà-ishṭâḥ — abhiçâra ity âbhi-câraḥ — te | eva — te | enam | suvante — prasava iti pra-save — siñcati — adyatè | eti — anvavàsrâvayatîty ânu-avàsrâvayati — siñcâmi — cinute | ubhau — îjânasyà — dadhâti daça-dhâ.

4. sa-jûr ábdó[1] 'yâva-bhiḥ, sa-jûr ushâ áruṇî-bhiḥ, sa-jûḥ sûrya étaçena, sa-jóshâv açvínâ dáṁso-bhiḥ, sa-jûr agnír vaiçvânará[1] íḍâbhir, ghṛiténa svâhâ[1]. saṁ-vatsaró vâ ábdo[1], mâsâ áyâvâ, ushâ áruṇî, sûrya étaça, imé[2] açvinâ, saṁ-vatsarò 'gnír vaiçvânaráḥ[1], paçáva íḍâ,

3. [3] °rudhy° ACDW. [4] als Compositum. [5] so (°s t°) AW.

4. kshetra(m) mâtum homaḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 4, 25 (II, 8 schol. pag. 264).

paçávo ghṛitáu; saṃ-vatsarám paçávó 'nu prá jâyante, saṃ-vatsaréṇai 'vã 'smai paçũn prá janayati. darbha--stambé juhoti; yát ‖ 1 ‖ vã asyã amṛítaṃ yád vîrỳaṃ tád darbhãs, tásmiñ juhoti[3], praí 'vá jâyate[4] 'nnâ-'dó bhavati yásyai 'vàṃ júhvaty. etã vaí devátâ[1] agnéḥ purástâd-bhâgâs, tã evá prîṇâty, átho cákshur evã 'gnéḥ purástât práti dadhâty, ánandho bhavati yá eváṃ védă. "po vã idám ágre salilám âsît, sá prajã-patiḥ pushkara-parṇé vãto bhûtò 'lelâyat, sáḥ ‖ 2 ‖ prati--shṭhãṃ nã 'vindata, sá etád apãṃ kulãyam apaçyat, tásminn agnim acinuta, tád iyám abhavat, táto vaí sá práty atishṭhad; yãm purástâd[1] upã-'dadhât tác chíro 'bhavat sã prãcî[1] díg, yãṃ dakshiṇatá[1] upã-'dadhât sá dákshiṇaḥ pakshò 'bhavat sã dakshiṇã díg, yãm paççãd upã-'dadhât tát púcham abhavat sã pratîcî[1] díg, yãm ut-taratá upã--'dadhât ‖ 3 ‖ sá út-taraḥ pakshò 'bhavat só 'dîcî[1] díg, yãm upárishṭâd[1] upã-'dadhât tát prishṭhám abhavat só "rdhvã díg. iyáṃ vã agníḥ páñce-'shṭakas, tásmâd yád asyãṃ khánanty abhí 'shṭakâṃ ṭrindánty abhí çárkarâu, sárvâ vã iyáṃ váyo-bhyo náktaṃ dṛiçé dîpyate, tásmâd imãṃ váyâusi náktaṃ nã 'dhy àsate; yá eváṃ vidvãn agníṃ cinuté práty evá ‖ 4 ‖ tishṭhaty[4] abhí díço jayaty. âgneyó vaí brâhmaṇás, tásmâd brâhmaṇãya sárvâsu dikshv árdhukau, svãm evá tád díçam ánv ety. apãṃ vã agníḥ kulãyaṃ[1], tásmâd ãpo 'gníu hãrukâḥ, svãm evá tád yónim prá viçanti ‖ 5 ‖ yád, alelâyat sá, uttaratá upã-dadhâd, evá, dvâtriṃçac ca ‖ 4 ‖

[1.2] K. 22, 5. 6. Vs. 12, 74. Ç. 7, 2, 3, 8. Kâ. 17, 3, 2. — [2-5] K. 22, 9. — abdâḥ | ayãvabhir ity ayãva-bhiḥ — ime iti

---

4. [3] °nj° AW. [4] unbetont.

— anú | preti | jâyante — vai | asyâḥ — etâḥ | vai — atho iti — alelâyat — çiráḥ | abhavat — pakshaḥ | abhavat — sâ | udîcî — sâ | ûrdhvâ — tṛindanti — ardhúkam.

5. saṃ-vatsarám úkhyam bhṛitvâ dvitîye saṃ-vatsará âgneyám ashṭâ-kapâlaṃ nír vaped[1] aindrám ékâdaça-kapâlaṃ vaiçva-devám dvâdaça-kapâlam bârhaspatyáṃ[2] carúṃ vaishṇavám tri-kapâlám; tṛitîye saṃ-vatsarè 'bhi--jítâ yajeta. yád ashṭâ-kapâlo bhávaty ashṭâ-'ksharâ gâyatrỳ âgneyáṃ gâyatrám prâtaḥ-savanám, prâtaḥ-savanám evá téna dâdhâra[1] gâyatrîṃ chándo. yád ékâdaça-kapâlo bhávaty ékâdaçâ-'ksharâ trishṭúg[2] aindrám traishṭubham[2] mâdhyaṃdinaṁ[2] sávanam, mâdhyaṃdinam[2] evá sávanaṃ téna dâdhâra[1] trishṭúbham[2] ‖ 1 ‖ chándo. yád dvâdaça-kapâlo bhávati dvâdaçâ-'ksharâ jágatî vaiçva-devám jágataṃ tṛitîya-savanáṃ, tṛitîya-savanám evá téna dâdhâra[1] jágatîṃ chándo. yád bârhaspatyáç[2] carúr bhávati bráhma vaí devânâm bríhaspátir[2], bráhmai 'vá téna dâdhâra. yád vaishṇavás tri-kapâló bhávati yajnó vaí víshṇur, yajnám evá téna dâdhâra. yát tṛitîye saṃ--vatsarè 'bhi-jítâ yájate 'bhí-jityai. yát saṃ-vatsarám úkhyam bibhártî 'mám evá ‖ 2 ‖ téna lokáṁ spṛiṇoti, yád dvitîye sam-vatsarè 'gníṃ cinutè 'ntáriksham[2] evá téna spṛiṇoti, yát tṛitîye saṃ-vatsaré yájate 'múm evá téna lokáṁ spriṇoty. etáṃ vaí Pára Âtṇâráḥ Kakshî-vâṁ[3] Auçijó Vîtá-havyaḥ Çrâyasás Trásadasyuḥ[2] Pauru-kutsyáḥ prajâ-kâmâ acinvata, táto vaí té sahásraṁ-sahasram putrân avindanta; práthate praj-jáyâ paçú-bhis tâm mâtrâm âpnoti yâṃ té 'gachan yá

5. kânicid dhaviñshi (abhijito 'ñgaṃ yac cayane). [1] unbetont. [2] ohne avagraha. [3] so (°vâṁ) AW, s. P. 9, 21.

evâṃ vidvâñ agníṃ cinuté ‖ 3 ‖ dâdhâra trishṭúbham, imám evaí, 'vâṃ, catvâri ca ‖ 5 ‖

K. 22, 3. — [3] Pañc. 25, 16, 3. — saṃvatsara iti saṃ-vat-sare — ashṭâksharety ashṭâ-akshará — dâdhâra — trishṭuk — âṭṇâraḥ | kakshîvân iti kakshî-vân — agáchan.

6. [a] prajâ-patir agnim acinuta, sá kshurá-pavir bhûtvâ 'tishṭhat, tám devâ bíbhyato nó 'pâ "yan, té chándo-bhir âtmânaṃ châdayitvó 'pâ "yan, tác chándasâṃ chandas-tvám; bráhma vaí chándâṅsi, bráhmaṇa etád rûpáṃ yát kṛishṇâ-'jináṃ, kârshṇî[1] upânáhâv[2] úpa muñcate, chándo-bhir evâ "tmânaṃ châdayitvâ 'gnim úpa caraty âtmánó 'hiṅsâyai. [b] deva-nidhír vâ eshá ní dhîyate yád agníḥ ‖ 1 ‖ anyé vâ vaí ni-dhím águptaṃ vindánti ná vâ práti prá jânâty, ukhâm â krâmaty âtmânam evâ 'dhi-pâṃ kurute gúptyâ; átho khálv âhur: nâ "-krámyé 'ti, nair-ṛityì ukhâ yád â-krâmen nír-ṛityâ âtmânam ápi dadhyât tásmân nâ "-krámyâ, purusha-çîrshám úpa dadhâti gúptyâ, átho yáthâ brûyâd: etán me gopâyé[2] 'ti tâdṛíg[2] evá tát ‖ 2 ‖ [c] prajâ-patir vâ átharvâ, 'gnír evá Dadhyáṅṅ[2] Âtharvaṇás, tásyé 'shṭakâ asthâny; etáṅ ha vâvá[2] tád ṛíshir abhy-ánûvâcé[3]: 'ndro dadhîcó asthá-bhir[4] iti; yád ishṭakâbhir agníṃ cinóti sâ-"tmânam evâ 'gníṃ cinute, sâ-"tmâ 'múshmiṅ loké[5] bhavati yá eváṃ véda. [d] çárîraṃ vâ etád agnér yác cítya âtmâ vaiçvânaró[2], yác cité vaiçvânaraṃ juhóti çárîram evá saṅskṛitya[2 u. 6] ‖ 3 ‖ abhy-árohati[3], çárîraṃ vâ etád yájamânaḥ sáṅs kurute[7] yád agníṃ cinuté, yác cité vaiçvânaráṃ[2] juhóti çárîram

---

6. pûrvasthaprakaraṇoktân eva vidhîn kânicid (*sic*) anûdya praçaṅsati (praçaṅsâḥ tattadvidhyanuvâdataḥ). [1] s. P. 4, 12. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum. [4] so (°o a°) AW, s. P. 11, 17. [5] °nl° AW. [6] s. P. 16, 26., schol. zu P. 5, 6. [7] s. P. 5, 6.

evá saꣳskṛityâ[2 u. 6] 'tmánâ 'bhy-ârohati[3], tásmât tásya nâ 'va dyanti jîvann evá devân ápy eti. [c] vaiçvânaryá[2] 'rcâ púrîsham úpa dadhâtî, 'yám vâ agnír vaiçvânarás, tásyai 'shâ çítir yát púrîsham, agním evá vaiçvânaráṃ[2] cinuta, eshâ vâ agnéḥ priyâ tanûr yád vaiçvânaráḥ, priyâm evâ 'sya tanúvam áva runddhe[8] ‖ 4 ‖ agnís, tát, saꣳskṛityâ, 'gnér, dáça ca ‖ 6 ‖

[a] 5, 4, 4, 4. — [b] 5, 2, 9, 3. — [c] 5, 5, 2, 2. — [d] 5, 4, 7, 6. — [e] 5, 2, 3, 7. — devâḥ — kârshṇî iti — ahiꣳsâyai — vindanti — prati | preti | jânâti[9] — guptyai | atho iti — na | âkramyety â-kramyâ — nairṛitîti naiḥ-ṛitî — âkrâmed ity â-krâmet | nirṛityâ iti niḥ-ṛityai — guptyai | atho iti — etat | me | gopâya — asthâni — abhyanûvâcety ábhi-anûvâca — sâtmânam iti sa-âtmânam — sâtmeti sa-âtmâ | amushmin — saꣳskṛityâ | abhyârohatîty ábhi-ârohati — sam iti | kurute — saꣳskṛityâ | âtmanâ | abhyârohatîty ábhi-ârohati — vaiçvânaryâ | ṛicâ — iyam | vai — cinute | eshâ | vai.

7. agnér vaí dîkshâyâ devâ vi-râjam âpnuvan; tisró râtrîr dîkshitâḥ syât, tri-pádâ vi-râṭ, vi-râjam âpnoti; shâḍ râtrîr dîkshitâḥ syât, shâḍ vâ ṛitávaḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaró vi-râḍ, vi-râjam âpnoti; dáça râtrîr dîkshitâḥ syâd, dáçâ-'ksharâ vi-râḍ, vi-râjam âpnoti; dvâdaça[1] râtrîr dîkshitâḥ syâd, dvâdaça[1] mâsâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaró vi-râḍ, vi-râjam âpnoti; tráyo-daça râtrîr dîkshitâḥ syât, tráyo-daça ‖ 1 ‖ mâsâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaró vi-râḍ, vi-râjam âpnoti; páñca-daça râtrîr dîkshitâḥ syât, páñca-daça vâ ardha-mâsásya râtrayo, 'rdhamâsa-çáḥ saṃ-vatsará âpyate, saṃ-vatsaró vi-râḍ, vi-râjam âpnoti; saptá-daça râtrîr dîkshitâḥ syâd, dvâdaça[1] mâsâḥ páñca 'rtávaḥ sá

---

6. [8] °ṃdhe ACDW. [9] svayaṃ vâ kadâcit tadîyasthânavismaraṇena taṃ nidhiṃ na prajânâti.

7. dîkshâkâlavikalpâḥ. [1] ohne avagraha.

saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaró vi-rāḍ, vi-rājam âpnoti; cátur-vio̱çatio̱ rātrîr dîkshitáḥ syâc, cátur-vio̱çatir ardha-mâsāḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaró vi-rāḍ, vi-rājam âpnoti; trio̱çátao̱ rātrîr dîkshitáḥ syât ‖ 2 ‖ trio̱çád-aksharâ vi-rāḍ, vi-rājam âpnoti; māsaṃ dîkshitáḥ syâd, yó māsaḥ sá saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaró vi-rāḍ, vi-rājam âpnoti; catúro mâsó dîkshitáḥ syâc, catúro vā etám mâsó vásavo 'bibharus té pṛithivîm ā 'jayan[2] gâyatrîṃ chándo, 'shṭaú rudrās tè 'ntáriksham[1] ā 'jayan[2] trishṭúbhaṃ[1] chándo, dvādaçâ[1] "dityās té dívam ā 'jayaū[2]·jágatîṃ[3] chándas, táto vai té vy-âvṛítam agachañ[2] chraíshṭhyaṃ[4] devānâṃ, tásmâd dvādaça[1] mâsó bhṛitvā 'gníṃ cinvîta, dvādaça māsâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsarò 'gníç cítyas, tásyâ 'ho-râtrāṇî 'shṭakâ, âpté-'shṭakam enaṃ cinuté 'tho vy-âvṛítam evá gachati[2] çraíshṭhyao̱ samânānâm[1] ‖ 3 ‖ syât tráyodaça, trio̱çátao̱ rātrir dîkshitáḥ syâd, vaí té, 'shṭâvio̱çatiç ca ‖ 7 ‖

K. 21, 5. — devâḥ — abibharuḥ — eti | ajayan — âpteshṭâkam ity âpta-ishṭakam — cinute | atho iti.

8. [a] suvar-gāya vā eshá lokāya cîyate yád agnís, tám yán nā 'nv-âróhet suvar-gāl lokād yájamâno hîyeta; pṛithivîm ā 'kramisham prâ-'ṇó mâ mā hâsîd antáriksham[1] ā 'kramisham pra-jā mâ mā hâsîd dívam ā 'kramishao̱ súvar aganmé 'ty âhai, 'shá vā agnér anv-ârohás, ténai 'vaí 'nam anv-ārohati[2], suvar-gásya lokásya sám-ashṭyai. [b] yát pakshá-sammitâm minuyāt ‖ 1 ‖ kánîyâo̱saṃ yajna-kratúm úpe 'yât pāpîyasy asyâ "tmánaḥ pra-jā syâd; védi-sammitâm[3] minoti, jyāyâo̱sam evá

7. [2] unbetont. [3] °nj° AW. [4] °nchr° AW.

8. anvârohaṇâdividhayaḥ. [1] ohne avagraha. [2] als Compositum. [3] s. P. 6, 12.

yajna-kratûm úpai 'ti, nâ 'syâ "tmánaḥ pâpîyasî pra-jâ bhavati. [c] sâhasrâṃ cinvîta prathamâṃ cinvânáḥ, sahásra-sammito vâ ayáṃ loká, imám evá lokám abhí jayati; dví-shâhasraṃ[4] cinvîta dvitîyaṃ cinvânó, dví-shâhasraṃ[4] vâ antáriksham[1], antáriksham evâ 'bhí jayati; trí-shâhasraṃ[4] cinvîta tṛitîyaṃ cinvânáḥ || 2 || trí-shâhasro[4] vâ asaú lokò, 'múm evá lokám abhí jayati. [d] jânu-daghnâṃ cinvîta prathamâṃ cinvânó, gâyatriyai 'vé 'máṃ lokám abhy-ârohati[2]; nâbhi-daghnâṃ cinvîta dvitîyaṃ cinvânás, trishṭúbhai[1] 'vâ 'ntáriksham[1] abhy-ârohati[2]; grîvâ-daghnâṃ cinvîta tṛitîyaṃ cinvânó, jágatyai 'vâ 'múṃ lokám abhy-ârohati[2]. [e] nâ 'gníṃ citvâ râmâm úpe 'yâd ayonaú réto dhâsyâmî 'ti, ná dvitîyaṃ citvâ 'nyásya stríyam || 3 || úpe 'yân, ná tṛitîyaṃ citvâ kâṃ canó[1] 'pe 'yâd; réto vâ etán ní dhatte yád agníṃ cinuté, yád upe-'yâd rétasâ vy ṛidhyetâ; 'tho khálv âhur: apra-jasyâṃ tád yán nó 'pe-'yâd íti, yád retaḥ-sícâv upa-dádhâti té[5] evá yájamânasya réto bibhṛitas, tásmâd úpe 'yâd rétasó 'skandâya. [f] trîṇi vâvá[1] rétâṁsi pitâ putráḥ paútraḥ || 4 || yád dvé[6] retaḥ-sícâv upa-dadhyâd réto 'sya ví chindyât, tisrá úpa dadhâti rétasaḥ sâṃ-tatyâ; iyáṃ vâvá[1] prathamâ retaḥ-sík vâg vâ iyáṃ tásmât páçyantî 'mâm páçyanti vâcaṃ vádantîm, antáriksham[1] dvitîyâ prâ-'ṇó vâ antáriksham[1] tásmân nâ 'ntáriksham[1] páçyanti ná prâ-'ṇám, asaú tṛitîyâ cákshur vâ asaú tásmât páçyanty amûm páçyanti cákshur; yájushe 'mâṃ ca || 5 || amûṃ có 'pa dadhâti[7] mánasâ madhyamâm, eshâṃ lokânâṃ klíptyâ átho prâ-'ṇânâm. [g] ishṭó yajnó bhṛígu-bhir âçîr-dâ vásu-bhis tásya ta ishṭásya vîtásya drávine

8. [4] s. P. 6, 13. [5] s. P. 4, 52. [6] s. P. 4, 49. [7] unbetont.

'há bhakshîyé 'ty âha, stuta-çastré[8] evaí 'téna duhe. pitā́ mâtaríçvā́[1] 'chidrâ padā́ dhâ áchidrâ uçíjaḥ padā́ 'nu takshuḥ sómo viçva-vín netā́ neshad bṛíhaspátir[1] ukthâ-madā́ni[9] çaʊsishad íty âhai, 'tád vā́ agnér ukthám, ténai 'vaí 'nam ánu çaʊsati ‖ 6 ‖ minuyā́t, tṛitī́yaṃ cinvâná, stríyam, paútraç, ca, vaí, saptá ca ‖ 8 ‖

[a] 5, 4, 4, 5. — [e] K. 22, 7. — [f] 5, 5, 5, 1. — yat | na | a̱nv-â̱rohe̱d ity ánu-â̱rohét — eti | a̱kra̱mi̱sha̱m — a̱nvâróha̱tîty ánu-âróhati — pâpī́yasî — dvishā́hasra̱m iti̱ dvi-sâ̱ha̱sra̱m — trishā́hasra̱m iti̱ tri-sâ̱ha̱sra̱m — gâ̱ya̱tri̱yâ — a̱bhyâróha̱tîty ábhi-âróhati — atho̱ iti — te iti — dve̱ iti — saṃtátyâ̱ iti̱ sam-ta̱tyai̱ — paçyánti | imâm — paçyánti | na — paçyánti | a̱mûm | paçyánti — upeti | da̱dhâ̱ti̱ | manásâ — kḷiptyai | atho̱ iti — â̱çî̱rdâ ity ā́çîḥ-dâḥ — te̱ — vî̱tasyá | draviṇâ | i̱ha — stu̱ta̱ça̱stre iti stuta-ça̱stre — mâ̱ta̱ri̱çvâ | achidrâ — dhâ̱ḥ — u̱kthâ̱ma̱dânîty úktha-ma̱dâni.

9. [a] sûyáte vā́ eshò 'gnînā́ṃ yá ukhā́yâm bhriyáte, yád adháḥ sâdáyed gárbhâḥ pra-pā́dukâḥ syur, átho yáthâ savā́t praty-avaróhati tâdṛíg[1] evá tád; âsandī́[1 u. 2] sâdayati gárbhâṇâṃ dhṛityâ ápra-pâdâyā́, 'tho savám evaí 'naṃ karoti. [b] gárbho vā́ eshá yád úkhyo yóniḥ çikỳaṃ, yác chikỳâd ukhā́ṃ nir-ū́hed yóner gárbhaṃ nír haṇyât[3]; sháḍ-udyâmaʊ çikỳam bhavati, shoḍhâ-vihitó vaí ‖ 1 ‖ púrusha âtmā́ ca çíraç ca catvā́ry áñgâny, âtmánn evaí 'nam bibharti. [c] prajā́-patir vā́ eshá yád agnís, tásyo 'khā́ co 'lū́khalaṃ[1] ca stánau, tā́v asya pra-jā́ úpa jîvanti, yád ukhā́ṃ co 'lū́khalaṃ co 'pa-dádhâti tā́bhyâm evá yája-

8. [8] s. P. 4, 11. [9] s. P. 3, 2.

9 âsandyudyâmamukhyâni. [1] ohne avagraha. [2] so (°di) ACDW, Locativ? tasmád âsandim ásâdayati (!) mahatyâm âsandyâm ukhyaṃ sthâpayet. [3] zu ṇ s. P. 7, 3.

mâno 'múshmiṅ lokè[4] 'gníṃ duhe. [d] saṃ-vatsaró vā́ eshá yád agnís, tásya tredhâ-vihitā́ íshṭakâḥ prâjâ-patyā́ vaishṇavī́ḥ || 2 || vaiçva-karmaṇī́r; aho-râtrā́ṇy evā́ 'sya prâjâ-patyā́, yád úkhyam bibhárti prâjâ-patyā́ evá tád úpa dhatte; yát sam-ídha â-dádhâti vaishṇavā́ vaí vánaspátayo[1], vaishṇavī́r evá tád úpa dhatte; yád íshṭakâbhir agníṃ cinótî 'yáṃ vaí viçvá-karmâ, vaiçva-karmaṇī́r evá tád úpa dhatte; tásmâd âhus: tri-vṛíd agnír íti. [e] táṃ vā́ etáṃ yájamâna evá cinvîta; yád asyâ 'nyáç cinuyā́d yát táṃ dákshiṇâbhir ná râdháyed agním asya vṛiñjîta, yò 'syâ 'gníṃ cinuyā́t táṃ dákshiṇâbhî râdhayed, agním evá tát spṛiṇoti || 3 || shoḍhâvihitó vaí, vaishṇavī́r, anyó, viᴗçatíç ca || 9 ||

[a] 5, 2, 1, 5. — [b] 5, 1, 10, 5. — [c] 5, 2, 9, 1. 8, 7. — [a.b] K. 19, 11. — e̱shaḥ | a̱gnî̱nâm — atho̱ iti — pra̱tya̱va̱roha̱tîti prati-a̱va̱rohàti — â̱sa̱ṃdî — dhṛityai — atho̱ iti — ha̱nyâ̱t — prâ̱jâ̱pa̱tyâ iti prâjâ-pa̱tyâḥ — vai̱shṇa̱vâḥ.

10. prajā́-patir agním acinuta 'rtú-bhiḥ saṃ-vatsaráṃ; vasanténai 'vā́ 'sya pûrvâ-'rdhám acinuta[1], grîshméṇa dákshiṇam paksháṃ, varshā́bhiḥ púchaᴗ, çarádó 't-taram paksháᴗ, hemanténa mádhyam; bráhmaṇâ vā́ asya tát pûrvâ-'rdhám acinuta[1], kshatréṇa dákshiṇam pakshám, paçú-bhiḥ púchaṃ, viçó 't-taram pakshám, âçáyâ[2] mádhyaṃ; yá eváṃ vidvā́n agníṃ cinutá ṛitú-bhir evaí 'naṃ cinuté, 'tho etád evá sárvam áva || 1 || runddhe[3], çṛiṇvánty enam agníṃ cikyânám, átty ánnaᴗ, rócata. iyáṃ vā́vá[2] prathamā́ cítir óshadhayo[2] vánaspátayaḥ[2] púrîsham, antárikshaṃ[2] dvitī́yâ váyâᴗsi púrîsham, asaú tṛitī́yâ nákshatrâṇi púrî-

9. [4] °nl° AW.

10. cayanasya praçaṅsâ. [1] unbetont [2] ohne avagraha. [3] °ṃdh° ACDW.

shaṃ, yajnáç caturthî dákshiṇâ púrîshaṃ, yájamânaḥ pañcamî pra-jâ púrîshaṃ; yát trí-citîkaṃ cinvîtá yajnáṃ dákshiṇâm âtmânam pra-jâm antár iyât, tásmât páñca-citîkaç cetavyà, etád evá sárvaꣳ spṛiṇoti; yát tisráç citayaḥ ‖ 2 ‖ tri-vṛíd dhy agnír, yád dvé[3] dvi-pâd yájamânaḥ práti-shṭhityai. páñca cítayo bhavanti, pâṅktaḥ[5] púrusha, âtmânam evá spṛiṇoti; páñca cítayo bhavanti, pañcá-bhiḥ púrîshair abhy ûhati, dáça sám padyante, dáçâ-'ksharo vaí púrusho[6], yâvân evá púrushas táꣳ spṛiṇoty, átho dáçâ-'kshará vi-râḍ, ánnaṃ vi-râḍ, vi-râjy evâ 'nnâ-'dye práti tishṭhati. saṃ-vatsaró vaí shashṭhî cítir, ṛitávaḥ púrîshaꣳ; shát citayo bhavanti[1] shát púrîshâṇi, dvâdaça[2] sám padyante, dvâdaça[2] mâsâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsará evá práti tishṭhati ‖ 3 ‖ áva, citayaḥ, púrîsham, páñcadaça ca ‖ 10 ‖

K. 22, 4. — aciṇuta | ṛitubhir ity ṛitu-bhiḥ — aciṇuta — âçayâ — agnim | ciṇute — ciṇute | atho iti — rocate — dve iti — saṃvatsara iti sam-vatsare | eva.

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung, 5, 6, 11-23 *).

11. róhito dhûmrá-rohitaḥ karkándhu-rohitas[1] té prâjâ-patyâ, babhrúr aruṇá-babhruḥ çúka-babhrus[2] té raudrâḥ, çyétaḥ[3] çyetâ-'kshâḥ[4] çyéta-grîvas té pitṛi-devatyâs,

---

10. [4] s. P. 4, 49. [5] °ñt° AC. [6] purushasya daçâksharatvaṃ chidrâbhiprâyeṇa drashṭavyaṃ, yâni çirasi sapta chidrâṇi ye câ 'dho dve chidre yâ ca nâbhis tâni sarvâni yâvajjîvam avinâçâd aksharâṇîty ucyante.

* s. Ind. Stud. 3, 383.

11-20. ashṭâdaçinâmânaḥ paçavo 'çvamedhikâḥ; pûrvaprapâṭhake jâti-bhedâ uktâḥ, iha tu varṇabhedâ ucyante. [1] socîravarṇaḥ (sauv° ?). [2] haritaçukasamânavarṇaḥ. [3] çyetaḥ âraktakavarṇaḥ, çukiarakta ity eke. [4] raktadṛishṭiḥ.

tisráḥ kṛishṇấ vaçấ vâruṇyas, tisráḥ çvetấ vaçấḥ saurỳo, maitrâ-bârhaspatyấ dhûmrá-lalâmâs tûparấḥ ‖ 1 ‖[5]

K. Aç. 9, 1[6]. — Vs. 24, 2. 3. — prâjâpatyâ iti prâjâ-patyâḥ — çyetâksha iti çyeta-akshaḥ — kṛishṇâḥ | vaçâḥ — çvetâḥ — maitrâbârhaspatyà iti maitrâ-bârhaspatyâḥ.

12. pṛíçnis[1] tiraççína-pṛiçnir ûrdhvá-pṛiçnis té mârutấḥ, phalgŭr[2] lohito-"rṇí balakshí[3] tấḥ sârasvatỳaḥ[4], pṛíshatî[5] sthûlá-pṛishatî[6] kshudrá-pṛishatî tấ vaiçva-devỳas, tisráḥ çyâmấ vaçấḥ paushṇíyas, tisró róhiṇîr vaçấ maitríya, aindrâ-bârhaspatyấ aruṇá-lalâmâs tûparấḥ ‖ 1 ‖[7] róhitaḥ, pṛíçniḥ, shádvi○çatiḥ, shádvi○çatiḥ[8] ‖ 12 ‖

K. Aç, 9, 2. — Vs. 24, 4. 2. — lohitorṇîti lohita-ûrṇî — tâḥ — çyâmâḥ — paushṇiyâḥ — vaçâḥ | maitriyâḥ.

13. çiti-bâhúr[1] anyátaḥ-çitibâhuḥ samantá-çitibâhus tá aindra-vâyavấḥ, çiti-rándhro[2] 'nyátaḥ-çitirandhraḥ samantá-çitirandhras té maitrâ-vărunấḥ, çuddhá-vâlaḥ sarvá-çuddhavâlo maṇí-vâlas tá âçvinấs, tisráḥ çilpấ[3] vaçấ vaiçva-devỳas, tisráḥ çyénîḥ[4] parameshṭhíne[5], somâ-paushṇấḥ çyâmá-lalâmâs[6] tûparấḥ ‖ 1 ‖[7]

K. Aç. 9, 3. — Vs. 24, 2. 3. — te — te — çilpâḥ | vaçâḥ.

14. un-natá ṛishabhó vâmanás tá aindrâ-vărunấḥ, çíti-kakuc chiti-pṛishṭháḥ çíti-bhasat tá aindrâ-bârhaspat-

---

11. [5] so (‖ 1 ‖) ACW, ‖ 11 ‖ D; über die Wortzahl des anuv. s. die Angabe am Schlufs von anuv. 12. [6] auch hier ist K. mit Ts. ganz identisch, während Vs. erhebliche Differenzen zeigt.

12. [1] pṛiçniḥ çuklavinducitaç citravarṇaḥ. [2] phalgûr lavaṇa-varṇaḥ. [3] çuklâvayavâ. [4] ohne avagraha. [5] çuklavindu-bhiç citâ. [6] s. schol. zu P. 4, 15. [7] so (‖ 1 ‖) ACD, ‖ 2 ‖ W. [8] das zweite shádv° fehlt in D.

13. [1] çitiḥ çuklo bâhvekadeço yasya. [2] çuklachidraḥ. [3] çilpâ nânâvarṇâḥ. [4] çyenyaḥ çuklavarṇâḥ. [5] ohne avagraha. [6] çyâ-malalâmâḥ çyâmavarṇapuṇḍrâḥ. [7] so (‖ 1 ‖) AC, ‖ 3 ‖ W, ‖ 13 ‖ D; über die Wortzahl dieses annv. s. die Angabe am Schlufs von anuv. 14.

yâḥ, çiti-pâc chity-óshṭhaḥ çiti-bhrús tá aindrâ-vaishṇavâs, tisráḥ sidhmâ[1] vaçâ vaiçva-karmaṇyas, tisró dhâtré pṛisho-'darâ aindrâ-paushṇâḥ çyéta-lalâmâs tûparâḥ ‖ 1 ‖[2] çitibâhúr, unnatáḥ, páñcaviṃçatiḥ, páñcaviṃçatiḥ ‖ 14 ‖[3]

K. Aç. 9, 4. — Vs. 24, 7. — te — çitikakud iti çiti-kakut — te — çitipâd iti çiti-pât | çityoshṭha iti çiti-oshṭhâḥ — te — sidhmâḥ — vaçâḥ — pṛishodarâ iti pṛisha-udarâḥ.

15. karṇâs[1] tráyo yâmâḥ, saumyâs tráyaḥ çvitimgâ[2.3] agnáye yávishṭhâya tráyo nakulâs[4], tisró róhiṇîs try-ávyas tâ vásûnâṃ, tisrò 'ruṇâ dityauhyàs[2] tâ rudrâṇâṃ, somai-"ndrâ babhrú-lalâmâs tûparâḥ ‖ 1 ‖ karṇâs, tráyoviṃçatiḥ ‖ 15 ‖

K. Aç. 9, 5. — tryavya iti tri-avyâḥ — tâḥ — aruṇâḥ — tâḥ — somaindrâ iti soma-aindrâḥ.

16. çuṇṭhâs[1] tráyo vaishṇavâ, adhîlodha-kárṇâs[2] tráyo víshṇava uru-kramâya, lapsudinas[3.4] tráyo víshṇava uru-gâyâya, páñcâ-'vîs tisrá âdityânâṃ, tri-vatsâs tisró 'ṅgirasâm, aindrâ-vaishṇavâ gaurá-lalâmâs tûparâḥ ‖ 1 ‖ çuṇṭhâ, viṃçatíḥ[5] ‖ 16 ‖

K. Aç. 9, 6. — vishṇave — aṅgirasâm — aindrâvaishṇavâ ity aindrâ-vaishṇavâḥ.

17. índrâya râjne tráyaḥ çiti-pṛishṭhâ, índrâyâ 'dhi-râjâya tráyaḥ çiti-kakuda, indrâya sva-râjne tráyaḥ çiti-bhasadas, tisrás turyauhyàḥ[1] sâdhyânâṃ, tisráḥ pashṭhauhyò[1]

---

14. [1] sidhmâḥ sidhmalâṅgâḥ pâde çitâḥ (!) çvaityâṅkitadehâḥ. [2] so (‖ 1 ‖) ACD, ‖ 4 ‖ W. [3] so ACW; das zweite páñcav° fehlt in D.

15. [1] karṇâḥ chinnakarṇâḥ. [2] ohne avagraha. [3] çvitimgâḥ çvetapâdâḥ. [4] nakulâḥ nakulavarṇâḥ.

16. [1] çuṇṭhâḥ âveshṭitakarṇâḥ, alpakâyâ ity eke. [2] adhi-lodhakarṇâḥ karṇopari prarûḍhakarṇâḥ (als ob von √ruh, wachsen!). [3] ohne avagraha. [4] lapsudinaḥ lambamânamuchâḥ (? °kûrcâḥ?). [5] ohne Accent ADW.

17. [1] ohne avagraha.

viçveshâṃ devãnâm, âgnendrãḥ[1 u. 2] kṛishṇá-lalâmâs tûparãḥ ‖ 1 ‖ índrâya, dvãviṃçatiḥ ‖ 17 ‖

K. Aç. 9, 7. — âgnendrâḥ.

18. ádityai tráyo rohitai-'tã[1], indrâṇyaí tráyaḥ kṛishṇai-'tãḥ[1], kuhvai tráyo 'ruṇai-'tãs[1], tisró dhenávo ràkãyai, tráyo 'naḍvãhaḥ[2] sinîvâlyã[2], âgnâ-vaishṇavã róhita-lalâmâs tûparãḥ ‖ 1 ‖ ádityâ, ashṭádaça ‖ 18 ‖

K. Aç. 9, 8. — aruṇaitâ ity áruṇa-etâḥ — âgnâvaishṇavâ ity ãgnâ-vaishṇavâḥ.

19. saumyãs tráyaḥ piçámgâḥ[1], sómâya rãjne tráyaḥ sârámgâḥ[1], pârjanyã nábho-rûpâs[2], tisrò 'jã malhã[1 u. 3] indrâṇyaí, tisró meshya âdityã, dvâvâ-pṛithivyâ mâlámgâs[1 u. 4] tûparãḥ ‖ 1 ‖ saumyã, ékân ná viṃçatiḥ[5] ‖ 19 ‖

K. Aç. 9, 9. — Vs. 24, 6. — pârjanyâḥ — ajâḥ — âdityâḥ | dyâvâpṛithivyã iti dyâvâ-pṛithivyãḥ.

20. vâruṇãs tráyaḥ kṛishṇá-lalâmâ, váruṇâya rãjne tráyo róhito-lalâmâ, váruṇâya riçã-'dase[1] tráyo 'ruṇá-lalâmâḥ, çilpãs tráyo vaiçva-devãs, tráyaḥ pṛíçnayaḥ sarva-devatyâ, aindrâ-sûrãḥ çyéta-lalâmâs tûparãḥ ‖ 1 ‖ vâruṇã, viṃçatiḥ[2] ‖ 20 ‖

K. Aç. 9, 10. — kṛishṇalalâmâ iti kṛishṇa-lalâmâḥ — rohitalalâmâ iti rohita-lalâmâḥ — riçâdâsa iti riça-adâse — aindrâsûrâ ity aindrâ-sûrâḥ.

21. sómâya sva-rãjne 'no-vâhãv anaḍvãhâv[1], indrâgní-

---

17. [1] ãgn° C. [2] ohne avagraha.

18. [1] zum Accent s. Pâṇ. 6, 2, 3. [2] ohne avagraha.

19. [1] ohne avagraha. [2] nabhorûpâḥ aṃjanavarṇâḥ. [3] malhâḥ galastanâḥ. [4] so DFW, mâmgálâḥ meine Abschrift von AC, mâlamgâḥ mahâkâyâḥ. [5] ohne Accent (!) ACDW.

20. [1] riçânâṃ lokahiṃsakânâṃ nâçayitre. [2] ohne Accent DW.

21. dvandvinaḥ paçûn âha. [1] ohne avagraha.

-bhyâm ojo-dâbhyâm úshṭârâv[2], indrâgní-bhyâm bala-dâ-bhyâṁ sîra-vâhâv ávî[3 u. 4], dvé[3] dhenú[3] bhaumí[3], dig-bhyó váḍabe[3], dvé[3] dhenú[3] bhaumí[3], vairâjí[1 u. 3] purushí[3], dvé[3] dhenú[3] bhaumí[3 u. 4], vâyáva ârohaṇa-vâhâv anaḍvâhau[1], vâ-ruṇí[3] kṛishṇé[3 u. 5] vaçé[3 u. 5], arâḍyau[6] divyâv ṛishabhaú pari--maraú[7] || 1 || sómâya, cátustriṁçat ||21||

K. Aç. 10, 1. — anovâhâv ity ânaḥ-vâhau | anaḍvâhaú — ushṭârau — avî iti | dve iti | dhenû iti | bhaumî iti — vaḍâbe iti — vairâjî iti | purushî iti — vâyavè — vâruṇî iti | kṛishṇe iti | vaçe iti | arâḍyaú.

22. ékâdaça[1] prâtár gavyâḥ paçáva â labhyante châ-galâḥ kalmâshaḥ[2] kikidîvír[1 u. 3] vidîgáyas[1 u. 4] té tvâshṭrâḥ, saurír náva çvetâ vaçâ anû-bandhyâ[5] bhavanty, âgneyá aindrâ-'gná âçvinás té viçâla-yûpá[6] â labhyante || 1 || éka-daça, páñcaviṁçatiḥ ||22||

K. Aç. 10, 2. — çvetâḥ — anûbandhyâ ity ânu-bandhyâḥ — viçâlayûpa iti viçâla-yûpe.

23. piçáṁgâs[1] tráyo vâsantâḥ, sâráṁgâs[1] tráyo grai-shmâḥ, pṛishantas tráyo vârshikâḥ, pṛiçnayas tráyaḥ çâra-dâḥ, pṛiçni-sakthâs[2] tráyo haímantikâ, ava-liptâs[3] tráyaḥ

---

21. [2] ushṭârau çakaṭavâhinoḥ sahakâritvena purogâmiyugavoḍhârau. [3] s. P. 4, 48-51. [4] sîravâhau lâṅgalavâhinau avî avisadṛiçau hrasvâv anaḍvâhau, bhûmer dhenudvayam, diçâm baḍavâdvayam, punar bhûmer dhenudvayam, virâḍdevatâyâḥ purushi manushyastriyau, punar bhûmer dhenudvayam. [5] kṛishṇamṛigajanîye (gegen Accent! übrigens wohl °jâtîye?) striyau vandhye. [6] arâḍyâv uchṛitaçṛiṅgau. [7] parimarau nbhayato maraṇayuktau, yasya paçor agrajo 'pi mṛitaḥ anujo 'pi mṛitaḥ.

22. uttame 'hny atirâtre 'nushṭheyâu kâṅçcit paçûn âha. [1] ohne avagraha. [2] châgalaḥ châgârbhakaḥ, sa ca kaimâshaḥ kṛishṇavarṇa-miçraḥ. [3] kikidîvis tittiriḥ. [4] vidigayaḥ kukkuṭaviçeshaḥ. [5] s. P. 3, 7. [6] madhyame yûpe 'tivistṛitâgnishṭhâkhye yûpe.

23. ṛitupaçûn âha. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 6, 12. [3] ava-liptâḥ saṁkîrṇavarṇâḥ.

çaiçirā́ḥ, saṃ-vatsarā́ya ní-vakshasaḥ[4] ‖ 1 ‖ piçáṃgâ, viṃçatíḥ ‖ 23 ‖

K. Aç. 10, 3. — pṛiçnisakthâ iti pṛiçni-sakthâḥ.

híraṇyavarṇâ, apā́ṃ gráhân, bhûteshṭakā́ḥ, sajū́ḥ, saṃvatsarám úkhyam, prajā́patiḥ sá kshurápavir, agnér vaí diksháyâ, suvargā́ya[5] táṃ yán ná, sûyáte[6], prajā́patir ṛitúbhî, róhitaḥ, pṛíçniḥ, çitihâhúr, únnataḥ, karṇā́ḥ, çuṇṭhā́, índrâyā́, 'dityai, saumyā́, vâruṇā́ḥ, sómâyaí, 'kâdaça, piçáṃgâs, tráyoviṃçatiḥ ‖ 23 ‖

híraṇyavarṇâ (1, 1), bhûteshṭakā́ç (3, 1), chándo yát (5, 2), kánîyâṃsaṃ (8, 2), trivṛíd dhy àgnír[7] yád dvé[8] (10, 3), vâruṇā́ç (20, 1), cátuḥpañcâçat[9] ‖ 54 ‖[10]

iti taittirîyasaṃhitâyâm pañcamakâṇḍe shashṭhaḥ prapâṭhakaḥ ‖

19. agnividhiḥ (Fortsetzung des uttaraṃ kâṇḍam 5, 7, 1-10 *).

1. [a] yó vā́ áyathâ-devatam agníṃ cinutá ā́ devátâbhyo[1] vṛiçcyate[2] pā́pîyân bhavati, yó yathâ-devatáṃ ná devátâbhya ā́ vṛiçcyate[2] vásîyân bhavaty; âgneyyā́ gâyatriyā́ prathamā́ṃ cítim abhí mṛiçet[2] trishṭúbhâ[1] dvitī́yâṃ jágatyâ tṛitī́yâm anu-shṭúbhâ caturthī́m pañktyā́[3] pañcamī́ṃ[4], yathâ-devatám evā́ 'gníṃ cinute[2] ná devátâbhya ā́ vṛiçcyate vásîyân bhavatī́; 'ḍâyai vā́ eshā́ ví-bhaktiḥ, paçáva íḍâ, paçú-bhir enam ‖ 1 ‖ cinute. [b] yó vaí prajā́-pataye prati-prócyâ 'gníṃ cinóti nā́ "rtim[1] ā́ 'rchaty[5]; áçvâv abhítas[1] tishṭhetâṃ kṛishṇá ut-taratáḥ

---

23. [4] nivakshasaḥ nimnena vakshasâ yuktâḥ. [5] fehlt AC. [6] yánt (*sic!*) sûyáte W. [7] °vṛidhya° ACDW. [8] yadve A, fehlt DW. [9] cátuḥ pañcâçát DW. [10] ‖ 54 ‖ hiraṇyavarṇâḥ saṃvatsarâya nivakshasaḥ W.

* s. Ind. Stud. 3, 381. 389.

7, 1. citisparçâdikam. [1] ohne avagraha. [2] nnhetont. [3] °ñtyâ A, °dbhyâṃ C (!). [4] agne devâṃ ihâ " vahety âgneyi gâyatrî, aganma mahâ manasâ yavishṭham iti trishṭnp, medhâkâram iti jagatî, manushvat tvâ (shṭha tvâ Cod.) nidhîmahîty annshṭnp, agnir hi vâjinam iti pañktiḥ, tâ etâ nâciketacayanaprakaraṇe yat te 'citam ity anuvâke (B. III, 11, 6, 3.) samâmnâsyamânatvât tatraiva vyâkhyâsyante. [5] s. P. 10, 9.

çvetó dákshiṇas, tấv â-lábhyé 'shṭakâ úpa dadhyâd, etád vaí prajấ-pate rûpám, pràjâ-patyó 'çvaḷ, sâ-'kshấd evá prajấ-pataye prati-prócyâ 'gníṃ cinoti nấ "rtim[1] ấ 'rchaty[5]; etád vấ áhno rûpáṃ yác chvetó 'çvo rấtriyai kṛishṇá, etád áhnaḥ ‖ 2 ‖ rûpáṃ yád íshṭakâ rấtriyai púrîsham, íshṭakâ upa-dhâsyáñ chvetám[6] áçvam abhí mṛiçet[2] púrîsham upa-dhâsyán kṛishṇám, aho-rấtrấbhyâm evaí 'naṃ cinute. [c]hiraṇya-pâtrám mádhoḥ pûrṇáṃ dadâti, madhavyò 'sâṅ 'ti; sauryấ citrá-vatyấ[7] 've "kshate, citrám evá bhavati madhyáṃdiné[1]; 'çvam áva ghrâpayaty, asaú vấ âdityá índra eshá prajấ-patiḥ[8], prâjâ-patyó 'çvas, tám evá sâ-'kshấd ṛidhnoti ‖ 3 ‖ enam, etád áhno, 'shṭấcatvâriṃçac ca ‖ 1 ‖

[a] 5, 2, 10, 1. — [b] 5, 2, 6, 1. — K. 22, 8. — cinute | eti — vṛiçcyate — mṛiçet — idấyai — ârtim | eti | ṛichati — vai | prajâpáter iti prajâ-pateḥ — yat | ishṭákâḥ — madhavyàḥ | asâṅi — îkshate.

2. [a]tvấm agne vṛishabhấṃ cékitânam púnar yúvânam janáyann upấ-"gàm[1] | asthûrí ṇo[2] gấrha-patyâni santu tigména no bráhmaṇâ sáṃ çiçâdhi ‖ paçávo vấ eté yád íshṭakâç, cítyâṃ-cityâm ṛishabhám úpa dadhâti, mithunám evấ 'sya tád yajné karoti pra-jánanâya, tásmâd yûthé -yûtha ṛishabháḥ. [b]saṃ-vatsarásya prati-mấṃ yấṃ tvâ rấtry upấ-"sate | pra-jấṃ su-vîrâṃ kṛitvấ víçvam ấyur vy àçnavat ‖ prâjâ-patyấm ‖ 1 ‖ etấm úpa dadhâtî, 'yáṃ vấvaí[3] 'shaí 'kâ-'shṭakấ, yád evaí 'kâ-'shṭakấyâm ánnaṃ kriyáte tád evaí 'táyấ 'va runddha[4], eshấ vaí prajấ-pateḥ

---

1. [6] °nchv° AW. [7] citraṃ devânâm ity eshâ sauri citra-çabdayuktâ ca. [8] yo 'yaṃ citravatyâ pratipâdya âdityaḥ sa eva parama-maiçvaryopetatvâd indraḥ prajânâṃ pâlakatvât prajâpatiḥ.

2. ṛishabheshṭakâdikam (ṛishabhâdînâm upadhânâdikam). [1] als Compositum. [2] so (ṇ°) AW, s. P. 7, 2. [3] ohne avagraha. [4] °ndh° ACDW.

kâma-dúghâ, táyai 'vá yájamâno 'múshmiṅ lokè[b] 'gníṃ duhe. [c]yéna devấ jyótisho "rdhvấ ud-ấyan yénâ "dityấ vásavo yéna rudrấḥ | yénấ 'ṅgiraso mahimấnam ânaçús ténai 'tu yájamânaḥ svastí[3] || suvar-gấya vấ eshá lokấya || 2 || cîyate yád agnir; yéna devấ jyótisho "rdhvấ ud-ấyann íty úkhyaꣳ sám inddha[4], íshṭakâ evaí 'tấ úpa dhatte vânaspatyấḥ[3] suvar-gásya lokásya sám--ashṭyai. [d]çatấ-"yudhâya çatá-vîryâya çató-"taye 'bhimâti-shấhe | çatáṃ yó naḥ çarádo ájîtân[6] índro neshad[7] áti dur-itấni víçvâ || [e]yé catvấraḥ patháyo deva-yấnâ antarấ dyấvâ-pṛithivî́ vi-yánti | téshâṃ yó ájyâniṃ[6] ájîtim â-váhât tásmai no devâḥ || 3 || pári datte 'há sárve || [f]grîshmó hemantá utá no vasantáḥ çarád varshấḥ suvitáṃ[3] no astu[6] | téshâm ṛitûnấꣳ çatá-çâradânâṃ ni-vâtá eshâm ábhaye syâma || [g]idu-vatsarấya pari-vatsarấya saṃ-vatsarấya kṛiṇutâ[8] bṛihán námaḥ | téshâṃ vayáꣳ su-mataú yajníyânâṃ jyóg ájîtâ áhatâḥ syâma || [h]bhadrấn naḥ çréyaḥ sám anaishṭa devâs tváyâ 'vaséna sám açîmahi tvâ | sá no mayo-bhûḥ pito[9] || 4 || ấ viçasva çáṃ tokấya tanúve syonáḥ || [i]ájyânîr etấ úpa dadhâty, etấ vaí devátâ[3] áparâ--jitâs, tấ evá prá viçati naí 'vá jîyate. [k]brahma-vâdíno vadanti: yád ardha-mâsấ mấsâ ṛitávaḥ saṃ-vatsará óshadhîḥ[3] pácanty átha kásmâd anyấbhyo devátâbhya[3] âgrayaṇáṃ nír upyata íty; etấ hí tád devátâ ud-ájayan, yád ṛitú-bhyo nir-váped devátâbhyaḥ sa-mádaṃ dadhyâd; âgrayaṇáṃ nir-úpyai 'tấ ấ-hutîr juhoty, ardha-mâsấn evá mấsân ṛitûnt saṃ-vatsarám prîṇâti, ná devátâbhyaḥ sa--mádam dadhâti; bhadrấn naḥ çréyaḥ sám anaishṭa

---

2. [a] °nl° A, °ml° W. [b] so (°o a°) AW, s. P. 11, 17. [c] unbetont! (trotz: yáḥ). [d] so (°â) AW, s. P. 3, 10. [e] s. P. 4, 7. Whitney p. 102-104.

devâ ity âha, hutâ-'dyâya yájamânasyâ 'parâ-bhâvâya ‖ 5 ‖
prâjâpatyâm, lokâya, devâḥ, pito, dadhyâd âgrayaṇâm, pâñcaviṁçatiç ca ‖ 2 ‖

[b] Ath. 3, 10, 3. Pâr. 3, 2. — [c] zu 5, 2, 1. — [d. e] Pâr. 3, 1. Gobh. 3, 8, 10. — [f] Pâr. 3, 2. Çâñkh. g. 4, 18. (Âçv. g. 2, 4, 14). — [g] Pâr. 3, 2. — [h] Pâr. 3, 1. Çâñkh. g. 3, 8. Gobh. 3, 8, 15. Kauç. 74. — upâgâm ity úpa-âgâm — naḥ — yûtheyûtha iti yûthe-yûthe — râtri | upâsâta ity úpa-âsâte — vâva | eshâ | ekâshṭâkety éka-ashṭâkâ — rumdhe — amushmin — devâḥ — ûrdhvâḥ | udâyann ity út-âyan — âdityâḥ — devâḥ — imdhe — çatâyúdhâyeti çata-âyudhâya — çatotâya iti çata-ûtaye | abhimâtishâha ity ábhimati-sâhe — ajîtân — neshat — ajyâsam — datta | iha — nivâta iti ni-vâte — kṛiṇuta | bṛihat — bhadrât | naḥ — avasenâ — pito iti — etâḥ | vai — ardhamâsâ ity árdha-mâsâḥ — upyate — etâḥ — bhadrât — hutâdyâyeti huta-adyâya.

3. [a] índrasya vájro 'si vârtra-ghnas tanû-pâ naḥ prati-spaçáḥ[1] | yó naḥ purástâd[2] dakshiṇatáḥ[2] paççâd ut-taratò 'ghâ-yúr[3] abhi-dâsaty etáṁ só 'çmânam richatu ‖ devâ-'surâḥ sám-yattâ âsan, té 'surâ dig-bhyá â 'bâdhanta, tân devâ íshvâ ca vájreṇa câ 'pâ 'nudanta; yád vajríṇîr upa-dádhâtî 'shvâ cai 'vá tád vájreṇa ca yájamâno bhrâtṛivyân ápa nudate; dikshû 'pa ‖ 1 ‖ dadhâti, deva-purâ evaí 'tâs tanû-pâníḥ páry ûhaté. [b] 'gnâ-vishṇû sa-joshase 'mâ vardhantu vâṁ giraḥ | dyumnaír vâjebhir â gatam ‖ brahma-vâdíno vadanti: yán ná devátâyai[2] júhvaty átha kiṁ-devatyâ vásor dhârâ 'ty, agnír vásus tásyai 'shâ dhârâ, víshṇur vásus tásyai 'shâ dhârâ, "gnâ-vaishṇavyâ 'rcâ vásor dhârâṁ juhoti, bhâga-dhéyenai 'vaí 'nau sám ardhayaty, átho etâṁ ‖ 2 ‖ evâ "-hutim âyátana-vatîṁ karoti, yát-kâma enâṁ juhóti tád evâ 'va runddhe[4]. rudró

3. vajriṇishṭakopadhânam (eitriṇyaç ca vasordhârâḥ). [1] zu sp° s. P. 6, 12. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 3, 2. [4] °mdh° ACDW.

vấ eshá yád agnís, tásyai 'té[5] tanúvau ghorấ 'nyấ çivấ 'nyấ, yác chata-rudríyaṃ juhóti yaí 'vấ 'sya ghorấ tanús tấṃ téna çamayati, yád vásor dhấrâṃ juhóti yaí 'vấ 'sya çivấ tanús tấṃ téna prîṇâti. yó vaí vásor dhấrâyai ‖ 3 ‖ prati-shṭhấṃ véda práty evá tishṭhati, yád ấjyam uc-chíshyeta[6] tásmin brahmau-'danám pacet, tám brâhmaṇấç catvấraḥ prấ 'çnîyur, eshá vấ agnír vaiçvânaró[2] yád brâhmaṇá, eshấ khálu vấ agnéḥ priyấ tanúr yád vaiçvânaráḥ, priyấyâm evaí 'nâṃ tanúvâm práti shṭhâpayati[7]; cátasro dhenúr dadyât, tấbhir evá yájamâno 'múshmiṅ lokè[8] 'gníṃ duhe ‖ 4 ‖ úpai, 'tấṃ, dhấrâyai, shấṭcatvâriṃçac ca ‖ 3 ‖

[b] 4, 7, 1, 1. — vajráḥ | asi — tanûpâ iti tanû-pâḥ | naḥ[9] — aghâyur ity ágha-yuḥ — saḥ | açmấnam — te | asúrâḥ — eti | abâdhanta — tanûpânîr iti tanû-pânîḥ — ûhate | agnâvishṇû ity agnấ-vishṇû — imâḥ — âgnâvaishṇavyety ấgnâ-vaishṇavyâ | ṛicâ — atho iti — ete iti — sthâpayati.

4. [a] cíttiṃ juhomi mánasâ ghṛiténé 'ty âhấ, 'dâbhyâ vaí nấmai 'shấ "-hutir vaiçva-karmaṇî", nai 'naṃ cikyânám bhrấtṛivyo dabhnoty, átho devátâ[1] evấ 'va runddhé[2]. [b] 'gne tám adyé 'ti pañktyấ[3] juhoti, pañktyấ[3] "-hutyâ yajna-mukhám ấ rabhate. [c] saptá te agne[4] sam-ídhaḥ saptá jihvấ íty âha, hótrâ evấ 'va runddhe[2]; 'gnír devébhyó 'pâ 'krâmad bhâga-dhéyam ‖ 1 ‖ ichámânas, tásmâ etád bhâga-dhéyam prấ 'yachann, etád vấ agnér agni-hotrám, etárhi khálu vấ eshá jâtó yárhi sár-

---

3. [5] s. P. 4, 44. [6] Wurzel betont. [7] so (shṭh°) AW, s. P. 6, 4. [8] °nl° W, °ṃl° A. [9] also zwei Wörter, nicht tanû-pânaḥ.

4. homaviçeshâ(s tisra âhutayaḥ) râshṭrabhṛidâkhyâ ishṭakâç ca. [1] ohne avagraha. [2] °ṃdh° ACDW. [3] °ñty° AC. [4] so (°e a°) AW, s. P. 11, 10. 1, 61.

vaç citó, jâtâyai 'vâ 'smâ ánnam ápi dadhâti, sá enam prîtáḥ prîṇâti, vásîyân bhavati. [d] brahma-vâdíno vadanti: yád eshá gârha-patyaç cîyáté 'tha kvâ 'syâ "-havanîya íty asâv âdityá íti brûyâd, etásmin hí sárvâbhyo devátâbhyo[1] júhvati ‖ 2 ‖ yá evám vidvân agnîm cinuté sâ-'kshâd evá devátâ ṛidhnoty. [e] ágne yaçasvin[1] yáçase 'mám arpayé 'ndrâ-vatîm[5] ápa-citîm[6] ihâ " vaha | ayám mûrdhâ parameshṭhî[1] su-várcâḥ samânânâm[1] uttamá-çloko astu[7] ‖ bhadrám páçyanta úpa sedur ágre tápo dîkshâm ṛíshayaḥ suvar-vídaḥ | tátaḥ kshatrám bálam ójaç ca jâtám tád asmai devâ abhí sám namantu ‖ dhâtâ vi-dhâtâ paramâ ‖ 3 ‖ utá saṃ-dṛík prajâ-patiḥ parameshṭhî[1] vi-râjâ | stómâç chándâꣳsi ni-vído ma âhur etásmai râshṭrám abhí sám namâma ‖ abhy-âvartadhvam[8] úpa mé " 'ta sâkám ayâꣳ çâstâ 'dhi-patir vo astu[7] | asyá vi-jnânam ánu sâꣳ rabhadhvam imám paççâd ánu jîvâtha sárve ‖ râshṭra-bhṛíta etâ úpa dadhâty, eshâ vâ agnéç citî[9] râshṭra-bhṛít, táyai 'vâ 'smin râshṭrâm dadhâti, râshṭrám evá bhavati, nâ 'smâd râshṭrám bhraꣳçate ‖ 4 ‖ bhâgadhéyam, júhvati, paramâ, râshṭrám dadhâti, saptá ca ‖ 4 ‖

[a] 5, 5, 4, 3. — [b] 4, 4, 4, 7. — [c] 4, 6, 5, 5. — adâbhyâ | vai — atho iti — devatâḥ | ṛidhnoti — indrâvatîm itîndrâ-vatîm — iha | eti | vaha — abhi | sam iti | namantu — me | âhuḥ — abhi | sam iti | namâma | abhyâvârtadhvam ity ábhi-âvârtadhvam | upeti | mâ | eti | ita — çâstâ — anú | sam iti | rabhadhvam — citiḥ[9].

5. [a] yáthâ vaí putró jâtó mriyáta evám vâ eshá mriyate yásyâ 'gnír úkhya·ud-vâyati; yán nir-manthyam

---

4. [5] s. P. 3, 3. [6] °ttîm C hinter iti. [7] so (°o a°) AW, s. P. 11, 17. [8] als Compositum. [9] so ADW, °ttiḥ C.

5. punaḥparindhanâdi.

âtmánó 'hiṁsâyai. [c] téjo 'si téjo me yacha pṛithivīṁ yacha ‖ 1 ‖ pṛithivyaí mâ pâhi, jyótir asi jyótir me yachâ 'ntárikshaṃ[1] yachâ 'ntárikshân mâ pâhi, súvar asi súvar me yacha dívaṃ yacha divó mâ pâhĭ 'ty âhai, 'tăbhir vă imé lokă ví-dhṛitâ; yád etă upa-dádhâty eshăṃ lokānâṃ ví-dhṛityai. svayam-âtṛiṇṇă upa-dhăya hiraṇye-'shṭakă úpa dadhâtî, 'mé vaí lokāḥ svayam-âtṛiṇṇă jyótir hiraṇyaṃ; yát svayam-âtṛiṇṇă upa-dhăya ‖ 2 ‖ hiraṇye-'shṭakă upa-dádhâtî 'mān evaí 'tăbhir lokān jyótishmataḥ[2 u. 1] kurute 'tho etābhir evă 'smâ imé lokāḥ prá bhânti. [d] yā́s te agne[4] sū́rye rúca ud-yató dívam â-tanvánti raçmí-bhiḥ | tābhiḥ sárvâbhî rucé jánâya nas kṛidhi[5] ‖ yā́ vo devâḥ sū́rye rúco góshv áçveshu yā́ rúcaḥ | índrâ-'gnî tā́-bhiḥ sárvâbhî rúcaṃ no dhatta bṛihaspate[1] ‖ rúcaṃ no dhehi ‖ 3 ‖ brâhmaṇéshu rúcaṁ rā́ja-su nas kṛidhi[5] | rúcaṃ viçyeshu çûdréshu máyi dhehi rucă rúcam ‖ dvedhā́[1] vă agníṃ cikyânásya yáça indriyáṃ gachaty agníṃ vâ citáṃ îjânáṃ vâ; yád etă ă-hutîr juhóty âtmánn evá yáça indriyáṃ dhatta. [e] îçvaró vă eshá ărtim[1] ă-'rtor yò 'gníṃ cinvánn adhi-krāmati; tát tvâ yâmi bráhmaṇâ vándamâna íti vâruṇyá 'rcă ‖ 4 ‖ juhuyâc, chāntir evai 'shă 'gnér gûptir âtmáno. [f] havísh-kṛito vă eshá yò 'gníṃ cinuté, yáthâ vaí haví skándaty eváṃ vă eshá skandati yò 'gníṃ citvă stríyam upaí-'ti, maitrâ-varuṇyă "míkshayâ[1] yajeta maitrâ-varuṇátâm[6] evó 'pai 'ty âtmánó 'skandâya. [g] yó vă agnim ṛitu-sthāṃ[7] véda 'rtúr-ṛitur asmai kálpamâna eti práty evá tishṭhati; saṃ-vatsaró vă agniḥ ‖ 5 ‖ ṛitu-sthā́s[7], tásya vásantaḥ çiro grîshmó dá-

---

6. [3] °ṃjy° A, °njy° W. [4] so (°e a°) AW, s. P. 11, 10. [5] so (°s k°) AW, s. P. 8, 25. [6] mitrâvaruṇasambandhitâm. [7] s. P. 6, 7.

kshiṇaḥ pakshó varshâḥ púchaꣳ çarád út-taraḥ pakshó hemantó mádhyam pûrva-pakshâç citayo 'para-pakshâḥ púrîsham aho-râtrâṇî 'shṭakâ, eshá vâ agnir ṛitu-sthâ, yá evâṃ véda 'rtúr-ṛitur asmai kálpamâna eti práty evá tishṭhati. [h] prajâ-patir vâ etâṃ jyaíshṭhya-kâmo ny adhatta, táto vai sá jyaíshṭhyam agachad; yá evâṃ vidvân agníṃ cinuté jyaíshṭhyam evá gachati ‖ 6 ‖ pṛithivîṃ yacha, yát svayamâtṛiṇṇâ upadhâya, dhehy, ṛicâ, 'gníç, cinuté, tríṇi ca ‖ 6 ‖

[b] 5, 2, 6, 1. — [c] 5, 2, 8, 1. — [d] 5, 4, 9, 1. K. 40, 13. Vs. 18, 46-48. Ç. 9, 4, 12-14. Kà. 18, 6, 6. — [e] 5, 2, 6, 1. Vs. 18, 49. Ç. 9, 4, 2, 15-17. — ârtim | eti | ṛichet — na | atîti — ahiꣳsâyai — antarikshât | mâ — lokâḥ | vidhṛitâ iti vi-dhṛitâḥ svayamâtṛiṇṇâ iti svayam-âtṛiṇṇâḥ | jyotiḥ — atho iti — sarvâbhiḥ — naḥ | kṛidhi — yâḥ | vaḥ — yâḥ | rucâḥ — sarvâbhiḥ — naḥ | kṛidhi — dvedhâ — dhatte — ârtor ity â-artoḥ — tat | tvâ — vâruṇyâ | ṛicâ — havishkṛita iti haviḥ-kṛitaḥ — vai | haviḥ — eshaḥ — eva | upeti | eti — askândâya — ṛitusthâm ity ṛitu-sthâm | vedâ — ṛitusthâ ity ṛitu-sthâḥ | yaḥ — vedâ.

7. [a] yád â-kûtât sam-ásusrod dhṛidó vâ mánaso vâ sám-bhṛitaṃ cákshusho vâ | tám ánu pré 'hi su-kṛitásya lokáṃ yátrá 'rshayaḥ prathama-jâ yé purâṇâḥ ‖ [b] etáꣳ sadha-stha pári te dadâmi yám â-váhâc cheva-dhíṃ jâtá-vedâḥ | anv-âgantâ yajná-patir vo átra[1] táꣳ sma jânîta paramé vy-oman ‖ [c] jânîtâd enam paramé vy-oman dévâḥ sadha-sthâ vidá rûpám asya | yád â-gáchât ‖ 1 ‖ pathí-bhir deva-yânair ishṭâ-pûrté[2] kṛiṇutâd âvír asmai ‖ [d e] sám prá cyavadhvam ánu sám prá yâtâ 'gne pathó deva-yânân kṛiṇu-

---

7. âkûtyâhutimantrâḥ. [1] so (°o a°) AW, s. P. 11, 16. [2] s. P. 4, 11; und zu dem â P. 3, 6. Whitney p. 89. [3] so schon IV, 7, 18, 4.

dhvam[4] | asmínt sadhá-sthe ádhy[b] út-tarasmin víçve devâ yájamânaç ca sîdata || [c]pra-staréṇa pari-dhínâ srucấ védyâ ca barhíshâ | ṛicé 'máṃ yajnáṃ[5]no vaha[6] súvar devéshu gántave || [f]yád ishṭám yát parâ-dấnaṃ yád dattáṃ yấ ca dákshiṇâ | tát || 2 || agnír vaiçva-karmaṇáḥ súvar devéshu no dadhat || [g][3]yénâ[7] sahásraṃ váhasi yénâ 'gne sarva-vedasám | téne 'máṃ yajnáṃ no vaha súvar devéshu gántave || [h]yénâ 'gne dákshiṇâ yuktấ yajnáṃ váhanty ṛitvíjaḥ[8] | téne 'máṃ yajnáṃ no vaha súvar devéshu gántave || [i]yénâ 'gne su-kṛítaḥ pathấ mádhor dhârâ vy-ânaçúḥ | téne 'máṃ yajnáṃ no vaha súvar devéshu gántave || [k]yátra dhârâ ánape-'tâ mádhor ghṛitásya ca yấḥ | tád agnír vaiçva-karmaṇáḥ súvar devéshu no dadhat || 3 || âgáchât, tád, vyânaçús téne 'máṃ yajnáṃ no vaha súvar devéshu gántave, cáturdaça || 7 ||

K. 40, 13. — Vs. 18, 58-65. Ç. 9, 5, 1, 42-51. Kâ. 18, 6, 22. — hṛidaḥ — anú | preti | ihi — yatrá | ṛishâyaḥ | prathamajâ iti prathama-jâḥ — âvahâd ity â-vahât — anvâgantety ânu-âgantâ — vyómann iti vi-oman — sadhasthấ iti sadha-sthâḥ | vida — ishṭâpûrte itîshṭâ-pûrte[2] — sam | preti | cyavadhvam | anv iti | sam | preti | yâta | agné — adhîti — devâḥ — ṛicâ | imam — gantáve — dakshiṇâḥ | yuktâḥ — dhârâḥ — anápetâ ity anápa-itâḥ.

8. [a]yấs te agne[1] sam-ídho yấni dhấma yấ jihvấ jâta-vedo yó arcíḥ[2] | yé te agne[1] medáyo yá índavas tébhir âtmấnaṃ cinuhi pra-jânán || utsanna-yajnó vấ eshá yád agníḥ, kíṃ vấ 'hai 'tásya kriyáte kíṃ vâ ná; yád vấ adhvaryúr agnéç cinvánn antar-éty âtmáno vaí tád

---

7. [4] Plural! aber agne Voc. Sgl.! [5] so (°e a°) AW, s. P. 11, 3. 1, 61. [6] vaḥ C, s. Anm. [7] zu I, 8, 22, 3. [7] so (°â) AW, s. P. 3, 12. [8] ohne avagraha.

8. svayaṃcitiç ca kûrmâdiḥ. [1] so (°e a°) AW, s. P. 11, 10. [2] so (°o a°) AW, s. P. 11, 17.

antár eti; yấs te agne[1] sam-ídho yấni ‖ 1 ‖ dhấmé 'ty âhai, 'shấ vấ agnéḥ svayaṃ-citír, agnír evá tád agníṃ cinoti, nấ 'dhvaryúr âtmáno 'ntár eti. [b] cátasra ấçâḥ prá carantv agnáya imáṃ no yajnáṃ nayatu pra-jânán | ghṛitám pínvann ajáraꝛ su-vîram bráhma sam-íd bhavaty ấ-hutînâm ‖ suvar-gấya vấ eshá lokấyó 'pa dhîyate yát kûrmáç; cátasra ấçâḥ prá carantv agnáya íty âha ‖ 2 ‖ díça evaí 'téna prá jânâtî; 'máṃ no yajnáṃ nayatu pra-jânánn íty âha, suvar-gásya lokásyâ 'bhí-nîtyai; bráhma sam-íd bhavaty ấ-hutî-nâm íty âha, bráhmaṇâ vaí devấḥ suvar-gáṃ lokám âyan, yád bráhmaṇ-vatyo 'pa-dádhâti bráhmaṇai 'vá tád yája-mânaḥ suvar-gáṃ lokám eti. [c] prajấ-patir vấ eshá yád agnís, tásya pra-jấḥ paçávaç chándâꝛsi rûpáꝛ, sárvân várṇân íshṭakânâṃ kuryâd, rûpéṇai 'va pra-jấm paçûñ chándâꝛsy[3] áva runddhé[4]; 'tho pra-jấbhya evaí 'nam paçú-bhyaç chándo-bhyo 'va-rúdhya cinute ‖ 3 ‖ eti yấs te agne samídho yấny, agnáya íty âhé, 'shṭakânâꝛ, shóḍaça ca ‖ 8 ‖

[a] 5, 2, 6, 1. K. 40, 5. — [b.c] 5, 2, 8, 1. — yâ | jihvâ — meḍayâḥ | ye — vâ | ahâ | etasyâ | kriyate — agnayâḥ — abhinîtyâ ity abhi-nîtyai — brahmâṇvatyeti brahmâṇ[5]-vatyâ — rumdhe | atho iti.

9. [a] máyi gṛihṇâmy ágre agníꝛ[1] râyás póshâya[2] su-prajâs-tvấya su-vîryâya | máyi pra-jấm máyi várco da-dhâmy árishṭâḥ syâma tanúvâ su-vîrâḥ ‖ yó no agníḥ[3] pitaro hṛit-sv antár ámartyo mártyâꝛ[4] â-vivéça | tám âtmán

---

8. [3] °nch° A. [4] °mdh° ACDW. [5] s. P. 13, 13.

9. agnigrahaṇâdikam (agnigrahaḥ sarvamukham sapritam [?]). [1] so (°e a°) AW, s. P. 11, 16. [2] so (°s p°) AW, s. P. 8, 29. [3] so (°o a°) AW, s. P. 11, 13. 9. [4] so (°âꝛ) AW, s. P. 9, 21. 22. 24. Whitney p. 222. 225.

pári gṛihṇîmahe vayám mā́ só asmā́ʊ[3 u. 4] ava-hā́ya párâ gât ‖ yád adhvaryúr âtmánn agním ágṛihîtvâ 'gníṃ cinuyā́d yò 'sya svò 'gnís tám ápi ‖ 1 ‖ yájamânâya cinuyâd, agníṃ khálu vaí paçávó 'nū́ 'pa tishṭhante 'pa-krā́mukâ asmât paçávaḥ syur; máyi gṛihṇâmy ágre agním[5] íty âhâ, "tmánn evá svám agníṃ dâdhâra nā́ 'smât paçávó 'pa krâmanti. [b]brahma-vâdíno vadanti: yán mṛíc cā́ "paç câ 'gnér anâdyám átha kásmân mṛidā́ câ 'd-bhíç câ 'gníç cîyata íti; yád ad-bhíḥ saṃ-yaúti ‖ 2 ‖ ā́po vaí sárvâ devátâ[6] devátâbhir evaí 'naʊ sáʊ sṛijati, yán mṛidā́ cinótī 'yáṃ vā́ agnír vaiçvânarò[6] 'gnínai 'vá tád agníṃ cinoti. [c]brahma-vâdíno vadanti: yán mṛidā́ câ 'd-bhíç câ 'gníç cîyáté 'tha kásmâd agnír ucyata íti; yác chándo-bhiç cinóty, agnáyo vaí chándâʊsi, tásmâd agnír ucyaté; 'tho iyáṃ vā́ agnír vaiçvânaró[6] yát ‖ 3 ‖ mṛidā́ cinóti tásmâd agnír ucyate. [d]hiraṇye-'shṭakā́ úpa dadhâti, jyótir vaí híraṇyaṃ, jyótir evā́ 'smin dadhâty; átho téjo vaí híraṇyaṃ, téja evā́ "tmán dhatte. yó vā́ agníʊ sarváto-mukhaṃ cinuté sárvâsu pra-jā́sv ánnam atti sárvâ díço 'bhí jayati; gâyatrī́m purástâd[1] úpa dadhâti[7] trishṭúbhaṃ[6] dakshiṇató[6] jágatîm paçcā́d anu-shṭúbham ut-taratáḥ pañktím[8] mádhya, eshá vā́ agníḥ sarváto-mukhas, táṃ yá eváṃ vidvā́ʊç cinuté sárvâsu pra-jā́sv ánnam atti[7] sárvâ díço 'bhí jayaty, átho diçỳ evá díçam prá vayati, tásmâd diçí dík pró-'tâ ‖ 4 ‖ ápi, saṃyaúti, vaiçvânaró yád, eshá vaí, páñcaviʊçatiç ca ‖ 9 ‖

râyaḥ | poshā́ya | suprajâstvâyeti suprajâḥ-tvâyà — martyā́n — asmân — yaḥ | asya | svaḥ — anú | upeti | tishṭhante — yat | mṛit | ca | âpáḥ — cîyate — sarvā́ḥ |

9. [5] so (°e a°) W, °e 'gníṃ A. [6] ohne avagraha. [7] unbetont. [8] °ñt° AC.

devatâḥ — yat | mṛidâ — ucyate | iti — atho iti — atti | sarvâḥ — madhyé — proteti pra-utâ.

10. prajâ-patir agnim asṛijata, sò 'smât sṛishṭâḥ prâñ[1] prâ 'dravat tásmâ áçvam práty âsyat, sá dakshiṇâ " 'vartata tásmai vṛishṇím práty âsyat, sá pratyáñ[1] â 'vartata tásmâ ṛishabhám práty âsyat, sá údañ[1] â 'vartata tásmai bastám práty âsyat, sá ûrdhvò 'dravat tásmai púrusham práty âsyad; yát paçu-çîrshâṇy upa-dádhâti sarváta[1] evaí 'nam ‖ 1 ‖ ava-rúdhya cinuta. etâ vaí prâṇa-bhṛítaç cákshushmatîr[1] ishṭakâ yát paçu-çîrshâṇi, yát paçu-çîrshâṇy upa-dádhâti tâbhir evá yájamâno 'múshmiñ loké[2] prâ 'ṇity[3] átho tâbhir evâ 'smâ imé lokâḥ prá bhânti. mṛidâ 'bhi-lípyó 'pa dadhâti medhya-tvâya. paçúr vâ eshá yád agnír ánnam paçáva, eshá khálu vâ agnír yát paçu-çîrshâṇi; yám kâmáyeta: kánîyo 'syâ 'nnam ‖ 2 ‖ syâd íti sam-tarâm tásya paçu-çîrshâṇy úpa dadhyât kánîya evâ 'syâ 'nnam bhavati, yám kâmáyeta: samâvad[1] asyâ 'nnaṁ syâd íti madhyatás[1] tásyó 'pa dadhyât samâvad evâ 'syâ 'nnam bhavati, yám kâmáyeta: bhûyo 'syâ 'nnaṁ syâd íty ánteshu tásya vy-udûhyó 'pa dadhyâd antatá[1] evâ 'smâ ánnam áva runddhe[4] bhûyo 'syâ 'nnam bhavati ‖ 3 ‖ enam, asyâ 'nnam, bhûyo 'syâ 'nnam bhavati ‖ 10 ‖

pratîti | âsyat — dakshiṇâ | eti | avartata — ûrdhvaḥ | adravat — cinute | etâḥ — ishṭakâḥ — amushmin — aniti | atho iti — vyudûhyeti vi-udûhya.

---

10. viçeshaḥ paçuçirsheshu. [1] ohne avagraha. [2] °nl° AW. [3] so (ṇ) AW, s. P. 7, 5. [4] °mdh° ACDW.

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung, 5, 7, 11-26*).

11. stegā́n[1] dáʊshṭrâbhyâm, maṇḍū́kâñ jámbhyebhir[2], ā́dakâṃ[3] khâdénó[4], ''rjaʊ saʊ-sûdénā́[5], 'raṇyaṃ jā́mbîlena[6], mṛídam barsv̀ebhiḥ[7], çárkarâbhir[8] ávakâm, ávakâbhiḥ[9] çárkarâm, utsâdéna[10] jihvā́m, ava-krandéna[11] tā́luʊ, sárasvatîṃ[12] jihvâ-'gréṇa || 1 || stegā́n, dvā́viʊçatiḥ || 11 ||

K. Aç.[13] 13, 1. — Vs. 25, 1. — stẹgân — ûrjàm — aráṇyam.

12. vā́jaʊ[1] hánû-bhyâm[2], apá âsỳenâ, ''dityā́ñ chmáçru-bhir[3], upa-yâmám[4] ádhareṇ' óshṭhena[5], sád[6] út-tareṇā́, 'ntareṇâ 'nû-kâçám[2 u. 7], pra-kâçéna bā́hyaʊ[8], stanayitnúṃ nir-bâdhéna[9], sûryâ-'gnī́[10] cákshur-bhyâṃ, vi-dyútau kanā́nakâbhyâm[11], açánim mastíshkeṇa, bálam majjá-bhiḥ || 1 || vā́jam, páñcaviʊçatiḥ || 12 ||

K. Aç. 13, 2. — Vs. 25, 1. — hanū́bhyâ̱m iti̱ hanú-bhyâ̱m — â̱di̱tyân — adhàreṇa | oshṭhéna — anû̱kâ̱çam ity ànu-kâ̱çam — vi̱dyutâ̱v iti vi-dyutaú | ka̱nânàkâbhyâm.

---

* s. Ind. Stud. 3, 375. 383. 384. 390.

11-26. açvamedhâñgamantrâḥ; 11-24. çarîrahomâḥ. [1] °mân W pr. m., °gâṃ A. stegâḥ kshudrajantuviçeshâ gokarṇagâ iti loke prasiddhâḥ. [2] °ṃj° W, °nj° A. jambhyâḥ pârçvadantâḥ. [3] âdakâ bhakshayitrî prâṇâbhimâninî devatâ. [4] khâdo bhakshaṇahetur dantaviçeshaḥ. [5] saṃsûdaṃ saṃtataksharaṇo nâsikâdiḥ. [6] jâmbilam âmâçayaḥ yatra bhakshitaṃ tṛiṇaṃ nidhîyate tat. [7] barsvā́ (!) dantamûlamâṅsâdîni. [8] çarkarâḥ tatsadṛiçâni kaṭhinâsthîni (°sthâni Cod.). [9] avakâḥ çaivâlasadṛiçâni mâṅsâni. [10] utsâda (utsâddhada Cod.) uccapradeçaḥ. [11] avakrandaḥ ântaraṃ kâdhika(?)çabdâbhivyaktisthânam. [12] ohne avagraha. [13] auch hier stimmt K. durchweg, bis auf geringe Differenzen, genau zu Ts., während Vs. sehr abweicht.

12. [1] vâjo 'nnam. [2] s. P. 3, 7. [3] °nchm° AW, s. P. 5, 37, Whitney p. 156. [4] upayâmaḥ pṛithivî, iyaṃ vâ upayâma iti çrutyantarât. [5] so (°reṇo°) AW, s. P. 10, 14. [6] sachabdena dyaur ucyate, sîdanty asyâm puṇyakṛita iti vyutpatteḥ. [7] antaram oshṭhayor madhyaḥ (!), anûkâçaṃ dyâvâpṛithivyor madhyaṃ, anu krameṇa kâçante bhâsante jyotiṅshy asminn iti vyutpatteḥ. [8] prakâço 'bhyantaram prakâçasthânam, bâhyam brahmâṇḍâd bahiḥsthânam. [9] nirbâdho gamanakâlînaḥ çabdaḥ. [10] s. P. 4, 36. [11] kanânake akshisthe kṛishṇamaṇḍale.

13. kûrmâñ chaphaír[1], achálâbhiḥ[2] kapiñjalânt[3], sâma kúshṭhikâbhir[4], javáṃ[5] jáñghâbhir, agadáṃ[6] jânu-bhyâṃ, vîrỳaṃ kuhâbhyâm[7], bhayám pra-câlâbhyâṃ[8], gúho 'pa=-pakshâbhyâm[9], açvínàv áꝏsâbhyâm, áditiꝏ[10] çîrshṇâ, nír=-ṛitiṃ nír-jâlmakena[11] çîrshṇâ ‖ 1[12] ‖ kûrmân, tráyoviꝏçatiḥ[13] ‖ 13 ‖

K. Aç. 13, 3. — guhâ | upapakshâbhyâm ity úpa-pakshâbhyâm.

14. yóktraṃ gṛídhrâbhir[1], yugám â-natena[2], cittám mányâbhiḥ[3], saṃ-kroçân[4] prâ-'ṇaíḥ, pra-kâçéna tvácam[5], parâ-kâçénâ 'ntarâm[6], maçákân kéçair, índraꝏ sv-ápasâ váhena[7], bṛíhaspátiꝏ[8] çakuni-sâdéna[9], rátham ushṇíhâbhiḥ[10] ‖ 1[11] ‖ yóktram, ékaviꝏçatiḥ ‖ 14 ‖

K. Aç. 13, 4. — Vs. 25, 2. 3. — manyâbhiḥ.

15. mitrâ-váruṇau çróṇî-bhyâm[1], indrâ-'gnî çikhaṇḍâ=bhyâm[2], índrâ-bṛíhaspátî ûrú-bhyâm[3], índrâ-víshṇû ashṭhî=vád-bhyâꝏ[4], savitâram púchena, gandharvâñ chépenâ[5], 'psa=ráso mushkâbhyâm, pávamânam pâyúnâ, pavítram pótrâ=

---

13. [1] °nch° AFW. [2] achalâḥ çaphala(!)mâṅsâni. [3] ohne avagraha. [4] sâma gîtî (!), kushṭhikâḥ prakoshṭhârogyâ (?) jânuni (?) jaṃghâbhyâm adhaḥpradeçaḥ. [5] javo vegaḥ. [6] agadaṃ ârogyam. [7] knhâ hastayor madhyasaṃdhî. [8] pracâlau pâdayor upari pradeçau. [9] guhâ guhanî (?), upapakshau pârçve. [10] aditir bhûmiḥ. [11] nirjâlmakena keçararahitena. [12] ‖ 3 ‖ W. [13] so ("rmântr°) W, °rmâ tr° AC, °rmâṃ tr° D; man erwartet *hier* °rmâꝏs tr°.

14. [1] gṛidhrâḥ kakshâḥ. [2] ânataṃ grîvâpradeçaḥ. [3] manyâ grîvârekhâḥ. [4] saṃkroçâḥ ghoshâḥ. [5] prakâço bâhyaṃ rûpaṃ, tvak vâg(! tvag°)indriyâbhimâninî. [6] parákâço 'bhyantaraṃ rûpam, antarâ âbhyantarapradeçâbhimâninî. [7] svapasâ vahena çobhanavyâ=pâreṇa aṃgavalena (!). [8] ohne avagraha. [9] s. P. 6, 7. çakunisâdaḥ pṛishṭhaṃ, yatra çakunayaḥ çaktâ vîrâḥ (!) sîdanti. [10] ushṇihâ ratha=vâhanadeçaḥ. [11] ‖ 4 ‖ W.

15. [1] s. P. 3, 7. çroṇi jaghanagate mâṅse. [2] s. P. 4, 36; çi=khaṇḍe tato 'py adhastane. [3] s. P. 4, 35; ûrû tato 'py adhastane. [4] s. P. 4, 5; ashṭhîvatî jaṃghayoḥ pṛishṭhabhâgagate mâṅse (!). [5] °nch° AW; °phena C.

bhyâm[6], â-krámaṇaꣳ sthûrâbhyâm[6], prati-krámaṇaṃ kúshṭhâbhyâm[6] ‖ 1 ‖ mitrấváruṇau, dvấviꣳçatiḥ ‖ 15 ‖[7]

K. Aç. 13, 5. — Vs. 25, 7. — çroṇî́bhyâṃ iti çroṇi-bhyâṃ — indrâgnî[2] itî́ndra-agnî — indrâbṛihaspatî[3] itî́ndrâ-bṛihaspatî́ — indrâvishṇû[4] itî́ndrâ-vishṇû — gandharvân | çepéna.

16. índrasya kroḍó[1], 'dityai pâjasyàṃ[2], diçấṃ jatrávo[3], jîmû́tân hṛidayau-"paçấbhyâm[4], antáriksham[5] purî́tátâ[5 u. 6], nábha udaryèṇe[5 u. 7], 'ndrâṇî́m plîhnấ[8], valmî́kân klomnấ[8], girî́n plâçí-bhiḥ[8], samudrám[5] udáreṇa[5], vaiçvânarám[5] bhásmanâ[9] ‖ 1[10] ‖ índrasya, dvấviꣳçatiḥ ‖ 16 ‖[11]

K. Aç. 13, 6. — Vs. 25, 8. — adityai — hṛidayaupaçâbhyâm iti hṛidaya-aupaçâbhyâm — purîtatâ.

17. pûshṇó vanishṭhúr[1], andhâ-'hé sthûra-gudấ[2], sarpấn gúdâbhir[3], ṛitû́n pṛishṭî́-bhir[4], dívam pṛishṭhéna[5], vásûnâm prathamấ kî́kasâ[6], rudrấṇâṃ dvitî́yâ, "dityấnâṃ tṛitî́yâ, 'ṅgirasâṃ caturthî́, sâdhyấnâm pañcamî́, víçveshâṃ devấnâꣳ shashṭhî́ ‖ 1[7] ‖ pûshṇáç, cáturviꣳçatiḥ ‖ 17 ‖

K. Aç. 13, 7. — Vs. 25, 6. 7. — andhâher ity andha-aheḥ — pṛishṭîbhir iti pṛishṭi-bhiḥ.

---

15. [5] potrâsthûraknshṭhaçabdaiḥ pâyusamîpavartina eva mâṅsaviçeshâ ucyante. [7] so D, [0]bhyâm ‖ 1 ‖ 15 ‖ AC, [0]bhyâṃ ‖ 5 ‖ W.

16. [1] kroḍo galabhâgaḥ. [2] pâjasyam pâdatalam. [3] jatravo 'ṅsasamîpavartiny asthîni. [4] hṛidayamadhyam (!) ashṭadalam mâṅsapadmam, aupaçaṃ tadveshṭanam mâṅsam. [5] ohne avagraha. [6] purî́tatâ (!)ântrâṇi. [7] ndaryam udaragatam mâṅsam. [8] pliha-kloma çabdâbhyâm udarapârçvavartinî mâṅsakhaṇḍe ucyete, tatsamîpavartini mâṅsâni plâçíni. [9] bhasma jîrṇatṛiṇâdi. [10] ‖ 6 ‖ W. [11] so D, mitrấváruṇâv, índrasya, dvấviꣳçatir, dvấviꣳçatiḥ ‖ 16 ‖ ACW.

17. [1] [0]shṭuḥ W pr. m., vanishṭhaḥ prauḍhamântram. [2] (andhâheḥ nnerklärt) sthûragudâ gudakâṇḍe sthûlo bhâgaḥ. [3] gudâ gudakâṇḍasya sûkshmabhâgaḥ. [4] s. P. 3, 7. pṛishṭyo gudasamîpe vartinyaḥ çirâḥ. [5] pṛishṭham uparibhâgaḥ. [6] tatsamîpavartino 'sthivlçeshâḥ kîkasâḥ, tâç ca shaṭsaṃkhyâkâḥ. [7] ‖ 7 ‖ W.

18. ójo grîvâbhir[1], nír-ṛitim asthá-bhir, índrao sv-ápasâ váhena[2], rudrásya vi-calá skandhò[3], 'ho-râtráyor dvitîyo, 'rdha-mâsânâṃ tṛitîyo, mâsâṃ caturthá, ṛitûnâṃ pañcamáḥ, saṃ-vatsarásya shashṭháḥ || 1[4] || ójo, viṃçatiḥ ॥ 18 ॥

K. Aç. 13, 8. — vicala iti vi-calaḥ.

19. â-nandáṃ nandáthunâ[1], kâmam praty-âsâbhyâm[2], bhayáo çitîmá-bhyâm[2], pra-çísham pra-çâsâbhyâo[2], sûryâ-candramásau vṛíkyâbhyâo[3], çyâma-çabalaú mátasnâbhyâṃ[4], vy-ushṭio rûpéṇa, ní-mruktim árûpeṇa || 1[5] || ânandáo, shóḍaça ॥ 19 ॥

K. Aç. 13, 9. — Vs. 25, 8. — sûryâcandramasâv iti sûryâ-candramasaú.

20. ábar mâoséna, rátrim pîvasâ, 'pó yûshéṇa, ghṛitáo rásena, çyâṃ[1] vásayâ, dûshîkâbhir hrâdúnim, áçru-bhiḥ pṛíshvâṃ[1], dívao rûpéṇa[2], nákshatrâṇi práti-rûpeṇa[3], pṛithivîṃ cármaṇâ[4], chavîṃ chavyò[5], 'pâ-kṛitâya svâhâ[6], "-labdhâya svâhâ, hutâya svâhâ || 1[7] || ábar, ashṭâviṃçatiḥ ॥ 20 ॥

K. Aç. 13, 10. — Vs. 25, 9. — apaḥ — chavyâ | upâkṛitâyety úpa-âkṛitâya.

21. agnéḥ pakshatíḥ[1], sárasvatyai[2] ní-pakshatiḥ[3], sómasya tṛitîyâ, 'pâṃ caturthy, óshadhînâm[2] pañcamî, saṃ-

---

18. [1] grîvâs tadavayavâ asthîni. [2] yo 'yaṃ vaho vahanayogyapradeçaḥ svapâḥ çobhanakarmâ. [3] skandho 'vayavabhedena shoḍhâ bhinnaḥ, tatrâ 'tyantacañcalo 'vayavo rudrasya. [4] ॥ 8 ॥ W.

19. [1] nandathur gubyendriyam. [2] pratyâsaçitîmapraçâsaçabdair gubyasamîpavartîny avayavayugalâny abhidhîyante. [3] vṛikyau pârçvadvayavartinyau mâûsagranthî. [4] tatsamîpavartinî matasne. [5] ॥ 9 ॥ W.

20. [1] nicht erklärt im schol. [2] rûpaṃ netragolakam. [3] pratirûpaṃ tatratyam pratibimbam. [4] carma pakshmapaṭalam. [5] chavî netragatâ kântiḥ. [6] ohne avagraha. [7] ॥ 10 ॥ W.

21. [1] dakshiṇapârçvasya mûle vartamânâ ye 'yaṃ vaṅkriḥ, sâ pakshatiḥ. [2] ohne avagraha. [3] tadanantarabhâvinî vaṅkriḥ nipakshatiḥ.

-vatsarásya shashṭhĭ, marútâo saptamĭ, bṛíhaspáter[2] ashṭamĭ, mitrásya navamĭ, váruṇasya daçamĭ, 'ndrasyai 'kâdaçĭ[2], víçveshâṃ devãnâṃ dvâdaçĭ[2], dyãvâ-pṛithivyóḥ pârçvám, yamásya pâṭûráḥ[4] || 5[5] || agnér, ékân ná triaçát ||21||

K. Aç. 13, 11. — Vs. 25, 4.

22. vâyóḥ pakshatíḥ[1], sárasvato[2] ni-pakshatiç, candrámasas[2] tṛitĭyâ, nákshatrâṇâṃ caturthĭ, savitúḥ pañcamĭ, rudrásya shashṭhĭ, sárpâṇâo saptamỳ, aryamṇò 'shṭamĭ, tváshṭur navamĭ, dhâtúr daçamĭ, 'ndrâṇyã ekâdaçy[2], ádityai dvâdaçĭ[2], dyãvâ-pṛithivyóḥ pârçvám, yamỳai pâṭûráḥ || 1[3] || vâyór, ashṭávioçatiḥ ||22||

K. Aç. 13, 12. — Vs. 25, 5. — saptamî | gṛygmṇaḥ — indrâṇyâḥ | ekâdaçî.

23. pánthâm anûvṛíg-bhyâo[1], sáṃ-tatio snâvanỳâbhyâo[2], çúkân pitténa, harimãṇaṃ yaknã[3], bálîkshṇân[4] pâpa-vâténa[5], kûçmãñ[4] cháka-bhiḥ[6], çavartãn[4] ũvadhyena[7], çúno vi-çásanena[8], sarpãñ lohita-gandhéna[9], váyâosi pakva-gandhéna, pipĭlikâḥ pra-çâdéna[10] || 1[11] || pánthâṃ, dvávioçatiḥ ||23||

K. Aç. 13, 13. — halĭkshṇân — kûçmân — sarpân.

24. krámair áty akramîd vâjĭ víçvair devaír yajní-

---

21. [4] etâ vañkrayo yasmin pṛishṭhabhâgagate 'sthlpârçvaviçeshe sambadhyante so 'yam pâṭûraḥ. [5] ||11|| W.

22. [1] pûrvoktadakshiṇapârçvavad uttarapârçvaparatvene 'dam sarvam vyâkhyeyam. [2] ohne avagraha. [3] ||12|| W.

23. [1] anûvṛikçabdena pûrvoktayor vṛikyayoḥ samîpavartinî mâñsakhaṇḍe ucyete. [2] snâvanyaçabdena sûkshmâṇâṃ snâyuviçeshâṇâm mûle te (? °lagate?) pârçvadvayavartinyau dve çire ucyete. [3] yakan(n mit virâma)-çabdena pittagato varṇaviçeshaḥ. [4] unerklärt. [5] pâpavâto 'pânavâyuḥ. [6] °nch° AW; çakâni çakṛitpiṇḍâḥ (°tyaṇḍân Cod.). [7] ûvadhyam apakvam çakṛit. [8] viçasanam chinnasthânam. [9] °nl° AW. [10] praçâdo viçasanakâlapatito mâñsaleçaviçeshaḥ. [11] ||13|| W.

yaiḥ saṃ-vidânâḥ | sá no naya su-kṛitásya lokáṃ tásya te vayáo sva-dháyâ madema ‖ 1[1] ‖ krámair, ashṭâdaça ‖24‖

K. Aç. 5, 16. — tç.

25. [a] dyaús te[1] pṛishṭhám, pṛithivî sadhâ-stham, âtmâ 'ntárikshao[2], samudró[2] yóniḥ; [b] sûryas te cákshur, vâtaḥ prâ-'ṇáç, candrámâḥ[2] çrótram, mâsâç câ 'rdha-mâsâç ca párvâṇy, ṛitávó 'ñgâni, saṃ-vatsaró mahimâ ‖ 1[3] ‖ dyaúḥ, páñcavio̱çatiḥ ‖25‖

B. 3, 9, 4, 8. — K. Aç. 5, 5. — [a] Vs. 11, 20. — añgâni.

26. agníḥ paçúr âsît, ténâ 'yajanta, sá etáṃ lokám ajayad yásminn agníḥ, sá te lokás, táṃ jeshyasy, áthâ 'va jighra; vâyúḥ paçúr âsît, ténâ 'yajanta, sá etáṃ lokám ajayad yásmin vâyúḥ, sá te lokás, tásmât tvâ 'ntár eshyâmi yádi nâ 'va-jíghrasy; âdityáḥ paçúr âsît, ténâ 'yajanta, sá etáṃ lokám ajayad yásminn âdityaḥ, sá te lokás, táṃ jeshyasi yády ava-jíghrasi ‖ 1[1] ‖ yásminn, ashṭaú ca ‖26‖

B. 3, 9, 4, 8. — K. Aç. 5, 4. — Vs. 23, 17. Ç. 13, 2, 7, 13-15. Kâ. 20, 6, 8. — athâ | aveti.

yó vâ áyathâdevataṃ, tvâm agna, índrasya, cíttiṃ, yáthâ vaí, váyo vaí, yád ákûtâd, yâs te[2], máyi gṛihṇâmi, prajâpatiḥ sò 'smât, stegân[3], vâjaṃ, kûrmân, yóktraṃ, mitrâvárunâv, índrasya, pûshṇá, ója, ânandám, áhar, agnér, vâyóḥ, pánthâṃ, krámair, dyaús te, 'gníḥ paçúḥ, shâḍvio̱çatiḥ ‖26‖

yó vâ (1, 1), evâ "hutim (3, 3), abhavan (5, 5), pathíbhir (7, 2), avarúdhyâ (10, 2), "nandám (19, 1), ashṭaú pañcâçát[4] ‖58‖

iti taittirîyasaṃhitâyâm pañcamakâṇḍe saptamaḥ prapâṭhakaḥ ‖

iti pañcamaṃ kâṇḍam ‖5‖

---

24. [1] ‖14‖ W.

25. [1] so (°s te) AW. [2] ohne avagraha. [3] ‖15‖ W.

26. [1] ‖16‖ W. [2] yâs te agne W. [3] prajâpati stegân W. [4] so (als zwei Wörter) ACDW.

20. adhvarâdînâṃ trayâṇâṃ vidhiḥ (6, 1, 1 - 6, 11*).

1. prâcînа-vaṅçaṃ karoti; deva-manushyâ díço vy abhajanta, prâcîṃ[1] devâ dakshiṇâ[2] pitáraḥ pratîcîṃ[1] manushyâ údîcîṃ[1] rudrâḥ; yát prâcîna-vaṅçaṃ karóti deva-lokám evá tád yájamâna upâ-"vartate[3]. pári çrayaty, antár-hito hí deva-lokó manushya-lokâḥ; nâ 'smâl lokât sv-etavyam ivé 'ty âhuḥ, kó hí tád véda yády amúshmiṅ loké[4] 'sti vâ ná vé 'ti, dikshv[1] atîkâçân[1] karoti ‖ 1 ‖ ubháyor lokáyor abhi-jityai. keça-çmaçrú vapate[5] nakhâni ní kṛintate, mṛitâ vâ eshâ tvág amedhyâ yát keça-çmaçrú, mṛitâm evá tvácam amedhyâm apa-hátya yajníyo bhûtvâ médham úpai 'ty. áṅgirasaḥ suvar-gáṃ lokám yánto 'p-sú dîkshâ-tapásî[6] prâ 'veçayann; ap-sú snâti, sâ-'kshâd evá dîkshâ-tapásî áva runddhe[7]; tîrthé snâti, tîrthé hí té tâm prâ 'veçayan[8]; tîrthé snâti ‖ 2 ‖ tîrthám evá samânânâm[1] bhavaty. apò 'çnâty, antaratá[1] evá médhyo bhavati. vâsasâ dîkshayati, saumyâṃ vaí kshaúmaṃ devátayâ[1], sómam eshá devátâm úpai 'ti yó dîkshate; sómasya tanûr asi tanúvam me pâhî 'ty âha, svâm evá

---

*) s. Ind. Stud. 3, 375. 382; daselbst werden auch die drei ersten anuvâka des siebenten Buches noch hinzugerechnet. Der Comm. zu diesem Buche ist bereits in dem des ersten Buches (von I, 2, 1 - 4, 45) mit enthalten, und zwar ist in der Calcuttaer Ausgabe dabei auch der Text (B) vollständig aufgeführt.

6, 1, 1 - 6, 11. somasya mantrâṇâm brâhmaṇam; 1, 1 - 4, 5 adhvaraḥ; 1. prâgvaṅçaṃ kshurakarmâdisaṃskṛitaḥ praviçet. [1] ohne avagraha. [2] so (°ṇâ) ABCDW. [3] als Compositum. [4] °nl° AW, °n (mit virâma) l° B. [5] unbetont. [6] s. P. 4, 17. [7] °ṃdh° ACDW, °ndh° B. [8] obschon betont, nicht mit pra komponirt (CD)!

devátâm úpai 'ty, átho â-çísham evaí 'tâṃ ấ çâste. 'gnés tûshâ-"dhấnaṃ, vâyór vâta-pấnam, pitṛiṇấṃ nîvír[1], óshadhî-nâm[1] pra-ghâtáḥ ‖ 3 ‖ âdityấnâm prâcîna-tânó, víçveshâṃ devấnâm ótur, nákshatrâṇâm atîkâçấs[1]; tád vấ etát sarva--devatyaṃ yád vấso, yád vấsasâ dîkshấyati sárvâbhir evaí 'naṃ devátâbhir[1] dîkshayati. bahíḥ-prâṇo vaí manushyàs, tásyấ 'çanam prâ-'ṇò, 'çnấti sá-prâṇa evá dîkshata; ấçito bhavati, yấvân[1] evấ 'sya prâ-'ṇás téna sahá médham úpai 'ti. ghṛitáṃ devấnâm, mástu pitṛiṇấṃ, nísh-pakvam ma-nushyâṇâṃ, tád vaí ‖ 4 ‖ etát sarva-devatyaṃ yán náva--nîtaṃ, yán náva-nîtenâ 'bhy-añkté sárvâ evá devátâḥ prîṇâti; prá-cyuto vấ eshò 'smấl lokấd á-gato deva-lokáṃ yó dîkshitò, 'ntaré 'va náva-nîtaṃ, tásmân náva-nîtenâ 'bhy añkte; 'nu-lomáṃ, yájushâ, vy-ấvṛittyâ[9]. índro vṛitrám ahan, tásya kanînikâ párâ 'patat, tád ấ-'ñjanam abhavad; yád â-'ñkté cákshur evá bhrấtṛivyasya vṛiñkte[10]; dákshi-ṇaṃ púrvam ấ 'ñkte ‖ 5 ‖ savyáo hí púrvam manushyâ â-'ñjáte; ná ní dhâvate, nî 'va hí manushyâ dhấvante; páñca kṛítva ấ 'ñkte, páñcâ-'ksharâ pañktíḥ, pấñkto yajnó, yajnám evấ 'va runddhe[7]; pári-mitam ấ 'ñkté, 'pari-mitao hí manushyâ â-'ñjáte; sá-tûlayấ " 'ñkté, 'pa-tûlayâ hí ma-nushyâ â-'ñjáte, vy-ấvṛittyai[9]; yád ápa-tûlayâ "-'ñjîtá vájra iva syât, sá-tûlayấ " 'ñkte mitra-tvấya ‖ 6 ‖ índro vṛitrám ahant, sò 'pò 'bhy amriyata[11], tấsâṃ yán médhyaṃ yajníyao sá-devam ấsît tád ápó 'd akrâmat, té darbhấ abhavan; yád darbha-puñjîlaíḥ pấváyati[12] yấ evá médhyà yajníyâḥ sá-devâ ấpas tấbhir evaí 'nam pấvayati; dvấbhyâm pấvayaty, aho-râtrấbhyâm evaí 'nam pấvayati; tri-bhíḥ pấv-

---

1. [9] vṛityâ (°ai) ABCDW. [10] °ñt° AC. [11] ampmri° AB. [12] so (pấ°) ABCDW durchweg.

ayati, tráya imé lokā́, ebhír evaí 'naṃ lokaíḥ pavayati; pañcá-bhiḥ || 7 || pavayati, páñcâ-'ksharâ pañktíḥ[9], pā́ñkto[9] yajnó, yajnā́yai 'vaí 'nam pavayati; shaḍ-bhíḥ pavayati, sháḍ vā́ ṛitáva, ṛitú-bhir evaí 'nam pavayati; saptá-bhiḥ pavayati, saptá chándâ◡si, chándo-bhir evaí 'nam pavayati; navá-bhiḥ pavayati, náva vaí púrushe prâ-'ṇā́ḥ, sá-prâṇam evaí 'nam pavayaty; éka-vi◡çatyâ pavayati, dáça hástyâ añgúlayo dáça pádyâ âtmaí 'ka-vi◡çó, yā́vân evá púrushas tám ápari-vargam || 8 || pavayati; cit-pátis tvâ punâtv íty âha, máno vaí cit-pátir, mánasai 'vaí 'nam pavayati; vâk-pátis tvâ punâtv íty âha, vâcaí 'vaí 'nam pavayati; devás tvâ savitā́ punâtv íty âha, savitṛi-prasûtá evaí 'nam pavayati; tásya te pavitra-pate pavítreṇa yásmai kám pune tác chakeyam íty âhâ, "-çísham evaí 'tā́m ā́ çâste || 9 || atikâçā́n karoty, áveçayan[8] tîrthé snâti, praghâtó, manushyấṇâṃ tád vā́, ā́ 'ñkte, mitratvā́ya, pañcábhir, áparivargam, ashṭā́catvâri◡çac ca || 1 ||

1, 2, 1, 1.2. — K. 23, 1. — Ç. 3, 1, 1, 6 - 3, 24. — de̱va̱ma̱nu̱shyâ iti deva-ma̱nu̱shyâḥ — de̱vâḥ | da̱kshi̱ṇâ — ru̱drâḥ — u̱pâvártata̱ ity úpa-âvártate — ma̱nu̱shya̱lo̱kâd iti manushya-lo̱kât | na | a̱smât — svétavya̱m iti̱ su-e̱ta̱vya̱m — lo̱ke | asti — a̱tî̱kâ̱çân — va̱pa̱te̱ — dî̱kshâ̱ta̱pasî̱ iti dîkshâ-ta̱pasî́ — preti | avéçayan[8] — atho̱ iti — tû̱shâ̱dhâna̱m iti tûsha-â̱dhânám — nî̱viḥ — ba̱hiḥprā́ṇa̱ iti ba̱hiḥ-prâ̱ṇa̱ḥ — a̱çnâti | saprā́ṇa̱ iti̱ sa-prâ̱ṇa̱ḥ — dî̱ksha̱te̱ — nishpákva̱m iti̱ niḥ-pa̱kva̱m — e̱shaḥ | a̱smât — a̱ṃta̱râ | i̱va̱ — vyâvṛityâ̱ iti vi-âvṛityai[9] — âñjána̱m ity ā́-añjánam — â̱ñkta ity ā́-a̱ñkte — eti | a̱ñkte̱ — â̱ñjata̱ ity ā́-a̱ñjaté — nîti | i̱va̱ — ma̱nu̱shyā́ḥ — a̱ñkte̱ | apárimita̱m ity apári-mi̱ta̱m — satū́la̱yeti̱ sa-tû̱la̱yâ̱ | eti | a̱ñkte̱ | apátûla̱yety apá-tû̱la̱yâ̱ — â̱ñjata̱ ity ā́-a̱ñjaté — â̱ñjî̱tety ā́-a̱ñjî̱ta — saḥ | a̱paḥ | a̱bhîti | a̱mri̱ya̱ta̱ — apá | ud iti | a̱krâ̱ma̱t — medhyā́ḥ — pā́dyā́ḥ — vâ̱câ | e̱va | e̱na̱m.

2. yāvanto[1] vaí devā́ yajñā́yā 'punata tá evā́ 'bhavan, yá evám vidvā́n yajñā́ya punîté bhávaty evá; bahíḥ pavayitvā́ 'ntáḥ prá pādayati, manushya-lokā́ evaí 'nam pavayitvā́ pūtám deva-lokám prá ṇayaty[2]. ádikshita ékayā "-hutyé 'ty āhuḥ, sruvéṇa cátasro juhoti dikshita-tvā́ya srucā́ pañcamī́m, páñcā-'kshará paṅktiḥ[3], pāṅkto yajñó, yajñám evā́ 'va runddha[4]. ā́-kūtyai pra-yúje 'gnáye ‖ 1 ‖ svā́hé[1] 'ty āhā́, "-kūtyâ hí púrusho yajñám abhí pra-yuṅkté: yájeyé 'ti. medhā́yai mánase 'gnáye svā́hé 'ty āha, medháyâ hí mánasâ púrusho yajñám abhi-gáchati. sárasvatyai[1] pūshṇè 'gnáye svā́hé 'ty āha, vā́g vaí sárasvati[1] pṛithivī́ pūshā́, vācaí 'vá pṛithivyā́ yajñám prá yuṅkta. ā́po devîr bṛihatîr viçva-çambhuva íty āha, yā́ vaí várshyās tā́ḥ ‖ 2 ‖ ā́po devī́r bṛihatī́r viçvá-çambhuvo; yád etád yájur ná brūyā́d divyā́ ā́pó 'çantâ imā́m lokám ā́ gacheyur; ā́po devîr bṛihatîr viçva-çambhuva íty āhâ, 'smā́ evaí 'nâ lokā́ya çamayati, tásmāc chantā́ imā́m lokám ā́ gachanti. dyā́vâ-pṛithivī́ íty āha, dyā́vâ-pṛithivyór hí yajñá; urv antárikshaṁ[1] íty āhâ, 'ntárikshe hí yajñó; bṛihaspátir[1] no havíshā vṛidhātu ‖ 3 ‖ íty āha, bráhma vaí devā́nām bṛihaspátir, bráhmaṇai 'vā́ 'smai yajñám áva runddhe[4]; yád brūyā́d: vidher iti[5] yajña-sthāṇúm ṛiched, vṛidhātv íty āha yajña-sthāṇúm evá pári vṛiṇakti. prajā́-patir yajñám asṛijata, sò 'smāt sṛishṭā́ḥ párā́ñ[1] ait, sā́ prá yájur ávlînāt[6] prá sā́ma, tám ṛíg úd ayachad, yád ṛíg ud-áyachat tád aud-grahaṇásyau "dgrahaṇa-tvám; ṛicā́

---

2. dikshāhutayaḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (ṇ°) ACW, s. P. 7, 4. [3] °ñt° AC. [4] °ṃdh° ABCDW. [5] havishā vidher (= vidadhātu!) iti çākhāntare mantrapāṭhaḥ, B (p. 293); Vs. 4, 7 und Kāṭh. 2, 2 haben zum wenigsten eine ähnliche Lesart: bṛihaspataye havishā vidhema. [6] āvṛiṇot (!).

‖ 4 ‖ juhoti yajnásyó 'd-yatyâ; anu-shṭúp chándasâm úd ayachad íty âhus, tásmâd anu-shṭúbhâ juhoti, yajnásyó 'd-yatyai; dvâdaça[1] vâtsa-bandhâny[7] úd ayachann íty âhus, tásmâd dvâdaçâ-bhir vâtsabandha-vído dîkshayanti; sâ vâ eshâ 'rg anu-shṭúg, vâg anu-shṭúg, yád etáya 'rcâ dîkshâyati vâcaí 'vaí 'naw sárvayâ dîkshayati. víçve devásya netúr íty âha sâvitrỳ eténa, márto vṛiṇîta sakhyám ‖ 5 ‖ íty âha pitṛi-devatỳai 'téna, víçve râyá ishudhyasí 'ty âha vaiçva-devỳ eténa, dyumnáṃ vṛiṇîta pushyásа íty âha paushṇỳ eténa, sâ vâ eshá 'rk sarva-devatỳâ, yád etáya 'rcâ dîkshâyati sárvâbhir evaí 'naṃ devátâbhir[1] dîkshayati. saptâ-'ksharam prathamám padám ashtâ-'ksharâṇi trîṇi, yâni trîṇi tâny ashṭâv úpa yanti, yâni catvâri tâny ashṭaú, yád ashṭâ-'ksharâ téna ‖ 6 ‖ gâyatrî, yád ékâdaçâ-'ksharâ téna trishṭúg[1], yád dvâdaçâ-'ksharâ téna jágatî, sâ vâ eshá 'rk sárvâṇi chándâwsi, yád etáya 'rcâ dîkshâyati sárvebhir evaí 'naṃ chándo-bhir dîkshayati. saptâ-'ksharam prathamám padáw, saptá-padâ çákvarî, paçávaḥ çákvarî, paçûn evâ 'va runddha[4].

ékasmâd akshárâd ánâptam prathamám padáṃ, tásmâd yád vâcó 'nâptaṃ tán manushỳâ úpa jîvanti; pûrṇáyâ juhoti, pûrṇá iva hí prajâ-patiḥ, prajâ-pater âptyai; nỳ-ûnayâ juhoti, nỳ-ûnâd dhí prajâ-patiḥ pra-jâ ásṛijata pra-jânâw sṛishṭyai ‖ 7 ‖ agnáye, tâ, vṛidhâtv, ṛicâ, sakhyáṃ, téna, juhoti, páñcadaça ca ‖ 2 ‖

1, 2, 2, 1. — K. 23, 2. — Ç. 3, 1, 4, 6-23. — devâḥ — apûnata | te | eva | abhavan — manushyaloka iti manushya-loke — nayati | adîkshitaḥ — âhutyety â-hutyâ — rumdhe

2. [7] yathâ vatsa ekena pâçena badhyate tathâ víçve devasyety-âdishu dvâdaçapadeshu ekaikena padena yajno badhyate, atas tâni padâni vâtsabandhâni, vatsasyeva bandho vâtsabandhaḥ, B (p. 295); der Spruch hat nur dann zwölf Wörter, wenn man, wie auch oben geschieht, svâhâ nicht dazu rechnet.

— abhîti | prayuṅkta[6] iti pra-yuṅkte | yajèya — preti | yuṅkte — yâḥ | vai — asmai | eva | enâḥ — vidheḥ — saḥ | asmât — parâñ | ait — avlînât — udyâtyâ ity ut-yatyai | anushṭub ity ánu-stup — vai | eshâ | ṛik | anushṭug ity ánu-stuk | vâk | anushṭug ity ánu-stuk — etayâ | ṛicâ — sâvitrî — pitṛidevatyeti pitṛi-devatyâ — vaiçvadevîti vaiçva-devî — pushyasè — paushṇî — vai | eshâ | ṛik — etayâ | ṛicâ — saptâkshâraṃ iti sapta-akshâraṃ — ashṭâkshârâṇîty ashṭâ-akshârâṇi — upeti | yanti — vai | eshâ | ṛik — etayâ | ṛicâ — rumdhe — vâcaḥ | anâptam — nyûnayeti ni-ûnayâ.

3. ṛik-sâmé[1] vaí devébhyo yajnâyâ 'tishṭhamâne[2] kṛishṇo rûpáṃ kṛitvâ 'pa-krámyâ 'tishṭhatâṃ; tè 'manyanta: yáṃ vâ imé[3] upâ-"vartsyátaḥ sá idám bhavishyatî 'ti, té[4] úpâ 'mantrayanta, té[4] aho-râtráyor mahimânam apa-nidhâya devân upâ-"vartetâm[5]. eshá vâ ṛicó várṇo yác chuklâṃ kṛishṇâ-'jinásyai 'shá sâmno yát kṛishṇám. ṛik-sâmáyoḥ çílpe[6] stha íty âha, 'rk-sâmé[1] evâ 'va runddha[7]. eshâḥ ‖ 1 ‖ vâ áhno várṇo yác chuklâṃ kṛishṇâ-'jinásyai 'shá râtriyâ yát kṛishṇáṃ, yád evaí 'nayos tátra nỳ-aktaṃ tád evâ 'va runddhe[7]. kṛishṇâ-'jinéna dîkshayati, bráhmaṇo vâ etád rûpáṃ yát kṛishṇâ-'jinám, bráhmaṇai 'vaí 'naṃ dîkshayatî. 'mâṃ dhíyaṅ çíkshamâṇasya devé 'ty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád. gárbho vâ eshá yád dîkshitá úlbaṃ vâsaḥ, pró "ṇute, tásmât ‖ 2 ‖ gárbhâḥ prâvṛitâ[8] jâyante. ná purâ sómasya krayâd ápo "ṇvîta; yát purâ sómasya krayâd apo-"ṇvîtá gárbhâḥ pra-jânâm parâ-pâtukâḥ syuḥ; kṛîté sómé 'po "ṇute, jâyata evá tád, átho yáthâ vásîyâṅsam praty-

2. [6] obschon betont, nicht komponirt mit abhi!

3. kṛishṇâjinena vastreṇa dikshâ mekhalayâ, tathâ kṛishṇavishâṇayâ. [1] s. P. 4, 11. [2] s. P. 4, 38. [3] s. P. 4, 24. [4] s. P. 4, 42. [5] als Compositum. [6] s. P. 4, 46. [7] °mdh° ABCDW. [8] ohne avagraha.

-aporṇuté tâdṛíg[8] evá tád. âṅgirasaḥ suvar-gáṃ lokáṃ yánta ûrjaṃ vỳ abhajanta, táto yád aty-áçishyata té çarấ abhavann, ûrg vaí çarấ; yác chara-máyî ‖ 3 ‖ mékhalâ bhávaty ûrjam evấ 'va runddhe[7]; madhyatáḥ[8] sáṃ nahyati, madhyatá[8] evấ 'smâ ûrjaṃ dadhâti, tásmân madhyatá ûrjấ bhuñjata. ûrdhváṃ vaí púrushasya nấbhyai médhyam avâcînam[8] amedhyáṃ, yán madhyatáḥ[8] saṃ-náhyati médhyaṃ cai 'vấ 'syâ 'medhyáṃ ca vy-ấvartayati[5]. 'ndro vṛitrấya vájram prấ 'harat, sá tredhấ[8] vỳ abhavat sphyás tṛítîyaꣳ ráthas tṛítîyaṃ yûpas tṛítîyam ‖ 4 ‖ yè 'ntaḥ-çarấ áçîryanta té çarấ abhavan, tác charấṇâꣳ çara-tváṃ; vájro vaí çarấḥ, kshút khálu vaí manushỳasya bhrấtṛivyo, yác chara-máyî mékhalâ bhávati vájreṇai 'vá sâ-'kshất kshúdham bhrấtṛivyam madhyató[8] 'pa hate. tri-vṛíd bhavati, tri-vṛíd vaí prâ-'ṇás, tri-vṛítam evá prâ-'ṇám madhyató yájamâne dadhâti; pṛithvî bhavati, rájjûnâṃ vy-ấvṛittyai[9]. mékhalayâ yájamânaṃ dîkshayati[10] yóktreṇa pátnîm, mithuna-tvấya ‖ 5 ‖ yajnó dákshiṇâm abhỳ adhyâyat, tấꣳ sám abhavat; tád índro 'câyat, sò 'manyata: yó vấ itó janishyáte sá idám bhavishyatî 'ti, tấm prấ 'viçat, tásyâ índra evấ 'jâyata; sò 'manyata: yó vaí mád itó 'paro janishyáte sá idám bhavishyatî 'ti, tásyâ anu-mṛíçya yónim ấ 'chinat, sấ sûtá-vaçâ 'bhavat, tát sûtá-vaçâyai jánma ‖ 6 ‖ tấꣳ háste nỳ aveshṭayata, tấm mṛigéshu nỳ adadhât, sấ kṛishṇa-vishâṇấ 'bhavad; índrasya yónir asi mấ mâ hiꣳsîr íti kṛishṇa-vishâṇấm prá yachati, sá-yonim evá yajnáṃ karoti[10] sá-yoniṃ dákshiṇâꣳ sá-yonim indraꣳ, sayoni-tvấya. kṛishyaí tvấ su-sasyấyâ[11] íty âha, tásmâd akṛishṭa-pacyấ óshadhayaḥ[8] pacyante; su-pippa-

3. [9] °vṛity° ABCDW. [10] unbetont. [11] zu sa° s. P. 6, 12.

lăbhyas tvaú 'shadhî-bhya[12] íty âha, tásmâd óshadhayaḥ[8] phálaṃ gṛihṇanti. yád dhástena ‖ 7 ‖ kaṇḍûyéta pâmanam-bhăvukâḥ pra-jăḥ syur, yát smáyeta nagnam-bhăvukâḥ; kṛishṇa-vishâṇáyâ kaṇḍûyate[10] 'pi-gṛihya smayate pra-jănâṃ gopîthăya[8]. ná purâ dákshiṇâbhyo nétoḥ kṛishṇa-vishâṇăm áva cṛited, yát purâ dákshiṇâbhyo nétoḥ kṛishṇa-vishâṇăm ava-cṛitéd yónih pra-jănâm parâ-pătukâ syân; nîtăsu dákshiṇâsu cătvâle kṛishṇa-vishâṇăm prâ 'syati, yónir vaí yajnásya cătvâlaṃ yónih kṛishṇa-vishâṇă, yónâv evá yónim dadhâti, yajnásya sayoni-tvăya ‖ 8 ‖ runddha[7] eshá, tásmâc, charamáyî, yûpas tṛîtîyam, mithunatvăya, jánma, hástenâ, 'shṭăcatvâriṃçac ca ‖ 3 ‖

1, 2, 2, 1-3. — K. 23, 4. — Ç. 3, 2, 1, 1-31. — ṛiksâme ity ṛik-sâme — atishṭhamâne iti | kṛishṇâḥ — te | amanyanta — ime iti — te iti — upâvârtetâm ity úpa-âvârtetâm — çilpe iti — ṛiksâme ity ṛik-sâme — rumdhe — râtriyâḥ — ûrṇute — prâvṛitâḥ — ûrṇvîta — apornvîtety ápa-ûrṇvîta — ûrṇute | jâyate — atho iti — vai | çarâḥ — ûrjâ | bhuñjate — vyâvârtayatîti vi-âvârtayati — vyâvṛityâ iti vi-âvṛityai — dîkshayati — acâyat | saḥ | amanyata — apâraḥ — tasyâḥ — karoti — susasyâyâ iti su-sasyâyai — oshâdhîbhya ity oshâdhi-bhyaḥ.

4. văg vaí devébhyó 'pâ 'krâmad yájnâyă 'tishṭhamânâ, sâ vánaspátîn[1] prâ 'viçat, saí 'shă văg vánaspátishu vadati yă dundubhaú yă tûṇave yă vîṇâyâm; yád dîkshita-daṇḍám pra-yáchati văcam evă 'va runddha[2]. aúdumbaro[1] bhavaty, ûrg vă udumbára[1], ûrjam evă 'va runddhe[2]; múkhena sám-mito bhavati, mukhatá[1] evă 'smâ ûrjaṃ da-

3. [1 2] s. P. 3, 7.

4. daṇḍam âdâya mushṭikaraṇavâgyamau | kṛitvâ 'sau dîkshito bhûtvâ niyamân anutishṭhati. [1] ohne avagraha. [2] °mdh° ABCDW.

dhâti, tásmân mukhatá[1] ûrjẫ bhuñjate ‖ 1 ‖ krîté sóme maitrâ-varuṇẫya daṇḍám prá yachati, maitrâ-varuṇó hí purástâd[1] ṛitvíg-bhyo vẫcam vi-bhájati, tẫm ṛitvíjo[1] yájamâne práti shṭhâpayanti[2]. svẫhâ[1] yajnám mánasé 'ty âha, mánasâ hí púrusho yajnám abhi-gáchati; svẫhâ dyẫvâ-pṛithivî̃bhyâm íty âha, dyẫvâ-pṛithivyór hí yajnáḥ; svẫho 'rór antárikshâd[1] íty âhâ, 'ntárikshe hí yajnáḥ, svẫhâ yajnám vẫtâd ẫ rabha íty âhâ, 'yám ‖ 2 ‖ vẫvâ[1] yáḥ pávate sá yajnás, tám evá sâ-'kshâd ẫ rabhate. mushṭî̃[4] karoti, vẫcam yachati, yajnásya dhṛityâ.

ádîkshishṭâ 'yám brâhmaṇá íti trír upâ-'ꣳçv âha devébhya evaí 'nam prẫ "ha, trír uccaír[1] ubháyebhya evaí 'nam deva-manushyébhyaḥ prẫ "ha. ná purẫ nákshatrebhyo vẫcam ví sṛijed[5]; yát purẫ nákshatrebhyo vẫcam vi-sṛijéd yajnám ví chindyât ‖ 3 ‖ úd-iteshu nákshatreshu vratám kṛiṇuté 'ti vẫcam ví sṛijati, yajná-vrato vaí dîkshitó, yajnám evẫ 'bhí vẫcam ví sṛijati. yádi vi-sṛijéd vaishṇavî́m ṛícam ánu brûyâd, yajnó vaí víshṇur, yajnénai 'vá yajnáꣳ sám tanoti. daívîm dhíyam manâmaha íty âha, yajnám evá tán mradayati; su-pârẫ no asad[6] váça íty âha, vy-ushṭim evẫ 'va runddhe[2] ‖ 4 ‖

brahma-vâdíno vadanti: hotavyàm dîkshitásya gṛihẫsí ná hotavyẫm íti, havír vaí dîkshitó, yáj juhuyẫd yájamânasyâ 'va-dẫya juhuyâd, yán ná juhuyẫd yajna-parúr antár iyâd, yé devẫ máno-jâtâ mano-yújа íty âha, prâ-'ṇẫ vaí devẫ máno-jâtâ mano-yújas, téshv evá paró-'kshaṃ juhoti, tán né 'va hutám né 'vẫ 'hutaꣳ. svapántam vaí dîkshitáꣳ rákshâꣳsi jighâꣳsanty, aguíḥ ‖ 5 ‖

---

4. [3] so (shṭh°) ABW, s. P. 6, 4. [4] s. P. 4, 12. [5] s. P. 6, 8. [6] so (°ꣳ a°) ABW, s. P. 11, 13. 8.

khálu vaí raksho-hấ, 'gne tváṁ sú jâgṛihi vayáṁ sú maudishîmahî 'ty âhâ, 'gním evấ 'dhi-pấṃ kṛitvấ svapiti, rákshasâm ápa-hatyâ. avratyám iva vấ eshá karoti yó dîkshitáḥ svápiti, tvám agne vrata-pấ asî 'ty âhâ, 'gnír vai devấnâṃ vratá-patiḥ, sá evaí 'naṃ vratám ấ lambhayati. devá[7] ấ mártyeshv é 'ty âha, devấḥ[8] ‖ 6 ‖ hỳ eshá sán mártyeshu. tvám yajnéshv îḍya íty âhai, 'táṁ hí yájneshv îḍaté. 'pa vaí dîkshitất sushupúsha indriyáṃ devátâḥ[1] krâmanti, víçve devấ abhí mấm ấ 'vavṛitrann íty âhe, 'ndriyéṇai 'vaí 'naṃ devátâbhiḥ sáṃ nayati. yád etád yájur ná brûyấd yấvata[1] evá paçún abhí dîksheta[2] tấvanto[1] 'sya paçávaḥ syû, rấsvé 'yat ‖ 7 ‖ somấ " bhûyo bharé 'ty âhấ, 'pari-mitân evá paçún áva rundhe[2]. candrám asi máma bhógàya bhavé 'ty âha, yathâ-devatám evaí 'nâḥ práti gribṇâti. vâyáve tvâ váruṇâya tvé 'ti yád evám etấ nấ 'nu-diçéd áyathâ-devataṃ dákshiṇâ gamayed ấ devátâbhyo vṛiçcyeta, yád evám etấ anu-diçáti yathâ-devatám evá dákshiṇâ gamayati ná devátâbhya ấ vṛiçcyate. dévîr âpo apâṃ[6] napâd íty âha, yád vo médhyaṃ yajníyaṁ sá-devaṃ tád vo mấ 'va kramisham íti vấvaí 'tád âhấ. 'chinnaṃ tántum pṛithivyấ ánu gesham íty âha, sétum evá kṛitvấ 'ty eti ‖ 9 ‖ bhuñjate, 'yáṃ, chindyâd, rundhe[2], 'gnír, âha devá, íyad, devátâbhya ấ, tráyastriṁçac ca ‖ 4 ‖

1, 2, 2, 3 - 3, 3. — K. 23, 4. 5. — Ç. 3, 2, 1, 32 - 2, 27. — ruṃdhe | audúmbaraḥ — sthâpayanti — eti | rabhe — mushṭî iti — dhṛityai — manâmahe — vaçé — gṛihâ3i — hotavyâ3m — devâḥ | manójâtâ iti manáḥ-jâtâḥ — tat | na | iva | ahútam — sv iti | jâgṛihi — apáhatyâ ity apá-hatyai

4. [7] Nominativ, CD. [8] auch der Text selbst scheint somit in deva â einen Nominativ zu suchen? [9] obschon betont, nicht komponirt mit abhi!

— devaḥ | eti | martyéshu | eti[10] | iti — eti | avavṛitran — abhîti | dîkshéta[9] — syaḥ | râsvâ | iyât | soma | eti — étâḥ | na — dakshiṇâḥ | gamayet — dakshiṇâḥ | gamayati — pṛithivyâḥ | anv iti — atîti | eti.

5. devâ vaí deva-yájanam adhy-avasâya díço ná prâ 'jânan, tè 'nyò 'nyám úpâ 'dhâvan: tváyâ prá jânâma tváyé 'ti, té 'dityâo sám adhriyanta: tváyâ prá jânâmé 'ti, sâ 'bravîd: váram vṛiṇai mát-prâyaṇâ evá vo yajnâ mád--udayanâ asann íti, tásmâd âdityâḥ prâ-'yaṇîyo yajnânâm âdityá ud-ayanîyaḥ. páñca devátâ[1] yajati[2] páñca díço, diçâm prá-jnâtyai ‖ 1 ‖ átho páñcâ-'ksharâ pañktiḥ, pâñkto yajnó, yajnám evâ 'va runddhe[3]. páthyâo svastím[1] ayajan, prâcîm[1] evá táyâ díçam prâ 'jânann[2] agnínâ dakshiṇâ[4] sómena pratîcîo[1] savitró 'dîcîm[1] ádityo "rdhvâm. páthyâo svastím[1] yajati, prâcîm evá táyâ díçam prá jânâti; páthyâo svastím[1] ishṭvâ 'gnî-shómau yajati, cákshushî[5] vâ eté[6] yajnásya yád agnî-shómau, tâbhyâm evâ 'nu paçyati ‖ 2 ‖ agnî-shómâv ishṭvâ savitâram yajati, savitṛi-prasûtâ evâ 'nu paçyati; savitâram ishṭvâ 'ditim yajatî, 'yám vâ áditir, asyâm evá prati-shṭhâyâ 'nu paçyaty; áditim ishṭvâ mârutîm ṛicam ánv âha, marúto vaí devânâm víço, deva--viçám khálu vaí kálpamânam manushya-viçám ánu kalpate, yán mârutîm ṛicam anv-âha, viçâm klíptyai. brahma--vâdíno vadanti: prayâjá-vad ananû-yâjám[7] prâ-'yaṇîyam kâryam anûyâjá-vat ‖ 3 ‖ apra-yâjám ud-ayanîyam íti, 'mé vaí pra-yâjâ amî[8] anû-yâjâḥ[7], saí 'vá sâ yajnásya sâm-tatis. tát táthâ ná kâryam, âtmâ vaí pra-yâjâḥ

4. [10] *hier* also mit iti (weil nicht erhellt, daſs î am Ende des Hemistichs steht); anders I, 1, 14, 4. 2, 3, 1.

5. prâyaṇîyâ. [1] ohne avagraha. [2] unbetont. [3] °mdh° ABCDW. [4] so (°ṇâ) ABCDW. [5] s. P. 4, 12. [6] s. P. 4, 44. [7] s. P. 3, 7. [8] s. P. 4, 12.

pra-jâ 'nû-yâjâ[1], yát pra-yâjân antar-iyâd âtmânam antár iyâd, yád anû-yâjân[1] antar-iyât pra-jâm antár iyâd, yátaḥ khálu vaí yajnásya ví-tatasya ná kriyáte tád ánu yajnáḥ párâ bhavati, yajnám parâ-bhávantaṃ yájamânó 'nu ‖ 4 ‖ párâ bhavati. prayâjá-vad evâ 'nûyâjá-vat prâ-'yaṇîyaṃ kâryàm prayâjá-vad anûyâjá-vad ud-ayanîyaṃ, nâ "tmânam antar-éti ná pra-jâṃ, ná yajnáḥ parâ-bhávati ná yájamânaḥ. prâ-'yaṇîyasya nishkâsá[1] ud-ayanîyam abhí nír vapati, saí 'vá sâ yajnásya sám-tatir. yâḥ prâ-'yaṇîyasya yâjyâ yát tâ ud-ayanîyasya yâjyâḥ kuryât párâñ[1] amúṃ lokám â rohet, pra-mâyukaḥ syâd; yâḥ prâ-'yaṇîyasya puro-'nuvâkyâs tâ ud-ayanîyasya yâjyâḥ karoty, asmínn evá loké práti tishṭhati ‖ 5 ‖ prájnâtyai, paçyaty, anûyâjávad, yájamânó 'nu, puro-'nuvâkyâs tâ, ashṭaú ca ‖ 5 ‖

K. 23, 8. — Ç. 3, 2, 3, 1-23. — devâḥ | vai — te | anyaḥ | anyam — te | adityâm — yajnâḥ — prâyaṇîya iti pra-ayaṇîyâḥ — devatâḥ — atho iti — dakshiṇâ — agnîshomâv ity agnî-somaú — cakshúshî iti | vai | ete iti — ishṭvâ | aditim — ananûyâjam ity ânanu-yâjam — amî iti | anûyâjâ ity ânu-yâjâḥ — prajeti pra-jâ | anûyâjâ ity ânu-yâjâḥ — anûyâjân ity ânu-yâjân — anú | pareti | bhavati — nishkâse — abhi | nir iti | vapati | sâ | eva — yâjyâḥ.

6. Kadrûç ca vaí Su-parṇî câ "tma-rûpáyor aspardhetâṃ, sâ Kadrûḥ Su-parṇîm ajayat, sâ 'bravît: tritîyasyâm itó diví sómas tám â hara ténâ "tmânaṃ nish krîṇîshvé[1] 'tî. 'yám vaí Kadrûr asaú Su-parṇî, chándâṃsi Sauparṇeyâḥ[2]. sâ 'bravîd: asmaí vaí pitárau putrân bibhritas tritîyasyâm itó diví sómas tám â hara ténâ "tmânaṃ nish krîṇîshva ‖ 1 ‖ iti mâ Kadrûr avoc-

---

6. aruṇayâ krayaḥ. [1] so (°sh k°) ABW, s. P. 8, 24. [2] ohne avagraha.

ad íti. jágaty úd apatac cáturdaçâ-'ksharâ satî, sâ 'prâ-"pya nỳ avartata, tásyai dvé[3] aksháre[4] amîyetâo, sâ paçú-bhiç ca dîkshâyâ câ " 'gachat, tásmâj jágatî chándasâm paçavỳa-tamâ, tásmât paçu-mántaṃ dîkshó 'pa namati. trishṭúg[2] úd apatat tráyodaçâ-'ksharâ satî, sâ 'prâ-"pya nỳ avartata, tásyai dvé[3] aksháre[4] amîyetâo, sâ dákshiṇâ-bhiç ca || 2 || tápasâ câ " 'gachat, tásmât trishṭúbho[2] loké mâdhyaṃdine[2] sávane dákshiṇâ nîyanta, etát khálu vâvá tápa íty âhur yáḥ svâṃ dádâtî 'ti. gâyatry úd apatac cátur-aksharâ satỳ ajáyâ jyótishâ, tâm asyâ ajâ 'bhỳ arunddha[5], tád ajâyâ ajă-tváo, sâ sómaṃ câ " 'harac[6] catvâri cá 'kshárâṇi, sâ 'shṭâ-'ksharâ sám apadyata. brahma-vâdíno vadanti || 3 || : kásmât satyâd gâyatrî kánishṭhâ chándasâo satî yajna-mukhám párî 'yâyé 'ti, yád evâ 'daḥ sómam â 'harat[6] tásmâd yajna-mukhám páry ait, tásmât tejasvínî-tamâ. pad-bhyâṃ dvé[3] sávane[4] sam-ágṛihṇân múkhenaí 'kaṃ; yán múkhena sam-ágṛihṇât tád adhayat, tásmâd dvé[3] sávane[4] çukrá-vatî[7] prâtaḥ-savanáṃ ca mâdhyaṃdinaṃ[2] ca, tásmât tṛitîya-savaná ṛijîshám abhí shuṇvanti[8], dhîtâm iva hí mányante || 4 || â-çíram áva nayati saçukra-tvâyâ 'tho sám bharaty evaí 'nat. táo sómam â-hriyámâṇaṃ gandharvó Viçvâ-vasuḥ[9] páry amushṇât, sá tisró rấtrîḥ pári-mushito 'vasat, tásmât tisró rấtrîḥ krîtáḥ sómo vasati. té devâ abruvant: strî-kâmâ vaí gandharvâ striyâ nish krîṇâmé[1] 'ti; té vâcao stríyam éka-hâyanîṃ kṛitvâ táyâ nír akrîṇant. sâ rohíd rûpáṃ kṛitvâ gandharvébhyaḥ || 5 || apa-krámyâ 'tishṭhat, tád rohíto jánma. té devâ abruvann: ápa yushmád ákram-

---

6. [3] s. P. 4, 49. [4] s. P. 4, 50. [5] °ṃdha ABCDW. [6] obschon betont (nach CD), doch nicht mit â komponirt! [7] s. P. 4, 51. [8] so (sh°) ABW, s. P. 6, 4. [9] s. P. 3, 5.

ín[10] nấ 'smấn upấ-"vartate[11] ví hvayâmahâ íti. bráhma gandharvấ ávadann ágâyan devấḥ, sấ devấn gấyata upấ-"vartata[11], tásmâd gấyantaω stríyaḥ kâmayante. kấmukâ enaω stríyo bhavanti yá evấṃ védấ 'tho yá evấṃ vidvấn ápi jányeshu bhávati tébhya evá dadaty utá yád bahú-tayâḥ ‖ 6 ‖ bhávanty[12]. éka-hâyanyâ krîṇâti, vâcaí 'vaí 'naω sárvayâ krîṇâti, tásmâd éka-hâyanâ manushyâ vấcaṃ vadanty. ákûṭayấ 'karṇayấ 'kâṇayấ 'çloṇayấ 'sapta-çaphayâ krîṇâti. sárvayai 'vaí 'naṃ krîṇâti. yác chvetáyâ krîṇîyấd duç-cármâ yájamânaḥ syâd; yát kṛishṇáyâ 'nu-stáraṇî[13] syât, pra-mấyuko yájamânaḥ syâd; yád dvi-rûpáyâ vấrtra-ghnî syât, sá vâ 'nyáṃ jinîyất táṃ vâ 'nyó jinîyâd; aruṇáyâ piṅgâ-'kshyấ krîṇâty, etád vaí sómasya rûpáω, svấyai 'vaí 'naṃ devátayâ krîṇâti ‖ 7 ‖ níshkrîṇîshva, dákshiṇâbhiç ca, vadanti, mányante, gandharvébhyo, bahútayâḥ, piṅgâkshyấ, dáça ca ‖ 6 ‖

K. 23, 10. 24, 1. — Ç. 3, 2, 4, 1-6. 3, 1, 13-16. — nir iti | krîṇîshva — sâ | aprâpyety aprâ-âpya | nîti — dve iti | akshare iti — ca | eti | agachat — dîkshâ | upeti — dakshiṇâḥ | nîyante — sati | ajayấ — asyai | ajâ | abhîti | aruṇdha — ca | eti | ahârat[6] — somâm | eti | ahârat[6] — dve iti | savâne iti — çukravâtî iti çukra-vatî — tṛitîyasâvana iti tṛitîya-savane — sunvanti — atho iti — viçvâvâsur iti viçva-vasuḥ — avasat — strîkâmâ iti strî-kâmâḥ — nir iti | krîṇâma — akrâmît — upâvârtata ity úpa-âvârtate — hvayâmahai — upâvârtatety úpa-âvârtata — atho iti — ekâhâyanâ ity eká-hâyanâḥ — akûṭayâ | akârṇayâ | akâṇayâ | açlóṇayâ | asâptaçaphayety asâpta-çaphayâ — anustaraṇîty ánu-staraṇî — anyam | jinîyât.

7. tád dhiraṇyam abhavat, tásmâd ad-bhyó hiraṇyam

---

6. [10] betont. [11] als Compositum. [12] unbetont (!) in W. [13] s. P. 6, 8.

7. tatprakâraḥ.

punanti. brahma-vâdíno vadanti: kásmât satyâd anasthíkena pra-jâḥ pra-vîyante[1] 'sthan-vátîr jâyanta íti; yád dhiraṇyaṃ ghṛitè 'va-dhâya juhóti tásmâd anasthíkena pra-jâḥ prá vîyante[2] 'sthan-vátîr jâyanta. etád vâ agnéḥ priyáṃ dhâma yád ghṛitáṃ téjo hiraṇyam, iyáṃ te çukra tanûr idáṃ várca íty âha, sá-tejasam evaí 'naṁ sá-tanum ‖ 1 ‖ karoty, átho sám bharaty evaí 'naṃ. yád ábaddham ava-dadhyâd gárbhâḥ pra-jânâm parâ-pâtukâḥ syur, baddhám áva dadhâti gárbhâṇâṃ dhṛityai. nishṭarkyam[3] badhnâti, pra-jânâm pra-jánanâya. vâg vâ eshâ yát soma-kráyaṇî; jûr asî 'ty âha, yád dhí mánasâ jávate tád vâcâ vádati[4]; dhṛitâ mánasé 'ty âha, mánasâ hí vâg dhṛitâ; júshṭâ víshṇava íty âha ‖ 2 ‖ yajnó vaí víshṇur, yajnâyai 'vaí 'nâṃ júshṭâṃ karoti; tásyàs te satyá-savasaḥ pra-savá íty âha, savitṛí-prasûtâm evá vâcam áva runddhe[5]. kâṇḍe-kâṇḍe vaí kriyámâṇe yajnáṁ rákshâṁsi jighâṁsanty, eshá khálu vâ áraksho-hataḥ pánthâ yò 'gnéç ca sûryasya ca; sûryasya cákshur â 'ruham agnér akshṇáḥ kanî'nikâm íty âha, yá evâ 'raksho-hataḥ pánthâs táṁ sam-árohati[6] ‖ 3 ‖ vâg vâ eshâ yát soma-kráyaṇî, cíd asi manâ 'sî 'ty âha, çásty evaí 'nâm etát, tásmâc chishṭâḥ pra-jâ jâyante. cíd asî 'ty âha, yád dhí mánasâ cetáyate tád vâcâ vádati[4]; manâ 'sî 'ty âha, yád dhí mánasâ 'bhi-gáchati tát karóti[4]; dhî'r asî 'ty âha, yád dhí mánasâ dhyâyati tád vâcâ ‖ 4 ‖ vádati[4]; dákshiṇâ 'sî 'ty âha, dákshiṇâ hỳ eshâ; yajníyâ 'sî 'ty âha, yajníyâm evaí 'nâṃ karoti; kshatríyâ 'sî 'ty âha, kshatríyâ hỳ eshâ; 'ditir asy ubhayátaḥ-çîrshṇî 'ty âha, yád evâ

7. [1] Wurzel betont. [2] unbetont. [3] ohne avagraha. [4] betont wegen hi. [5] °mdh° ABCDW. [6] als Compositum.

"dityáḥ prâ-'yaṇîyo yajnâṇâm âdityá ud-ayanîyas tásmâd evám âha. yád ábaddhâ syâd áyatâ syâd; yát padi-baddhâ 'nu-stáraṇî[7] syât, pra-mâyuko yájamânaḥ syât ‖ 5 ‖ yát karṇa-gṛihîtâ vârtra-ghnî syât, sá vâ 'nyáṃ jinîyât táṃ vâ 'nyó jinîyân; mitrás tvâ padí badhnâtv íty âha, mitró vaí çivó devânâṃ, ténai 'vaí 'nâm padí badhnâti. pûshâ 'dhvanaḥ pâtv íty âhe, 'yáṃ vaí pûshé, 'mâm evâ 'syâ adhi-pâm akaḥ, sám-ashṭyâ; índrâyâ 'dhy-akshâyé 'ty âhé, 'ndram evâ 'syâ ádhy-aksham karoti ‖ 6 ‖ ánu tvâ mâtâ manyatâm ánu pité 'ty âhâ, 'nu-matayai 'vaí 'nayâ kriṇâti; sâ devi devám áche 'hî 'ty âha, devî hy eshâ deváḥ sóma; índrâya sómam íty âhé, 'ndrâya hí sóma â-hriyáte, yád etád yájur ná brûyât párâcy[8] evá soma-kráyaṇî 'yàd; rudrás tvâ " vartayatv íty âha, rudró vaí krûráḥ ‖ 7 ‖ devânâṃ, tám evâ 'syai parástâd[8] dadhâty â-vṛittyai[8], krûrám iva vâ etát karoti yád rudrásya kîrtáyati; mitrásya pathé 'ty âha, çântyai; vâcâ vâ eshá ví krîṇîte yáḥ soma-kráyaṇyâ, svastí[8] sóma-sakhâ púnar é 'hi sahá rayyé 'ty âha, vâcaí 'vá vi-krîya púnar âtmán vâcaṃ dhatté, 'nupa-dâsukâ 'sya vâg bhavati yá evám véda ‖ 8 ‖ sátanum, víshṇava íty âha, samârohati, dhyâyati tád vâcâ, yájamânaḥ syât, karoti, krûró, véda ‖ 7 ‖

1, 2, 4, 1. 2. — K. 24, 3. — Ç. 3, 2, 4, 9-21. — pravîyânta iti pra-vîyânte — jâyante — vîyante — jâyante — atho iti — nishṭarkyàm — javâte — vadâti — vishṇâve — prasava iti pra-save — panthâḥ — samârôhatîti sam-ârôhati — çishṭâḥ | prajâ iti pra-jâḥ — padibaddheti padi-baddhâ | anustaraṇîty ânu-staràṇî — anyam | jinîyât — samâshṭyâ iti

---

7. [7] s. P. 6, 8. [8] ? °vritya° ABCDW.

sam-aṣhṭyai — asyâḥ — achâ | ihi | iti — parâcî — iyât — tvâ | eti — âvṛityâ ity â-vṛityai — eti | ihi.

8. shâṭ padâny ánu ní krâmati, shaḍ-ahâṃ vâñ nâ 'ti vadaty, utá saṃ-vatsarásyâ 'yane yâvaty evá vâk tâm áva runddhe[1]. saptamé padé juhoti, saptá-padâ çákvarî, paçávaḥ çákvarî, paçûn evâ 'va runddhe[1], saptá grâmyâḥ paçávaḥ saptâ "raṇyâḥ saptá chándâꣳsy, ubháyasyâ 'va-ruddhyai[2]. vásvy asi rudrâ 'sî 'ty âha, rûpám evâ 'syâ etán mahimânam ‖ 1 ‖ vy-ácashṭe[3]. bṛíhaspátis[4] tvâ sumné raṇvatv íty âha, bráhma vaí devânâm bṛíhaspátir, bráhmaṇai 'vâ 'smai paçûn áva runddhe[1]; rudró vásu-bhir ấ ciketv íty âhâ, "-vṛittyai[5]. pṛithivyâs tvâ mûrdhánn ấ jigharmi deva-yájana íty âha, pṛithivyấ hy eshá mûrdhấ yád deva-yájanam; íḍâyâḥ padá íty âhé, 'ḍâyai hy etát padám yát soma-kráyaṇyai; ghṛitá-vati svâhâ[4] ‖ 2 ‖ íty âha, yád evấ 'syai padấd ghṛitám ápîḍyata tásmâd evám âha. yád adhvaryúr anagnâv ấ-hutiṃ juhuyấd andhò 'dhvaryúḥ syâd[6] rákshâꣳsi yajñáꣳ hanyur; hiraṇyam upấ-'sya juhoty, agni-váty evá juhoti, nấ 'ndhò 'dhvaryúr bhavati[6] ná yajñáꣳ rákshâꣳsi ghnanti. kâṇḍe-kâṇḍe vaí kriyámâṇe yajñáꣳ rákshâꣳsi jighâꣳsanti; pári-likhitaꣳ rákshaḥ pári-likhitâ árâtaya íty âha, rákshasâm ápa-hatyai ‖ 3 ‖ idám aháꣳ rákshaso grîvấ ápi kṛintâmi yò 'smấn dvéshṭi yáṃ ca vayáṃ dvishmá íty âha, dvaú vấvá[4] púrushau yáṃ cai 'vá dvéshṭi yáç cai 'naṃ dvéshṭi táyor evấ 'nantar-âyaṃ grîvấḥ kṛintati. paçávo vaí soma-kráyaṇyai

8. padasaṃgrahaḥ. [1] °mdh° ABCDW. [2] °rudhyai ABCDW. [3] als Compositum. [4] ohne avagraha. [5] ? °vṛityai ABCDW. [6] unbetont.

padáṃ, yâvat-tmûtâo[7] sáṃ vapati, paçûn evâ 'va runddhe[1]; 'smé[8] râya íti sáṃ vapaty, âtmânam evâ 'dhvaryúḥ ‖ 4 ‖ paçú-bhyo nâ 'ntár eti; tvé[9] râya íti yájamânâya prá yachati, yájamâna evá rayíṃ dadhâti; tóte[10] râya íti pátniyâ, ardhó vâ eshá âtmáno yát pátnî, yáthâ gṛihéshu ni-dhatté tâdṛíg[4] evá tát. tváshṭîmatî[4] te sapeyé 'ty âha, tváshṭâ vaí paçûnâṃ mithunânâo rûpa-kṛíd, rûpám evá paçúshu dadhâty. asmai vaí lokâya gârha-patya â dhîyate[6] 'múshmâ â-havanîyo, yád gârha-patya upa--váped asmíṅ loké[11] paçu-mânt syâd, yád â-havanîye 'múshmiṅ loké[11] paçu-mânt syâd; ubháyor úpa vapaty, ubháyor evaí 'naṃ lokáyoḥ paçu-mántaṃ karoti ‖ 5 ‖ mahi-mânao, svâhâ, 'pahatyâ, adhvaryúr, dhîyate, cáturviṅçatiç ca ‖ 8 ‖

1, 2, 5, 1. 2. — K. 24, 4. — Ç. 3, 3, 1, 1-11. — anú | nîtî | kṛâmati — vâk | na | atîti — yâvâtî | eva — vasvî — asyâḥ | etat — vyâcâshṭa iti vi-âcâshṭe — eti | ciketu — âvṛityâ ity â-vṛityai — devayajâna itî deva-yajâne — pṛithivyâḥ — iḍâyâḥ | pade — apîḍyata[13] — upâsyety úpa--asyâ — agnivatîty âgni-vatî — yâvatmûtam iti yâvat-tmûtam[7] — rundhe | asme itî — tve iti — yajâmâne — totè — patnîyai — tvashṭîmatî — dhîyate | amushmai — yat | gârhâpatya iti gârhâ-patye.

9. brahma-vâdíno vadanti: vi-cítyaḥ sómâs ná vi-cítyâs íti; sómo vâ óshadhînâo[1] râjâ, tásmin yád â--pannaṃ grasitám evâ 'sya tád, yád vi-cinuyâd yáthâ "syâd grasitáṃ nish-khidâti[2] tâdṛíg[1] evá tád, yáu ná vi-

---

8. [7] ? so W, yâvatmû° A. D vor iti, yâvatyû° C vor iti (und auch nach iti prima manu: -tyû°); tmûtaṃ ghṛitenâ "plutam, B (p. 343), s. Pet.W. unter tmûta. [8] s. P. 4, 9. [9] s. P. 4, 10. [10] tote kalatre, B (p. 343). [11] tvashṭur anugraheṇo 'petâ, B (p. 344). [12] °nî° A. B (das erste Mal mit virâma). W. [13] ápiḍayata CD.

9. somonmânam. [1] ohne avagraha. [2] nishvidati B (p. 347 u. p. 348 wo durch: makshikâdyupadraveṇa vamati erklärt!).

-cinuyăd yáthâ 'kshâun ă-pannaṃ vi-dhăvati tâdṛíg[1] evá tát, kshódhuko 'dhvaryúḥ syăt kshódhuko yájamânaḥ; sóma-vikrayint sómaꣳ çodhayé 'ty evá brûyâd, yádĭ 'taram ‖ 1 ‖ yádĭ 'taram ubhâyenai 'vá soma-vikrayiṇam arpayati, tásmât soma-vikrayĭ kshódhuko. 'ruṇó ha smâ "haú "pa-veçiḥ: soma-kráyaṇa evă 'háṃ tṛitîya-savanám áva rundha íti; paçûnăṃ cárman mimîte paçŭn evă 'va runddhe[3], paçávo hí tṛitĭyaꣳ sávanaṃ. yáṃ kâmáyetâ: 'paçúḥ syâd íty ṛikshatás[1] tásya mimîta, 'rkshâṃ vă apaçavyám, apaçúr evá bhavati; yáṃ kâmáyeta: paçu-mânt syât ‖ 2 ‖ íti lomatás[1] tásya mimîtai, 'tád vaí paçûnăꣳ rûpáꣳ, rûpéṇai 'vă 'smai paçŭn áva runddhe[3], paçu-mân evá bhavaty. apăm ánte krîṇâti, sá-rasam evaí 'naṃ krîṇâty. amătyo[1] 'sĭ 'ty âhâ, 'maí 'vaí 'naṃ kurute. çukrás te gráha ity âha, çukró hy asya grábó. 'nasă 'cha yâti, mahimănam evă 'syă 'cha yâty. ánasâ ‖ 3 ‖ ácha yâti, tásmâd ano-vâhyaꣳ samé jĭvanaṃ. yátra khálu vă etáꣳ çîrshṇă háranti, tásmâc chîrsha-hâryaṃ giraú jĭvanam. abhí tyáṃ deváꣳ savităram íty áti-chandasa 'rcă mimîté, 'ti-chandâ vaí sárvâṇi chándâꣳsi, sárvebhir evaí 'naṃ chándo-bhir mimîte; várshma vă eshă chándasâṃ yád áti-chandâ, yád áti-chandasa 'rcă mímîte várshmai 'vai 'naꣳ samânăṇâṃ[1] karoty. ékayai-'kayo[4] 'tsárgam ‖ 4 ‖ mimîté 'yâtayâmniyâ-'yâtayâmniyai 'vaí 'nam mimîte, tásmân năṇâ vîryâ aṅgúlayaḥ. sárvâsv aṅgushṭhám úpa ní gṛihṇâti, tásmât samăvad-vîryo 'nyăbhir aṅgúli-bhis, tásmât sárvâ ánu sáṃ carati. yát sahá sárvâbhir mímîta sáꣳ-çlishṭâ aṅgúlayo jâyerann, ékayai-'kayo 't-sárgam mimîte, tásmâd ví-bhaktâ jâyante. páñca kṛítvo yájushâ mimîte,

---

9. [3] °mdh° ABCDW. [4] vgl. P. 5, 19 schol.

páñcâ-'kshará pañktíḥ, páñkto yajnó, yajnám evá 'va runddhe[3], páñca kṛítvas tûshṇîm ‖ 5 ‖ dáça sám padyante, dáçâ-'kshará vi-rấḍ, ánnaṃ vi-rấḍ, vi-rấjai 'vấ 'nnấ-'dyam áva runddhe[4]; yád yájnshâ mímîte bhûtám evấ 'va runddhe[4], yát tûshṇîm bhavishyát. yád vaí tấvân[1] evá sómaḥ syấd yấvantam[1] mímîte yájamânasyai 'vá syân nấ 'pi sadasyânâm; pra-jấbhyas tvé 'ty úpa sám ûhati, sadasyàn evấ 'nv-ấbhajati[5]; vấsasó 'pa nahyati, sarva-devatyaṃ vaí ‖ 6 ‖ vấsaḥ, sárvâbhir evaí 'naṃ devátâbhiḥ sám ardhayati; paçávo vaí sómaḥ, prâ-'ṇấya tvé 'ty úpa nahyati, prâ-'ṇám evá paçúshu dadhâti; vy-ânấya tvé 'ty ánu çṛinthati, vy-ânám evá paçúshu dadhàti, tásmât svapántam prâ-'ṇấ ná jahati ‖ 7 ‖ ítaram, paçumánt syấd, yátv ánaso, 'ssárgam, tûshṇîṁ, sarvadevatyàm vaí, tráyastriṁçac ca ‖ 9 ‖

1, 2, 6, 1. — K. 24, 5. — Ç. 3, 3, 2, 5-19. — somâsḥ — vicityâs iti vi-cityâsḥ — âsyât — nishkhidatîti niḥ-khidati — yat | na — akshan — syàt — çodhaya — yadi | itáram — arpayati — aruṇaḥ | ha | sma | âha | aupáveçir ity aupá-veçiḥ | somakrayáṇa iti soma-krayáṇe — ruṃdhe — apaçṇḥ — ṛiksham — amâtyàḥ — amâ | eva — achà | yâti — asya | acha — anásà | achà | atichandasety ati-chandasâ | ṛicâ — atichandâ ity ati-chandâḥ — varshmà | eva — ekáyaikayety ekáyâ-ekayâ — upà | nîti | gṛihṇâti — anú | sam iti | carati — mímîta — vibháktâ iti vi-bhaktâḥ — upà | sam iti | ûhati — anvâbhájatîty ánu-âbhájati — vyânâyeti vi-anâyà — vyânam iti vi-anam — prâṇâ iti pra-anâḥ.

10. yát: kaláyâ te çaphéna te krîṇânî 'ti páṇetấ 'go-arghao[1] sómaṃ kuryấd ágo-argham[1] yájamânam ágo-argham adhvaryúṃ, gós tú mahimấnaṃ nấ

---

9. [5] als Compositum.

10. anyaiç ca tatkrayaḥ. [1] s. P. 11, 16.

'va tired; gávà te krîṇânî 'ty evá brûyâd, go-arghám[1] evá sómaṃ karóti go-arghám yájamânaṃ go-arghám adhvaryúṃ, ná gór mahimânam áva tiraty. ajáyâ krîṇâti, sá-tapasam evaí 'naṃ krîṇâti; hiraṇyena krîṇâti, sá-çukram evá ‖ 1 ‖ enaṃ krîṇâti; dhenvâ krîṇâti, sâ-"çiram evaí 'naṃ krîṇâty; ṛishabhéṇa krîṇâti, sé-'ndram evaí 'naṃ krîṇâty; anaḍúhâ[2] krîṇâti, váhnir vâ anaḍvân, váhnimai 'vá váhni yajnásya krîṇâti; mithunâbhyâṃ[3] krîṇâti, mithunásyâ 'va-ruddhyai[4]; vâsasâ krîṇâti, sarva-devatyàṃ vaí vâsaḥ, sárvâbhya evaí 'naṃ devátâbhyaḥ[2] krîṇâti; dáça[5] sám padyante, dáçâ-'ksharâ vi-râḍ, ánnaṃ vi-râḍ, vi-râjai 'vâ 'nnâ-'dyam áva runddhe[6] ‖ 2 ‖ tápasas tanûr asi prajâ-pater várṇa íty âha, paçú-bhya evá tâd adhvaryúr ní hnuta, âtmánó 'nâ-vraskâya, gáchati çríyam prá paçûn âpnoti yá evâṃ véda. çukrâṃ te çukréṇa krîṇâmî 'ty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád. devâ vaí yéna hiraṇyena sómam ákrîṇan tát abhî-sháhâ[7] púnar â 'dadata kó hi téjasâ vi-kreshyáta íti. yéna hiraṇyena ‖ 3 ‖ sómaṃ krîṇîyât tád abhî-sháhâ[7] púnar â dadîta téja evâ "tmán dhatte. 'smé[8] jyótiḥ soma-vikrayíṇi táma íty âha, jyótir evá yájamâne dadhâti[9] támasâ sóma-vikrayíṇam arpayati. yád ánnpa-grathya hanyâd dandaçûkâs tâo sámâo sarpâḥ syur; idám aháo sarpâṇâṃ dandaçû-kânâṃ grîvâ úpa grathnâmî 'ty âhâ, 'dandaçûkâs tâo sámâo sarpâ bhavanti[9] támasâ soma-vikrayíṇaṃ vidhyati.

svâna ‖ 4 ‖ bhrâjé 'ty âhai, 'té vâ amúshmiṅ loké[10] sómam arakshan, tébhyó 'dhi sómam â 'haran; yád eté-

---

10. [2] ohne avagraha. [3] vatsataro vatsatarî cety etâbhyâm. [4] °rudhyai ABCDW. [5] dhenoḥ savatsâyâ vivakshitatvâd daçadravya-sampattiḥ. [6] °ṃdhe ABCDW. [7] s. P. 3, 7. 6, 2. [8] s. P. 1, 9. [9] unbetont. [10] °nl° AW, °n (virâma) l° B.

bhyaḥ soma-krâyaṇân nâ 'nu-diçéd ákrîto 'sya sómaḥ syân[9] nâ 'syai 'tè 'múshmiñ loké[10] sómaꣳ rakshéyur; yád etébhyaḥ soma-krâyaṇân anu-diçáti krîtò 'sya sómo bhavaty[9] etè 'syâ 'múshmiñ loké[10] sómaꣳ rakshanti ‖ 5 ‖ sâçukram evá, runddha[6], íti yéna hiraṇyena, svâna, cátuçcatvâriꣳçac ca ‖ 10 ‖

1, 2, 7, 1. — K. 24, 6. — Ç. 3, 3, 3, 1-11.[11] — sâçiram iti sa-âçiram — sendram iti sa-indram — annâdyam ity ânna-adyám — bhute — anâvraskâyety anâ-vraskâya — devâḥ — abhiṣhabety âbhi-sahâ — eti | adadata — vikreshyata iti vi-kreshyaté — asme iti — sarpâḥ — syât | na.

11. vâruṇó vai krîtáḥ sóma úpa-naddho; mitró na é 'hi súmitra-dhâ íty âha, çântyâ. índrasyo "rûm â viça dákshiṇam íty âha; devâ vai yáꣳ sómam ákrîṇan tám índrasyo "rau dákshiṇa â 'sâdayann, eshá khálu vâ etárhi 'ndro yó yájate, tásmâd evám âhó. 'd âyushâ sv-âyúshé 'ty âha, devátâ[1] evâ 'nv-árábhyó 't ‖ 1 ‖ tishṭhaty. urv antárikṣham[1] ánv ihî 'ty âhâ, 'ntariksha-devatyò hy etárhi sómó. 'dityâḥ sádo 'sy ádityâḥ sáda â sîdé 'ty âha, yathâ-yajúr evai 'tád. ví vâ enam etád ardhayati yád vâruṇáꣳ sántam maitrám karóti; vâruṇyá 'rcâ " sâdayati sváyai 'vai 'naṃ devátayâ sám ardhayati. vâsasâ pary-ânahyati[2], sarva-devatyàṃ vai vâsaḥ, sárvâbhir evá ‖ 2 ‖ enaṃ devátâbhiḥ[1] sám ardhayaty, átho rákshasâm ápa-hatyai. váneshu vy antárikṣhaṃ tatâné 'ty âha, váneshu hí vy antárikṣhaṃ tatâna; vâjam árvat-sv íty âha, vâjaꣳ hy árvat-su; páyo aghniyâsv[3] íty âha, páyo hy aghniyâsu; hṛit-sú krátum íty âha, hṛit-sú hí krátuṃ; váruṇo vikshv

10. [11] wo das hier verworfene paṇanam gelehrt wird.

11. kritaṃ somaṃ çakaṭena nayet. [1] ohne avagraha. [2] als Compositum; zu n° s. P. 7, 16. [3] so (°o a°) AW, s. P. 11, 17; °yo 'gh° B (p. 363).

agnîm ity âha, váruṇo hí vikshv agnîṃ; divî sûryam ‖ 3 ‖ ity âha, divî hí sûryaꣳ; sómam ádrâv ity âha, grâvâṇo vâ ádrayas, téshu vâ eshá sómaṃ dadhâti yó yájate, tásmâd evám âhó. 'd u tyáṃ jâtá-vedasam íti sauryá 'rcâ kṛishṇâ-'jinám praty-ânabyati[2], rákshasâm ápa--hatyâ. úsrâv é 'taṃ dhûr-shâhâv[4] ity âha, yathâ--yajúr evaí 'tát. prá cyavasva bhuvas pata[5] ity âha, bhûtânâꣳ hí ‖ 4 ‖ eshá pátir; víçvâny abhí dhâmânî 'ty âha, víçvâní hy eshó 'bhí dhâmâni pra-cyávate; mâ tvâ pari-parî vidad ity âha, yád evâ 'dáḥ sómaṃ â-hriyámâṇaṃ gandharvó viçvâ-vasuḥ[6] pary-ámushṇât tásmâd evám âhâ, 'pari-moshâya. yájamânasya svasty--áyany asî 'ty âha, yájamânasyai 'vaí 'shá yajnásyâ 'nv--ârambhó, 'nava-chittyai[7]. váruṇo vâ eshá yájamânam abhy aí 'ti[8] yát ‖ 5 ‖ krîtáḥ sóma úpa-naddho; námo mitrásya váruṇasya cákshasa ity âha, çântyâ. â sómaṃ vahanty, agnínâ práti tishṭhate, taú sam-bhávantau yájamânam abhí sám bhavataḥ, purâ khálu vâvaí[1] 'shá médhâyâ "tmânam â-rábhya carati yó dîkshitó. yád agnî--shomîyam paçúm â-lábhata âtma-nishkráyaṇa evâ 'sya sá; tásmât tásya nâ "çyam, purusha-nishkráyaṇa iva hy; átho khálv âhur: agnî-shómâbhyâṃ vâ índro vṛitrám ahann íti, yád agnî-shomîyam paçúm â-lábhate vârtra-ghna evâ 'sya sá, tásmâd v âçyaṃ[9]. vâruṇyâ 'rcâ pári carati, svâyaí 'vaí 'naṃ devátayâ pári carati ‖ 6 ‖ anvârábhyó 't, sárvâbhir evá, sûryam, bhûtânâꣳ hy, èti yád, âhuḥ, saptáviꣳçatiç ca ‖ 11 ‖

1, 2, 7, 1 - 9, 1. — K. 24, 6. 7. — Ç. 3, 3, 3, 10 - 4, 24. — eti | jhi — çântyai — devâḥ — dakshiṇe | eti — svâyu-

---

11. [4] s. P. 5, 10. (1, 56). [5] so (°sp°) ABW, s. P. 8, 27. [6] s. P. 3, 5. [7] °chityai ABCDW; doch wohl von √chid; oder ob von √châ? dann wäre °chityai richtig. [8] nicht componirt mit abhi und â! [9] so (°dvâ°) AW, s. P. 9, 17.

sheti su-âyushâ — vâruṇyâ | ṛicâ | eti — paryânâhyatîti pari-ânâhyati — atho iti — sauryâ | ṛicâ — pratyânâhyatîti prati-ânâhyati — apâhatyâ ity apâ-hatyai — eti | itaṃ | dhûrshâhâv iti dhûḥ-sâhau — bhuvaḥ | pate — viçvâvâsur iti viçva-vasuḥ — svastyayaniti svasti-ayanî — anâvachityâ ity anâva-chityai — abhi | eti | eti — cakshâse — çântyai — abhi | sam iti | bhavataḥ — agnîshomîyam ity agnî-shomîyam — âlabhâta ity â-labhâte — âçyam — atho iti — u | âçyam | vâruṇyâ | ṛicâ.

prâcînavaṃçaṃ, yâvanta, ṛiksâmé vaí, vâg vaí devébhyo[10], devâ vaí devayájanaṃ, kadrûç ca, tád dhíraṇyaṃ, shát padâni, brahmavâdíno vicítyo, yát kaláyâ te, vâruṇó vaí krîtâḥ sóma, ékâdaça ‖ 11 ‖

prâçînavaṃçaṃ (1, 1), svâhé 'ty âha (2, 2), yè 'ntaḥçarâ (3, 5), hy èshá sán[10] (4, 7), tápasâ ca (6, 3), yát kárṇagrihîté (7, 6), 'ti lomató (9, 3), vâruṇâḥ (11, 1), shâṭsaptatiḥ ‖ 76 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ shashṭhakâṇḍe prathamaḥ prapâṭhakaḥ ‖

1. yád ubhaú vi-múcyâ "tithyáṃ gṛihṇîyâd yajnáṃ ví chindyâd; yád ubhâv ávi-mucya yáthâ 'nâ-gatâyâ "tithyáṃ kriyáte tâdṛíg[1] evá tád; ví-mukto 'nyò 'naḍvân[1] bhávaty ávi-mukto 'nyó 'thà "tithyáṃ gṛihṇâti, yajnásya sáṃ-tatyai. pátny anv-ârabhate[2], pátnî hi pârî-ṇahyasyé[3] "çe, pátniyai 'vâ 'nu-mataṃ nír vapati, yád vaí pátnî yajnásya karóti mithunáṃ tád, átho pátniyâ evá ‖ 1 ‖ eshá yajnásyâ 'nv-àrambhó, 'nava-chittyai[4]. yâvad-bhir vaí râjâ 'nu-caraír â-gáchati sárvebhyo vaí tébhya âtithyáṃ kriyate, chándâṃsi khálu vaí sómasya râjno 'nu-carâṇy; agnér âtithyám asi víshṇave tvé 'ty âha,

---

11. [10] fehlt A. W. [11] so W., saṃ ACW.

2, 1. âtithyeshṭiḥ. [1] ohne avagraha. [2] als Compositum. [3] s. P. 3, 7. 7, 4. [4] ? [0]chityai ABCDW.

gâyatriyâ evai 'téna karoti; sómasyâ "tithyám asi víshṇave tvé 'ty âha, trishṭúbha[1] evaí 'téna karoty; áti-ther âtithyám asi víshṇave tvé 'ty âha, jágatyai ‖ 2 ‖ evaí 'téna karoty; agnáye tvâ râyasposha-dâvne[5] víshṇave tvé 'ty âhâ, 'nu-shṭúbha evaí 'téna karoti; çyenâya tvâ soma-bhṛíte víshṇave tvé 'ty âha, gâyatriyâ evaí 'téna karoti; páñca kṛítvo gṛihṇâti, páñcâ-'kshará pañktíḥ, pâñkto yajnó, yajnám evâ 'va runddhe[6]. brahma-vâdíno vadanti: kásmât satyâd gâyatriyâ ubhayáta[1] âtithyásya kriyata íti, yád evâ 'dáḥ sómam â ‖ 3 ‖ áharat[7] tásmâd gâyatriyâ ubhayáta âtithyásya kriyate purástâc[1] co 'párishṭâc[1] ca. çíro vâ etád yajnásya yád âtithyám, náva-kapâlaḥ puroḍâço[1] bhavati, tásmân nava-dhâ çíro ví-shyûtam. náva-kapâlaḥ puroḍâço bhavati, té tráyas tri-kapâlâs tri-vṛítâ stómena sám-mitâs, téjas tri-vṛít, téja evá yajnásya çîrshán dadhâti. náva-kapâlaḥ puroḍâço bhavati, té tráyas tri-kapâlâs tri-vṛítâ prâ-'ṇéna sám-mitâs, tri-vṛíd vaí ‖ 4 ‖ prâ-'ṇás, tri-vṛítam evá prâ-'ṇám abhi-pûrvám yajnásya çîrshán dadhâti. prajâ-pater vâ etâni pákshmâṇi yád açva-vâlâ aikshavî[8] tiráççî[9], yád âçva-vâlaḥ pra-staró bhávaty aikshavî tiráççî prajâ-pater evá tác cákshuḥ sám bharati. devâ vaí yâ â-hutîr ájuhavus tâ ásurâ nishkâvam[1 u. 10] âdan, té devâḥ kârshmaryam apaçyan karmaṇyo vaí : kármai 'nena kurvîté 'ti, té kârshmarya-máyân pari-dhîn ‖ 5 ‖ akurvata, taír vaí té rákshâṁsy ápâ 'ghnata; yát kârshmarya-máyâḥ pari-dháyo bhávanti, rákshasâm ápa-hatyai. sáṁ sparçayati,

---

1. [5] so C (nach iti) A. W., °dânva C vor iti, dâvne (mit virâma unter v) B. D sec. manu, °dâvupna iti râyasposha-dâvupne D prima manu. [6] °mdh° ABCDW. [7] nicht componirt mit â: s. VI, 1, 6, 3. [8] s. P. 4, 12. [9] s. P. 4, 33. [10] nihçabdam, cauryeṇa B (p. 376).

rákshasâm ánanv-avacârâya. ná purástât pári dadhâty, âdityó hỳ evó 'd-yán purástâd[1] rákshâṁsy apa-hánty. ûrdhvé[11] sam-ídhâv ấ dadhâty, upárishṭâd[1] evá rákshâṁsy ápa hanti; yájushâ 'nyấṃ tûshṇîṁ anyấm, mithuna-tvấya. dvé[12] ấ dadhâti, dvi-pấd yájamânaḥ, práti-shṭhityai. brahma-vâdíno vadanti ‖ 6 ‖ : agníç ca vấ etaú sómaç ca kathấ sómâyâ "tithyáṃ kriyáte nấ 'gnáya iti; yád agnấv agníṃ mathitvấ pra-hárati ténai 'vấ 'gnáya âtithyáṃ kriyaté; 'tho khálv âhur: agníḥ sárvâ devátâ[1] íti, yád dhavír â-sádyâ 'gním mánthati havyấyai 'vấ "-sannáya sárvâ devátâ janayati ‖ 7 ‖ pátniyâ evá, jágatyâ, á, trivṛíd vaí, paridhîn, vadanty, ékacatvâriṁçac ca ‖ 1 ‖

1, 2, 10, 1. — K. 24, 8. — Ç. 3, 4, 1, 1-18. — anấgatâyety anấ-gatâya — patnî | anvârábhata ity ánu-ârábhate — pârîṇahyasyeti pâri-ṇahyasya | îçe — patnyâ | eva — atho iti | patnyâḥ | eva — gâyatryai | eva — triṣṭubhé | eva — anuṣṭubha ity ánu-stubhé — gâyatryai | eva — gâyatryai | ubhayatâḥ — kriyate — eti | ahárat — gâyatryai | ubhayatâḥ — kriyate — vishyûtam iti vi-syûtam — aikshavî iti | tiraçcî iti — nishkâvam — enena — ûrdhve iti — dve iti — na | agnaye — atho iti — sarvấḥ | devatấḥ — âsannâyety â-sannâya | sarvấḥ | devatấḥ.

2. devâ-'surấḥ sáṃ-yattâ âsan, té devấ mithó ví-priyâ âsan, tè 'nyò 'nyásmai jyaíshṭhyâyấ 'tishṭhamânâḥ pañca-dhấ vỳ akrâmann agnir vásu-bhiḥ sómo rudrair índro marúd-bhir váruṇa âdityaír bṛíhaspátir[1] víçvair devais; tè 'manyantấ: 'surebhyo vấ idám bhrấtṛivyebhyo radhyâmo yán mithó ví-priyâḥ smó yấ na imấḥ priyấs tanúvas tấḥ sam-ávadyâmahai[2] tấbhyaḥ sá nír ṛichâd yáḥ

1. [11] s. P. 4, 11. [12] s. P. 4, 49.
2. tânûnaptram. [1] ohne avagraha. [2] als Compositum.

‖ 1 ‖ naḥ prathamò 'nyò 'nyásmai drúhyâd íti. tásmâd yáḥ sá-tânûnaptriṇâm prathamó drúhyati sá ấrtim[1] ấ 'rchati[2]. yát tânû-naptráe sam-avadyáti bhrấtṛivyâ-'bhibhûtyai, bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrấtṛivyo bhavati. páñca kṛítvó 'va dyati, pañca-dhấ hí té tát sam-avấdyantấ,'tho páñcâ-'ksharâ pañktíḥ, pấñkto yajnó, yajnám evấ 'va runddha[4]. ấ-pataye tvâ gṛihṇâmí 'ty âha, prâ-'ṇó vaí ‖ 2 ‖ ấ-patiḥ, prâ-'ṇám evá prîṇâti; pári-pataya íty âha, máno vaí pári-patir, mána evá prîṇâti; tánû-náptra íty âha, tanúvo hí té tấḥ sam-avấdyanta; çâkvarấyé 'ty âha, çáktyai hí té tấḥ sam-avấdyanta; çákmann ójishṭhâyé 'ty âhaú, 'jishṭhae hí té tád âtmánaḥ sam-avấdyantấ; 'nâ-dhṛishṭam asy anâ-dhṛishyám íty âhấ, 'nâ-dhṛishṭae hỳ etád anâ-dhṛishyáṃ; devấnâm ójaḥ ‖ 3 ‖ íty âha, devấnâe hỳ etád ójo; 'bhiçasti-pấ anabhi-çastenyám íty âhâ, 'bhiçasti-pấ hỳ etád anabhi-çastenyám; ánu me dîkshấṃ dîkshấ-patir manyatâm íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád. ghṛitáṃ vaí devấ vájraṃ kṛítvấ sómam aghnann, antikám iva khálu vấ asyai 'tác caranti yát tânû-naptréṇa pra-cáranty. aeçúr-aeçus te deva somấ " pyâyatâm íty âha, yát ‖ 4 ‖ evấ 'syâ 'puvâyáte[5] yán mîyate[6] tád evấ 'syai 'ténấ " pyâyayaty; ấ túbhyam índraḥ pyâyatâm ấ tvám índrâya pyâyasvé 'ty âho, 'bhấv evé 'ndraṃ ca sómaṃ cấ " pyâyayaty; ấ pyâyaya sákhînt sanyấ medhâyé 'ty âha, 'rtvíjo[1] vấ asya sákhâyas, tấn evấ " pyâyayati; svastí[1] te deva soma sutyấm açîya ‖ 5 ‖ íty âhâ, "-çíshaṃ evaí 'tấm ấ çâste. prá vấ eté 'smấl lokấc cyavante yé sómam â-pyâyáyanty, antariksha-devatyò

2. [3] so (ârch°) ABW, s. P. 10, 9. [4] °mdhe° ABCDW. [5] apu-vâyate çushyati, B (p. 386). [6] Wurzel betont.

hí sóma ấ-pyâyita; éshṭâ rấyaḥ[7] pré 'shé bhágâyé 'ty âha, dyấvâ-pṛithivîbhyâm evá namas-kṛítyâ 'smíṅ loké[8] práti tishṭhanti. devâ-'surấḥ sáṃ-yattâ âsan, té devấ bíbhyato 'gním prấ 'viçan, tásmâd àhur: agníḥ sárvâ devátâ[1] íti; té ‖ 6 ‖ agním evá várûthaṃ kṛitvấ 'surâṇ abhy abhavann, agním iva khálu vấ eshá prá viçati yò 'vântara-dîkshấm upaí-'ti, bhrấtṛivyâ-'bhibhûtyai, bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrấtṛivyo bhavaty; âtmấnam evá dîkshấyâ pâti[9] pra-jấm avântara-dîkshấyâ; saṃ-tarấm mékhalâṃ sam-ấyachate[2], pra-jấ hy âtmánó 'ntara-tarâ. taptá-vrato bhavati, mádantîbhir mârjayate, nír hy agníḥ çîténa vấyati, sám-iddhyai[10]; yấ te agne[11] rúdriyâ tanúr íty âha, sváyai 'vaí 'nad devátayâ vratayati, sayoni-tvấya, çấntyai ‖ 7 ‖ yó, vấ, ója, âha yád, açiyé, 'ti tè, 'gna, ékâdaça ca ‖ 2 ‖

1, 2, 10, 2 - 11, 2. — K. 24, 9. — Ç. 3, 4, 2, 1 - 3, 22. — devâḥ | mithaḥ — te | anyaḥ | anyasmai — atishṭhamânâḥ — amanyanta — yâḥ | naḥ — samavàdyâmahâ iti sam-avà-dyâmahai — anyaḥ | anyasmai — eti | richati — atho iti — rumdhe — paripataya iti pari-pataye — tanûnaptra iti tanû-naptrè — ojishṭham | hi — abhiçastipâ ity ábhiçasti-pâḥ | hi — devâḥ — soma | eti — apuvâyatè — etenâ | eti — eti | pyâyaya — eva | eti — ete | asmât — eshṭâḥ — asmin — devâḥ — sarvâḥ — pâti — samâyàchata iti sam-âyàchate — samidhyâ iti sam-idhyai.

3. téshâm ásurâṇâṃ tisráḥ púra âsann, ayasmáyy[1] avamấ 'tha rajatấ 'tha háriṇî; tấ devấ jétuṃ nấ 'çaknuvan, tấ upa-sádai 'vấ 'jigîshan; tásmâd âhur yáç cai

---

2. [7] so (°shṭâ r°) ABW, s. P. 8, 18-22. 8. [8] °nl° AW. (n mit virâma) B. [9] unbetont. [10] °idhy° ABCDW. [11] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 10.

3. upasad. [1] ohne avagraha.

'vâṃ véda yáç ca nó: 'pa-sádâ vaí mahâ-puráṃ jayantî 'ti; tá íshuo sám askurvatâ[2] 'gnim ánikao sómao çalyáṃ vishṇuṃ téjanaṃ; tè 'bruvan: ká imắm asishyatî 'ti ‖ 1 ‖ rudrá íty abruvan rudró vaí krûráḥ sò 'syatv íti, sò 'bravîd: váraṃ vṛiṇâ ahám evá paçûnắm ádhi-patir asânî 'ti, tásmâd rudráḥ paçûnắm ádhi-patis; tắo rudró 'vâ 'sṛijat, sá tisráḥ púro bhittvai[3] 'bhyó lokébhyó 'surân prấ 'ṇudata[4]. yád upa-sáda upa-sadyánte bhrấtṛivya-parâṇuttyai[5]. nấ 'nyắm ấ-butim purástâj[1] juhuyâd; yád anyắm ấ-hutim purástâj juhuyắt ‖ 2 ‖ anyán múkhaṃ kuryât. sruvéṇâ "-ghârám ấ ghârayati yajnásya prá-jnâtyai. párâñ[1] ati-krámya juhoti, páràca evaí 'bhyó lokébhyo yájamâno bhrấtṛivyân prá ṇudate[6]. púnar aty-âkrámyo 'pa-sádaṃ juhoti; pra-ṇúdyai 'vaí 'bhyó lokébhyo bhrấtrivyâñ jitvấ[7] bhrátṛivya-lokám abhy-ấrohati[8]. devấ vaí yắḥ prâtár upa-sáda upấ-'sîdann áhnas tắbhir ásurân prấ 'ṇudanta[4], yắḥ sâyáo rấtriyai tắbhir; yát sâyám-prâtar upa-sádaḥ ‖ 3 ‖ upa-sadyánte 'ho-râtrắbhyâm evá tád yájamâno bhrấtṛivyân prá ṇudate[6]. yắḥ prâtár yâjyâḥ syús tắḥ sâyám puro-'nuvâkyâḥ kuryâd áyâta-yâmatvâya. tisrá upa-sáda úpai 'ti, tráya imé lokấ, imắn evá lokắn prîṇâti; shát sám padyante, shád vấ ṛitáva, ṛitűn evá prîṇâti dvấdaçâ[1] 'hîne sóma úpai 'ti, dvấdaça[1] mấsâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsarám evá prîṇâti; cátur-vioçatiḥ sám ‖ 4 ‖ padyante, cátur-vioçatir ardha-mâsấ, ardha-mâsắn evá prîṇâty. ấrâ-'grâm[9] avântara-dîkshắm úpe 'yâd yáḥ kàmáyetâ: 'smín mé loké 'rdhukao syâd íty, ékam ágré

---

3. [2] so (ask°) ABW, s. P. 5, 7. [3] bhitv° ABCDW. [4] so ('ṇ°) ABW, s. P. 7, 5. [5] °ṇuty° ABCDW. [6] so (ṇ°) ABW, s. P. 7, 4. [7] °nj° AW., n mit virâma B. [8] als Compositum. [9] balivardaprato-danaṃ loham âraṃ tadvad alpam agram mukhaṃ yasyâḥ eá ârâgrâ B (p. 394); nach CD ist aber das erste Glied ein Femininum (ârâ).

'tha dvâv átha trîn átha catúra, eshâ vâ ârâ-'grâ 'vântara-dîkshâ, 'smînn evâ 'smai loké 'rdhukam bhavati. paró-varîyasîm[10] avântara-dîkshâm úpe 'yâd yáḥ kâmáyetâ: 'múshmin mé loké 'rdhukaṁ syâd íti, catúró 'gré 'tha trîn átha dvâv áthai 'kam, eshâ vaí paró-varîyasy avântara-dîkshâ, 'múshminn evâ 'smai loké 'rdhukam bhavati ‖ 5 ‖ asishyatî 'ti, juhuyât, sâyámprâtar, upasádaç, cáturviṁçatiḥ sám, catúró 'gre, shóḍaça ca ‖ 3 ‖

K. 24, 10. 25, 1. — Ç. 3, 4, 4, 3-20. 26. 27. — Ait. Br. 1, 23. 25. — ayasmayî | avamâ — tâḥ | devâḥ — te | ishúm | sam iti | akurvata — te | abruvan — vriṇai — bhitvâ | ebhyaḥ — anudata — bhrâtṛivyaparâṇutyâ itî bhrâtṛivya-parâṇutyai — nudate — abhyârôhatîty ábhi-ârôhati | devâḥ — anudanta — sâyamprâtar iti sâyam-prâtaḥ — nudate — ahîne | somé — ârâgrâm ity ârâ-agrâm — ardhúkam — vai | ârâgrety ârâ-agrâ — ardhúkam — parovárîyasîm iti paraḥ-varîyasîm[10] — parovárîyasîti paraḥ-varîyasî.

4. suvar-gám vâ eté lokám yanti yá upa-sáda upa-yánti; téshâm yá un-náyate[1] hîyata[2] evá sá, nó 'd aneshî 'ti sû-'nnîyam iva. yó vaí svârthé-'tâm yatâṁ çrântó hîyata[2] utá sá nishṭyâya[3 u. 4] sahá vasati; tásmât sa-kṛíd un-nîya nâ 'param ún nayeta. dadhnó 'u nayetai, 'tád vaí paçûnâṁ rûpáṁ, rûpéṇai 'vá paçûn áva runddhe[5] ‖ 1 ‖ yajnó devébhyo nílâyata[3] víshṇû rûpám kṛitvâ, sá pṛithivîm prâ 'viçat, tám devâ hástânt saṁ-rábhyai "chan, tám índra upáry-upary áty akrâmat, sò 'bravît: kó mâ 'yám upáry-upary áty akramîd íty, ahám dur-gé hánté 'ty átha kás tvám íty, ahám dur-gâd â-harté 'ti, sò 'bravîd:

---

3. [10] parovasî° A; avariyasîm (!) C nach iti.

4. vediḥ. [1] nîyate C nach iti. [2] Wurzel betont. [3] ohne avagraha. [4] nishṭyâya paredyur nirgatya tirthe gatvâ B (p. 895), also für niḥ-styâya? [5] rumdhe ABCDW.

dur-gé vaí hántâ 'vocathâ varâhò 'yáṃ vâma-moshâḥ ‖ 2 ‖ saptânăṃ girîṇăm parástâd[2] vittáṃ védyam ásurâṇâm bibharti[6] táṃ jahi yádi dur-gé hántă 'sĭ 'ti, sá darbha-puñjîlám ud-vṛihya[7] saptá girĭn bhittvă[8] tám ahant, sò 'bravîd: dur-găd vă ă-hartâ 'vocathâ etám ă haré 'ti, tám ebhyo yajná evá yajnám ă 'harad, yát tád vittáṃ védyam ásurâṇâm ávindanta tád ékaṃ védyai veditvám. ásurâṇâm ‖ 3 ‖ vă iyám ágra âsîd, yăvad[3] ăsînaḥ parâ-páçyati tăvad[3] devănâṃ, té devă abruvann: ástv evá no 'syâm ápĭ 'ti, kíyad vo dàsyâma íti, yăvad iyáω sălâvṛikĭ[3] tríḥ pari-krămati tăvan no datté 'ti, sá índraḥ sălâvṛikĭ[3] rûpáṃ kṛitvé 'măṃ tríḥ sarvátaḥ[3] páry akrâmat, tád imăm avindanta, yád imăm ávindanta tád védyai vedi-tvám[9] ‖ 4 ‖ să vă iyáω sárvai 'vá védir, íyati çakshyâmĭ 'ti t' vă[10] ava-măya yajante. triωçát padăni paççăt tiráççî[3] bhavati[11] shâṭ-triωçat prăcî[3] cátur--viωçatiḥ purástât[3] tiráççî; dáça-daça sám padyante, dáçâ--'ksharâ vi-răḍ, ánnaṃ vi-răḍ, vi-răjai 'vă 'nnă-'dyam áva runddha[5]. úd dhanti, yád evă 'syâ amedhyáṃ tád ápa hanty. úd dhanti, tásmâd óshadhayaḥ[3] párâ bhavanti. barhí stṛiṇâti, tásmâd óshadhayaḥ púnar ă bhavanty. út--taram barhísha uttara-barhí stṛiṇâti, pra-jă vaí barhír yájamâna uttara-barhír, yájamânam evă 'yajamânâd út--taraṃ karoti, tásmâd yájamânó 'yajamânâd út-taraḥ ‖ 5 ‖

runddhe[5], vâmamoshó, veditvám ásurâṇâṃ, veditvámi, bhavati, páñcaviω-çatiç ca ‖ 4 ‖

---

4. [6] emûsho nâmâ 'yaṃ varâha ity abravîd ekaviωçatyâḥ purâm açmamayînâm pâre yat kiṃ câ 'surâṇâṃ vâmaṃ vasu tena tishṭhati — lautet die Stelle im Kâṭh. (ausnahmsweise wegen der mythischen Bedeutung der Legende mitgetheilt). [7] so ACD, uddvṛĭ[6] W, udgṛihya B (p. 397). [8] bhitvâ ABCDW. [9] dârçike vedibrâhmaṇe 'py etad upâkhyânaṃ çrutam B (p. 347); in II, 6, 4 nichts hievon. [10] so ABW, s. P. 5, 13. [11] unbetont.

K. 25, 2. 6. — Ç. 3, 5, 1, 7-10. — yanti | ye — unnayata ity út-nayate | hîyate — aneshi — sûnnîyam iti su-unnîyam — svârthetâm iti svârtha-itâm — hîyate — nishṭyâyâ — nilâyata | vishṇúḥ — devâḥ — aichan — mâ | ayam — durga iti duḥ-ge | hantâ — durgâd iti duḥ-gât | âhartety â- -hartâ — avocathâḥ | varâhaḥ | ayam — udvṛihyety út- -vṛihyâ — agre — asyâm — salâvṛikî — tu | vai — tiraççî — asyâḥ — barhiḥ — uttarabarhir ity úttara-barhiḥ | prajâ iti pra-jâḥ — ayâjamânât.

5. yád vâ ánîçâno bhârám â-datté ví vai sá liçate; yád dvâdaça[1] sâ-'hnásyo 'pa-sádaḥ syús tisrò 'hîṇasya yajnásya ví-loma kriyeta; tisrá evá sâ-'hnásyo 'pa-sádo dvâdaçâ 'hîṇasya yajnásya savîrya-tvâyâ, 'tho sá-loma kriyate. vatsásyai 'ka stáno bhâgî hi só, 'thai 'kaw stánaṃ vratám úpai 'ty[2] átha dvâv átha trîn átha catúra, etád vai || 1 || kshurá-pavi nâma vratáṃ yéna prá jâtân bhrâtṛivyân nudáte práti janishyámâṇân, átho kánîyasai 'vá bhûya úpai 'ti. catúró 'gre stánân vratám úpai 'ty[2] átha trîn átha dvâv áthai 'kam, etád vai su-jaghanáṃ nâma vratáṃ tapasyàw suvar-gyàn, átho praí 'vá jâyate pra-jáyâ paçú-bhir. yavâgû[1] râjanyasya vratáṃ, krûré 'va vai yavâgûḥ krûrá iva || 2 || râjanyo, vájrasya rûpáw, sám- -ṛiddhyâ[3]; âmíkshâ[1] vaiçyasya, pâka-yajnásya rûpám, púshṭyai; páyo brâhmaṇásya, téjo vai brâhmaṇás, téjaḥ páyas, téjasai 'vá téjaḥ páya âtmán dhatté; 'tho páyasâ vai gárbhâ vardhante, gárbha iva khálu vâ eshá yád dîkshitó, yád asya páyo vratám bhávaty âtmânam evá tád vardhayati.

tri-vrato vai Mánur âsîd[2] dví-vratâ ásurâ éka-vratâḥ || 3 || devâḥ; prâtár madhyáṃdine[1] sâyáṃ tân Mánor

5. vratanirṇayaḥ. [1] ohne avagraha. [2] unbetont. [3] °ṛidhy° ABCDW.

vratám àsît, pâka-yajnásya rûpám, púshṭyai; prâtáç ca sâyáṃ cá 'surâṇâṃ, nir-madhyáṃ, kshudhó rûpáṃ, tátas te párâ 'bhavan; madhyáṃdine[1] madhya-râtré devấnâṃ, tátas tè 'bhavant suvar-gáṃ lokám âyan. yád asya madhyáṃdine[1] madhya-râtré vratám bhávati madhyató[1] vấ ánnena bhuñjate madhyatá evá tád ŭrjaṃ dhatte bhrấtṛivyâ-'bhibhûtyai, bhávaty âtmánâ ‖ 4 ‖ párâ 'sya bhrấtṛivyo bhavati. gárbho vấ eshá yád dîkshitó yónir dîkshita-vimitáṃ, yád dîkshitó dîkshita-vimitất pra-vásed yáthâ yóner gárbha skándati tâdṛíg[1] evá tán, ná pra-vastavỳam, âtmáno gopîthấyai[1]; 'shá vaí vyâghráḥ[1] kula-gopó yád agnís, tásmâd yád dîkshitáḥ pra-váset sá enam îçvarò 'nû-'tthấya hántor, ná pra-vastavỳam, âtmáno gúptyai. dakshiṇatáḥ[1] çaya, etád vaí yájamânasyâ "-yátanaṁ, svá evấ "-yátane çaye; 'gním abhy-âvṛítya çaye, devátâ[1] evá yajnám abhy-âvṛítya çaye ‖ 5 ‖ etád vaí, krûrá ivaí, 'kavratâ, âtmánâ, yájamânasya, tráyodaça ca ‖ 5 ‖

Âr. 2, 8. — Kâ. 7, 4, 27. 28. — sâ̱hnasyeti sa-a̱hnasyà — a̱hînásya — atho̱ iti — ekáḥ — upeti | e̱ti — nu̱date | pratîti — atho̱ iti — ya̱vâ̱gûḥ — samṛidhyâ̱ iti sam-ṛidhya̱i — garbhấḥ — manúḥ | â̱sît — garbháḥ | skandáti — ça̱ye — sve.

6. puró-havishi deva-yájane yâjayed yáṃ kâmáyetó: 'pai 'nam út-taro yajnó named[1] abhí suvar-gáṃ lokáṃ jayed íty; etád vaí puró-havir deva-yájanaṃ yásya hótâ prâtar-anuvâkám ann-bruvánn agním apá âdityám abhí vi-páçyaty, úpai 'naṃ út-taro yajnó namaty[1] abhí suvar-gáṃ lokáṃ jayaty. âpté deva-yájane yâjayed bhrấtṛivya-vantam; pánthâṃ vấ 'dhi-sparçáyet kartáṃ vâ, yấvan nấ

6. kâmyâ yâgabhûmiḥ. [1] unbetont.

'nase yâtavaí ‖ 1 ‖ ná ráthâyai 'tád vâ âptáṃ deva-yájanam, âpnóty evá bhrấtṛivyaṃ naí 'nam bhrấtṛivya âpnoty. éko-'nnate deva-yájane yâjayet paçú-kâmam; éko-'nnatâd vaí deva-yájanâd áṅgirasaḥ paçûn asṛijantâ; 'ntarấ sado-havirdhâné[2] un-natáꣳ syâd, etád vấ éko-'nnataṃ deva-yájanam, paçu-mân evá bhavati. trỳ-unnate deva-yájane yâjayet suvargá-kâmaṃ; trỳ-unnatâd vaí deva-yájanâd áṅgirasaḥ suvar-gáṃ lokám âyann, antarấ "-havanî́yaṃ ca havir-dhấnaṃ ca ‖ 2 ‖ un-natáꣳ syâd[1] antarấ havir-dhấnaṃ ca sádaç câ 'ntarấ sádaç ca gârha-patyaṃ cai, 'tád vaí trỳ-unnataṃ deva-yájanaꣳ, suvar-gám evá lokám eti. práti-shṭhite deva-yájane yâjayet pratishṭhấ-kâmam; etád vaí práti-shṭhitaṃ deva-yájanaṃ yát sarvátaḥ[3] samám, práty evá tishṭhati. yátrâ 'nyấ-anyâ óshadhayo[3] vy-átishaktâḥ syús tád yâjayet paçú-kâmam; etád vaí paçûnâꣳ rûpáꣳ, rûpéṇai 'vấ 'smai paçûn ‖ 3 ‖ áva runddhe, paçu-mân evá bhavati. nírṛiti-gṛihîte deva-yájane yâjayed yáṃ kâmáyeta: nír-ṛityâ 'sya yajnáṃ grâhayeyam íty; etád vaí nírṛiti-gṛihîtaṃ deva-yájanaṃ yát sadṛíçyai[3] satyấ ṛikshám, nír-ṛityai 'vấ 'sya yajnáṃ grâhayati. vy-âvṛitte deva-yájane yâjayed vyâvṛít-kâmaṃ yám pấtre vâ tálpe vâ mîmâꣳseran; prâcî́nam[3] â-havanî́yât pra-vaṇáꣳ syât[4] pratîcî́naṃ[3] gârha-patyâd etád vaí vy-âvṛittaṃ deva-yájanaṃ, ví pâpmánâ bhrấtṛivyeṇấ " vartate, naí 'nam pấtre ná tálpe mîmâꣳsante. kâryè deva-yájane yâjayed bhîti-kâmaṃ, kâryò vaí púrusho, bhávaty evá ‖ 4 ‖ yấtavaí, havirdhấnam ca, paçûn, pâpmánâ, 'shṭấdaça ca ‖ 6 ‖

K. 25, 3. — Shaḍv. 2, 10. — abhîtí[4] | vipaçyátîti vi-

---

6. [2] s. P. 4, 11. [3] ohne avagraha. [4] nicht zum Verbum gezogen.

-paçyàti — na̱ma̱ti̱ — anàse | yâta̱vai — tryúnnata̱ iti̱ tri-
-u̱nna̱te̱ — nirṛi̱tyeti̱ niḥ-ṛi̱tyâ̱ — sa̱dṛiçyai | sa̱tyā̆ḥ — pra̱-
va̱ṇam iti pra-va̱nam — eti | va̱rta̱te̱.

7. tébhya uttara-vedíḥ siʊhī́ rûpáṃ kṛitvó 'bháyân antarā́ 'pa-krámyâ 'tishṭhat; té devā́ amanyanta: yatarā́n vā́ iyám upâ-"vartsyáti tá idám bhavishyantī́ 'ti, tā́m úpâ 'mantrayanta, sā́ 'bravîd: váraṃ vṛiṇai sárvân máyâ kā́-mân vỳ açnavatha pū́rvâṃ tú mâ 'gnér ā́-hutir açnavatâ íti, tásmâd uttara-vedím pū́rvâm agnér vy-ā́ghârayanti[1], vā́re-vṛitaʊ hỳ asyai. çámyayâ pári mimîte ‖ 1 ‖ mā́trai 'vā́ 'syai sā́, 'tho yukténai 'vá yuktám áva runddhe[2]. vittā́-'yanî me 'sī́ 'ty âha, vittā́[3] hỳ enân ā́vat; tiktā́-'yanî me 'sī́ 'ty âha, tiktā́n hỳ enân ā́vat; ávatàn mâ nâthitám íty âha, nâthitā́n hỳ enân ā́vad; ávatàn mâ vyathitám íty âha, vyathitā́n hỳ enân ā́vad. vidér agnír nábho nā́ma ‖ 2 ‖ ágne añgira[4] íti trír harati, yá evaí 'shú lokéshv agnáyas tā́n evā́ 'va runddhe[2]; tûshṇī́ṃ caturtháʊ haraty, ánir-uktam evā́ 'va runddhe[2]. siʊhī́r asi mahishī́r asī́ 'ty âha, siʊhī́r hỳ eshā́ rûpáṃ kṛitvó 'bháyàn antarā́ 'pa-krámyā́ 'tishṭhad. urú prathasvo 'rú te yajná-patiḥ prathatâm íty âha, yájamânam evá pra-jáyâ paçú-bhiḥ prathayati; dhruvā́ ‖ 3 ‖ asī́ 'ti sáʊ hanti, dhṛítyai; devébhyaḥ çundhasva devébhyaḥ çumbhasvé 'ty áva co 'ksháti prá ca kirati, çúddhyâ[5]. indra-ghoshás tvâ vásu-bhiḥ purástât pâtv íty âha, dig-bhyá evaí 'nâm pró 'kshati. devā́ʊç cé[6] 'd uttara-vedír upā́-"vavartî[1 u. 7] 'haí 'vá ví jayâmahâ

7. vedir uttarâ. [1] als Compositum. [2] °ṃdhe ABCDW. [3] so (°ttâ) ABCDW. [4] so (°c a°) ABW, s. P. 11, 17. [5] çudhy° ABCDW. [6] so (°ʊçc°) ABW, s. P. 5, 20. [7] so (°rtî°) BDW, °rttî° A. C; upa + ā́ + avavarti (für °rtata) 3 sgl. plusqupfct. âtm.?, oder: upa + ā́ + vavartti (für varv°) 3 sgl. praes. intens.?

ity ásurâ vájram ud-yátya devā́n abhỳ âyanta, tā́n indra-ghoshó vásu-bhiḥ purástâd[8] ápa ‖ 4 ‖ anudata[9] máno-javâḥ pitṛi-bhir dakshiṇatáḥ[8] prá-cetâ rudraiḥ paçcā́d viçvá-karmâ ¨dityair ut-tarató. yád evám uttara-vedím pro-'ksháti dig-bhyá evá tád yájamâno bhrā́tṛivyân prá ṇudata[10]. índro yátînt sâlâvṛikébhyaḥ[8] prā́ 'yachat, tā́n dakshiṇatá uttara-vedyā́ âdan; yát pró-'kshaṇînâm uc-chísh-yeta[11] tád dakshiṇatá uttara-vedyaí ní nayed, yád evá tátra krûráṃ tát téna çamayati; yáṃ dvishyā́t táṃ dhyâyec, chucaí 'vaí 'nam arpayati ‖ 5 ‖ mimîte, nā́ma, dhruvā́, 'pa, çucā́, trī́ṇi ca ‖ 7 ‖

1, 2, 12, 1. 2. — K. 25, 6. — Ç. 3, 5, 1, 21 - 2, 7. — si̯ꣳhîḥ | rû̱pam | kṛi̱tvâ | u̱bhayā́n | a̱nta̱râ | a̱pa̱kramyety ápa-kramyá — te | i̱dam — a̱çna̱va̱tha̱ — a̱çna̱va̱tai̱ — vyâghā́raya̱ntîti vi-âghā́rayanti — mâtrā́ | e̱va | a̱syai̱ | sâ | atho̱ iti — vi̱ttâ-ya̱nîti vitta-ayánî — vi̱ttâ | hi | e̱nâ̱n | âvát | ti̱ktâya̱nîti tikta-ayánî — ti̱ktân — avátât — nâ̱thi̱tân — avátât — vya̱thi̱tân — vi̱deḥ — agné | a̱ñgi̱ra̱ḥ — ye | e̱va — u̱kshati[7] — çudhyai — de̱vân | ca̱ | it — u̱pâvávaṟtîty úpa-âvávarti[7] | i̱ha — ja̱yâ̱ma̱hai̱ — asúrâḥ — a̱bhîti | â̱ya̱nta̱ — a̱nu̱da̱ta̱ — pracétâ̱ iti̱ pra-ce̱tâ̱ḥ — nu̱da̱te̱ — u̱tta̱ra̱ve̱dyâ ity úttara-ve̱dyâḥ — prokshâṇînâ̱m iti pra-ukshâṇînâm — çu̱câ.

8. só 'ttara-vedír abravît: sárvân máyâ kā́mân vỳ açnavathé 'ti, té devā́ akâmayantā́: 'surân bhrā́tṛivyân abhi bhavemé 'ti, tè 'juhavuḥ: siꣳhī́r asi sapatna-sâhī́ svā́hé[1] 'ti, té 'surân bhrā́tṛivyân abhỳ abhavan; té 'surân bhrā́tṛivyân abhi-bhū́yâ 'kâmayanta: pra-jā́ṃ vindemahī́ 'ti, tè 'juhavuḥ: siꣳhī́r asi suprajâ-vániḥ svā́hé 'ti, té pra-jā́m avindanta; té pra-jā́ṃ vittvā́[2] ‖ 1 ‖ akâmayanta:

7. [8] ohne avagraha. [9] unbetont. [10] so (ṇ°) ABW, s. P. 7, 4. [11] Wurzel betont.

8. vyâghâraṇam. [1] ohne avagraha. [2] vitvâ ABCDW.

paçū́n vindemahī́ 'ti, tè 'juhavuḥ: siʊhī́r asi râyas-posha-vániḥ svā́hé 'ti, té paçū́n avindanta; té paçū́n vittvā́[2] 'kâmayanta: prati-shṭhā́ṃ vindemahī́ 'ti, tè 'juhavuḥ: siʊhī́r asy âditya-vániḥ svā́hé 'ti, tá imā́m prati-shṭhā́m avindanta, tá imā́m prati-shṭhā́ṃ vittvā́[2] 'kâmayanta: devátâ[1] â-çísha úpe 'yâmé 'ti, tè 'juhavuḥ: siʊhī́r asy ā́ vaha devā́n deva-yaté ‖ 2 ‖ yájamânâya svā́hé 'ti, té devátâ[1] â-çísha úpâ ''yan. páñca kṛítvo vy-ā́ghârayati[3], páñcâ-'ksharâ pañktíḥ, pā́ñkto yajnó, yajnám evā́ 'va runddhe[4]; 'kshṇayā́ vy-ā́ghârayati[3], tásmâd akshṇayā́ paçávó 'ñgâni prá haranti, práti-shṭhityai. bhûtébhyas tvé 'ti srúcam úd gṛihṇâti, yá evá devā́ bhûtā́s téshâṃ tád bhâga-dhéyaṃ, tā́n evá téna prîṇâti. paútudravân[1] pari-dhī́n pári dadhâty, eshā́m ‖ 3 ‖ lokā́nâṃ ví-dhṛityâ. agnés tráyo jyā́yâʊso bhrā́tara âsan, té devébhyo havyáṃ váhantaḥ prā́ 'mîyanta; sò 'gnír abibhed: itthám vā́vá[1] syá ā́rtim[1] ā́ 'rishyatī́ 'ti, sá nílâyata[1], sá yā́ṃ vánaspátishv[1] ávasat tā́m pū́tudrau[1] yā́m óshadhîshu[1] tā́ʊ sugandhi-téjane yā́m paçúshu tā́m pétvasyâ 'ntarā́ çṛíñge[5]; táṃ devátâḥ[1] praí-'sham aichan, tám ánv avindan, tám abruvan ‖ 4 ‖ : úpa na ā́ vartasva havyáṃ no vahé 'ti, sò 'bravîd: váraṃ vṛiṇai yád evá gṛihîtásyā́ 'hutasya bahiḥ-paridhí[6] skándât tán me bhrā́tṛiṇâm bhâga-dhéyam asad íti; tásmâd yád gṛihîtásyā́ 'hutasya bahiḥ-paridhí[6] skándati téshâṃ tád bhâga-dhéyaṃ tā́n evá téna prîṇâti; sò 'manyatâ: 'sthan-vánto me pū́rve bhrā́taraḥ prā́ 'meshatâ 'sthā́ni çâtayâ íti, sá yā́ni ‖ 5 ‖ asthā́ny áçâtayata tát pū́tudrv[1] abhavad, yán mâʊsám úpa-mṛitaṃ tád gúlgulu[7].

---

8. [3] als Compositum. [4] ruṃdhe ABCDW. [5] s. P. 4, 11. [6] s. P. 8, 33. [7] so ACDW, guggu° B (p. 420).

yád etắnt sam-bhârắnt sam-bháraty agním evá tát sám bharaty; agnéḥ púrîsham asî 'ty âhâ, 'gnér hỳ etát púrîsham yát saṃ-bhârắ. átho khálv âhur: eté vắvai 'nam té bhrắtaraḥ pári çere[8] yát paútudravâḥ[1] pari-dhâya íti ‖ 6 ‖ vittvâ[2], devayatâ, eshâm, abruvan, yắni, cátuçcatvârio̱çac ca ‖ 8 ‖

1, 2, 12, 2-3. 2, 6, 6, 1-2. — K. 25, 6. 7. — Ç. 3, 5, 2, 11-18. (1, 2, 3, 1). — sâ — açnavatha — te | ajuhavuḥ — te | asúrân — te | imâm | pratishṭhâm iti prati-sthâm — te | imâm — devayata iti deva-yate — vyâghârayatîti vi-âghârayati — ye | eva | devâḥ — vidhṛityâ iti vi-dhṛityai — syaḥ | ârtim | eti | arishyati — saḥ | nilâyata — çriñge iti — praisham iti pra-eshâm — bahiḥparidhîti bahiḥ-paridhi — amanyata — çâtayai — pûtúdru — gulgúlu — atho iti — çere.

9. baddhám áva syati varuṇa-pâçắd evaí 'ne[1] muñcati, prá ṇenekti[2] médhye[1] evaí 'ne[1] karoti. sâvitriyá 'rcắ hutvắ havir-dhắne[3] prá vartayati, savitṛí-prasûta evaí 'ne[1] prá vartayati. váruṇo vắ eshá dur-vắg ubhayáto baddhó yád ákshaḥ, sá yád ut-sárjed yájamânasya gṛihắn abhy-útsarjet[4]; su-vắg deva dúryâo̱[5] ắ vade 'ty âha, gṛihắ vaí dúryâḥ, çắntyai. pátnî ‖ 1 ‖ úpâ 'nakti, pátnî hí sárvasya mitrám, mitra-tvắya. yád vaí pátnî yajnásya karóti mithunám tád, átho pátniyâ evaí 'shá yajnásyâ 'nv-ârambhó 'nava-chittyai[6]. vártmanâ vắ anv-ítya yajnáo rákshâo̱si jighâo̱santi; vaishṇavî́bhyâm ṛig-bhyắm vártmanor juhoti, yajnó vaí víshṇur, yajnắd evá rákshâo̱sy ápa hanti. yád adhvaryúr anagnắv ắ-hutim juhuyắd andhò 'dhvaryúḥ syâd rákshâo̱si yajnáo hanyuḥ ‖ 2 ‖ hiraṇyam upắ-

8. [8] so ACDW, çerate B.

9. havirdhânam. [1] s. P. 1, 11. [2] ṇe° ABW, s. P. 7, 4. [3] s. P. 1, 52. [4] als Compositum! [5] so (°âo̱) ABW, s. P. 9, 21. [6] °chity° ABCDW.

-'sya juhoty, agni-váty evá juhoti, nā́ 'ndhò 'dhvaryúr bháv-ati ná yajnáꣳ rákshâꣳsi ghnanti. prā́cî[7 u. 8] pré 'tam adhvaráṃ kalpáyantî[9] íty âha, suvar-gám evaí 'né[1] lokáṃ gamayaty; átra ramethâṃ várshman pṛith-ivyā́ íty âha, várshma hỳ etát pṛithivyā́ yád deva-yájanaꣳ. çíro vā́ etád yajnásya yád dhavir-dhā́naṃ, divó vâ vishṇav[10] utá vâ pṛithivyā́ḥ ‖ 3 ‖ íty âçī́r-padaya[11] 'rcā́ dákshiṇasya havir-dhā́nasya methī́ṃ ní hanti, çîrshatá[7] evá yajnásya yájamâna â-çíshó 'va runddhe[12]. Daṇḍó vā́ Auparás tṛitī́yasya havir-dhā́nasya vashaṭ-kâréṇā́ 'ksham achinad; yát tṛitī́yaṃ chadír havir-dhā́nayor ud-âhriyáte tṛitī́yasya havir-dhā́nasyā́ 'va-ruddhyai[13]. çíro vā́ etád yajnásya yád dhavir-dhā́naṃ; víshṇo rarā́ṭam asi vísh-ṇoḥ pṛishṭhám asī́ 'ty âha, tásmâd etâvad-dhā́ çíro ví-shyûtaṃ. víshṇoḥ syū́r asi víshṇor dhruvám asī́ 'ty âha, vaishṇaváꣳ hí devátayâ havir-dhā́naṃ. yám prathamáṃ granthíṃ[14] grathnîyā́t yát táṃ na vi-sraꣳsáyed[15] ámehenâ 'dhvaryúḥ prá mîyeta, tásmât sá vi-srásyaḥ[15] ‖ 4 ‖ pátnî, hanyur, vâ pṛithivyā́, víshyûtaṃ víshṇoḥ, sháḍviꣳçatiç ca ‖ 9 ‖

1, 2, 13, 1-3. — K. 25, 8. — Ç. 3, 5, 3, 7-25. — e̱ne̱ iti — preti | ne̱ne̱kti̱ | medhye̱ iti | e̱va | e̱ne̱ iti — sâ̱vi̱tri̱yâ | ṛi̱câ — ha̱vi̱rdhâne̱ iti haviḥ-dhânè — e̱ne̱ iti — a̱bhyutsár-je̱d ity ábhi-utsárjet — duryā́n — gṛi̱hâḥ — atho̱ iti | patni-yâḥ — anávachityâ̱ ity anáva-chi̱tyai̱ — vai | a̱nvityety ánu-ityá — syâ̱t[16] — u̱pâsyety úpa-asyá — a̱gni̱vatîty ágni-vati — bhaváti | na — prâcî̱ iti — ka̱lpayántî̱ iti — e̱ne̱ iti — pṛi̱thi̱vyâḥ | iti — pṛi̱thi̱vyâḥ | yat — vi̱shṇo̱[17] | uta

9. [7] ohne avagraha. [8] s. P. 4, 33. [9] s. P. 4, 15. [10] so (°av) ABW, s. P. 9, 12 (Whitney zu P. 4, 6 p. 102). [11] so (âçîrpa°) ACDW, s. P. 5, 10; âçîrvada° B (p. 429); und im Comm.: ity âçîr yasyâḥ ṛicaḥ padeshu pratîyate se 'yam ṛig âçîrvadâ (!). [12] ruṃdhe ABCDW. [13] rudhy° ABCDW. [14] granthaṃ C. [15] so (visr°) ABCDW, s. P. 6, 8. [16] unbetont! [17] ohne iti, weil apragṛihya.

— âçirpâdayety âçîḥ-pâdayâ | ṛicâ — avârudhyâ ity avâ-ruḍhyai — vishṇóḥ | raràṭâm — vishyûtam iti vi-syûtam.

10. devásya tvâ savitúḥ pra-savá íty ábhrim ă datte, prá-sûtyâ; açvínor bâhú-bhyâm ity âhâ, 'çvínau hí devẵnâm adhvaryŭ[1] ăstâm; pûshṇó hástâbhyâm íty âha, yátyai. vájra iva vă eshẵ yád ábhrir, ábhrir asi nẵrir[2] asĭ 'ty âha, çẵntyai. kẵṇḍe-kâṇḍe vai kriyámâṇe yajnáo rákshâosi jighâosanti; pári-likhitao rákshaḥ pári-likhitâ árâtaya íty âha, rákshasâm ápa-hatyai ‖ 1 ‖

idám aháo rákshaso grîvẵ ápi kṛintâmi yò 'smẵn dvéshṭi yám ca vayám dvishmá íty âha, dvaú vẵvá púrushau yám cai 'vá dvéshṭi yáç cai 'nam dvéshṭi táyor evẵ 'nantar-âyaṃ grîvẵḥ kṛintati. divé tvâ 'ntá-rikshâya tvâ pṛithivyai tvé 'ty âhai, 'bhyá evai 'nam lokébhyaḥ pró 'kshati. parástâd[3] arvẵcîm[3] pró 'kshati tásmât ‖ 2 ‖ parástâd arvẵcîm manushyâ ŭrjam úpa jîvanti.

krûrám iva vă etát karoti yát khánaty, apó 'va nayati, çẵntyai. yáva-matîr áva nayaty, ŭrg vai yáva, ŭrg udum-bára, ûrjai 'vó "rjao sám ardhayati. yájamânena sám--mitaú "dumbarî[3] bhavati, yẵvân[3] evá yájamânas tẵvatîm[3] evẵ 'sminn ŭrjam dadhâti. pitṛiṇẵo sádanam asĭ 'ti barhír áva stṛiṇâti, pitṛi-devatyam ‖ 3 ‖ hy etád yán ní--khâtam; yád barhír ánava-stirya minuyăt pitṛí-devatyâ ní-khâtâ syâd, barhír ava-stĭrya minoty, asyẵm evai 'nâm minoty, átho svâ-rúham[4] evai 'nâm karoty. úd dívao stabhânẵ " 'ntáriksham[3] pṛiṇé 'ty âhai, 'shẵm lokẵ-nâm ví-dhṛityai. dyutânás tvâ mârutó minotv íty âha, Dyutânó ha sma vai Mârutó devẵnâm aúdumba-

10. sadaḥ. [1] s. P. 4, 5. [2] nâriḥ açatruḥ B (p. 447), aber ohne avagraha in CD. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 3, 5.

rîm[3] minoti, ténai 'vá ‖ 4 ‖ enâm minoti. brahma--vánim tvâ kshatra-vánim íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád. ghṛiténa dyâvâ-pṛithivî[5] ấ pṛiṇethâm íty aúdumbaryâṃ[3] juhoti, dyấvâ-pṛithivî́ evá rásenâ 'nakty. â-'ntám anv-ávasrâvayaty[6], â-'ntám evá yájamânaṃ téjasâ 'nakty. aindrám asî́ 'ti chadír ádhi ní dadhâty, aindráo hí devátayâ[3] sádo; viçva-janásya châyé 'ty âha, viçva--janásya hỳ eshấ châyấ yát sádo. náva-chadi ‖ 5 ‖ téjas--kâmasya minuyât tri-vṛítâ stómena sám-mitam, téjas tri--vṛít, tejasvỳ[3] evá bhavaty; ékâdaça-chadî 'ndriyá-kâmasyaí, 'kâdaçâ-'kshará trishṭúg[3], indriyáṃ trishṭúg, indriyâvỳ[3] evá bhavati; páñcadaça-chadi bhrấtṛivya-vataḥ, pañca-daçó vájro, bhrấtṛivyâ-'bhibhûtyai; saptádaça-chadi prajấ-kâmasya, sapta-daçáḥ prajấ-patiḥ, prajấ-pater ấptyâ; ékavio--çati-chadi pratishṭhấ-kâmasyai, 'ka-vioçá stómânâm prati--shṭhấ, práti-shṭhityâ. udáraṃ[3] vaí sáda, ŭ́rg udumbáro[8], madhyatá[3] aúdumbarîm[3] minoti, madhyatá evá pra-jấnâm ŭ́rjaṃ dadhâti, tásmât ‖ 6 ‖ madhyatá ûrjấ bhuñjate. ya--jamâna-loké vaí dákshiṇâni chadío-shi bhrâtṛivya-loká út--tarâṇi, dákshiṇâny út-tarâṇi karoti, yájamânam evấ 'yaja--mânâd út-taraṃ karoti, tásmâd yájamânó 'yajamânâd út--taro. 'ntar-vartấn[7] karoti, vy-ấvṛittyai[8], tásmâd[9] áraṇ--yam pra-jấ úpa jîvanti. pári tvâ girvaṇo[3] gíra íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád. índrasya syŭ́r asî́ 'ndra--sya dhruvám asî́ 'ty âhai, "ndráo hí devátayâ sádo. yám prathamáṃ granthíṃ[10] grathnîyấd yát táṃ ná vi--sraosáyed[11] ámehenâ 'dhvaryúḥ prá miyeta, tásmât sá

---

10. [5] s. P. 4, 12. [6] als Compositum. [7] °vattân B (p. 452; chadishâm antarâlachidreshu tṛiṇapûlaiḥ pidhânam). [8] vṛityai ABCDW, [9] yasmât tṛiṇam araṇyajanyam B. [10] granthaṃ C u. D prima manu. [11] so (visr°) ABCDW, s. P. 6, 8.

vi-srâsyaḥ[11] ‖ 7 ‖ âpahatyai, tásmât, pitṛidevatyàm, ténai 'vá, náva- -chadi, tásmât, sádaḥ, páñcadaça ca ‖ 10 ‖

1, 3, 1, 1. 2. — K. 25, 10. — Ç. 3, 6, 1, 4-25. — prasava iti pra-save — prasûtyâ iti pra-sûtyai — adhvaryû iti — atho iti | svâruham iti sva-ruhàm — stabhâna | eti — ântam ity â-antam | anvavàsrâvayatîty ànu-avàsrâvayati — adhi | nîti | dadhâti — minuyât — tejasvî — trishṭuk — trishṭuk — indriyâvî — âptyai — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — bhrâtṛivyaloka iti bhrâtṛivya-loke — ayàjamânât — antarvartàn ity àntaḥ-vartàn — vyâvṛityâ iti vi-âvṛityai — girvaṇaḥ.

11. çíro vâ etád yajnásya yád dhavir-dhânam prâ- -'ṇâ upa-ravâ; havir-dhâne khâyante, tásmàc chîrshán prâ-'ṇâ. adhástât[1] khâyante, tásmâd adhástâc chîrshṇáḥ prâ-'ṇâ. raksho-háṇo valaga-háno vaishṇavân khanâmî 'ty âha, vaishṇavâ hí devátayo[1] 'pa-ravâ. ásurâ vaí nir-yánto devânâm prâ-'ṇéshu vala-gân[2] ny akhanan, tân bâhu-mâtré 'nv avindan, tásmâd bâhu-mâtrâḥ khâyanta. idám aháṃ táṃ vala-gáṃ úd vapâmi ‖ 1 ‖ yáṃ naḥ samânó[1] yám ásamâno ni-cakhâné 'ty âha, dvaú vâvá[1] púrushau yáç cai 'vá samânó[1] yáç câ 'samâno, yám evâ 'smai taú vala-gáṃ ni-khánatas tám evó 'd vapati. sáṃ tṛiṇatti, tásmât sáṃ-tṛiṇṇâ antaratáḥ[1] prâ- -'ṇâ; ná sám bhinatti, tásmâd ásam-bhinnâḥ prâ-'ṇâ. apó 'va nayati, tásmâd ârdrâ antaratáḥ[1] prâ-'ṇâ. yáva-matîr áva nayati ‖ 2 ‖ ûrg vaí yávaḥ, prâ-'ṇâ upa-ravâḥ, prâ- -'ṇéshv evó "rjaṃ dadhâti. barhír áva stṛiṇâti, tásmâl loma-çâ antaratáḥ prâ-'ṇâ. âjyena vy-âghârayati[3], téjo vâ âjyam, prâ-'ṇâ upa-ravâḥ, prâ-'ṇéshv evá téjo dadhâti.

---

11. uparavâḥ. [1] ohne avagraha. [2] jîrṇakaṭapaṭâdikhaṇḍahaddhâ asthinakharomapâdapâṅsuprabhṛitayo virodhinàm mâraṇârtham ye bhûmau nikhanyante (!) te valagâḥ (B p. 456), s. Wuttke der deutsche Volksaberglaube § 492 ff. [3] als Compositum.

hánû[4] vā́ eté[5] yajnásya yád adhi-shávaṇe[6], ná sáṃ tṛiṇatty, ásaṃ-tṛiṇṇe[6] hí hánû[4]; átho khálu dîrgha-somé saṃ-tṛidye[6], dhṛítyai. çíro vā́ etád yajnásya yád dhavir-dhā́nam ‖ 3 ‖ prâ-'ṇā́ upa-ravā́ hanū́[4] adhi-shávaṇe[6] jihvā́ cárma grā́vâṇo dántâ múkham â-havanī́yo nā́siko 'ttara-vedír udáraᴗ[1] sádo; yadā́ khálu vai jihváyâ dat-sv ádhi khā́daty[7] átha múkhaṃ gachati, yadā́ múkhaṃ gáchaty átho 'dáraṃ[1] gachati, tásmâd dhavir-dhā́ne cármann ádhi grā́va-bhir abhi-shútyâ "-havanī́ye hutvā́ pratyáñcaḥ[1] paré-'tya sádasi bhakshayanti. yó vaí vi-rā́jo yajna-mukhé dóhaṃ véda duhá evaí 'nâm, iyáṃ vaí vi-rā́ṭ, tásyai tvák cármó "dho 'dhi-shávaṇe[6] stánâ upa-ravā́ grā́vâṇo vatsā́ ṛitvíjo[1] duhanti sómaḥ páyo, yá eváṃ véda duhá evaí 'nâm ‖ 4 ‖ vapâmi, yávamatir áva nayati, havirdhā́nam, evá, tráyoviᴗçatiç ca ‖ 11 ‖

1, 3, 2, 1. 2. — K. 25, 9. — Ç. 3, 5, 4, 1-24. — u̱pa̱ra̱vâ ity úpa-ra̱vâḥ — prâ̱ṇâ iti pra-a̱nâḥ | ra̱kshoha̱ṇa̱ iti rakshaḥ-hanáḥ — vai̱shṇa̱vâḥ — asúrâḥ — khâ̱ya̱nte̱ — prâ̱ṇâ iti pra-a̱nâḥ | na — vyâghā́raya̱tîti vi-âghā́rayati — hanû̱ iti | vai | e̱te iti — a̱dhi̱shavâṇe̱ ity ádhi-savâne — asáṃtriṇṇe̱ ity asáṃ-tṛi̱ṇṇe̱ — atho̱ iti — sa̱ṃtṛidye̱ iti saṃ-tṛidyè — dantā́ḥ — adhîti | khâdáti — ha̱vi̱rdhâna̱ iti haviḥ-dhânè | carmán — pa̱retyeti parâ-ityá — du̱he — ûdháḥ — du̱he.

yád ubhaú, devâsurā́ mithás, téshâᴗ, suvargáṃ, yád vā́ ániçânaḥ, puróhavishi, tébhya uttaravedíḥ[8], só 'ttaravedír, baddháṃ, devásyā́ 'bhriᴗ, çíro vā́, ékâdaça ‖ 11 ‖

yád ubhā́v (1, 1), íty âha devā́nâṃ (2, 4), yajnó devébhyo (4, 2), ná ráthâya (6, 2), yájamânâya (8, 3), parástâd arvā́ciṃ (10, 3), náva pañcâçát[9] ‖ 59 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâm shashṭhakâṇḍe dvitîyaḥ prapâṭhakaḥ ‖

---

11. [4] s. P. 4, 5. [5] s. P. 4, 44. [6] s. P. 4, 11. [7] nicht componirt mit adhi! [8] fehlt W. [9] als zwei Wörter accentuirt ACDW.

1. cătvâlâd dhishṇiyân úpa vapati, yónir vaí yajnásya cătvâlaṃ yajnásya sayoni-tvấya. devấ vaí yajnám párâ 'jayanta, tám ấgnî-'dhrât púnar ápâ 'jayann, etád vaí yajnásyấ 'parâ-jitaṃ yád ấgnî-'dhraṃ; yád ấgnî--'dhrâd dhíshṇiyân vi-hárati yád evá yajnásyấ[1] 'parâ--jitaṃ táta evaí 'nam púnas tanute. parâ-jítye 'va[1] khálu vấ eté yanti yé bahish-pavamânáu sárpanti, bahish-pavamâné stuté ‖ 1 ‖ âhấ: 'gnî-'d agnín ví hara barhí stṛinâhi puroḍấçâu[2-3] aláṃ kurv íti, yajnám evấ 'pa-jítya púnas tanvânấ yanty. áṅgârair dvé[4] sávane[5] ví harati[6] çalấkâbhis tṛitíyau, saçukra-tvấyấ, 'tho sám bharaty evaí 'nad. dhíshṇiyâ vấ amúshmiṅ loké[7] sómam arakshan, tébhyó 'dhi sómam ấ 'haran, tám anv-avấyan[8] tám páry aviçan; yá eváṃ véda vindáte ‖ 2 ‖ pari--veshṭấraṃ. té soma-pîthéna vy ârdhyanta, té devéshu soma-pîthám aichanta, tấn devấ abruvan: dvé-dve[4] nấmanî[5] kurudhvam átha prá vâ "psyátha ná vé 'ty, agnáyo vấ átha dhíshṇiyâs, tásmâd dvi-nấmâ[9] brâhmaṇó 'rdhukas; téshâṃ yé nédishṭham pary-áviçan té soma-pîthám prấ "pnuvann â-havanîya âgnî-'dhrîyo hotrîyo marjâlîyas, tásmât téshu juhvaty. ati-hấya váshaṭ karoti, ví hí ‖ 3 ‖ eté soma-pîthénấ "rdhyanta. devấ vaí yấḥ prấcîr[2] ấ--hutîr ájuhavur yé purástâd[2] ásurâ ấsan tấus tấbhiḥ[10] prấ 'ṇudanta[11], yấḥ pratîcîr[2] yé paççấd ásurâ ấsan tấus tấbhir[10] ápâ 'nudanta. prấcîr[1] anyấ ấ-hutayo hûyánte

---

3, 1. dhishṇiyâḥ. [1] °tyaiva B (p. 468), aber im Comm. yathâ loke parâjitya palâyanti tadvat. [2] ohne avagraha. [3] so (°âu) ABW, s. P. 9, 22. [4] s. P. 4, 49. [5] s. P. 4, 50. [6] unbetont. [7] °nl° AW, n mit virâma B. [8] Verbum betont (ấyan). [9] °smâd vi° B (p. 469). [10] so (tâus tâ°) ABW, s. P. 6, 14. [11] so ('ṇ°) ABW, s. P. 7, 5.

pratyáññ[2] ā́sîno dhíshṇiyân vy-ā́ghârayati[12], paçcā́c cai 'vá purástâc[2] ca yájamâno bhrā́tṛivyân prá ṇudate[13], tásmât párâcîḥ[2] pra-jā́ḥ prá vîyante[14] pratī́cîḥ || 4 || jâyante. prâ-'ṇā́ vā́ eté yád dhíshṇiyâ, yád adhvaryúḥ pratyáñ[2] dhíshṇiyân ati-sárpet prâ-'ṇā́nt sáṃ karshet, pra-mā́yukaḥ syân; nā́bhir vā́ eshā́ yajnásya yád dhóto, ''rdhváḥ khálu vaí nā́bhyai prâ-'ṇó 'vâñ[2] apâ-'nó, yád adhvaryúḥ pratyáñ hótâram ati-sárped apâ-'né prâ-'ṇáṃ dadhyât[14] pra-mā́yukaḥ syân. nā́ 'dhvaryúr úpa gâyed, vā́g-vîryo vā́ adhvaryúr, yád adhvaryúr upa-gā́yed ud-gâtré || 5 || vā́caꣳ sám prá yached upa-dā́sukâ 'sya vā́k syâd. brahma-vâdíno vadanti: nā́ 'saꣳ-sthite sóme 'dhvaryúḥ pratyáñk sádó[15] 'tî 'yâd átha kathā́ dâkshiṇā́ni[16] hótum eti yā́mo hí sá téshâṃ kásmâ áha devā́ yā́maṃ vā́ 'yâmaṃ vā́ 'nu jnâsyantī́ 'ty. út-tareṇā́ ''gnî-'dhram parī́-'tya juhoti dâkshiṇā́ni[15], ná prâ-'ṇā́nt sáṃ karshati. nỳ anyé dhíshṇiyâ upyánte nā́ 'nyé, yā́n ni-vápati téna tā́n prîṇâti, yā́n ná ni-vápati yád anu-diçáti téna tā́n || 6 ||
stuté, vindáte, hí, vîyante pratī́cîr, udgâtrá, upyánte, cáturdaça ca || 1 ||

(1, 3, 3, 1). — K. 26, 1. — Ç. 3, 6, 2, 19-25. — de̱vâḥ | vai — a̱ja̱ya̱nta̱ — âgnī́dhrâ̱d ity âgni-i̱dhrâ̱t — pa̱râ̱jityeti parâ-jityá | i̱va̱ — â̱ha̱ | agnî̱d ity agni-i̱t — stṛi̱ṇâ̱hi̱ | pu̱ro̱ḍâçā́n — ta̱nvâ̱nâḥ — dve iti | savánẹ iti — ha̱ra̱ti̱ — atho̱ iti — e̱na̱t | dhishṇiyâḥ — a̱nva̱vâya̱nn ity ánu-a̱vâyán[8] — dvedve̱ iti̱ dve-dve̱ | nâmánî iti — vâ̱ | â̱psyathá — ardhúkaḥ — â̱pnu̱va̱n — â̱gnî̱dhrîya̱ ity ā́gni-i̱dhrîyáḥ — de̱vâḥ | vai — preti | a̱nu̱da̱nta̱ — hû̱yanté — vyâghā́raya̱tîti vi-âghā́rayati — nu̱da̱te̱[13] — vî̱ya̱nte̱[14] — prâ̱ṇâ iti pra-a̱nâḥ | vai — dhishṇiyâḥ | yat — ka̱rshe̱t — syâ̱t — hotā́ | û̱rdhvaḥ — avā́ñ — sam | preti | ya̱che̱t — pra̱tyañ | sadáḥ |

1. [12] als Compositum. [13] so (ṇ°) ABW, s. P. 7, 4. [14] unbetont. [15] s. P. 5, 32; ñ mit virâma BW. [16] dā́ksh° C.

atiti | iyât — kasmai | abhâ | devâḥ — ayâmaṃ | vâ | anv iti — upyante — prîṇâti.

2. suvar-gâya vâ etâni lokâya hûyante yád vaisarjanâni[1]. dvâbhyâṃ gârha-patye juhoti, dvi-pâd yájamânaḥ, práti-shṭhityâ; âgnî-'dhre juhoty, antáriksha[1] evâ " kramata; â-havanîye juhoti, suvar-gám evai 'naṃ lokáṃ gamayati. devân vai suvar-gáṃ lokáṃ yató[2] rákshâṁsy ajighâṁsan, té sómena râjnâ rákshâṁsy apa-hátyâ 'ptúm[3] âtmânaṃ kṛitvâ suvar-gáṃ lokám âyan, rákshasâm ánupa--lâbhâyâ; "ttaḥ[1,4] sómo bhavaty átha ‖ 1 ‖ vaisarjanâni[1] juhoti rákshasâm ápa-hatyai. tvâṁ soma tanûkṛid-bhya íty âha, tanû-kṛid dhy[5] eshá. dvésho--bhyo 'nyá-kṛitebhya íty âhâ, 'nyá-kṛitâni[6] hí rákshâṁsy. urú yantâ 'si várûtham íty âho, 'rú ṇas[7] kṛidhî[8] 'ti vâvai 'tád[9] âha. jushâṇó aptúr[10] âjyasya vetv íty âhâ, 'ptúm evá yájamânaṃ kṛitvâ suvar-gáṃ lokáṃ gamayati, rákshasâm ánupa-lâbhâyâ. " sómaṃ dadate[11] ‖ 2 ‖ â grâvṇa â vâyavyâny[12] â droṇa-kalaçám, út pátnîm â nayanty, ánv ánâṁsi prá vartayanti, yâvad[1] evâ 'syâ 'sti téna sahá suvar-gáṃ lokám eti. náya--vatya 'rcâ "gnî-'dhre juhoti, suvar-gásya lokásyâ 'bhí--nîtyai. grâvṇo vâyavyâni droṇa-kalaçám âgnî-'dhra úpa vâsayati[13]; ví hy enaṃ tair gṛihṇáte, yát sahó 'pa-vâsáyed apuvâyéta[14]. saumyá 'rcâ prá pâdayati, svâyâ ‖ 3 ‖

---

2. agnisbomapraṇayanam. [1] ohne avagraha. [2] yanto B. [3] âptum C u. D prima manu, B. im Comm. (p. 476 âptuṃ raksbobbir upalabdhum açakyam alpadeham). [4] âpt° B im Comm. (âpto bhavati, svîkṛito 'bhavat). [5] so BW, °kṛidby A. [6] °kṛitâ B. [7] so (ṇ°) AW; s. P. 7, 2 (B bat n°). [8] so (°sk°) ABW, s. P. 8, 25. [9] vâ vai tad B. [10] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 16. [11] unbetont. [12] vâyavyâny ulûkhalasadṛiçâni grahapâtrâṇi [13] sthâpayet. [14] somasyo 'daram pûti bhavet.

evaí 'naṃ devátayâ[1] prá pâdayaty. ádityâḥ sádo 'sy ádityâḥ sáda ấ sîdé 'ty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád. yájamâno vấ etásya purấ goptấ bhavaty; eshá vo deva savitaḥ sóma íty âha, savitṛí-prasûta evaí 'naṃ devátâbhyaḥ sám prá yachaty. etát[15] tváṃ soma devó devấn[16] úpâ 'gâ íty âha, devó hỳ eshá sán ‖ 4 ‖ devấn upaí"-tî; 'dám ahám manushỳo manushỳân íty âha, manushỳo hỳ eshá sán manushỳân upaí-'ti; yád etád yájur ná brûyấd ápra-jâ apaçúr yájamânaḥ syât; sahá pra-jáyâ sahá râyás póshẹṇé[17] 'ty âha, pra-jáyai 'vá paçú-bhiḥ sahé 'máṃ lokám upấ-"vartate[18]. námo devébhya íty âha, namas-kâró hí devấnâṃ; sva-dhấ pitṛí-bhya íty âha, svadhâ-kâró hí ‖ 5 ‖ pitṛiṇấm. idám ahám nír váruṇasya pấçâd íty âha, varuṇa-pâçấd evá nír mucyaté. 'gne vrata-pata; âtmánaḥ pûrvâ tanûr â-dẹyé 'ty âhuḥ kó hí tád véda yád vásîyânt své váçe bhûté púnar vâ dádâti ná vé 'ti[19]. grấvâṇo vaí sómasya râjno malimlu-senấ[20]; yá eváṃ vidvấn grấvṇa ấgnî-'dhra upa-vâsáyati nai 'nam malimlu-senấ vindati ‖ 6 ‖ átha, dadate, svấyâ, sán[21], svadhâkâró hí, vindati ‖ 2 ‖

1, 3, 4, 1-3. — K. 26, 2. — Ç. 3, 6, 3, 2-21. — vaiṣarjanâni — pratishṭhityâ iti prati-sthityai | âgnîdhra ity âgni-îdhre — antarikshe | eva | eti | kramate — aptum — âyan — âttâḥ — bhavati | athâ — hi | eshaḥ — yantâ | asi — naḥ | kṛidhi — aptuḥ — vetu — aptum — eti | somâm | dadate — nayâvatyeti nayâ-vatyâ | ṛicâ — âgnîdhra ity âgni-îdhre | upeti — yat | saha — apuvâyetâ | saumyâ | ṛicâ — sam |

---

2. [15] so (etát) ist auch in I, 3, 4, 2 zu lesen (nicht: etáṃ). [16] so (°vân) ABW. [17] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 29. [18] als Compositum. [19] agne vratapata ity etâvat pratîkam, svakîyâ pûrvâ tanûr agnisakâçât sahasâ svîkârye 'ti buddhimanta âhuḥ, ... tato vaçîbhâvât prâg evâ "deyâ, B (p. 481). [20] zu s° s. P. 6, 7; virodhitaskarasenâ. [21] so (sán) ACD; sánt W.

preti | yachati | etat — agâḥ — upaitîty úpa-eti — aprâjâ ity aprâ-jâḥ | apaçuḥ — râyaḥ — upâvârtata ity úpa-âvârtate — vratapata iti vrata-pate | âtmanâḥ — dadâti.

3. vaishṇavyá 'rcâ hutvâ yûpam áchai 'ti, vaishṇavó vaí devátayâ[1] yûpaḥ, sváyai 'vaí 'nam devátayâ 'chai 'ty. áty anyân[2] ágâm nâ 'nyân[2] úpâ 'gâm íty âhâ, 'ti hy anyân éti nâ 'nyân upaí-'ty[3]; arvâk[1] tvâ párair avidam paró 'varair íty âhâ, 'rvâg ghy enam párair vindáti paró 'varais; tám tvâ jnshe ‖ 1 ‖ vaishṇavám deva-yajyâyâ íty âha, deva-yajyâyai hy enam jusháte. devás tvâ savitâ mádhvâ 'naktv íty âha, téjasai 'vai 'nam anakty; óshadhe[1] trâyasvai 'nao svá-dhite maí 'nao hiosîr íty âha, vájro vaí svá-dhitiḥ, çântyai. svá-dhiter vṛikshasya bibhyataḥ prathaména çákalena sahá téjaḥ párâ patati; yáḥ prathamáḥ çákalaḥ parâ-pátet tám ápy â haret, sá-tejasam ‖ 2 ‖ evaí 'nam â haratî. 'mé vaí lokâ yûpât pra-yató[5] bibhyati; dívam ágreṇa mâ lekhîr antárikṣham[1] mádhyena mâ hiosîr íty âhai, 'bhyá evaí 'nam lokébhyaḥ çamayati. vánaspate[1] çatá-valço ví rohé 'ty â-vráçcane juhoti, tásmâd â-vráçcanâd vṛikshâṇâm bhûyâosa út tishṭhanti. sahásra-valçâ ví vayáo ruhemé 'ty âhâ, "-çísham evaí 'tâm â çâsté. 'naksha-sañgam ‖ 3 ‖ vṛiçced; yád aksha-sañgám vṛiçcéd adha-îsháṃ yájamânasya pra-mâyukao syâd[6]. yám kâmáyetâ: 'prati-shṭhitaḥ syâd íty â-rohám tásmai vṛiçced, eshá vaí vánaspátînâm[1] áprati-shṭhitó, 'prati-shṭhita evá bhavati; yám kâmáyetâ: 'paçúḥ syâd íty aparṇám tásmai

---

3. yûpakhaṇḍanam. [1] ohne avagraha. [2] so (°ân) ABW. [3] betont (wegen hi). [4] so W, °rvâghy° AB. [5] ? so (√i + pra, Gen., aber oxytonon!) ABCDW; prayataḥ patataḥ B (p. 485); sollte nicht besser prapáto zu lesen sein? [6] govatsâdikam ishâyâ adho maraṇaçllam bhavet.

çúshkâ-'gram vṛiçced, eshá vaí vánaspátînâm[1] apaçavyò, 'paçúr evá bhavati; yám kâmáyeta: paçu-mấnt syâd íti bahu-parṇám tásmai bahu-çâkhám vṛiçced, eshá vaí ‖ 4 ‖ vánaspátînâm paçavyàḥ, paçu-mấn evá bhavati; práti-shṭhitam vṛiçcet pratishṭhấ-kâmasyai, 'shá vaí vánaspátînâm práti-shṭhito yáḥ samé bhúmyai svấd yóne rûḍháḥ práty evá tíshṭhati. yáḥ pratyáñṅ[1] úpa-natas tám vṛiçcet, sá hí médham abhy úpa-nataḥ[7]. páñcâ-'ratnim tásmai vṛiçced yám kâmáyetó: 'pai 'nam út-taro yajnó named íti, páñcâ-'ksharâ paṅktíḥ, pấṅkto yajná, úpai 'nam út-taro yajnáḥ ‖ 5 ‖ namati; shâḍ-aratnim pratishṭhấ-kâmasya, shâḍ vấ ṛitáva, ṛitúshv evá práti tishṭhati; saptấ-'ratnim paçú-kâmasya, saptá-padâ çákvarî, paçávaḥ çákvarî, paçúṅ evấ 'va runddhe[8]; návâ-'ratnim téjas-kâmasya, tri-vṛítâ stómena sám-mitam, téjas tri-vṛít, tejasvỳ[1] evá bhavaty; ékâdaçâ-'ratnim indriyá-kâmasyai, 'kâdaçâ-'ksharâ trishṭúg[1], indriyám trishṭúg, indriyâvỳ[1] evá bhavati; páñcadaçâ-'ratnim bhrấtṛivya-vataḥ, pañca-daçó vájro, bhrấtṛivyâ-'bhi-bhûtyai; saptádaçâ-'ratnim prajấ-kâmasya, sapta-daçáḥ prajấ-patiḥ, prajấ-pater ấptyâ; ékavi∪çaty-aratnim pra-tishṭhấ-kâmasyai, 'ka-vi∪çá stómânâm prati-shṭhấ, práti-shṭhityâ. ashṭấ-'çrir bhavaty, ashṭấ-'ksharâ gâyatrî, téjo gâyatrî, gâyatrî yajna-mukhám, téjasai 'vá gâyatriyấ yajna-mukhéna sám-mitaḥ ‖ 6 ‖ jushe, sátejasam, ánakshasaṅgam, bahu-çâkhám vṛiçced eshá vaí, yajná úpai 'nam úttaro yajná, ấptyâ, ékân ná vi∪çatíç ca ‖ 3 ‖

1, 3, 5, 1. — K. 26, 3. 4. — Ç. 3, 6, 4, 1-27. — vaishṇavyâ | ṛicâ — achâ | eti — devatâyâ | achâ | eti | atîti | anyân — na | anyân | upeti — upaitîty úpa-eti — paraḥ | avâraiḥ — devayajyâyâ iti deva-yajyâyai | iti — svadhîta iti sva-

1. [1] nicht komponirt mit abhi (nach CD). [8] rumdhe ABCDW.

-dhi̱te̱ — apí | etí | ha̱re̱t — lo̱kâḥ — pra̱ya̱ta ití pra-ya̱taḥ — sa̱hasrávalçâ̱ ití sa̱hasrá-va̱lçâ̱ḥ — çâ̱ste̱ | anákshasaṃga̱m ity anáksha-sa̱ṃga̱m — yonéḥ — abhîtí | upánata̱ ity upá-na̱ta̱ḥ — sa̱ptârátni̱m ití sa̱pta-a̱ra̱tni̱m — te̱ja̱svî — tri̱shṭuk | i̱ndri̱yâ̱vî — âptyaí — e̱ka̱vi̱ᴗça ity éka-vi̱ᴗçaḥ — pratíshṭhityâ̱ iti̱ pratí-sthi̱tyai̱ | a̱shṭâçri̱r ity a̱shṭâ-a̱çri̱ḥ — a̱shṭâksha̱rety a̱shṭâ-a̱ksha̱râ̱.

4. pṛithivyaí tvâ 'ntárikshâya[1] tvâ divé tvé 'ty âhai, 'bhyá evaí 'naṃ lokébhyaḥ pró 'kshati. párâñcam[1] pró 'kshati, párâñ[1] iva hí suvar-gó lokáḥ. krûrám iva vā́ etát karoti yát khánaty, apó 'va nayati, çā́ntyai; yáva-matîr áva nayaty, ū́rg vaí yávo; yájamânena yū́paḥ sám-mito, yā́vân[1] evá yájamânas tā́vatîm[1] evā́ 'sminn ū́rjaṃ dadhâti ‖ 1 ‖ pitṛiṇā́ᴗ sádanam asī́ 'ti barhír áva stṛiṇâti, pitṛi-devatỳaᴗ[2] hỳ etád yán ní-khâtaṃ, yád barhír ánava-stîrya minuyā́t pitṛi-devatỳo ní-khâtaḥ syâd, barhír ava-stī́rya minoty asyā́m evaí 'nam minoti. yûpa-çakalám ávâ 'syati, sá-tejasam evaí 'nam minoti. devás tvâ savitā́ mádhvâ 'naktv íty âha, téjasai 'vaí 'nam anakti. su-pippalā́bhyas tvaú 'shadhî-bhya[3] íti cashā́lam práti ‖ 2 ‖ muñcati, tásmâc chîrshatá[1] óshadhayaḥ[1] phálaṃ gṛihṇanty. anákti, téjo vā́ ā́jyaṃ; yájamânenâ 'gni-shṭhā́ 'çriḥ sám-mitâ, yád agni-shṭhā́m áçrim anákti yájamânam evá téjasâ 'nakty; â-'ntám anakty, â-'ntám evá yájamânaṃ téjasâ 'nakti. sarvátaḥ[1] pári mṛiçaty, ápari-vargam evā́ 'smin téjo dadhâty. úd dívaᴗ stabhânā́ " 'ntáriksham[1] pṛiṇé 'ty âhai, 'shā́ṃ lokā́nâṃ ví-dhṛityai. vaishṇavyá 'rcā́ ‖ 3 ‖ kalpayati, vaishṇavó vaí devátayâ

---

4. sthâpayed yûpam. [1] ohne avagraha. [2] ? °tyâ̱1ᴗ AW., °tyâ3âᴗ B (p. 498); bei Whitney p. 828 nicht aufgeführt, und in der That ist die pluti hier ohne rechten Grund. [3] s. P. 3, 7.

yûpaḥ, svâyai 'vaí 'naṃ devátayâ kalpayati. dvâbhyâṃ kalpayati, dvi-pâd yájamânaḥ, práti-shṭhityai. yáṃ kâmáyeta: téjasai 'naṃ devátâbhir indriyéṇa vỳ ardhayeyam íty agni-shṭhâṃ tásyâ 'çrim â-havanîyâd itthâṃ ve 'tthâṃ vâ 'ti nâvayet[4], téjasai 'vaí 'naṃ devátâbhir indriyéṇa vỳ ardhayati. yáṃ kâmáyeta: téjasai 'naṃ devátâbhir indriyéṇa sám ardhayeyam íti ‖ 4 ‖ agni-shṭhâṃ tásyâ 'çrim â-havanîyena sám minuyât, téjasai 'vaí 'naṃ devátâbhir indriyéṇa sám ardhayati. brahma-vániṃ tvâ kshatra-vánim íty âha yathâ-yajúr evaí 'tát. pári vyayaty, ûrg vaí raçanâ yájamânena yûpaḥ sám-mito, yájamânam evó "rjâ sám ardhayati. nâbhi-daghné pári vyayati, nâbhi-daghná evâ 'smâ ûrjaṃ dadhâti, tásmân nâbhi-daghná ûrjâ bhuñjate. yáṃ kâmáyeto: "rjaí 'nam ‖ 5 ‖ vỳ ardhayeyam íty ûrdhvâṃ vâ tásyâ 'vâcîṃ[1] vâ 'vo "hed, ûrjaí 'vai 'naṃ vỳ ardhayati. yádi kâmáyeta: várshukaḥ parjányaḥ syâd íty ávâcim[1] ávo "hed, vṛíshṭim evá ní yachati; yádi kâmáyetâ: 'varshukaḥ syâd íty ûrdhvâm úd ûhed, vṛíshṭim evó 'd yachati. pitṛiṇâṃ ní-khâtam, manushyâṇâṃ ûrdhvâṃ ní-khâtâd â raçanâyâ, óshadhînâṁ[1] raçanâ, víçveshâm ‖ 6 ‖ devânâm ûrdhvâṁ raçanâyâ â cashâlâd, índrasya cashâlaṁ, sâdhyânâm áti-riktaṁ; sá vâ eshá sarva-devatyo yád yûpo, yád yûpam minóti sárvâ evá devátâḥ prîṇâti. yajnéna vaí devâḥ suvar-gáṃ lokám âyan, tè 'manyanta: manushyâ no 'nv-âbhavishyantî[5] 'ti, té yûpena yopayitvâ suvar-gáṃ lokám âyan, tám ṛíshayo yûpenai 'vâ 'nu prâ 'jânan, tád yûpasya yûpa-tvám ‖ 7 ‖ yád yûpam minóti suvar-gásya lokásya prá-jnâtyai. pu-

---

4. [4] âbhavanîyam atilañghya nâvayet, na prâpayet (?), B (p. 496).
[1] als Compositum.

rástân[1] minoti, purástâd dhí yajnásya pra-jnâyáté, 'pra-jnâtaꣳ hí tád yád áti-panna âhúr: idáṃ kâryam âsîd íti. sâdhyā́ vaí devā́ yajnám áty amanyanta, tā́n yajnó nā́ 'spṛiçat, tā́n yád yajnásyā́ 'ti-riktam ā́sît tád aspṛiçad, áti-riktaṃ vā́ etád yajnásya yád agnā́v agním mathitvā́ pra-háraty, áti-riktam etát || 8 || yū́pasya yád ûrdhváṃ cashā́lât, téshâṃ tád bhâga-dhéyaṃ, tā́n evá téna prîṇâti. devā́ vaí sáꣳ-sthite sóme prá srúcó 'haran prá yū́paṃ, tè 'manyanta: yajna-veçasáṃ vā́ idáṃ kurma íti, té pra-staráꣳ srucā́ꣳ nish-kráyaṇam apaçyant[6] svárum yū́pasya, sáꣳ-sthite sóme prá pra-staráꣳ harati juhóti svarúm, áyajna-veçasâya || 9 || dadhâti, práty, ṛicā́, sám ardhayeyam íty, ûrjaí 'naṃ, víçveshâṃ, yûpatvám, átiriktam etád, dvícatvâriꣳçac ca || 4 ||

1, 3, 6, 1. 2. — K. 26, 5. 6. — Ç. 3, 7, 1, 5-32. — pitṛidevatyám iti pitṛi-devatyám | hi — oshádhîbhya ity oshádhi-bhyaḥ — agnishṭhety ágni-sthâ | açríḥ — ântam ity ā́-antam — stabhâna | eti — vaishṇavyâ | ṛicâ — nâbhidaghna iti nâbhi-daghne | eva | asmai — nâbhidaghna iti nâbhi-daghne | ûrjâ — avā́cîm | vâ | aveti | ûhet — avā́cîm | aveti | ûhet — eti | raçanâyā́ḥ — raçanâyā́ḥ | eti — âyan | te | amanyanta | manushyā́ḥ | naḥ | anvâbhávishyantîty ánu-âbhávishyanti — âyan | anú | preti | ajânan — aprájnâtam ity aprá-jnâtam | hi — atipanna ity ati-panne — sâdhyâḥ | vai | devâḥ — devâḥ | vai — srucáḥ | ahâran — te | amanyanta — apaçyan.

5. sâdhyā́ vaí devā́ asmíṅ loká[1] âsan, nā́ 'nyát kíṃ caná[2] mishát[3], tè 'gním evā́ 'gnáye médhâyā́ " 'labhanta, ná hỳ anyád â-lambhỳam ávindan, táto vā́ imā́ḥ pra-jā́ḥ prā́ 'jâyanta, yád agnā́v agním mathitvā́ pra-hárati pra-

4. [a] unbetont.

5. vahnim mathnâti. [1] °nl° AW; n mit virâma B. [2] ohne avagraha. [3] so ABCDW, ishat (!) prâṇijâtam Comm. in B (p. 504).

-jñânâm pra-jánanâya. rudró vâ eshá yád agnír yájamânaḥ paçúr; yát paçúm â-lábhyâ 'gním mánthed rudrâya yájamânam ‖ 1 ‖ ápi dadhyât, pra-mâyukaḥ syâd. átho khálv âhur: agníḥ sárvâ devátâ[2] havír etád yát paçúr íti, yát paçúm â-lábhyâ 'gním mánthati havyâyai 'vâ "-sannâya sárvâ devátâ[2] janayaty. upâ-"kṛityai 'vá mánthyas, tán né 'vâ "-labdham né 'vâ 'nâ-labdham. agnér janítram así 'ty âhâ, 'gnér hy etáj janítram; vṛíshaṇau stha íty âha, vṛíshaṇau ‖ 2 ‖ hy etâv. urváçy asy âyúr así 'ty âha, mithuna-tvâya. ghṛiténâ 'kté[4] vṛíshaṇam dadhâthâm íty âha, vṛíshaṇau hy eté[5] dádhâte[6] yé[5] agním. gâyatrám chándo 'nu prá jâyasvé 'ty âha, chándo-bhir evaí 'nam prá janayaty. agnáye mathyámânâyâ 'nu brûhí 'ty âha, sâvitrîm ṛícam ánv âha, savitṛí-prasûta evaí 'nam manthati. jâtâyâ 'nu brûhi ‖ 3 ‖ pra-hriyámâṇâyâ 'nu brûhí 'ty âha, kâṇḍe-kâṇḍa evaí 'nam kriyámâṇe sám ardhayati. gâyatrîḥ sárvâ ánv âha, gâyatrá-chandâ vâ agníḥ, svénai 'vaí 'nam chándasâ sám ardhayaty. agníḥ purâ bhávaty agním mathitvâ prá harati, taú sam-bhávantau yájamânam abhí sám bhavato, bhávatam naḥ sá-manasâv íty âha, çântyai. pra-hṛítya juhoti, jâtâyai 'vâ 'smâ ánnam ápi dadhâty; âjyena juhoty, etád vâ agnéḥ priyám dhâma yád âjyam, priyéṇai 'vaí 'nam dhâmnâ sám ardhayaty átho téjasâ ‖ 4 ‖ yájamânam, âha vṛíshaṇau, jâtâyâ 'nu brûhy, ápy, ashṭâdaça ca ‖ 5 ‖

1, 3, 7, 1. 2. — K. 26, 7. — Ç. 3, 7, 3, 1-8. 4, 1, 20-24. — loke | âsan — mishat — eti | alabhanta — atho iti — sarvâḥ | devatâḥ — âsannâyety â-sannâya | sarvâḥ | devatâḥ — upâkṛityety úpa-âkṛityâ — tat | na | iva — urvaçî

5. [4] s. P. 4, 11. [5] s. P. 4, 52; Whitney p. 180. [6] s. P. 4, 40.

— ạkte iti — ẹte iti | dadhấtẹ iti | ye iti — anú | preti | jấyạsvạ — kấṇḍẹkấṇḍạ itị kấṇḍẹ-kấṇḍẹ — gấyạtrachảndậ iti gấyạtra-chạndậḥ — bhavảti — ạbhi | sam iti | bhạvạtaḥ — athọ iti.

6. ishé tvé 'ti barhír ấ datta, ichấta iva hỳ eshá yó yájata. upa-vír así 'ty âhó, 'pa hỳ enân â-karóty. úpo devấn daívîr víçaḥ prấ 'gur íty âha, daívîr hỳ etấ víçaḥ satír devấn upa-yánti. váhnîr uçíja íty âha, 'rtvíjo[1] vaí váhnaya uçíjas, tásmâd evám âha. bṛíhaspate[1] dhârấyâ[2] vásûnî 'ti ‖ 1 ‖ âha, bráhma vaí devấnâm bṛihaspátir, bráhmaṇai 'vấ 'smai paçűn áva runddhe[3]. havyấ te svadantâm íty âha, svadáyaty evaí 'nân[4]. déva tvashṭar vásu raṇvé 'ty âha, tváshṭâ vaí paçûnấm mithunấnâ rûpa-kṛíd, rûpám evá paçúshu dadhâti. révatî[1] rámadhvam íty âha, paçávo vaí revátîḥ, paçűn evấ 'smai ramayati. devásya tvâ savitúḥ pra-savá íti ‖ 2 ‖ raçanấm ấ datte, prá-sûtyâ; açvínor bâhú-bhyâm íty âhâ, 'çvínau hí devấnâm adhvaryű[5] ấstâm; pûshṇó hástâbhyâm íty âha, yátyâ. ṛitásya tvâ deva-haviḥ pấçenấ " rabha íty âha, satyám vấ ṛitáṁ, satyénai 'vaí 'nam ṛiténấ " rabhate. 'kshṇayấ pári harati, vádhyaṁ hí pratyáñcam[1] prati-muñcánti, vy-ấvṛittyai[6]. dhárshâ[2] mấnushân íti ní yunakti, dhṛítyâ. ad-bhyáḥ ‖ 3 ‖ tvaú 'shadhî-bhyaḥ[7] pró 'kshâmî 'ty âhâ, 'd-bhyó hỳ eshá óshadhî-bhyaḥ[7] sam-bhávati yát paçúr. apấm perúr así 'ty âhai, 'shá hỳ apấm pâtấ yó médhâyâ "-rabhyáte. svâttấṃ cit sá-devaṁ havyám ấpo devîḥ svádatai 'nam íty âha, svadáyaty evaí 'nam.

---

6. niyunakti paçum. [1] ohne avagraha. [2] so (°â) ABW, s. P. 3, 8. [3] rumdhe ABCDW. [4] °nâm B. D prima manu. [5] s. P. 4, 5. [6] vṛityai ABCDW. [7] s. P. 3, 7.

upárishṭât[1] pró 'kshaty, upárishṭâd evaí 'nam médhyaṃ karoti; pâyáyaty, antaratá[1] evaí 'nam médhyaṃ karoty; adhástâd[1] úpo 'kshati, sarváta[1] evaí 'nam médhyaṃ karoti ‖ 4 ‖ vásûnî 'ti, pra-savá íty, adbhyò, 'ntaratá evaí 'nam, dáça ca ‖ 6 ‖

1, 3, 7, 1 - 8, 1. — K. 26, 7. 8. — Ç. 3, 7, 3, 9 - 4, 6. — dattę | ichatè — yajàte — upavîr ity úpa-vîḥ — upo iti — aguḥ — etâḥ — dhârayą — enân | devà — revátîḥ — revatîḥ — prasava iti pra-save — prasûtyâ iti pra-sûtyai — adhvaryû iti — yatyai — devahavir iti deva-haviḥ — eti | rabhę — eti | rabhate — vyâvṛityâ iti vi-âvṛityai | dharshà — dhṛityai — oshádhîbhya ity oshádhi-bhyaḥ — svâttam — svadàta.

7. agnínâ vaí hótrâ devấ ásurân abhy abhavann; agnáye sam-idhyámânâyấ 'nu brûhî 'ty âha, bhrấtṛivyâ-'bhibhûtyai. saptá-daça sâm-idhenîr ánv âha, sapta-daçáḥ prajấ-patiḥ, prajấ-pater âptyai. saptá-daçấ 'nv âha, dvấdaça[1] mấsâḥ páñca 'rtávaḥ sá saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsarám pra-jấ ánu prá jâyante, pra-jấnâm pra-jánanâya. devấ vaí sâm-idhenîr anû-'cya yajnáṃ nấ 'nv apaçyant, sá prajấ-patis tûshṇîm â-ghârám ‖ 1 ‖ ấ 'ghârayat, táto vaí devấ yajnám ánv apaçyan; yát tûshṇîm â-ghârám â-ghâráyati yajnásyấ 'nu-khyâtyâ. ásureshu vaí yajná âsît, táṃ devấs tûshṇîṁ-homénâ 'vṛiñjata; yát tûshṇîm â-gharám â-ghâráyati bhrấtṛivyasyai 'vá tád yajnáṃ vṛiñkte[2]. pari-dhînt sám mârshṭi, punấty evaí 'nân; trís-triḥ sám mârshṭi, trỳ-âvṛid dhí yajnó, 'tho rákshasâm ápa-hatyai; dvấdaça[1] sám padyante, dvấdaça ‖ 2 ‖ mấsâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsarám evá prîṇâty, átho saṃ-vatsarám evấ 'smâ úpa dadhâti, suvar-gásya lokásya sám-ashṭyai. çíro vấ etád yajnásya

---

7. sâmidhenyaḥ, âghârau, prayâjâḥ [1] ohne avagraha. [2] °śte AC.

yád â-ghârò, 'gníḥ sárvâ devátâ[1]; yad â-ghàrám â-ghârá-yati çîrshatá[1] evá yajnásya yájamânaḥ sárvâ devátâ áva runddhe[2]. çíro vấ etád yajnásya yád â-ghârá âtmấ paçúr, â-ghârám à-ghấrya paçúo sám anakty, âtmánn evá yajnásya ‖ 3 ‖ çíraḥ práti dadhâti. sáṃ te prâ-'ṇó vâyúnâ gachatâm íty âha, vâyu-devatyo vaí prâ-'ṇó, vâyấv evấ 'sya prâ-'ṇáṃ juhoti; sáṃ yájatrair áṅgâni sáṃ yajná-patir â-çíshé 'ty âha, yajná-patim evấ 'syâ "-çíshaṃ gamayati. Viçvá-rûpo vaí Tvâshṭrá upárishṭât[1] paçúm abhy avamît, tásmâd upárishṭât paçór nấ 'va dyanti; yád upárishṭât paçúo sam-anákti médhyam evá ‖ 4 ‖ enaṃ karoty. ṛitvíjo[1] vṛiṇîte, chándâosy evá vṛiṇîte; saptá vṛiṇîte, saptá grâmyấḥ paçávaḥ saptấ "raṇyấḥ, saptá chándâosy ubháyasyấ 'va-ruddhyâ[4]. ékâdaça[1] pra-yâjấn yajati, dáça vaí paçóḥ prâ-'ṇấ âtmaí 'kâdaçó[1], yấvân[1] evá paçús tám prá yajati. vapấṃ[5] ékaḥ pári çaya, âtmaí 'vấ "tmấnam pári çaye. vájro vaí svá-dhitir, vájro yûpa-çakaló, ghṛitáṃ khálu vaí devấ vájraṃ kṛitvấ sómam aghnan, ghṛiténâ 'ktaú paçúṃ tràyethâm íty âha, vájreṇai 'vaí 'naṃ váçe kṛitvấ " labhate ‖ 5 ‖ âghârám, padyante dvádaçâ, "tmánn evá yajnásya, médhyam evá, khálu vấ, ashṭấ-daça ca ‖ 7 ‖

1, 3, 8, 1. — K. 26, 8. 9. — Ç. 3, 7, 4, 7 - 8, 1, 5. — sâmi-dhẹnîr iti sâm-i̯dhẹnîḥ — anú | preti | jàyante — dẹvâḥ — anûcyety ànu-ucyà — eti | aghầrayat — dẹvâḥ — anú-khyâtyâ ity anú-khyâtyai — tryầvṛid iti trí-ầvṛit — atho iti — asmai | upeti — sarvầḥ | dẹvatầḥ | yat — sarvầḥ — avà-rudhyâ ity avà-rudhyai — çaye | ầtmâ — dẹvâḥ — vaçé | kṛi̯tvâ | eti.

---

7. [3] rumdhe ABCDW. [4] rudhy° ABCDW. [5] vapâhoma-samîpe B (p. 516).

8. páry-agni karoti, sarva-hútam evaí 'naṃ karoty, áskandâyā́, 'skannaꣳ hí tád yád dhutásya skándati; tríḥ páry-agni karoti, trỳ-âvṛid dhí yajnó, 'tho rákshasâm ápa-hatyai. brahma-vâdíno vadanty: anv-ârábhyaḥ paçū́ꣳr nā́ 'nv-ârábhyā́ꣳ íti; mṛityáve vā́ eshá nîyate yát paçúꣳs, tám yád anv-ârábheta pra-mā́yuko yájamânaḥ syâd, átho khálv âhuḥ: suvar-gā́ya vā́ eshá lokā́ya nîyate yát ‖ 1 ‖ paçúr íti yán nā́ 'nv-ârábheta suvar-gā́l lokā́d yájamâno hîyeta; vapâ-çrápaṇîbhyâm anv-ā́rabhate[1], tán né 'vâ 'nv-ā́rabdhaṃ né 'vā́ 'nanv-ârabdham. úpa pré 'shya hotar havyā́ devébhya íty âhe, 'shitáꣳ hí kárma kriyáte. révatîr[2] yajná-patim priya-dhā́ " viçaté 'ty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád. agnínâ purástâd eti rákshasâm ápa-hatyai. pṛithivyā́ḥ sam-pṛícaḥ pâhī́ 'ti barhíḥ ‖ 2 ‖ úpâ 'syaty, áskandâyā́, 'skannaꣳ hí tád yád barhíshi skándaty, átho barhi-shádam evaí 'naṃ karoti. párâñ[2] ā́ vartate 'dhvaryúḥ paçóḥ saṃ-jnapyámânât, paçú-bhya evá tán ni hnuta, âtmánó 'nâ-vraskâya. gáchati çríyam prá paçū́n âpnoti yá eváṃ véda. paçcā́l-lokâ vā́ eshā́ prā́cy[2] ud-ā́nîyate[1] yát pátnî; námas ta â-tâné 'ty âhâ, "dityásya vaí raçmáyaḥ ‖ 3 ‖ â-tânā́s, tébhya evá námas karoty[3]. anarvā́ pré 'hī́ 'ty âha, bhrā́tṛivyo vā́ árvâ, bhrā́tṛivyâ-'panuttyai[4]; ghṛitásya kulyā́m ánu sahá pra-jáyâ sahá râyás pósheṇé[5] 'ty âhâ, "-çísham evaí 'tā́m ā́ çâsta; ā́po devîḥ çuddhâ-yuva[6] íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tát ‖ 4 ‖ lokā́ya nîyate yád, barhī́[7], raçmáyaḥ, saptátriꣳçac ca ‖ 8 ‖

1, 3, 8, 1. 2. — K. 26, 8. — Ç. 3, 8, 1, 6 - 2, 4. — paryagnîti

---

8. hiṅsanam paçoḥ. [1] als Compositum. [2] ohne avagraha. [3] so (°s k°) ABW, s. P. 8, 30. [4] nuty° ABCDW. [5] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 29. [6] s. P. 3, 2. [7] barhíḥ C.

parí-agni — tryā́vṛid iti tri-âvṛit — atho iti — paçûsḥ | na | anvârabhyâs ity ánu-ârabhyâsḥ — atho iti — anvârábhata ity ánu-ârábhate | tat | na | iva — upá | preti | ishya — revátîḥ — priyadheti priya-dhâ | eti | barhishadam iti barhi-sadám — hnute — paçcâlloketi paçcât-lokâ — prâcī́ udânī́yata ity út-ânī́yate — te — namáḥ | karoti — preti | ihi — bhrâtṛivyâpanutyâ iti bhrâtṛivya-apanutyai — râyaḥ | poshéṇa — çâste — çuddhâyuva iti çuddha-yuvaḥ.

9. paçór vā́ ā́-labdhasya prâ-'ṇā́ñ chúg[1] ṛichati. vā́k ta ā́ pyâyatâm prâ-'ṇás ta ā́ pyâyatâm íty âha, prâ-'ṇébhya evā́ 'sya çúcaꣳ çamayati; sā́ prâ-'ṇébhyó 'dhi pṛithivī́ꣳ çúk prá viçati; çám áho-bhyâm íti ní nayaty, aho-râtrā́bhyâm evá pṛithivyaí çúcaꣳ çamayaty. óshadhe[2] trā́yasvai 'naꣳ svá-dhite maí 'naꣳ hiꣳsîr íty âha, vájro vaí svá-dhitiḥ ‖ 1 ‖ çā́ntyai. pârçvatá[2] ā́ chyati[3] madhyató[1] hí manushỳâ â-chyánti[3], tiraççī́nam[2] ā́ chyaty[3] anûcī́naꣳ[2] hí manushỳâ â-chyánti[3], vy-ā́vṛittyai[4]. rákshasâm bhâgò 'sī́ 'ti sthavimató[2] barhír aktvā́[5] 'pâ 'syaty, asnaí 'vá rákshâꣳsi nir-ávadayata[6]. idám aháꣳ ráksho 'dhamáṃ támo nayâmi yò 'smā́n dvéshṭi yáṃ ca vayáṃ dvishmá íty âha, dvaú vā́vá[2] púrushau yáṃ cai 'vá ‖ 2 ‖ dvéshṭi yáç cai 'naṃ dvéshṭi tā́v ubhā́v adhamáṃ támo nayatî. 'shé tvé 'ti vapā́m út khidatî, 'cháta iva hỳ eshá yó yájate. yád upa-tṛindyā́d rudrò 'sya paçū́n ghā́tukaḥ syâd, yán nó 'pa-tṛindyā́d áyatâ syâd; anyáyo 'pa-tṛiṇátty anyáyâ ná, dhṛityai. ghṛiténa dyâvâ-pṛithivī[7] pró "rṇvâthâm íty âha, dyā́vâ-pṛithivī́[7] evá rásenâ 'nakty. áchinnaḥ ‖ 3 ‖ rā́-

9. vapâhomaḥ. [1] °nch° ABW. [2] ohne avagraha. [3] árchy° B. [4] vṛity° ABCDW. [5] añktvâ B (p. 527). [6] als Compositum. [7] s. P. 4, 12.

yaḥ su-vīra íty âha, yathâ-yajúr evaí 'tát[8]. krûrám iva vấ etát karoti yád vapấm ut-khidáty, urv̀ antárikshaṃ[1] ánv ihī 'ty âha, çấntyai. prá vấ eshò 'smấl lokấc cyavate yáḥ paçúm mṛityáve nîyámânam anv-ârábhate, vapâ-çrápaṇî[7] púnar anv-ấrabhate[6], 'sminn evá loké práti tishṭhaty. agnínâ purástâd eti rákshasâm ápa-hatyâ, átho devátâ[2] evá havyéna ‖ 4 ‖ ánv eti. nấ 'ntamám áṅgâram áti hared, yád antamám áṅgâram ati-háred devátâ áti manyeta. vấyo vī 'hi[9] stokấnâm íty âha, tásmâd vi-bhaktâ stokấ áva padyanté. 'graṃ vấ etát paçûnấṃ yád vapấ 'gram óshadhînâm[2] barhír, ágreṇai 'vấ 'grao sám ardhayaty, átho óshadhîshv[2] evá paçûn práti shṭhâpayati[10]. svấhâkṛitî-bhyaḥ[11] pré 'shyé 'ty âha ‖ 5 ‖ yajnásya sám-ishṭyai. prâṇâ-'pânaú vấ etaú paçûnấṃ yát pṛishad-âjyám âtmấ vapấ, pṛishad-âjyám abhi-ghấrya vapấm abhí ghârayaty, âtmánn evá paçûnấm prâṇâ-'pânaú dadhâti. svấho[2] "rdhvá-nabhasam mârutáṃ gachatam íty âho, "rdhvá-nabhâ ha sma vaí Mârutó devấnâṃ vapâ-çrápaṇî[7] prá harati, ténai 'vaí 'ne[12] prá harati; víshûcî[2 u. 13] prá harati, tásmâd víshvañcau[2] prâṇâ-'pânaú ‖ 6 ‖

svádhitiç, cai 'vấ, 'chinno, havyéne, 'shyé 'ty âha, shấṭcatvâriṃçac ca ‖ 9 ‖

1, 3, 9, 1. 2. — Ç. 3, 8, 2, 5-29 (24 Carakâdhvaryavaḥ!). — çuk — ṭe | eti — ahóbhyâm ity ahâḥ-bhyâm — eti | chyati — âchyantîty ấ-chyanti — vyâvṛityâ iti vi-âvṛityai — asnâ | eva — niravàdayata iti niḥ-avàdayate — ishe — khidati | ichatè — ûrṇvâthâm — vapâçrapàṇî iti vapâ-çrapàṇî — anvâràbhata ity ànu-âràbhate — apàhatyâ ity apà-hatyai | atho iti — vâyo iti | vîti | ihi — vibhàktâ iti vi-bhaktâḥ — atho iti — sthâpayati | svàhấkṛitîbhya iti svâhấkṛiti-bhyaḥ | preti | ishya — svâhấ — ûrdhvanàbhâ ity ûrdhva-nabhâḥ — va-

9. [8] evá tát C. [1] als zwei Wörter! [10] so (shṭh°) ABW, s. P. 6, 4. [11] s. P. 3, 7. [12] s. P. 4, 11. [13] s. P. 4, 33.

pâçrapâṇî iti vapâ-çrapâṇî — ene iti — vishûcî iti — vishvâñcau.

10. paçúm â-lábhya puroḍâçam[1] nír vapati, sá-medham evaí 'nam ã labhate. vapáyâ pra-cárya puroḍâçena prá caraty, ûrg vaí puroḍâça, ûrjam evá paçûnãm madhyató[1] dadhâty, átho paçór evá chidrám ápi dadhâti. pṛishad-âjyásyo 'pa-hátya tríḥ pṛichati: çṛitáu haví3ḥ çamitar íti, trí-shatyâ hí devã; yó 'çṛitau çṛitám ãha sá énasâ. prâṇâ-'pânaú vã etaú paçûnãm ‖ 1 ‖ yát pṛishad-âjyám, paçóḥ khálu vã ã-labdhasya hṛídayam âtmã 'bhí sám eti, yát pṛishad-âjyéna hṛídayam abhi-ghârâyaty âtmánn evá paçûnãm prâṇâ-'pânaú dadhâti. paçúnâ vaí devãḥ suvar-gám lokám âyan, tè 'manyanta: manushyâ no 'nv-ãbhav-ishyantî[2] 'ti, tásya çíraç chittvã médham prã 'kshârayant, sá prakshò[1] 'bhavat, tát prakshásya praksha-tvám; yát plaksha-çâkhó 'ttara-barhír bhávati sá-medhasyai 'vá ‖ 2 ‖ paçór áva dyati. paçúm vaí briyámâṇau rákshâosy ánu sacante[3], 'ntarã yûpam câ "-havanîyam ca harati, rákshasâm ápa-hatyai. paçór vã ã-labdhasya mánó 'pa krâmati. manótâyai[1] havísho 'va-dîyámânasyã 'nu brûhî 'ty âha, mána evã 'syã 'va runddha[4]. ékâdaçâ[1] 'va-dãnâny áva dyati, dáça vaí paçóḥ prâ-'ṇã âtmaí 'kâdaçó[1], yãvân[1] evá paçús tásyã 'va ‖ 3 ‖ dyati. hṛídayasyã 'gré 'va dyaty[5] átha jihvâyâ átha vákshaso, yád vaí hṛídayenâ 'bhi-gáchati táj jihvâyâ vadati, yáj jihvâyâ vádati tád úrasó 'dhi nír vadaty. etád vaí paçór yathâ-pûrvám; yásyai 'vám ava-dãya yathâ-kâmám út-tareshâm ava-dyáti yathâ-pûrvám evã 'sya paçór ávattam[1] bhavati. madh-

10. avadânâni. [1] ohne avagraha. [2] als Compositum. [3] zu s° (nicht sh) s. P. 5, 12 (daher im sûtra blos sak, nicht saktha, wie Whitney lesen möchte). [4] rumdha ABCDW. [5] unbetont.

yató[1] gudásyā 'va dyati madhyató hí prâ-'ṇá, ut-tamásyā 'va dyati ‖ 4 ‖ ut-tamó hí prâ-'ṇó, yádī 'taraṃ yádī 'taram ubháyam evā 'jâmi. jāyamâno[6] vaí brâhmaṇás tri--bhír ṛiṇa-vā jâyate brahma-cáryeṇá 'rshi-bhyo yajnéna devébhyaḥ pra-jáyâ pitṛí-bhya, eshá vā anṛiṇó yáḥ putrī́ yájvâ brahmacâri-vâsī́, tád ava-dānair evā 'va dayate, tád ava-dānânâm avadâna-tvám. devâ-'surāḥ sám-yattâ âsan, té devā agním abruvan: tváyâ vîréṇā 'surân abhí bhavâmé 'ti ‖ 5 ‖ sò 'bravīd: váraṃ vṛiṇai paçór ud-dhârám úd dharā íti, sá etám ud-dhârám úd aharata dóḥ pûrvâ--'rdhásya gudám madhyatáḥ[1] çróṇim jaghanâ-'rdhásya, táto devā ábhavan párā 'surâ; yát try-añgāṇâ sam--avadyáti bhrātṛivyâ-'bhibhûtyai, bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrātṛivyo bhavaty. akshṇayā 'va dyati, tásmād akshṇayā paçávó 'ñgâni prá haranti, práti-shṭhityai ‖ 6 ‖ etaú paçûnā, sámedhasyai 'vá, tásyā 'vo, 'ttamásyā 'va dyatī, 'ti, páñca-catvâriṃçac ca ‖ 10 ‖

Ç. 3, 8, 3, 1-19 (1, 7, 2, 1). — atho iti — haviṣḥ — tri-shâtyâ iti tri-satyâḥ — devâḥ | yaḥ | açṛitam — âtmâ | abhi | sam iti | eti — âyan | te | amanyanta | manushyâḥ | naḥ | anvàbhâvishyantîty ânu-âbhâvishyanti — akshârayan — prakshaḥ | abhavat — manotâyai | havishâḥ — rumdhe — dyati | athâ | jihvâyāḥ — urâsaḥ | adhi | nir iti | vadati — avâttam — yadi | itâram — ajāmi — ṛiṇavety ṛiṇa-vâ — ṛishibhya ity ṛishi-bhyaḥ — uddhâram ity út-hâram — haraj — abhâvan — asúrâḥ — tryâñgâṇâm iti tri-añgânâm — akshṇayâ | aveti — añgāni.

11. médasâ srúcau pró 'ṇoti, médo-rûpâ vaí paçávo, rûpám evá paçúshu dadhâti. yûshánn ava-dhāya pró

---

10. [6] Wurzel betont.

11. anûyâjâḥ.

"rṇoti, ráso vấ eshá paçûnấṃ yád yű, rásam evá paçúshu dadhâti. pârçvéna vasâ-homám prá yauti, mádhyaṃ vấ etát paçûnấṃ yát pârçváu rása eshá paçûnấṃ yád vásâ, yát pârçvéna vasâ-homám pra-yaúti madhyatá[1] evá paçûnấu rásaṃ dadhâti. ghnánti ‖ 1 ‖ vấ etát paçúṃ yát saṃ-jnapáyanty, aindráḥ khálu vaí devátayâ prâ-'ṇá aindrò 'pâ-'ná, aindráḥ prâ-'ṇó áñge-añge[2] ní dedhyad íty âha, prâṇâ-'pânấv evá paçúshu dadhâti. déva tvashṭar bhűri te sáu-sam etv íty âha, tvâshṭrấ hí devátayâ paçávo. víshu-rûpâ yát sá-lakshmâṇo bhávathé 'ty âha, víshu-rûpâ hỳ eté sántaḥ sá-lakshmâṇa etárhi bhávanti. deva-trấ yántam ‖ 2 ‖ ávase sákhâyó 'nu tvâ mâtấ pitáro[3] madantv íty âhấ, 'nu-matam evaí 'nam mâtrấ[4] pitrấ suvar-gáṃ lokáṃ gamayaty. ardha-'rcé vasâ-homáṃ juhoty, asaú vấ ardha-'rcá iyám ardha-'rcá, imé[5] evá rásenâ 'nakti; díço juhoti, díça evá rásenâ 'nakty, átho dig-bhyá evó "rjau rásam áva runddhe[6]. prâṇâ-'pânaú vấ etaú paçûnấṃ yát pṛishad-âjyáṃ, vâuaspatyấḥ[7] khálu ‖ 3 ‖ vaí devátayâ paçávo, yát pṛishad-âjyásyo 'pa-hátyấ "ha: vánaspátayé[1] 'nu brûhi vánaspátaye pré 'shyé 'ti prâṇâ-'pânấv evá paçúshu dadhâty. anyásyâ-'nyasya sam-avattáu sam-ávadyati[7], tásmân nấnâ-rûpâḥ paçávo. yûshṇó 'pa siñcati, ráso vấ eshá paçûnấṃ yád yű, rásam evá paçúshu dadhâtí. 'ḍâm úpa hvayate, paçávo vấ íḍâ, paçűn evó 'pa hvayate; catúr úpa hvayate ‖ 4 ‖ cátush-pâdo hí paçávo. yáṃ kâmáyetâ: 'paçúḥ syâd íty amedás-kaṃ tásmâ ấ dadhyân, médo-rûpâ vaí paçávo, rûpéṇai 'vaí 'nam paçú-bhyo nír

---

11. [1] ohne avagraha. [2] so (°ó áñge-a°) ABW, s. P. 11, 17. [3] als zwei Wörter. [4] mâtấ C. [5] s. P. 4, 24. [6] rumdhe ABCDW. [7] als Compositum.

bhajaty, apaçúr evá bhavati. yáṃ kâmáyeta: paçu-mánt syâd íti médasvat[1] tásmâ ấ dadhyân, médo-rûpâ vaí paçávo, rûpéṇai 'vấ 'smai paçûn áva rnnddhe[6], paçu-mấn evá bhavati. prajấ-patir yajnám asṛijata, sá ấjyam ‖ 5 ‖ purástâd[1] asṛijata[8] paçúm madhyatáḥ[1] pṛishad-âjyám paççất, tásmâd ấjyena pra-yâjấ ijyante[8] paçúnà madhyatáḥ pṛishad-âjyénà 'nû-yâjấs[9], tásmâd etán miçrám iva paççât-sṛishṭáo hy. ékâdaçâ[1] 'nû-yâjấn[9] yajati, dáça vaí paçóḥ prâ-'ṇấ, âtmaí 'kàdaçó[1], yấvân evá paçús tám ánu yajati. ghnánti vấ etát paçúṃ yát saṃ-jnapáyanti, prâṇâ-'pânaú khálu vấ etaú paçûnấṃ yát pṛishad-âjyáṃ, yát pṛishad-âjyénâ 'nû-yâjấn[9] yájati prâṇâ-'pânấv evá paçúshu dadhâti ‖ 6 ‖ ghnánti, yántaṃ, khálu, catúr úpa hvayata, ấjyaṃ, yát pṛishadâjyéna, shát ca ‖ 11 ‖

1, 3, 10, 1. 2. — Ç. 3, 8, 3, 20-37. — ûrṇoti | medórûpâ iti medâḥ-rûpâḥ — yûḥ — aṃgé-aṃga ity aṃgé-aṃge — dedhyat — tvâshṭrâḥ — vishúrûpâ iti vishú-rûpâḥ | yat — vishú-rûpâ iti vishú-rûpâḥ | hi — mâtâ | pitaraḥ — mâtrâ | pitrâ — ardharca ity árdha-ṛice — vai | ardharca ity árdha-ṛicaḥ | iyam — ime iti — atho iti — preti | ishya — saṃvattam iti sam-avattam | saṃvàdyatîti sam-avàdyati — yûḥ — catuḥ — aṃedaskam ity áṃedaḥ-kam — medórûpâ iti medâḥ-rûpâḥ — medâsvat — medórûpâ iti medâḥ-rûpâḥ — asṛijata — ijyante — anûyâjâ ity ánu-yâjâḥ — anûyâjân ity ánu-yâjân.

cátvâlât, suvargấya vaisarjanấni, vaishṇavyá 'rcấ, pṛithivyaí, sâdhyá, ishé tvé 'ty, agnínâ[10], páryagni, paçóḥ, paçúm álábhya, médasâ srúcâv, ékâdaça ‖ 11 ‖

cátvâlâd (1, 1), devấn upaí-'ti (2, 5), muñcati (4, 3), prahriyámâṇâya (5, 4), páryagni (8, 1), paçúm álábhya (10, 1), cátushpâdo (11, 4), dvíshashṭiḥ ‖ 62 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ shashṭhakâṇḍe tṛitîyaḥ prapâṭhakaḥ ‖

---

11. [8] unbetont. [9] s. P. 3, 7. [10] ishè 'gnínâ W.

1. yajnéna vaí prajấ-patiḥ prajấ asṛijata, tấ upayấḍ-bhir[1] evấ 'sṛijata, yád upa-yấja upa-yấjati pra-jấ evá tád yájamânaḥ sṛijate. jaghanâ-'rdhấd áva dyati[2], jaghanâ-'rdhấd dhí pra-jấḥ pra-jấyante[3]. sthavimatấ[4] 'va dyati, sthavimatấ hí pra-jấḥ pra-jấyanté[5]. 'sam-bhindann áva dyati prâ-'ṇấnâm ásam-bhedâya. ná pary-ấvartayati[6]; yát pary-âvartáyed udâvartáḥ[4] pra-jấ grấhukaḥ syât. samudrấṃ[4] gacha svấhé 'ty âha, retáḥ ‖ 1 ‖ evá tád dadhâty. antárikshaṃ[4] gacha svấhé 'ty âhâ, 'ntárikshenai 'vấ 'smai pra-jấḥ prá janayaty, antárikshaω hy ánu pra-jấḥ pra-jấyante. devấω savitấraṃ gacha svấhé 'ty âha, savitṛí-prasûta evấ 'smai pra-jấḥ prá janayaty. aho-râtré gacha svấhé 'ty âhâ, 'ho-râtrấbhyâm evấ 'smai pra-jấḥ prá janayaty, aho-râtré hy ánu pra-jấḥ pra-jấyante. mitrấ-váruṇau gacha svấhâ ‖ 2 ‖ íty âha, pra-jấsv evá prá-jâtâsu prâṇâ-'pânaú dadhâti. sómaṃ gacha svấhé 'ty âha, saumyấ hí devátayâ[4] pra-jấ. yajnáṃ gacha svấhé 'ty âha, pra-jấ evá yajníyâḥ karoti. chándâωsi gacha svấhé 'ty âha, paçávo vaí chándâωsi, paçûn evấ 'va runddhe[6]. dyấvâ-pṛithivî gacha svấhé 'ty âha, pra-jấ evá prá-jâtâ dyấvâ-pṛithivîbhyâm ubhayátaḥ[4] pári gṛihṇâti. nábhaḥ ‖ 3 ‖ divyáṃ gacha svấhé 'ty âha, pra-jấbhya evá prá-jâtấbhyo vṛishṭiṃ ní yachaty. agníṃ vaiçvânaráṃ[4] gacha svấhé 'ty âha, pra-jấ evá prá-jâtâ asyấm práti shṭhâpayati. prâ-'ṇấnâṃ vấ eshó 'va dyati yò 'va-dyáti gudásya, máno me hấrdi yaché 'ty âha, prâ-'ṇấn evá yathâ-sthânám

---

4, 1. gudayâgaḥ. [1] °ḍbhi° C; auch nach iti prima manu °ṭ-bhiḥ (°ṭ-bhiḥ sec. m.). [2] dyanti B (p. 549). [3] Wurzel betont. [4] ohne svagraha. [5] als Compositum. [6] rumdhe ABCDW. [7] so (shṭh°) ABW, s. P. 6, 4.

úpa hvayate. paçór vấ ấ-labdhasya hṛídayaꣳ çúg ṛichati, sấ hṛidaya-çûlám ‖ 4 ‖ abhí sám eti, yát pṛithivyấꣳ hṛidaya-çûlám ud-vâsáyet pṛithiviṁ çucấ 'rpayed, yád ap-sv apáḥ çucấ 'rpayec, chúshkasya câ "rdrásya ca saṃ-dhấv úd vâsayaty ubháyasya çấntyai. yáṃ dvishyất táṃ dhyâyec, chucaí 'vaí 'nam arpayati ‖ 5 ‖ réto, mitráváruṇau gacha svâhâ, nábho, hṛidayaçûlám, dvátriꣳçac ca ‖ 1 ‖

1, 8, 11, 1. — Ç. 3, 8, 4, 1 - 5, 10. — upayaḍbhir ity úpa-yaṭ-bhiḥ[1] — sthaviṃtaḥ — asámbhindann ity asám-bhindan — paryâvártayatîti pari-âvártayati — udâvṛtaḥ | prajâ iti pra-jâḥ — saumyâḥ | hi — prajâ iti pra-jâḥ | yajnam — eva | prajấtâ íti pra-jâtâḥ — vṛishṭim — asyâm — sthâpayati — abhi | sam iti | eti — çucâ | arpayet.

2. devấ vaí yajnám ấgnî-'dhre vy abhajanta, táto yád aty-áçishyata tád abruvann: vásatu nú na idám íti, tád vasatîvárîṇâṃ[1] vasatîvarî-tvâṃ; tásmin prâtár ná sám açaknuvan, tád ap-sú prấ 'veçayan, tấ vasatîvárîr[1] abhavan; vasatîvárîr gṛihṇâti, yajnó vaí vasatîvárîr, yajnám evấ "-rábhya gṛihîtvó 'pa vasati. yásyấ 'gṛihîtâ abhí ni-mróced ánârabdho 'sya yajnáḥ syât ‖ 1 ‖ yajnáṃ ví chindyâj. jyotishyâ[2] vâ gṛihṇîyấd dhíraṇyaṃ vâ 'va-dhấya sá-çukrâṇâm evá gṛihṇâti; yó vâ brâhmaṇó bahu-yâjî tásya kúmbhyânâṃ gṛihṇîyât, sá hí gṛihîtá-vasatîvarîko. vasatîvárîr gṛihṇâti, paçávo vaí vasatîvárîḥ, paçûn evấ "-rábhya gṛihîtvó 'pa vasati. yád anvîpáṃ[1] tíshṭhan gṛihṇîyấn nir-mấrgukâ asmât paçávaḥ syuḥ; pratîpáṃ[1] tíshṭhan gṛihṇâti, prati-rúdhyai 'vấ 'smai paçûn gṛihṇâtî. 'ndraḥ ‖ 2 ‖ vṛitráṃ ahant, sò 'pò 'bhy amriyata, tấsâṃ yán médhyaṃ yajníyaꣳ sá-devam ấsît tád

2. vasatîvaryaḥ. [1] ohne avagraha. [2] ohne visarga in CD!, aber ulkayâ dyotitâḥ B (p. 554).

áty amucyata, tấ váhantîr abhavan; váhantînâṃ gṛihṇâti, yấ evá médhyâ yajníyâḥ sá-devâ ấpas tấsâm evá gṛihṇâti. nấ 'ntamấ váhantîr átî 'yâd, yád antamấ váhantîr atî-'yấd yajnám áti manyeta. ná sthâvarấṇâṃ gṛihṇîyâd, váruṇa-gṛihîtâ vaí sthâvarấ; yát sthâvarấṇâṃ gṛihṇîyất ‖ 3 ‖ váruṇenâ 'sya yajnáṃ grâbayed. yád vaí dívâ bhávaty apó rấtriḥ prá viçati, tásmât tâmrấ ấpo dívâ dadṛiçre; yán náktam bhávaty apó 'haḥ prá viçati, tásmâc candrấ ấpo náktaṃ dadṛiçre; châyấyai câ "-tápataç[3] ca saṃ-dhaú gṛihṇâty, aho-râtráyor evấ 'smai váruṇaṃ gṛihṇâti. havíshmatîr[1] imấ ấpa íty âha, havísh-kṛitânâm evá gṛihṇâti. havíshmâ॰[1-4] astu ‖ 4 ‖ sűrya íty âha, sá-çukrâṇâm evá gṛihṇâty. anu-shṭúbhâ gṛihṇâti, vấg vấ anu-shṭúg, vâcaí 'vaí 'nâḥ sárvayâ gṛihṇâti. cátush-padaya 'rcấ gṛihṇâti, tríḥ sâdayati, saptá sám padyante, saptá-padâ çákvarî, paçávaḥ çákvarî, paçűn evấ 'va runddhe[5].

'smaí vaí lokấya gấrha-patya ấ dhîyate[6] 'múshmâ â-havanîyo, yád gấrha-patya upa-sâdáyed asmíṅ loké[7] paçu-mấnt syâd, yád â-havanîye 'múshmin ‖ 5 ‖ loké paçu-mấnt syâd, ubháyor úpa sâdayaty, ubháyor evaí 'naṃ lokáyoḥ paçu-mántaṃ karoti. sarvátaḥ[1] pári harati, rákshasâm ápa-hatyâ. indrâ-'gniyór bhâga-dhéyî sthé 'ty âha, yathâ-yajúr evaí 'tád. ấgnî-'dhra úpa vâsayaty, etád vaí yajnásyấ 'parâ-jitaṃ yád ấgnî-'dhraṃ, yád evá yajnásyấ 'parâ-jitaṃ tád evaí 'nâ úpa vâsayati. yátaḥ khálu vaí yajnásya ví-tatasya ná kriyáte tád ánu yajnáṃ rákshâ॰sy áva caranti, yád váhantînâṃ gṛihṇấti kriyámâṇam evá tád yajnásya çaye, rákshasâm ánanv-avacârâya.

---

2. [3] °tapaç A. [4] so (°â॰) ABW, s. P. 9, 21. [5] rumdhe ABCDW. [6] unbetont. [7] °nl° A.

ná hy etấ îláyanty[8], ấ tritîya-savanất pári çere, yajnásya sám-tatyai ‖ 6 ‖ syâd, índro, grihpiyâd, astv, amúshmin, kriyáte, shâḍ-vio̱çatiç ca ‖ 2 ‖

1, 3, 12, 1. — Ç. 3, 9, 2, 2-17. — devâḥ — âgnîdhra ity âgni-idhre — vasatîvarîtvam iti vasatîvari-tvam — tâḥ | vasatîvarîḥ — agṛihîtâḥ | abhîti[9] | nimroced iti ni-mrocét — jyotishyấ — anvîpam — pratîpam — ahan | saḥ | apaḥ | abhîti | amriyata — tâḥ — medhyâḥ — na | antamâḥ — yat | antamâḥ — varúṇagṛihîtâ iti varúṇa-gṛihîtâḥ — sthâvarâḥ — divấ — apaḥ | ahâḥ — átapâta ity ấ-tapâtaḥ — havishmân — catúshpadayeti catúḥ-padayâ | ṛicâ — rumdhe — dhîyate — gârhâpatya iti gârhâ-patye — apâhatyâ ity apâ-hatyai — bhâgadheyîr iti bhâga-dheyîḥ — âgnîdhra ity âgni-idhre — îlayânti | eti.

3. brahma-vâdíno vadanti: sá t' vấ[1] adhvaryúḥ syâd yáḥ sómam upâ-'vahárant sárvâbhyo devátâbhya[2] upâ-'vahâred íti; hṛidé tvé 'ty âha manushyèbhya evaí 'téna karoti, mánase tvé 'ty âha pitṛí-bhya evaí 'téna karoti, divé tvâ sûryấya tvé 'ty âha devébhya evaí 'téna karoty; etấvatîr[2] vai devátâs, tấbhya evaí 'nam sárvâbhya upấ-'vaharati[3]. purấ vâcáḥ ‖ 1 ‖ prá-vaditoḥ prâtar-anuvâkám upấ-"karoti[3], yấvaty[3] evá vấk tấm áva runddhe[4]. 'pó 'gre 'bhi-vyấharati[3], yajnó vấ ấpo, yajnám evấ 'bhí vấcam ví sṛijati. sárvâṇi chándâmsy ánv âha, paçávo vaí chándâmsi, paçűn evấ 'va runddhe[4]. gâyatriyấ téjas-kâmasya pári dadhyât[5] trishṭúbhe[2] 'ndriyá-kâmasya jágatyâ paçú-kâmasyâ 'nu-shṭúbhâ pratishṭhấ-kâmasya pañktyấ[6] yajná-kâmasya vi-râjấ 'nna-kâmasya.

---

2. [8] avagamayanti B (? p. 558). [9] nicht componirt mit nimrócet.

3. somopâvaharaṇam. [1] so (tvá) ABW, s. P. 5, 18. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum. [4] rumdhe ABCDW. [5] unbetont. [6] °ñty° AC.

çṛiṇótv agníḥ sam-ídhâ hávam ‖ 2 ‖ ma íty âha, savitṛí-prasûta evá devátàbhyo ni-védyâ 'pó 'chai 'ty. apá ishya hotar íty âhe, 'shitáo hí kárma kriyáte. maitrâ-varuṇasya camasâ-'dhvaryav ấ dravé 'ty âha, mitrấ-váruṇau vấ apấṃ netấrau, tấbhyâm evai 'nâ áchai ti. dévîr âpo apâṃ[7] napâd íty âhấ, "-hutyai 'vai 'nâ nish-kríyya gṛihṇâty átho havish-kṛitânâm evấ 'bhi-ghṛitânâṃ gṛihṇâti ‖ 3 ‖ kấrshir así 'ty âha, çámalam evấ "sâm ápa plâvayati. samudrásya[8] vó 'kshityâ úṅ naya íty âha, tásmâd adyámânâḥ pîyámânâ ấpo ná kshîyante. yónir vai yajnásya cấtvâlaṃ yajnó vasatîvárîr[1], hotṛi-camasáṃ ca maitrâvaruṇa-camasáṃ ca saṁ-spárçya vasatîvárîr vy-ấnayati[9] yajnásya sayoni-tvấyấ, 'tho svấd evai 'nâ yóneḥ prá janayaty. ádhvaryó 'ver apấs íty âho, 'té "m anaṃnamur uté 'mấḥ paçyé 'ti vấvai[2] 'tád âha. yády agni-shṭomó juhóti, yády ukthyàḥ pari-dhaú ní mârshṭi, yády ati-râtró yájur vádan prá padyate, yajna-kratûnấṃ[9] vy-ấvṛittyai[10] ‖ 4 ‖ vâcó, hávam, abhíghṛitânâṃ gṛihṇâty, utá, páñcaviṁçatiç ca ‖ 3 ‖

1, 3, 13, 1. 2. — Ç. 3, 9, 3, 2-33. — saḥ | tu | vai — upâvàharatîty úpa-avàharati | purâ — upâkàroṭîty úpa-âkàroti — rumdhe | apaḥ | agrè | abhivyâhàratîty àbhi-vyâhàrati — dadhyât — me | iti — apaḥ | achà | eti | apaḥ | ishya — ishṭam — camasâdhvaryav iti camasa-adhvaryo | eti | drava | iti — achà | eti — âhutyety à-hutyâ | eva | enâḥ — atho iti — akshityai — naye — vyânàyatîti vi-ânàyati — atho iti — enâḥ | adhvàryo iti | avèḥ | apâsḥ — uta | îm | anamnamuḥ | uta | imâḥ.

4. devásya tvâ savitúḥ pra-savá íti grấvâṇam

3. [7] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 8. [8] s. Whitney zu P. 4, 6 p. 103. [9] °ṛitû° B (p. 565). [10] vṛity° ABCDW.

4. somonmânam.

ã datte, prá-sûtyâ; açvínor bâhú-bhyâm íty âhâ, 'çvínau hí devãnâm adhvaryú[1] ãstâm; pûshṇó hástâbhyâm íty âha yátyai. paçávo vaí sómo vy-ânâ upâœçu--sávano, yád upâœçu-sávanam abhí mímîte[2] vy-ânám evá paçúshu dadhâtí. 'ndrâya tvé 'ndrâya tvé 'ti mimîta, índrâya hí sóma â-hriyáte. páñca kṛítvo yájushâ mimîte ‖ 1 ‖ páñcâ-'ksharâ pañktíḥ, pãñkto yajnó, yajnám evã 'va runddhe[3], páñca kṛítvas túshṇîṃ, dáça sám padyante, dáçâ-'ksharâ vi-rãḍ, ánnaṃ vi-rãḍ, vi-rãjai 'vã 'nnã-'dyam áva runddhe[3]. çvâtrã stha vṛitra-túra íty âhai, 'shá vã apãœ soma-pîthó; yá eváṃ véda nã 'p-sv ãrtim[4] ã 'rchati[5]. yát te soma diví jyótir íty âhai, 'bhyá evai 'nam ‖ 2 ‖ lokébhyaḥ sám bharati. sómo vaí rãjâ díço 'bhy adhyâyat, sá díçó 'nu prã 'viçat; prãg[4] ápâg[4] údag[4] adharãg[4] íty âha, dig-bhyá evaí 'naœ sám bharaty átho díça evã 'smâ áva runddhé[3]. 'mba ní shvaré[6] 'ty âha, kãmukâ enaœ stríyo bhavanti yá eváṃ véda. yát te somã 'dâbhyaṃ nãma jãgṛivî 'ti ‖ 3 ‖ âhai, 'shá vaí sómasya soma-pîthó; yá eváṃ véda ná saumyãm ãrtim[4,7] ã 'rchati[5]. ghnánti vã etát sómaṃ yád abhi-shuṇvánty[8]; aœçũn ápa gṛihṇâti, trãyata evaí 'nam. prâ-'ṇã vã aœçávaḥ paçávaḥ sómo, 'œçũn púnar ápi sṛijati, prâ-'ṇãn evá paçúshu dadhâti; dvaú-dvâv ápi sṛijati, tásmâd dvaú-dvau prâ-'ṇãḥ ‖ 4 ‖ yájushâ mimîta, enaṃ, jãgrivî 'ti, cátuçcatvâriœçac ca ‖ 4 ‖

1, 4, 1, 1. 2. — Ç. 3, 9, 4, 3-21. — prasava iti pra-save — prasûtyâ iti pra-sûtyai — adhvaryû iti — vyâna iti vi-

---

4. [1] s. P. 4, 5. [2] nicht componirt mit abhi. [3] rundhe ABCDW. [4] ohne avagraha. [5] so (ârch°) ABW, s. P. 10, 9. [6] so (shv°) ABW, s. P. 6, 4. 13. [7] somayâgavinâçam. [8] s. P. 6, 2. (7, 2.) 13, 6. 7.

-anaḥ — abhîti | mimîte | vyânam iti vi-anam — mimîte — çvâtrâḥ — eshaḥ | vai — ârtim | eti | richati — diçâḥ | abhîti | adhyâyat | saḥ | diçâḥ | anú | preti | aviçat — atho iti — ambâ | nîti | svara — adâbhyam — jâgrivi — eti | richati — abhishuṇvantîty ábhi-sunvanti — trâyate — prâṇâ iti pra-anâḥ — aoçûn.

5. prâ-'ṇó vâ eshá yád upâ-'oçúr, yád upâoçv-agrâ gráhâ gṛihyánte prâ-'ṇám evâ 'nu prá yanty. Aruṇó ha smâ "haú 'pa-veçiḥ: prâtaḥ-savaná evâ 'hám yajnáo sáo sthâpayâmi téna tátaḥ sáo-sthitena carâmî 'ty; ashṭaú kṛitvó 'gre 'bhí shuṇoty [1], ashṭâ-'ksharâ gâyatrî, gâyatrám prâtaḥ-savanám, prâtaḥ-savanám evá ténâ "pnoty; ékâdaça [2] kṛítvo dvitîyam, ékâdaçâ-'ksharâ trishṭúp [2], traíshṭubham [2] mâdhyaṃdinam [2] ‖ 1 ‖ sávanam, mâdhyaṃdinam evá sávanaṃ ténâ "pnoti; dvâdaça [2] kṛítvas tṛitîyaṃ, dvâdaçâ-'ksharâ jágatî, jâgataṃ tṛitîya-savanám, tṛitîya-savanám evá ténâ "pnoty; etâo ha vâvá [3] sá yajnásya sáo-sthitim uvâcâ, 'skandâyâ, 'skannao hí tád yád yajnásya sáo-sthitasya skándaty. átho khálv âhur: gâyatrî vâvá prâtaḥ-savané nâ 'ti-vâda íty, ánati-vâduka enam bhrâtṛivyo bhavati yá evám véda; tásmâd ashṭâv-ashṭau ‖ 2 ‖ kṛítvo 'bhi-shútyam. brahma-vâdíno vadanti. pavítra-vanto 'nyé gráhâ gṛihyánte kím-pavitra upâ-'oçúr iti, vâk-pavitra íti brûyâd, vâcás pátaye [3] pavasva vâjinn íty âha, vâcaí 'vaí 'nam pâvayati. vṛíshṇo aoçú-bhyâm [4] íty âha, vṛishṇo hỳ etâv aoçû [5] yaú sómasya; gábhasti-pûta íty âha, gábhastinâ [3] hỳ enam pâváyati; devó de-vânâm pavítram asî 'ty âha, devó hỳ eshâḥ ‖ 3 ‖ sán

---

5-5, 11. grahâḥ; 5. upâṅçuḥ. [1] s. P. 6, 4. 13, 6. [2] ohne avagraha. [3] so (°s p°) ABW, s. P. 8, 27. [4] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 16. [5] s. P. 4, 5.

devấnâm pavitram; yéshâm bhâgó 'si tébhyas tvé 'ty âha, yéshâo hỳ eshá[6] bhâgás tébhya enaṃ gṛihṇâti. svấṃkṛito[7] 'sĭ 'ty âha, prâ-'ṇám evá svám akṛita; mádhu-matîr na ishas kṛidhĭ[7] 'ty âha, sárvam evấ 'smâ idáo svadayati; víçvebhyas tve 'ndriyébhyo divyébhyaḥ pấrthivebhya íty âho, 'bháyeshv evá deva-manushyéshu prâ-'ṇấn[8] dadhâti. mánas tvâ ‖ 4 ‖ ashṭv íty âha, mána evấ 'çnuta; urv antárikshaṃ[8] ánv ihĭ 'ty âhâ, 'ntariksha-devatỳo hí prâ-'ṇáḥ; svấhâ[7] tvâ su-bhavaḥ sũryâyé 'ty âha, prâ-'ṇấ vaí svá-bhavaso devấs, téshv evá paró-'kshaṃ juhoti; devébhyas tvâ marîci-pébhya íty âhâ, "dityásya vaí raçmáyo devấ marîci-pấs, téshâṃ tád bhâga-dhéyaṃ, tấn evá téna prîṇâti. yádi kâmáyeta: várshukaḥ parjányaḥ ‖ 5 ‖ syâd íti nĭcâ[9] hástena ní mṛijyâd, vṛíshṭim evá ni yachati; yádi kâmáyetấ: 'varshukaḥ syâd íty ut-tânéna ní mṛijyâd, vṛíshṭim evó 'd yachati. yády abhi-cáred amúṃ jahy átha tvâ hoshyâmĭ 'ti brûyâd, ấ-hutim evaí 'nam pre-"psán hanti; yádi dûré syấd ấ támitos tishṭhet, prâ-'ṇám evấ 'syâ 'nu-gátya hanti. yády abhi-cáred amúshya ‖ 6 ‖ tvâ prâ-'ṇé sâdayamĭ 'ti sâdayed, ásanno vaí prâ-'ṇáḥ, prâ-'ṇám evấ 'sya sâdayati. shaḍ-bhír aoçú-bhiḥ pấvayati, sháḍ vấ ṛitáva, ṛitú-bhir evaí 'nam pấvayati; tríḥ pấvayati, tráya imé lokấ, ebhír evaí 'naṃ lokaíḥ pấvayati. brahma-vâdíno vadanti: kásmât sátyât tráyaḥ paçûnấo hástâ-"dânâ íti; yát trír upâ-'oçúo hástena vi-gṛihṇấti, tásmât tráyaḥ paçûnấo hástâ-"dânâḥ púrusho hastĭ markáṭaḥ ‖ 7 ‖ mádhyandinam, ashṭấv-ashṭâv, eshá, mánas tvâ, parjányo, 'múshya, púrusho, dvé ca ‖ 5 ‖

---

5. [6] esha fehlt C. [7] so (°sk°) AW, ḥ° k° B (p. 596); s. P. 8, 25. [8] prâṇam B.

1, 4, 2, 1. — K. 27, 1. — Ç. 4, 1, 1, 1-26. 2, 21-24. — upâ-çvâgrâ ity úpâçu-agrâḥ | grahâ — anú | preti | yanti — sma | âha | aupâveçir ity aupâ-veçiḥ | prâtaḥsavana iti prâtaḥ-savane — kṛitvâḥ | agré | abhîti | sunoti — vâva | saḥ — askândâya | askânnam — atho iti — atiyâdâ ity âti-vâdé — abhishutyam ity âbhi-sutyâm — gṛihyanté — vâcaḥ | patâye — açûû iti — ishâḥ — prâṇân iti pra-ânân | dadhâti — açnute — prâṇâ iti pra-ânâḥ — raçmayâḥ | devâḥ — nicâ — prepsann iti pra-îpsan — hastâdânâ iti hastâ-âdânâḥ.

6. devâ vaí yád yajné 'kurvata tád ásurâ akurvata, té devâ upâ-'çaú yajnâm sam-sthâpyam apaçyan, tám upâ-'çaú sám asthâpayan; té 'surâ vájram ud-yátya devân abhy âyanta, té devâ bibhyata índram úpâ 'dhâvan, tân índro 'ntar-yâméṇâ 'ntár adhatta, tád antar-yâmásyâ 'ntaryâma-tvám; yád antar-yâmó gṛihyáte bhrâtṛivyân evá tád yájamâno 'ntár dhatte. 'ntâs te ‖ 1 ‖ dadhâmi dyâvâ-pṛithivî antár urv antárikshaṃ[1] ity âhai, 'bhír evá lokaír yájamâno bhrâtṛivyân antár dhatte.

té devâ amanyanté: 'ndro vâ idám abhûd yád vayâm smá íti, tè 'bruvan: mágha-vann ánu na â bhajé 'ti; sa-jóshâ devaír ávaraiḥ páraiç cé 'ty abravîd, yé cai 'vá devâḥ páre yé câ 'vare tân ubháyân ‖ 2 ‖ anv-âbhajat[2]; sa-jóshâ devaír ávaraiḥ páraiç cé 'ty âha, yé cai 'vá devâḥ páre yé câ 'vare tân ubháyân anv-âbhajaty[2]. antar-yâmé maghavan mâdayasvé 'ty âha, yajnâd evá yájamânam nâ 'ntár ety. upayâmá-gṛihîto 'sî 'ty âhâ, 'pâ-'nâsya dhṛityai. yád ubhâv apavitraú gṛihyéyâtâm prâ-'nâm apâ-'nó 'nu nỳ richet, pra-mâyukaḥ syât; pavítra-vân antar-yâmó gṛihyate ‖ 3 ‖

---

6. antaryâmaḥ. [1] ohne avagraha. [2] als Compositum.

prâṇâ-'pânáyor ví-dhṛityai. prâṇâ-'pânaú vấ etaú yád upâꣳçv-antaryâmaú vy-ânấ upâꣳçu-sávano[3]; yáṃ kâmáyeta: pra-mấyukaḥ syâd íty ásaꣳ-spṛishṭan tásya sâdayed, vy-ânénai 'vấ 'sya prâṇâ-'pânaú ví chinatti, tấják prá mîyate; yáṃ kâmáyeta: sárvam 'âyur iyâd íti sáꣳ-spṛishṭan tásya sâdayed, vy-ânénai 'vấ 'sya prâṇâ-'pânaú sáṃ tanoti, sárvam âyur eti ‖ 4 ‖ tá, ubháyan, gṛihyate, cátuçcatvâriꣳçac ca ‖ 6 ‖

1, 4, 3, 1. — K. 27, 2. — Ç. 4, 1, 2, 1-20 (Carakâḥ). 27. — dẹvâḥ — akúrvata — te | asúrâḥ — âyanta — dẹvâḥ — antaryâmẹnety ántaḥ-yâmenà — uru — abruvan — sajoshâ iti sa-joshấḥ — anvâbhâjad ity ánu-âbhâjat | sajoshâ iti sa-joshấḥ — anvâbhâjatîty ánu-âbhâjati — anú | nîti | richet — vyâna iti vi-anaḥ | upâꣳçusavâna ity úpâꣳçu-savânaḥ — vyâneneti vi-anenà.

7. vấg vấ eshấ yád aindra-vâyavó, yád aindra-vâyavấ-'grâ gráhâ gṛihyánte vấcam evấ 'nu prá yanti. vâyúṃ devấ abruvant: sómaꣳ rấjânaꣳ hanâmé 'ti, sò 'bravîd: váraṃ vṛiṇai mád-agrâ evá vo gráhâ gṛihyântâ íti, tásmâd aindravâyavấ-'grâ gráhâ gṛihyante; tám aghnant, sò 'pûyat, táṃ devấ nó 'pâ 'dhṛishṇuvan, té vâyúm abruvann: imáṃ naḥ svadaya ‖ 1 ‖ íti, sò 'bravîd: váraṃ vṛiṇai mad-devatyấny evá vaḥ pấtrâṇy ucyântâ íti, tásmân nânâ-devatyấni sánti vâyavyấny ucyante; tám ebhyo vâyúr evấ 'svadayat, tásmâd yát pῦyati tát pra-vâté ví shajanti[1], vâyúr hí tásya pấvayitấ svadayitấ; tásya vi-gráhaṇaṃ nấ 'vindant, sấ 'ditir abravîd: váraṃ vṛiṇâ átha máyâ vi gṛibhṇîdhvam mad-devatyấ evá vaḥ sómâḥ ‖ 2 ‖ sannấ asann íty, upayâmá-gṛihîto 'sî 'ty âhâ 'diti-devatyấs

---

6. [3] zu s° s. P. 6, 10.

7. aindravâyavaḥ. [1] (ah°) ABW, s. P. 6, 4 (in sak P. 6, 12 nicht eingeschlossen).

téna, yấni hí dâru-máyâṇi pấtrâṇy asyaí tấni yóneḥ sám-bhûtâni, yấni mṛin-máyâni sá-'kshất tấny asyaí, tásmâd evám âha. vấg vaí párâcy[2] ávy-âkṛitâ 'vadat, té devấ índram abruvann: imấṃ no vấcaṃ vy-ấkurv[3] íti, sò 'bravid: váraṃ vṛiṇai máhyaṃ cai 'vaí 'shá vâyáve ca sahá gṛihyâtâ íti, tásmâd aindra-vâyavấḥ[4] sahá gṛihyate[5]; tấṃ índro madhyatò[2] 'va-krámya vy-ấkarot[3], tásmâd iyáṃ vy-ấkṛitâ vấg udyate. tásmât sakṛíd[2] índrâya madhyatò gṛihyate[6] dvír vâyáve, dvaú hí sá várâv ávṛiṇîta ‖ 3 ‖ svadaya, sómâḥ, sahá, 'shṭávio̱çatiç ca ‖ 7 ‖

(1, 4, 4, 1). — K. 27, 3. — Ç. 4, 1, 3, 1-10. — aindrạvâyạvâgrâ ity aindravâyạva-agrâḥ | grahấḥ — anú | preti | yạnti — grahấḥ | gṛihyântai — aindrạvâyạvâgrâ ity aindravâyạva-agrâḥ | grahấḥ — devâḥ — ucyântai — sạjạnti — sâ | aditiḥ — vṛiṇai — dâṛumayâṇîti dâru-mayấni. — mṛinmayâṇîti mṛit-mayấni — parấcî | avyấkṛitety avi-âkṛitâ | avadạt — vyâkuṛv iti vi-âkúru — gṛihyâtai — vyâkáṛod iti vi-âkárot — vyâkṛiteti vi-âkṛitâ — gṛihyạte.

8. mitráṃ devấ abruvant: sómao rấjânao hanâmé 'ti, sò 'bravîn: nấ 'háo sárvasya vấ ahám mitrám asmí 'ti; tám abruvan: hánâmai 'vé 'ti, sò 'bravîd: váraṃ vṛiṇai páyasai 'vá me sómao çrîṇann[1] íti, tásmân maitrâ-varuṇám páyasâ çrîṇanti. tásmât paçávó 'pâ 'krâman: mitráḥ sán krûrám akar íti; krûrám iva khálu vấ esháḥ ‖ 1 ‖ karoti yáḥ sómena yájate, tásmât paçávó 'pa krâmanti; yán maitrâ-varuṇám páyasâ çrîṇấti paçú-bhir evá tán mitráo sam-ardhâyati paçú-bhir yájamânam. purấ khálu vấvaí[2] 'vám mitrò 'ved: ápa mát krûrâṃ cakrúshaḥ paçávaḥ kram-

7. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum. [4] für indravâyubhyâm! vgl. VI, 4, 8, 4 und vâyosâvitraḥ VII, 5, 22, 1. [5] gṛihyâtai C. [6] unbetont; gṛihyáte C prima manu,

8. maitrâvaruṇaḥ. [1] so ABCDW; man erwartet: çrîṇân. [2] ohne avagraha.

ishyantī̆ 'ti, tásmâd evám avṛiṇîta. váruṇaṃ devā̆ abruvan: tváyâ 'ꣳça-bhúvâ sómaꣳ rā̆jânaꣳ hanâmé 'ti, sò 'bravîd: váraṃ vṛiṇai máhyaṃ ca || 2 || evaí 'shá mitrā̆ya ca sahá gṛihyâtâ íti; tásmân maitrâ-varuṇáḥ sahá gṛihyate, tásmâd rā̆jnâ rā̆jânam aꣳça-bhúvâ ghnanti[3] vaíçyena vaíçyaꣳ çûdréṇa çûdráṃ. ná vā̆ idáṃ dívâ ná náktam âsîd ávy-âvṛittaṃ; té devā̆ mitrā̆-váruṇâv abruvann: idáṃ no ví vâsayatam íti, tā̆v abrûtâṃ: váraṃ vṛiṇâvahâ éka evā̆ "vát pū̆rvo gráho gṛihyâtâ íti; tásmâd aindra-vâyaváḥ pū̆rvo maitrâ-varuṇā̆d gṛihyate. prâṇâ-'pânaú hỳ etaú yád upâꣳçv-antaryâmaú[4]. mitró 'har ájanayad váruṇo rā̆triṃ, táto vā̆ idáṃ vỳ auchad; yán maitrâ-varuṇó gṛihyáte vỳ-ushṭyai || 3 || eshá, cai, "ndravâyavó, dvā̆viꣳçatiç ca || 8 ||

(1, 4, 5, 1). — K. 27, 4. — Ç. 4, 1, 4, 7-10. — çrîṇan — akaḥ — avet — gṛihyâtai — ghnanti — vai | idam — âsît | avyā̆vṛittam ity avi-âvṛittam — devâḥ — vṛiṇâvahai — âvat | pûrváḥ — gṛihyâtai — aháḥ | ajánayat.

9. yajnásya çíro 'chidyata; té devā̆ açvínâv abruvan: bhishájau[1] vaí stha idáṃ yajnásya çíraḥ práti dhattam íti, tā̆v abrûtâṃ: váraṃ vṛiṇâvahai gráha evá nâv atrā̆ 'pi gṛihyatâm íti; tā̆bhyâm etám âçvinám agṛihṇan, táto vaí taú yajnásya çíraḥ práty adhattâṃ; yád âçvinó gṛihyáte yajnásya nísh-kṛityai. taú devā̆ abruvann: ápûtau vā̆ imaú manushya-caraú || 1 || bhishájâv[1] íti, tásmâd brâhmaṇéna bheshajáṃ[1] ná kârỳam, ápûto hỳ eshò 'medhyó yó bhishák[1]; taú bahish-pavamânéna pā̆vayitvā̆ tā̆bhyâm etám âçvinám agṛihṇan, tásmâd bahish-pavamâné[2] stutá

8. [3] unbetont. [4] tayoḥ pûrvabhâvitvam avivâdam; itareshu tu graheshv aindravâyava eka eva maitrâvaruṇât pûrvaḥ.

9. âçvinaḥ. [1] ohne avagraha. [2] s. P. 8, 23.

âçvinó gṛihyate. tásmâd evám vidúshâ bahish-pavamânâ[2] upa-sádyaḥ, pavítram vaí bahish-pavamânâ, átmânam evá pávayate. táyos tredhâ[1] bhaíshajyam[1] ví ny adadhur, agnaú tṛítîyam ap-sú tṛítîyam brâhmaṇé tṛítîyam; tásmâd uda-pâtrám ‖ 2 ‖ upa-nidhâya brâhmaṇâm dakshiṇató[1] ni-shádya bheshajám[1] kuryâd; yávad[1] evá bheshajám téna karoti[2], sam-árdhukam asya kṛitám bhavati. brahma--vâdíno vadanti: kásmât satyâd éka-pâtrâ dvi-devatyâ gṛihyánte dvi-pâtrâ hûyanta íti; yád ékapâtrâ gṛihyánte tásmâd éko 'ntaratáḥ[1] prâ-'ṇó, dvi-pâtrâ hûyante tásmâd dvaú-dvau bahíshṭât[1] prâ-'ṇâḥ. prâ-'ṇâ vâ eté yád dvi-devatyâḥ, paçáva íḍâ; yád íḍâm pûrvâm dvi-devatyebhya upa-hváyeta ‖ 3 ‖ paçú-bhiḥ prâ-'ṇân antár dadhîta, pra--mâyukaḥ syâd; dvi-devatyân bhakshayitvé 'ḍâm úpa hvayate, prâ-'ṇân evâ "tmán dhitvâ paçûn úpa hvayate. vâg vâ aindra-vâyaváç cákshur maitrâ-varuṇáḥ çrótram âçvináḥ; purástâd[1] aindra-vâyavám bhakshayati tásmât purástâd vâcâ vadati, purástân maitrâ-varuṇâm tásmât purástâc cákshushâ paçyati, sarvátaḥ[1] pari-hâram âçvinâm tásmât sarvátaḥ çrótreṇa çṛiṇoti. prâ-'ṇâ vâ eté yád dvi-devatyâḥ ‖ 4 ‖ áriktâni pâtrâṇi sâdayati, tásmâd áriktâ antaratáḥ[1] prâ-'ṇâ, yátaḥ khálu vaí yajnásya vi-tatasya ná kriyáte tád ánu yajnáo rákshâosy áva caranti; yád áriktâni pâtrâṇi sâdáyati kriyámâṇam evá tád yajnásya çaye rákshasâm ánanv-avacârâya. dákshiṇasya havir--dhânasyó 't-tarasyâm vartanyâo sâdayati, vâcy evá vâcam dadhâty. â tṛitîya-savanât pári çere, yajnásya sám--tatyai ‖ 5 ‖ manushyacarâv, udapâtrám, upahváyeta, dvidevatyâḥ, shát-catvâriogac ca ‖ 9 ‖

---

9. [2] unbbetont; yávad evá bildet somit wohl den Vordersatz (vgl. VII, 5, 5, 2), bh. tena k. den Nachsatz?

(1, 4, 6, 1. 7, 1.). — K. 27, 4. 5. — Ç. 4, 1, 5, 1. 13. 14. — amedhyaḥ | yaḥ — stute — vi | nîti | adadhuḥ — nishâdyeti ni-sâdyâ — tenâ | karoti — ekâpâtrâ ity ekâ-pâtrâḥ | dvidevatyâ iti dvi-devatyâḥ | gṛihyante | dvipâtrâ iti dvi-pâtrâḥ | hûyante — ekâpâtrâ ity ekâ-pâtrâḥ | gṛihyante — dvipâtrâ iti dvi-pâtrâḥ | hûyante — prâṇâ iti pra-ânâḥ | vai — prâṇân iti pra-ânân | antaḥ | dadhîta — prâṇâ iti pra-ânâḥ | vai — prâṇâ iti pra-ânâḥ | yatâḥ — vâci — eti.

10. bṛihaspátir[1] devânâm puró-hita âsîc chándâ-márkâv ásurâṇâm, bráhman-vanto[2] devâ âsan bráhman-vantó[2] 'surâs, tè 'nyò 'nyám nâ 'çaknuvann abhí-bhavitum; té devâḥ çándâ-márkâv úpâ 'mantrayanta, tâv abrûtâm: váram vṛiṇâvahai gráhâv evá nâv átrâ 'pi gṛihyetâm íti, tâbhyâm etaú çukrâ-manthínâv agṛihṇan, táto devâ ábhavan párâ 'surâ, yásyai 'vám vidúshaḥ çukrâ-manthínau gṛihyéte[3] bhávaty âtmánâ párâ ‖ 1 ‖ asya bhrâtrivyo bhavati. taú devâ apa-núdyâ "tmána índrâyâ 'juhavur; ápa-nuttau çándâ-márkau sahâ 'múné 'ti[4] brûyâd yám dvishyâd, yám evá dvéshṭi ténai 'nau sahâ 'pa nudate. sá prathamáḥ sám-kṛitir viçvá-karmé 'ty[5] evaí 'nâv âtmána índrâyâ 'juhavur, índro hy etâni rûpâṇi kárikrad ácarad. asaú vâ âdityáḥ[6] çukráç candrámâ[7] manthy, api-gṛihya prâñcau[8] níḥ ‖ 2 ‖ krâmatas, tásmât prâñcau yántau ná paçyanti; pratyáñcâv â-vṛítya juhutas, tásmât pratyáñcau yántau[9] paçyanti. cákshushî[10] vâ eté[11] yajnásya yác chukrâ-manthínau nâsiko 'ttara-vedir; abhítaḥ[12] pari-krámya juhutas, tásmâd abhíto nâsi-

---

10. çukrâmanthinau. [1] ohne avagraha. [2] [3]ṇ vor iti CD, s. P. 13, 13. [3] s. P. 4, 40. [4] vâdityaḥ B (p. 625). [5] anyatra samâmnâtam mantram, anyatrâ "mnâtena mantreṇa, s. Çatap. Br. [6] paçcimadiçy astam gatvâ punar udayâya prâṅmukhatayâ gachantau, B. [7] udayâd ûrdhvam. [8] s. P. 4, 12. [9] s. P. 4, 44.

kàṃ cákshushî[8], tásmân nãsikayâ cákshushî ví-dhṛite[10]; sarvátaḥ[1] pári krâmato rákshasâm ápa-hatyai. devã vai yãḥ prãcîr[1] ã-hutîr ájuhavur yé purástâd[1] ásurâ ãsan tã॰s tãbhiḥ[11] prá ‖ 3 ‖ anudanta, yãḥ pratîcîr[1] yé paççãd ásurâ ãsan tã॰s tãbhir[11] ápâ 'nudanta; prãcîr anyã ã-hutayo hûyánte pratyáñcau çukrã-manthínau, paççãc cai 'vá purástàc ca yájamâno bhrãtṛivyân prá ṇndate[12], tásmât párâcîḥ[1] pra-jãḥ prá vîyante[13] pratîcîr jâyante. çukrã-manthínau vã ánu pra-jãḥ prá jâyante 'ttrîç[14] cà "dyâç ca; su-vîrâḥ pra-jãḥ pra-janáyan párî 'hi çukráḥ çukrá-çocishâ ‖ 4 ‖ su-prajãḥ pra-jãḥ pra-janáyan párî 'hi manthî manthí-çocishé 'ty âhai[15], 'tã vai su-vîrâ yã áttrîr[14], etãḥ su-prajã yã ádyâ, yá evám védâ 'ttrỳ[14] asya pra-jã jâyate[17] nã "dyâ. prajã-pater ákshy açvayat, tát párâ 'patat, tád ví-kañkatam prã 'viçat, tád ví-kañkate nã 'ramata, tád yávam prã 'viçat, tád yáve 'ramata, tád yávasya ‖ 5 ‖ yava-tvám; yád vaí-kañkatam[1] manthi-pâtrám bhávati sáktu-bhiḥ çrîṇãti prajã-pater evá tác cákshuḥ sám bharati. brahma-vâdíno vadanti: kásmât satyãn manthi-pâtrá॰ sádo nã 'çnuta íty; ârta-pâtrá॰[16] hî 'ti brûyâd, yád açnuvîtã 'ndhò 'dhvaryúḥ syãd ãrtim[1] ã 'rchet[17], tásmân nã 'çnute ‖ 6 ‖

átmánâ párâ, nísh, prá, çukráçocishâ, yávasya, saptátrio॰çac ca ‖ 10 ‖

(1, 4, 8, 1. 9, 1). — K. 27, 8. — Ç. 4, 2, 1, 1-6. 11. 16-18. 27. — âsît | çaṇḍâmarkâv iti çaṇḍâ-markaú — brahmâṇvanta iti brahmâṇ-vantaḥ[2] — âsân — asúrâḥ | te | anyaḥ | anyam — çukrâmanthinâv iti çukrâ-manthinaú — abhávan — asú-

---

10. [10] s. P. 4, 11. [11] so (°â॰s t°) ABW, s. P. 6, 14. [12] so (ṇ°) ABW, s. P. 7, 4. [13] unbetont. [14] °tr° ABCDW. [15] sûtrakâreṇo 'dâhṛitau parikramaṇamantrau pradeçântaraiḥ (°re| s. Va. Çatap. Br.) samâmnâtâv iha vyâcashṭe. [16] ârtapâtraṃ rogayuktaṃ cakshu(ḥ)svarûpam idam pâtram. [17] so (ârch°) ABW, s. P. 10, 9.

râḥ — gṛihyeṭe iti — âtmanè — amunâ — saḥ | prathamaḥ | saṃkṛitir iti sam-kṛitiḥ — âtmanè — candramâḥ | manthî — cakshúshî iti | vai | ete iti — vidhṛiṭe iti vi-dhṛiṭe — devâḥ | vai — tân | tâbhiḥ — hûyantè — nudaṭe — vî-yanṭe — atrîḥ | ca | âdyâḥ — etâḥ | vai | suvîrâ iti su-vîrâḥ — suprajâ iti su-prajâḥ | yâḥ | âdyâḥ — atrî — prajeti pra-jâ — na | âdyâ — aramaṭa — bhavàti — çrî-ṇâti — satyât — açnuṭe — açnuvîta | andhaḥ — ârtim | eti | ṛichet.

11. devâ vaí yád yajné 'kurvata tád ásurâ akurv-ata; té devâ âgrayaṇâ-'grân gráhân apaçyan, tân agṛih-ṇata, táto vaí té 'gram páry âyan; yásyai 'vâṃ vidúsha âgrayaṇâ-'grâ gráhâ gṛihyánté 'gram evá samânânâm[1] páry eti. rugṇá-vatya 'rcâ bhrâtṛivya-vato gṛihṇîyâd, bhrâ-tṛivyasyai 'vá ruktvâ[2] 'grao samânânâm páry eti. yé devâ divy ékâdaça[1] sthé 'ty âha ‖ 1 ‖ etâvatîr[1] vaí devátâs[1], tâbhya evaí 'nao sárvâbhyo gṛihṇâty; eshá te yó-nir víçvebhyas tvâ devébhya íty âha, vaiçva-devó hy eshá devátayâ[1]. vâg vaí devébhyó 'pâ 'krâmad, yajnâyâ 'tishṭhamânâ, té devâ vâcy ápa-krântâyâṃ tûshṇîṃ gráhân agṛihṇata, sâ 'manyata vâg: antár yanti vaí mé 'ti, sâ "gra-yaṇám práty â 'gachat[3], tád âgrayaṇásyâ "grayaṇa-tvám ‖ 2 ‖ tásmâd âgrayaṇé vâg ví sṛijyate. yát tûshṇîṃ púrve gráhâ gṛihyánte yáthâ tsârî: 'yati ma âkha[1] íyati nâ 'pa râtsyâmî 'ty upâ-'vasṛijáty evám evá tád, adhvaryúr âgrayaṇám gṛihîtvâ yajnám â-rábhya vâcaṃ ví sṛijate. trír hiṃ karoty, ud-gâtṛîn evá tád vṛiṇîte; prajâ-patir vâ eshá yád âgrayaṇó, yád âgrayaṇám gṛihîtvâ hiṃ-karóti prajâ-patir evá ‖ 3 ‖ tát pra-jâ abhí jighrati, tásmâd vat-

---

11. âgrayaṇaḥ. [1] ohne avagraha. [2] rogam utpâdya. [3] nicht komponirt mit prati und â.

sáṃ jâtáṃ gaúr abhí jighraty. âtmâ vâ eshá yajnásya yád âgrayaṇáḥ, sávane-savane[4] 'bhí gṛihṇâty âtmánn evá yajnáṃ sáṃ tanoty. upárishṭâd[1] á nayati réta evá tád dadhâty; adhástâd[1] úpa gṛihṇâti prá janayaty evá tád. brahma-vâdíno vadanti: kásmât satyâd gâyatrî kánishṭhâ chándasâṃ satî sárvâṇi sávanâni vahatî 'ty; eshá vai gâyatriyaí vatsó yád âgrayaṇás, tám evá tád abhi-nivártaṃ sárvâṇi sávanâni vahati; tásmâd vatsám apâ-"kṛitaṃ gaúr abhí ní vartate ‖ 4 ‖ âhâ, "grayaṇatvám, prajâpatir evé, 'ti, viṃçatíç ca ‖ 11 ‖

(1, 4, 10, 1. 11, 1). — K. 27, 9. — Ç. 4, 2, 2, 1-4. 9. 11. — dṛvâḥ — akúrvata — âgrayaṇâgrân ity âgrayaṇa-agrân — âyan — âgrayaṇâgrâ ity âgrayaṇa-agrâḥ | grahâḥ — rugṇa-vatyeti rugṇa-vatyâ | ṛicâ — ṛuktvâ — dṛvâḥ | divi — atishṭhamânâ — dṛvâḥ | vâci — sâ | âgrayaṇam | prati | eti | agachat — grahâḥ — tsârî | iyâti | me | âkhâḥ | iyâti | na | apeti — apâkṛitam ity âpa-âkṛitam — abhi | nîti | vartate.

yajnéna tâ upa-yâdbhir[5], devâ vaí yajnám âgnîdhre, brahmavâdínaḥ sá tvaí, devásya gṛâvâṇam, prâṇó vâ[6] upâṃçvàgrâ, devâ vâ upâṃçáu, vâg vaí, mitrám, yajnásya çíro[7], bṛíhaspátir[8], devâ vâ âgrayaṇâgrân, ékâdaça ‖ 11 ‖

yajnéna (1, 1), loké paçumânt syât (2, 6), sávanam mâdhyamdinam (5, 2), vâg vâ (7, 1), áriktâni (9, 5), tát prajâ abhy[9] (11, 4), éka-pañcâçat[10] ‖ 51 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ shashṭhakâṇḍe caturthaḥ prapâṭhakaḥ ‖

1. índro vṛitrâya vájram úd ayachat, sá vṛitró vájrâd úd-yatâd abibhet, sò 'bravîn: mấ me prá hâr ásti vâ

11. [4] s. P. 6, 10. [5] °yadbhi° AC. W prima manu. [6] prâṇá D. [7] fehlt D. [8] °tir devânâṃ W. [9] so (abhy) W, fehlt D, agr° AC. [10] °çát ACDW.

5, 1. ukthyagrahaḥ.

idám máyi vîrỳaṃ tát te prá dâsyâmî 'ti, tásmâ ukthỳam prâ 'yachat; tásmai dvitîyam úd ayachat, sò 'bravîn: mâ me prá hâr ásti vâ idáṃ máyi vîrỳaṃ tát te prá dâsyâmî 'ti ‖ 1 ‖ tásmâ ukthỳam evá prâ 'yachat; tásmai tṛitîyam úd ayachat, táṃ víshṇur ánv atishṭhata: jahî 'ti, sò 'bravîn: mâ me prá hâr ásti vâ idám máyi vîrỳaṃ tát te prá dâsyâmî 'ti, tásmâ ukthỳam evá prâ 'yachat; táṃ nír-māyam bhûtám ahan, yajnó hí tásya mâyâ "sîd; yád ukthỳo gṛihyáta indriyám evá ‖ 2 ‖ tád vîrỳaṃ yájamâno bhrâtṛivyasya vṛiṅkta. índrâya tvâ bṛihád-vate váyasvata[1] íty âhé, 'ndrâya hí sá tám prâ 'yachat[2]. tásmai tvâ víshṇave tvé 'ty âha, yád evá víshṇur anv-átishṭhata: jahî 'ti tásmâd víshṇum anv-âbhajati[3]. trír nír gṛihṇâti, trír hí sá táṃ tásmai prâ 'yachad[2]. eshá te yóniḥ púnar-havir asî[4] 'ty âha, púnaḥ-punaḥ ‖ 3 ‖ hỳ asmân nir-gṛihṇâti. cákshur vâ etád yajnásya yád ukthỳas, tásmâd ukthỳaꣳ hutáꣳ sómâ anv-âyanti[5], tásmâd âtmâ cákshur ánv eti, tásmâd ékaṃ yántam bahávó 'nu yanti, tásmâd éko bahûnâm bhadró bhavati, tásmâd éko bahvîr jâyâ vindate. yádi kâmáyetâ 'dhvaryúr: âtmânaṃ yajna-yaçasénâ 'rpayeyam íty antarâ "-havanîyaṃ ca havir-dhânaṃ ca tíshṭhann áva nayet ‖ 4 ‖ âtmânam evá yajna-yaçasénâ 'rpayati; yádi kâmáyeta: yájamânaṃ yajna-yaçasénâ 'rpayeyam íty antarâ sado-havirdhâné[6] tíshṭhann áva nayed, yájamânam evá yajna-yaçasénâ 'rpayati; yádi kâmáyeta: sadasỳân yajna-yaçasénâ 'rpayeyam íti sáda â-lábhyâ 'va nayet, sadasỳân evá yajna-yaçasénâ 'rpayati ‖ 5 ‖ íti, 'ndriyám evá, púnaḥ-punar, nayet, tráyastriꣳçac ca ‖ 1 ‖

---

1. [1] ohne avagraha. [2] obschon betont, doch nach CD mit pra nicht componirt. [3] als Compositum. [4] diese Worte fehlen I, 4, 12, 1. [5] s. P. 4, 11.

1, 4, 12, 1. 2, 4, 12, 3-5. — K. 27, 10. — Ç. 4, 2, 3, 10. 5, 5, 1, 1-5. — hâḥ | asi — jahi | iti | saḥ — mâyâ | âsît — gṛihyatè — vṛiṅktè — vayàsvate — preti | ayàchat — jahi — anvâbhàjatîty ànu-âbhàjati — preti | ayàchat — asmât — anvâyantîty ànu-âyànti — jâyâḥ — arpayèyam.

2. ăyur vă etád yajnásya yád dhruvá, ut-tamó gráhâṇâṁ gṛihyate tásmâd ăyuḥ prâ-'ṇănâm ut-tamám. mûrdhănam divó aratím[1] pṛithivyă íty âha, mûrdhănam evaí 'naṁ samânănâṁ[2] karoti. vaiçvânarám[3] ṛităya jâtám agním íty âha, vaiçvânaráṁ hí devátayă 'yur. ubhayáto-vaiçvânaro gṛihyate, tásmâd ubhayátaḥ[2] prâ-'ṇă, adhástâc[1] co 'párishṭâc[2] câ. 'rdhíno 'nyé gráhâ gṛihyánte 'rdhĭ dhruvás, tásmât || 1 || ardhy ávâñ[2] prâ-'ṇò 'nyéshâm prâ-'ṇănâm. úpo-'pte 'nyé gráhâḥ sâdyántè 'nupo-'pte dhruvás, tásmâd asthnă 'nyăḥ pra-jăḥ prati--tíshṭhanti mâṁsénâ 'nyă. ásurâ vă ut-taratáḥ pṛithivĭm pary-ăcikîrshan[3], tăṁ devă dhruvéṇâ 'dṛiṁhan, tád dhruvásya dhruva-tvám, yád dhruvá ut-taratáḥ sâdyáte dhṛityâ.

ăyur vă etád yajnásya yád dhruvá âtmă hótâ, yád dhotṛi-camasé dhruvám ava-náyaty âtmánn evá yajnásya || 2 || ăyur dadhâti. purástâd ukthásyâ 'va-nĭya íty âhuḥ, purástâd dhy ăyusho bhuñkté; madhyatò[2] 'va-nĭya íty âhur, madhyaména hy ăyusho bhuñktá; uttarâ-'rdhè 'va-nĭya íty âhur, ut-taména hy ăyusho bhuñkté. vaiçva--devyăm ṛicí çasyá-mânâyâm áva nayati, vaiçva-devyò vai pra-jăḥ, pra-jăsv evă 'yur dadhâti || 2 || ardhĭ dhruvás tásmâd, evá yajnásyaí, 'kân ná catvâriṁçáe ca || 2 ||

1, 4, 13, 1. — K. 28, 1. — Ç. 4, 2, 4, 1 (Carakebhyo vâ) -8. 15. 23. 24. — ardhinâḥ | anye | grahăḥ — ardhî | avăñ — upòpta

---

2. dhruvaḥ. [1] so (°o a°) ABW, s. P. 11, 17. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum.

ity upâ-uptẹ — anúpoptạ ity anúpa-uptẹ — ạsthnâ — asú-râḥ — paryâcikîrshạnn iti pari-âcikîrshan — dẹvâḥ — dhṛi-tyai — avạnîya ity áva-nîyâḥ — bhuṇkte.

3. yajnéna vai devấḥ suvar-gáṃ lokám âyan, tè 'man-yanta: manushyâ no 'nv-ấbhavishyantī[1] 'ti, té saṃ-vatsa-réṇa yopayitvấ suvar-gáṃ lokám âyan; tám ṛíshaya ṛitu-grahaír evấ 'nu prấ 'jânan, yád ṛitu-grahấ gṛihyánte suvar-gásya lokásya prá-jnâtyai. dvấdaça[2] gṛihyante, dvấ-daça mấsâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsarásya prá-jnâtyai. sabá pratbamaú gṛihyete[3 u. 4] sahó 't-tamaú, tásmâd dvaú--dvâv ṛitū[5]. ubhayáto-mukham ṛitu-pâtrám bhavati, káḥ ‖ 1 ‖ hí tád véda yáta ṛitûnấm múkham. ṛitúnâ pré 'shyé 'ti shấṭ kṛítva âha, shấḍ vấ ṛitáva, ṛitữn evá prî-ṇâty; ṛitú-bhir íti catúç, cátush-pada evá paçữn prîṇâti; dvíḥ púnar ṛitúnâ "ha, dvi-páda evá prîṇâty. ṛitúnâ pré 'shyé 'ti shấṭ kṛítva âha[3] 'rtú-bhir íti catús, tá-smâc cátush-pâdaḥ paçáva ṛitữn[6] úpa jîvanti; dvíḥ ‖ 2 ‖ púnar ṛitúnâ "ha, tásmâd dvi-pấdaç cátush-padaḥ paçữn úpa jîvanty. ṛitúnâ pré 'shyé 'ti shấṭ kṛítva âha[3] 'rtú-bhir íti catúr dvíḥ púnar ṛitúnâ "hâ, "-krámaṇam evá tát, sétuṃ yájamânaḥ kurute suvar-gásya lokásya sám-ashṭyai. nấ 'nyò 'nyám ánu prá padyeta, yád anyò 'nyám anu-prapádyeta 'rtúr ṛitúm ánu prá padyeta 'rtávo móhukàḥ syuḥ ‖ 3 ‖ prá-siddham evấ 'dhvaryúr dákshiṇena prá padyate[3] prá-siddham prati--prasthâtó 't-tareṇa, tásmâd âdityáḥ shấṇ mấsó dákshi-ṇenai 'ti[3] shấḍ út-tareṇo. 'payâmâ-gṛihîto 'si sa--sárpo 'sy a--has-patyấya tvé 'ty âhấ, 'sti trayo-

---

3. ṛitugrahâḥ. [1] als Compositum. [2] ohne avagraha. [3] unbetont. [4] s. P. 4, 40. [5] s. P. 4, 5. [6] paçữn C prima manu.

-daço mãsa íty âhus, tám evá tát prîṇâti ‖ 4 ‖ kó, jîvanti dvíṣ, syuç, cátustrioçac ca ‖ 3 ‖

1, 4, 14, 1. — K. 28, 2. — Ç. 4, 3, 1, 4-20. — manushyãḥ | naḥ | anvâbhâvishyantîty ânu-âbhâvishyanti — âyan — anú | preti | ajânan — ṛitugrahâ ity ṛitu-grahâḥ — gṛihyete iti — ṛitû iti — preti | ishya — âha | ṛitu-bhir ity ṛitu-bhiḥ — âkramâṇam ity ã-kramâṇam — na | anyaḥ | anyam | anú | preti | padyeta — preti | padyate — eti.

4. suvar-gãya vã été lokâya gṛihyante yád ṛitu-grahã, jyótir indrâ-'gní, yád aindrâ-'gnám ṛitu-pâtréṇa gṛihṇâti jyótir evã 'smâ upárishṭâd[1] dadhâti, suvar-gásya lokásyã 'nu-khyâtyâ. ojo-bhṛítau vã etaú devãnâm yád indrâ-'gní, yád aindrâ-'gnó gṛihyáta ója evã 'va runddhe[2].

vaiçva-deváu çukra-pâtréṇa gṛihṇâti, vaiçva-devyò vaí pra-jã, asãv âdityáḥ çukró, yád vaiçva-deváu çukra-pâtréṇa gṛihṇâti tásmâd asãv âdityáḥ ‖ 1 ‖ sárvâḥ pra-jãḥ pratyáñn[1] úd eti, tásmât sárva evá manyate: mãm práty úd agâd íti. vaiçva-deváu çukra-pâtréṇa gṛihṇâti, vaiçva-devyò vaí pra-jãs, téjaḥ çukró, yad vaiçva-deváu çukra-pâtréṇa gṛihṇâti pra-jãsv evá téjo dadhâti ‖ 2 ‖ tásmâd asãv âdityás, trioçác ca ‖ 4 ‖

(1, 4, 15, 1. 16, 1). — K. 28, 2. — Ç. 4, 3, 1, 21-27. — ṛitugrahâ ity ṛitu-grahâḥ — aindrâgnam ity aindra-agnam — anúkhyâtyâ ity anú-khyâtyai — gṛihyate.

5. índro marúd-bhiḥ sãṃ-vidyena mãdhyamdine[1] sávane vṛitrám ahan; yán mãdhyamdine sávane marutvatîyâ gṛihyánte vãrtra-ghnâ evá té yájamânasya gṛihyante. tásya vṛitrám jaghnúsha ṛitávo 'muhyant, sá ṛitu-pâtréṇa

---

4. aindrâgnaḥ (und vaiçvadevaḥ). [1] ohne avagraha. [2] rumdhe ABCDW.

5. marutvatiyâ máhendraç ca. [1] ohne avagraha.

marutvatîyân agṛihṇât, tâto vai sá ṛitûn prâ 'jânâd, yád ṛitu-pâtréṇa marutvatîyâ gṛihyánta ṛitûnâm prá-jnâtyai.

vájraṃ vâ etáṃ yájamâno bhrâtṛivyâya prá harati yán marutvatîyâ, úd evá prathaména ‖ 1 ‖ yachati prá harati dvitîyena stṛiṇuté tṛitîyenâ. "yudhaṃ[1] vâ etád yájamânaḥ sáos kurute[2] yán marutvatîyâ, dhánur evá prathamó jyâ dvitîya íshus tṛitîyaḥ; práty evá prathaména dhatte ví sṛijati dvitîyena vídhyati tṛitîyené. 'ndro vṛitráo hatvâ párâm parâ-vátam agachad: ápâ 'râdham íti mányamânaḥ, sá hárito[3] 'bhavat, sá etân marutvatîyân âtma-spáraṇân[4] apaçyat, tân agṛihṇîta ‖ 2 ‖ prâ-'ṇám evá prathaménâ 'spṛiṇutâ[5] 'pâ-'náṃ dvitîyenâ "tmânaṃ tṛitîyenâ; "tma-spáraṇâ vâ eté yájamânasya gṛihyante yán marutvatîyâḥ, prâ-'ṇám evá prathaména spṛiṇute[5] 'pâ-'náṃ dvitîyenâ "tmânaṃ tṛitîyené. 'ndro vṛitrám ahan, táṃ devâ abruvan: mahân vâ ayám abhûd yó vṛitrám ávadhîd iti, tán mahe-'ndrásya mahendra-tváo, sá etám mâhe-'ndrám ud-dhârám úd aharata vṛitráo hatvâ 'nyâsu devátâsv[1] ádhi; yán mâhe-'ndró gṛihyáta ud-dhârám evá táṃ yájamâna úd dharate 'nyâsu pra-jâsv ádhi.

çukra-pâtréṇa gṛihṇâti, yajamâna-devatyo vai mâhe-'ndrás téjaḥ çukró, yán mâhe-'ndráo çukra-pâtréṇa gṛihṇâti yájamâna evá téjo dadhâti ‖ 3 ‖ prathaménâ, 'gṛihṇita, devátâsv, ashṭâvio̱çatiç ca ‖ 5 ‖

(1, 4, 17, 1 - 21, 1). — K. 28, 3. — Ç. 4, 3, 3, 6-17. — sâṃvidyeneti sâm-vidyena — yat | mâdhyâṃdine — marutvatîyâḥ — amuhyan — marutvatîyâḥ | gṛihyante — yachati[5] — sam iti | kurute | yat | marutvatîyâḥ — dhatte[5] | vîti — aspṛiṇuta — âtmasparâṇâ ity âtma-sparâṇâḥ — spṛiṇute —

5. [2] so ("o̱s k°) ABW, s. P. 5, 6. [3] vivarṇaḥ. [4] svasya bhitinivâraṇena priṇayitṛin. [5] unbetont.

mahêndrasyeti mahâ-indrasyâ — mâhêndram iti mâhâ-indram — uddhâram ity út-hâram — adhîti — gṛihyatê — yajâmâne | êva.

6. áditiḥ putrá-kâmâ sâdhyébhyo devébhyo brahmau-'danám apacat, tásyâ uc-chéshaṇam adadus, tát prâ 'çnât, sâ réto 'dhatta, tásyai catvâra âdityâ ajâyanta; sâ dvitîyam apacat, sâ 'manyato: 'c-chéshaṇân ma imê 'jnata yád ágre prâ-'çishyâmî 'tô me vásîyâôso janishyanta iti, sâ 'gre prâ 'çnât, sâ réto 'dhatta, tásyai vy-ṛiddham âṇḍám ajâyata; sâ "dityébhya evá ‖ 1 ‖ tṛitîyam apacad: bhógâya ma idáô çrântám astv íti, tê 'bruvan: váraṃ vṛiṇâmahai yó 'to jâyâtâ asmâkaô sá éko 'sad yò 'sya pra-jâyâm ṛídhyâtâ[1] asmâkam bhógâya bhavâd íti; táto vívasvân âdityò 'jâyata, tásya vâ iyám pra-jâ yán manushyâs, tâsv éka evá 'rddhó[2] yó yájate, sá devânâm bhógâya bhavati. devâ vai yajnâd ‖ 2 ‖ rudrâm antár âyant, sâ âdityân anv-âkramata[3], té dvi-devatyân prâ 'padyanta, tân nâ práti prâ 'yachan; tásmâd ápi vádhyam prá-pannaṃ na práti prá yachanti. tásmâd dvi-devatyebhya âdityó nír gṛihyate. yád uc-chéshaṇâd ájâyanta tásmâd uc-chéshaṇâd gṛihyate. tisṛí-bhir ṛig-bhír gṛihṇâti; mâtâ pitâ putrás tád evá tán mithunám, úlbaṃ gárbho jarâyu tád evá tát ‖ 3 ‖ mithunám. paçávo vâ eté yád âdityâ ûrg dádhi, dadhnâ madhyatáḥ[4] çrîṇâty ûrjam evá paçûnâm madhyató dadhâti; çṛitâ-"tañkyena[5], medhya-tvâya, tásmâd âmâ pakvâṃ duhe. paçávo vâ eté yád âdityâḥ, pari-çrítya gṛihṇâti, prati-rúdhyai 'vâ 'smai paçûn gṛihṇâti. paçávo vâ eté yád âdityâ, eshá rudró yád agníḥ, pari-

6. âdityagrahaḥ. [1] ṛiddhy° B. [2] °rdho A. [3] als Compositum. [4] ohne avagraha. [5] so BDW, °taky° C.

-çritya gṛihṇâti rudrâd evá paçûn antár dadhâti ‖ 4 ‖ eshá vaí vívasvân âdityó yád upâṁçu-sávanaḥ, sá etám evá soma-pîthám pári çaya ā́ tṛitîya-savanād; vívasva âdityai 'shá te soma-pîthá íty âha, vívasvantam evā́ "dityáṁ soma-pîthéna sám ardhayati. yā́ divyā́ vṛíshṭis táyâ tvâ çrîṇâmī 'ti vṛíshṭi-kâmasya çrîṇîyâd, vṛíshṭim evā́ 'va runddhe[6]; yádi tâják pra-skánded várshukaḥ parjányaḥ syâd, yádi cirám ávarshuko. ná sâdayaty, ásannâd dhí pra-jā́ḥ pra-jā́yante; nā́ 'nu váshaṭ karoti, yád anu-vashaṭkuryā́d rudrám pra-jā́ anv-ávasṛijen[3]; ná hutvā́ 'nv îksheta, yád anv-îksheta cákshur asya pra--mā́yukaṁ syât, tásmān nā́ 'nv-îkshyaḥ ‖ 5 ‖ evá, yajnā́j, jaráyu tád evá tád, antár dadhâti, ná, saptávioçatiç ca ‖ 6 ‖

1, 4, 22, 1. — K. 28, 6. — Ç. 4, 3, 5, 4-18. — uccheshâṇam ity út-çeshâṇam — preti | âçnât — adhatta — amanyata — ajnata — janishyante — âçnât — me — atâḥ | jâyâtai — asat — ṛidhyâtai — vivâsvân — prajeti pra-jâ — ṛiddhaḥ — devâḥ — antaḥ | âyan — anvâkrâmatety ânu-âkrâmata — prati | preti | ayachan — apîti — prati | preti | yachanti — âdityaḥ | ûrk — çritâtaṅkyéneti çrita-âtaṅkyéna — çaye | eti — anv iti | vashaṭ | karoti — anuvashaṭkuryâd ity ânu-vashaṭkuryât — anvavâsṛijed ity ânu-avâsṛijet.

7. antaryâma-pâtréṇa sâvitrám âgrayaṇā́d gṛihṇâti, prajā́-patir vā́ eshá yád âgrayaṇáḥ, pra-jā́nâm pra-jánanâya. ná sâdayaty, ásannâd dhí pra-jā́ḥ pra-jā́yante; nā́ 'nu váshaṭ karoti, yád anu-vashaṭkuryā́d rudrám pra-jā́ anv-ávasṛijed[1]. eshá vaí gâyatró devā́nâṁ yát savitaí, 'shá gâyatriyaí loké gṛihyate yád âgrayaṇó, yád antaryâma-pâtréṇa sâvitrám âgrayaṇā́d gṛihṇā́ti svā́d evaí

6. [6] rumdhe ABCDW.
7. sâvitraḥ, vaiçvadevaḥ. [1] als Compositum.

'naṃ yóner nír gṛihṇâti. víçve ‖ 1 ‖ devâs tṛitîyaꣳ sávanaṃ nó 'd ayachan, té savitâram prâtaḥsavaná-bhâgaꣳ sántaṃ tṛitîya-savanám abhí páry aṇayan[2], táto vaí té tṛitîyaꣳ sávanam úd ayachan; yát tṛitîya-savané sâvitró gṛihyáte tṛitîyasya sávanasyó 'd-yatyai. savitṛi-pâtréṇa vaiçva-deváṃ kaláçâd gṛihṇâti, vaiçva-devyò vaí pra-jâ, vaiçva-devâḥ kaláçaḥ; savitâ pra-savânâm îçe, yát savitṛi-pâtréṇa vaiçva-deváṃ kaláçâd gṛihṇâti savitṛi-prasûta evâ 'smai pra-jâḥ prá ‖ 2 ‖ janayati. sóme sómam abhí gṛihṇâti, rétа evá tád dadhâti. su-çármâ 'si su-pratishṭhâná íty âha, sóme hí sómam abhi-gṛihṇâti, práti-shṭhityâ. etásmin vâ ápi gráhe manushyèbhyo devébhyaḥ pitṛí-bhyaḥ kriyate; su-çármâ 'si su-pratishṭhâná íty âha, manushyèbhya evaí 'téna karoti; bṛihád íty âha, devébhya evaí 'téna karoti; náma íty âha, pitṛí-bhya evaí 'téna karoty; etâvatîr[3] vai devátâs[3], tâbhya evaí 'naꣳ sárvâbhyo gṛihṇâty. eshá te yónir víçvebhyas tvâ devébhya ity âha, vaiçva-devó hy eshâḥ ‖ 3 ‖ víçve, prá, pitṛíbhya evaí 'téna karoty, ékân ná viꣳçatíç ca ‖ 7 ‖

1, 4 (23, 1.), 26, 1. — K. 28, 7. — Ç. 4, 4, 1, 1-14. — anv iti | vashaṭ | karoti — anuvashaṭkuryâd ity ánu-vashaṭkuryât — anvavâsṛijed ity ánu-avâsṛijet — abhi | pariti | anayan — prajâ iti pra-jâḥ — suçarmeti su-çarmâ — pratishṭhityâ iti prati-sthityai — apîti.

8. prâ-'ṇó vâ eshá yád upâ-'ꣳçûr, yád upâꣳçu-pâtréṇa prathamáç co 't-tamáç ca gráhau gṛihyéte[1] prâ-'ṇám evâ 'nu pra-yánti prâ-'ṇám ánû 'd yanti. prajâ-patir vâ eshá yád âgrayaṇáḥ prâ-'ṇá upâ-'ꣳçûḥ pátnîḥ pra-

7. [2] so (aṇ°) ABW, s. P. 7, 5. [3] ohne avagraha.
8. pâtnîvato grahaḥ. [1] s. P. 4, 40.

-jāḥ prá janayanti, yád upâṁçu-pâtréṇa pâtnî-vatám âgra-yaṇād gṛihṇâti pra-jānâm pra-jánanâya, tásmât prâ-'ṇám pra-jā ánu prá jâyante. devā vā itá-itaḥ pátnîḥ suvar--gám ‖ 1 ‖ lokám ajigâṁsan, té suvar-gám lokám ná prā 'jânan, tá etám pâtnî-vatám apaçyan, tám agṛihṇata, táto vai té suvar-gám lokám prā 'jânan; yát pâtnî-vató gṛih-yáte suvar-gásya lokásya prá-jnâtyai. sá sómo nā 'tishṭhata strîbhyó gṛihyámāṇas, tám ghṛitám vájram kṛitvā 'ghnan, tám nír-indriyam bhûtám agṛihṇan, tásmât stríyo nír-indriyâ ádâyâ-'dîr[2] ápi pâpāt puṁsá úpasti-taram ‖ 2 ‖ vadanti; yád ghṛiténa pâtnî-vatáṁ çrîṇāti vájreṇai 'vai 'nam váçe kṛitvā gṛihṇâty. upayâmá-gṛihîto 'sî 'ty âhe, 'yám vā upa-yâmás, tásmâd imām pra-jā ánu prá jâyante. bṛihaspáti-sutasya[3] ta íty âha, bráhma vai devānâm bṛihaspátir[4], bráhmaṇai 'vā 'smai pra-jāḥ prá jan-ayatî. 'ndo[5] íty âha, réto vā índû, réta evá tád da-dhâtî. 'ndriyâ-va[6] íti ‖ 3 ‖ âha, pra-jā vā indriyám, pra-jā evā 'smai prá janayaty. ágnāṁs[7] íty âhâ, 'gnír 'vai reto-dhāḥ; pátnî-va íty âha, mithuna-tvāya. sa--jūr devéna tváshṭrâ sómam pibé 'ty âha, tváshṭâ vai paçûnām mithunānāṁ rûpa-kṛíd, rûpám evá paçúshu dadhâti. devā vai tváshṭâram ajighâṁsant, sá pátnîḥ prā 'padyata, tám ná práti prā 'yachan, tásmâd ápi ‖ 4 ‖

---

8. [2] ādâ[0] A. [3] s. P. 6, 7. [4] ohne avagraha. [5] tonlos, weil so in der citirten Stelle; zu o s. P. 4, 7 Whitney p. 104. [6] s. P. 3, 5; man erwartet (s. I, 4, 27, 1) unbedingt [0]yâvata, und so hat auch B (p. 668), aber in ACDW (s. auch Anm. [11]) steht nur [0]yâva und zwar in ADW un-accentuirt, also als Vocativ! es erscheint dies als ein direktes Vergehen gegen den Text des citirten Spruches, veranlafst vermuthlich durch die drei andern Vocative, die daraus hier, vorher und nachher, aufgeführt sind (indo, agnâ3i, patnîvaḥ). Aus C habe ich mir die Oxytonirung des ersten Gliedes vor und nach iti notirt, was Hr. Bergaigne, der die Stelle nochmals darin nachzusehen die Güte hatte, als richtig bestätigt; darin liegt wohl noch eine Spur der ursprünglichen Lesart vor. (In K ist richtig indriyâva*ta* iti citirt). [7] so (agnâ3) ABW; agnâ3i C sec. m. D.

vádhyam prá-pannam ná práti prá yachanti; tásmàt pâtnî-vaté tváshṭré 'pi gṛihyate. ná sâdayaty, ásannâd dhí pra-jâḥ pra-jâyante. nã 'nu váshaṭ karoti; yád anu-vashaṭkuryâd rudrám pra-jã anv-ávasṛijed[8], yán nã 'nu-vashaṭkuryâd áçântam agnî-'t sómam bhakshayed, upâ-'ꣳçv ánu váshaṭ karoti ná rudrám pra-jã anv-avasṛijáti çântám agnî-'t sómam bhakshayaty. ágnî-'n néshṭur upá-stham ã sîda ‖ 5 ‖ néshṭaḥ pátnîm ud-ãnayé[8] 'ty âhâ, 'gnî-'d evá néshṭari réto dádhâti néshṭâ pátniyâm. ud-gâtrã sám khyâpayati, prajã-patir vã eshá yád ud-gâtã, pra-jãnâm pra-jánanâyâ. 'pá úpa prá vartayati, réta evá tát siñcaty. ûrúṇó 'pa prá vartayaty[9], ûrúṇâ hí rétaḥ sicyáte. nagnam-kṛityo "rúm úpa prá vartayati, yadã hí naguá ûrúr bhávaty átha mithunî[10] bhavató, 'tha rétaḥ sicyaté, 'tha pra-jâḥ prá jâyante ‖ 6 ‖ pátniḥ suvargám, úpastitaram, indriyâva[11] íty, ápi, sîda, mithuny[10], àshṭaú ca ‖ 8 ‖

1, 4, 27, 1. — K. 28, 8. — Ç. 4, 4, 2, 9-18. — gṛihyete iti — anv iti[12] | prayantîti — anú | ud iti | yanti — anú | preti | jâyante | devâḥ | vai | ita-ita itîtaḥ-itaḥ — te | etam — strîbhyaḥ — adãyâdîr ity adãya-adîḥ[13] — anú | preti | jâyante — te | iti — indo[5] iti — indúḥ — indriyâva itîndriya-vaḥ[6] — prajâ iti pra-jâḥ | vai — agnâsi — patnîva iti patnî-vaḥ — devâḥ — prati | preti | ayachan — prati | preti | yachanti — apîti — anv iti | vashaṭ | karoti — anuvashaṭkuryâd ity ánu-vashaṭkuryât — anvavásṛijed ity ánu-avásṛijet — agnid ity ágni-it — upâꣳçv ity úpa-aꣳçu — anvavasṛijatîty ánu-avasṛijati — udânayety út-ânáya — dadhâti — apaḥ | upá | preti — ûrum | upá | preti — mithunî | bhavataḥ.

---

8. [8] als Compositum. [9] ûrupradeçe srávitam jalam guhyaparyantam pravartate. [10] s. P. 4, 53. [11] so (°yâva und unbetont!) ACDW. [12] nicht componirt mit prayánti. [13] als ob von √ad!

9. índro vṛitrám ahan, tásya çîrsha-kapâlám úd aubjat, sá droṇa-kalaçò 'bhavat, tásmât sómaḥ sám asravat, sá hâri-yojanò 'bhavat; táṃ vỳ acikitsaj: juhávânîs mã haushãsm íti, sò 'manyata: yád dhoshyãmy âmáo hoshyâmi yán ná hoshyãmi yajna-veçasáṃ karishyâmî 'ti, tám adhriyata[1] hótuo; sò 'gnír abravîn: ná máyy âmáo hoshyasî 'ti, táṃ dhânãbhir açrîṇât || 1 || táo çṛitám[2] bhûtám ajuhot; yád dhânãbhir hâri-yojanáo çrîṇãti çṛita-tvãya[2], çṛitám evaí 'nam bhûtáṃ juhoti; bahvîbhiḥ çrîṇâty, etãvatîr[3] evã 'syâ 'múshmiṅ loké[4] kâma-dúghâ bhavanty; átho khálv âhur: etã vã índrasya pṛiçnayaḥ kâma-dúghâ yád dhâri-yojanîr[5] íti, tásmâd bahvîbhiḥ çrîṇîyâd. ṛik-sâmé vã índrasya hárî[6] soma-pãnau, táyoḥ pari-dháya â-dhãnaṃ[7], yád ápra-hṛitya pari-dhîñ juhuyãd[8] antár-âdhânâbhyâm || 2 || ghâsám prá yachet, pra-hṛítya pari-dhîñ juhoti[8] nír-âdhânâbhyâm evá ghâsám prá yachaty. un-netã juhoti, yâtá-yâme 'va hỳ etárhy adhvaryúḥ svagã-kṛito, yád adhvaryúr juhuyãd yáthâ ví-muktam púnar yunákti tâdṛíg[3] evá tác. chîrshánn adhi-nidhãya juhoti, çîrsható[3] hí sá sam-ábhavad; vi-krámya juhoti, vi-krámya hî 'ndro vṛitrám áhant, sám-ṛiddhyai[9]. paçávo vaí hâri-yojanîr; yát sam-bhindyãd[10] álpâḥ || 3 || enam paçávo bhuñjánta[11] úpa tishṭheran, yán ná sam-bhindyãd bahâva enam paçávó 'bhuñjanta úpa tishṭheran, mánasâ sám bâdhata, ubháyaṃ karoti, bahâva evaí 'nam paçávo bhuñjánta úpa tishṭhanta. un-netáry upa-havám ichante, yá evá

---

9. hâriyojanaḥ. [1] sghri° C., addhri° ABW. [2] çritaṃ D, çrutatvâya B (Comm.). [3] ohne avagraha. [4] °nl° AW, n mit virâma B. [5] dhânâḥ. [6] s. P. 4, 11. 15. [7] âdhîyate mukhe prakshipyate 'çvaṃ niyantum ity âdhânaṃ khalinam B (p. 674), s. T. Br. I, 6, 3, 10. [8] °nj° A. W (das zweite Mal), °mj° W (das erste Mal); n mit virâma B. [9] ṛidhyai ABCDW. [10] dantaiḥ khaṇḍayet. [11] pâlayantaḥ.

tátra soma-pîthás tám evā̃ 'va rundhata. uttara-vedyā̃ṃ ní vapati, paçávo vā̃ uttara-vedíḥ, paçávo hâri-yojanī̃ḥ, paçúshv evá paçū̃n práti shṭhâpayanti[12] ‖ 4 ‖ açriṇâd, antár-âdhânâbhyâm, álpâ, sthâpayanti ‖ 9 ‖

(1, 4, 28, 1). — K. 28, 9. — Ç. 4, 4, 3, 2-12. — ju̱havâ̱nîꜣ | mâ | hau̱shâꜣm — kâ̱ma̱dughâ̱ iti kâma-dughā̃ḥ — atho̱ iti — e̱tâḥ — kâ̱ma̱dughâ̱ iti kâma-dughā̃ḥ — ṛi̱ksâ̱me ity ṛik-sâ̱me — harî iti — yâ̱tayâ̱meti yâ̱ta-yâ̱mâ̱ — a̱dhi̱ni̱dhâ-yety ádhi-ni̱dhâyá — bhu̱ñjantáḥ — abhúñjantaḥ — bâ̱dha̱te̱ — ti̱shṭha̱nte̱ — ru̱ndha̱te̱ — sthâ̱pa̱ya̱nti̱.

10. gráhân vā̃ ánu pra-jā̃ḥ paçávaḥ prá jâyanta, upâꜥçv-antaryâmā̃v ajâ-'váyaḥ, çukrā̃-manthínau púrushâ, ṛitu-grahā̃n éka-çaphâ, âditya-graháṃ gā̃va. âditya-grahó bhū̃yishṭhâbhir ṛig-bhír gṛihyate, tásmâd gā̃vaḥ paçûnā̃m bhū̃yishṭhâ; yát trír upâ-'ꜥçúꜥ hástena vi-gṛihṇā̃ti, tásmâd dvaú trī̃n ajā̃ janáyaty áthā̃ 'vayo bhū̃yasîḥ. pitā̃ vā̃ eshá yád âgrayaṇáḥ putráḥ kaláço; yád âgrayaṇá upa-dásyet kaláçâd gṛihṇîyâd, yáthâ pitā̃ ‖ 1 ‖ putráṃ kshitá[1] upa-dhā̃vati tâdṛíg[2] evá tád. yát kaláça upa-dásyed âgrayaṇā̃d gṛihṇîyâd, yáthâ putráḥ pitáraṃ kshitá upa-dhā̃vati tâdṛíg evá tád. âtmā̃ vā̃ eshá yajnásya yád âgrayaṇó; yád gráho vâ kaláço vo 'pa-dásyed âgra-yaṇā̃d gṛihṇîyâd, âtmána evā̃ 'dhi yajnáṃ nísh karoty[3]. ávi-jnâto vā̃ eshá gṛihyate yád âgrayaṇá, sthâlyā̃[4] gṛih-ṇā̃ti vâyavỳena[5] juhoti tásmât ‖ 2 ‖ gárbheṇā̃ 'vi-jnâtena brahma-hā̃[6]. 'va-bhṛithám áva yanti, párâ sthâlī̃r

9. [12] so (shṭh°) ABW, s. P. 6, 4.

10. kshaye tv âgrayaṇâdînâm punargrahaḥ. [1] kshîṇavṛittiḥ. [2] ohne avagraha. [3] so (°shk°) ABW, s. P. 8, 24. [4] °lyâṃ C. [5] dârupâtreṇa. [6] proshite bhartari jârajanyo garbho bhartâram praty avijnâtas (! s. Çat. IV, 5, 2, 10), tena garbheṇo 'tpannam brahma jahâti (!) parityajatîti brahmahâ (!).

ásyanty úd vâyavyâni haranti, tásmât stríyaṃ jâtâṃ párâ 'syanty[7] út púmâṁsaṁ haranti[8]. yát puro-rúcam ấha yáthâ vásyasa â-hárati tâdṛíg[2] evá tád; yád gráhaṃ gṛihṇấti yáthâ vásyasa â-hṛítya prấ-'ha tâdṛíg evá tád; yát sâdáyati yáthâ vásyasa upa-nidhấyâ 'pa-krấmati tâdṛíg evá tád. yád vaí yajnásya sấmnâ yájushâ kriyáte çithilấṃ tád, yád ṛicấ tád dṛiḍhám, purástâd-upayâmâ yájushâ gṛihyanta[7] upárishṭâd-upayâmâ ṛicấ, yajnásya dhṛítyai ‖ 3 ‖ yáthâ pitấ, tásmâd, apa-krấmati tâdṛíg evá tád yád, ashṭấdaça ca ‖ 10 ‖

K. 27, 9. — [1] Ç. 4, 5, 5, 1-10; [2] 2, 2, 5. — jâyantē[7] — bhûyishṭhâḥ — avâyaḥ — adhîti — nir iti | karoti — sthâlyâ | gṛihṇâti — asyânti — pareti | asyanti — vasyâse — preti | âhâ — purastâdupayâmâ iti purastât-upayâmâḥ — gṛihyantē.

11. prấ 'nyấni pấtrâṇi yujyánte nấ 'nyấni; yấni parâcînâni[1] pra-yujyánte 'múm evá taír lokám abhí jayati, párâñ[1] iva hỳ asaú lokó; yấni púnaḥ pra-yujyánta imám evá taír lokám abhí jayati, púnaḥ-punar iva hỳ ayáṃ lokáḥ. prấ 'nyấni pấtrâṇi yujyánte nấ 'nyấni; yấni parâcînâni pra-yujyánte tấny ánv óshadhayaḥ[1] párâ bhavanti; yấni púnaḥ ‖ 1 ‖ pra-yujyánte tấny ánv óshadhayaḥ púnar ấ bhavanti. prấ 'nyấni pấtrâṇi yujyánte nấ 'nyấni; yấni parâcînâni pra-yujyánte tấny ánv âraṇyấḥ paçávó 'raṇyam ápa yanti; yấni púnaḥ pra-yujyánte tấny ánu grâmyấḥ paçávo grấmam upấ-'vayanti[2]. yó vaí gráhâṇâṃ ni-dấnaṃ véda nidấna-vân bhavaty; ấjyam íty ukthám tád vaí

---

10. [7] unbetont. [8] sthâlival loke 'pi striyaṃ duhitaraṃ vivâhena (!) varakule parityajanti, pumâṁsaṃ tu vâyavyavad uddharanti samyak poshayanti; dabei ist jâtâm ganz ausgelassen! s. Nir. 3, 4. Ind. Stud. 9, 481.

11. (somapâtrâdipraçaṁsâ). [1] ohne avagraha. [2] als Compositum.

gráhâṇâṃ ni-dā́naṃ, yád upâ-'ᴗçú çáᴗsati tát ‖ 2 ‖ upâᴗçv-antaryâmáyor, yád uccaís tád ítareshâṃ gráhâṇâm, etád vaí gráhâṇâṃ ni-dā́naṃ, yá eváṃ véda nidā́na-vân bhavati. yó vaí gráhâṇâm mithunáṃ véda prá pra-jáyâ paçú-bhir mithunaír jâyate; sthâlī́bhir anyé gráhâ gṛihyánte vâyavỳair anyá, etád vaí gráhâṇâm mithunáṃ, yá eváṃ véda prá pra-jáyâ paçú-bhir mithunaír jâyata.

índras tváshṭuḥ sómam abhî-sháhâ[3] 'pibat, sá víshvañ[1] ‖ 3 ‖ vỳ ârchat, sá âtmánn â-rámaṇaṃ nā́ 'vindat, sá etā́n anu-savanám[4] puroḍā́çân[1] apaçyat, tā́n nír avapat, taír vaí sá âtmánn â-rámaṇam akuruta; tásmâd anu-savanám puroḍā́çâ nír upyante, tásmâd anu-savanám puroḍā́çânâm prā́ 'çnîyâd âtmánn evā́ ''-rámaṇaṃ kurute naí 'naᴗ sómó 'ti pavate. brahma-vâdíno vadanti: ná 'rcā́ ná yájushâ pañktír âpyaté 'tha kíṃ yajnásya pâñkta-tvám íti, dhânā́ḥ karambháḥ pari-vâpáḥ puroḍā́çaḥ[1] payasỳâ, téna pañktír âpyate, tád yajnásya pâñkta-tvám ‖ 4 ‖ bhavanti yā́ni púnaḥ, çáᴗsati tád, víshvañ, kíṃ, cáturdaça ca ‖ 11 ‖

[3] 2, 3, 2, 6. — [4] Ç. 4, 2, 4, 18. Ait. Br. 2, 23. — yujyantè | na — prayujyanta itì pra-yujyantè — upâvàyantîty ùpa-avàyanti — gṛihyantè — jâyate — abhîshahety àbhi-sahā́ — anusavanam ity ànu-savanam — puroḍâçā́ḥ | nir itì — na | ṛicâ.

índro vṛitrā́yā́, ''yur vaí, yajnéna, suvargā́yé, 'ndro marúdbhir, áditir, antaryâmapâtréṇa, prâṇá upâᴗçupâtréṇé, 'ndro vṛitrám ahan tásya, gráhân vaí, prā́ 'nyā́ni pā́trâṇy, ékâdaça ‖ 11 ‖

índro vṛitrā́ya (1, 1), púnar ṛitúnâ ''ha (3, 8), mithunám paçávo (6, 4), néshṭaḥ pátnîm (8, 6), upâᴗçvantaryâmáyor (11, 3), dvícatvâriᴗçat ‖ 42 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ shashṭhakâṇḍe pañcamaḥ prapâṭhakaḥ ‖

---

11. [3] s. P. 3, 7. 6, 2. [4] s. P. 6, 10.

1. suvar-gắya vắ etắni lokắya hûyante yád dâkshiṇắni[1]. dvắbhyâṃ gắrha-patye juhoti, dvi-pắd yájamânaḥ, práti-shṭhityâ. ắgnî-'dhre juhoty, antáriksha[2] evắ " kramate. sádo 'bhy aí 'ti[3], suvar-gám evaí 'naṃ lokáṃ gamayati. saurîbhyâm ṛig-bhyắṃ gắrha-patye juhoty, amúm evaí 'naṃ lokáṁ sam-árohayati[4]; náya-vatya 'rcắ "gnî-'dhre juhoti, suvar-gásya lokásyâ 'bhí-nîtyai. dívaṃ gacha súvaḥ paté 'ti hiraṇyam ‖ 1 ‖ hutvó 'd gṛihṇâti, suvar-gám evaí 'naṃ lokáṃ gamayati. rûpéṇa vo rûpám abhy aí 'mî[3] 'ty âha, rûpéṇa hỳ âsâṁ rûpám abhy aí 'ti[3-5] yád dhiraṇyena. tuthó vo viçvá-vedâ ví bhajatv íty âha, tuthó ha sma vaí viçvá-vedâ devắnâṃ dákshiṇâ ví bhajati, ténai 'vaí 'nâ ví bhajaty. etát te agne[6] rắdhaḥ ‖ 2 ‖ aí 'ti[7] sóma-cyutam íty âha, sóma-cyutaṁ hỳ asya rắdha aí 'ti[5]. tán mitrásya pathắ nayé 'ty âha, çắntyâ. ṛitásya pathắ pré 'ta candrá-dakshiṇâ íty âha, satyáṃ vắ ṛitáṁ, satyénai 'vaí 'nâ ṛiténa ví bhajati. yajnásya pathắ suvitắ[2] náyantîr íty âha, yajnásya hỳ etắḥ pathắ yánti yád dákshiṇâ. brâhmaṇám adyá râdhyâsam ‖ 3 ‖ ṛíshim ârsheyám íty âhai, 'shá vaí brâhmaṇá ṛíshir ârsheyó yáḥ çuçruvắn, tásmâd evám âha. ví súvaḥ páçya vỳ antáriksham[2] íty âha, suvar-gám evaí 'naṃ lokáṃ gamayati. yátasva sadasỳair íty âha, mitra-tvắyâ. 'smád-dâtrâ deva-trắ gachata mádhu-matîḥ prá dâtắram ắ viçaté 'ty âha, vayám ihá pra-dâtắraḥ smò 'smắn amútra[1] mádhu-matîr ắ viçaté 'ti ‖ 4 ‖ vắvaí[2] 'tád

---

6, 1-11 (dâkshiṇâdini). 1. dâkshiṇâni. [1] dakshiṇâṃ ditsunâ hotavyâni. [2] ohne avagraha. [3] nicht componirt mit abhi und â. [4] als Compositum. [5] trotz hi in CD unbetont! [6] so (°e a°) ABW, s. P. II, 10. [7] rádha eti B (p. 697).

âha. hiraṇyaṃ dadâti, jyótir vaí hiraṇyaṃ, jyótir evá purástâd dhatte, suvar-gásya lokásyâ 'nu-khyâtyâ. agnî-'dhe dadâty, agní-mukhân evá 'rtûn prîṇâti; brahmáṇe dadâti, prá-sûtyai; hótre dadâty, âtmâ vâ eshá yajnásya yád dhótâ, "tmânam evá yajnásya dákshiṇâbhiḥ sám ardhayati ‖ 5 ‖ hiraṇyaꝏ, rádho, râdhyâsam, mádhumatîr á viçaté 'ty, ashṭâ-triꝏçac ca ‖ 1 ‖

1, 4, 43, 1. 2. — K. 28, 4. — Ç. 4, 3, 4, 6-22. — pratishṭhityâ iti prati-sthityai | âgnîdhra ity âgni-idhre — antarikshe eva | eti — abhi | eti | eti[3] — samârôhayatîti sam-ârôhayati | nayâvatyeti naya-vatyâ | ṛicâ — abhi | eti | emi[3] — abhi | eti | eti[5 u. 6] — viçvavédâ iti viçva-vedâḥ | vîti — vai | viçvavédâ iti viçva-vedâḥ — dakshiṇâḥ — enâḥ — agne | râdhâḥ | eti | eti — asya | râdhâḥ | eti | eti[5] — çântyai — suvitâ — dakshiṇâḥ — asmaddâtrâ ity asmat-dâtrâḥ — smaḥ | asmân | amutrâ — anúkhyâtyâ ity anú-khyâtyai.

2. samishṭa-yajûꝏshi juhoti, yajnásya sám-ishṭyai: yád vaí yajnásya krûrám yád ví-lishṭam yád aty-éti yán nâ 'ty-éti yád ati-karóti[1] yán nâ 'pi karóti[2] tád evá taíḥ prîṇâti. náva juhoti, náva vaí púrushe prâ-'ṇâḥ, púrusheṇa yajnáḥ sám-mito, yâvân[3] evá yajnás tám prîṇâti. shád ṛígmiyâṇi juhoti, shád vâ ṛitáva, ṛitûn evá prîṇâti; trîṇi yájûꝏshi ‖ 1 ‖ tráya imé lokâ, imân evá lokân prîṇâti. yájna yajnám gacha yajná-patim gaché 'ty âha, yajná-patim evaí 'nam gamayati; svâm yónim gaché 'ty âha, svâm evaí 'nam yónim gamayaty; eshá te yajnó yajna-pate sahá-sûktavâkaḥ su-vîra íty âha, yájamâna evá vîryam dadhâti. Vâsishṭhó

---

1. [5] betont C prima manu.

2. samishṭayajuḥ. [1] so (°ti°) ABCDW. [2] nach CD nicht componirt (mit api), trotz Betonung. [3] ohne avagraha.

ha Sâtya-havyó Deva-bhâgám papracha: yát Sṛíñjayân bahu-yâjínó 'yîyajo yajné ‖ 2 ‖ yajnám práty atishṭhipâs yajná-patâ3v íti, sá ho 'vâca: yajná-patâv íti, satyâd vaí Sṛíñjayâḥ párâ babhûvur íti ho 'vâca yajné vâvá yajnáḥ pratishṭhâpya âsîd yájamânasyâ 'parâ-bhâvâyé 'ti. dévâ gâtu-vido gâtúm vittvâ[4] gâtúm ité 'ty âha, yajná evá yajnám práti shṭhâpayati[5], yájamânasyâ 'parâ-bhâvâya ‖ 3 ‖ yájûoshi, yajná, ékacatvâriogac ca ‖ 2 ‖

1, 4, 44, 3. — Ç. 4, 4, 4, 1-14. — yat | atikarotîty áti-karoti | yat | na | apîti | karoti — ṛigmiyâṇi | juhoti — yajámâne | eva — ayîyajaḥ — atishṭhipâsḥ | yajnapatâ3v iti yajna-patâ3u — devâḥ — yajne — sthâpayati.

3. avabhṛitha-yajûoshi juhoti, yád evâ 'rvâcînam[1] éka-hâyanâd énaḥ karóti tád evá taír áva yajate. 'pò 'va-bhṛithám ávai 'ty, ap-sú vaí váruṇaḥ, sâ-'kshâd evá váruṇam áva yajate. vártmanâ vâ anv-ítya yajnáo rákshâosi jighâosanti, sámnâ pra-stotâ 'nv-ávaiti[2], sáma vaí rakshó-hâ, rákshasâm ápa-hatyai. trír ni-dhánam úpai 'ti, tráya imé lokâ, ebhyá evá lokébhyo rákshâosi ‖ 1 ‖ ápa hanti.

púrushaḥ-purusho ni-dhánam úpai 'ti, púrushaḥ-purusho hí rakshasvî[1 a 3], rákshasâm ápa-hatyâ. urúo hí râjâ váruṇaç cakâré 'ty âha, práti-shṭhityai. çatám te râjan bhishájaḥ[1] sahásram íty âha, bheshajám evâ 'smai karoty. abhí-shṭhito váruṇasya pâça íty âha, varuṇa-pâçám evâ 'bhí tishṭhati. barhír abhí juhoty, â-hutînâm práti-shṭhityâ átho agni-váty evá juhoty[4]. ápa-

---

2. [4] vitvâ DW. [5] zu shṭh° s. P. 6, 4.

3. avabhṛithaḥ. [1] ohne avagraha. [2] als Compositum. [3] sarveshâm pratyekam bâdhakam raksho 'sti (!); ebenso schol. zu T. Âr. 5, 9, 4 sarveshv api purusheshu sâdhakâni rakshâôsy anugachanti (!). [4] agnivân vai darbhastamba iti çruter agniyuktatvam.

-barhishaḥ pra-yâjâñ ‖ 2 ‖ yajati, pra-jấ vaí barhíḥ, pra-jấ evá varuṇa-pâçấn muñcaty. âjya-bhâgau yajati, yajnásyai 'vá cákshushî[5] nấ 'ntár eti. váruṇaṃ yajati, varuṇa-pâçấd evaí 'nam muñcaty. agnî́-váruṇau yajati, sấ-'kshâd evaí 'naṃ varuṇa-pâçấn muñcaty. ápa-barhishâv anû́-yâjaú[6] yajati, pra-jấ vaí barhíḥ, pra-jấ evá varuṇa-pâçấn muñcati. catúraḥ pra-yâjấn yajati[7] dvấv anû́-yâjaú[6], shấṭ sám padyante, shấḍ vấ ṛitávaḥ ‖ 3 ‖ ṛitúshv evá práti tishṭhaty. áva-bhṛitha ni-cañkuṇé[8] 'ty âha, yatho-'ditám evá váruṇam áva yajate. samudré[1] te hṛídayam ap-sv̀ antár íty âha, samudré hỳ antár váruṇaḥ. sáṃ tvâ viçantv óshadhîr[1] utấ "pa íty âhâ, 'd-bhír evaí 'nam óshadhî-bhiḥ[6] saṃyáñcaṃ[1] dadhâti. dévîr âpa eshá vo gárbha íty âha, yathâ-yajúr evai 'tát. paçávo vaí ‖ 4 ‖ sómo, yád bhindúnâm[9] bhakshấyet paçu-mấnt syâd[7] váruṇas tv̀ enaṃ gṛihṇîyâd, yán ná bhakshấyed apaçúḥ syân[7] naí 'naṃ váruṇo gṛihṇîyâd, upa-spṛíçyam evá paçu-mấn bhavati[7] naí 'naṃ váruṇo gṛihṇâti. práti-yuto váruṇasya pấça íty âha, varuṇa-pâçấd evá nír mucyaté. 'pratî-"ksham ấ yanti váruṇasyâ 'ntár-hityâ. édho 'sy edhishîmahî́ 'ty âha, sam-ídhai 'vấ 'gníṃ namasyánta upấ-"yanti[2]. téjo 'si téjo máyi dhehî́ 'ty âha, téja evấ "tmán dhatte ‖ 5 ‖ rákshâ⌣si[10], prayâjấn, ṛitávo, vaí, namasyánto, dvấdaça ca ‖ 3 ‖

1, 4, 45, 1-3. — [1]Âr. 5, 9, 4. — Ç. 4, 4, 5, 1-22. — aveti | eti — anvavaitîty ánu-avaiti — upeti | eti — apấhatyâ ity apấ-hatyai — pratishṭhityấ iti prati-sthityai | atho iti | agnivatîty ágni-vati — prajấ iti pra-jấḥ | vai — varuṇapâçấd

3. [5] s. P. 1, 12. [6] s. P. 3, 7. [7] unbetont. [8] [o]cuṃk[o] C prima manu vor iti. [9] so (bhind[o]) ACDW, vind[o] Pet. W. (unter bindu). B (p. 718), doch im schol. somasya paçuprâptisâdhanatvât paçutvam bhidyata iti vindavo jalakaṇâḥ; s. Pet. W. unter bhindu. [10] lokébhyo rákshâ⌣si W.

iti varuṇa-pâçât | muñcati — cakshúshî iti — agnîvarúṇâv ity agnî-varúṇau — anûyâjâv ity ánu-yâjau — prajâ iti pra-jâḥ | vai — yajati | dvau — yathoditam iti yathâ-uditam — antaḥ | iti — âpâḥ | iti — oshádhîbhir ity oshádhi-bhiḥ — bhindûnâm — syât — tu | enam — syât | na — bhavati | na — aprátîkshaṃ ity aprâti-îkshaṃ — antarhityâ ity antaḥ-hityai — upâyantîty úpa-âyánti.

4. sphyéna védim úd dhanti rathâ-'kshéṇa ví mimîte yûpam minoti, tri-vṛítam evá vájraw sam-bhṛítya bhrâtṛivyâya prá harati, stṛityai. yád antar-vedí minuyâd deva-lokám abhí jayed, yád bahir-vedí manushya-lokám, vedy-antásya saṃ-dhaú minoty ubháyor lokáyor abhí-jityâ. úpara-sammitâm minuyât[1] pitṛiloká-kâmasya raçaná-sammitâm manushyaloká-kâmasya cashâla-sammitâm indriyá-kâmasya sárvânt samân pratishṭhâ-kâmasya; yé tráyo madhyamás tânt samân paçú-kâmasyai, 'tân vai ‖ 1 ‖ ánu paçáva úpa tishṭhante, paçu-mân evá bhavati. vy-átishajed[2] ítarân, pra-jáyai 'vaí 'nam paçú-bhir vy-átishajati[2]. yám kâmáyeta: pra-mâyukaḥ syâd íti garta-mitam[3] tásya minuyâd, uttarâ-'rdhyam várshishṭham átha hrásîyâwsam[4] eshâ vaí garta-míd, yásyai 'vám minóti tâják prá mîyate; dakshiṇâ-'rdhyam várshishṭham minuyât suvargâ-kâmasyâ 'tha hrásîyâwsam, â-krámaṇam[5] evá tát sétum yájamânaḥ kurute suvar-gásya lokásya sám-ashṭyai ‖ 2 ‖ yád ékasmin yûpe dvé[6] raçané[7] pari-vyáyati tásmâd éko dvé[6] jâyé[7] vindate, yán naí 'kâw

---

4. yûpaikâdaçinî. [1] unbetont. [2] als Compositum. [3] garta-çabdena dakshiṇadeçanimnatvaṃ (!) çmaçânaṃ (!) vivakshitaṃ, gartavan mîyante yûpâ asyâm ekâdaçinyâm iti gartamit. [4] agnishṭhanâmako yo madhyamo yûpaḥ, tasmâd uttarârdhe sthitaṃ yûpapañcakaṃ varshishṭham atyunnataṃ, dakshiṇârdhe sthitam pañcakaṃ hrasîyâṅsaṃ hrasvam. [5] âkramyata âruhyate svargo 'nena setunety âkramaṇaḥ (!). [6] s. P. 1, 49. [7] s. P. 1, 50.

raçanâṃ dváyor yûpayoḥ pari-vyáyati tásmân nai 'kà dvaú pátî[8] vindate. yáṃ kâmáyeta: strỳ asya jâyeté 'ty upâ-'nté tásya vy-àtishajet[2], strỳ evâ 'sya jâyate; yáṃ kâmáyeta: púmân asya jâyeté 'ty â-'ntáṃ tásya prá veshṭayet, púmân evâ 'sya ‖ 3 ‖ jâyaté. 'surâ vai devân dakshiṇatá[9] úpâ 'nayan, tân devâ upa-çayénai 'vâ 'pâ 'nudanta, tád upa-çayásyo 'paçaya-tváṃ; yád dakshiṇatá upa--çayá upa-çáye bhrâtṛivyâ-'panuttyai[10]. sárve vâ anyé yûpâḥ paçu-mántó 'tho 'pa-çayá evâ 'paçús, tásya yájamânaḥ paçúr, yán ná nir-diçéd ârtim[9] â 'rched[11] yájamâno; 'saú te paçúr íti nír diçed yáṃ dvishyâd, yám evá ‖ 5 ‖ dvéshṭi tám asmai paçúṃ nír diçati. yádi ná dvishyâd âkhús[9] te paçúr íti brûyân, ná grâmyân paçûn hinásti nâ "raṇyân. prajâ-patiḥ pra-jâ asṛijata, sò 'nnâ-'dyena vỳ ârdhyata, sá etâṃ ekâdaçínîm[9] apaçyat, táyâ vai sò 'nnâ-'dyam ávâ 'runddha[12]; yád dáça yûpâ bhávanti dáçâ-'kshará vi-râḍ ánnaṃ vi-râḍ vi--râjai 'vâ 'nnâ-'dyam áva runddhe[13] ‖ 5 ‖ yá ekâdaçá[9] stána evâ 'syai sá duhá evai 'nâṃ téna. vájro vâ eshâ sám mîyate yád ekâdaçínî[9], sé "çvarâ purástât[9] pratyáñcaṃ[9] yajnáṃ sám-marditor; yát pâtnî-vatáṃ minóti yajnásya práty út-tabdhyai[14] saya-tvâya[15] ‖ 6 ‖ vai, sámashṭyai, púmân evâ 'sya, yáṃ evá, runddhe[13], triṃçác ca ‖ 4 ‖

K. 29, 8. — Ç. 3, 7, 1, 22. 2, 1-8. — hanti — mimîte — abhijityâ ity abhi-jityai — raçanâsâmmitâm iti raçana-sammitâm — vyatishajed iti vi-atishajet — vyatishajatîti vi--atishajati — dve iti | raçane iti — dve iti | jâye iti —

4. [8] s. P. 4, 35. [9] ohne avagraha. [10] nuty° ABCDW. [11] so (â 'rch°) ABW, s. P. 10, 9. [12] °rumdha ACDW, rundhata B (p. 724). [13] rumdhe ABCDW. [14] als zwei Wörter! [15] sayonitvâya C prima manu vor wie nach iti; saye bandhaḥ, shiñ bandhane, aayatvâya dṛiḍhatvâya.

patî iti — strî | asya — upânta ity úpa-ante — vyatishajed iti vi-atishajet | strî | eva — ântam ity â-antam — asúrâḥ — anayan — upaçaya ity úpa-çayaḥ | upaçaya ity úpa-çayé — ârtim | eti | richet — âkhuḥ | te — yûpâḥ — ekâdaçaḥ — duhe — sâ | îçvarâ — pratîti | uttábdhyâ ity ut-stabdhyai | sayatvâyeti saya-tvâyâ.

5. prajấ-patiḥ pra-jấ asṛijata, sá riricânò 'manyata, sá etắm ekâdaçínîm[1] apaçyat, táyâ vai sá ắyur indriyáṃ vîrỳam âtmánn adhatta; pra-jấ iva khálu vắ eshá sṛijate yó yájate, sá etárhi riricâná iva, yád eshai 'kâdaçínî bhávaty ắyur evá táye 'ndriyáṃ vîrỳaṃ yájamâna âtmán dhatte. prai 'vắ "gneyéna vâpayati, mithunáo sârasvatyắ[1] karoti, rétaḥ ‖ 1 ‖ saúmyena dadhâti, prá janayati paushṇéna; bârhaspatyó[1] bhavati, bráhma vai devắnâm bṛíhaspátir, bráhmaṇai 'vắ 'smai pra-jắḥ prá janayati; vaiçva-devó bhavati, vaiçva-devỳo vai pra-jắḥ, pra-jấ evắ 'smai prá janayatî; 'ndriyám evai "ndréṇắ 'va runddhe[2,3] víçam mâruténaṅ 'jo bálam aindrâ-'gnéna, pra-savắya sàvitró, nirvaruṇa-tvắya vâruṇó. madhyatá[1] aindrám ắ labhate madhyatá evé 'ndriyáṃ yájamâne dadhâti ‖ 2 ‖ purástâd[1] aindrásya vaiçva-devám ắ labhate, vaiçva-deváṃ vắ ánnam, ánnam evá purástâd dhatte, tásmât purástâd ánnam adyata; aindrám â-lábhya mârutám ắ labhate, víḍ vai maruto, víçam evắ 'smâ ánu badhnâti. yádi kâmáyeta: yó 'va-gataḥ[4] só 'pa rudhyatâṃ[5] yó 'pa-ruddhaḥ só 'va gachatv ity aindrásya loké vâruṇám ắ labheta[3] vâruṇásya loká aindrám ‖ 3 ‖ yá evắ 'va-gataḥ só 'pa rudhyate, yó 'pa-ruddhaḥ só 'va gachati. yádi kâmáyeta:

5. paçvekâdaçinî. [1] ohne avagraha. [2] rumdhe ABCDW. [3] unbetont. [4] prâptaiçvaryaḥ, [5] aiçvaryâd bhraçyatâm.

pra-jā́ muhyeyur íti paçū́n vy-átishajet[6], pra-jā́ evá mohayati. yád abhi-vâhatò 'pā́ṃ vâruṇám â-lábheta pra-jā́ váruṇo gṛihṇîyâd, dakshiṇatá[1] udáñcam[1] ā́ labhate 'pa-vâhatò 'pā́m, pra-jā́nâm ávaruṇa-grâhâya ‖ 4 ‖ réto, yájamâne dadhâti, loká aindráᴗ, saptátriᴗçac ca ‖ 5 ‖

K. 29, 9. — Ç. 3, 9, 1, 5-25. — a̱dya̱te̱ — la̱bhe̱ta̱ — lo̱ke | ai̱ndram — pra̱jâ iti pra-jâḥ — vyatishaje̱d iti vi-atishajet — pra̱jâ iti pra-jâḥ.

6. índraḥ pátniyâ Mánum ayâjayat, tā́m páryagni-kṛitâm úd asṛijat, táyâ Mánur ârdhnod; yát páryagni-kṛitam pâtnî-vatám ut-sṛijáti yā́m evá Mánur ṛiddhim ā́rdhnot tā́m evá yájamâna ṛidhnoti. yajnásya vā́ áprati-shṭhitâd[1] yajnáḥ párâ bhavati, yajnám parâ-bhávantaṃ yájamânó 'nu párâ bhavati; yád ā́jyeṇa pâtnî-vatáᴗ saᴗ-sthâpáyati yajnásya práti-shṭhityai, yajnám prati-tíshṭhantaṃ yájamânó 'nu práti tishṭhatî. 'shṭáṃ vapáyâ ‖ 1 ‖ bhávaty ánishṭaṃ vaçáyā́ 'tha pâtnî-vaténa prá carati, tîrthá[2] evá prá caraty, átho etárhy evā́ 'sya yā́mas[3]. tvâshṭró bhavati, tváshṭâ vaí rétasaḥ siktásya rûpā́ṇi ví karoti, tám evá vṛíshâṇam pátnîshv ápi sṛijati, sò 'smai rûpā́ṇi ví karoti ‖ 2 ‖ vapáyâ, sháṭtriᴗçac ca ‖ 6 ‖

K. 30, 1. — (Ç. 1, 1, 4, 16.) — anú | pareti | bha̱va̱ti̱ — anú | pratîti | ti̱shṭha̱ti̱ — bhavàti | anishṭam — tî̱rthe | e̱va — atho̱ iti.

7. ghnánti vā́ etát sómaṃ yád abhi-shuṇvánti; yát

---

5. [6] als Compositum.

6. pâtnîvatapaçuḥ. [1] asaṃsthâpanât. [2] tîrtham ucitaṃ sthânam. [3] etasmin kâle anûbandhyâkhyasya (!) paçoḥ yâmaḥ uparamaḥ samâptir bhavati, tasya câ 'ntimapaçutvât tatsamâpteḥ prâg eva pâtnîvatapracâro yuktaḥ.

7. saumyacarughṛitayâgânûbandhyâḥ.

saumyó bhávati yáthâ mṛitâyâ 'nu-stáraṇîṃ[1] ghnánti tâdṛíg[2] evá tád. yád uttarâ-'rdhé vâ mádhye vâ juhuyâd devátâbhyaḥ[2] sa-mádaṃ dadhyâd, dakshiṇâ-'rdhé juhoty eshâ vaí pitṛiṇâṃ dík svâyâm evá diçí pitṛîn nir-ávadayata[3]. udgâtṛí-bhyo haranti, sâma-devatyò vaí saumyó, yád evá sâmnaç chambaṭ-kurvánti tásyai 'vá sá[4] çântir. áva ‖ 1 ‖ îkshante, pavítraṃ vaí saumyá, âtmânam evá pávayante. yá âtmânaṃ ná pari-páçyed itâ-'suḥ syâd; abhi-dadîṃ[5] kṛitvâ 've "ksheta, tásmin hy âtmânam pari-páçyaty átho âtmânam evá pávayate. yó gatá-manâḥ syât só 've "ksheta yán me mánaḥ párâ-gataṃ yád vâ me áparâ-gatam[6] | râjnâ sómena tád vayám asmâsu dhârayâmasî 'ti, mána evâ "tmán dàdhâra ‖ 2 ‖ ná gatá-manâ bhavaty. ápa vaí tṛitîya-savané yajnáḥ krâmatî "jânâd ánîjânam abhy, âgnâ-vaishṇavyá 'rcâ ghṛitásya yajaty, agníḥ sárvâ devátâ[2] víshṇur yajnó devátâç cai 'vá yajnáṃ ca dâdhâro. 'pâ-'ṅçú yajati, mithuna-tvâya. brahma-vâdíno vadanti: mitró yajnásya sv-ishṭaṃ yuvate[7] váruṇo dúr-ishṭaṃ kva tárhi yajnáḥ kva yájamâno bhavatî 'ti; yán maitrâ-varuṇîṃ vaçâm â-lábhate mitréṇai 'vá ‖ 3 ‖ yajnásya sv-ishṭaṅ çamayati[7] váruṇena dúr-ishṭaṃ, nâ "rtim[2] â 'rchati[8] yájamâno. yáthâ vaí lâṅgaleno 'rvârâm pra-bhindánty evám ṛik-sâmé[9] yajnám prá bhintto[10], yán maitrâ-varuṇîṃ vaçâm â-lábhate yajnâyai 'vá prá-bhin-

---

7. [1] s. P. 6, 8; mṛitaṃ dîkshitam anu stîryate hanyata ity anustaraṇî kâcid gauḥ, dîkshitaçavasyâ 'vayaveshu hṛidayahastâdishu goçavasya hṛidayâdyavayavân saṃsthâpya taṃ dîkshitaṃ dahet. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum. [4] caruḥ. [5] °dadhim D prima manu vor und nach iti; abhito dîyate prakshipyate âjyam asmiṅç caráv ity abhidadiḥ. [6] so (°e a°) ABW, s. P. 11, 12. [7] unbetont. [8] so (â 'rch°) ABW, s. P. 10, 9. [9] s. P. 4, 11. [10] bhiṃto (°aḥ) ABCDW.

nâya matyam[11] anv-âvâsyati[3], çântyai. yâtâ-yâmâni vâ etâsya chândâṁsi yâ îjânâç chândasâm eshâ râso yâd vaçâ, yân maitrâ-varuṇîm vaçâm â-lâbhate chândâṁsy evâ púnar â prîṇâty âyâtayâma-tvâyâ 'tho chândaḥ-sv evâ râsam dadhâti ‖ 4 ‖ âva, dâdhâra, mitréṇai 'vâ, prîṇâti, shâṭ ca ‖ 7 ‖

K. 29, 4. — abhishuṇvantîty âbhi-suṇvanti — anustaraṇîm ity ânu-staraṇîm — samadam iti sa-madâm — niravâdayata iti niḥ-avâdayate — eva | saḥ — pavayante — itâsur itîta-asuḥ — îkshetâ — atho iti — îkshetâ | yat — dâdhâra — gatamânâ iti gata-manâḥ — îjânât — abhîti | âgnâvaishṇavyety âgnâ-vaishṇavyâ | ṛicâ — sarvâḥ | devatâḥ — svishṭam iti su-ishṭam | yuvate — çamayati — eti | ṛichati — urvarâm — ṛiksâme ity ṛik-sâme — anvavâsyantîty ânu-avâsyanti — atho iti.

8. devâ vâ indriyâm vîryam vy abhajanta, tâto yâd aty-âçishyata tâd ati-grâhyâ abhavan, tâd ati-grâhyâṇâm atigrâhya-tvâm; yâd ati-grâhyâ grihyânta indriyâm evâ tâd vîryam yâjamâna âtmân dhatte, téja âgneyéne 'ndriyâm aindréṇa brahma-varcasâu sauryéṇo. 'pa-stámbhanam vâ etâd yajnâsya yâd ati-grâhyâç cakré[1] pṛishṭhâni, yât pṛishṭhye ná[2] grihṇîyât prâñcam[3] yajnâm pṛishṭhâni sâu çriṇîyur; yâd ukthye[4] ‖ 1 ‖ grihṇîyât pratyáñcam[3] yajnâm ati-grâhyâḥ sâu çriṇîyur; viçva-jíti[5] sárva-pṛishṭhe grahîtavyâ yajnâsya savîrya-tvâya. prajâ-

---

7. [11] matyam çaktyâdhânasâdhanam gomayâdi dravyam (!), madabhimatam phalam arhatîti (!) matyam; matyaprakshepavat phalajanana-çaktir bhavati.

8. atigrâhyâḥ. [1] s. P. 4, 28. [2] so ADW; pṛishthyena C, pṛishṭhena B (p. 783), aber schol.: pṛishṭhyashaḍahe atigrâhyarûpottamabhanâbhâve tâni pṛishṭhâni tam yajnaratham puraḥ pâtayitvâ samçriṇiyuḥ vinâçayeyuḥ. [3] ohne avagraha. [4] uttamabhanam antareṇai 'va purata-unnatasadṛiçaḥ ukthyaḥ; pṛishṭhyashaḍahe 'py ukthyasadbhâvâd etam pratishedham vârayitum pûrvavâkyenai 'te vihitâḥ. [5] tadvad viçvajidyâgasyâ 'pi ukthyasamsthasya çâkhântare sadbhâvât tatrâ 'pi nishedham vârayitum vidhatte.

-patir devébhyo yajnắn vy-ắdiçat[6], sá priyắs tanúr ápa ny adhatta, tád ati-grâhyâ abhavan, ví-tanus tásya yajná íty âhur yásyâ 'ti-grâhyâ ná gṛihyánta íty. ápy agni-shṭomé grahîtavyâ yajnásya satanu-tvắya. devátâ[3] vaí sárvâḥ sadṛiçîr[3] âsan, tắ ná vy-âvṛitam[7] agachan, té devắḥ || 2 || etá etắn gráhân apaçyan, tắn agṛihṇatâ, "gneyám agnír aindrám indraḥ sauryáṁ súryas, táto vaí tè 'nyắbhir devátâbhir vy-âvṛítam agachan; yásyai 'vám vidúsha eté gráhâ gṛihyánte vy-âvṛítam evá pâpmánâ bhrắtṛivyeṇa gachatî. 'mé lokắ jyótishmantaḥ[3] samắvad-vîryâḥ kârỳâ íty âhur, âgneyénâ 'smín loké[8] jyótir dhatta[9] aindréṇâ 'ntáriksha[3], indra-vâyú[10] hí sa-yújau, sauryéṇâ 'múshmin loké[8] || 3 || jyótir dhatte, jyótishmanto 'smâ imé lokắ bhavanti samắvad-vîryân enân kuruta. etắn vaí gráhân Bambắ-Viçvávayasâv[11] avittâm, tắbhyâm imé lokắḥ párâñcaç[3] câ 'rvắñcaç[3] ca prắ 'bhur; yásyai 'vám vidúsha eté gráhâ gṛihyánte prắ 'smâ imé lokắḥ párâñcaç câ 'rvắñcaç ca bhânti || 4 || ukthyè, devắ, amúshmin loká, ékân ná catvârioçác ca ||8||

(3, 3, 1, 1. 2. 5, 10, 1). — K. 29, 7. — (Ç. 4, 5, 4, 2-14). — atigrâhyắ ity áti-grâhyắḥ | gṛihyantè — dhattę — cakre iti — pṛishṭhyè | na[2] — grahîtavyắḥ — vyâdiçad iti vi-âdiçat — apà | nîti | adhatta — atigrâhyắ ity áti-grâhyắḥ | na | gṛihyantè — grahîtavyắḥ — devatắḥ — sadṛiçîḥ — tâḥ — ete | etân — grahắḥ — dhattę — indravâyû itîndra-vâyû — lokâḥ — kurutę — bambâviçvavâyasâv iti bambâ-viçvavâyasau — abhuḥ — grahắḥ.

9. devắ vaí yád yajnè 'kurvata tád ásurâ akurvata;

8. [6] als Compositum. [7] bhrâtṛivyâd aiçvaryâdhikyam. [8] [8]nl[8] AW. [9] unbetont. [10] s. P. 4, 5. [11] Bambâç ca Viçvavayâç ca devâḥ (Plur.! B p. 735); lambâ[0] im gaṇa vanaspati zu Pâṇ. 6, 2, 140.

9. adâbhyaḥ.

té devấ ádâbhye chándâꣳsi sávanâni sám asthâpayan, táto devấ ábhavan párấ 'surâ; yásyai 'vấṃ vidúshó 'dâbhyo gṛihyáte bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrấtṛivyo bhavati. yád vaí devấ ásurân ádâbhyenấ 'dabhnuvan tád ádâbhyasyâ 'dâbhya-tvấṃ; yá evấṃ véda dabhnóty evá bhrấtṛivyaṃ naí 'nam bhrấtṛivyo dabhnoti ‖ 1 ‖ eshấ vaí prajấ-pater ati-mokshiṇî nấma tanúr yád ádâbhya, úpa--naddhasya[1] gṛihṇâty áti-muktyâ; áti pâpmấnam bhrấtṛivyam mucyate yá evấṃ véda. ghnánti vấ etát sómaṃ yád abhi-shuṇvánti, sóme hanyámâne yajnó hanyate[2] yajné yájamâno; brahma-vâdíno vadanti: kíṃ tád yajné yájamânaḥ kurute yéna jîvant suvar-gáṃ lokám étî 'ti, jîva-grahó vấ eshá yád ádâbhyó, 'nabhi-shutasya gṛihṇâti, jîvantam evaí 'naꣳ suvar-gáṃ lokáṃ gamayati. ví vấ etád yajnáṃ chindanti yád ádâbhye saꣳ-sthâpáyanty, aꣳçûn ápi sṛijati yajnásya sáṃ-tatyai ‖ 2 ‖ dabhnoty, ánabbishutasya gṛihṇâty, ékân ná viꣳçatíç ca ‖ 9 ‖

(3,3,3, 1 - 4,1). — K. 30,7. — (Ç. 11, 5, 9, 1-12). — asúrâḥ | yasyâ — atimuktyâ ity ati-muktyai — hanyate.

10. devấ vaí pra-bấhug[1] gráhân agṛihṇata, sá etám prajấ-patir aꣳçúm apaçyat, tám agṛihṇîta, téna vaí sá ârdhnod; yásyai 'vấṃ vidúsho 'ꣳçúr gṛihyáta ṛidhnóty evá. sakṛíd-abhishutasya gṛihṇâti, sakṛíd[2] dhí sá ténấ "rdhnon. mánasâ gṛihṇâti, mána iva hí prajấ-patiḥ, prajấ--pater ấptyâ. aúdumbareṇa[2] gṛihṇâty, ûrg vấ udumbára[2],

---

9. [1] upanaddhasya vastreṇa baddhasya somasya, bandhanâd ati-muktyartham; çakaṭâd avaropito vastrabaddha(ḥ) soma(ḥ) adhishavaṇaphalakayor upary avatishṭhate, tasya ca somasya handham upâꣳçugrabakâle visrasya indrâya tvâ vṛitraghna ity-âdibhir mantraiḥ somam mimîte, tasmâd visraṅsanât prâg eva adâbhyo grahîtavyaḥ. [2] unbetont.

10. aꣳçugrahaḥ. [1] prabâhuk tulyasvabhâvân. [2] ohne avagraha.

ū́rjam evā́ 'va runddhe[3]; cátuḥ-srakti bhavati, dikshú ‖ 1 ‖ evá práti tishṭhati. yó vā́ aʊçór â-yátanaṃ védâ "yátana-vân bhavati; vâma-devyám íti sā́ma tád vā́ asyâ "-yátanam mánasâ gā́yamâno gṛihṇâty, â-yátanavân evá bhavati. yád adhvaryúr aʊçúṃ gṛihṇán nā́ 'rdháyed ubhā́bhyâṃ ná 'rdhyetâ 'dhvaryáve ca yájamânâya ca, yád ardháyed ubhā́bhyâm ṛidhyetā́, 'navâ-'naṃ gṛihṇâti saí 'vā́ 'syá 'rddhir. híraṇyam abhí vỳ anity[4], amṛítaṃ vaí híraṇyam ā́yuḥ prâ-'ṇá ā́yushai 'vā́ 'mṛítam abhí dhinoti; çatá-mânam[5] bhavati, çatā́-"yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, ā́yushy evé 'ndriyé práti tishṭhati ‖ 2 ‖ dikshv, àniti, viʊçatíç ca ‖ 10 ‖

(3, 3, 3, 1 - 4, 2). — K. 29, 6. — gṛihyatè — âptyaí — catúḥsraktîti catúḥ-srakti — na | ardhayét — na | ṛidhyeta — anávânam ity anáva-anam — sâ | eva | asya | ṛiddhíḥ — abhi | vîtí | aniti — çatâyur ití çata-âyuḥ | çatendríya ití çata-indriyaḥ.

11. prajā́-patir devébhyo yajnā́n vy-ā́diçat[1]; sá riricânò 'manyata, sá yajnā́nâʊ shoḍaça-dhé 'ndriyáṃ vîrỳam âtmā́nam abhí sám akkhidat[2], tát shoḍaçỳ[3] abhavan, ná vaí shoḍaçî[3] nā́ma yajnò 'sti[4], yád vā́vá[3] shoḍaçáʊ[3] stotráʊ shoḍaçáʊ çastráṃ téna shoḍaçī́; tát shoḍaçínaḥ shoḍaçi-tváṃ; yát shoḍaçī́ gṛihyáta indriyám evá tád vîrỳaṃ

---

10. [3] ruṃdhe ABCDW. [4] kathaṃcid uchvâsaç ced taddoshanivâraṇáya (; die in B p. 739 dem Herausgeber dunkel gebliebene sûtra-Stelle ist ganz richtig, nur anders abzutheilen, nämlich: yadi vyavâned â naḥ prâṇa etu ...). [5] çatanishkaparimitaṃ çatamânaparimitaṃ (!) vâ.

11. shoḍaçigrahaḥ. [1] als Compositum. [2] so (akkh°) AB; akhkh° CDW, s. Whitney zu P. 14, 8 p. 294; askhid° Pet. W. irrig (s. Anm.[1] zu II, 1, 5, 1). [3] ohne avagraha. [4] tac ca sâmarthyaṃ shoḍaçî (!)-nâmakaḥ kratur abhavat, sa ca somayâgavyatirikto yajnaḥ kaçcin nûtano na B (p. 739. 740). Diese Stelle ist wohl polemisch gegen Jene gerichtet, die den shoḍaçin als vierte saṃsthâ einführten, vgl. Ind. Stud. 9, 120. 10, 352; so faſst sie wenigstens auch der schol. zu Pañc. 9, 3, 1. In 7, 4, 3, 5. 7, 3. 10, 1 erscheint indessen der shoḍaçin doch als besondere saṃsthâ anerkannt!

yájamâna âtmán dhatte. devébhyo vaí suvar-gó lokáḥ ‖ 1 ‖ ná prấ 'bhavat, tá etáu shoḍaçínam apaçyan, tám agṛihṇata, táto vaí tébhyaḥ suvar-gó lokáḥ prấ 'bhavad; yát shoḍaçí gṛihyáte suvar-gásya lokásyâ 'bhí-jityâ. índro vaí devấnâm ânu-jâvará[5] âsît, sá prajấ-patim úpâ 'dhâvat, tásmâ etáu shoḍaçínam prấ 'yachat, tám agṛihṇîta, táto vaí só 'graṃ devátânâm páry aid; yásyai 'váṃ vidúshaḥ shoḍaçí gṛihyáte ‖ 2 ‖ ágram evá samânấnâm[3] páry eti. prâtaḥ-savané gṛihṇâti, vájro vaí shoḍaçí, vájraḥ prâtaḥ-savanáu, svấd evaí 'naṃ yóner nír gṛihṇâti. sávane-savane[6] 'bhí gṛihṇâti, sávanât-savanâd evaí 'nam prá janayati. tṛitîya-savané paçú-kâmasya gṛihṇîyâd, vájro vaí shoḍaçí paçávas tṛitîya-savanáṃ, vájreṇai 'vấ 'smai tṛitîya-savanất paçűn áva runddhe. nó 'kthye gṛihṇîyât, pra-jấ vaí paçáva ukthấni, yád ukthye ‖ 3 ‖ gṛihṇîyất pra-jấm paçűn asya nír dahed[8]. ati-rátré paçú-kâmasya gṛihṇîyâd, vájro vaí shoḍaçí, vájreṇai 'vấ 'smai paçűn ava-rúdhya rấtriyo 'párishṭâc[9] chamayaty. ápy agni-shṭomé râjanyasya gṛihṇîyâd, vyâvṛít-kâmo hí râjanyo yájate. sâ-'hná evấ 'smai vájraṃ gṛihṇâti[9], sá enaṃ vájro bhűtyâ inddhe[7,10] nír vâ dahaty, eka-vioçáu stotrám bhavati práti-shṭhitvai; hári-vac[11] chasyata, índrasya priyấṃ dhấma ‖ 4 ‖ úpâ "pnoti. kánîyâusi vaí devéshu chándâusy ấsañ jyấyâusy[12] ásureshu, té devấḥ kánîyasâ chándasâ jyấyaç chándo 'bhí vy açausan, táto vaí té 'surâṇâṃ lokám

---

11. [5] anujebhyo nikṛishṭebhyo 'varo (!) 'tyantanikṛishṭaḥ. [6] s. P. 6, 10. [7] °mdhe ABCDW. [8] nkthyakratugatânâṃ çasirâṇâm prajâpaçurûpatvâd vajrarûpeṇa shoḍaçinâ dâhaḥ syát; çâkhântare vidhânâd iha nishedhâc ca vikalpaḥ sûtre darçitaḥ. [9] ahnâ saha vartata iti sâhnaḥ, ekadivasanishpâdyaḥ somayâgaḥ sâhnaḥ, tasmin yajamânârtham adhvaryuḥ shoḍaçirûpaṃ vajraṃ gṛihṇâti. [10] unbetont; aiçvaryârtham prakâçayati. [11] indram id dharî vahata ity-âdyṛikshu hariçabdo bahulam upalabhyate. [12] °njy° AW.

avṛiñjata[13]; yát kánîyasâ chándasâ jyā́yaç chándo 'bhí vi-çáꣳsati[14] bhrā́tṛivyasyai 'vá tál lokáṃ vṛiñkte. sháḍ aksháráṇy áti recayanti[15], sháḍ vā́ ṛitáva, ṛitū́n evá prîṇâti; catvā́ri pū́rvâṇy áva kalpayanti ‖ 5 ‖ cátush-pada evá paçū́n áva runddhe[7] dvé[16] út-tare[16] dvi-páda evā́ 'va runddhe[7]; 'nu-shṭúbham abhí sám pâdayanti, vā́g vā́ anu-shṭúp, tásmât prâ-'ṇā́nâṃ vā́g ut-tamā́. samayâ-vishité sū́rye[17] shoḍaçíṇa stotrám upā́-"karoty[1], etásmin vaí loká índro vṛitrám ahant, sâ-'kshā́d evá vájram bhrā́tṛivyâya prá haraty. aruṇa-piçaṃgó 'çvo dákshiṇai, 'tád vaí vájrasya rûpáꣳ, sám-ṛiddhyai[18] ‖ 6 ‖ lokó, vidúshaḥ shoḍaçī́ gṛihyáte, yád ukthyè, dhā́ma, kalpayanti, saptácatvâriꣳçac ca ‖ 11 ‖

(Ç. 4, 5, 3, 1-8). — (Pañc. 12, 13, 1-33). — vyâdiçad iti vi-âdiçat — shoḍaçadheti shoḍaça-dhâ — abhi | sam iti | akhkhidat[2] — shoḍaçî — gṛihyatè — te | etam — abhijityâ ity abhi-jityai — ânujâvara ity ā́nu-jâvaraḥ — savánesavana iti savâne-savane — prajeti pra-jâ | vai — râtriyâ | uparishṭât — sâhna iti sa-ahne — bhûtyai | iṃdhe — çasyate — âsán — abhi | vîti | açaꣳsan — abhîti | viçaꣳsatîti vi-çaꣳsáti — dve iti | uttáre ity ut-tare — abhi | sam iti | pâdayanti — shoḍaçináḥ — upâkárotîty úpa-âkároti — loke — dakshiṇâ.

suvargā́ya yád dâkshiṇā́ni, samishṭayajū́ꣳshy, avabhṛithayajū́ꣳshi; sphyéna védim[19], prajā́patir[20], índro[21], ghnánti, devā́ vā́ indriyáṃ, devā́ vā́ ádâbhye, devā́ vaí prabā́huk, prajā́patiḥ[22] sá riricánáḥ shoḍaçadhaí[23], 'kâdaça ‖ 11 ‖

suvargā́ya (1, 1), yajati prajā́ḥ (3, 3), saumyéna (5, 2), gṛihṇiyā́t pratyáñcaṃ (8, 2), gṛihṇîyât prajā́m paçū́n (11, 4), trícatvariꣳçat ‖ 43 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ shashṭhakâṇḍe shashṭhaḥ prapâṭhakaḥ ‖

---

11. [13] vgl. Ind. Stud. 8, 75. 114. 129; tac ca çastraṃ dvividhaṃ vihṛitam avihṛitam ca, nânâchandasâm ṛicâṃ sammelanena nishpâditaṃ vihṛitaṃ, tathâ-'vasthitam avihṛitam; ... tatra devâ gâyatrîchandasâ pañktichando 'bhito vihṛitya çastram apaṭhau, vihâra Âçvalayanena sûtre (6, 8, 2 ff.) darçitaḥ .., tena vihṛitena çastreṇa bhrâtṛivyasthânaṃ vinâçayati. [14] nicht componirt mit abhi. [15] çâkhântaram abhipretya viharaṇaṃ darçayati (s. Âçval. 6, 8, 12. 13.) [16] s. P. 4. 49. 50. [17] ardhâstamayakâle. [18] "ṛidhy° ABCDW. [19] vedim fehlt D. [20] prajā́patir ekâdaçínîm D. [21] índraḥ pátniyâ DW. [22] prajā́patir devébhyaḥ D. [23] sá sho° W.

1. pra-jánanaṃ[1] jyótir agnír devátânâṃ[2] jyótir vi-
-rấṭ chándasâṃ jyótir, vi-rấḍ vâcò[3] 'gnaú sáṃ tishṭhate,
vi-rấjam abhí sám padyate[4], tásmât táj jyótir ucyate.
dvaú stómau prâtaḥ-savanáṃ vahato yáthâ prâ-'náç câ
'pâ-'náç ca, dvaú mấdhyaṃdinaw[2] sávanaṃ yáthâ cákshuç
ca çrótraṃ ca, dvaú tṛitîya-savanáṃ yáthâ vấk ca prati-
-shṭhấ ca. púrusha-sammito vấ eshá yajnó 'sthûríḥ[5] ‖ 1 ‖
yáṃ kấmaṃ kâmáyate tám eténâ 'bhy açnute, sárvaw
hy ásthûriṇâ[6] 'bhy-açnutè. 'gni-shṭoména vai prajấ-
-patiḥ pra-jấ asṛijata, tấ agni-shṭoménai 'vá páry agṛih-
ṇât, tấsâm pári-gṛihîtânâm açvataró[2] 'ty apravata[7]; tásyà
'nn-hấya[8] réta ấ 'datta, tád gardabhé nỳ amârṭ, tásmâd
gardabhó dvi-rétâ; átho âhur: váḍabâyâṃ nỳ amârḍ íti,
tásmâd váḍabâ dvi-rétâ; átho âhur: óshadhîshu[2] ‖ 2 ‖ nỳ
amârḍ íti, tásmâd óshadhayó[2] 'nabhy-aktâ rebhanty[9]; átho
âhuḥ: pra-jấsu nỳ amârḍ íti, tásmâd yamaú jâyete[10]; tásmâd
açvataró[2] ná prá jâyata ấtta-retâ hí, tásmâd barhíshy

1, 1-5, 25. ekâhâhînasa(t)trâṇi somabhedâ ime trayaḥ | varṇyante saptamakâṇḍe, mantrâḥ ke 'py açvamedhagâḥ; (1, 1-3 ekâhâḥ); 1. somayâgânâm âdyo jyotishṭomas, tadiyasaptasaṃsthânâm âdyasaṃsthârûpo 'gnishṭomaḥ. [1] nämlich: manushyâṇâm madhye. [2] ohne avagraha. [3] vâcaḥ sambandhini virâḍ-upalakshitâ daçasaṃkhyâ. [4] ayaṃ somayâgaḥ. [5] kenâ 'py aṅgena (°nâ Cod.) nyûnaḥ sthûrir ity ucyate, na tv ayaṃ nyûnaḥ, prâṇâpânâdikṛitsnapurushâvayavasâmyasya pratipâditatvât. [6] sarvâvayavasampûrṇena sâdhanena. [7] prajâpatiparigraham ullaṅghyâ 'tyantadûraṃ gataḥ. [8] tasyâ 'çva(tara)sya pṛishṭhato gatvâ. [9] sârâdhikyena vardhante, snigdhavad dṛiçyante. [10] s. P. 4, 40.

ánava-kḷiptaḥ, sarva-vedasé vâ sahásre vấ 'va-kḷiptó[11], 'ti hy ápravata. yá evấṃ vidvấn agni-shṭoména yájate prấ 'jâtâḥ pra-jấ janáyati pári prá-jâtâ gṛihṇâti; tásmâd âhur: jyeshṭha-yajná íti ‖ 3 ‖ prajấ-patir vấvá[2] jyéshṭhaḥ, sá hỳ eténấ 'gré 'yajata. prajấ-patir akâmayata: prá jâyeyé 'ti; sá mukhatás[2] tri-vṛítaṃ nír amimîta, tám agnír devátấ[2] 'nv asṛijyata[12] gâyatrî chándo rathaṃ-taráu sấma brâhmaṇó manushỳâṇâm ajáḥ paçûnấṃ, tásmât te múkhyâ, mukható hy ásṛijyantó; 'raso bâhú-bhyâm pañca-daçáṃ nír amimîta, tám índro devátấ 'nv asṛijyata[12] trishṭúp[2] chándo bṛihát ‖ 4 ‖ sấma râjanỳo manushỳâṇâm áviḥ paçûnấṃ, tásmât té vîrỳâ-vanto[13], vîrỳâd dhy ásṛijyanta; madhyatáḥ[2] sapta-daçáṃ nír amimîta, tấṃ víçve devấ devátâ ánv asṛijyanta[12] jágatî chándo vairûpáu[2] sấma vaíçyo manushỳâṇâṃ gấvaḥ paçûnấṃ, tásmât tá âdỳâ, anna-dhấnâd[14] dhy ásṛijyanta, tásmâd bhûyâuso 'nyébhyo, bhûyishṭhâ hí devátâ ánv ásṛijyanta[15]; pattá[2] eka-viuçáṃ nír amimîta, tám anu-shṭúp chándaḥ ‖ 5 ‖ ánv asṛijyata[12] vairâjáu[2] sấma çûdró manushỳâṇâm, áçvaḥ paçûnấṃ, tásmât taú bhûta-saṃkrâmíṇâv[16] áçvaç ca çûdráç ca, tásmâc chûdró yajné 'nava-kḷipto, ná hí devátâ ánv ásṛijyata[15], tásmât pấdâv úpa jîvataḥ, pattó[2] hy ásṛijyetâm. prâ-'ṇấ vaí tri-vṛíd, ardha-mâsấḥ pañca-daçáḥ, prajấ-patiḥ sapta-daçás, tráya imé lokấ, asấv âdityá eka-viuçá, etásmin vấ eté çritấ etásmin práti-shṭhitâ; yá evấṃ védai 'tásminn evá çrayata[12] etásmin práti ti-

---

1. [11] yajne 'yogyaḥ, yas tu yajnaviçeshaḥ sarvasvadakshiṇâkaḥ sahasradakshiṇâko vâ tatrâ 'yaṃ niyamena dânayogyaḥ. [12] unbetont. [13] s. P. 3, 5. [14] annâdhârâd udarât. [15] trotz Betonung nicht mit anu komponirt. [16] bhûtânâm pûrvotpannânâm brâhmaṇâdînâṃ saṃkrâmaḥ samyag âkramaṇam tadadhînatvenâ 'vasthânam, so 'yam bhûtasaṃkrâmo yayoḥ.

shṭhati ‖ 6 ‖ ásthûrir, óshadhîshu, jyeshṭhayajná íti, bṛihád, anushṭóp chándaḥ, prátishṭhitâ, náva ca ‖ 1 ‖

Pañc. 6, 1, 1-12. — vâcaḥ | agnau — abhi | sam iti | padyate — vahataḥ — yajnaḥ | asthûriḥ — abhîti — açnute — abhyaçnuta ity ábhi-açnute | agnishṭomenety ágni-stomenà — açvataraḥ | atîti — eti | adatta — nîti | amârṭ — dviretâ iti dvi-retâḥ | atho iti — anábhyaktâ ity anábhi-aktâḥ — jâyete iti — jâyate | âttáretâ ity âttá-retâḥ — atîti | hi | aprávata — prajâtâ iti pra-jâtâḥ — anv iti | asṛijyata — mukhyâḥ | mukhataḥ | hi | asṛijyanta | uràsaḥ — vîryâvanta iti vîryà-vantaḥ | vîryât | hi | asṛijyanta — devâḥ | devatâḥ — te | âdyâḥ — bhûyishṭhâḥ | hi — anv iti | asṛijyanta | pattaḥ — anv iti | asṛijyata — prâṇâ iti pra-ṇâḥ — pratishṭhitâ iti prati-sthitâḥ — çrayate.

2. prâtaḥ-savané vaí gâyatréṇa chándasâ tri-vṛíte stómâya jyótir dádhad eti, tri-vṛítâ brahma-varcaséna pañca-daçâya jyótir dádhad eti, pañca-daçénaú 'jasâ vîryèṇa sapta-daçâya jyótir dádhad eti, sapta-daçéna prâjâ-patyéna pra-jánanenai 'ka-viṁçâya jyótir dádhad eti; stóma evá tát stómâya jyótir dádhad ety, átho stóma evá stómam abhi prá ṇayati[1]. yâvanto[2] vaí stómâs tâvantaḥ[2] kâmâs, tâvanto lokâs, tâvanti jyótîṁshy. etâvata[2] evá stómân etâvataḥ kâmân etâvato lokân etâvanti jyótîṁshy áva runddhe ‖ 1 ‖ tâvanto lokâs, tráyodaça ca ‖ 2 ‖

atho iti — abhi | preti | nayati.

3. brahma-vâdíno vadanti: sá t' vaí[1] yajeta yò 'gni-shṭoména yájamânó 'tha sárva-stomena yájeté 'ti. yásya tri-vṛítam antar-yánti prâ-'ṇâṁs tásyâ[2] 'ntár

---

2. stomapraçaṁsâ. [1] zu ṇ s. P. 7, 4. [2] ohne avagraha. [3] rundhe ACDFW.

3. sarvastomo 'tirâtraḥ, sa cai 'kâha iti sarve 'py ekâhâ eteno 'palakshitâḥ. [1] so (tvai) AFW, s. P. 5, 18. [2] so (°ṁs t°) AW, s. P. 6, 1. 4

yanti, prâ-'ṇéshu mé 'py asad íti khálu vaí yajnéna yájamâno yajate. yásya pañca-daçám antar-yánti vîrỳaṃ tásyâ 'ntár yanti, vîrỳe mé 'py asad íti khálu vaí yajnéna yájamâno yajate. yásya sapta-daçám antar-yánti ‖ 1 ‖ pra-jắṃ tásyâ 'ntár yanti, pra-jắyâm mé 'py asad íti khálu vaí yajnéna yájamâno yajate. yásyai 'ka-vioçám antar-yánti prati-shṭhắṃ tásyâ 'ntár yanti, prati-shṭhắyâm mé 'py asad íti khálu vaí yajnéna yájamâno yajate. yásya tri-ṇavám antar-yánty ṛitűoç ca tásya nakshatríyâṃ ca vi-rắjam antár yanty, ṛitúshu mé 'py asan nakshatríyâyâṃ ca vi-rắjî 'ti ‖ 2 ‖ khálu vaí yajnéna yájamâno yajate. yásya trayas-trioçám antar-yánti devátâs[3] tásyâ 'ntár yanti, devátâsu mé 'py asad íti khálu vaí yajnéna yájamâno yajate. yó vaí stómânâm avamám paramátâṃ[3] gáchantaṃ véda paramátâm evá gachati, tri-vṛíd vaí stómânâm avamás tri-vṛít paramó; yá eváṃ véda paramátâm evá gachati ‖ 3 ‖ saptadaçám antaryánti, virắjî 'ti, cátuçcatvârioçac ca ‖ 3 ‖

saḥ | tu | vai — agnishṭomenety àgni-stomenà — prâṇân iti pra-ânân | tasyà | antaḥ — me | apîti | asat — triṇavam iti tri-navam — ṛitûn — apîti | asat.

23. sattrâyaṇam (7, 1, 4 – 5, 25 *).

4. áñgiraso vaí sattrám[1] âsata, té suvar-gáṃ lokám âyan, téshâo Havishmâoç[2] ca Havish-kṛíc câ 'hîyetâṃ, tắv

* s. Ind. Stud. 3, 375. 382-4; ausgenommen die zum açvamedha gehörigen Stücke 1, 11-20. 2, 11-20. 3, 11-20. 4, 12-22. 5, 11-23. 25. (5, 24 wird hierbei ganz übergangen!).

4 – 2, 10. athâ 'hînâ dvirâtrâdayaḥ krameṇo 'cyante; catvâro hi dvirâtrabhedâḥ (kedâḥ Cod.), tatra vyushṭidvirâtro râjnâ (??) vihitaḥ, athâ 'ñgirasâṃ dvirâtro vidhîyate. [1] satra° ACDFW (und so durchweg). [2] ohne avagraha.

akâmayetâm: suvar-gâm lokâm iyâvé 'ti; tâv etâm dvi--râtrâm apaçyatâm, tâm â 'haratâm, ténâ 'yajetâm, táto vaí taú suvar-gâm lokâm aitâm; yá evâm vidvâñ dvi-râtréṇa yájate suvar-gâm evá lokâm eti. tâv aítâm pûrveṇâ 'hnâ[3] 'gachatâm út-tareṇa ‖ 1 ‖ abhi-plaváḥ[4] pûrvam áhar bhavati[5] gátir[6] út-taram. jyóti-shṭomo[7] 'gni-shṭo--mâḥ pûrvam áhar bhavati téjas ténâ 'va runddhe[8], sárva--stomo 'ti-ràtrá út-tarau sárvasyâ ''ptyai sárvasyâ 'va--ruddhyai[9]. gâyatrâm pûrvé 'hant sâma bhavati, téjo vaí gâyatrî, gâyatrî brahma-varcasâm, téja evá brahma--varcasâm âtmán dhatte; traíshṭubham[2] út-tara, ójo vaí vîrỳam trishṭúg[2], ója evá vîrỳam âtmán dhatte. ratham--tarâm pûrve ‖ 2 ‖ áhant sâma bhavatî, 'yâm vaí ratham--tarâm, asyâm evá práti tishṭhati; bṛihád út-tare, 'saú vaí bṛihád, amúshyâm evá práti tishṭhati. tád âhuḥ: kỳa jágatî câ 'nu-shṭúp cé 'ti; vaikhânasâm[2] pûrvé 'hant sâma bhavati téna jágatyai nai 'ti, shoḍaçy[2] út-tare ténâ 'nu--shṭúbhó. 'thâ ''hur: yát samânè 'rdha-mâsé syâtâm anyatarásyâ[2] 'hno vîrỳam ánu padyeté 'ty; amâ-vâsỳâyâm pûrvam áhar bhavaty[5] út-tarasminn út-taram, nânai 'vâ 'rdha-mâsáyor bhavato, nânâ-vîrye[10] bhavato. haviṣhman--nidhanam pûrvam áhar bhavati[5] havishkṛín-nidhanam út-taram, práti-sbṭhityai ‖ 3 ‖ úttareṇa, rathaṃtarâm pûrvé, 'nv, ékaviṃçatiç ca ‖ 4 ‖

Pañc. 20, 11, 1-11. — sattram — âyan — abhîyettâm — iyâva — aitâm — tau | aitâm — ahnâ | agâchatâm —

---

4. [3] atra sarvatrâ 'haḥçabdena ekadinasâdhyastomaprayoga upalakshyate. [4] abhiplavâkhyaḥ kaçcit shaḍahayâgaviçeshaḥ, tasya ca prathamadine jyotishṭomaḥ prathamasaṃsthârûpo 'gnishṭomo vihito 'sti, sa evâ 'trâ 'bhiplavaçabdeno 'palakshyate (!). [5] unbetont. [6] gamyate svargo yenâ 'tirâtreṇa so 'yam atirâtraviçesho gatiḥ. [7] s. P. 6, 13. [8] rumdhe ACDW. [9] rudhyai ACDFW. [10] s. P. 4, 52.

ahâḥ | bhavati — jyotishṭoma iti jyotiḥ-stomaḥ | agnishṭoma ity ágni-stomaḥ — pûrvé | ahán — uttára ity ut-tare | ojáḥ — trishṭuk — tat | âhuḥ — eti | shoḍaçi — anyatarasyà — ahâḥ | bhavati — ahâḥ | bhavati.

5. ấpo vấ idám ágre salilám âsît, tásmin prajấ-patir vâyúr bhûtvấ 'carat, sá imấm apaçyat, tấṃ varâhó bhûtvấ '' 'harat, tấṃ viçvá-karmâ bhûtvấ vy amârṭ; sấ 'prathata, sấ pṛithivy abhavat, tát pṛithivyai pṛithivĭ-tvám. tásyâm açrâmyat prajấ-patiḥ, sá devấn asṛijata vásûn rudrấn âdityấn; té devấḥ prajấ-patim abruvan: prá jâyâmahâ íti, sò 'bravît ‖ 1 ‖ :yáthâ 'hám yushmấꣳs tápasấ[1] 'sṛikshy evám tápasi pra-jánanam ichadhvam íti; tébhyo 'gním â--yátanam prấ 'yachad: eténâ ''-yátanena çrâmyaté 'ti, tè 'gninâ ''-yátanenâ 'çrâmyan, té saṃ-vatsará ékâṃ gấm asṛijanta, tấṃ vásu-bhyo rudrébhya âdityébhyaḥ prấ 'yachann: etấꣳ rakshadhvam íti; tấṃ vásavo rudrấ âdityấ arakshanta, sấ vásu-bhyo rudrébhya âdityébhyaḥ prấ 'jâyata tríṇi ca ‖ 2 ‖ çatấni tráyas-trioçatam cấ, 'tha saí 'vá sahasra--tamy abhavat. té devấḥ prajấ-patim abruvant: sahásreṇa no yâjayé 'ti; sò 'gni-shṭoména vásûn ayâjayat, tá imấṃ lokám ajayan, tác câ 'daduḥ; sá ukthyèna rudrấn ayâjayat, tè 'ntáriksham[2] ajayan, tác câ 'daduḥ; sò 'ti-râtréṇâ ''dityấn ayâjayat, tè 'múṃ lokám ajayan, tác câ 'dadus.

tád antáriksham ‖ 3 ‖ vy-ávairyata[3], tásmâd rudrấ ghấtukâ, anâ-yatanấ hí; tásmâd âhuḥ: çithilám vaí madhyamám áhas tri-râtrásya ví hí tád avaí-''ryaté 'ti; traíshṭubham[2] madhyamásyấ 'hna ấjyam bhavati, saṃ-yấnâni[4] sû-'ktấni çaꣳsati, shoḍaçínaꣳ[2] çaꣳsaty, áhno dhṛítyâ áçithi-

---

5–7. Gargatrirâtraḥ; 5. âkhyâyikâ. [1] so (°ꣳs t°) AW, s.P.6, 14. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum. [4] dâçatayyâm prasiddhâni (aber wo? ich kenne nur die sampâta-Hymnen, s.z. B.Ait.Br. 4, 30. 6, 18).

lam-bhâvâya. tásmât tri-râtrásyâ 'gni-shṭomá evá prathamám áhaḥ syâd[5] átho 'kthyó 'thâ 'ti-râtrá, eshâṃ lokânâṃ ví-dhṛityai. trîṇi-trîṇi çatâny anûcînâ-'bhám ávy-avachinnâni dadâti ‖ 4 ‖ eshâṃ lokânâm ánu sáṃ-tatyai[6]. daçátaṃ ná ví chindyâd: vi-râjaṃ né 'd vi-chinádânî 'ty.

átha yâ sahasra-tamy âsît tásyâm índraç ca víshṇuç ca vy-âyachetâṃ[3], sá índro 'manyatâ: 'náyâ vâ idáṃ víshṇuḥ sahásraṃ varkshyata íti; tásyâm akalpetâṃ, dví-bhâga índras tṛítîye víshṇus; tád vâ esha 'bhy-ánûcyata[2]: ubhâ jigyathur íti[7]. tâṃ vâ etâm achâvâkâḥ[8] ‖ 5 ‖ evá çaṃsaty. átha yâ sahasra-tamî sâ hótre deyé 'ti, hótâraṃ vâ abhy-átiricyate[3], yád ati-ricyate[8] hótâ 'nâptasyâ "payitâ. 'thâ "hur: un-netré déyé 'ty, áti-riktâ vâ eshâ sahásrasyâ, 'ti-rikta un-netá 'rtvíjâm[2]. áthâ "huḥ: sárvebhyaḥ sadasyebhyo déyé 'ty. áthâ "hur: ud-âkṛityâ sâ váçaṃ cared íty. áthâ "hur: brahmáṇe câ 'gnî-'dhe ca déyé 'ti ‖ 6 ‖ dví-bhâgam brahmáṇe tṛítîyam agnî-'dhe, aindró vai brahmâ vaishṇavò 'gnî-'d, yáthai 'vá tâv ákalpetâm íty. áthâ "hur: yâ kalyâṇî bahu-rûpâ sâ déyé 'ty. áthâ "hur: yâ dvi-rûpó 'bhayáta-enî sâ déyé 'ti sahásrasya pári-gṛihîtyai. tád vâ etát sahásrasyâ 'yanaṃ, sahásraṃ stotríyâḥ, sahásraṃ dákshiṇâḥ, sahásra-sammitaḥ suvar-gó lokáḥ, suvar-gásya lokásyâ 'bhí-jityai ‖ 7 ‖ abravîc, ca, tád antárikshaṃ, dadâty, achâvâkâç, ca déyé 'ti, saptácatvâriṃçac ca ‖ 5 ‖

Pañc. 20, 14-16. — bhûtvâ | eti | aharat — vîti | amârṭ | sâ | aprathata | sâ | pṛithivî — jâyâmahai — yushmân | tapásâ | asṛikshi — saṃvatsara iti sam-vatsare — sâ | eva | sahasratamîti sahasra-tamî — adaduḥ — vyavairyateti vi-

---

5. [5] unbetont. [6] als zwei Wörter! [7] s. III, 2, 11, 2. VII, 1, 6, 7. [8] Wurzel betont.

-avairyata — rudrâḥ — anâyatanâ ity ânâ-yatanâḥ — avairyatety âva-airyâta — bhavati — sûktânîti su-uktâni — dhrityai — ukthyâḥ | athâ — avyâvachinnânîty avi-avachinnâni — anv iti | saṃtâtyâ iti sam-tatyai — na | it | vichinadânîti vi-chinadâni — vyâyachetâm iti vi-âyachetâm — varkshyate — dvibhâga iti dvi-bhâge — abhyânûcyata ity âbhi-anûcyate — achâvâkaḥ — deyâ | iti — abhyatiricyata ity âbhi-atiricyate — atiricyâta ity âti-ricyâte — anâptasya | âpayitâ | athâ — deyâ | iti — atiriktâ ity ati-riktaḥ | unnetety út-netâ — agnîdha ity âgni-idhe — ayânam.

6. sómo vai sahásram avindat, tâm indró 'nv avindat, taú yamó ny-âgachat[1]; tâv abravîd: ástu mé 'trâ 'pî 'ty, ástu hî íty abrûtâm; sá yamá ékasyâṃ vîryam páry apaçyad, iyáṃ vâ asyá sahásrasya vîryam bibhartî 'ti tâv abravîd iyám mámâ 'stv etád ubhváyor íti, tâv abrûtâm: sárve[2] vâ etád etásyâṃ vîryam || 1 || pári paçyâmó 'mûṃ â harâmahâ iti, tásyâm ámûṃ â 'haranta. tâm ap-sú prâ 'veçayant: sómâyo 'd-éhî[1] 'ti, sâ róhiṇî[3] piṅgalâi 'ka-hâyanî rûpáṃ kṛitvâ tráyas-trimçatâ ca tri-bhíç ca çataíḥ sahó 'd-aíd[1], tásmâd róhiṇyâ piṅgaláyai 'ka-hâyanyâ sómaṃ krîṇîyâd; yá eváṃ vidvân róhiṇyâ piṅgaláyai 'ka-hâyanyâ sómaṃ krîṇâti tráyas-trimçatâ cai 'vâ 'sya tri-bhíç ca || 2 || çataíḥ sómaḥ krîtó bhavati, sú-krîtena yajate. tâm ap-sú prâ 'veçayann: índrâyo 'd-éhî[1] 'ti, sâ róhiṇî[3] lakshmaṇâ pashṭhauhî[4] vârtra-ghnî rûpáṃ kṛitvâ tráyas-trimçatâ ca tri-bhíç ca çataíḥ sahó 'd-aít[1], tásmâd róhiṇîṃ lakshmaṇâṃ pashṭhauhîṃ vârtra-ghnîṃ dadyâd; yá eváṃ vidvân róhiṇîṃ lakshmaṇâṃ pashṭhauhîṃ vârtra-ghnîṃ dádâti tráyas-trimçac cai 'vâ 'sya trîṇi ca çatâni sâ dattâ

6. sahasratamîm praçasya tadaṅgabhûtam homâdikam. [1] als Compositum. [2] sárvam C. [3] rohiṇî C. [4] ohne avagraha.

‖ 3 ‖ bhavati. tâm ap-sú prâ 'veçayan: yamâyo 'd-ébhi[1] 'ti, sâ járati mûrkhâ taj-jaghanyâ rûpáṃ kṛitvâ tráyas=-trioçatâ ca tri-bhíç ca çataíḥ sahó 'd-ait[2], tásmâj járatîm mûrkhâṃ taj-jaghanyâm[3] anu-stáraṇîṃ[4] kurvîta; yá evâṃ vidvâñ járatîṃ[5] mûrkhâṃ taj-jaghanyâm anu-stáraṇîṃ kuruté tráyas-trioçac cai 'vâ 'sya trîṇi ca çatâni sâ 'múshmiṅ loké[6] bhavati. vâg evá sahasra-tamî, tásmât ‖ 4 ‖ váro déyaḥ; sâ hí váraḥ, sahásram asya sâ dattâ bhavati, tásmâd váro ná prati-gṛíhyaḥ; sâ hí váraḥ, sahásram asya práti-gṛihîtam bhavatî; 'yáṃ vára íti brûyâd, áthâ 'nyâm brûyâd: iyám mámé 'ti, táthâ 'sya tát sahásram áprati-gṛihîtam bhavaty. ubhayata-enî[7] syât; tád âhur: anyata-enî syât sahásram parástâd[8] étam íti. yaí 'vá váraḥ ‖ 5 ‖ kalyâṇî rûpá-samṛiddhâ sâ syât, sâ hí váraḥ, sám-ṛiddhyai[9]. tâm út-tareṇâ "gnî-'dhram pary-âṇîyâ "-havanîyasyâ 'nte droṇa-kalaçám áva ghrâpayed; â jighra kaláçam mahy urú-dhârâ páyasvaty[4] â tvâ viçantv índavaḥ samudrám[5] iva síndhavaḥ, sâ mâ sahásra â bhaja pra-jáyâ paçú-bhiḥ sahá púnar mâ " viçatâd rayír íti; pra-jáyai 'vaí 'nam paçú-bhî rayyâ sám ‖ 6 ‖ ardhayati; prajâ-vân paçu-mân rayi-mân bhavati yá evâṃ véda. táyâ sahâ "gnî-'dhram paré-'tya purástât pratîcyâṃ tíshṭhantyâm juhuyâd: ubhâ jigyathur ná párâ jayethe[11] ná párâ jigye kataráç[4] canaí[4] 'noḥ | índraç ca vishṇo yád ápaspṛidhethâṃ tredhâ[4] sahásraṃ ví tád airayethâm íti. tredhâ-vibhaktâṃ vai tri-râtré sahásrao, sâhasrîm evaí 'nâṃ karoti, sahásrasyai

---

6. [1] mûrkhâ roshaṇaçîlâ, sai 'va jaghanyâ tajjaghanyâ iyam evâ 'tyantakurûpâ. [2] s. P. 6, 8. [3] °nj° AW, s. P. 5, 24. [4] °ni° AW. [5] ubhayoḥ pârçvayoḥ çuklarekhâ yasyâḥ. [6] °ṛidhyai ACDFW. [7] s. P. 4, 40.

'vaí 'nâm mâtrâṃ ‖ 7 ‖ karoti. rûpâṇi juhoti, rûpaír evaí 'nâṁ sám ardhayati. tásyâ upo-'tthâya kárṇam â japed: íḍe ránte 'dite sárasvati[4] príye préyasi máhi ví-çruty etâni te aghniye[12] nâmâni, su-kṛítam mâ devéshu brûtâd íti; devébhya evaí 'nam â vedayaty, ánv enaṃ devâ budhyante ‖ 8 ‖ etád etásyâṃ víryàm, asya tribhíç ca, dattâ, sahasratamî tásmâd, evá váraḥ, sám, mâtrâm, ékân ná catvâ-riṁçác ca ‖ 6 ‖

Pañc. 21, 1, 1-8. — ([6-8] Vs. 8, 42. 43.) Ç. 4, 5, 8, 1-16. Kâ. 13, 4, 15-25. — nyâgàchad iti ni-âgàchat — hîs — mamà | astú — harâmahai — eti | aharanta — udehîty út-ehi — tajjaghanyeti tat-jaghanyâ — udaid ity út-ait — tat | âhuḥ — âgnîdhram ity âgni-idhram — mahi — payàsvatî | eti — sahasrè | eti — mâ | eti — paçubhir iti paçu-bhiḥ — jayetbe iti — kataraḥ | cana — vishṇo iti — adite — viçrutîti vi-çruti — devâḥ.

7. sahasra-tamyâ vaí yájamânaḥ suvar-gáṃ lokám eti, saí 'naṁ suvar-gáṃ lokáṃ gamayati; sâ mâ suvar-gáṃ lokáṃ gamayé 'ty âha, suvar-gám evaí 'naṃ lokáṃ gamayati. sâ mâ jyótishmantaṃ[1] lokáṃ gamayé 'ty âha, jyótishmantam evaí 'naṃ lokáṃ gamayati; sâ mâ sárvân púṇyâṁ lokân[2] gamayé 'ty âha, sárvân evaí 'nam púṇyâṁ lokân[2] gamayati; sâ ‖ 1 ‖ mâ prati-shṭhâṃ gamaya pra-jáyâ paçú-bhiḥ sahá púnar mâ " viçatâd rayír íti pra-jáyai 'vaí 'nam paçú-bhî rayyâm práti shṭhâpayati[3]; prajâ-vàn paçu-mân rayi-mân bhavati yá evâṃ véda. tâm agnî-'dhe vâ brahmáṇe vâ hótre vo 'd-gâtré vâ 'dhvaryáve vâ dadyât, sahásram asya sâ dattâ bhavati. sahásram asya práti-gṛihîtam bhavati

6. [12] so (°e a°) AW, s. P. 11, 17.

7. sahasratamîdânam. [1] ohne avagraha. [2] °nl° A. W das zweite Mal. [3] zu shṭh° (AFW), s. P. 6, 4.

yás tắm ávidvân ‖ 2 ‖ prati-gṛihṇắti; tắm práti gṛihṇîyâd: ékâ 'si ná sahásram, ékâṃ tvâ bhûtắm práti gṛihṇâmi ná sahásram, ékâ mâ bhûtắ " viça mắ sahásram íty; ékâm evaí 'nâm bhûtắm práti gṛihṇâti[4] ná sahásraṃ yá eváṃ véda; syonắ 'si su-shádâ su-çévâ syonắ mắ " viça su-shádâ mắ " viça su-çévâ mắ " viça ‖ 3 ‖ íty âha, syonaí 'vaí 'naṁ su-shádâ su-çévâ bhûtắ " viçati naí 'naṁ hinasti. brahma-vâdíno vadanti: sahásraṁ sahasra-tamy ánv etĩ3 sahasra-tamĩṁ sahásrắ3m íti; yát prắcîm[1] ut-sṛijét sahásraṁ sahasra-tamy ánv iyât, tát sahásram apra-jnâtráṁ, suvar-gáṃ lokáṃ ná prá jânîyât; pratĩcîm[1] út sṛijati, tắṁ sahásram ánu pary-ắvartate[5], sắ pra-jânatĩ, suvar-gáṃ lokáṃ eti. yájamânam abhy út sṛijati, kshiprá sahásram prá jâyata; ut-tamắ nîyáte prathamắ devắn gachati ‖ 4 ‖ lokắn gamayati sắ, 'vidvân, suçévâ mắ "viça, yájamânaṃ, dvádaça ca ‖ 7 ‖

mâ | eti | viçatât — sthâpayati — bhûtâ | eti | viça — sushadeti su-sadâ — mâ | eti | viça — bhûtâ | eti | viçati — sahasratamîti sahasra-tamî | anv iti | etî3 — sahasrâ3m — anv iti | paryâvârtata iti pari-âvârtate — abhi | ud iti | sṛijati — jâyate — nîyate.

8. Átrir adadâd Aúrvâya pra-jắm putrá-kâmâya, sá riricânó 'manyata nír-vîryaḥ çithiló yâtá-yâmâ, sá etắṃ catû-râtrám apaçyat, tám ắ 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí tásya catvắro vîrắ ắ 'jâyanta sú-hotâ sû-'dgâtâ[1] sv-adhvaryuḥ sú-sabheyo[2]; yá eváṃ vidvắṁç catû-râtréṇa yájata ắ 'sya catvắro vîrắ jâyante sú-hotâ sû-'dgâtâ[1] sv-adhvaryuḥ sú-sabheyo[2]. yé catur-viṁçắḥ pávamânâ brahma-

7. [4] unbetont. [5] als Compositum (aber ánu nicht dazugezogen).
8. catûrâtra Âtreyaḥ. [1] s. P. 10, 17. [2] s. P. 6, 12.

-varcasâṃ tát ‖ 1 ‖ yá ud-yánta stómâḥ çrîḥ sâ. 'trio çraddhâ-devaṃ[3] yájamânaṃ catvâri vîryâṇi nó 'pâ 'naman téja indriyám brahma-varcasám annâ-'dyaṁ, sá etâṁç catúraç cátu-shṭomânt[4] sómân apaçyat, tân â 'harat taír ayajata; téja evá prathaménâ 'vâ 'runddhe[5 u. 6] 'ndriyáṃ dvitîyena brahma-varcasáṃ tṛitîyenâ 'nnâ-'dyaṃ catur-théna; yá evám vidvâṁç catúraç cátu-shṭomânt[4] sómân â-hárati taír yájate téja evá prathaménâ 'va runddha[5 u. 6] indriyáṃ dvitîyena brahma-varcasáṃ tṛitîyenâ 'nnâ-'dyaṃ caturthéna, yâm evâ 'trir ṛiddhim ârdhnot tâm evá yájamâna ṛidhnoti ‖ 3 ‖ tát, téja evá, 'shṭádaça ca ‖ 8 ‖

Pañc. 21, 9, 2. — amanyata — catûrâtram iti catuḥ-râtram — sûdgâteti su-udgâtâ — yajâte | eti | asya — vîrâḥ — pavamânâḥ — ye | udyanta ity út-yantaḥ — sâ | atrim — annâdyam ity anna-adyam — catúshṭomân iti catúḥ-stomân — aveti | arumdha — yajâte — aveti | rumdhe.

9. Jamádagniḥ[1] púshṭi-kâmaç catû-râtréṇâ 'yajata, sá etân póshâṁ apushyat[2], tásmât palitaú Jâmadagniyau[1] ná sám jânâte[3]. etân evá póshân pushyati yá evám vidvâṁç catû-râtréṇa yájate. puroḍâçínya[1] upa-sádo bhavanti, paçávo vaí puroḍâçaḥ, paçûn evâ 'va runddhé[4], 'nnam vaí puroḍâçó, 'nnam evâ 'va runddhe; 'nnâ-'dáḥ paçu-mân bhav-

---

8. [3] çraddhâ devo yasyâ 'sau, yathâ devatâyâm âdaras tathâ çraddhâyâm. [4] s. P. 6, 13. [5] unbetont. [6] °mdh° ACDW.

9. Jâmadagnyaç catûrâtraḥ. [1] ohne avagraha. [2] so (°âṁ a°) AW, s. P. 9, 21. [3] s. P. 4, 40; tadvañçotpannau dvau pitṛiputrau pushṭim antareṇa vṛithaiva palitau daridrau (!) na jânâte (sam fehlt hierbei!) no 'tpadyete (!), yadvâ vṛithaiva palitaṃ svakîyaṃ dehaṃ na jânâte; ayam arthaḥ, pushṭisampradâyasya Jamadagninâ pravartitatvât tadvañçe ko 'pi daridro nâ 'sti, yadi kaçcit pramâdât syât tathâpi nairantaryeṇa dvau purushau pushṭim antareṇa vṛithâ palitau na sta eveti. — Bei Pañc. 21, 10, 6 na vâ Aurvau palitau saṃjânâte giebt der schol. dazu, in der von mir copirten Pariser Handschrift (D. 143 A.), keine specielle Erklärung. [4] °mdh° ACDW.

ati yá evám vidváñç catû-râtréṇa yájate ‖ 1 ‖ jamádagnir, ashṭácatvâriñçat ‖ 9 ‖

Pañc. 21, 10, 5-10. — catûrâtreṇeti catuḥ-râtreṇâ — poshân | apushyat — jânâtç iti — rumdhç — annâda ity ânna-adaḥ.

10. saṃ-vatsaró vâ idám éka âsît, sò 'kâmayata: 'rtûnt sṛijeyé 'ti, sá etám pañca-râtrám apaçyat, tám â 'harat ténâ 'yajata, táto vaí sá ṛitûn asṛijata; yá evám vidván pañca-râtréṇa yájate praí 'va jâyate. tá ṛitávaḥ sṛishṭâ ná vy-âvartanta[1], tá etám pañca-râtrám apaçyan, tám â 'haran, ténâ 'yajanta, táto vaí té vy-âvartanta[1] ‖ 1 ‖ yá evám vidván pañca-râtréṇa yájate ví pâpmánâ bhrâtṛivyeṇâ "vartate. Sârva-seniḥ Çauceyò[2] 'kâmayata: paçu-mânt syâm íti, sá etám pañca-râtrám â 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí sá sahásram paçûn prâ "pnod; yá evám vidván pañca-râtréṇa yájate prá sahásram paçûn âpnoti. Babaráḥ Prâvâhaṇir[3] akâmayata: vâcáḥ pra-vaditâ syâm íti, sá etám pañca-râtrám â ‖ 2 ‖ aharat, ténâ 'yajata, táto vaí sá vâcáḥ pra-vaditâ 'bhavad; yá evám vidván pañca-râtréṇa yájate pra-vaditaí 'vá vâcó bhavaty átho enam vâcás pátir[4] íty âhur. ánâptaç catû-râtró 'ti-riktaḥ shaḍ-râtró 'tha vâ eshá sam-pratí yajnó yát pañca-râtró, yá evám vidván pañca-râtréṇa yájate sam-pratỳ evá yajnéna yajate. pañca-râtró bhavati, páñca vâ ṛitávaḥ saṃ-vatsaráḥ ‖ 3 ‖ ṛitúshv evá sam-vatsaré práti tishṭhaty; átho páñcâ-'kshará pañktíḥ, pâñkto yajnó, yajnám evâ 'va runddhe[1]. tri-vṛíd agni-shṭomó bhavati[6], téja evâ 'va

---

10. pañcarâtraḥ. [1] als Compositum. [2] Çacy-âkhyâyâ striyâ apatyam. [3] ohne avagraha. [4] so (°s p°) AFW, s. P. 8, 27. [5] °ṃdh° ACDFW. [6] prakṛitau hi trivṛitpañcadaçasaptadaçaikaviñçaiç caturbhiḥ stomair agnishṭomagatâni dvâdaça stotrâṇi nishpâdyante, atra tv ekena trivṛitstomena sarvastotranishpattiḥ, tâdṛiço 'gnishṭomaḥ prathamam ahaḥ.

runddhe[5]; pañca-daçó bhavatî[7], 'ndriyám evấ 'va runddhe[6]; sapta-daçó bhavaty[8], annấ-'dyasyấ 'va-ruddhyâ[9], átho praí 'vá téna jâyate; pañca-vioçò 'gni-shṭomó bhavati[10] prajấ-pater ấptyai, mahâvratá-vân annấ-'dyasyấ 'va-ruddhyai[9]; viçva-jít sárva-pṛishṭho 'ti-râtró bhavati[11], sárvasyâ 'bhi-jityai ‖ 4 ‖ té vyávartanta, pravaditấ syâm íti sá etám pañcarâtrám ấ, saṃvatsarò, 'bhíjityai ‖ 10 ‖

ṛitûn | sṛijeya — te | ṛitavaḥ | sṛishṭâḥ | na | vyâvàr-tanteti vi-âvàrtanta | te — vyâvàrtanteti vi-âvàrtanta — eti | vartate — prâvâhaṇiḥ — atho iti — vâcaḥ | patiḥ — catûrâtra iti catuḥ-râtraḥ — sampratîti sam-prati — atho iti — annâdyasyety ànna-adyàsya | avàrudhyâ ity avà-rudhyai | atho iti.

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung, 7, 1, 11-20*).

11. [a] devásya tvâ savitúḥ pra-savè 'çvínor bâhú-bhyâm pûshṇó hástâbhyâm ấ dada. [b] imấm agṛibhṇan raçanấm ṛitásya pűrva ấyushi vidátheshu kắvyấ | táyâ devấḥ sutám ấ babhûvur ṛitásya sấmant sarám â-rápantî[1] ‖ [c] abhi-dhấ asi, bhúvanam asi, yantấ 'si, dhartấ 'si, sò 'gníṃ vaiçvânaráṁ[2] sá-prathasaṃ gacha svâhâ-kṛitaḥ; [d] pṛithivyấṃ yantấ rấḍ, yantấ 'si yámano, dhartấ 'si dharúṇaḥ; [e] kṛishyaí tvâ kshé-

---

10. [7] pañcadaçenaikenaiva stomena yukta ukthyo dvitîyam ahaḥ. [8] saptadaçenaikena stomena yukta ukthyas tṛitîyam ahaḥ. [9] [9]rndhyai ACDW. [10] pañcaviṅçenaikenai 'va stomena yukto 'gnishṭomaç caturtham ahaḥ, sa cá 'gnishṭomaḥ mahâvratadharmavân; gavâmayane mahâvratâkhyam ekam ahaḥ, tasminn ahani yâni stotrâṇi tâny atra prayoktavyâni. [11] viçvajin nâmâ 'gnishṭomavikâraḥ kaççid ekâhaḥ, so 'trâ 'tirâtravikṛititvam âpâditaḥ pañcamam ahar bhavati; sa punaḥ sarvapṛishṭhaḥ, rathantara-bṛihadvairûpavairâjaçâkvararaivatâkhyâni pṛishṭhastotragatâni sâmâni sarvâṇy api yasyâ 'sau.

* s. Ind. Stud. 3, 383. 389.

11-20. açvamedhamantrâḥ. [1] kidṛiçi raçanâ? yajnasya samâptau saraṇam pravṛittim kathayantî, he ṛitvigyajamânâḥ çighraṃ yajnaṃ aamápayateti vadanti. [2] ohne avagraha.

mâya tvâ, rayyaí tvâ póshâya tvâ; [f] pṛithivyaí tvâ 'ntárikshâya tvâ divé tvâ; [g] saté tvā́ 'sate tvâ, 'd-bhyás tvaú 'shadhî-bhyas[3] tvâ, víçvebhyas tvâ bhûtébhyaḥ ‖ 1 ‖ dharúṇaḥ, páñcaviṃçatiç ca ‖ 11 ‖

B. 3, 8, 3, 2-6. [g] 7, 3. — K. Aç.[4] 1, 2. — [a-c] Vs. 22, 1-3. Ç. 13, 1, 2, 1-3. Kâ. 20, 1, 27. 28. — da̱de̱ — pûrvè — sâmàn | sa̱ram | â̱rapa̱ntîty ā́-rapàntî — ya̱ntâ | a̱si̱ | dha̱rtâ | a̱si̱ — ya̱ntâ | a̱si̱ — dha̱rtâ | a̱si̱ — asàte | tvâ̱ — oshàdhîbhya̱ ity oshàdhi-bhya̱ḥ.

12. [a] vi-bhū́r mâtrā́ pra-bhū́ḥ pitrā́, 'çvo 'si háyo 'sy átyo 'si náro 'sy árvâ 'si sáptir asi vâjỳ asi vṛíshâ 'si nṛi-máṇâ[1] asi, yáyur nā́mā̀ 'sy, âdityā́nâm pátvā́[2] 'nv ihy. [b] agnáye svā́hâ[3], svā́he 'ndrâgní-bhyâṃ, svā́hâ prajā́-pataye, svā́hâ víçvebhyo devébhyaḥ, svā́hâ sárvâbhyo devátâbhya[3]. [c] ihá dhṛítiḥ svā́he, 'há ví-dhṛitiḥ svā́he, 'há rántiḥ svā́he, 'há rámatiḥ svā́hâ. [d] bhū́r asi bhuvé tvâ bhávyâya tvâ bhavishyaté tvâ, víçvebhyas tvâ bhûtébhyo. [e] dévâ âçâ-pâlâ etáṃ devébhyó 'çvam médhâya pró-'kshitaṃ gopâyata ‖ 1 ‖ rántiḥ svā́hâ, dvā́viṃçatiç ca ‖ 12 ‖

B. 3, 8, 9, 1-3. 17, 1. 9, 19, 1. — K. Aç. 1, 3. — Vs. 22, 19. Ç. 13, 1, 6, 1. 2. (4, 2, 15). Kâ. 20, 2, 18 - 3, 4. — vâ̱jî — nṛi̱maṇâ̱ iti nṛi-manā́ḥ — nâmà — patvà | anv iti — a̱gnayè | svâhā́ | svâhā́ — prokshita̱m iti̱ pra-u̱kshi̱ta̱m | go̱pâ̱ya̱ta̱.

13. ā́-'yanâya svā́hâ[1], prā́-'yaṇâya svā́ho, 'd-drâvā́ya[2]

---

11. [3] s. P. 3, 7. [4] K. Aç. stimmt auch hier durchweg auf das Genauste zu Ts., während Vs. sehr differirt (wobei einige specielle Beziehungen zu T. Br. eintreten).

12. açvanâmâni. [1] s. P. 7, 9. [2] pátyā́ W. [3] ohne avagraha.

13. uddrâvâḥ. [1] ohne avagraha. [2] °hodrâ°, °hodru° C vor iti; kecana dhûrtâ açvâ gantum anichantas tâḍitâḥ santaḥ pûrvapâdâv unnamayanti, anye câ 'parau pâdâv nunamayanti, tad ubhayam ud(d)râvod(d)rutaçabdâbhyâm abhidhîyate.

svâhó, 'd-drutâya[2] svâhâ, çû-kârâya[3] svâhâ, çŭ-kṛitâya[3] svâhâ, pálâyitâya[1] svâhâ, "-pálâyitâya[4] svâhâ, "-válgate[5] svâhâ, parà-válgate svâhâ, "-yaté svâhâ, pra-yaté svâhâ, sárvasmai[6] svâhâ ‖ 1 ‖ áyanâya[7], shâḍvi○çatiḥ ‖ 13 ‖

B. 3, 8, 17, 1. — K. Aç. 1, 4. — Vs. 22, 8 (7). Kâ. 20, 3, 3 (prakramân). — âyânâyety â-ayânâya — prâyâṇâyeti pra-ayânâya — palâyitâya — âpalâyitâyety â-palâyitâya — âvalgâta ity â-valgâte — âyata ity â-yate.

14. agnáye svâhâ[1], sómâya svâhâ, vâyáve svâhâ, 'pâm módâya[2] svâhâ, savitré svâhâ, sárasvatyai[1] svâhé, 'ndrâya svâhâ, bṛíhaspátaye[1] svâhâ, mitrâya svâhâ, váruṇâya svâhâ, sárvasmai svâhâ ‖ 1 ‖ agnáye vâyáve 'pâm módâyé 'ndrâya[3], tráyo-vi○çatiḥ ‖ 14 ‖

B. 3, 8, 17, 1. — K. Aç. 1, 5. — Vs. 22, 6. Ç. 13, 1, 3, 3. Kâ. 20, 2, 3.

15. pṛithivyaí svâhâ[1], 'ntárikshâya[1] svâhâ, divé svâhâ; sûryâya svâhâ, candrámase[1] s., nákshatrebhyaḥ s., prâcyai[1] diçé s., dákshiṇâyai diçé s., pratîcyai[1] diçé svâhó, 'dîcyai[1] diçé svâho, "rdhvâyai diçé s., dig-bhyáḥ svâhâ, 'vântara-diçâbhyaḥ s., sámâbhyaḥ[2] s., çarád-bhyaḥ[2] s., 'ho-râtré-bhyaḥ s., 'rdha-mâsébhyaḥ s., mâsebhyaḥ svâha, 'rtú-bhyaḥ s., saṃ-vatsarâya[2] s., sárvasmai svâhâ ‖ 1 ‖ pṛithivyaí sûryâya nákshatrebhyaḥ prâcyai[3], saptácatvâri○çat ‖ 15 ‖

---

13. [a] kaçayâ ghâtîteno 'd(d)ravaṇârtham kriyamâṇasya çabdaviçeshasyâ 'nukaraṇârtham çûkâra iti prayuktam, çûkṛitam etad eva, pûrvâparapâdavishayatvena (!) dvedhâ 'bhidhânam. [4] âbhimukhyena dhâvanam âpalâyanam. [5] caturṇâm api pâdânâm sakṛid-unnamanam âbhimukhyavishayam âvalganam. [6] sarvasmai sarvaprakâragamanaviçeshayuktâçvaprityartham. [7] so W, áyanâyó 'ttaram âpálâyitâya ACD (!!).

14. pûrvahomâḥ. [1] ohne avagraha. [2] apâm modaḥ parjanyaḥ. [3] so (agnáye *bis* 'ndrâya) ACDW, zum Unterschiede von anuv. 16.

15. pûrvanâmakahomântaḥpâtitvenaiva hutvâ. [1] ohne avagraha. [2] samâ-çarat-saṃvatsaraçabdâḥ sauracândranâkshatravishayâḥ (!). [3] so (pṛithivyaí *bis* prâcyai) ACDW, zum Unterschiede von anuv. 17.

B. 3, 8, 17, 1. — K. Aç. 1, 6. — Vs. 22, 29. 24. 28. — udī-cyai — ûrdhvâyai — ṛitubhya ity ṛitu-bhyaḥ.

16. agnáye svâhâ[1], sómâya svâhâ, savitré s., sárasvatyai[1] s., pûshṇé s., bṛíhaspátaye[1] svâhâ, 'pâm módâya s., vâyáve s., mitrâya s., váruṇâya s., sárvasmai svâhâ ‖ 1 ‖ agnáye savitré[2] pûshṇè 'pâm módâya vâyáve[3], tráyoviṃçatiḥ ‖ 16 ‖

B. 3, 8, 6, 3. 17, 1. — K. Aç. 1, 7. — Vs. 22, 6. 27.

17. pṛithivyai svâhâ[1], 'ntárikshâya[1] svâhâ, divé svâhâ; 'gnáye svâhâ, sómâya s., sûryâya s., candrámase[1] svâhâ; 'hne s., râtriyai svâha; 'rjáve s., sâdhâve s., su-kshityai s., kshudhé svâhâ, "çitimné[1. 2] s.; rógâya s., himâya s., çîtâya svâhâ, "-tapâya svâhâ, 'raṇyâya s., suvar-gâya s., lokâya s., sárvasmai svâhâ ‖ 1 ‖ pṛithivyâ agnáyé 'hne[3], cátuṣcatvâriṃçat ‖ 17 ‖

B. 3, 8, 17, 2. — K. Aç. 1, 8. — ṛijavé — âçitimne — âtapâyety â-tapâya — araṇyâya.

18. [a] bhúvo devânâṃ kármaṇâ 'pâsa 'rtásya pathyâ 'si; vásu-bhir devébhir devátayâ[1] gâyatréṇa tvâ chándasâ yunajmi, vasanténa tva 'rtúnâ havíshâ dîkshayâmi. [b] rudrébhir devébhir devátayâ traishṭubhena[1] tvâ chándasâ yunajmi, grîshméṇa tva 'rtúnâ havíshâ dîkshayâmy. [c] âdityébhir devébhir devátayâ jâgatena tvâ chándasâ yunajmi, varshâbhis tva 'rtúnâ havíshâ dîkshayâmi. [d] viçvebhir devébhir devátayâ "nu-shṭubhena tvâ chándasâ yunajmi

---

16. pûrvadîkshâ. [1] ohne avagraha. [2] °tré sárasvatyai W. [3] so (agnáye *bis* vâyáve) ACW, zum Unterschied von anuv. 14; (in D ist irrig der zu annv. 14 gehörige Colophon repetirt!).

17. ekaviṅçinî dîkshâ. [1] ohne avagraha. [2] ǎçitimaçabdena kshunnivârakam (ksha° Cod.) âçitṛiçabdatvam abhidhîyate; CD lesen âçitimné, Sattsein). [3] so (pṛi°hne) in ACDW, zum Unterschied von annv. 15; C fügt noch râtriyai hinzu.

18. ṛitudîkshâḥ. [1] ohne avagraha.

|| 1 || çarádâ tva 'rtúnâ havíshâ dîkshayâmy. [e] áñgiro-bhir devébhir devátayâ pā́ñktena tvâ chándasâ yunajmi, hemanta-çiçirā́bhyâṃ tva 'rtúnâ havíshâ dîkshayâmy. [f] ā́ 'háṃ dîkshā́m aruham ṛitásya pátnîṃ gâyatréṇa chándasâ bráhmaṇâ ca, 'rtáꣳ satyè 'dhâꣳ satyám ṛitè 'dhâm || [g] [2] mahī́m û shú [3], [h] [2] su-trā́mâṇam. [i-m] ihá dhṛítiḥ svā́he [1], 'há ví-dhṛitiḥ svā́he, 'há rántiḥ svā́he, 'há rámatiḥ svā́hâ || 2 ||
ā́nushṭubhena tvâ chándasâ yunajmy, ékân ná pañcâçác ca || 18 ||

B. 3, 8, 17, 2. — K. Aç. 1, 9. — karmáṇâ | a̱pasā́ | ṛi̱tasyà | pa̱thyā́ | a̱si̱ — yu̱na̱jmi̱ — tvâ̱ | ṛi̱tunā́ — ânúshṭubhe̱nety ânú-stu̱bhe̱na̱ — eti | a̱ham — ca̱ | ṛi̱tam | satyè | a̱dhâ̱m — ṛi̱te | a̱dhâ̱m — u̱ | sv iti.

19. îṃ-kârā́ya [1] svā́hé [2] 'ṃ-kṛitâya svā́hâ, krándate [3] svā́hâ 'va-krándate [4] s., próthate s. pra-próthate s., gandhā́ya [5] s. ghrâtā́ya [6] s., prâ-'ṇā́ya s. vy-ânā́ya [7] svā́hâ 'pâ-'nā́ya s. saṃ-dîyámânâya [8] s. sáṃ-ditâya s., vi-cṛityámânâya s. ví-cṛittâya s., palâyishyámâṇâya [2] s. pálâyitâya [2 u. 9] svā́ho, 'pa-raꣳsyaté [10] svā́hó 'pa-ratâya s., ni-vekshyaté [11] s. ni-viçámânâya s. ní-vishṭâya s., ni-shatsyaté [12] s. ni-shī́date s. ní-shaṇṇâya svā́hâ || 1 || âsishyaté [13] svā́hā́ "sînâya svā́hâ "sitā́ya s., ni-patsyaté [14] s. ni-pádyamânâya s. ní-pannâya s., çayishyaté [15] s. çáyânâya s. çayitā́ya s., sam-mîlishyaté s. sam-mī́late s. sám-mîlitâya s., svapsyaté s. svapaté s. sup-

---

18. [2] nur die pratika, obschon bisher nur in einem yâjyâ-Abschnitt (I, 5, 11, 5) vorliegend. [3] so (û shu) AFW, s. P. 3, 14. 6, 2.

19. açvacaritâni. [1] khâdyaṃ dṛishṭvâ mandaçabdaṃ karoti tadanukaraṇam, tad îm ity aneno 'cyate. [2] ohne avagraha. [3] vaḍabâṃ dṛishṭvoccairghosheṇa utsâbajanitaṃ krandanam. [4] virodhinam açvam dṛishṭvâ krodhenoccair ghoshaṇam avakrandanam. [5] açvântaraghrâṇaṃ gandhaḥ. [6] sa evâ 'tîto ghrâtaḥ. [7] s. P. 3, 15. [8] badhyamânaḥ. [9] nivartitapalâyanaḥ. [10] palâyanaparityâga uparamaḥ. [11] çâlâpraveço niveçanam. [12] praviçya çâlâyâṃ sthitir nishadanam. [13] kshaṇamâtram pâdasaṃkoca âsanam. [14] pârçvasya bhûmisparço nipatanam (!). [15] pâdaprasâre çayanam

tấya s., pra-bhotsyaté s. pra-búdhyamânâya s. prá-buddhâya s., jâgarishyaté s. jấgrate s. jâgaritấya s., çûçrûshamâṇâya s. çriṇvaté s. çrutấya s., vî-"kshishyaté[16] svấhâ ‖ 2 ‖ vî-"kshamâṇâya s. vî-"kshitâya s., sao-hâsyaté[17] s. saṃ-jihânâya svấho 'j-jihânâya s., vi-vartsyaté[18] s. vi-vártamânâya s. vi-vṛittâya svấho, 't-thâsyaté[19] svấho 't-tíshṭhate svấhó 't-thitâya[19] s., vi-dhavishyaté[20] s. vi-dhûnvânấya s. vi-dhûtâya svấho, 't-kraosyaté[21] svấho 't-krấmate svấhó 't-krântâya s., caṃkramishyaté[22] s. caṃkramyámâṇâya s. caṃkramitấya s., kaṇḍûyishyaté[23] s. kaṇḍûyámânâya s. kaṇḍûyitấya s., ni-kashishyaté[24] s. ni-kásha mâṇâya s. ni-kashitâya s.; yád útti tásmai s., yát píbati tásmai s., yán mehati t. s., yác chákṛit karóti t. s., rétase s. pra-jấbhyaḥ s. pra-jánanâya s., sárvasmai svấhâ ‖ 3 ‖ níshaṇṇâya svấhâ, víkshishyaté svấhâ, nikáshamâṇâya svấhâ, saptáviṃçatiç ca ‖ 19 ‖

K. Aç. 1, 10. — Vs. 22, 7. 8. Kâ. 20, 3, 3 (prakramân). — îṃkṛitâyetîm-kṛitâya — vyânâyeti vi-ânâyâ — upaṛaosyata ity úpa-raosyate — nishatsyata iti ni-satsyate — nishâṇṇâyeti ni-sannâya — âsishyate — vîkshámâṇâyeti vi-îkshámâṇâya — vîkshitâyeti vi-îkshitâya — ujjihânâyety út-jihânâya — utthâsyata ity út-sthâsyate — utthitâyety ut-sthitâya — utkraosyata ity út-kraosyate — çakṛit.

20. [a]agnáye svấhâ[1], vâyáve svấhâ, sûryâya svấha. [b]'rtám asy ṛitásya 'rtám asi, satyám asi satyásya satyám asy. [c]ṛitásya pánthâ asi devấnâṃ châyấ 'mṛitasya nấma, tát satyám yát tvám prajấ-patir ásy[2].

---

19. [16] tṛiṇakâdyânveshaṇam vîkshaṇam. [17] çûlâyâ bahir nirgamanam saṃhânam. [18] nirgatya bhûmau viluṇṭhanam vivartanam. [19] s. P. 5, 14. [20] utthitasya dhûlim apanetum çarîracâlanam vidhûnanam. [21] pâdasyonnamanam *upa*(!)kramaṇam. [22] mandagamanam caṃkramaṇam. [23] dantapaṅktibhyâm prishṭhabhâge daṅçanam. [24] kuḍyastambhâdau çarîragharshaṇam nikashaṇam.

20. sâvitrâṇi. [1] ohne avagraha. [2] unbetont in C (!).

d[3] ádhi yád asmin vâjínî 'va çúbha spárdhante dívaḥ sū́ryeṇa víço, 'pó vṛiṇânáḥ pavate kavyán paçúṃ ná go-pā́ íryaḥ pári-jmâ || 1 || agnáye vâyáve, 'shṭā́catvâriṃçat || 20 ||

B. 3, 8, 17, 2. — K. Aç. 1, 11. — ṛitam | asi | ṛitasyà — panthā́ḥ — châyâ | amṛitásya — adhîti — vâjinî | iva | çubhàḥ — viçàḥ | apaḥ — kavyan — gopâ iti go-pâḥ | iryàḥ.

prajánanam, prâtaḥsavané vaí, brahmavâdínaḥ sá t' vā́, áṅgirasa, ā́po vaí, sómo vaí[4], sahasratamyā́, 'trir, jamádagniḥ, saṃvatsaró, devásya, vibhū́r, ā́yanâyâ, 'gnáye, pṛithivyā́, agnáye, pṛithivyaí, bhúva, ī́ṃkârâyâ, 'gnáye vâyáva[5], viṃçatíḥ || 20 ||

prajánanam (1, 1), áṅgirasaḥ (4, 1), sómo vaí (6, 1), pratigṛihṇā́ti (7, 3), vibhū́r (12, 1), vī́kshamâṇâya (19, 3), dvípañcâçat[6] || 52 ||

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ saptamakâṇḍe prathamaḥ prapâṭhakaḥ ||

23. sattrâyaṇam (Fortsetzung 2, 1-10).

1. sâdhyā́ vaí devā́ḥ suvargá-kâmà etáṃ shaḍ-râtrám apaçyan, tám ā́ 'haran, ténà 'yajanta, táto vaí té suvar-gáṃ lokám âyan; yá eváṃ vidvā́ṃsaḥ shaḍ-râtrám ā́sate suvar-gám evá lokáṃ yanti. deva-sattráṃ[1] vaí shaḍ-râtráḥ, praty-ákshaṃ hỳ etā́ni pṛishṭhā́ni; yá eváṃ vidvā́ṃsaḥ shaḍ-râtrám ā́sate sâ-'kshā́d evá devátâ[2] abhy-ā́rohanti[3]. shaḍ-râtró bhavati, sháḍ vā́ ṛitávaḥ, sháṭ pṛishṭhā́ni || 1 ||

20. [3] yasmât kâraṇâd asminn açve çobhano guṇasaṃghaḥ adhî 'va devabhyo 'py adhika iva dṛiçyate tasmâd divaḥ sambandhino viço marudgaṇâḥ sûryasamânenâ 'çvena sârdhaṃ spardhante; idaṃ karma pravartayitum ichan pavate viçvam punâti, kavyan paçuṃ na, yathâ yâgeshu stutim ichan deva(ḥ) paçuṃ vṛiṇîte tathâ 'yam açvaḥ karme 'daṃ vṛiṇîte; kîdṛiço 'çvaḥ? gopâḥ ṛitvigyajamânânâṃ rakshakaḥ, iryaḥ karmadvârâ 'nnahetuḥ (°rănnahi° Cod.), parijmâ paritaḥ svargalokâdau gantuṃ samarthaḥ. [4] ā́paḥ sómaḥ W. [5] vâyáve sū́ryâya D. [6] dvípañcâçát ACDW.

2, 1-10. ahînâḥ shaḍrâtrâdyâḥ (dvâdaçâhaparyantâḥ); 1. shaḍrâtraḥ. (3. 4 sârasvatasattradharmâḥ). [1] satráṃ ACDFW. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum.

pṛishṭhaír evá 'rtū́n anv-ā́rohanty[3 u. 4] ṛitú-bhiḥ saṃ-vatsaráṃ, té saṃ-vatsará evá práti tishṭhanti. bṛihad-rathaṃtarā́bhyâṃ yantî, 'yáṃ vā́vá[2] rathaṃ-tarám asaú bṛihád, âbhyā́m evá yanty, átho anáyor evá práti tishṭhanty, eté[5] vaí yajnásyâ 'ñjasā́-'yanî[5] srutî[5], tā́bhyâm evá suvar-gáṃ lokáṃ yanti. tri-vṛid[6] agni-shṭomó bhavati, téja evā́ 'va rundhate; pañca-daçó bhavatî, 'ndriyám evā́ 'va rundhate; sapta-daçáḥ ‖ 2 ‖ bhavaty, annā́-'dyasyā́ 'va-ruddhyâ[7], átho praí 'vá téna jâyanta; eka-viṃçó bhavati práti-shṭhityâ, átho rúcam evā́ ''tmán dadhate; tri-ṇavó bhavati ví-jityai; trayas-triṃçó bhavati, práti-shṭhityai. sado-havirdhânína[8] eténa shaḍ-râtréṇa yajerann; ā́çvatthî[2 u. 5] havir-dhā́naṃ cā́ ''gnî-'dhraṃ ca bhavatas, tád dhí suvar-gỳaṃ; cakrī́vatî[2 u. 5] bhavataḥ, suvar-gásya lokásya sám-ashṭyâ; ulū́khala-budhno yū́po bhavati, práti-shṭhityai. prā́ñco[2] yânti, prā́ñ[2] iva hí suvar-gáḥ ‖ 3 ‖ lokáḥ; Sárasvatyâ[2 u. 9] yânty, eshá vaí deva-yā́naḥ pánthâs, tám evā́ 'nv-ā́rohanty[3]; â-króçanto yânty, ávartim[2 u. 10] evā́ 'nyásmin prati-shájya prati-shṭhā́ṃ gachanti. yadā́ dáça[11] çatáṃ kurvánty áthaí 'kam ut-thā́naṃ[12], çatā́-''yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, ā́yushy evé 'ndriyé práti tishṭhanti; yadā́ çatáṃ sahásraṃ kurvánty áthaí 'kam ut-thā́naṃ, sahásra-sammito vā́ asaú lokò, 'múm evá lokám abhí jayanti;

---

1. [4] unbetont (das Verbum). [5] s. P. 4, 52, Whitney p. 130. [6] prakṛitirûpe pṛishṭhyashaḍahe trivṛid agnishṭomo rathaṃtarasâmâ prathamam ahaḥ, pañcadaça ukthyo bṛihatsâmâ dvitîya(m ahaḥ), saptadaça ukthyo vairûpasâmâ tṛitîyaḥ, ekaviṅçaḥ shoḍaçî vairâjasâmâ caturthaḥ, triṇava ukthyaḥ çâkvarasâmâ pañcamaḥ, trayastriṅça ukthyo raivatasâmâ shashṭhaḥ; tad idaṃ dvâdaçâhântargatasya pṛishṭhyashaḍahasya svarûpam, tadvikṛititvâd atrâpi tathâvidhâny evâ 'hâni drashṭavyâni. [7] °rudhy° ACDW. [8] atha sârasvatasattradharmân vidhitsuḥ. [9] tayâ saha, tattîre. [10] dhanasaṃkocam antareṇa jîvanaṃ vartiḥ, tadvaiparîtyena dâridryam avartiḥ (!) avṛittiḥ. [11] ekena vṛishabheṇa sahitâ daça gâvaḥ. [12] s. P. 5, 14.

yadaí 'shâm pra-mîyeta[13] yadâ vâ jîyerann[13] áthaí 'kam ut-thânam; tád dhí tîrthám[14] ‖ 4 ‖ prishṭhâni, saptadaçâḥ, suvargó, jayanti yadaí, 'kâdaça ca ‖ 1 ‖

3. 4 Pañc. 25, 10, 5. 19. 21. Kâ. 24, 5, 26-28. 6, 15. 16. Lâṭy. 10, 15, 9-14. 17, 4-9. Çânkh. 13, 29, 7-9. 20-23. Âçval. 12, 6. — sâdhyâḥ — aharan — âyan — ye — abhyârôhantîty ábhi-ârôhanti — ṛitûn | anvârôhantîty ánu-ârôhanti — saṃvatsara iti sam-vatsare | eva — atho iti — ete iti — añjasâyânî ity áñjasâ-ayánî | srutî iti — atho iti — jâyante — prati-shṭhityâ iti prati-sthityai | atho iti — trinava iti tri-navaḥ — âçvâtthî iti — âgnîdhram ity âgni-idhram — cakrîvâtî iti — samâshṭyâ iti sam-ashṭyai — sarâsvatyâ — anvârôhantîty ánu-ârôhanti — avârtim — utthânam ity út-sthânam — çatâyur iti çata-âyuḥ — çatendriya iti çata-indriyaḥ — pramîyeteti pra-mîyéta — jîyéran.

2. Kusurubínda[1] Aúd-dâlakir akâmayata: paçu-mân syâm íti, sá etáṃ sapta-râtrám á 'harat, ténâ 'yajata, téna vaí sá yâvanto[1] grâmyâḥ paçávas tân ávâ 'runddha[2]; yá evám vidvân sapta-râtréṇa yájate yâvanta[1] evá grâmyâḥ paçávas tân evâ 'va runddhe[2]. sapta-râtró bhavati, saptá grâmyâḥ paçávaḥ saptâ "raṇyâḥ saptá chándâṃsy, ubháyasyâ 'va-ruddhyai[3]. tri-vṛid agni-shṭomó bhavati, téjaḥ ‖ 1 ‖ evâ 'va runddhe[2]; pañca-daçó bhavatî, 'ndriyám evâ 'va runddhe[2]; sapta-daçó bhavaty, annâ-'dyasyâ 'va-ruddhyâ[3], átho praí 'vá téna jâyata; eka-viṃçó bhavati, práti-shṭhityâ, átho rúcam evâ "tmán dhatte; tri-ṇavó bhavati, ví-jityai; pañca-viṃçò 'gni-shṭomó bhavati prajâ-pater âptyai, mahâvratá-vân annâ-'dyasyâ 'va-ruddhyai[3]; viçva-

1. [13] Wurzel betont. [14] uktavidham yad utthânam tat tirtham pâpebhyas târakam, tasmât tatparyantam shaḍrâtra âvartaniyaḥ.

2. saptarâtraḥ. [1] ohne avagraha. [2] rundh° ACDW. [3] rudhy° ACDW.

-jít sárva-pṛishṭho 'ti-râtró bhavati, sárvasyâ 'bhí-jityai. yát praty-áksham pűrveshv áhaḥ-su pṛishṭhấny upe- -'yúḥ praty-áksham ‖ 2 ‖ viçva-jíti yáthâ dugdhấm upa-sĩdaty evám ut-tamám áhaḥ syân, naí 'ka-râtráç canâ[1] syâd; bṛihad-rathantarè pűrveshv áhaḥ-sũ 'pa yantî, 'yáṃ vấvâ[1] rathaṃ-tarám asaú bṛihád, âbhyấm evá ná yanty átho anáyor evá práti tishṭhanti; yát praty-áksham viçva- -jíti pṛishṭhấny upa-yánti yáthâ práttâṃ[1] duhé tâdṛíg[1] evá tát ‖ 3 ‖ téja, upeyúḥ pratyáksham, dvícatvâriṃçac ca ‖ 2 ‖

Pañc. 22, 15, 10 (daçarâtra!). Kâ. 23, 5, 18. — avárudhyâ ity avâ-rudhyai | atho iti — jâyate — pratishṭhityâ iti prati- -sthityai | atho iti — ahasv ity ahâḥ-su — upeyur ity úpa- -iyuḥ — yanti | atho iti.

3. bṛíhaspátir[1] akâmayata: brahma-varcasĩ syâm iti, sá etám ashṭa-râtrám apaçyat, tám ấ 'harat, ténâ 'yaj- ata, táto vaí sá brahma-varcasỳ abhavad; yá evấṃ vidvấn ashṭa-râtréṇa yájate brahma-varcasỳ evá bhavaty; ashṭa- -râtró bhavaty, ashṭấ-'kshará gâyatrĩ, gâyatrĩ brahma-var- casấṃ, gâyatriyaí 'vá brahma-varcasám áva runddhe[2]; 'shṭa- -râtró bhavati, cátasro vaí díçaç, cátasro 'vấntara-diçấ, dig-bhyá evá brahma-varcasám áva runddhe[2]. ‖ 1 ‖ tri- -vṛíd agni-shṭomó bhavati, téja evấ 'va runddhe[2]; pañca- -daçó bhavatî, 'ndriyám evấ 'va runddhe[2]; sapta-daçó bhavaty annấ-'dyasyấ 'va-ruddhyâ[3], átho praí 'vá téna jâyata; eka-viṃçó bhavati, práti-shṭhityâ, átho rúcam evấ "tmán dhatte; tri-ṇavó bhavati, ví-jityai; trayas-triṃçó bhavati, práti-shṭhityai; pañca-viṃçò 'gni-shṭomó bhavati prajấ-pater ấptyai, mahâvratá-vân annấ-'dyasyấ 'va-

3. ashṭarâtraḥ. [1] ohne avagraha. [2] rundh[a] ACDW. [3] rudhy[a] ACDW.

-ruddhyai[3]; viçva-jít sárva-pṛishṭho 'ti-râtró bhavati, sárvasyâ 'bhí-jityai || 2 || digbhyá evá brahmavarcasám áva runddhe[2], 'bhíjityai || 3 ||

gâyatriyâ — avântaradiçâ ity àvântara-diçâḥ — agnishṭoma ity àgni-stomaḥ — avàrudhyâ ity avà-rudhyai | atho iti — jâyate — pratishṭhityâ iti prati-sthityai | atho iti.

4. prajā́-patiḥ pra-jā́ asṛijata, tā́ḥ sṛishṭā́ḥ kshúdhaṃ nỳ áyant, sá etáṃ nava-râtrám apaçyat, tám ā́ 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí pra-jā́bhyo 'kalpata; yárhi pra-jā́ḥ kshúdhaṃ ni-gácheyus tárhi nava-râtréṇa yajete, 'mé hí vā́ etā́sâṃ lokā́ ákḷiptâ áthai 'tā́ḥ kshúdhaṃ ní gachantî, 'mā́n evā́ ''bhyo lokā́n kalpayati, tā́n kálpamânân pra-jā́bhyó 'nu kalpate, kálpante || 1 || asmâ imé lokā́ ū́rjam pra-jā́su dadhâti. tri-râtréṇai 'vé 'máṃ lokáṃ kalpayati[1] tri-râtréṇâ 'ntárikshaṃ[2] tri-râtréṇâ 'múṃ lokáṃ; yáthâ guṇé guṇám[3] anv-ásyaty evám evá tál loké lokám ánv asyati dhṛítyâ áçithilam-bhâvâya. jyótir gaúr ā́yur íti jnâtā́ stómâ bhavantî[4], 'yáṃ vā́vâ[2] jyótir antárikshaṃ[2] gaúr asā́v ā́yur, eshv̀ evá lokéshu práti tishṭhanti, jnā́traṃ[5] pra-jā́nâṃ || 2 || gachati. nava-râtró bhavaty, abhi-pûrvám evā́ 'smin téjo dadhâti. yó jyóg-âmayâvî syā́t sá nava-râtréṇa yajeta, prâ-'ṇā́ hí vā́ etásyā́ 'dhṛitâ; áthai 'tásya jyóg âmayati prâ-'ṇā́n evā́ 'smin dâdhâro, 'tá yádî 'tā́-'sur bhávati jī́vaty evá || 3 || kálpante, prajā́nâṃ, tráyastriṃçac ca || 4 ||

---

4. navarâtraḥ. [1] unbetont. [2] ohne avagraha. [3] sûtre sûtram. [4] jyotirâdiçabdatrayapûrvakastomaçabdenâ 'bhidhîyamânâḥ sâmagaiḥ sarvair jnâtâs trayo 'harviçeshâḥ, jyotishṭomaḥ prathamam ahaḥ goshṭomo dvitîyaḥ âyushṭomaḥ tṛitîyam ahaḥ; ete câ 'harviçeshâḥ atrâ 'pi gavâmayanaprasañge spashṭîbhavishyanti ... (s. VII, 4, 11, 1. 2), evam asyâm api çâkhâyâṃ jnâtâḥ prasiddhâḥ (sâmaçâkhâyâṃ tu trikadrukâ iti jnâtâḥ); die Angabe des Textes sieht fast so aus, als ob diese Namen gerade noch nicht sehr bekannt gewesen seien! [5] khyâtim.

nîti | âyan — lokam | kalpayati — dhrityai — jnâtâh stomâh — prâṇâ iti pra-ṇâḥ — âmayati — dâdhâra — jtâsur itîta-asuḥ.

5. prajâ-patir akâmayata: prá jâyeyé 'ti, sá etâm dáça-hotâram apaçyat, tám ajuhot, téna daça-râtrám asṛijata, téna daça-râtréṇa prâ 'jâyata; daça-râtrâya dîkshishyámâṇo dáça-hotâram[1] juhuyâd, dáça-hotrai 'vá daça--râtráu sṛijate, téna daça-râtréṇa prá jâyate. vairâjó[2] vâ eshá yajnó yád daça-râtró, yá evám vidvân daça-râtréṇa yájate vi-râjam evá gachati. prâjâ-patyó vâ eshá yajnó yád daça-râtráḥ ‖ 1 ‖ yá evám vidvân daça-râtréṇa yájate praí 'vá jâyata. índro vaí sa-dṛiñ devátâbhir[3] âsît, sá ná vy-âvṛitam agachat, sá prajâ-patim úpâ 'dhâvat, tásmâ etám daça-râtrám prâ 'yachat, tám â 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí sò 'nyâbhir devátâbhir vy-âvṛitam agachad; yá evám vidvân daça-râtréṇa yájate vy-âvṛitam evá pâpmánâ bhrâtṛivyeṇa gachati. tri-kakúd vaí ‖ 2 ‖ eshá yajnó yád daça-râtráḥ[4], kakút pañca-daçáḥ[4] kakúd eka--vinçáḥ[5] kakút trayas-trinçó[6]; yá evám vidvân daça--râtréṇa yájate tri-kakúd evá samânânâm[7] bhavati, yájamânaḥ pañca-daçó yájamâna eka-vinçó yájamânas trayas-trinçáḥ púra ítarâ[7]. abhi-caryámâṇo daça--râtréṇa yajeta, deva-purâ evá páry ûhate, tásya ná kútaç[2]

---

5. daçarâtraḥ. [1] citti(ḥ) sruk cittam âjyam ity-âdikam mantram âraṇyakâṇḍoktam (s. Âr. 3, 1.); tasmin mautre citti(ḥ) srug ity ârabhya sâmâ 'dhvaryur ity-antair vâkyair homanishpâdakânâm srugâdînâm daçânâm abhidhânâd ayam mantro daçahotâ. [2] ohne avagraha. [3] tríṇi kakutsadṛiçâni unnatastomayuktâny ahâni yasya. [4] pañcadaça ukthyo dvitîyam ahaḥ tad ekam kakutsthâniyam, prathamatṛitîyayos trivṛidagnishṭomayor ahnor nicastomayuktatvât; yathâ vṛishasambandhikakudaḥ purovartî galabhâgaḥ paçcâdvartî pṛishṭhabhâgaç cety ubhau nimnau tadvat. [5] ekavinça ukthyaḥ pañcamam ahaḥ. [6] trayastrinça ukthyo 'ṣṭamam ahaḥ. [7] yathâ purâm sarvâsâm râjâ svâmî evam anyâsâm prajânâm yajamânaḥ svâmi.

canó[2] 'pâ-''vyâdhó bhavati, naí 'nam abhi-cárant striṇute. devâ-'surā́ḥ sáṃ-yattâ âsan, té devā́ etā́ḥ || 3 || deva-purā́ apaçyan yád daça-râtrás, tā́ḥ páry auhanta, téshâṃ ná kútaç canó 'pâ-''vyâdhò 'bhavat, táto devā́ ábhavan párā́ 'surâ; yó bhrā́tṛivya-vânt syā́t sá daça-râtréṇa yajeta, deva-purā́ evá páry ûhate, tásya ná kútaç canó 'pâ-''vyâdhó bhavati, bhávaty âtmánâ párâ 'sya bhrā́tṛivyo bhavati; stóma stómasyó 'pastir[2 u. 8] bhavati, bhrā́tṛivyam evó 'pastiṃ[2] kurute. jâmí vaí || 4 || etát kurvanti yáj jyā́yâ◡sa◡ stómam upé-'tya kánîyâ◡sam upa-yánti, yád agnishṭoma-sâmā́ny avástâc[2] ca parástâc[2] ca bhávanty ájâmi-tvâya[9]. tri-vṛíd agni-shṭomò 'gni-shṭúd âgneyī́shu bhavati[10], téja evā́ 'va runddhe[11]; pañca-daçá ukthỳa aindrī́shv, indriyám evā́ 'va runddhe[11]; tri-vṛíd agni-shṭomó vaiçva-devī́shu, púshṭim evā́ 'va runddhe[11]. sapta-daçò 'gni-shṭomáḥ prâjâ-patyā́su tîvra-somò[12], 'nnā́-'dyasyā́ 'va-ruddhyâ[13], átho praí 'vá téna jâyate || 5 || eka-vi◡çá ukthỳaḥ saurī́shu práti-shṭhityâ, átho rúcam evā́ ''tmán dhatte; sapta-daçò 'gni-shṭomáḥ prâjâ-patyā́sû 'pa-havỳa[14], upa-havám[15] evá gachati. tri-ṇavā́v agni-shṭomā́v abhíta[2]

---

5. [8] kakudrûpasya pañcadaçastomasya samîpavartî trivṛidâdistomaḥ upastiḥ kshîṇo bhavati. [9] yathâ loke kaçcid râjâmâtyâdir mahatîṃ sampadam anubhûya paçcâd dâridryam anubhavann atyantam alasaḥ klishṭo bhavati tathâ 'trâ 'pi dvitîye 'hni jyâyâṅsam pañcadaçastomaṃ kakudrûpam anushṭhâya tatas tṛitîye 'hni kanîyâṅsaṃ nimnabhâgasthânîyaṃ trivṛitstomam anutishṭhantîti yat tad etaj jâmi kurvanti, âlasyayuktaṃ kurvanti; ata âlasyaparihârâya dvitîyasmâd ahno 'vastât prathame 'hany uparishṭâc ca tṛitîye 'hany agnishṭomasâmâni yajnâyajnîyâkhyâni kuryât; evam pañcamâd [ashṭamâd] ahnaḥ pûrvottaradinayor api. [10] prathamam ahaḥ (yatra sarveshv api stotreshv agnir eva stûyate). [11] ruṃdh° ACDFW. [12] tîvrasomo nâma kaçcid ukthyâvântaraviçeshaḥ, yasminn âçirârthaṃ gavâṃ çataṃ duhanti; tam ukthyam agnishṭomarûpatâm âpâdyâ 'nutishṭhet; pañcadaçasu stotreshv antimastotratraye parityakte sati dvâdaçastotratvenâ 'gnishṭomatâ sampadyate. [13] rudhy° ACDW. [14] upahavyo nâma kaçcid ekâhaviçeshaḥ. [15] sarveshâm anujnâm pûjâvishayâm.

aindrîshu, ví-jityai; trayas-triṁçá ukthyò vaiçva-devîshu, práti-shṭhityai. viçva-jít sárva-pṛishṭho 'ti-râtró bhavati, sárvasyâ 'bhí-jityai ‖ 6 ‖ prâjâpatyó vâ eshá yajnó yád daçarâtrás, trikakúd vâ, etâ, vaí, jâyata, ékatriṁçac ca ‖ 5 ‖

Pañc. 22, 14, 1-7. — Kâ. 23, 5, 16. Çâṅkh. 16, 29, 14-20. Âçval. 10, 3, 21. 22 (navarâtra). — vajrâjaḥ | vai | eshaḥ — jâyate — sadṛiṅṅ iti sa-dṛiṅ — puraḥ | itaraḥ — kutaḥ | cana | upâvyâdha ity úpa-âvyâdhaḥ — asuraḥ | yaḥ — stomaḥ | stomasya | upastiḥ — avarudhyâ ity ava-rudhyai | athó iti — pratishṭhityâ iti prati-sthityai | atho iti.

6. ṛitávo vaí prajâ-kâmâḥ pra-jâm nâ 'vindanta, tè 'kâmayanta: pra-jâm sṛijemahi[1] pra-jâm áva ruudhîmahi pra-jâm vindemahi prajâ-vantaḥ syâmé 'ti; tá etám ekâdaça-râtrám apaçyan, tám â 'haran, téna 'yajanta, táto vaí té pra-jâm asṛijanta[1] pra-jâm ávâ 'rundhata pra-jâm avindanta prajâ-vanto 'bhavan; tá ṛitávo 'bhavan, tád ârtavânâm ârtava-tvám, ṛitûnâm vâ eté[2] putrás, tásmât ‖ 1 ‖ ârtavâ ucyante; yá evám vidvâṁsa ekâdaça--râtrám âsate pra-jâm evá sṛijante[1] pra-jâm áva rundhate pra-jâm vindante prajâ-vanto bhavanti. jyótir ati-râtró bhavati[3], jyótir evá purástâd[4] dadhate, suvar--gásya lokásyâ 'nu-khyâtyai. pṛishṭhyaḥ shaḍ-ahó bhavati, shâḍ vâ ṛitávaḥ shâṭ pṛishṭhâni, pṛishṭhair evá 'rtûn anv-ârohanty[5 u. 6] ṛitú-bhiḥ saṁ-vatsaráṁ, té saṁ-vatsará evá práti tishṭhanti. catur-viṁçó bhavati[7], cáturviṁçaty--akshará gâyatrî ‖ 2 ‖ gâyatrám brahma-varcasáṁ, gâyatriyâm evá brahma-varcasé práti tishṭhanti. catuç-catvâ-

---

6. ṛitûnâm ekâdaçarâtraḥ. [1] unbetont. [2] ete sarve prâṇinaḥ (!), s. Anm. [10]. [3] prathamam ahaḥ; jyotiḥçabdâbbidheyo ya ekâha uktaḥ tam atrâ 'tirâtrasaṁsthârûpaṁ kuryât. [4] ohne avagraha. [5] als Compositum. [6] unbetont (das Verbum). [7] caturviṅçastomayukto rathaṁtarasâmâ ya ukthyaḥ so 'yam atrâ 'shṭamam ahaḥ.

riᴗçó[8] bhavati, cátuçcatvâriᴗçad-aksharâ trishṭúg[4], indriyáṃ trishṭúp, trishṭúbhy evé 'ndriyé práti tishṭhanty. ashṭâ-catvâriᴗçó[9] bhavaty, ashṭā́catvâriᴗçad-aksharâ jágatî, jā́gatâḥ paçávo, jágatyâm evá paçúshu práti tishṭhanty. ekâdaça-râtró bhavati, páñca vā́ ṛitáva ârtavā́ḥ[10] páñca, 'rtúshv evā́ ''rtavéshu saṃ-vatsaré prati-shṭhā́ya pra-jā́m áva rundhate. 'ti-râtrā́v abhíto[4] bhavataḥ[11], pra-jā́yai pári-gṛihîtyai ‖ 3 ‖ eté putrā́s tásmâd, gâyatry, ékân ná pañcâçác ca ‖ 6 ‖

sṛijemahi — te | ṛitavàḥ — anvârôhantîty ànu-ârôhanti — saṃvatsara iti sam-vatsare — trishṭuk | indriyam | trishṭup — pañcà | ṛitushú.

7. aindravâyavā́-'grân gṛihṇîyâd yáḥ kâmáyeta: yathâ-pûrvám pra-jā́ḥ kalperann íti, yajnásya vaí kḷíptim ánu pra-jā́ḥ kalpante[1] yajnásyā́ 'kḷiptim ánu ná kalpante; yathâ-pûrvám evá pra-jā́ḥ kalpayati, ná jyā́yâᴗsaṃ kánîyân áti krâmaty. aindravâyavā́-'grân gṛihṇîyâd âmayâvínaḥ[2], prâ-'ṇéna vā́ eshá vỳ ṛidhyate yásyâ ''máyati, prâ-'ṇá aindra-vâyaváḥ, prâ-'ṇénai 'vaí 'naᴗ sám ardhayati. maitrâvaruṇā́-'grân gṛihṇîran yéshâṃ dîkshitā́nâm pra-mī́yeta[3] ‖ 1 ‖ prâṇâ-'pânā́bhyâṃ vā́ eté vỳ ṛidhyante yéshâṃ dîkshitā́nâm pra-mī́yate[3], prâṇâ-'pânaú mitrā́-váruṇau, prâṇâ-'pânā́v evá mukhatáḥ[2] pári haranta. âçvinā́-'grân gṛihṇîtâ ''nu-jâvarò[4], 'çvínau vaí devā́nâm ânu-jâva-

---

6. [8] bṛihadrathantarasâmâ ya ukthyaḥ, navamam ahaḥ. [9] bṛihatsâmâ ya ukthyaḥ, daçamam ahaḥ. [10] pushpodgamâdayaḥ ṛitusambandhinaḥ svabhâvâḥ. [11] ekonatriṅçastomayukto yo 'yam atirâtra ekâhaviçeshaḥ so 'yam atrai 'kâdaçam ahaḥ; jyotir atirâtro bhavatîty uktena prathamenâ 'hnâ saha nirdeçâd atirâtrâv iti dvivacananirdeçaḥ.

7-10. dvâdaçarâtraḥ; 7. kâmyagrahânushṭhânaprakârâḥ. [1] unbetont. [2] ohne avagraha. [3] Wurzel betont. [4] svayaṃ sarveshâm agrajatvena pûjyaḥ sann apy anujavad avaro (°padaparo Cod.!) bhûtvâ (!) yaḥ sarvais tiraskriyate.

raú paççé 'vã 'gram páry aitâm, açvinâv etásya devátâ[2] yá ânu-jâvarás, tãv evaí 'nam ágram pári ṇayataḥ[5]. çukrã-'grân gṛihṇîta gatá-çrîḥ pratishṭhã-kâmo, 'saú vã âdityáḥ çukrá eshó 'ntó, 'ntam manushyàḥ ‖ 2 ‖ çriyaí gatvã ní vartaté, 'ntâd evã 'ntam ấ rabhate, ná tátaḥ pãpîyân bhavati. manthy-agrân gṛihṇîtâ 'bhi-cárann, ârta--pâtrám[6] vã etád yán manthi-pâtrám, mṛityúnai 'vaí 'nam grâhayati, tâjág ấrtim[2] ấ 'rchaty[7]. âgrayaṇã-'grân gṛihṇîta yásya pitã pitâmahấḥ[2] púṇyaḥ syấd átha tán ná prâ-''pnuyấd, vâcã vã eshá indriyéṇa vy ṛidhyate yásya pitã pitâmahấḥ púṇyaḥ ‖ 3 ‖ bhávaty átha tán ná prâ--''pnóty, úra ivai 'tád yajnásya vấg iva yád âgrayaṇó, vâcaí 'vaí 'nam indriyéṇa sám ardhayati, ná tátaḥ pấpîyân bhavaty. ukthy-â-'grân gṛihṇîtâ 'bhi-caryámâṇaḥ, sárveshâm vã etát pấtrâṇâm indriyám yád ukthya-pâtrám, sárveṇaí 'vaí 'nam indriyéṇã 'ti prá yuñkte; sárasvaty[2] abhí no neshi vásya[8] íti puro-rúcam kuryâd, vấg vaí ‖ 4 ‖ sárasvatî, vâcaí 'vaí 'nam áti prá yuñkte; mã tvát kshétrâṇy áraṇâni ganmé 'ty âha, mṛityór vaí kshétrâṇy áraṇâni, ténaí 'vá mṛityóḥ kshétrâṇi ná gachati. pûrṇấn gráhân gṛihṇîyâd âmayâvinaḥ[2], prâ-'ṇấn vã etásya çúg ṛichati yásyâ ''máyati, prâ-'ṇã gráhâḥ, prâ-'ṇấn evã 'sya çucó muñcaty, utá yádî 'tã-'sur bhávati jîvaty evá. pûrṇấn gráhân gṛihṇîyâd yárhi parjányo ná várshet, prâ--'ṇấn vã etárhi pra-jấnâm çúg ṛichati yárhi parjányo na várshati, prâ-'ṇã gráhâḥ, prâ-'ṇấn evá pra-jấuâm çucó muñcati, tâják prá varshati ‖ 5 ‖ pramîyeta, manushyà, ṛidhyate yásya pitã pitâmahấḥ púṇyo, vấg vã, evá pûrṇấn gráhân, páñcaviṃçatiç ca ‖ 7 ‖

---

7. [5] so (ṇ°) AFW, s. P. 7, 4. [6] parasyâ ''rtatvaprâpaṇâd idam ârtapâtram. [7] so (â 'rch°) AW, s. P. 10, 9. [8] s. B. II, 4, 3, 1.

K. 30, 2. 3. — Ç. 4, 5, 9, 1-13. — aindravâyavâgrân ity aindravâyava-agrân — kalpante | yajnasyâ — harante — ânujâvara ity ânu-jâvaraḥ — paçcâ | iva | agram | parîti — nayataḥ — eshaḥ | antâḥ | antam — ârtim | eti | richati — tat | na — uraḥ | iva — ukthyâgrân ity ukthyâ-agrân — ati | preti | yunkte | sarasvati — ati | preti | yunkte — âmayâvinaḥ — âmayâti | prâṇâ iti pra-anâḥ — itasur itita-asuḥ.

8. gâyatró vâ aindra-vâyavó, gâyatrám prâ-'yaṇîyam áhas, tásmât prâ-'yaṇîyé 'hann aindra-vâyavó grihyate, svá evaí 'nam â-yátane grihṇâti; traishṭubho[1] vaí çukrás, traishṭubham dvitîyam áhas, tásmâd dvitîyé 'hañ chukró[2] grihyate, svá evaí 'nam â-yátane grihṇâti; jâgato vâ âgrayaṇó, jâgatam tritîyam áhas, tásmât tritîyé 'hann âgrayaṇó grihyate, svá evaí 'nam â-yátane grihṇâty; etád vaí ‖ 1 ‖ yajnám âpad yác chándâṁsy âpnóti, yád âgrayaṇáḥ çvó grihyáte yátrai 'vá yajnám ádriçan táta evaí 'nam púnaḥ prá yunkte. jágan-mukho vaí dvitîyas tri-râtró, jâgata âgrayaṇó, yác caturthé 'hann âgrayaṇó grihyáte svá evaí 'nam â-yátane grihṇâty, átho svám evá chándó 'nu pary-âvartante[3]; râthaṁ-taro vâ aindra-vâyavó, râthaṁ-taram pañcamám áhas, tásmât pañcamé 'han ‖ 2 ‖ aindra-vâyavó grihyate, svá evaí 'nam â-yátane grihṇâti; bârhato vaí çukró, bârhatam shashṭhám áhas, tásmât shashṭhé 'hañ chukró[2] grihyate, svá evaí 'nam â-yátane grihṇâty; etád vaí dvitîyam yajnám âpad yác chándâṁsy âpnóti, yác chukráḥ çvó grihyáte yátrai 'vá yajnám ádriçan táta evaí 'nam púnaḥ prá yunkte. trishṭúñ-mukho vaí tritîyas tri-râtrás,

---

8. dvâdaçâhasya vyûḍhaprakâraḥ. [1] ohne avagraha. [2] °nch° AW. [3] als Compositum.

traishṭubhaḥ ‖ 3 ‖ çukró, yát saptamé 'hañ chukró[2] gṛihyáte svá evaí 'nam â-yátane gṛihṇâty, átho svám evá chándó 'nu pary-ăvartante[3]; văg vă âgrayaṇó, văg ashṭamám áhas, tásmâd aslıṭamé 'hann âgrayaṇó gṛihyate, svá evaí 'nam â-yátane gṛihṇâti; prâ-'ṇó vă aindra-vâyaváḥ, prâ-'ṇó navamám áhas, tásmân navamé 'hann aindra-vâyavó gṛihyate, svá evaí 'nam â-yátane gṛihṇâty; etát ‖ 4 ‖ vaí tṛitîyaṃ yajnám âpad yác chándâṁsy âpnoti, yád aindra-vâyaváḥ çvó gṛihyáte yátrai 'vá yajnám ádṛiçan táta evaí 'nam púnaḥ prá yuñkté, 'tho svám evá chándó 'nu pary-ăvartante[3]. pathó vă eté 'dhy ápathena yanti yè 'nyénai "ndra-vâyavăt prati-pádyanté, 'ntaḥ khálu vă eshá yajnásya yád daçamám áhar, daçamé 'hann aindra-vâyavó gṛihyate, yajnásya ‖ 5 ‖ evă 'ntaṃ gatvă 'pathât pánthâm ápi yanty, átho yáthâ váhîyasâ prati-săraṃ váhanti[4] tâdṛig[1] evá tác. chándâṁsy anyò-'nyasya lokám abhy adhyâyan, tăny eténai 'vá devă vy avâhayann[5]; aindra-vâyavásya vă etád â-yátanaṃ yác caturthám áhas, tásminn âgrayaṇó gṛihyate, tásmâd âgrayaṇásyâ "-yátane navamé 'hann aindra-vâyavó gṛihyate; çukrásya vă etád â-yátanaṃ yát pañcamám ‖ 6 ‖ áhas, tásminn aindra-vâyavó gṛihyate, tásmâd aindra-vâyavásyâ "-yátane saptamé 'hañ chukró[2] gṛihyata; âgrayaṇásya vă etád â-yátanaṃ yát shashṭhám áhas, tásmiñ chukró[2] gṛihyate, tásmâc chukrásyâ "-yátane 'shṭamé 'hann âgrayaṇó gṛihyate; chándâṁsy evá tád ví vâhayati, prá vásyaso vi-vâhám âpnoti yá evám védă, 'tho devátâbhya[1] evá yajné saṃ-vídaṃ da-

---

8. [4] yathâ loke vahiyasâ praudhabhâravâhinâ balivardasamûhena yuktâ vaṇijaḥ pratisâraṃ vahanti pârçvadvayagatân kshudramârgân parityajya (!) prasiddha eva râjamârge balivardapañktyâkâro yathâ bhavati tathâ nayanti. [5] vivâhaṃ kârayanti, sthânaviparyâsena vicârayanti.

dhâti, tásmâd idám anyò 'nyásmai dadâti[6] ‖ 7 ‖ etád vaí, pañcamé 'han, traíshṭubha, etád, gṛihyate yajnásya, pañcamám, anyásmâ, ékaṃ ca ‖ 8 ‖[7]

prâyaṇîyam iti pra-ayaṇîyám — sve | eva — dvitîyé | ahán | çukraḥ — sve | eva — atho iti — anv iti | paryâvártanta iti pari-âvártante — shashṭhe | ahán | çukraḥ — trishṭuñmúkha iti trishṭuk-mukhaḥ — saptame | çukraḥ — pathaḥ | vai | ete | adhîti | apáthena — ye | anyená — antáḥ | khalú — anyaḥ | anyasyá — saptame | ahán | çukraḥ | gṛihyate — tasmin | çukraḥ — anyaḥ | anyasmai.

9. prajā́-patir akâmayata: prá jâyeyé 'ti, sá etáṃ dvâdaça-râtrám apaçyat, tám ā́ 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí sá prā́ 'jâyata; yáḥ kâmáyeta: prá jâyeyé 'ti sá dvâdaça-râtréṇa yajeta, praí 'vá jâyate. brahma-vâdíno vadanty: agnishṭomá-prâyaṇâ yajnā́ átha kásmâd ati-râtráḥ pū́rvaḥ prá yujyata íti; cákshushî[1] vā́ eté[2] yajnásya yád ati-râtraú kanī́nike[3] agni-shṭomaú, yát ‖ 1 ‖ agni-shṭomáṃ pū́rvam pra-yuñjîrán bahir-dhā́ kanī́nike[3] dadhyus, tásmâd ati-râtráḥ pū́rvaḥ prá yujyate, cákshushî[1] evá yajné dhitvā́ madhyatáḥ[4] kanī́nike[3] práti dadhati. yó vaí gâyatrī́ṃ jyótiḥ-pakshâṃ véda jyótishâ bhâsā́ suvar-gáṃ lokám eti; yā́v agni-shṭomaú taú pakshaú, yé 'ntare 'shṭā́v ukthyâḥ sá âtmaí, 'shā́ vaí gâyatrī́ jyótiḥ-pakshâ, yá eváṃ véda jyótishâ bhâsā́ suvar-gáṃ lokám

---

8. [6] tasmâl loke 'pi idam kanyakârûpam apatyam anyaḥ pitâ anyasmai jâmâtre dadâti. [7] in CD folgender Zusatz: (‖ 8 ‖) gâyatrás, traíshṭubho, jā́gato, jáganmukhó, 'tho, rā́thantaro, bā́rhata, etád vaí dvitī́yaṃ, trishṭúñmukhó, 'tho, vā́k, prâṇá, etád, átho, patháç, caturtháṃ navamé, pañcamáꣳ saptamé, shashṭhám ashṭamé 'han (°haṃ D), chándâꣳsi; es sind dies die Anfangs-, resp. Stichwörter der einzelnen Sätze dieses anuvâka; es mufs wohl dio Bedeutung seines Inhaltes irgend wem sehr grofs erschienen sein, dafs er ihn so besonders auszuzeichnen für nöthig hielt.

9. 10. dvâdaçâhasyâ 'harviçeshâḥ; 9. ekâdaçâ 'hâni. [1] s. P. 4, 12. [2] s. P. 4, 44. [3] s. P. 4, 11. [4] ohne avagraha. [5] so (°ḥ p°) ACDFW, s. P. 8, 33.

‖ 2 ‖ eti. prajā́-patir vā́ eshá dvâdaça-dhā́ ví-hito yád dvâdaça-râtró, yā́v ati-râtraú taú pakshaú, yé 'ntare 'shṭā́v ukthyâḥ sá âtmā́, prajā́-patir vā́vaí 'shá sánt sád dha vaí sattréṇa[6] spriṇoti, prâ-'ṇā́ vai sát, prâ-'ṇā́n evá spri-ṇoti. sárvâsāṃ vā́ eté pra-jā́nām prâ-'ṇaír âsate yé sattrám[6] ā́sate, tásmāt pṛichanti: kím eté sattriṇa[6] iti. priyáḥ pra-jā́nām út-thito[7] bhavati yá evā́ṃ véda ‖ 8 ‖

agnishṭomaú yát, suvargā́ṃ lokám, priyáḥ prajā́nām, páñca ca ‖ 9 ‖

K. 34, 8. — agnishṭomaprāyaṇâ ity âgnishṭoma-prâya-ṇâḥ — yujyate — cakshúshî iti | ete iti — kanînike iti — jyotiḥpakshâṃ iti jyotiḥ-pakshâṃ — ye | antâre | ashṭau — eshaḥ | san | sat | ha | vai — prâṇâ iti pra-ṇâḥ — utthita ity ut-sthitaḥ.

10. ná vā́ eshò 'nyáto-vaiçvânaraḥ[1] suvar-gā́ya lokā́ya prā́ 'bhavad, ûrdhvó ha vā́ eshá ā́-tata âsît, té devā́ etā́ṃ vaiçvânarā́m[2] páry auhant[3] suvar-gásya lokásya prá--bhûtyâ. ṛitávo vā́ eténa prajā́-patim ayâjayan, téshv ârdhnod ádhi tád, ṛidhnóti ha vā́ ṛitvíkshu[2] yá evā́ṃ vidvā́n dvâdaçâ-'héna yájate. tè 'sminn aichanta, sá rásam áha vasantā́ya prā́ 'yachat[4] ‖ 1 ‖ yávaṃ grîshmā́yaú 'shadhîr[2] varshā́bhyo vrîhîñ charáde[5] mâsha-tilaú hemanta--çiçirā́bhyâṃ. téné 'ndram prajā́-patir ayâjayat, táto vā́ indra indro 'bhavat, tásmād âhur: ânu-jâvarásya yajñá iti, sá hy eténā́ 'gré 'yajatai. 'shá ha vaí kuṇápam[2] atti yáḥ

---

9. [6] sattr° ACDW. [7] s. P. 5, 14 jagaty utkṛishṭaḥ.

10. dvâdaçam ahaḥ. [1] vaiçvânarākhyenâ 'gninâ dṛishṭatvâd atirâtro vaiçvânaraḥ (!), anyata ekasminn eva bhâge vaiçvânaraçabdavâcyo 'tirâtro yasya so 'yam, âdâv evâ 'tirâtrayukto na tv avasâna ity arthaḥ. [2] ohne avagraha. [3] etaṃ vaiçvânaraçabdavâcyam atirâtram paryauhan parito 'vasânasthâne niyâmakatvena sthâpitavantaḥ, ... tasmâd uparishṭâd atirâtraḥ kartavya iti vidhyunnayaḥ. [4] nicht komponirt, obschon betont, nach CD und s. Anm. [16]. [5] °nch° AW.

sattré[6] prati-gṛihṇâti purusha-kuṇapám açva-kuṇapáṃ[7]; gaúr vâ ánnaṃ[8]; yéna pâtreṇâ 'nnam bíbhrati yát tán ná nir-ṇénijati tátó 'dhi ‖ 2 ‖ málaṃ jâyata[9]. éka evá yajetaí, 'ko hí prajâ-patir ârdhnod. dvâdaça[10] râtrîr dîkshitâḥ syâd, dvâdaça mâsâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaráḥ prajâ-patiḥ, prajâ-patir vâvaí 'shá, eshá ha t' vaí[10] jâyate yás tápasó 'dhi jâyate[4]. catur-dhâ vâ etâs tisrás-tisro râtrayo yád dvâdaço 'pa-sádo; yâḥ prathamâ yajnáṃ tâbhiḥ sám bharati, yâ dvitîyâ yajnáṃ tâbhir â rabhate ‖ 3 ‖ yâs tṛitîyâḥ pâtrâṇi tâbhir nír ṇenikte[11], yâç caturthîr ápi tâbhir âtmânam antaratâḥ[13] çundhate. yó vâ asya paçúm átti mâṁsáṁ sò 'tti[12], yáḥ puroḍâçam[1] mastíshkaṁ sá, yáḥ pari-vâpám púrîshaṁ sá, yá âjyam majjânaṁ sá, yáḥ sómaṁ svédaṁ só, 'pi ha vâ asya çîrshaṇyâ nish-pádaḥ[13] práti gṛihṇâti yó dvâdaçâ-'hé prati-gṛihṇâti, tásmâd dvâdaçâ-'héna ná yâjyam[14] pâpmáno vy-âvṛittyai[15] ‖ 4 ‖ áyachad[16], ádhi, rabhate, dvâdaçâhéna, catvâri ca ‖ 10 ‖

K. 34, 11. — preti | abhavat — prabhûtyâ iti pra-bhûtyai — ârdhnot | adhîti | tat | ṛidhnoti — preti | ayâchat[16] — bibhrâti — tat | na — tataḥ | adhîti — jâyate — eshaḥ | eshaḥ | ha | tu | vai — adhîti | jâyâte — prathamâḥ — dvitîyâḥ — çîrshaṇyâḥ | nishpada iti niḥ-padâḥ — yâjyam — vyâvṛityâ iti vi-âvṛityai.

---

10. [6] satre ACDFW. [7] sa pratigrahîtâ çavabhakshaṇena yaḥ pratyavâyas tam prâpnoti, nâ 'tra pañcanakhaçavo vivakshitaḥ kiṃ tu purushâçvâdiçavaḥ. [8] anena yad annam bhakshyate tad gaur eva bhavati, gomâṁsabhakshaṇasamaḥ pratyavâyo bhavati (? vgl. VII, 1, 1, 5). [9] çodhanâbhâvât tadyukte gṛihe 'dhikam malaṃ jâyate, tena pâtreṇa vyavahartṛiṇâm adhikaḥ pratyavâyo bhavati. [10] s. P. 5, 13. [11] s. P. 7, 2. [12] yaḥ kaçcid ṛitvig bhûtvâ dvâdaçâhe paçuhaviḥçesham atti so 'yam asya yajamânasyai 'va mâṁsam atti, purushâdimâṁsabhakshaṇasamam pratyavâyam prâpnuyât. [13] nishpado dvârair (?) nirgachanti malinajâtiḥ. [14] yâjane tu çâstroktam prâyaçcittaṃ kartavyam. [15] vṛityai ACDFW. [16] so (áy°) ACDW, s. Anm. [4].

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung, 7, 2, 11-20 *).

11. ékasmai svâhâ [1], dvâbhyâṁ s., tri-bhyáḥ s., catúr-bhyaḥ s., pañcá-bhyaḥ s., shaḍ-bhyáḥ s., saptá-bhyaḥ s., 'shṭâbhyáḥ s., navá-bhyaḥ s., daçá-bhyaḥ svâhai, 'kâdaçá-bhyaḥ s., dvâdaçá-bhyaḥ s., trayodaçá-bhyaḥ s., caturdaçá-bhyaḥ s., pañcadaçá-bhyaḥ s., shoḍaçá-bhyaḥ s., saptadaçá-bhyaḥ s., 'shṭâdaçá-bhyaḥ svâhai, 'kân ná viṁçatyai s., náva-viṁçatyai svâhai, 'kân ná catvâriṁçáte s., náva-catvâriṁçate svâhai, 'kân ná shashṭyai s., náva-shashṭyai svâhai, 'kân nâ 'çîtyai s., návâ-'çîtyai svâhai, 'kân ná çatâya svâhâ, çatâya s., dvâbhyâṁ çatâbhyâṁ s., sárvasmai svâhâ ‖ 1 ‖ návacatvâriṁçate svâhai 'kân nai, 'kaviṁçatiç ca ‖ 11 ‖

K. Aç. 2, 1. — Vs. 22, 34. Ç. 13, 2, 1, 5. 6. Kâ. 20, 4, 32. — ekât | na.

12. ékasmai svâhâ, tri-bhyáḥ s., pañcá-bhyaḥ s., saptá-bhyaḥ s., navá-bhyaḥ svâhai, 'kâdaçá-bhyaḥ s., trayodaçá-bhyaḥ s., pañcadaçá-bhyaḥ s., saptadaçá-bhyaḥ svâhai, 'kân ná viṁçatyai s., náva-viṁçatyai svâhai, 'kân ná catvâriṁçáte s., náva-catvâriṁçate svâhai, 'kân ná shashṭyai svâhâ, náva-shashṭyai svâhai, 'kân nâ 'çîtyai s., návâ-'çîtyai svâhai, 'kân ná çatâya svâhâ, çatâya svâhâ, sárvasmai svâhâ ‖ 1 ‖ ékasmai, pañcâçát ‖ 12 ‖

K. Aç. 2, 2. — ekât | na.

13. dvâbhyâṁ svâhâ, catúr-bhyaḥ s., shaḍ-bhyáḥ s., 'shṭâbhyáḥ s., daçá-bhyaḥ s., dvâdaçá-bhyaḥ s., caturdaçá-bhyaḥ s., shoḍaçá-bhyaḥ s., 'shṭâdaçá-bhyaḥ s., viṁçatyai

---

* s. Ind. Stud. 3, 383. 390.

11-20. açvamedhagatamantrâḥ. [1] ohne avagraha.

s., 'shṭă-navatyai s., çatăya s., sárvasmai svăhâ ‖ 1 ‖ dvă-bhyâm ashṭănavatyai [1], shádvio̯çatiḥ ‖ 13 ‖

K. Aç. 2, 3.

14. tri-bhyáḥ svăhâ, pañcá-bhyaḥ s., saptá-bhyaḥ s., navá-bhyaḥ s. [ganz wie anuv. 12 bis] sárvasmai svăhâ ‖ 1 ‖ tri-bhyò, 'shṭăcatvârio̯çat ‖ 14 ‖

K. Aç. 2, 4. — ekăt | na.

15. catúr-bhyaḥ svăhâ, 'shṭâbhyáḥ s., dvâdaçá-bhyaḥ s., shoḍaçá-bhyaḥ s., vio̯çatyaí s., shán-ṇavatyai s., çatăya s., sárvasmai svăhâ ‖ 1 ‖ catúrbhyaḥ shánṇavatyai [1], shóḍaça ‖ 15 ‖

K. Aç. 2, 5. — shaṇṇâvatyâ iti shaṭ-ṇavatyai.

16. pañcá-bhyaḥ svăhâ, daçá-bhyaḥ s., pañcadaçá-bhyaḥ s., vio̯çatyaí s., páñca-navatyai s., çatăya s., sárvasmai svăhâ ‖ 1 ‖ pañcábhyaḥ páncanavatyai [1], cáturdaça ‖ 16 ‖

K. Aç. 2, 6.

17. daçá-bhyaḥ svăhâ, vio̯çatyaí s., trio̯çáte s., catvârio̯çáte s., pañcâçáte s., shashṭyaí s., saptatyaí s., 'çîtyaí s., navatyaí s., çatăya s., sárvasmai svăhâ ‖ 1 ‖ daçábhyo, dvăvio̯çatiḥ ‖ 17 ‖

K. Aç. 2, 7.

18. vio̯çatyaí svăhâ, catvârio̯çáte s., shashṭyaí s., 'çîtyaí s., çatăya s., sárvasmai svăhâ ‖ 1 ‖ vio̯çatyaí, dvă-daça ‖ 18 ‖

K. Aç. 2, 8.

---

13. [1] so ACD, ashṭă° fehlt W. In K ist der hier wie in Vs. abgekürzte Text (luptaḥ svâdhyâyaḥ s. schol. zu Kâ. 20, 4, 32) voll aufgeführt; ebenso in den anuvâka 15 ff.

15. [1] so AC, shánn° fehlt DW.

16. [1] so ACD, páñcanavatyai fehlt W.

19. pañcâçáte svâhâ, çatâya s., dvâbhyâṁ çatâbhyâṁ s., tri-bhyáḥ çatébhyaḥ s., catúr-bhyaḥ ç. s., pañcá-bhyaḥ ç. s., shaḍ-bhyáḥ ç. s., saptá-bhyaḥ ç. s., 'shṭâbhyáḥ ç. s., navá-bhyaḥ ç. s., sahásrâya s., sárvasmai svâhâ ‖ 1 ‖ pañcâçáte, dvâtriṁçat ‖ 19 ‖

K. Aç. 2, 9.

20. çatâya svâhâ[1], sahásrâya s., 'yútâya s., ni-yútâya s., pra-yútâya svâhâ, 'rbudâya s., ny̆-arbudâya s., samudrâya[1] s., mádhyâya svâhâ, 'ntâya s., parâ-'rdhâya svâho. 'sháse s., vy̆-ushṭyai svâho, 'd-eshyaté svâho, 'd-yaté svâhó, 'd-itâya s., suvar-gâya s., lokâya s., sárvasmai svâhâ ‖ 1 ‖ çatâyâ, 'shṭâtriṁçat ‖ 20 ‖

K. Aç. 2, 10. — Vs. 22, 34. Ç. 13, 2, 1, 6. Kâ. 20, 4, 33. 34. — ayutâya — arbúdâya — antâya.

sâdhyâḥ shaḍrâtrâṁ, kusuruhíndaḥ saptarâtrâm, bṛíhaspátir ashṭarâtrâm, prajâpatiḥ kshúdhaṁ navarâtrâm, prajâpatir dáçahotâram, ṛitáva, aindravâyavâgrân, gâyatró vaí, prajâpatiḥ sá dvâdaçarâtrâṁ, ná vâ, ékasmâ, ékasmai, dvâbhyâṁ, tribhyáç, catúrbhyaḥ, pañcábhyo, daçábhyo, viṁçatyaí, pañcâçáte, çatâya, viṁçatíḥ ‖ 20 ‖

sâdhyâ (1, 1), asmâ imé lokâ (4, 2), gâyatrâṁ[2] (6, 3), vaí tṛitîyam (8, 5), ékasmai (11, 1), pañcâçát ‖ 50 ‖

iti taittirîyasaṁhitâyâṁ saptamakâṇḍe dvitîyaḥ prapâṭhakaḥ ‖

23. sattrâyaṇam (Fortsetzung, 3, 1-10).

1. pra-jávaṁ vâ eténa yanti yád daçamám áhaḥ, pâpâ-'vahîyaṁ vâ eténa bhavanti yád daçamám áhar; yó vaí pra-jávaṁ yatâm ápathena prati-pádyate yá sthâṇúṁ hánti yó bhréshaṁ ny-éti sá hîyate, sá yó vaí daçamé 'hann avi-vâkyá upa-hanyáte sá hîyate; tásmai yá úpa-

20. [1] ohne avagraha. [2] °trâm brahmavarcasâṁ W.

3, 1 - 5, 10. sattrajâtam: 1. dvâdaçâhagatam avivâkyam ahaḥ.

-hatâya vy-âha tám evâ 'nv-ârábhya sám açnuté, 'tha yó vy-âha sáḥ ‖ 1 ‖ hîyate, tásmâd daçamé 'hann avi-vâkyá úpa-hatâya ná vy-úcyam. átho khálv âhur: yajnásya vaí sám-ṛiddhena devâḥ suvar-gáṃ lokám âyan yajnásya vy-ṛiddhenâ 'surân párâ 'bhâvayann íti; yát khálu vaí yajnásya sám-ṛiddhaṃ tád yájamânasya yád vy-ṛiddhaṃ tád bhrâtṛivyasya, sá yó vaí daçamé 'hann avi-vâkyá upa-hanyáte sá evâ 'ti recayati, té yé bâhyâ dṛiçikávaḥ ‖ 2 ‖ syús té ví brûyur. yádi tátra ná vindéyur antaḥ-sadasâd vy-úcyaṃ, yádi tátra ná vindéyur gṛihá-patinâ vy-úcyaṃ; tád vy-úcyam evâ. 'tha vâ etát sarpa-râjñíyâ ṛig-bhí stuvantî, 'yáṃ vaí sárpato râjnî, yád vâ asyâṃ kíṃ cá 'rcanti yád ânṛicús téne 'yáu sarpa-râjñí, té yád evá kiṃ ca vâcâ "nṛicúr yád átó 'dhy[1] arcitâraḥ ‖ 3 ‖ tád ubháyam âptvâ 'va-rúdhyó 't tishṭhâmé 'ti; tâbhir mánasâ stuvate, ná vâ imâṃ açva-rathó nâ 'çvatarî-ráthâḥ sadyáḥ[2] páry-âptum arhati, máno vâ imâu sadyáḥ páry-âptum arhati[3] mánaḥ pári-bhavitum; átha bráhma vadanti, pári-mitâ vâ ṛícaḥ pári-mitâni sâmâni pári-mitâni yájûnshy áthai 'tásyai 'vâ 'nto nâ 'sti yád bráhma, tát prati-gṛiṇatá â cakshîta, sá prati-garáḥ ‖ 4 ‖ vyâha sá, dṛiçikávo, 'rcitâraḥ, sá, ékaṃ ca ‖ 1 ‖

Çâṅkh. 27, 1. — Pañc. 4, 8, 8. 9, 4-12. — pâpâvahîyam iti pâpa-avahîyám | vai — ahâḥ | yaḥ — yaḥ | sthâṇum — saḥ | vai — ahán | avivâkya ity ávi-vâkye — vyucyam iti vi-ucyám | atho iti — âyan — vyṛiddheneti vi-ṛiddhena — pareti — saḥ | yaḥ | vai — bâhyâḥ — sarparâjniyâ iti sarpa-râjniyâḥ | ṛigbhir ity ṛik-bhiḥ — ânṛicuḥ | yat |

---

1. [1] at° ohne Accent in ACDW, und zwar ist im Padapâṭha (CD) atódhi als ein Wort aufgeführt (statt átaḥ | adhîti)! vgl. tátó 'dhi VII, 2, 10, 2. [2] ohne avagraha. [3] unbetont.

atodhi[1] | arcitârâḥ — sadyaḥ — arbati — parimitâ iti pari-mitâḥ — antâḥ | na — pratigṛiṇata iti prati-gṛiṇate.

2. brahma-vâdino vadanti: kiṃ dvâdaçâ-'hasya prathamêná 'hna 'rtvíjâṃ[1] yájamâno vṛiṅkta íti, téja indriyám íti; kíṃ dvitíyené 'ti, prâ-'ṇáñ annâ-'dyam íti; kíṃ tṛitíyené 'ti, trín imáṅ lokáñ[2] íti; kíṃ caturthéné 'ti, cátush-padaḥ paçún íti; kim pañcaméné 'ti, páñcâ-'ksharâm pañktím íti; kío shashṭhéné 'ti, sháḍ ṛitún íti; kío saptaméné 'ti, saptá-padâo çákvarîm íti ‖ 1 ‖ kim ashṭaméné 'ty, ashṭâ-'ksharâṃ gâyatrím íti; kíṃ navaméné 'ti, tri-vṛítao stómam íti; kíṃ daçaméné 'ti, dáçâ-'ksharâṃ vi-rájam íti; kim ekâdaçéné[1] 'ty, ékâdaçâ-'ksharâṃ trishṭúbham[1] íti; kíṃ dvâdaçéné[1] 'ti, dvádaçâ-'ksharâṃ jágatîm íty; etávad[1] vá asti yávad[1] etád, yávad evá 'sti tád eshâṃ vṛiṅkte ‖ 2 ‖ çákvarîm íty, ékacatvârioçac ca ‖ 2 ‖

ahnâ | ṛitvijâm — vṛiṅkte — ashṭâkshárâṃ ity ashṭâ-kshara-ṃ — eva | asti.

3. eshá vâ âptó dvâdaçâ-'hó yát trayodaça-râtráḥ, samânáo[1] hy etád áhar yát prâ-'yaṇíyaç co 'd-ayaníyaç ca. try-atirâtro bhavati, tráya imé lokâ, eshâṃ lokánâm áptyai. prâ-'ṇó vaí prathamò 'ti-râtró vy-ânó dvitíyo 'pâ-'nás tṛitíyaḥ, prâṇâpâno-'dânéshv evá 'nnâ-'dye práti tishṭhanti[2] sárvam áyur yanti yá evám vidvâosas trayodaça-râtrám ásate. tád âhur: vág vá eshá ví-tatâ ‖ 1 ‖ yád dvâdaçâ-'hás, tám ví chindyur yán mádhye 'ti-râtrám kuryúr upa-dásukâ gṛihá-pater vák syâd, upárishṭâc[1] chando-mánâm mahâ-vratám kurvanti sám-tatâm evá

2. dvâdaçâhayâjinaḥ praçaṅsâ. [1] ohne avagraha. [2] °nI° W.
3. trayodaçarâtraḥ. [1] ohne avagraha. [2] unbetont.

vắcam áva rundhaté 'nupa-dâsukâ gṛihá-pater vắg bhavati. paçávo vaí chaudo-mắ ánnam mahâ-vratám, yád upárishṭâc[1] chando-mắnâm mahâ-vratám kurvánti paçúshu cai 'vắ 'nnắ-'dye ca práti tishṭhanti ‖ 2 ‖ vítatâ, trícatvâriꣳçac ca ‖ 3 ‖

ahâḥ | yat | prâ̱yaṇîya̱ iti pra-a̱yaṇîyâḥ — vyâ̱na iti vi-a̱naḥ — prâṇâpâ̱nodâ̱neshv iti prâṇâpâna-u̱dâ̱neshú | e̱va | a̱nnâdya̱ ity ánna-adyé — ye | e̱vam — ku̱rva̱nti[2] — ku̱rvanti[3].

4. àdityắ akâmayanto: 'bháyor lokáyor ṛidhnuyâmé 'ti, tá etám caturdaça-râtrám apaçyan, tám ắ 'haran, ténâ 'yajanta, táto vaí tá ubháyor lokáyor ârdhnuvann asmiꣳç câ 'múshmiꣳç ca; yá evám vidvắꣳsaç caturdaça-râtrám ắsata ubháyor evá lokáyor ṛidhnuvanty asmiꣳç câ 'múshmiꣳç ca. caturdaça-râtró bhavati, saptá grâmyắ óshadhayaḥ[1] saptắ 'raṇyắ ubháyîshâm áva-ruddhyai[2]. yát parâcĭ́nâni[1] pṛishṭhắni ‖ 1 ‖ bhávanty amúm evá taír lokám abhí jayanti, yát pratîcĭ́nâni[1] pṛishṭhắni bhávantî 'mám evá taír lokám abhí jayanti. trayas-triꣳçaú madhyatá[1] stómau bhavataḥ sắm-râjyam evá gachanty, adhi--râjaú bhavato 'dhi-râjắ evá samânắnâm[1] bhavanty. ati-râtrắv abhíto[1] bhavataḥ, pári-gṛihîtyai ‖ 2 ‖ pṛishṭhắni, cátustriꣳçac ca ‖ 4 ‖

eti | a̱hara̱n — te | u̱bhayó̱ḥ — a̱smin | ca̱ | a̱mushmi̱n | ca̱ | ye — âsa̱te — ma̱dhya̱taḥ.

5. prajắ-patiḥ suvar-gám lokám ait, tám devắ ánv âyan, tắn âdityắç ca paçávaç cắ 'nv âyan; té devắ abruvan:

---

3. [3] in D prima manu unbetont.

4. caturdaçarâtraḥ. [1] ohne avagraha. [2] °rudhy° ACDW.

5. dvitîyaç caturdaçarâtraḥ.

yấn paçũn upấ-'jîvishma tá imè 'nv-ấgmann[1] íti, tébhya etáṃ caturdaça-râtrám práty auhan, tá âdityấḥ pṛishṭhaíḥ suvar-gáṃ lokám ấ 'rohan[2] try-ahấbhyâm asmíṅ loké paçũn práty auhan, pṛishṭhair âdityấ amúshmiṅ lokấ ấrdhnuvan try-ahấbhyâm asmín ‖ 1 ‖ loké paçávo. yá eváṃ vídvấ॰saç caturdaça-râtrám ấsata ubháyor evá lokáyor ṛidhnuvanty asmí॰ç câ 'múshmi॰ç ca, pṛishṭhair evấ 'múshmiṅ lokấ[3] ṛídhnuvánti try-ahấbhyâm asmíṅ loké[3]. jyótir gaúr ấyur íti try-ahó bhavatî, 'yáṃ vấvá[4] jyótir antárikshaṃ[4] gaúr asấv ấyur, imấn evá lokấn abhy-ấrohanti[1]; yád anyátaḥ[4] pṛishṭhấni syúr vi--vivadha॰ syân, mádhye pṛishṭhấni bhavanti savivadha--tvấya ‖ 2 ‖ ójo vaí vîrỳam pṛishṭhấny, ója evá vîrỳam madhyató[4] dadhate. bṛihad-rathaṃtarấbhyâṃ yantî, 'yáṃ vấvá ratham-tarám asaú bṛihád, âbhyấm evá yanty, átho anáyor evá práti tishṭhanty, eté[5] vaí yajnásyâ 'ñjasấ--'yanî[5] srutî[5], tấbhyâm evá suvar-gáṃ lokáṃ yanti. párâñco[4] vấ eté suvar-gáṃ lokám abhy-ấrohanti[1] yé parâcî́nâni[4] pṛishṭhấny upa-yánti, pratyáṅ[4] try-ahó bhavati praty-ávarûḍhyâ átho práti-shṭhityâ, ubháyor lokáyor ṛiddhvó[6] 't tishṭhanti. cátur-daçai 'tấs; tấsâṃ yấ dáça dáçâ-'ksharâ vi-rấḍ ánnaṃ vi-rấḍ vi-rấjai 'vấ 'nnấ--'dyam áva rundhate, yấç cátasraç cátasro díço dikshv̀ evá práti tishṭhanty. ati-râtrấv abhíto[4] bhavataḥ pári--gṛihîtyai ‖ 3 ‖ ấrdhnuvan try-ahấbhyâm asmínt, savivadhatvấya, prátishṭhityâ, ékatri॰çac ca ‖ 5 ‖

te | ịme | ạnvâgmạnn ity ȧnu-âgmȧn — ạuhạn | te — etị | ạrọhạn — lọke | ârdhnṵvan — ye | ẹvam — âsȧte — ṛịdhnṵvạntị — lọke | ṛịdhnṵvantị — ạbhyârọhạntîty ȧbhi-

5. [1] als Compositum. [2] unbetont. [3] °nl° W. [4] ohne avagraha. [5] s. P. 4, 52. [6] ṛidhv° ACDW.

-ârôhanti — atho iti — ete iti — añjasâyânî ity âñjasâ-ayânî | srutî iti — abhyârôhantîty âbhi-ârôhanti — pratyavârûḍhyâ iti prati-avârûḍhyai | atho iti | pratishṭhityâ iti prati-sthityai — ṛidhvâ | ud iti — yâḥ | daçâ.

6. índro vaí sa-dṛiñ devátâbhir[1] âsît, sá ná vy-âvṛítam agachat, sá prajâ-patim úpâ 'dhâvat, tásmâ etám pañcadaça-râtrám prâ 'yachat, tám â 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí sò 'nyâbhir devátâbhir vy-âvṛítam agachad; yá evám vidvâṅsaḥ pañcadaça-râtrám âsate vy-âvṛítam evá pâpmánâ bhrâtṛivyeṇa gachanti. jyótir gaúr âyur íti try-ahó bhavatî, 'yám vâvá jyótir antárikṣham[1] ‖ 1 ‖ gaúr asâv âyur, eshv evá lokéshu práti tishṭhanty. ásattram[2] vâ etád yád achando-mâm, yác chando-mâ bhávanti téna sattrám[2], devátâ evá pṛishṭhaír áva rundhate[3] paçûñ chando-maír[4], ójo vaí vîryam pṛishṭhâni paçávaç chando-mâ, ójasy evá vîrye paçúshu práti tishṭhanti. pañcadaça-râtró bhavati, pañca-daçó vájro, vájram evá bhrâtṛivyebhyaḥ prá haranty. ati-râtrâv abhíto[1] bhavata, indriyásya pári-gṛihîtyai ‖ 2 ‖ antárikṣham, indriyásyaí, 'kam ca ‖ 6 ‖

sadṛiñ iti sa-dṛiñ — eti | aharat — ye | evam — chandomâ iti chandaḥ-mâḥ — rundhate.

7. índro vaí çithilá ivâ 'prati-shṭhita âsît, só 'surebhyo 'bibhet, sá prajâ-patim úpâ 'dhâvat, tásmâ etám pañcadaça-râtrám vájram prâ 'yachat, ténâ 'surân parâ-bhâvya vi-jítya çríyam agachad, agni-shṭútâ pâpmânam nír adahata[1] pañcadaça-râtréṇaú 'jo bálam indriyám vîryam

---

6. pañcadaçarâtraḥ. [1] ohne avagraha. [2] °satr° ACDW. [3] unbetont. [4] °nch° AW.

7. dvitîyaḥ pañcadaçarâtraḥ. [1] unbetont.

âtmánn adhatta. yá eváṃ vidvā́ṃsaḥ pañcadaça-râtrám ā́sate bhrā́tṛivyân evá parâ-bhā́vya vi-jítya çríyaṃ gachanty, agni-shṭútâ pâpmā́naṃ níḥ ‖ 1 ‖ dahante[1] pañcadaça-râtréṇaú 'jo bálam indriyáṃ vîrỳam âtmán dadhata. etā́ evá paçavỳâḥ, páñca-daça vā́ ardha-mā́sasya rā́trayo, 'rdhamâsa-çáḥ saṃ-vatsará âpyate, saṃ-vatsarám paçávó 'nu prá jâyante, tásmât paçavỳâ. etā́ evá suvar-gỳâḥ, páñca-daça vā́ ardha-mâsásya rā́trayo, 'rdhamâsa-çáḥ saṃ-vatsará âpyate, saṃ-vatsaráḥ suvar-gó lokás, tásmât suvar-gỳâ. jyótir gaúr ā́yur íti try-ahó bhavatî, 'yáṃ vā́vá jyótir antáriksham[2] ‖ 2 ‖ gaúr asā́v ā́yur, imā́n evá lokā́n abhy-ā́rohanti[3]. yád anyátaḥ[2] pṛishṭhā́ni syúr *bis*[4] srutī́[5], tā́bhyâm evá suvar-gáṃ lokám ‖ 3 ‖ yanti. párâñco[2] vā́ *bis*[4] ṛiddhvó[6] 't tishṭhanti. páñcadaçai 'tā́s; tā́sâṃ yā́ dáça *bis*[4] áva rundhate, yā́ḥ páñca páñca díçaḥ dikshv̀ evá práti tishṭhanty. ati-râtrā́v abhíto[2] bhavata, indriyásya vîrỳasya pra-jā́yai paçûnā́m pári-gṛihîtyai ‖ 1 ‖ gachanty agnishṭútâ pâpmā́naṃ nír, antáriksham, lokám, prajā́yai, dvé ca ‖ 7 ‖

a̱da̱ha̱ta̱[7] — ye | e̱vam — da̱ha̱nte̱[8] — da̱dha̱te̱ — anú | preti | jâ̱ya̱nte̱ — su̱va̱rgyā́ iti suvaḥ-gyā́ḥ | jyotíḥ — a̱bhyâróha̱ntîty ábhi-âróhanti — atho̱ iti — e̱te iti — a̱ñja̱sâyánî ity áñjasâ-ayánî | sru̱tî iti — a̱bhyâróha̱ntîty ábhi-âróhanti — pra̱tyavárûḍhyâ̱ iti prati-avárûḍhyai | atho̱ iti | pratishṭhityâ̱ iti̱ prati-sthi̱tyai̱ — ṛi̱dhvâ[6] — yâḥ | daçá.

8. prajā́-patir akâmayatâ: 'nnâ-'dáḥ syâm íti, sá etáṃ saptadaça-râtrám apaçyat, tám ā́ 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí sò 'nnâ-'dò 'bhavad; yá eváṃ vidvā́ṃsaḥ saptadaça-râtrám ā́sate 'nnâ-'dā́ evá bhavanti. pañcâ-'hó bhav-

7. [2] ohne avagraha. [3] als Compositum. [4] s. VII, 3, 5, 2. 3. [5] s. P, 4, 52. [6] ṛidhv° ACDW. [7] adahat D prima manu. [8] dahanti D prima manu.

8. saptadaçarâtraḥ.

ati, páñca vấ ṛitávaḥ saṃ-vatsará, ṛitúshv evá saṃ-vatsaré práti tishṭhanty, átho páñcâ-'ksharâ pañktíḥ, pấñkto yajnó, yajnám evấ 'va rundhaté. 'sattraṃ[1] vấ etát ‖ 1 ‖ yád achando-máṃ *bis*[2] vîrye paçúshu práti tishṭhanti. sapta-daça-râtró bhavati, sapta-daçáḥ prajấ-patiḥ, prajấ-pater ấptyâ. ati-ràtrấv abhíto[3] bhavato, 'nnấ-'dyasya pári-gṛihîtyai ‖ 2 ‖ etát, saptátriṅçac ca ‖ 8 ‖

annâda ity ánna-adaḥ — eti | aharat — ye | evam — atho iti — asàtraṃ | vai — yat | chandomâ iti chandaḥ-mâḥ — âptyai — annâdyasyety ánna-adyàsya.

9. sấ vi-rấḍ vi-krámyâ 'tishṭhad bráhmaṇâ deváshv ánnenấ 'sureshu; té devấ akâmayanto: 'bháyaṅ sáṃ vṛiñjîmahi bráhma cấ 'nnaṃ cé 'ti; tá etấ viṅçatíṅ rấtrîr apaçyan, táto vaí tá ubháyaṅ sám avṛiñjata bráhma cấ 'nnaṃ ca brahma-varcasíno 'nnâ-'dấ abhavan; yá eváṃ vidvấṅsa etấ ấsata ubháyam evá sáṃ vṛiñjate bráhma cấ 'nnaṃ ca ‖ 1 ‖ brahma-varcasíno 'nnâ-'dấ bhavanti. dvé[1] vấ eté[2] vi-rấjau, táyor evá nấnâ práti tishṭhanti, viṅçó vaí púrusho dáça hástyâ aṅgúlayo dáça pádyâ, yấvân evá púrushas tám âptvó 't tishṭhanti. jyótir gaúr ấyur íti try-ahấ bhavantî, 'yáṃ vấvá[3] jyótir antárikshaṃ[3] gaúr asấv ấyur, imấn evá lokấn abhy-árohanty[4]; abhi-pûrváṃ try-ahấ bhavanty, abhi-pûrvám evá suvar-gám ‖ 2 ‖ lokám abhy-árohanti[4]. yád anyátaḥ[3] pṛishṭhấni *bis*[5] ṛiddhvó[6] 't tishṭhanty. ati-ràtrấv abhíto[3] bhavato, brahma-varcasásyâ 'nnấ-'dyasya pári-gṛi-

---

8. [1] satr° ACDW. [2] s. VII, 3, 6, 2. [3] ohne avagraha.

9. viṅçatirâtraḥ. [1] s. P. 4, 49. [2] s. P. 4, 51. [3] ohne avagraha. [4] als Compositum. [5] s. VII, 3, 5, 2. 3. [6] ṛidhv° ACDW.

hîtyai ‖ 3 ‖ vṛiñjate bráhma cá 'nnam ca, suvargám, eté suvargám, tráyoviṁçatiç ca ‖ 9 ‖

te | ętâḥ — ye | evam — âsate — annâdâ ity ânna-adâḥ — dve iti | vai | eti — pădyâḥ — tryahâ iti tri-ahâḥ — abhyârohantîty ábhi-ârohanti — tryahâ iti tri-ahâḥ — abhyârohantîty ábhi-ârohanti — atho iti — ete iti — añjasâyânî ity ânjasâ-ayânî | srutî iti — abhyârohantîty ábhi-ârohanti — pratyavarûḍhyâ iti prati-avarûḍhyai | atho iti | pratishṭhityâ iti prati-sthityai — ṛidhvâ | ud iti — annâdyasyety ânna-adyasya.

10. asâv âdityo 'smiṅ lokâ[1] âsît, tâm devâḥ pṛishṭhaiḥ pari-gṛihya suvar-gâm lokám agamayan, párair avástât[2] páry agṛihṇan[3] divâ-kîrtyena suvar-gé loké práty asthâpayan, párair parástât[2] páry agṛihṇan[3] pṛishṭhaír upâ-'vârohant[4]; sá vâ asâv âdityo 'mushmiṅ loké[1] párair ubhayátaḥ[2] pári-gṛihîto. yát pṛishṭhâni bhávanti suvar-gám evá taír lokám yájamânâ yanti, párair avástât[2] pári gṛihṇanti[3] divâ-kîrtyena ‖ 1 ‖ suvar-gé loké práti tishṭhanti, párair parástât[2] pári gṛihṇanti[3] pṛishṭhaír upâ-'varohanti[4]. yát páre parástân ná syúḥ párâñcaḥ[2] suvar-gâl lokân nísh padyeran[5], yád avástân ná syúḥ pra-jâ nír daheyur; abhíto[2] divâ-kîrtyam párash-sâmâno bhavanti, suvar-gá evaí 'nân lokân[1] ubhayátaḥ[2] pári gṛihṇanti. yájamânâ vaí divâ-kîrtyaḥ, saṁ-vatsaráḥ párash-sâmâno, 'bhíto[2] divâ-kîrtyam párash-sâmâno bhavanti, saṁ-vatsará evó 'bhayátash ‖ 2 ‖ práti tishṭhanti. pṛishṭhám vaí divâ-kîrtyam pârçvé[6] párash-sâmâno, 'bhíto divâ-kîrtyam párash-sâmâno bhavanti, tásmâd abhítaḥ pṛishṭhám pârçvé[6]; bhûyishṭhâ gráhâ gṛihyante, bhûyishṭhaḥ

10. ekaviṁçatirâtraḥ. [1] °n|° AW. [2] ohne avagraha. [3] unbetont. [4] als Compositum. [5] so AW, s. P. 6, 4. [6] s. P. 4, 11.

çasyate, yajnásyai 'vá tán madhyató[2] granthíṃ grathnanty ávi-sraꣳsâya. saptá gṛihyante, saptá vaí çîrshaṇyâḥ prâ-'ṇâḥ, prâ-'ṇân evá yájamâneshu dadhati. yát parâ-cîṉâni[2] pṛishṭhâṉi bhávanty amúm evá taír lokám abhy-âṟohanti[4], yád imáṃ lokáṃ ná ‖ 3 ‖ praty-avaróheyur úd vâ mâdyeyur yájamânâḥ prá vâ mîyeran, yát pratî-cîṉâni[2] pṛishṭhâṉi bhávantî 'mám evá taír lokám praty-ávarohanty[4] átho asmínn evá loké práti tishṭhanty ánun-mâdâyé. 'ndro vâ áprati-shṭhita âsît, sá prajâ-patim úpâ 'dhâvat, tásmâ etám ekaviꣳçati-râtrám prâ 'yachat, tám â 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí sá práty ati-shṭhad, yé bahu-yâjíno 'prati-shṭhitâḥ ‖ 4 ‖ syús tá ekaviꣳçati-râtrám âsîran, dvâdaça[2] mâsâḥ páñca 'rtávas tráya imé lokâ asâv âdityá eka-viꣳçá, etâvanto[2] vaí deva-lokâs, téshv evá yathâ-pûrvám práti tishṭhanty. asâv âdityó ná vy arocata, sá prajâ-patim úpâ 'dhâvat, tásmâ etám ekaviꣳçati-râtrám prâ 'yachat, tám â 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí sò 'rocata; yá evám vidvâꣳsa ekaviꣳçati-râtrám âsate rócanta evaí; 'kaviꣳçati-râtró bhavati, rúg vâ eka-viꣳçó, rúcam evá gachanty átho prati-shṭhâm evá, prati-shṭhâ hy eka-viꣳçò. 'ti-râtrâv abhíto bhavato brahma-varcasásya pári-gṛihîtyai ‖ 5 ‖ gṛihyanti divâkîrtyènai, 'vó 'bhayáto, nâ, 'pratishṭhitâ, âsata, ékaviꣳçatiç ca ‖ 10 ‖

3, 3, 6, 1-3. — K. 33, 4. 6. — loke — agṛihṇan — upâ-vârohann ity úpa-avârohan — yajámânâḥ — gṛihṇanti — upâvárohantîty úpa-avárohanti — parastât | na — suvar-gâd iti suvaḥ-gât | lokât | nir iti — avastât | na — prajâ iti pra-jâḥ — suvarga iti suvaḥ-ge | eva | enân | loke — yajámânâḥ — saṃvatsara iti sam-vatsare — pârçve iti — bhûyishṭhâḥ | grahâḥ | gṛihyante — abhyârô-hantîty ábhi-árôhanti — mâdyéyuḥ — pratyavárohantîti prati-avárohanti | atho iti — eti | aharat — te — saḥ |

aroçata | ye — rocânte — athọ iti | pratiṣhṭhâm iti prati--sthâm.

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung, 7, 8, 11-20*).

11. [a] arvâñ[1] yajñáḥ sáṃ krâmatv amúshmâd ádhi mấm abhí | ṛíshîṇâṃ yáḥ puró-hitaḥ || [b] nír-devaṃ nir-vîraṃ kṛitvấ ví-shkandhaṃ[2] tásmin hîyatâṃ yò 'smấn dvéshṭi | çárîraṃ yajna-çamalấṃ kúsîdaṃ[3] tásmint sîdatu yò 'smấn dvéshṭi || [c] yájña yajnásya yát téjas téna sáṃ krâma mấm abhí | brâhmaṇấn ṛitvíjo[3a.1] devấn yajnásya tápasâ té savâ[4] 'hám ấ huve || [d] ishṭéna pakvám úpa || 1 || te huve savâ 'hám | sáṃ te vṛiñje su-kṛitáu sám pra-jấṃ paçúṃn || [e] prai--'shấnt sâm-idhenîr â-ghârấv ấjya-bhâgâv ấ-çrutam praty--ấçrutam ấ çṛiṇâmi[5] te | prayâjâ-'nûyâjấnt svishṭa-kṛítam íḍâm â-çísha ấ vṛiñje súvaḥ || [f] agníné 'ndreṇa sómena sárasvatyâ[1] víshṇunâ devátâbhiḥ | yâjyâ-'nuvâkyâbhyâm úpa te huve savâ 'háṃ yajnám ấ dade te váshaṭ-kṛitam || [g] stutáu çastrám prati-garáṃ gráham íḍâm â-çíshaḥ || 2 || ấ vṛiñje súvaḥ | patnî-saṃyâjấn úpa te huve savâ 'háu samishṭa-yajúr ấ dade táva || [h] paçúnt sutám puroḍấçânt[1] sávanâny ó 'tá yajnám | devấnt sé-'ndrân úpa te huve savâ 'hám agní-mukhânt sóma-vato yé ca víçve || 3 || úpa, gráham íḍâm âçísho, dvátriṃçac ca || 11 ||

B. 3, 8, 18, 3. — K. Aç. 3, 1[6]. — adhîti | nâm | agbi[7] — vishkándhaṃ iti vi-skaṃdhaṃ — kusîdam — mâm | agbi[7]

---

* s. Ind. Stud. 3, 375. 383. 390.

11-20. açvamedhagatâ mantrâḥ. 11. âpty-âkhyânâm asḥṭâhutînâm mantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] virúpâ(ḥ) skandhâdyavayavâ yasya tad vishkandham (zu çarîram gezogen!). [3] so (ân ṛi[0]) AW. [4] sûyate abhishicyate atrety abhishekayukto yajnaḥ savaḥ (das Kâṭh. hat hier durchweg: upa te huve 'sâ [d. i. asau] aham). [5] sarvataḥ çástramukhâc chrutvâ sampâdayâmi. [6] bis auf einige Varianten stimmt auch hier (in 11-20) das Kâthaka vollständig zu Ts. [7] ohne iti, weil am pâda-Schluſs.

— sa̱va̱ | a̱ham | eti — praishân iti pra-e̱shân — eti | u̱ta — sendrâ̱n iti sa-i̱ndrâ̱n.

12. bhûtám bhávyam bhavishyád váshaṭ svâhâ[1] náma, ṛík sấma yájur váshaṭ svâhâ námo, gâyatrî́ trishṭúb[1] jágatî v. s. námaḥ, pṛithivỳ antárikshaṃ[1] dyaúr v. s. námo, 'gnír vâyúḥ sû́ryo v. s. námaḥ, prâ-'ṇó vy-ânò 'pâ-'nó v. s. namó, 'nnaṃ kṛishír vṛishṭir v. s. námaḥ, pitấ putráḥ paútro v. s. námo, bhûr bhúvaḥ súvar váshaṭ svâhâ námaḥ ‖ 1 ‖ bhúvaç catvấri ca ‖ 12 ‖

B. 3, 8, 17, 3. — K. Aç. 3, 2. — trishṭup — pṛithivî — vyâ̱na iti vi-a̱naḥ | apâ̱na ity âpa-a̱naḥ — annâm — vṛishṭíḥ.

13. [a] ā́ me gṛihā́ bhavantv ā́ pra-jā́ ma ā́ mâ yajnó viçatu vîryâ-vân[1] | ā́po devî́r yajníyâ mā́ ” viçantu sahásrasya mâ bhûmā́ mā́ prá hâsît ‖ [b] ā́ me gráho bhavatv ā́ puro-rúk stuta-çastré[2] mā́ ” viçatẫ samî́cî[3.4] | âdityā́ rudrā́ vásavo me sadasỳâḥ sahásrasya mâ bhûmā́ mā́ prá hâsît ‖ [c] ā́ mâ 'gni-shṭomó viçatû 'kthỳaç câ 'ti-râtró mā́ ” viçatv âpi-çarvaráḥ | tiró-ahniyâ mâ sú-hutâ ā́ viçantu sahásrasya mâ bhûmā́ mā́ prá hâsît ‖ 1 ‖ agni-shṭomó viçatv, ashṭā́daça ca ‖ 13 ‖

B. 3, 8, 17, 3. — K. Aç. 3, 3. — eti — gṛihâḥ — eti | prajeti pra-jâ | me | eti — vîryā́vân iti vîryâ-vân — yajniyā́ḥ | mâ | eti — stutaçastre iti stuta-çastre | mâ | eti — samîcî iti — âdityâḥ | rudrâḥ — mâ | eti — tiroahniyâ iti tiraḥ-ahniyâḥ.

14. agnínâ tápo 'nv abhavad, vâcā́ bráhma, maṇínâ rûpā́ṇi, 'ndreṇa devā́n, vā́tena prâ-'ṇā́nt, sû́ryeṇa dyā́m,

12. paryâptinâmakâ mantrâḥ. [1] ohne avagraha.

13. âbhûnâmakâ homamantrâḥ. [1] s. P. 3, 5. [2] s. P. 4, 11. [3] ohne avagraha. [4] s. P. 4, 31.

14. anubhûnâmakâ mantrâḥ.

candrámasâ[1] nákshatrâṇi, yaména pitṛîn, râjnâ manushyân, phaléna nâdeyân, ajagaréṇa[1] sarpân, vyâghréṇâ[1] 'raṇyân paçûn, chyenéna[2] patatríṇo, vṛishṇâ 'çvân, ṛishabhéṇa gâs, basténâ 'jân, vṛishṇínâ 'vîr, vrîhíṇâ 'nnâni, yávenaú 'shadhîr[1], nyagródhena[1] vánaspátîn[1], udumbáreṇó[1] 'rjaṃ, gâyatriyâ chándâṅsi, tri-vṛitâ stómân, brâhmaṇéna vâcam ‖ 1 ‖ brâhmaṇénaí, kaṃ ca ‖ 14 ‖

B. 3, 8, 17, 3. — K. Aç. 3, 4. — ajagareṇâ — gâḷi — ajâḥ — nyagrodhéna.

15. svâhâ[1] '-dhím ấ-dhîtâya svâhâ svâhâ '-dhîtam, mánase svâhâ svâhâ mánaḥ, prajấ-pataye svâhâ, kấya svâhâ, kásmai svâhâ, katamásmai svâhâ. 'dityai svâhâ, 'dityai mahyai svâhâ, 'dityai su-mṛiḍîkấyai svâhâ. sárasvatyai[1] svâhâ, sárasvatyai bṛihatyai svâhâ, sárasvatyai pâvakấyai svâhâ. pûshṇé svâhâ, pûshṇé pra-pathyâya[2] svâhâ, pûshṇé naraṃdhishâya[1 u. 3] svâhâ. tváshṭre svâhâ, tváshṭre turîpâya[1 u. 4] svâhâ, tváshṭre puru-rûpâya svâhâ. víshṇave svâhâ, víshṇave nikhurya-pấya[5] svâhâ, víshṇave nibhûya-pấya[6] svâhâ. sárvasmai svâhâ ‖ 1 ‖ pururûpâya svâhâ, dáça ca ‖ 15 ‖

B. 3, 8, 11, 1. 17, 3. — K. Aç. 3, 5. — Vs. 22, 20. Ç. 13, 1, 7, 2-8. Kâ. 20, 4, 3-5. — âdhim ity ấ-dhim — adityai — naraṃdhishâya — turîpâya.

16. dad-bhyáḥ svâhâ[1], hánû-bhyâṃ[2] svâh', óshṭhâ-bhyâṃ[3] svâhâ, múkhâya svâhâ, nấsikâbhyâṃ svâhâ, 'kshî-

---

14. [1] ohne avagraha. [2] °nchy° AW.

15. vaiçvadevâhutimantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] prakṛishṭâya çrautasmârtamârgâya hitaḥ prapathyaḥ. [3] narâṇâṃ dhârayitâ naraṃdhishaḥ. [4] tûrṇam prâptas tûripaḥ. [5] nitarâṃ khuram pâdato gâ (?) vivâdham arhantîti nikhuryâḥ, teshâm pâtâ. [6] vidyaiçvaryâdirâhityena nyagbhâvayogyâ ('vaṃ yo° Cod.) nibhûyâḥ, teshâm pâtâ.

16. paçvaṅgahomamantrâḥ (50). [1] ohne avagraha. [2] s. P. 3. 7. [3] so (°ho°) AW, s. P. 10, 14.

bhyâ॰ svâhâ, kárṇâbhyâ॰ svâhâ, pârá ikshávo 'vàrỳebhyaḥ pákshma-bhyaḥ svâhâ[4], 'vârá[5] ikshávaḥ pârỳebhyaḥ pákshma-bhyaḥ svâhâ, çirshṇé[6] svâhâ, bhrûbhyâ॰ svâhâ, lalâṭâya svâhâ, mûrdhné[6] svâhâ, mastishkâya[6] svâhâ, kéçebhyaḥ svâhâ, váhâya[7] svâhâ, grîvâbhyaḥ[8] svâhâ, skandhébhyaḥ[9] svâhâ, kîkasâbhyaḥ[10] svâhâ, pṛishṭî-bhyaḥ[2 u. 11] svâhâ, pâjasỳâya[12] svâhâ, pârçvâbhyâ॰ svâhâ ‖ 1 ‖ áṁsâbhyâ॰ svâhâ, doshá-bhyâ॰[13] svâhâ, bâhú-bhyâ॰[13] svâhâ, jáṅghâbhyâ॰[14] svâhâ, çróṇî-bhyâ॰[2 u. 15] svâho, "rú-bhyâ॰ svâhâ, 'shṭhîvád-bhyâ॰ svâhâ, jáṅghâbhyâ॰ svâhâ, bhasáde[16] svâhâ, çikhaṇḍébhyaḥ[17] svâhâ, vâla-dhânâya svâhâ, "ṇḍâbhyâ॰ svâhâ, çépâya svâhâ, rétase svâhâ, pra-jâbhyaḥ svâhâ, pra-jánanâya svâhâ, pad-bhyáḥ svâhâ, çaphébhyaḥ svâhâ, lóma-bhyaḥ svâhâ, tvacé svâhâ, lóhitâya svâhâ, mâ॰sâya svâhâ, snâva-bhyaḥ svâhâ, 'sthá-bhyaḥ svâhâ, majjá-bhyaḥ svâhâ, 'ṅgebhyaḥ[18] svâhâ, "tmáne svâhâ[19], sárvasmai[20] svâhâ ‖ 2 ‖ pârçvâbhyâ॰ svâhâ, majjábhyaḥ svâhâ, shát ca ‖ 16 ‖

B. 3, 8, 17, 4. — K. Aç. 3, 6. — Vs. 25, 1-9. Ç. 13, 3, 4, 1. Kâ. 20, 8, 4. — hanûbhyâṁ iti hanú-bhyâṁ | svâhâ | oshṭhâbhyâm — akshîbhyâm[21] — pâre | ikshavâḥ | avâryébhyaḥ

---

16. [4] ikshavo 'kshiromâṇi, te ca pâre uparibhâge vartante. kasmât pâra iti tad ucyate: avâryebhyaḥ pakshmabhyaḥ adhobhâgavartibhyo romabhyaḥ upari vartante. [5] avâre 'dhobhâge ye kecid ikshavo vartante. [6] çiraḥ-çabdena lalâṭâd adhobhâgo vivakshitaḥ, mûrdha-çabdena co 'paribhâgaḥ, tatratyam mâṁsam mastishkaḥ. [7] vaha-çabdena rathayugasya vâhakaḥ pradeça ucyate. [9] grîvâ galagatanâḍyaḥ. [9] galasyoparibhâgâvayavâḥ. [10] pṛishṭhâsthigatâ gulikâḥ. [11] ubhayapârçvagatâ asthiviçeshâḥ. [12] pâjâ(?) halaṁ tatsthânaṁ hṛidayam pâjasyam. [13] doḥ-çabdena bâhu-çabdena ca pûrvapâdayor (pa° Cod.) uttarâdharabhâgâv ucyete. [14] jaṅghâçabdena madhyabhâgaḥ. [15] çroṇyâdiçabdaiç caturbhiḥ pṛishṭhagatayoḥ pâdayoç catvâra ûrdhvâdhobhâgâ ucyante. [16] bhasacchabdenâ 'pânapradeçaḥ. [17] çikhaṇḍâ ûrdhvakeçâḥ. [18] aṅgâny anuktâ avayavâḥ. [19] âtmâ tatratyo jîvaḥ. [20] sarvaṁ kṛitsnaçarîram. [21] akshîbhyâm ity akshi-bhyâm D prima manu.

— avâre | ikshavâḥ — pṛishṭîbhya iti pṛishṭi-bhyaḥ — çroṇîbhyâm iti çroṇi-bhyâm — ûrubhyâm ity ûru-bhyâm — âṇḍâbhyâm.

17. añjy-etâya[1] svâhâ[2], 'ñji-sakthâya[3] svâhâ, çiti-páde[4] svâhâ, çíti-kakude[4] svâhâ, çiti-rándhrâya[5] svâhâ, çiti-pṛishṭhâya svâhâ, çity-áṁsâya svâhâ, pushpa-kárṇâya[6] svâhâ, çity-óshṭhâya svâhâ, çiti-bhráve svâhâ, çíti-bhasade[4] svâhâ, çvetâ-'nûkâçâya[7] svâhâ, 'ñjáye[8] svâhâ, lalâmâya[9] svâhâ, 'sita-jnave svâhâ, kṛishṇai-'tâya[10] svâhâ, rohitai-'tâya[11] svâhâ, 'ruṇai-'tâya[12] svâhe, "dṛiçâya[2] svâhâ, kîdṛiçâya[2] svâhâ, tâdṛiçâya[2] svâhâ, sadṛiçâya[2] svâhâ, ví-sadṛiçâya[13 u. 14] svâhâ, sú-sadṛiçâya[13] svâhâ, rûpâya svâhâ, sárvasmai svâhâ ‖ 1 ‖ rûpâya svâhâ, dvé ca ‖ 17 ‖

B. 3, 8, 17, 4. — K. Aç. 3, 7. — añjyetâyety áñji-etâyâ — çitipada iti çiti-padè — çitikakuda iti çiti-kakudè — çityaṁsâyeti çiti-aṁsâya — çitibhasada iti çiti-bhasadè — çvetânûkâçâyeti çveta-anûkâçâya — añjayè — asitajnava ity asita-jnavè — kṛishṇaitâyeti kṛishṇa-etâyâ.

18. kṛishṇâya svâhâ[1], çvetâya svâhâ, piçáṁgâya[1 u. 2] svâhâ, sâráṁgâya[1 u. 3] svâhâ, 'ruṇâya[4] svâhâ, gaurâya[5] svâhâ, babhráve svâhâ, nakulâya[6] svâhâ, róhitâya svâhâ,

---

17. 18. rûpahomamantrâḥ; 17. açvâvayavarûpamantrâḥ (°pâ° Cod.). [1] añjiḥ çuklaḥ, etaḥ saṁdhyo varṇaḥ, añjyetaḥ miçravarṇaḥ. [2] ohne avagraha. [3] çvetâruṇaḥ; zu s° s. P. 6, 12; zum Acc. s. Pâṇ. VI, 2, 198. 199. [4] çitiḥ çvetaḥ; zum Accent s. Pâṇ. VI, 2, 138. [5] randhrâṇi karṇâdichidrâṇi. [6] pushpâkâralakshaṇaṁ karṇayor yasya. [7] anûkâçaḥ cakshuḥpradeçaḥ. [8] añjiḥ çvetakṛitsnaçarîraḥ. [9] lalâṭaçvaityayukto lalâmaḥ. [10] krishṇamiçrasaṁdhyâvarṇayuktaḥ kṛishṇaitaḥ; zum Accent s. Pâṇ. VI, 2, 8. [11] japâkusumavad atyantarâgayuktaḥ saṁdhyâvarṇo *lo*hitaitaḥ (sic!). [12] îshadâruṇyayuktaḥ saṁdhyâvarṇo 'ruṇaitaḥ. [13] zu s° s. P. 6, 8. [14] upamârahito visadṛiçaḥ.

18. avayavirûpamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] piçaṁgo rocanavarṇaḥ. [3] sâraṁgaç câtakavarṇaḥ. [4] îshadrakto 'ruṇaḥ. [5] gauro 'tyantaçvetaḥ. [6] nakulavarṇaḥ.

çóṇâya[7] svâhâ, çyâvâya[8] svâhâ, çyâmâya[9] svâhâ, pâkalâya[10] svâhâ, su-rûpâya svâhâ, 'nu-rûpâya svâhâ, ví-rûpâya svâhâ, sá-rûpâya svâhâ, práti-rûpâya svâhâ, çabálâya svâhâ, kamalâya[11] svâhâ, príçnaye svâhâ, príçni-sakthâya[12] svâhâ, sárvasmai svâhâ || 1 || kṛishṇâya, shâṭcatvâriṅçat ||18||

B. 3, 8, 17, 4. — K. Aç. 3, 8. — aruṇâyâ.

19. óshadhî-bhyaḥ[1] svâhâ[2], mûlebhyaḥ svâhâ, tûlebhyaḥ[3] svâhâ, kâṇḍebhyaḥ[4] svâhâ, válçebhyaḥ[5] svâhâ, púshpebhyaḥ svâhâ, phálebhyaḥ svâhâ, gṛihîtébhyaḥ[6] svâhâ, 'gṛihîtebhyaḥ svâhâ, 'va-pannebhyaḥ[7] svâhâ, çáyânebhyaḥ[8] svâhâ, sárvasmai svâhâ || 1 || óshadhîbhyaç, cátvriṅçatiḥ ||19||

B. 3, 8, 17, 4. — K. Aç. 3, 9. — Vs. 22, 28. — oshâdhîbhya ity oshâdhi-bhyaḥ — agṛihîtebhyaḥ.

20. vánaspáti-bhyaḥ svâhâ[1], mûlebhyaḥ svâhâ, tûlebhyaḥ svâhâ, skándho-bhyaḥ[2] svâhâ, çâkhâbhyaḥ svâhâ, parṇébhyaḥ svâhâ, púshpebhyaḥ svâhâ, phálebhyaḥ svâhâ, gṛihîtébhyaḥ svâhâ, 'gṛihîtebhyaḥ svâhâ, 'va-pannebhyaḥ svâhâ, çáyânebhyaḥ svâhâ, çishṭâya[3] svâhâ, 'ti-çishṭâya[3] svâhâ, pári-çishṭâya[3] svâhâ, sáṁ-çishṭâya[3] svâhó, 'c-chish-

---

18. [7] çoṇaḥ pîtalohitaḥ. [8] çyâvaḥ pîtakṛishṇaḥ. [9] çyâmaḥ nîlaḥ. [10] atyantakṛishṇaḥ pâkalaḥ. [11] kamalavarṇaḥ. [12] zu s[e] s. P. 6, 12.

19. oshadhihomamantrâḥ. [1] s. P. 3, 7. [2] ohne avagraha. [3] tûlâny agrâṇi. [4] kâṇḍâni daṇḍasadṛiçâ bhâgâḥ. [5] valçâni dvaidhîbhâvasaṃdhayaḥ. [6] gṛihîtâni prâṇibhir upayuktâni. [7] avapannâni stambebhyo viyujya bhûmau patitâni. [8] stambaiḥ saha bhûman patitâni.

20. vṛikshamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] skandhâṅsi dvaidhîbhâvasaṃdhayaḥ. [3] ekasmin karmaṇi 'dânîm upayuktâd anyaḥ kâlântara upayokshyamâṇaḥ çishṭaḥ, kâlântare 'pi tatkarmopayuktâd anyo 'tiçishṭaḥ, karmântareshv apy upayuktâd anyaḥ pariçishṭaḥ, lokavyavahâre 'py upayuktâd anyaḥ saṃçishṭaḥ, upayujya tyakta uchishṭaḥ.

ṭâya[3] svâhâ, riktâya[4] svâhâ, 'riktâya[4] svâhâ, prá-riktâya[4] svâhâ, sáṁ-riktâya[4] svâhó, 'd-riktâya svâhâ, sárvasmai svâhâ ‖ 1 ‖ vánaspátibhyaḥ, shâṭcatvâriṁçat ‖ 20 ‖

B. 3, 8, 17, 4. — K. Aç. 3, 10. — ariktâya.

prajávam, brahmavâdínaḥ kím, eshá vâ áptá, âdityâ nbháyoḥ, prajâpatir ánv âyann[5], índro vaí sadṛíñ, índro vaí çithiláḥ, prajâpatir akâmayatâ 'nnâdáḥ, sâ virâḍ, asâv âdityò, 'rvâñ, bhûtám, á me, 'gnínâ, tápaḥ, svâhâ "dhím, dadbhyò, 'ñjyetâya, kṛishṇâyaú, 'shadhîbhyo, vánaspátibhyo, viṁçatíḥ ‖ 20 ‖

prajávam (1, 1), prajâpatir (5, 1), yád achandomâm (8, 2), te hnve savâ 'hám, óshadhîbhyo, dvícatvâriṁçat ‖ 42 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ saptamakâṇḍe tṛitîyaḥ prapâṭhakaḥ ‖

23. sattrâyaṇam (Fortsetzung, 7, 4, 1-11 *).

1. bṛíhaspátir[1] akâmayata: çrán me devâ dádhîran gácheyam puro-dhâm íti, sá etâṃ caturviṁçati-râtrám apaçyat, tám â 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí tásmai çrád devâ ádadhatâ 'gachat puro-dhâṃ; yá evâṃ vidvâṁsaç caturviṁçati-râtrám âsate çrád ebhyo manushyâ dadhate[2] gáchanti puro-dhâṃ. jyótir gaúr âyur íti try-ahâ bhavantî, 'yâṃ vâvá[1] jyótir antárikshaṃ[1] gaúr asâv âyuḥ ‖ 1 ‖ imân evá lokân abhy-ârohanty[3]. abhi-pûrvâṃ try-ahâ bhavanty, abhi-pûrvám evá suvar-gâṃ lokám abhy-ârohanty[3]. ásattraṃ[4] vâ[5] etád yád achando-mâṃ, yác chando-mâ bhávanti téna sattrâṃ[4], devátâ[1] evá pṛi-

20. [4] idânîm pûrvaiḥ palair (pattrair?) varjito riktaḥ, tadyuktas tv ariktaḥ, sarvadâ tadvarjitaḥ paririktaḥ, parṇair api vivarjitaḥ saṃriktaḥ. [5] ánv âyann fehlt W.

* s. Ind. Stud. 3, 375. 382.

4, 1. 2. caturviṁçatirâtran. [1] ohne avagraha. [2] unbetont. [3] als Compositum. [4] °tra° ACDW. [5] so schon VII, 3, 6, 2.

shṭhaír áva rundhate[2] paçûñ chando-maír[6], ójo vaí vîryaṃ pṛishṭhâni paçávaç chando-mâ, ójasy evá vîrye paçúshu práti tishṭhanti. bṛihad-rathaṃtarâbhyâṃ[7] yantî, 'yáṃ vâvá[1] rathaṃ-tarám asaú bṛihád, âbhyâm evá ‖ 2 ‖ yanty, átho anáyor evá práti tishṭhanty, eté[8] vaí yajnásyâ 'ñjasâ-'yanî[8] srutî[8], tâbhyâm evá suvar-gáṃ lokáṃ yanti.

caturviṅçati-râtró bhavati, cátur-viṅçatir ardha-mâsâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaráḥ suvar-gó lokáḥ, saṃ-vatsará evá suvar-gé loké práti tishṭhanty; átho cáturviṅçaty-aksharâ gâyatrî, gâyatrî brahma-varcasáṃ, gâyatriyaí 'vá brahma-varcasám áva rundhate. 'ti-râtrâv abhíto[1] bhavato, brahma-varcasásya pári-gṛihîtyai ‖ 3 ‖ gaúr asâv âyur, âbhyâm evá, páñcacatvâriṅçac ca ‖ 1 ‖

çrat | me | devâḥ | dadhîran — eti | aharat — adâdhata | agachat — ye — manushyâḥ | dadhate — tryabhâ iti tri-abhâḥ — abhyârohantîty ábhi-ârohanti — tryabhâ iti tri-abhâḥ — abhyârohantîty ábhi-ârohanti — yat | chandomâ iti chandaḥ-mâḥ — atho iti — ete iti — añjasâyanî ity áñjasâ-ayanî | srutî iti — saṃvatsara iti saṃ-vatsare | eva — atho iti — gâyatriyâ.

2. yáthâ vaí manushyâ evâṃ devâ ágra âsan, tè 'kâmayantâ: 'vartim[1] pâpmânam mṛityúm apa-hátya daívîṃ saṃ-sádaṃ gachemé 'ti; tá etâṃ caturviṅçati-râtrám apaçyan, tám â 'haran, ténâ 'yajanta, táto vaí té 'vartim[1] pâpmânam mṛityúm apa-hátya daívîṃ saṃ-sádam agachan; yá evâṃ vidvâṃsaç caturviṅçati-râtrám âsaté 'vartim evá pâpmânam apa-hátya çríyaṃ gachanti, çrî'r hí manushyasya ‖ 1 ‖ daívî saṃ-sáj. jyótir ati-râtró bhavati, suvar-gásya lokásyâ 'nu-khyâtyai. pṛíshṭhyaḥ shaḍ-ahó bhavati, shâḍ

---

1. [6] °nch° AW. [7] so schon VII, 3, 5, 3. [8] s. P. 4, 52.
2. dvitîyaç caturviṅçatirâtraḥ. [1] ohne avagraha.

vā́ ṛitávaḥ saṃ-vatsarás, tám mā́sâ ardha-mâsā́ ṛitávaḥ pra-víçya daívîꣳ saꣳ-sádam agachan; yá eváṃ vidvā́ꣳsaç caturviꣳçati-râtrám ā́sate saṃ-vatsarám evá pra-víçya vásyasîꣳ saꣳ-sádaṃ gachanti. tráyas trayas-triꣳçā́ avástâd[1] bhavanti[2] tráyas trayas-triꣳçā́ḥ parástât[1], trayas-triꣳçair evó 'bhayátó[1] 'vartim[1] pâpmā́nam apa-hátya daívîꣳ saꣳ-sádam madhyatáḥ[1] ‖ 2 ‖ gachanti, pṛishṭhā́ni hí daívî saꣳ-sáj. jâmí vā́ etát kurvanti yát tráyas trayas-triꣳçā́ anvā́ñco[1], mádhyé 'nir-ukto bhavati ténā́ 'jâmy. ûrdhvā́ni pṛishṭhā́ni bhavanty[2] ûrdhvā́ç chando-mā́, ubhā́bhyâꣳ rûpā́bhyâꣳ suvar-gáṃ lokáṃ yanty. ásattraṃ[3] vā́[4] etád yád achando-máṃ, yác chando-mā́ bhávanti téna sattráṃ[3], devátâ[1] evá pṛishṭhaír áva rundhate[2] paçū́ñ chando-maír[5], ójo vai vîrỳam pṛishṭhā́ni paçávaḥ ‖ 3 ‖ chando-mā́, ójasy evá vîrỳe paçúshu práti tishṭhanti. tráyas trayas-triꣳçā́ avástâd[1] bhavanti[2] tráyas trayas-triꣳçā́ḥ parástân[1] mádhye pṛishṭhā́ny, úro vaí trayas-triꣳçā́ âtmā́ pṛishṭhā́ny, âtmána evá tád yájamânâḥ çárma nahyanté 'nârtyai. bṛihad-rathaṃtarā́bhyâṃ[6] yantî, 'yáṃ vā́vá[1] rathaṃ-tarám asaú bṛihád, âbhyā́m evá yanty, átho anáyor evá práti tishṭhanty, eté[7] vaí yajnásyâ 'ñjasā́-'yanî[7] srutī́[7], tā́bhyâm evá ‖ 4 ‖ suvar-gáṃ lokáṃ yanti; párâñco vā́ eté suvar-gáṃ lokám abhy-ā́rohanti[8] yé parâcī́nâni[1] pṛishṭhā́ny upa-yánti, pratyáñ[1] shaḍ-ahó bhavati praty-ávarûḍhyâ átho práti-shṭhityâ, ubháyor lokáyor ṛiddhvó[9] 't tishṭhanti. tri-vṛító 'dhi tri-vṛítam úpa yanti stómânâꣳ sám-pattyai[10] pra-bhavā́ya. jyótir agni-shṭomó bhavaty, ayáṃ vā́vá sá ksháyo, 'smā́d evá téna ksháyân ná

2. [2] unbetont. [3] °satr° ACDW. [4] so schon VII, 3, 6, 2. [5] °nch° AW. [6] so schon VII, 3, 5, 3. [7] s. P. 4, 52. [8] als Compositum. [9] ṛidhv° ACDW. [10] °paty° ACDW.

yanti. caturviṁçati-râtró bhavati *bis* áva rundhate[11]. ati-râtrâv abhíto[1] bhavato, brahma-varcasásya pári-gṛihîtyai ‖ 5 ‖ manushyàsya, madhyatáḥ, paçávas, tâbhyâm evá, samvatsaráç, cáturviṁçatiç ca ‖ 2 ‖

agré — avârtim — te | etam — eti | aharan — te | avârtim — ye | evam — âsâte | avârtim — anirukta ity aniḥ-uktaḥ — ajâmi — yat | chandomâ iti chandaḥ-mâḥ — âtmané | eva — anârtyai — atho iti — ete iti — añjasâyânî ity âñjasâ-ayânî | srutî iti — abhyârohantîty âbhi-ârohanti — pratyavârûḍhyâ iti prati-avârûḍhyai | atho iti | pratishṭhityâ iti prati-sthityai — ṛidhvâ — adhîti — kshayât | na — saṁvatsara iti sam-vatsare | eva — atho iti.

3. ṛikshâ vâ iyám alomákâ "sît, sâ 'kâmayataú: 'shadhî-bhir[1] vánaspáti-bhiḥ prá jâyeyé 'ti, saí 'tâs triṁçátaṁ râtrîr apaçyat, táto vâ iyám óshadhî-bhir[1] vánaspáti-bhiḥ prâ 'jâyata. yé prajâ-kâmâḥ paçú-kâmâḥ syús tá etâ âsîran, praí 'vá jâyante pra-jáyâ paçú-bhir. iyám vâ akshudhyat, saí 'tâṁ vi-râjam apaçyat, tâm âtmán dhitvâ 'nnâ-'dyam áva 'runddhaú[2] 'shadhîḥ[3] ‖ 1 ‖ vánaspátîn[3] pra-jâm paçûn, ténâ 'vardhata, sâ jemânam mahimânam agachad; yá evám vidvâṁsa etâ âsate vi-râjam evâ "tmán dhitvâ 'nnâ-'dyam áva rundhate, várdhante pra-jáyâ paçú-bhir, jemânam mahimânam gachanti. jyótir ati-râtró (1) bhavati suvar-gásya lokásyâ 'nu-khyâtyai. pṛíshṭhyaḥ shaḍ-ahó (2-7) bhavati, sháḍ vâ ṛitávaḥ sháṭ pṛishṭhâni, pṛishṭhaír evá 'rtûn anv-ârohanty[4 u. 5] ṛitú-bhiḥ saṁ-vatsarám, té saṁ-vatsará evá ‖ 2 ‖ práti tishṭhanti. trayas-triṁçât trayas-triṁçám (8) úpa yanti yajnásya

---

2. [11] wie oben 1, 3.

3. triṅçadrâtraḥ. [1] s. P. 3, 7. [2] °ndh° ACDW. [3] ohne avagraha. [4] als Compositum. [5] unbetont (das Verbum).

sáṃ-tatyâ, átho prajâ-patir vaí trayas-triṁçáḥ prajâ-patim evâ" rabhante práti-shṭhityai. tri-ṇavó (9) bhavati ví-jityâ. eka-viṁçó (10) bhavati práti-shṭhityâ, átho rúcam evâ"tmán dadhate. tri-vṛíd agni-shṭúd (11) bhavati, pâpmânam evá téna nír dahanté 'tho téjo vaí tri-vṛít téja evâ"tmán dadhate. pañca-daçá (12) indra-stomó bhavatî, 'ndriyám evâ'va ‖ 3 ‖ rundhate. sapta-daçó (13) bhavaty, annâ-'dyasyâ'va-ruddhyâ[6], átho praí 'vá téna jâyanta. eka-viṁçó (14) bhavati, práti-shṭhityâ; átho rúcam evâ"tmán dadhate. catur-viṁçó (15) bhavati, cátur-viṁçatir ardha-mâsâḥ saṃ-vatsaráḥ, saṃ-vatsaráḥ suvar-gó lokáḥ, saṃ-vatsará evá suvar-gé loké práti tishṭhanty; átho eshá vaí vishû-vân[1], vishû-vánto[1] bhavanti yá eváṃ vidvâṁsa etâ âsate. catur-viṁçât prishṭhâny (16-21) úpa yanti, saṃ-vatsará evá prati-shṭhâya ‖ 4 ‖ devátâ[3] abhy-ârohanti[4]. trayas-triṁçât trayas-triṁçám (22) úpa yanti, tráyas-triṁçad vaí devátâ, devátâsv evá práti tishṭhanti. tri-ṇavó (23) bhavatî, 'mé vaí lokâs tri-ṇavâ, eshv evá lokéshu práti tishṭhanti. dvâv eka-viṁçaú (24. 25)[7] bhavataḥ, práti-shṭhityâ, átho rúcam evâ"tmán dadhate. bahávaḥ shoḍaçíno[3a-8] (26-29)[9] bhavanti, tásmâd bahávaḥ pra-jâsu vṛíshâṇo. yád eté stómâ vy-átishaktâ bhávanti tásmâd iyám óshadhî-bhir[1] vánaspáti-bhir vy-átishaktâ ‖ 5 ‖ vy-átishajyante[4] pra-jáyâ paçú-bhir yá eváṃ vidvâṁsa etâ âsaté. 'kḷiptâ vâ eté suvar-gáṃ lokáṃ yanty, uccâvacân[3] hí stómân upa-yánti; yád etá ûrdhvâḥ kḷiptâ stómâ bhávanti kḷiptâ evá suvar-gáṃ lokáṃ yanty ubháyor ebhyo lokáyoḥ kalpate. triṁçád etâs, triṁçád-

---

3. [6] °rudhy° ACDW. [7] nach dem schol. Tag 23. 24 (also 23 nochmals!). [8] s. VI, 6, 11, 1 not.[4]. [9] nach dem schol. Tag 25-29.

-akshará vi-rấḍ, ánnaṃ vi-rấḍ, vi-rấjai 'vấ 'nnấ-'dyam áva rundhate. 'ti-rấtrấv (1 u. 30) abhíto bhavato, 'nnấ-'dyasya pári-gṛibhîtyai ‖ 6 ‖ óshadhiḥ, saṃ-vatsará evấ, 'va, prati-shṭhấya, vyátishaktaí, 'kân ná pañcâçác ca ‖ 3 ‖

ṛikshâ | vai — oshádhîbhir ity oshádhi-bhiḥ — te | ētâḥ — dhṛitvâ | annâdyam ity ánna-adyám — aruṃdha — ye | evam — anvârôhantîty ánu-ârôhanti — saṃvatsara iti saṃ-vatsare — saṃtátyâ iti sam-tatyai | atho iti — eti | rabhate — triṇava iti tri-ṇavaḥ — vijityâ iti vi-jityai — pratishṭhityâ iti prati-sthityai | atho iti — agnishṭud ity ágni-stut — dahante | atho iti — avárudhyâ ity avá-ruḍhyai | atho iti — jâyate — pratishṭhityâ iti prati-sthityai | atho iti — saṃvatsara iti saṃ-vatsare | eva — atho iti — vishû-vân iti vishu-vân — ye | evam — saṃvatsara iti saṃ-vatsare | eva | pratishṭhâyeti prati-sthâyá — abhyârôhantîty ábhi-ârôhanti — devatâḥ — pratishṭhityâ iti prati-sthityai | atho iti — stomâḥ | vyatishaktâ iti vi-atishaktâḥ — vyatishajyanta iti vi-atishajyante — ye | evam — âsate | akḷiptâḥ — ete | ûrdhvâḥ | kḷiptâḥ | stomâḥ.

4. prajấ-patiḥ suvar-gáṃ lokám ait, tám devấ yéna-yena chándasấ 'nu prấ 'yuñjata[1] téna nấ "pnuvan; tá etấ dvấtriṃçatam[2] rấtrîr apaçyan, dvấtriṃçad-aksharâ 'nu-shṭúg, ấnu-shṭubhaḥ prajấ-patiḥ, svénai 'vá chándasâ prajấ-patim âptvấ 'bhy-árúhya suvar-gáṃ lokám âyan; yá evấṃ vidvấṃsa etấ ấsate dvấtriṃçad[2] etấ, dvấtriṃçad-aksharâ 'nu-shṭúg, ấnu-shṭubhaḥ prajấ-patiḥ, svénai 'vá chándasâ prajấ-patim âptvấ çríyaṃ gachanti ‖ 1 ‖ çrîr hí manushyàsya suvar-gó lokó. dvấtriṃçad[2] etấ, dvấtriṃçad-aksharâ 'nu-shṭúg, vấg anu-shṭúp, sárvâm evá vấcam âpnuvanti, sárve vâcó vaditấro bhavanti, sárve hí çríyaṃ gách-

4. dvâtriṅçadrâtraḥ. [1] obschon betont (CD), doch nicht componirt mit anu und pra. [2] ohne avagraha.

anti. jyótir gaúr ấyur íti try-ahấ bhavantî[3], 'yáṃ vấvá[2] jyótir antárikshaṃ[2] gaúr asấv ấyur imấṃ evá lokấṃ abhy-ấrohanty[4]; abhi-pûrváṃ try-ahấ bhavanty, abhi-pûrvám evá suvar-gáṃ lokám abhy-ấrohanti[4]. bṛihad-rathaṃtarấbhyâṃ[5] yanti ‖ 2 ‖ iyáṃ vấvá[2] rathaṃ-tarám asaú bṛihád, âbhyấm evá yanty, átho anáyor evá práti tishṭhanty; eté[6] vai yajnásyâ 'ñjasấ-'yanî[6] srutî[6], tấbhyâm evá suvar-gáṃ lokáṃ yanti. párâñco[2] vấ eté suvar-gáṃ lokám abhy-ấrohanti[4] yé párâcas try-ahấṃ upa-yánti, pratyáṅ[2] try-ahó bhavati práty-avarûḍhyâ átho práti-shṭhityâ, ubháyor lokáyor ṛiddhvó[7] 't tishṭhanti. dvấ-trioçad[2] etấs, tấsâṃ yấs trioçát trioçád-aksharâ vi-rấḍ ánnaṃ vi-rấḍ vi-rấjai 'vấ 'nnấ-'dyam áva rundhate, yé[6] dvé[6 u. 8] aho-rấtré[8 u. 9] evá té[6] ubhấbhyâo rûpấbhyâo suvar-gáṃ lokáṃ yanty. ati-rấtrấv abhito[2] bhavataḥ pári-gṛihîtyai ‖ 3 ‖ gachanti, yanti, trioçádaksharâ, dvấvioçatiç ca ‖ 4 ‖

devâḥ — anú | preti | ayûñjata[1] — te | etâḥ — anu-shṭug ity ánu-stuk | ânúshṭubha ity ânú-stubhaḥ — ye | evam — etâḥ — anushṭug ity ánu-stuk — etâḥ — anushṭug ity ánu-stuk | vâk | anushṭub ity ánu-stup — tryahà iti tri-ahâḥ — abhyârohantîty ábhi-ârohanti — atho iti — ete iti — añjasâyánî ity áñjasâ-ayánî | srutî iti — pratyavarûḍhyâ iti prati-avarûḍhyai | atho iti | pratishṭhityâ iti prati-sthityai — ṛidhvâ — ye iti | dve iti | ahorâtre ity áhaḥ-râtre | eva | te iti.

5. dvé[1] vấvá[2] deva-sattré[3 u. 4] dvâdaçâ-'háç ca trayastrioçad-aháç ca, yá eváṃ vidvấosas trayastrioçad-

---

4. [3] so schon VII, 3, 9, 2. [4] als Compositum. [5] so schon VII, 3, 5, 3. [6] s. P. 4, 52. [7] ṛidhv° ACDW. [8] s. P. 4, 49. [9] s. P. 4, 11.

5. trayastriñçadrâtraḥ. [1] s. P. 4, 49. [2] ohne avagraha. [3] °satr° ACDW. [4] s. P. 4, 51.

-ahám ãsate sâ-'kshãd evá devátâ abhy-ãrohanti[5]; yáthâ khálu vaí çréyân abhy-ãrûḍhaḥ kâmáyate táthâ karoti. yády ava-vídhyati[6] pãpîyân bhavati, yádi nã 'va-vídhyati[6] sa-dṛiñ. yá evám vidvãṅsas trayastriṅçad-ahám ãsate ví pâpmánâ bhrãtṛivyeṇã " vartante. 'har-bhãjo vã etã devã ágra ã 'haran || 1 || áhar ékó 'bhajatã 'har ékas, tãbhir vaí té pra-bãhug[7] ârdhnuvan; yá evám vidvãṅsas trayastriṅçad-ahám ãsate sárva evá pra-bãhug ṛidhnuvanti, sárve grãma-ṇîyam prã "pnuvanti. pañcâ-'hã bhavanti, páñca vã ṛitávaḥ saṃ-vatsará, ṛitúshv evá saṃ-vatsaré práti tishṭhanty, átho páñcâ-'kshará pañktíḥ, pãṅkto yajnó, yajnám evã 'va rundhate. trĩṇy âçvi-nãni[8] bhavanti, tráya imé lokã, eshú || 2 || evá lokéshu práti tishṭhanty, átho trĩṇi vaí yajnásye 'ndriyãṇi, tãny evã 'va rundhate. viçva-jíd bhavaty annã-'dyasyã 'va-ruddhyai[9]. sárva-pṛishṭho bhavati, sárvasyâ 'bhí-jityai. vãg vaí dvâdaçâ-'hó, yát purástâd[2] dvâdaçâ-'hám upe-'yúr ánâptâṃ vãcam úpe 'yur upa-dãsukai 'shâṃ vãk syâd, upárishṭâd[2] dvâdaçâ-'hám úpa yanty âptãm evá vãcam úpa yanti tásmâd upárishṭâd vâcã vadâmo. 'vâ-'ntarám || 3 || vaí daça-râtréṇa prajã-patiḥ pra-jã asṛijata, yád daça-râtró bhávati pra-jã evá tád yájamânâḥ sṛijanta. etãṅ ha vã Udañkáḥ[2] Çaulbâ-yanáḥ[10] sattrásyá[11] 'rddhim uvâca yád daça-râtró, yád daça-râtró bhávati sattrásyá[11] 'rddhyâ[12]; átho yád evá pũrveshv áhaḥ-su ví-loma kriyáte tásyai 'vaí 'shã çãntir.

---

5. [5] als Compositum. [6] apa (!) vidhyati tasminn upâye pramâdyati. [7] samaṃ yathâ bhavati tathâ. [8] âçvinena çastreṇopalakshitâny ahâni. [9] °rudhy° ACDW. [10] ço° C., °yanamaḥ D. [11] satr° ACDW. [12] °rdhy° ACDW.

dvy-anîkā́[13] vā́ etā́ rā́trayo yájamânâ viçva-jít, sahā́ 'ti-râtréṇa pū́rvâḥ shóḍaça[2] sahā́ 'ti-râtréṇó 't-tarâḥ shóḍaça, yá eváṃ vidvā́ᴗsas trayastriᴗçad-ahám ā́sata aí 'shâṃ dvy-anîkā́ pra-jā́[14] jâyate. 'ti-râtrā́v abhíto[2] bhavataḥ, pári-gṛihîtyai || 4 || aharann, eshv, àvântaráᴗ, shóḍaça sahá, saptádaça ca || 5 ||

dve iti | vâva | de̱va̱sa̱tre iti deva-sa̱tre | dvâ̱da̱çâ̱ha iti dvâdaça-a̱haḥ — ye — sâ̱kshâd iti sa-a̱kshât — a̱bhyârò-ha̱ntîty àbhi-ârò́hanti — yadi | a̱va̱vidhya̱tîty àva-vidhyáti — sa̱dṛiñ̄ iti sa-dṛiñ | ye — éti | va̱rta̱nte̱ — e̱tâḥ | de̱-vâḥ | agrè | eti | a̱ha̱ra̱n | ahàḥ | ekàḥ | abhàjata | ahàḥ — â̱rdhnu̱va̱n | ye — sarvè | e̱va — grâmàṇîya̱m iti̱ grâmà-nîya̱m — pa̱ñcâ̱hâ iti pañca-a̱hâḥ — atho̱ iti — â̱çvi̱nâni — atho̱ iti — u̱pe̱yur ity úpa-i̱yuḥ — upeti | i̱yu̱ḥ — va̱-dâ̱ma̱ḥ | a̱vâ̱nta̱ram ity àva-a̱nta̱ram — sṛi̱ja̱nte̱ | e̱tâm — u̱da̱ṃkaḥ — sa̱trasyà | ṛiddhim — sa̱trasyà | ṛidhyai | atho̱ iti — dvya̱nî̱kâ iti dvi-a̱nî̱kâḥ | vai | e̱tâḥ — yajàmânâḥ — ye | e̱vam — âsàte | eti | e̱shâ̱m.

6. âdityā́ akâmayanta: suvar-gáṃ lokám iyâmé 'ti, té suvar-gáṃ lokáṃ ná prā́ 'jânan[1] ná suvar-gáṃ lokám âyan; tá etáᴗ shaṭtriᴗçad-râtrám apaçyan, tám ā́ 'haran, tènà 'yajanta, táto vaí té suvar-gáṃ lokám prā́ 'jânant[1] suvar-gáṃ lokám âyan; yá eváṃ vidvā́ᴗsaḥ shaṭtriᴗçad-râtrám ā́sate suvar-gám evá lokám prá jânanti[1] suvar-gáṃ lokáṃ yanti. jyótir ati-râtráḥ || 1 || bhavati, jyótir evá purástâd[2] dadhate, suvar-gásya lokásyā́ 'nu-

---

5. [13] senâdvayasamânâḥ, tatra prâyaṇîyâtirâtreṇa saha trayaḥ pañcâhâḥ shoḍaça pûrvabhâvinyo râtrayaḥ ekâ senâ, udayanîyenâ 'tirâtreṇa sahai 'kaḥ pañcâho daçarâtraṃ (°traç?) ce 'ty uttarabhâvinyaḥ etâḥ shoḍaça râtrayo dvitîyâ senâ, viçvajid yajamânasthânîyatvâd ubhayapârçvavartinyoḥ senayor madhye 'vasthito râje 'va saptadaçasaṃkhyâpûrake madhyaṃdine prayoktavyaḥ. [14] bahuputrarûpâ bahukanyakârûpâ ca dvividhâ prajâ.

6. shaṭtriñçadrâtraḥ. [1] ohne Accent.

-khyâtyai. shaḍ-ahā́ bhavanti, sháḍ vā́ ṛitáva, ṛitúshv evá práti tishṭhanti. catvā́ro bhavanti, cátasro díço, dikshv̀[2] evá práti tishṭhanty. ásattraṃ[3] vā́[4] etád yád achando-máṃ, yác chando-mā́ bhávanti téna sattráṃ[3], devátâ[2] evá pṛishṭhaír áva rundhate[1] paçū́ñ chando-maír[5], ójo vaí vîrỳam pṛishṭhā́ni paçávaç chando-mā́, ójasy evá ‖ 2 ‖ vîrỳe práti tishṭhanti. shaṭtriᴗçad-râtró bhavati, sháṭtriᴗçad-aksharâ bṛihatī́, bā́rhatâḥ paçávo, bṛihatyaí 'vá paçū́n áva rundhate; bṛihatī́ chándasâᴗ svā́-râjyam[6] âçnutâ, 'çnuváte svā́-râjyaṃ[6] yá eváṃ vidvā́ᴗsaḥ shaṭtriᴗçad-râtrám ā́sate suvar-gám evá lokáṃ yanty. ati-râtrā́v abhíto[2] bhavataḥ suvar-gásya lokásya pári-gṛihîtyai ‖ 3 ‖ atirâtrá, ójasy evá, sháṭtriᴗçac ca ‖ 6 ‖

preti | a̱jâ̱na̱n — te | e̱tam — eti | a̱ha̱ra̱n — ye | e̱vam — sha̱ḍa̱hâ iti shaṭ-a̱hâḥ — cha̱ndo̱mâ iti chandaḥ-mâḥ — ru̱ndha̱te̱ — svârā́jya̱m iti̱ sva-râ̱jya̱m[6] — ye | e̱vam.

7. Vásishṭho hatá-putro 'kâmayata: vindéya pra-jā́m abhí Saudâsā́n[2 u. 3] bhaveyam íti; sá etám ekasmân-napañcâçám apaçyat, tám ā́ 'harat, ténâ 'yajata, táto vaí só 'vindata pra-jā́m abhí Saudâsā́n abhavad. yá eváṃ vidvā́ᴗsa ekasmân-napañcâçám ā́sate vindánte pra-jā́m abhí bhrā́tṛivyân bhavanti. tráyas tri-vṛíto (2-4) 'gni-shṭomā́ bhavanti, vájrasyai 'vá múkhaᴗ sáᴗ çyanti. dáça pañca-daçā́ (5-13. 15) bhavanti, pañca-daçó vájraḥ ‖ 1 ‖ vájram evá bhrā́tṛivyebhyaḥ prá haranti. shoḍaçi-mád daçamám áhar (14) bhavati, vájra evá vîr-

---

6. [2] ohne avagraha. [3] °satr° ACDW. [4] so schon VII, 8, 6, 2. [5] °nch° AW. [6] s. P. 3, 5.

7. ekonapañcâçadrâtraḥ. [1] Viçvâmitraçâpena hateshu putreshu. [2] ohne avagraha. [3] Sudâsasya (!) putrâḥ Saudâsâḥ, te ca Vasishṭhasya çatravaḥ.

ỳaṃ dadhati. dvấdaça[3] sapta-daçấ (16-27) bhavanty, annấ-'dyasyấ 'va-ruddhyâ[4], átho praí 'vá taír jâyante. pṛíshṭhyaḥ shaḍahó (28-33) bhavati, shấḍ vấ ṛitávaḥ, shấṭ pṛishṭhấni, pṛishṭhaír evá 'rtűn anv-ấrohanty[5 u. 6] ṛitú-bhiḥ saṃ-vatsaráṃ, té saṃ-vatsará evá práti tishṭhanti. dvấdaçai[3] (34-45) 'ka-vioçấ bhavanti, práti-shṭhityâ, átho rúcam evấ "tmán ‖ 2 ‖ dadhate. bahávaḥ (46-48) shoḍaçíno[3] bhavanti, ví-jityai. shấḍ âçvinấni bhavanti, shấḍ vấ ṛitáva, ṛitúshv evá práti tishṭhanty. ûnâ-'tiriktấ vấ etấ rấtraya, ûnấs tád yád ékasyai ná pañcâçád áti-riktâs tád yád bhűyasîr ashṭấ-catvârioçata, ûnấc ca khálu vấ áti-riktâc ca prajấ-patiḥ prấ 'jâyata. yé prajấ-kâmâḥ paçú-kâmâḥ syús tá etấ âsîran, praí 'vá jâyante pra-jáyâ paçú-bhir. vairâjó[3] vấ eshá yajnó yád ekasmân-napañcâçó, yá evấṃ vidvấosa ekasmân-napañcâçám ấsate vi-rấjam evá gachanty[6] annâ-'dấ bhavanty. ati-râtrấv (1 u. 49) abhíto[3] bhavato, 'nnấ-'dyasya pári-gṛihîtyai ‖ 3 ‖ vájra, âtmán, prajáyâ, dvấvioçatiç ca ‖ 7 ‖

[1] Çâñkh. B. 4, 8. — saudâsân — ekasmânnapañcâçam ity ékasmât-napañcâçam — eti | aharat — saḥ | avindata — | evam — agnishṭomâ ity ágni-stomâḥ — pañcadaçâ iti pañca-daçâḥ — ahâḥ — vajré — saptadaçâ iti sapta-daçâḥ — annâdyasyety ánna-adyásya | avárudhyâ ity avá-rudhyai | atho iti — anvârohantîty ánu-ârohanti — ekavioçâ ity éka-vioçâḥ — pratishṭhityâ iti prati-sthityai | atho iti — ûnâtiriktâ ity ûna-atiriktâḥ | vai | etâḥ — ashṭâcátvârioçata ity ashṭâ-catvârioçataḥ — te | etâḥ — vairâjaḥ — ye | evam — annâdâ ity ánna-adâḥ — annâdyasyety ánna-adyásya.

---

7. [4] °rudhyâ ACDW. [5] als Compositum. [6] unbetont (das Verbum).

8. saṃ-vatsarāya dîkshishyámāṇâ ekâ-'shṭakāyâṃ[1] dîksherann, eshā vaí saṃ-vatsarásya pátnî yád ekâ-'shṭakaí, 'tásyâṃ vā eshá[2] etāṁ rātriṃ vasati, sâ-'kshād evá saṃ-vatsarám â-rábhya dîkshanta. ārtaṃ[3] vā eté saṃ-vatsarásyâ 'bhí dîkshante[4] yá ekâ-'shṭakāyâṃ dîkshanté 'nta-nâmânâv ṛitū[5] bhavato, vy-astaṃ[6] vā eté saṃ-vatsarásyâ 'bhí dîkshante yá ekâ-'shṭakāyâṃ dîkshanté 'nta-nâmânâv ṛitū[5] bhavataḥ; phālgunî-pûrṇamâsé[7] dîksheran, múkhaṃ vā etát ‖ 1 ‖ saṃ-vatsarásya yát phalgunî-pûrṇamâsó, mukhatá[8] evá saṃ-vatsarám â-rábhya dîkshante. tásyaí 'kai 'vá nir-yā́[8] yát sām-meghye[9] vishû-vān[10] sam-pádyate[11]; citrâ-pûrṇamâsé[12] dîksheran, múkhaṃ vā etát saṃ-vatsarásya yác citrâ-pûrṇamâsó[13], mukhatá[3] evá saṃ-vatsarám â-rábhya dîkshante, tásya ná kā́ caná[8] nir-yā́ bhavati. catur-ahé purástât[3] paurṇa-

---

8-11. saṃvatsarasattram. 8. saṃvatsarasattrasya dîkshâkâlaḥ. [1] mâghakṛishṇâshṭamyâm. [2] esha saṃvatsarâbhimânî devaḥ etâm mâghakṛishṇâshṭamîṃ râtriṃ sarvâm apy etasyâm ekâshṭakâdevatâyâm eva vasati. [3] ohne avagraha. [4] pushyamâgharûpâv ṛitvavayavau saṃvatsarasyâ 'nta ity etannâmadhâriṇau, tayoḥ çiçirarturûpatvât, tena ca 'rtunâ pûrvasaṃvatsarasya samâptatvât paushapaurṇamâsîm ârabhya phâlgunapaurṇamâsyâḥ prâcînaḥ kâlaḥ saṃvatsarasyâ 'ntaḥ; s. meine Ahh. über die nakshatra 2, 341-344. [5] s. P. 4, 5. [6] vyastaṃ viparyâsam; âdau hi dîkshâ kartavyâ, ayaṃ ca saṃvatsarasyâ 'ntakâlaḥ, ṛitvavayavayor ekayor (eta°?) nktanyâyenâ 'ntanâmopetatvât. [7] nttaraphâlgunîyukte pûrṇamâse, tasya ca bhâvisaṃvatsaropakramadinatvât; âdhâna-brâhmaṇe samâmnâtam (B. I, 1, 2, 8): uttarayor âdadhita eshâ vai prathamâ râtriḥ saṃvatsarasya yad uttare phalguniti (°nî iti!). [8] niryâ doshaḥ. [9] samîcînâ ativarshaṇakshamâ meghâ yasmin varshartau so 'yaṃ sammeghaḥ, tasya samhandhî pratyâsannaḥ kâlaḥ sâmmeghyaḥ. [10] s. P. 3, 7. [11] phālgunîpûrṇamâsam ârabhya dvâdaça dîkshâ dvâdaço 'pasadaç câ 'nushṭhâyo 'ttaradine prathamamâsopakramaḥ kâryaḥ, tathâ sati caitraçnddhanavamyâm upakramo bhavati, âçvayujaçuddhâshṭamyâm mâsashaṭkaṃ samâpya navamyâṃ vishûvân kâryaḥ, sa ca varshartoḥ pratyâsannaḥ, bhâdrapadapaurṇamâsyâṃ varshartau samâpte saty anantaramâsavartitvât. [12] citrânakshatrayuktâyâm paurṇamâsyâm. [13] sâ 'pi vasantartunmadhyapâtitvât saṃvatsarasya mukham eva; evaṃ sati kârttikaçuddhanavamyâṃ vishûvân sampadyate, tac ca dinaṃ varshartor dûravarti, ato vṛishṭiçaṅkâyâ abhâvâd visrambheṇâ 'nushṭhâtuṃ çakyate.

-mâsyaí dîksheran[14], téshâm ekâ-'shṭakâyâṃ[15] krayáḥ sám padyate, ténaí 'kâ-'shṭakâṃ ná chambáṭ kurvanti[16]; téshâm ‖ 2 ‖ pûrva-pakshé sutyâ sám padyate[17], pûrva-pakshám mâsâ abhí sám padyante[18], té pûrva-pakshá út tishṭhanti[19], tân ut-tíshṭhata óshadhayo[3] vánaspátayó[3] 'nû 't tishṭhanti, tân kalyâṇî kîrtír ánû 't tishṭhaty: árâtsur imé yájamânâ íti, tád ánu sárve râdhnuvanti ‖ 3 ‖ etác, chambáṭ kurvanti téshâm, cátustriṁçac ca ‖ 8 ‖

Pañc. 5, 9, 1-14. Kâ. 13, 1, 2-10. — Çâṅkh. Br. 19, 2. 3. çr. 13, 19, 1-5. — ekâshṭakâyâm ity éka-ashṭakâyâm — dîkshante | ârtâm | vai — ṛitû iti — ye — ekâ | eva — vishûvân iti vishu-vân — abhi | sam iti | padyante — pûrvapaksha iti pûrva-pakshe | ud iti — anú | ud iti | tishṭhanti.

9. suvar-gáṃ vâ eté lokáṃ yanti yé sattrám[1] upa-yánty, abhî 'ndhata evá dîkshâbhir âtmânaṁ[2] çrapayanta[3a.4] upasád-bhir. dvâbhyâṃ lómâ 'va dyanti[3a.5] dvâbhyâṃ tvácaṃ, dvâbhyâm ásṛid[6], dvâbhyâm mâṁsáṃ, dvâbhyâm ásthi, dvâbhyâm majjânam; âtmá-dakshiṇaṃ vaí sattrám[1], âtmânam evá dákshiṇâṃ nîtvâ suvar-gáṃ lokáṃ yanti. çíkhâm ánu prá vapanta, ṛiddhyâ[7], átho rághî-

---

8. [14] atha guṇaviçesham avalokya pakshântaraṃ vidhatte; mâgha (!)-paurṇamâsyâḥ purastâc caturahe çuklaikâdaçyâm. [15] mâgha-kṛishṇasaptamyâṃ dvâdaçadîkshâṇâṃ samâptatvât tadanantaravartinyâm ekâ-shṭakâyâm. [16] nishprayojanâṃ na kurvanti. [17] teshâm ekâshṭa-kâyâṃ krayam anutishṭhatâṃ yajamânânâṃ taddinam ârabhyâ 'nushṭhîya-mânâ upasadaç caitraçuddhacaturthyâm sampadyante, tata uttaradine kriyamâṇâ sutyâ çuklapaksha evo 'pakrântâ bhavati. [18] tata ârabhya, sarve 'pi mâsâḥ çuklapaksham evâ 'bhilakshya samâpyante. [19] °nte A; teshu samâpteshu sattriṇo 'pi pûrvapaksha eva sattrâd uttishṭhanti.

9. dîkshâ upasadaç ca. [1] satr° ACDW. [2] âtmânaṃ sva-deham abhita eva sarvato jvalayanty eva. [3] unhetont. [4] svadeham pacanti. [5] tâsâm ubhayavidhânâṃ dvâdaçatvam prakaṭayati, dvâ-bhyâṃ dinadvayânushṭheyâbhyâṃ dîkshâbhyâṃ upasadbhyâṃ ca svakîyaṃ loma havirartham avadyanti. [6] s. Ind. Stud. 8, 54. [7] ṛidhy° ACDW; mṛitatvagrûpâṇâṃ keçânâm apagamât.

yâ◡saḥ[7] suvar-gáṃ lokám ayâmé 'ti ‖ 1 ‖ suvargám, pañcâçát ‖ 9 ‖

abhîti | indhate — çrapayante — dyanti — asṛit — anú | preti | vapante | ṛidhyai | atho iti.

10. brahma-vâdíno vadanty: ati-râtráḥ paramó[1] yajna-kratûnā́ṃ kásmât tám prathamám úpa yantī́ 'ty; etád vā́ agni-shṭomám prathamám úpa yanty átho 'kthỳam átha shoḍaçínam[2] áthâ 'ti-râtrám[3], anu-pûrvám evaí 'tád yajna-kratū́n upé-'tya tā́n â-lábhya pari-gṛíhya sómam evaí 'tát píbanta âsate; jyóti-shṭomam[4] prathamám úpa yanti, jyóti-shṭomo vaí stómânâm múkham, mukhatá[2] evá stómân prá yuñjate[5]. té ‖ 1 ‖ sá◡-stutâ vi-rā́jam abhí sám padyante, dvé[6] ca 'rcā́v áti ricyete[7], ékayâ gaúr áti-rikta ékayā́ "yur ûnáḥ[8]; suvar-gó vaí lokó jyótir ū́rg vi-rā́ṭ[9] suvar-gám evá téna lokáṃ yanti. rathaṃ-taráṃ dívâ bhávati rathaṃ-taráṃ náktam íty âhur brahma-vâdínaḥ kéna tád ájâmī́ 'ti[10], saubharáṃ[2] tṛitîya-savané

---

9. [7] rathî° C; keçabhârarahitâ raghîyâṅso laghutarâḥ.

10. prâyaṇîyâkhyam prathamam ahaḥ. [1] caramaḥ, agnishṭoma ukthyaḥ shoḍaçy atirâtra ity etasya tadiyakramatvât, agnishṭomasya ca prâthamyam. [2] ohne avagraha. [3] nâ 'trâ 'gnishṭomaḥ parityaktaḥ, athâ 'gnishṭomokthyashoḍaçyatirâtrâṇâm nttarottarasya pûrvapûrvagarbhitatvâd, dvâdaçastotram agnishṭomam antarbhâvya punaḥ stotratrayâdhikyeno 'kthyaḥ sampadyate, tam apy antarbhâvya punar ekastotrâdhikyena shoḍaçî sampadyate, tam apy antarbhâvya punas trayodaçastotrâdhikyenâ 'tirâtraḥ sampadyate. [4] s. P. 6, 13. [5] tasmâd agnishṭomaparityâgâbhâvâd atirâtrarûpaṃ jyotishṭomam prathamam anutishṭheyuḥ, sa hi jyotishṭomo jyotir ganr âyur ity etannâmakânâṃ stomânâṃ kratûnâm mukhasadṛiçaḥ, tasmân mnkhata evâ "rabhya stomân kratûn sattriṇaḥ prayuñjate. [6] s. P. 4, 49. [7] s. P. 1, 40. [8] jyotishṭome stotragatâ ye ṛigviçeshâḥ santi te saṃstutâḥ virâjaṃ daçasaṃkhyâm prâpnuvanti na tu nyûnâ nâ 'py adhikâḥ, itarayos tu goshṭomâyushṭomayoḥ dve ṛicâv atiricyete, daçasaṃkhyâṃ na prâpnutaḥ. [9] bhâsakatvâj jyotishṭomaḥ svargalokâtmakaḥ, virâḍrûpaḥ. [10] divâ pṛishṭhastotraṃ rathaṃtaraṃ gîyate, naktam api râtriparyâyeshu rathaṃtaraṃ gîyate, tat tadânîm âlasyam bhavati.

brahma-sâmâm bṛihát[11], tán madhyató[2] dadhati[12] vi-dhṛityai, ténâ 'jâmi[13] || 2 || tá, ékân ná pañcâçác ca || 10 ||

K. 33, 2. — agnishṭomam ity ágni-stomam — upetyety úpa-ityá — jyotishṭomam iti jyotiḥ-stomam — saṁstútâ iti saṁ-stutâḥ — abhi | sam iti | padyante | dve iti — ricyete iti — ekáyâ | âyúḥ — bhavâti — tat — ajâmi.

11. jyóti-shṭomam[1] prathamám úpa yanty, asminn evá téna loké práti tishṭhanti; gó-shṭomaṃ[2] dvitíyam úpa yanty, antáriksha[2] evá téna práti tishṭhanty; áyu-shṭomaṃ[1] tṛitíyam úpa yanty, amúshminn evá téna loké práti tishṭhantî; 'yáṃ vấvá[4] jyótir antárikshaṃ[4] gaúr, asấv áyur, yád etấnt stómân upa-yánty eshv evá tál lokéshu sattríṇaḥ[5] prati-tíshṭhanto yanti. té sáṁ-stutâ[6] vi-rấjam || 1 || abhí sám padyante, dvé[7] ca 'rcấv áti ricyete[8], ékayâ gaúr áti-rikta ékayấ "yur ûnáḥ, suvar-gó vaí lokó jyótir úrg vi-rấḍ úrjam evấ 'va rundhate; té ná kshudhấ "rtim[4] á 'rchanty[9], ákshodhukâ bhavanti, kshút-saṁbâdhâ iva hí sattríṇo[5 u. 10]. 'gni-shṭomấv abhítaḥ[4]

---

10. [11] brahmasâmatvena geyam tac ca bṛihat prauḍham. [12] tad etad bṛihad rathaṃtarayor ubhayor madhye sthâpayanti. [13] âlasyaparihâraḥ.

11. mâsagatâny ahâni. [1] s. P. 6, 13. [2] s. P. 6, 2. [3] jyotishṭomagoshṭomâyushṭomâ ekâhaviçeshâḥ, etair evâ 'nulomapratilomagatair abhiplavaḥ shaḍahaḥ sampadyate; pûrvasminn anuvâke prathamadine 'nushṭheyaḥ prâyaṇîyâkhyo 'tirâtrarûpo jyotishṭomo vihitaḥ, iha tu tritîyadine 'nushṭheyo 'gnishṭomâtmako jyotishṭoma iti viçeshaḥ. Der zweite Tag ist das caturviṅçam ahaḥ, s. meine Ahh. über die Nakshatra 2, 282 n. [4] ohne avagraha. [5] satr° ACDW. [6] tasyai 'tasyâ 'gnishṭomarûpasya jyotishṭomasya prâthamyam pûrvoktâtirâtravat praçaṅsati. [7] s. P. 4, 49. [8] s. P. 4, 40. [9] so (ârch°) AW, s. P. 10, 9. [10] sa(t)triṇâm anushṭhânaprayâsahâhulyât prâyeṇa te kshutsampâditahâdhayuktâ iva bhavanti, tasmât teshâṃ kshutparihârâyo "rgrûpavirâṭsampattiyukto jyotishṭoma eva prathamam anushṭheyaḥ.

pra-dhî[11] tâv[12], ukthyâ mádhye[13] nábhyaṃ tát, tád etát pari-yád[14] deva-cakráṃ, yád eténa ‖ 2 ‖ shaḍ-ahéna yánti deva-cakrám evá sam-ârohanty[15] árishṭyai, té svastí[4] sám açnuvate. shaḍ-ahéna yanti, sháḍ vâ ṛitáva, ṛitúshv evá práti tishṭhanty. ubhayáto-jyotishâ[16] yanty, ubhayáta[4] evá suvar-gé loké prati-tíshṭhanto yanti. dvaú shaḍ-ahaú bhavatas, tâni dvâdaçâ[4] 'hâni sám padyante, dvâdaçó[4] vaí púrusho dvé[7] sakthyau dvaú bâhú[17] âtmâ ca çíraç ca catvâry áṅgâni stánau dvâdaçaú[4] ‖ 3 ‖ tát púrusham ánu pary-âvartante[15]. tráyaḥ shaḍ-ahâ bhavanti, tâny ashṭâ-daçâ 'hâni sám padyante, návâ 'nyâni návâ 'nyâni, náva vaí púrushe prâ-'ṇâs, tát prâ-'ṇân[18] ánu pary-âvartante[15]. catvâraḥ shaḍ-ahâ bhavanti, tâni cátur-vioçatir áhâni sám padyante, cátur-vioçatir ardha-mâsâḥ saṃ-vatsarás, tát saṃ-vatsarám ánu pary-âvartanté[15 u. 19]. 'prati-shṭhitaḥ saṃ-vatsará íti khálu vâ âhur várshîyân prati-shṭhâyâ[20] íty, etâvad[4] vaí saṃ-vatsarásya brâhmaṇaṃ yâvan[4] mâsó[21], mâsí-mâsy evá prati-tíshṭhanto yanti[22] ‖ 4 ‖ virâjam, eténa, dvâdaçâv, etâvad vâ, ashṭaú ca ‖ 11 ‖

Kâṭh. 33, 3. Ait. Br. 4, 15. 16. — jyotishṭomaṃ iti jyotiḥ-

---

11. [11] s. P. 4, 12. [12] nktair jyotirâdibhir anulomapratilomagatair nishpannam abhiplavashaḍahaṃ rathacakrarûpakḷiptyâ vidhatte; loke rathacakram phalakatrayeṇa nishpâdyate, tatra pârçvavartini phalake pradhî ity ucyete, prakarsheṇa dhîyate dhâryate madhyaphalakam âbhyâm iti pradhî; madhyaphalakaṃ tu nabhyam ity ucyate, nâbhisthânîyatvât; abhiplavashaḍahasyâ "dyantadinayor anushṭheyau jyotiṣṭomâbhidheyau yâv agnishṭomau tâv ubhau pradhî. [13] madhyavartino gaur âyur âyur gaur ity etannâmâna ukthyarûpâç catvâraḥ kratavaḥ. [14] punaḥ-punaḥ pravartamânam. [15] als Compositum. [16] jyotir gaur âyur ity evam ânulomye saty âdau jyotiḥ, âyur gaur jyotir ity evam prâtilomye saty ante jyotiḥ. [17] s. P. 4, 5. [18] navachidragatân. [19] atra mâsapûraṇâya pṛishṭhyaḥ shaḍaho 'dhyâhartavyaḥ. [20] pûrvoktanyâyena mâsa ekaḥ pratishṭhito, na saṃvatsaraḥ, tasyo 'ktapratishṭhâhetor mâsâd varshîyastvâd atyantâdhikyatvât. [21] pûrvoktaritvâ mâsasya pratipâdakam brâhmaṇaṃ vâkyam. [22] anenai 'va prakâreṇa pratimâsam anutishṭhanto yajamânâḥ.

-stomam — goshṭómam iti go-stomam — antarikshe — âyúshṭomam ity âyúḥ-stomam — saṁstútâ iti sam-stutâḥ — abhi | sam iti — dve iti | ca | ṛicau | atîti | ricyete iti — kshudhâ | ârtim | eti | richanti | akshódhukâḥ — pradhî iti pra-dhî — úkthyâḥ — pariyad iti pari-yat — saṁârôhantîti sam-ârôhanti — dve iti — bâhû iti — anv iti | páryâvártanta iti pari-âvártante — shaḍahâ iti shaṭ-ahâḥ — aprátishṭhita ity aprâti-sthitaḥ — pratishṭhâyâ iti prati-sthâyâḥ — yâvát | mâsaḥ.

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung, 7, 4, 12-22 *).

12. [a] meshás tvâ pacataír avatu[1], lóhita-grîvaç chágaiḥ, çalmalír[2] vṛiddhyâ[3], parṇó[4] bráhmaṇâ, plakshó[5] médhena[6], nyagródhaç[7 u. 8] camasaír, udumbára[9] ûrjâ, gâyatrî chándo-bhis, tri-vṛít stómair. [b] ávantî sthâ[9] 'vantîs tvâ 'vantu, priyâṃ tvâ priyâṇâṃ várshishṭham âpyânâṃ[10], ni-dhînâṃ tvâ nidhi-pátiṁ havâmahe vaso mama[11] ‖ 1 ‖ meshâḥ, shâṭtriṁçat ‖ 12 ‖

B. 3, 8, 17, 5. 9, 6, 1. — K. Aç.[12] 4, 1. — Vs. 23, 13. Ç. 13, 2, 7, 3. Kâ. 20, 6, 7. — vṛidhyâ — nyagrodhâḥ — avántiḥ | stha — âpyânâm — vaso iti | mama[13].

13. kûpyâbhyaḥ svâhâ[1], kûlyâbhyaḥ[2] svâhâ, vi-kar-

---

* s. Ind. Stud. 3, 375. 388. 390.

12-22. açvamedhângamantrâḥ; 12. apâvyahomamantrâḥ. [1] avijâtan mukhyaḥ pumân yo mesho 'sti so 'yam pacatair havishṭvena pacanîyaiḥ kshudrair aviçeshaiḥ saha he açva tvâm avatu. [2] atyunnato vṛikshaviçeshaḥ. [3] vṛidhy° ACDW. [4] palâçavṛikshaḥ. [5] yajniyeshu mukhyo vṛikshaḥ. [6] yajnena. [7] ohne avagraha. [8] camasahetur vṛikshaḥ. [9] he râjapatniyo yûyam açvasya pâlayitryaḥ stha. [10] âpyânâṃ kâmaprâptihetûnâm. [11] mama vaso vâsayitaḥ. [12] auch hier (in 4, 12-22) stimmt K. Aç. genau zu Ts. [13] tonlos, weil zum Vocativ gehörig.

13. 14. apâṃ homâḥ. [1] ohne avagraha. [2] nadîpûraṇena kûle tire bhavâḥ.

ỳâbhyaḥ[3] svā́hâ, 'vaṭỳâbhyaḥ svā́hâ, khányâbhyaḥ svā́hâ, hrádyâbhyaḥ svā́hâ, sū́dyâbhyaḥ[4] svā́hâ, sarasỳâbhyaḥ svā́hâ, vaiçantī́bhyaḥ[5] svā́hâ, palvalỳâbhyaḥ[6] svā́hâ, várshyâbhyaḥ svā́hâ, 'varshyā́bhyaḥ svā́hâ, hrâdúnî-bhyaḥ[7] svā́hâ, pṛíshvâbhyaḥ[8] svā́hâ, syándamânâbhyaḥ svā́hâ, sthâvarā́bhyaḥ svā́hâ, nâdeyī́bhyaḥ svā́hâ, saindhavī́bhyaḥ[9] svā́hâ, samudríyâbhyaḥ svā́hâ, sárvâbhyaḥ svā́hâ ‖ 1 ‖ kū́pyâbhyaç, catvâri◡çát ‖ 13 ‖

B. 3, 8, 17, 5. — K. Aç. 4, 2. — Vs. 22, 25. — vi̱ka̱ryā́bhya̱ iti vi-ka̱ryā́bhyaḥ — a̱va̱ṭyā́bhyaḥ — sûdyā́bhyaḥ — varshyā́bhyaḥ — a̱va̱rshyâbhyáḥ — hrâ̱dunī́bhya̱ iti hrâ̱duni-bhya̱ḥ — pṛishvā́bhyaḥ.

14. ad-bhyáḥ svā́hâ[1], váhantîbhyaḥ svā́hâ, pari-váhantîbhyaḥ svā́hâ, sam-antáṃ váhantîbhyaḥ svā́hâ, çī́ghraṃ[2] váhantîbhyaḥ svā́hâ, çī́bhaṃ[3] váhantîbhyaḥ svā́ho, 'gráṃ[4] váhantîbhyaḥ svā́hâ, bhîmáṃ váhantîbhyaḥ[5] svā́hā́, 'mbho-bhyaḥ[6] svā́hâ, nábho-bhyaḥ[6] svā́hâ, máho-bhyaḥ[5] svā́hâ, sárvasmai svā́hâ ‖ 1 ‖ adbhyá, ekā́n ná tri◡çát ‖ 14 ‖

B. 3, 8, 18, 1-3. — K. Aç. 4, 3. — Vs. 22, 25.

15. [a] yó árvantaṃ[1] jíghâ◡sati[2] tám abhỳ amîti[3] váruṇaḥ | paró mártaḥ paráḥ çvā́[5] ‖ [b] aháṃ[6] ca tváṃ ca vṛitra-

---

13. [3] vikare bhûvivare bhavâḥ. [4] sûde pañke bhavâḥ. [5] veçante bhavâḥ; yatra kûlyâdau punaḥ-punaḥ âpo viçanti tatratyâḥ. [6] palvale 'tyalpajalâçaye bhavâḥ. [7] s. P. 3, 7. pravâhadhvanisahitâḥ. [8] avaçyâyajanyâḥ pṛishvâḥ; √parsh? anders Petersh. W. [9] sindhau puṃnade bhavâḥ.

14. [1] ohne avagraha. [2] nimnâdhikyena çighram. [3] ishannimnatvena çibhaṃ çobhanaṃ (!) yathâ bhavati. [4] parvatâgrâd adhaḥ. [5] dṛiçyamânamakarâdijîvopetâḥ. [6] amhho-nahho-mahaḥ-çahdaiḥ lokatrayagatâ âpa ucyante.

15. çunaḥ prahâraḥ. [1] so (°o a°) AW, s. P. 11, 17. [2] yo 'yaṃ çvâ jale snapyamânam arvantaṃ svayam api jale praviçya hantum ichati. [3] sarvato rogagrastaṃ karoti. [4] jalâdhipatiḥ. [5] prahalo 'yaṃ çvâ parastâd gatvâ mṛito bhavatu. [6] aham hrahmâ.

-hant[7] sám babhûva saní-bhya ã[8] | arâtîvâ[9 u. 10] cid adri-vó[11] 'nu nau çûra maṁsatai[12] bhadrâ índrasya râtáyaḥ ‖ [c] abhí krátve 'ndra bhûr[13] ádha jmán[14] ná te vivyañ[9] mahimânaṁ rájâṁsi[15] | svénâ[16] hí vṛitráṁ çávasâ jaghántha ná çátrur ántaṁ vividad yudhâ te ‖ 1 ‖ vividad, dvé ca ‖ 15 ‖

K. Aç. 4, 4. — Vs. 22, 5. Ç, 13, 1, 2, 9. Kâ. 20, 1, 38 - 2, 2. — â[17] | arâṭîvâ — adriva ity ádri-vaḥ | anv iti — maṁsatai — kratvâ — bhûḥ | adhâ | jman — vivyak — svenâ.

16. námo râjne[1], námo váruṇâya, námó 'çvâya, námaḥ prajâ-pataye, námó 'dhi-patayé[2], 'dhi-patir asy ádhi-patim mâ kurv ádhi-patir ahám pra-jânâm bhûyâsam, mâṁ dhehi, máyi dhehy, upâ-"kṛitâya svâhâ[3], "-labdhâya svâhâ, hutâya svâhâ ‖ 1 ‖ náma, ékân ná triṁçát ‖ 16 ‖

B. 3, 8, 18, 3. 9, 16, 1. 2. — K. Aç. 4, 5. — upâkṛitâyety úpa-âkṛitâya — âlâbdhâyety â-labdhâya.

17. [a] mayo-bhúr vâto abhí[1] vâtû 'srâ[2] úrjasvatîr[3 u. 4] óshadhîr[5] â riçantâm[6] | pîvasvatîr[3] jîvá-dhanyâḥ pibantv avasâya pad-váte rudra mṛiḍa ‖ [b] yâḥ sá-rûpâ ví-rûpâ éka-rûpâ yâsâm agnír íshṭyâ[6] nâmâni véda | yâ áṅgirasas tápase

---

15. [7] indrasamâna yajamâna. [8] bahubhyo lâbhebhyaḥ â sambabhûva sarvataḥ saṁyuktau bhavâva. [9] ohne avagraha. [10] râtir bavirdânaṁ tadyuktau râtimantau, tadrahitâv arâtimantau, tâv evâ 'râṭivâ. [11] parvatasadṛiço vajro 'syâ 'stity adrimân indraḥ sa evâ 'drivân, tadrûpa he yajamâna. [12] anumanyautâm, aṅgikurvantu; yady apy âvâṁ havirdânarahitau tathâ 'pi 'ndradattâni phalâny âvâm praty âgachantu. [13] he indra paramaiçvaryayukta yajamâna, anena kratunâ çatrum abhibhûtavân asi. [14] asyâm bhûmau. [15] tvadîyam mahimânaṁ rajâṁsi jagadraṅjakâni caritâni ca na vivyak kaçcid api vivektuṁ na samarthaḥ. [16] s. P. 3, 10. [17] ohne iti, weil am Schlufs des pâda.

16. yavyâni (yavyâkhyo homaḥ). [1] râjâ somaḥ. [2] adhipatiçabdena dharmadevato 'cyate. [3] ohne avagraha.

17. gavyâni (gavyâkhyair mantrair homaḥ). [1] so (°o a°) AW, s. P. 11, 6. [2] gâvaḥ. [3] ohne avagraha. [4] rasayuktâḥ. [5] â viçantâm (!) âsvâdayantu. [6] yâgena.

'há cakrús[7] tắbhyaḥ parjanya máhi çárma yacha ‖ [c] yắ devéshu tanúvam aírayanta[8] yắṣâ sómo víçvâ rûpắṇi véda | tắ asmá-bhyam páyasâ pínvamânâḥ prajắ-vatîr indra ‖ 1 ‖ go-shṭhé rirîhi[9] ‖ [d] prajắ-patir máhyam etắ rárâṇo víçvair devaíḥ pitṛí-bhiḥ saṃ-vidânáḥ | çivắḥ satîr úpa no go-shṭhám ấ 'kas tắsâṃ vayám pra-jáyâ sáu sadema[10] ‖ [e-h 11] ihá dhṛítiḥ svắhe[3], 'há ví-dhṛitiḥ svắhe, 'há rántiḥ svắhe, 'há rámatiḥ svắhâ. [l.k 12] mahîṃ û shú[13], su-trắmâṇam ‖ 2 ‖ indrâ, 'ahṭắtriṃçac ca ‖ 17 ‖

B. 3, 8, 18, 3. — K. Aç. 4, 6. — vâ̱tu̱ | u̱srâḥ — a̱va̱sâyà | pa̱dvata̱ iti pat-vate — sarû̱pâ̱ iti sa-rû̱pâ̱ḥ — eka̱rû̱pâ̱ ity eká-rû̱pâ̱ḥ — ishṭyắ — tapásâ | i̱ha — yâḥ — go̱shṭha iti go-sthe — e̱tâḥ — eti | a̱ka̱ḥ — u̱ | sv iti.

18. [a] kíṃ svid âsît pûrvá-cittiḥ[1] kíṃ svid âsîd bṛihád váyaḥ[2] | kíṃ svid âsît piçaṃgilắ[3 u. 4] kíṃ svid âsît pilippilắ[4 u. 5] ‖ [b] dyaúr[6] âsît pûrvá-cittir áçva âsîd bṛihád váyaḥ | rắtrir âsît piçaṃgilắ 'vir[7] âsît pilippilắ[4] ‖ [c] káḥ svid ekâkî carati ká u svij jáyate púnaḥ | kíṃ svid dhimásya bheshajáṃ kíṃ svid â-vápanam[8] mahát ‖ [d] sűrya ekâkî carati ‖ 1 ‖ candrámâ[4] jâyate púnaḥ | agnír himásya bheshajám bhűmir â-vápanam mahát ‖ [e] pṛichắmi tvâ páram ántam pṛithivyắḥ pṛichắmi tvâ bhúvanasya nắbhim | pṛichắmi tvâ vṛíshṇo áçvasya[9] rétaḥ pṛichắmi vâcáḥ paramáṃ

---

17. [7] añgiraso maharshayaḥ svakîyena tapaḥsâmarthyena yâ gâ iha bhûmau sthâpitavantaḥ. [8] çarîram-bhûmau pravartitavatyaḥ. [9] goçâlâyâm prâpaya. [10] madema (!) C. [11] so schon VII, 2, 12, 1. [12] so schon I, 5, 11, 5. [13] so (û shu) AW, s. P. 3, 14. 6, 2.

18. brahmodyam. [1] cittir jnânam, pûrvâ cittiḥ pûrvacittir janmaprabhṛiti jnânam utpannânâṃ yasyâṃ vidyate sâ pûrvacittiḥ. [2] atyantaṃ kamanîyaṃ vastu. [3] miçravarṇâ. [4] ohne avagraha. [5] atyantam prakâçamânâ çvetâ. [6] tatratyânâṃ devânâṃ janmaprabhṛiti jnânopetatvât. [7] avati sarvam prâṇijâtam iti çrîr aviḥ, sai 'vâ 'tiprakâçâ. [8] bahûnâm bîjânâm âvâpâyo 'payuktaṃ, viçâlam. [9] so (°o a°) AW, s. P. 11, 16.

vỳ-oma ‖ [f] védim âhuḥ páram ántam pṛithivyâ yajnám âhur bhúvanasya nâbhim | sómam âhur vṛishṇo áçvasya[9] rêto brahmaí 'vá vâcáḥ paramáṃ vỳ-oma ‖ 2 ‖ sûrya ekâkî carati, shâṭcatvârio̯çac ca ‖ 18 ‖

B. 3, 9, 5, 1-5. — K. Aç. 4, 7. — Vs. 23, 9-12. 53. 54. 61. 62. Ç. 13, 2, 6, 10-17. 5, 2, 12-22. Kâ. 20, 5, 20-22. 7, 10-15. — Çâñkh. 16, 5, 1-6. Âçval. 10, 9, 1-3. Lâṭy. 9, 10, 8-14. — aviḥ — u̯ | svịt — cạndramâḥ — pṛithịvyâḥ.

19. [a] ámbe ámbâly[1] ámbike[2], [b 3]ná mâ nayati kâç caná[4] | sasásty açvakáḥ ‖ [c] sú-bhage[5] kâmpîla-vâsini[6] su-var-gé loké sám pró "rṇvâthâm[7] | [d 8]ấ 'hám ajâni garbha--dhám, ấ tvám ajâsi garbha-dhám | [e 9]taú sahá catúraḥ padáḥ sám prá sârayâvahai | [f 10]vṛishâ vâo̯ reto-dhấ réto dadhâtu. [g 11]'t sakthỳor gṛidáṃ dhehy añjím úd-añjim ánv aja | yá strîṇấṃ jîva-bhójano yá âsâm ‖ 1 ‖ bila-dhấ-

---

19. açvasya maraṇottarakâlina upacâraḥ (râjapatnînâṃ vilâparûpo mṛitâçvopacâraḥ). [1] so (°e a°) AW, s. P. II, 17. Pâṇ. VI, 1, 118. [2] uttamâ madhyamâ adhamâ ce 'ty evaṃ trividhâ râjapatnyaḥ tâs tisras tribhir mâtṛivâcakaiḥ padaiḥ pratiprasthâtrâ samhodhyante. [3] evaṃ samhodhyâ "hûtânâṃ tisṛiṇâm madhye pradhânahhûtâ mahishy uttaraṃ vakti, kaççid api pumâu mâṃ bhogârthaṃ rahasi nai 'va nayati, esho 'çvakaḥ sasasti nidrâṃ karoti, bhogâbhâvaduḥkheua enena (?) garhârtho 'yaṃ ka- pratyayaḥ, kutsito 'çva ity arthaḥ. [4] ohne avagraha. [5] he çobha-nabhage mahishi. [6] °ni (!) C., kâmpîlaçahdena çlâghyo vastraviçesha (!) ucyate (vgl. kamhala). [6] (âdṛiçî tvam açvaç co 'bhau svarga-sadṛiçe 'smin sthâne idaṃ kshaumavastraṃ samyag âchâdayatam. [8] âchâdyamânâ ca teuâ 'çveua sahai 'vam brûhi, he açva garbhadhâriṇaṃ tvâm ahaṃ mahishi âbhimukhyena prâpnavâni, tvam api garbhadhâtrîm mâm âbhimukhyena prâpnuhi. [9] he açva yas tvaṃ yâ câ 'ham mahishî tâv âvâm ubhau madîyam pâdadvayaṃ tvadîyam paççâdbhâgavartipâdadvayam ity evaṃ caturaḥ pâdân, saṃgatâḥ parasparaṃ çlishṭâ yathâ bhavanti tathâ prasṛitân karavâva. [10] yuvayor madhye vṛishâ secako 'çvaḥ siñcatv ity adhyâhâraḥ (!), retodhâḥ vîryadhâriṇî tvadîyaṃ reto dhârayatu. [11] he açva gṛida(ṃ) tvadîyaṃ gudasamîpavartinaṃ pâççâtyaṃ bhâgam mahishîsamhandhin(y)or ûrvor ûrdhvaṃ sthâpaya; ajyate strîtvam abhivyajyate 'neuety aũjir yoniḥ, tathâ puṅstvam abhivyajyate 'neueti meḍhro 'py aũjiḥ, sarvonnataç câ 'sâv aũjiç cety udaũjiḥ, he açva mahishîsambandhaṃ aũjim anulakshya tvadîyam udaũjim aja preraya.

vanaḥ[12] | priyá strîṇâm apîcyàḥ[13] | yá âsâṃ kṛishṇé lákshmaṇi sárdigṛidim[4] parâ-'vadhît[14] ‖ [h15]ámbe ámbâly[1] ámbike, ná mâ yabhati káç caná[4] | sasásty açvakáḥ ‖ [i16]ûrdhvâm enâm úc chrayatâd veṇu-bhârâṃ girâv iva | áthâ 'syâ mádhyam edhatâ çîté vâte púnann iva[17] ‖ [k]ámbe ámbâly[1] ámbike, ná mâ yabhati káç caná[4] | sasásty açvakáḥ ‖ [l18]yád dhariṇî yávam átti ná ‖ 2 ‖ pushṭám paçú manyate | çûdrâ yád árya-jârâ ná póshâya dhanâyati[19] ‖ [m]ámbe ámbâly[1] ámbike, ná mâ yabhati káç caná[4] | sasásty açvakáḥ ‖ [n20]iyáṃ yakâ çakuntikâ "-hálam íti sárpati | â-hataṃ gabhé páso ní jalgulîti dhâṇikâ[21] ‖ [o]ámbe ámbâly[1]

---

19. [12] bilaṃ yonim prati dhâvati sahasâ praviçati. [13] apîcyate atyâdareṇa prâpyate. [14] çukrapâtasthânaviçeshaṃ vegena tâḍayâmâsa, yena tâḍanena çukrapâto bhavati tat karoti; antarbahiḥpradeçabhedena sthânatrayaṃ strîvyañjanaṃ vidyate, ata evâ 'nyatrâ "mnâtam: trivṛit prajananam upastho yonir madhyameti, tatra ye 'yam madhyamâ garbhadhâriṇî sâ sardigṛidiḥ. [15] sâ mahishî bhogâbhâvaduḥkhena vilapantî svaduḥkhakhyâpanâya svakîyâm mâtaraṃ triḥ saṃbodhya svaduḥkhaṃ kathayati, loke hy asaṃnihitâ mâtâ svakîyâpadvelâyâṃ saṃbodhyate, hâlye mâtur eva sarvâpannivârakatvena tatsaṃbodhanasya pâtitatvâd (?) anyadâ 'pi tatsaṃbodhanam eva sahasâ jihvâyâm âyâti; tâṃ saṃbodhyai 'vam hrûte: riraṃsum mâm ko 'pi na yabhati, açvakas tu nidrâti. [18] mahishîm prati vastrâchâdanâd bahir eva sthitâ itarâ râjapatnyo buddhipradânaṃ kurvanti, enâṃ tvadîyâṃ yonim ûrdhvâbhimukhaṃ kṛitvo 'nnatâm avasthâpaya, yathâ loke kasmiṅç cid girau veṇûn khaṇḍayitvâ svagṛihe netum prauḍhabhâram âbadhya prathamam bhûmau ûrdhvam uchrayati. [17] asyâ yoner madhyasthânaṃ svâbhimataprâptyâ 'bhivardhatâṃ, vṛiddhir atra harshaviçeshaḥ, yathâ loke kaçcid khalapûr uddhṛitena çûrpeṇa dhânyam punan vyâpârabâhulyena çrântaḥ khinnagâtraḥ çîte vâte pravṛitte sati hṛishyati tadvat. [18] yadâ kadâcit mṛigî râtrau samâgatya kshetre phalitaṃ yavaṃ bhakshayati, punar apy araṇye gatam paçu pushṭam api na manyate na jânâti, he mahishi tathâ tvam api devatârûpeṇa tvâm anubhûyâ 'ntarhitam açvaṃ na jânâsi, bhogas tu tava jâta eveti patnînâm abhiprâyaḥ. [19] tadânîṃ sâ dâsî svâmisvîkâramâtreṇâ 'tyantaṃ hṛishyati na tu svakîyakuṭumbaposhâya dhanâyati dhanam âtmana ichati, na hi svâmisvîkârâd (? svâmî°râ Cod.) dhanam adhikam manyate; tathâ manushyaçarîrâ tvam api devatârûpasyâ 'çvasya svîkârâd eva paritushṭâ bhava, na tu tucham imam mânusham bhogam apekshasva. [20] pratyakshato dṛiçyamânâ yâ kâcit pakshistrî vidyate, âbalaçabdaḥ pakshidhvaner anukaraṇam ity etâdṛiçaṃ çabdaṃ kurvantî sâ çakuntikâ sarpati pumâṅsam pakshiṇam (bha° Cod.) pṛishṭhato gachati, na tṛiptâ kvacid avatishṭhate, he mahishi evaṃ tvam api na tṛipyasi, tad etad ayuktam. [21] garbhasya dhârayitrî yoshit; gabhaçabdena pasaçabdena ca varṇavyatyayo drashṭavyaḥ, yoniḥ (°niṃ Cod.) sa-

ámbike, ná mâ yabhati káç caná[4] | sasásty açvakáḥ ‖ [p] mâtấ ca te pitấ ca té 'graṃ vṛikshásya[22] rohataḥ ‖ 8 ‖

prá sulâmî 'ti te pitấ gabhé mushṭím ataosayat[23] ‖ [q][24] dadhi-krấvṇo[25] akârisham[26] jishṇór áçvasya vấjinaḥ | surabhí[4] no múkhâ karat prá ṇa[27] âyûoshi târishat ‖ [r][28] ấpo hí shṭhấ[29] mayo-bhúvas tấ na ûrjé dadhâtana | mahé rá-ṇâya cákshase ‖ [s][28] yó vaḥ çivá-tamo rásas tásya bhâjayate 'há naḥ | uçatîr iva mâtáraḥ ‖ [t][28] tásmâ áraṃ gamâma vo yásya kshâyâya jínvatha | ấpo janáyathâ[30] ca naḥ ‖ 4 ‖

âsâm, átti ná, rohato, jínvatha, catvấri ca ‖ 19 ‖

B. 3, 9, 6, 8 - 7, 5. — K. Aç. 4, 8. — Vs. 23, 18-32. Ç. 13, 2, 8, 3 - 9, 9. Kâ. 20, 6, 12-21. — Çâṅkh. 16, 3, 34 - 4, 6. Âçv. 10, 8, 9-13. Lâṭy. 9, 10, 1-4. — ambè | ambẫli | ambike | na | mâ — sasasti — kâmpîlavâsinîti kâmpîla-vâsini — sam | preti | ûrṇvâthâm | eti | gham — sam | preti — retodhâ iti retaḥ-dhâḥ — sakthyòḥ | gridam | dhehi — aja | yaḥ — priyaḥ — apîcyâḥ — sardigridim | parâvàdhîd iti parâ-avàdhît — ud iti | çrayatât — athà | asyâḥ — yat | hariṇî — paçu | manyate — dhanâyati — âhalam ity â-halàm — jalgulîti — sulâmi | iti — surabhi | naḥ — preti | naḥ — hi | stha — tâḥ | naḥ — bhâjayata | iha — tasmai — janayàtha.

20. [a] bhûr bhúvaḥ súvar. [b] vásavas tvâ 'ñjantu gâ-yatréṇa chándasâ, rudrâs tvâ 'ñjantu traishṭubhena[1] chán-dasâ, "dityâs tvâ 'ñjantu jâgatena chándasâ. [c] yád vâto

---

pajanyam retaç ca; yathâ loke garbhadhâriṇî strî yonâv âhitam reto nigirati garbharûpeṇâ 'ntar dhṛitvâ samtushyati, evam tvam api devatârûpâçvasvî-kâreṇa samtoshṭum arhasi. [22] vṛikshasya kasya cic châkhânirmitam talpam. [23] prasulâmî praveçayâmî 'ty evam uktvâ yonau mushṭisa-dṛiçam medhram prâveçayat; evam ayam apy açvaç cakâra ato he mahishi tvam uttishṭhe 'ty abhiprâyaḥ. [24] so schon I, 5, 11, 4. [25] dadhi krâmati prâpnotîti dadhipriyaḥ kaççid devatâviçeshaḥ, agnir ity anye. [26] so (°o a°) AW, s. P. 11, 3 (I, 61). [27] so (ṇa) AW, s. P. 7, 4. [28] so schon IV, 1, 5, 1. [29] so (shṭhâ) AW, s. P. 3, 8. 6, 2. [30] so (°â) AW, s. P. 3, 10. 8.

20. jivato 'çvasyo 'pacâraḥ. [1] ohne avagraha.

apó[2] ágamad[2] índrasya tanúvam priyấm[a] | etáu stotar eténa pathấ púnar áçvam ấ vartayâsi naḥ ‖ [d] lấjĩ3ñ chấcĩ3n[4] yáço mamấ3ṃ[5] | [e] yavyấyai[6] gavyấyâ[6] etád devâ ánnam attai[7], 'tád annam addhi prajâ-pate | [f] yuñjánti bradhnám arushấṃ cárantam pári tasthúshaḥ | rocánte rocanấ diví ‖ [g] yuñjánty asya kấmyâ hárî[8] ví-pakshasâ ráthe | çóṇâ[9] dhṛishṇŭ[10] nṛi-vấhasâ ‖ [h] ketúṃ kṛiṇvánn aketáve péço maryâ apeçáse | sám ushád-bhir ajâyathâḥ ‖ 1 ‖ bradhnám, páñcaviṃçatiç ca ‖ 20 ‖

B. 3, 9, 4, 1-8. — K. Aç. 4, 9. — Vs. 23, 5-8. Ç. 13, 2, 6, 1-8. Kâ. 20, 5, 10-18. — tvâ | gñjantu — lâjĩ3n | çâcĩ3n | yaçâḥ | mamâ3ṃ — gavyâyai — harî iti — dhṛishṇû iti — maryâḥ — ushadbhir ity ushat-bhiḥ.

21. prâ-'ṇấya svấhâ[1], vy-ânấya svấhâ, 'pâ-'nấya svấhâ, snấva-bhyaḥ svấhâ, saṃ-tânébhyaḥ[2] svấhâ, pári-saṃtânebhyaḥ[3] svấhâ, párva-bhyaḥ svấhâ, saṃ-dhấnebhyaḥ svấhâ, çárîrebhyaḥ svấhâ, yajnấya svấhâ, dákshiṇâbhyaḥ svấhâ, suvar-gấya svấhâ, lokấya svấhâ, sárvasmai svấhâ ‖ ‖ prâṇấyâ, 'sbṭấviṃçatiḥ ‖ 21 ‖

B. 3, 8, 18, 3. — K. Aç. 4, 10. — vyânâyeti vi-ânâyâ — apânâyety âpa-ânâyâ.

---

20. [2] so ([o]to apo ag[o]) AW, s. P. 11, 6. 7; prâpayat. [3] parjanyarûpâm. [4] [o]ncbâ[o] AW. [5] râtrau yair daçabbir annair homâḥ kṛitâḥ tadannaçesbeshu lâjâ api vidyante, tân ayam açvo bhakshayati, ato lâjâ asya santîti lâjî; bhakshayitum çakyâ annaviçeshâḥ çâcâḥ, tâ asya santîti çâcî; açvo bi svâmino yaçaḥ kîrtim sampâdayati, tadvipakshayâ (tadapeksb[o]?) yaço mameti vâkyam etannâmatvena prayujyate; tair etair lâjyâdibhis tribhir nâmabhir açvam sambodhya (so aucb Vs. Prât. 2, 20) tisraḥ patnya âhûyante (âbriyanti Cod.); dûrâd âbvâtum ete plutâḥ (mama ist eigentlich tonlos, weil zum Vocativ gebörig, vgl. VII, 4, 12, 1; die letzte Silbe aber ist eben pluta, s. Wbitney p. 822). [6] im Comm. nicbt erklärt. [7] evam sambodhyâ 'çvaçarîragatân devân praty evam bruvate. [8] s. P. 4, 15. [9] lsballobitau. [10] s. P. 4, 5.

21. annahomaçeshaḥ (annahomesbu samtatyâkhyo bomaḥ). [1] ohne avagraba. [2] snâvasû 'tpannâḥ çâkhânâḍyaḥ saṃtânâḥ. [3] zu s (nicbt sb) s. P. 6, 12; tâsû 'tpannâ upaçâkbânâḍyaḥ parisaṃtânâḥ.

22. sitâya svâhâ[1] 'sitâya[2] svâhâ, 'bhí-hitâya svâhâ 'nabhi-hitâya[3] svâhâ, yuktâya[4] svâhâ 'yuktâya svâhâ, sú--yuktâya svâhó 'd-yuktâya svâhâ, ví-muktâya svâhâ prá--muktâya[5] svâhâ, váñcate[6] svâhâ pari-váñcate svâhâ saṃ--váñcate svâhâ 'nu-váñcate svâho 'd-váñcate svâhâ, yaté[7] svâhâ dhâvate svâhâ tíshṭhate svâhâ, sárvasmai svâhâ ‖ 1 ‖ sitâyâ, 'shṭâtriṃçat ‖ 22 ‖

B. 3, 8, 18, 4. — K. Aç. 5, 1. — asitâya — ayuktâya.

hṛíhaspátiḥ çrád, yáthâ vâ, ṛikshâ vaí, prajâpatir yéna-yena, dvé vâvâ, "dityâ, vásishṭhaḥ, saṃvatsarâya, suvargám, hrahmavâdíno, jyó-tishṭomam, meshâḥ, kûpyâbhyo, 'dhhyó, yó árvantam, námo râjne, ma-yohhûḥ, kíṃ svid, ámhe, hhûḥ, prâṇâya, sitâya, dvâviṃçatiḥ ‖ 22 ‖

hṛíhaspátiḥ (1, 1), práti tishṭhanti (3, 3), vaí daçarâtréṇa (5, 4), suvar-gám (9, 1), yó árvantam (15, 1), hhûs (20, 1), trípañcâçat[8] ‖ 53 ‖

iti taittirîyasaṃhitâyâṃ saptamakâṇḍe caturthaḥ prapâṭhakaḥ ‖

23. sattrâyaṇam (Fortsetzung, 7, 5, 1–10*).

1. gâvo vâ etát sattrám[1] âsatâ 'çriñgâḥ satîḥ: çriñ-gâṇi no jâyantâ íti kâmena; tâsâṃ dáça mâsâ ní-shaṇṇâ âsann átha çriñgâny ajâyanta, tâ úd atishṭhann: ârâtsmé 'ty; átha yâsâṃ nâ 'jâyanta tâḥ saṃ-vatsarám âptvó 'd

22. annahomeshv eva pramukty-âkhyâ homâḥ. [1] ohne ava-graha. [2] sitâsita çahdâbhyâm ârohaṇakâlinahandhâhandhan vivakshitau. [3] abhihitânahhihita çahdâbhyâṃ raçanâyugalehandhâhandhau. [4] yuktâ-dicatushṭayena rathayojanaviçeshâḥ. [5] mocanaviçeshau. [6] vañca-tâdi(!)çabdapañcakena gamanaprakâraviçeshâḥ. [7] uparyârûḍhena preritâ vañcanâdayaḥ, ya tâdi(!)çahdais tu svechâkṛitâḥ. [8] trípañcâçát ACDW.

* s. Ind. Stud. 3, 382. 383. 390.

5, 1–10. gavâmayanânâmakaṃ saṃvatsarasattraṃ kaiç cid vi-çeshaiḥ saha; dvirâtram ârahhyai 'kâdaçarâtraparyantâ ahînâḥ, ekâdaçarâ-tradvâdaçarâtrau tu dvividhau: ahînarûpau sattrarûpau ca, trayodaçarâ-tram ârahhyo 'paritanâni sattrâṇy eva; tâny api dvividhâni: râtrisattrâṇy ayanâtmakasattrâṇi ca, tatra çatarâtraparyantâni râtrisattrâṇi, saṃvatsara-sattram ârabhyo 'paritanâny ayanarûpâṇi, teshâṃ ca sarveshâṃ prakṛiti-bhûtam idaṃ gavâmayanam. [1] satr° ACDW.

atishṭhann: árâtsmé 'ti; yấsâṃ cấ 'jâyanta yấsâṃ ca ná tấ ubháyîr úd atishṭhann: árâtsmé 'ti; go-sattráṃ[2a-1] vaí ‖ 1 ‖ saṃ-vatsaró, yá evấṃ vidvấṁsaḥ saṃ-vatsarám upa-yánty ṛidhnuvánty evá. tásmât tûparấ vấrshikau mấsau pártvâ carati[3], sattrấ-'bhijitaṁ[1] hỳ asyai[4]. tásmât saṃvatsara-sádo yát kíṃ ca grihé kriyáte tád âptám áva-ruddham abhí-jitaṃ kriyate. samudráṃ[5] vấ eté prá plavante[6] yé saṃ-vatsarám upa-yánti, yó vaí samudrásya[5] pấraṃ ná páçyati ná vaí sá táta úd eti, saṃ-vatsaráḥ ‖ 2 ‖ vaí samudrás, tásyai 'tát pârấṃ yád ati-râtraú; yá evấṃ vidvấṁsaḥ saṃ-vatsarám upa-yánty ánârtâ evó 'd-ṛícam gachantî. 'yáṃ vaí pűrvo 'ti-râtrò 'sấv út--taro, mánaḥ pűrvo vấg út-taraḥ, prâ-'ṇáḥ pűrvo 'pâ--'ná út-taraḥ, pra-ródhanam[7] pűrva ud-áyanam út-taro. jyóti-shṭomo[8] vaiçvânarò[5a-9] 'ti-râtró bhavati, jyótir evá purástâd[5] dadhate, suvar-gásya lokásyấ 'nu-khyâtyai. catur-viṁçáḥ prâ-'yaṇîyo[10] bhavati, cátur-viṁçatir ardha-mâsấḥ ‖ 3 ‖ saṃ-vatsaráḥ, pra-yánta evá saṃ-vatsaré práti tishṭhanti; tásya trîṇi ca çatấni shashṭíç ca stotrîyâs[11], tấvatîḥ[5] saṃ-vatsarásya rấtraya, ubhé[12] evá saṃ--vatsarásya rûpé[13] âpnuvanti. té sáṁ-sthityâ árishṭyâ út-

---

1. [2] zu s (nicht sh) s. P. 6, 8. [3] partvâ prîtim prâpyâ 'raṇye carati; vârshikayor hi mâsayor araṇye saṃcarantînâṃ dîrghaçṛiṅgaynktânâṃ gavâm mahân kleço jâyate, prabalavâyûpetayâ tivrayâ vṛishṭyâ mukhe pratihatâḥ satyo mukham arvâg bhûmau kṛitvâ çṛiṅgabhâreṇa pîḍyante, tûparâṇâṃ tu nâ 'sty ayaṃ kleçaḥ. [4] etad asyai tûparâyâ gor varshâsu prîtisampâdanaṃ sattrânnshṭhânalabdham. [5] ohne avagraha. [6] bâhubhyâṃ taritum udyuñjate. [7] laukikasya vaidikasya vâ vyâpârasya prârambhaḥ. [8] s. P. 6, 13. [9] vaiçvânareṇa dṛishṭaḥ. [10] yad etad ârambhaṇîyam ahas tad etat pûrvoktâd atirâtrâd uttarabhâvitve 'pi vakshyamâṇebhyo 'bhiplavashaḍahâvṛittirûpebhyo mâsebhyaḥ prathamabhâvitvât prâyaṇîya ity ucyate; sa câ 'harviçeshaç caturviṁçastomayuktaḥ kâryaḥ. [11] etasyâ 'hna ukthyarûpatvâd ukthyasya ca pañcadaçastotrayuktatvâd, ekaikasmin stotre caturviṁçatisaṃkhyâkâsv ṛikshu stotrîyâsu satishu. [12] s. P. 4, 49. [13] s. P. 4, 11.

-tarair áho-bhiç[14] caranti. shaḍ-ahã bhavanti, shâḍ vã ṛitávaḥ saṃ-vatsará, ṛitúshv evá saṃ-vatsaré práti tishṭhanti. gaúç[15] cã "yuç ca madhyatá[5] stómau bhavataḥ, saṃ-vatsarásyai 'vá tán mithunám madhyatáḥ ‖ 4 ‖ dadhati[16], pra-jánanâya. jyótir[17] abhíto[8] bhavati, vi-mócanam evá tác, chándâꣳsy evá tád vi-mókaṃ yanty, átho ubhayáto-jyotishai 'vá shaḍ-ahéna suvar-gáṃ lokáṃ yanti.

brahma-vâdíno vadanty: ãsate kéna yantĩ 'ti, deva--yãnena pathé 'ti brûyâc, chándâꣳsi vaí deva-yãnaḥ pánthâ gâyatrĩ trishṭúb[5u.18] jágatî, jyótir vaí gâyatrĩ gaús trishṭúg[5] ãyur jágatî, yád ete stómâ bhávanti deva--yãnenai 'vá ‖ 5 ‖ tát pathã yanti. samânáꣳ[5] sãma bhavati[19], deva-lokó vaí sãma[20], deva-lokãd evá ná yanty. anyã-anyâ ṛíco bhavanti[21], manushya-lokó vã ṛíco, manushya-lokãd evã 'nyám-anyaṃ deva-lokám abhy-âróhanto yanty. abhĩ-vartó brahma-sâmám bhavati[22], suvar-gásya lokásyâ 'bhí-vṛittyâ[23]. abhi-jíd bhavati[24], suvar-gásya lokásyâ 'bhí-jityai. viçva-jíd bhavati[25] víçvasya jítyai.

mâsí-mâsi pṛishṭhãny úpa yanti[26], mâsí-mâsy ati-grâhyâ gṛihyante, mâsí-mâsy evá vîryaṃ dadhati, mâsãṃ práti--shṭhityâ. upárishṭân[5] mâsãṃ pṛishṭhãny úpa yanti, tá-

---

1. [14] jyotir gaur âyur ity-âdibhiḥ. [15] nkte shaḍahe madhyavarty ahardvayam praçaṅsati. [16] saṃvatsarasattrasya madhye mithunaṃ sampâdayanti. [17] shaḍahasyâdyantâv aharviçeshau praçaṅsati. [18] so (°shṭuh) AW; auch C hat °shṭup, D dagegen °shṭuk. [19] sarveshv ahaḥsu pṛishṭhastotre sâmaikyam, bṛihad eva vâ rathaṃtaram eva vâ. [20] pakshapâtarâhityena sarvasamatvât. [21] tasya sâmna âdhârahhûtânâm ṛicâm eteshv ahaḥsu bhedaṃ vidhatte. [22] prâkṛitaṃ sâma hâdhitaṃ sâmântaraṃ vidhatte; brahmaṇaḥ samhandhi yat sâma. [23] °vṛity° ACDW, ahhitaḥ prâptyai. [24] vishŭvadâkhyaṃ yat prathamam (Cod., yan madhyamam!) ahas tasmât pûrve svarasâmâkhyâs trayo 'harviçeshâḥ, tebhyo 'pi pûrvam abhijidâkhyam ekam ahaḥ kartavyam. [25] vishŭvadâkhyâd ahna ûrdhvahhâvino ye trayaḥ svarasâmâno 'harviçeshâs tehhya ûrdhvaṃ viçvajidâkhyam ahaḥ. [26] pratimâsam abhiplavashaḍahebhya ûrdhvaṃ pṛishṭhyaṃ shaḍaham atigrâhyaniyamaṃ ca vidhatte.

smâd upárishṭâd óshadhayaḥ[6] phálaṃ gṛihṇanti ‖ 6 ‖ gosattrám vâ, eti saṃvatsarò, 'rdhamâsâ, mithunám madhyató, devayánenai 'vá, vîryàṃ, tráyodaça ca ‖ 1 ‖

K. 33, 1. 2. — Pañc. 4, 1, 1 - 3, 7. — Ait. Br. 4, 17. — jâyantai — mâsâḥ | nishâṇṇâ[28] iti ni-sannâḥ — ye | evam — tûparâ — partvâ — satrâbhijitam iti satra-abhijitam — anârtâḥ — jyotishṭoma iti jyotiḥ-stomaḥ — prâyaṇîya iti pra-ayaṇîyâḥ — ubhe iti — rûpe iti — saṁsthityâ iti sam-sthityai | arishṭyai — shaḍahâ iti shaṭ-ahâḥ — atho iti — panthâḥ — trishṭup[18] — trishṭuk — stomâḥ — abhivṛityâ ity abhi-vṛityai — atigrâhyâ ity áti-grâhyâḥ — pratishṭhityâ iti prati-sthityai.

2. gávo vâ etát sattrám[1] âsatâ 'ṛiṅgâḥ satîḥ ṛíṅgâni síshâsantîs[2], tásâṃ dáça mâsâ ní-shaṇṇâ[3] âsann, átha ṛíṅgâny ajâyanta, tâ abruvann: árâtsmó 't tishṭhâmâ 'va táṃ kámam arutsmahi yéna kámena ny-áshadâmé[4] 'ti. tásâm u t' vâ[5] abruvann ardhâ vâ yávatîr vâ: "samahâ evé 'maú dvâdaçaú[6] mâsau saṃ-vatsaráṁ sam-pâdyó 't tishṭhâmé 'ti, tásâm ‖ 1 ‖ dvâdaçé[6] mâsí ṛíṅgâni prâ 'vartanta çrad-dhâyâ vâ 'çrad-dhayâ vâ, tâ imâ yás tûparâ; ubháyyo vává[6] tâ ârdhnuvan yáç ca ṛíṅgâny ásanvan[7] yáç có "rjam avâ-'rundhata. 'rdhnóti daçá-su mâsú[8] 't-tíshṭhann ṛidhnóti dvâdaçá-su yá eváṃ véda. padéna khálu vâ eté yanti vindáti khálu vaí padéna yán. tád vâ etád ṛiddhám áyanaṃ, tásmâd etád go-sáni[9] ‖ 2 ‖ tishṭhâmé 'ti tásâṃ, tásmâd, dvé ca ‖ 2 ‖

---

1. [27] pṛishṭhyasya shaḍahasya mâseshû "rdhvabhâgaṃ sthânatvena vidhatte. [28] nirgatâḥ (!).

2. tasya daçamâsa-dvâdaçamâsa-vikalpaḥ. [1] satr° ACDW. [2] sanitum labdhum ichantyaḥ. [3] anushṭhitâḥ. [4] s. P. 6, 3; ekatra sthâne nishaṇṇâḥ. [5] so (betont) ACDW, und im Pada (CD) aus tú vaí (s. P. 5, 13) erklärt; ist aber richtiger wohl als: tvâḥ (tonlos und Nom. Plur. Fem.) zu fassen. [6] ohne avagraha. [7] alabhanta. [8] so ACDW (nicht: mâḥsu). [9] zu s (nicht sh) s. P. 6, 12.

mâsâḥ | nishâṇṇâ iti ni-sannâḥ — nyashâdâmeti[4] ni-asâdâma — u | tu | vai — ardhâḥ — âsâmahai — açrâddhayety açrât-dhayâ — imâḥ — mâsu — gosanîti[9] go-sani.

3. prathamé mâsí[1] prishṭhâny úpa yanti madhyamá úpa yanty ut-tamá úpa yanti. tád âhur[2]: yâṃ vaí trír ékasyâ 'hna upa-sîdanti dahrâṃ vaí sâ 'parâbhyâṃ dóhâbhyâṃ duhé 'tha kútaḥ sâ dhokshyate yâṃ dvâdaça[3] kṛítva upa-sîdantî 'ti, saṃ-vatsaráw sam-pâdyo 't-tamé mâsí sakṛít[3] prishṭhâny úpe 'yus, tád yájamânâ yajnám paçûn áva rundhate. samudrâṃ[3] vaí ‖ 1 ‖ etè 'navârâm apârâm prá plavante[4] yé saṃ-vatsarám upa-yánti, yád bṛihad--rathaṃtaré[5] anv-árjeyur yáthâ mádhye samudrásya[3] plavám[6] anv-árjeyus tâdṛík[3] tád, ánut-sargam[7] bṛihad--rathaṃtarâbhyâm itvâ prati-shṭhâṃ gachanti, sárvebhyo vaí kâmebhyaḥ saṃ-dhír duhe[8], tád yájamânâḥ sárvân kâmân áva rundhate[9] ‖ 2 ‖ samudrâṃ vaí, cátustriṅçac ca ‖ 3 ‖

K. 33, 5. — madhyame — uttama ity út-tame — tat | âhuḥ — sâ | apârâbhyâm — upeti | iyuḥ — yajamânâḥ — ete | anavâram — anvarjeyur ity ánu-arjeyuḥ.

4. samânyà[1] ṛíco bhavanti, manushya-lokó vâ ṛíco, manushya-lokâd evá ná yanty. anyád-anyat sâma bhav-

---

3. pṛishṭhyashaḍahavishayo vikalpaḥ. [1] sarveshu mâseshu pṛishṭhyashaḍaho nâ 'nushṭheyaḥ, kiṃtu prathamamadhyamottameshu trishv eva mâseshu. [2] pakshântaraṃ vidhatte; gosamânasya pṛishṭhyashaḍahasyâ 'pi mâsatrayânushṭhânam anucitaṃ, kim u dvâdaçamâsânushṭhânam, tasmât saṃvatsaram anushṭhâyâ 'ut(im)e mâsi sakṛid eva pṛishṭhyaḥ shaḍaho 'nushṭheyaḥ, itareshu tu mâseshu pañcameuâ 'bhiplavashaḍaheuai 'va mâsapûraṇam. [4] bâhubhyâṃ taritum ichanti. [5] s. P. 4, 11. [6] taraṇasâdhanam. [7] kadâcid apy aparityajya. [8] anyadiyenâ 'pi vatseua dogdhuṃ çakyâ gauḥ saṃdhir ity ucyate, sâ ca saṃdhiḥ sarvebhyaḥ kâmebhyo duhe yathâ-yathâ kshîram apekshitaṃ tathâ-tathâ yaṃ kaṃcid vatsam âdâya dogdhuṃ çakyate. [9] anyadiyâbhyâm prakṛitigatâbhyâm bṛihadrathaṃtarâbhyâṃ tattaddiue prayujyamânâbhyâm.

4. dvitîyashaṇmâsâtmaka uttare pakshasi prakâraviçeshaḥ (ṛigaikyaṃ sâmanânâtvaṃ ca). [1] ohne avagraha.

ati, deva-lokó vaí sā́ma, deva-lokā́d evā́ 'nyám-anyam manushya-lokám praty-avaróhanto yanti. jágatîm ágra úpa yanti[2], jágatîṃ vaí chándâ◡si praty-ávarohanty[3 u. 4] âgrayaṇáṃ gráhâ bṛihát pṛishṭhā́ni trayas-tri◡çá◡ stómâs, tásmâj jyā́yâ◡saṃ kánîyân praty-ávarohati[3 u. 5]. vaiçva-karmaṇó gṛihyate[6], víçvâny evá téna kármâṇi yájamânâ áva rundhata; âdityáḥ ‖ 1 ‖ gṛihyata, iyáṃ vā́ áditir, asyā́m evá práti tishṭhanty; anyò-'nyo gṛihyete[7] mithuna-tvā́ya prá-jâtyâ. avâ-'ntaráṃ[8] vaí daça-râtréṇa prajā́-patiḥ pra-jā́ asṛijata, yád daça-râtró bhávati pra-jā́ evá tád yájamânâḥ sṛijanta; etā́◡ ha vā́ Udañkáḥ[1] Çaulbâyanáḥ sattrásyá[9] 'rddhim uvâca yád daça-râtró, yád daça-râtró bhávati sattrásyá[9] 'rddhyâ[10]; átho yád evá pū́rveshv áhaḥ-su ví-loma kriyáte tásyai 'vaí 'shā́ çā́ntiḥ ‖ 2 ‖
âdityás, tásyai 'vá, dvé ca ‖ 4 ‖

sa̱mâ̱nyàḥ — agrè — pra̱tyavàroha̱ntîti prati-avàrohanti — grahā́ḥ — pra̱tyavàroha̱tîti prati-avàrohati — ru̱ṃdha̱te̱ — gṛi̱hya̱te̱ — a̱nyò'nya̱ ity a̱nyaḥ-a̱nya̱ḥ | gṛi̱hye̱te̱ iti — prajā́tyâ̱ iti̱ pra-jâ̱tyai̱ — sṛi̱ja̱nte̱ — sa̱trasyà | ṛiddhim — sa̱trasyà | ṛidhyai | atho̱ iti.

5. yádi sómau sá◡-sutau[1] syā́tâm mahatí rā́triyai prâtar-anuvâkám upā́-"kuryât[2], pū́rvo vā́cam pū́rvo devátâḥ pū́rvaç chándâ◡si vṛiñkte[3] vṛíshaṇ-vatîm[4] prati-pádaṃ kuryât, prâtaḥ-savanā́d evaí 'shâm índraṃ vṛiñkté[5].

---

4. [2] pûrvasmin pakshasi gâyatrî prathamam anushṭhitâ. [3] als Compositum. [4] das Verbum nicht betont. [5] vâhanâd açvâder avarohati. [6] atigrâhyadvayaṃ vidhatte, ekaikasmin dine vaiçvakarmaṇo gṛihyate, tataḥ paredyur âdityaḥ. [7] s. P. 4, 40. [8] dvâdaçâhîyaṃ daçarâtraṃ vidhatte; so schon VII, 4, 5. 4. [9] satr° ACDW. [10] °rdhy° AW, ṛidhy° CD.

5. mâtsaryeṇa pravṛittayor dvayor gavâmayanayor viçeshaḥ. [1] sambhûyâ 'bhishutau. [2] als Compositum. [3] âdatte. [4] s. P. 13, 13; prakṛitau : âpo revatîḥ kshayathâ hi vasva ity eshâ prathamâ. [5] indram prâtaḥsavanâd apanayati.

'tho khálv âhuḥ: savanamukhé-sananamukhe kâryé[6] 'ti, savanamukhắt-savanamukhâd evaí 'shâm índraṃ vṛiñkte. saṃ-veçấyo[7] 'pa-veçấya gâyatriyấs trishṭúbho[8] jágatyâ anu-shṭúbhaḥ paṅktyấ abhí-bhûtyai svấ-hâ[9]. chándâṁsi vaí saṃ-veçá upa-veçáç, chándo-bhir evaí 'shâṃ ‖ 1 ‖ chándâṁsi vṛiñkte. sa-janîyaṁ[10] çásyaṃ, vi-havỳaṁ[11] çásyam, Agástyasya kayâ-çubhîyaṁ[12] çásyam; etấvad[8] vấ asti yấvad[8] etád, yấvad evấ 'sti tád eshâṃ vṛiñkte. yádi prâtaḥ-savané kaláço dîryeta[13] vaishṇa-vîshu çipivishṭá-vatîshu stuvîran, yád vaí yajnásyâ 'ti-ríc-yate[13] víshṇuṃ tác chipi-vishṭám[14] abhy áti ricyate, tád víshṇuḥ çipi-vishṭó 'ti-rikta evấ 'ti-riktaṃ dadhâty, átho áti-riktenai 'vấ 'ti-riktam âptvấ 'va rundhate. yádi madhyáṃdine[8] dîryeta[13] vashaṭkârá-nidhanaṁ[15] sấma kuryur, vashaṭ-kâró vaí yajnásya prati-shṭhấ, prati-shṭhấm evaí 'nad gamayanti; yádi tṛitîya-savaná etád evá ‖ 2 ‖ chándobhir evaí 'shâm, evaí, 'kân ná vioçatíç ca ‖ 5 ‖

3, 1, 7, 1-2. — K. 34, 4. (13, 10. 14, 10). — Ç. 4, 5, 10, 7. Kâty. 25, 14, 8-18. 12, 22. — Pañc. 9, 4, 1-18. 5, 1. 2, 9. 10. — Çâñkh. 13, 5, 1-16. 12, 1. — upâkúryâd ity úpa-âkúryât — vṛishâṇvatîm iti vṛishâṇ-vatîm — atho iti — kâryấ | iti — jagátyâḥ — paṅktyâḥ — abhi | atîti | ricyate — atiriktá ity ati-riktè | eva — atho iti — tṛitîyasavana iti tṛitîya-savane.

---

5. [6] trayâṇâm api savanânâm prârambhe se 'yaṃ vṛishaṇvatî paṭhaniyâ. [7] abhibhûtihomamantrân pañca paṭhati, s. III, 1, 7, 1; gâyatryâdînâṃ svakîyayajne samyak-praveçâya, pravishṭânâṃ câ 'tra sthirâvasthitaye. [8] ohne avagraha. [9] parakîyasya gâyatrîchandaso 'bhibhavâya. [10] nishkevalyaçastre indrasya nu vîryâṇîty asya sthâne. [11] mahâvaiçvadevaçastre â no bhadrâ ity asya sthâne. [12] marutvatîyaçastre janishṭhâ ugra ity asya sthâne; yadvâ tattachastrâdau çastrât purâ yathoktaṃ sûktajâtam paṭhanîyam; da es kein zweites kayâçubhîyam giebt ausser Ṛ. 1, 165, so befremdet der Beisatz Agastyasya (ebenso Kâṭh., Pañc.). [13] Wurzel betont. [14] paçavaḥ çipir iti çrutyantaràc chipiçabdaḥ paçuvâci, teshu svâmitvena pravishṭaḥ çipivishṭaḥ. [15] nidhanaṃ sâmnaḥ pañcamo bhâgaḥ, vashaṭ-çabdo nidhanaṃ sâmabhaktiviçesho yasya sâmnaḥ.

6. shaḍ-ahaír[1] mắsânt sam-pắdyắ 'har út sṛijanti, shaḍ-ahaír hí mắsânt sam-páçyanty. ardha-mâsaír[2] mắsânt sam-pắdyắ 'har út sṛijanty, ardha-mâsaír hí mắsânt sam-páçyanty. amâ-vâsỳayâ[3] mắsânt sam-pắdyắ 'har út sṛijanty, amâ-vâsỳayâ hí mắsânt sam-páçyanti. paurṇa-mâsyắ[4] mắsânt sam-pắdyắ 'har út sṛijanti, paurṇa-mâsyắ hí mắsânt sam-páçyanti. yó vaí pûrṇá â-siñcáti párâ sá siñcati, yáḥ pûrṇắd ud-ácati ‖ 1 ‖ prâ-'ṇám asmint sá dadhâti[5]; yát paurṇa-mâsyắ mắsânt sam-pắdyắ 'har ut-sṛijánti saṃ-vatsarắyai 'vá tát prâ-'ṇáṃ dadhati, tád ánu sattríṇaḥ[6] prắ 'ṇanti[7]. yád áhar nó 't-sṛijéyur yáthâ dṛítir úpa-naddho vi-pátaty evắ saṃ-vatsaró ví pated[8], ắrtim[9] ắ 'rcheyur[10], yát paurṇa-mâsyắ mắsânt sam-pắdyắ 'har ut-sṛijánti saṃ-vatsarắyai 'vá tád ud-ânáṃ dadhati, tád ánu sattríṇa[6] út ‖ 2 ‖ ananti, nắ "rtim[9] ắ 'rchanti[10].

---

6. gavâmayanasya guṇavikârarûpaḥ [ahar]ntsargaḥ (s. Naksh. 2, 282). [1] ye 'bhiplavashaḍahâs taiḥ pañcakṛitva âvṛittaiḥ eksm mâsam anushṭhâyâ 'nantare mâse prathamadine kartavyaṃ jyotirâkhyam ahar ntsṛijeynḥ, yadvâ caturbhir abhiplavair ekena pṛishṭhyena ca mâsaṃ samâpyo 'ttaram ahar utsrashṭavyam; yasmâl loke 'pi pañcabhiḥ shaḍahais triṅçad dinâni gaṇayitvâ sâvanamâso 'yam iti niççinvanti. [2] pûrvasmin pakshe prâyaṇîyârambhaṇîyâv aharviçeshau dvau parityajya tṛitîyadine shaḍahasyâ "rambhaḥ, tadârabhya triṅçaddinâtmake sâvanamâse gate sati tata ûrdhvam ahar ntsrashṭavyam; idânîm prâyaṇîyadinam ârabhya pañcadaçadinâtmakâbhyâṃ dvâbhyâm ardhamâsâbhyâm ekam mâsaṃ samâpya tadanantarabhâvy ahar ntsrashṭavyaṃ, loke hi dvâbhyâm ardhamâsâbhyâm eko nishpadyata ity evam ardhamâsair eva mâsasvarûpaṃ niççinvanti. [3] tad idam pakshadvayaṃ sâvanamâsâbhiprâyam, atha cândramâsâbhiprâyeṇa pakshadvayaṃ; cândramâsa(°mắsa° Cod.)darçinaḥ kecid amâvâsyayâ mâsasamâptiṃ niççinvanti, ato 'trâ 'pi tathaiva mâsaṃ samâpya çuklapratipadi yad ahar anushṭheyaṃ tat parityâjyam. [4] cândramâsam (°mắsam Cod.) âçrityaiva pakshântaram âha; çuklapratipadam ârabhyâ 'mâvâsyântaç cândro mâsa ity atîtaḥ pakshaḥ, kṛishṇapratipadam ârabhya paurṇamâsyanta ity apara(ḥ) pakshaḥ, etasmin kṛishṇapratipadi yad ahaḥ prâptaṃ tad utsrashṭavyam. [5] ghṛitakshîrâdinâ pûrṇe pâtre punar apy upari yad dravyam âsiñcati sa bhûman pâtayitvâ tad dravyaṃ vinâçayati, yas tu buddhimân pûrṇât pâtrât svalpam uddharati so 'smin pâtre prâṇarûpaṃ vâyuṃ dadhâti. [6] sâtr° ACDW. [7] s. P. 7, 5. [8] ndakapûrṇo dṛitir dṛiḍham badhyamâno 'pi yathâ dvaidhîbhâvena naçyati evaṃ saṃvatsarâtmakaḥ kratur vinaçyet. [9] ohne avagraha. [10] so (ârch°) AW, s. P. 10, 9.

pûrṇá-mâse vaí devấnâo sutó, yát paurṇa-mâsyấ mấsânt sam-pấdyấ 'har ut-sṛijánti devấnâm evá tád yajnéna yajnám praty-ávarohanti[11]. ví[12] vấ etád yajnáṃ chindanti yát shaḍahá-saṃtatao sántam[13] áthấ 'har ut-sṛijánti, prâjâ-patyám[14] paçúm ấ labhante, prajấ-patiḥ sárvâ devátâ[9], devátâbhir evá yajnáo sáṃ tanvanti. yánti vấ eté sávanâd[10] yé 'haḥ ‖ 3 ‖ ut-sṛijánti, turíyaṃ khálu vấ etát sávanaṃ yát sâṃ-nâyyáṃ[16a.17], yát sâṃ-nâyyám[16] bhávati ténai 'vá sávanân ná yanti. sam-upahűya[18] bhakshayanty, etát-somapîthâ hỳ etárhi[19]. yathâ-"yatanáṃ vấ etéshâo savana-bhấjo devátâ[9] gachanti[20] yé 'har ut-sṛijánty, anu-savanám[21] puroḍấçân[9] nír vapanti, yathâ-"yatanấd evá savana-bhấjo devátâ áva rundhate. 'shṭấ-kapâlân prâtaḥ-savaná ékâdaça-kapâlân mấdhyaṃdine[9] sávane dvấdaça-kapâlâos[22] tṛitîya-savané, chándâosy evấ "ptvấ[23] 'va rundhate. vaiçva-deváṃ carúṃ tṛitîya-savané nír vapanti, vaiçva-deváṃ vaí tṛitîya-savanáṃ, ténai 'vá tṛitîya-savanấn ná yanti ‖ 4 ‖ udácaty, úd, yé 'har, âptvấ, páñcadaça ca ‖ 6 ‖

Kâ. 24, 7, 23. 24. — Çâṅkh. 13, 20, 1-20. — ahâḥ | ud iti — pûrṇe — anv iti | satriṇâḥ | preti | ananti — ârtim | eti | richeyuḥ — udânam ity út-anam — eti | richanti — pratyavârohantîti prati-avârohanti — santâm | athâ | ahâḥ — sarvâḥ | devatâḥ — savânât | na — etatsómapîthâ ity

---

6. [11] als Compositum. [12] yasmin dine kartavyam ahar utsṛijyate tasmin dine kartavyam anyad vidhatte. [13] der schol. ergänzt: upetya (shaḍahair abhiplavaprishṭhyarûpaiḥ sâṃtatyena vartamânaṃ yajnaṃ upetya). [14] tatparihârâya. [15] prâtaḥsavanâder anushṭhânâbhâvât. [16] °nâyaṃ C. [17] yat sâṃnâyyam asti tat prâtaḥsavanâdibhyas tribhyo 'py atirikta(ṃ) caturthasavanasthânîyam. [18] tasya sâṃnâyyaçeshasya somavad upahvânapûrvakam bhakshaṇaṃ vidhatte. [19] utsṛishṭe 'hni mukhyasomâbhâvâd etasmin kâle yajamânâ etatsomapîthâḥ, etad eva sâṃnâyyaçeshabhakshaṇaṃ somapîthaḥ somapânaṃ yeshâṃ te. [20] savanâbhâvân nirâçâḥ satyaḥ svasvasthânaṃ gachanti. [21] zu s° (nicht sh°) s. P. 6, 10. [21] so (°lâos) AW, s. P. 6, 14. [23] ashṭatvâdisaṃkhyâsâmyât.

etat-somapîthâḥ — devatâḥ — prâtaḥsavana iti prâtaḥ-savane.

7. ut-sṛijyấṃ nó 't-sṛijyấm íti mîmâṁsante brahma-vâdínas[1], tád v âhur[2]: ut-sṛijyam evé 'ty. amâ-vâsyâyâṃ ca paurṇa-mâsyấṃ co 't-sṛijyam íty âhur, eté[3] hi yajnáṃ váhata íti. té[4] t' vấvá[5-6] nó 't-sṛijye[7] íty âhur yé[7] avâ-'ntaráṃ yajnám bhejấte[8] íti[9]. yấ prathamấ vy-ashṭakâ[10] tásyâm ut-sṛijyam íty âhur, eshá[11] vaí mâsó[12] vi-çará íti. nấ "-dishṭam[13] ‖ 1 ‖ út sṛijeyur. yád[14] ấ-dishṭam ut-sṛijéyur yâdṛíçe[6] púnaḥ pary-âplâvé mádhye shaḍ-ahásya sam-pádyeta shaḍ-ahair mâsânt sam-pấdya yát saptamám áhas[15] tásminn út sṛijeyus[16]. tád[17] agnáye vásu-mate puroḍấçam[6] ashṭấ-kapâlaṃ nír vapeyur[18] aindráṃ dádhi' 'ndrâya marútvate[6] puroḍấçam ékâdaça-kapâlaṃ vaiçva-devấṃ dvấdaça-kapâlam. agnér vaí vásu-mataḥ prâtaḥ-savanáṃ, yád agnáye vásumate puroḍấçam ashṭấ-kapâlaṃ nir-vápanti devátâm evá tád bhâginîṃ kurvánti ‖ 2 ‖ sávanam 'ashṭâbhir úpa yanti[19]. yád aindráṃ dádhi bhávati' 'ndram evá tád bhâga-

---

7. utsargiṇâm-ayanamîmâṁsâ. [1] utsargapakshe yajnavichedaḥ, anutsargapakshe çvâsanirodha iti manasi nidhâya. [2] so (°dvâ°) AW, s. P. 9, 17; prâjâpatyapaçvâdibhir vichedasya samâdhâtuṃ çakyatvât çvâsaniro-dhaparihârâya utsarjanapaksham eva niçcitavantaḥ. [3] s. P. 4, 44. [4] s. P. 4, 42. [5] so (tv°) AW, s. P. 5, 13. [6] ohne avagraha. [7] s. P. 4, 52. [8] s. P. 4, 40. [9] paurṇamâsyamâvâsye sarvathai 'va no 'tsṛijye, na kevalam ete prakṛitirûpaṃ darçapûrṇamâsakarmai 'va nishpâdayataḥ, kiṃtv ayanâdigatam avântaraṃ karmâ 'pi. [10] kṛishṇapratipat. [11] esha dinaviçesho viçaro viçîrṇo mâsaḥ, paurṇamâsyâm eva pûrvamâsasya sam-âptatvât, ato mâsavichedâbhâvâd atra yukta utsargaḥ. [12] Gen., dem Accent nach. [13] vishuvân mahâvratam iti nâmagrahaṇapuraḥsaraṃ viçeshâkâreṇa yad ucyate tad. [14] yadi çâstropadishṭasyâ 'py utsargâpekshâ tadânîm api yâdṛiçe yâdṛiçam ahar jyoti[râdi]kam punaḥ paryâvartamâne shaḍ-ahasya madhye sampadyate tâdṛiçam evo 'tsṛijet, na tu pratipadok-taṃ (!) vishuvadâdikam. [15] abhiplavapṛishṭhyâkhyaiḥ mâsam pûrayitvâ pṛishṭhyashaḍahâd ûrdhvabhâvi yat. [16] prâptaṃ jyotiryâgam utsṛijet. [17] tat tasminn utsargadine catvâri havîṅshi. [18] nnbetont. [19] ashṭa-tvasaṃkhyayâ gâyatrîdvârâ savanaprâptiḥ.

-dhéyâu ná cyâvayanti. 'ndrasya vaí marútvato[6] mádhyaṃdinaꣳ[6] sávanaṃ, yád índrâya marútvate puroḍâçam ékâdaça-kapâlaṃ nir-vápanti devátâm evá tád bhâginîṃ kurvánti sávanam ekâdaçá-bhir úpa yanti. víçveshâṃ vaí devấnâm ṛibhu-mátâṃ tṛitîya-savanáṃ, yád vaiçva-devám dvấdaça-kapâlaṃ nir-vápanti devátâ evá tád bhâginîḥ kurvánti sávanaṃ dvâdaçá-bhiḥ ‖ 3 ‖ úpa yanti. prâjâ-patyám paçúm ấ labhante, yajnó vaí prajấ-patir yajnásyấ 'nanu-sargâyâ. 'bhĭ-vartá[20] itáḥ[6] shán mâsó brahma-sâmám bhavati, bráhma vấ abhĭ-vartó, bráhmaṇai 'vá tát suvar-gáṃ lokám abhi-vartáyanto yanti, prati-kûlám iva hĭ 'táḥ suvar-gó loká. índra krátuṃ na ấ bhara pitấ putrébhyo yáthâ | çikshâ[21] no asmín[22] puru-hûta yấmani jîvấ jyótir açîmahĭ 'ty amúta[6] â-yatấꣳ[23] shán mâsó brahma-sâmám bhavaty, ayáṃ vaí lokó jyótiḥ pra-jấ jyótir[24], imám evá tál lokám páçyanto 'bhi-vádanta ấ yanti ‖ 4 ‖ nấ "dishṭaṃ, kurvánti, dvâdaçábhir, íti, viꣳçatiç ca ‖ 7 ‖

K. 33, 7. — Pañc. 5, 10, 1-11. Anupada 7, 11. — utsṛijyâ3m ity út-sṛijyâ3m | na | utsṛijyà3m ity út-sṛijyâ3m — tat | u | âhuḥ — ete iti — te iti | tu | vâva | na | utsṛijye ity út-sṛijyé — ye iti — bhejâte iti — vyàshṭaketi vi-ashṭakâ — vai | mâsaḥ | viçara iti vi-çaraḥ — âdishṭam ity â-dishṭam — kurvanti — ashṭâbhiḥ — bhâgadheyâd iti bhâga-dheyât | na — kurvanti — kurvanti — anànusargâyety anànu-sargâya | abhivarta ity àbhi-vartaḥ | itaḥ | shaṭ | mâsaḥ — çiksha | naḥ — jîvâḥ — amutàḥ — prajeti pra-jâ — abhivadànta ity àbhi-vadàntaḥ.

7. [20] gavâmayanavikṛititvâd asyâ 'py utsargiṇâm-ayanasya dve pakshasi, tatra prathamena pakshasâ svargaprâptiḥ, dvitiyena pakshasâ punarbhûlokaprâptiḥ; ito bhûlokân nirgatya svargam gachatâm yajamânânâm pûrve pakshasi pratidinam abhivartâkhyam brahmasâma bhavet. [21] so (°â) AW, s. P. 3, 8. [22] so (°o a°) AW, s. P. 11, 13. [23] uttarasmin pakshasi. [24] asyâm ṛici jyotiḥçabdena bhûlokas tratyaprajâç ca vivakshitâḥ.

8. devănâṃ vă ântaṃ[1] jagmúshâm indriyáṃ vîryam ápâ 'krâmat, tát kroçénă 'vâ rundhata, tát kroçásya kroça--tvám; yát kroçéna cătvâlasyă 'nte stuvánti yajnásyai 'vă 'ntaṃ gatvé 'ndriyáṃ vîryam áva rundhate. sattrá-syárddhyâ[2] "-havanîyasyă 'nte stuvanty, agnim evó 'pa--drashṭăraṃ kṛitvá 'rddhim úpa yanti. prajăpaterhṛí-dayena[2] havir-dhăne 'ntá stuvanti, premăṇam evă 'sya gachanti. çlokéna purástât[3] sádasaḥ ‖ 1 ‖ stuvanty[4] ánu-çlokena paççăd, yajnásyai 'vă 'ntaṃ gatvă çloka--bhăjo bhavanti. navá-bhir adhvaryúr úd gâyati[5], náva vaí púrushe prâ-'ṇăḥ, prâ-'ṇăn evá yájamâneshu dadhâti. sárvâ aindríyo bhavanti, prâ-'ṇéshv evé 'ndriyáṃ dadhaty.

áprati-hṛitâbhir[6] úd gâyati, tásmât púrushaḥ sárvâṇy anyăni çîrshṇó 'ñgâni práty acati[7], çira evá ná. pañca--daçáo[8] ratham-tarám bhavatî 'ndriyám evă 'va rundhate, sapta-daçám[8] ‖ 2 ‖ bṛihád annă-'dyasyă 'va--ruddhyâ[9] átho praí 'vá téna jâyanta; eka-vioçám bhadrám dvi-pádâsu práti-shṭhityai. pátnaya úpa gâyanti, mithuna-tvăya prá-jâtyai. prajă-patiḥ pra-jă asṛijata, sò 'kâmayatâ: "săm aháo râjyám párî 'yâm íti, tăsâo râjanenai 'vá râjyám páry ait, tád râjanásya râjana-tvám, yád râjanám bhávati pra-jânâm evá tád yájamânâ râjyám pári yanti. pañca-vioçám bhavati prajă-pateḥ ‖ 3 ‖ ăptyai. pañcá-bhis tíshṭhanta stuvanti[10] deva-lokám

---

8-10. tâvatâ vikṛitim samâpyâ 'tha prakṛitâv eva gavâmayane yan mahâvratam asti tasmin viçeshâḥ kecid ucyante; 8. sâmaviçeshâḥ kecit (kroçasâmâdini). [1] sattrasamâptim. [2] als ein Wort CD (satrásyárdhyâ ACDW). [3] ohne avagraha. [4] unbetont. [5] asya sâmnaḥ (des anuçloka) âdhârabhûtâḥ stotriyâ ṛico nava, gânakartâ câ 'dhvaryur, na tû 'dgâtâ. [6] ṛici gîyamânasya sâmnaḥ pañca bhâgâḥ, himkâra-prastâvo-'dgitha-pratihâra-nidhanâkhyâḥ; pratihârabhâgam varjayitvâ. [7] çirovyatiriktâni pratyâhṛitâni samkucitâni karoti. [8] pañcadaçastomakam; saptadaçastomayuktam. [9] rudhy° ACDW. [10] pañcavinçâkhyastome yâ âdyâḥ pañca stotriyâs tâ ṛitvigbhir utthitaiḥ paṭhanîyâḥ.

evâ 'bhí jayanti, pañcâ-bhir âsînâ manushya-lokám evâ 'bhí jayanti, dáça sám padyante dáçâ-'kshará vi-râḍ, ánnaṃ vi-râḍ, vi-râjai 'vâ 'nnâ-'dyam áva rundhate. pañca--dhâ vi-nishádya stuvanti[11], páñca díço, dikshv evá práti tishṭhanty. ékai-'kayâ[12] 'stutayâ sam-âyanti[13] dig-bhyá evâ 'nnâ-'dyaṁ sám bharanti. tâbhir[14] ud-gâtó 'd gâyati, dig-bhyá evâ 'nnâ-'dyam ‖ 4 ‖ sam-bhṛítya téja âtmán dadhate, tásmâd ékaḥ prâ-'ṇáḥ sárvâṇy áṅgâny avaty, átho yáthâ su-parṇá ut-patishyáñ chíra[15] ut-tamáṃ kurutá evám evá tád yájamânâḥ pra-jânâm ut-tamâ bhavanty. â--sandîm nd-gâtâ " rohati sâm-râjyam evá gachanti[16], pleñkháṁ[3 u. 17] hótâ nâkasyai 'vá pṛishṭháṁ rohanti, kûrcâv[18] adhvaryúr bradhnásyai[19] 'vá vishṭápaṃ[3 u. 20] gachanty, etâvanto[3] vaí deva-lokâs téshv evá yathâ-pûrvâm práti tishṭhanty, átho â-kramaṇam evá tát sétuṃ yájamânâḥ kurvate suvar-gásya lokásya sám-ashṭyai ‖ 5 ‖ sádasaḥ, saptadaçám, prajâpater, gâyati digbhyá evâ 'nnádyam, práty, ékâdaça ca ‖ 8 ‖

B. 1, 2, 6, 1-6. — K. 34, 5. — Ç. 4, 6, 9, 11. — Kâ. 13, 3, 1. 2. — Pañc. 5, 4, 1 - 5, 14. Lâṭy. 3, 12, 1-15. — câtvâlasya | antè — satrasyardhyâ — antè — kṛitvâ | ṛiddhim — prajâpaterhṛidayena — antaḥ — stuvanti — aindriyâḥ — çîrshṇaḥ | aṅgâni — acati — avârudhyâ ity ava-rudhyai | atho iti — jâyante — yajamânâḥ — âsînâḥ — annâdyam ity ânna-adyam — ekaikayety ekâyâ-ekayâ[12] | astutayâ | samâyantîti sam-âyanti — atho iti — kurute — eti | rohati — pleñkham — vishṭapam — atho iti.

---

8. [11] pañcabhiḥ prakâraiḥ sthânaviçeshûbhi 'paviçya. [12] so (ekaik°) AW, ekayâ-ekayâ AC, s. P. 5, 19; pañcasu sthâneshû 'paveçanakâle kvacid udgâtâ prathamam upaviçati, tadânîm itare sarve 'py astutayâ stotriyayâ tam udgâtâram samâgatyo 'paviçanti, evam tattatsthâneshu prathamam evo 'dgâtary upavishṭe sati tattad-ṛicâm stuteḥ prâg eva sarve 'py udgâtâram upagacheyuḥ, tathâ sati sarvâbhyo dighbhyo 'nnam sampâdayanti. [13] als Compositum. [14] itareshv âgateshu. [15] nch° AW. [16] sarve yajamânâḥ. [17] preñkho(!) ḍolâ. [18] darbhaviçeshau. [19] âdityasya. [20] sthânam.

9. arkyèṇa[1] vaí sahasra-çáḥ prajā-patiḥ pra-jā asṛijata, tābhya ílâṃdené[2 u. 3] 'râṃ lûtâm[4] ávâ 'runddha[5]; yád arkyam bhávati pra-jā evá tád yájamânâḥ sṛijanta, ílâṃdam bhavati pra-jābhya evá sṛishṭābhya írâṃ lûtâm áva rundhate; tásmâd yāʊ sámâʊ sattráʊ sám-ṛiddhaṃ[6] kshódhukâs tāʊ sámâm pra-jā[7] íshaʊ hy âsâm ûrjam â-dádate[8], yāʊ sámâṃ vy-ṛiddham[9] ákshodhukâs tāʊ sámâm pra-jāḥ ‖ 1 ‖ ná hy âsâm ísham ûrjam â-dádata. ut-krodáṃ[10] kurvate[11]; yáthâ bandhán mumucânâ ut-krodáṃ kurváta evám evá tád yájamânâ deva-bandhán[12] mumucânâ ut-krodáṃ kurvata ísham ûrjaṃ âtmán dádhânâ. vâṇáḥ çatá-tantur bhavati, çatá-"yuḥ púrushaḥ çaté-'ndriya, áyushy evé 'ndriyé práti tishṭhanty. âjíṃ dhâvanty ánabhi-jitasyâ 'bhi-jityai. dundubhîut sam-ághnanti[13], paramá vá eshá vág yá dundubhaú, paramám evá ‖ 2 ‖ vácam áva rundhate. bhûmi-dundubhím á ghnanti, yaí 'vé 'máṃ vák prá-vishṭâ tám evá 'va rundhaté, 'tho imám evá jayanti. sárvâ váco[13] vadanti, sárvâsâṃ vâcám áva-ruddhyâ[14]. ârdré cárman vy-áyachete[13 u. 15], indriyásyá 'va-ruddhyâ[14]. á 'nyáḥ króçati[16] prá 'nyáḥ çaʊsati, yá â-króçati punáty[17] evaí 'nânt sá, yáḥ pra-çáʊsati pûtéshv evá 'nnâ-'dyaṃ dadhâty. ṛíshi-kṛitaṃ ca

---

9. çatatantuvîṇâdikam (utkrodâdikam). [1] kasyacit sâmno nâmadheyam. [2] ohne avagraha. [3] sâmântarasya nâmadheyam. [4] pûrvavichinnam annam (lûta also für lûna!). [5] °ṃdha° ACDW, punar apy avichedena sampâditavân. [6] yasmin saṃvatsare nairantaryeṇa sattram pravṛittam. [7] sattriṇâṃ samipe sarvadigbhyaḥ samâgachanti. [8] sattriṇo hy âsâm prajânâṃ nânâvidham annaṃ rasaṃ ca samâdâya prayachanti. [9] na pravṛittam. [10] harshanimitto 'tyuccadhvanir utkrodaḥ. [11] sattrasamâptyâ saṃtushṭâḥ. [12] cirakâlânnishṭheyasattrarûpât. [13] als Compositum. [14] °rudhy° ACDW. [15] s. P. 4, 40. [16] ime sattrânushṭhâyino yajamânâ dravyavyayaṃ kṛitvâ sarvaçûnyakâriṇaḥ ato durvyâpâram akurvann ity evam anya ekaḥ çûdraḥ nindeta. [17] çodhayitvâ nishpâpân karoti.

‖ 3 ‖ vâ eté devá-kṛitaṃ ca pûrvair mâsair áva rundhate, yád bhûte-chádâo[18] sâmâni bhávanty ubháyasyâ 'va-ruddhyai[14]. yánti vâ eté mithunâd yé saṃ-vatsarám upa-yánty, antar-vedí mithunaú sám bhavatas[19], ténai 'vá mithunân ná yanti ‖ 4 ‖ vyṛiddham ákshodhukâs tâo sámâm prajâḥ. paramâm evá, ca, trioçác ca ‖ 9 ‖

B. 1, 2, 6, 7. — K. 34, 5. — Kâ. 13, 3, 3-18. — Çâṅkh. 17, 6, 1. 2 (tad etat purâṇam utsannam na kâryam). — Pañc. 5, 3, 1. 5, 15-21. 6, 8-13. Anup. 7, 10. Lâṭy. 4, 1, 1-3, 22. — aruṃdha — sṛijante — âdadâta ity â-dadâte — bandhât — kurvaté — yajámânâḥ | devabandhâd iti deva-bandhât — kurvate — dadhânâḥ — çatâyur iti çata-âyuḥ — çatendriya iti çata-indriyaḥ — samâghnantîti sam-âghnânti — atho iti — sarvâḥ — avárudhyâ ity avá-rudhyai — vyâyáchete iti vi-âyáchete — avárudhyâ ity avá-rudhyai | eti | anyaḥ — mithunât.

10. cármâ 'va bhindanti, pâpmânam evaí 'shâm[1] áva bhindanti. mâ 'pa râtsîr mâ 'ti vyâtsîr ity âha[2], sam-pratý evaí 'shâm pâpmânam áva bhindanty. uda-kumbhân adhi-nidhâya dâsyo mârjâlîyam pári nṛityanti[3] padó ni-ghnatîr[4] idám-madhuṃ[5] gâyantyo, mádhu vaí devânâm paramám annâ-'dyam, paramám evâ 'nnâ-'dyam áva rundh-

9. [18] bhûtechannâmakânâm ṛishîṇâm. [19] ye yajamânâḥ saṃvatsara sattram anutishṭhanti te cirakâlabrahmacaryâbhyâsân mithuna çakteḥ apagachanti, ataḥ punas tachaktiprâptyartham vedimadhye brahmacâripuñçcalirûpau mithunâvayavau sambhavaṃ kuryâtâm; antarvedideçaç ca sûtrakâreṇa darçitaḥ: uttarasyâm vediçroṇyâm puñçcalyai mâgadhâya ca pariçrayantîti, Magadhadeçotpanno brahmacârî Mâgadhaḥ; (hier, beim sûtrakâra, liegt somit wohl eine höhnische Beziehung auf den Buddhismus vor? s. Ind. Stud. 1, 52. 53. Acad. Vorl. über ind. Lit. Gesch. p. 76. 108).

10. dâsîṃrityam. [1] yajamânânâm. [2] vedhanât pûrvaṃ kavacishv adhvaryoḥ çâsanam. [3] so (n°) AW, a. P. 7, 16. [4] dakshiṇân bhûmau tâḍayantyaḥ. [5] idam madhv ity etaṃ çabdam, athavâ idam eva sâragham madhv ity-âdimantram.

ate; padó ni ghnanti, mahîyăm[6] evai 'shu[7] dadhati ‖ 1 ‖ cármaí, 'kân ná pañcâçát ‖ 10 ‖

K. 34, 5. — Kâ. 13, 3, 10-14. 19 - 4, 1. — Çâñkh. 17, 14, 13 - 17, 9. — Pañc. 5, 6, 15. Anup. 7, 10. Lâṭy. 4, 3, 17-23. — atîti | vyâtsîḥ — idammâdhum itî 'dam-mâdhum.

24. açvamedhaḥ (Schluſs, 7, 5, 11-25 *).

11. pṛithivyaí svâhâ[1] 'ntárikshâya[1] svâhâ divé svâhâ, sam-ploshyaté[2] svâhâ sam-plávamânâya s. sám-plutâya s., meghâyishyaté[1] s. meghâ-yaté[3] s. meghitâya s. meghâya s., nîhârâya[1 u. 4] s. ni-hâkâyai[5] s., prâsacâya[1 u. 6] s. pra-calâkâ-yai[7] s., vi-dyotishyaté s. vi-dyótamânâya s. saṃ-vidyótamâ-nâya s., stanayishyaté s. stanáyate svâho 'gráu stanáyate s., varshishyaté s. várshate svâhâ 'bhi-várshate s. pári--varshate s. saṃ-várshate ‖ 1 ‖ svâhâ 'nu-várshate s., çîkâ-yishyaté[1 u. 8] s. çîkâ-yaté[3] s. çîkitâya s., proshishyaté[9] s. prushṇaté s. pari-prushṇaté svâho, 'd-grahîshyaté[10] svâho 'd-gṛihṇaté svâhó 'd-gṛihîtâya s., vi-ploshyaté[11] s. vi-plávamânâya s. ví-plutâya svâhâ, "-tapsyaté[12] svâhâ "-tápate

---

10. [6] pûjâm. [7] yajamâneshu.

* s. Ind. Stud. 3, 375. 383. 384. 390 (anuv. 24 ist resp. gar nicht erwähnt).

11-25. açvamedhâṅgamantrâḥ; 11. 12. annahomamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] meghotpâdanâya dhûmajyotiḥsalilamarutâṃ saṃnipâtaḥ samplavaḥ, sa ca trividhaḥ âgâmî vartamâno bhûtaç ca; açva eva sarvât-makaprajâpatyabhinnatvât tadrûpeṇa nirdiçyate. [3] zu â s. P. 3, 5. 2. [4] meghanishpatter ûrdhvaṃ drapsapatanaṃ nîhâraḥ. [5] drapsânâm bâhulyena ishad-andhakârâpâdanaṃ nihâkâ. [6] tadîyaçaityenâ 'vayava-saṃkocaḥ prâsacaḥ. [7] saṃkocâd ûrdhvam palâyanam (prală°?) pra-calâkâ. [8] vṛishṭiklinnasya pnrushasya çaityâvasthâ çikâyanam. [9] gharmakâle saṃtaptâyâm bhûman prathamavṛishṭer avasâne samutthita ûshmâ proshaḥ. [10] vṛishṭer uparama udgrahaṇam. [11] tata ûrdhvaṃ meghaleçânâm apagamanaṃ viplavaḥ. [12] meghaleçeshu apa-gateshu sûryaprakâçasaṃcâra âtapaḥ.

svâho 'grâm â-tâpate svâha, 'rg-bhyâḥ s. yâjur-bhyaḥ s. sâma-bhyaḥ svâhâ 'ṅgiro-bhyaḥ[13] s., védebhyaḥ[14] s. gâthâbhyaḥ[15] s. nârâçaṁsîbhyaḥ[16] s. raibhîbhyaḥ[17] s., sârvasmai svâhâ ‖ 2 ‖ saṃvárshate, raibhîbhyaḥ svâhâ, dvé ca ‖ 11 ‖

B. 3, 8, 18, 4. — K. Aç.[18] 5, 2. — Vs. 22, 26. — meghâyata iti megha-yate — çîkâyata iti çîka-yate.

12. datváte[1] svâhâ[1] 'dantákâya s., prâṇíne[1] svâhâ 'prâṇâya s., múkhavate svâhâ 'mukhâya s., nâsikâ-vate svâhâ 'nâsikâya svâhâ, 'kshaṇ-váte[2] svâhâ 'nakshikâya s., karṇíne svâhâ 'karṇákâya s., çîrshaṇ-váte[2] svâhâ 'çîrshákâya s., pad-váte svâhâ 'pâdákâya s., prâ-'ṇaté svâhâ 'prâ-'ṇate s., vádate svâhâ 'vadate s., páçyate svâhâ 'paçyate s., çṛiṇvaté svâhâ 'çriṇvate s., manasvíne[1] svâhâ ‖ 1 ‖ amanáse s., retasvíne svâhâ 'retâs-kâya s., pra-jâbhyaḥ s. pra-jánanâya s., lóma-vate svâhâ 'lomákâya s., tvacé svâhâ 'tvákkâya s., cármaṇ-vate[2] svâhâ 'carmákâya s., lóhita-vate svâhâ 'lohitâya s., mâṁsan-váte svâhâ 'mâṁsákâya s., snâva-bhyaḥ svâhâ 'snâvákâya svâhâ, 'sthan-váte svâhâ 'nasthikâya s., majjan-váte svâhâ 'majjákâya svâhâ, 'ṅgíne svâhâ 'naṅgâya svâhâ, "tmáne svâhâ 'nâtmane svâhâ, sárvasmai svâhâ ‖ 1 ‖ manasvíne svâhâ, 'nâtmane svâhâ, dvé ca ‖ 12 ‖

B. 3, 8, 18, 4. — K. Aç. 5, 3. — aṃukhâyâ — aṇâsikâyâ — akshaṇvata ity âkshaṇ-vatê — aṇakshikâya — akarṇakâya — çîrshaṇvata iti çîrshaṇ-vatê — açîrshakâya — apâdakâya — prâṇata iti pra-aṇate — aprâṇata ity aprâ-aṇatê

---

11. [13] aṅgirobhir munibhir dṛishṭâç caturthavedotpannâ aṅgirasaḥ. [14] vidhibhâgaiḥ sahitâs te sarve vedâḥ. [15] devatâvishayâkhyânaparâ mantrâḥ. [16] manushyavishayâkhyânaparâ ṛicaḥ. [17] rebhaḥ çabdakṛid agniḥ (!), tadvishayâ ṛicaḥ. [18] auch hier (in 11–25) stimmt K. im Wesentlichen zu Ts., jedoch mit einigen erhebiichen Differenzen, s. im Verlauf.

12. çarîrahomamantrâḥ. [1] ohne avagraha. [2] zu ṇ s. P. 13, 13.

— avàdate — apàçyate — açṛiṇvate — amanasè — aretaskâyety aretaḥ-kâya — alomakâya — atvakkâya — carmaṇvata iti carmaṇ-vate — acarmakâya — alohitâyà — mâṁsanvata iti mânsan-vatè — amâṁsakâya — asnâvakâya — asthanvata ity àsthan-vatè — anasthikâya — majjanvata iti majjan-vatè — amajjakâya — aṅginè — anaṅgâyà — âtmanè — anâtmane.

13. kás tvâ yunakti sá tvâ yunaktu, víshṇus tvâ yunaktv, asyá yajnásyá 'rddhyai[1] máhyaṁ sáṃ-natyâ[2], amúshmai kâmâyâ; "yushe tvâ prâ-'ṇâya tvâ 'pâ-'nâya tvâ vy-ânâya tvâ, vy̆-ushṭyai tvâ, rayyaí tvâ râdhase tvâ, ghóshâya tvâ póshâya tvâ "râd-ghoshâya[3] tvâ, prá-cyutyai[4] tvâ ‖ 1 ‖ kò, 'shṭâtriṁçat ‖ 13 ‖

B. 3, 8, 18, 4. — K. Aç. 5, 9. — ṛidhyai — saṃnatyâ iti sam-natyai — vyûnâyeti vi-anâyà — vyushṭyâ iti vi-ushṭyai — ârâdghoshâyety ârât-ghoshâyà.

14. agnáye gâyatrâya tri-vṛíte râthaṃ-tarâya vâsantâyâ 'shṭâ-kapâla, índrâya traishṭubhâya[1] pañca-daçâya bârhatâya graishmâyaí 'kâdaça-kapâlo, víçvebhyo devébhyo jâgatebhyaḥ sapta-daçébhyo vairûpébhyo[1] vârshikebhyo dvâdaça-kapâlo, mitrâ-várunâbhyâm ânushṭubhâbhyâm eka-viṁçâbhyâṃ vairâjâbhyâṁ[1] çâradâbhyâm payasyâ[2], bṛíhaspátaye[1] pâṅktâya tri-ṇavâya çâkvarâya haimantikâya carúḥ, savitrá âti-chandasâya trayas-triṁçâya raivatâya çaiçirâya dvâdaça-kapâló, 'dityai vishṇu-patnyai carúr, agnáye vaiçvânarâya[1] dvâdaça-kapâló,

---

13. paridhimantrâḥ. [1] °rdhy° AW, ṛidhy° CD. [2] mâm prati sarveshâm prâṇinâṃ saṃnamanâya. [3] dûraçabdagrâhitvam. [4] sarvaduḥkhanivṛittiḥ.

14. 15. daçahaviḥ sarvapṛishṭhâ. [1] ohne avagraha. [2] payasi bhavâ âmikshâ.

'nu-matyai carúḥ, kâyá ékakapâlaḥ ‖ 1 ‖ agnáye gâyatrâyâ 'dityâ[3] ánumatyai[3 u. 4], saptácatvâriꣳçat ‖ 14 ‖

(4, 4, 13, 1.) 7, 5, 15, 1-3. — K. (22, 14.) Aç. 5, 10. — Vs. 29, 60. Ç. 9, 4, 3, 11. — Çâṅkh. Br. 19, 5. çr. 9, 27, 1. — triṇavâyeti tri-ṇavâyâ — savitre — adityai.

15. yó vâ agnâv[1] agníḥ[2] pra-hriyáte yáç ca sómo râjâ[3] táyor eshá âtithyáṃ yád agnî-shomîyó[4]; 'thai 'shá rudró[5] yáç cîyáte[6], yát sáṃ-cite 'gnâv etâni havîꣳshi ná nir-váped, eshá evá rudró 'çânta upo-'tthâya pra-jâṃ paçûn yájamânasyâ 'bhí manyeta, yát sáṃ-cite 'gnâv etâni havîꣳshi nir-vápati bhâga-dhéyenai 'vaí 'naꣳ çamayati nâ 'sya rudró 'çântaḥ ‖ 1 ‖ upo-'tthâya pra-jâṃ paçûn abhí manyate. dáça hávîꣳshi bhavanti, náva vaí púrushe prâ-'ṇâ nâbhir daçamî, prâ-'ṇân evá yájamâne dadhâty; átho dáçâ-'kshará vi-râḍ, ánnaṃ vi-râḍ, vi-râjy evâ 'nnâ-'dye práti tishṭhaty. ṛitú-bhir vâ eshá chándo-bhi stómaiḥ pṛishṭhaíç cetavyà íty âhur, yád etâni havîꣳshi nir-vápaty ṛitú-bhir evaí 'naṃ chándo-bhi stómaiḥ pṛishṭhaíç cinute. díçaḥ sushuvâṇéna ‖ 2 ‖ abhi-jityâ íty âhur, yád etâni havîꣳshi nir-vápati diçâm abhi-jityâ. etáyâ vâ índraṃ devâ ayâjayan tásmâd indra-savá, etáyâ Mánum manushyàs tásmân Manu-savó[7]; yáthé 'ndro devânâṃ yáthâ Mánur manushyâṇâm evám bhavati yá eváṃ vidvân etáyé 'shṭyâ yájate. díg-vatîḥ puro-'nuvâkyâ bhavanti, sárvâsâṃ diçâm abhí-jityai ‖ 3 ‖ asya rudró 'çântaḥ, sushuvâṇénaí, 'kacatvâriꣳçac ca ‖ 15 ‖

---

14. [3] wozu diese beiden Wörter zugefügt sind, ist nicht ersichtlich, da kein anderer anuv. mit agnaye gây° beginnt. [4] °tyai carúḥ W.

15. eteshâṃ havishâm utpattim abhidhâya prayogam vidhatte. [1] âdhânasiddhe. [2] mathitvâ. [3] vallîrûpaḥ sthâpitaḥ. [4] paçuḥ. [5] krûraḥ. [6] cayanena nishpâdyate. [7] zu s° s. P. 6, 10.

7, 5, 14, 1. — agnîshomîya ity ágnî-somîyâḥ — upotthâyety úpa-utthâyâ — prâṇâ iti pra-ánâḥ — atho iti — chandobhir iti chandâḥ-bhiḥ — abhijityâ ity ábhi-jityâḥ | iti — abhijityâ ity abhi-jityai — puronuvâkyâ iti puraḥ-anuvâkyâḥ.

16. [a] yáḥ prâ-'ṇató ni-misható mahi-tvaí 'ka íd râjâ jágato babhûva | yá íṣe asyá dvi-pádaç cátush-padaḥ kásmai devâya havíshâ vidhema ‖ [b] upayâmá-gṛihîto 'si, prajâ--pataye tvâ júshṭaṃ gṛihṇâmi, tásya te dyaúr mahimâ nákshatrâṇi rûpám, âdityás te téjas, tásmai tvâ mahimné prajâ-pataye svâhâ[3] ‖ 1 ‖ yáḥ prâṇató dyaúr[4] âdityò[4], 'shṭâtriṃçat[5] ‖ 16 ‖

B. 3, 8, 18, 5. — K. Aç. 5, 13. — prâṇata iti pra-anataḥ — mahitveti mahi-tvâ.

17. [a] yá âtma-dâ bala-dâ yásya víçva upâ-''sate pra--çishaṃ yásya devâḥ | yásya châyâ 'mṛitaṃ yásya mṛityúḥ kásmai devâya havíshâ vidhema ‖ [b] upayâmá-gṛihîto 'si, prajâ-pataye tvâ júshṭaṃ gṛihṇâmi, tásya te pṛithivî mahimaú 'shadhayo[1] vánaspátayo[1] rûpám, agnís te téjas, tásmai tvâ mahimné prajâ-pataye svâhâ[1] ‖ 1 ‖ yá âtmadâ, ékân ná catvâriṃçát ‖ 17 ‖

B. 3, 8, 18, 5. — âtmadâ ity âtma-dâḥ | baladâ iti bala--dâḥ — viçvé | upâsata ity úpa-âsate — amṛitam.

18. â bráhman brâhmaṇó brahma-varcasî jâyatâm, â 'smín râshṭré râjanya ishavyàḥ çûro mahâ-rathó jâyatâṃ, dógdhrî dhenúr, vódhâ 'naḍvân[1], âçuḥ sáptiḥ, púraṃdhir[1]

---

16. pûrvasya mahimâkhyagrahasya mantraḥ. [1] so schon IV, 1, 8, 4. [2] so (°e a°) AW, s. P. II, 3. 1, 61. [3] ohne avagraha. [4] weshalb diese beiden Wörter in ACD zugefügt sind (in W fehlen sie), ist nicht ersichtlich, da kein andrer anuv. mit yaḥ prâṇato beginnt. [5] prâṇatò 'shṭâtr° W.

17. dvitîyagrahamantraḥ. [1] ohne avagraha.

18. annahomamantrâḥ. [1] ohne avagraha.

yóshâ, jishṇú rathe-shṭhâḥ, sabhéyo yúvâ, " 'syá yájamâ-nasya vîró jâyatâṃ, nikâmé-nikâme naḥ parjányo varshatu, phalínyo na óshadhayaḥ[1] pacyantâṃ, yoga-kshemó naḥ kalpatâm ‖ 1 ‖ á bráhmann, ékacatvâriṃçat ‖ 18 ‖

B. 3, 8, 13, 1-3. 18, 5. — K. Aç. 5, 14. — Vs. 22, 22. Ç. 13, 1, 9, 1-9. Kâ. 20, 4, 11. — eti | asmin — anadvân — jishṇuḥ — eti | asya.

19. [a] á 'krân vâjí pṛithivím agníṃ yújam akṛita vâjy árvâ; " 'krân vâjy antárikshaṃ[1] vâyúṃ yújam akṛita vâjy árvâ; dyâṃ vâjy á 'kraṃsta súryaṃ yújam akṛita vâjy árvâ. [b] 'gnís te vâjin yúñjn, ánu tvâ " rabhe, svastí[1] mâ sám pâraya; vâyús te vâjin yúñjn, ánu tvâ " rabhe, svastí[1] mâ sám ‖ 1 ‖ pârayâ; "dityás te vâjin yúñjn, ánu tvâ " rabhe, svastí mâ sám pâraya. prâṇa-dhṛíg asi prâ-'ṇám me dṛiṃha, vyâna-dhṛíg asi vy-ânám me dṛiṃhâ, 'pâna-dhṛíg asy apâ-'nám me dṛiṃha; cákshur asi cákshur máyi dhehi, çrótram asi çrótram máyi dhehy, âyur asy âyur máyi dhehi ‖ 2 ‖ vâyús te vâjin yúñjn ánu tvâ " rabhe svastí mâ sám, tricatvâriṃçac ca ‖ 19 ‖

K. Aç. 5, 15. — eti | akrân — vâjî | arvâ | eti | akrân | vâjî — vâjî | arvâ — vâji | eti | akraṃsta — vâjî | arvâ | agniḥ — yuñ | anv iti | tvâ | eti | rabhe — prâṇadhṛig iti prâṇa-dhṛik — vyânam iti vi-ânam.

20. jájni bîjaṃ, várshṭâ parjányaḥ, páktâ[1] sasyáṃ, su-pippalâ óshadhayaḥ[2], sv-adhicaraṇé 'yáṃ, sû-'pasadanò 'gníḥ, sv-adhyakshám antárikshaṃ[2], su-pâváḥ pávamânaḥ, sû-'pasthânâ dyaúḥ, çivám asaú tápan, yathâ-pûrvám aho-

19. açvânumantraṇam. [1] ohne avagraha.
20. anye annahomamantrâḥ. [1] pâkaçîlam. [2] ohne avagraha.

-râtré[3], pañca-daçíno 'rdha-mâsâs, trio̱çíno mâsâḥ, kḷiptâ ṛitávaḥ, çântáḥ saṃ-vatsaráḥ ‖ 1 ‖ jájny, ékatrio̱çat[4] ‖ 20 ‖

B. 3, 8, 18, 5. — K. Aç. 5, 17. — ahoṛâtre ity áhaḥ-râtre.

21. âgneyò 'shṭâ-kapâlaḥ, saumyáç carúḥ, sâvitrò 'shṭâ-kapâlaḥ, paushṇáç carú, raudráç carúr, agnáye vaiçvânarâya[1] dvâdaça-kapâlo mṛigâ-"kharé yádi nâ"-gáched, agnáye 'o̱ho-múce 'shṭâ-kapâlaḥ, sauryám páyo, vâyavỳa âjya-bhâgaḥ ‖ 1 ‖ âgneyáç, cáturvio̱çatiḥ ‖ 21 ‖

B. 3, 9, 17, 1-5. — K. Aç. 5, 16. — caruḥ — mṛigâkhara iti mṛiga-âkhare — na | âgacḥed ity â-gachét.

22. agnáye 'o̱ho-múce 'shṭâ-kapâla, índrâyâ 'o̱ho-múca ékâdaça-kapâlo, mitrâ-váruṇâbhyâm âgomúg-bhyâm payasỳâ, vâyo-sâvitrá[1] âgomúg-bhyâṃ carúr, açví-bhyâm âgomúg-bhyâṃ dhânâ[2], marúd-bhya enomúg-bhyaḥ saptá-kapâlo, víçvebhyo devébhya enomúg-bhyo dvâdaça-kapâló, 'nu-matyai carúr, agnáye vaiçvânarâya[3] dvâdaça-kapâlo, dyâvâ-pṛithivî'bhyâm ao̱homúg-bhyâṃ dvi-kapâláḥ ‖ 1 ‖ agnáye 'o̱ho-múce trio̱çát ‖ 22 ‖

4, 7, 15, 1-7. — K. Aç. 5, 19. — ao̱homuca ity áo̱haḥ-mucé — vâyosâvitra iti vâyo-sâvitraḥ — dhânâḥ.

23. agnáye sám anamat[1] pṛithivyaí sám anamad, yáthâ 'gniḥ pṛithivyâ[2] sam-ánamad[3] evám máhyam bhadrâḥ sáṃ-natayaḥ sáṃ namantu; vâyáve sám anamad

---

20. [3] s. P. 4, 11. [4] so W, jajneka° AD, jajnityeka° C.

21. açvasya rogâdinimitte prâpte práyaçcitteshṭayaḥ. [1] ohne avagraha. [2] açvanivâsasthâne.

22. daçahavir mṛigâreshṭiḥ. [1] zu s° s. P. 6, 8; vâyuç ca savitâ ca vâyosâvitraḥ (!), vâyusavitṛibhyâm ity arthaḥ. [2] bhṛishṭayavâḥ. [3] ohne avagraha.

23. saṃnatihomâḥ (annahomeshu). [1] sarvo 'pi yajamânaḥ paricaryâm akarot. [2] sahitaḥ. [3] asmai yajamânâya upakâram akarot.

antárikshâya[4] sám anamad, yáthâ vâyúr antárikshena; sűryâya sám anamad divé sám anamad, yáthâ sűryo divã; candrámase[4] sám anaman nákshatrebhyaḥ sám anamad, yáthâ candrámâ nákshatrair; váruṇâya sám anamad ad-bhyáḥ sám anamad, yáthâ ‖ 1 ‖ váruṇo 'd-bhiḥ; sámne sám anamad ṛicé sám anamad, yáthâ sáma 'rcã; bráhmaṇe sám anamat kshatráya sám anamad, yáthâ bráhma kshatréṇa; rájne sám anamad viçé sám anamad, yáthâ rájâ viçã; ráthâya sám anamad áçvebhyaḥ sám anamad, yáthâ ráthó 'çvaiḥ; prajá-pataye sám anamad bhûtébhyaḥ sám anamad, yáthâ prajá-patir bhûtaíḥ sam-ánamad evám máhyam bhadráḥ sáṃ-natayaḥ sáṃ namantu ‖ 2 ‖ adbhyáḥ sám anamad yáthâ, máhyaṃ, catvári ca ‖ 23 ‖

B. 3, 8, 18, 5. — K. 5, 20. — candramàse | sam iti | anamat — candramâḥ — sâmà | ṛicâ.

24. [a] yé te pánthânaḥ savitaḥ pûrvyâso 'reṇávo ví-tatâ antárikshe[1] | tébhir no adyá[2] pathí-bhiḥ su-gébhî ráksha[3] ca no ádhi[2] ca deva brûhi ‖ [b] námo 'gnáye pṛithivî-kshíte loka-spṛíte, lokám asmai yájamânâya dehi; námo vâyáve 'ntariksha-kshíte loka-spṛíte, lokám asmai yájamânâya dehi; námaḥ sűryâya divi-kshíte loka-spṛíte, lokám asmai yájamânâya dehi ‖ 1 ‖ yé te, cátuçcatvâriṃçat ‖ 24 ‖

B. 3, 9, 4, 3. — K. Aç. 1, 1. — areṇavaḥ — sugebhir iti su-gebhiḥ | rakshà.

25. yó vã áçvasya médhyasya çíro véda çîrshaṇ-

---

23. [4] ohne avagraha.

24. adhvaryur yajamânam vâcayati. [1] ohne avagraha. [2] so (°o a°) AW, s. P. 11, 13. [3] so (°â) AW, s. P. 3, 8. [4] so (°o a°) AW, aus P. mir nicht bekannt.

25. sarvajagadâtmakatvenâ 'çvaḥ stûyate; athavâ virâḍrûpeṇâ 'çvopâ-

-vấn[1] médhyo bhavaty; ushấ vấ áçvasya médhyasya çiraḥ, sũryaç cákshur, vấtaḥ prâ-'ṇáç, candrámâḥ[2] çrótraṃ, díçaḥ pấdâ, avântara-diçấḥ párçavo, 'ho-râtré[3] ni-meshò, 'rdha-mâsấḥ párvâṇi, mấsâḥ saṃ-dhấnâny, ṛitávó 'ñgâni, saṃ-vatsará âtmấ[4], raçmáyaḥ kéçâ, nákshatrâṇi rûpáṃ, tấrakâ asthấni, nábho mâṁsấny, óshadhayo[2] lómâni, vánaspátayo[2] vấlâ, agnír múkhaṃ, vaiçvânaró[2] vy-ấttam ‖ 1 ‖ samudrá[2] udáram[2], antáriksham[2] pâyúr, dyấvâ-pṛithivî[3] âṇḍaú, grấvâ çépaḥ, sómo réto, yáj jañjabhyáte tád ví dyotate, yád vi-dhûnuté tát stanayati, yán méhati tád varshati, vấg evấ 'sya vấg; áhar vấ áçvasya jấyamânasya mahimấ purástâj[2] jâyate rấtrir enam mahimấ paççấd ánu jâyata, etaú vaí mahimấnâv áçvam abhítaḥ[2] sám babhûvatur; háyo devấn avahad[5] árvấ 'surân vâjî́ gandharvấn áçvo manushyânt; samudró[2] vấ áçvasya yóniḥ samudró bándhuḥ[6] ‖ 2 ‖ vyấttam, avahad, dvấdaça[7] ca ‖ 25 ‖

(B. 3, 9, 23.) — Ç. 10, 6, 4, 1. — çîrshaṇvân iti çîrshaṇ-vân — ushâḥ | vai — ahorâtre ity áhaḥ-râtre — keçấḥ — vyâttam iti vi-âttam — avahat — samudraḥ | vai | açvasya | yoniḥ | samudraḥ ‖ 2 ‖

gấvo, gấvaḥ síshâsantiḥ, prathamé mâsí, samânyò[8], yádi sómau, shaḍahaír, utsṛíjyă3ṃ[9], devấnâm, arkyèṇa, cármấ 'va, pṛithivyaí, datváte, kás tvâ, 'gnáye, yó vaí, yáḥ prâṇató, yá âtmadấ, á bráhmann, á 'krân vâjî́, jájni[10] bîjam, âgneyò 'shṭấkapâlo, 'gnáye 'ho-

---

sanapratipâdako 'yam anuvâkaḥ prakaraṇâd utkṛishyo 'panishadâdau drashṭavyaḥ; ata eva Vâjasaneyina etadarthapratipâdakam brâhmaṇam upanishadâdâv âmananti (die Kâṇva nämlich, am Beginn des Bṛihad-âraṇyaka). [1] s. P. 13, 13. [2] ohne avagraha. [3] s. P. 4, 11. 12. [4] hier beginnt Wb. [5] unbetont. [6] ? so (samudro handhuḥ) F in der Text-Aufführung und im Comm., ebenso der Comm. zu P. 18, 1; aber alle Text-Mss. (ACDW. Wb.) haben nur: yóniḥ samudráḥ, was theils keinen Sinn giebt, theils auch gegen die Angabe der Wortzahl des anuvâka (s. Anm.[3]) verstöfst; s. Whitney p. 354. 355. Das Çatap. liest: samudrá evấ 'sya bándhuḥ samudró yóniḥ (in beiden Recensionen). [7] so (dvấdaça) ACDW. Wb.; also nach avahat zwölf Wörter, während es ohne bandhuḥ nur elf sind! [8] samânyà ríco W. Wb. [9] °jyấṃ ACD. [10] á 'krâṃ jájni DW. und prima manu in Wb.

-múce, 'gnáye[11] sám anamad, yé te pánthâno[12], yó vâ áçvasya médhyasya çíraḥ, páñcaviṁçatiḥ ‖ 25 ‖

gávaḥ (1, 1), samânyàḥ (4, 1), sávanam ashṭâbhír (7, 4), vâ eté devákṛitaṁ câ (9, 4), 'bhijítyâ[13] íty âhur (15, 3), váruṇo 'dbhíḥ sámne (23, 2), cátuḥpañcâçat ‖ 54 ‖

iti taittirîyasaṁhitâyâṁ saptamakâṇḍe pañcamaḥ prapâṭhakaḥ ‖

iti saptamaṁ kâṇḍam ‖ 7 ‖

samâptâ ce 'yaṁ taittirîyasaṁhitâ ‖

---

25. [11] °múce 'shṭákapâlo 'gnáye D. W. Wb. [12] panthâno fehlt W. Wb. [13] vâ eté 'bhijítyâ W. Wb.

Appendix.

1. sûcîpattram.

kâṇḍa I.

1. puroḍâçîyam 1, 1-18. (B. III, 2, 1 - 3, 9).

1, 1-13 darçapûrṇamâsamantrâ âdhvaryavâḥ; 1-3 parvadinakartavyam, 1. vatsâpâkaraṇam, 2. barhirâharaṇam, 3. dohaḥ; — 4-13 pratipaddinakartavyam, 4. havirnirvâpaḥ, 5. vrîhyavaghâtaḥ, 6. peshaṇam, 7. kapâlopadhânam, 8. puroḍâçaçrapaṇam, 9. vediḥ, 10. âjyagrahaṇam, 11. idhmâbarhiḥsrucâm prokshaṇâdi, 12. âghârau, 13. srugvyûhanâdi.

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 1, 1 - 2, 2).

2. adhvaraḥ 2, 1 - 3, 13. (VI, 1, 1 - 4, 3).

2, 1-13. somakrayapraçnaḥ; 1. prâcînavaṅçaçâlâkhyapraveçaḥ, — 2. vratasampâdanadîkshâ, — 3. devayajanam, — 4. somakrayaṇîgamanam, — 5. somakrayaṇîpadasaṃgrahaḥ, — 6. somonmânam, — 7. somakrayaḥ, — 8. somasya çakaṭâropaṇam, — 9. âropitasya somasya prâcînavaṅçam prati gamanam, — 10. âtithyeshṭiḥ, — 11. upasadaḥ, — 12. uttaravediḥ, — 13. havirdhânamaṇḍapanirmâṇam; —

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 2, 2, 2-3).

3, 1-11. agnîshomîyapaçupraçnaḥ, 1. sadonirmâṇam, — 2. havirdhânagatoparavanirmâṇam, — 3. 4. dhishṇiyâḥ, — 5. yûpachedaḥ, — 6. yûpasthâpanam, — 7. paçor upâkaraṇam, — 8. paçoḥ saṃjnapanam, — 9. vapotkhedaḥ, — 10. vasâhomaḥ, — 11. gudakâṇḍeno 'payaṭsaṃjnakahomâḥ; — 12. 13. somâbhishavaḥ, 12. vasatîvarîṇâṃ grahaṇam, 13. somasya çakaṭâd upâvarohaḥ; —

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 2, 2, 3 - 4, 3).

3. grahâḥ 4, 1-42 (VI, 4, 4 - 5, 9. A. III, 16-21).

4, 1-42. grahapraçnaḥ; 1. abhishavaḥ, — 2. upâṅçugrahaḥ, — 3. antaryâmaḥ, — 4. aindravâyavaḥ, — 5. maitrâvaruṇaḥ, — 6. 7. âçvinaḥ, — 8. 9. çukrâmanthinau, — 10. 11. âgrayaṇaḥ, — 12. ukthyaḥ, — 13. dhruvaḥ, — 14. ṛitugrahâḥ, — 15. aindrâgnaḥ, — 16. vaiçvadevaḥ, — 17-19. marutvatîyâḥ, — 20. 21. mâheudraḥ, — 22. âdityaḥ, — 23-25. sâvitraḥ, — 26. vaiçvadevaḥ, — 27. pâtnîvataḥ, — 28. hâriyojanaḥ, — 29-31. atigrahâḥ, — 32-34. aguau, — 35. 36. açvamedhe, — 37-42. shoḍaçî.

4. dâkshiṇâni 4, 43-45 (VI, 6, 1-3).

43. dakshiṇâ, — 44. samishṭayajurhomaḥ, — 45. avabhṛithaḥ; — 46. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 2, 4, 4-8).

6[1]). punarâdheyam 5, 1-4.

5, 1. punarâdheyasya pradhânavidhiḥ, — 2. yâjyâdyaṅgajâtam; — 3. âdhânamantrâḥ, — 4. tadvyâkhyânam.

7. agnyupasthânam 5, 5-10.

5. 6. agnyupasthânamantrâḥ, — 7. 8. tadvyâkhyânam; — 9. upasthânasyâ 'gnihotrâṅgatâ, — 10. pravatsyato yajamânasyâ 'gnyupasthânamantrâḥ, dârçikayâjamânamantrâç ca.

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 2, 5, 1 - 6, 5).

8. aishṭikam yâjamânam 6, 1-6 (I, 6, 10 - 7, 6).

6, 1. âjyagrahaṇam, — 2. havirhomaḥ, — 3. bhakshya iḍâdibhâgaḥ, — 4. annyâjâdiçeshâhutiḥ, — 5. âpyâyanâdimantrâḥ, — 6. sûryopasthânâdimantrâḥ.

9. aishṭikayâjamânavidhiḥ 6, 7 - 7, 6 (I, 5, 10, 3 - 6, 6, 4).

7. devatâparigrahaḥ, — 8. yajnâyudhasambhṛitiḥ, — 9. dvâdaçadvamdvasampattiḥ, — 10. haviḥsâdanam, — 11. âçrâvaṇâdimantrâḥ.

12. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 2, 7, 1-5.

7, 1. iḍânumantraṇam, — 2. iḍâyâḥ praçaṅsâ, — 3. anvâhâryaḥ, — 4. çeshâhutyannmantraṇam, — 5. âpyâyanâdimantrâḥ, — 6. upasthânâdimantrâḥ.

10. vâjapeyaḥ 7, 7-12 (B. I, 3, 5-9).

7 - 12. âdhvaryavamantrâḥ, 7. rathamantrâḥ, 8. rathadhâvanamantrâḥ, 9. yûpârohaṇam, 10. annahomâḥ, 11. ujjitimantrâḥ, 12. atigrâhyamantrâḥ.

13. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 2, 8, 1-6).

12[2]). râjasûyaḥ 8, 1-21 (B. I, 6, 1 - 8, 10).

8, 1. ânumatâdayo 'shṭau yâgâḥ; 2-7. câturmâsyâni, 2. vaiçvadevâkhyam prathamam parva, 3. varuṇapraghâsâkhyaṃ dvitîyam parva, 4-6. sâkamedhâkhyaṃ tṛitîyam parva, 4. pradhânahaviṅshi, 5. mahâpitṛiyajnaḥ, 6. tryambakapuroḍâçâḥ, 7. çunâsîryâdikarmacatushṭayam, — 8. devikâdikarmashaṭkam, — 9. ratninâṃ haviṅshi, — 10. devasuvâṃ haviṅshi, — 11. abhishekajalamantrâḥ, — 12. abhishekajalasaṃskâramantrâḥ, — 13. digvyâsthâpanamantrâḥ, — 14. abhishekaḥ, — 15. rathena vijayaḥ, — 16. sarvaiḥ sevyatvam, — 17. saṃsṛipâṃ haviṅshi, — 18. daçapeyaḥ, — 19. diçâm aveshṭayaḥ, paçudvayaṃ, sâtyadûtânâṃ haviṅshi ca, — 20. prayujâṃ haviṅshi, — 21. sautrâmaṇyâ mantrâḥ paçavo haviṅshi ca.

22. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 2, 9, 1 - 10, 5).

kâṇḍa II.

13. kâmyâḥ paçavaḥ 1, 1-10.

1, 1. bhûtikâmâdînâṃ çvetâdyâḥ paçavaḥ, — 2. varuṇagṛihîtâdînâm, — 3. jayakâmâdînâm, — 4. brahmavarcasakâmâdînâm, — 5. paçukâmâdiuâm,

---

[1]) zu kâṇḍa 5 s. das zu I, 5, 1 Bemerkte.

[2]) zu kâṇḍa 11 s. das zu I, 8, 1 Bemerkte.

— 6. grâmakâmâdînâm, — 7. 8. brahmavarcasakâmâdînâm, — 9. anûdyakâmâdînâm, — 10. naimittikâḥ paçavaḥ.

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 2, 11, 1-6).

14. kâmyâ ishṭayaḥ 2, 1 - 4, 13.

2, 1. prajâkâmâdînâm ishṭayaḥ, — 2. pâthikṛitâdyâḥ, — 3. kâmukeshṭyâdyâḥ, — 4. annavadyâgâdyâḥ, — 5. abhiçastishṭyâdyâḥ, — 6. âdityacarvâdyâḥ, — 7. aindracarvâdyâḥ, — 8. anvṛijupramukhâḥ, — 9. abhicârâdyâḥ, — 10. saumâraudrâdyâḥ, — 11. aindrâdyâḥ.

12. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 3, 2, 1-9).

3, 1. bhûtikâmâdînâm caravaḥ, — 2. mṛityubhîtâdînâm ishṭayaḥ, — 3. yajnavibhrashṭâdînâm, — 4. svargakâmâdînâm, — 5. râjayakshmagṛihîtasye 'shṭiḥ, — 6. annâdanaçaktikâmasya tridhâtur yâgaḥ, — 7. sarvapṛishṭhâ viryakâmâbhiçastayoḥ, — 8. cakshushkâmasya trihavishke 'shṭiḥ, — 9. grâmakâminaḥ sâṃgrahaṇî 'shṭiḥ, — 10. âyushkâmeshṭimautrâḥ, — 11. dîrgharogy-âyurarthinor ishṭiḥ, — 12. açvadâniua ishṭiç catnshkapâlâ, — 13. pâpmanâ gṛihîtasye 'shṭiḥ.

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 3, 3, 1 - 4, 4).

4, 1. bhrâtṛivyavataḥ spardhamânasya trihavishke 'shṭiḥ, — 2. tasyaiva vijitisaṃjne 'shṭiḥ, — 3. tasyaiva saṃvargeshṭiḥ, — 4. gârmntaç caruḥ prajâpaçvarthinoḥ, — 5. citrâyâgasya upahomamantrâḥ, — 6. paçukâmasya citrâyâgaḥ, — 7-10. kârîrîshṭiḥ, 7. prâgghomamantrâḥ, 8. kârîryuttarabhâgasthâ mantrâḥ, 9. prâcyâñgamantravyâkhyânam, 10. nttarahhâgasthamantravyâkhyânam, — 11. traidhâtaviye 'shṭiḥ, — 12. traidhâtaviyasya devatâ, — 13. aindrâbârhaspatyaç caruḥ (çaktistamhhauivârakaḥ).

14. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 3, 5, 1 - 9, 3).

15. dârçyam brâhmaṇam 5, 1-6. 11 (3-9). 6, 1-6.

5, 1. panrṇamâsîgatasyâ 'gnishomîyapnroḍâçasyo 'podghâtaḥ, — 2. agnîshomîyayâgaḥ pûrṇimâdine, — 3. amâvâsyâyâm sâṃnâyyayâgaḥ, — 4. âgnâvaishṇavâdayaḥ, — 5. ahhyudayeshṭyâdayaḥ, — 6. darçapûrṇamâsayoḥ somayâgena saha paurvâparyam.

38 [1]). dârçyam hautram 5, 7-11 (1-3). 6, 7-10.

7. 8. sâmidhenîmantrâḥ, — 8. pravarauividâdayaḥ, — 10. naimittikyaḥ kâmyâç ca sâmidhenyaḥ, — 11. hotnr niyamaviçesho, (3-9) 'dhvaryor âghârâdiviçeshaç ca.

12. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 3, 11, 1 - 4, 2, 4).

15. dârçyam brâhmaṇam (Fortsetzuug).

6, 1. prayâjâḥ, — 2. âjyabhâgau, — 3. âgneyapuroḍâçaḥ, — 4. vedinirmâṇam, — 5. harhirvishayaprayogaḥ, — 6. upâñçuyâjasvishṭakṛitau.

38 [1]). dârçyam hautram (Fortsetzuug).

7. iḍopahvânavidhiḥ, — 8. iḍâprâçitrabhakshaṇam, — 9. anûyâjâḥ sûktavâkavyâkhyâ ca, — 10. çamyuvâkamantravyâkhyâ patnîsaṃyâjâç ca,

11. saṃvargeshṭihantramautrâḥ (zu II, 4, 3, 1 - 4, 3). — 12. pitriyajnasya havishâṃ hautram.

---

[1]) s. das zu II, 5, 7 Bemerkte.

kâṇḍa III.

16. aupânuvâkyam I, 1 - 5, 10.

I, 1-10. somaçeshaḥ, 1. dikshitena vaktavyâ mantrâs tadvidhayaç ca, — 2. somopasthânamantrâḥ, — 3. somakrayaṇîpadâñjanâdividhayaḥ, — 4. paçûpakaraṇamantrâḥ, — 5. teshâm mantrâṇâm hrâhmaṇam, — 6. abhimarçanavidhayo mantraviçeshâç ca, — 7. spardhâyuktasya viçeshavidhayaḥ, — 8. upâṅçugrahasaṃyuktâ mantrâḥ, — 9. savanâhntyâdimantrâḥ, — 10. pravṛitahomâdimantrâḥ.

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 4, 6, 1 - 10, 3).

2, 1-10. somaçeshaḥ. 1. pavamânagrahâḥ, — 2. savanâni, — 3. somâvekshaṇam, — 4. sphyâdyupasthânamantrâḥ, — 5. hhakshamantrâḥ, — 6. pṛishadâjyam (mantraç ca dadhigharmagaḥ), — 7. stutaçastre, — 8. tṛitiyasavanagatâ mâdhyaṃdinasavanagatâ homaviçeshamantrâḥ (prasthitayâjyâkhyahomâdyâḥ), — 9. pratigaraḥ sâṅgaḥ samantraḥ, — 10. pratinirgrâhyamantrâḥ.

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 4, 11, 1-6).

3, 1-10. somaçeshaḥ. 1. atigrâhyagatâ mantrâḥ, — 2. stotropâkaraṇapratigarâṅgamantrâḥ, — 3. adâhhyâṅçugrahârthâ mantrâḥ, 4. teshâm brâhmaṇam, — 5. dvâdaçâhasya çeshâḥ pṛiçnigrahâkhyâ unmâṇaviçeshâḥ, — 6. gavâmayanagatâḥ parasaṃjnakâ atigrâhyaviçeshâḥ, — 7. somâṅgatvenâ "çrâvayety-âdayo mantrâ vidhîyante, — 8. avahhṛithâṅgahomâdayaḥ (vedidâhaḥ), — 9. jîrṇavṛishahhâlamhhaḥ, — 20. pâçukaṃ garhhapráyaçcittam.

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu II, 4, 13, 1. III, 4, 9, 1-7).

4, 1-11. kâmyâ naimittikâḥ. 1. vaçâgarhhasya darçananimittâḥ pûrvoktâ (3, 10) mantrâ vyâkhyâyante, — 2. bhûtyâdikâmasya vaçâlamhhârthâ mantrâḥ, — 3. tadvidhiḥ, — 4. jayâkhyamantra-taddhomâḥ, — 5. abhyâtânâḥ, 6. taddhomavidhiḥ, — 7. râshṭrabhṛinmantrâḥ, 8. teshâṃ kâmyâḥ prayogâḥ, 9. devikâhavîṅshi, — 10. prayâṇaṃ karishyato 'gnihotriṇo 'gnisamâropaṇam (vâstoshpatiyuto homaḥ).

11. kâmyeshṭiyâjyâḥ (zu I, 8, 10, 1. 2).

5, 1-10. someshṭyoḥ çeshaḥ. 1. darçapûrṇamâseshṭyaṅgahhûtâ 'nvârambhaṇîye 'shṭiḥ, — 2. sanmikahrahmatvavidhiḥ (stomahhâgâḥ), — 3. vishṇvatikramaḥ, — 4. atîmokshajape mantrâḥ, — 5. âdityagrahamantrâḥ, — 6. patnîvishayâ mantrâḥ (yoktrahandhâdi°), — 7. darçapûrṇamâsâṅgahhûtânâṃ srucâṃ vṛikshaviçeshâḥ, — 8. dadhigrahamantrâḥ, 9. tadvidhiḥ, — 10. gavâmayane 'tigrâhyâḥ prâṇagrahâç ca.

11. pâçukahautropayogimantrâḥ (zu B. III, 6, 1, 1-3).

kâṇḍa IV.

17. agniḥ I, 1 - 6, 5 (V, 1, 1 - 4, 7).

I, 1-10. ukhyo 'gniḥ. 1. ahhryâdânam, — 2. mṛidâkrântiḥ, — 3. khananam, — 4. mṛidâharaṇam, — 5. nkhânirmâṇam, 6. tatsaṃskâraḥ, — 7. pañcapaçvaṅgahhûtâ âgnikyaḥ samidhenyaḥ, — 8. prayâjayâjyâ âprînâmakâḥ, — 9. agnyutpâdanam, 10. agnidhâraṇam.

11. câturmâsyagate vaiçvadevâkhye prathame parvaṇi vihitânâṃ havishâṃ yâjyânnvâkyâḥ (zu I, 8, 2).

2, 1-10. citikshetram. 1. âsandyâm ukhyâgnisthâpanam, — 2. tasyâ 'gner upasthânaṃ (vâtsapreṇa), — 3. cayanârthasya devayajanasya parigrahaḥ

(vahner ukhyasya cayanadeçam prati nayanam), — 4. gârhapatyacayanam, — 5. âhavaniyacayanârtham bhuvaḥ karshaṇam, — 6. oshadhivâpaḥ, — 7. loshṭakshepâdikam, — 8. rukmâdyupadhânam, — 9. svayamâtṛiṇṇâdishṭakopadhânam, — 10. paçuçirshopadhânam.

11. câturmâsyeshu varuṇapraghâsâkhye dvitiye parvaṇi yâjyânuvâkyâḥ (zu I, 8, 3).

3, 1-12. pañca citayaḥ. 1-3. prathamâ citiḥ, 1. apasyâbhidhânâ ishṭakâḥ, 2. prâṇabhṛita ishṭakâḥ, 3. apânabhṛita ishṭakâḥ; — 4. 5. dvitîyâ citiḥ, 4. âçvinyâkhyâ ishṭakâḥ, 5. vayasyâkhyâ ishṭakâḥ; — 6. 7. tṛitîyâ citiḥ, 6. svayamâtṛiṇṇâdyâ ishṭakâḥ, 7. bṛihatyâkhyâ ishṭakâḥ; — 8-11. caturthî citiḥ, 8. 9. akshṇayâstomîyâ ishṭakâḥ, 10. sṛishṭiṇâmakâ ishṭakâḥ, 11. vyushṭyâkhyâ ishṭakâḥ; — 12. pañcamyâm citâv asapatnâdyâ ishṭakâḥ.

13. câturmâsyeshu sâkamedhâkhye tṛitîye parvaṇi yâjyânuvâkyâḥ (zu I, 8, 4).

4, 1-11. pañcamaciteḥ çeshaḥ. 1. stomabhâgâkhyâ ishṭakâḥ, — 2. nâkasad-âkhyâḥ, — 3. pañcacoḍâdayaḥ, — 4. chando-'bhidhâḥ, — 5. sayugâdayaḥ, — 6. viçvajyotirâdyâḥ, — 7. bhûyaskṛidâdayaḥ, — 8. indratanvâkhyâḥ, — 9. yajnatanvâkhyâḥ, — 10. nakshatreshṭakâḥ, — 11. ṛitavyâkhyâḥ.

12. (mahâpṛishṭham) yâjyânuvâkyâḥ açvamedhaprakaraṇe (zu VII, 5, 14).

5, 1-11. rudrâdhyâye cityâgnau homaḥ. 1. rudrasya prasâdanam, — 2-4. uhhayatonamaskârâṇi yajûṅshi, — 5-9. anyataratonamaskârâṇi yajûṅshi, — 10. ṛigrûpâḥ kecin mantrâḥ, — 11. çishṭâ ṛicaḥ çisiṭâni yajûṅshi ca.

6, 1-5. (vikarshaḥ) agnisaṃskṛitiḥ. 1. parishecanavikarshaṇâdayaḥ, — 2. vaiçvakarmaṇahomaḥ, — 3. agnipraṇayanam, — 4. (tadaṅgam) apratirathasûktam, — 5. agnisthâpanam (cityârohaṇâdayo mârutahomântâ aṅgaviçeshâḥ).

24[1]). açvamedhaḥ 6, 6-9.

6-9. mahâpṛishṭham (pṛishṭhya). 6. açvamedhakartuḥ rathasajjikaraṇa-kavacasvîkârâdîny aṅgâni; — 7-9. açvastomîyâ mantrâḥ pañcatriṅçat.

17. agni (Schluſs) 7, 1-14.

7, 1-14. vasordhârâdayaḥ çishṭâḥ saṃskârâḥ. 1-11. vasordhârâ (6. ardhendrâṇi, 8. yajnâyudhâni), — 12-14. vihavyaḥ, 12. vâjaprasavîyahomaḥ, 13. agniyogaḥ (punaçcitiḥ), 14. vihavyâkhyâ ishṭakâḥ.

15. (pṛishṭhya, mahâpṛishṭhya) açvamedhasamhandhinyo yâjyânuvâkyâḥ (zu VII, 5, 22).

kâṇḍa V.

18. agnividhiḥ, pûrvaṃ kâṇḍam 1, 1-4, 12 (IV, 1, 1-7, 14).

1, 1-10. ukhyâgniḥ. 1. sâvitrâhutir ahhreç ca svîkâraḥ, — 2. mṛitkhanaṃ gachann açvenâ "kramayed bhuvam, — 3. utkramayyâ 'çvam hhûsaṃskâro jaiâdibhiḥ, — 4. mṛidaṃ khâtvâ samhharec carmapattrayoḥ, — 5. samhhṛitâṃ etâṃ „yajnahhûmau samâharet, — 6. ukhâṃ nirmimîta, —

[1]) s. das zu IV, 6, 6 Bemerkte.

7. saṃskaroti tâm, — 8. paçavaḥ, — 9. vahner nkhyasya janiḥ, — 10. nkhyaṃ dadhîta.

11. (daharapṛishṭham) açvasyâ "priyaḥ.

2, 1-10. citynpakramaḥ. 1. âsandyâṃ vahnyavasthitiḥ, vâtsapreṇâ 'py npasthânam, — 2. ukhyanayanam, — 3. gârhapatyaṃ cinoti, — 4. nkhyâgniṃ tatra saṃvapet, — 5. kṛishati kshetram, — 6. atra sikatâdikaṃ vapet, — 7. rukmâdy upâdadhyât, — 8. sthâpayet svayamâtṛiṇṇâm, — 9. ukhâdin, — 10. apasyâç ca prâṇahbṛitas tathâ 'pânabhṛitaç citan prathamâyâm npâdadhyât.

11.12. (daharapṛishṭham) âçvamedhikau, 11. sûcîbhir asipathaḥ kḷiptiḥ, 12. viçasanam.

3, 1-11. citicatnahṭsyam. 1. dvitîyasyâṃ citâv âçvinyaḥ, ṛitavyâḥ, prâṇahbṛitaḥ, apasyâḥ, vayasyâḥ, — 2. tṛitîyasyâṃ citan svayamâtriṇṇâḥ, diçyâḥ, prâṇabhṛitaḥ, bṛihatyaḥ, bâlakhilyâḥ, — 3. 4. caturthyâṃ citau akshṇayâstomiyâḥ, sṛishṭayaḥ, vyushṭayaḥ, — 5-8. pañcamyâṃ citau, 5. asapatnâkhyâ virâḍâkhyâç ca, 6. atomahhâgâkhyâḥ, 7. nâkasatsaṃjnakâḥ, coḍâkhyâḥ, svayamâtṛiṇṇâ, vikarṇî, 8. chando'bhidhâḥ, — 9-11. avaçishṭâḥ yathâciti, 9. sayujaḥ, maṇḍalâkhyâḥ, viçvajyotishaḥ, 10. vṛishṭisani-saṃyânikâbhidhâḥ, âdityâkhyâḥ, ghṛitâkhyâḥ, yaçodâḥ, 11. bhûyaskṛid-agnirûpâbhidhâḥ, draviṇodâḥ, âyushyâḥ, agnihṛidayâbhidhâ, ṛitavyâḥ.

12. açvamedhasya vidhiḥ.

4, 1-11. citisaṃskâraḥ. 1. ishṭakâ indratanvâkhyâḥ, yajnatanvabhidhâḥ, nakshatrâkhyâḥ, — 2. ṛitavyâḥ, vaiçvadevyaḥ, prokshaṇam, — 3. çatarudrîyahomaḥ, — 4. parishecanaṃ, vikarshaṇaṃ, — 5. vyâghâraṇaṃ, vaiçvakarmaṇâhutiḥ, — 6. samidâdhânam, agnipraṇayanam, apratiratham, — 7. citim âruhya vahniṃ tatra vinikshepet, — 8. vasordhârâ, — 9. vâjaprasaviyaḥ, — 10. vahniyogaḥ, punaçcitiḥ, — 11. kâmyâni, vihavyâḥ.

12. açvamedhîyastotratrayam.

19. agnividhiḥ, nttaraṃ kâṇḍam 5, 1-7, 10.

5, 1-7, 10. çishṭam aṅgam; 5, 1-10. vâyavyapaçvâdyâḥ. 1. dikshaṇîye 'shṭis trihaviḥ, — 2. cayanasya vidhis, tasya phalam, ukhyasya dhâraṇam, — 3. ukhâhntiḥ, puṃçiraḥ, vâmabhṛit, — 4. retaḥsaigâdyâḥ, — 5. hiraṇyeshṭakâdyâḥ, — 6. ahnâṃ rûpâṇi, lokampṛiṇâḥ, — 7. ekayûpâdividhayaḥ, — 8. npasthânâdikam (âtmeshṭakânâm), — 9. âhutyâdikam, — 10. sarpâhntir mahâhomo mokaç ca.

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung, 5, 11-24).

11-24. açvamedhaçeshabhûtâ aikâdaçinâḥ paçavaḥ (jâtibhedâḥ). 11. prathamâ ekâdaçinî, — 12. daçinî, — 13-24. ekâdaçinî daçinî ceti dvau saṃghau yathâyogam.

19. agnividhiḥ (Fortsetznng, 6, 1-10).

6, 1. kumbheshṭakâmantraṇârthâ mantrâḥ (hiraṇyavarṇîyam), 2. tadishṭakopadhânam (caruç ca), — 3. bhûteshṭakâbhishekâdi, — 4. kshetram mâtuṃ homaḥ, — 5. kâni cid dhavîñshi (abhijito 'ṅgam), — 6. praçañsâḥ, tattadvidhyanuvâdataḥ, — 7. dikshâkâlavikalpâḥ, — 8. anvârohaṇâdividhayaḥ, — âsandyndyâmamukhyâni, — 10. cayanasya praçañsâ.

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung, 6, 11-23).

11-20. ashṭâdaçi-nâmânaḥ paçavaḥ (varṇabhedâḥ), — 21. dvandvinaḥ paçavaḥ, — 22. uttame 'hny atirâtre 'nushṭheyâḥ kecit paçavaḥ, — 23. ṛitupaçavaḥ.

19. agnividhiḥ (Fortsetzung, 7, 1-10).

7, 1. citisparçâdikam, — 2. ṛishabheshṭakâdikam, — 3. vajriṇîshṭakopadhânam (citriṇyaç ca vasordhârâḥ), — 4. homaviçeshâ râshṭrabhṛidâkhyâ ishṭakâç ca, — 5. punaḥparindhanâdi, — 6. vratacaraṇâdikam, — 7. âkûtyâhutimantrâḥ, — 8. svayamcitiç ca kûrmâdiḥ, — 9. agnigrahaṇâdikam, — 10. viçeshaḥ paçuçîrsheshu.

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung, 7, 11-26).

11-26. açvamedhâṅgamantrâḥ; 11-24. çarîrahomâḥ.

kâṇḍa VI.

20. adhvarâdînâm trayâṇâm vidhiḥ I, 1-6, 11. VII, 1, 1-3. (I, 2, 1-4, 45).

I, 1-6, 11. somasya mantrâṇâm brâhmaṇam; I, 1-4, 4. adhvaraḥ, 1. prâgvaṅçam kshurakarmâdisaṃskṛitaḥ praviçet, — 2. dîkshâhutayaḥ, — 3. kṛishṇâjinena vastreṇa dîkshâ mekhalayâ, tathâ kṛishṇavishâṇayâ, — 4. daṇḍam ádâya mushṭikaraṇavâgyamau kṛitvâ 'sau dîkshito bhûtvâ niyamân anntishṭhati, — 5. prâyaṇîyâ, — 6. aruṇayâ kraya, — 7. tatprakâraḥ, — 8. padasaṃgrahaḥ, — 9. somonmânam, — 10. anyaiç ca tatkrayaḥ, — 11. krîtaṃ somaṃ çakaṭena nayet.

2, 1. âtithyeshṭiḥ, — 2. tânûnaptram, — 3. upasat, — 4. vediḥ. — 5. vratanirṇayaḥ, — 6. kâmyâ yâgabhûmiḥ, — 7. vedir uttarâ, — 8. vyâghâraṇam, — 9. havirdhânam, — 10. sadaḥ, — 11. uparavâḥ.

3, 1. dhishṇiyâḥ, — 2. agnishomapraṇayanam, — 3. yûpakhaṇḍanam, — 4. sthâpayed yûpam, — 5. vahnim mathnâti, — 6. niyunakti paçum, — 7. sâmidhenyaḥ, âghâran, prayâjâḥ, — 8. hiṅsanam paçoḥ, — 9. vapâhomaḥ, — 10. avadânâni, — 11. anûyâjâḥ.

4, 1. gudayâgaḥ, — 2. vasatîvaryaḥ, — 3. somopâvaharaṇam, — 4. somonmânam. — 5-5, 11. grahâḥ. 5. upâṅçuḥ, — 6. antaryâmaḥ, — 7. aindravâyavaḥ, — 8. maitrâvaruṇaḥ, — 9. âçvinaḥ, — 10. çukrâmanthinau, — 11. âgrayaṇaḥ.

5, 1. ukthyagrahaḥ, — 2. dhruvaḥ, — 3. ṛitugrahâḥ, — 4. aindrâgnaḥ, — 5. marutvatîyâ mâhendraç ca, — 6. âdityagrahaḥ, — 7. sâvitraḥ, vaiçvadevaḥ, — 8. pâtnîvataḥ, — 9. hâriyojanaḥ, — 10. kshaye tv âgrayaṇâdînâm punargrahaḥ, — 11. somapâtrâdipraçaṅsâ.

6, 1-11. (dâkshiṇâdini). 1. dâkshiṇâni, — 2. samishṭayajuḥ, — 3. avabhṛithaḥ, — 4. yûpaikâdaçini, — 5. paçvekâdaçini, — 6. pâtnîvatapaçuḥ, — 7. saumyacarughṛitayâgânûhandhyâḥ, — 8. atigrâhyâḥ, — 9. adâbhyaḥ, — 10. aṅçugrahaḥ, — 11. shoḍaçigrahaḥ.

kâṇḍa VII.

I, 1-3. ekâhâḥ. 1. agnishṭomaḥ, — 2. stomapraçaṅsâ, — 3. atirâtraḥ.

23. sattrâyaṇam I, 4-5, 10.

4-2, 10. ahînâḥ, dvirâtrâdayaḥ. 4. Aṅgirasâṃ dvirâtraḥ, — 5-7. Gargatrirâtraḥ, 5. âkhyâyikâ, 6. sahasratamî, tadaṅgabhûtaṃ homâdikam,

7. sahasratamidânam, — 8. catûrâtra Âtreyaḥ, — 9. Jâmadagnyaç catûrâtraḥ, — 10. pañcarâtraḥ.

21. açvamedhaḥ (Fortsetzung) 1, 11-20.

11-20. açvamedhamantrâḥ. 12. açvanâmâni, — 13. nddrâvâḥ, — 14. 15. pûrvahomâḥ, — 16. pûrvadikshâ, — 17. ekaviṅçinî dikshâ, — 18. ṛitudikshâḥ, — 19. açvacaritâni, — 20. sâvitrâṇi.

23. sattrâyaṇam (Fortsetzung) 2, 1-10.

2, 1. shaḍrâtraḥ (s. 4 sârasvatasattradharmâḥ), — 2. saptarâtraḥ, — 3. ashṭarâtraḥ, — 4. navarâtraḥ, — 5. daçarâtraḥ, — 6. ṛitûnâm ekâdaçarâtraḥ, — 7-11. dvâdaçarâtraḥ, 7. kâmyagrahânushṭhânaprakaraḥ, 8. dvâdaçâhasya vyûḍhaprakâraḥ, 9. 10. aharviçeshâḥ, 9. ekâdaçâ 'hâni, 10. dvâdaçam ahaḥ.

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung) 2, 11-20.

11-20. açvamedhagatamantrâḥ.

23. sattrâyaṇam (Fortsetzung) 3, 1-10.

3, 1-5, 10. sattrajâtam; 3, 1. dvâdaçâhagatam avivâkyam ahaḥ, 2. dvâdaçâhayâjinaḥ praçaṅsâ, — 3. trayodaçarâtraḥ, — 4. caturdaçarâtraḥ, — 5. dvitîyaç caturdaçarâtraḥ, — 6. pañcadaçarâtraḥ, 7. dvitîyaḥ pañcadaçarâtraḥ, — 8. saptadaçarâtraḥ, — 9. viṅçatirâtraḥ, — 10. ekaviṅçatirâtraḥ.

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung) 3, 11-20.

11. âpty-âkhyânâm ashṭâhntînâm mantrâḥ, — 12. paryâptinâmakâ mantrâḥ, — 13. âbhûnâmakâ homamantrâḥ, — 14. anubhûnâmakâ mantrâḥ, — 15. vaiçvadevâhutimantrâḥ, — 16. paçvaṅgahomamantrâḥ, — 17. 18. rûpahomamantrâḥ, 17. açvâvayavarûpamantrâḥ, 18. avayavirûpamantrâḥ, — 19. oshadhihomamantrâḥ, — 20. vṛikshamantrâḥ.

23. sattrâyaṇam (Fortsetzung) 4, 1-11.

1. caturviṅçatirâtraḥ, — 2. dvitîyaç caturviṅçatirâtraḥ, — 3. triṅçadrâtraḥ, — 4. dvâtriṅçadrâtraḥ, — 5. trayastriṅçadrâtraḥ, — 6. shaṭtriṅçadrâtraḥ, — 7. ekonapañcâçadrâtraḥ, — 8-11. saṃvatsarasattram, 8. dikshâkâlaḥ, 9. dikshâ upasadaç ca, 10. prâyaṇîyâkhyam uttamam ahaḥ, 11. mâsagatâny ahâni.

24. açvamedhaḥ (Fortsetzung) 4, 12-22.

12. apâvyahomamantrâḥ, — 13. 14. apâṃ homâḥ, — 15. çunaḥ prahâraḥ, — 16. yavyâni (yavyâkhyo homaḥ), — 17. gavyâni (gavyâkhyair mantrair homaḥ), — 18. brahmodyam, — 19. açvasya maraṇottarakâlîna upacâraḥ (râjapatnînâṃ vilâparûpo mṛitâçvopacâraḥ), — 20. jîvato 'çvasyo 'pacâraḥ, — 21. annahomaçeshaḥ (annahomeshu saṃtaty-âkhyo homaḥ), — 22. annahomeshv eva pramukty-âkhyâ homâḥ.

23. sattrâyaṇam (Schlufs) 5, 1-10.

1-10. gavâmayanânâmakaṃ sattraṃ kaiçcid viçeshaiḥ saha, — 2. tasya daçamâsadvâdaçamâsavikalpaḥ, — 3. pṛishṭhyashaḍahavishayo vikalpaḥ, — 4. dvitiyashaṇmâsâtmake uttare pakshasi prakâraviçeshaḥ, — 5.

mâtsaryeṇa pravṛittayor dvayor gavâmayanayor viçeshaḥ, — 7. utsargiṇâm-ayanamîmâṅsâ, — 8-10. mahâvratam, 8. sâmaviçeshâḥ kecit, 9. çatatantuvîṇâdikam (utkrodâdikam), 10. dâsînṛityam.

24. açvamedhaḥ (Schluſs) 5, 11-25.

11. 12. annahomamantrâḥ, 12. çarîrahomamantrâḥ, — 13. paridhimantrâḥ, — 14. 15. daçahaviḥ sarvapṛishṭhâ, 15. eteshâm havishâm utpattim abhidhâya prayogam vidhatte, — 16. pûrvasya mahimâkhyagrahasya mantraḥ, — 17. dvitîyagrahamantraḥ, — 18. annahomamantrâḥ, — 19. açvânumantraṇam, — 20. anye annahomamantrâḥ, — 21. prâyaçcitteshṭayaḥ, — 22. daçahavir mṛigâreshṭiḥ, — 23. saṃnatihomâḥ (annahomeshu), — 24. adhvaryur yajamânam vâcayati, — 25. sarvajagadâtmakatvenâ 'çvaḥ stûyate.

2. der kâṇḍânukrama der Âtreyî-Schule[1]).

§ 1.

atha kâṇḍânukramaḥ |

1. puroḍâçîyam 1, 1, 1-13[2]) —
2. adhvaro 1, 2, 1 - 3, 13 —
3. grahâ 1, 4, 1 - 42[3]) —
4. dâkshiṇâny 1, 4, 43-45 —
5. âdhâna- B. 1, 1, 7. 2, 1. 1, 2-6. 8-10 —
6. punarâdheye 1, 5, 3. 1. 2. 4. B. 1, 3, 1 —
7. agnyupasthânam 1, 5, 5-10[1-3] —
8. aishṭikaṃ yâjamânaṃ 1, 5, 10[2-4]. 6, 1-6 —
9. tadvidhir 1, 6, 7. 7, 1. 3-6 —
10. vâjapeyas 1, 7, 7-12 —
11. tadvidhî B. 1, 3, 2-9 —
12. râjasûyaḥ 1, 8, 1-21. B. 1, 5, 5 —
13. kâmyâḥ paçava 2, 1, 1-10 —
14. ishṭayo 2, 2, 1 - 4, 13 —
15. dârçyam brâhmaṇam 2, 5, 1-6. 11[3-9]. 6, 1-6. B. 1, 3, 10 —
16. upânuvâkyam 3, 1, 1 - 5, 10 —
17. agnis 4, 1, 1 - 7, 14. 1, 4, 32-34. B. 1, 5, 7. 8 —

---

[1]) s. Ind. Stnd. 3, 375 - 401.

[2]) die beigefügten Stellen entsprechen den Angaben des Commentars.

[3]) anuv. 32-34 gehören resp. zu kâṇḍa 17, und anuv. 35. 36 zu kâṇḍa 24.

18. 19. tadvidhir, dve kâṇḍe, pûrvaṃ dvicâtvârioçikam 5, 1, 1 - 4, 11 [4]), uttaraṃ traioçikaṃ 5, 5, 1 - 7, 10 [4]), tad agnyupânuvâkyam ity âcakshate —

20. 'dhvarâdînâṃ trayâṇâṃ vidhir 6, 1, 1 - 7, 1, 3. B. 1, 5, 9-12. 4, 1. 5, 4 —

21. yâjyâ(ḥ) 1, 1, 14. 2, 14. 3, 14. 4, 46. 5, 11. 6, 12. 7, 13. 8, 22. 2, 1, 11. 2, 12. 3, 14. 4, 14. 5, 12. 6, 11. 12. 3, 1, 11. 2, 11. 3, 11. 4, 11. 5, 11. 4, 1, 11. 2, 11. 3, 13. [4, 12. 7, 15 açvamedhe] —

22. râjasûyavidhiḥ B. 1, 6, 1 - 8, 10. 4, 9. 10. 5, 6 —

23. sattrâyaṇam 7, 1, 4 - 5, 10 [4]). B. 1, 2, 2-6. 4, 5-7 —

24. açvamedhas, tasya kramaḥ:

pañcâ "dau sâttrikâ daçinyo 'nuvâkonâḥ 7, 1, 11 - 20. 2, 11-20. 3, 11-20. 4, 12-22. 5, 11-23

shaḍanuvâkam âgnikam mahâpṛishṭhaṃ nâma 4, 4, 12. 6, 6-9. 7, 15

dve traioçike daçinyau 5, 5, 11-24. 6, 11-23

tryanuvâkaṃ dvicâtvârioçikaṃ daharapṛishṭhaṃ nâma 5, 1, 11. 2, 11. 12

traioçiko 'ttamâ daçinî 5, 7, 11-24. 1, 4, 35. 36. 5, 7, 25. 26 [5])

dvicâtvârioçikâv anuvâkau 5, 3, 12. 4, 12

daçiny-uttamaç ca 7, 5, 25 —

25. pravargyas A. 4, 1-42 —

26. tadvidhir A. 5 (1-12) —

27. agnihotravidhir B. 2, 1 (1-11). 1, 4, 3. 4 —

28. hotâras A. 3, 1-13 —

29. tadvidhir B. 2, 2 (1-11). 3 (1-11) —

---

[4]) ausgenommen die zu kâṇḍa 24 gehörigen Stücke.

[5]) wenn der schol. von achtzehn anuvâka spricht, die mit 5, 7, 11 beginnen, so sind die beiden anuvâka 1, 4, 35. 36, die er als çesha zu 5, 7, 24 bezeichnet, eben mit eingeschlossen.

30. upahomâḥ B. 2, 4 (1-8). 5 (1-8) —
31. kaukilî B. 2, 6 (1-20). 1, 4, 2 —
32. savâḥ B. 2, 7 (1-18) —
33. sûktâni B. 2, 8, 1-9[6]). A. 3, 14. 15 —
34. nakshatreshṭayaḥ B. 3, 1 (1-6). 1, 5, 1-3 —
35. puroḍâçavidhir B. 3, 2 (1-10). 3 (1-11) —
36. nṛimedha- B. 3, 4 (1-19) —
37. pitṛimedhau A. 6 (1-12) —
38. dârçyaꝏ hautram B. 3, 5 (1-13). S. 2, 5, 7-11[3]. 1, 7, 2. 2, 6, 7-10 —
39. pâçukaṃ câ B. 3, 6 (1-15) —
40. 'chidrakâṇḍam B. 3, 7 (1-14) —
41. açvamedhavidhir B. 3, 8 (1-28). 9 (1-28) —

ity etâvanti çâkhâkâṇḍâny. upanishado vedântâs, tâs trayyaḥ:

1 (42) sâꝏhityo A. 7, 1-12 —
2 (43) yâjnikyo A. 10 (1-80? oder 1-64?) —
3 (44) vâruṇyaç A. 8. 9[7]) cai —

'tâvat Tittiriḥ provâcâ. 'thâ 'shṭau Kâṭhakâni:

1 (45) sâvitra- B. 3, 10 (1-11) —
2 (46) nâciketa- B. 3, 11 (1-10) —
3 (47) câturhotra- B. 3, 12, 5 —
4 (48) vaiçvasṛijâ- B. 3, 12, 6-9 —
5 (49) "ruṇâḥ A. 1 (1-32) pañca citayo —
6 (50) divaḥ-çyenayo B. 3, 12, 1. 2 —
7 (51) 'pâdyâç ce 'shṭayaḥ B. 3, 12, 3. 4 —

---

[6]) unser Text von B hat in 2, 8 überhaupt nur neun annvâka, A. 3, 14. 15 sind somit wohl einzurechnen, wenn der schol. dem achten praçna elf anuvâka zutheilt, s. not. [3].

[7]) der schol. spricht hier von drei anuvâka statt von zwei praçna, s. Ind. Stud. 3, 386. 2, 209.

8 (52) svâdhyâyabrâhmaṇam A. 2 (1-20) aṣhṭamam[8]) | atha çlokâḥ ‖ 1 ‖

§ 2.

çâkhâdi 1 yâjamânaṃ 8 ca hotṛîn 28 hautraṃ 38 ca dârçikam 15 | tadvidhîn 35. 9. 29 pitṛimedhaṃ 37 ca navâ 'huḥ kasya tadvidaḥ ‖ 1 ‖

adhvaraprabhṛiti trîṇi 2-4 tadvidhir 20 vâjapeyike 10. 11. | savâḥ 32 çukriyakâṇḍe 25. 26 ca nave 'ndor iti dhâraṇâ ‖ 2 ‖

trishv agnyâdheyapûrveshu 5. 6. 7 agnau 17 ca savidhidvaye 18. 19 | vidhau cai 'vâ 'gnihotrasya 27 saptasv agnim ṛishiṃ viduḥ ‖ 3 ‖

avaçishṭâni yâni syuḥ kâṇḍâny anyâni shoḍaça | viçvân devân ṛishîṅs teshu vidur vedavido janâḥ ‖ 4 ‖

---

[8]) wenn aus dem Vorstehenden sich für S. im Ganzen dieselbe Reihenfolge ergiebt, die unser Text beobachtet, mit Ausnahme freilich der zu kâṇḍa 21. 24. 38 gehörigen Stücke, die ganz auseinander gerissen sind (7, 5, 24 fehlt gänzlich), so ist dagegen bei B und A die Reihenfolge in den vorliegenden Texten im höchsten Grade abweichend; es erscheinen resp. die betreffenden Stücke zum gröfsten Theil geradezu durcheinander geworfen, wie die folgende Uebersicht zeigt:

B.		B.		A.	
1, 1, 1	siehe kâṇḍa 2	2, 1	siehe kâṇḍa 27	1	siehe kâṇḍa 49
- - 2-10	- - 5	- 2. 3	- - 29	2	- - 52
- 2, 1	- - 5	- 4. 5	- - 30	3	- - 28
- - 2-6	- - 23	- 6	- - 31	4	- - 25
- 3, 1	- - 6	- 7	- - 32	5	- - 26
- - 2-9	- - 11	- 8	- - 33	6	- - 37
- - 10	- - 15	3, 1	- - 34	7	- - 42
- 4, 1	- - 20	- 2. 3	- - 35	8. 9	- - 44
- - 2	- - 31	- 4	- - 36	10	- - 43
- - 3. 4	- - 27	- 5	- - 38		
- - 5-7	- - 23	- 6	- - 39		
- - 8	- - 2	- 7	- 40		
- - 9-10	- - 22	- 8. 9	- - 41		
- 5, 1-3	- - 34	- 10	- - 45		
- - 4	- - 20	- 11	- - 46		
- - 5	- - 12	- 12, 1. 2	- 50		
- - 6	- - 22	- - 3. 4	- 51		
- 7. 8	- - 12	- - 5	- - 47		
- - 9-12	- - 20	- - 6-9	- 48		
- 6, 1 - 8. 10	- 22				

râjasûyaḥ 12 sabrâhmaṇaḥ 22 paçubandhaḥ 13 sahe 'shṭibhiḥ 14 | upânuvâkyaṃ 16 yâjyâç 21 ca açvamedhaḥ 24 sabrâhmaṇaḥ 41 ‖ 5 ‖

sattrâyaṇaṃ 23 ca homâç 30 ca sûktâni 33 ca sahe 'shṭibhiḥ 34 | sautrâmaṇî 31 sabhâ 'chidrair 40 hautram 39 medhaç 36 ca shoḍaça ‖ 6 ‖

kâṇḍanâmo 'panishatsu 42-44, Kâṭhakâgnishu 45-49 havyavâṭ | tadishṭikâṇḍayor 50. 51 viçve, brahmâ "mnâyavidhâv 52 ṛishiḥ ‖ 7 ‖

aikâgniko vidhiḥ 53 kâṇḍaṃ[1]) vaiçvadevam iti sthitiḥ | âraṇyako[2]) vidhiḥ 54 kâṇḍam[3]) aruṇâs tatra daivatam ‖ 8 ‖

kâṇḍaçeshân yathâkâṇḍaṃ vidadhyât tu vicakshaṇaḥ | yathâ Sârasvate pâṭhe jnânamâtram iho 'çyate ‖ 9 ‖

atha kâṇḍa-ṛishîn etân[4]) udakâñjalibhiḥ çuciḥ | avyagras tarpayen nityam annaiḥ parvâshṭamîshu ca ‖ 10 ‖

kâṇḍopâkaraṇeshv etân purastât sadasaspateḥ[5]) | juhuyât[6]) kâṇḍasamâptau ca çrutir eshâ sanâtanî ‖ 11 ‖

§ 3.

hotṛîn 28 pravargyakâṇḍaṃ 25 ca yâç co 'panishado 42-44 viduḥ | aruṇâ-"mnâyavidhî[6]) 49. 52 cai 'va Kâṭhake parikîrtitau ‖ 12 ‖

---

[1]) die Angaben des schol. über dieses (ebenso wie das folgende) in § 1 ganz übergangene kâṇḍam, s. Ind. Stud. 3, 387. 391 (adite 'nnmanyasvety-âdayaḥ parishecanamantrâḥ, agnaye svâhety-âdayo vaiçvadevamantrâ ekonacatvâriṅçat, pra su gmanteti praçnadvayam), zeigen, dafs es in unserm Taitt.-Text sich nicht findet.

[2]) ob âruṇyako?

[3]) nach dem schol., s. am a. O., wäre hierunter A. I zu verstehen, doch ist dies Stück ja bereits in § 1 als das fünfte Kâṭhakam (kâṇḍa 49) aufgeführt, kann somit hier doch nicht noch ein zweites Mal verwendet werden!

[4]) prajâpatiprabhṛitîn aruṇaparyantân dvâdaça kâṇḍaṛishîn.

[5]) wer ist hiermit gemeint? s. schol. zu v. 34.

[6]) juhuyât ⏑⏑–, für ⏑–; ebenso aruṇâ° in v. 12. 18, çatarud° in v. 18, niyamân in v. 23.

rudrâ (S. 4, 5) nârâyaṇaç 43[1]) cai 'va medho yaç cai 'va pitriyaḥ 37 | etad âraṇyakaṃ sarvaṃ nâ 'vratî çrotum arhati ‖ 13 ‖

---

kârîryâç (S. 2, 4, 7-12) câ 'tha pitryâç (S. 1, 8, 5. 2, 6, 12. B. 1, 3, 10. 6, 8, 9. 2, 6, 16) ca divâkîrtyeti yeshu ca (S. 7, 3, 10) | rudrâḥ (S. 4, 5) saṃtatir ity etâv anuvâkau ca sâttrikau (B. 1, 2, 3. 4) ‖ 14 ‖

hotṛividhyavasâne 28 câ 'nuvâkacatushṭayam[2]) (B. 2, 3, 8-11) | sûkteshu 33 sûktaṃ yat sauryam (B. 2, 3, 7) medho yaç cai 'sha pitriyaḥ 37 ‖ 15 ‖

Kâṭhakâni ca sarvâṇi 45-52 sarvâṇy[3]) âraṇyakâni 28. 25. 42-44 ca | divâkîrtyâni çâkhâyâm etâvantî 'ti dhâraṇâ. — ‖ 16 ‖

kalpe[4]) pitṛividhiç cai 'va pravargyavidhir eva ca | Kâṭhakânâṃ vidhiç cai 'va kârîrîvidhir eva ca ‖ 17 ‖

aruṇâmnâyavidhiç cai 'va çatarudrîyavidhis tathâ. — | kalpeshu tu yâ âmnâtâ mantrâs tân apy atandritaḥ ‖ 18 ‖

yathâkramam upâkṛityâ 'dhîyîte 'ti[2]) co 'cyate |

---

akshârâlavaṇam bhûmau mukhena paçuvat kaviḥ ‖ 19 ‖

catûrâtraṃ tu bhuñjîta, kârîry-adhyayane (S. 2, 4, 7-12) vratam. — | kârîrîvratavac câ 'pi kâlavratam iho 'cyate ‖ 20 ‖

na tatra paçuvad bhuñjen[5]) na ca bhûmâv iti sthitiḥ. — | kâ-

---

[1]) ist aber schon in v. 12 unter den upanishadaḥ enthalten!

[2]) das Metrum verlangt ca ann°, resp. °kṛitya adhi°.

[3]) alle die in v. 12. 13 aufgeführten Stücke? dann war aber die nochmalige Aufzählung der rudrâḥ in v. 14, und des medhaḥ pitriyaḥ (kâṇḍa 37) in v. 15 überflüssig; es können also nur die noch nicht specieil aufgeführten, resp. alle noch übrigen âraṇyaka-Stücke, d. i. eben kâṇḍa 28. 25. 42-44, gemeint sein; statt: sarvâṇy sollte man somit: çeshâṇy erwarten!

[4]) kalpe sûtre divâkîrtyâny ucyante.

[5]) bhuñjyân secunda manu, bhuktir als pâṭha am Rande.

lavratam tu yat proktam agnikânḍe 17 tad ishyate ‖ 21 ‖
sâvitrîbhyaḥ prabhṛity (S. 4, 1, 1) ûrdhvam au 'shadhyanuvâkâd (S. 4, 2, 6) iti. — | samitkalâpaṃ tryaham âharanti mṛigâreshṭyâm (S. 4, 7, 15). — ‖ 22 ‖
yeshv anyeshu tu yân anyân niyamân[1]) âcakshate dvijâḥ |
tân yathoktân yathoktaiç câ 'dhîyîteti ca çâsanam ‖ 23 ‖

---

svâdhyâyabrâhmaṇaṃ kâṇḍaṃ 52 Kâṭhake paṭhito vidhiḥ |
svayambhûç câ 'tra daivataṃ sarvabhûtâdhipapatiḥ[2]) ‖ 24 ‖

§ 4.

Vaiçampâyano Yâskâya etâm prâha[3]) Paiṅgaye |
Yâskas Tittiraye prâha Ukhâya prâha Tittiriḥ ‖ 25 ‖
Ukhaḥ çâkhâm imâm prâha Âtreyâya yaçasvine |
tena çâkhâ praṇîte 'yam Âtreyî 'ti ca so 'cyate ‖ 26 ‖
yasyâm padakṛid Âtreyo vṛittikâras tu Kuṇḍinaḥ |
tâṃ vidvâṅso mahâçâkhâm bhadram açnuvate mahat ‖ 27 ‖

---

triçîrshâṇaṃ navâtmânam ashṭapnchaṃ dviraṅsakam | triṅçatpaksham samanvichec chakunim brahmasammitam ‖ 28 ‖
upanishado 42-44 'sya çiro, 'rkâv 25. 26 aṅsau, bhuvanapater nava yâny 1. 8. 28. 38. 15. 35. 9. 29. 37. âtmâ saḥ | Kaṭhavihitâni viduḥ puche 'shṭau 46-52, yad api ca çesham atas tau pakshau. — ‖ 29 ‖
mantrâtmâ gharmaçṛiṅgo 25 'sâv ashṭâsyo 45-52 'panishatkakut[4]) 42-44 | vidhyaṅga 9. 11. 18-20. 22. 26. 27. 29. 35. 41 ṛishabha(ḥ) svarvic caturhotṛilalâmavân 47. — ‖ 30 ‖

---

[1]) s. die Note zu v. 11.

[2]) die Lesart des Schlusses ist zweifelhaft, s. Ind. Stud. 3, 395; der ganze Vers erscheint als überflüssig, da er nur das in v. 7 Gesagte wiederholt.

[3]) ein akshara fehlt zum Metrum. [4]) für 'shṭâsya upa°.

çâkhâdyâdiṃ 1 vipâpmânaṃ vidhimantramayaṃ çakam[1]) | sâmântam etam panthânaṃ diva âhur manîshiṇaḥ. — ‖ 31 ‖

rahasyamûla 42-44 ṛikparṇo yajushpushpapravâlavân |
yajñakarmaphalaḥ çrîmân viprabhramarasevitaḥ ‖ 31 ‖

chanda(ḥ)skandhaḥ çâkhâçâkho brâhmo vṛikshaḥ sâkshâd eshaḥ | yas taṃ vidyât saha ṛishibhir viprâḥ sa svar gached âptvâ kîrtim[2]) ‖ 33 ‖

---

etân ṛishîn[3]) yajurvede yaḥ paṭhan veda vedavit | ṛishîṇâm eti sâlokyaṃ svayambhûç câ 'tra daivatam, svayambhûç câ 'tra daivatam ‖ 34 ‖

iti kâṇḍânukramaḥ samâptaḥ ‖

---

[1]) so Comm., sakam Cod.

[2]) unmetrischer Schluſs!

[3]) sind etwa hiernach v. 28-33 als Einschub zu erachten, so daſs nämlich v. 34 unmittelbar an v. 27 anknüpfte? Der schol. freilich hat die Erklärung: etân prajâpatyâdi ṛishîn sadasaspatiparyantân (s. v. 11), und bezieht somit die Worte etân ṛishîn wohl mit Recht nicht auf die in v. 25-27 aufgeführten Namen, sondern auf die Angaben in v. 1-11. Soll man aber deshalb alles Zwischenstehende, also v. 12-33, als Einschub betrachten?! Einfacher jedenfalls, man faſst v. 34 als sekundären Zusatz.

3. alphabetisches Verzeichnifs

der anuvâkapratîka[1]) und der ṛikpratîka[2]) in Taitt. Saṃhitâ, Taitt. Brâhmaṇa (B) und Taitt. Âraṇyaka (A).

aʊçnr aʊçus te deva 1, 2, 11. 6, 2, 2, 4 y.
aʊçuç ca me 4, 7, 7 y.
aʊaeshv â marutaḥ khâdayo B. 2, 8, 5, 5.
aʊsan grivâç ca B. 2, 5, 6, 5.
aʊhomucaṃ vṛishabham 1, 6, 12, 4.
aʊhomucâ vṛishabhâ B 2, 8, 4, 6
aʊhomuce pra bharemâ 1, 6, 12, 3. 2, 5, 12, 5.
akâryakâry avakîrṇî A 10, 1, 15 y.
akran karma 1, 8, 3.
akrandad agni stanayan 1, 3, 14, 2. 4, 2, 1, 2. 2, 2. 5, 2, 1, 2. 2, 3.
akruddhasya yotsyamânasya A 1, 4, 2.
akshann amîmadanta 1, 8, 5, 2.
akshan pitaraḥ B 2, 6, 3, 2.
aksharâjâya kitavam B 3, 4, 16.
akshiduḥkhotthitasyaiva A 1, 4.
akshodayac chravasâ B 2, 4, 5, 2.
aganma mahâ manasâ B 3, 11, 6, 3.
— suvar suvar aganma 1, 6, 6.
— — — aganme 'ty âha 1, 7, 6.
Agastyo marudbhya B 2, 7, 11.
agna â yâhi vitaya ity âha 5, 5, 6.
— — — vîtaye 2, 5, 7, 3. 8, 1. 5, 1, 5, 8. — B 3, 5, 2, 1.
— âyûʊshi pavasa â 1, 3, 14, 7. 4, 29, 1. 5, 5, 2. 6, 6, 2. — B 2, 6, 3, 4. — A 2, 5, 4.
agna âyûʊshi pavasa iti B 1, 4, 6, 6.
— indraç ca medinâ B 2, 4, 5, 7.
— udadhe yâ ta ishur 5, 5, 9.
agnaye 'ʊhomnce 7, 5, 22.
— kâmâya 2, 2, 3.
— gâyatrâya 7, 5, 14.
— gṛihapataye 1, 8, 10.
— devebhyaḥ pitṛibhyaḥ B 1, 6, 9.
— 'nîkavate puro° 1, 8, 4.
— — rohitâñjir 5, 5, 24.
— 'nnavate 2, 2, 4.
— pathikṛite 2, 2, 2.
— sam anamat 7, 5, 23.
— svâhâ vâyave 7, 1, 20.
— — viçvebhyo A 10, 67.
— — somâya svâhâ vâyave 7, 1, 14.
— — — — savitre 7, 1, 16.
agnayo vâyavaç caiva A 1, 8, 4.
agnâv agniç 1, 3, 7, 2.
agnâvishṇû mahi tad 1, 8, 22. 2, 5, 12, 1.
— — dhâma 1, 8, 22, 1. 2, 5, 12, 1.
— sajoshase 'mâ 4, 7, 1. 5, 7, 3, 3. — B 3, 11, 3.
agniḥ kshatrabhṛid anibhṛishṭam B 2, 4, 6, 12.
— paçur 5, 7, 26.
— prajâm bahulâm B 2, 6, 3, 5.
— pratneua janmanâ B 2, 5, 6, 1.
— prathamaḥ prâ 'çnâtu 2, 4, 8, 7.

---

[1]) nur mit drei Zahlen bezeichnet, in Âr. resp. nur mit zwei. — Für das zehnte Buch des Taitt. Âr. gebe ich die 80 pratîka des Ândhra-Textes, die 64 der Drâviḍa-çâkhâ (s. Ind. Stud. 1, 76) resp. in Parenthese. — Ein * bezeichnet etwaige Differenzen.

[2]) ein y bedeutet, dafs die Stelle wohl eher als yajus zu fassen ist.

agniḥ prathamo 2, 1, 11, 3.
— prâtaḥsavane 3, 1, 9, 1.
— çucivratatamaḥ 1, 3, 14, 8. 5, 5, 3.
agniṃ yunajmi 4, 7, 13. 5, 4, 10, 1.
— vaḥ pûrvyam 1, 8, 22, 3.
— vâ etasya 2, 3, 11.
agnio suditio B 3, 6, 9, 1.
— sûryaṃ candram B 3, 12, 7, 5.
— stomena 4, 1, 11, 4.
— hotâram iha 1, 5, 10, 3. 6, 8, 3.
— — manye 4, 4, 4, 8.
agniṃ gṛihṇâmi suratham B 3, 7, 4, 3.
agninâ 'gniḥ sam 1, 4, 46, 3. 3, 5, 11, 5. 5, 5, 6, 1. — B 2, 7, 12, 3.
— tapo 7, 3, 14.
— devena 3, 5, 3.
— rayim 3, 1, 11, 1. 4, 3, 13, 5.
— viçvâshâṭ 4, 4, 3.
— vai hotrâ 6, 3, 7. — B 3, 3, 7.
agniṃ dûtaṃ 2, 5, 8, 5. 5, 5, 6, 1. — B 3, 5, 2, 3.
agnim agnim 4, 3, 13, 3.
— adya hotâram avṛiṇita | ayam B 2, 6, 15.
— — — avṛiṇitâ 'yam B 3, 6, 15.
— iḍe purohitam 4, 3, 13, 3.
— praṇîyo 'pasamâdhâya A 1, 26.
agnir agre prathamo B 2, 4, 3, 3.
— asi vaiçvânaro A 4, 19.
— indro navasya B 2, 4, 3, 4.
— ṛishiḥ pâñcajanyaḥ A 2, 5, 6.
— ekâkshareṇa 1, 7, 11.
— dâ draviṇam 2, 2, 12, 6.
— devânâṃ jaṭharam B 2, 7, 12, 3.
— devebhyo 5, 4, 9.
— naḥ pâtu kṛittikâḥ B 3, 1, 1.
— bhûtânâm 3, 4, 5.
— manyum 4, 7, 14, 2.
— mâ durishṭât 1, 6, 3.
— mûrdhâ 1, 5, 4, 1. 5, 1. 4, 4, 4, 1. — B 3, 5, 7. 1, 3, 3. 12, 3, 4.
— yajurbhiḥ savitâ A 3, 3.
— vâ akâmayata | annâdo B 3, 1, 4.
— vâva saṃvatsaraḥ B 1, 4, 10.
— vibhrâshṭivasanaḥ A 1, 12, 3.
— vṛitrâṇi 4, 3, 13. 5, 5, 6, 1. — B 3, 5, 6.
— hi vâjinaṃ B 3, 11, 6, 4.
— hotâ | açvinâ 'dhvaryû A 3, 3.
— — gṛihapatiḥ B 3, 5, 12, 1.
— — ni shasâdâ 1, 3, 14, 1.
— — no adhvare | vâjî B 3, 6, 4.
— — vetv agniḥ B 3, 5, 11.
agniç ca jâtavedâç ca A 1, 9.
— — ma indraç 4, 7, 6.
— — mâ manyuç A 10, 31 (24).
— — ma gharmaç 4, 7, 9.
agniçriyo maruto viçva° B 2, 7, 12, 3.
agnishṭomam agra â harati B 1, 3, 7.
agnish ṭvâ vasubhiḥ purastâd A 5, 5.
agnishvâttâḥ pitaraḥ 2, 6, 12, 2. — B 2, 6, 16, 1.
agnishvâttân ṛitumato 2, 6, 16, 1.
agnis tigmena 4, 6, 1, 5. — B 1, 5, 5, 1.
— trîṇi tri° 3, 2, 11, 3.
agniḥ somo varuṇo B 2, 5, 3, 3.
agnihotraṃ juhoti 1, 5, 9.
agnîdha â dadhâty 2, 6, 9.
agnî rakshâosi sedhati B 2, 4, 1, 6.
agnîshomâ ceti tad B 2, 3, 7, 10.
— ya âhutim B 2, 3, 7, 10.
— yo adya vâm B 2, 3, 7, 9.
agnîshomâv imao 2, 3, 14, 2. — B 2, 3, 7, 10.
agnîshomâ savedasâ 2, 3, 14, 1. — B 3, 5, 7, 2.
— havishaḥ 2, 3, 14, 2. — B 2, 3, 7, 10.
agnîshomau prathamau 3, 5, 1, 2.
agne añgiraḥ çatam 4, 2, 1, 2.
— achâ vade 'ha 1, 7, 10, 2.
agneḥ pakshatiḥ 5, 7, 21.
— purîsham asi 4, 3, 4, 2.
agne gobhir na 2, 4, 5.
— jâtân pra ṇudâ naḥ sapatnân 4, 3, 12. — A 2, 5, 7.
— — — — — — iti 5, 3, 5.
— jetâ tvaṃ jaya B 2, 4, 7, 4.
— tam adyâ 4, 4, 4, 7. 5, 7, 4, 1.
— tava çravo vaya iti 5, 2, 6.
— — — vayo 4, 2, 7, 2.
— tejasvin 3, 3, 1.
— trî te vâjinâ 2, 4, 11, 2. 3, 2, 11, 1.
— tvao su jâgṛihi 1, 2, 3, 1.
— tvaṃ no antamaḥ 1, 5, 6, 2. 4, 4, 4, 3.
— tvam asmad yuyodhy B 2, 3, 2, 4.
— — pâyâ 1, 1, 14, 4. — B 2, 3, 2, 5. — A 10, 2, 1.
— dâ dâçushe 2, 2, 12, 6.
— divo arṇam 4, 2, 4, 2.
— devâo ihâ " vaha B 3, 11, 6, 2.
— naya supathâ 1, 1, 14, 3. 4, 43, 1. 4, 2, 11, 3. — B 2. 3, 2, 3. — A 1, 3, 3.

agne pavasva svapâ 1, 8, 14, 8. 5, 5, 2. 6, 6, 2. — B 2, 6, 3, 4. — A 2, 5, 5.
— pâvaka rocishâ 1, 3, 14, 8. 5, 5, 3. 4, 6, 1, 2.
— purishyâ 'dhipâ 4, 2, 5, 1.
— pre 'hi 4, 6, 5, 2. 5, 4, 7, 1.
— hâdhasva vi B 2, 5, 8, 11.
— bṛihann 4, 2, 1, 4.
— bhûrîṇi tava 3, 1, 11, 6.
— 'bhyâvartin 4, 2, 1, 2.
— mahâ॰ asi brâhmaṇa B 3, 5, 3.
— — asi 'ty 2, 5, 9.
— yaṃ yajnam 4, 1, 11.
— yat te divi 4, 2, 4, 2.
— — — para॰ 4, 4, 7, 2.
— — — çukram 4, 2, 7, 1.
— yad adya 4, 3, 18, 4. — B 3, 5, 7, 6. 6, 12, 2.
— yaçasvin 5, 7, 4, 3.
— yân devân ayâṭ B 3, 5, 9, 1.
— yâhi dûtyaṃ B 2, 8, 6, 4.
— yukshvâ hi 4, 2, 9, 5. 5, 5, 3, 2.
— yo no 'bhito janaḥ B 2, 4, 1, 1. — A 2, 5, 9.
— — — 'bhidâsati B 2, 4, 1, 2. 3, 7, 6, 17. — A 2, 5, 10.
— rakshâ ṇo B 2, 4, 1, 6.
agner anîkam apa 1, 4, 45, 1.
— âtithyam 1, 2, 10.
agne retaç candra॰ B 1, 2, 1, 4.
agner bhâgo 'si 4, 3, 9.
— — 'si 'ti 5, 3, 4.
— manve prathamasya 4, 7, 15.
— varma pari A 6, 1, 4.
— vai dîkshayâ 5, 6, 7.
agne vâjasya 4, 4, 4, 5.
— viçvebhiḥ 3, 5, 11, 2.
— çakema te B 2, 4, 2, 5.
— çardha mahate B 2, 4, 1, 1. 5, 2, 4.
— sahantam â 1, 8, 14, 6.
— sahasrâksha 4, 6, 5, 2. 5, 4, 7, 2 y.
agne(ḥ) stomam 5, 5, 6, 1.
agnes trayo 2, 6, 6.
agne svâhâ kṛiṇuhi 4, 1, 8, 3.
— ha॰si ny atriṇam B 2, 4, 1, 7.
agre bṛihann 4, 2, 1, 4. 5, 2, 1, 5.
aghorebhyo 'tha ghorebhyo A 10, 19 (45).
aṅkan nyaṅkâv 1, 7, 7, 2. — B 1, 3, 5, 4. 2, 7, 8, 1. 16, 1.
aṅgâny âtman bhishajâ 2, 6, 4, 6.
aṅgiraso naḥ pitaro 2, 6, 12, 6.
aṅgiraso vai sattram âsata 7, 1, 4. — B 2, 1, 1.
aṅgirobhir â gahi 2, 6, 12, 6.
aṅgushṭhamâtraḥ purusho 10, 71 (38).
acitti yac cakṛimâ 4, 1, 11, 1.
aciṭradad vṛishâ A 4, 11, 6. 5, 9, 8.
acyutâm bahnlâ॰ çriyam | mahyam A 3, 11, 7.
— — — | sa harir A 3, 11, 7.
achâ giro matayo B 2, 8, 2, 4.
— 'yam eti 4, 1, 8, 1.
— vada tavasam B 2, 4, 5, 5.
aja ekapâd ud B 3, 1, 2, 8.
ajasraṃ tvâ sabhâpâlâḥ B 3, 7, 4, 5.
ajasram indum 4, 2, 10, 2.
ajân ha vai pṛiçni॰s A 2, 9.
ajâm ekâṃ lohita° A 10, 12, 5.
ajâçvaḥ paçupâ B 2, 8, 5, 4.
ajâ 'si rayishṭhâ 3, 4, 2, 2.
— hy agner 4, 2, 10, 4.
ajijanann amṛitam B 1, 2, 1, 19.
ajaid agniḥ | asanad B 3, 6, 5.
ajo 'bhâgas (!) tapasâ A 6, 1, 4.
ajyâyo yavamâtrâḥ B 3, 7, 5, 6.
aṅjanti tvâm adhvare B 3, 6, 1.
— yam prathayanto A 4, 5, 2.
aṅjyetâya 7, 3, 17.
aṇubhiç ca mahadbhiç ca | nighṛishvair A 1, 12, 2.
— — — — | samârûḍhaḥ A 1, 2, 3.
aṇor aṇiyân A 10, 12 (10).
ataḥ paraṃ nâ 'nyad A 10, 1, 1.
— samudrâ girayaç A 10, 12, 3.
ati krâmâmi duritam B 3, 7, 12, 5.
— tâmrâṇi vâsâ॰si A 1, 5.
— drava sârameyau A 6, 3, 1.
— niho ati 4, 1, 7, 2.
— viçvâḥ parishṭhâ 4, 2, 6, 3. — B 2, 8, 4, 8.
atṛishya॰s tṛishyat A 1, 11, 6.
aty anyâ॰ ayâm 1, 8, 5.
atyâso na ye 4, 8, 13, 7.
atyûrdhvâksho 'tiraçcât A 1, 6.
atrâ te rûpam 4, 6, 7, 3.
— ha gor B 1, 5, 8, 1.
Atriṇâ tvâ krime A 4, 36.
Atrir adadâd Aurvâya 7, 1, 8.
atharva (!)pitum me B 1, 2, 1, 25.
Atharvâ tvâ prathamo 4, 1, 8, 2. 5. 1, 4, 3 y.
atha vâyor ekâdaçapurushasya A 1, 17.

atha srucâv annshṭughhyâm B 3, 3, 9.
athâ 'gner ashṭapurushasya A 1, 18.
— "dityasyâ 'shṭapurushasya A 1, 15.
athaitân arûpehhya B 3, 4, 19.
adabdhehhiḥ savitaḥ 1, 4, 24. — B 2, 4, 4, 7.
adastam asi vishṇave B 3, 7, 4, 17 y.
adâbhyaḥ puraetâ B 2, 4, 8, 1.
adârasṛid bhavatu B 3, 7, 5, 12.
aditiḥ pâçam 3, 1, 4, 4.
— putrakâmâ 6, 5, 6.
aditir devâ gandharvâ A 10, 28 (21).
— dyaur aditir A 1, 13, 2.
— na urushyatu 1, 5, 11, 5. — B 3, 1, 3, 3.
adite 'nu manyasva 2, 3, 1, 2.
adityai trayo 5, 6, 18.
adivyann ṛiṇam yad B 3, 7, 12, 3.
aduḥkho duḥkhacakshnr A 1, 3, 4.
ado giribhyo adhi B 2, 5, 6, 4.
adbhyaḥ kshiram B 2, 6, 2, 2.
adbhyas tirodhâ A 1, 31.
adbhyaḥ samhhûtaḥ A 3, 13. 10, 1, 3.
— svâhâ 7, 4, 14.
adyâ devâ uditâ B 2, 8, 7, 2.
— no deva savitaḥ B 2, 4, 6, 3. — A 10, 39.
adhâ yathâ naḥ 2, 6, 12, 4.
— hotâ ny asîdo B 3, 6, 10, 1.
— hy agne 4, 4, 4, 7.
adhi yad asmin 7, 1, 20, 1.
adhy avocad 4, 5, 1, 2.
adhvaro yajno 3, 1, 9, 3.
anaḍvâham anv ârabhâmahe A 6, 10, 1.
anantâm antâd adhi B 2, 8, 8, 4.
ananyânt somapân 3, 2, 8, 2.
anamîvâsa iḍayâ B 2, 8, 7, 4.
anavarṇe ime A 1, 8, 2.
anavas te ratham 1, 6, 12, 6. — B 2, 8, 4, 3.
anâgasas tvâ B 3, 7, 9.
anâjnâtaṃ yad âjnâtam B 3, 7, 11, 5.
anâdhṛishyo jâtavedâ 4, 1, 7, 3.
anânujâm anujâm 4, 3, 11, 3.
anâhhogâḥ param A 1, 8, 5.
anu te dâyi 1, 6, 12, 1. 7, 13, 1. 2, 5, 12, 5. — B 2, 8, 5, 7.
— tvâ mâtâ 1, 2, 4, 2. 6, 1, 7, 7.
— — mitrâvaruṇâv B 2, 7, 8, 2. 16, 2.
— — ratho 4, 6, 7, 3.
— tve 'ndro madatv 2, 7, 8, 1. 16, 2.
— no 'dyâ 'numatir 3, 3, 11, 3. 4, 4, 12, 5. 7, 15, 5. — B 3, 1, 3, 3. 12, 1, 1. 3, 4. — A 4, 11, 2. 5, 9, 1.
anumatyai pnroḍâçam 1, 8, 1. — B 1, 6, 1.
ann manyatâm anumanyamânâ 3, 3, 11, 4.
— mâ sarvo yajno B 3, 7, 10, 2.
annlhaṇam 3, 4, 2, 2.
anu svadhâm aksharann B 2, 8, 3, 4.
anṛiṇâ asminn B 3, 7, 9, 8. — A 2, 15, 4.
antaḥ pravishṭaṃ kartâram etam | antaç A 3, 11, 5.
— — — — | tvashṭâram A 3, 11, 2.
— — — — | devânâm A 3, 11, 3.
antar agne rucâ 4, 1, 9, 3. 2, 1, 5.
— asminn ime B 2, 8, 8, 9.
antarâ 'gnî paçavaḥ B 3, 7, 4, 4.
— mitrâ° 5, 1, 11, 2.
antarikshaṃ ca kevalam B 3, 12, 7, 1.
antar hahiç ca tat A 10, 13, 5.
— yacha maghavan 1, 4, 3, 1.
antaryâmapâtreṇa 6, 5, 7.
antaç carati bhûteshu A 10, 70 (31).
antas te dadhâmi 1, 4, 3, 3. 6, 4, 6, 1 y.
anti dûre sato B 2, 4, 2, 3.
anto vâ esha yajnasya B 2, 2, 6.
andho maṇim avindat A 1, 11, 5.
annaṁ hi bhûtânâm A 8, 2, 2.
annaṃ na nindyât A 9, 7.
— — pari A 9, 8.
annapate 'nnasya no dehi 4, 2, 3. — B 3, 11, 4.
— — no dehî 'ty 5, 2, 2.
annamaya prâṇamaya (A 10, 57).
annam âvasathîyam B 3, 7, 4, 6.
— prâṇam annam B 2, 8, 8, 3.
— bahu kurvîta A 9, 9.
— brahmeti vy ajânât A 9, 2.
annât parisruto B 2, 6, 2, 2.
annâd bhûtâni jâyante A 8, 2, 4.
— vai prajâḥ pra jâyante A 8, 2, 1.
anyam asmad 2, 6, 11, 3.
anyâ ve anyâm 4, 2, 6, 3. — B 2, 8, 4, 8.
anyo 'nyaṃ tn na hiṁsrâtaḥ A 1, 6, 1.
anv agnir ushasâm 4, 1, 2, 2. 5, 1, 2, 5. — B 1, 2, 1, 23.
anv aha mâsâ 1, 7, 13.
— id anumate 3, 3, 11, 3. 4, 4, 12, 5. 7, 15, 5. — B 3, 1, 3, 3. 12, 1, 1. 3, 4. — A 4, 11, 2.

anv eti parivṛityâ A 1, 10, 4.
apakâmaꝏ syandamânâ 5, 6, 1, 3.
apa krâmanta garbhiṇyaḥ A 1, 13.°
apacitiḥ potriyâm B 3, 12, 9, 5.
apa janyam bhayaṃ nuda B 3, 7, 7, 14.
apadyamânaḥ pṛithivyâm A 4, 3, 2. 5, 3, 6.
apadyamânâ pṛithivî 4, 1, 6, 3. 5, 1, 7, 3.
apa nabyâmi te bâbû B 2, 4, 2, 3.
— naḥ çoçucad A 6, 10, 1. 11, 1.
— pâpmânam bharaṇîr B 3, 1, 2, 11.
— prâca indra B 2, 4, 1, 2.
— mṛityum apa B 3, 10, 8, 1.
aparimitânâm parimitâḥ B 3, 7, 4, 10.
apa vâ etasmâc chri .. | ... | ûrdhvâm B 3, 9, 7.
— — — — .. | ... | brâhmaṇau B B 3, 9, 14.
— — etasmât prâṇâḥ B 3, 9, 6.
apaçyaṃ gopâm A 4, 7. 5, 6, 4.
apaçyâma yuvatim A 6, 12.
apâṃ yo dravaṇe B 2, 7, 7, 7.
apâꝏ rasam ud ayâꝏsam A 1, 22, 8.
— — udvayasam 1, 7, 12, 2.
apâ 'guhata savitâ A 1, 11, 3.
apâṃ ksbaya ṛitasya B 3, 7, 9, 1 y.
— grahân 5, 6, 2.
— tve 'mant 4, 3, 1.
— napâd âçuheman B 1, 3, 5, 4.
— — â by 2, 5, 12, 1.
— naptre 5, 5, 13.
apâma somam amṛitâ 3, 2, 5, 4.
apâm idaṃ nyayanam 4, 6, 1, 3.
— pnshpam asy B 3, 7, 14, 2 y.
— pṛisbṭham asi 4, 1, 3, 1. 2, 3, 1. 5, 1, 4, 1. 2, 6, 5.
— medhyaṃ yajniyam B 3, 7, 4, 9.
apâ 'çnyushim (!) A 1, 1, 3. 21, 2.
api panthâm agasmahi 1, 2, 9, 1.
apûpavân gbṛitavâꝏç carur A 6, 8.
ape 'ta vî 'ta 4, 2, 4. 5, 2, 3, 1. — B 1, 2, 1, 16. — A 1, 27, 5. 6, 6, 1.
ape 'ndra dvisbato 3, 5, 8, 1.
apai 'tu mṛityur B 3, 7, 14, 4. — A 10, 45.
apo anv acâriṣham 1, 4, 45, 3. 46, 2. — B 2, 6, 6, 5.
— devîr upa 4, 1, 2, 4.
— — madhumatîr 1, 8, 11, 1.
apratisbṭhâṃ vâ ete B 1, 2, 5.
apratishṭbito vâ esha ity B 1, 8, 10.
aprasraꝏsâya yajnasya B 3, 7, 4, 13.
apsarâsu ca yâ medbâ A 10, 42 (41).
apsu te somo abravît B 2, 5, 8, 6.
apsv agne sadbisb 4, 2, 3, 2. 11, 3.
— antar amṛitam B 1, 3, 5, 2.
abaddham mano 3, 1, 1, 2.
abodhy agniḥ 4, 4, 4, 1.
abbi kratve 'ndra 7, 3, 15, 1.
— kranda stanaya 3, 1, 11, 6.
— gotrâṇi B 2, 8, 3, 3.
— tishṭha pṛitanyataḥ B 2, 4, 2, 9.
— tyaṃ devaꝏ 1, 2, 6, 1. 6, 1, 9, 4.
— tvâ deva 3, 5, 11, 3.
— — varcasâ 'siñcam B 2, 7, 15, 4.
— — çûra 2, 4, 14, 2.
abbinno gbarmo 1, 5, 10, 4.
abbi pre 'hi virayasva | ... | â tishṭha mitravardhanaḥ B 2, 7, 8.
— — — — | ... | — — vṛitrahantamaḥ B 2, 7, 16.
abbibhûtir abam B 2, 5, 7, 1.
abhibhûr agnir atarad B 2, 4, 7, 11.
abhiçâstâ 'numantâ 3, 10, 1, 3. 9, 7. 10, 3 y.
abhi sidhmo ajigâd B 2, 8, 4, 4.
— stṛiṇihi pari dhehi B 3, 7, 5, 13.
— spṛidho mithatîr B 2, 8, 3, 3.
abhî 'mâm mahinâ 4, 1, 6, 2. — A 4, 3, 1 (abhî 'mâm).
abhivṛitaṃ kṛiçanair B 2, 8, 6, 1.
abhî shn ṇaḥ A 4, 42, 3.
abhûd idaṃ viçvasya 4, 2, 9, 6.
— devaḥ savitâ B 3, 7, 13, 4.
abhûn mama sumatau 4, 3, 11, 4.
abhy asthâd viçvâḥ 4, 2, 8.
— â vartadhvam 5, 7, 4, 4.
— — vartasva 4, 2, 7, 1.
amâvâsyâ subbagâ B 3, 7, 5, 13.
amî ya ṛikshâ A 1, 11, 2.
— ye subhage A 2, 6, 3.
amuto jetum ishn° A 1, 4, 2.
amutrabbûyâd 4, 1, 7, 4. — A 10, 48.
amum âhuḥ param A 1, 3, 4.
amûn âdayate 'ty anyan A 1, 3, 2.
amṛiṇmayaṃ devapâtram B 3, 7, 4, 14.
amṛitam ebhya ud agâyat B 3, 12, 9, 3.
amṛitâpidhânam (A 10, 35).
amṛitopastaraṇam (A 10, 32).
amoci yakshmâd duritâd B 2, 5, 6, 2.
ambe ambâiy ambike 7, 4, 19, 1-3.
ambbasy apâre A 10, 1.
ambbâꝏsi juhoti B 3, 3, 18.

ayaṃ yajnaḥ sam asadad B 3, 7, 6, 13.
— yajno vardhatâm B 2, 5, 5, 1. 3, 12, 1, 1.
— yaḥ çvato raçmiḥ A 3, 11, 10.
— vâm pari 3, 3, 11, 1.
— — mitrâvaruṇâ 1, 4, 5.
— vâva yaḥ pavate B 3, 11, 7.
— vedaḥ pṛithivîm anv B 3, 7, 6, 13.
— venaç 1, 4, 8.
— vai tvam A 6, 1, 4.
ayaꣳ çṛiṇve adha B 2, 8, 3, 3.
— so agnir 4, 2, 4, 2. 5, 2, 3, 3.
ayakshmâya tvâ 4, 1, 5, 2.
ayakshmâ vaḥ prajayâ B 3, 7, 4, 15.
ayaṃ kṛitunr agṛibhitaḥ B 2, 4, 7, 6.
ayajno vâ esha yo 'patnikaḥ B 3, 3, 3.
— — — — 'sâmâ 'gna 2, 5, 8.
— — — 'sâmo 'pa 1, 5, 7.
ayathâdevatam 5, 7, 1.
ayaṃ te yonir ṛitviyaḥ 1, 5, 5, 2. 3, 4, 10, 4. 4, 2, 4, 3. 7, 13, 5. — B 1, 2, 1, 16. 2, 5, 3, 3.
— no agnir 1, 3, 4, 1. 4, 46, 3.
— — nabhasâ 3, 3, 3, 2.
ayam agniḥ çreshṭha° 1, 5, 10, 2.
— — sahasriṇo 2, 6, 11, 1. 4, 4, 4, 1.
— agnir urushyaty 3, 5, 11, 1.
— — viratamo 4, 7, 13, 4.
— iha prathamo 1, 5, 5, 1.
— u shya 3, 5, 11, 1.
— payaḥ somam B 3, 7, 4, 17.
— pitṛiṇâm agniḥ B 3, 7, 4, 5.
— puro bhuvas 4, 3, 2.
— — harikeçaḥ 4, 4, 3.
— prastara ubhayasya B 3, 7, 6, 8.
— prâṇaç câ 'pânaç B 3, 7, 4, 12.
— mitro namasyaḥ B 2, 8, 7, 4.
ayâ te agne 1, 2, 14, 6.
— vishṭhâ 1, 7, 12, 2.
ayukta sapta çundhyuvaḥ B 2, 4, 5, 4.
ayoddhe 'va durmada â B 2, 5, 4, 3.
araṇyâny araṇyâny B 2, 5, 5, 6.
arâ ivad acaramâ aheva B 2, 8, 5, 7.
arishṭo râjann agadaḥ B 3, 7, 13, 4.
aruṇaṃ tvâ vṛikam B 2, 7, 15, 6.
aruṇo 'ruṇarajâḥ B 3, 10, 1, 4. 9, 3. 10, 3 y.
arkaḥ pavitraꣳ rajaso B 3, 7, 9, 9.
arkyeṇa vai 7, 5, 9.
arcâmi te sumatim 1, 2, 14, 3.
artheta sthâ 'pâm 1, 8, 11.
— sthe 'ti juhoti B 1, 7, 5.
ardhamâsâḥ parûꣳshi 5, 2, 12, 1.
ardhamâsâ mâsâ ṛitavaḥ A 10, 1, 2.
— muhûrtâḥ A 1, 8, 1.
armebhyo hastipam B 3, 4, 9.
aryamaṇam bṛihaspatim 1, 7, 10, 2.
aryamâ " yâti 2, 3, 14, 4.
arysmṇe carum 2, 3, 4.
arvâû yajnaḥ 7, 3, 11.
arvâñcam indram 4, 7, 14, 4. — B 2, 4, 3, 2.
arhan bibharshy B 2, 8, 6, 9 (zweimal). — A IV, 5, 7. 5, 4, 10.
alija ântariksha 5, 5, 20.
avatatya dhanus 4, 5, 1, 4.
avatam mâ samanasan B 2, 4, 2, 5.
ava te heḍo varuṇa 1, 5, 11, 3. 2, 5, 12, 1. 4, 2, 11, 2. — B 2, 7, 16, 4. 8, 1, 6. — A 2, 4, 4 (heḷo).
— drapso aꣳçumatîm A 1, 6, 3.
avadhûtaꣳ raksho 'vadhûtâ arâtayo 1, 1, 6.
— — — arâtaya ity âha B 3, 2, 6.
avapatantîr avadan 4, 2, 6, 5.
avabhṛitha nicaṃkuṇa 1, 4, 45, 2. — B 2, 6, 6, 3 y.
avabhṛithayajûꣳshi 6, 6, 3.
ava sṛija punar agne A 6, 4, 2.
avasṛishṭâ parâ pata çaravye 4, 6, 4 4.
avasṛishṭaḥ parâ pata çaro B 3, 7, 6, 23.
avâ 'mha rudram 1, 8, 6, 2.
— 'ham hâdha B 3, 7, 6, 9.
avir na mesho B 2, 6, 4, 5.
avishṭaṃ dhishv B 2, 4, 3, 7.
avivṛidham vo 3, 1, 3, 2.
avocâma kavaye 4, 4, 4, 2.
açaꣳsad brahmaṇas B 3, 12, 9, 4.
açṛitâsaḥ çṛitâsaç ca A 1, 27, 4.
açmann ûrjam ity 5, 4, 4.
— — parvate 4, 6, 1.
açmanvatî revatîḥ (!) A 6, 3, 2. 4, 2. 9, 2.
açmâ ca me 4, 7, 5.
açvâma taṃ kâmam 1, 3, 14, 3. — B 3, 12, 1, 1.
açravaꣳ hi 1, 1, 14, 1.
açvakrânte rathakrânte A 10, 1, 3.
açvatthâd dhavyavâhâd B 1, 2, 1, 3.
açvatthe vo nishadanam 4, 2, 6, 2.
açvas tûpara 5, 5, 23.
açvasya vâ âlabdhasya B 3, 9, 12.
açvâyanto gavyanto B 2, 5, 8, 12.
açvâvatîꣳ somavatîm 4, 2, 6, 4. — B 2, 8, 4, 3.
açvâvatîr gomatîr na B 2, 8, 9, 9.

açvinâ gobhir indriyam B 2, 6, 13, 3.
— gharmam pâtam A 4, 9, 2. 5, 8, 2 y.
— namuceḥ sutam B 2, 6, 12, 2.
— pibataṃ sutam B 2, 7, 12, 1.
— bheshajam madhu B 2, 6, 12, 4.
— yajnam â gatam B 2, 5, 4, 5.
açvinâv avase ni hvaye B 2, 4, 3, 7.
açvinâ havir indriyam B 2, 6, 13.
açvibhyâṃ cakshur B 2, 6, 4, 4.
açvo ghṛitena 5, 1, 11, 4.
— rûpaṃ kṛitvâ B 1, 2, 1, 5.
ashâḍham yutsu B 2, 4, 3, 8*. 7, 4, 1. 8, 3, 1.
ashâḍhâ 'si sahamânâ 4, 2, 9, 2.
ashṭayoníṃ ashṭaputrâm A 1, 13, 1.*
ashṭayony ashṭaputram A 1, 13, 1.
ashṭâcakrâ navadvârâ A 1, 27, 2.
ashṭan devâ vasavaḥ B 3, 1, 2, 6.
— putrâso aditeḥ A 1, 13, 2.
asaṃkhyâtâḥ sahasrâṇi smaryate A 1, 12, 1.
asaj jajâna sata A 3, 14, 4.
asataḥ sad ye tatakshuḥ A 1, 11, 1.
asad vâ idam agra A 8, 7.
asann eva sa bhavati A 8, 6.
asammṛishṭo jâyase B 2, 4, 3, 8.
asave svâhâ vasave svâhâ B 3, 10, 7.
asâv âdityo na vy arocata, ..., tasmâ etaṃ saumâraudram 2, 2, 10.
— — — — —, ..., — etâṃ saurîṃ 2, 1, 8.
— — — — —, ..., — etâṃ daçarahabhâm 2, 1, 4.
— — 'smiṅ loka 7, 3, 10.
asâvi soma indra 1, 4, 39.
asitaṃ te nilayanam B 2, 4, 4, 1.
asitavarṇâ harayaḥ 3, 1, 11, 4.
asi yamo asy 4, 6, 7, 1.
asunvantam ayajamânam 4, 2, 5. 4.
asuryaṃ vâ etasmâd B 1, 4, 7.
asṛiṁmukho rudhireṇa A 4, 29.
asau yas tâmro 4, 5, 1, 2.
— yo 'vasarpati 4, 5, 1, 3.
askân ajani prâ 'jani A 4, 13, 1.
— dyauḥ pṛithivîm askân B 3, 7, 10, 3. — A 4, 13.
astabhnâd dyâm 1, 2, 8, 1. — B 2, 8, 1, 6.
asthijasya kilâsasya B 2, 4, 4, 2.
asmâ u te mahi mahe B 3, 6, 10, 4.
asmâkam agne magha° 1, 5, 11, 2.
— indraḥ 4, 6, 4, 3.
asmât tvam adhi A 6, 2, 1. 4, 2.
asmâsv indra indriyam 1, 6, 3, 2.
asmin mahaty arṇave 4, 5, 11, 1.
— yajna upa bhûya in B 3, 7, 6, 7.
asme indrâbṛihaspati 3, 3, 11, 1.
— devâso vapushe 3, 2, 8, 4.
— dyâvâpṛithivî B 2, 4, 7, 8.
asmai vai lokâya grâmyâḥ B 3, 9, 3.
asya pratnâm anu 1, 5, 5, 1.
— prâṇâd apânatî 1, 5, 3, 1.
— çravo nadyaḥ sapta B 2, 8, 9, 2.
asyâ 'jaraso damâm B 2, 7, 12.
asye 'd eva 2, 4, 14, 2.
asvapnajas 1, 2, 14, 5.
ahaṃ vâco vivâcanam B 2, 7, 16, 4.
— vṛikshasya rerivâ 7, 10.
ahaṃ ca tvaṃ ca 7, 4, 15, 1.
ahaṃ tvad asmi B 1, 2, 1, 20. 2, 5, 8, 7. 3, 7, 7, 10.
— devânâṃ sukṛitâm B 3, 7, 5, 12.
ahann ahim parvate B 2, 5, 4, 2. 8, 4, 3.
ahan vṛitraṃ vṛitra° B 2, 5, 4, 3.
aham asmi prathamajâ B 2, 8, 8.
— parastâd aham 3, 5, 5, 1.
— megha stanayan B 2, 8, 8, 3.
ahar ahar nayamâno A 6, 5, 3.
— no adya suvite B 3, 1, 2, 3.
— mâṃsena A 5, 7, 20.
ahâc charîram payasâ B 3, 7, 13, 2.
ahâvy agne havir B 1, 4, 2, 1.
ahir iva bhogaiḥ 4, 6, 6, 5.
— budhniyaḥ prathamâna B 3, 1, 2, 9.
aheḍamâna upa B 2, 4, 3, 12.
ahe budhniya mantram B 1, 2, 1, 26.
ahorâtrâṇi sarvâṇi B 3, 12, 8, 2.
ahorâtre tvo 'd îrayatâm A 4, 26.
— paçupâlyau B 3, 12, 9, 6.

âkûtiṃ devîm manasaḥ B 2, 5, 3, 2.
âkûtim agnim 4, 1, 9.
— asyâ 'vase B 2, 5, 3, 2.
âkûtînâm adhipatim B 3, 12, 3, 3.
âkûtyai tvâ kâmâya B 2, 5, 3, 2.
— prayuje 1, 2, 2.
â krandaya balam 4, 6, 6, 7.
âkramya vâjin 4, 1, 2, 3. 5, 1, 2, 6.
â 'krânt samudraḥ prathame A 10, 1, 15.
— 'krân vâjî 7, 5, 19.
âgatya vâjy 4, 1, 2, 3. 5, 1, 2, 6.
â 'gauma mitrâvaruṇâ 3, 5, 4, 1.
— 'gât satyaṃ havir B 3, 12, 3, 2.
— gâvo agmann B 2, 8, 8, 11.

âgnâvaishṇavam ekâdaçakapâlam 2, 2, 9.
âgneyam ashṭâkapâlaṃ nir vapati, tasmâc B 1, 8, 4.
— — — —, saumyam .. dvâdaçapâlaṃ, sârasvatam 1, 8, 2.
— — — —, saumyam .. dvâdaçakapâlam, bârhaspatyam 1, 8, 20.
— — — —, hiraṇyaṃ dakshiṇâ, sârasvatam 1, 8, 17.
— — — —, hiraṇyaṃ dakshiṇai, "ndram 1, 8, 19.
âgneyo 'shṭâkapâlaḥ saumyaç 7, 5, 21.
â ghâ ye agnim B 2, 4, 5, 7.
— carshaṇiprâ vivesha yan B 2, 6, 9.
— — vṛishabho B 2, 4, 3, 11.
— jaṅghanti 4, 6, 6, 5.
— jâtaṃ jâtavedasi 3, 5, 11, 4.
— jighra kalaçam 7, 1, 6, 6.
— juhota duvasyata B 3, 5, 2, 8.
âjuhvâna îḍyo vandyaç ca B 3, 6, 3, 2.
âjuhvânaḥ supratîkaḥ 4, 6, 5, 3. — B 3, 7, 7, 10.
âjuhvânâ sarasvatî B 2, 6, 12, 2.
âñjanagandhîṃ B 2, 5, 5, 7.
â tanushva pra A 1, 12.
— tam bhaja sauçravaseshv 4, 2, 2, 3.
— — agne ratham A 1, 11, 7.
âtishṭhantam pari B 2, 7, 8, 1, 16, 2.
â tishṭhâ vṛitrahan 1, 4, 37. — B 2, 7, 8, 1. 16, 2.
— tû bhara mâkir 1, 7, 13, 3. 2, 2, 12, 7.
— te agna idhîmahi 4, 4, 4, 6.
— — — ṛicâ 4, 4, 4, 6.
— — pitar marutâṃ B 2, 8, 6, 9.
— — maha indro 1, 7, 13, 2. — B 2, 8, 3, 3.
— — çushmo vṛishabha B 2, 5, 8, 1. 8, 5, 8.
— — suparṇâ aminanta 3, 1, 11, 5.
âtmanaḥ pṛithiviṃ sam B 1, 5, 7, 1.
âtmann upasthena B 2, 6, 4, 5.
âtmânam te manasâ 4, 6, 7, 2.
â tvâ jigharmi 4, 1, 2, 5. 5, 1, 3, 3.
— — dade yaçase B 3, 7, 10, 1.
— — 'hârsham 4, 2, 1, 4. 5, 2, 1, 4. — B 2, 4, 2, 8.
— dada indrasya bâhur 1, 1, 9.
— — ṛitasya tvâ 1, 3, 8.
— dade grâvâ 1, 4, 1.
— dadhikrâḥ çavasâ 1, 5, 11, 4.
âdarçam agniṃ ciuvânâ B 3, 12, 9, 2.
âd it paçyâmy 5, 6, 1, 4. — B 3, 12, 1, 1.
âdityaṃ garbham 4, 2, 10.
— caruṃ nir 2, 2, 6.
âdityâ akâmayanta suvargam 7, 4, 6.
— akâmayanto 'bhayor 7, 3, 4.
âdityânâm avasâ 2, 1, 11, 6. — B 2, 8, 1, 6.
âdityân kâmam avase B 2, 8, 2, 2.
âdityâç câ 'ṅgirasaç ca B 3, 9, 21.
âdityebhyo bhuvadvadbhyaḥ 2, 3, 1.
âdityair indraḥ A 1, 27, 1.
— no 5, 1, 11, 3.
âdityo vâ esha etan A 10, 14 (13).
— vai teja oja A 10, 15 (14).
â devânâm api 1, 1, 14, 3. 4, 2, 11, 2.
— devo yâtu savitâ B 2, 8, 6.
— na etu puraçcaram B 2, 5, 1, 2.
— — — manaḥ 1, 8, 5, 2.
— naḥ putrâ aditer B 2, 8, 2, 1.
— — prâṇa etu 3, 3, 3, 3.
ânaudaṃ nandathunâ 5, 7, 19.
ânandâya pramodâya A 6, 11, 2.
âuando brahme 'ti vy ajânât A 9, 6.
â no agne suketunâ B 2, 6, 16, 1.
— — divo bṛihataḥ 1, 8, 22, 1. 2, 5, 12, 1. 3, 1, 11, 2. — B 2, 8, 2, 8.
— — niyudbhiḥ çatinîbhir B 2, 8, 1, 2.
— — bhara bhagam indra B 2, 5, 4.
— — mitrâvaruṇâ ghṛitair 1, 8, 22, 3. 2, 5, 12, 3.
— — — havyadâtim B 2, 8, 6, 7.
— — yajnam bhâratî B 3, 6, 3, 4.
— — viçvâbhir ûtibhiḥ B 2, 4, 3, 6. 7, 13, 4.
— — viçve ăskrâ B 2, 8, 6, 3.
ântarikshyaç ca yâḥ B 3, 12, 7, 1.
ântrâṇî sthâlî B 2, 6, 4, 3.
â 'nyaṃ divo 2, 3, 14, 2.
âpa undantu 1, 2, 1.
âpaḥ puuautu pṛithivîm A 10, 30 (23).
— pravaṇâd iva A 6, 11, 2.
âpam âpâm apaḥ A 1, 21. 1, 1. 25, 2.
âpas tat satyam â B 2, 4, 6, 7.
âpântamanyus 2, 2, 12, 3. — A 10, 1, 9.
âpo asmân mâtaraḥ 1, 2, 1, 1.
— deviḥ prati 4, 2, 3, 2.
— — çuddhâyuvaḥ 1, 3, 8, 2. 6, 3, 8, 4 y.
— — çuddhâ(ḥ) stha B 3, 7, 4, 1.
— devîr bṛihatîr 1, 2, 2, 1. 6, 1, 2, 2.
— — agreguvo B 3, 3, 6.

âpo bhadrâ ghṛitam 5, 6, 1, 3. — B 3, 12, 1, 1.
— varuṇasya 5, 5, 4.
— vâ idaꝏ sarvam A 10, 29 (22).
— — idam agre 7, 1, 5.
— — — âsant salilam A 1, 28.
— ha yat 2, 2, 12, 1. (4, 1, 8, 5).
— — yad bṛihatîr A 1, 23, 8.
— — yan mahatîr 4, 1, 8, 5.
— hi shṭhâ 4, 1, 5, 1. 5, 6, 1, 4. 7, 4, 19, 4. — A 4, 42, 4. 10, 1, 11.
â pyâyatâm ghṛitayoniḥ B 3, 7, 5, 2.
— — dhruvâ 1, 6, 5.
— pyâyadhvam aghniyâ 1, 1, 1, 1. — B 3, 2, 1, 4 y.
— pyâyasva madintama 1, 4, 82. 2 8, 14, 3. 5, 12, 1. 3, 1, 11, 1. — A 3, 17.
— — sametu 3, 2, 5, 8. 4, 2, 7, 4. — B 3, 5, 12. 7, 13, 4. — A 6, 6, 8.
— plavasva pra plavasva A 1, 27, 1.
— brahman brâhmaṇo B 7, 5, 18.
— bharataꝏ çikshatam B 3, 6, 11.
âbhir gîrbhir yad B 3, 7, 11, 5. — A 4, 5, 6. 42, 5.
âbhish ṭe adya 4, 4, 4, 7.
â mandrair indra haribhir yâmi A 1, 12, 2.
— — — — yâhi A 1, 12, 2.
— mâ 'gnishṭomo 7, 8, 11, 1.
— mâm medhâ surabhir A 10, 43 (42).
— mâ vâjasya prasavo 1, 7, 8, 8. — B 1, 3, 6, 6.
âmâsu pakvam 1, 6, 12, 2.
â 'mûr aja 4, 6, 6, 7.
— me gṛihâ 7, 3, 18.
— — graho 7, 8, 13, 1.
— yaꝏ haste 3, 5, 11, 4.
— 'yaṃ gauḥ 1, 5, 3, 1.
— yad ishe nṛipatim 1, 3, 14, 6.
âyanâya svâhâ 7, 1, 13.
âyane vidravaṇe B 3, 7, 9, 7.
â yaṃ naraḥ 2, 4, 8, 1.
— 'yam bhâtu çavasâ B 2, 7, 15, 3.
— yas tatantha B 3, 6, 10, 5.
— yasmint sapta peravaḥ A 3, 11, 6.
— — — vâsavâs 1, 6, 12, 2. — A 1, 8, 8.
— yâtu devaḥ savito 'pa B 3, 1, 1, 9.
— — — sumanâbhir A 6, 5.
— — varadâ devi A 10, 84 (26).
âyur in naḥ pra tiryatâm B 2, 5, 1, 3.
âyurdâ agna haviaho B 1, 2, 1, 11. — A 2, 5, 2.
âyur vâ etad 6, 5, 2.
— viçvâyuḥ pari A 6, 1, 2.
âyushaḥ prâṇaꝏ saṃ tanu B 1, 5, 7.
âyush ṭa âyurdâ 2, 5, 12.
— ṭe viçvato 1, 8, 14, 4. 2, 5, 12, 1. — A 2, 5. 7, 3.
âyushmad astu me mukham B 2, 7, 7, 5.
âyushmantaṃ varcasvantam B 2, 4, 7, 1.
â rabhethâm anu saꝏ A 2, 6, 7.
ârâc chatrum apa B 2, 8, 2, 7.
ârât te goghna 4, 5, 10, 3.
ârogasya sthâne svatejasâ A 1, 16.
ârogo bhrâjaḥ paṭaraḥ A 1, 7.
â rohataṃ daçataꝏ B 1, 2, 1, 14.
— roha patho juhu B 3, 7, 6, 8.
— — proshṭhaṃ vi B 2, 7, 17, 1.
— rohatâ "yur jarasam A 6, 10.
ârtavâ upagâtâraḥ B 3, 12, 9, 4.
ârdraḥ prathasnur B 3, 7, 15, 3.
ârdrayâ rudraḥ prathamâna B 3, 1, 1, 3.
â vartana vartaya 3, 3, 10, 1 y.
âvahantî vitanvânâ A 7, 3, 1.
âvâꝏ ratho rodasî B 2, 8, 7, 6.
â vâco madhyam 4, 7, 13, 3.
— vâta vâhi bheshajam B 2, 4, 1, 7. — A 4, 42, 1.
— vâm mitrâvaruṇâ havya° B 2, 8, 6, 5.
— vâyo bhûsha 1, 4, 4. 3, 4, 2. — B 2, 8, 1, 1.
— viçvadevaꝏ satpatim 3, 4, 11, 2.
âvishṭyo vardhata B 2, 8, 7, 4.
â vṛitrahaṇâ B 2, 8, 5, 1.
— vṛitrahabhiḥ B 3, 6, 8.
— vedhasaṃ nîlapṛishṭham B 2, 5, 5, 4. 8, 2, 7.
— vo devâsa 1, 2, 1, 2.
— — yantû 'davâhâso B 2, 5, 5, 3.
— — râjânam 1, 3, 14, 1. — B 2, 8, 6, 9.
âçânâṃ tvâ "çâpâlebhyaḥ B 2, 5, 3, 3. 3, 7, 5, 8. 8, 3. 12, 1, 1.
âçâsânaḥ suvîryam 3, 5, 5, 3.
âçâsânâ saumanasam 1, 1, 10, 1. — B 3, 3, 3, 2.
âçîrdâyâ dampatî 3, 2, 8, 4.
âçir ma ûrjam 3, 2, 8, 5.
âçuḥ çiçâno 4, 6, 4.
âçus trivṛid bhântaḥ 4, 3, 8.
âçvâvitam atyâçvâvitam B 3, 7, 11, 1.
âçvinaṃ dhûmra° 2, 1, 10.

âshâḍham yutsu pṛitanâsn B 2, 4, 3, 8.*
â satyena rajasâ 3, 4, 11, 2.
âsanyân mâ 3, 1, 7, 1.
â samudrâd â 3, 5, 5, 1.
— savaꣳ savîtur 3, 1, 11, 8.
— sushvayantî yajate B 3, 6, 3, 8.
— 'sminn ugra 3, 3, 3, 2.
— 'haṃ dîkshâm B 3, 7, 7, 4 y.
— 'ham ajânî 7, 4, 19, 1.
— — pitṛînt 2, 6, 12, 3. — B 2, 6, 12, 1.
— harâ 'va dya A 4, 37.
— 'hârshîd râshṭram B 2, 5, 2, 1.

ichann açvasya B 1, 5, 8, 1.
(iḍas pade sarvavetu B 2, 6, 18).*
iḍâbhir agnir îḍyaḥ B 2, 6, 18, 1.
iḍâm agne purudaꣳsaꣳ 4, 2, 4, 3.
iḍâyâs tvâ pade 3, 5, 11, 1.
iḍâyai sṛiptam A 3, 11, 13.
iḍe bhâgaṃ jushasva B 3, 7, 5, 7.
— rante 7, 1, 6, 8.
itaḥ prathamaṃ jajna 2, 2, 4, 8.
— siktaꣳ sûrya° A 1, 12, 1.
itihâsapurâṇaṃ ca B 3, 12, 8, 1.
itthâd ulûka âpaptat A 4, 23.
idaṃ vacaḥ ṛparjanyâya A 1, 29, 1.
— varco agninâ B 2, 5, 7, 1.
— vâ agra nai 'va B 2, 2, 9.
— vâm âsye 3, 3, 11.
— vishṇur vi cakrama îti B 1, 4, 3, 6.
— — vî cakrame 1, 2, 13, 1. — B 3, 1, 3, 3.
idaꣳ sarpebhyo havir 3, 1, 1, 5.
— haviḥ prajananam 2, 6, 3, 5.
idaṃ karishye bheshajam 3, 7, 5, 1.
— ta ekam A 6, 3, 1. 4, 2.
— tasmai harmyam B 3, 7, 6, 3.
— tṛitîyaꣳ savanam 3, 1, 9, 2.
— te havyaṃ ghṛitavat B 2, 5, 4, 6.
— evâ vastram 6, 1, 1.
— dyâvâpṛithivî bhadram B 3, 5, 10.
— — satyam B 2, 8, 4, 8.
idam ahaꣳ senâyâ B 3, 7, 5, 1.
— indriyam amṛitam B 3, 7, 6, 12 y.
— û nu çreyo B 3, 7, 9, 9. 14, 5.
— pitṛibhyo 2, 6, 12, 4.
— eva me 'to A 6, 9, 2.
— pitṛibhyaḥ pra bharema A 6, 7, 2.
— pitṛibhyo namo 2, 6, 12, 4.
idânîṃ tadânîm 3, 10, 1, 4. 9, 9. 10, 4 y.
iduvatsarâya 5, 7, 2, 4.
idhmaç ca me 4, 7, 8.
indur indum avâ 'gât B 3, 7, 10, 6.
— dakshaḥ çyena B 3, 10, 4, 3. — A 4, 11, 6.
indra âçâbhyaḥ pari B 2, 5, 3, 1.
— âsâṃ netâ 4, 6, 4, 3.
— îd dharyoḥ B 1, 5, 8, 2.
— enam adîdharat B 2, 4, 2, 9.
indraḥ patnîyâ Manum 6, 6, 6.
indraṃ vayam mahâdhane B 2, 7, 13, 1.
— viçvâ avîvṛidhan 4, 6, 3, 4. 5, 4, 6, 5. — B 2, 7, 15, 5. 16, 3.
— vṛitram 2, 5, 3.
— vai svâ viço B 2, 7, 18.
— vo viçvatas pari havâmahe 1, 6. 12, 1. 2, 3, 14, 1. 3, 1, 11, 4. 4, 3, 13, 8.
— — — pari 'ndram 2, 1, 11.
indraꣳ stuhi vajriṇaꣳ B 2, 8, 4, 1.
indra kratuṃ na 7, 5, 7, 4.
— kshatram abhi 1, 6, 12, 4. 2, 5, 12, 5.
indraghoshâ vo vasubhiḥ A 1, 20. 25, 3.
indraṃ duraḥ kavayyo (î) B 2, 6, 8, 2.
— naro nema° 1, 6, 12, 1. 2, 1, 11, 1. 3, 14, 1. 3, 1, 11, 4. 4, 3, 13, 8. — B 2, 8, 2, 5.
indra marutva iha 1, 4, 18.
indram id gâthino 1, 6, 12, 2. — B 1, 5, 8, 1.
— — dharî 1, 4, 38.
indra vayaꣳ çunâsîram B 2, 5, 8, 2.
— vâjeshu no ava B 1, 5, 8, 2.
indravâyû îme sutâḥ 1, 4, 4, 1.
indra çushmaṃ tanuvâm B 2, 4, 7, 3.
indraç ca naḥ çunâsîrau B 2, 4, 5, 7.
— — samrâḍ varuṇaç B 3, 7, 9, 7.
indraḥ çunâvad vi tanoti B 2, 5, 8, 12.
indras tarasvân abhimâtiho 'graḥ B 2, 8, 4.
indrasya kroḍo 5, 7, 16.
— nu vîryâṇi pra B 2, 5, 4, 1. 8, 4, 3.
— manve prathamasya 4, 7, 15, 1.
— râdhaḥ prayatam B 2, 5, 8, 12.
— rûpam ṛishabho B 2, 6, 4, 5.
— vajro marutâm 4, 6, 6, 6.
— — 'sî vârtraghna iti B 1, 7, 9.
— — — vârtraghnas tanûpâ 5, 7, 3.
— — — — tvayâ 1, 8, 15.
— vṛishṇo 4, 6, 4, 3.
— sushnvâṇasya B 1, 8, 5.

indraḥ sa dâmane kṛitaḥ B 1, 5, 8, 3.
— sutrâmâ svavâ◡ 1, 7, 13, 4.
— — hṛidayena B 2, 6, 4, 3.
— suvitî saha B 1, 4, 8, 6.
— suvarshâ janayann B 2, 4, 3, 6.
— sûro atarad B 2, 4, 6, 12.
indrâgnibhyâṃ tvâ 4, 4, 5.
indrâgnî avyathamânâm iti 5, 3, 2.
— — ishṭakâṃ dṛi◡hataṃ 4, 3, 6.
— â gata◡ 1, 4, 15.
— navatim 1, 1, 14, 1.
— mitrâvaruṇan A 2, 3, 4.
— me varcaḥ 3, 3, 3, 3.
— rocanâ 4, 2, 11, 1. 3, 13, 3. — B 3, 5, 7, 3.
indrâṇî devî subhagâ B 2, 4, 2, 7.
indrâṇîm âsu 1, 7, 13, 1.
indrâṇî 'vâ 'vidhavâ B 3, 7, 5, 10.
indrâya gâva âçiram B 2, 7, 13, 4.
— gira aniçitasargâḥ B 2, 4, 5, 2.
— râjne trayaḥ 5, 6, 17.
— — sûkaro 5, 5, 11.
— çunâsîrâya B 2, 5, 8, 2.
— somâḥ pradivo B 2, 4, 3, 12.
indrâyâ 'nvṛijave 2, 2, 3.
indrâye 'udu◡ sarasvatî B 2, 6, 12, 1.
indrâvaruṇayor aham B 2, 5, 12, 2.
indrâvaruṇâ yuvam B 2, 5, 12, 2.
indrâvishṇû dṛi◡hitâḥ B 3, 2, 11, 3.
indrâ 'çvinâ madhunaḥ A 4, 8, 4. 5, 7, 5.
indrâsûrâ janayan B 2, 4, 6, 12.
indriyâṇi çatakrato 1, 6, 12, 1. 2, 5, 12, 5.
indriyâvauto vanâmahe 3, 2, 7, 2.
indreṇa sayujo 3, 5, 3, 2.
indre 'mam pratarâm 4, 6, 3, 1.
indro jayâti na parâ 2, 4, 14, 2.
— jigâya pṛithivîm B 2, 4, 7, 5.
— — sahasâ B 2, 4, 7, 5.
— jyeshṭhâm anu nakshatram B 3, 1, 2, 1.
— dadhico asthabhir 5, 6, 6, 3. — B 1, 5, 8.
— dîrghâya cakshase B 1, 5, 8, 2.
— devâñ chamharahatya B 2, 8, 3, 8.
— devânâm adhipâḥ B 2, 8, 4, 2.
— uâma ghṛitam B 3, 7, 9, 6.
— marudbhiḥ 6, 5, 5.
— yajnaṃ vardhayan B 2, 3, 3, 7.
— yajvane pṛiṇate ca B 2, 8, 3, 11.
— yâto 'vasitasya râjâ B 2, 3, 4, 3.
— râjâ jagataç carsh° B 2, 8, 5, 8.
indro râjâ jagato ya A 3, 11, 6.
— valasya bilam 2, 1, 5.
— vṛitra◡ hatvâ | asurân B 1, 3, 10.
— vṛitram atarad B 2, 8, 3, 6.
— — ahan tasya 6, 5, 9.
— — — | so 'paḥ B 3, 2, 5.
— vṛitrâya vajram 6, 5, 1.
— vai çithila 7, 3, 7.
— — sadṛiñ 7, 3, 6.
indhânâs tvâ çata◡ 1, 5, 5, 4.
indhâno agniṃ vanavad B 2, 8, 5, 2.
imaṃ yajnaṃ vardhayan B 2, 8, 3, 8.
— yajnam açvinâ B 2, 5, 4, 6.
— yama prastaram 2, 6, 12, 6.
— vi shyâmi 1, 1, 10, 2. 3, 5, 6, 1. — B 3, 3, 10, 1.
ima◡ samudra◡ çata° 4, 2, 10, 1. — A 6, 6, 1.
— stanam 5, 5, 10, 6.
imaṃ kâmam mandayâ B 2, 5, 4, 1.
— jivebhyaḥ paridhim B 3, 7, 11, 3. — A 6, 10, 2.
imaṃ no deva savitar 4, 1, 1, 2.
— — yajnam B 3, 6, 7, 1.
imam agna âyushe 2, 3, 10, 3. — B 2, 7, 7, 5. — A 2, 5, 3.
— agne camasam mâ A 6, 1, 4.
— â bhaja B 2, 4, 7, 7.
— indra vardhaya kshatriyâṇâm B 2, 4, 7, 7.
— û shu tyam A 4, 11, 8 y.
— paçum paçupate 3, 1, 4, 1.
— mâ hi◡sîr ekaçapham 4, 2, 10, 2.
— — — dvipâdam 4, 2, 10, 1.
— me Gaṅge A 10, 1, 13.
— — varuṇâ 2, 1, 11, 6. 5, 12, 1. 4, 2, 11, 3. — B 3, 7, 11, 3. 12, 6. — A 2, 4, 4. 4, 20, 3.
imâ n mâm upa B 1, 2, 1, 21.
— eva tâ ushaso B 2, 5, 6, 4.
imâ◡ rudrâya tavase 4, 5, 10, 1.
— su nâvam â 1, 5, 11, 5.
imâ jnhvânâ yushmad B 2, 4, 6, 1. 8, 2, 8.
— te vâjinn 4, 6, 7, 2.
— dhânâ ghṛitasnuvaḥ B 2, 4, 3, 10.
— nârir avidhavâḥ A 6, 10, 2.
— uu kam A 1, 27.
imâṃ te dhiyam pra bhare B 2, 7, 13, 4.
— dhiya◡ çikshamâṇasya 1, 2, 2, 2. 6, 1, 3, 2.
imâ brahma brahmavâha B 2, 4, 6, 2.

imâm agṛibhnan raçanâm 4, 1, 2. 5, 1, 2, 1. 7, 1, 11, 1. — B 3, 8, 3, 2.
— ûrjam pañcadaçîm B 3, 7, 4, 3.
— ûrṇâyum 4, 2, 10, 3.
imâ me agna 4, 4, 11, 4.
imâm prâcîm udîcim B 3, 7, 4, 8.
imâ rudrâya sthira° B 2, 8, 6, 8.
ime jîvâ vi mṛitair A 6, 10, 2.
— turam maruto B 2, 8, 5, 6.
— dhenû amṛitam B 2, 4, 8, 6.
— nu dyâvâpṛithivî B 2, 4, 8, 5.
— vâ ete lokâ B 1, 1, 8.
— vai sahâ "stâm 3, 4, 3.
imo agne vîtatamâni 4, 3, 13, 6.
imau te pakshau 4, 7, 13, 1.
— devau jâyamânau 1, 8, 22, 5. 2, 6, 11, 4. — B 2, 8, 1, 5.
— parṇam ca darbham B 3, 7, 4, 18.
— prâṇâpânau B 3, 7, 4, 11.
— yunajmi te A 6, 1, 1.
iyam yakâ 7, 4, 19, 3. — B 3, 9, 7, 3.
— vâva saraghâ B 3, 10, 10.
— visṛishṭir yata B 2, 8, 9, 6.
— vai rajatâ B 1, 8, 9.
iyaṷ çushmebhir visakhâ B 2, 8, 2, 8.
— sthâlî ghṛitasya B 3, 7, 6, 11.
iyatî devîr indrasyau 'jo A 4, 3.
iyam te çukra 1, 2, 4.
— nârî patilokam A 6, 1, 3.
iyam eva sâ yâ 4, 3, 11. — B 2, 5, 5, 3.
irajyann agne 4, 2, 7, 2.
irâ patnî viçvasṛijâm B 3, 12, 9, 5.
irâvatî dhenumatî 1, 2, 13, 1. — A 1, 8, 2.
isham ûrjam aham 4, 2, 7, 1.
ishe tve 'ti barhir 6, 3, 6.
— tvo 'pavîr 1, 3, 7.
— — "rje 1, 1, 1.
— pîpihy ûrje A 4, 10.
ishṭargo vâ 3, 1, 7.
ishṭena pakvam 7, 3, 11, 1.
ishṭo agnir âhutaḥ B 2, 4, 1, 9.
iha tvashṭâram 3, 1, 11, 1. — B 3, 5, 12, 1.
— tvâ bhûry 1, 2, 14, 4.
— paçavo viçvarûpâ B 3, 7, 4, 5.
— prajâ viçvarûpâ B 3, 7, 4, 4.
ihâ 'rvâñcam ati hvaye B 2, 4, 3, 2.
ihe 'ha vaḥ svatapasaḥ A 1, 4, 3.
ihai 'va sau tatra sato vo B 1, 2, 1, 27.
— — — — santam tvâ B 2, 5, 8, 7.
— 'vâ 'gne adhi 4, 1, 7, 2.
ihai 'vai 'dhi mâ vyathishṭhâḥ B 2, 4, 2, 8.
îṃkârâya 7, 1, 19.
îḍito devair B 2, 6, 8, 1.
îḍe agnim vipaçcitam B 2, 4, 2, 4.
— agniṷ svavasam B 3, 7, 12, 4.
îḍenyo namasyas B 3, 5, 2, 2.
îḍyaç câ 'si 5, 1, 11, 1.
îḍrikshâsa 4, 6, 5, 6.
îyush ṭe ye 1, 4, 33. — A 3, 18.
îrmântâsaḥ 4, 6, 7, 4.
îçânam tvâ bhuvanânâm B 2, 4, 7, 11.
îçânaḥ sarvavidyânâm A 10, 21 (47).
îçânâ vâryâṇâm B 2, 5, 8, 5. — A 4, 42, 4.
îçvaro vâ esha diço 'nû 'nmaditoḥ B 1, 8, 3.
uktha ukthe soma 1, 4, 46, 1.
ukshânnâya 1, 3, 14, 7.
ukshâ samudro 4, 6, 3, 4.
ukhâm karotu çaktyâ 4, 1, 5, 3.
ugrampaçye râshṭrabhṛit A 2, 4, 3.
ugraç ca dhuniç ca A 4, 25.
ugrâ diçâm 4, 4, 12, 1.
uc chushmâd oshadhînâm 4, 2, 6, 3.
ucchmañcamânâ A 6, 7, 1.
uc chmañcasva pṛithivi A 6, 7, 1.
uc chrayasva vanaspate 3, 6, 1, 1.
uta gâva ivâ 'vadan B 2, 5, 5, 6.
— gnâ viyantu deva° B 3, 5, 12, 1.
— tyad âçvaçviyam B 2, 7, 13, 2.
— tyâ daivyâ bhishajâ B 3, 7, 10, 5.
— — no divâ matiḥ B 3, 7, 10, 4.
— naḥ priyâ priyâsu B 2, 4, 6, 1.
— no deva 2, 6, 11, 1.
— hruvantu 3, 5, 11, 4.
— mâtâ mahisham 3, 2, 11, 3.
— smâ 'sya dravatas 1, 7, 8, 3.
— svânâso divi 1, 2, 14, 7.
ute 'dânîm bhagavantaḥ B 2, 8, 9, 8.
ut krâma mahate 4, 1, 2, 4.
— krâmo 'd akramîd iti 5, 1, 3.
uttame çikhare jâte A 10, 36.
— — devî (A 10, 30).
uttaras tvam adhare te B 2, 4, 7, 8.
uttarasyâm vedyâm anyâni B 1, 6, 5.
uttarâvatîm vai devî B 2, 1, 4.
ut tishṭhata mâ svâpta A 1, 27, 2.
uttishṭhann ojasâ 1, 4, 30.
ut tishṭha purusha (A 10, 60).
— — pre 'hi A 6, 4, 2.
— — brahmaṇaspate A 4, 2, 1. 5, 2, 6.
— tishṭhâ 'tas tanuvaṷ A 6, 4, 2.

nt tuda çimijâvari A 4, 39.
— te tabhnomi A 6, 7.
— sakthyor gridam (!) 7, 4, 19, 1.
utsaṃ duhanti B 3, 7, 4, 16.
utsannayajno vâ 5, 3, 1.
ntsâdebhyaḥ kubjam B 3, 4, 6.
ntsṛijyâ3m no 'tsṛijyâ3m iti 7, 5, 7.
ud akramid draviṇodâ 4, 1, 2, 4. 5, 1. 3, 1.
— agâd ayam B 3, 7, 6, 23.
— agne tishṭha 1, 2, 14, 2.
— — çucayas 1, 3, 14, 8. 4, 46, 3. 5, 5, 3. 2, 4, 14, 4.
ndapruto na vayo 3, 4, 11, 3.
— marutas 3, 1, 11, 7.
nd asâv etu sûryaḥ B 2, 7, 16, 4.
— astâmpsît savitâ B 3, 7, 10.
— asthâd deva aditir B 1, 4, 3.
— asya çocir 4, 4, 4, 5.
— — çushmâd A 4, 17.
— âyushâ svâyusho 'd 1, 2, 8.
— ij jihâno B 2, 5, 4, 5.
— iratâm avara 2, 6, 12, 3.
— irayathâ marutaḥ 2, 4, 8, 1.
— irshva nâry abhi A 6, 1, 3.
— n tishṭha svadhvarâ 4, 1, 4, 1. 5, 1, 5, 3.
— nttamaṃ varuṇa 1, 5, 11, 3. 2, 5, 12, 1. 4, 2, 1, 3. 11, 2. 5, 2, 1, 3. — B 2, 7, 16, 4. 8, 1, 6. — A 2, 4, 4.
— nttamam mumugdhi naḥ B 2, 4, 2, 6.*
— n tyaṃ jâtavedasam 1, 1, 8, 2. 4, 43, 1. 2, 2, 12, 1. 3, 8, 2. 4, 14, 4. 5, 12, 1. 3, 1, 11, 8. 6, 1, 11, 4. — B 3, 1, 3, 3. 7, 11, 2. — A 4, 11, 8. 20, 3. 5, 9, 12.
— u tvâ viçve 4, 2, 3, 1. 6, 3, 1. 5, 2, 2, 1. 4, 6, 1.
— usra tishṭha B 3, 7, 8, 2.
— enam uttarâṃ naya 4, 6, 3.
— — — naye 'ti 5, 4, 6.
— eshâm bâhû 4, 1, 10, 3. 5, 1, 10, 2. — A 2, 5, 16.
— ehi vâjin yo B 2, 5, 2.
ndgrâbhaṃ ca 1, 1, 13, 1. 6, 4, 2. 4, 6, 3, 4.
nd dîpyasva jâtavedo A 10, 1, 4.
— dhanti yad evâ 'syâ B 1, 1, 3.
— dhauyamânam asyâ B 1, 2, 1.
— dharshaya 4, 6, 4, 4.
ndno datto 'dadhim (2, 4, 8, 1) 4, 7, 13, 2.
ud hudhyasvâ 'gne 4, 7, 13, 5.
ndyann adya mitramahaḥ | ârohann B 3, 6, 7, 22.
— — — | sapatnân B 3, 6, 7, 21.
— — vi no bhaja B 3, 6, 7, 22.
— vanâd udakâni 'va A 6, 11, 2.
— vayaṃ tamasas 4, 1, 7, 4. 5, 1, 8, 6. — B 2, 4, 4, 9. 6, 6, 4. 3, 7, 11, 2. — A 4, 11, 8. 20, 3. 6, 3, 3. 4, 2. 9, 2.
nndatîr halam 3, 1, 1, 3 y.
unnata ṛishabho 5, 6, 14.
un nambhaya 2, 4, 8, 2. 3, 5, 5, 2.
npa ksharanti juhvo B 3, 7, 13, 3.
— — sindhavo 1, 8, 22, 4.
— châyâm iva ghṛiṇeḥ B 2, 4, 4, 6.
— jmanu upa 4, 6, 1, 1.
— te gâ ivâ 'karam B 2, 4, 6, 10.
— tvâ 'gne dive 1, 5, 6, 2.
— — — haviahmatiḥ B 1, 2, 1, 10.
— — jâmayo gira B 1, 8, 8.
— nas sûnavo giraḥ B 2, 4, 6, 3.
— no mitrâvaruṇâv B 3, 7, 13, 4. — A 4, 20, 3.
upaprayanto 1, 5, 5.
upa prâ 'gâc chasanam 4, 6, 7, 4.
— — 'gât paramam 4, 6, 7, 5.
— — — suman 4, 6, 8, 3.
— pre 'ta jayatâ 4, 6, 4, 4.
— — — marutaḥ 2, 3, 1, 2.
— mâ dyâvâpṛithivî 3, 2, 4, 1.
— yam eti yuvatiḥ 4, 3, 13, 6.
upayâmagṛihîto 'si nṛishadam 1, 7, 12.
— — prajâpataye 3, 5, 8.
— — vâkshasad 3, 2, 10.
— 'si 'ndrâya 1, 4, 12.
— 'sy antar 1, 4, 3.
npavesho 'si yajnâya B 3, 7, 4, 13.
npa çreshṭhâ na 4, 7, 15, 3.
— çvâsaya 4, 6, 6, 6.
— sarpa mâtaram A 6, 7, 1.
npahûta◡ rathaṃtara◡ saha . | .... patim B 3, 5, 8.
— — — . | .... patnim B 3, 5, 13.
upahûtâḥ pitaraḥ 2, 6, 12, 3. — B 2, 6, 16, 1.
— pitaro ye B 3, 1, 1, 6.
upahvareshu yad 4, 3, 13, 7.
npâ 'va roha jâtavedaḥ B 2, 5, 8, 8.
— — sṛija tmanyâ B 3, 6, 3, 4.
upe 'dam npaparcanam B 2, 8, 8, 12.
npo ha yad vidatham B 3, 6, 12.
uhhaye vâ ete prajâpater B 1, 4, 1.

ubbâ jigyatbur 3, 2, 11, 2. 7, 1, 5, 5. 6, 7.
ubhâbbyâṃ deva savitaḥ B 1, 4, 8, 2. 2, 6, 8, 4.
ubhâv agnî upa B 3, 7, 4, 18.
— antau pari B 2, 8, 9, 1.
ubhâ vâm indrâgnî 1, 1, 14, 1. 5, 5, 1. — B 2, 8, 5, 1.
ubbe suçcandra 2, 2, 12, 7. 4, 4, 4, 6.
ubhau lokau brahmaṇâ B 3, 1, 2, 5.
uru◡ hi râjâ 1, 1, 45. 6, 6, 3, 2.
uru drapso viçvarûpa 3, 3, 10, 2.
uruṃ nu lokam anu B 2, 7, 13, 8.
uru visḥṇo vi 1, 3, 4, 1.
uruvyacâ no 4, 7, 14, 3.
urûṇasâv asantṛipau A 6, 3, 2.
urvî pṛithivî bahule B 2, 8, 4, 8.
— rodasî varivaḥ 4, 7, 15, 6.
ulûkhale musale B 3, 7, 6, 21.
uçantas tvâ 2, 6, 12. — B 2, 6, 16.
uçau ha vai Vâjaçravasaḥ B 3, 11, 8.
uçik pâvako 4, 2, 2, 2.
ushâsânaktâ bṛihati B 2, 6, 8, 8.
ushe yahvî supeçasâ B 2, 6, 18, 3.

ûtîḥ kurvâṇo yat B 1, 2, 1, 2.
ûrk ca me 4, 7, 4.
ûrg râjânam ud avahat B 3, 12, 9, 5.
ûrjaḥ pṛithivyâ adhy utthito B 1, 2, 1, 5.
ûrjam pṛithivyâ rasam B 1, 2, 1, 2.
ûrjâ yad yajnam 4, 6, 3, 2.
ûrjo napâj jâtavedaḥ 4, 2, 7, 2.
ûrṇâmṛidu prathamânam 3, 7, 6, 5.
ûrdbva û shu ṇa 4, 1, 4, 2. 5, 1, 5, 8. — B 3, 6, 1, 2. — A 4, 20, 1.
ûrdhvamûlam avâkçâkham A 1, 11, 5.
ûrdhvâ asya samidho 4, 1, 3.
— diçâ◡ rantir 4, 4, 12, 4.
ûrdbvâm enâm uc 7, 4, 19, 2. — B 3, 9, 7, 1.
ûrdhvo naḥ pâhy A 4, 20, 1.
— bhava prati 1, 2, 14, 2.

ṛikshâ vâ iyam 7, 4, 3.
ṛiksâme vai devebbyo 6, 1, 3.
ṛigbhiḥ pûrvâhṇe B 3, 12, 9, 1.
ṛigbhyo jâtaṃ vaiçyam B 3, 12, 9, 2.
— jâtâ◡ sarvaço B 3, 12, 9, 1.
ṛicâm prâcî mahatî B 3, 12, 9.
ṛicâ stoma◡ sam 3, 1, 10, 1. 4, 1, 1, 2. 5, 1, 1, 3.
ṛico akshare parame A 2, 11, 6.
— yajû◡shi sâmâni B 3, 12, 8, 1.
ṛijîte pari 4, 6, 6, 4.
ṛita◡ satyam param A 10, 23 (12).
ṛitaṃ ca satyaṃ câ A 10, 1, 13.
— — svâdhyâyapravacane A 7, 9.
ṛitaṃ tapaḥ satyaṃ tapaḥ A 10, 10 (8).
— tvâ satyena pari B 2, 1, 11.
ṛitam eva parameshṭhi B 1, 5, 5.
ṛitavas ta ṛitudhâ 5, 2, 12, 1.
ṛitavo vai prajâkâmâḥ 7, 2, 6.
ṛitavyâ upa dadhâty 5, 4, 2.
ṛitasya garbbaḥ 4, 3, 11, 5.
— pantbâm 4, 3, 11, 1.
— 'rtenâ "dityâḥ 2, 4, 4, 8.
ṛitâvânaṃ vaiçvânaram 1, 5, 11, 1.
— mahisham 4, 2, 7, 3.
ṛitâshâḍ ṛitadhâmâ 3, 4, 7.
ṛitutbe 'ndro vanaspatiḥ 2, 6, 12, 4.
ṛitur ṛituṃ nudyamânaḥ A 1, 3, 2.
ṛitûnâm patnî 4, 3, 11, 5.
ṛiteua dyâvâpṛithivî B 3, 7, 12, 2. — A 2, 8, 8.
ṛiteuâ 'sya ni vartaye B 1, 5, 5, 1.*
ṛityai stenahṛidayam B 3, 4, 7.
ṛidûdareṇa 2, 2, 12, 3.
ṛidhyâsma havyair B 3, 1, 2.
ṛishabhaṃ vâjinaṃ B 3, 7, 5, 13.
ṛishayo vâ indraṃ 3, 5, 2.

eka◡ hi çiro nânâ A 1, 2, 3.
ekam mâsam ud asṛijat B 1, 5, 5, 6.
ekayâ ca daçabhiç A 1, 11, 3.
— 'stuvata 4, 3, 10.
ekayûpo vai 'kâdaçinî B 3, 8, 19.
ekavi◡ça esha bhavati B 1, 2, 4.
ekavi◡çatyâ mâshaiḥ 5, 1, 8.
ekavi◡ço 'gnir B 3, 8, 21.
ekas tvashṭar 4, 6, 9, 3.
ekasmai svâhâ tribhyaḥ 7, 2, 12.
— — dvâbhyâm 7, 2, 11.
ekâ ca me 4, 7, 11.
ekâdaça prâtar 5, 6, 22.
ekâsbṭakâ 4, 3, 11, 3.
ekaiko vai janatâyâm B 1, 4, 6.
eko devo apy 5, 6, 1, 3.
ejatkâ jivatkâḥ B 3, 10, 1, 4 y.
eṇîr dhânâ hariṇîr A 6, 7, 1.
etaṃ yuvânam pari 3, 8, 9.
eta◡ sadhastham 5, 7, 7, 1.
etaṃ jânîtât parame B 3, 7, 13, 3.
etad eva vi jâniyât A 1, 3, 3.
etadbrâbmaṇâny eva B 1, 7, 1.
etad raçmaya âpo A 1, 19.

etad vâ apâṃ nâma 3, 8, 4.
etaṃ te stomaṃ tuvijâta B 2, 4, 7, 4.
etam u tyam madhunâ B 2, 4, 8, 7.
etâ âcarantîr B 3, 7, 4, 14.
— n vaḥ subhagâ 5, 1, 11, 2.
— vâcaḥ pra yujyante A 1, 4, 1.
etâvân asya mahimâ A 3, 12, 1.
etâs te svadhâ A 6, 9.
e 'dam aganma 1, 2, 3, 3. 3, 1, 1, 4.
— — barhiḥ sunahtarîmâ B 2, 4, 8, 5.
enâ vo agnim 4, 4, 4, 4.
— vyâghram B 2, 7, 16, 4.
e 'ndra sânasiṃ 3, 4, 11, 3. — B 3, 5, 7, 3.
ebhir no arkair 4, 4, 4, 7.
e 'mâ agmann âçisho 1, 6, 4, 2.
evaṃ nânâsamutthânâḥ A 1, 2, 2.
evâ no dûrve pra tann A 10, 1, 8.
— — devy aditir B 3, 1, 1, 4.
— pâhi pratnathâ B 2, 5, 8, 11.
— pitre viçva° 1, 8, 22, 2. — B 2, 8, 2, 8.
— babhro vṛishabha B 2, 8, 6, 9.
— vandasva B 2, 5, 8, 4.
— vo agnim 4, 4, 4, 4.
— hy ava A 1, 20, 1. 25, 3.
esha gosavaḥ shaṭtriṃça B 2, 7, 6.
— châgaḥ 4, 6, 8, 1,
— te gâyatro 3, 1, 2.
— nityo mahimâ B 3, 12, 9, 7.
— brahmâ B 2, 4, 8, 10. 3, 7, 9, 5 (ya ṛitviyaḥ).
— vâ âpto 7, 3, 3.
— vai devaratho 2, 5, 6.
— — vibhûr B 3, 9, 19.
— sya vâjî 1, 7, 8, 3.
— hi devaḥ pradiço A 10, 1, 3.
eshâṃ vâ etal lokânâm 5, 2, 9.
eshâ te yamasâdane A 6, 7, 2. 8, 1.

aindraṃ carum 2, 2, 7.
aindram ekâdaçakapâlam 2, 2, 11.
aindravâyavâgrân 7, 2, 7.
aindrâgnaṃ dvâdaça° 1, 8, 7.
aindrâgnam ekâdaça° 1, 8, 3.

oṃ svâheti (A 10, 61).
ojasvad astu me mukham B 2, 7, 7, 3.
ojishṭhaṃ te madhyato B 3, 6, 7, 2.
ojo grîvâbhir 5, 7, 18.
— 'si saho 'si A 10, 35.
oṃ tad brahma A 10, 68 (29).
omâsaç carshaṇîdhṛito 1, 4, 16, 1.
om iti brahma A 7, 8.
— ity ekâksharam brahma A 10, 33.
— bhûḥ, om (A 10, 27).
— bhûr bhuvaḥ (A 10, 28).
oshadhayaḥ prati gṛihṇîta 4, 1, 4, 4. 5, 1, 5, 9.
— — modadhvam 4, 1, 4, 4. 5, 1, 5, 9.
— saṃ vadante 4, 2, 6, 5.
oshadhîbhyaḥ svâhâ 7, 3, 19.
oshadhîr iti mâtaras 4, 2, 6, 1. — B 2, 8, 4, 8.
anrvabhṛiguvat 3, 1, 11, 8.

kakuhaṃ rûpam 3, 3, 3, 2.
katidhâ 'vakîrṇî A 2, 18.
kathâ putrasya 2, 6, 1, 7.
kadâ cana pra yuchasy 1, 4, 22, 1.
— — starîr 1, 4, 22, 1. 5, 6, 4.
kad rudrâya A 10, 25 (17).
Kadrûç ca vai 6, 1, 6.
kanakâbhâni vâsâṃsi A 1, 4, 1.
kam u shvid asya 2, 6, 11, 2.
kayâ naç citra 4, 2, 11, 2. 4, 12, 5. — A 4, 42, 3.
karṇâs trayo yâmâḥ 5, 6, 15.
karmaṇe vâṃ devebhyaḥ 1, 1, 4. — B 3, 2, 4.
kalpetâṃ dyâvâpṛithivî B 1, 2, 1, 18.
kavashyo na vyacasvatîḥ B 2, 6, 12, 2.
kavir yajnasya vi 3, 5, 5, 3.
kaçcid dha vâ asmât B 3, 10, 11.
kaçyapâd uditâḥ sûryâḥ A 1, 8, 6.
kashotkashâya (A 10, 59).
kas tvâ " chyati 5, 2, 12.
— — yunakti 7, 5, 13.
— — satyo A 4, 42, 3.
kasya vṛishâ sute B 2, 4, 5, 1. 7, 13, 1.
kaḥ svid ekâkî 7, 4, 18, 1. — B 3, 9, 5, 4.
kâṇḍât-kâṇḍât pra rohantî 4, 2, 9, 2. 5, 2, 8, 3. — A 10, 1, 7.
kâtyâyanâya vidmahe A 10, 1, 7.
kâmaṃ kâmadughe 4, 2, 5, 6.
kâm adhukshaḥ pra ṇo B 3, 7, 4, 16.
kâmaṃ no agne abhi B 2, 5, 4, 5.
kâmaprayavaṇam me A 1, 28, 1.
kâmas tad agre sam B 2, 4, 1, 10. 8, 9, 4. 3, 12, 1, 1. — A 1, 23, 1.
kâ mihaikâḥ ka ima B 2, 5, 8, 4.
kâmena me kâma A 3, 15, 2.
kâmo 'karshîn A 10, 61.
— bhûtasya bhavyasya B 2, 4, 1, 9. 3, 12, 1, 1.

kâlâ apsu ni viçante A 1, 8, 1.
kâçânâ stamham A 6, 9, 1.
kiṃ svid atrâ 'ntarâ A 1, 8, 2.
— — âsît pûrvacittiḥ 7, 4, 18. — B 3, 9, 5, 2.
— — âsîd adhishṭhânam 4, 6, 2, 4.
— — vanam 4, 6, 2, 5. — B 2, 8, 9, 6.
kitavâso yad 3, 4, 11, 6. — B 2, 8, 1, 5.
kiṃ tad vishṇor halam A 1, 8, 3.
kim it te vishṇo 2, 2, 12, 5.
kilâsaṃ ca palitaṃ B 2, 4, 4, 1.
kutrâ cid yasya 2, 1, 11, 3.
kumbho vanishṭhur B 2, 6, 4, 3.
kulâyinî vasumatî 4, 8, 4, 1.
kuvit su no B 2, 6, 11, 3.
kuvid aṅga yavamanto 1, 8, 21, 1. 3, 1, 3, 2. 5, 2, 11, 2. — B 2, 6, 1, 3.
Kusuruhinda Auddâlakir 7, 2, 2.
kuhûm aham 3, 3, 11, 5.
kuhûr devânâm 3, 3, 11, 5.
kûpyâbhyaḥ svâhâ 7, 4, 18.
kûrmâñ chaphair 5, 7, 18.
kûçmâṇḍair juhuyâd A 2, 8.
kṛiṇushva pâja iti A 10, 27 (20).
— pâjaḥ 1, 2, 14.
kṛittikâ nakshatram 4, 4, 10.
kṛittikâsv agnim B 1, 1, 2.
kṛitvâya sa mahîm 4, 1, 5, 4. 5, 1, 6, 4.
kṛishṇâya svâhâ 7, 3, 18.
kṛishṇo 'sy âkhareshṭho 1, 1, 11.
ketavo aruṇâsaç ca A 1, 21, 3. 24, 5.
ketuṃ kṛiṇvann 7, 4, 20, 1. — B 3, 9, 4, 3.
ko addhâ veda B 2, 8, 9, 5.
— adya yuñkte 4, 2, 11, 3. 4, 12, 5.
— nu maryâ 1, 3, 1.
kratvâ dâ astu B 2, 4, 6, 2.
kramadhvam agninâ 4, 6, 5, 1. 5, 4, 7, 1.
kramair aty akramîd 5, 7, 24.
kriḍaṃ vaḥ çardho 4, 3, 13, 6.
krûram iva vâ asyâ 5, 1, 5.
kva syâ vo marutaḥ B 2, 8, 3, 5.
kve 'dam ahhraṃ ni A 1, 8.
kshatraṃ kshatraṃ vaiçvânaraḥ A 1, 81, 3.
kshatrasya râjâ varuṇa B 3, 1, 2, 7.
kshatrasyo 'lham asi 1, 7, 9.
kshatreṇâ 'gne svâyuḥ 4, 1, 7, 2.
kshapo râjann uta 4, 4, 4, 5.
kshudrân paçûn 3, 1, 2, 10.
kshetrasya patinâ 1, 1, 14, 2.
— pate 1, 1, 14, 3.
kshetriyai tvâ B 2, 5, 6, 1.

khaṭ phaṭ jahi A 4, 27.

gaṇânâṃ tvâ 2, 3, 14, 3.
gandhadvârâm A 10, 1, 10.
gayasphâno 4, 3, 13, 5.
garbhâç ca me 4, 7, 10.
garbho asy oshadhînâm 4, 2, 3, 3.
gavâm patiḥ phalgunînâm B 3, 1, 1, 7.
gâm aṅgai 'sha â hvayati B 2, 5, 5, 7.
gâyatriyâ hriyamâṇasya B 1, 2, 1, 5.
gâyatrî trishṭuh 5, 2, 11.
gâyatreṇa purastâd 5, 5, 3.
gâyatro vâ aindravâyavo 7, 2, 3.
gâyanti tvâ gâyatriṇaḥ 1, 6, 12, 2.
gâvo bhago gâva B 2, 8, 8, 12.
— vâ etat sattram âsata çrîṅgâṇi 7, 5, 2.
— — — — âsatâ 'çrîṅgâḥ 7, 5, 1.
girâ vajro na 1, 5, 8, 3.
gîtâya sûtam B 3, 4, 2.
girbhir viprâḥ B 2, 8, 5, 1. 3, 6, 9.
gṛihamedhâsa â gata 4, 3, 13, 5.
gotrabhidaṃ govidam 4, 6, 4, 2.
gobhir jushṭam ayujo A 10, 2, 1.
— na somam B 2, 6, 12, 4.
gomâ agne 'vimâ 1, 6, 6, 4. 3, 1, 11, 1.
gaurî mimâya B 2, 4, 6, 11. — A 1, 9, 4.
grahân vâ anu 6, 5, 10.
grâme manasâ A 2, 12.
grîshmeṇa devâ ṛitunâ B 2, 6, 19, 1.
grîshmo hemanta 5, 7, 2, 4.

gharmam apâtam A 4, 9, 3. 5, 3, 2 y.
gharma yâ te divi çuk, yâ A 4, 11.
— — — — çug iti A 5, 9.
gharmaḥ çiras tad ayam B 1, 1, 7.
ghṛiṇiḥ sûrya A 10, 37 (15).
ghṛitaṃ ca vai madhu B 3, 3, 4.
— na pûtam 2, 2, 12, 7.
ghṛitapratîkaṃ ca B 1, 2, 1, 12.
ghṛitapratîko ghṛitayonir B 1, 2, 1, 11.
ghṛitam mimikshire ghṛitam A 10, 12, 7.
ghṛitavantaḥ pâvaka B 3, 6, 7, 1.
ghṛitasya dhârâm 2, 3, 10, 2.
ghṛitena dyâvâpṛithivî 3, 1, 11, 3.

ghṛitena sitâ 4, 2, 5, 6.
ghṛitenâ 'ñjant 5 1, 11, 1.
ghorâ ṛishayo 3, 2, 8, 2.
ghnanti vâ etat 6, 6, 7.

cakshur devânâm jyotir B 2, 5, 1, 3.
cakshushaḥ pitâ 4, 6, 2, 4.
— çrotraṃ B 1, 5, 7, 1.
cakshushî vâ ete 2, 6, 2.
cakshusho hete B 2, 4, 2.
catasra âçâḥ 5, 7, 8, 2. — B 2, 8, 8, 10.
catnrbhyaḥ svâhâ 'shṭâbhyaḥ 7, 2, 15.
catuḥçikhaṇḍâ yuvatiḥ snpeçâḥ | ghṛitapratikâ bhuvanasya B 1, 2, 1, 27. 3, 7, 6, 4. 7, 14.
— — — | — vayunâni B 3, 7, 6, 5.
catushṭayya âpo, gṛihṇâti A 1, 24.
— — bhavanti B 3, 8, 2.
catushṭomo abhavad 4, 3, 11, 2.
catustriṃçad vâjino 4, 6, 9, 3.
catuḥsraktir nâbhir A 4, 11, 4. 5, 9, 6 y.
catvâra ṛitvijaḥ sam ukshanti B 3, 8, 5.
— ekam abhi karma B 3, 1, 2, 9.
catvâri vâk parimitâ B 2, 8, 8, 5.
— çṛiñgâ trayo A 10, 12, 10.
candramâ manaso A 3, 12, 6.
— vâ akâmayata B 3, 1, 6.
caraṇam pavitraṃ B 3, 12, 3, 4. — A 10, 1, 11.
carmâ 'va bhindanti 7, 5, 10.
câtvâlâd dhishṇiyân 6, 3, 1.
cita stha paricita 4, 2, 7, 4.
cittaṃ saṃtânena 1, 4, 36. — A 3, 21.
cittaṃ ca cittiç 3, 4, 4.
cittiṃ jnhomi manasâ ghṛitena yathâ 5, 5, 4, 3.
— — — ghṛitene 'ty 5, 7, 4
cittim acittim 5, 5, 4, 4.
cittiḥ sruk cittam A 3, 1.
citraḥ ketuḥ prabhân B 3, 10, 1, 1. 9, 7. 10, 3 y.
citraṃ devânâm ud agâd 1, 4, 43, 1. 2, 2, 12, 1. 3, 8, 2. 4, 14, 4. 5, 12, 1. 3, 1, 11, 3. — B 2, 8, 7, 3. 3, 1, 3, 3. 7, 11, 2. — A 1, 7, 6. 4, 1, 8. 20, 3. 5, 9, 12.
— nakshatram B 3, 1, 2, 1.
citriyâd açvatthât B 1, 2, 1, 7.
citriyâ yajeta 2, 4, 6.
cid asi samudrayonir 4, 7, 13, 1.
codayitrî sûnṛitânâm 4, 1, 11, 2.
corasyâ 'nnaṃ navaçrâddham A 10, 65.
chandasvatî ushasâ 4, 3, 11, 1.
chandâṃsy npa dadhâti 5, 3, 8.

jagṛibhmâ te dakshiṇam B 2, 8, 2, 5.
jajni bîjam 7, 5, 20.
janasya gopâ 4, 4, 4, 2.
janishṭhâ ugraḥ sahase B 2, 8, 3, 4.
janishvâ hi 4, 1, 3, 4. 5, 1, 4, 5.
Jamadagniḥ pushṭikâmaç 7, 1, 9.
Jamadagnir â pyâyate A 1, 9, 6.
jahâmy anyaṃ na B 2, 8, 8, 1.
jâtavedaḥ pavitravat B 1, 4, 8, 1. 2, 6, 3, 4.
jâtavedase sunavâma A 10, 2.
jâtavedo bhuvanasya B 1, 2, 1, 25.
— vapayâ 3, 1, 4, 4.
jâto jâyate sudinatve B 3, 6, 1, 3.
— yad agne 1, 5, 11, 2.
jânîtâd enam 5, 7, 7, 1.
jânudaghnim uttaravedim A 1, 25.
jâmi vâ etat kurvanti B 1, 8, 2.
jâyâ bhûmiḥ patir A 1, 10, 1.
jigharmy agnim 4, 1, 2, 4. 5, 1, 3, 2.
jîmûtasye 'va 4, 6, 6. — B 3, 9, 4, 3.
jushatâm me vâg B 2, 5, 1, 2.
jushasva saprathastamam B 3, 6, 7.
jushâṇo harhir harivân B 2, 6, 8, 2.
— havyam amṛiteshu B 2, 5, 4, 5.*
jushṭî naro brahmaṇâ B 2, 4, 3.
jushṭo damûnâ aditir B 2, 4, 1.
— vâco bhûyâsam 3, 1, 10.
jyaishṭhyaṃ ca ma 4, 7, 2.
jyotishṭomam prathamam 7, 4, 11.
jyotishmatîm tvâ sâdayâmi 1, 4, 34. — A 3, 19.
jyotishmatî prati 4, 3, 11, 3.
jyotishmantaṃ tvâ 4, 1, 3, 1. 5, 1, 4, 1.
jvâlâmâlâkulam A 10, 13, 7.

ta â 'yajanta 4, 6, 2, 2.
taṃ yajnam harhishi A 3, 12, 3.
taṃ sadhrîcîr ûtayo B 2, 4, 5, 2. 6, 9, 1.
— sahâdho B 3, 6, 1, 3.
— supratikam 2, 5, 12, 5.
— hi çaçvanta 4, 3, 13, 8.
— hai 'tam eke B 3, 11, 9.
tac cakshur devahitam A 4, 42, 5.
— chamyor â 2, 6, 10, 2. — B 3, 5, 11. — A 1, 9, 7. 3, 1.*
tataṃ tantum anv A 2, 6, 6.
— ma âpas tad B 3, 7, 11, 2.
tato no maha â A 4, 42, 2.

tat tvâ yâmi 2, 1, 11, 6. 5, 12, 1. 4, 2, 11, 3. 5, 7, 6, 4. — B 2, 8, 1, 6. 3, 7, 11, 3. 12, 6. — A 2, 4. 4, 20, 3.
— purushâya vidmahe cakratuṇḍâya A 10, 1, 5.
— — — mahâdevâya A 10, 1, 5.
tatpurushâya (als Compositum!) vidmahe mahâdevâya A 10, 20 (46).
tat purushâya vidmahe mahâsenâya A 10, 1, 6.
— — — vakratuṇḍâya A 10, 1, 5.
— — — suvarṇapakshâya A 10, 1, 6.
— savitur vareṇyam 1, 5, 6, 4. 4, 1, 11, 1. — A 1, 11, 2. 10, 35.
— — vṛiṇîmahe A 1, 11, 2.
— su vâm mitrâvaruṇâ B 2, 8, 6, 6.
— sûryasya devatvam B 2, 8, 7, 1.
tad açvinâ bhishajâ B 2, 6, 4, 1.
— açvinâv açvayujo 'pa B 3, 1, 2, 10.
— asya priyam abhi B 2, 4, 6, 2. 8, 3, 2.
— — rûpam B 2, 6, 4, 1.
— âhuḥ | dvâdaça B 3, 9, 18.
— it padaṃ na B 3, 7, 10, 6. — A 1, 13, 3.
— indradhanur A 1, 5, 2.
— uttamam mumugdhi B 2, 4, 2, 6.*
— eva 'rtaṃ tad A 10, 1, 2.
— evâ 'gnis A 10, 1, 2.
— dhiraṇyam ahhavat 6, 1, 7.
— vishṇoḥ paramam 1, 3, 6, 2, 4, 2, 9, 8.
— vai tvam prâṇo A 3, 14, 4.
tanûnapâc chucivrataḥ B 2, 6, 18, 1.
tanûnapât patha ṛitasya B 3, 6, 3, 1.
tanûnapâd asuro B 4, 1, 8, 1.
tanûpâd bhishajâ B 2, 6, 12, 1.
tantuṃ tanvan 3, 4, 2, 2.
taṃ tvâ vaya◡ sudhiyo B 3, 6, 10, 3.
— — çocishṭha 1, 5, 6, 3. 4, 4, 4, 8.
— — samidbhir 2, 5, 8, 1. — B 1, 2, 1, 10. 3, 5, 2, 1.
tan nama ity upâsita A 9, 12.*
— nas turîpam 3, 1, 11, 1. — B 2. 8, 7, 4. 3, 5, 12, 1,
— — tvashṭâ tad B 3, 1, 1, 10.
taṃ nemim ṛibhavo 2, 6, 11, 1.
tan no vâyus tad u B 3, 1, 1, 11.
— — viçve upa B 3, 1, 2, 4.
— mitrasya varuṇasyâ 'bhi B 2, 8, 7, 2.
— me 'numatir B 2, 7, 16, 3.
tapa âsîd gṛihapatiḥ B 3, 12, 9, 3.
tapasâ devâ devatâm B 3, 12, 3.
— ye anâdhṛishyâs A 6, 3, 2.
— 'syâ 'nu vartaye B 1, 5, 5, 2.
tapas teja âkâçam B 3, 12, 7, 4.
tapo shv agne A 4, 5, 5.
tama âsît tamasâ B 2, 8, 9, 4.
tam agne pṛitanâsaham 1, 3, 14, 7.
— asmerâ 2, 5, 12, 2.
— id garbham 4, 6, 2, 3.
— indraṃ vâjayâmasi B 1, 5, 8, 3. 2, 4, 1, 3.
— indraṃ johavîmi B 2, 5, 8, 9.
— indram paçavaḥ B 2, 6, 13, 1.
— u tvâ Dadhyaññ 3, 5, 11, 3. 4, 1, 3, 2. 5, 1, 4, 4.
— — — pâthyo 3, 5, 11, 4. 4, 1, 3, 3. 5, 1, 4, 4.
— — shṭuhi B 2, 8, 5, 8.
— — stotâraḥ B 2, 4, 3, 9.
— eva mṛityum A 3, 14, 1.
tamo jyotish B 3, 1, 3, 2.
tam patnîbhir B 4, 7, 13, 3.
— pratnathâ A 1, 4, 9.
— mârjayanta B 3, 5, 11, 5.
tayâ hatena A 10, 1, 9.
taraṇir viçvadarçato 1, 4, 31. — A 3, 16.
tava bhramâsa 1, 2, 14, 1.
— çarîram 4, 6, 7, 4.
tave 'daṃ viçvam B 2, 8, 2, 6.
— 'me lokâḥ B 2, 8, 1, 3.
tasmâ araṃ gamâma 4, 1, 5, 1. 5, 6, 1, 4. 7, 4, 19, 4. — A 4, 42, 4. 10, 1, 12.
— id âsye haviḥ B 2, 4, 5, 6.
tasmâd açvâ ajâyanta A 3, 12, 5.
— yajnât sarvahutaḥ | ṛicaḥ A 3, 12, 4.
— — — | samhhṛitam A 3, 12, 4.
— virâḍ A 3, 12, 2.
tasmint suparṇo madhukṛit 4, 2, 9, 6. — A 10, 40.
tasmai te prati 1, 3, 14, 5.
— nûnam ahhi 2, 6, 11, 2.
tasya doham açîmahi A 4, 21, 1.
— vaya◡ sumatau 1, 7, 13, 5.
— vâ agner hiraṇyam B 2, 3, 4.
— — etasya yajnasya dvâv A 2, 15.
— — — — megho A 2, 14.
tasyâ◡ samudrâ adhi B 2, 4, 6, 11.
tasyâ 'nte sushira◡ A 10, 13 (8).
tasyâ vâco 'vapâdâd B 1, 5, 12.
tasyâḥ çikhâyâ madhye A 10, 13 (12).

tasyai 'vaṃ vidusho yajnasyâ A 10, 80 (64).
tâ asya sûdadohasaḥ 4, 2, 4, 4. 5, 5, 6, 2. — B 3, 11, 6, 2. — A 6, 9, 2.
tâ͡u savitur vareṇyasya 4, 6, 5, 4. 5, 4, 7, 4.
tâ nâsatyâ supeçasâ B 2, 6, 13, 3.
— hhishajâ sukarmaṇâ B 2, 6, 13, 3.
tâm agnivarṇâṃ tapasâ A 10, 2, 1.
tâmrâçvâs tâmrarathâḥ A 1, 12, 4.
târpyaṃ yajamânam pari B 1, 3, 7.
târpyeṇâ 'çva͡u saṃ A 3, 9, 20.
tâ sûryâcandramasâ B 2, 8, 9.
tâs te vajrin dhenavo B 2, 7, 13, 4.
tigmam âyudham 4, 7, 15, 4.
tiraçcîno vitato B 2, 8, 9, 5.
tilâḥ kṛishṇâs tilâḥ A 10, 64.
tilâñ juhomi sarasâ͡u (!) A 10, 63.
tishṭhâ rathe adhi B 2, 7, 16, 2.
— harî ratha â B 2, 7, 13.
tishyaḥ purastâd uta B 3, 1, 1, 5.
tisra iḍâ sarasvatî B 2, 6, 18, 3.
tisraḥ kshapas trir A 1, 10, 3.
tisras tredhâ sarasvatî B 2, 6, 12, 4.
tisro devîr harhir 4, 1, 8, 1.
— — havishâ B 2, 6, 8, 3.
— hhûmîr dhârayan 2, 1, 11, 5. — B 2, 8, 1, 6.
— yad agne çaradas B 2, 4, 5, 6.
tîvrân ghoshân 4, 6, 6, 3.
tubhya͡u çcotanty B 3, 6, 7, 2.
— stokâ B 3, 6, 7, 2.
tubhyaṃ tâ aṅgirastama 1, 3, 14, 3. — A 3, 12, 1.
tubhyam bharanti kshitayo B 2, 4, 7, 9. 3, 12, 1, 1.
tûrvan na yâmann 4, 6, 1, 2.
tṛitîyasyâm ito divi B 3, 2, 1.
tṛitîyasyai divaḥ B 3, 7, 4, 1.
te asya yoshaṇe 4, 1, 9, 2.
— âcaranti 4, 6, 6, 2.
tejaḥ paçûnâ͡u havir B 2, 6, 4, 6.
tejasâ vâ esha B 3, 9, 5.
tejasvad astu me B 2, 7, 7, 3.
te te dhâmâny uçmasi B 1, 3, 6, 1.
— no arvanto 1, 7, 8, 2.
— 'vardhanta 4, 1, 11, 3.
tebhya uttaravediḥ si͡uhî 6, 2, 7.
tebhyo nidhânam hahudhâ B 2, 7, 17, 3.
te râjann iha vi vicyante A 6, 5, 3.
— 'çarîrâḥ prâ 'padyanta A 1, 8, 6.
— çukrâsaḥ çncayo B 2, 8, 2.
teshâm asurâṇâṃ tisraḥ 6, 2, 3.
te sûnavo aditeḥ B 2, 8, 2, 1.
tya͡u sutṛiptaṃ viditvai 'va A 1, 10, 3.
tyân nn kshatriyân B 2, 1, 11, 5.
tyngro (!) ha bhnjyum A 1, 10, 2.
trayastri͡uçat tantavo 1, 5, 10, 4.
trayastri͡uço 'si tantûnâm B 3, 7, 4, 12.
trayo devâ ekâdaça B 2, 6, 5, 7.
— vai Praiyyamedhâ (!) âsan B 2, 1, 9.
trâtâram indram 1, 6, 12, 5.
tri͡uçat trayaç ca 1, 4, 11.
— svasâra 4, 3, 11, 2.
tri͡uçad dhâma 1, 5, 3, 1.
trikadrukebhiḥ patati A 6, 5, 3.
trikadrukeshu mahisho B 2, 5, 8, 9.
trite devâ amṛijatai 'tad B 3, 7, 12, 5.
tridhâ hitam paṇibhir A 10, 12, 3.
tripâd ûrdhva ud A 3, 12, 2.
trihhyaḥ svâhâ 7, 2, 14.
trir devaḥ pṛithivîm esha B 2, 4, 3, 5. 5, 5, 4. 8, 3, 3.
trivṛit palâçe darbhaḥ B 3, 7, 4, 11.
— stomo hhavati B 2, 7, 1.
trivṛid barhir bhavati B 1, 6, 3.
triçug gharmo vi B 3, 7, 9, 4. — A 4, 21, 1.
trish phalîkriyamâṇânâm B 3, 7, 6, 20.
tri͡us tṛicân ann 2, 5, 10.
triṇi ta âhnr 4, 6, 7, 2.
— padâ vi cakrame B 2, 4, 6, 1.
— vâva 3, 2, 2, 2.
— çatâ trî shahasrâṇy B 2, 7, 12, 2.
trîṇy âyû͡oshi B 3, 2, 11, 2.
trîn paridhi͡us tisraḥ B 3, 7, 4, 9.
tredhâ vishṇur nrugâyo B 3, 1, 2, 6.
tryamhakaṃ yajâmaha ity âha B 1, 6, 10, 5.
— yajâmahe 1, 8, 6, 2. — A 10, 56.
tryavir vayas 4, 3, 5.
tvaṃ yajnas tvam nv evâ 'si A 3, 14, 3.
— varuṇa nta mitro agne B 3, 5, 2, 3. 6, 1, 3.
tva͡u sutasya pîtaye 3, 4, 11, 4.
— soma kratubhiḥ B 2, 4, 3, 8. 8, 3, 1.
— — tanûkṛidbhyo 1, 3, 4. 6, 3, 2, 2.
— — pitṛihhiḥ 2, 6, 12, 2. — B 2, 6, 16, 1.
— — pracikito 2, 6, 12, 1. — B 2, 6, 16, 1.
— — mahe hhagam B 2, 6, 16, 1.
— somâ 'si satpatis 4, 3, 13, 1. — B 3, 5, 6, 1.

tvaꣳ ha yad 2, 6, 11, 1.
— hi viçvatomukha A 6, 11, 2.
— hy agne agninâ 1, 4, 46, 8. 3, 5, 11, 5.
— — — prathamo B 3, 6, 10.
tvakcarmamâꣳsa° (A 10, 54).
tvaṃ karoshi nyañjalikâm A 1, 6, 1.
— ca soma no 3, 4, 11, 1.
tvatpitâro agne 1, 5, 10, 2.
tvaṃ tṛiyâ vaçini 3, 4, 2, 2.
— tyâ cid acyntâ 3, 1, 11, 6.
— dûtas tvam u 3, 5, 11, 2.
— nas tantur uta B 2, 4, 2, 6.
— naḥ soma 2, 3, 14, 1. 4, 1, 11, 1.
— nṛibhir nṛipate B 2, 5, 3, 10.
— no agne varuṇasya 2, 5, 12, 3. 4, 2, 11, 3. — B 3, 7, 11, 3. 12, 6. — A 2, 4, 4. 4, 20, 3.
tvam agna iḍito 2, 6, 12, 5. — B 2, 6, 16, 2.
— agne ayâsi (!) B 2, 4, 1, 9. 3, 7, 11, 3. 12, 6. — A 4, 20, 8.
— — gṛihapatir A 4, 7, 5 y.
— — devatâbhyaḥ B 2, 4, 3, 6.
— — dyubhis 4, 1, 2, 5. — A 10, 76.
— — bṛihad 3, 4, 11.
— — mahe bhagam B 2, 4, 5, 8.
— — rudro asuro 1, 3, 14. — B 3, 11, 2. 2, 3, 6, 9.
— — vasupatim 1, 4, 46, 2.
— — vratapâ 1, 1, 14, 4. 2, 3, 1. 6, 1, 4, 6.
— — vratabhṛic B 2, 4, 1, 11.
— — çocishâ 1, 5, 11, 2.
— — saprathâ asi B 1, 4, 5, 10. 2, 4, 1, 6.
— indrâ 'bhibhûr asi B 2, 4, 1, 2.
— imâ oshadhîḥ B 2, 8, 8, 1.
— eva tvâm vettha B 3, 10, 3.
tvayâ jushṭa ṛishir A 10, 41.
— manyo saratham B 2, 4, 1, 10.
— vayaꣳ sadhanyas 1, 2, 14, 6.
— vediṃ vividuḥ B 3, 7, 4, 12.
— hi naḥ pitaraḥ 2, 6, 12, 1. — B 2, 6, 16, 1.
tvashṭâ tnrîpo adbhntaḥ B 2, 6, 18, 4.
— dadhad indrâya B 2, 6, 8, 4. 8, 7, 4.
— nakshatram abhy B 3, 1, 1, 9.
— yo vṛishabho 2, 4, 5, 1.
— rûpâṇi dadhatî B 2, 5, 8, 3.
— vîram 5, 1, 11, 8. — B 2, 8, 7, 4.
— hatapntro 2, 4, 12.
tvashṭimati te 4, 7, 5. 5, 6, 12 y.
tvâṃ vardhanti kshitayaḥ B 3, 6, 10, 2.
— gâvo avṛiṇata 3, 3, 9, 2.
— citraçravastama 4, 4, 4, 3.
tvâdattebhî rudra B 2, 8, 6, 8.
tvâm agna âdityâsa B 2, 7, 12, 6.
— agne aṅgirasaḥ 1, 4, 4, 2.
— — pnshkarâd 3, 5, 11, 3. 4, 1, 3, 2. 4, 4, 1. 5, 1, 4, 4.
— — pradiva B 1, 2, 1, 12.
— — mânnshîr 3, 3, 11, 2.
— — yajamânâ 4, 2, 2, 4.
— — vâjasâtamam 1, 4, 46, 3.
— — vṛiṇate 4, 1, 7, 1.
— — vṛishabham 5, 7, 2.
— — samidhânam B 1, 2, 1, 12.
— — havishmantaḥ B 2, 4, 1, 4.
— arjunanshadhînâm A 6, 9, 1.
— âpo ann sarvâç A 3, 14, 2.
— id dhi havâmahe 2, 4, 14, 3.
— iḍe ajiraṃ B 3, 6, 8, 2.
— u te dadhire 3, 1, 4, 4.
tvâshṭrîm mâyâm A 1, 31, 1.
tve agne sumatim B 2, 7, 12, 5.
— kratum api 3, 5, 10.
— vasûni 1, 8, 14, 2.
— su putra 1, 4, 46, 1.

daꣳshṭrâbhyâm malimlûn 4, 1, 10, 2.
dakshiṇata upa sṛijati B 2, 1, 8.
dakshiṇapûrvasyâm A 1, 19.
dakshiṇâm pratigrahishyant B 2, 3, 2.
datvate svâhâ 7, 5, 12.
dadâmi 'ty agnir B 2, 4, 6, 7.
dadbhyaḥ svâhâ 7, 3, 16.
dadhanve vâ 3, 8, 8, 3.
dadhikrâvṇo akârisham 1, 5, 11, 4. 7, 4, 19, 4. — B 3, 9, 7, 5.
darbhâṇâꣳ stambam â hara A 6, 9, 1.
darçâ dṛishṭâ B 3, 10, 1, 1. 9, 6. 10, 2 y.
daça te tannvo B 3, 7, 5, 11.
— purastâd rocase A 4, 6, 3 y.
— prâcîr daça bhâsi A 4, 6.
daçabhyaḥ svâhâ 7, 2, 17.
daçe 'maṃ tvashṭnr B 2, 8, 7, 4.
dahraṃ vipâpam A 10, 12, 16.
dâtâ pradâtâ B 3, 10, 1, 1. 9, 7. 10, 3 y.
dâ no agne çatino 2, 2, 12, 6.
divaḥ khîlo 'vatataḥ B 3, 7, 6, 19.
— pṛithivyâḥ pary 4, 6, 6, 5. — B 1, 2, 1, 22.
— çilpam avatatam B 3, 3, 2.

divas pari prathamam I, 3, 14, 5. 4, 2, 2, 1.
divâ cit tamaḥ 2, 4, 8, 1.
divi jâtâ apsu B 3, 7, 12, 6.
divo no vṛishṭim 3, 1, 11, 7.
— mûrdhâ 'si 4, 3, 4, 2 y.
— rukma urucakshâ B 2, 8, 7, 3.
— vâ vishṇav I, 2, 13, 2. 6, 2, 9, 3.
divyaꣳ suparṇam 3, 1, 11, 3.
divy anyaḥ sadanam B 2, 8, 1, 5.
— asyai 'kadhanurârtniḥ A 1, 5, 1.
diço vyâsthâpayati B 1, 7, 7.
dîrghamukhi durhaṇa A 4, 32.
duro devîr diço B 2, 6, 18, 2.
durbhikshaṃ devalokeshu A 1, 4, 3.
duḥçaꣳsânuçaꣳsâbbyâm A 2, 4, 7.
duhe ha vâ esha A 2, 17.
dûram asmac chatravo yantu B 3, 1, 1, 11.
dûrvâṇâꣳ stambam A 6, 9, 1.
dṛiꣳhasva devi 4, 1, 9, 2.
dṛiçâno rukma I, 3, 14, 5. 4, 1, 10, 4. 2, 2, 4.
dṛishṭvâ parisruto B 2, 6, 4, 3.
— rûpe B 2, 6, 2, 3.
deva indro naràçaꣳsaḥ | trivarûthas tribandhuraḥ B 2, 6, 10, 5 y.
— — — | — sarasvati B 2, 6, 14, 4 y.
— — vanaspatiḥ | hiraṇyaparṇo açvibhyâm B 2, 6, 14, 5 y.
— — — | — madhu° B 2, 6, 10, 6 y.
— tvasbṭar bhûri I, 3, 10, 1. 6, 3, 11, 2 y.
devam barhiḥ | vasuvane vasudeyasya vetu | devîr B 3, 6, 14.
— — | ... | devo B 3, 5, 9,
— barbir indraṃ vayodhasam B 2, 6, 20.
— — indraꣳ sudevaṃ B 2, 6, 10.
— — vâritînâm | adhvare B 2, 6, 14, 5 y.
— — — | devam indram avardhayat B 2, 6, 10, 6 y.
— — vâritînâṃ devam indraṃ vayodhasam B 2, 6, 20, 5 y.
— — — nidhe B 3, 6, 13, 1 y.
— barhiḥ sarasvati B 2, 6, 14.
— — sudevaṃ B 3, 6, 13.
deva savitaḥ pra I, 7, 7, 1. 4, 1, 1, 2 y.
— savitar etat 3, 2, 7.
devasuvâm etâni B I, 7, 4.
devas tvâ savîto 'd vapatu A 4, 3, 2. 5, 3, 6 y.
devasya tvâ savituḥ prasava iti khanati 5, 1, 4.
— — — — iti grâvâṇam 6, 4, 4.
— — — — — raçanâm A 5, 7.
— — — — — sphyam 2, 6, 4. — B 3, 2, 9.
— — — — ity abhrim 6, 2, 10.
— — — — — açvaparçum B 3. 2, 2.
— — — — — âba prasûtyai B 3, 2, 8.
— — — prasave 'çvinor bâbubhyâm pûshṇo hastâbhyâm â dada imâm 7, 1, 11.
— — — — .... â dade 'dityai A 4, 8.
— — — — .... â dade pṛithivyâḥ 4, 1, 3.
— — — — .... â dade 'bbrir asi I, 3, 1.
— — — — ... hastâbhyâm prati gṛihṇâmi A 3, 10.
— savituḥ save | devâ B 2, 6, 5, 7 y.
devasyâ 'haꣳ savituḥ prasave bṛibaspatinâ I, 7, 8. — B I, 3, 6.
devâ grâvâṇa indur indra B 3, 7, 9, 2 y.
— jivanakâmyâ B 3, 7, 12, 1. — A 2, 3, 2.
— devânâṃ bbishajâ B 2, 6, 14, 3 y.
— devebhyo adhvaryanto 4, 6, 3, 3.
— deveshu parâ kramadhvam B 3, 7, 5.
— daivyâ hotârâ devam indram vayodbasam 2, 6, 20, 3 y.
— — — — indram avardhatâm 2, 6, 10, 4 y.
— — — neshṭârâ B 3, 6, 13, 1 y.
devânâṃ vâ antam 7, 5, 8.
devânâm esha upanâha 3, 3, 9, 1.
— patnir uçatir B 3, 5, 12, 1.
— brahmavâdam B I, 2, 1, 6.
— manve adhi 4, 7, 15, 5.
devâ manushyâḥ pitaras 2, 4, 1.
devâyudham indram B 2, 5, 6, 4.
devâ vasavyâ agne 2, 4, 8.
— — devâḥ 2, 4, 10.
— vâ açvamedbe B 3, 8, 22.
— — indriyam 6, 6, 8.
— vai caturhotṛibhir B 2, 2, 8.
— — devayajanam 6, 1, 5.

devâ vai na 'rci 2, 5, 7.
— — prabâhng 6, 6, 10.
— — mṛityor 2, 3, 2.
— — yajaam 6, 4, 2.
— — yajnasya 2, 6, 10.
— — yathâdarçam B 1, 3, 2.
— — yad anyair grahair B 1, 3, 3.
— — yad yajne 'kurvata tad asurâ akurvata, te devâ adâbhye 6, 6, 9.
— — *bis* te devâ âgrayaṇâgrân 6, 4, 11.
— — *bis* — — upâ◡çau 6, 4, 6.
— — *bis* — — etâ 5, 3, 8.
— — *bis* — — etân 3, 4, 6.
— — *bis* te 'surâ B 1, 5, 6.
— — yad yajnena nâ 3, 3, 6.
— — râjanyâd 2, 4, 13.
— — varuṇam ayâjayan B 2, 2, 5.
— — sattram âsata 'rddhiparimitaṃ yaçaskâmâs te 'bruvan A 5, 1.
— — — — — yaçaskâmâs teshâm 2, 3, 3.
devâsurâ eshu lokeshv 2, 1, 3.
devâsurâḥ saṃyattâ âsan, kaaîyâ◡so 5, 3, 11.
— — —, tân devân 2, 3, 7.
— — —, te devâ abruvan 2, 4, 2.
— — —, — — mitho 6, 2, 2.
— — —, — — vijayam upayantaḥ | agnîshomayos B 1, 3, 1.
— — —, — — — upayanto 'gnau vâmaṃ 1, 5, 1. — B 1, 1, 6.
— — —, te na vy 5, 4, 1.
— — —, teshâṃ gâyatry 2, 4, 3.
— — —, sa etam indra B 3, 3, 5.
— — —, sa prajâpatir iadram B 1, 5, 9.
— — —, so 'gnir ahravît B 1, 6, 6.
devikâ nir vapet 3, 4, 9.
devi nshâsânaktâ | indraṃ B 2, 6, 10, 2 y.
— — 'dyâ 'smin B 3, 6, 13, 1 y.
— ushâsâv açvinâ B 2, 6, 14, 2 y.
— ûrjâhutî isham B 3, 6, 13, 1 y.
— — dughe sudughe | payase 'ndra◡ sarasvaty B 2, 6, 14, 3 y.
— — — — | payase 'ndram avardhatâṃ B 2, 6, 10, 3 y.
— — devam indram B 2, 6, 19, 3 y.
devîṃ vâcam ajanayanta B 2, 8, 8, 4.
devî joshṭri açvinâ B 2, 6, 14, 2 y.
— — devam indram B 2, 6, 19, 2 y.
— — vasudhitî | devam B 2, 6, 10, 2 y.
devî joshṭrî vasudhitî | yayor B 3, 6, 13, 1 y.
— devaṃ vayodhasam B 2, 6, 20, 2 y.
devîm ahaṃ nirṛitim 4, 2, 5, 4.
devîr âpaḥ sam 1, 8, 12. — B 1, 7, 6 y.
— dvâra indra◡ saṃghâte B 2, 4, 10, 1 y.
— dvâraḥ saṃghâte B 3, 6, 13, 1 y.
— dvâro açvinâ B 2, 6, 14, 1 y.
— — devam indram B 2, 6, 20, 1 y.
devîḥ shaḍ urvir 4, 7, 14, 2.
devîs tisras tisro deviḥ | patim B 2, 6, 10, 4 y.
— — — — | sarasvaty B 2, 6, 14, 4 y.
— — — devir iḍâ B 3, 6, 13, 1 y.
— — — — vayodhasam B 2, 6, 20, 4 y.
devena savitro 'tpûtâḥ B 3, 7, 4, 14.
devebhyo vanaspate havi◡shi B 3, 6, 11, 2.
— vai svargo lokas .... ‖ 1 ‖ taṃ tapo 'bravit B 3, 12, 4.
— — — — ... ‖ 1 ‖ tam âçâ 'bravît B 3, 12, 2.
devo agniḥ svishṭakṛit | devam indram avardhayat B 2, 6, 10, 6 y.
— — — | devân yakshat B 2, 6, 14, 6 y.
— — — | sudraviṇâ B 3, 5, 9, 1. 6, 13, 1 y.
— — svishṭakṛid devam indraṃ vayodhasam B 2, 6, 20, 5 y.
— narâçaṅsas triçírshâ B 3, 6, 13, 1 y.
— narâçaṅso devam indram B 2, 6, 20, 4 y.
— vanaspatir devam indraṃ vayodhasam B 2, 6, 20, 5 y.
— — varshapravâ B 3, 6, 13, 1 y.
— vaḥ savito 't 1, 1, 5.
dehi me dadâmi te 1, 8, 4, 1 y.
daivîṃ vâcam ajanayanta B 2, 4, 6, 10.
— dhiyam 1, 2, 3. 6, 1, 4, 4.
daivî svastir astu naḥ A 3, 1, 1.*
daivyâ adhvaryavas 5, 2, 12, 1.
— mimânâ manasâ B 2, 6, 8, 3.
daivyâḥ çamitâra uta B 3, 6, 6.
daivyâ hotârâ prathamâ suvâcâ B 3, 6, 3, 3.
— — bhishajâ | indreṇa B 2, 6, 18, 3.
— hotârâv ûrdhvam 4, 1, 8, 2.
dyávâ naḥ pṛithivî 4, 1, 11, 4.

dyubhir aktubhiḥ pari A 4, 42, 3.
dyauḥ pitaḥ pṛithivi B 2, 8, 6, 5.
dyaur âsît pûrva° 7, 4, 18, 1.
dyaṇç ca tvâ pṛithivî .... ann tvâ 'vatu B 2, 7, 16, 2.
— — — — .... â 'yam pṛiṇaktu B 2, 7, 8, 3.
— ce 'maṃ yajnam pṛithivî B 3, 7, 4, 15.
dyaus te pṛishṭham ... samudras 4, 1, 2, 3. 5, 1, 2, 6.
— — — ... samudro 5, 7, 25.
drapsaç caskanda 3, 1, 8, 3. 4, 2, 8, 2. 9, 5. 5, 2, 8, 2. — A 6, 6, 1.
drâpe andhasaspate 4, 5, 10.
drupadâd ive 'n B 2, 4, 4, 9. 6, 6, 3.
drvannaḥ sarpirâsntiḥ 4, 1, 9, 2.
dvâdaçasn vikrameshv B 1, 1, 4.
dvâbhyâṃ svâhâ 7, 2, 13.
dvâro devîr anv 4, 1, 8, 2.
dvâv iman vâtau A 2, 4, 17. 4, 42, 1.
dvitâ yo vṛitrahantamaḥ B 2, 7, 13, 2.
dvipadâ yâ 5, 2, 11, 1.
dvisho no viçvatomukha A 6, 11, 2.
dve dradhasî 3, 2, 2, 2.
— vâva devasattre 7, 4, 5.
— virûpe caritaḥ B 2, 7, 12, 2.
— srutî açṛiṇavam B 1, 4, 3, 3. 2, 6, 3, 5.
— svasârau vayatas tantram B 2, 5, 5, 3.
dvau samudrau 3, 2, 2, 1.

dhanur hastâd âdadânâ A 6, 1, 3.
dhanvanâ gâ 4, 6, 6, 1.
dhartrî diçâm 4, 4, 12, 3.
dhâtâ dadâtu dâçushe 3, 3, 11, 3.
— — no rayim içâno 2, 4, 5, 1. 3, 3, 11, 2.
— — — — prâcim 3, 3, 11, 3.
— dhâtṛiṇâm 4, 7, 14, 3.
— punâtu A 6, 3, 3. 4, 2.9, 2 y.
— purastâd yam A 3, 12, 7.
— prajâyâ uta 3, 3, 11, 2.
— râtiḥ savito 'dam 1, 4, 44.
— vidhâtâ 5, 7, 4, 3.
dhâtre puroḍâçam 1, 8, 8. — B 1, 7, 2.
dhâmno dhâmno râjann 1, 3, 11, 1.
dhârayanta âdityâso 2, 1, 11, 4. — B 2, 8, 1, 6.
dhârâvarâ maruto B 2, 5, 5, 4.
dhiyam pûshâ jinvatu B 2, 8, 1, 6.
dhishṇiyâ vâ ete B 3, 3, 8.
dhûnutha dyâm parvatân B 2, 4, 4, 3.
dhuniç ca dhvântaç ca A 4, 24.
dhṛishṭir asi brahma yachâ 'pâ 1, 1, 7.
— — — yache 'ty B 3, 2, 7.
dhruvakshitir dhruvayonir 4, 3, 4.
dhruvaṃ dhruveṇa 3, 2, 8, 6.
dhruvâṃ vai ricyamânâm 1, 7, 5.
dhruvâ diçâṃ vishṇu° 4, 4, 12, 5.
— dyaur dhruvâ 2, 4, 2, 8.
— 'si dharuṇâ 4, 2, 9.
— — pṛithivî 4, 2, 9, 4.
dhruvo 'si dhruvo 'haṃ sajâteshu bhûyâsaṃ vasuvid 2, 3, 9.
— — ... bhûyâsaṃ dhîraç 1, 6, 2.
— — ... bhûyâsam ity 1, 6, 10.

na kaṃ cana vasatau A 9, 10.
na karmaṇâ na prajayâ A 10, 12. 14.
naktaṃjâtâ 'sy oshadhe B 2, 4, 4.
naktoshâsâ samanasâ 4, 1, 10, 4. 6, 5, 2. 7, 12, 2. 5, 1, 10, 4. 4, 7, 2. 9, 3.
nakshatrâṇâm adhipatnî viçâkhe B 3, 1, 1, 11.
na taṃ vidâtha 4, 6, 2, 2.
— tâ arvâ reṇu° B 2, 4, 6, 9. 8, 8, 11.
— — naçanti na dabhâti B 2, 4, 6, 9. 8, 8, 11.
— dakshiṇâ vi 2, 1, 11, 5. — B 2, 8, 1, 6.
nadîbhyaḥ pauñjishṭham B 3, 4, 5.
nadî 'va prabhavât A 1, 2, 1.
nama âvyâdhinîbhyo 4, 5, 4.
— iriṇyâya 4, 5, 9.
namaḥ pitṛibhyo abhi 3, 2, 8, 3.
— prâcyai diçe A 2, 20.
namas te agna 2, 6, 11, 2.
— — astu mâ 4, 7, 13, 2.
— — astv âyudhâya 4, 5, 1, 4.
— — rudra manyave 4, 5, 1.
— — harase 4, 6, 1, 3. 5, 4, 4, 5.
namaḥ sahamânâya 4, 5, 3.
— su te nirṛite 4, 2, 5, 2.
— somâya ca 4, 5, 8.
na mṛityur amṛitaṃ tarhi B 2, 8, 9, 4.
namo astu nîlagrivâya 4, 5, 1, 3.
— — sarpebhyo 4, 2, 8, 3.
— 'gnaye 'prati° 1, 5, 10, 1.
— jyeshṭhâya 4, 5, 6.
— dundubhyâya 4, 5, 7.
— brahmaṇe dhâraṇam A 10, 9 (7).
— bhavâya ca 4, 5, 5.
— mahimna uta 3, 3, 9, 1.

namo mitrasya varuṇasya 1, 2, 9, 1. 6, 1, 11, 6.
— râjne 7, 4, 16.
— rudrâya vishṇave A 10, 75.
— vâce yâ co 'ditâ A 4, 1.
— vâm astu çṛiṇutam A 3, 14, 8.
— hiraṇyahâhave senânye 4, 5, 2 y.
— — hiraṇyavarṇâya A 10, 22 (18).
na yajamâna rishyasi 1, 8, 22, 4.
narâçaꣳsaḥ prati çûro B 2, 6, 8, 1.
narâçaꣳsasya mahimânam B 3, 6, 8, 1.
na rishyati na vyathaṭe A 1, 11, 7.
— 'rte hrahmaṇas tapaso B 2, 7, 17, 1.
narya prajâm me B 1, 2, 1, 25.
nalam plavam ârohai 'tam A 6, 7, 2.
navaꣳ somaṃ jushasva B 2, 4, 8, 2.
— somâya vâjine B 2, 4, 8, 2.
— stomaṃ navaꣳ haviḥ B 2, 4, 8, 8.
— havîr jushasva B 2, 4, 8, 8.
navaṃ nu stomam agnaye B 2, 4, 8, 1.
navasya soma te vayam B 2, 4, 8, 2.
na vâ araṇyânir hanti B 2, 5, 5, 7.
— — nv etan 4, 6, 9, 4. — B 3, 7, 7, 14. 8, 8.
— — esho 'nyato 7, 2, 10.
— vai tatra pra mîyate A 6, 11, 2.
navai 'tâny ahâni B 1, 2, 2.
na vai somena somasya B 2, 7, 4.
navo-navo bhavati 2, 3, 5, 8. 4, 14, 1. — B 3, 1, 8.
na saṃdṛiçe tishṭhati A 10, 1, 8.
— ha sma vai purâ 5, 1, 10.
— hi te agne tanuvai A 6, 10, 1.
— — spaçam avidann B 2, 4, 6, 7.
nâkasadbhir vai 5, 3, 7.
nâke suparṇam B 2, 5, 8, 5. — A 6, 8, 1.
nâ 'tra bhuvanam A 1, 2, 4.
nânâ prâṇo yajamânasya B 3, 1, 4, 8.
— hi vâṃ devahitam B 1, 4, 3, 2. 2, 6, 1, 4.
nâbhâ pṛithivyâḥ 4, 1, 10, 1.
nâbhyâ âsîd antariksham A 3, 12, 6.
nâma nâmaiva nâma me A 1, 11, 3.
nârâyaṇaparo jyotir A 10, 18 (4).
nârâyaṇâya vidmahe A 10, 1, 6.
nâris te patnayo 5, 2, 11, 1.
nâ 'sad âsîn no sad B 2, 8, 9, 3.
— 'somasyâji 2, 5, 5.
— 'ham indrâṇi 1, 7, 18, 2.
ni kâvyâ vedhasaḥ 2, 2, 12, 1. 3, 14, 1.
nikramaṇaṃ nishadanam 4, 6, 9, 1.
nigrâbhyâ stha 3, 1, 8.
ni tvâ yajnasya sâdhanam B 2, 7, 12, 7.
nidhanapataye namaḥ A 10, 16.
nirdevaṃ nirvîram 7, 3, 11, 1 y.
nir yakshmam acîcate A 2, 4, 6.
ni vâ etasyâ "havanîyo B 1, 4, 4.
nivîtam mannshyâṇâm 2, 5, 11.
niveçanaḥ saṃgamano 4, 2, 5, 4. 5, 2, 4, 4.
niveçani saṃgamani 3, 5, 1, 1. — B 3, 1, 2, 11.
ni shasâda dhṛitavrato 1, 8, 16, 1. — B 1, 7, 10, 2. 2, 6, 7, 1.
nishkartâram adhvarasya 4, 2, 7, 3.
nishkṛitâhâvam 4, 2, 5, 5.
nishkṛitir nâma vo 4, 2, 6, 2.
ni hotâ hotṛishadane 3, 5, 11, 2. 4, 1, 8, 3. 5, 1, 4, 5.
nilagrîvâḥ çitikaṇṭhâ divaꣳ 4, 5, 11, 1.
— çitikaṇṭhâḥ çarvâ 4, 5, 11, 1.
nîlatoyadamadhya A 10, 13 (11).
nû marto dayate sanishyan B 2, 4, 8, 4.
nṛicakshâḥ soma B 3, 7, 13, 2.
nṛiṇâm aha praṇîr asat B 2, 4, 7, 3.
nṛi (!) muṇantu (!) nṛi (!) pâtv A 1, 27, 6.
nṛivad vaso sadam B 3, 6, 10, 5.
nṛishadaṃ tve 'ty âha B 1, 3, 9.
nṛishade vaḍ iti 5, 4, 5.
nai 'nam ûrdhvaṃ na A 10, 1, 2.
nai 'va devo na martyaḥ A 1, 5, 1.

pañca diço daivîr 4, 6, 3, 2. 5, 4, 6, 2.
pañcadhâ 'gnîn vy B 1, 2, 1, 27.
pañca pañcâçatas trivṛitaḥ B 3, 12, 9, 8.
pañcabhir dhâtâ 4, 3, 11, 2.
pañcabhyaḥ svâhâ 7, 2, 16.
pañca vâ ete mahâyajnâḥ A 2, 10.
— vyushṭîr 4, 8, 11, 4.
pañcâraṃ cakram A 3, 11, 8.
pañcâçate svâhâ 7, 2, 19.
paṭaro viklidhaḥ A 1, 2, 8.
pataṃgam aktam asurasya A 3, 11, 10.
pataṃgo vâcam manasâ A 3, 11, 11.
patiṃ viçvasyâ "tmeçvaram A 10, 13 (3).
patî dyumad viçvavidâ B 2, 8, 9, 1.
pathas-pathaḥ pari 1, 1, 14, 2.
padaṃ devasya namasâ B 3, 6, 10, 2.
padmakoçapratîkâçam A 10, 13 (6).
panthâm anûvṛigbhyâm 5, 7, 28.
payaḥ pṛithivyâm paya 4, 7, 12, 2.

payasâ çukram amṛitam B 2, 6, 4, 2.
payasvatîr oshadhayaḥ 1, 5, 10, 2. — B 3, 7, 4, 7.
payasvad astu me mukham B 2, 7, 7, 4.
payo gṛibeshu payo aghniyâsu B 3, 7, 4, 2.
paramasyâḥ parâvato 4, 1, 9, 2.
param mṛityo ann pare 'hi B 3, 7, 14, 5. — A 3, 15, 2. 6, 7, 8. 10, 46.
parasyâ adhi 2, 6, 11, 8. 4, 1, 9, 2.
parâke annam nihitam B 2, 8, 8, 2.
parâñ ety a-jyâ-"mayi A 1, 27, 4.
parâ vâ esha yajnam 1, 5, 2.
pari ṇo rudrasya 4, 5, 10, 4. — B 2, 8, 6, 9.
— te dhanvano 4, 5, 1, 4.
— trivishṭy adhvaram B 3, 6, 4, 1.
— tvâ girvaṇo 1, 3, 1, 2. 6, 2, 10, 7.
— — 'gne puram 1, 5, 6, 4. 4, 1, 2, 5.
— dyâvâpṛithivî yanti A 10, 1, 4.
paribhûr agnim 3, 2, 8.
pari mâ senyâ ghoshâ B 2, 7, 16, 8.
— vâjapatiḥ 4, 1, 2, 5. — B 3, 6, 4, 1.
pariveshо vâ esha B 3, 8, 11.
pariçrite karoti A 5, 8.
pari stṛiṇita pari dhattâ 'gnim B 3, 7, 6.
— — bhuvanasya madhyo B 3, 7, 7.*
pari 'to shiñcatâ B 2, 6, 1, 1.
parîtya lokân parîtya A 10, 1, 4.
pareṇa santam pari A 3, 11, 6.
pare 'ta pitaraḥ 1, 8, 5, 2.
pareyvâ◡sam (!) pravato A 6, 1.
paro'ksham vâ anye 1, 7, 8.
paro divâ para 4, 6, 2, 2.
— mâtrayâ tanuvâ B 2, 8, 8, 2.
parjanyâya pra gâyata B 2, 4, 5, 5. — A 1, 29.
paryagni karoti 6, 3, 8.
parvataç cin mahi 3, 1, 11, 5.
pavamânaḥ snvarjanaḥ B 1, 4, 8. 2, 6, 3, 4.
pavasva vâjasâtaya ity 5, 4, 12.
pavitraṃ te vitatam A 1, 11, 1.
pavitram arko rajaso B 3, 7, 9, 9.
— pâvayishyan B 3, 10, 1, 3. 9, 8. 10, 3 y.
pavitravantaḥ pari vâjam A 1, 11.
pavitreṇa punîhi mâ B 1, 4, 8, 1.*
paçavo vâ idâ 2, 6, 8.
paçum âlabhya 6, 3, 10.
paçur vâ esha yad 5, 2, 10.
paçor vâ âlabdhasya 6, 3, 9.
pâkayajnaṃ vâ anv 1, 7, 1.
pâtaṃ no açvinâ B 2, 6, 12, 3.
pâyur me 'pacitir B 2, 6, 5, 5.
pâvaka â citayantyâ 4, 6, 1, 2.
pâvakavarcâḥ çukravarcâ 4, 2, 7, 3.
pâvakâ naḥ sarasvati B 2, 4, 3, 1.
pâvamânîḥ avastyayanîḥ snudughâ hi ghṛitaçcyutaḥ B 1, 4, 8, 5.
— — — hi payasvatîḥ B 1, 4, 8, 4.
pâvamânîr adhyeti ... tasmai B 1, 4, 8, 4.
— diçantu naḥ B 1, 4, 8, 5.
— yo adhyati ... sarvam B 1, 4, 8, 4.
pâvîravî kanyâ 4, 1, 11, 2. — B 2, 8, 2, 8.
pâhi no agna ekayâ A 10, 7.
— — — enase A 10, 6 (5).
pitâ mâtariçvâ 5, 6, 8, 6.
— vatsânâm 3, 8, 9, 2.
— virâjâm ṛishabho B 2, 8, 8, 9. 3, 12, 1, 1.
pitṛibhyaḥ avadhâvibhyaḥ B 2, 6, 3, 2.
pinvanty apo 3, 1, 11, 7.
piprîhi devâ◡ 4, 8, 13, 4. — B 3, 5, 7, 5. 6, 11, 4.
pibâ somam indra 2, 4, 14, 3.
piçaṃgarûpaḥ 3, 1, 11, 2. — B 2, 8, 7, 4.
piçaṃgâs trayo 5, 6, 28.
pipivâ◡sa◡ sarasvataḥ 3, 1, 11, 2.
pivo'nnâ◡ rayivṛidhaḥ B 2, 8, 1.
putram iva pitarâv B 1, 4, 2, 1.
punantu mâ devajanâḥ B 1, 4, 8, 1. 2, 6, 3, 4.
— — pitaraḥ somyâsaḥ 2, 6, 3, 3.
— — pitâmahâḥ 2, 6, 3, 3.
— vasavaḥ A 10, 1, 14 y.
punar agniç cakshur 3, 2, 5, 4.
— âsadya sadanam 4, 2, 3, 3.
— ûrjâ ni vartasva 1, 5, 3, 3. 4, 2, 1, 3. 3, 3. 5, 2, 2, 5. — A 4, 20, 2.
— na indro maghavâ B 2, 5, 3.
— naḥ pitaro 1, 8, 5, 3.
— no devy aditi spṛiṇotu B 3, 1, 1, 4.
— ma âtmâ punar âyur B 3, 10, 8, 2.
— manaḥ punar A 2, 5, 17.
— mâm aitv indriyam A 1, 30.
puuas tvâ "dityâ 4, 2, 3, 4. 5, 2, 2, 5.
punâtu te parisrutam 1, 8, 21, 1. — B 2, 6, 1, 2.

puraṃdarâya vṛishabhâya B 3, 1, 2, 2.
purâ krûrasya visṛipo 1, 1, 9, 3. — B 3, 2, 9, 13.
— 'mnshya vashaṭkârât B 2, 4, 2, 3.
purîshyas tvam 4, 2, 5, 1.
purîshyâso agnayaḥ 4, 2, 4, 3.
purutrâ hi sadṛiñ̃ asi B 2, 4, 4, 4.
purusha eve 'daꣳ sarvam A 3, 12, 1.
purushamâtreṇa vi 5, 2, 5.
purushamṛigaç 5, 5, 15.
purushasammito yajnaḥ B 3, 7, 11, 5.
purushasya sayâvari vi te A 6, 1, 2.
— sayâvary ape 'd A 6, 1, 2.
pnrusho vai yajnaḥ B 3, 8, 23.
purûṇy agne pnrudhâ B 3, 6, 10, 5.
purohavishi devayajane 6, 2, 6.
pushpam agnir vâyur A 1, 23.
pushpâvatîḥ prasûvatîḥ 4, 2, 6, 1.
pûrṇâ darvi 1, 8, 4, 1.
— paççâd nta 3, 5, 1, 1. 4, 4, 10, 3. — B 3, 1, 1, 12.
pûrvaṃ devâ apareṇâ 'nn paçyan B 2, 5, 6, 4. 3, 12, 1, 1.
pûrvam agner api dahaty 2, 8, 8, 1.
pûrvâparaṃ carato mâyayai 'tau B 2, 7, 12, 2. 8, 9, 3.
pûrvîbhir hi 4, 3, 13, 5.
pûrvedyur idhmâbarhiḥ B 3, 2, 3.
pûshaꣳs tava vrate vayam B 2, 5, 5, 5.
pûshâ gâ anv etu naḥ 4, 1, 11, 2. — B 2, 4, 1, 5.
— tve 'taç cyâvayatn A 6, 1, 1.
— revaty anv eti panthâm B 3, 1, 2, 9.
— snbandhnr diva â B 2, 8, 5, 4.
pûshe 'mâ âçâ anu B 2, 4, 1, 5. 8, 5, 3. — A 6, 1, 1.
pûshṇe svâhâ pûshṇe A 4, 16.
pûshṇo vanishṭhur 5, 7, 17.
pṛichâmi tvâ param antam 7, 4, 18, 2. — B 3, 9, 5, 5.
— — — mṛityum A 1, 8, 4.
— — pâpakṛitaḥ A 1, 8, 5.
pṛitanâjitaꣳ sahamânam A 10, 2, 1.
pṛithivî te 'ntarikshena 5, 2, 12, 2.
pṛithivîm mâtaram mahîm B 2, 4, 6, 8.
pṛithivî samit tâm A 4, 41.
— hotâ dyanr A 3, 2.
pṛithivy antarikshaṃ dyaur A 7, 7.
pṛithivyaptejovâyv*ra*kâçâ (!) A 10, 56.
pṛithivyâ aham ud 4, 6, 5, 1. 5, 4, 7, 1.
pṛitbivy âpas tejo A 10, 66 (56).
pṛithivyai tvâ 'ntarikshâya tvâ dive tvâ çundhatâm 1, 3, 6.
pṛithivyai tvâ 'ntarikshâya tvâ dive tve 'ty 6, 3, 4.
— svâhâ 'ntarikshâya svâhâ dive svâhâ 'gnaye svâhâ 7, 1, 17.
— — .... samploshyate 7, 5, 11.
— — .... sûryâya 7, 1, 15.
pṛithupâjâ amartyaḥ B 3, 6, 1, 3.
pṛithvî snvarcâ B 3, 1, 1, 12.
pṛiçnis tiraççinapṛiçniḥ 5, 6, 12.
pṛishato vaiçvadevaḥ 5, 5, 17.
pṛishṭo divi 1, 5, 11, 1. 4, 4, 12, 5. 7, 15, 6. B 3, 11, 6, 4.
pra kâravo mananâ B 2, 8, 2, 5.
— ketnnâ bṛihatâ A 6, 2.
praghâsyân havâmahe 1, 8, 8, 1.
pra carshaṇibhyaḥ 4, 2, 11, 1. — B 2, 8, 5, 1.
— citram arkam 4, 1, 11, 3. — B 2, 8, 5, 5.
— cyavasva 1, 2, 2.
prajananaṃ jyotir 7, 1, 1.
prajavaṃ vâ etena 7, 3, 1.
prajâ agne saṃ vâsaya B 1, 2, 1, 13.
prajânantaḥ prati 3, 1, 4, 1.
prajâpatiṃ vâ esha ṛpsatî 'ty B 3, 8, 16.
— vai devâḥ pitaram B 3, 9, 22.
prajâpatiḥ paçûn asṛijata B 2, 7, 14.
— purusham asṛijata B 2, 3, 7.
— prajâ asṛijata, tâ asmât sṛishṭâḥ paràcîr âyan, tâ yatra 2, 4, 4.
— — —, ..., tâ varuṇam 2, 1, 2.
— — —, ...,, sa etam B 2, 7, 9.
— — —, tâḥ sṛishṭâ indrâgnî 2, 2, 1.
— — —, — sṛishṭâḥ kshndham 7, 2, 4.
— — —, — — sam B 2, 2, 7.
— — —, sa riricâno 'manyata, sa etâm 6, 6, 5.
— — —, ..., sa tapo 'tapyata B 1, 1, 10.
— prajâḥ sṛishṭvâ preṇâ .. saṃ cinavad iti 5, 5, 2.
— — — — .. sam bharad iti B 3, 9, 8.
— — — vṛitto 'çayat B 1, 2, 6.
— — — vy asraꣳsata B 2, 3, 6.
— sambhriyamâṇaḥ A 5, 11.
— savitâ bhûtvâ prajâ asṛijata B 1, 6, 4.
— snvargaṃ lokam ait, taṃ devâ anv âyan 7, 3, 5.
— — — —, taṃ devâ yena 7, 4, 4.
— somaꣳ râjânam asṛijata B 2, 3, 10.

prajâpatim prathamaṃ B 2, 8, 1, 4.
prajâpatir akâmayata: darçapûrṇamâsan B 2, 2, 2.
— —: pra jâyeye 'ti, sa etaṃ daçahotâram 7, 2, 5. — B 2, 2, 4.
— —: — — 'ti, sa etaṃ dvâdaça° 7, 2, 9.
— —: — — 'ti, sa tapo 'tapyata, sa trivṛitam B 2, 2, 3.
— —: — — 'ti, sa tapo 'tapyata, so 'ntarvân B 2, 3, 8.
— —: prajâḥ sṛijeye 'ti, sa etaṃ daça° B 2, 2, 1.
— —: .. 'ti, sa tapo 'tapyata 3, 1, 1.
— —: bahor bhûyânt syâm iti | sa etaṃ daçahotâram B 2, 2, 11.
— —: — — — — — | sa etam paûcaçâradîyam B 2, 7, 10.
— —: mahân annâdaḥ syâm iti B 3, 9, 10.
— akâmayatâ: 'nnâdaḥ 7, 3, 8.
— —: 'çvamedhena B 3, 8, 10.
— —: "tmanvan me B 2, 1, 6.
— akâmayato 'bhau lokâv B 3, 9, 2.
— agnim acinuta 'rtubhiḥ 5, 6, 10.
— — — sa kshnrapavir 5, 6, 6.
— — asṛijata, tam prajâ B 2, 1, 2.
— — —, so 'smât 5, 7, 10.
— açvamedham asṛijata | taṃ sṛishṭaṃ rakshâṃsy B 3, 8, 15.
— — — | taṃ sṛishṭaṃ na kiṃ B 3, 8, 11.
— — — | so 'smât sṛishṭo 'pâ 'krâmat | taṃ yajnakratubhir B 3, 9, 13.
— — — | ..... | tam ashṭâdaçibhir B 3, 9, 1.
— indram asṛijatâ "nujâvaram B 2, 2, 10.
— jayân 3, 4, 4, 1.
— devân asṛijata B 3, 10, 9.
— devâsurân asṛijata 3, 3, 7.
— devebhyo yajnân vy âdiçat, sa riricâno 6, 6, 11.
— — — vy âdiçat, sa âtmann açvamedham B 3, 8, 14.
— — — vy âdiçat, sa âtmann âjyam 2, 6, 3.
— manasâ 'ndho 4, 4, 9.
— mahyam 7, 4, 17, 2.
— yajnân asṛijatâ 1, 6, 9.
— varuṇâyâ 'çvam 2, 3, 12.
— vâcaḥ satyam apaçyat B 1, 1, 5.
prajâpatiç carati A 3, 13, 1.
prajâpatisṛishṭânâm prajânâm B 1, 2, 1, 3.
prajâpati striyâṃ yaçaḥ B 2, 4, 6, 5.
prajâpate tvaṃ nidhipâḥ B 2, 8, 1, 3.
— na tvad 1,8,14,2. 2,2,12,1. 6,11, 4. 3,2,5,6. — B 1,7,8,7. 2,8,1,2. 3, 5, 7, 1. 7, 11, 3. — A 10, 54.
prajâpater akshy açvayat 5, 3, 12.
— jâyamânâḥ 3, 1, 4.
prajâpate rohiṇî vetu B 3, 1, 1, 1.
prajâpater vartanim B 3, 7, 10, 2.
prajâpates tapasâ 5, 1, 11, 4.
— trayastriṃçad 2, 3, 5.
prajâm anu pra jâyase B 1, 5, 5, 6.
prajâvatiḥ sûyavasaṃ B 2, 8, 8, 12.
prajâ vai sattram âsata B 1, 4, 9.
pra ṇo devî sarasvatî 1, 8, 22, 1. 2, 5, 12, 1. 3, 1, 11, 2.
— — yachatv 1, 7, 10, 2.
— tat te adya 2, 2, 12, 5.
— tad vishṇu stavate B 2, 4, 3, 4. 8, 3, 2. 3, 1, 3, 3.
— — voce amṛitam A 10, 1, 3.
prati kshatre prati B 2, 6, 5, 6. 3, 7, 10, 3.
pratipûrusham ekakapâlân nir vapati jâtân B 1, 6, 10.
— — nir vapaty ekam 1, 8, 6.
prati spaço vi 1, 2, 14, 1.
pratûrtaṃ vâjinn 4, 1, 2, 1. 5, 1, 2, 1.
pratûrvann ehy 4, 1, 2, 1. 5, 1, 2, 3.
pra te mahe vidathe B 2, 4, 3, 10. 5, 4, 6. 3, 7, 9, 6.
— — yakshi 2, 5, 12, 4.
pra tnoshi (!) kam A 10, 2, 1.
praty asmai pipîshate B 3, 7, 10, 6.
— uv adriçy âyati B 3, 1, 3, 1.
pratyushṭaṃ rakshaḥ pratyushṭâ arâtaya ity âha B 3, 3, 1.
— — — arâtayo 1, 1, 10.
prathamajaṃ devaṃ havishâ B 3, 12, 3, 1.
prathamâ vâṃ 5, 1, 11, 3.
prathamena vâ esha B 3, 9, 9.
prathame mâsi pṛishṭhâny 7, 5, 3.
pradâtâraṃ havâmahe 1, 7, 13, 4.
pradâtâ vajrî 1, 7, 13, 4.
pra devaṃ devavîtaye 3, 5, 11, 4.
— — devyâ 3, 5, 11.
— nakshatrâya devâya B 3, 1, 3, 3.
prapathe pathâm B 2, 8, 5, 3.
pra pûrvaje 4, 1, 11, 4. — B 2, 8, 4, 7.

pra pûrvyaṃ namasâ A 3, 15, 2.
— prâ 'yam agnir 2, 5, 12, 4. 4, 2, 3, 2.
pra bâhavâ 1, 8, 22, 3. 2, 5, 12, 3. — B 2, 7, 15, 6. 8, 6, 7.
— bndhniyâ îrate 4, 3, 13, 6.
prabhrâjamânâ vyavadâtâḥ A 1, 9, 1.
pra muñca dhanvanas 4, 5, 1, 3.
pramuñcamânâḥ 3, 1, 4, 2.
pra yat te agne A 6, 11, 1.
— — sindhavaḥ B 2, 4, 3, 11.
— yad agneḥ sahasvato A 6, 11, 1.
— — bhandishṭha A 6, 11, 1.
— yâhhir yâsi 2, 2, 12, 7. — B 2, 8, 1, 1.
prayâsâya svâhâ 1, 4, 35. — A 3, 20.
pra yo jajne 2, 3, 14, 6.
— vaḥ çukrâya B 2, 8, 2, 3.
— vâtâ vânti A 6, 6, 3.
— vâyum achâ B 2, 8, 1, 1.
— vedhase kavaye B 1, 2, 1, 9.
— vepayanti parvatân B 2, 4, 4, 3.
— vo vâjâ 2, 5, 7, 2. — B 3, 5, 2.
prasadya bhasmanâ 4, 2, 3, 3.
pra sadyo agne aty eshy 2, 4, 7, 10.
— sa mitra marto 3, 4, 11, 5. — B 2, 8, 7, 4. 3, 7, 9, 5.
— samrâjam 1, 6, 12, 3.
— sasâhishe 3, 4, 11, 4. — B 2, 6, 9, 1. 3, 5, 7, 4.
prasârya sakthyau A 4, 35.
pra snvânaḥ soma 2, 2, 12, 3.
— so agne 3, 2, 11.
prastareṇa paridhinâ 5, 7, 7, 2.
prastutaṃ vishṭutam B 3, 10, 1, 2. 9, 7. 10, 2 v.
pra havyâni ghṛitavanty asmai B 2, 5, 8, 3.
prâcî diçâṃ vasanta 4, 3, 3.
— diçâ◡ saha 4, 4, 12, 2.
prâcînam harhiḥ pradiçâ B 3, 6, 3, 2.
prâcînava◡çaṃ karoti 6, 1, 1.
prâcîm anu pradiçam pre 'hi vidvân agner 5, 6, 5. — B 1, 1, 7, 1. 2, 1, 22.
— — — pre 'hi vidvân ity 5, 4, 7.
prâcyâṃ diçi tvam 2, 4, 14, 1.
prâjâpatyam pavitram B 1, 4, 8, 6.
prâjâpatyâ vai 3, 1, 5.
prâjâpatyo hâ "ruṇiḥ A 10, 79 (63).
prâṇadâ apânadâ 4, 6, 1, 4.
prâṇaṃ devâ anu prâ 'ṇanti A 8, 3.
prâṇânâṃ granthir asi A 10, 74 (37).
prâṇâpânavyânodânasamânâ me A 10, 65 (51).
prâṇâpânau cakshuḥ çrotram B 2, 5, 6, 4. 3, 12, 1, 1.
— saṃvidânau A 3, 14, 3.
prâṇâya svâhâ vyânâya svâhâ 'pânâya svâhâ cakshushe A 4, 15.
— — .... snâvahiyaḥ 7, 4, 21.
prâṇe nivishṭo amṛitaṃ juhomi prâṇâya (A 10, 33).
— — — — çivo (A 10, 34).
prâṇo adhvaryur abhavat B 3, 12, 9, 3.
— brahme 'ti vy ajânât A 9, 3.
— rakshati viçvam ejat B 2, 5, 1.
— vâ esha yad upâ◡çur 6, 5, 8.
— — — — upâ◡çvagrà 6, 4, 5.
prâtaḥsavane vai 7, 1, 2.
prâtar agnim prâtar indra◡ B 2, 8, 9, 7.
prâtarjitam bhagam ugra◡ B 2, 8, 9, 7.
prâtar yajadhvam açvinâ B 2, 4, 3, 13.
prâtaryâvâṇâ prathamam B 2, 4, 3, 13.
prâtaryujâ vi hodhaya 1, 4, 7. — B 2, 4, 3, 13.
prâ 'nyâni pâtrâṇi 6, 5, 11.
priya◡ çraddhe dadataḥ B 2, 8, 8, 6.
priyâ vo nâma 2, 1, 11, 1.
pre 'd agne jyotishmân 4, 2, 3, 1. 5, 2, 2, 2.
preddho agne dîdihi 4, 6, 5, 3. 5, 4, 7, 3.
pre 'yam agâd 1, 1, 2, 1. — B 3, 2, 2, 2.
pre 'hy abhi pre 'hi B 2, 4, 7, 4.
pre 'hy ud e 'hy 3, 5, 6, 2.
prai 'tu hrahmaṇas patir A 4, 2, 2. 5, 2, 6.
— — — patnî 3, 5, 6, 1.
— — vâjî 4, 1, 4, 3. 5, 1, 5, 6.
— 'shâm ajmeshu 4, 3, 13, 7.
prothad açvo na 4, 4, 3, 3.
pro 'shv asmai 1, 7, 13, 5. — B 2, 5, 8, 1.

haḍ itthâ parvatânâm 2, 2, 12, 2.
bay mahâ◡ asi B 1, 4, 5, 3.
haddham ava syati 6, 2, 9.
barhishadaḥ pitara ûty 2, 6, 12, 2. — B 2, 6, 16, 1.
harhisho 'haṃ devayajyayâ prajâvân bhûyâsaṃ narâ° 1, 6, 4.
— — .. bhûyâsam ity âha 1, 7, 4.
halaṃ te hâhuvoḥ B 2, 7, 17, 3.

balavijnâya sthaviraḥ 4, 6, 4, 2.
balâyâ 'jagara âkhuḥ 5, 5, 14.
bahu dugdhi 'ndrâya B 3, 7, 4, 16.
bahvînâm pitâ 4, 6, 6, 2.
bârbaspatyaꣳ çitipṛishṭham 2, 1, 6.
bârhaspatyam carum 1, 8, 9.
bâhû me balam B 2, 6, 5, 5.
bibhatsâyai paulkasam B 3, 4, 14.
budhnâd agram 2, 8, 14, 5.
— agreṇa 2, 8, 14, 5.
— yo agram 2, 8, 14, 6.
bṛihat sâma ksbatra° 4, 4, 12, 2.
bṛihad indrâya gâyata B 2, 5, 8, 3.
bṛihadbhiḥ savitas tṛibbiḥ (!) B 1, 4, 8, 3.
bṛihaspatiḥ puraetâ te 1, 2, 3, 3. 3, 1, 1, 4.
— prathamam jâyamânaḥ B 2, 8, 2, 7, 3, 1, 1, 5.
bṛihaspatir akâmayata brahmavarcasi 7, 2, 3.
— — çram me 7, 4, 1.
— devânâm purohita 6, 4, 10.
— naḥ pari 3, 3, 11, 1.
bṛihaspatiç ca savitâ A 1, 12, 5.
bṛihaspatisutasya ta 1, 4, 27.
bṛihaspatis tvâ sâdayatu 4, 4, 6.
bṛihaspatiḥ sam ajayad vasûni B 2, 8, 2, 8.
bṛihaspate ati yad 1, 8, 22, 2.
— jushasva no 1, 8, 22, 2.
— pari dîyâ 4, 6, 4, 1. — B 2, 8, 2, 8.
— yuvam indraç ca B 2, 5, 6, 3.
— savitar 4, 1, 7, 3.
bodhâ no asya 4, 2, 8, 4. 5, 2, 2, 6.
brahma ksbatram pavate B 2, 6, 1, 8.
— jajnânam 4, 2, 8, 2. 5, 2, 7, 1. — B 2, 8, 8, 8. 3, 12, 1, 1. — A 1, 13, 3. 10, 1, 10.
brahmajyeshṭhâ viryâ B 2, 4, 7, 10.
brahmaṇaspate tvam asya B 2, 8, 5, 1.
— suyamasya viçvahâ B 2, 8, 5, 2.
brahmaṇaspater abhavad B 2, 8, 5, 2.
brahmaṇâ tvâ çapâmi A 4, 38.
brahmaṇe brâhmaṇam B 3, 4, 1.
brahma devân ajanayat B 2, 8, 8, 9.
brahman devâs trayastriꣳçat B 2, 8, 8, 10.
— pra carishyâmaḥ, botar A 4, 5.
— — carisbyâmo hotar A 5, 4.
— pravargyeṇa pra carishyâmaḥ A 4, 4.
brahma pratishṭhâ manaso B 3, 7, 11.
brahmam (!) etu mâm A 10, 38 (48).
brahma medhayâ A 10, 39 (49).
— medbavâ (!) A 10, 40 (50).
brahmayajnena yakshyamâṇaḥ A 2, 11.
brahmavanam brahma B 2, 8, 9, 6.
brahmavâdino vadanti | agnihotraprâyaṇâ B 2, 1, 5.
— — kati pâtrâṇi B 1, 5, 4.
— — kim caturhotṛiṇâm B 2, 8, 1.
— — kim dvâdaçâhasya 7, 3, 2.
— — nâ 'gnisbṭomo B 1, 8, 4.
— — yad daçabotâraḥ B 2, 8, 5.
— — yo vâ imam B 2, 3, 9.
— — vicityâ3ḥ somâ3 na 6, 1, 9.
— — sa tvâ adhvaryuḥ 6, 4, 3.
— — — tvai darça° 2, 5, 4.
— — — — yajeta 7, 1, 3.
— vadanty atirâtraḥ 7, 4, 10.
— — adbhir 2, 6, 5.
brabmavid âpnoti A 8, 1.
brahma vai caturbotâraḥ B 3, 12, 5.
— sam dhattam tan B 1, 1, 1.
brahmasruco ghṛitavatiḥ B 2, 4, 7, 10.
brahmâ "tmanvad asṛijata B 2, 3, 11.
— devânâm 3, 4, 11, 1. — A 1, 11, 1. 10, 12, 4. 40, 1.
brabme 'ndram agnim A 3, 11, 2.
brabmai 'tad brahmaṇa uj A 3, 11, 6.
brâhmaṇâsaḥ pitaraḥ 4, 6, 6, 3.
brâhmaṇo 'sya mukham A 3, 12, 5.

bhakshe " 'bi mâ 3, 2, 5.
bhaga eva bhagavâꣳ astu B 2, 5, 5, 1. 8, 9, 8.
bhagam dbiyam vâjayantaḥ B 2, 8, 6, 3.
bbaga praṇetar bhaga B 2, 5, 5, 2. 8, 9, 8.
bbago ba dâtâ bhaga it B 3, 1, 1, 8.
bhadram karṇebhiḥ 1, 1. 21, 3. 32, 2.
bbadram te agne 4, 3, 13, 1.
bhadram paçyanta 5, 7, 4, 3. — A 3, 11, 9.
bhadrâ açvâ haritaḥ B 2, 8, 7, 1.
— te agne 4, 3, 13, 1.
bhadrâu naḥ çreyaḥ 5, 7, 2, 4. — B 2, 4, 8, 7.
bhareshv indraꣳ 2, 1, 11, 1. — B 2, 7, 13, 3.
bhartâ san bhriyamâṇo A 3, 14.
bhavatam naḥ samanassu 1, 3, 7, 1. 4, 2, 5, 1. 6, 3, 5, 4.
bhavâ mitro na çevyo B 2, 4, 3, 8.
bhâyai dârvâhâram B 3, 4, 8.

bhâskarâya vidmahe A 10, 1, 7.
bhîshâ 'smâd vâtaḥ pavate A 8, 8.
bhuvaḥ (d. i. bhuvo yajnasya) 1, 5, 11, 4. 4, 1, 11, 1. — B 3, 1, 3, 3. 12, 3, 4.
bhuvanam asi vi 1, 1, 12.
bhuvas tvam indra 3, 4, 11, 4.
bhuvo devânâm karmanâ 7, 1, 18.
— yajnasya 4, 4, 4, 1. — B 3, 5, 7, 1.
bhûḥ prapadye A 2, 19.
bhûtam vadishye A 4, 1, 1 y.
bhûtam bhavyam bhavishyad 7, 3, 12.
bhûteshṭakâ upa 5, 6, 3.
bhûto bhûteshu carati B 2, 7, 15, 1.
bhûmir dhenur dharaṇi A 10, 1, 3.
— bhûtvâ mahimânam B 3, 7, 6, 4.
— bhûmnâ dyaur variṇâ 'ntariksham 1, 5, 3.
— — — variṇe 'ty 1, 5, 4.
— mâtâ 'ditir A 2, 6, 9.
bhûmyai piṭhasarpiṇam B 3, 4, 17.
bhûyaskṛid asi 4, 4, 7.
bhûr agnaye ca pṛithivyai ca A 10, 5 (4).
— agnaye pṛithivyai svâhâ A 10, 4 (2).
— agnim ca pṛithivîm ca B 3, 10, 2.
— annam agnaye pṛithivyai A 10, 3.
bhûrim dve acarautî B 2, 8, 4, 8.
bhûr bhuvaḥ suvar iti vâ etâs A 7, 5.
— — — ûrdhva u A 4, 20.
— — —, bh. bh. s., bh. bh. s., bhuvo 'dhâyi A 4, 40.
— — —, mayi tyad A 4, 21.
— — —, vasavas 7, 4, 20.
— — svaḥ (!) | ojo B 3, 10, 5.
Bhṛigur vai Vâruṇiḥ A 9, 1.
bheshajam gave 1, 8, 6, 1.

makshû devavato 1, 8, 22, 3.
maghavañ chagdhi A 10, 1, 9.
maṇḍûki tâbhir 4, 6, 1, 2.
made made hi no daduḥ B 2, 4, 4, 7.
madhu naktam 4, 2, 9, 3. — A 10, 39, 5.
— manishye 3, 2, 2, 2. — A 4, 1, 1 y.
madhumân no 4, 2, 9, 3. — A 10, 39, 6.
madhu vâtâ 4, 2, 9, 3. 5, 2, 8, 6. — A 10, 39 (4).
madhuç ca mâdhavaç ca vâsantikâv 4, 4, 11.
— — — — çukraç 1, 4, 14.
madhyamdine prabalam A 2, 13.
madhvâ yajnam 4, 1, 8, 1.
manasaç cittam âkûtim B 2, 4, 6, 6.
manaso vaçe sarvam idam B 3, 12, 3, 3.
Manuḥ pṛithivyâ 2, 6, 7.
Manunâ dṛishṭâm B 3, 7, 5, 6.
manushvat vâ ni dhîmahi B 3, 11, 6, 3.
mano jyotir jushatâm 1, 5, 3, 2. 10, 2. 6, 3, 3. — B 3, 7, 6, 16.
— nv a huvâmahe 1, 8, 5, 2.
— hrahme 'ti vy ajânât A 9, 4.
manyave 'yastâpam B 3, 4, 10.
manyur akârshîn A 10, 62.
— bhago manyur B 2, 4, 1, 11.
manve vâm mitrâ° 4, 7, 15, 2.
mamattu naḥ 2, 1, 11, 1.
mayâ bhûtâny ayakshata A 1, 11, 4.
mayi grihṇâmy agre 5, 7, 9.
— tyad indriyam B 3, 7, 9, 4. — A 4, 21, 1.
— devâ draviṇam 4, 7, 14, 1.
— medhâm mayi A 10, 44.
mayuḥ prâjâpatya 5, 5, 12.
mayai 'tâm mâ∪stâm A 6, 12, 1.
mayobhûr vâto 7, 4, 17.
marîcayaḥ svâyamhhuvâḥ A 1, 27, 2.
marutâm manve adhi 4, 7, 15, 4.
maruto yad dha 1, 5, 11, 4. 2, 1, 11, 1. 3, 14, 4.
— yasya hi 4, 2, 11, 1.
marutvantam vṛishabhaṃ 1, 4, 17. — B 2, 8, 3, 4.
marutvâ∪ indra 1, 4, 19.
marmâṇi te varmabhiç 4, 6, 4, 5.
mahâ∪ âdityo namaso B 2, 8, 7, 6.
— indro nṛivad 1, 4, 21. — B 3, 5, 7, 4.
— — ya ojasâ 1, 4, 20. — B 3, 5, 7, 4.
— — vajrahâhuḥ 1, 4, 41.
mahânâmni revatayo 5, 2, 11, 1.
mahânâmnîr mahâmânâḥ A 1, 1, 2. 21, 1.
mahântau carû B 2, 8, 8, 2.
mahân mahi astabhâyad 2, 3, 14, 6.
mahâhavir hotâ A 3, 5.
mahi kshetram puruçcandram B 2, 7, 13, 3.
mahi dyauḥ pṛithivî 3, 3, 10, 2. 5, 11, 3. 4, 2, 9, 3. 5, 2, 8, 6.

mahînâm payo 'si viçveshâm 3, 2, 6.
— — — vihitam A 4, 12.
mahî nu dyâvâpṛithivî B 2, 8, 4, 6.
mahîm û shu 1, 5, 11, 5. 7, 1, 18, 2. — B 3, 1, 3, 3. — A 1, 13, 2.
mahî viçpatnî B 1, 2, 1, 18.
maho rujâmi bandhutâ 1, 2, 14, 4.
mahyam yajantu 4, 7, 14, 2.
mâ chandaḥ pramâ 4, 3, 7.
— chido mṛityor A 3, 15, 1. 10, 51.
— chedma raçmîr iti B 3, 6, 9, 1.
mâtalî kavyair 2, 6, 12, 5. — B 2, 6, 16, 2.
mâtâ ca te 7, 4, 19, 3. — B 3, 9, 7, 4.
— rudrâṇâm A 6, 12, 1.
— te asyâm 1, 6, 12, 5.
— — keçân B 2, 7, 17, 2.
mâte 'va putram 4, 2, 5, 2. 5, 2, 4, 2.
mâ tvâ 'gnir dhvanayît 4, 6, 9, 2.
— — tapat 4, 6, 9, 3.
— — vṛikshau sam hâdhishṭâm A 6, 7, 2.
— — — — bâdhethâm A 6, 7, 2.
— naḥ kratubhir A 4, 20, 2.
— nas toke 3, 4, 11, 2. 4, 5, 10, 3. — B 2, 8, 6, 9. — A 10, 53.
— naḥ samasya 2, 6, 11, 2.
— no asmin 2, 6, 11, 3.
— — gharma A 4, 20, 2.
— — devânâm 2, 6, 11, 2.
— — mardhîr 1, 7, 13, 3. 2, 2, 12, 6.
— — mahântam 4, 5, 10, 2. — A 10, 52.
— — mitro 4, 6, 8.
— — hiṃsîj jâtavedo 4, 2, 7. — A 10, 1, 5.
— mâ râjan vi 3, 2, 5, 2.
— yajamânam tamo B 3, 7, 8, 3.
mârutam asi marutâm oja iti 2, 4, 9.
— — — ojo 2, 4, 7.
mâ va stena içata 1, 1, 1, 1. — B 3, 2, 1, 5 y.
— vo rishat 4, 2, 6, 5.
— su bhitthâ 4, 1, 9, 1.
mitâsaç ca 4, 6, 5, 6.
mitram devâ ahruvant 6, 4, 8.
— na iṃ çimyâ B 2, 8, 7, 5.
mitrasya carshaṇidhṛitaḥ 3, 4, 11, 5. 4, 1, 6, 3 — A 4, 3, 2.
mitraḥ saṃsṛijya 4, 1, 5, 1.
mitrâvaruṇau çroṇibhyâm 5, 7, 15.
mitro janân yâtayati 3, 4, 11, 5. — B 2, 8, 7, 4. 3, 7, 9, 5.
mitro vâ akâmayata B 3, 1, 5.
— 'si varuṇo 'si | sam 1, 8, 16. — B 2, 6, 5.
— — — 'si 'ty âha B 1, 7, 10.
miḍhushṭama çivatama 4, 5, 10, 4. — B 2, 8, 6, 9.
mukhaṃ sad asya B 2, 6, 4, 4.
mûrdhânam divo 1, 4, 13. 6, 5, 2, 1.
mûlam prajâm vîravatîm B 3, 1, 2, 2.
mṛigo na bhîmaḥ 1, 6, 12, 4.
mṛiḍâ no rudro 'ta 4, 5, 10, 2.
mṛittike dehi me A 10, 1, 8.
— hana me A 10, 1, 8.
mṛityave svâhâ mṛityave A 10, 58.
mṛityoḥ padam yopayanto A 6, 10, 2.
mṛitvâ punar mṛityum A 1, 8, 6.
medasâ devâ vapayâ B 2, 8, 4, 4.
— srucam pro 'rṇoti 6, 3, 11.
medasvatâ yajamânâḥ B 2, 4, 4, 9.
medhâkâram vidathasya B 3, 11, 6, 3.
medhâ devî jushamâṇâ A 10, 41 (39).
medhâm ma indro A 10, 42 (40).
meshas tvâ pacatair 7, 4, 12.
mai 'nam agne vi A 6, 1, 4.
mai 'vam mâṃstâ (!) A 6, 1, 2.
mogham annam vindate B 2, 8, 8, 3.
modaḥ pramoda B 2, 4, 6, 5.
mo shû ṇa indra 1, 8, 3, 1.

ya âṇḍakoçe bhuvanam A 3, 11, 4.
— âtmadâ baladâ 4, 1, 8, 4. 7, 5, 17, 1.
— âraṇyâḥ paçavo .... teshâṃ A 3, 11, 13.
— — — .... vâyus tâṃ 3, 1, 4, 2. A 3, 11, 12.
— indra indriyam dadhuḥ B 2, 6, 13, 2.
— — çushmo maghavan B 2, 8, 5, 7.
— imâ viçvâ 4, 6, 2.
— ime dyâvâpṛithivî janitrî B 3, 6, 3, 4.
— — — mahitvâ B 2, 8, 4, 3.
— ugra iva 2, 6, 11, 4.
— udagân mahato A 4, 42, 5.
— ûrdhvayâ 4, 4, 4, 8.
— etasya patho goptâraḥ A 6, 2.
— etâvantaç ca 4, 5, 11, 2.
— evam veda kshema A 9, 11.
yam vâm devâ akalpayan B 3, 7, 5, 11.
yaḥ pitur anujâyâḥ putraḥ B 3, 8, 4.
— pûrvyâya vedhase B 2, 4, 3, 9.

yaḥ prâṇato 4, 1, 8, 4. 7, 5, 16.
— saṃgrâmam 4, 7, 15, 2.
yaṃ krandasî 4, 1, 8, 5.
yac ca hrahma yac câ B 3, 12, 8, 1.
— câ 'mṛitaṃ yac B 3, 12, 6.
— cid dhite 3, 4, 11, 5.
yajâ no mitrâvaruṇâ B 2, 7, 12, 1.
yajuryuktaᳬ sâmabhir A 4, 4, 1.
yajushâ vâ eshâ 5, 5, 3.
yajnaṃ vâ etat sam 3, 1, 3.
yajnaṃ ca uas tauvaṃ A 1, 27, 1.
yajna namas te B 3, 7, 6, 19.
yajnaṃ na â hi B 2, 4, 8, 4.
— naḥ pântu B 3, 1, 2, 7.
— no râjâ varuṇa B 3, 1, 2, 7.
yajnapatim ṛishaya 3, 2, 8, 2.
yajna prati tishṭha sumatau B 2, 5, 3, 12.
— yajnasya 7, 3, 11, 1.
yajnasya ketum 4, 4, 4, 3.
— goshad asi 1, 1, 2.
— çiro 'chidyata 6, 4, 9.
— hi stha B 3, 7, 8, 3.
yajnena payasâ B 3, 7, 9, 4.
— yajnam 3, 5, 11, 5. — A 3, 12, 7.
— vai devâḥ suvargam 6, 5, 3.
— — prajâpatiḥ 6, 4, 1.
yajnair vâ yajna° 4, 2, 11, 2.
yajno devânâm 1, 4, 22, 1. 2, 1, 11, 4. — B 2, 8, 1, 6.
— habhûva sa 1, 6, 6, 3. 3, 2, 7, 2.
— râyo B 2, 5, 5. 3, 12, 1, 1.
yata indra bhayâmahe B 3, 7, 11, 4.
yataḥ prasûtâ A 10, 1, 1.
yato vâco ni ... etaᳬ ha A 8, 9.
— — — ... tasyai 'sha A 8, 4.
— vâto manojavâḥ B 2, 7, 7, 6.
yat kalayâ te çaphena 6, 1, 10.
— kiṃ câ 'sau B 2, 4, 2, 1.
— — ce 'daṃ 3, 4, 11, 6. — B 2, 8, 1, 6.
— kumârî maudrayate A 1, 27, 4.
— kusîdam 3, 3, 8, 1. — A 2, 3.
— kṛishṇo rûpaṃ kṛitvâ B 3, 7, 4, 8.
— te kṛishṇaḥ çakuna A 6, 4, 2.
— — gâtrât 4, 6, 8, 4.
— — grâvâ bâhucyuto B 3, 7, 13, 1.
— — grâvṇâ cichiduḥ B 3, 7, 13.
— — 'citaṃ yad u citam B 3, 11, 6.
— — tântasya B 1, 2, 1, 7.
— — tvacam hibhidur 3, 7, 13, 1.
— — devâ 3, 5, 1, 1. 4, 4, 10, 3. — B 3, 1, 2, 11.
yat te devî 4, 2, 5, 3.
— — nakshatram B 3, 1, 1, 3.
— — pavitram arcishi B 1, 4, 3, 2.
— — manyu° 1, 5, 3, 2.
— — rudra dakshiṇâ 5, 5, 7, 3.
— — — paççâd 5, 5, 7, 3.
— — — puro 5, 5, 7, 2.
— — rudro 'ttarâd 5, 5, 7, 3.
— — — 'pari 5, 5, 7, 3.
— — vayam puru° 4, 7, 15, 6.
— — çilpaṃ kaçyapa B 2, 7, 15, 3. — A 1, 7, 1.
— — sâde 4, 6, 9, 2.
— — sujâte himavatsu B 2, 5, 6, 4.
— — sṛishṭasya yataḥ B 1, 2, 1, 7.
— trishu yûpeshv B 1, 3, 6.
— tvâ kruddhaḥ 1, 5, 3, 1.
— patnî gṛihamedhîyasyâ B 1, 6, 7.
— paryapaçyat sarirasya B 1, 2, 1, 4.
— paçur mâyum 3, 1, 4, 3.
— pâkatrâ manasâ B 3, 7, 11, 5.
— puṇyaṃ nakshatram B 1, 5, 2.
— purushaṃ vyadadhuḥ A 3, 12, 5.
— purusheṇa havishâ A 3, 12, 3.
— pṛithivîm acarat B 3, 7, 6, 12.
— pṛithivyâᳬ rajaḥ A 10, 1, 14,
— preshitâ 5, 6, 1, 2.
yatra dhârâ 5, 7, 7, 3.
— hâṇâḥ 4, 6, 4, 5.
— sahârdaḥ A 2, 6, 10.
yat sîmantaṃ kaṅkatas B 2, 7, 17, 3.
yathâ kûpaḥ çatadhâraḥ A 10, 69.
— tvam udhhinatsy A 6, 10, 2.
— "dityâ vasuhhiḥ 2, 1, 11, 3.
— devâ asureshu B 2, 8, 3, 7.
— na indra id 3, 2, 8, 6.
— no aditiḥ 3, 4, 11, 2.
— "paḥ pravatâ A 7, 3, 3.
— pañca yathâ shaḍ A 6, 5, 2.
— yamâya hârmyam A 6, 6, 3.
— vṛikshasya sampushpitasya A 10, 11 (9).
— vai puṃtro 5, 7, 5.
— — manushyâ 7, 4, 2.
— — samṛitasomâ 1, 6, 7.
— — havisho gṛihîtasya .. yat prokshitam B 3, 8, 3.
— — — - .. yan niktam B 3, 8, 6.
— sthânaṃ garhhiṇyaḥ A 1, 14.*
— ha tad vasavo 4, 7, 15, 7.
— 'ham asyâ atṛipam B 2, 4, 6, 6.
— 'hâny annpûrvam A 6, 10, 1.
— hotar manushaḥ 4, 3, 13, 2.

yad akrandaḥ 4, 2, 8, 1. 6, 7, 1.
— aksharam bhûtakṛitam A 1, 9, 6.
— agnim uddharati B 2, 1, 10.
— agneḥ pûrvam B 1, 4, 5, 10.
— agne kavyavâhana 2, 6, 12, 4. — B 2, 6, 16, 2.
— — yâni 4, 1, 10. 5, 1, 10, 1.
— atty upajihvikâ 4, 1, 10, 1.
— atra ripta◡ rasinaḥ B 2, 6, 3, 2.
— — çishṭa◡ rasinaḥ B 1, 4, 3, 3.
— adaḥ samprayatîr 5, 6, 1, 2.
— adîvyann ṛiṇam A 2, 4, 1. 7, 3.
— ado vâta te B 2, 4, 1, 8. — A 4, 42, 2.
— adya dugdham B 1, 4, 3, 3.
— — tvâ 1, 4, 44, 1.
— antariksham pṛithivîm 1, 8, 5, 3. — B 3, 7, 12, 4. — A 2, 6, 8.
— annam admi bahudhâ A 2, 6, 12.
— — admy anṛitena A 2, 6, 11.
— apâṃ krûram A 10, 1, 13 y.
— apsu te sarasvati B 2, 5, 8, 6.
— ayâtaṃ vahatu◡ 4, 7, 15, 4.
— avadânâni te B 3, 7, 5, 5.
— açvasya kravishaḥ 4, 6, 8, 3.
— açvâya vâsa 4, 6, 9, 2.
— asya pâre 4, 2, 5, 2. — B 3, 7, 8.
— ahaṃ vâjayann 4, 2, 6, 2.
— ahnât (!) kurute pâpam A 10, 34, 2.
— ahnâ pâpam akârsham A 10, 31, 2.
— âkûtât samasusrod 5, 7, 7.
— âgneyo bhavati | agnimukhâd B 2, 7, 2.
— — — | âgneyo vai B 2, 7, 3.
— âñjanaṃ traikakudam A 6, 10, 2.
— âpipesha mâtaram B 3, 7, 12, 4.
— âpo aghniyâ B 2, 6, 6, 2.
— — naktam B 3, 7, 12, 6.
— âçasâ niçasâ B 3, 7, 12, 4.
yadi jâgrad yadi B 2, 6, 6, 1.
yad idaṃ divo yad adaḥ B 1, 2, 1, 2. 23.
yadi divâ yadi naktam B 2, 4, 4, 9. 6, 6, 1.
yad idam mâ 'bhi 4, 7, 15, 5.
— indrâ 'han prathamajâm B 2, 5, 4, 3.
— ishṭaṃ yat 5, 7, 7, 2.
yadi somau sa◡sutau 7, 5, 5.
yadi 'shito yadi vâ A 4, 31.
yad uchishṭam abhojyam A 10, 30, 2.
— uttame maruto B 2, 7, 12, 4.
— ubhau vimucyâ 6, 2, 1.
yad ûvadhyam 4, 6, 8, 4.
— ṛicâ sâmnâ B 3, 7, 14, 1.
— ṛite cid abhiçrishaḥ A 4, 20, 1.
— ekena sa◡sthâpayati 5, 5, 1.
— etad bhûtâny anvâviçya A 4, 34.
— — vṛikaso bhûtvâ A 4, 30.
— oshadhayaḥ sam 4, 2, 6, 2.
— grâme yad araṇye 1, 8, 3, 1. — B 2, 6, 6, 2.
— gharmaḥ paryavartayat B 1, 5, 5, 2.
— didîkshe manasâ B 3, 7, 14.
— devâ devaheḍanam .. agnir mâ B 2, 6, 6.
— — — .. âdityâs 2, 4, 4, 8. 3, 7, 12. — A 2, 3, 1 (°hela°). 7, 3.
— dyâva indra te 2, 4, 14, 3. — A 1, 7, 5.
— dhariṇi yavam 7, 4, 19, 2. — B 3, 9, 7, 2.
— dhavishyam 4, 6, 8, 2.
— dhastâbhyâṃ cakara B 3, 7, 12, 3. — A 2, 4.
— ba◡hishṭhaṃ nâ 'tivide B 2, 8, 6, 7.
yady açvam upatapad B 3, 9, 17.
yad vâ aniçâno bhâram 6, 2, 5.
— vâg vadanty B 2, 4, 6, 11. 8, 8, 4.
— vâcâ yan manasâ B 3, 7, 12, 2. — A 2, 3.
— vâjino dâma 4, 6, 8, 3.
— vâto apo 7, 4, 20, 1.
— vâhishṭhaṃ tad 1, 1, 14, 4.
— vishyaṇpena B 3, 7, 2.
— vai devasya savituḥ A 6, 3, 3, 4, 2. 9, 2 y.
— — botâ 3, 2, 9.
— vo devâ ati B 3, 7, 11, 2.
— — devâç cakṛima A 10, 60.
yaṃ te agna âvṛiçcâmi B 3, 7, 6, 16.
— — agnim amanthâma A 6, 4.
— tvam agne samadahas A 6, 4, 1.
— tvâ samabharan B 1, 2, 1, 9.
yan navam ait 3, 2, 10.
— nirṇijâ 4, 6, 8, 1.
— nikshaṇam 4, 6, 9, 1.
— ma âtmano mindâ 3, 2, 5, 4.
— mayâ bhuktam A 10, 1, 12 y.
— — manasâ A 2, 6, 13.
— mayi mâtâ garbhe B 3, 7, 12, 3. — A 2, 3, 9.
— me agne asya 1, 6, 2, 1.
— — manaḥ 6, 6, 7, 2.
— — manasâ vâcâ A 10, 1, 12 y.
— — retaḥ pṛithivim A 1, 30, 1.

yan me retaḥ prasicyate A 1, 80, 1.
yam agne pṛitsu 1, 8, 18, 2.
yamaṃ gâya bhaũgya° A 6, 5, 2.
yam açvinâ namuce B 2, 6, 3, 1.
— — sarasvati B 2, 6, 13, 1.
— âdityâ a◡çum 2, 3, 5, 8. 4, 14, 1. — B 3, 1, 3, 1.
yamâya ghṛitávad A 6, 5, 1.
— madhumattamam A 6, 5, 1.
— soma◡ sunuta A 6, 5, 1.
yam indram âhur B 3, 7, 9, 3.
yame iva yatamâne A 6, 5, 1.
yamena dattam 4, 6, 7, 1.
yamo dâdhâra A 6, 5, 2.
yam paridhim pary 1, 1, 13, 2.
yamyai yamasûm B 3, 4, 11.
yayâ te ṛishṭasyâ 'gneḥ B 1, 2, 1, 6.
— rûpâṇi bahudhâ B 2, 5, 1, 2.
yayor idaṃ viçvam B 2, 4, 5, 7.
— ojasâ skabhitâ B 2, 8, 4, 5.
yavishṭho havyavâhanaḥ B 2, 4, 3, 6.
yaç cid âpo 4, 1, 8, 6.
— chandasâm ṛishabho viçvarûpaç chandobhyaç A 10, 8 (6).
— — — — chandobhyo 'dhy A 7, 8.
yas ta atmâ paçushu B 3, 7, 15, 3.
— — idhmaṃ A 6, 2, 1.
— tad veda yata A 3, 14, 2.
— tityâja sakhividam A 1, 3, 1. 2, 15, 6.
— te adya kṛiṇavad 4, 2, 2, 3.
— — deveshu mahimâ B 1, 2, 1, 21.
— — drapsa skandati 3, 1, 10, 1.
— — drapso madhumâ◡ 3, 1, 10, 2.
— — — yas ta B 3, 7, 10, 1.
— — rasaḥ sambhṛitaḥ B 2, 6, 3, 1.
— — vighâtuko A 1, 31, 5.
— — çṛiṅgavṛisho B 2, 4, 5, 1.
— — stanaḥ B 2, 8, 2, 3. — A 4, 3, 2. 5, 7, 3.
— tvâ svaçvaḥ 1, 2, 14, 4,
— — hṛidâ 1, 4, 46.
yasmât paraṃ nâ 'param A 10, 12, 13.
yasmâd bhîshâ nyashadaḥ B 3, 7, 8, 1.
— — 'vâçishṭhâḥ B 3, 7, 3, 1.
— — 'vepishṭhâḥ B 3, 7, 3, 2.
yasmân na jâtaḥ paro B 3, 7, 9, 5.
yasmin nakshatre yama B 3, 1, 2, 11.
yasminn açvâsa ṛishabhâsa B 1, 4, 2, 2.
— ida◡ saṃ ca A 10, 1, 1.
yasmin brahmâ 'dhyajayat B 3, 1, 1, 5.
— vṛikshe supalâçe A 6, 5, 3.
yasmai tva◡ sukṛite 1, 4, 46, 1.
yasmai bhûtâni balim A 1, 31, 1.
yasya kurmo havir 4, 6, 3, 1.
— pratishṭho 'rv B 3, 12, 3, 3.
— prâtaḥsavane somo B 1, 4, 5.
— bhânti raçmayo B 3, 1, 1, 1.
— rûpam bibhrad B 1, 2, 1, 3.
— vaikaũkaty A 10, 26 (19).
— vratam paçavo 3, 1, 11, 3.
yasyâ 'jushan namasvinaḥ 2, 6, 11, 3.
yasyâm idam pradiçi 3, 3, 11, 4.
yasyâ 'yam ṛishabho haviḥ B 2. 4, 7, 3.
yasyâs te asyâḥ 4, 2, 5, 3.
— — harito 3, 3, 10, 1.
yasye 'dam prâṇan 4, 7, 15, 1.
yasye 'me himavanto 4, 1, 8, 4.
yaḥ sapta sindhû◡r adadhât B 2, 8, 3, 8.
— suçṛiṅgaḥ suvṛishabhaḥ B 2, 4, 7, 2.
yâ ishavo yâtu° 4, 2, 8, 3.
— oshadhayaḥ soma° 4, 2, 6, 4. — B 2, 8, 4, 8.
yâḥ purastât prasravanti B 3, 7, 4.
— phalinîr yâ 4, 2, 6, 4.
— sarûpâ 7, 4, 17, 1.
yâṃ vâ adhvaryuç 3, 5, 9.
yâ jâtâ oshadhayo 4, 2, 6. — B 2, 8, 4, 8. 3, 7, 4, 9.
— ta ishuḥ 4, 5, 1, 1.
yâtudhânâ nirṛitir B 2, 4, 2, 2.
yâ te agne yajniyâ 2, 5, 8, 8.
— — kakut sukṛitâ B 2, 4, 3, 13.
— — dhâmâni divi 2, 3, 14, 1. 4. 1, 11, 1. — B 2, 8, 3, 2.
— — — paramâṇi 4, 6, 2, 5.
— — — havishâ 1, 2, 10, 1. — B 2, 3, 8, 1.
— — rudra çivâ tanûr aghorâ 4, 5, 1, 1.
— — — — tanûḥ çivâ 4, 5, 10, 1.
— — harito 3, 3, 10, 1.
— — hetir 4, 5, 1, 4.
— divyâ âpsḥ payasâ B 2, 7, 15, 4. 3, 1, 1, 3.
— deveshu 7, 4, 17, 1.
— daiviç catasraḥ B 2, 5, 6, 2.
— dhârayanta devâ B 2, 4, 6, 4.
yâu âvaha uçato 1, 4, 44, 2.
yâni gharme kapâlâny 1, 1, 7, 2. 5, 10, 3.
— no jinan (!) dhanâni B 2, 5, 3, 1.
yâny apâmityâny B 3, 7, 9, 3.
yâ purastâd vidyud A 4, 14.

yâ prathamâ vyauchat 4, 3, 11, 5.
yâbhir adṛiṃhaj jagataḥ B 1, 2, 1, 4.
yâbhyâṃ suvar ajanayanu B 2, 4, 5, 7.
yâm ishuṃ giriçanta 4, 5, 1, 1.
— prathamâm ishṭakâm B 3, 11, 10.
— ṛishayo mantrakṛito B 2, 8, 8, 5.
yâ râjanye dundubhâv B 2, 7, 7, 1.
— râshṭrât pannâd A 6, 3, 3. 4, 2. 9, 2.
yâvatî dyâvâpṛithivî 3, 2, 6, 1.
— vai pṛithivi 5, 2, 3.
yâvatîr oshadhîḥ B 3, 12, 6, 3.
— virudhaḥ B 3, 12, 6, 3.
yâvatîs târakâḥ B 3, 12, 8, 1.
yâvatîḥ çarkarâ dhṛityai B 3, 12, 6, 2.
— sikatâḥ B 3, 12, 6, 2.
yâvat kṛishṇâyasaṃ B 3, 12, 6, 5.
yâvad añjanam ucyate B 3, 12, 6, 4.
yâvanta ûshâḥ paçûnâm B 3, 12, 6, 2.
yâvantaḥ pâṃsavo bhûmeḥ B 3, 12, 6, 1.
yâvanto grâmyâḥ B 3, 12, 6, 4.
— vanaspatayaḥ B 3, 12, 6, 4.
— vai devâ 6, 1, 2.
— 'çmâno 'syâm B 3, 12, 6, 3.
yâval lohâyasam B 3, 12, 6, 5.
yâ vaḥ çarma 1, 5, 11, 5. 2, 1, 11, 1. 3, 14, 4. — B 2, 8, 5, 6.
— vâm kaçâ 1, 4, 6.
— vâm indrâvaruṇâ 2, 3, 13.
— vo devâḥ sûrye 4, 2, 9, 4. 5, 7, 6, 3.
— vyâghram vishûcikâ B 2, 6, 1, 5.
— çatena pratanoshi 4, 2, 9, 2. — A 10, 1, 8.
yâç ca kûpyâ yâç B 3, 1, 1, 3. 12, 7, 4.
— ce 'dam upa 4, 2, 6, 5.
yâ sarasvati vaiçambhalyâ B 2, 5, 8, 6.
yâsâṃ râjâ varuṇo 5, 6, 1, 1.
yâsâm devâ divi 5, 6, 1, 1.
yâ supâṇiḥ svaṅguriḥ 3, 1, 11, 4. 3, 11, 5.
yâs ta âtasthur 4, 2, 6, 3.
— te agna ârdrâ A 4, 18.
— — agne ghorâs A 4, 22.
— — — samidho 5, 7, 8.
— — — sûrye 4, 2, 9, 4. 5, 7, 6, 3.
— — pûshan nâvo B 2, 5, 5, 5. 8, 5, 3.
— — râke 3, 3, 11, 5.
— — râtriḥ 3, 5, 4, 1.
— — viças tapasâ B 2, 5, 2, 2.
— — viçvâḥ 3, 5, 5, 3.
yâḥ senâ abhitvarîr 4, 1, 10, 2.
yâ hastini dvîpini B 2, 7, 7, 1.
yuktena manasâ 4, 1, 1, 1.
yuktvâya manasâ 4, 1, 1, 1.
yukshvâ hi devahû[a] 2, 6, 11, 1. 4, 2, 9, 5. 5, 5, 3, 2.
yuje ratham gaveshaṇam B 2, 4, 1, 3. 8, 2, 5.
— vâm brahma 4, 1, 1, 2.
yuñjate mana uta 1, 2, 13. 4, 1, 1, 1. — A 4, 2.
yuñjauti hradhnam arusham 7, 4, 20, 1.
— — ity âha B 3, 9, 4.
yuñjanty asya kâmyâ 7, 4, 20, 1. — B 3, 9, 4, 2.
yuñjâthâṃ râsabham 4, 1, 2, 1. 5, 1, 2, 1.
yuñjânaḥ prathamam 4, 1, 1.
yunakta sîrâ 4, 2, 5, 5.
yunajmi ta uttarâvantam B 2, 4, 7, 8.
— te pṛithivîm 3, 1, 6, 1.
— tvâ brahmaṇâ 1, 6, 2, 1. 10, 1.
yuvaṃ vastrâṇi pîbasâ B 2, 8, 6, 6.
yuvaṃ surâmam açvinâ B 1, 4, 2.
yuvam etâni divi 2, 3, 14, 1. — B 3, 5, 7, 2.
— bhujyum avaviddhaṃ B 2, 8, 7, 8.
yuvâ suvâsâḥ parivîta B 3, 6, 1, 3. — A 1, 27, 2.
yuvoḥ çriyam pari B 2, 8, 7, 8.
yûpavraskâ uta 4, 6, 8, 2.
yûyaṃ gâvo medayathâ B 2, 8, 8, 12.
yûyam ugrâ marutaḥ B 2, 5, 2, 3.
ye agnidagdhâ ye B 3, 1, 1, 7.
— agnishvâttâ ye B 2, 6, 16, 1.
— anneshu vividhyanti 4, 5, 11, 1.
— aprathetâm 4, 7, 15, 6.
— arvâñ uta vâ A 2, 15, 8.
— keçinaḥ prathamâḥ B 2, 7, 17.
— 'gnayaḥ purîshyâḥ 5, 5, 7, 4.
— — samanaso 4, 4, 11, 2.
— grahâḥ pañcajaninâ 1, 7, 12, 1.
— grâmyâḥ paçavo . | .... | agnis tâṃ A 3, 11, 11.
— — — . | .... | teshâṃ A 3, 11, 12.
— catvâraḥ pathayo 5, 7, 2, 3.
— ca lokâ ye câ B 3, 12, 8, 1.
— co 'ttishṭhanti jîmûtâḥ B 3, 12, 7, 4.
— janeshu malimlavaḥ 4, 1, 10, 2.
— jîvâ ye ca mṛitâ A 6, 12, 1.
— tâtṛipur devatrâ B 2, 6, 16, 2.
— tîrthâni pra 4, 5, 11, 1.

ye te panthânaḥ 7, 5, 24. — B 3, 9, 4, 3.
— — 'ryaman 2, 3, 14, 4.
— — sarasva 3, 1, 11, 3.
— — sahasram ayutam B 3, 10, 8, 2. A 10, 57.
— devâ divy ekâdaça 1, 4, 10.
— — devânâm 4, 6, 1, 4. 5, 4, 5, 2.
— — deveshv 4, 6, 1, 4.
— — manojâtâ 1, 2, 3, 1.
— — yajnahano 3, 5, 4, 1. 2.
— — yeshâm idam B 3, 7, 10, 4.
— 'do rocane 4, 2, 8, 3.
— dvipâdaç catushpâdaḥ 3, 12, 6, 4.
yena trito arṇavân A 2, 3.
— devâ apunata B 1, 4, 8, 3.
— — amṛitam 2, 4, 5, 1.
— devâḥ pavitreṇa B 1, 4, 8, 6.
— devâ jyotisho "rdhvâ 5, 7, 2, 2.
— dyaur ugrâ 4, 1, 8, 5.
ye naḥ sapatnâ 4, 7, 14, 4.
yena prâcyâ nta dakshiṇâ B 2, 5, 1, 3.
— brahma yena kshatram B 3, 7, 14, 2.
— 'rtavaḥ pañcadho 'ta A 3, 11, 5.
— 'rshayas tapasâ 4, 7, 13, 2.
— sûryas tapati B 3, 12, 9, 7.
yenâ 'gne dakshiṇâ 5, 7, 7, 3.
— — sukṛitaḥ 5, 7, 7, 3.
— 'vapat savitâ kshureṇa B 2, 7, 17, 2.
— "vṛitam khaṃ ca A 10, 1, 1.
— sahasram 4, 7, 13, 4. 5, 7, 7, 3.
yene 'ndrâya sam 3, 5, 4, 2.
yene 'mâ viçvâ B 3, 1, 1, 7.
ye pathâm pathi° 4, 5, 11, 1.
— pâyavo mâma° 1, 2, 14, 5.
— hadhyamânam anu 3, 1, 4, 2.
— bhakshayanto na 3, 2, 8, 3.
yebhir âdityas tapati B 2, 7, 15, 2.
yebhiḥ çilpaiḥ paprathânâm B 2, 7, 15, 2.
ye bhûtâḥ pracaranti divâ A 10, 69.
— bhûtânâm adhi° 4, 5, 11, 1.
— me pañcâçatam daduḥ B 2, 7, 5, 1.
— yudhyante A 6, 3, 2.
— rocane sûryasyâ 'pi B 3, 1, 1, 6.
— vâjinam 4, 6, 9.
— virûpe samanasâ 3, 1, 3, 1.
— vṛiksheshu saspiñjarâ 4, 5, 11, 1.
— vai catvâra stomâḥ B 1, 5, 11.
yeshâm ime pûrve armâsa B 2, 4, 6, 8.
— îçe paçu° 3, 1, 4, 1.
ye sajâtâḥ samanasaḥ B 2, 6, 3, 5.
— samânâḥ samanasaḥ B 2, 6, 3, 4.
— savitṛḥ satyasavasya B 2, 8, 6, 4.
yo agnir agnes 4, 2, 10, 4.
— agnishomâ havishâ B 2, 8, 7, 9.
— arvantaṃ jighâ◡sati 7, 4, 15.
— açvatthaḥ çamigarbhaḥ B 1, 2, 1, 8.
— asmabhyam arâtiyâd 4, 1, 10, 3. — A 2, 5, 14.
— asyâḥ pṛithivyâs tvaci B 1, 5, 5, 4.
— garbham oshadhînâm B 2, 4, 5, 6. — A 1, 29, 1.
yoge-yoge tavastaram 4, 1, 2, 1. 5, 1, 2, 1.
yo ghṛitenâ 'bhimânitaḥ B 2, 4, 7, 5.
— jâta eva prathamo 1, 7, 18, 2. — B 2, 8, 3, 3.
— devânâm prathamam A 10, 12, 12.
— devebhya âtapati A 3, 18, 2.
— devo deveshu vibhûr B 2, 4, 5, 1.
— dehyo anamayad B 2, 4, 7, 9. 3, 12, 1, 1.
— drapso a◡çuḥ 3, 1, 10, 1.
— na indravâyû 3, 2, 10, 2 y.
— naḥ kaniya iha B 3, 7, 6, 14.
— — pitâ janitâ 4, 6, 2, 1.
— — çapâd açapataḥ B 3, 7, 6, 23. — A 2, 5, 11.
— — sapatno yo 'raṇaḥ B 3, 7, 6, 23. — A 2, 5, 12.
— no agniḥ 5, 7, 9, 1.
— — marto 4, 3, 13, 3.
— 'pâm pushpam A 1, 22.
— mâ naktaṃ divâ B 2, 4, 2, 4.
— mâṃ dveshṭi B 3, 7, 6, 17. — A 2, 5, 13.
— mâ hṛidâ manasâ yaç ca B 3, 7, 6, 4.
— me vâcâ manasâ B 3, 7, 6, 9.
— râya içe çatadâ B 2, 8, 1, 4.
— vaḥ çivatamo 4, 1, 5, 1. 5, 6, 1, 4. 7, 4, 19, 4. — A 4, 42, 4.
— vâ ayathâdevatam yajnam ... bhavati, varuṇo B 3, 3, 10.
— — — ... bhavaty, âgneyyâ 3, 1, 6.
— — ayathâdevatam agnim 5, 7, 1.
— — avidvân nivartayate B 2, 3, 3.
— — açvasya medhyasya lomani B 3, 9, 23.
— — — — çiro 7, 5, 25.
— vâ◡ ratha ṛijn° 4, 7, 15, 2.
— vedâdau A 10, 12, 17.

yo vai tâm hrâhmaṇo A 1, 27, 3.
— — devân deva° 3, 1, 9.
— — pavamânânâm 3, 2, 1.
— — hrahmaṇe B 3, 8, 3.
— — çraddhâm 1, 6, 8.
— — saptadaçam 1, 6, 11.
— — somena sûyate B 2, 7, 5.
— 'sau tapann udeti A 1, 14.*
— 'sya kaushṭhya A 6, 5, 2.
— ha sya vâ rathir âvasta B 2, 8, 7, 8.
yau te çvânau A 6, 8, 1.
— devânâm bhishajau B 3, 1, 2, 11.

rakshâ◡si ha vâ puro° A 2, 2.
rakshohaṇam vâjinam 1, 2, 14. 6.
rakshohaṇo valagahano 1, 3, 2.
Rajano vai Kauṇeyaḥ 2, 2, 8.
rajatâ hariṇîḥ 5, 2, 11, 1.
ratniuâm etâni B 1, 7, 3.
rathaṃ yuñjate marutaḥ B 2, 4, 5, 3.
rathaṃtara◡ sâmahhiḥ 4, 4, 12, 1.
rathavâhana◡ havir 4, 6, 6, 3.
rathîtamau rathînâm 4, 7, 15, 3.
rathe aksheshu B 2, 7, 7, 2.
— tishṭhau 4, 6, 6, 2.
ramayata marntaḥ 2, 4, 7, 1.
rayishṭhâm agnim A 6, 12, 1.
rayiṇâm patiṃ yajatam B 2, 8, 1, 3.
raçmir asî kshayâya 4, 4, 1.
— ity evâ "dityam 5, 3, 6.
râkâm aha◡ suhavâm 3, 3, 11, 5.
râjantam adhvarâṇâm 1, 5, 6, 2.
râjâdhirâjâya prasahya° A 1, 31, 6.
râjjudâlam agnishṭham B 3, 8, 20.
râjnî virâjnî | samrâjnî B 3, 10, 6.
râjny asi prâcî 4, 4, 2.
rátri◡-râtrim aprayâvam 4, 1, 10, 1.
râtrî vy akhyad âyatî B 2, 4, 6, 10.
râyas poshe adhi 4, 6, 3, 2.
râye nu yaṃ jajnatû B 2, 8, 1, 1.
râshṭrakâmâya hotavyâ 3, 4, 8.
râsabho vâm 4, 1, 4, 3.
ricyata iva vâ esha A 2, 16.
rucaṃ no dhehi 5, 7, 6, 3.
rucam brâhmaṃ janayantaḥ A 3, 13, 2.
rudrâḥ samhhṛitya 4, 1, 5, 2. 5, 1, 6, 3.
rudro vâ esha yad agniḥ patnî B 2, 1, 3.
— — — — agniḥ sa etarhi 5, 4, 3.
rurû raudraḥ 5, 5, 19.
retahpîtâ âṇḍapîtâḥ A 1, 27, 6.
reto mûtraṃ vi jahâti B 2, 6, 2, 2.
revaj jâtaḥ sahasâ B 2, 7, 6, 3.
revatir naḥ sadhamâda 1, 7, 13, 5. 2, 2, 12, 8. 4, 14. 4.
revâ◡ id revataḥ 2, 2, 12, 8.
roha◡-roha◡ rohita û ruroha B 2. 5, 2, 1.
rohiṇî devy ud agât B 3, 1, 1, 2.
rohiṇîḥ piñgalâ ekarûpâḥ A 3, 11, 10.
rohito dyávâpṛithivî adṛi◡hat B 2, 5, 2, 3.
— — jajâna B 2, 5, 2, 3.
— dhûmrarohitaḥ 5, 6, 11.
raudraṃ gavi | vâyavyam B 2, 1, 7.

lâñgalam pavîrava◡ 4, 2, 5, 6.
lokam priṇa chidram B 3, 11, 6, 1. — A 6, 9, 2.
lokasya dvâram arcimat B 3, 12, 3, 4.
loko 'si svargo 'si B 3, 11, 1.

vakshyantî 've 'd 4, 6, 6, 1.
vajranakhâya vidmahe A 10, 1, 6.
vajraṃ devîr ajitâ◡ç ca A 1, 1, 3. 21, 2.
vajro vai sphyaḥ | yad B 3, 2, 10.
vadmâ hi sûno 1, 3, 14, 7.
vadhiṃ vṛitram marnta B 2, 8, 3, 6.
vanaspatibhyaḥ svâhâ 7, 3, 20.
vanaspatir avasṛishṭo na B 2, 6, 8, 4.
vanaspate raçanayâ B 3, 6, 12, 1.
— 'va sṛijâ 4, 1, 8, 3.
— vîḍvaṅgo 4, 6, 6, 5.
— çatavalço 1, 3, 5, 1. 6, 3, 3, 3.
vaneshu vy antariksham 1, 2, 8, 1. 6, 1, 11, 3.
vaya◡ soma vrate B 2, 4, 2, 7. 3, 7, 14, 3.
vayaṃ devî hrahmaṇâ B 3, 1, 3, 1.
— nâmâ pra bravâmâ A 10, 12, 9.
vayam u tvâ pathas 1, 1, 14, 2.
— — — gṛihapate B 3, 5, 12, 1.
vayaḥ suparṇâ 2, 5, 8, 3. — A 4, 20, 3. 42, 3. 10, 73.
vayo vâ agnir yad 5, 7, 6.
varaṇo vârayâd idam A 6, 9, 2.
varâhavaḥ svatapasaḥ A 1, 9, 4.
varuṇa◡ sushuvâṇam 2, 1, 9.
varṇṇaḥ kshatram indriyam B 2, 6, 13, 3.
varuṇo dhîtibhiḥ saha B 1, 5, 5, 2. 4.*
varûtriṃ tvashṭur 4, 2, 10, 3.
varshâbhir ṛituoâ B 2, 6, 19, 1.

vashaṭkâro vai .. parâ 'patat tam 2, 1, 7.
— — .. — 'patat sa 3, 5, 7.
vashaṭ te vishṇav 2, 2, 12, 4.
vasantena 'rtunâ B 2, 6, 19.
vasavas tvâ dhûpayantu 4, 1, 6.
— — pra vṛihantu 3, 3, 3.
Vasishṭho hataputro 7, 4, 7.
vasubhyo rudrebhya 3, 5, 6, 2.
vasur agnir vasu° 1, 5, 6, 3. 4, 4, 4, 8.
— vasupatir hi 1, 4, 46, 2.
vasûnâṃ tvâ "dhîtena B 2, 5, 7.
vasûn rudrân âdityân B 3, 7, 4, 3.
vasordhârâṃ juhoti 5, 4, 8.
vasvy asi rudrâ 1, 2, 5.
vahishṭhebhir viharan B 2, 4, 5, 4.
vâk ta â pyâyatâm 1, 3, 9.
vâg aksharam prathamajâ B 2, 8, 8, 5.
— eshâ◡ suhrahmaṇyâ B 3, 12, 9, 6.
— ghotâ dîkshâ A 3, 6.
— vâ eshâ yad 6, 4, 7.
— vai devebhyo 'pâ 'krâmad 6, 1, 4.
vâñ ma âsan nasoḥ A 10, 72.
vâṅmanaçcakshuḥçrotrajihvâ (A 10, 52).
vâca◡ su mitrâvaruṇâv B 2, 4, 5, 4.
vâcaṃ devâ upa jîvanti B 2, 8, 8, 4.
vâcas pataye pavasva 1, 4, 2.
— patiṃ viçvakarmâṇam 4, 6, 2, 5.
— pate 'chidrayâ vâcâ A 3, 4, 2.
— — vâco viryeṇa A 3, 2, 1.
— — vidhe nâman A 3, 1, 1.
— — bṛidvidhe nâman A 3, 5, 2.
vâce purusham â labhate B 3, 4, 18.
vâjaḥ purastâd 4, 7, 12, 2.
vâja◡ hanûbhyâm 5, 7, 12.
vâjasya nu prasave 1, 7, 7, 1. — B 1, 3, 5, 2.
— prasavaṃ devâ 4, 7, 12, 1.
— mâ prasaveno 'dgrâ° 1, 1, 13, 1. 6, 4, 2. 4, 6, 3, 4. 5, 4, 6, 6.
vâjasye 'dam prasava 1, 7, 10, 1.
— 'mam prasavaḥ sushuve 1, 7, 10.
— 'mâṃ prasavaḥ çiçriye 1, 7, 10, 1.
vâje-vâje 'vata 1, 7, 8, 2. 4, 1, 11, 4. 2, 11, 3. 7, 12, 1.
vâjo naḥ sapta pra° 4, 7, 12.
vâta â vâtu bheshajam B 2, 4, 1, 8.
vâtam prâṇam manasâ B 3, 7, 7, 2. — A 10, 47.
vâtaraçanâ ha vâ ṛishayaḥ A 2, 7.
vâtasya dhrâjim 4, 2, 10, 1.
vâtâd vishṇor balam A 1, 8, 3.
vâyavyâyai dugdhe B 2, 6, 16, 2.
vâmadevâya namo jyeshṭhâya A 10, 18 (44).
vâmam adya savitar 1, 4, 23, 1. 2, 2, 12, 2.
vâyavya◡ çvetam 2, 1, 1.
vâyuḥ pûtaḥ pavitreṇa pratyaṅk 1, 8, 21, 1. — B 2, 6, 1, 2.
— — — prâṅk B 2, 6, 1, 2.
vâyuṃ vayâ◡si B 3, 12, 7, 4.
vâyur agregâ yajnapriḥ B 2, 4, 7, 6.
— asi prâṇo 3, 3, 5.
— nakshatram abhy eti B 3, 1, 1, 10.
— vâ tvâ 1, 7, 7, 2.
— himkartâ 3, 3, 2.
vâyoḥ pakshatiḥ 5, 7, 22.
vâyo çata◡ hariṇâm 2, 2, 12, 7,
— çukro ayâmi te B 2, 4, 7, 6.
vâyoḥ savitur vidathâni 4, 7, 15, 3.
vâyvaçvâ raçmipatayaḥ A 1, 1, 2. 21, 1.
vâruṇâs trayaḥ 5, 6, 20.
vâruṇo vâ agnir 5, 1, 6.
— — açvaḥ B 3, 9, 16.
— vai kṛitaḥ 6, 1, 11.
vârtrahatyâya çavase B 2, 5, 6.
vâçre 'va vidyun 3, 1, 11, 5. — A 1, 12, 5.
vâsâtyau citrau jayato A 1, 10, 2.
vâstosh pate prati 3, 4, 10.
— — çagmayâ 3, 4, 10, 1.
vi◡çatyai svâhâ 7, 2, 18.
vikirida vilohita 4, 5, 10, 5.
vi kramasva mahâ◡ asi B 1, 2, 1, 23.
— gâ indra vicaran A 4, 28.
— cakrame pṛithivîm B 2, 4, 3, 5. 5, 5, 4. 8, 3, 3.
— chinadmi vidhṛitibhyâm B 3, 7, 6, 7.
— janâñ chyâvâḥ çitipâdo B 2, 8, 6, 2.
— jihîrshva lokân A 2, 6, 4.
vijnânaṃ yajnaṃ tanute A 8, 5.
vijnânam brahma ced A 8, 5, 2.
— brahme 'ti vy ajânât A 9, 5.
vijyaṃ dhanuḥ 4, 5, 1, 4.
vi jyotishâ bṛihatâ 1, 2, 14, 7. 4, 46, 3. 2, 4, 14, 4. 5, 12, 5.
— te bhinadmi takarîm 3, 3, 10, 1.
— — muñcâmi raçanâ 1, 6, 4, 3.
— — vishvag 3, 3, 11, 1.
vittâyanî me 'si A 1, 2, 12.

vidad gavyaꝏ saramâ B 2, 5, 8, 10.
— yatî saramâ B 2, 5, 3, 10.
vidmâ te agne 4, 2, 2, 1.
— hi te 2, 6, 11, 4.
vidhâya lokân vidhâya A 1, 23, 9.
vidhuṃ dadrâṇam A 4, 20, 1.
vidhema te parame 4, 6, 5, 4. 5, 4, 7, 4.
vi na indra mṛidho 1, 6, 12, 4. 2, 5, 12, 5. — B 2, 4, 6, 5.
vipaçcite pavamânâya B 3, 10, 8.
vi pâjasâ 2, 5, 12, 5. 4, 1, 5, 1. 5, 1, 6, 1.
vibhûr asi pravâhaṇo 1, 3, 8.
— mâtrâ prabhûḥ pitrâ 7, 1, 12.
— — — pitre 'ty açvanâmâni B 3, 8, 17.
— — — pitre 'ty âha B 3, 8, 9.
vibhrâjamânaḥ samidhâna B 3, 1, 2, 8.
vibhrâjamânâꝏ hariṇîm A 1, 27, 3.
vi mamarça rohito B 2, 5, 2, 2.
vimâna esha divo 4, 6, 3, 3. 5, 4, 6, 5.
vi mnoyadhvam aghnyâ A 6, 6, 2.
virâḍ jyotir adhârayat 4, 2, 9, 4.
vi vâ etasya yajna 3, 4, 1.
— — etau dvishâte 5, 2, 4.
— — esha indriyeṇa B 3, 7, 3.
vivishṭyai svâhâ (A 10, 58).
vivesha yan mâ 1, 6, 12, 3. 2, 5, 12, 5. — B 2, 6, 9, 1.
vi çatrûn vi 1, 6, 12, 5.
viçâm kavim viçpatim B 3, 6, 10, 3.
viçîrshṇîm gridhraçîrshṇîm vâ A 1, 23.
viço yantre nudamâne B 3, 7, 6, 7.
viçvakarman havishâ vardhanena 4, 3, 18, 8. 6, 2, 6.
— — vâvṛidhâno 4, 3, 18, 8. 6, 2, 6.
viçvakarmâ diçâm patiḥ 5, 5, 5.
— hy ajanishṭa 4, 6, 2, 3.
viçvataḥ paramaṃ nityam A 10, 13, 2.
viçvataçcakshur uta 4, 6, 2, 4. — A 10, 1, 3.
viçvam anyâ 'hhi vâvṛidhe B 3, 7, 10, 3.
— bibharti pṛithivîm B 2, 4, 6, 8.
viçvarûpâṇi vâsâṅsi A 1, 3, 4.
viçvarûpo vai tvâshṭraḥ 2, 5, 1.
viçvalopa viçvadâvasya 3, 3, 8, 2 y.
viçvavaparî prataraṇâ B 2, 8, 9, 2.
viçvasṛijaḥ prathamâḥ B 3, 12, 9, 7.
viçvasya ketur bhuvanasya 4, 2, 2, 2.
viçvâ âçâ dakshiṇasat A 4, 9, 2.
— — dakshiṇasad ity âha A 5, 8.
viçvâ âçâ madhunâ B 2, 5, 3, 3. 3, 7, 8, 3. 12, 1, 1.
viçvâni deva savitaḥ B 2, 4, 1, 3. — A 10, 39, 3.
— no durgahâ B 2, 4, 1, 5. — A 10, 2, 1.
viçvân devâꝏs tarpayata B 2, 4, 8, 4.
viçvâny anyo bhuvanâ jajâna B 2, 8, 1, 6.
viçvâ rûpâṇi prati 4, 1, 10, 4.
viçvâvasur abhi tan no A 4, 11, 7.
viçvâsâm bhuvâm pate A 4, 7, 3. 5, 6, 7 y.
viçve adya maruto 4, 7, 12, 1.
— devasya netur 1, 2, 2, 1. 4, 1, 9, 1. 5, 1, 9, 1. 6, 1, 2, 5.
— devâ ahhi 1, 2, 3, 2. 6, 1, 4, 4.
— — ṛitâvṛidha 2, 4, 14, 5. 4, 1, 11, 4.
— — maruta 3, 1, 9, 2.
— devâḥ çṛiṇute 'maꝏ 2, 4, 14, 5. 4, 1, 11, 4. — B 2, 8, 6, 5.
viçveshâm aditir yajniyânâm B 2, 7, 12, 5.
viçvo vihâyâ aratiḥ B 2, 5, 4, 4.
vishûvân vishṇo B 2, 4, 7, 1.
vishṭamhho divo 4, 4, 12, 5.
vishṇuṃ devaṃ varuṇam B 2, 8, 4, 4.
vishṇumukhâ vai devâç ... ajayan
. mahâꝏ A 10, 1, 10 y.
— — — ... ajayan yad 5, 2, 1.
vishṇûvaruṇâ yuvam adhvarâya B 2, 8, 4, 5.
vishṇûvaruṇâv abhiçastipâ vâm B 2, 8, 4, 6.
vishṇoḥ karmâṇi paçyata 1, 3, 6, 1.
— kramo 'sy abhimâtihâ 4, 2, 1.
vishṇo tvaṃ no 3, 1, 10, 8.
vishṇor nu kam 1, 2, 13, 2. — B 2, 8, 3, 2.
vi suparṇo antarikshâṇy B 2, 8, 6, 2.
— hotrâ dadhe 1, 2, 13, 1.
— hy akhyan manasâ B 3, 6, 8, 1.
vîtaꝏ stuke A 3, 11, 12.
vîtihotraṃ tvâ 1, 1, 11, 2. — B 3, 3, 6, 10.
vṛiñje havir namasâ B 2, 4, 3, 2.
vṛite vayaṃ tam hahubhir B 3, 6, 10, 1.
vṛitrasya tvâ çvasathâd B 2, 3, 3, 5.
vṛishaṇaṃ tvâ vayaṃ B 3, 5, 2, 2.
vṛishabhasya yâ kakut B 2, 4, 7, 1.
vṛishabheṇa yajamânâḥ B 2, 4, 7, 2.

vṛishâ 'gnim vṛishaṇam 4, 1, 4, 3. 5, 1, 5, 7.
vṛishâyamâṇo 'vṛiṇîta B 2, 5, 4, 2.
vṛishâravâya vadate B 2, 5, 5, 6.
vṛishâ so aʊçuḥ pavate B 2, 4, 5.
— soma dyumâʊ 4, 2, 11, 3. 3, 13, 3.
— 'sy aʊçur vṛishahhâya B 2, 4, 7.
vṛisho agniḥ sam idhyate B 3, 5, 2, 2.
vṛishṭisanîr upa dadhâti 5, 3, 10.
vṛishṇe yat te vṛishaṇo 1, 6, 12, 6.
— B 2, 8, 4, 3.
vṛishṇo açvasya nishpad A 4, 3.
vedam anûcyâ "câryo A 7, 11.
vedâtmanâya vidmahe A 10, 1, 6.
vedântavijnâna° A 10, 12, 15.
vedâ 'ham etam purusham . | . . . | tam evam A 3, 13, 1.
— — — — . | . . . | sarvâṇi rûpâṇi A 3, 12, 7.
vedim âhuḥ param 7, 4, 18, 2.
vedir barhiḥ çritam B 3, 7, 6, 18.
vedena rûpaṃ vy â 'karot B 2, 6, 2, 3.
venas tat paçyan A 10, 1, 3.
vairâje sâmann adhi 4, 4, 12, 3.
vairûpe sâmann iha 4, 4, 12, 2.
vaivasvate vi vicyante A 6, 5, 3.
vaiçvadevî punatî B 1, 4, 8, 2. 2, 6, 3, 4.
vaiçvadevena vaḥ prajâpatiḥ .. | tâ varuṇapraghâsair B 1, 6, 8.
— — — .. | tâḥ sṛishṭâ B 1, 6, 2.
vaiçvadevo vâ açvaḥ B 3, 9, 11.
vaiçvânaraḥ pâvayân naḥ A 2, 6, 2.
— pratnathâ nâkam A 3, 10, 4.
vaiçvânaraṃ dvâdaçakapâlam 2, 2, 5.
vaiçvânarasya tejasâ B 1, 5, 5, 1.
— daʊsanâbhyo 1, 5, 11, 1.
— rûpam B 1, 2, 1, 1.
— sumatau 1, 5, 11, 3.
vaiçvânarâya prati A 2, 6, 1. 7, 3.
— vidmahe A 10, 1, 7.
vaiçvânare havir idam A 6, 6.
vaiçvânaro na ûtyâ 1, 5, 11, 1. 4, 4, 12, 5. 7, 15, 6.
— raçmibhir B 1, 4, 8, 3.
vaishṇavya 'rcâ hutvâ 6, 3, 3.
vyacasvatîr urviyâ vi B 3, 6, 3, 3.
vyâghro 'yam agnau carati pravishṭaḥ B 2, 7, 15.
— vaiyyâghre 'dhi B 2, 7, 15, 3.
vyṛiddhaṃ vâ etad yajnasya 5, 1, 2.
vratâ nu hibhrad B 2, 4, 1, 11.
çaṃ vâtaḥ çaʊ hi te A 6, 7, 3. 9, 2.
çaʊsya paçûn me B 1, 2, 1, 25.
çakâ bhaumî 5, 5, 18.
çaṃ ca me mayaç 4, 7, 3.
çataṃ vo amha 4, 2, 6, 1.
çataʊ çatâ asya yuktâ A 3, 11, 7.
çataṃ te râjan 1, 4, 45, 1. 6, 6, 3, 2.
— niyutaḥ pari A 3, 11, 3.
çatam in nu çaradaḥ A 1, 27, 6.
çatâya svâhâ 7, 2, 20.
çatâyudhâya çata° 5, 7, 2, 3.
çaṃ te agniḥ sahâ 'dbhir B 2, 5, 6, 2.
— — dhanvanyâ âpaḥ A 6, 4, 1.
— — parebhyo 5, 2, 12, 2.
— — sravantîs A 6, 4, 1.
— nas tan no A 5, 1.°
— no devâ viçvadevâ B 2, 8, 6, 3.
— — devîr abhishṭaye B 1, 2, 1, 1. 2, 5, 8, 5. — A 4, 42, 4.
— — bhava cakshasâ B 2, 8, 7, 3.
— — bhavantu 1, 7, 8, 2. 4, 1, 11, 4. 2, 11, 3.
— — mitraḥ çam A 7, 1°. 12.
çam agnir agnibhis karat B 2, 7, 10, 5.
çamitâ no vanaspatiḥ B 2, 6, 18, 4.
çamitâra upe 'tana B 3, 1, 4, 3.
çamigarbhâd agnim B 1, 1, 9.
çam ushâ no vy uchatu A 4, 42, 1.
çarîraṃ yajnaçamalam A 10, 1, 11.
çarîram me vicarshaṇam A 7, 3, 1.
çarma ca stho 4, 1, 3, 1.
— me dyauḥ çarma A 4, 1, 1.
çalkair agnim indhânaḥ B 1, 2, 1, 15. — A 10, 50.
çaçvatîḥ samâ upa yanti 2, 5, 5, 2.
çâradena 'rtunâ devâḥ B 2, 6, 19, 2.
çitibâhur anyataḥ° 5, 6, 18.
çiprin vâjânâm pate B 2, 4, 4, 7.
çiraḥpâṇipâdapârçva° (A 10, 53).
çiro vâ etad yajnasya yat pravargyaḥ A 5, 6.
— — — — yad dhavirdhânam 6, 2, 11.
çivas tvashṭar iha 3, 1, 11, 2.
çivâ naḥ çaṃtamâ A 1, 1, 3. 21, 3. 32, 3.
çivena mâ cakshushâ 5, 6, 1, 2.
— me saṃ tishṭhasva A 10, 77.
— vacasâ tvâ 4, 5, 1, 2.
çivo bhava prajâbhyo 4, 1, 4, 2. 5, 1, 5, 6.
— bhûtvâ mahyam 4, 1, 9, 3. 2, 1, 5.
çikshâṃ vyâkhyâsyâmaḥ A 7, 2.

çîtike çîtikâvati A 6, 4, 1.
çukeshu me harimâṇam B 3, 7, 6, 22.
çukraṃ vâm anyad A 1, 10, 1.
— te anyad 4, 1, 11, 2. — B 2, 8, 5, 3. — A 1, 2, 4. 4, 5, 6.
— — çukreṇa 3, 3, 3, 2.
çukrarshabhâ nabhasâ 4, 3, 11, 5.
çuklakṛishṇe saṃvatsarasya A 1, 2, 4.
çuklavâsâ rudragaṇaḥ A 1, 8, 3.
çuciḥ pâvaka vandyo 1, 3, 14, 5.
çuciṃ nu stomam 1, 1, 14, 1. — B 2, 4, 8, 3.
çucim arkair bṛihaspatim B 2, 4, 6, 3.
çucir apaḥ sûyavasâ 2, 1, 11, 4. — B 2, 8, 1, 6.
çuci vo havyâ B 2, 8, 5, 5.
çunaṃ vâhâḥ çunam A 6, 6, 2.
çunaꝏ huvema maghavânam B 2, 4, 4, 3.
çunaṃ naḥ phâlâ 4, 2, 5, 6.
çunâsîrâv imâm A 6, 6, 2.
çubhrâḥ kanyâ yuvatayaḥ B 3, 1, 2, 4.
çṛiṅgâṇi 've 'c chṛiṅgiṇâꝏ B 2, 4, 7, 11.
çṛiṇotv agniḥ 1, 3, 18, 1.
çṛiṇvanti çroṇâm amṛitasya B 3, 1, 2, 5.
çritaṃ yadâ karasi A 6, 1, 4.
çaiçireṇa 'rtuṇâ devâḥ B 2, 6, 19, 2.
çnathad vṛitram 4, 2, 11, 1. 3, 13, 8. — B 2, 8, 5, 1. 3, 5, 7, 2.
çraddhayâ 'gniḥ sam idhyate B 2, 8, 8, 6.
— devo devatvam B 3, 12, 3, 1.
çraddhâ devân adhi vaste B 2, 8, 8, 8.
— devî prathamajâ B 3, 12, 8, 2.
çraddhâṃ devâ yajamânâḥ B 2, 8, 8, 7.
çraddhâm prâtar havâmahe B 2, 8, 3, 7.
çraddhâyâm prâṇe niviçyâ A 10, 70 (36).
— — nivishṭo A 10, 69 (82-85).
çramâya kaulâlam B 3, 4, 3.
çriyase kam bhânubhiḥ 2, 1, 11, 2. 4, 2, 11, 2.
çṛiṇâm udâro 4, 2, 2, 3.
çrudhi çrutkarṇa vahnibhiḥ B 2, 7, 12, 5.
çreshṭhaṃ yavishṭha 1, 3, 14, 3.
çreshṭho devânâm bhagavo B 3, 1, 1, 8.
çrotreṇa bhadram uta B 2, 5, 1, 3.
çvetaꝏ raçmim bobhujyamânam A 3, 11, 9.
çveto raçmiḥ pari sarvâ A 3, 11, 10.
shaṭ padâny anu ni 6, 1, 8.
shaḍahair mâsâut 7, 5, 6.
shaḍḍhotâ sûryaṃ te 6, 7, 3*.
shaḍbhir dîkshayati 5, 1, 9.

sa ij janena sa 2, 3, 14, 3. — B 2, 8, 5, 3.
— it ksheti sudhita B 2, 4, 6, 4.
— — svapâ bhuvaneshv B 2, 8, 4, 7.
— idhâno vasush 4, 4, 4, 5.
— ishuhastaiḥ 4, 6, 4, 1.
— îꝏ satyebhiḥ sakhibhiḥ B 2, 8, 5, 1.
— im pâhi ya ṛijîshî B 2, 5, 8.
— eva vîraḥ sa u viryâvân B 2, 8, 8, 7.
saṃ yad isho 2, 1, 11, 3.
— yâ vaḥ priyâs 4, 2, 4, 1. — B 1, 2, 1, 17.
saṃvatsaram ukhyam bhṛitvâ 5, 6, 5.
— etad vrataṃ caret A 1, 32.
saṃvatsarasya pratimâm 5, 7, 2, 1.
saṃvatsarâya dîkshishyamâṇâ 7, 4, 8.
saṃvatsariṇâ marutaḥ 4, 3, 13, 4.
saṃvatsaro vâ idam eka 7, 1, 10.
— 'si parivatsaro 'si B 3, 10, 4.
saṃ vapâmi sam âpo 1, 1, 8.
— varatrâ dadhâtana 4, 2, 5, 5.
— varcasâ payasâ 1, 4, 44, 1. — A 2, 4, 8.
— vasâthâꝏ suvarvidâ 4, 1, 3, 2.
— vaḥ sṛijâmi hṛidayâni B 1, 2, 1, 17.
— vâṃ karmaṇâ 3, 2, 11, 1.
saꝏçitam me brahma 4, 1, 10, 3. 5, 1, 10, 2. — A 2, 5, 15.
Saꝏçravâ ha Sauvarcanasas 1, 7, 2.
saꝏ-sam id yuvase 2, 6, 11, 4. 4, 4, 4, 4.
— sîdasva mahâꝏ 4, 1, 3, 3. 5, 1, 4, 5. — A 4, 5, 2. 5, 4, 6.
saꝏṛishṭâṃ vasuhhî 4, 1, 5, 2.
saꝏsrâvabhâgâ sthe 'shâ 1, 1, 13, 2. — B 3, 3, 9, 7.
sakûtim indra sacyutim B 2, 4, 6, 4.
sakṛidâchiunam harhir B 3, 7, 4, 10.
sakshe 'dam paçya B 3, 7, 7.
sakhâyaḥ saṃ vaḥ 2, 6, 11, 4. 4, 4, 4, 3.
saghâ no devaḥ savitâ B 2, 8, 6, 1.
saṃkusuko vikusuko A 2, 4, 5.
saṃkrandanenâ 'nimisheṇa 4, 6, 4, 1.
saṃ gachadhvaꝏ saṃ vadadhvam B 2, 4, 4, 4.

saṃ gachasva pitṛibhiḥ saᴗ A 6, 4, 2.
sajâtaçaᴗsâd uta vâ B 3, 7, 12, 2. — A 2, 3.
sa jâto garbho 4, 1, 4, 2. 5, 1, 5, 3.
sajûr abdo 'yâvabbiḥ 5, 6, 4.
— ṛituhhiḥ 4, 3, 4, 3 y.
sajoshâ indraḥ sagaṇo A 10, 1, 11.
saṃ ca 'dhyasvâ 'gne 4, 1, 7, 1.
saṃjnânaṃ vijnânam prajnânaṃ B 3, 10, 1, 1. 9, 6. 10, 2 y.
samjnânaṃ naḥ svaiḥ B 2, 4, 4, 6.
saṃjnânam me bṛihaspatiḥ B 2, 4, 4, 6.
sa tam maṇim avindat A 1, 11, 6.
— tân vâçyâyayâ A 1, 28, 1.
— te jânâti 1, 2, 14, 2.
— tejiyasâ manasâ 1, 3, 14, 6.
— taiḥ sarvaiḥ A 1, 2, 2.
satyaᴗ çraddhâṃ tapo B 3, 12, 7, 5.
satysm it tan na tvâvâᴗ anyo B 2, 6, 9, 1.
— param paraᴗ satyam A 10, 78 (62).
— pra padye | ṛitam B 3, 5, 1.
satyena vâyur â vâti A 10, 80.
sa tvaṃ no agne 2, 5, 12, 3. 4, 2, 11, 3. — B 3, 7, 11, 3. 12, 6. — A 2, 4, 4. 4, 20, 3.
— — — nabbasas 3, 3, 8, 2.
— tvam agne pratîkena B 2, 5, 12, 5.
sadasaspatim adbhutaṃ A 10, 14.
sadyaç cakamânâya A 3, 15, 1.
sadyo jâtam uta A 3, 14, 1.
— — pra padyâmi A 10, 17 (43).
— jâto vy amimita B 3, 6, 3, 4.
— dikshayanti 1, 8, 18.
sadhamâdo dyumninir 1, 8, 12, 1. — B 1, 7, 6, 4.
sa naḥ pavasva çam 3, 2, 3, 1.
— — pâvako dîdivo 1, 3, 14, 8. 5, 5, 3. 4, 6, 1, 3.
— — pite 'va 1, 5, 6, 2.
— — pṛithuḥ çravâyyaḥ B 3, 5, 2, 1.
— — sindhum iva A 6, 11, 2.
— no bandhur janitâ A 10, 1, 4.
saṃtatir vâ ete grahâḥ B 1, 2, 3.
saṃ tâpayati svam A 10, 13 (10).
saṃ te (payâᴗsi) 2, 3, 14, 3. 5, 12, 1. 3, 1, 11, 1. — B 3, 5 12, 1. 7, 13, 4. — A 6, 6, 3.
— — payâᴗsi 4, 2, 7, 4.
— — manasâ manaḥ 1, 3, 10.
— — vâyur 4, 1, 4. 5, 1, 5, 1.
— tvâ nabyâmi 3, 5, 6.
— — siñcâmi 1, 6, 1. — A 6, 1.*
saṃ no devo vasubhir 2, 1, 11, 2.
saṃdhsye jâram B 3, 4, 4.
sa paprathâno abhi B 2, 8, 7, 7.
saparyeṇyaḥ sa priyo B 3, 6, 10, 3.
sapta te agne samidhaḥ 1, 5, 2, 4. 3, 2. 4, 6, 5, 5. 5, 4, 7, 5. 7, 4, 1. — B 3, 11, 5.
— tvâ harito 2, 3, 8, 2. 4, 14, 4.
— diço nânâsûryâḥ A 1, 7, 4.
— prâṇâḥ pra bhavanti A 10, 12, 2.
saptabhiḥ putrair aditiḥ A 1, 13, 3.
saptabhir dhûpayati 5, 1, 7.
sapta yuñjanti ratham A 3, 11, 8.
— sûryâ divam anu A 1, 7, 4.
saptâ 'nnahomâñ juhoti B 1, 3, 8.
— 'syâ "san paridhayaḥ A 3, 12, 3.
sa prajânan prati gṛihṇita A 2, 6, 5.
sa pratnavan naviyasâ 2, 2, 12, 1. — B 2, 4, 8.
— — ni kâvye 2, 3, 14.
— prathamsḥ saṃkṛitir 6, 4, 10, 2.
sapratha sahhâm me B 1, 2, 1, 26.
sabâdhas te madam 2, 2, 12, 4.
sa bodhi sûrir 4, 2, 3, 4. 5, 2, 2, 6.
sam agnir agninâ gata A 4, 7, 1. 5, 6, 5.
— aṅktâm barhir havishâ B 3, 7, 5, 10.
samatsv agnim avasa B 2, 4, 4, 4.
sam adhvarâyo 'shaso namanta B 2, 8, 9, 2.
— anyâ yanty 2, 5, 12, 1.
samânam etad ndakam A 1, 9, 5.
samânî va âkûtiḥ B 2, 4, 4, 5.
samâno mantraḥ samitiḥ B 2, 4, 4, 5.
samânya ṛico hbavanti 7, 5, 4.
sam âyushâ sam 1, 1, 10, 2. — B 2, 3, 10, 2.
— â vavartti pṛithivî B 2, 6, 6, 5.
— — 'vavṛitrann adharâg 1, 8, 14, 2. — B 1, 7, 8, 5.
samâs tvâ 'gna 4, 1, 7. 5, 1, 8, 5.
sam itaᴗ sam 4, 2, 5. 5, 2, 4, 1.
— it sravanti 4, 2, 9, 6. — A 10, 40.
samid diçâm âçayâ 4, 4, 12.
samiddha indra usbasâm B 2, 6, 8.
samiddhasya çrayamâṇaḥ B 3, 6, 1, 1.
samiddbo agna âbuta 2, 5, 8, 6. — B 3, 5, 2, 3.
— agniḥ samidbâ B 2, 6, 18.
— agnir açvinâ B 2, 6, 12.
— añjan 5, 1, 11.
— adya manusho B 3, 6, 3.

samidham â tishṭha 1, 8, 13.
samidhâ 'gnim dnvasyata 4, 2, 3, 1. 5, 2, 2, 4. — B 1, 2, 1, 9.
samidho agna âjyasya B 3, 5, 5.
— yajati 2, 6, 1.
samidhyamânaḥ prathamo B 1, 2, 1, 10.
samidhyamâno adhvare B 3, 5, 2, 3.
sam indra ṇo manasâ 1, 4, 44, 1. — B 2, 8, 2, 6.
samishṭayajûᵕshi jnhoti 6, 6, 2.
samîcî nâmâ 'si 5, 5, 10.
samudra ivâ 'si gahmanâ B 2, 7, 7, 6.
samudraṃ gacha svâhâ 1, 3, 11.
samudrasya tvâ 'vâkayâ 4, 6, 1, 1.
— vayunasya 5, 5, 4, 3.
samudrâd arṇavâd adhi A 10, 1, 14.
— ûrmir madhumâᵕ A 10, 12, 8.
samudrâya tvâ vâtâya A 4, 2.
— vayunâya 4, 6, 2, 6.
samudre te hṛidayam 1, 4, 45, 2. 6, 6, 3, 4.
— tvâ nṛimaṇâ 4, 2, 2, 1.
sam patnî patyâ B 3, 7, 5, 11.
— paçyâmi prajâ aham 1, 5, 6.
— — — ity âha 1, 5, 8.
— pricyadhvam 1, 1, 3, 1.
— pra cyavadhvam 4, 7, 13, 4. 5, 7, 7, 2.
— prâṇâpânâbhyâᵕ sam u B 3, 7, 13, 3.
— bhaktena gamemahi B 3, 1, 3, 2.
— mâ siñcantu A 2, 18, 4.
— mâ sṛijâmi 4, 7, 12, 2.
samrâḍ diçâᵕ saha 4, 4, 12, 3.
sa ya esho 'ntar hṛidaya A 7, 6.
— yakshad asya 4, 1, 8, 1.
— yojate arnsho 4, 4, 4, 4.
— yo vṛishâ vṛishṇiyebhiḥ B 2, 8, 3, 6.
sarasvati manasâ peçalam B 2, 6, 4, 2.
— yonyâm B 2, 6, 4, 6.
sarasvaty ahhi no 7, 2, 7, 4. — B 2, 4, 3, 1. 8, 2, 8.
sarûpâ nâma te mâtâ B 2, 4, 4, 2.
sarobhyo dhaivaram B 3, 4, 12.
sarpirgrivî pivary 3, 2, 8, 4.
sarvaᵕ sisaᵕ sarvam B 3, 12, 6, 5.
— snvarṇaᵕ haritam B 3, 12, 6, 6.
— hiraṇyaᵕ rajatam B 3, 12, 6, 6.
sarvam eva ta âyur yanti A 8, 3, 2.
— bhûtaᵕ sarvam bhavyam B 3, 12, 8, 2.
sarvasya pratiçivari 1, 4, 40.
sarvâṇi chandâᵕsy etasyâm 2, 4, 11.
sarvâ diço dikshu B 3, 12, 7.
sarvân udârânt salilân | antarikshe B 3, 12, 7, 2.
— — — | sthâvarâḥ B 3, 12, 7, 2.
— ṛitûnt sarvân B 3, 12, 8, 1.
sarvâṃ divaᵕ sarvân devân B 3, 12, 8.
— dhuniᵕ sarvân dhvaᵕsân B 3, 12, 7, 2.
sarvân maricin B 3, 12, 7, 3.
— vâ esho 'gnan kâmân B 3, 7, 1.
sarvâbhyo vai devatâbhyo 5, 3, 2.
sarvâ vidyutaḥ B 3, 12, 7, 3.
sarvâ(ḥ) striyaḥ sarvân puᵕsaḥ B 3, 12, 6, 1.
sarvâḥ sravantîḥ B 3, 12, 7, 3.
sarve nimeshâ jajnire A 10, 1, 2.
— vrâtâ varuṇasya 1, 8, 10, 2. — B 1, 7, 4, 3.
sarveshu vâ eshu lokeshu B 3, 9, 15.
sarvo vai rudras tasmai A 10, 24 (16).
savitâ prasavitâ 3, 10, 1, 2. 9, 7. 10, 3 y.
— bhûtvâ prathame 'han A 5, 12.
— yaḥ sahasriyaḥ 2, 4, 5, 1.
savitâraṃ vitanvantam A 1, 10, 3.
savitâ varṇṇo dadhat B 2, 6, 13, 2.
savitai 'tâni çarîrâṇi A 6, 6, 1. 2. 7, 3 y.
sa veda putraḥ pitaram 2, 2, 12, 1. 6, 11, 4. — B 3, 5, 7, 2.
— çevṛidham adhi dhâ B 2, 6, 9, 1.
— çvitânas 1, 3, 14, 4.
— saṃgrâmas tamodyo (!) A 1, 10, 4.
— samudra uttaratah B 1, 5, 10.
— snshṭuhhâ 2, 3, 14, 4.
— sûra â janayan B 2, 7, 13, 2.
sasnim avindac caraṇe A 4, 11, 8.
saha nâv avatu A 8, 1*. 9, 1*. 10, 1*.
— nan yaçaḥ saha nau A 7, 3.
— rayyâ ni 1, 5, 3, 3. 4, 2, 1, 3. 3, 4. 5, 2, 2, 5. — A 4, 20, 2.
— vai devânâṃ câ 'surâṇâṃ ca A 2, 1.
sa havyavâḍ amartya 4, 1, 11, 4.
sahasâ jâtân 4, 3, 12, 1. 5, 3, 5, 1. — A 2, 5, 8.
sahasratamyâ vai 7, 1, 7.
sahasraparamâ devî A 10, 1, 7.
sahasravṛid iyam bhûmiḥ A 1, 10.
sahasraçîrshaṃ devam A 10, 13 (11).
sahasraçîrshâ purushaḥ A 3, 12.
sahasrâṇi sahasradhâ 4, 5, 10, 5.
— sahasraço 4, 5, 11.

sahasvânt sahîyân 3, 10, 1, 3. 9, 8. 10, 3 y.
sa hi çuciḥ çatapattraḥ B 2, 5, 5, 4. 8, 2, 7.
sâkaṃ yakshma 4, 2, 6, 4.
sâkaṃjânâ saptatham A 1, 3.
sâṃgrahaṇye 'shṭyâ yajate B 3, 8, 1.
sâdayâmi viçvasya te 3, 5, 6, 2.
sâdhyâ vai devâ asmiṅ loka 6, 3, 5.
— — devâḥ suvargakâmâ 7, 2, 1.
sâdhvîm akar deva° 1, 3, 14, 2.
sâṃtapanâ idaḥ havir 4, 3, 13, 3.
sâ mâ pratishṭhâm 7, 1, 7, 1.
— — sahasra â 7, 1, 6, 6.
sârâgavastrair jaradakshaḥ A 1, 3, 2.
sâvitraṃ juhoti karmaṇaḥ-karmaṇaḥ purastât B 1, 3, 5.
— — prasûtyai A 5, 2.
sâvitram ashṭâkapâlam prâtar B 3, 8, 12.
sâvitrâṇi juhoti 5, 1, 1.
sâ virâḍ vikramyâ 7, 3, 9.
sâvîr hi deva prasavâya B 2, 7, 15, 1.
siṅhe vyâghra uta yâ B 2, 7, 7.
sikatâ iva saṃ yanti A 1, 27, 5.
sitâya svâhâ 'sitâya 7, 4, 22.
sinîvâli pṛithushṭuke 3, 1, 11, 4. 3, 11, 5.
sinîvâli sukapardâ 4, 1, 5, 3.
site vandâmahe tvâ A 6, 6, 2.
sîda tvam mâtur 4, 1, 9, 3. 2, 1, 4. 5, 1, 9, 6.
— hotaḥ sva u 3, 5, 11, 2. 4, 1, 3, 3. 5, 1, 4, 5.
sirâ yuñjanti 4, 2, 5, 5.
siseua tantum manasâ B 2, 6, 4.
sukshetriyâ sugâtuyâ A 6, 11, 1.
sugavyaṃ no vâjî 4, 6, 9, 4.
sugârhapatyo vidahann B 1, 2, 1, 20.
sujâto jyotishâ 4, 1, 4, 1. 5, 1, 5, 2.
sutâ sunvatî 3, 10, 1, 2. 9, 7. 10, 2 y.
sutrâmâṇam pṛithivîm 1, 5, 11, 5. 7, 1, 18, 2. — A 1, 18, 2.
Sudarçane ca Krauñce ca A 1, 81, 2.
suparṇaḥ pârjanyo 5, 5, 21.
suparṇaṃ vaste 4, 6, 6, 4.
suprajasas tvâ vayam 1, 1, 10, 1. 3, 5, 6, 1. — B 3, 3, 3, 5.
suprajâḥ prajâḥ 6, 4, 10, 5 y.
subarhir agniḥ pûshaṇvân B 2, 6, 18, 2.
subrahmaṇyom A 1, 12, 3.
subrahmâṇaṃ viravantam B 2, 5, 6, 1.
subhage kâmpîlavâsini 7, 4, 19, 1. — B 3, 9, 6, 3 y.
sumitrâ na âpa oshadhayaḥ B 2, 6, 6, 3 y.
sumnahûr yajno 4, 6, 8, 4. 5, 4, 6, 6 y.
snrâvantam barhishadaṃ B 2, 6, 8.
suvargaṃ vâ ete lokaṃ yanti ya upasada 6, 2, 4.
— — — — — ye sattram 7, 4, 9.
suvargâya vâ etâni lokâya hûyante yad dâkshiṇâni 6, 6, 1.
— — — — — — yad vaisarjanâni 6, 3, 2.
— — ete lokâya gṛihyante 6, 5, 4.
— — esha lokâya cîyate yad agnir vajra 5, 5, 7.
— — — — — yad agnis taṃ 5, 6, 8.
— vai lokâya devaratho 5, 4, 10.
suvar ṇa gharmaḥ 5, 7, 5, 2 y.
suvarṇaṃ hastâd âdadânâ A 6, 1, 3.
suvarṇaṃ koçaṃ rajasâ A 3, 11, 4.
— gharmam pari veda A 3, 11.
suvar yanto nâ 'pe "kshauta 4, 6, 5, 2. 5, 4, 7, 1.
suvarvatî sudughâ 4, 4, 12, 4.
suvîraḥ prajâḥ 6, 4, 10, 4 y.
suçarmâ 'si pratishṭhâ 1, 4, 26.
suçevaṃ tvâ bhânavo B 2, 5, 2, 4.
susaṃdṛiçaṃ tvâ 1, 3, 5, 2.
sûyate vâ esho 'gniṣâm 5, 6, 9.
sûrya ekâkî carati 7, 4, 18, 1.
sûryaṃ te cakshur A 6, 1, 4. 7, 3* y.
sûryam ṛitaṃ tamaso B 2, 5, 6, 3.
sûryaraçmir harikeçaḥ 4, 6, 3, 3. 5, 4, 6, 3.
sûryaç ca mâ A 10, 32 (25).
sûryasya cakshur â 'ruham 1, 2, 4, 1. 6, 1, 7, 3.
sûryâcandramasau A 10, 1, 14.
sûryo devîm ushasaṃ B 2, 3, 7.
— devo divishadbhyo 3, 3, 10.
— maricim â datte A 1, 2, 1.
— mâ devo devebhyaḥ 3, 5, 5.
sṛijâ vṛishṭim diva â 2, 4, 3, 2.
se 'd agne astu 1, 2, 14, 3.
— — agnir agniṃr aty ety B 2, 5, 3, 3.
senâ ha nâma pṛithivî B 2, 4, 2, 7.
seue 'ndrasya dheuâ bṛihaspateḥ A 3, 9.
sai 'nâ 'nîkena 4, 3, 13, 2.
so agna îje çaçame ca B 3, 6, 10, 4.
— 'grabhug vihhajan A 10, 13 (9).
— 'ttaravedir abravît 6, 2, 3.

soma ekebhyaḥ pavate B 6, 3, 2.
somaꝏ râjânaṃ varuṇam 1, 7, 10, 2.
soma girbhish ṭvâ vayam B 3, 5, 6, 1.
somaṃ te kṛiṇâmy 1, 2, 7.
somam adbhyo vy apibat B 2, 6, 2, 1.
soma yâs te 4, 1, 11, 1.
somasya tvishir asi ... bhûyâd amṛitam 1, 8, 14.
— — — ... bhûyâd iti B 1, 7, 8.
somaḥ somasya purogâḥ A 3, 3, 1.
somânaꝏ svaraṇam 1, 5, 6, 4. — A 10, 1, 11.
somâpûshaṇâ jananâ 1, 8, 22, 5. 2, 6, 11, 4. — B 2, 8, 1, 5.
— rajaso B 2, 8, 1, 5.
somâya pitṛimate 1, 8, 5.
— svarâjne 'novâhâv 5, 6, 21.
somârudrâ yuvam 1, 8, 22, 5.
— vi vṛihatam 1, 8, 22, 5.
somena somau vy apihat B 2, 6, 2, 3.
somo jigâtu gâtuvit 1, 3, 4, 1.
— dhenuꝏ somo arvantam B 2, 8, 3.
— râjâ mṛigaçirsham B 3, 1, 1, 2.
— — 'mṛitaꝏ sutaḥ B 2, 6, 2.
— — varuṇo 1, 8, 14, 1.
— vai sahasram avindat 7, 1, 6.
so 'ham apâpo virajo A 10, 1, 13.
saumyâs trayaḥ piçaṃgâḥ 5, 6, 19.
sauri balâka 'rçyo 5, 5, 16.
skabhâyata nirṛitim B 2, 8, 2, 2.
stîrṇam barhiḥ sîdatâ B 2, 8, 2, 3.
— — su° 5, 1, 11, 2.
stuto mayâ varadâ A 10, 36, 2.
stuhi çûraṃ vajriṇam B 2, 8, 4, 2.
— çrutaṃ 4, 5, 10, 8. — B 2, 8, 6, 9.
stegân daꝏshṭrâbhyâm 5, 7, 11.
stokânâm îndum prati çûra B 2, 6, 8, 4.
stomatrayastriꝏçe 4, 4, 12, 4.
stomâsas tvâ vicârini 2, 2, 12, 3.
striyaḥ satîḥ | tâ u me puꝏsa âhuḥ A 1, 11, 4.
sthiro bhava vîḍvaṅga âçur 4, 1, 4, 2. 5, 1, 5, 4.
sthûrasya râyo bṛihato B 2, 8, 5, 8.
snik ca snihîtîç ca A 4, 23.
sphyaḥ svastir vighanaḥ 3, 2, 4.
sphyena vedim ud dhanti 6, 6, 4
smṛitiḥ pratyaksham aitihyam A 1, 2.
syonaṃ te sadanaṃ karomi B 3, 7, 15, 2.
syonâ pṛithivi bhava A 10, 1, 10.
syono me sida sushadaḥ B 3, 7, 6, 10.
svagâ vo devâḥ 1, 4, 44, 2.
svayaṃ kṛiṇvânaḥ sugam B 2, 4, 2, 5.
svayamâtṛiṇṇâm upa 5, 2, 8.
svaçvâ yaçasâ yâtam B 2, 8, 7, 7.
svastidâ viçaspatiḥ B 3, 7, 11, 5. — A 10, 55. 1, 9.
svasti na indro vṛiddhaçravâḥ A 1, 1, 1. 21, 8. 10, 1, 9.
— no maghavâ A 10, 1, 11.
svâdushaꝏsadaḥ 4, 6, 6, 3.
svâdvîṃ tvâ svâdunâ 1, 8, 21. — B 2, 6, 1.
svâruhâ yasya çriyo dṛiçe B 2, 4, 8, 1.
svâhâ "dhim âdhitâya 7, 3, 15.
— yajnaṃ varuṇaḥ B 2, 6, 18, 4.
— sam agnîs tapasâ A 4, 7, 2. 5, 6, 6 y.
svishṭa indraḥ sutrâmâ B 2, 6, 14, 6.
svishṭam agne abhi tat B 2, 4, 1, 4. 3, 12, 1, 1. 3, 4.
svishṭâ devâ âjyapâḥ B 2, 6, 14, 6.
sve dakshe dakshapite 'ha 4, 3, 4, 1. — B 3, 7, 7, 2.

haꝏsaḥ çucishad 1, 8, 15, 2. 4, 2, 1, 5. — B 1, 7, 9, 6. — A 1, 13, 3. 10, 40. 12, 6.
haꝏsair iva sakhibhiḥ 3, 4, 11, 3.
hanmi te 'haṃ kṛitaꝏ B 2, 4, 2, 2.
hariḥ pataṃgaḥ paṭarî A 3, 11, 3.
hariꝏ harantam anu yanti A 3, 15. 10, 49.
harir asi hâriyojano 1, 4, 28.
havishmatîr imâ 1, 8, 12. 6, 4, 2, 4.
havyavâḍ agnir 3, 4, 11, 1.
havyavâhaꝏ svishṭam B 3, 1, 3, 3.
havyavâhaṃ ajaram B 2, 6, 16, 2.
— abhimâtishâham B 2, 4, 1, 4. 3, 12, 1, 1. 3, 4.
hasâya puꝏçalûm B 3, 4, 15.
hasitaꝏ ruditaṃ gîtam A 1, 11, 5.
hasta âdhâya savitâ 4, 1, 1, 4.
hastaḥ pra yachatv amṛitam B 3, 1, 1, 9.
hinva me gâtrâ 3, 2, 5, 3.
himasya tvâ jârâyuṇâ 4, 6, 1, 1.
hiraṇyakakshyânt A 6, 5, 2.
hiraṇyakeço rajaso 3, 1, 11, 4.
hiraṇyagarbha âpo ha 2, 2, 12, 1.
— ity ashṭau A 10, 1, 3.
hiraṇyagarbhaḥ sam avartatâ 4, 1, 8, 3. 2, 8, 2. 5, 5, 1, 2.
hiraṇyagarbho haꝏsaḥ A, 1, 13, 3.
hiraṇyapâṇim ûtaye 1, 4, 25, 1. 2, 2, 12, 2.

hiraṇyavarṇâv ushasâm 1, 8, 12, 3. — B 1, 7, 6, 8.
hiraṇyavarṇâḥ çucayaḥ 5, 6, 1. — B 2, 8, 9, 8.
hiraṇyavarṇo abhayaṃ kṛiṇotu B 2, 8, 4, 1.
hiraṇyaçṛiṅgaṃ varuṇam A 10, 1, 12.
hiraṇyaçṛiṅgo 'ya 4, 6, 7, 4.
hutasya câ 'hutasya ca B 3, 7, 8, 3.
huve vâtasvanam 3, 1, 11, 8.
hṛide tvâ manase 1, 3, 13. — A 4, 7, 2. 5, 6, 6.
heti rudrasya pari ṇo B 3, 1, 1, 3.
hemantena 'rtunâ devâḥ B 2, 6, 19, 2.
hotâ 'dhvaryur âvayâ 4, 6, 8, 2.
— yakshac chatakratum B 2, 6, 17, 7 y.
— — chucivratam B 2, 6, 17, 1 y.
— yakshat tanûnapâtam aditer B 3, 6, 2, 1 y.
— — — ûtibhir B 2, 6, 7, 1 y.
— — tanûnapât sarasvatî B 2, 6, 11, 1 y.
— — tisro devîḥ | trayas° B 2, 6, 7, 4, y.
— — — devîr apasâm B 3, 6, 2, 2 y.
— — — — na bheshajam B 2, 6, 11, 6 y.
— — tvashṭâram acishṭham B 3, 6, 2, 2 y.
— — — indradevam B 2, 6, 7, 5 y.
— — — indram açvinâ B 2, 6, 11, 7 y.
— — peçasvatîḥ B 2, 6, 17, 5 y.
— — pracetasâ B 2, 6, 17, 5 y.
— — samidhâ 'gnim B 2, 6, 11.
— — samidhe 'ndram B 2, 6, 7.
— — supeçase B 2, 6, 17, 4 y.
— — supeçaso 'she naktam B 2, 6, 11, 5 y.
— — suretasam B 2, 6, 17, 6 y.
— — svâhâkṛitîḥ B 2, 6, 17, 7 y.
— yakshad agniᵕ samidhâ sushamidhâ B 2, 6, 17.
— — — svâhâ "jyasya stokânâm B 2, 6, 11, 9 y.
hotâ yakshad agniᵕ svâhâ "jyasya svâhâ B 3, 6, 2, 2 y.
— — agnim iḍa îḍito devo B 3, 6, 2, 1 y.
— — açvinâ sarasvatîm B 2, 6, 11, 10.
— — iḍas pade samidhânam B 2, 6, 17.
(— —) — — | sarva vetu B 2, 6, 18.
— — iḍâbhir B 2, 6, 7, 2 y.
— — indraᵕ svâhâ "jyasya B 2, 6, 7, 6 y.
— — îḍenyam B 2, 6, 17, 2 y.
— — ushâsânaktâ bṛihatî B 3, 6, 2, 2 y.
— — ushe indrasya B 2, 6, 7, 3 y.
— — ojo na viryam B 2, 6, 7, 3 y.
— — dura ṛishvâḥ kavashyo B 3, 6, 2, 2 y.
— — duro diçaḥ kavashyo B 2, 6, 11, 4 y.
— — daivyâ hotârâ bhishajâ 'çvinâ B 2, 6, 11, 6 y.
— — — — bhishajâ sakhâyâ B 2, 6, 7, 4.
— — — — maudrâ potârâ B 3, 6, 2, 2 y.
— — barhishî 'ndram B 2, 6, 7, 2 y.
— — barhiḥ sushṭarîmo "ṇamradâ asmin B 3, 6, 2, 1 y.
— — — — "ṇamradâḥ | bhishañ B 2, 6, 11, 3 y.
— — vanaspatim upâ 'va B 3, 6, 2, 2 y.
— — — | çamitâraᵕ çatakratum | dhiyo B 2, 6, 7, 5 y.
— — — | .. | bhîmam B 2, 6, 11, 8 y.
— — vyacasvatîḥ B 2, 6, 17, 3 y.
— yakshan narâçaᵕsam na nagnahum B 2, 6, 11, 2 y.
— — — nṛiçastram B 3, 6, 2, 1 y.
hotâram citraratham B 2, 4, 3, 6.
hriç ca te A 3, 13, 2 y.
hlâdayate jvalataç A 1, 3, 4.
hvayâmasi tve 'ndra B 2, 4, 3, 11.

Druckfehler und Berichtigungen.

Zum ersten Theil.

Lies pag. 28, 17 etát tvá◡ soma. — 31, 20 Ç. 3, 7, 4, 1, 9. 8, 1, 12 - 2, 3. Zu pag. 107, 2. [b] findet sich bereits in I, 6, 12, 1 (einem yâjyâ-Abschnitt), es ist daher auffällig, dafs hier nicht blos das pratîkam steht. — ibid. Z. 4 v. u. lies: vâjapeyavidhi. — Zu pag. 142 not. [6] Die Accentuation von sthâ und die dem entsprechende Auffassung desselben als sthâḥ (= sthâvaram) ist wohl richtig. — Zu pag. 222 not. [9]. Auch [aa] wird erst in 4, 1, 5, 1 aufgeführt. — ibid not. [10] und not. [11] sind umzustellen.

Zum zweiten Theil.

pag. 160, 20 lies: sû-'nnîyam, und vgl. dazu P, 10. 17.

Inhalt,

nach dem kâṇḍânukrama der Âtreyî-Schule.

(s. oben p. 345-351).

kâṇḍa 18. agnividhiḥ, pûrvaṃ kâṇḍam V, 1-4 [1].
- 19. —, uttaraṃ kâṇḍam V, 5-7 [2].
- 20. adhvarâdînâṃ trayâṇâṃ vidhiḥ VI, 1 - VII, 1, 3.
- 23. sattrâyaṇam VII, 1, 4-10. 2, 1-10. 3, 1-10. 4, 1-11. 5, 1-10.
- 24. açvamedhaḥ VII, 1, 11-20. 2, 11-20. 3, 11-20. 4, 12-22. 5, 11-25.

Appendix.

		Seite
1.	sûcîpattram.	341-349.
2.	der kâṇḍânukrama der Âtreyî-Schule . . .	350-357.
3.	alphabetisches Verzeichniſs der anuvâkapratîka und der ṛikpratîka in Taitt. Saṃhitâ, Taitt. Brâhmaṇa und Taitt. Âraṇyaka	359-403.

[1] 1, 11. 2, 11. 12. 3, 12. 4, 12 zum açvamedha gehörig.

[2] 5, 11-24. 6, 11-23. 7, 11-26 zum açvamedha gehörig.

A. W. Schade's Buchdruckerei (L. Schade) in Berlin, Stallschreiberstr. 47.

Im Verlage der Meyer'schen Hofbuchhandlung in Detmold ist soeben erschienen:

Etymologische Forschungen
auf dem Gebiete der
Indo-Germanischen Sprachen
von Dr. Aug. Friedr. Pott.
Zweite Auflage in völlig neuer Umarbeitung.
Dritter Theil.
Wurzeln mit consonantischem Ausgange.
Auch unter dem Titel:
Wurzel-Wörterbuch
der Indo-Germanischen Sprachen
von Aug. Friedr. Pott.
Dritter Band.
Wurzeln auf stumme Consonanten.
Zuerst: Wurzeln auf Gutturale und Palatale.
Preis 10 Thlr.

Verlag von F. A. Brockhaus in Leipzig.

DAS JATÂPATALA.

Lehrbuch des Jaṭâpâṭha für den Rigveda, nebst dem Abschnitt der Prâtiçâkhyajyotsnâ über die Vikṛiti des Kramapâṭha.
Herausgegeben, übersetzt und mit Anmerkungen versehen von
Dr. G. Thibaut.
8. Geh. 15 Ngr.

Das Jaṭâpaṭala, Regeln über eine eigenthümliche Recitationsweise der Veda, welche zur Unterstützung des Gedächtnisses bestimmt war, ist hier nach den verschiedenen in Europa befindlichen Handschriften abgedruckt und vom Herausgeber mit ausführlichem Commentar zu jedem Verse begleitet.

HERMES TRISMEGISTUS
AN DIE MENSCHLICHE SEELE.
Arabisch und deutsch herausgegeben von
Prof. Dr. H. L. Fleischer.
4. Geh. 20 Ngr.

Zur Feier des fünfundzwanzigjährigen Bestehens der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft hat der berühmte Orientalist dieses „Sendschreiben" herausgegeben, dessen Handschrift sich in der leipziger Stadtbibliothek befindet. Der arabische Text erscheint zum ersten mal im Druck, während die früher vom Herausgeber veröffentlichte Uebersetzung hier in wesentlicher Umarbeitung vorliegt.

Verantwortlicher Redacteur Prof. Dr. Albrecht Weber in Berlin. Druck von F. A. Brockhaus in Leipzig

Acme
Bookbinding Co., Inc.
300 Summer Street
Boston, Mass. 02210

Digitized by Google

3 2044 011 633 567

The borrower must return this item on or before the last date stamped below. If another user places a recall for this item, the borrower will be notified of the need for an earlier return.

Non-receipt of overdue notices does not exempt the borrower from overdue fines.

Harvard College Widener Library
Cambridge, MA 02138 617-495-2413

WIDENER

WIDENER
FEB 1 0 2006
SEP 1 0 2004
CANCELLED
BOOK DUE

Please handle with care.
Thank you for helping to preserve library collections at Harvard.